

"ריבונות אינה היכולת להחליט ללא אילוצים, אלא היכולת להיות בעלת מספיק כוח לבחור אילו אילוצים לקבל."

2026 - זכויות יוצרים ג'זי צ'רלי

איטליה, אירופה וכוח

כסף, תעשייה, ביטחון וריבונות בשינוי הסדר העולמי, 1992–2026

"ריבונות אינה היכולת להחליט ללא אילוצים, אלא היכולת להיות בעלת מספיק כוח לבחור אילו אילוצים לקבל."

זכויות יוצרים ג'זי צ'רלי

2026

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תוֹכֶן

הַקדָמָה 81

מָבוֹא 84

חלק א' 86

פרק 1 87

איטליה בסוף המלחמה הקרה. 1988–1992 87

האילוץ האירופי קודם למאסטריכט 87

חוב כמורשת של שנות ה-80 90

תרשים 2 - איטליה: גירעון ומאזן ראשוני 92

סוף המלחמה הקרה משנה גם את משמעותה של אירופה 93

מאסטריכט: הבחירה האסטרטגית לפני המשבר 94

הכלכלה הריאלית נכנסת לתחום החדש מבלי להשלים את ההתכנסות 94

קיץ 1992: כאשר נקודות תורפה הופכות למשברים 95

מחיר ההגנה ומשמעות הפיחות 97

המשבר הפיסקלי ולידת העודף הראשוני 98

המשבר הפוליטי אינו רקע 98

מדוע איטליה לא נטשה את מאסטריכט לאחר משבר הלירה 99

המורשת האמיתית של 1992 99

פרק 2 101

מאסטריכט, משבר הלירה וקריסת מאזן הכוחות האיטלקי - 1992 101

חלק ב' 111

בניית איטליה האירופית 111

פרק 3 112

טכנוקרטיה, תיאום ושחזור אמינות - 1993–1996 112

פרק 4 124

העלייה האיטלקית לאירו - 1996–1999 124

התכנסות כאסטרטגיה פוליטית 125

חזרת הלירה למערכת ה-EMS 126

המחירים מתחילים לספר סיפור אחר 127

והקפיצה במימון הציבורי 1997 127

הפוליטיקה משתנה, האסטרטגיה המוניטרית נשארת 129

מקורות ומסמכים של פרק 4 131

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 5 132
האירו הופך למציאות - 1999–2002 132
האירו נולד ב-1 בינואר 1999. 132
מטבע שקיים לפני שנוגעים בו 132
הבנק המרכזי האירופי מחליף את המרכז המוניטרי הלאומי 133
התועלת הגדולה והמיידית: סיכון שער החליפין הפנימי נעלם 135
המעבר מפרודי לד'אלמה והמשכיות הבחירה האירופית 136
מ-1999 עד 2001: התקופה הנשכחת של האירו 137
הכנה להחלפת המזומנים הגדולה ביותר בהיסטוריה 138
בינואר 2002: הרגע בו הכסף נכנס לחברה 1 139
אינפלציה בפועל ואינפלציה נתפסת: שתי חוויות שונות 140
בעיית העיגול 140
מכיוון שהפצע הפוליטי היה גדול בהרבה מהנתונים הסטטיסטיים 141
האחריות הפוליטית של המעבר 142
בפברואר 2002: הסוף הפיזי של המטבעות הישנים 28 142
האירו פותר חלק מהבעיות ומגלה אחרות 144
מקורות ומסמכים של פרק 5 146
חלק ג' 148
הדיבידנד של האירו והחמצות של הזדמנויות 148
פרק 6 149
דיבידנד הריבית - כמה מרחב פיסקאלי באמת הרוויחה איטליה? 149
פרק 7 155
תחרותיות ללא פיחות - פריון, שכר ותעשייה 155
בעיית ההתמחות התעשייתית 157
שכר, פריון ומשמעות המתינות 159
העימות התעשייתי עם גרמניה מחמיר יותר ויותר 160
האירו כמגבר, לא כהסבר כולל 161
אתה ומסמכים של פרק 7 162
פרק 8 163
הפרטות - הטרנספורמציה של הקפיטליזם האיטלקי 163
ממערכת האחזקות הממשלתית לחברת מניות משותפת 163
טבלה - ארבעת הממדים של ההפרטה האיטלקית 165

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הפרטה ומאסטריג: קשר הדוק, אך ללא אוטומטיזם משפטי 166
ההפרטה נכנסת לשלב המבצעי: 1993 166
חוק 474 משנת 1994: למכור במהירות, אך לשמור על סמכויות מיוחדות 166
מבנקים ועד אנרגיה, קנה המידה משתנה: 1994–1996 167
טלקום איטליה: כאשר הפרטה קודמת לתחרותיות מלאה 169
הפרטה חלקית וקביעות של המדינה האסטרטגית: ENI 170
ההשמה הגדולה ביותר וההפרדה בין מכירות לליברליזציה: ENEL 171
כבישים מהירים: הפרטת מונופול טבעי דורשת רגולציה שונה משוק רגיל. 172
מדוע הופרטה: ארבע מטרות שונות 173
התרומה לתקציב הציבורי הייתה אמיתית, אך לא יכלה להיות מכרעת 173
שוק ההון: טרנספורמציה פחות גלויה אך מכרעת 174
השינוי האמיתי: המדינה מפסיקה להיות נוכחת בכל מקום, אך לא נעלמת. 174
השאלה המכרעת: קודם כל להפריט או קודם כל ליברליזציה? 175
האם הם היו "מכירות"? 175
מה שהושג בפועל 176
ומה אבד? 176
האיזון ההיסטורי: לא נסיגה של המדינה, אלא המטמורפוזה שלה 176
מקורות ומסמכים של פרק 8 178
חלק ד' 179
מדינה חברתית ושוק עבודה 179
פרק 9 180
עבודה ושכר - בעיית ההתאמה הפנימית 180
מקורות ומסמכים של פרק 9 187
פרק 10 188
פנסיות ודמוגרפיה - שלושים שנה של רפורמות ורפורמות נגד 188
מקורות ומסמכים של פרק 10 196
בנקים, אשראי וחוב ריבוני 198
פרק 11 199
מעגל הבנק-מדינה 199
חוב ריבוני נכנס למאזני הבנקים 201
מהמשבר הפיננסי להר הסבל 203
מונטה דיי פאסקי: כאשר משבר בנקאות הופך לבעיה לאומית 205

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ארבעת הבנקים של 2015 והתגלית הפוליטית של חלוקת הנטל 207
איחוד הבנקאות: ניסיון אירופה לשבור את המעגל 208
בנקים בונטו: משבר מקומי בתוך מערכת אירופית 209
קונסולידציה כתגובה מבנית 211
מערכת היחסים בין הבנקים למדינה משתנה, אך אינה נעלמת. 212
אשראי עסקי ובעיית המודל האיטלקי 212
טרנספורמציה שמשנה גם את משמעות החיסכון 214
המעגל לא נותק: הוא הפך לאירופי 215
מקורות ומסמכים של פרק 11 217
'חלק ו 220
המשבר ששינה את אירופה 220
פרק 12 221
מהמשבר הפיננסי האמריקאי למשבר האירופי - 2008–2010 221
ממשבר הבנקאות למשבר המדינה 223
מקורות ומסמכים של פרק 12 226
פרק 13 227
אנטומיה של משבר ריבונות - 2011 227
המרווח מפסיק להיות אינדיקטור פיננסי והופך למשתנה פוליטי 227
?המכתב מ-5 באוגוסט: מה באמת ביקש הבנק המרכזי האירופי 229
בעיית הלגיטימציה: בנק מרכזי נכנס למדיניות כלכלית 231
תמרוני הקיץ ובעיית האמינות 232
קאן: איטליה נכנסת למרכז המשבר הבינלאומי 233
נובמבר: ממשבר פיננסי למשבר פרלמנטרי 234
בנובמבר: התפטרותו של ברלוסקוני 12 236
בחירתו של מונטי 237
?האם זה באמת היה סיכון של חדלות פירעון 237
הבעיה האמיתית: לא הריבית ליום אחד, אלא עלות מימון מחדש של חוב ענק 239
עם זאת, המכירות הפומביות המשיכו לפעול. 241
אבל השוק המשני איבד נזילות 241
נזילות וכושר פירעון: שני סיכונים שונים שבשנת 2011 החלו לחפוף 242
מבנה החוב הציע זמן, לא חסינות. 242
חוב פרטי ומצב חיצוני הבדילו את איטליה ממקרים שכבר קיבלו חבילת חילוץ 243

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

243 ..... הסיכון הבנקאי הפך את הבעיה למסוכנת עוד יותר
244 ..... ?כמה קרוב היה ברירת המחדל, אם כן
244 ..... השוואה עם מה שקרה לאחר מכן עוזרת לנו להבין את 2011
245 ..... האיום האמיתי היה נבואה שמגשימה את עצמה
245 ..... ?אז: האם "צעד אחד מברירת מחדל" הוא ניסוח נכון
247 ..... כושר פירעון, נזילות ואמינות פוליטית
248 ..... אחריותן של ממשלות אירופה והארכיטקטורה הלא שלמה
249 ..... יוון שינתה את משמעות הסיכון הריבוני בגוש האירו
251 ..... טבלה - בנייתה הלא שלמה של חומת האש האירופית בשנת 2011
251 ..... "פסגת ה-26 באוקטובר: אירופה שואפת לבנות "גדר טבעתית
252 ..... היווני ובעיית התקדימים ה-PSI
253 ..... המרווח לא רק מדד את הסיכון האיטלקי: גם הבונד שינה את המחיר
254 ..... טבלה - מרכיבי המרווח האיטלקי בשנת 2011
255 ..... הקשר בין בנק למדינה הפך בעיה פיסקלית לבעיה מוניטרית
255 ..... ?הבעיה המוסדית הבסיסית: מי היה אמור לעצור משבר שמזין את עצמו
256 ..... .ממשלות אירופה הכירו בהדרגה בבעיה במהלך המשבר עצמו
256 ..... יש למקם את המקרה האיטלקי בדיוק בתוך המעבר השלם הזה
257 ..... המרווח כמחיר מורכב
258 ..... ריבונות לאחר 2011
260 ..... מקורות ומסמכים של פרק 13
263 ..... פרק 14
263 ..... מונטי, צנע והחוקה הפיסקלית האירופית החדשה - 2011–2013
264 ..... הצעת החוק "הצילו את איטליה" וההיגיון של תיקון מיידי
266 ..... פנסיות כרפורמה מבנית ואמצעי חירום
266 ..... לא הייתה רק עניין של קונסולידציה: ליברליזציות וניסיונות לשנות את ההיצע 2012
267 ..... המיתון של 2012 והפרדוקס של חובות גוברים במהלך ההתאוששות
270 ..... הסכם פיסקאלי: מה שאיטליה באמת חתמה עליו
270 ..... ביטוח משותף, תנאי בנייה וארכיטקטורת משבר חדשה: ה-ESM
271 ..... משבר 2012 מראה שצעדי הצנע הלאומיים לא הספיקו
272 ..... ממונטי ועד דראגי: גבולות ההתאמה הלאומית
273 ..... המחיר החברתי של ההתאוששות
274 ..... יציאה מהליך הגירעון המוגזם ופרדוקס ההצלחה הלא שלמה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

274 ..... ?האם צנע גרם לעלייה בחוב
276 ..... הרים כמעבר, לא כיוצאי דופן
278 ..... מקורות ומסמכים של פרק 14
280 ..... 'חלק ז
280 ..... הבנק המרכזי האירופי ושיקום היציבות
281 ..... פרק 15
281 ..... מה שיידרש - כאשר המדיניות המוניטרית הגדירה מחדש את הסיכון הריבוני
283 ..... בנק מרכזי שמגדיר מחדש את גבולות המנדט שלו
283 ..... ממשבר המרווח ועד לסיכון של דפלציה
284 ..... איטליה והפרדוקס של ריביות נמוכות מאוד
285 ..... מה שיידרש" לא היה סוף המדיניות הפיסקלית"
286 ..... מבנק מרכזי ליציבות מחירים למוסד ליציבות מערכתית
286 ..... הקפיצה המוסדית הראשונה: OMT-מ"מה שצריך" ל
287 ..... הבנק המרכזי האירופי כבר לא פעל לבדו: ESM-ה
288 ..... המשבר משנה את אופיו, וגם את המדיניות המוניטרית: 2013–2014
288 ..... איחוד הבנקאות: גם הבנק המרכזי האירופי הופך למפקח
289 ..... מסיכון של פיצול ועד לסיכון של אינפלציה נמוכה מדי
290 ..... איך עבדה הפחתה כמותית: לא רק קניית אג"ח ממשלתיות
290 ..... קנה המידה משתנה שוב: מ-60 ל-80 מיליארד לחודש
293 ..... הבנק המרכזי האירופי לא שינה רשמית את המנדט שלו
293 ..... ממלווה נזילות למנהל המצב הפיננסי של האזור כולו
293 ..... ההשפעה על האשראי: ייצוב מוניטרי נכנס לכלכלה הריאלית
294 ..... ממצב חירום לנורמליזציה של אי-קונבנציונליות: 2016–2017
294 ..... שינוי פוליטי: עלות החוב הלאומי נכנסת לתחום פעילותו של הבנק המרכזי האירופי
294 ..... ?"האם הבנק המרכזי האירופי הופך אפוא ל"מוסד ליציבות מערכתית
295 ..... אבל כוחו ממשיך להיות מוגבל במקצת
295 ..... המקרה האיטלקי: מהתפשטות לצמיחה
299 ..... מקורות ומסמכים של פרק 15
301 ..... פרק 16
301 ..... לטה, רנצי וג'נטילוני - רפורמה באיטליה בתוך גוש האירו
302 ..... רנצי והבטחת המהירות
302 ..... חוק התעסוקה: רפורמה בשוק העבודה לשיפור התמריצים העסקיים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.הבנק המרכזי האירופי יוצר סביבה פיננסית חדשה בעוד רומא מבקשת לרפורמה בכלכלה הריאלית
303 .....
304 ..... הרפורמה בבנקים הפופולריים והניסיון למודרניזציה של האשראי
304 ..... רפורמה חוקתית: כאשר מודרניזציה מוסדית הופכת למשאל עם
305 ..... ג'נטילוני: המשכיות ללא האצה של משאל עם
305 ..... חזרת המדינה כבעלת מניות במסגרת הכללים האירופיים :MPS
306 ..... בנקים בונטו: כאשר הכללים האירופיים מייצרים פתרון לאומי
306 ..... התאוששות אמיתית אך לא מספיקה כדי למחוק את המשבר
307 ..... שלוש ממשלות, נושא אחד לא פתור
309 ..... מקורות ומסמכים של פרק 16
311 ..... 'חלק ח
311 ..... משבר הקונצנזוס
312 ..... פרק 17
312 ..... הריבונות נכנסת לפאלאצו צ'יג'י - 2018–2020
314 ..... ממשלת קונטה הראשונה והפיכת המחאה לאחריות פיסקלית
315 ..... שוק האג"ח כמגבלה מיידית להבטחה פוליטית
317 ..... הכנסה לאזרחות ומכסת 100: מהבטחות זהות ועד חקיקה
317 ..... צו הכבוד והתיקון הראשון לחוק התעסוקה
318 ..... סלביני, הגירה והפיכת הליגה לכוח לאומי
319 ..... מדיניות חוץ בין האוקיינוס האטלנטי, רוסיה וסין
319 ..... מהאתגרים הפיננסיים ועד לנורמליזציה האירופית של 2019
320 ..... הצמיחה לא מגיעה כצפוי
320 ..... הכוח הפוליטי בתוך הרוב עובר לכיוון הליגה
321 ..... קונטה השני והשינוי הרדיקלי ביותר של תנועת חמשת הכוכבים
323 ..... וקו השבר החדש ESM-ה
323 ..... חוק התקציב לשנת 2020 ונורמליזציה קצרת מועד
324 ..... ריבונות הממשלה עומדת למבחן
325 ..... תחילת 2020 וסוף פתאומי של עונה
327 ..... ת ומסמכים של פרק 17
329 ..... 'חלק ט
329 ..... מגפה וחזרת המדינה
330 ..... פרק 18

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

השעיית כללים וחוב אירופי - COVID-19 330

השעיית הגבלת המס לא הייתה ביטול האמנה 331

הבנק המרכזי האירופי וזיכרון 2011 332

ולידתו של ביטוח תעסוקה אירופאי SURE 333

וזיכרון הצנע ESM מערכת הבריאות 333

יולי 2020: אירופה מחליטה להיכנס יחד לחובות 334

החוב המשותף לא היה מתנה 335

המדינה חוזרת למרכז הכלכלה 335

סוגרת את העונה שהחלה עם משבר החוב 2020 336

ההתאוששות של 2021 ובעיית הקיבולת המנהלית 336

מקורות ומסמכים של פרק 18 338

פרק 19 340

רפורמות וחזרת הגיאופוליטיקה, PNRR - דראגי בפלאצו צ'יג'י 340

כחוזה פוליטי, לא תוכנית הוצאות פשוטה של PNRR 341

למה איטליה קיבלה כל כך הרבה 341

רפורמות במערכת המשפט ובמנהל הציבורי כמדיניות כלכלית 342

קמפיין החיסונים והלגיטימציה של המדינה המבצעת 342

ממגפה למחסור: חזרת האינפלציה 343

הפלישה לאוקראינה מחזירה את הגיאופוליטיקה למרכז המדיניות הכלכלית 343

גיוון אנרגטי כמדיניות חוץ 344

אינפלציה וסוף עונת המוניטרית שיזם דראגי בבנק המרכזי האירופי 344

במהלך המלחמה: מתוכנית הבראה לכלי אוטונומיה של PNRR 345

דה-קרבוניזציה וביטחון אנרגטי החלו לחפוף. 346

מתלות כלכלית לפגיעות גיאופוליטית 346

משנה את תפקודו מבלי לשנות את מקורו של PNRR 347

ההערכה האסטרטגית של ההשקעה השתנתה. 348

התגובה האיטלקית: גיוון לפני הפחתת פחמן 349

הפרדוקס של 2022: פחות גז רוסי, אבל לא בהכרח פחות פגיעות 349

מגז לרשתות: הגיאוגרפיה החדשה של אוטונומיה 351

הבעיה הבאה: ממדינות תלויות ברוסיה למדינות תלויות בסינית 351

הגיאוגרפיה החדשה של התמכרויות 353

איטליה בתוך הפרדיגמה האירופית החדשה 355

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

357 ..... כלכלה ובטיחות: כאשר יעילות כבר אינה מספיקה
359 ..... ההתאוששות הכלכלית לא נמחקה על ידי המלחמה, אך היא שינתה את הרכבה
360 ..... הכלכלה האיטלקית בשנת 2022: צמיחה ריאלית וזעזועים במחירים
360 ..... הלם האנרגיה כהעברת הכנסה לחו"ל
361 ..... מהלם הגז לאינפלציה כללית
361 ..... מגז לאובדן כוח קנייה: שרשרת ההולכה
362 ..... צמיחה מבלי להתעשר באופן יחסי
362 ..... משקי בית איטלקיים: הכנסה נומינלית, מחירים וכוח קנייה בשנת 2022
363 ..... הלם בלתי שוויוני לחלוטין
363 ..... האינפלציה בשנת 2022 לא הייתה זהה עבור כולם
364 ..... הגנה על משפחות ועסקים מבלי למחוק את אות המחירים
365 ..... גודל ההלם על החשבונות
365 ..... המדינה כבולם זעזועים
366 ..... הכימות השונות של התערבות ציבורית בשנת 2022
366 ..... הגבול הקשה בין תמיכה לעיוות
367 ..... מדיניות פיסקלית הפכה לחלק מהביטחון הכלכלי
367 ..... צמיחה, עוני יחסי וחלוקה מחדש: שלושת הממדים של 2022
368 ..... שלושת הממדים של הכלכלה האיטלקית במהלך ההלם של 2022
370 ..... מדיניות חוץ הופכת למדיניות כלכלית
370 ..... סנקציות: כאשר החלטה דיפלומטית משפיעה ישירות על הכלכלה
371 ..... השינוי בסנקציות האירופיות בשנת 2022
372 ..... איטליה והמחיר הכלכלי של בחירתה הגיאופוליטית
372 ..... גיאוגרפיה כלכלית הפכה לגיאוגרפיה של כוח.
372 ..... סנקציות, סחר ומאזן אנרגיה: המדד הכלכלי של הקרע עם מוסקבה
374 ..... המחיר המסחרי של משבר האנרגיה האיטלקי
374 ..... מוליכים למחצה: מהשרשרת הגלובלית ועד לביטחון טכנולוגי
375 ..... תקשורת הופכת לתשתית אבטחה
375 ..... מאבטחת סייבר לביטחון כלכלי של המדינה הדיגיטלית
376 ..... הביטחון חוזר למדיניות התעשייתית
377 ..... ממדיניות חוץ למדיניות תעשייתית: הרצף האסטרטגי החדש
377 ..... חזרתה של התחרות הבינלאומית בתוך הכלכלה האיטלקית
378 ..... תלות הדדית לא נעלמת: היא הופכת לפוליטית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

378 ..... ממשלת דראגי כציר היסטורי

379 ..... מניהול ההתאוששות לניהול הכוח הכלכלי

380 ..... השינוי בסדר היום האיטלקי בין 2021 ל-2022

380 ..... כלכלה וכוח שוב מתאחדים

383 ..... המשבר הפוליטי של 2022 ומגבלות הרוב במצב חירום

384 ..... מורשת דראגי אינה חופפת לזו של דראגי

384 ..... האיטלקי PNRR-הגנאלוגיה של ה

386 ..... ריבונות כיכולת, לא רק ככשירות

387 ..... שתי דרכים להבין את הריבונות הכלכלית

387 ..... דראגי כמארגן של התכנסות שכבר החלה

388 ..... משיבת המדינה ועד לשיבת השלטון

388 ..... מהיכולת לתקן את השוק ועד ליכולת להגן על מצבו

389 ..... מהיגיון היעילות להיגיון החוסן

390 ..... יעילות וחוסן: שני קריטריונים שחייבים להתקיים יחד לאחר 2020

391 ..... איטליה נכנסת לשלב חדש עם חולשות ישנות

391 ..... השבריריות שבהן איטליה נכנסת לכלכלה החדשה של חוסן

392 ..... זמן הופך למשתנה אסטרטגי

392 ..... חזרת השלטון אינה חופפת לחזרת האוטרכיה

393 ..... מתחרות פנים-אירופית לתחרות מערכתית עולמית

393 ..... המורשת האמיתית: שאלה פתוחה

395 ..... משיבת המדינה ועד לשיבת השלטון

396 ..... מקורות ומסמכים של פרק 19

401 ..... 'חלק י

401 ..... אנרגיה, מלחמה וביטחון

402 ..... פרק 20

402 ..... מרוסיה לים התיכון - גיאוגרפיית האנרגיה החדשה של איטליה

403 ..... "התלות הרוסית לפני המלחמה לא הייתה רק טעות "איטלקית

403 ..... אלג'יריה: מגיוון למרכזיות

404 ..... מקשר אנרגטי לקשר אסטרטגי

405 ..... מספרי ההחלפה: מרוסיה ועד אלג'יריה ותיק מורכב יותר

406 ..... השינוי הגיאוגרפי של יבוא הגז האיטלקי

406 ..... מרכזיות אינה פירושה תלות זהה חדשה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ריכוזיות וגיוון: מדוע נתח המניות של הספק המוביל אינו מספיק 407
כתשתית אסטרטגית, אך גם כשרשרת גיאופוליטית TransMed 408
המרכזיות האלג'יראית משנה את המדיניות הים תיכונית האיטלקית 408
מביטחון גז ועד לאפשרות של מסדרון אנרגיה דרומי 409
ארכיטקטורת הרכש האיטלקית החדשה 410
גיוון אינו רק ריבוי ספקים 410
כיצד למדוד גיוון אפקטיבי 410
המשמעות האמיתית של המרכזיות האלג'יראית 412
אזרבייג'ן והערך האסטרטגי של TAP 412
נתיב חלופי שנבנה לפני מצב החירום 413
לפני המלחמה TAP איטליה כבר הבינה את ערכה של 414
נפחים לאיטליה: ממקור חדש למרכיב מבני 414
איחוד הגז האזרבייג'ני בתיק ההשקעות האיטלקי 415
כחלק משרשרת ארוכה הרבה יותר TAP 416
השרשרת הפיזית של מסדרון הגז הדרומי 416
הערך של מסלול עצמאי 416
המסלולים העיקריים שמפחיתים את סיכון הריכוזיות לאחר 2022 417
מגבלת הקיבולת הראשונית 417
ורוסיה לפני המלחמה: מדד לקנה מידה TAP 417
פרויקט ההרחבה: מ-10 ל-20 מיליארד מטרים מעוקבים 418
האבולוציה של קיבולת TAP 418
אזרבייג'ן והאיחוד האירופי: הניסיון להכפיל את הזרימה 419
הערך האסטרטגי של אזרבייג'ן עולה עם גז 419
ועקרון היתירות האסטרטגית TAP 420
יעילות לטווח קצר וערך ביטוחי של תשתיות 420
לקח התזמון: חוסן נבנה לפני המשבר 420
אי אפשר לקנות חוסן באופן מיידי כשצריך 421
גיוון לא אומר היעדר סיכונים חדשים 421
ופונקציית הרכזת האיטלקית האפשרית TAP 421
מגז לגיאוגרפיה החדשה של קישוריות 423
קניית אופציות לפני שאתם צריכים אותן: המשמעות האולטימטיבית של TAP 423
הופך את הים לתשתית אנרגיה (LNG) גז טבעי נוזלי 425

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

426 ..... ארצות הברית, קטאר ושוק הגז העולמי החדש
426 ..... השינוי של כושר הגיזוז מחדש באיטליה
427 ..... הופך גז משוק אזורי לשוק עולמי באמת (LNG) גז טבעי נוזלי
428 ..... שני מודלים שונים של בטיחות :(LNG) צינורות גז וגז טבעי נוזלי
429 ..... .ארצות הברית וקטאר: שני עמודי תווך שונים של הביטחון החדש של איטליה
430 ..... תחרות בין אירופה לאסיה: מחיר הגמישות
431 ..... משבר 2022 והעלות העולמית של הביטחון האירופי
431 ..... התפקיד החדש של התשתיות האיטלקיות
432 ..... תיק הגז האיטלקי החדש
433 ..... האבטחה הפיזית משתפרת, אך המחיר הופך גלובלי יותר
433 ..... כביטוח וכחשיפה (LNG) גז טבעי נוזלי
433 ..... לוב: קרובה מאוד גיאוגרפית, שבריריות פוליטית
434 ..... לוב: קיבולת פוטנציאלית גדולה, שימוש בפועל מוגבל
434 ..... הפרדוקס הלובי: הגז הקרוב ביותר עשוי להיות הכי פחות צפוי
436 ..... גרינסטרים: תשתית אסטרטגית לא מנוצלת מספיק
436 ..... גיאוגרפיה נוחה, סיכון פוליטי גבוה
437 ..... אלג'יריה ולוב: מרחק לבדו אינו קובע את הביטחון
437 ..... לוב כבעיה אנרגטית וגיאופוליטית בו זמנית
437 ..... הסיכון של הערכת יתר של הפוטנציאל של לוב
438 ..... מלוב ועד לכל מדיניות הים התיכון
438 ..... שני מודלים מנוגדים של ביטחון אנרגטי חדש
438 ..... שתי צורות שונות של פגיעות
439 ..... המשמעות האסטרטגית של הארכיטקטורה החדשה
440 ..... ייצור מקומי: הגבול הפנימי של ביטחון אנרגטי
440 ..... אנרגיה מתחדשת: לא רק אקלים, אלא גם הפחתת סיכונים חיצוניים
441 ..... ?איטליה כמרכז פוטנציאלי: פרויקט גיאופוליטי או מציאות פיזית
442 ..... הסיכון החדש: החלפת התמכרות אחת באחרת
443 ..... מגז רוסי לחומרי גלם קריטיים: התלות משתנה, לא הבעיה
444 ..... התגובה האירופית: מהמעבר הירוק ועד לאבטחת שרשרת האספקה
445 ..... חוק חומרי גלם קריטיים: נקודות ייחוס אירופיות לשנת 2030
445 ..... גיוון פירושו הכרת שרשרת הערך כולה
447 ..... ביטחון אנרגטי וביטחון כלכלי הופכים לאותה מדיניות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ארבעת הממדים של ביטחון אנרגטי לאחר 2022 447
ועד לאיסור על יבוא מרוסיה REPowerEU- מ 448
עבור איטליה, גיוון הופך למדיניות קבועה 449
מאבטחת אספקה לאבטחת מערכת 449
ביטחון אנרגטי לאחר המלחמה: ממשתנה למערכת 450
השינוי האמיתי: מאנרגיה כסחורה לאנרגיה ככוח 450
הערך האסטרטגי של תשתיות אינו עולה בקנה אחד עם השימוש הממוצע בהן 451
רשת החשמל הופכת לתשתית ביטחון לאומית 452
אנרגיה מתחדשת מפחיתה את התלות באנרגיה, אך לא באופן אוטומטי את התלות התעשייתית 452
טכנולוגיה מיובאת יכולה להפחית את התלות באנרגיה ולהגביר את התלות התעשייתית בו זמנית. 452
מתלות ברוסיה לגיאוגרפיה מורכבת הרבה יותר 452
פגיעות לא נעלמת: היא מתפזרת מחדש 453
כיצד הפגיעות האיטלקית משתנה 453
הים התיכון חוזר למרכז משום שהוא מחבר אנרגיה, תעשייה וכוח 455
מאנרגיה כסחורה לאנרגיה כחופש בחירה 455
המדד החדש של כוח אנרגיה 456
האדריכלות האיטלקית החדשה: מורכבת יותר, אך גם קשה יותר לסחיטה 456
גיאוגרפיה וכוח שוב חופפים 457
מקורות ומסמכים של פרק 20 458
פרק 21 464
הביטחון האירופי החדש - נאט"ו, אוקראינה ותעשיית הביטחון 464
לא סוגרת את בעיית חלוקת הנטל: היא מרחיבה אותה 2025 465
המלחמה באוקראינה משנה את משמעות המוכנות 467
הבעיה האיטלקית של התרגיל 468
מגזר הפעילות הגופנית בתוכנית הפיתוח האזרחית (DPP) 2025-2027 לשנים 469
מדוע הגדלת התקציב אינה משקפת באופן אוטומטי הגדלת קיבולת 470
הסיכון של מודרניזציה לא מאוזנת 471
מתוכנית ליכולת מבצעית 471
בעיית התרגילים מחמירה בדיוק ככל שההגנה מתוחכמת יותר 471
התקדים ההיסטורי: שחיקה ארוכה של תפקוד 472

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

472 ..... המלחמה באוקראינה הפכה את ערך ההסברה לגלוי יותר
473 ..... יש להעריך את הקשר בין השקעה לתפעול לאורך כל מחזור החיים
473 ..... התכנות החדש: שמיים, ים, אדמה, חלל ודיגיטל
474 ..... תכנון קיבולות עיקריות עד 2039
474 ..... מגזר הקרקע: החל מהחלפת כלי רכב ועד לשיקום ההמונים
475 ..... הים: המימד התת-ימי הופך לאסטרטגי
476 ..... אווירונאוטיקה: החלק הכבד ביותר מבחינה כלכלית של הטרנספורמציה
476 ..... נשק ותחמושת: החזרת המניות
476 ..... דיגיטציה: מתמיכה לעמוד השדרה של חוזק
477 ..... מולטי-דומיין אינו סיסמה טכנולוגית
478 ..... מפלטפורמה ליכולת רב-תחומית
479 ..... מחקר ופיתוח: דמות קטנה יותר, אך בעלת חשיבות אסטרטגית
479 ..... שמיים, ים, יבשה, חלל ודיגיטל הופכים לבעיה תעשייתית אחת
480 ..... קביעת תזמון לא אומרת זמינות
480 ..... בצורה נכונה DPP כיצד לקרוא את מספרי
480 ..... הבעיה האמיתית אינה הוצאה גדולה יותר, אלא הפיכת הוצאה לזמינות
481 ..... הפרדוקס האיטלקי: יותר הון צבאי, אך צורך גובר בהוצאות שוטפות
481 ..... כוח מודרני חייב להיות גם ניתן לשימוש
482 ..... בעיית המוכנות היא הבעיה האסטרטגית האמיתית
483 ..... GCAP: הלוחם כתוכנית תעשייתית וגיאופוליטית
483 ..... F-35: רכש, אינטגרציה ויכולת פעולה הדדית
484 ..... הים חוזר להיות תחום מרכזי עבור איטליה
484 ..... חיל הים הופך אפוא לכלי לאבטחת קווי מסחר וכן להגנה טריטוריאלית
484 ..... התחום התת-ימי: התשתית החדשה והבלתי נראית
484 ..... הגנה אווירית וטילים: הלקח של אוקראינה
486 ..... לאונרדו, פינקנטיירי, וחזרת הבסיס התעשייתי כנכס אסטרטגי
486 ..... לאונרדו: מבנה תעשייתי ויכולות אסטרטגיות בשנת 2025
488 ..... פינקנטיירי: קנה מידה תעשייתי ועומק היכולת הימית
488 ..... אוויו וההמשכיות בין חלל להגנה
489 ..... המרכזים העיקריים של בסיס התעשייה הביטחונית והחללית האיטלקית
489 ..... עסקים קטנים ובינוניים: העומק הבלתי נראה של כושר הייצור התעשייתי
490 ..... מכיוון שלא כל יורו של הוצאה צבאית מייצר את אותה תפוקה תעשייתית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

491 ..... כיצד משתנה התשואה התעשייתית על הוצאות הביטחון
491 ..... תוכן מקומי אינו המדד היחיד לערך תעשייתי
492 ..... המשתנים הקובעים את הערך התעשייתי של תוכנית
492 ..... כדוגמה למודל החדש GCAP
493 ..... וערך הסקאלה האירופית MBDA
493 ..... אוויאו ואוטונומיה בגישה לחלל
493 ..... בחירה מבנית, לא אנומליה חשבונאית: MIMIT-הקשר בין הביטחון ל
494 ..... ומדיניות תעשייתית ביטחונית MIMIT משאבי
494 ..... מממן תוכניות צבאיות MIMIT מדוע
494 ..... מדיניות ביטחון ומדיניות תעשייתית אינן עולות בקנה אחד באופן אוטומטי
495 ..... המשכיות הזמנות היא משתנה אסטרטגי
495 ..... בעיית הפיצול האירופית
496 ..... הבסיס התעשייתי כעתודת קיבולת
496 ..... מכלכלת "בדיוק בזמן" ועד קיבולת עלייה
496 ..... הסיכון של תלות טכנולוגית נסתרת
497 ..... יצוא כמכפיל של כושר ייצור תעשייתי
497 ..... מחקר וקניין רוחני כמדד לריבונות
497 ..... מרכש למדיניות טכנולוגית
498 ..... ש לשמור על היתרון האיטלקי, לא לקחת אותו כמובן מאליו
499 ..... ממימון ציבורי ליכולת אסטרטגית
499 ..... מדיניות ביטחון ומדיניות תעשייתית הופכות לבלתי נפרדות
500 ..... חזרתו של הבסיס התעשייתי כנכס כוח
501 ..... אוקראינה: סיוע צבאי ובעיית האספקה
501 ..... נאט"ו והאיחוד האירופי: השלמה וכפילות אפשרית
502 ..... הים התיכון והאגף המזרחי: הדילמה הגיאוגרפית של איטליה
503 ..... הצוות והממד הכמותי החדש
504 ..... מתקציב לקיבולת: הבעיה האמיתית של עשר השנים הבאות
504 ..... מדוע אחוז התמ"ג לבדו אינו מודד יכולת צבאית
506 ..... הבעיה האיטלקית האמיתית: הפיכת הון צבאי לזמינות מבצעית
507 ..... הפרדוקס של המודרניזציה
507 ..... מוכנות כמדד אמיתי לביצועים
507 ..... עלות המוכנות אינה נראית לעין מבחינה פוליטית כמו זו של הפלטפורמות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

508 ..... מדד 20 האחוזים ומה המשמעות האמיתית שלו
508 ..... התקציב יכול לגדול מבלי שהכוח יגדל בפרופורציה
508 ..... יעדי יכולת: יש לתרגם את האחוז לכוחות קונקרטיים
510 ..... האחוזים של האג משנים את אופי הדיון 5
510 ..... מהתחייבות ההשקעות הביטחוניות משנת 2014 ועד לתוכנית האג לשנת 2025
511 ..... האג ו-2035: הבעיה הפיסקלית חוזרת לביטחון
511 ..... האילוצים הפיסקאליים של איטליה במסגרת התחייבות נאט"ו החדשה
512 ..... תחרות בין תפקידים ציבוריים חיוניים
513 ..... .חוב הופך כל עלייה קבועה בהוצאות לבעיה מורכבת יותר
513 ..... דמוגרפיה וביטחון מתחרות באמצעות מבנה ההוצאות הציבוריות
513 ..... אחוזים לא בהכרח אומרים ירידה של חמש נקודות מתפקידים אחרים 5
513 ..... התבגרות הופכת לאסטרטגיית ביטחון
514 ..... דוגמה פשוטה מראה את חשיבות המכנה
515 ..... הפרודוקטיביות חוזרת למרכז הביטחון הלאומי
516 ..... והגנה שייכים לאותה בעיה בסיסית PNRR, לכן
516 ..... הסיכון במימון ביטחון על ידי סחיטת השקעות יצרניות
516 ..... .הפשרה האמיתית אינה הגנה מול רווחה, אלא יכולת המדינה מול קיפאון
516 ..... ההוצאה חייבת להיות אמינה גם מבחינה תעשייתית
517 ..... מתקציב לקיבולת: השרשרת המלאה
517 ..... שרשרת היכולת הצבאית המלכותית
518 ..... העשור המכריע יהיה זה של גיור
518 ..... ביטחון שוב תלוי באיכות הכלכלה
518 ..... מה שאנחנו יודעים ומה שאנחנו עדיין לא יכולים לכתוב :2026
519 ..... חימוש מחדש של אירופה אינו רק עניין צבאי
519 ..... ההגדרה החדשה של כוח איטלקי
521 ..... מקורות ומסמכים של פרק 21
524 .....חלק י"א
524 ..... ממשלת מלוני במערכת האירופית
525 ..... פרק 22
525 ..... מאופוזיציה לממשלה: ריבונות, כללים ואילוצים חומריים - 2022–2026
527 ..... ממשלה שנולדה במהלך זעזוע אנרגטי ובתוך מורשת פיסקלית יוצאת דופן
528 ..... סופרבונוס: הבחנה בין אחריות רגולטורית לאחריות חשבונאית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הכללים הפיסקליים החדשים: מהתנגדות להסכם הפיסקאלי ועד לניהול ההוצאות נטו 529
החוב 2025–2026: מדוע הוא גדל בעוד שהגירעון יורד 529
צמיחה: יציבות פיננסית ללא האצת ייצור 531
שעבר משא ומתן מחדש: המשכיות ועדכון PNRR-של דראגי להסכם ה PNRR-מהסכם ה 532
מדיניות פיסקלית והסיום הדרגתי של תמריצים לבנייה 532
אטלנטיזם ואוקראינה: המשכיות במקום קרע 534
הגירה: התחום שבו חוסר הרציפות הפוליטי בולט ביותר 535
מלוני ורמה: מדיניות דו-צדדית כתשתית של אסטרטגיית ההגירה 537
ארכיטקטורה משפטית: טריטוריה אלבנית, נהלים איטלקיים, אחריות משותפת 538
מבנה פרוטוקול איטליה-אלבניה 539
מחתימה ועד אשרור: הסכם שמפלג את הפרלמנט 540
בחירת אנשים הניתנים להעברה: הלב המבצעי האמיתי של המודל 541
ההעברה הראשונה של אוקטובר 2024 והסכסוך סביב רעיון המדינה הבטוחה 542
השלבים הראשונים של היישום 543
מסכסוך פוליטי לסכסוך פרשני בין רמות משפטיות 544
פסיקת אלאס וקנפלי: בית המשפט לצדק מגיע ללב המודל 545
הממשלה משנה את המודל שלה: ממרכז הליכי גבול למרכז החזרה לארץ. 546
מדיניות שמשתנה ככל שגם החוק האירופי משתנה 547
הפרוטוקול אינו העברה מלאה של מקלט לטירנה 548
האפקט ההרתעה: מטרה פוליטית, אך קשה לבודד אותה סטטיסטית 549
"המשמעות הפוליטית האמיתית של "המודל האלבני 549
ריבונות הגירה הופכת לרשת של הסכמים 549
ההבדל בהשוואה לקונטה הראשון ולממשלות קודמות 550
הגיבורים המוסדיים 551
השחקנים העיקריים במודל איטליה-אלבניה 551
בית המשפט לערעורים והרמה השנייה של הסכסוך 551
האמנה האירופית משנה את ההקשר שבו יש לשפוט את המודל 552
המודל האלבני כמעבדה אירופאית 552
עלות כמדד לבחירה אסטרטגית 552
ריבונות ושיתוף פעולה: הפרדוקס המרכזי 553
מהגבול הטריטוריאלי לגבול הפונקציונלי 553
הגירה כמדיניות חוץ 553

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

555 ..... חוסר הרציפות הוא פוליטי, אך הכלים נותרים רב-צדדיים
555 ..... כיצד להעריך את יעילות מודל אלבניה
556 ..... מה שחשוב באמת: מי שולט בהליכים
557 ..... תוכנית מטיי: אפריקה, אנרגיה והגירה במסגרת אסטרטגיה אחת
558 ..... השם "מטיי" ובניית נרטיב פוליטי איטלקי
558 ..... אסטרטגיה שנולדה לפני התוכנית
559 ..... משילות: הניסיון להתגבר על פיצול
559 ..... ניהול תוכנית מטיי
560 ..... מיליארד הראשונים: הקצאה פוליטית והרכב פיננסי 5.5
560 ..... כיצד יש לקרוא את תקציב תוכנית מטיי
560 ..... תשע המדינות הראשונות: מרטוריקה יבשתית ועד סלקציה גיאוגרפית
562 ..... ההתפשטות הגיאוגרפית של תוכנית מטיי
562 ..... חמשת המגזרים העדיפים של ההשקה הפוליטית
562 ..... ההיגיון הכלכלי של עמודי התווך העיקריים
563 ..... אנרגיה: הנקודה שבה תוכנית מטי והביטחון האיטלקי חופפים ביותר
563 ..... הגירה: מעזיבות ועד פיתוח
563 ..... המערכת האיטלקית: משיתוף פעולה ציבורי לשותפות כלכלית
564 ..... התכנסות עם השער הגלובלי האירופי
564 ..... מסדרון לוביטו: כאשר האסטרטגיה האיטלקית נכנסת לתחרות התשתיות הגלובלית
564 ..... בינה דיגיטלית ומלאכותית: הרחבת התוכנית מעבר לאנרגיה ותשתיות פיזיות
565 ..... חקלאות וביטחון תזונתי: המרכיב הפחות מרהיב אך המבני יותר
565 ..... משיתוף פעולה להשקעה משותפת
565 ..... בעיית המשאבים: 5.5 מיליארד זה הרבה למדיניות לאומית, מעט מדי ליבשת
566 ..... הבנק העולמי, מוסדות פיננסיים משותפים והניסיון להכפיל את קנה המידה
566 ..... מדיניות מדינות המפרץ משתלבת באסטרטגיה האפריקאית של איטליה
566 ..... תוכנית מטיי ובעיית ההדדיות
567 ..... כיצד למדוד את ההדדיות של תוכנית מטיי
567 ..... פרויקט אינו יכולת עד שהוא עולה לאוויר.
567 ..... שרשרת יישום התוכנית האמיתית
568 ..... הרחבת התוכנית בשנת 2025: מפרויקט פיילוט למבנה קבוע
568 ..... אפריקה אינה זירה אסטרטגית אחת
568 ..... אנרגיה וחומרי גלם: הזדמנויות וסיכונים של תלות חדשה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

569 ..... תוכנית מטיי בתחרות בין אירופה, סין, ארצות הברית והמפרץ
569 ..... אפריקה ואירופה: הבעיה הדמוגרפית כרקע אסטרטגי
569 ..... פיתוח וביטחון אינם עוד מדיניות נפרדת
570 ..... אבל יש להכיר בסיכון של איגוח הפיתוח
570 ..... המימד הפרלמנטרי ובעיית האחריותיות
570 ..... מההכרזה למדידה: הטבלה שתשמש בשנים הבאות
572 ..... תוכניתו של מתי וריבונותו: צורה נוספת של הקרנה חיצונית
572 ..... ממרכזיות ים תיכונית למרכזיות אפריקאית
573 ..... המגבלה החשובה ביותר: יכולת אדמיניסטרטיבית איטלקית
573 ..... תוכנית מטיי כמבחן ליכולתה האסטרטגית של המדינה
574 ..... ההבדל בין מיתוג ליכולת
574 ..... שלוש רמות שונות של תוספתיות
574 ..... השאיפות האירופיות של ממשלת מלוני
575 ..... תוכנית מטיי אינה רק מדיניות אפריקאית
575 ..... ?השאלה האמיתית: איזו קיבולת תישאר בעוד עשר שנים
576 ..... מביקורת גבולות ועד לבניית תנאים חיצוניים
576 ..... אפריקה, אנרגיה והגירה הופכות לסוגיה אסטרטגית אחת
578 ..... אנרגיה: המשך גיוון והפיכת מצב החירום למדיניות מבנית
580 ..... מדיניות האנרגיה של מלוני: המשכיות ושינוי דגשים
581 ..... מגז רוסי ועד לביטחון מערכת האנרגיה כולה
581 ..... חזרתה של האנרגיה הגרעינית לדיון המוסדי
582 ..... אנרגיה גרעינית בהקשר האיטלקי החדש: מה קיים ומה עדיין לא קיים
583 ..... הים התיכון כאלמנט של המשכיות שהפך לדוקטרינה
584 ..... איטליה: תעסוקה חזקה, צמיחה חלשה
584 ..... פרדוקס התעסוקה האיטלקי: יותר מקומות עבודה, אך לא מספיק ערך מוסף
586 ..... פריון העבודה: העיכוב המבני של איטליה
586 ..... תעסוקה ופריון אינם יעדים חלופיים
586 ..... מדוע פריון חשוב לשכר הריאלי
587 ..... כמות התעסוקה ואיכות הצמיחה
588 ..... הרכב התעסוקה חשוב לא פחות מהמספר הכולל
588 ..... כגשר אפשרי בין תעסוקה לפריון PNRR-ה
589 ..... מיסוי: ממס שטוח ככיוון מדיניות להתערבויות סלקטיביות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

חוק התקציב הראשון והארכת תוכנית התעריף הקבוע 589
רפורמת ה-IRPEF לא בשיעור קבוע מדרגות המס, בוחרת בהפחתת. 589
המסלול הפיסקלי של ממשלת מלוני 590
מדוע הטריז מציע שליטה תקציבית רבה יותר מאשר מס שטוח כללי 590
מגבלת הגירעון מחמירה יותר לאחר 2023 591
המס השטוח ובעיית הפרוגרסיביות 592
לקואליציה מעולם לא היה מס אחיד אחד 592
התפקיד הפוליטי של חיתוך הטריז 592
אבל קיצוצי מס לא פותרים את הפריון 592
הקשר בין שוק העבודה למדיניות פיסקלית 593
ממשל אירופי חדש מגביר את ערך הכיסוי הקבוע 593
ההשוואה האמיתית אינה בין מס אחיד לבין אי קיצוצי מס 593
אנרגיה, עבודה ומסים שייכים לאותה מגבלת קיבולת 594
שלוש מדיניות, אילוץ אחד 594
ההמשכיות עם דראגי גדולה יותר במקומות בהם תשתית מגבילה את הבחירה 595
בעבודה, הממשלה נהנית גם מהדינמיקות הקודמות 595
אולם, במיסוי, אי הרציפות התוכניתית ניתנת למדידה. 595
הקשר המשותף: צמיחה 596
פנסיות: ההבטחה להתגברות על חוק פורנרו פוגשת את הדמוגרפיה 597
מסלולם של צעדי גמישות הפנסיה העיקריים 597
הבעיה אינה רק כמה אנשים פורשים, אלא כמה נשארים כדי לממן את המערכת 598
מערכת הפנסיה האיטלקית בין גמישות להגבלות 599
הוצאות הפנסיה האיטלקיות כבר נמצאות בין הגבוהות ביותר ב-OECD 600
לחץ הפנסיה בעשור הקרוב 600
האוכלוסייה הפעילה היא המכנה האמיתי של הביטחון הסוציאלי 601
אישה של אופציה: מגמישות כללית להגנה על קטגוריות מוגבלות 601
מכסה 103: גמישות הוצגה, ולאחר מכן הפכה בהדרגה לפחות אטרקטיבית 602
חברתי: גמישות נותרת במקרים בהם המחוקק מזהה חולשות ספציפיות APE 602
המעבר מאופוזיציה לממשלה 602
פנסיות ושוק העבודה הופכים לאותה בעיה 602
האלטרנטיבה האמיתית לנוקשות אינה בהכרח לצפות את כולם 603
חוב והשקעות: המבחן המכריע של PNRR, 2026 604

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

604 ..... מימון ציבורי והשקעות בשנת 2025
605 ..... הוצאות אינן זהות להגדלת פוטנציאל הייצור
605 ..... היא תוכנית השקעה, אך גם תוכנית רפורמה PNRR-ה
605 ..... האיטלקי בשלב הסופי PNRR-ה
607 ..... ממשלת מלוני יורשת את התוכנית, אך מנהלת את השלב הקשה ביותר שלה
607 ..... מהרפורמה הכתובה ועד לחדר הילדים שנבנה, מהצו ועד לרכבת
607 ..... תשעת התשלומים ו-85 אחוז מהמשאבים שכבר התקבלו
608 ..... תשלום אירופאי והוצאות כלכליות הן כמויות שונות
608 ..... השונות אינן נרדפות PNRR-כמויות ה
608 ..... המבחן האמיתי הוא 2027, לא רק 2026
608 ..... מכנה החוב הוא המטרה האמיתית לטווח ארוך
610 ..... .עלייה של 3.8 אחוזים בתמ"ג משנה את החוב גם בלי לבטל יורו אחד
610 ..... .לפי ההון השיורי שלו PNRR-לכן יש לשפוט את ה
610 ..... PNRR-מה צריך להישאר אחרי ה
610 ..... משפט ומנהל ציבורי הם השקעות גם ללא בטון
611 ..... יעילות אדמיניסטרטיבית הופכת לסוג של הון
611 ..... הסיכון של השלמה פורמלית בלבד
611 ..... באוגוסט 2026 הוא מועד אחרון, לא סוף ההשפעה 31
611 ..... ממשלת מלוני נשפטת על סמך תוכנית שלא היא יצרה
612 ..... היסטוריה כלכלית אמיתית עובדת כך
612 .....השקעות ציבוריות וקונסולידציה פיסקלית יכולות להתקיים יחד, אך לא באופן אוטומטי
613 ..... הסיכון של "צוק פיסקלי" של השקעות
613 .....החוב נותר המגבלה המונעת טעויות ממושכות
613 .. .להחזיר את החוב על בסיס חשבונאי, עליו להגדיל את הכלכלה התומכת בו PNRR-אסור ל
614 ..... PNRR-הקשר הסופי בין פנסיות ל
614 ..... וחוב: אותו מעגל מקרו-כלכלי PNRR, דמוגרפיה, פנסיות
615 ..... הבעיה האיטלקית אינה בחירה בין פנסיות להשקעות
615 ..... המעבר הפוליטי הבסיסי
615 ..... יכולת השליטה נמדדת לאורך תקופה ארוכה
615 ..... הכלל שחוזר לאורך כל הספר
617 .....האמינות הפיננסית משתפרת בעוד החוב נותר גבוה :2025–2026
618 .....הרבעון הראשון של 2026 אינו הנתון השנתי לשנת 2026

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

618 .. .ממשלת מלוני ואירופה: פחות שיבושים מהחשש, יותר משא ומתן ממה שמרמז על המשכיות
618 ..... ריבונות ואילוצים: מה ממשלה באמת יכולה לשנות
620 ..... הפרדוקס של ממשלה ריבונית בתוך אירופה מחייבת יותר
621 .....מ"אינטרסים לאומיים תחילה" לבעיית היכולת הלאומית
622 ..... מה באמת אומר לנו תקציב 2025
622 .....חמישה מספרים שיש לקרוא יחד
622 .....כספי הציבור האיטלקיים בשנת 2025
623 .....מאזן ראשוני חיובי אינו מספיק כאשר עלות החוב נשארת גבוהה
623 .....המנגנון האמיתי הוא פער הריבית-צמיחה
624 .....הקונסולידציה של 2025 לא הושגה על ידי צמצום השקעות
624 ..... השקעה גדולה לא בהכרח אומרת השקעה טובה
625 ..... מדוע החוב עולה למרות גירעון נמוך יותר
625 ..... הלוואות בנייה ממשיכות להכביד גם לאחר השלב האינטנסיבי ביותר
625 .....הנכסים הנזילים של האוצר תרמו להתאמות
626 ..... מדוע חוב וגירעון יכולים לנוע בצורה שונה
627 .....התקציב הציבורי האיטלקי לא יכול לחיות לנצח על עודפים ראשוניים גדולים
627 ..... .לכן, שנת 2025 מציגה הרכב טוב יותר של החשבונות, אך עדיין לא פתרון
628 .....הוועדה צופה למעשה עלייה נוספת בחוב
628 ..... .שלושה אחוזים נותרו חשובים פוליטית, אך הם אינם סף הקסם של קיימות
628 ..... היא גם שנה של לחץ מס מוגבר 2025
628 ..... שוק העבודה סייע לתקציב הציבורי
629 .....אבל לתרומת התעסוקה יש גבול אם הפריון נשאר חלש
629 .....הרכב הצמיחה לשנת 2025 מחזק קריאה זו
630 .....הרכב הצמיחה הריאלית בשנת 2025
630 ..... גם מדגימה כיצד התקציב האיטלקי הוא כעת בין-זמני 2025
631 .....ממשלתו של מלוני: איחוד בתוך מורשת מורכבת
631 .....קונסולידציה פיסקלית מייצגת בחירה אמיתית של הממשלה
631 ..... PNRR-הקריטריון האמיתי יהיה המסלול לאחר ה
632 ..... טבלה לקריאת המשמעות הפוליטית האמיתית של 2025
632 ..... ההבדל בין קיימות שנתית לקיימות לטווח ארוך
633 ..... תקציב 2025 מייצג איזון, עדיין לא משטר חדש
633 .....המשתנה האמיתי של חופש פיסקאלי הוא אפוא צמיחה פוטנציאלית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

633 ..... כספי הציבור האיטלקיים נותרו נשלטים על ידי העבר
633 ..... מכיוון שהבעיה של ממשלת מלוני אינה שונה באופן קיצוני מזו של קודמותיה
634 ..... מה שמשתנה הוא מרווח הזמן
634 ..... הנתונים החשובים ביותר עשויים לא להיות הגירעון
634 ..... לכן, התקציב מספר סיפור של מעבר, לא של פתרון
634 ..... המבחן האמיתי יהיה היכולת להפוך את 2025 למסלול
636 ..... .איטליה של 2026 אינה איטליה של 2011, אך בעיית החוב נותרה בעינה
636 ..... ההבדל הגדול הראשון: מעמדה החיצוני של איטליה חזק בהרבה
638 ..... איטליה 2011 ואיטליה 2025-2026: שתי תצורות מבניות שונות
638 ..... .השינוי השני: מערכת הבנקאות הרבה יותר איתנה ומשבר הריבון אינו מועבר באותו אופן
640 ..... איחוד הבנקאות משנה את משמעות הריבונות הפיננסית
640 ..... ההבדל השלישי: לבנק המרכזי האירופי יש כעת כלים למניעת פרגמנטציה שלא היו קיימים בשנת 2011.
640 ..... מפחית את הסיכון לפאניקה, אינו מוחק את השיפוט על יסודות TPI-מדד ה
641 ..... .ההבדל הרביעי: האיחוד האירופי הוכיח שהוא יכול להנפיק חוב משותף בקנה מידה גדול
641 ..... .איטליה בשנת 2026 מוגנת הרבה יותר, אך היא אינה חפה מאריתמטיקה של חוב
642 ..... ריבונות פיסקלית קיימת, אך חוב משנה את מחירו
642 ..... לכן, עלות המימון נותרת משתנה פוליטי
642 ..... הממשל הפיסקלי האירופי החדש משנה את צורת האילוץ
643 ..... חקיקת המס האיטלקית החדשה במסגרת האירופית
645 ..... הגנה ואילוץ גברו יחד
645 ..... האבולוציה של האירו: ממשבר 2011 ועד למערכת 2026
646 ..... באיטליה יש כיום מספר פוליסות ביטוח, אך לא אחריות בלתי מוגבלת
646 ..... לכן, איטליה בשנת 2026 אינה צריכה לחשוש מחזרה מכנית של 2011, אך היא אינה יכולה להרשות לעצמה להתעלם מהחוב.
646 ..... .החוב ממשיך אפוא להגדיר את סכום הפוליסה האפשרי
647 ..... האיזון הפוליטי של הטרנספורמציה נותר פתוח
648 ..... ריבונות נטענת הופכת לריבונות המופעלת בתוך מוסדות
648 ..... איטליה בוחרת, אבל היא בוחרת בתוך מבנה קיים
648 ..... הפער בין התוכנית לממשלה אינו מעיד באופן אוטומטי על חוסר עקביות
649 ..... חוב הוא אולי ההדגמה הטהורה ביותר של מנגנון זה
649 ..... תשתית מייצגת את העבר של הבחירות האסטרטגיות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

650 ..... בריתות משנות יכולת לאומית ואוטונומיה פורמלית
650 ..... כמעבדה של ריבונות איטלקית עכשווית 2022-2026
651 ..... פוליטיקה לאומית עדיין חשובה, אבל בגבולות מורכבים יותר
651 ..... בשנת 2011, הזמן הפוליטי התכווץ לפתע
651 ..... בשנת 2026 האילוץ פחות נפיץ, אך קבוע יותר
652 ..... לכן, האיזון הפוליטי של השלב נותר בהכרח פתוח
653 ..... איטליה יכולה לבחור, אבל היא אף פעם לא בוחרת בוואקום
654 ..... מקורות ומסמכים של פרק 22
664 ..... חלק י"ב
664 ..... גיאו-כלכלה של הכוח האיטלקי
665 ..... פרק 23
665 ..... מה איטליה עדיין מייצרת?
667 ..... בסיס תעשייתי גדול שגדל לאט מדי
667 ..... יצוא מפגין עוצמה, אך הוא לבדו אינו אומר הרבה על תחרותיות.
668 ..... תרופות: הצלחה בייצור ובינלאומיות של שליטה
670 ..... מכונות: הלב הפחות גלוי של הכוח האיטלקי
671 ..... גודל חברה כשאלת כוח
672 ..... קפיטליזם משפחתי: כוחה של ההמשכיות, גבול הקנה מידה
673 ..... "חברות רב-לאומיות: איטליה לא מייצרת רק באמצעות חברות "איטלקיות
674 ..... רכב: שרשרת אספקה אסטרטגית החשופה לשינוי עמוק
675 ..... תעופה וחלל, הגנה ובניית ספינות: ריכוז יכולות אסטרטגיות
676 ..... אוכל ויוקרה: הערך האסטרטגי של מותג ואיכות
677 ..... תרופות, מתכות ותחבורה: בשנת 2025 יתקיים יצוא מקוטב יותר ויותר
678 ..... פרודוקטיביות: הקו האמיתי שמפריד בין חוזקה של איטליה לפוטנציאל שלה
679 ..... מחקר ופיתוח: הפער שייצור לבדו אינו יכול להסתיר
680 ..... דיגיטציה ובינה מלאכותית: פער שכבר לא ניתן להפרדה מהתעשייה
681 ..... שרשראות ערך גלובליות: ייצוא לא אומר לייצר הכל
681 ..... מוליכים למחצה: הרכיב הקטן שמודד תלות גדולה
683 ..... אנרגיה: עלות הקלט שחוזרת על עצמה בכל תהליך הייצור
684 ..... סין: מתחרה, ספק ושוק בו זמנית
685 ..... עודף אינו אסטרטגיה תעשייתית
686 ..... איטליה עדיין מייצרת הרבה, אבל היא לא שולטת בכל מה שהיא מייצרת

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

687 ..... מייצור לריבונות יצרנית
687 ..... והבעיה של התקופה שאחרי PNRR 2026-ההזדמנות של ה
689 ..... IRI-מדיניות תעשייתית חדשה אינה אומרת חזרה ל
689 ..... תוצרת איטליה האמיתית של המאה ה-21
691 ..... ממוצר איקוני לטכנולוגיה המשולבת בתהליכי ייצור גלובליים
692 ..... מכונות כלים: התמחות בלתי נראית אך מכרעת
693 ..... תעשייתי תוצרת איטליה: כמה מגזרים שנמלטים מהתדמית המסורתית
694 ..... אריזה: כאשר איטליה מוכרת את המכונה שאורזת מוצרים של אנשים אחרים
695 ..... תרופות: אחד השינויים המשמעותיים ביותר בגיאוגרפיה של היצוא האיטלקי
696 ..... מפעל תרופות בלציו מיוצר באיטליה כמו בית אופנה
696 ..... לאונרדו: תוצרת איטליה, טס, צופה ומשלב נתונים
697 ..... המסוק כמוצר תעשייתי, פלטפורמה טכנולוגית ושירות
697 ..... פינקנטיירי: תוצרת איטליה כתשתית ימית מורכבת
698 ..... אגרי-מזון: המגזר המסורתי עצמו הפך לתעשייתי יותר
699 ..... אריזות תרופות מראות עד כמה עמוקים הקשרים בין שרשראות האספקה
699 ..... ולכן לא נראה לעין במיוחד B2B הכוח האמיתי של הייצור האיטלקי הוא לעתים קרובות
699 ..... יצוא תוצרת איטליה כבר לא תואם את המגזרים המסורתיים
700 ..... השאלה אינה עוד האם איטליה עדיין מדינה תעשייתית
701 ..... הרכבה אינה זהה לתכנון
701 ..... קניין רוחני חשוב לא פחות מהמפעל
701 ..... מחקר ופיתוח הופכים למדד לריבונות תעשייתית
702 ..... אפילו תעשיית התרופות מעלה את השאלה מי שולט בהון ובחדשנות
702 ..... .כאן ההבחנה בין "תוצרת איטליה" ל"בשליטת איטליה" הופכת למכרעת
702 ..... חמשת הממדים של ערך אסטרטגי תעשייתי
702 ..... שרשרת האספקה חשובה יותר מאשר חברה בודדת
703 ..... עסק קטן יכול להיות נהדר אבל מתקשה להתרחב
703 ..... הקפיצה הגיאו-כלכלית האמיתית דורשת חברות המסוגלות להגדיר סטנדרטים
703 ..... .ייצוא פריגטה אינו זהה לייצוא חולצה, גם אם שניהם מייצרים הכנסות
703 ..... אפילו תרופות יכולות ליצור כוח תעשייתי
704 ..... כימיה היא עוד תשתית בלתי נראית של שרשראות האספקה
704 ..... המעבר הירוק משנה שוב את הגיאוגרפיה של הערך
704 ..... להיות חזק במכניקה לא מבטיח בהכרח חזק בבינה מלאכותית תעשייתית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

704 ..... אפילו אוטומציה יכולה להפוך לתלות טכנולוגית אם התוכנה זרה
705 ..... איטליה חייבת להגן על הטכנולוגיות שברשותה ולרכוש את אלו שאין ברשותה
705 ..... גם היצוא והשוק המקומי חייבים לתמוך זה בזה.
705 ..... "מפעל איטלקי צריך גם להשתמש בטכנולוגיה של "תוצרת איטליה
706 ..... .לכן, יש לחשוב על "תוצרת איטליה" כמערכת אקולוגית, ולא כמותג
706 ..... המוניטין הלאומי חייב להתאים למבנה האמיתי של הכלכלה
706 ..... המטרה האמיתית היא לא לבחור בין אופנה לרדאר
707 ..... אבל לא כל המגזרים מייצרים את אותו ערך אסטרטגי
707 ..... השאלה המכרעת היא כמה ערך נותר תחת שליטה איטלקית
708 ..... מייצור לעוצמה גיאו-כלכלית
708 ..... .כאן נמצא הגבול בין ייצור בקנה מידה גדול לכוח גיאו-כלכלי
708 ..... איטליה עדיין מייצרת, ומייצרת הרבה
709 ..... העתיד יהיה תלוי במהירות המעבר הטכנולוגי
709 ..... .לכן, תוצרת איטליה האמיתית של המאה ה-21 היא מיומנות, לא אסתטיקה
711 ..... נקודת המוצא ליחסים עם סין
712 ..... מקורות ומסמכים של פרק 23
715 ..... פרק 24
715 ..... איטליה וסין - תלות הדדית, טכנולוגיה והפחתת סיכונים
718 ..... מהחגורה והדרך לתוכנית הפעולה 2024–2027
719 ..... השקעות איטלקיות בסין: נוכחות תעשייתית, לא רק יצוא
720 ..... השקעות סיניות באיטליה: קטנות יותר מההשקעה האיטלקית בסין, אך רגישות יותר מבחינה פוליטית
721 ..... פירלי והאופי החדש של הטכנולוגיה התעשייתית
722 ..... רכב: הנקודה שבה התחרות הסינית הופכת לטרנספורמציה תעשייתית
723 ..... סוללות וחומרים קריטיים: התלות מאחורי המעבר הירוק
724 ..... 5G תשתית טלקומוניקציה ודיגיטלית: הלקח של
725 ..... .סין היא לא רק סיכון: היא גם שוק שאיטליה רוצה לכבוש מחדש
726 ..... הסרת סיכונים פירושה לדעת מה לא ניתן להפריע
726 ..... נתוני 2026 מראים כי התלות ההדדית ממשיכה לגדול
727 ..... המשמעות הגיאופוליטית של הבחירה האיטלקית
728 ..... מקורות ומסמכים של פרק 24
730 ..... פרק 25

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

איטליה וארצות הברית - ביטחון, הון, טכנולוגיה ואנרגיה 730
הברית לא תפתור את סכסוך הסחר 732
התעשייה האיטלקית בארצות הברית: ייצוא הון בנוסף למוצרים 732
הון אמריקאי באיטליה: חלק ממבנה הייצור הלאומי כבר טרנס-אטלנטי 733
טכנולוגיה: המרכז החדש של היחסים הטרנס-אטלנטיים 735
מחשוב ענן ובינה מלאכותית: בעל ברית יכול להיות גם התמכרות. 736
הגנה: מרכישה לייצור משותף 737
סיגונלה ונאפולי: איטליה כבירה אסטרטגית 738
הים התיכון: היחסים עם וושינגטון עוברים דרך הדרום 739
פרדוקס האנרגיה: קניית ביטחון ממתחרה תעשייתי 740
תעשיית החקלאות והמזון: השלמה כמעט מושלמת במבנה, פחות מושלמת במדיניות הסחר 741
תרופות: הנקודה שבה יצוא, השקעות ורגולציה הופכים לבלתי נפרדים 742
שווקים פיננסיים: הכוח הכי פחות גלוי של ארצות הברית 742
הדולר והסנקציות: כוחו של הפיננסים האמריקאי משפיע גם על מדיניות החוץ האיטלקית. 743
IMEC: תשתית מסחרית שהיא גם פרויקט אסטרטגי 744
תוכניתו של מתי וארצות הברית: אפריקה כשדה של שיתוף פעולה ותחרות 744
הביטחון הכלכלי החדש: איחוד כוחות מבלי לוותר על אוטונומיה 744
ההבדל המכריע בהשוואה לסין 746
הקשר החומרי עם וושינגטון עמוק יותר ממה שמראים הפסגות 746
איטליה כגשר אינה מספיקה: היא חייבת להיות בעלת יכולת משלה. 746
שתי נקודות תורפה מנוגדות: בייג'ינג במפעל, וושינגטון במערכת האקולוגית 747
האסטרטגיה האיטלקית האמיתית: גיוון מבלי להיות במרחק שווה 747
מקורות ומסמכים של פרק 25 749
פרק 26 751
הים התיכון הגדול - אנרגיה, נתיבים, ביטחון ועומק אסטרטגי 751
סואץ: צוואר הבקבוק המחבר את איטליה לאסיה 751
באב אל-מנדב: הים התיכון האיטלקי מתחיל הרבה יותר דרומה מסואץ. 753
נמלי איטליה: גיאוגרפיה מציעה יתרון שהלוגיסטיקה חייבת להשתנות 754
מערכת האנרגיה הים תיכונית: מהציר הרוסי למערכת דרום-צפון 755
אלג'יריה: האם הקשר האנרגטי יכול להפוך לשותפות תעשייתית? 756
לוב: קרבה גיאוגרפית ללא עומק מוסדי 757
תוניסיה: מגבול לחיבור אנרגיה 758

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

759 ..... צפון אפריקה כפלטפורמת אנרגיה פוטנציאלית, לא רק מקור דלק פשוט
760 ..... מצרים וסואץ: איטליה תלויה במדינה ששולטת בשער לסחר עולמי
760 ..... סואץ בשנת 2026: התנועה מתאוששת, אך טרם חזרה לשגרה שקדמה למשבר ים סוף.
761 ..... סואץ: ממשבר 2024 ועד להתאוששות שעדיין לא שלמה של 2026
763 ..... עבור מצרים, סואץ אינה רק תשתית: היא מקור מבני למטבע חוץ.
763 ..... מצרים: כמה אינדיקטורים מקרו-כלכליים מרכזיים לשנת 2026
763 ..... אותו משבר פוגע בקהיר וברומא דרך שני מאזנים כלכליים שונים לחלוטין.
764 ..... אותו הלם, שני מנגנונים כלכליים
בשנת 2026 מערכת היחסים המסחרית הישירה תצמח שוב ותקבל הרכב תעשייתי יותר ויותר
764 .....
766 ..... איטליה-מצרים: תחזית כלכלית מעודכנת לשנת 2026
תוכנית מטיי הופכת את מצרים מבת שיח ים תיכונית לפלטפורמה למדיניות איטלקית-אפריקאית.
766 .....
אנרגיה מוסיפה תשתית אסטרטגית שנייה ליחסים: אחרי סואץ, מערכת הגז של מזרח הים התיכון
767 .....
768 ..... מצרים כמרכז אנרגיה ים תיכוני: תצורה מעודכנת לשנת 2026
768 ..... אבל 2026 גם מראה שמצרים היא גם מרכז אנרגיה וגם מדינה פגיעה.
768 ..... השותפות בין האיחוד האירופי למצרים העמיקה עוד יותר לאחר 2024
769 ..... השותפות בין האיחוד האירופי למצרים בשנת 2026
770 ..... בשנת 2026, עזה הופכת את קהיר למרכזית עוד יותר, לא פחות
770 ..... מצרים היא בו זמנית שער סחר, מתווך אזורי ומדינת ספר.
770 ..... ביטחון סואץ אינו תלוי אך ורק בממשלת מצרים.
770 ..... משבר ים סוף מראה כי הגיאוגרפיה ממשיכה לשלוט בגלובליזציה.
771 ..... עבור איטליה, הבעיה אינה לבטל את התלות בסואץ, אלא להפוך אותה לניתנת לניהול.
772 ..... נמלים איטלקיים הם חלק מאותה משוואה
772 ..... בהקשר זה, הקשר בין טריאסטה לדמייטה מקבל משמעות רחבה יותר
773 ..... לכן, היחסים בין איטליה למצרים הם דו-צדדיים ומערכתיים בו זמנית.
773 ..... שתי רמות התלות ההדדית בין איטליה למצרים
773 ..... עבור קהיר, תלות באירופה היא אמיתית באותה מידה.
774 ..... סוגי תלות אסטרטגית
775 ..... תחבורה עולמית מחברת את רומא וקהיר גם כאשר שתי הממשלות אינן חותמות על דבר
775 ..... עבור איטליה, סואץ היא תשתית זרה המשולבת בתחרותיות שלה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טורקיה: מעצמת הייצור של החוף השני 777
איטליה-טורקיה: יחסים כלכליים עודכנו לספטמבר 2026 777
מעצמת ייצור שלא ניתן לתאר ככלכלה מתפתחת פשוטה 778
טורקיה: כמה מרכיבים של כוח הייצור בשנת 2025 780
התשתית הכלכלית האמיתית של היחסים היא איחוד המכס בין האיחוד האירופי לטורקיה. ... 780
שילוב האיחוד האירופי-טורקיה בשנת 2025 781
עבור איטליה, שילוב זה יוצר תחרות מסוג שונה מזו האסייתית. 781
רכב: אחד התחומים שבהם התחרות והאינטגרציה נראות לעין ביותר 782
אולם, הקפיצה החשובה ביותר התרחשה בתחומי ההגנה והחלל. 782
לאונרדו-בייקאר: מבנה שיתוף הפעולה התעשייתי 782
שיתוף הפעולה אינו עוד רק דו-צדדי: הוא מכוון לשוק הביטחון האירופי 783
רכישת פיאג'ו אירוספייס על ידי בייקר מכניסה את טורקיה ישירות לבסיס התעשייתי של איטליה. 784
הנוכחות התעשייתית הטורקית החדשה בתחום התעופה והחלל האיטלקי 784
היחסים הדו-צדדיים מגיעים אפוא לליבת הריבונות התעשייתית 785
מצר טורקיה כנכס אסטרטגי 786
המלחמה באוקראינה הגדילה את הערך האסטרטגי של מונטרה 786
תעשיית הביטחון הטורקית הפכה למרכיב של כוח לאומי 787
לוב: התיאטרון שבו איטליה וטורקיה חייבות באופן בלתי נמנע לדבר זו עם זו 787
המזרח התיכון: טורקיה היא בת שיח הכרחית גם כאשר עמדות אינן חופפות 787
אנרגיה: מסדרון, שוק ותחרות על תפקיד המרכז 788
לכן איטליה וטורקיה מתחרות גם מבחינה גיאוגרפית 788
היחסים הפוליטיים הפכו בהדרגה לממוסדים 788
בספטמבר 2026, הדיאלוג הכלכלי ממשיך להאיץ 789
לטורקיה ולאיטליה מאפיין מבני משותף: שתיהן מבקשות להפוך את הייצור והגיאוגרפיה לכוח. 789
עם זאת, שיתוף פעולה אינו אומר היעדר סיכון. 789
כוח הזהב" שהוחל על פיאג'ו מייצג בדיוק את ההיגיון הזה" 790
איחוד המכס מגביר את התלות ההדדית אך גם יוצר חיכוכים 790
רומא ואנקרה פועלות באותו מרחב, אך אינן תופסות את אותו תפקיד 791
טורקיה מציעה לאיטליה את מה שאין לה 791
לכן, טורקיה היא מעצמה תעשייתית אזורית אמיתית. 791

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טורקיה מדגימה שהעומק האסטרטגי של איטליה אינו רק צפון-דרום 792
השאלה האמיתית אינה האם טורקיה היא שותפה או מתחרה 792
שיתוף פעולה ים תיכוני אינו סתירה: הוא מבנה 793
.לכן, טורקיה היא מעצמת הייצור הגדולה הנוספת של הים התיכון הרחב 793
הים התיכון הדיגיטלי: כבלים הם הנתיבים החדשים והבלתי נראים 795
סיציליה כפלטפורמה: מהפריפריה הדרומית למרכז 796
של הברית ISR סיגונלה: מבסיס אוויר לפלטפורמת 796
בשנת ISR 2026 סיגונלה כצומת 797
.בשנת 2026, סיציליה תהפוך לשער החשמלי בין אירופה לצפון אפריקה: ELMED 798
בשנת ELMED 2026 798
הקישור הטירני משלים את השינוי של סיציליה מקצה רשת לצומת רשת 799
הארכיטקטורה החשמלית החדשה שבמרכזה סיציליה 800
סיציליה כבר מהווה שער גז בין אפריקה לאיטליה 800
סיציליה כמרכז אנרגיה בשנת 2026 801
מאנרגיה לנתונים: אותה גיאוגרפיה שמביאה גז וחשמל מביאה גם סיבים אופטיים 801
סיציליה כפלטפורמה דיגיטלית 801
יש לעבד את הנתונים במקום בו הם מגיעים, לא רק להעביר אותם דרכם 802
נמלי סיציליה משלימים את המערכת, אך גם מראים את הפער בין מיקום לקנה מידה 802
כמה אינדיקטורים לנמלים בסיציליה לשנת 2025 803
.סיציליה יכולה להפוך לשער הדרומי לאירופה רק אם היא באמת מחוברת לאירופה 803
.לכן, סיציליה מסתכנת להפוך למסדרון ולא למרכז 803
הקישור הטירני ומרכז סיציליה כמערכת אקולוגית, ELMED, לכן, יש לקרוא את סיגונלה
.פוטנציאלית אחת 804
סיציליה יכולה להפוך לנקודה שבה אבטחה פיזית ואבטחה דיגיטלית נפגשות 804
הצפיפות האסטרטגית של סיציליה נדירה בפנורמה האירופית 804
כדי להפוך מרכזיות לפיתוח, נדרשת תשתית שנייה 805
הים התיכון הוא גם גבול נודד, אך אי אפשר לצמצמו למימד הזה 805
נחיתות באיטליה: 2024-2026 806
ההפחתה של 2026 לבדה אינה מדגימה איזו מדיניות גרמה לה 806
החזרות לארץ חושפות מימד שני, לעתים קרובות פחות גלוי, של התופעה 807
הגירה: אין אינדיקטור יחיד 808
סיציליה נותרה המקום שבו הגיאוגרפיה האירופית פוגשת פיזית את ההגירה 808

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

צמצום הים התיכון להגירה מעוות את הניתוח הכלכלי 808
סיציליה מדגימה צורך זה טוב יותר מכל אזור איטלקי אחר 809
תוניסיה עצמה היא גם שותפה להגירה וגם שותפה לחשמל 809
גם לוב משחקת תפקידים רבים 809
סיציליה יכולה להפוך לפלטפורמה הפיזית למדיניות ים תיכונית בוגרת יותר 809
התשתית החדשה יכולה, אם כן, לשנות את הכלכלה של המיקום 810
אבל כדי להשיג ערך צריך הון אנושי 810
הבעיה האמיתית שעומדת על הפרק אינה כמה זרימות יעברו דרך סיציליה, אלא כמה ערך יישאר בסיציליה. 810
יש להעריך את סיציליה כמרכז דרך שרשרת מלאה 810
הסיכון ההפוך הוא להפוך לטריטוריית מעבר לכוחותיהם של אחרים. 812
לכן, הפלטפורמה הסיציליאנית היא פרויקט, עדיין לא תוצאה מושלמת. 812
לכן, השיפוט חייב להיות כלכלי, לא קרטוגרפי. 812
הים התיכון אינו רק המקום שממנו מגיעות בעיות לאיטליה 812
ניהול הגירה נותר חלק מהביטחון, אך הוא אינו יכול להגדיר לבדו את האסטרטגיה הים תיכונית 813
סיציליה היא בדיוק המקום שבו האסטרטגיה הזו יכולה להפוך לפיזית 813
תוכנית מטיי: מניהול משברים לחיפוש אחר עומק כלכלי 814
גם תוכנית מטיי הופכת לאירופית 815
גם הים התיכון האירופי משתנה: מתהליך ברצלונה לברית חדשה 816
נאט"ו: הדרום נכנס שוב לתכנון הבריתות 817
הארכיטקטורה החדשה של נאט"ו באגף הדרומי 818
בטיחות ימית כבר אינה זהה להגנה על ספינות 819
מפני השטח לקרקעית הים: בטיחות ימית חדשה של איטליה 820
עומק אסטרטגי הוא גם יתירות 821
יתירות כתשתית של ביטחון כלכלי 822
לא ניתן לבנות את כל יחסי הים התיכון באותו אופן 823
חמישה בני זוג, חמישה מבני מערכת יחסים 824
מהפריפריה האירופית אל ציר נתיבים חדשים 825
ממסלול לערך כלכלי 825
הים התיכון כמכפיל של הכוח התעשייתי האיטלקי 826
דרום הים התיכון כשוק ליכולת התעשייה האיטלקית 827

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

828 ..... אזור בתהליך טרנספורמציה, לא סדר יציב :2026
829 ..... מצב המרכיבים העיקריים של עומק הים התיכון האיטלקי - ספטמבר 2026
830 ..... אין בטיחות איטלקית בלי בטיחות בדרכים
830 ..... בטיחות בדרכים כמרכיב בביטחון הלאומי
830 ..... הים התיכון הרחב יותר הוא המקום שבו לאיטליה יכולה להיות המשקל היחסי הרב ביותר
831 ..... בירתה הגיאופוליטית של איטליה בים התיכון
832 ..... אבל גיאוגרפיה הופכת לכוח רק כשהיא מאורגנת
832 ..... מעמדה לכוח גיאו-כלכלי
833 ..... הריבונות הים תיכונית החדשה
833 ..... מרכיבי הריבונות הים תיכונית האיטלקית החדשה
835 ..... מקורות ומסמכים של פרק 26
842 ..... חלק י"ג
842 ..... ההשוואה האירופית
843 ..... פרק 27
843 ..... איטליה, גרמניה, צרפת ובריטניה - ארבע תצורות כוח אירופאיות
844 ..... תמ"ג ריאלי - ארבע כלכלות עיקריות שצומחות באיטיות, אך מסיבות שונות
845 ..... תמ"ג לנפש - היקף הכלכלה אינו תואם את ההכנסה הפנויה הממוצעת
846 ..... פרודוקטיביות - המשתנה שמפריד בצורה הברורה ביותר בין מבנה לביצועים
847 ..... תעשייה - ייצור בגרמניה ובאיטליה, ייצור בצרפת ובבריטניה בררני יותר מבחינה תעשייתית
848 ..... מחקר ופיתוח - ההבדל בין ייצור טוב לבין שליטה בטכנולוגיה עתידית
849 ..... אנרגיה - ארבע כלכלות, ארבע מורשתות אסטרטגיות
849 ..... סחר - גרמניה ואיטליה תעשייתיות, צרפת מאוזנת יותר, בריטניה מכוונת שירותים יותר
851 ..... שווקים פיננסיים - לונדון כתשתית עולמית, פריז כשוק צמיחה, פרנקפורט כשוק מוניטרי, מילאנו כשוק תעשייתי-פיננסי
852 ..... חוב - לאילוץ הפיסקאלי יש משמעות שונה בכל מערכת
853 ..... מיסוי - ארבעה מודלים שונים של מימון ממשלתי
854 ..... הגנה - ארבעה מודלים צבאיים שונים מאוד
855 ..... טכנולוגיה - כוח תעשייתי ודיגיטלי אינם חופפים
856 ..... תשתית - היכולת להפוך גיאוגרפיה והון לפריון
857 ..... מדיניות תעשייתית - ארבע דרכים שונות להחזיר את המדינה לכלכלה
858 ..... כושר ייצור גרעיני - הבדל תעשייתי, אנרגטי וצבאי
859 ..... אלופים לאומיים - כיצד כל מדינה מרכזת הון וקבלת החלטות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

השפעה באיחוד האירופי - להיות גדול לא מוליד את אותו סוג של כוח 860
השפעת נאט"ו - משקל צבאי משנה את ההיררכיה 861
יכולת דיפלומטית - ארבע רשתות השפעה שונות 861
מיקום בשרשראות גלובליות - ארבע פונקציות שונות באותה מערכת מערבית 862
ארבע תצורות, לא ארבע מדרגות של אותו סולם 863
גרמניה היא לא רק תעשייה, צרפת היא לא רק מדינה, לונדון היא לא רק פיננסים, איטליה היא לא רק ייצור 864
ההבדל המהותי הוא הקשר בין משאבים ליכולת התיאום 864
תעשייה ושירותים אינם קטגוריות הפוכות 865
היכולת לממן את העתיד תפריד יותר ויותר בין ארבעת המודלים 865
דמוגרפיה, טכנולוגיה והגנה מתכנסות באותה בעיה..... 866
אנרגיה גרעינית מראה כיצד החלטות אסטרטגיות יכולות להימשך עשרות שנים 866
הברקזיט מראה שריבונות והשפעה יכולות לנוע לכיוונים שונים. 867
איטליה, גרמניה וצרפת מציגות במקום זאת שלוש דרכים שונות למימוש ריבונות משותפת..... 867
העימות הסופי אינו מייצר מנצח משום שכוח הוא רב-ממדי 868
חלק י"א ה' 870
מבחן התקציב של איטליה חרג מסף הגירעון של 3%. 871
ירידה מתחת ל-3% לא תגרום לשינוי בחוב..... 871
המכשול האמיתי הופך להיות עלות תחזוקת חוב של 3 טריליון יורו. 871
הדרך המקורית של רומא להחזר חובות כבר קשה יותר להשגה 871
יוצר את מבחן ההשקעה הבא RRF-סוף ה. 872
ההגנה מגיעה בדיוק כאשר העלויות הדמוגרפיות עולות. 872
ההליך האירופי אינו מהווה את האילוץ המכריע..... 872
החודשים הבאים יקבעו האם התיקון יהפוך לקיימות 24. 873
חשבונות הציבור האיטלקיים מתחת לגירעון של 3.1%..... 874
פסק הדין העיקרי 874
הדוחות הכספיים לשנת 2025: תמונת התפעול המלאה..... 875
דוחות כספיים מאוחדים של הממשל הציבורי האיטלקי - מבנה תפעולי מפורט עד 2025 876
מעודף ראשוני לגירעון תקציבי 878
גשר איזון פיסקאלי 878
גידול בהכנסות, לא רק צמצום הוצאות, היה הגורם להתאמה. 879
התפתחות נטל המס לאורך השנים הרשמיות 879

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

881 ..... ההוצאות נותרו גבוהות מבחינה מבנית גם כאשר הגירעון ירד
881 ..... גושי הוצאות מבניים
882 ..... מדוע החוב גדל הרבה יותר מהגירעון
883 ..... התאמת גידול החוב הצפוי לשנת 2025
884 ..... .הממשלה המרכזית יצרה כמעט את כל גידול החוב
886 ..... .סקירת המסגרת הכלכלית לשנת 2025, ממרץ עד ספטמבר 2026
887 ..... ?אימות יורוסטאט: מה באמת הועבר לאירופה
887 ..... איטליה: הודעת EDP 2026 לאפריל
888 ..... לא ניתן לקרוא את הרבעון הראשון של 2026 כגירעון שנתי
888 ..... איתות פיסקאלי לרבעון הראשון
890 ..... ממשל סטטיסטי, דיני מס אירופיים והליך גירעון מוגזם באיטליה
890 ..... פסק הדין העיקרי
890 ..... ?מי באמת מייצר סטטיסטיקות מס איטלקיות
890 ..... שרשרת ייצור ותיקוף מוסדית
893 ..... EDP מחזור הייצור הסטטיסטי של
893 ..... EDP מחזור סטטיסטי אירופי
894 ..... הסתייגויות ותיקונים מהווים ראיות נצפות למחלוקת סטטיסטית
895 ..... מנגנוני התערבות פורמליים של יורו-סטייט
895 ..... המבנה המשפטי מתחיל בסעיף 126 ובפרוטוקול מס' 12
896 ..... יסודות הארכיטקטורה המשפטית השולטת באיטליה
897 ..... ?"מה בעצם המשמעות של "הוצאה נטו
897 ..... הרכב מדד ההוצאה נטו של האיחוד האירופי
897 ..... המסע הפיסקלי בן שבע השנים של איטליה
897 ..... מועצת התקציב האיטלקי אושרה על ידי תוואי ההוצאה הנטו
899 ..... מסלול החוב המקורי שעמד בבסיס התוכנית האיטלקית
899 ..... התוואי הפיסקלי שתוכנן במקור בתוכנית לטווח הבינוני האיטלקית
900 ..... שמירה על קיימות החוב
900 ..... שמירה על חוסן הגירעון
901 ..... נוהל הגירעון המוגזם האיטלקי: כרונולוגיה תיעודית
901 ..... באיטליה (EDP) כרונולוגיה של תוכנית הפיתוח האירופית
902 ..... מה מצאה בפועל הערכת הוועדה מיוני 2026
902 ..... ?מה נדרש כדי לסגור הליך גירעון מוגזם

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

903 ..... EDP-תנאים רלוונטיים לסגירת ה
904 ..... .גמישות בענייני הגנה: מה באמת מספק סעיף ההגנה הלאומי
904 ..... סטטוס סעיף ההגנה הלאומי נכון ל-12 ביוני 2026
904 ..... .גמישות ביטחון האנרגיה היא הרחבה של גמישות המס, לא פטור חשבונאי
904 ..... שלוש רמות חשבונאיות שאסור להתבלבל ביניהן.
906 ..... היא הלוואה, לא ביטול גירעון SAFE.
906 ..... ישימה לאיטליה SAFE ארכיטקטורת
906 ..... מדוע הגירעון של 2025 אינו קובע אוטומטית את הליך 2026
907 ..... מה הסקירה הסטטיסטית של 2026 יכולה ומה לא יכולה לשנות
907 ..... בקרת וינטג' חובה עבור ניתוחים ברמת הממשלה
908 ..... נקודות הלחץ המוסדיות האמיתיות על איטליה
909 ..... הבחנה תיעודית בין מעקב, גמישות ומימון
910 ..... סקי דין מרכזיים
911 ..... ?מה היה משנה את הדירוג
912 ..... רישום ציבורי פתוח
913 ..... מסמכי מס ריבוניים אירופאים
913 ..... פסק הדין העיקרי
914 ..... צרפת: נתונים פיסקאליים ומקרו-כלכליים אומתו
914 ..... גרמניה: הרחבה פיסקלית לאחר רפורמה חוקתית
915 ..... גרמניה - פרופיל הרחבה פיסקלית
915 ..... ספרד: בסיס הכנסה נומינלי איתן והמשך הפחתת החוב
915 ..... ספרד: נתיב פיסקאלי וכלכלי
917 ..... אוסטריה: פער מתמשך בין ההוצאות הציבוריות לחוב הגדל
917 ..... אוסטריה - מסלול פיסקאלי נוכחי
918 ..... .שבדיה: הרחבה פיסקלית החל מרמת חוב נמוכה
919 ..... רומניה: נתיב פיסקאלי ומקרו-כלכלי
919 ..... בלגיה - תחזית פיסקלית
921 ..... פינלנד - תחזית תקציב לשנים 2025-2027
921 ..... הונגריה: המצב הפיסקלי מידרדר שוב לאחר תיקון חלקי
921 ..... .סלובקיה: ביקוש מקומי חלש מפריע לקונסולידציה
922 ..... סלובקיה - תקציב פיסקאלי
923 ..... בולגריה - תחזית פיסקלית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

923 ..... מלטה - קו בסיס לאחר התיקון
924 ..... בריטניה: ארכיטקטורת מס שונה מחוץ למסגרת האיחוד האירופי
925 ..... בריטניה - אינדיקטורים עדכניים למימון ציבורי
926 ..... מפה פיסקלית ריבונית: עמדות חשבונאיות מאומתות עד 2025
926 ..... לחץ על כושר ההכנסה
927 ..... לחץ על הוצאות הביטחון
927 ..... לחץ על עלויות הריבית
927 ..... לחץ מכנה צמיחה
927 ..... פסקי דין מרכזיים
929 ..... ?מה היה משנה את הדירוג
929 ..... רישום ציבורי פתוח
930 ..... קוהרנטיות מוסדית ושאלת הלחץ הפוליטי
930 ..... פסק הדין העיקרי
932 ..... מבחנים תיעודיים לקוהרנטיות מוסדית
933 ..... ממשל סטטיסטי: ההגנה המוסדית החזקה ביותר מפני התערבות פוליטית
934 ..... ערבויות לעצמאות סטטיסטית הרלוונטיות לאיטליה
935 ..... מה שמצא יורוסטאט בפועל באפריל 2026
935 ..... אפריל EDP 2026 תוצאות בקרת איכות
936 ..... תיקונים אינם בלעדיים לאיטליה
936 ..... דוגמאות לביקורות שגרתיות של מערכות עיבוד נתונים אלקטרוניות מחוץ לאיטליה
936 ..... קבוצת פתיחה יולי 2024
937 ..... המסגרת כוללת מספר מועדים לתיקונים
937 ..... אופק תיקון שאומצו בינואר 2025
938 ..... בלגיה מראה שניתן לשנות את מועדי היציאה
938 ..... סקירה פרוצדורלית של בלגיה
939 ..... יישום יעיל של צעדים: איטליה ורומניה נקטו בנתיבים הליכיים שונים
939 ..... טיפול יעיל
940 ..... מלטה מציעה את המבחן הברור ביותר של תקן הסגירה
940 ..... בדיקת סגירת מסמכים
941 ..... אוסטריה ופינלנד מדגימות כניסה מאוחרת יותר למעקב
941 ..... לקבוצת יולי 2024 בלבד EDP-המועצה לא הגבילה את פתיחת ה.
941 ..... לכן, בדיקת עקביות חייבת לשאול את השאלות הבאות:

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

942 ..... מטריצת ראיות
944 ..... מטריצת טיפול פרוצדורלית
947 ..... אסימטריה אפשרית שנייה טמונה בהנחות התחזית
947 ..... לכן, ביקורת קפדנית חייבת לתעד עבור כל מדינה:
948 ..... הערכה כוללת של קוהרנטיות מוסדית
949 ..... מסקנה מוצקה יותר תדרוש לפחות אחת מהאפשרויות הבאות:
951 ..... איטליה 2026–2030: קיימות, תרחישים והערכה מוסדית סופית
951 ..... פסק הדין העיקרי
952 ..... מדד ביצועים אחרון לטווח קצר שאומת
954 ..... מנגנון העברת חוב-תוצר
956 ..... מימון מחדש של השידור
957 ..... MEF נקודת ייחוס קודמת למדיניות
957 ..... מסלול המדיניות הנוכחי בהשוואה למסלול המדיניות המקורי
959 ..... ניתוח איזון מכני מדגים מדוע השינוי של 2027 חשוב.
960 ..... צמיחה נומינלית חשובה לא פחות מהתאמות פיסקליות.
961 ..... RRF מעבר
963 ..... ארכיטקטורה פיסקלית הקשורה לביטחון
963 ..... ההגירה נטו נותרה חיובית, אך יורדת מכ **-296,000 יחידות בשנת 2025 ל-247,000 בשנת 2030**. על פי התרחיש החציוני, בעוד שהמאזן הטבעי נותר שלילי מאוד, ועובר מכ- **296,000 יחידות בשנת 2025 ל-353,000- יחידות בשנת 2030**
964 ..... לחץ על מערכת הפנסיה
966 ..... מדוע התאמת זרימת המניות חשובה
967 ..... תרחישים שקופים לתקופה 2026-2030
967 ..... תרחיש א' - ייחוס מדיניות מקורי
967 ..... תרחיש ב' - התאמה מכנית
968 ..... תרחיש ג' - רגישות לביצועים נמוכים של יתרת היסוד העיקרית
968 ..... תרחיש ד': תשואת תמ"ג נומינלית נמוכה מהצפוי
969 ..... אינדיקטורים פיסקאליים
970 ..... שאלת ההשקעות לאחר 2026 היא מרכזית לקיימות.
972 ..... מטריצת ניטור 2026-2030 שימושית לקבלת החלטות
973 ..... מה יכול לשפר באופן קונקרטי את התחזית לשנת 2030?
973 ..... הערכת שווי סופית נטו

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

974 ..... רישום ציבורי פתוח

976 ..... טבלה 1 - מסגרת מקרו-כלכלית השוואתית: צמיחה, קנה מידה ודינמיקה 2025-2026

977 ..... טבלה 2 - פריון עבודה: תמ"ג לשעת עבודה

978 ..... טבלה 3 - ייצור היי-טק: מספר חברות ותעסוקה

979 ..... טבלה 4 - מחקר ופיתוח: מודל עוצמה וחדשנות

980 ..... טבלה 5 - אנרגיה: ארבע ארכיטקטורות אסטרטגיות

981 ..... טבלה 6 - סחר ומעמד ברשתות גלובליות

982 ..... טבלה 7 - חוב ציבורי: ארבע דרגות שונות של מרחב פיסקלי

983 ..... טבלה 8 - דמוגרפיה ובסיס הכוח העתידי

984 ..... טבלה 9 - הגנה 2025: הוצאות, מבנה ויכולות של נאט"ו

985 ..... טבלה 10 - יכולת גרעינית: אנרגיה, תעשייה והרתעה

986 ..... טבלה 11 - מימון והון: ארבעה מודלים של תיווך

987 ..... טבלה 12 - אלופי ארציות וצמתי כוח תעשייתיים

988 ..... טבלה 13 - ארבעה מודלים של מדיניות תעשייתית

989 ..... טבלה 14 - מיקומם בשרשראות הערך הגלובליות

990 ..... טבלה 15 - ארבע תצורות ההספק, ללא דירוג

992 ..... תיקונים ובדיקות חשובים בטקסט הפרק

993 ..... מקורות ומסמכים של פרק 27

995 ..... חלק י"ד

995 ..... שלושים וחמש שנים של טרנספורמציה

996 ..... פרק 28

996 ..... מה איטליה הרוויחה ומה הפסידה

996 ..... הרווח הראשון: יציבות מוניטרית והיעלמות סיכון המטבע הפנימי בתוך האירו

998 ..... הרווח השני: גישה לשוק אירופאי משולב הרבה יותר

999 ..... הרווח השלישי: יציבות פיננסית ובנקאית גדולה יותר

1000 ..... הרווח הרביעי: עמדה חיצונית חזקה בהרבה

1001 ..... הרווח החמישי: ייצור בקנה מידה גדול לא נעלם

1002 ..... ההפסד הגדול ביותר: שלושים שנה של פריון כמעט עומד

1003 ..... העלות העיקרית השנייה: הקושי להפוך את התעסוקה להשתתפות נרחבת

1004 ..... העלות השלישית: עיכובים במחקר ובטכנולוגיה קניינית

1005 ..... העלות הרביעית: החוב לא באמת נפתר

1006 ..... העלות החמישית: אובדן מכשיר שער החליפין לא פוצה על ידי גמישות פנימית מספקת

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

העלות השישית: חלק מיכולת קבלת ההחלטות הפכה למשותף 1007
הרווח השביעי: אירופה הוכיחה שהיא יכולה לייצר כלים שאיטליה לבדה לא הייתה מחזיקה בהם באותו קנה מידה. 1008
רווח גיאופוליטי: היותך בגושים גדולים יותר מגביר את יכולת המשא ומתן 1009
מה באמת איטליה הפסידה? 1009
ומה הוא הרוויח? 1009
מקורות ומסמכים של פרק 28 1009
פרק 29 1011
המיתוסים האיטלקיים הגדולים שהועמדו למבחן באמצעות מסמכים 1011
"האירו הרס את הכלכלה האיטלקית" 1011
"לפני האירו, איטליה צמחה משום שיכלה לרדת בערכה." 1011
"האירו גרם למחירים להתפוצץ ב-100 אחוז" 1013
שיטת המסמך מייצרת מסקנה פחות נוחה, אך שימושית יותר. 1017
פרק 30 1020
אילוצים, אפשרויות ותרחישים - 2030–2035 1020
האילוץ הראשוני: אוכלוסייה מצטמצמת ומזדקנת 1020
האילוץ השלישי: סוף ה-PNRR כדחף יוצא דופן 1021
האילוץ הרביעי: מחקר לא מספק 1021
האילוץ החמישי: אנרגיה ותחרותיות 1021
האילוץ השישי: הוצאות חדשות על ביטחון 1022
אינדיקטורים של מסלול 1022
תרחיש א' - התכנסות פרודוקטיבית בתוך אירופה 1022
אילו סימנים יאשרו את תרחיש א'? 1023
תרחיש ב' - ייצוב ללא התכנסות 1023
אילו סימנים יצביעו על תרחיש ב'? 1024
תרחיש ג' - שחיקת בסיס הייצור 1024
אילו אינדיקטורים יסמנו את תרחיש ג'? 1024
תרחיש ד' - כוח תעשייתי ים תיכוני 1025
תרחישים עשויים לחפוף 1025
דמוגרפיה: הבעיה שאף ממשלה לא תוכל לפתור לבדה עד 2035 1025
חוב: קיימות תהיה תלויה פחות ויותר בתמרון שנתי יחיד 1026
מו"פ: סף ה-2 אחוזים כאינדיקטור, לא פטיש 1026

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

שוק העבודה עשוי להיות המאגר הגדול ביותר של צמיחה מקומית 1026
עסקים חייבים לצמוח מבלי לאבד את יכולתם להתמחות 1026
אנרגיה: אבטחת העתיד תהיה ארנק, לא מקור 1027
טכנולוגיה: הסיכון אינו ביבוא, אלא באי יכולת להחליף 1027
אירופה: עתידה של איטליה יהיה תלוי גם במה שיהפוך לאיחוד 1027
הבנק המרכזי האירופי ימשיך להגביל את הסיכון לפיצול, אך הוא אינו יכול להחליף את הצמיחה. 1027
המדד הסופי: יחס יכולת-תלות 1028
העתיד אינו תלוי בביטול מגבלות, אלא ביכולת לשנות אותן 1028
הבחירה הבסיסית לשנים 2030–2035 1029
התרחיש החיובי האמיתי אינו נס איטלקי 1029
הסיכון האמיתי אינו קריסה אחת 1029
והכוח האיטלקי יכול לצמוח מבלי להפוך למעצמת-על 1030
לכן, שנת 2035 תהיה תוצאה של שאלה פשוטה 1030
מקורות ומסמכים של פרק 30 1031
אֶפִילוֹג 1032
כוח לאחר ריבונות מוחלטת 1032
ריבונות במאה ה-21 אינה הזכות להחליט הכל לבד. זוהי היכולת למנוע מתלות להפוך את ההחלטות של האדם לבלתי אפשריות. 1039
מקורות ומסמכים של האפילוג 1046

האם "צעד אחד :Error! Bookmark not defined.
מרחב פיסקאלי באמת הרוויחה איטליה?
האמיתי של תוצרת איטליה של המאה ה-507
פלטפורמות245
מברירת מחדל" הוא ניסוח נכון?
באפריל 2026756
887?
האם יחסי האנרגיה יכולים להפוך לשותפות תעשייתית :689
21
המצב הפיסקלי מידרדר שוב לאחר תיקון חלקי :907
יכולה ומה לא יכולה לשנות902
אינה הזכות להחליט הכל לבד.970
לקיימות.939
נקטו בנתיבים הליכיים שונים.921
זוהי היכולת למנוע ממדינות תלויות להפוך את ההחלטות של האדם עצמו לבלתי אפשריות.
1039

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הַקדָמָה

כתיבת ההיסטוריה הגיאופוליטית של איטליה מסוף המלחמה הקרה ועד 2026 משמעה התמודדות עם פרדוקס החודר כמעט לכל רגע מכריע בחיים הציבוריים הלאומיים. מעטות המדינות האירופיות דנו כל כך הרבה בריבונות, אך לעיתים רחוקות מדידות אותה באמצעות הכלים הקונקרטיים המאפשרים ,למדינה לממש אותה. בוויכוח הפוליטי האיטלקי, ריבונות זוהתה לסירוגין עם מטבע, תקציב ציבורי בקרת גבולות, חקיקה לאומית או החופש לאתגר את המוסדות האירופיים. בתדירות נמוכה בהרבה, היא נותחה כמכלול היכולות הכלכליות, הפיננסיות, התעשייתיות, הטכנולוגיות, האנרגטיות, הדיפלומטיות .והצבאיות שבאמצעותן קהילה פוליטית הופכת למעשה את החלטותיה לתוצאות

.דווקא מההבחנה הזו מתחיל הספר

כאשר איטליה נכנסה לעשור האחרון של המאה העשרים, היא עדיין החזיקה בלירה, קבעה רשמית את מדיניותה המוניטרית באמצעות בנק איטליה, שלטה ישירות בחלק משמעותי מהמנגנון התעשייתי והפיננסי, החזיקה במפעלים ציבוריים גדולים במגזרי האנרגיה, התקשורת, הפלדה והתשתיות, ותפסה עמדה אסטרטגית מרכזית במערב הים התיכון. עם זאת, היא הייתה גם מדינה שבה החוב הציבורי הגיע לממדים כאלה שהוא השפיע בהדרגה על החלטות תקציביות, שבה האינפלציה נותרה גבוהה יותר מאשר בכלכלות האירופיות היציבות ביותר, שבה האינטגרציה הפיננסית הבינלאומית הפכה את הניהול הכלכלי לנפרד משיווי משקל יבשתיים לבלתי מעשי יותר ויותר, ושבה המעמד הפוליטי ששלט .ברפובליקה במהלך המלחמה הקרה התקרב למשבר העמוק ביותר שלו

,שלושים וחמש שנים מאוחר יותר, המצב שונה בתכלית. המטבע משותף לאזור כלכלי על-לאומי והמדיניות המוניטרית נקבעת על ידי מערכת היורו; משמעת פיסקלית לאומית משולבת במערכת כללים אירופית; פיקוח בנקאי הועבר חלקית לרמה האירופית; רבים מהמפעלים הציבוריים הגדולים של שנות ה-80 הופרטו, הופרטו או הוכפפו לכוחות השוק; שרשראות הייצור האיטלקיות הן הרבה יותר בינלאומיות; מרכז הכובד של הכלכלה העולמית עבר לכיוון אסיה; ביטחון האנרגיה הפך שוב לסוגיה גיאופוליטית; מלחמה צצה מחדש בקנה מידה גדול ביבשת אירופה; היחסים הטרנס-אטלנטיים חזרו ,למרכזיות שנראתה נועדה להצטמצם בשנות ה-90; מדיניות תעשייתית חזרה ללקסיקון של בריסל .וושינגטון, בייג'ינג ובירות אירופה הגדולות

,מבחינה אינטלקטואלית, יהיה זה נוח לבנות הסבר יחיד לשינוי זה, תוך ייחוסו לאירו, לגלובליזציה לבחירות של ממשלות איטליה, גרמניה, המוסדות האירופיים או לאובדן ריבונות כללי. זה יהיה גם פגום .מבחינה היסטורית

,השינוי של איטליה הוא תוצאה של אינטראקציה בין תהליכים שונים, חלקם תוצאה של החלטות לאומיות .אחרים של הסכמים קולקטיביים, ואחרים של שינויים מבניים עליהם הייתה לאיטליה השפעה מוגבלת קריסת ברית המועצות, איחוד גרמניה, ליברליזציה של ההון העולמי, עלייתה של סין, המהפכה הדיגיטלית, המשבר הפיננסי של 2008, משבר גוש האירו, המגיפה ומלחמת רוסיה-אוקראינה אינם תוצרים של הפוליטיקה האיטלקית. אך האופן שבו איטליה התמודדה עם כל אחד מהזעזועים הללו תלוי .באיכות מוסדותיה, בתנאים שנבנו קודם לכן ובהחלטות שהתקבלו על ידי ממשלות עוקבות

לכן, ספר זה לא יהיה סיפורו של החטא הקדמון. הוא לא יתחיל מהרעיון שההצטרפות לאירו הובילה באופן בלתי נמנע לדעיכתה של איטליה, כשם שהוא לא יתחיל מהתיאוריה ההפוכה לפיה האירו הגן

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אוטומטית על המדינה מפני השלכות חולשותיה המבניות. שתיהן הנחות שיש לבחון, לא לקחתן כנקודת מוצא.

אותם קריטריונים יוחלו על גיבורים פוליטיים. קרלו אזגליו צ'יאמפי, ג'וליאנו אמאטו, למברטו דיני, רומנו פרודי, סילביו ברלוסקוני, ג'וליו טרמונטי, מריו מונטי, מריו דראגי, מטאו רנצי, ג'וזפה קונטה, ג'ורג'ה מלוני, ושאר השחקנים המעורבים בסיפור הזה ינותחו על פי ההחלטות שקיבלו בפועל, הכלים בהם השתמשו, התנאים שבהם פעלו והתוצאות הנראות לעין. איש לא יהפוך לגיבור או יוטל עליו אחריות אוניברסלית לתהליכים בעלי סיבות מרובות.

אותה משמעת תחול על מוסדות על-לאומיים. הבנק המרכזי האירופי לא יתואר כגוף כל יכול כאשר סמכויותיו היו מוגבלות מבחינה חוקית, וגם לא כגוף טכני בלבד כאשר החלטותיו הובילו לתוצאות כלכליות וחלוקתיות עצומות. הנציבות האירופית, המועצה, קבוצת היורו ונאט"ו ייבחנו מבחינת סמכויותיהם האמיתיות, תוך הבחנה תמידית בין מה שיכלו להחליט באופן רשמי לבין מה שנוצר ממשא ומתן בין ממשלות.

דוגמה עוזרת לנו להבין מדוע דיוק זה חיוני. אמנת האיחוד האירופי נחתמה במאסטריכט ב-7 בפברואר 1992, ופורסמה בכתב העת הרשמי של הקהילות האירופיות ב-29 ביולי של אותה שנה. לכן, לא היה מדובר בצעד ש"הוטל" לאחר מכן על איטליה על ידי גוף זר: איטליה השתתפה במשא ומתן והייתה בין המדינות החתומות. הפרלמנט האיטלקי אישר לאחר מכן את האשרור בחוק מס' 454 מיום 3 בנובמבר 1992; מסמך האשרור הופקד ב-5 בדצמבר 1992, והאמנה נכנסה לתוקף ב-1 בנובמבר 1993. אין בכך כדי לקבוע האם הבחירה הייתה אופטימלית מבחינה כלכלית, האם כוח המשא ומתן של איטליה היה שווה ערך לזה של צרפת או גרמניה, או האם כל ההשלכות הובנו. זה פשוט קובע את העובדה שממנה יש להתחיל את הניתוח.

ההבחנה בין עובדה לפרשנות מהווה את עמוד השדרה של הכרך.

כשנגיע למשבר של 1992, לא יספיק לכתוב ש"ספקולציות תקועות בלירה". נצטרך לשחזר את מצב את הרזרבות, את מדיניות הריבית, את EMS-הכספים הציבוריים, את פער האינפלציה, את משטר ה תנועות ההון, את עמדת הבונדסבנק, את הציפיות בנוגע לאשרור אמנת מאסטריכט, ואת המשבר בו-זמני של מטבעות אירופיים אחרים. כשנגיע לשנת 2011, לא יספיק לומר ש"השווקים הפילו את ברלוסקוני" או ש"אירופה כפתה את מונטי": נצטרך להבחין בין מגמות תשואה, חשיפה של משקיעים דירוגים, החלטות פרלמנטריות, יחסים עם הבנק המרכזי האירופי, עמדת נשיא הרפובליקה, משא ומתן אירופי והדינמיקה הפנימית של הרוב. כשנגיע לסופרבונוס, לא יספיק לקבוע נתון כולל אחד: נצטרך להבחין בין התקנות השונות, התיקונים הבאים, עיתוי החשבונאות, ההשפעה על הכספים הציבוריים, ההשפעות על פעילות הבנייה וחלוקת הנטל בזמן.

ספר שטוען שהוא בר אימות אינו יכול להרשות לעצמו קיצורי דרך לשוניים.

ישנה גם סיבה עמוקה יותר לאימוץ שיטה זו. רבות מההחלטות ששינו את איטליה אינן משפיעות באותו בית מחוקקים בו הן מתקבלות. ממשלה אחת חותמת על אמנה, אחרת מיישמת את תנאיה; הרשות המבצעת מאשרת רפורמה בפנסיה, ההחלטות הבאות קוצרות את החיסכון או ממתן את השפעותיה; ממשלה אחת מציגה תמריץ מס, אחרת רושמת את השפעתו על הגירעון; אסטרטגיית אנרגיה שנבנתה במשך שני עשורים יכולה להפוך לפגיעה רק כאשר זעזוע גיאופוליטי משבש את האספקה עליה היא נוסדה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.לכן, אחריות פוליטית אינה בהכרח חופפת את בו זמנית של ההשפעה

זה יהיה אחד המפתחות הפרשניים של הספר כולו: הבנת **מתי מתקבלת החלטה, באמצעות איזה מסמך, על ידי מי היא נחתמת, איזו מטרה מוצהרת, איזה מנגנון צריך להניב את התוצאה הצפויה ומי יורש לאחר מכן את התועלת או העלויות** .

.שום מקום אינו בולט יותר בקשר זה מאשר בהיסטוריה של האינטגרציה המוניטרית האיטלקית

איטליה לא התעוררה ב-1 בינואר 1999, לאחר שנשללה ממנה לפתע ריבונות מוניטרית. השינוי החל הרבה קודם לכן. המערכת המוניטרית האירופית כבר הגבילה את חופש התנועה של שער החליפין; EMS-ליברליזציה של הון שינתה את הקשר בין הפוליטיקה הלאומית לשווקים; הרצועה הצרה של ה הגבירה את המחויבות ליציבות המטבע; מאסטריכט קבעה את הנתיב המוסדי; התכנסות הריבית שינתה בהדרגה את מבנה העלויות של החוב. האירו ייצג את שיאו של תהליך זה, לא את נקודת ההתחלה שלו.

.אותה הדרגתיות תאפיין טרנספורמציות אחרות. הפרטת הכלכלה האיטלקית לא הייתה מעשה אחד צמצום השתתפות המגזר הציבורי בבנקים לא התרחש בן לילה. שילוב ההגנה האיטלקית במבני נאט"ו החדשים לא התרחש במקביל לפסגה אחת. התלות האנרגטית ברוסיה לא החלה בחוזה ולא הסתיימה בהחלטה אחת לאחר הפלישה לאוקראינה.

.ההיסטוריה העכשווית עשויה מהצטברויות

,זו הסיבה שהספר מתחיל לפני התאריך המופיע בקשת הכרונולוגית שלו. 1992 היא השנה המכרעת אך כדי להבין מדוע לשנה זו היו השפעות כה עמוקות, עלינו לחזור לסוף שנות ה-80, כאשר יסודות ,המערכת האיטלקית עדיין נראו איתנים, וכשם שהסדר הבינלאומי של המלחמה הקרה התקרב לסיומו .סדרה של החלטות שינו בשקט את הכללים לפיהם הכלכלה הלאומית תפעל

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מָבוֹא

ריבונות איטלקית בסוף הסדר העולמי

בערב ה-9 בנובמבר 1989, כאשר פתיחת מעברי הגבול בברלין הפכה משבר פוליטי במזרח גרמניה לסמל של סוף עידן, איטליה השתייכה למחנה המערבי במשך ארבעים שנה. חברות זו לא הייתה רק דיפלומטית. היא קבעה את מבנה הביטחון הלאומי, את האינטגרציה הכלכלית האירופית, את הגישה לשווקים המערביים, את כיוון מדיניות החוץ וחלק ניכר מהמודרניזציה התעשייתית שלאחר המלחמה.

לאורך כל המלחמה הקרה, מיקומה הגיאוגרפי של איטליה העניק למדינה ערך אסטרטגי גבוה מזה שמשתמע מגודלה הכלכלי בלבד. חצי האי השתרע אל תוך הים התיכון, פנה לבלקן מעבר לים האדריאטי, סיציליה וסרדיניה היו במרכז נתיבי הים הראשיים, ואירחה מתקנים חיוניים למנגנון האטלנטי. איטליה הייתה גם חברה מייסדת של הקהילה הכלכלית האירופית ושילבה בהדרגה את צמיחתה בשוק היבשתי.

נפילת המערכת הסובייטית לא מחקה עמדה זו, אך שינתה במהירות את משמעותה. בתפיסה האסטרטגית החדשה שאושרה ברומא בנובמבר 1991, נאט"ו הכיר בכך שהאיום של מתקפה מסיבית ומיידית ששלט בארבעים שנותיה הראשונות של הברית נעלם; במקומו צצה סביבה לא ודאית יותר, שבה הביטחון יצטרך לשלב הגנה קולקטיבית, דיאלוג, שיתוף פעולה וניהול משברים. זה לא היה תיקון שולי בדוקטרינה: משמעות הדבר הייתה שהמערכת הבינלאומית שבה איטליה הגדירה את מעמדה מאז לידת הרפובליקה נעלמת.

במקביל, מערב אירופה בנתה צורה עמוקה הרבה יותר של אינטגרציה מזו שחוותה בעשורים קודמים. איחוד גרמניה שינה את האיזון הפוליטי והכלכלי של היבשת; השלמת השוק הפנימי הגבירה את התלות ההדדית; הליברליזציה הפיננסית הפחיתה את יעילותם של מחסומים לאומיים; פרויקט האיחוד הכלכלי והמוניטרי העביר את נושא יציבות שער החליפין מתיאום בין מטבעות שונים לבנייה עתידית של מטבע משותף.

איטליה התמודדה עם מעבר זה עם מאפיינים סותרים לכאורה. היא הייתה מדינה יצרנית מרכזית, שהתגאתה בבסיס תעשייתי מגוון, ייצאה בהצלחה קטגוריות רבות של סחורות, והייתה בעלת קבוצות פרטיות גדולות וקפיטליזם ציבורי נרחב. במקביל, היא צברה חוב הולך וגדל, חוותה אינפלציה גבוהה מזו של גרמניה, והייתה תלויה שוב ושוב בהתאמות שער החליפין כדי להחזיר חלק מהתחרותיות שאבדה עקב התאמות מחירים ועלויות.

הבעיה האיטלקית של שנות ה-90 נבעה דווקא מהמפגש בין שתי מציאויות אלה.

אירופה החדשה דרשה התכנסות נומינלית גדולה יותר, ניידות הון ויציבות מטבע מתקדמת; המודל האיטלקי, לעומת זאת, התקיים זה מכבר במקביל לאינפלציה גבוהה יחסית, גירעונות ציבוריים והתארגנויות מוניטריות תקופתיות. המעבר ממערכת אחת לאחרת לא יכול היה להיות מושג פשוט על ידי שינוי כללים מוסדיים. הוא דרש שינוי של המבנה הכלכלי הלאומי.

מתח זה קודם למאסטריכט.

בינואר 1990, איטליה כללה את הלירה בטווח הצר של המערכת המוניטרית האירופית. באותה תקופה הושלמה הליברליזציה של תנועות הון. הדו"ח השנתי של בנק איטליה לשנת 1990 ציין כי מאז מאי של אותה שנה, מפעילים תושבים יכלו לבצע עסקאות פיננסיות עם מדינות זרות "בחופש מוחלט" והדגיש

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

את העלייה העצומה בזרימות הפיננסיות: בשנת 1990 לבדה, סכום האשראי שניתנו והחובות שנחתמו עם מדינות זרות עלה על 800 טריליון לירות, לעומת 536 טריליון בשנה הקודמת.

ליברליזציה זו ייצגה מודרניזציה הכרחית עבור כלכלה שרצתה להשתתף באופן מלא בשוק הפיננסי האירופי, אך היא שינתה באופן קיצוני את הסביבה בה נוהלה המדיניות הכלכלית. כאשר הון יכול לנוע בחופשיות, משקיע אינו נאלץ להחזיק נכסים הנקובים במטבע הלאומי; הוא יכול להשוות באופן רציף תשואות, סיכונים, ציפיות אינפלציה ותחזיות שער חליפין עם אלו הקיימות במדינות אחרות. מדיניות כלכלית הנתפסת כבלתי תואמת את שוויון המטבעות הופכת אפוא קשה יותר לקיימא, משום שהלחץ מתבטא לא רק בסחר בינלאומי אלא גם בתנועות פיננסיות פוטנציאליות אדירות.

המשמעות הגיאופוליטית של תהליך זה לעיתים קרובות אינה מוערכת כראוי. ליברליזציה פיננסית אינה מבטלת את ריבונות המדינה, אך היא משנה את עלותה. ממשלה נותרת חופשית באופן רשמי לאמץ מדיניות פיסקלית מרחיבה; עם זאת, עליה לממן את הגירעון שלה בשוק שבו לבעלי החוב יש חלופות. בנק מרכזי יכול להגן על שוויון, אך עליו להחזיק עתודות מספיקות ולהיות מוכן להשתמש בריבית כדי להפוך את החזקת המטבע שלו לאטרקטיבית. ככל שמלאי החוב גדול יותר, כך העלות הפוטנציאלית של המדיניות המוניטרית המגבילה הדרושה להגנה על שער החליפין גבוהה יותר.

איטליה של תחילת שנות ה-90 מצאה את עצמה בדיוק בתוך טריאנגולציה זו.

חוב ציבורי גבוה, הון נייד יותר ויותר ומחויבות ליציבות מטבעית הפכו בהדרגה את הבעיה הכלכלית הפנימית לשאלה של יכולת לאומית.

זו הסיבה שבספר זה, חוב לא יטופל רק כאינדיקטור חשבונאי. חוב הוא גם יחסי כוחות. הוא קובע כמה משאבים ציבוריים יש להקדיש לעבר ולא לעתיד; הוא משפיע על אמינות המדינה במשברים; הוא משנה את היחסים עם הבנק המרכזי; הוא הופך את המדיניות התעשייתית ליקרה יותר או פחות; והוא יכול להגביל את המרחב הזמין להגנה, תשתיות, אנרגיה ומחקר.

עד 1992, מציאות זו תהיה בלתי אפשרית להתעלמות.

הדו"ח השנתי של בנק איטליה לשנת 1992 מתעד הלוואות נטו של הממשלה הכללית של 9.5%, מהתמ"ג, ירידה מ-10.2% בשנת 1991. משמעותי עוד יותר הוא המאזן הראשוני: בניכוי תשלומי ריבית איטליה עברה ממצב מאוזן מהותי בשנת 1991 לעודף של 1.9% מהתמ"ג בשנת 1992. משמעות הדבר היא שלא ניתן עוד לתאר את בעייתה של איטליה בפשטות כתוצאה של הוצאה גדולה מדי של הממשלה על שירותים והעברות באותה שנה. חלק עצום מחוסר האיזון נבע כעת מהעלות הפיננסית של החוב שנצבר.

במובן זה, שנת 1992 הופכת לסף לכל התהליך שלאחר מכן. באותה שנה, איטליה חתמה על אמנת מאסטריכט, התמודדה עם משבר מטבע, אימצה את אחד מהתיקונים התקציביים החמורים ביותר בתולדותיה הרפובליקניות, חוותה תאוצה במשבר המערכת הפוליטית, ואיבדה את היכולת לשמור על קשה לדמיין ריכוז משמעותי יותר. (EMS) הלירה במנגנון שער החליפין של איחוד המדינות המערביות של שינויים כלכליים, מוסדיים ופוליטיים.

אבל אי אפשר להבין את 1992 כקריסה פתאומית.

אנחנו צריכים לבחון מה קרה בארבע השנים הקודמות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

'חלק א

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 1

איטליה בסוף המלחמה הקרה .1988–1992

בסוף שנות ה-80, נראה היה שאיטליה שייכת באופן איתן לקבוצת הדמוקרטיות התעשייתיות שנהנו הכי הרבה מהתקופה הארוכה של צמיחה ואינטגרציה במערב לאחר המלחמה. המודרניזציה של המדינה הפכה חברה שהייתה חקלאית בעיקר בלידת הרפובליקה לכלכלה תעשייתית מרכזית; הייצור התעשייתי אורגן סביב תאגידים גדולים ורשת מורכבת במיוחד של עסקים קטנים ובינוניים; הכלכלה הציבורית תפסה עמדות אסטרטגיות בתחומי האנרגיה, התקשורת, הפלדה, ההנדסה והאשראי; המערכת הפוליטית, למרות סכסוכים וחוסר יציבות ממשלתית, הבטיחה המשכיות יוצאת דופן בתפקידים בינלאומיים מרכזיים.

מתחת לפני השטח הללו, עם זאת, המודל האיטלקי צבר מתחים שסוף המלחמה הקרה והאצת האינטגרציה האירופית יקשו הרבה יותר על ניהולם.

הנקודה המרכזית אינה האם איטליה בשנות ה-80 הייתה כלכלה חזקה או חלשה. היא הייתה שניהם, אך בדרגות שונות. היא החזיקה ביכולת ייצור ניכרת, ובמקביל, מבנה פיננסי ציבורי פגיע. היו לה עסקים תחרותיים ביותר, אך שמרה על פערי אינפלציה בהשוואה לשותפותיה היציבות יותר מבחינה מוניטרית. היא היה לה מטבע משלה, אך בחרה להגביל בהדרגה את התנודות שלה באמצעות תוכנית ה-EMS. יכלה לממן את חובה בלירה, אך פתיחת שוקי ההון הפכה את עלות המימון לרגישה יותר ויותר להערכות המשקיעים.

השינוי הגדול של תקופה בת ארבע השנים 1988–1992 היה דווקא בכך שהאלמנטים הללו, שבעבר היו ניתנים לניהול באופן נפרד יחסית, החלו להיות בעלי אינטראקציה.

האילוץ האירופי קודם למאסטריכט

כאשר דנים באובדן היכולת של איטליה להשתמש בחופשיות בשער החליפין, ההתייחסות השכיחה ביותר היא להכנסת האירו. הכרונולוגיה בפועל ארוכה יותר.

עם הקמתה בשנת 1979. המערכת לא ביטלה את המטבעות הלאומיים, אלא איטליה הצטרפה ל-EMS ארגנה את היחסים ביניהם סביב שווי מרכזי ומרווחי תנודה. כתוצאה מכך, הושגה פשרה: ממשלות שמרו רשמית על המטבע הלאומי, אך הסכימו להכפיף חלק ממדיניותן המוניטרית להגנה על שער החליפין.

בשנות ה-80, איטליה המשיכה להשתמש ביישורים מחדש תקופתיים של הלירה כאשר אינפלציה והפרשי עלויות הפכו את השוויון הקודם לבלתי בר קיימא. זה אפשר לה להחזיר את התחרותיות הנומינלית, אך הדבר גבה מחיר : הפיחות יכול היה להתגלגל למחירי היבוא, להלבין את האינפלציה ולחזק את הציפיות ליישור מחדש נוסף.

עד סוף העשור, האסטרטגיה של הרשויות האיטלקיות השתנתה בכיוון ההפוך. המטרה לא הייתה עוד להתאים באופן שיטתי את שער החליפין לאינפלציה מקומית גבוהה יותר, אלא להשתמש ביציבות שער החליפין ככלי לאלץ את המחירים והעלויות האיטלקיים להתכנס לעבר אלו של כלכלות יציבות יותר.

בתחילת 1990 חייבת להתפרש (EMS) כניסתה של הלירה לרצועה הצרה של מדינות המטבע האירופי במסגרת אסטרטגיה זו. היא עדיין לא ייצגה ויתור בלתי חוזר על המטבע הלאומי, אך היא הגדילה משמעותית את עלות הפיחות והפכה את היציבות המוניטרית האירופית ליעד מחייב יותר ויותר.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

,מעבר זה התרחש במקביל לליברליזציה של שוקי ההון. הבנק המרכזי של איטליה ציין כי מאז מאי 1990 מפעילים תושבים ביצעו את עסקאותיהם הפיננסיות הבינלאומיות בתנאים של חופש מוחלט; באותה שנה, הזרימה הפיננסית ברוטו עם מדינות זרות גדלה לרמה כזו שיחס העסקאות הפיננסיות לעסקאות .השוטפות עלה מ-96% בשנת 1989 ל-129%

.מאחורי עובדה טכנית לכאורה מסתתר שינוי מהותי של הריבונות הכלכלית

מערכת שבה חסכונות לאומיים מפולחים מאוד משאר העולם מאפשרת לממשלה ולבנק המרכזי להפעיל שליטה רבה יותר על התנאים הפיננסיים המקומיים. כאשר פילוח זה נעלם, ריביות מקומיות חייבות .להתחרות באלו הקיימות בחו"ל, וסיכון המטבע הופך לחשוב הרבה יותר

.לכן, משמעת השוק לא מקורה ביורו. היא התעצמה עם האינטגרציה הפיננסית

זהו אלמנט חשוב משום שהוא משנה את הקריאה הרטרוספקטיבית של 1992. משבר הלירה לא התרחש באיטליה מבודדת כלכלית שנחשפה לפתע לספקולציות בינלאומיות; הוא התרחש לאחר בחירה מכוונת של אינטגרציה פיננסית ואירופית שהגדילה את ניידות ההון והפחיתה את התאימות בין חוסר .איזון לאומי מתמשך ליציבות שער החליפין

אין פירוש הדבר שהליברליזציה הייתה טעות. הפתיחות עצמה אפשרה לעסקים גישה קלה יותר לשווקים פיננסיים בינלאומיים, אפשרה למשקיעים לגוון את תיקי ההשקעות שלהם, שילבה את איטליה בשוק .האירופי היחיד המתהווה, והפחיתה סדרה של בקרות שאינן תואמות את פרויקט הקהילה

עם זאת, התוצאה הייתה ברורה: **המדיניות הכלכלית האיטלקית תצטרך להפוך לאמינה יותר משום .שמחיר חוסר העקביות הפך מהיר וגלוי יותר**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה אנליטית בשימוש לקבלת גרף נכון

אופי הנתונים	המקור בו נעשה שימוש	חוב/תוצר גולמי	מקומי	שָׁנָה
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית ההיסטורית	58.900%		1980
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית ההיסטורית	61,000%		1981
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית ההיסטורית	66,300%		1982
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית ההיסטורית	71,900%		1983
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית ההיסטורית	77.100%		1984
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית ההיסטורית	84,000%		1985
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית ההיסטורית	88,500%		1986
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית ההיסטורית	92.700%		1987
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	95.722%		1988
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	98.400%		1989
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	101.710%		1990
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	105.309%		1991
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	112.967%		1992
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	124.107%		1993
אפקטיבי בסדרת קרן המטבע הבינלאומית שבה נעשה שימוש	קרן המטבע הבינלאומית WEO	130.831%		1994
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	119.088%		1995
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	118.896%		1996
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	116.491%		1997
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	113.887%		1998
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	113.059%		1999
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	108.743%		2000
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	108.513%		2001
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	105.947%		2002
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	105.141%		2003
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	104.742%		2004
מַמָשִׁי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	106.176%		2005

מַמָשִי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	106.253%	**2006**
מַמָשִי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	103.454%	**2007**
מַמָשִי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	105.788%	**2008**
מַמָשִי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	116.121%	**2009**
מַמָשִי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	118.737%	**2010**
מַמָשִי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	119.106%	**2011**
מַמָשִי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	125.870%	**2012**
מַמָשִי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	131.816%	**2013**
מַמָשִי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	134.755%	**2014**
מַמָשִי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	134.746%	**2015**
מַמָשִי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	134.195%	**2016**
מַמָשִי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	133.689%	**2017**
מַמָשִי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	134.138%	**2018**
מַמָשִי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	133.823%	**2019**
מַמָשִי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	154.288%	**2020**
מַמָשִי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	145.735%	**2021**
מַמָשִי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	138.279%	**2022**
מַמָשִי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	134.579%	**2023**
מַמָשִי	קרן המטבע הבינלאומית WEO	135.286%	**2024**
בתוקף, סוף השנה	יורוסטאט	137.100%	**2025**
רבעון ראשון, זמני	יורוסטאט	138,900%	**רבעון ראשון של 2026**

חוב כמורשת של שנות ה-80

.אי אפשר להבין את השינוי שלאחר מכן מבלי להתבונן במסלול של החוב הציבורי

,החוב האיטלקי לא נוצר עם מאסטריכט, וגם לא עם משבר 1992. צמיחתו נעוצה בעשורים שקדמו לכך כאשר גירעונות גבוהים, הוצאות מוגברות, מאפייני מערכת המס, הצמדה לאינדקס, אינפלציה ושינויים .נוספים במשטר המוניטרי הגדילו בהדרגה את היקף התחייבויות המדינה

;בסוף שנות השמונים, אופי הבעיה השתנה. חוב כבר לא היה רק תוצאה מצטברת של גירעונות קודמים .באמצעות הריבית, הוא עצמו יצר חלק ניכר מהגירעונות החדשים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

נקודה זו חיונית להבנת מדוע הפוליטיקה האיטלקית בשנות ה-90 הייתה נשלטת על ידי עודף התקציב הראשוני.

בשנת 1992, על פי הדו"ח השנתי של בנק איטליה, ירדה שיעור ההלוואות נטו של הממשלה הכללית מ-10.2% ל-9.5% מהתמ"ג. אם היינו מגבילים את עצמנו לנתון זה, היינו יכולים להסיק שהממשלה פשוט המשיכה לנהל גירעון גבוה במיוחד. עם זאת, אותו מקור מראה שהיתרה הראשונית, כלומר, היתרה לפני תשלומי ריבית, הפכה חיובית בכ-1.9% מהתמ"ג.

ההפרש בין שני הערכים חושף את גודל שירות החוב.

לפיכך, המדינה האיטלקית יכלה להפחית באופן דרסטי את ההוצאות השוטפות, להעלות מיסים ולהשיג עודף ראשוני, אך להמשיך לרשום גירעון כולל גבוה מאוד משום שכמות עצומה של משאבים נספגה על ידי תשלומי ריבית.

למצב זה היו השלכות פוליטיות עמוקות. הורדת הריבית הייתה הופכת לחשובה הרבה יותר עבור איטליה מאשר עבור מדינות עם חוב נמוך משמעותית. אם האינטגרציה המוניטרית הייתה מצליחה להפחית את פרמיות הסיכון והאינפלציה, התועלת לתקציב האיטלקי הייתה יכולה להיות עצומה. עם זאת, אם אמינותה של המדינה הייתה נחלשת, התשואות העולות היו יכולות לנטרל במהירות כל תיקון ראשוני.

מכאן נובע אחד המניעים הכלכליים החזקים ביותר לבחירתה של איטליה להצטרף לאירופה.

האירו טרם נוצר, אך ההבטחה המשתמעת להתכנסות הייתה ברורה: יציבות מחירים, הפחתת סיכון המטבע וריביות קרובות יותר לאלו של כלכלות הליבה יהפכו את החוב לבר קיימא יותר, אשר, בתנאים האיטלקיים של תחילת שנות ה-90, היווה פגיעות קבועה.

אבל להבטחה היה צד שני.

לאחר שהושגה קיצוץ הריבית, איטליה הייתה צריכה לנצל את היתרון הזה כדי להפחית את יחס החוב לתוצר שלה ולהגדיל את כושר הייצור. עם זאת, אם החיסכון בריבית היה נספג על ידי הוצאות אחרות או מקוזז על ידי צמיחה לא מספקת, ההזדמנות הייתה מבוזבזת במידה רבה.

סוגיה זו, שתהפוך למרכזית לאחר 1996, עדיין לא ניתנת לשיפוט בשנת 1992. אך היא כבר הייתה חלק מהבעיה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תרשים 2 - איטליה: גירעון ומאזן ראשוני

שָׁנָה	גירעון / מאזן כולל (מהתמ"ג %)	מאזן ראשוני (מהתמ"ג %)	פֶּשֶׁר
2020	9.4%-	6.0%-	גירעון ראשוני חריג במהלך המגפה
2021	8.9%-	5.4%-	המדיניות הפיסקלית עדיין מרחיבה מאוד
2022	8.1%-	-4.0%	צמצום הגירעון הראשוני, אך השפעה חזקה של אמצעי אנרגיה ותמיכה
2023	7.2%-	3.5%-	הגירעון עדיין גבוה מאוד, גם בגלל ההשפעות החשבונאיות של בונוסים על בנייה
2024	3.4%-	+0.4%	חזרה לעודף ראשוני וצמצום משמעותי בגירעון הכולל
2025	3.07%-	+0.79%	המשך איחוד וחיזוק העודף הראשוני

הגדרה: הגירעון **/המאזן הכולל** תואם את ההלוואות נטו של הממשלה הכללית, כלומר הכנסות פחות הוצאות **כולל ריבית** . **המאזן הראשוני,** לעומת זאת, הוא המאזן הציבורי **בניכוי הוצאות ריבית** . ערך חיובי מציין עודף ראשוני; ערך שלילי מציין גירעון ראשוני.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

סוף המלחמה הקרה משנה גם את משמעותה של אירופה

לא ניתן להבין את ההאצה לעבר איחוד כלכלי ומוניטרי אך ורק כפרויקט כלכלי. היא התרחשה בדיוק ברגע בו הסדר האירופי של המלחמה הקרה התפרק.

התפיסה האסטרטגית החדשה של נאט"ו, שאושרה בפסגת רומא ב-7-8 בנובמבר 1991, הכירה במפורש בכך שהשינויים מאז 1989 שינו באופן קיצוני את סביבת הביטחון. הברית ציינה כי האיום הישן, המונוליטי והמיידי ששלט בארבעים השנים הראשונות אינו קיים עוד וכי הביטחון האירופי, יחד עם הגנה קולקטיבית, חייב להתבסס על דיאלוג ושיתוף פעולה.

עבור איטליה, המשמעות הגיאופוליטית של שינוי זה הייתה ניכרת.

במהלך המלחמה הקרה, מרכזיותו האסטרטגית של חצי האי נבעה מהגיאוגרפיה של העימות בין מזרח למערב. לאחר 1989, הים התיכון, הבלקן, צפון אפריקה והמזרח התיכון יישארו חיוניים, אך לא עוד כמקטעים פריפריאליים של סכסוך עולמי מוגדר בצורה מושלמת. משברים אזוריים, חוסר יציבות פוליטית, ומאוחר יותר מלחמות יוגוסלביה, ידרשו יכולות גמישות יותר.

במקביל, גרמניה המאוחדת זכתה מחדש למרכזיות כלכלית ודמוגרפית שהגביל הפיצול שלאחר המלחמה. תהליך האינטגרציה האירופית קיבל אפוא גם תפקיד פוליטי: להכניס את גרמניה החדשה למערכת מוסדית מעמיקה יותר ויותר ולהגדיר מסגרת שבתוכה יוכלו מדינות אירופה הגדולות האחרות להמשיך ולהפעיל השפעה.

עם זאת, יהיה זה שגוי מבחינה מתודולוגית לצמצם את לידת האירו למאמץ צרפתי פשוט לשלוט בגרמניה. פרויקט האיחוד המוניטרי קדם לנפילת חומת ברלין והיה לו שושלת מוסדית ארוכה מאסטריכט הייתה תוצאה של אינטרסים מתכנסים אך לא זהים: גרמניה ייחסה חשיבות מרכזית ליציבות מוניטרית; צרפת שאפה לממשל מוניטרי אירופי משותף גדול יותר; לאיטליה היה אינטרס פוליטי חזק לא להישאר בשולי ליבת האינטגרציה ואינטרס כלכלי פוטנציאלי בייבוא אמינות מוניטרית.

הבעיה הייתה לקבוע האם הכלכלה האיטלקית הייתה מוכנה מספיק.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מאסטריכט: הבחירה האסטרטגית לפני המשבר

ב-7 בפברואר 1992, חתמו שתים עשרה המדינות החברות בקהילות האירופיות על אמנת האיחוד האירופי. פרסומה הרשמי בכתב העת של הקהילות האירופיות מציין בבירור את תאריך ואופי החוק.

עבור איטליה, החתימה התרחשה תחת ממשלת אנדראהוטי. האשרור שלאחר מכן התרחש בתקופת ממשלת אמאטו, באמצעות חוק מס' 454 מ-3 בנובמבר 1992. מעבר זה בין שתי ממשלות הוא יותר מפרט מוסדי: הוא מדגים כיצד ההחלטה ליישם אינטגרציה מוניטרית לא הייתה רק החלטה של גורם מבצע יחיד, אלא ביטאה את ההמשכיות האסטרטגית של המוסדות העיקריים של איטליה גם כאשר המערכת הפוליטית הלאומית החלה להתפורר.

אמנת מאסטריכט הגדירה את הדרך לאיחוד כלכלי ומוניטרי במסגרת שהעניקה חשיבות מרכזית ליציבות מחירים ולמשמעת פיננסית ציבורית. עבור מדינה כמו איטליה, ההחלטה רמזה אפוא על הרבה יותר מאשר דבקות סמלית בפרויקט אירופי. משמעותה הייתה מחויבות לשינוי משתנים שעד אז שמרו על מאפיינים שהיו שונים באופן משמעותי מאלה של גרמניה וכמה כלכלות יבשתיות אחרות.

הבעיה העיקרית הייתה החוב.

איטליה ניגשה לאדריכלות האירופית החדשה עם רמת חוב שהבדילה אותה בבירור משותפותיה העיקריות. המדינה יכלה להצטרף לאיחוד המוניטרי רק אם תדגים שמצבה הפיננסי תואם את קריטריוני האמנה.

מנקודה זו ואילך, המדיניות הכלכלית האיטלקית קיבלה מרכיב חיצוני חזק יותר ויותר. צעדי התקציב לא נענו עוד רק לצורך המקומי לממן את המדינה, אלא גם לצורך להדגים לשותפים האירופיים ולשווקים את האפשרות של התכנסות.

זה מה שיתואר מאוחר יותר עם הנוסחה "אילוץ חיצוני". אבל הנוסחה שוב מסתכנת בפישוט יתר של העניינים. האילוץ לא הוטל באופן מיידי. הרשויות האיטלקיות גם חיפשו אותו ככלי כדי להפוך תיקון אמין יותר מבחינה פוליטית שתנאי החוב הכריחו ממילא.

השאלה המכרעת, אם כן, אינה האם הקשר היה קיים. הוא אכן היה קיים.

השאלה היא האם זה שיפר את איכות הטרנספורמציות האיטלקיות או שהעדיף התכנסות נומינלית מבלי לפתור כראוי את הבעיות האמיתיות של פריון, השקעה ותחרותיות.

שאלה זו תחזור לאורך כל הספר.

הכלכלה הריאלית נכנסת לתחום החדש מבלי להשלים את ההתכנסות

פגיעותה של איטליה לא התייחסה רק לכספי הציבור.

גם התחרותיות הפכה לבעיה.

מערכת שער חליפין גמישה יחסית מאפשרת שחזור תחרותיות נומינלית על ידי פיחות המטבע: מוצרים מקומיים הופכים זולים יותר במטבע חוץ, בעוד שמוצרים מיובאים הופכים יקרים יותר. עם זאת, היתרון עשוי להיות זמני אם הפיחות מלבה אינפלציה חדשה ועליות שכר, מה שידרוש לאחר מכן יישור מחדש.

המעבר לאסטרטגיית שער חליפין יציב נועד בדיוק לשבש את הדינמיקה הזו. אבל כדי שזה יעבוד, המחירים, השכר והפריון באיטליה יצטרכו להתכנס באופן בר-קיימא.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.כאן טמון אחד המתחים הבסיסיים של ההיסטוריה שלאחר מכן

ניתן לפרש את ביטול הפיחות כמשמעת טובה אם הוא מאלץ מערכת ייצור לשפר את הפרודוקטיביות והחדשנות. עם זאת, הוא יכול להפוך לאילוץ דפלציוני אם עליות הפריון לא מתממשות וההתאמה מושגת .בעיקר באמצעות שכר, תעסוקה וביקוש מקומי

.בשנת 1992, עדיין לא ניתן היה לדעת באיזה מסלול תלך איטליה

.עם זאת, כבר היה ברור שהאיזון הישן לא יוכל להימשך ללא שינויים

מתארים כלכלה המאבדת תאוצה במהירות. בדו"ח השנתי שלו על מצב ISTAT הנתונים ההיסטוריים של המדינה, הערך המכון כי צמיחת התמ"ג הריאלית ירדה מ-2.1% בשנת 1990 ל-1.3% בשנת 1991 ול-בשנת 1992, בעוד שהתעסוקה ירדה ב-0.9% בשנה האחרונה. אותו מקור מציין את הקושי 0.9% בהשוואה ישירה של שיעור האבטלה עקב השינוי בהגדרות הסטטיסטיות שחל במהלך 1992, נקודה .חשובה משום שהיא מונעת שימוש לא זהיר במספרים שנבנו באמצעות מתודולוגיות שונות

האטה זו הקשה עוד יותר על ההתאמה הפיסקלית. צמצום הגירעון בתקופה של צמיחה חלשה מוביל לבעיה מעגלית: העלאות מיסים וקיצוצים בהוצאות יכולים לדכא עוד יותר את הביקוש, בעוד שתוצר .מקומי גולמי חלש מחמיר את המכנה של יחסי המימון הציבורי

הדילמה האיטלקית של שנות ה-90 מתעצבת דווקא כאן. היה צורך לשפר במהירות את הכספים הציבוריים כדי להפחית את עלות החוב ולשמור על הפרספקטיבה האירופית, אך הדבר היה צריך .להיעשות מבלי להרוס את כושר הייצור שעליו תלויה קיימותם העתידית של אותם כספים

קיץ 1992: כאשר נקודות תורפה הופכות למשברים

משבר המטבע לא התחיל כתופעה איטלקית בלעדית. המתחים השפיעו על כל מדינות המטבע האירופית ושיקפו את שבריריותה של מערכת ששילבה ניידות הון גבוהה, מטבעות לאומיים, מדיניות (EMS) .מוניטרית שונה ושוויון שערים מאתגר מצד השוק

,ההקשר הפוליטי האירופי תרם לחוסר הוודאות הגובר. אשרור אמנת מאסטריכט לא היה מובן מאליו והמשאלים הדניים והצרפתיים הפכו את עתיד האיחוד המוניטרי לסוגיה בעלת רלוונטיות מיידית .לשווקים

.עם זאת, איטליה הציגה נקודות תורפה ספציפיות שהפכו אותה לחשופה במיוחד

הדו"ח השנתי של בנק איטליה משחזר במדויק את התגברות המשבר. בסוף אוגוסט 1992, הלחץ על מטבעות מדינות המטבע האירופי התגבר ככל שהתקרב משאל העם הצרפתי על מאסטריכט; הלירה הגיעה לקצה התחתון של הרצועה שלה, במצב שהוחמר עוד יותר עקב הורדת דירוג החוב הציבורי של איטליה במטבע חוץ על ידי סוכנות דירוג. בתחילת ספטמבר היה צורך להפעיל את ההתערבויות הדו-.צדדיות שנקבעו בהסכמי שער החליפין, וב-4 בספטמבר הועלה שיעור ההיוון ל-15%

.נתונים אלה מאפשרים לנו לראות את המשבר לא כמושג מופשט אלא כמנגנון

כדי להגן על הלירה, היה צורך להקל על החזקת נכסים הנקובים במטבע האיטלקי ולהשתמש ביתרות לרכישת לירות בשוק. העלאת הריבית שירתה את המטרה הראשונה; התערבויות במטבע שירתו את .השנייה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

,אבל ככל שהשער הנדרש כדי להגן על שער החליפין גבוה יותר, כך גדל הלחץ על המערכת הפיננסית .על הכלכלה הריאלית, ועם הזמן, על עלות מימון מחדש של החוב הציבורי

ב-13 בספטמבר הציעו הרשויות האיטלקיות והגרמניות יישור מחדש כללי של השוויון עם השותפות האחרות; על פי השחזור הרשמי של בנק איטליה, אף מדינה אחרת לא הסכימה לשנות את השוויון שלה עם המארק, והתוצאה הייתה פיחות של 7% בלירה בלבד. לאחר מכן, הבונדסבנק הוריד את שיעורי הריבית שלו רק במעט. המתיחות נמשכה. ב-16 בספטמבר, בריטניה השעתה את השתתפותה של הלירה שטרלינג בהסכמי שער החליפין , וגם ממשלת איטליה השעתה את ההתערבויות להגנה על .הלירה; הפזטה הספרדית פוחתה ב-5%

הממד הפיננסי של הביטחון היה עצום. בספטמבר לבדו, רשם בנק איטליה שימוש של כ **-29.9 טריליון** באותו חודש, זרימת ההון היוצאת EMS; **לירות של עתודות רשמיות** , תוך שימוש גם במתקני אשראי של . של הבנקים הגיעה לכ **-25.9 טריליון לירות**

.ראוי לשמור נתונים אלה משום שהם מתקנים שני נרטיבים מנוגדים

.הראשונה היא שהפיחות היה פשוט החלטה פוליטית שהתקבלה מרצונה החופשי כדי להגביר את היצוא זה לא היה כך. הוא הגיע לאחר ניסיון יקר לשמור על שוויון ולאחר שלחצי השוק הפכו את ההגנה הזו .לקשה יותר ויותר

השנייה היא שהמשבר מדגים באופן אוטומטי את חוסר האפשרות של מטבע איטלקי לאומי. גם מסקנה זו אינה נובעת מהעובדות. המשבר התרחש במסגרת משטר מסוים של שערי חליפין קבועים למחצה ותחת תנאים של ניידות הון חזקה, חוב גבוה, הפרשים נומינליים מתמשכים ומדיניות מוניטרית אירופאית שאינה מתואמת על ידי בנק מרכזי משותף. לירה גמישה לחלוטין הייתה מייצגת משטר שונה, עם .יתרונות ועלויות שונים

.לכן, ההיסטוריה אינה מאפשרת לנו להפוך את ספטמבר 1992 להוכחה חותכת בעד או נגד האירו

עם זאת, זה מאפשר מסקנה חשובה מאוד: **השילוב של שער חליפין כמעט קבוע, ניידות הון מלאה** . **ופערים כלכליים משמעותיים הפך לבלתי יציב ביותר**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מחיר ההגנה ומשמעות הפיחות

.הסטייה מהגנת השוויון שינתה במהירות את התמונה

העלון הכלכלי של בנק איטליה לסתיו 1992 ציין כי ב-17 בספטמבר הושעו ההתערבויות להגנה על שער החליפין והלירה החלה לתנודדות; השפעות משבר ספטמבר כללו אובדן עתודות בסדר גודל של 30,000 .מיליארד לירות

הפיחות שבא לאחר מכן היה גדול בהרבה מההתאמת שער החליפין הראשוני של 7%. שחזור היסטורי מאוחר יותר של הבנק של איטליה מציין כי בחודשים האחרונים של השנה, הפיחות בשער החליפין הנומינלי האפקטיבי הגיע לכ-20%. אותו שחזור מדגיש גם את חשש הרשויות שמשבר המטבע עלול .להפוך למשבר פיננסי, בהתחשב בריביות גבוהות במיוחד לטווח קצר ולחצים קשים על החוב הציבורי

.כאן מתברר במיוחד הקשר בין ריבונות מוניטרית לריבונות פיננסית

היכולת לפיחות שימשה ביעילות ככלי התאמה. החלש יותר של המטבע יגביר את התחרותיות החיצונית ותתרום להתאוששות היצוא. אך חופש הפיחות לא ביטל את עלות הפיחות. מדינה שהייתה צריכה למשוך הון למימון חוב עצום הייתה צריכה לשקול את ההשלכות של פיחות המטבע שלה, את ציפיות .האינפלציה ואת הפרמיה המוגברת שדרשו המשקיעים

.לכן, ריבונות מוניטרית לא הייתה כוח חופשי

יחד עם זאת, ויתור עתידי על פיחות לא היה מבטל את הצורך בהתאמה: הוא פשוט היה מעביר אותו .למשתנים אחרים

.יש לקרוא את הבחירה האירופית של איטליה בתוך הדילמה הזו, לא דרך נוסחאות אידיאולוגיות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המשבר הפיסקלי ולידת העודף הראשוני

בעוד שבנק איטליה הגן על שער החליפין, ממשלת אמאטו התמודדה עם הידרדרות חמורה מאוד במצב הפיננסי הציבורי. הצורך בהתאמה פיסקלית לא נבע אך ורק ממאסטריכט; רמת הגירעון ועלות החוב כבר היוו בעיה של קיימות פיננסית בפני עצמה.

תגובת הממשלה הייתה חמורה במיוחד וכללה צעדים שהותירו מורשת פוליטית ארוכת טווח בהרבה מהשפעתם הכמותית הספציפית. המס יוצא הדופן על פיקדונות בנקאיים, בפרט, הפך לסמל של אותה תקופה, והפך למוחשי עבור מיליוני אזרחים משבר שעד אז היה נראה מוגבל לשווקים ולמוסדות פיננסיים.

אבל התמקדות בלעדית במכס עלולה להחמיץ את המשמעות ההיסטורית החשובה ביותר של התמרון.

בשנת 1992, איטליה השיגה עודף ראשוני משמעותי. על פי נתוני הבנק המרכזי של איטליה, המאזן הראשוני ירד ממצב מאוזן באופן מהותי בשנת 1991 לכ-1.9% מהתמ"ג בשנה שלאחר מכן, בעוד ששיעור ההלוואות נטו הכולל נותר על 9.5%.

פער זה בין העודף הראשוני לגירעון הכולל יהפוך למאפיין מכריע של הכלכלה הפוליטית של איטליה.

הממשלה החלה לצבור עודף על פעילותה לפני ריבית, אך חלק עצום ממאמץ זה נספג על ידי שירות חוב.

קשה להפריז בהערכת ההשלכות הפוליטיות של מבנה זה.

עבור מדינה עם חוב כה גבוה, הפחתה קבועה בריביות הייתה יכולה לשחרר עשרות אלפי מיליארדי לירטות, ובהמשך, עשרות מיליארדי יורו. לכן, התכנסות מוניטרית הבטיחה משהו קונקרטי ביותר: העברת משאבים משירות חובות לפונקציות ציבוריות אחרות או להפחתת חובות עצמה.

הבטחה זו תהווה את אחד הטיעונים הכלכליים העיקריים בעד השתתפותה של איטליה במטבע האחיד.

עם זאת, השיפוט ההיסטורי יהיה תלוי במה שיקרה בהמשך: **כמה מדיבידנד הריבית העתידי הזה ישמש בפועל לשינוי מבני של המצב הפיסקאלי והייצורי של המדינה?**

התשובה אינה שייכת לשנת 1992. היא תהפוך לאחד ממוקדי העניין של הפרקים הבאים.

המשבר הפוליטי אינו רקע

במקביל לניסיונותיה של המדינה לייצב את הכסף ואת כספי הציבור, המערכת הפוליטית שנבנתה בתקופה שלאחר המלחמה נכנסה להתפוררות שלה.

לא ניתן להתייחס לאלמנט זה כאל כרוניקה מקבילה פשוטה.

אמינותה הכלכלית של מדינה תלויה גם ביכולתם של מוסדותיה לקבל החלטות בנות קיימא. כאשר משקיעים, שותפים בינלאומיים וגורמים כלכליים מקומיים עצמם חווים חוסר יציבות פוליטית גוברת, אי הוודאות לגבי המשכיות המדיניות העתידית גוברת.

לכן, שנת 1992 האיטלקית מפגישה שלושה משברים: כלכלי, מוניטרי ופוליטי.

אין פירוש הדבר שאחד גורם אוטומטית לאחרים. טנגנטופולי אינה הגורם לפיחות הלירה, כשם שחוב ציבורי אינו מסביר את השינויים במערכת המפלגתית. אך בו זמניות המשברים הפחיתה את יכולתה הכוללת של המדינה להפריד בין בעיה אחת לאחרת.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

חילופי הממשלות מקבלים משמעות מיוחדת בהקשר זה. מאסטריכט נחתמה בזמן שממשלת אנדראוטי עדיין הייתה בתפקיד; ניהול משבר המטבע ואישורו נפלו בידי ממשלת אמאטו. האמנה נכנסה לתוקף רשמית בנובמבר 1993, כאשר בראש פאלאצו צ'יג'י עמד קרלו אזגליו צ'יאמפי.

לכן, שלוש ממשלות שונות היו עוברות את השלבים הראשוניים של אותה בחירה אסטרטגית.

זוהי דוגמה מוקדמת למנגנון שיחזור על עצמו שוב ושוב בעשורים הבאים: ממשלה אחת מנהלת משא ומתן, שנייה מאשררת או מיישמת, שלישית מתמודדת עם ההשלכות.

מדוע איטליה לא נטשה את מאסטריכט לאחר משבר הלירה

זוהי אולי השאלה המעניינת ביותר מבחינה פוליטית בכל שנת 1992.

אם הסדר המוניטרי האירופי החדש רק חשף את הקושי של איטליה לשמור על שער חליפין יציב, מדוע המשבר לא הוביל לנסיגה מפרויקט האיחוד המוניטרי?

אי אפשר לצמצם את התשובה לסיבה אחת, אך הרצף המוסדי ברור: למרות השעיית הלירה מהסכם שער החליפין, איטליה המשיכה באשרור. חוק מס' 454 פורסם ב-3 בנובמבר 1992; מסמך האשרור הופקד ב-5 בדצמבר.

לכן, המשבר פורש על ידי המוסדות האיטלקיים הדומיננטיים לא כהוכחה לחוסר האפשרות של התכנסות, אלא כסיבה נוספת להמשיך בה.

ההיגיון הכלכלי הבסיסי היה מובן. אם פגיעותה של הלירה נבעה בחלקה מאינפלציה, גירעונות, חובות ופרמיות סיכון, הצטרפות למערכת מוניטרית אמינה יכולה למתן לפחות חלק מגורמים אלה. אם העלות הגבוהה של החוב הייתה אחת החולשות העיקריות של הממשלה, התכנסות הריבית הציעה תועלת פוטנציאלית עצומה.

אבל היה גם ממד פוליטי וגיאופוליטי.

איטליה לא רצתה להישאר מחוץ לליבת אירופה שהתגבשה סביב צרפת וגרמניה. לאחר איחוד גרמניה וסיום חלוקת היבשת, הוצאתה מהאיחוד המוניטרי הייתה עלולה להוביל לאובדן השפעה, לא רק מבחינה כלכלית אלא גם מבחינה פוליטית.

לכן, האירו העתידי נתפס בו זמנית כדיסציפלינה כלכלית וככלי של שייכות גיאופוליטית.

תפקיד כפול זה מסייע להסביר מדוע ממשלות איטליה עוקבות השקיעו הון פוליטי כה משמעותי בחתירה לחברות.

המורשת האמיתית של 1992

השינוי הגדול של 1992 לא היה רק פיחות הלירה או חתימה על אמנת מאסטריכט. הוא כלל את ההבנה שכעת קשה להפוך, כי המודל הכלכלי האיטלקי של שנים קודמות לא ניתן היה לשמר במלואו.

החופש המלא של ההון הגביל את יעילותן של צורות מסוימות של ניהול לאומי של המערכת הפיננסית. החוב הפך את עלויות הריבית לסוגיה אסטרטגית. היציבות המוניטרית האירופית צמצמה את האפשרות להשתמש שוב ושוב בשער החליפין מבלי לשלם מחיר אמינות. מאסטריכט הגדירה נתיב מוסדי שידרוש טרנספורמציה רחבה הרבה יותר של הכספים הציבוריים. המשבר הפוליטי החליש בו זמנית את המבנים שדרכם היו אמורים להיות נשלטים על טרנספורמציות אלה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.לכן, איטליה עמדה בפני בחירה שלמעשה הכילה מספר אפשרויות

היא יכולה לשאוף לחזור למשטר אוטונומי וגמיש יותר, תוך קבלת העלויות הפיננסיות והגיאופוליטיות הכרוכות בכך; או לנסות להתכנס לעבר הליבה האירופית החדשה, תוך קבלת העובדה שחלק מההתאמה העתידית יצטרך להתבצע מבלי לנקוט שוב ושוב בפיחות ערך.

.המוסדות האיטלקיים בחרו בדרך השנייה

הנקודה ההיסטורית הבסיסית היא שמאותו רגע ואילך, הצלחת האסטרטגיה הייתה תלויה במשהו קשה הרבה יותר מאשר חתימה על אמנה. היה צורך לשנות את מבנה המדינה, לרסן את החוב, להפחית את האינפלציה, לרפורמה במערכת הפנסיה, לשנות את מגזר הבנקאות, להתערב בשוק העבודה, להפריט חלק מהכלכלה הציבורית, ומעל הכל, להגדיל את הפריון במהירות מספקת כדי לקיים תחרותיות שכבר .לא משוחזרת מעת לעת על ידי שער החליפין

.חלק מהטרנספורמציות הללו היו מתממשות

.אחרים היו נשארים לא שלמים

.אחרים היו מייצרים השלכות בלתי צפויות

בפער שבין ההתכנסות המוניטרית להתכנסות הכלכלה הריאלית מתחילה לצוץ הבעיה האיטלקית של .העשורים הבאים

לכן, שנת 1992 אינה מייצגת לא את האובדן הפתאומי של הריבונות האיטלקית ולא את הרגע שבו .אירופה הצילה מדינה שאינה מסוגלת למשול בעצמה. אף אחת מהנוסחאות אינה עומדת בציפיות

זה מייצג משהו מורכב יותר: **הרגע שבו כלכלה תעשייתית גדולה, הנתונה תחת נטל שבריריות פיננסית גוברת ומשולבת בסדר בינלאומי המשתנה במהירות, מחליטה לפתור חלק מבעיותיה על ידי קשירת עתידה לאינטגרציה אירופית עמוקה הרבה יותר, מבלי שפתרה עדיין את הפערים המבניים שהיו הופכים את הבחירה הזו לקיימת בטווח הארוך** .

.השלכותיה של החלטה זו לא ניכרו מיד

בין השנים 1993 ו-1996, כאשר המערכת הפוליטית של הרפובליקה הראשונה התפרקה וכוחות חדשים נכנסו לזירה, איטליה נאלצה לבנות מחדש את אמינותה כמעט בו זמנית בארבעה חזיתות: תקציב .המדינה, פנסיות, מערכת הבנקאות ויחסים עם אירופה

זה היה אמור להיות עידן צ'יאמפי, ברלוסקוני ודיני; של פעולה מתואמת; של רפורמת פנסיות; של השקת .הפרטות גדולות; של החיפוש אחר תקנות שכר התואמות את המשטר הכלכלי החדש

ומעל לכל, זו הייתה התקופה שבה שאלה, שבספטמבר 1992 עדיין נראתה תיאורטית, הפכה ליעד :האסטרטגי העיקרי של המדיניות הכלכלית האיטלקית

האם באמת היה אפשרי להחזיר את איטליה למערכת המוניטרית האירופית ולהוביל אותה, תוך ?מספר שנים, למטבע יחיד

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 2

מאסטריכט, משבר הלירה וקריסת מאזן הכוחות האיטלקי - 1992

,יש שנים שהופכות למשמעותיות משום שמתרחש אירוע בודד, שנועד לשנות את מהלך ההיסטוריה בעוד שאחרות רוכשות את משמעותן דווקא מריכוז בו-זמני של טרנספורמציות, אשר בנפרד עשויות להיראות ניתנות לניהול, אך כאשר הן מוקפות זו על גבי זו, ממיסות את שיווי המשקל הקודם. עבור איטליה, 1992 שייכת ללא ספק לקטגוריה השנייה. זו הייתה השנה שבה בניית האיחוד המוניטרי האירופי חצתה באופן סופי את המימד ההשלכתי עם חתימת אמנת מאסטריכט; השנה שבה הלירה לא יכלה עוד לשמור על מעמדה במערכת המוניטרית האירופית; השנה שבה החוב הציבורי עלה יותר ויותר על התוצר המקומי הגולמי, לפי המדדים שנרשמו באותה תקופה; השנה שבה הממשלה נאלצה לבצע התאמה פיסקלית יוצאת דופן; ובמקביל, השנה שבה המערכת הפוליטית ששלטה ברפובליקה מאז סוף המלחמה נכנסה לשלב הסופי של המשבר שלה.

תיאור רצף זה כמפגש פשוט בין מאסטריכט ל"ספקולציות נגד הלירה" יהיה צמצום משבר מערכתי לנוסחה עיתונאית. הלירה לא נפלה משום שגורם יחיד החליט למכור אותה, כשם שהמימון הציבורי האיטלקי לא הפך לבעייתי ברגע שהשווקים שמו לב. המשבר התפתח בתוך ארכיטקטורה שאיטליה סייעה מרצונה לבנות: תנועות הון שכעת עברו ליברליזציה רבה, שער חליפין קשור ל-EMS, מדיניות מוניטרית המכוונת ליציבות מטבעית, חוב ציבורי גבוה מאוד, פער אינפלציה משמעותי עדיין עם גרמניה, ותהליך פוליטי אירופי שהבטיח להפוך את התיאום בין המטבעות הלאומיים לאיחוד מוניטרי אמיתי.

דווקא החפיפה הזו היא שהופכת את 1992 למכרעת. המשבר לא רק הדגים את חולשתה של הלירה. הוא הדגים עד כמה קשה היה לשמור בו זמנית על חופש הון, שערי חליפין נוקשים, אוטונומיה מוניטרית לאומית ופערים כלכליים מתמשכים.

נקודת המוצא היא מאסטריכט, משום שחתימת האמנה קדמה לשלב הדרמטי ביותר של המשבר האיטלקי בכמה חודשים.

ב **-7 בפברואר 1992** , חתמו שתים עשרה המדינות החברות דאז בקהילות האירופיות על אמנת האיחוד האירופי בהולנד. איטליה הייתה בין החותמות. הטקסט לא רק קבע מטבע משותף עתידי: הוא הגדיר מחדש את המבנה הפוליטי של האינטגרציה האירופית, יצר רשמית את האיחוד האירופי, ובאמצעות תיקונים לאמנת הקמת הקהילה הכלכלית האירופית, קבע את המסלול לאיחוד כלכלי ומוניטרי. [1]

בזיכרון הפוליטי האיטלקי, מאסטריכט הפכה לשם נרדף, מעל לכל, לשתי הדמויות הידועות ביותר של האינטגרציה האירופית: גירעון ציבורי שאינו עולה על 3% מהתמ"ג וחוב ציבורי שאינו עולה על 60%. ערכים אלה אינם שחזור מאוחר יותר: הם מופיעים בפרוטוקול על נוהל הגירעון המוגזם המצורף לאמנה הפרוטוקול הגדיר כערכי ייחוס **3%** עבור היחס בין הגירעון הציבורי לתמ"ג ו **-60%** עבור היחס בין החוב הציבורי לתמ"ג. [2]

אבל צמצום מאסטריכט לשני ספים אלה יוצרת אי הבנה נוספת. האמנה לא קבעה בפשטות שכל מדינה עם חוב העולה על 60 אחוזים תישלל אוטומטית מהמטבע העתידי. לגבי החוב, היה חשוב גם שהיחס ירד מספיק ויגיע לערך הייחוס בקצב משביע רצון; לכן, ההערכה תהיה בהכרח גם כלכלית ומוסדית, ולא אריתמטית בלבד. [3]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרט זה היה קריטי עבור איטליה, משום שהמדינה חתמה על מאסטריכט כבר רחוק מסף החוב. פער זה ,לא ייצג בעיה עתידית, שנוצרה על ידי האירו, אלא מורשת שנצברה לפני המטבע האחיד. עם זאת מאסטריכט הפכה את הפגיעות הפנימית הזו לבעיה אירופית: אם איטליה רצתה להשתתף בשלב הסופי של האיחוד המוניטרי, היא תצטרך להוכיח לא רק את יכולתה לרסן את הגירעון שלה, אלא גם את יכולתה .לבסס מסלול אמין להפחתת חוב

.היה גם קריטריון נוסף שנועד לקבל משמעות כמעט פרדוקסלית מספר חודשים לאחר חתימתו הפרוטוקול על קריטריוני ההתכנסות קבע כי לפני הכניסה לשלב הסופי של האיחוד האירופי המטבע האירופי, מדינה הייתה צריכה לכבד את מרווחי התנודות הרגילים שנקבעו על ידי מנגנון שער החליפין של האיחוד האירופי במשך שנתיים לפחות, ללא "מתחים חמורים" ומבלי לפחות ביוזמתה את שער [4] .החליפין המרכזי הדו-צדדי מול מטבעות קהילתיים אחרים

בפברואר 1992, כאשר נחתמה האמנה, הלירה עדיין הייתה חלק ממנגנון שער החליפין האירופי. עד .ספטמבר של אותה שנה, לא ניתן היה עוד להגן על שוויון המטבע שלה

.לב המשבר מתרחש בין שני תאריכים אלה

ההקשר הפוליטי האיטלקי הפך את המעבר לעדין עוד יותר. בחירות אביב 1992 יצרו פרלמנט שונה בתכלית מאלה של השלב הקודם, בעוד שמערכת המפלגות המסורתית החלה להיות מושפעת מחקירות .משפטיות שיסוכמו תחת השם טנגנטופולי. המעבר לקווירינלה התרחש גם הוא בנסיבות יוצאות דופן אוסקר לואיג'י סקאלפארו נבחר לנשיא הרפובליקה ב **-25 במאי 1992** , בהצבעה השישה עשר ויומיים [5] .בלבד לאחר טבח קפאצ'י, בו נרצחו ג'ובאני פלקונה, פרנצ'סקה מורוויו ומלוויהם

.צירוף מקרים זמני זה אינו מצדיק בניית קשר סיבתי מלאכותי בין המאפיה, משבר המטבע וכספי הציבור עם זאת, הוא עוזר לנו להבין את מצבה של המדינה האיטלקית: בעוד שהרשויות הכלכליות התמודדו עם בעיה גוברת של אמינות פיננסית, המערכת הפוליטית והמוסדית כולה הייתה נתונה ללחץ שחרג הרבה .מעבר לכלכלה

סקאלפארו הפקיד את משימת הרכבת הממשלה בידי ג'וליאנו אמאטו ב **-18 ביוני** ; הרשות המבצעת ,החדשה הושבעה לתפקיד ב **-28 ביוני 1992.** משרד האוצר הופקד בידי **פיירו ברוצ'י** . [6] מריו דראגי שכיהן כמנכ"ל האוצר מאז 1991 ושימש בתפקיד זה במשך עשור, פעל באותו מנגנון כלכלי. [7] בבנק איטליה הנגיד היה **קרלו אזגליו צ'יאמפי** , שכיהן בתפקיד מאז 1979, בעוד **שלמברטו דיני** מילא את [8] .תפקיד המנכ"ל מאותה שנה

- ארבעה שמות - אמאטו, ברוצ'י, דראגי וצ'יאמפי, כאשר דיני עמד בראש התפעולי של הבנק המרכזי עמדו, אם כן, במרכז הניהול הכלכלי של 1992. חשוב להבהיר את תפקידיהם, משום שזיכרון ציבורי מאוחר יותר נוטה לעתים קרובות לקבץ יחד דמויות שמילאו תפקידים מגוונים מבחינה מוסדית תחת התווית "טכנאים". אמאטו היה ראש הממשלה ועמד בראש ממשלה פוליטית; ברוצ'י היה השר האחראי על משרד האוצר; דראגי היה הפקיד המנהלי הבכיר ביותר של משרד האוצר, לא שר; צ'יאמפי עמד -בראש בנק איטליה שעדיין החזיק במדיניות מוניטרית לאומית משלו אך פעל במסגרת התחייבויות ה .EMS

ההבדל הוא מהותי. הממשלה קבעה את המדיניות הפיסקלית ולקחה על עצמה את האחריות הפרלמנטרית ליישומה; משרד האוצר ניהל את המימון והחוב של המדינה; בנק איטליה היה אחראי על

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

שמירת היציבות המוניטרית, וכל עוד הלירה נשארה במסגרת הסכם שער החליפין, התערב כדי לשמור על שער החליפין במסגרת המרווחים שנקבעו.

קיץ 1992 אילץ את המוסדות הללו לפעול בו זמנית.

מצב הכספים הציבוריים לא הותיר מקום רב להדרגתיות. הממשלה ירשה דינמיקה שבה הדרישה התקדמה מהר יותר מהיעדים, וכמות החוב הגבוהה הגבירה את השפעת הריבית. תיעוד פרלמנטרי מראה כי מסמך התכנון הכלכלי והפיננסי לשנים 1993-1995 הוצג במשותף על ידי הנשיא אמאטו, שר האוצר ברוצ'י, שר התקציב פרנקו רביליו ושר האוצר ג'ובאני גוריה ב-31 ביולי 1992; תצורה מוסדית זו כבר מבהירה באיזו מידה של התאוששות נחשבה לעדיפות של הרשות המבצעת [9].

בין הצעדים הזכורים ביותר היה המס יוצא הדופן על פיקדונות. החקיקה של התקופה מדויקת: מס ניכוי במקור של **6 לאלף** יוחל על הסכומים הנובעים מהפקדות בנקאיות ודואר החל מ **-9 ביולי 1992** [10]. בזיכרון הקולקטיבי הסעיף הפך ל"היטל על חשבונות עובר ושב", ומבחינה פוליטית ההגדרה לוכדת את אופיו הפתאומי והמוחשי ישירות של הצעד; מבחינה משפטית, עם זאת, חשוב לדווח על צורתו המדויקת, משום שהוא התייחס לקטגוריה רחבה יותר של פיקדונות וקבע החרגות ספציפיות.

למכס היה כוח סמלי גדול בהרבה מתפקידו הכמותי. לראשונה, משבר הפיננסים הציבוריים השפיע באופן מהותי על יתרות הבנקים של משקי הבית וכך נתפס לא כבעיה מופשטת עבור האוצר אלא כהפסד פרטי מיידי. מאותו רגע ואילך, הקשר בין המדינה החייבת לחסכונות משקי הבית האיטלקיים קיבל ממד פוליטי גלוי הרבה יותר.

עם זאת, יהיה זה שגוי לצמצם את האסטרטגיה הפיסקלית של ממשלת אמאטו למידה זו. התמרונים של היו נרחבים הרבה יותר. שחזור מאוחר יותר על ידי בנק איטליה כימת את ההשפעות הצפויות של 1992 התיקונים שהוחלטו עליהם ב-1992 לשנה שלאחר מכן בכ **-93,000 מיליארד לירה** ; בסופו של דבר, בהתחשב בתיקונים ובהשפעות המקרו-כלכליות, ההפחתה בדרישת ההלוואה המגמתית הוערכה בסדר גודל של חמש נקודות אחוז מהתמ"ג [11].

המספרים הללו כה גדולים עד שברור מדוע שנת 1992 סימנה נקודת מפנה בהיסטוריה הפיסקלית של הרפובליקה. לא היה עוד עניין של שינוי קל בכמה סעיפי תקציב; מדובר בניסיון לשנות את מסלולה של המדינה האיטלקית, בעוד שהמדינה נכנסה בו זמנית למיתון, והריביות הנדרשות לתמיכה בשער החליפין נותרו גבוהות ביותר.

כאן מופיעה סתירה שתאפיין משברים רבים לאחר מכן בגוש האירו: **המדיניות המוניטרית הדרושה להגנה על המטבע עלולה להחריף את הבעיה הפיסקלית, אשר בתורה תחליש את אמינותו של המטבע** .

כדי להגן על הלירה, היה צורך להפוך נכסים פיננסיים הנקובים בלירה לרווחיים מספיק ולהתערב בשוקי המט"ח. אך ריביות גבוהות יותר פירושן עלויות גבוהות יותר למימון הכלכלה, ובסופו של דבר, למימון מחדש של חוב ציבורי עצום. התמרון הפיסקלי נועד להרגיע את השווקים ולהפחית את דרישות ההלוואה, אך אילוצי התקציב החלישו את הביקוש המקומי ולכן את הצמיחה, מה שהקשה על ייצוב יחס החוב לתוצר.

מעגל זה חיוני להבנת הסתיו.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

לא הוגבלה לאיטליה. המערכת האירופית נכנסה לשלב של חוסר יציבות EMS-המתיחות סביב תוכנית ה פוליטית ומוניטרית גוברת. תהליך אשרור מאסטריכט נתקל במכשול בלתי צפוי כאשר המצביעים הדנים דחו בתחילה את האמנה; משאל העם הצרפתי המתקרב הגביר עוד יותר את אי הוודאות לגבי יכולתן של .הממשלות ליישם את המסגרת המוסדית החדשה

דו"ח הבנק של איטליה משנת 1992 משחזר בדיוק רב את התגברות המשבר. בסוף אוגוסט התגבר גם בקשר למשאל העם הצרפתי המתקרב. ב-28 ,(EMS) הלחץ על מטבעות מדינות המטבע האירופי באוגוסט, ממשלות הקהילה הצהירו בפומבי כי הן רוצות לשמור על שווי המטבע הקיים. עם זאת, עבור הלירה גבר הלחץ עוד יותר והוחמר עקב הורדת דירוג החוב הציבורי האיטלקי במטבע חוץ על ידי סוכנות [12] .דירוג. המטבע התקרב למרווח הנמוך יותר המותר על ידי טווח התנודות שלו

-הימים הראשונים של ספטמבר הראו עד כמה מהר משבר אמון יכול להפוך למשבר מוניטרי. הסכמי ה EMS, קבעו התערבויות של בנקים מרכזיים לתמיכה במטבעות שהגיעו לשולי הרצועה; כתוצאה מכך ההגנה על הלירה דרשה התערבויות גוברות בשווקי המטבע. במקביל, ב **-4 בספטמבר הועלה שיעור** [13] . **ההיוון הרשמי ל-15 אחוזים**

חמישה עשר אחוזים לא היו רק מספר גבוה. כדי להבין את משמעותו, יש למקם אותו בתוך מבנה החוב האיטלקי. ממשלה שחייבת לממן מחדש באופן מתמיד מלאי גדול של ניירות ערך, כפופה בהדרגה, לדרישת השוק לתשואות גבוהות יותר. המדיניות המוניטרית המופעלת כדי להגן על הלירה עלולה .לפיכך, להעלות את המחיר שהאוצר יצטרך לשלם כדי להפקיד את חובו

צ'יאמפי ובנק איטליה עמדו בפני דילמה שאין לה פתרון חף מפשע. הפסקת ההגנה על שער החליפין פירושה קבלת פיחות וסיכון באינפלציה; המשך ההגנה עליו פירושו צריכת עתודות ושמירה על תנאים מוניטריים מגבילים ביותר. במקביל, הממשלה הייתה צריכה לשכנע משקיעים כי הקונסולידציה .הפיסקלית תהיה מהירה מספיק כדי להפחית את הפגיעות שהזינה את הלחץ על המטבע

ב **-13 בספטמבר 1992.** על פי שחזור הבנק של איטליה, הרשויות האיטלקיות והגרמניות הציעו לשותפותיהן האירופיות יישור כללי של שוויון הלירה, בליווי הקלה במדיניות הריבית הגרמנית. המדינות האחרות לא הסכימו לשנות את שוויון הלירה ביחס למרק; התוצאה הייתה אפוא שינוי שהתמקד במטבע האיטלקי, עם פיחות של **7 אחוזים בשוויון הלירה** . הבונדסבנק הוריד את שיעורי הריבית הרשמיים שלו [14] .למחרת, אך בסכום שהוגבל לחצי נקודת אחוז

:הדו"ח השנתי של ועדת נגידי הבנקים המרכזיים האירופיים דאז משחזר גם הוא את אותה דינמיקה הלחצים על הלירה הפכו לבלתי ניתנים לקיימא למרות עליית הריביות הרשמיות באיטליה והריביות לטווח קצר מאוד שעברו את **ה-30 אחוזים** ; היישור מחדש של ה-13 בספטמבר לא הצליח לשכנע את [15] .השווקים שרשת השוויון החדשה בת קיימא

זהו אחד מפריטי המידע החשובים ביותר בכל הפרק משום שהוא מונע מאיתנו לפרש את שינוי ההיערכות של ה-13 בספטמבר כפתרון למשבר. זה לא היה המצב. לרגע קצר נרשמו זרימות הון, אך .המתיחות התחדשה למחרת

שלושה ימים לאחר מכן, ב **-16 בספטמבר** , המשבר הפך לאירופי יותר ויותר. הלירה הבריטית, שהייתה נתונה ללחץ יוצא דופן, השעתה את השתתפותה במנגנון שער החליפין. באותו יום, ממשלת איטליה [16] .הודיעה על השעיית ההתערבויות להגנה על הלירה והפסטה הספרדית פוחתה ב-5 אחוזים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הרצף קריטי גם מסיבה נוספת: הוא מראה מדוע לא יהיה מדויק מבחינה היסטורית לדבר על משבר שנגרם אך ורק מחולשות איטלקיות. איטליה הייתה אחת המדינות הפגיעות ביותר והיו לה תנאים פיסקאליים גרועים משמעותית מאשר בריטניה, אך מנגנון שער החליפין בכללותו היה נתון ללחץ. הלירה נסוגה מההסכמים; הפזטה ומטבעות אחרים היו נתונים למתחים קשים; הפרנק הצרפתי היה דורש התערבות משמעותית. לכן, הבעיה הייתה לאומית ומערכתית כאחד.

עם זאת, שבריריותה הספציפית של איטליה קבעה היקף התערבות יוצא דופן.

בחודש ספטמבר לבדו, על פי בנק איטליה, **29,900 מיליארד לירות מהעתודות הרשמיות נוצלו** להתערבויות בשוק המט"ח. כשני שלישים מהסכום כוסו על ידי שימוש במסגרות האשראי לטווח קצר מאוד של ה-EMS; הבנק להסדרי סליקה בינלאומיים גם העמיד לרשות הרשויות האיטלקיות קו במרקים, ששימשו כשלושה מיליארד מארקים. באותו חודש, זרימת ההון היוצאת מהבנקים הגיעה ל **-25,900 מיליארד לירות** . [17]

נתונים אלה מעניקים מימד מהותי למה שמסוכם לעתים קרובות בביטוי "התקפה על הלירה". הנוסחה יכולה לתאר את תוצאות התנועות הפיננסיות, אך היא אינה צריכה להחליף ניתוח. היו מכירות של לירות והקצאות מחדש של תיקים, התערבויות מסיביות של רשויות מוניטריות, ריביות גבוהות במיוחד וספקות גוברים לגבי קיימות השוויון. עם זאת, התיעוד הזמין אינו מצדיק באופן אוטומטי הפיכת התנהגויות אלה לראיות לתיאום פוליטי שמטרתו לפגוע באיטליה. כדי לתמוך בתזה כזו, יהיה צורך לזהות גורמים הוראות, עסקאות מתואמות ומטרות ניתנות להוכחה. התיעוד הרשמי המשמש בפרק זה מדגים משבר פיננסי ומטבעי; הוא אינו מדגים קונספירציה מאורגנת נגד המדינה האיטלקית.

ההבחנה אינה סמנטית. זהו אחד הכללים המרכזיים של ספר זה.

לאחר השעיית ההתערבויות, הלירה יכלה לנוע בחופשיות רבה יותר, והפיחות שלה היה גדול בהרבה מההתאמת הראשונית של 7 אחוזים. איטליה השיגה, בפועל, כלי שמשטר שער החליפין הגביל בהדרגה: היכולת לאפשר לערך החיצוני של המטבע להתאים את עצמו לתנאי השוק.

לחזרה לגמישות היו השלכות חשובות. לירה חלשה יותר הפכה את המוצרים האיטלקיים לתחרותיים יותר במונחי מטבע חוץ, הגדילה את עלות היבוא, וכך שינתה את התפלגות ההתאמה בין מגזרים ייצואניים, צרכנים וחברות התלויות בתשומות זרות.

כאן בדיוק התעוררה אחת המחלוקות המתמשכות ביותר סביב האירו.

משבר 1992 הוכיח כי פיחות יכול להציע מנגנון מהיר להשבת התחרותיות במחירים. אך הוא גם הוכיח כי פיחות אינו משאב חינמי: הוא התרחש לאחר לחץ פיננסי חזק, יכול היה להעלות את עלות היבוא, לסכן את האינפלציה ולשנות את הפרמיה שמשקיעים דרשו כדי להחזיק בנכסים פיננסיים איטלקיים.

השאלה הנכונה מבחינה היסטורית, אם כן, אינה האם "פיחות עבד". בתנאים מסוימים, הוא בהחלט עבד בשינוי המחירים היחסיים הבינלאומיים. השאלה החשובה יותר היא האם איטליה בנתה מודל כלכלי שבו הצורך החוזר ונשנה בפיחות פיצה על בעיות שהיו צריכות להיות מטופלות באמצעות פריון, תחרות מבנה תעשייתי ומימון ציבורי.

מאסטריכט נולדה בדיוק מהרצון האירופי להפוך את שיטת ההתאמה הזו לפחות מעשית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

עבור איטליה, עובדה זו הופכת את מה שקרה לאחר ספטמבר למפתיע לכאורה: למרות כישלון ההגנה על הלירה ולמרות העובדה שהמטבע הלאומי לא היה מסוגל עוד לכבד את הסכמי שער החליפין שהיו חלק מהדרך העתידית להתכנסות, תהליך האשרור של מאסטריכט נמשך.

ההחלטה לא הייתה אוטומטית ולא ללא ויכוח. תיעוד פרלמנטרי מהסתיו מראים כי חלק מחברי הפרלמנט אחרים ראו במקום ;EMS-ערערו על ההזדמנות להאיץ את האשרור לאחר ההצבעה הדנית ומשבר ה זאת בשבריריותה של המערכת המוניטרית הקיימת סיבה להתקדם לעבר מטבע יחיד. בוועדת החוץ של והסיכוי למטבע יחיד EMS-האולם, באוקטובר 1992, משבר המטבע צוין בגלוי כהדגמה של חסרונות ה הוצג, על ידי אלו שתמכו באשרור, כתגובה חזקה יותר מבחינה פוליטית מתנודתיות חופשית של מטבעות. [18]

קטע זה ראוי לתשומת לב משום שהוא מראה כיצד הפרשנות המוסדית הדומיננטית למשבר הייתה לא EMS-כמעט הפוכה ממה שעתיד להתגלות מאוחר יותר בשיח האנטי-אירו. יציאת הלירה ממערכת ה פורשה על ידי הכוחות העיקריים התומכים בתהליך האירופי כעדות לצורך להשיב לצמיתות את האוטונומיה המוניטרית המלאה. במקום זאת, היא פורשה כאישור לשבריריותה של מערכת ביניים שבה התקיימו שערי חליפין קבועים ללא בנק מרכזי ומטבע משותף.

, הפרלמנט האיטלקי אישר לבסוף את האשרור באמצעות **חוק מס' 454 מיום 3 בנובמבר 1992** שפורסם בכתב העת הרשמי ב-24 בנובמבר. החוק נכנס לתוקף למחרת; מסמך האשרור האיטלקי [19] **.**הופקד ב **-5 בדצמבר 1992.** האמנה תיכנס לתוקף ב **-1 בנובמבר 1993**

איטליה סיימה אפוא את השנה במצב סותר לכאורה: היא זה עתה השעתה את השתתפותו האפקטיבית של המטבע שלה במנגנון שער החליפין, שבו היה תלוי אחד הקריטריונים להתכנסות עתידית, ובמקביל אשררה את האמנה שהייתה אמורה להוביל אותה למטבע יחיד.

אבל הסתירה נעלמת אם ניקח בחשבון את האסטרטגיה הפוליטית שננקטה.

הממשלה וחלק מרכזי בממסד הכלכלי האיטלקי לא ראו במאסטריכט פרס המוענק לכלכלה שכבר הייתה מתכנסת. הם ראו בה גם את האילוץ שבתוכה יהיה צורך לבנות את ההתכנסות.

במובן זה, שנת 1992 מסמנת את הנקודה שבה מה שנקרא **אילוץ חיצוני** חדל להיות בעיקר נוסחה למדיניות כלכלית והפך למסגרת מוסדית. הצורך להשיב את הסדר לכספי הציבור לא נבע ממאסטריכט; עלויות חוב וריבית הפכו זאת להכרחיות ללא קשר לאמנה. עם זאת, מאסטריכט שינתה את התמריצים הפוליטיים בכך שהקצתה לקונסולידציה פיסקלית מטרה אסטרטגית נוספת: לשמור על מקומה של איטליה בלב אירופה המוניטרית העתידית.

ההבחנה היא קריטית. האמירה ש"אירופה כפתה את ההתאוששות" תהיה לא מדויקת מבחינה היסטורית, משום שחלק ניכר מהמעמד השליט האיטלקי חיפש במודע אינטגרציה אירופאית גם ככלי למשמעת פנימית. יהיה זה שגוי באותה מידה להסיק שלא היו אילוצים חיצוניים: ברגע שהדרך האירופית נחתם, עמידה בקריטריונים הייתה מגבילה למעשה את מגוון המדיניות התואמת את מטרת ההשתתפות במטבע האחיד.

לכן, ריבונות אינה נעלמת. היא משנה צורה.

איטליה בוחרת להגביל חלק מהחלטותיה העתידיות משום שהיא מאמינה שהאמינות הנוצרת מהאילוץ עשויה להיות שווה יותר מהחופש שהיא מוותרת עליו.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

לא ניתן לקבוע את חוכמתה של בחירה זו על ידי התבוננות רק ב-1992. יש לשפוט אותה על פי מה שקרה לאחר מכן: התכנסות שיעורי הריבית, התפתחות החוב, הפריון, ההשקעות, התחרותיות ויכולתן של ממשלות לנצל את הזמן שנצבר על ידי האינטגרציה כדי לשנות את המבנים הכלכליים של המדינה.

יש לקרוא גם את תפקידו של בנק איטליה בפרספקטיבה זו. קרלו אזגליו צ'יאמפי לא היה צופה חיצוני במשבר, אלא נגיד המוסד האחראי ישירות על הניהול המוניטרי. הבנק המרכזי תמך בלירה כל עוד ראה זאת אפשרי במסגרת ההסכמים האירופיים, ולאחר השעיית ההתערבויות, כיוון את פעולותיו לבלימת ההשלכות המוניטריות של הפיחות. צ'יאמפי עזב את בנק איטליה באפריל 1993 כדי לקחת על עצמו את נשיאות המועצה מספר שבועות לאחר מכן. [20]

ההמשכיות האישית בין המוסדות המוניטריים לממשלה תזינה מאוחר יותר פרשנויות פוליטיות רבות לתפקידם של "טכנאים". אך התופעה דורשת ניתוח מדויק יותר. בתחילת שנות ה-90, איטליה נכנסה לשלב שבו מורכבות החוב, האינטגרציה הפיננסית והמבנה המוניטרי האירופי ייחסו השפעה גוברת לדמויות בעלות מומחיות טכנית וניסיון בינלאומי. צ'יאמפי, דיני ודראגי היו חלק מהשינוי הזה, אך הם לא היוו מבנה מוסדי יחיד וגם לא היה להם אותו כוח.

צ'יאמפי היה נגיד עצמאי מהממשלה בתפקידים המוניטריים שהוקצו לבנק; דיני היה המנכ"ל שלו; דראגי עמד בראש האוצר תחת אחריותו הפוליטית של השר. ייחוס פרויקט יחיד למספרים אלה ללא תיעוד מתאים יהיה טעות מתודולוגית. עם זאת, מתועד שכולם פעלו תחת אותה מטרה: להפוך את נוכחותה של איטליה לקיימת מבחינה כלכלית במערכת הכלכלית האירופית המתפתחת.

שנת 1992 שינתה גם את הקשר בין פוליטיקה לחוב במובן אחר. כאשר החוב עולה על רמה מסוימת, כל משבר אמון מפחית את האוטונומיה האפקטיבית של הממשלה משום שהוא מעלה במהירות את מחירן של האלטרנטיבות. באופן פורמלי, הפרלמנט שומר על ריבונותו הפיסקלית; מבחינה מהותית, לעומת זאת, הבחירה שלא להתאים את החשבונות יכולה להתבטא בתשואות גבוהות יותר, הוצאות ריבית גבוהות יותר ודרישות הלוואה עתידיות גדולות יותר.

זהו אחד הנושאים שעליהם הוויכוח הפוליטי האיטלקי ימשיך להיות מפולג במשך עשרות שנים. יש שיפרשו תקנה זו כשלילת ריבונות דמוקרטית מממשלות נבחרות; אחרים יראו בה את האילוץ הרגיל שעומד בפני כל חייב כאשר הוא מבקש מגורמים חיצוניים לממן את הגירעון שלו.

תיעוד מאפשר לנו להפריד בין דבר אחד למשנהו. לאף שוק אין רשמית את הסמכות לאשר את חוק התקציב האיטלקי. אבל מדינה בעלת חובות כבדים אינה יכולה להתעלם מהמחיר שבו היא יכולה למכור את אגרות החוב שלה מבלי לסבול מהשלכות כלכליות משמעותיות.

ההבחנה בין ריבונות משפטית לבין היכולת החומרית לממשה תחזור על עצמה לאורך הספר.

עד סוף 1992, התמונה האיטלקית הכילה אפוא אלמנטים לכאורה בלתי ניתנים לגישור. הגירעון הממשלתי הכללי נותר על **9.5 אחוזים מהתמ"ג** , אך המאזן הראשוני הפך חיובי בכ **-1.9 אחוזים** ; החוב הגיע לכ **-108 אחוזים מהתמ"ג** בחשבונות שדווחו בדו"ח השנתי של אותה תקופה. [21] מספרים אלה מתארים טוב יותר מכל סיסמה את הבעיה שתשלוט בעשור: אפילו כאשר המדינה החלה להוציא פחות ממה שגבתה בניכוי ריבית, משקל החוב המצטבר המשיך לשמור על הגירעון הכולל עצום.

לכן, איחוד לא היה אירוע חד פעמי. הוא היה צריך להפוך לאסטרטגיה רב שנתית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מאסטריכט הגבירה את הלחץ משום שקבעה יעד ברור. כדי להצטרף לאיחוד המוניטרי, איטליה תצטרך ,להשיג את מה שנראה בסתיו 1992 קשה ביותר: להחזיר את יציבות המטבע, להפחית את הגירעון לשכנע ממשלות אירופאיות אחרות שהחוב נמצא במסלול אמין ולהחזיר את האינפלציה לזו של .שותפותיה היציבות יותר

.עם זאת, לאיטליה היו גם משאבים שפרשנות קטסטרופלית בלעדית של שנת 1992 נוטה להתעלם מהם היא החזיקה ביכולת תעשייתית גדולה, חסכונות פרטיים גבוהים, בסיס יצוא המסוגל להפיק תועלת מפיחות, ומוסדות כלכליים שגם בתנאים קיצוניים הצליחו להשיג התאמה פיסקלית משמעותית מבלי .לגרום למשבר מימון מדינתי בלתי הפיך

פיחות הלירה היה מחזיר את התחרותיות במחירים לחלק משמעותי מהתעשייה האיטלקית. הצמיחה שלאחר מכן ביצוא הייתה תורמת לשיפור המאזן החיצוני ולהתאוששות, מה שמראה ששער החליפין .המשיך להיות כלי התאמה רב עוצמה

.אבל ההצלחה היחסית של מנגנון זה הייתה הופכת את הבחירה שלאחר מכן לחשובה עוד יותר

אם איטליה באמת רצתה לאמץ מטבע שבו פיחות לאומי נומינלי לא יתאפשר עוד, היא תצטרך להחליף .את המנגנון הזה לצמיתות בעלייה בפריון, משמעת עלויות, חדשנות ושיפור באיכות המוסדית

.לא פתר את הבעיה הזו 1992

.הוא חשף את זה

.וזו כנראה המורשת החשובה ביותר שלו

,בתוך עשרה חודשים, איטליה חתמה על אמנה שבישרה את סוף האוטונומיה המוניטרית שלה התמודדה עם משבר שהדגים את הערך הקונקרטי שעדיין היה של גמישות שער החליפין, גייסה עשרות ,אלפי מיליארדי לירות כדי להגן על שוויון בלתי בר קיימא, קיבלה פיחות, יישמה תיקון פיסקלי יוצא דופן .ועדיין אשררה את מאסטריכט

.בקריאה שטחית, הרצף נראה סותר

.אם קוראים לזה את ההיגיון המוסדי של התקופה, יש לזה קוהרנטיות משלו

המעמד השליט האיטלקי ששלט במעבר הזה הגיע למסקנה שהמשבר לא הדגים את הצורך להתרחק .מאירופה המוניטרית, אלא את הדחיפות בשינוי מהיר מספיק של איטליה כדי להצטרף אליה מחדש

.זוהי ההחלטה האסטרטגית האמיתית של 1992

.לא חתימת מאסטריכט בנפרד

.לא הפיחות בערך נלקח בפני עצמו

.לא היטל הפיקדון בנפרד

הבחירה הייתה להשתמש במשבר כנקודת מוצא לתהליך התכנסות שידרוש מהמדינה לצמצם את הגירעון, לייצר עודפים ראשוניים, לשנות פנסיות ושכר, להפריט חלק מהכלכלה הציבורית, לשנות את מערכת הבנקאות ולהשיב לעצמה את האמינות הדרושה להצטרפות מחדש למערכת שער החליפין .האירופית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.השאלה שעולה בסוף השנה היא אפוא מאתגרת הרבה יותר מזו שפתחה אותה

.בפברואר 1992 חתמה איטליה על פרויקט אירופי

בדצמבר של אותה שנה הוא היה צריך להוכיח שהוא יכול לשרוד כלכלית את המשמעת שהפרויקט רמז לה.

התקופה שלאחר מכן, בין 1993 ל-1996, תהיה בדיוק סיפורו של ניסיון זה: כניסתו של קרלו אזגליו צ'יאמפי לפלאצו צ'יג'י, ההתייעצויות עם השותפים החברתיים, הרפורמה במדיניות ההכנסה ההפרטות, ממשלת ברלוסקוני הראשונה, משבר הפנסיה, ממשלת דיני ובניית מסלול פיסקאלי המסוגל להפוך את הפרספקטיבה האירופית לאמינה שוב.

-רק אז ניתן יהיה להבין כיצד מדינה אשר בספטמבר 1992 נאלצה להשעות את ההגנה על מטבעה ב הצליחה, ארבע שנים בלבד לאחר מכן, להתכונן להצטרף מחדש אליה במטרה המוצהרת של EMS, השגת מטבע יחיד.

מקורות ומסמכים של פרק 2

[1] אמנת האיחוד האירופי, מאסטריכט, 7 בפברואר 1992 - כתב העת הרשמי של הקהילות האירופיות C 191, 29 ביולי 1992. הנוסח הרשמי של אמנת מאסטריכט לפי EUR-Lex

[2] פרוטוקול בנושא נוהל גירעון מוגזם - ערכי ייחוס של 3% ו-60%. פרוטוקול רשמי של EUR-Lex

[3] הבנק המרכזי האירופי - קריטריוני התכנסות ומשמעת הנוגעים לחוב מעל ערך הייחוס. ה-ECB קריטריוני התכנסות -

[4] פרוטוקול על קריטריוני ההתכנסות, סעיף 3 - קביעות במנגנון שער החליפין ללא מתחים משמעותיים למשך שנתיים לפחות. קריטריון התכנסות שער חליפין - EUR-Lex

[5] נשיאות הרפובליקה - בחירתו של אוסקר לואיג'י סקאלפארו וכרונולוגיה מוסדית של מאי 1992. הפורטל ההיסטורי של הקווירינלה - אוסקר לואיג'י סקאלפרו

[6] נשיאות הרפובליקה ובית הנבחרים - הקמת ממשלת אמאטו הראשונה והרכב הרשות המבצעת. בית הנבחרים - ממשלת אמאטו הראשונה

[7] בנק איטליה - ביוגרפיה מוסדית של מריו דראגי, מנכ"ל משרד האוצר בין השנים 1991 ל-2001. בנק איטליה - מריו דראגי

[8] בנק איטליה - קרלו אזגליו צ'יאמפי ולמברטו דיני, שמונו ב-1992. בנק איטליה - מושלים ודירקטורים כלליים

[9] בית הנבחרים - מסמך תכנון כלכלי ופיננסי 1993-1995, הוצג ב-31 ביולי 1992. פורטל היסטורי עבור בית המחוקקים ה-11 DPEF של בית הנבחרים - תיעוד

[10] צו חקיקה משנת 1992 - מס חריג על פיקדונות וניכוי מס במקור של 6 לאלף על ערכים החל מ-9 ביולי. כתב העת הרשמי - טקסט חקיקה

[11] בנק איטליה - שחזור השפעות הצעדים המתקנים שהוחלט עליהם בשנת 1992. בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 1993

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

שיעורי הריבית הרשמיים, יישור ,EMS-בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 1992: משבר ה [12–17] מחדש של 13 בספטמבר, השעיית התערבויות, עתודות ותנועות הון. בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 1992

EMS-ועדת נגידי הבנקים המרכזיים של הקהילה האירופית - דוח שנתי 1992: משבר ה [15–16] והדינמיקה של המטבעות האירופיים. דוח שנתי 1992 - ארכיון הבנק המרכזי האירופי

EMS-בית הנבחרים - דיון פרלמנטרי על אשרור אמנת מאסטריכט לאחר משבר ה [18]. דיוני הפרלמנט של בית המחוקקים ה-11 - מאסטריכט

חוק 3 בנובמבר 1992, מס' 454 - אשרור ויישום של אמנת האיחוד האירופי. כתב העת הרשמי **[19]** חוק מס' 454/1992 -

משרד החוץ - הפקדת מסמך האשרור האיטלקי ב-5 בדצמבר 1992 וכניסת האמנה לתוקף ב- [19] בנובמבר 1993. כתב העת הרשמי - הודעה לעיתונות על כניסת האמנה לתוקף **1**

בנק איטליה - קרלו אזגליו צ'יאמפי, נגיד עד 29 באפריל 1993. בנק איטליה - קרלו אזגליו צ'יאמפי **[20]**

בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 1992, כספי ציבור, מאזן ראשוני וחוב. העמוד הרשמי של הדו"ח השנתי לשנת 1992 **[21]**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

חלק ב'

בניית איטליה האירופית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 3

טכנוקרטיה, תיאום ושחזור אמינות - 1993–1996

כאשר קרלו אזגליו צ'יאמפי עזב את בנק איטליה כדי להיכנס לתפקיד ראש הממשלה באפריל 1993, איטליה לא הייתה רק מדינה שהתאוששה ממשבר מטבע. היא הייתה מדינה שנאלצה להגדיר מחדש כמעט בו זמנית, את המערכת הפוליטית שלה, את הקשר בין שכר לאינפלציה, את קיימות הפנסיות, את מבנה הבעלות הציבורית, את כללי השוק הפיננסי ואת האסטרטגיה לניסיון להצטרף מחדש לתהליך המוניטרי האירופי שממנו נדחק הלירה החוצה באופן טראומטי חודשים ספורים קודם לכן. רצף ממשלות צ'יאמפי, ברלוסקוני ודיני בין השנים 1993 ו-1996 משוחזר לעתים קרובות באמצעות קטגוריות פוליטיות מנוגדות בחדות - טכנוקרטיה, מהפכת רוב, מרכז-ימין, ממשלה טכנית - אך מנקודת מבט של הכלכלה הפוליטית, לתקופה של שלוש שנים זו יש המשכיות עמוקה יותר: אף אחת משלוש הממשלות לא הצליחה, וגם לא יכלה באופן מציאותי, להימנע מהשאלה הבסיסית שנותרה פתוחה מאז 1992: כיצד ליישב בין חוב ציבורי עצום, צמיחה חלשה, מערכת פנסיה יקרה וכלכלה שיצאה לאחרונה מאיחוד לבין המטרה האסטרטגית, שמעולם לא ננטשה רשמית, להשתתף באיחוד המטבע האירופי (EMS) המוניטרי האירופי.

המילה המתארת בצורה הטובה ביותר את התקופה הזו אינה צנע, למרות שמדיניות התקציב הייתה מגבילה; זוהי אינה הפרטה, למרות שדווקא אז תהליך מכירת אחזקות ציבוריות קיבל ממד מבני; וגם לא טכנוקרטיה, אם במונח זה מתכוונים לרמוז שהכוח הפוליטי הוחלף בניהול ניטרלי על ידי מומחים. המושג המכריע הוא **אמינות** . אמינות המדינה ביחס לבעלי החוב, אמינות המדיניות המוניטרית לאחר קריסת שער הלירה, אמינות התקציב הציבורי ביחס לשותפים אירופיים, אמינות התחייבויות השכר במאבק באינפלציה, ולבסוף, האמינות הפוליטית של מוסדות שחוו את פירוק הרפובליקה הראשונה.

הקמת ממשלת צ'יאמפי היוותה במובן זה צעד חסר תקדים בהיסטוריה של הרפובליקה. ב-26 באפריל 1993, ב-28 אוסקר לואיג'י סקלפארו הפקיד בידי קרלו אזגליו צ'יאמפי את משימת הרכבת הממשלה; באפריל, לאחר שקיבל את התפקיד, מונה צ'יאמפי לראש הממשלה. היומן הרשמי מתעד את הרכב הרשות המבצעת ומאשר כי פיירו ברוצ'י נשאר במשרד האוצר, לואיג'י ספבנטה קיבל על עצמו את התקציב, וינצ'נצו ויסקו את הפיננסים ואת בניאמינו אנדראטה את ענייני החוץ. [1] לראשונה, הנהגת הממשלה הופקדה בידי אדם שלא הגיע ישירות מקריירה פרלמנטרית, ושעד מספר ימים קודם לכן ניהל את הבנק המרכזי שעסק בניהול המשבר המוניטרי. עובדה זו מספיקה כדי להסביר מדוע ממשלת צ'יאמפי הועלתה לאחר מכן לסמל להשפעתם הגוברת של הטכנוקרטים בפוליטיקה האיטלקית, אך היא אינה מאשרת לתאר אותה כהשעיה של הפוליטיקה. הממשלה הייתה צריכה לזכות באמון הפרלמנט, הייתה תלויה באיזונים פוליטיים שבריריים ביותר, ופעלה בתקופה שבה טרנספורמציה של חוקי הבחירות והתפוררות המפלגות המסורתיות עיצבו מחדש את כל מערכת הייצוג.

מאפיינו הייחודי של צ'יאמפי היה טמון, אלא, בהמשכיות בין ניהולו המוניטרי של המשבר לבין ניהולו הפוליטי של ייצוב המדינה. כמושל, הוא היה עד לכישלון ההגנה על הלירה; כראש ממשלה, הוא היה צפוי לבנות את התנאים הכלכליים והמוסדיים שדרכם תוכל איטליה להציג את עצמה שוב כמדינה המסוגלת מטרה שתושג - EMS-להשתתף בתהליך האירופי. לא הייתה זו שאלה של החזרה מיידית של הלירה ל רק בנובמבר 1996 - אלא של צמצום הדרגתי של הפערים הפנימיים שהפכו את משטר שער החליפין הקודם לפגיע.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הראשון מבין חילוקי הדעות הללו עסק באינפלציה, ומעל הכל, באופן שבו שולבה האינפלציה בקביעת השכר.

כדי להבין את חשיבותו של **הפרוטוקול מ-23 ביולי 1993**, עלינו לשחרר אותו מהרטוריקה שבאמצעותה הוא נחגג או יבקר מאוחר יותר. זה לא היה רק הסכם איגוד מקצועי, וגם לא רק אמצעי למתינות שכר. זה היה ניסיון לבנות משטר תיאום הכנסה חדש במדינה שהחליטה להחליף בהדרגה התאמות נומינליות באמצעות שער החליפין במשמעת פנימית גדולה יותר של מחירים ושכר.

נוסח ההסכם מפורש. הפרוטוקול בנושא מדיניות הכנסה ותעסוקה, הסדרי חוזים, מדיניות עבודה ותמיכה במערכת הייצור נחתם ב-**23 ביולי 1993** על ידי הממשלה וארגוני העסקים והעובדים העיקריים. הוא הגדיר את מדיניות ההכנסה ככלי שנועד לרסן את האינפלציה, לתמוך בצמיחה ולשפר את התחרותיות; בין המטרות המוצהרות היו יישור האינפלציה האיטלקית לזו של מדינות האיחוד האירופי החזקות ביותר מבחינה כלכלית, צמצום החוב והגירעון ויציבות המטבע. [2]

ניסוחים אלה חיוניים משום שהם מדגימים את הקשר הישיר בין יחסי עבודה לפרויקט האירופי. הבעיה לא הייתה עוד רק למנוע משכר ומחירים להזין הדדית ספירלה אינפלציונית; מערכת החוזים החדשה תוכננה כחלק מהאסטרטגיה הדרושה כדי להחזיר את איטליה לתנאים הנדרשים על ידי אינטגרציה מוניטרית. בפרוטוקול, הממשלה והשותפים החברתיים הסכימו לאמץ את יעדי האינפלציה המתוכננים כנקודת התייחסות משותפת, בעוד שהמשא ומתן הקיבוצי אורגן מחדש בשתי רמות, לאומיות ותאגידיות או טריטוריאליות. המנגנון האוטומטי הקודם של הסקאלה ניידת, שכבר הוחלף בהסכם מיולי 1992, פינה את מקומו למבנה שבו צמיחת השכר הייתה צריכה להיות תואמת את היעדים הנומינליים שנקבעו על ידי המדיניות הכלכלית. [3]

מנקודת מבט גיאופוליטית וכלכלית, צעד זה חשוב הרבה יותר ממה שהוא עשוי להיראות. מדינה בעלת יכולת פיחות יכולה, לפחות באופן זמני, להחזיר באמצעות שערי חליפין חלק מהתחרותיות שאבדה עקב עליות מחירים מקומיות גבוהות יותר מאלה של מתחרותיה. עם זאת, מדינה המעוניינת להשתתף באיחוד מוניטרי חייבת למנוע את התפתחות הסטייה הזו או לתקן אותה באופן פנימי. הפרוטוקול משנת 1993 ייצג אפוא מעין ציפייה לאומית למשמעת שהמטבע האחיד יהפוך לקבועה בהמשך: התחרותיות הייתה אמורה להיבנות באמצעות פרודוקטיביות, ריסון עלויות, איכות השקעות וארגון עובדים, ולא באמצעות יישור מחדש תקופתי של המטבע.

טרנספורמציה זו לא הייתה ניטרלית מבחינה חברתית. המערכת למעשה הפקידה בידי העובדים והאיגודים המקצועיים חלק משמעותי מנטל הדיסאינפלציה, ודרשה שדינמיקת השכר תישאר עקבית עם היעדים המתוכננים. במקביל, הפרוטוקול התחייב רשמית גם לעסקים ולמדינה: היצרנים היו צריכים לרסן את המחירים באמצעות יעילות, חדשנות ותחרות, בעוד שהממשלה הייתה צריכה לנקוט במדיניות תקציבית התואמת את היעדים המוסכמים. [4] לכן, הארכיטקטורה הייתה סימטרית על הנייר, אך הסימטריה בפועל של ההשפעות נותרה נושא למחלוקת. בשנים שלאחר מכן, משקיפים ונציגי איגודים מקצועיים רבים יטענו כי מתינות השכר הייתה יעילה וניתנת לאימות הרבה יותר ממשמעת מחירים ושכירות; ביקורת זו אינה מבטלת את הפרוטוקול, אך היא מזכירה כי הסכמי תיאום מייצרים השפעות שונות בהתאם ליכולתם של המוסדות לשלוט בהתנהגותם של הנושאים המעורבים.

מה שניתן לתעד בוודאות רבה יותר הוא שהמערכת החדשה תרמה לשינוי ציפיות האינפלציה ובנתה צורה של שיתוף פעולה חברתי שממשלות עוקבות יראו כחלק בלתי נפרד מאסטרטגיית ההתכנסות. בינואר 1999, כאשר איטליה כבר הצטרפה לקבוצה הראשונה של האירו, ראש הממשלה מאסימו

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ד'אלמה תיאר את הפרוטוקול משנת 1993 כצעד מהותי לקראת בלימת האינפלציה, התאוששות פיננסית והשגת יעדי מאסטריכט. הערכה זו שייכת באופן טבעי לשחקן פוליטי ואינה מהווה כשלעצמה הוכחה סיבתית; עם זאת, היא מראה כיצד, בתוך המוסדות האיטלקיים, התיאום פורש כעת כאחד ממרכיבי ההתכנסות שאפשרה כניסה למטבע היחיד. [5]

עם זאת, חשיבותה של ממשלת צ'יאמפי אינה מוגבלת למדיניות ההכנסות. 1993 הייתה גם השנה שבה המיתון ביטא במלואו את השפעות ההלם הקודם. הכלכלה האירופית כולה הייתה במיתון, ואיטליה לא הייתה יוצאת דופן. התכווצות בביקוש המקומי, הידרדרות בתעסוקה וחוסר ודאות פוליטית הקשו במיוחד על ההתאוששות, בעוד שפיחות הלירה החל בו זמנית לייצר שיפור תחרותי עבור חברות מיצוא. לפיכך, המערכת הכלכלית האיטלקית הציגה פער גובר בין שוק מקומי מדוכא לבין מגזר יצוא המסוגל לנצל את שער החליפין החדש.

תופעה זו ראויה לניתוח מדוקדק משום שהיא מכילה את אחת האמביוולנטיות הגדולות של כל המסע לעבר האירו. הפיחות של 1992, שסימן את כישלונה של אסטרטגיית שער החליפין הקודמת, תרם לאחר מכן להחייאת היצוא; זה הוכיח כי למטבע המשיך להיות יכולת יוצאת דופן לשנות מחירים יחסיים במהירות. אך הצלחת היצוא הדגישה גם את האתגר של המטבע האחיד העתידי: שמירה על תחרותיות זו מבלי להזדקק שוב לאותו פתרון.

עם זאת, שיקום אמינותה של איטליה דרש מעל לכל שינוי בדינמיקה של הכספים הציבוריים. המאזן הראשוני החיובי שהושג בשנת 1992 התבסס בשנים שלאחר מכן, אך יחס החוב לתוצר המשיך לעלות בתחילה משום שרמת הריבית נותרה גבוהה במיוחד והמיתון החליש את המכנה. שחזור פרלמנטרי מראה כי החוב הציבורי עלה מ-105.0 אחוזים מהתוצר בשנת 1992 ל-115.1 ISTAT המבוסס על סדרות אחוזים בשנת 1993 ול-121.2 אחוזים בשנת 1994, לפני שהחלה היפוך איטי במחצית השנייה של העשור. [6] חשוב לציין כי סדרות אלו, שהופקו על פי מתודולוגיות סטטיסטיות מתואמות ותוכנו לאחר מכן, שונות מהערכים שפורסמו בדוחות של אותה תקופה; התופעה הכלכלית, עם זאת, אינה משתנה: ההתאמה הראשונית לא הספיקה, בשנים הראשונות שלאחר המשבר, כדי למנוע עלייה נוספת ביחס החוב לתוצר.

דווקא הדינמיקה הזו מאפשרת לנו להבין מדוע קיצוצי הריבית קיבלו חשיבות כמעט קיומית עבור איטליה. מדינה עם חוב גדול מכלל התמ"ג השנתי שלה לא יכלה להסתמך ללא הגבלת זמן על עודפי תקציב ראשוניים עצומים מבלי לרסן באופן מתמיד את הביקוש המקומי וההשקעות הציבוריות. היא הייתה זקוקה לירידה בעלות החוב הממוצעת. כדי שזה יקרה לצמיתות, החלטה של הבנק המרכזי של איטליה לא הספיקה: היה צורך להפחית את האינפלציה, לייצב את הציפיות, לשפר את החשבונות ולשכנע משקיעים ושותפים אירופאים שמסלול המדיניות יישאר עקבי.

לפיכך, אמינות הפכה למשאב כלכלי שניתן למדוד באמצעות תשואות.

זהו גם ההקשר שבו יש למקם את תהליך ההפרטה. יהיה זה פשטני מבחינה היסטורית לתאר אותו כמכירה של התעשייה הציבורית שנכפתה על ידי אירופה, כשם שיהיה פשטני באותה מידה להציג אותו כתהליך טכני גרידא של שיפור יעילות. ההפרטות האיטלקיות של שנות ה-90 נענו בו זמנית לצרכים מרובים: צמצום תפקידה הישיר של המדינה בכלכלה, פיתוח שווקים פיננסיים, ארגון מחדש של חברות המוטלות עליהן חוסר יעילות או חובות, גיוס משאבים והתאמת מבנה הייצור להקשר אירופי המאופיין בליברליזציה ותחרות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

לתהליך היו שורשים שקדמו לממשלת צ'יאמפי, אך בין השנים 1993 ו-1994 הוא קיבל צורה חקיקתית אורגנית יותר. צו חקיקה מס' 332 מיום 31 במאי 1994, שמאוחר יותר הומר עם תיקונים לחוק מס' 474 מיום 30 ביולי 1994, הכיל במפורש "כללים להאצת הליכים למכירת מניות של גופים ממשלתיים וציבוריים בחברות מניות משותפות". [7] החוק מתוארך לממשלת ברלוסקוני הראשונה, אך התהליך שהוא הסדיר כבר התרחש תחת ממשלות קודמות ונמשך גם תחת ממשלות הבאות. גם במקרה זה, ההיסטוריה הכלכלית מתנגדת לפיתוי להקצות בעלות בלעדית על ההחלטה לצד יחיד.

הפרטות יהיו נושא לפרק נפרד משום שרק ניתוח מפורט של כל עסקה בנפרד יכול לקבוע האם ובאיזו מידה המדינה השיגה יתרונות כספיים, אובדן שליטה אסטרטגית, יעילות מוגברת, ריכוזיות פרטית או יצירת רנטות רגולטוריות חדשות: עבור התקופה 1993–1996, די להבין את משמעותן המערכתית של המדינה האיטלקית עברה בהדרגה מתפקיד של בעלים ישירים של חלק משמעותי מהכלכלה לתפקיד של רגולטור, בעל מניות חלקי או ישות חיצונית בחברות שנשלטו בעבר.

זה לא היה טרנספורמציה קטנה. זה היה אמור להגדיר מחדש את אחד מעמודי התווך של הקפיטליזם האיטלקי שלאחר המלחמה.

הגעתו של סילביו ברלוסקוני לפלאצו צ'יג'י באביב 1994 נראתה בתחילה כמבוא לניתוק רדיקלי מהעונה הקודמת. הבחירות ב-27 וב-28 במרץ הניבו ניצחון לקואליציות בראשות מייסד פורצה איטליה; ממשלת ברלוסקוני נכנסה לתפקידה במאי 1994 ונשארה בשלטון עד ינואר 1995. [8] מנקודת מבט פוליטית, זה היה טרנספורמציה עצומה: מערכת המפלגות ששלטה באיטליה במשך כמעט חצי מאה הוחלפה בהרכבים חדשים, והבטחתו של ברלוסקוני שילבה קיצוצי מס, ליברליזציה, דחף יזמי וניתוק מהתרבות הפוליטית של הרפובליקה הראשונה.

אבל התנאים הפיננסיים לא השתנו כמעט באותה מהירות.

הממשלה החדשה ירשה חוב שגדל עוד יותר, עלויות ריבית גבוהות מאוד ואת היעד האירופי של מאסטריכט. המשכיות מהותית זו מסבירה מדוע הניסוי הממשלתי הראשון של הימין-מרכז התנגש כמעט מיד בהבטחות הפוליטיות שניתנו במהלך קמפיין הבחירות. סוגיית הפנסיה הפכה לנקודה הבולטת ביותר של סתירה זו.

מערכת הפנסיה האיטלקית כבר עברה שינויים תחת ממשלת אמאטו, אך מגמות ההוצאות והזדקנות האוכלוסייה הבהירו התערבויות נוספות. ממשלת ברלוסקוני ניסתה להכניס רפורמה משמעותית במדיניותה הפיננסית, אך נתקלה בהתנגדות עזה מצד האיגודים המקצועיים ובפילוגים פוליטיים בתוך הרוב עצמו. יהיה זה שגוי לייחס את נפילת הממשלה אך ורק לסוגיית הפנסיה, שכן לפילוג עם הליגה הצפונית היו סיבות פוליטיות רחבות הרבה יותר; עם זאת, סוגיית הפנסיה הוכיחה בבירור עד כמה קשה היה להפוך את הצורך הטכני לייצב את התקציב לקונצנזוס פוליטי.

זהו צעד חשוב בהיסטוריה של אילוצים חיצוניים. שווקים פיננסיים ואמנת מאסטריכט יכלו להגדיל את עלות האינרציה, אך הם לא יוכלו להחליף את התיווך הפוליטי הדרוש לשינוי זכויות, ציפיות וחלוקת הכנסות. קיימות כלכלית אינה מובילה באופן אוטומטי לקיימות פוליטית.

התפטרות ממשלת ברלוסקוני בסוף 1994 פתחה אפוא שלב חדש. אוסקר לואיג'י סקלפארו, לאחר התייעצויות, הפקיד את משימת הקמת הרשות המבצעת החדשה בידי **למברטו דיני** , שכיהן כשר האוצר בממשלת ברלוסקוני. ממשלת דיני נכנסה רשמית לתפקידה ב **-17 בינואר 1995** ונשארה בתפקידה עד מאי 1996. [9] הרכבה, שהורכב בעיקר מדמויות טכניות וחסר הנהגה מפלגתית מסורתית, חיזק את

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הרושם בדעת הקהל שאיטליה נכנסת לשלב שבו החלטות כלכליות יסודיות הוצאו בהדרגה מהתחרות הרגילה בין המפלגות.

פרשנות זו טומנת בחובה גם מידה מסוימת של אמת ומידה מסוימת של פישוט. ממשלת דיני לא צמחה ישירות מבחירות, אלא פעלה במסגרת המערכת הפרלמנטרית והסתמכה על רוב פוליטי קונקרטי; היא זכתה באמון והייתה מסוגלת לאשר את צעדיה משום ששילוב מסוים של כוחות פרלמנטריים תמך בה או בחר לא למנוע את הופעתה. הטכנולוגיה לא החליפה את הפוליטיקה: היא הפכה לאחת הדרכים שבהן הפוליטיקה ניסתה לנהל שלב מעבר שבו אף קואליציה לא נראתה מסוגלת להפוך באופן מיידי את המנדט האלקטורלי שלה לממשלה יציבה.

דמותו של דיני משמעותית במיוחד גם להמשכיות המוסדית של התקופה. מנכ"ל בנק איטליה במהלך משבר 1992, שר האוצר בממשלת ברלוסקוני, ומאוחר יותר ראש הממשלה, דיני גילם באופן מהותי את המעבר בין מוסדות מוניטאריים, ניהול חוב ואחריות פוליטית. אך בדיוק מסיבה זו, חיוני להימנע מכל נרטיב פרסונלי. אין מספיק ראיות כדי לתאר את צ'יאמפי, דיני, דראגי ושאר הבכירים באותה תקופה כגוש מאוחד הדוגל באסטרטגיה פוליטית נסתרת. במקום זאת, ניתן להוכיח שהם השתייכו למוסדות שתפקידם לטפל במערכת של נושאים הקשורים זה בזה באופן עמוק: עלויות חוב, יציבות מחירים, יחסים עם השווקים הפיננסיים והשתלבותה מחדש של איטליה בתהליך האירופי.

ההוכחה החשובה ביותר לתפקיד שמילאה ממשלת דיני היא רפורמת הפנסיה של 1995.

חוק **מס' 335 מיום 8 באוגוסט 1995** , שנכנס לתוקף ב-17 באוגוסט, הגדיר מחדש באופן עמוק את הארכיטקטורה של מערכת הפנסיה האיטלקית. הסעיף הראשון הצהיר במפורש כי בין מטרות הרפורמה נמצאים התאמה בין הטבות לתרומות, הכנסת גמישות רבה יותר, הרמוניזציה של מערכות הפנסיה, פיתוח פנסיות משלימות ומעל הכל ייצוב הוצאות הפנסיה ביחס לתוצר המקומי הגולמי. [10]

השינוי הבולט ביותר היה הכנסת שיטת התרומה לחישוב הפנסיות, אשר יושמה במלואה על עובדים שהחלו את פעילותם הביטוחית לאחר כניסת הרפורמה לתוקף, ובאמצעות מנגנונים שונים, על קטגוריות אחרות בהתאם למשטרי מעבר. במערכת החדשה, קצבאות הפנסיה היו קשורות באופן הדוק יותר לתשלומים שנצברו במהלך חיי העבודה והומרו לפנסיה באמצעות מקדמים המקושרים לגיל הפרישה. סכום התרומה הוערך מחדש על סמך השינוי הממוצע של חמש שנים בתמ"ג הנומינלי שחושב על ידי ISTAT. [11]

זה לא היה רק שינוי פרמטרי פשוט. זה שינה את הפילוסופיה של המערכת.

במודל של תשלום לפי שימוש, הפנסיות היו תלויות במידה רבה בשכר שהרוויח אדם בשלב הסופי של הקריירה שלו ובשנות ההפקדות; שיטת ההפקדות, לעומת זאת, יצרה קשר ישיר הרבה יותר בין ההפקדות ששולמו לבין הטבות עתידיות. דבר זה נטה להפחית, בטווח הארוך, את הנדיבות הסמויה של חלק מהקריירות והעביר לעובד יותר מהסיכון הנובע מתקופות הפקדה לא רציפות, שכר נמוך וכניסה מאוחרת לשוק העבודה.

בדיוק מסיבה זו, לא ניתן לתאר את רפורמת דיני כהצלחה טכנית בלבד בייצוב ההוצאות. היא שינתה את החוזה הבין-דורי של מדינת הרווחה האיטלקית. ההשלכות המלאות יתגלו רק שנים רבות לאחר מכן, כאשר דורות המאופיינים במסלולי קריירה מקוטעים יותר החלו להתקרב לפרישה. הקיימות הפיננסית שופרה על ידי קישור הדוק יותר של הטבות לתשלומים, אך ההגנה על הפנסיה העתידית הפכה תלויה יותר באיכות ובהמשכיות הקריירה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

עם זאת, לרפורמה היה מאפיין פוליטי שהבדיל אותה מהניסיון של ממשלת ברלוסקוני: היא נולדה באמצעות סוג של התייעצות רחבה יותר עם איגודי העובדים. עבודות ההכנה מראות תהליך פרלמנטרי אינטנסיבי בין מאי לאוגוסט 1995; הצעת החוק, שהוצגה על ידי שר העבודה טיציאנו טרו ב-17 במאי, אושרה סופית בתחילת אוגוסט. [12] גם במקרה זה, ההתייעצות לא ביטלה את הסכסוך החברתי, אלא הגבירה את יכולתה של הממשלה להפוך צורך כלכלי לרפורמה ניתנת ליישום פוליטית.

זוהי אחת הסיבות לכך שתקופה של שלוש שנים, 1993–1996, מייצגת יותר ממעבר פשוט בין הרפובליקה הראשונה לשנייה. באותן שנים, נוצר מודל התאמה איטלקי אמיתי: **עודף ראשוני, מתינות שכר, תיאום, רפורמה בפנסיה, מכירת אחזקות ציבוריות והפחתה הדרגתית של האינפלציה** . לכל אלמנט הייתה הצדקה פנימית, אך הכלל כוון למטרה אסטרטגית אחת: התאמת איטליה לסדר המוניטרי האירופי החדש.

עם זאת, אין לבלבל תהליך זה עם החלמה מלאה.

החוב נותר עצום. סדרות היסטוריות מתואמות מראות כי יחס החוב לתוצר הגיע לרמות הקרובות ל-120 אחוזים באמצע שנות ה-90; רק מאוחר יותר החלה ירידה חדה יותר. [13] בעיית התעסוקה נותרה חמורה וההתאוששות הכלכלית הייתה תלויה במידה רבה ביצוא ובהשקעות, בעוד שהביקוש המקומי התקדם לאט יותר. יתר על כן, ההתאוששות בתחרותיות שהושגה לאחר פיחות הלירה הייתה בעלת אופי שלא ניתן היה להעביר אוטומטית לאיחוד המוניטרי העתידי.

סתירה לכאורה זו היא מהותית. איטליה בנתה את התנאים לכניסה למערכת שהייתה מונעת שימוש בעתיד באותו כלי - פיחות - שתרם להתאוששות בשנים שלאחר המשבר.

התגובה הפוליטית הייתה לנסות להפוך את הרווח הזמני הזה בתחרותיות לזמן לרפורמות.

התוצאה הייתה חלקית בלבד.

מבחינה נומינלית, איטליה השיגה התקדמות משמעותית: אינפלציה נמוכה יותר, ריסון שכר, שיפור במאזן הראשוני, ועם חזרה הדרגתית של הביטחון, תנאים פיננסיים פחות קיצוניים מאשר במהלך המשבר. עם זאת, נותרו סוגיות מבניות, אשר יהפכו גלויות יותר ויותר לאחר ההצטרפות לאירו: פריון, השקעות, גודל חברות, יעילות אדמיניסטרטיבית, הפיגור של דרום איטליה ויכולת החדשנות.

ההבדל בין התכנסות נומינלית להתכנסות ריאלית עולה בדיוק בשלב זה.

מאסטריכט דרשה הוכחה שגירעונות, אינפלציה, ריביות ושער חליפין יכולים להתכנס. אבל איחוד מוניטרי בר-קיימא דרש משהו נוסף: שהכלכלות המשתתפות יוכלו להתקיים יחד במשך עשרות שנים, מבלי שהפערים בפריון ובמבנה התעשייתי יהפכו לבלתי ניתנים לניהול.

אתגר שני זה היה קשה הרבה יותר מהראשון משום שלא ניתן היה לפתור אותו באמצעות חוק פיננסי יחיד.

יתר על כן, בשנת 1995, אמינותה של איטליה עברה מבחן מטבע חדש. הלירה עברה מתחים נוספים בשווקים הבינלאומיים וממשלת דיני השיקה צעד מתקן של למעלה מעשרים אלף מיליארד לירות בפברואר של אותה שנה. יש לקרוא נתונים אלה בהקשר של מערכת שעדיין הייתה חיצונית למנגנון שער החליפין של EMS: המטבע יכול היה להשתנות, אך חוסר היציבות שלו המשיך להשפיע על האינפלציה [14]. על עלות המימון ועל התפיסה הבינלאומית לגבי קיימותה של איטליה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

העובדה שהחוב נקוב בעיקר במטבע לאומי, עם זאת, מונעת ממשבר שער חליפין להתבטא אוטומטית בפירעון ריבוני. הבחנה זו היא קריטית: פגיעותה של איטליה נבעה מעלות המימון מחדש ומהסיכון לדינמיקה של חוב-ריבית שהולכת וקשה יותר לשליטה, ולא מהחוסר האפשרות המכנית של גישה למטבע שבו הונפק רוב החוב. כל מוניטיזציה, לעומת זאת, הייתה עלולה להוביל לאינפלציה, פיחות ואובדן אמינות. ריבונות מוניטרית הציעה אפוא כלים, אך לא ביטלה אילוצים כלכליים.

בשנת 1995 הופיע אות שקיבל חשיבות עצומה בעשור שלאחר מכן: לאחר שנים של צמיחה כמעט רצופה, יחס החוב לתוצר החל סוף סוף להתייצב. שחזור מוסדי של תהליך ההתאוששות מתעד חוב של המינהל הציבורי של כ-7% מהתוצר בשנת 1995 ומסמן את ההיפוך הראשון של מגמת העלייה הקודמת ביחס החוב לתוצר. [15] הסדרות הסטטיסטיות שתוכננו לאחר מכן משנות את הערכים הספציפיים, אך מאשרות את המהות: לקראת אמצע העשור היחס מפסיק להאיץ ומתחיל לרדת בהדרגה.

זו אינה תוצאה זניחה. משמעות הדבר היא שהאינטראקציה בין העודף הראשוני, ההתאוששות הכלכלית, האטת האינפלציה והנורמליזציה הפיננסית הדרגתית יצרה לבסוף שינוי בדינמיקת צבירת החוב.

עם זאת, נותרה בעיה מכרעת: הרמה עדיין הייתה גבוהה מדי מכדי לאפשר לאיטליה לראות בהשתתפות במטבע היחיד העתידי כמובנת מאליה.

בוויכוח עכשווי, התקופה 1993–1996 מוצגת לעיתים כתקופה שבה ממשלות טכניות "הכינו" את איטליה לאירו, ללא קשר לרצון העם. שחזור מוסדי מדויק יותר מגלה מציאות שונה. ממשלת צ'יאמפי הייתה תלויה ברוב פרלמנטרי; בשנת 1994 נערכו בחירות כלליות שהביאו קואליציה בראשות ברלוסקוני לשלטון; משבר הרוב הזה הוליד את ממשלת דיני באמצעות ההליכים שנקבעו בחוק הפרלמנטרי הפרויקט האירופי עבר דרך ממשלות שונות מאוד משום שהפך ליעד אסטרטגי משותף למגזרים רחבים בהרבה מרוב יחיד.

אין פירוש הדבר שהייתה הסכמה פה אחד על האירו, הפרטות או משמעת פיסקלית. הסכסוך היה אינטנסיבי ונגע הן ליתרונות הרפורמות והן לחלוקת העלויות שלהן. פירוש הדבר הוא שלא ניתן להסביר את המשכיות האסטרטגיה אך ורק על ידי כוחם האישי של כמה טכנוקרטים. בחירה פוליטית בתקופה כזו דרשה את התמיכה, המפורשת או המשתמעת, של חלק ניכר מהמוסדות וכוחות הפרלמנט.

יש למקם את תפקידו של הקווירינלה, ובפרט את תפקידו של אוסקר לואיג'י סקלפארו, באותו הקשר ללא מיתולוגיזציה או האשמות לא מתועדות. נשיאות הרפובליקה מימשה את סמכויותיה החוקתיות בתקופה של חוסר יציבות יוצאת דופן, תחילה הפקידה בידי צ'יאמפי את הקמת הממשלה לאחר משבר הרשות המבצעת של אמאטו, לאחר מכן ניהלה את השלב שלאחר התפטרותו של ברלוסקוני והעבירה את המשימה לדיני. הארכיונים המוסדיים מתעדים את הכרונולוגיה של שלבים אלה; כל פרשנות לפיה הקווירינלה נקטה באג'נדה כלכלית נסתרת ספציפית תדרוש ראיות נוספות מאשר רצף מינויים פשוט. [16]

אותה זהירות נדרשת כאשר דנים ב"ממשלות טכניות". אין ספק שלצ'יאמפי ודיני היו מאפיינים שונים ממנהיגי מפלגות מסורתיים, אך המדיניות הכלכלית שיישמו לא הייתה ניטרלית מבחינה פוליטית. ההחלטה להפחית את האינפלציה באמצעות מבנה שכר ספציפי, לרפורמה בפנסיות המבוססות על עקרון התרומה, להפריט אחזקות ציבוריות או לשאוף לעודפים ראשוניים גדולים כרוכה בהשפעות חלוקתיות ובבחירות על הקשר בין דורות, עבודה והון, ההווה והעתיד. מומחיות טכנית יכולה לסייע בבניית הכלי; היא אינה מבטלת את האופי הפוליטי של הבחירה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.ודווקא כאן צץ אחד הלקחים החשובים ביותר של תקופה זו

בנייתה של איטליה האירופית לא התרחשה רק על ידי העברת השלטון לבריסל. היא התרחשה באמצעות טרנספורמציה פנימית של מוסדות והתנהגות כלכלית. עוד לפני קיומו של הבנק המרכזי האירופי, לפני שהאירו הפך למטבע, איטליה החלה לארגן מחדש את השכר, הפנסיות, התקציב הציבורי והבעלות .התאגידית בהתאם להיגיון התואם משטר של יציבות מוניטרית רבה יותר

. במילים אחרות, **האירו התחיל לשנות את איטליה עוד לפני שהיא הייתה קיימת**

לא משום שמטבע לא קיים כפה באופן חוקי את הרפורמות הללו, אלא משום שהמטרה הפוליטית של השתתפות באיחוד המוניטרי העתידי כבר שינתה החלטות קיימות. ציפיות לגבי הסדר האירופי העתידי .השפיעו על המדיניות הלאומית עוד לפני שהסדר עצמו הושלם

אלמנט זה חיוני גם להבנת סוגיית הריבונות. החלטה יכולה לצמצם אפשרויות עתידיות מבלי שתכפה ,אותה מבחוץ. כאשר ממשלה בוחרת מטרה בינלאומית - הצטרפות לנאט"ו, הצטרפות לאמנת סחר השתתפות במטבע משותף - היא מקבלת מרצונה החופשי שמדיניות עתידית מסוימת אינה תואמת .מטרה זו. ריבונות מופעלת דווקא כאשר האילוץ מתקבל

הבעיה הפוליטית מתעוררת מאוחר יותר, כאשר דורות הממשל היורשים את האילוץ מציגים אותו .כמציאות חיצונית שאין להם אחריות עליה

.ההיסטוריה האיטלקית של האירו תהיה רצופה ללא הרף בעמימות זו

בין השנים 1993 ו-1996, הדבר עדיין לא היה גלוי לחלוטין, משום שההצטרפות למטבע האחיד נותרה מטרה לא ודאית ורחוקה. אך דווקא באותן שנים נוצרו כמה מהתנאים שהפכו את ההאצה שלאחר מכן .לאמינה

מדיניות ההכנסות ריסנה את האינפלציה והגדירה מחדש את המיקוח. רפורמת הפנסיה שינתה את .מסלול ההוצאות לטווח ארוך. הפרטות שינו את המסגרת הכלכלית של המדינה ויצרו משאבים פיננסיים עודפים ראשוניים אותתו למשקיעים שאיטליה מוכנה להקצות חלק משמעותי מהכנסותיה לתמיכה .בהסתגלות. הייצוב ההדרגתי של החוב הוכיח כי ניתן להפוך את המגמה

.אבל שום דבר מזה עדיין לא הבטיח כניסה

,ערב 1996, יחס החוב לתוצר של איטליה המשיך להיות גבוה משמעותית מערך הייחוס של מאסטריכט והלירה טרם עמדה בקריטריון היציבות הנדרש להשתתפות בשלב הסופי של האיחוד האירופי. כניסה רשמית מחדש למנגנון שער החליפין תתרחש רק ב **-25 בנובמבר 1996** , בתקופת ממשלת פרודי, בשווי .מרכזי של 990 לירות למרק גרמני: זה היה הצעד שיתחיל באמת את הדחיפה הסופית לאירו

.עם זאת, לפני שנגיע לשם, יש להבין את המחיר שאיטליה כבר שילמה כדי לבנות מחדש את אמינותה

אי אפשר לצמצם את תג המחיר למספר אחד. הוא כולל את המיתון של תחילת שנות ה-90, את האבטלה הגוברת, את רמת השכר המתונה, את ההידוק הפיסקלי ואת הירידה בציפיות הפנסיה. חלק מהעלויות הללו היו תוצאה של חוסר איזון שהצטבר בעבר; אחרות נוצרו או הוגברו על ידי תהליך ההתאמה. קביעת .היחס בין שני המרכיבים תהיה אחת הבעיות הקשות ביותר בספר כולו

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

באופן דומה, לא יהיה זה נכון להתמקד אך ורק בעלויות. אותו תהליך סייע בהפחתת האינפלציה, בחיזוק קיימות הפנסיות, בנורמליזציה הדרגתית של התנאים הפיננסיים, וביצירת התנאים להפחתה משמעותית בעלות החוב שתתבטא בשנים שלאחר מכן.

לכן, שיפוט היסטורי על התקופה חייב לעמוד בפני שני פיתויים מנוגדים.

הראשון הוא לראות זאת כעידן של קורבנות בלתי נמנעים, שבו כל החלטה שקיבלנו על ידי רשויות כלכליות הייתה האפשרית היחידה. הראיות אינן מאפשרות מסקנה מוחלטת שכזו: מדיניות כלכלית תמיד כרוכה בבחירות בין התפלגויות עלויות שונות, זמני הסתגלות שונים וסדרי עדיפויות חלופיים.

הפיתוי השני הוא לפרש את ההתאוששות כולה כפרויקט מכוון של התרוששות שמטרתו להצטרף לאירו גם תזה זו אינה נתמכת מספיק על ידי התיעוד. משבר החוב ועלויות הריבית חייבו תיקון אפילו בנפרד מהאיחוד האירופי; עם זאת, מאסטריכט הוסיפה אופק מוסדי ודד-ליין פוליטי שהשפיעו על מהירות והרכב ההחלטות.

המציאות מורכבת יותר, ודווקא מסיבה זו, מעניינת יותר.

בין השנים 1993 ו-1996, ניסתה איטליה לעשות משהו שכמה שנים קודם לכן היה נראה בלתי סביר, מבחינה פוליטית: לשנות את תקנות השכר, לרפורמה במערכת הפנסיה, להפחית בהדרגה את הגירעון ליזום הפרטות בקנה מידה גדול, ובמקביל לבנות מחדש את הלגיטימיות של מדינה שמערכת המפלגות המסורתית שלה קרסה.

העובדה ששינוי זה התפרש על פני שלוש ממשלות שונות כל כך מדגימה עד כמה עמוקה האילוץ הכלכלי.

צ'יאמפי ניסה לשלוט בה באמצעות פעולה מתואמת ואמינות מוסדית; ברלוסקוני ניסה לשלב אותה עם מצע פוליטי המבוסס על קיצוצי מסים ועליונות היוזמה הפרטית, תוך שהוא מתנגש במהירות עם מגבלות הכספים הציבוריים וסוגיית הפנסיה; דיני התייחס לסוגיית הייצוב באמצעות ממשלה טכנית-פרלמנטרית שהצליחה להשלים את רפורמת הפנסיה שתרמה למשבר של הממשלה הקודמת.

המשכיות לא אומרת זהות.

משמעות הדבר הייתה שחוב, אינפלציה וחוק מאסטריכט הגבילו כעת את היקף המימוש האוטונומיה של ממשלות שונות.

בסוף ממשלת דיני, במאי 1996, איטליה הייתה מדינה שונה בתכלית מזו שהתמודדה עם משבר הלירה ארבע שנים קודם לכן. המערכת הפוליטית השתנתה; סולם השכר הנע היה נחלת העבר; משא ומתן קיבוצי אורגן מחדש; מערכת הפנסיה אימצה את עקרון התרומה; תהליך ההפרטה נכנס לשלב חדש העודף הראשוני הפך לאחד המכשירים הקבועים של המדיניות הפיסקלית.

עם זאת, הלירה נותרה מחוץ למנגנון שער החליפין האירופי.

וזה הפרט שמפריד בין שחזור האמינות לבין הבהלה לאירו.

עד 1996, איטליה הוכיחה שהיא יכולה להתחיל לתקן את חוסר האיזון שלה. מאותו רגע ואילך, היא תצטרך להוכיח משהו קשה הרבה יותר: שהתיקון היה מהיר מספיק, מתמשך ואמין מבחינה פוליטית כדי לאפשר למדינה להתקבל למטבע האחיד מלכתחילה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הגעתם של רומנו פרודי לפלאצו צ'יג'י וקרלו אזגליו צ'יאמפי למשרד האוצר הייתה הופכת שאיפה זו ליעד מס האירו, האצת ההפרטות וצמצום (EMS) זמני מדויק. החזרת הלירה למערכת האנרגיה האירופית הגירעון לא יהיו עוד רק כלים להתאוששות.

הם יהפכו לכלי של גזע.

ומרוץ זה הוביל את איטליה, בתוך קצת יותר משנתיים, ממצב שעדיין לא ודאי, להחלטה האירופית במאי שתכלול אותה בין אחת עשרה המדינות המייסדות של המטבע האחיד, 1998.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 3

[1] נשיאות מועצת השרים - הקמת ממשלת צ'יאמפי, 28 באפריל 1993.
כתב העת הרשמי - הודעה לעיתונות בנוגע להקמת ממשלת צ'יאמפי.

[2] ממשלה, קונפינדוסטריה ואיגודי עובדים - פרוטוקול בנושא מדיניות הכנסה ותעסוקה, 23 ביולי 1993.
בית הנבחרים - נוסח הפרוטוקול מיום 23 ביולי 1993

[3] בית הנבחרים - תיעוד פרלמנטרי על החלפת הסולם הנעים במבנה החוזי החדש משנת 1993.
בית הנבחרים - הצעת חוק מס' 83, בית המחוקקים ה-13

[4] פרוטוקול בנושא מדיניות הכנסה - יעדי אינפלציה, תקציב, חוב, יציבות שער החליפין ואחריות השותפים החברתיים.

[5] הסנאט של הרפובליקה - הודעות מראש הממשלה מאסימו ד'אלמה על הברית החברתית, 12 בינואר 1999, עם התייחסות מפורשת לפרוטוקול מיום 23 ביולי 1993 כצעד מהותי לקראת ריסון האינפלציה, שיקום כספי הציבור, כיבוד יעדי מאסטריכט ובניית יחסי עבודה שיתופיים. הסנאט של הרפובליקה - בית המחוקקים ה-13, מושב מס' 516 מיום 12 בינואר 1999

[6] בית הנבחרים - פרוטוקול בנושא מדיניות הכנסה ותעסוקה מיום 23 ביולי 1993, הסכם בין הממשלה, קונפינדוסטריה ואיגודי עובדים, ובו הגדרת המודל החדש של מדיניות הכנסה, משא ומתן ותיאום חברתי. בית הנבחרים - פרוטוקול מיום 23 ביולי 1993

[7] בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 1993, פורסם ב-31 במאי 1994, מקור עיקרי למיתון, מדיניות מוניטרית, מימון ציבורי, אינפלציה, ביצועי הלירה, סחר חוץ והשפעות ראשוניות של מסגרת המדיניות הכלכלית החדשה לאחר משבר 1992. בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 1993

[8] בית הנבחרים - ממשלת צ'יאמפי הראשונה, בתפקיד מ-28 באפריל 1993 עד 10 במאי 1994, תיעוד מוסדי על משך והרכב הרשות המבצעת שהובילה את שלב ההתייעצות, ההתאוששות והמעבר הפוליטי לאחר ממשלת אמאטו. בית הנבחרים - ממשלתו הראשונה של צ'יאמפי

[9] כתב עת רשמי - חוק 30 ביולי 1994, מס' 474, המרה של צו חוק 31 במאי 1994, מס' 332, המכיל הוראות להאצת הליכים למכירת אחזקות של מניות של המדינה וגופים ציבוריים בחברות מניות משותפות, הוראה מרכזית בארכיטקטורה הרגולטורית של הפרטות איטלקיות בשנות ה-90. כתב עת רשמי - חוק 30 ביולי 1994, מס' 474

[10] בית הנבחרים - ממשלת ברלוסקוני הראשונה, בתפקיד מ-10 במאי 1994 עד 17 בינואר 1995, תיעוד מוסדי שימושי לשחזור המעבר מממשלת צ'יאמפי לרשות המבצעת הפוליטית הראשונה של הרפובליקה השנייה והסכסוך סביב רפורמת הפנסיה של 1994. בית הנבחרים - סילביו ברלוסקוני, בית המחוקקים ה-12 וממשלת ברלוסקוני הראשונה

[11] בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 1994, פורסם ב-31 במאי 1995, מקור עיקרי להתאוששות הכלכלית של 1994, כספי ציבור, מדיניות מוניטרית, שיעורי ריבית, מגמות שער חליפין, תחרותיות וההקשר הכלכלי שבו פעלה ממשלת ברלוסקוני הראשונה. בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 1994

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[12] בית הנבחרים - ממשלת דיני הראשונה, בתפקיד מ-17 בינואר 1995 עד 17 במאי 1996; תיעוד פרלמנטרי מתעד גם את למברטו דיני כראש הממשלה וכשר האוצר לאורך כל התקופה, מרכיב חיוני לשיקום ריכוז האחריות הפוליטית והכלכלית ברשות המבצעת שיישמה את רפורמת הפנסיה של 1995. בית הנבחרים - משרד האוצר, ממשלת דיני

[13] כתב עת רשמי - חוק 8 באוגוסט 1995, מס' 335, "רפורמה במערכת הפנסיה החובה והמשלימה", סעיף יסודי ברפורמת דיני, אשר שינתה באופן מבני את מערכת הפנסיה האיטלקית והציגה את שיטת התרומה בהתאם לשיטות שנקבעו בחוק. כתב עת רשמי - חוק 8 באוגוסט 1995, מס' 335

[14] בית הנבחרים - מסמך תכנון כלכלי ופיננסי הנוגע לתוכנית המימון הציבורי לשנים 1996–1998, שהועבר על ידי ראש הממשלה למברטו דיני ב-2 ביוני 1995 ונדון בפרלמנט ביוני של אותה שנה, מסמך מרכזי לשחזור יעדי התקציב ואסטרטגיית ההתכנסות של ממשלת דיני. בית הנבחרים - DPEF 1996–1998 דיונים פרלמנטריים בנושא

[15] בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 1995, פורסם ב-31 במאי 1996, מקור עיקרי לביצועי הכלכלה האיטלקית בתקופת ממשלת דיני, כספי ציבור, אינפלציה, שווקים, חוב, מדיניות מוניטרית ותהליך השיקום ההדרגתי של אמינות פיננסית. בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 1995

[16] בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 1996, שפורסם ב-31 במאי 1997, מקור עיקרי לאימות תוצאות השלב 1993–1996 ונקודת ההתחלה של איטליה ערב ההאצה שלאחר מכן לקראת כניסה לאיחוד המוניטרי. בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 1996

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 4

העלייה האיטלקית לאירו - 1996–1999

עד שרומנו פרודי נכנס לפלאצו צ'יג'י במאי 1996, שאלת כניסתה של איטליה לאיחוד המוניטרי חדלה להיות סיכוי מופשט של הפוליטיקה האירופית. היא הפכה למועד אחרון פוליטי, כלכלי ופיננסי קונקרטי ביותר, אשר יבחן לא רק את יכולתה של הממשלה החדשה לתקן את מצב הכספים הציבוריים, אלא גם את מקומה של איטליה בתוך אירופה שעמדה לצמוח.

הבעיה שירשה הממשלה הייתה שונה מזו שעמדה בפני ג'וליאנו אמאטו ארבע שנים קודם לכן. בספטמבר 1992, המטרה המיידית הייתה למנוע את משבר הלירה והלחץ על החוב הציבורי מלהפוך למשבר פיננסי בלתי נשלט. בשנים 1993–1995, ממשלות צ'יאמפי, ברלוסקוני ודיני בנו בהדרגה שיווי משקל חדש המבוסס על עודף ראשוני, תיאום שכר, רפורמה בפנסיה, הפרטה וירידה הדרגתית באינפלציה. אולם, עד 1996 הבעיה הפכה שאפתנית יותר: ייצוב פשוט של הכלכלה האיטלקית כבר לא הספיק. היה צורך להוכיח, בתוך מסגרת זמן מוגבלת מאוד, שלאיטליה יש את התנאים הדרושים להשתתף מלכתחילה בשלב השלישי של האיחוד הכלכלי והמוניטרי, שתוכנן ל-1 בינואר 1999.

לכן, הממשלה החדשה ייחסה לחברות באירו ערך שעלה בהרבה על הממד הטכני של קריטריוני מאסטריכט. השתתפות במטבע האחיד נתפסה כבחירה לטובת מיצובה הבינלאומי של איטליה. הדרה אפילו זמנית, הייתה משמעה קבלת ההחלטה המוסדית האירופית העיקרית שלאחר המלחמה תתקבל על ידי קבוצת ליבה של מדינות שבהן לאיטליה לא יהיה בתחילה מקום. ביבשת שבה גרמניה המאוחדת צברה השפעה גוברת וצרפת ביקשה לשמור על יכולתה לעצב את האינטגרציה, הנושא קיבל ממד גיאופוליטי ברור: להיות במעגל הראשון של המטבע האחיד פירושו השתתפות בהגדרת המרכז הפוליטי והכלכלי החדש של אירופה.

ממשלת פרודי הראשונה נכנסה לתפקידה ב-**17 במאי 1996.** קרלו אזגליו צ'יאמפי, לאחר שכיהן כנגיד בנק איטליה וראש ממשלה, קיבל על עצמו את תפקיד משרד האוצר ובמקביל את תפקיד התקציב והתכנון הכלכלי, תפקידים אשר מאוחר יותר אוחדו למשרד האוצר, התקציב והתכנון הכלכלי החדש. הרכב הרשות המבצעת הבהיר במיוחד את המרכזיות המיוחסת להתכנסות האירופית: לפרודי היה ניסיון רב במוסדות כלכליים איטלקיים וצ'יאמפי ייצג המשכיות ישירה עם אסטרטגיית הייצוב המוניטרית והפיננסית שפותחה לאחר משבר 1992 .[1]

עם זאת, תהיה זו טעות לפרש את הבהלה לאירו כתוצר בלעדי של שתי אישיויות. המבצע כלל את משרד האוצר, הבנק של איטליה, משרד החשבונאות הכללי של המדינה, הפרלמנט, השותפים החברתיים ומערכת כלכלית שהיה צריך להשתכנע כי קונסולידציה פיסקלית אינה צעד זמני, אלא מעבר למשטר מוניטרי אחר.

הקושי ניכר מיד כשבחנו את הפער בין המצב האיטלקי לבין זה הנדרש על ידי האיחוד המוניטרי העתידי. החוב הציבורי נותר גבוה בהרבה מ-60% מהתמ"ג שנקבע באמנה. היה צורך להוריד את ההלוואות נטו מתחת למגבלה של 3%. הלירה, לאחר השעייתה בספטמבר 1992, טרם חזרה למנגנון שער החליפין הריביות באיטליה נותרו גבוהות מאלה שבגרמניה. האינפלציה, למרות שירדה משמעותית .EMS-של ה בהשוואה לתחילת העשור, הייתה צריכה להפגין התכנסות יציבה מספיק.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הבעיה, אם כן, לא הייתה רק להגיע למספר בודד. היה צורך לשנות בו זמנית את התפיסה לגבי איטליה לפחות בארבע רמות: כספי ציבור, אינפלציה, יציבות מטבע וריביות.

זה מה שהופך את התקופה בת שנתיים 1996–1997 לאחד השלבים החשובים ביותר בהיסטוריה הכלכלית האיטלקית שלאחר המלחמה.

התכנסות כאסטרטגיה פוליטית

ממשלת פרודי הציבה את ההצטרפות למטבע האחיד בראש סדר העדיפויות מלכתחילה, אך האסטרטגיה כרוכה בסיכון פוליטי ניכר. אם הקונסולידציה לא תספיק, איטליה עדיין תישא בעלות הפיסקלית של ההתאמה מבלי לקצור באופן מיידי את הפירות הפוליטיים של החברות. עם זאת, אם ההתאמה תהיה חמורה מדי, היא עלולה לדכא עוד יותר כלכלה שלא חוותה צמיחה חזקה במיוחד.

הדילמה החריפה עקב הרכב הרוב הפרלמנטרי. מפלגת עץ הזית שלטה בתמיכה חיצונית של מפלגת היסוד הקומוניסטית, מצב שהפך כל אסטרטגיה המבוססת אך ורק על קיצוצים בהוצאות החברתיות ודיכוי הכנסות למורכבת מבחינה פוליטית.

לכן, בניית ההתכנסות הייתה צריכה להיות מלווה בנרטיב פוליטי המסוגל להציג את הקורבן הפיסקאלי לא כמגבלה פשוטה, אלא כהשקעה שנועדה להניב תועלת עתידית: כניסה לליבת אירופה המוניטרית והפחתה כתוצאה מכך של הסיכון הפיננסי הקשור לאיטליה.

אמצעי התיקון של 1996 מתאים להקשר זה.

בקיץ אישר הפרלמנט את צו חוק מס' 323 מיום 20 ביוני 1996, המכיל הוראות דחופות להשבת כספי הציבור, שהוצגו על ידי ממשלת פרודי יחד עם קרלו אזליו צ'יאמפי באוצר. [2] זה היה רק מרכיב אחד באסטרטגיה רחבה יותר שתגיע לשיאה בחוק הפיננסי לשנת 1997 ובצעדים הנוספים הדרושים כדי להביא את הגירעון לכיוון סף מאסטריכט.

הנקודה השנויה ביותר במחלוקת מבחינה פוליטית הפכה לתרומה כביכול **יוצאת דופן לאירופה** , ששמה שונה במהרה בלשון הציבורית ל"אירו-מס". השם הפופולרי לא היה שחזור תעמולה מנותק לחלוטין מהמטרה המשפטית של הצעד: התיעוד הפיסקאלי הרשמי ציין במפורש כי התרומה יוצאת הדופן שנקבעה בחוק מס' 662 מיום 23 בדצמבר 1996 נועדה להתאים את החשבונות הציבוריים לפרמטרים שנקבעו על ידי אמנת מאסטריכט. [3]

המשמעות הפוליטית של מס האירו חרגה מעבר לממדו הפיננסי הטהור. לראשונה, עלות ההתכנסות נקשרה במפורש, אפילו בשמו הרשמי של המס, להשתתפותה של איטליה בפרויקט האירופי. הקשר בין האזרחים, התקציב הציבורי ואירופה הפך ישיר: חלק ממשלמי המסים נדרש להקריב באופן מיידי כדי שהמדינה תוכל לעמוד בתנאים הנדרשים לכניסה למטבע המשותף העתידי.

להחלטה זו היו חיים פוליטיים ארוכים. בשנים הבאות, היא תשמש הן כראיה לנחישותה של ממשלת פרודי לשאוף לחברות באירופה והן, על ידי מבקרי האסטרטגיה, כדוגמה למחיר הנגבה המהירה של סטנדרטים אירופיים למשפחות.

עם זאת, כדי להעריך אותו מבחינה היסטורית, יש להסירו משני הייצוגים.

מס האירו לא היה הגורם היחיד שאפשר את צמצום הגירעון. ההתכנסות של איטליה נבעה משילוב של עודף ראשוני גבוה, ריסון הוצאות, עלייה בהכנסות, אינפלציה נמוכה יותר, ריביות נמוכות יותר והפרטות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

באופן דומה, יהיה זה שגוי לראות בו מס סטנדרטי שאינו קשור למאסטריכט: מטרתו האירופית הוכרזה רשמית על ידי החקיקה עצמה.

השאלה החשובה ביותר, עם זאת, נוגעת לאיכות ההתאמה. חלק מהצעדים הדרושים להתכנסות היו מבניים באופיים; אחרים הניבו השפעות מרוכזות בתקופה שהייתה קריטית להערכה האירופית. הבדל זה הפך לנושא למחלוקת פוליטית ואקדמית, במיוחד כאשר בשנים שלאחר מכן עלתה שאלת השימוש בצעדים חד-פעמיים על ידי מספר מדינות אירופאיות כדי לעמוד בפרמטרים הנומינליים.

עם זאת, אין בסיס תיעודי לממצא זה המוביל למסקנה כי כניסתה של איטליה הושגה באמצעות חשבונות כוזבים". הנציבות האירופית והמוסדות האחראים על האימות בחנו רשמית את הנתונים" הזמינים והגיעו למסקנה בשנת 1998 כי איטליה עמדה בתנאים הנדרשים. אין בכך כדי למנוע ניתוח ביקורתי של הרכב האיחוד; עם זאת, הדבר מונע את החלפת ההערכה התיעודית בטענה של חוסר לגיטימציה שאינה נתמכת על ידי המסמכים.

חזרת הלירה למערכת ה-EMS

הצעד המוניטרי המכריע הגיע עוד לפני שהגירעון ירד סופית מתחת לסף מאסטריכט.

יותר מארבע שנים (EMS), ב **-25 בנובמבר 1996,** הלירה נכנסה מחדש למנגנון שער החליפין האירופי לאחר השעייתו בספטמבר 1992. שער השווי המרכזי החדש נקבע על **990 לירות למרק גרמני** וכ **- לירות לאקו** . הבנק של איטליה הדגיש כי שוויון זה מרמז, בהשוואה למצב שלפני משבר **1,906.48** [4] .על פיחות של כ-19 אחוזים ,1992

בחירת רמת ההחזר חשובה משום שהיא מדגימה כי שיקום האמינות לא כלל ניסיון לשחזר באופן מלאכותי את ערכה של הלירה לפני המשבר. המערכת זיהתה את הפיחות שהתרחש במהלך שנות הנחיתה ויצרה מערכת יחסים מוניטרית חדשה, עקבית יותר עם המחירים היחסיים שהתפתחו בינתיים.

הייתה משמעות שחרגה מעבר לשער החליפין. אמנת מאסטריכט ראתה את EMS-עם זאת, לחזרה ל יציבות המטבע כאחד הקריטריונים ההכרחיים להצטרפות למטבע היחיד. איטליה, לאחר שהצטרפה מחדש רק בנובמבר 1996, לא הייתה צוברת רשמית שנתיים מלאות של השתתפות במנגנון לפני הערכת אביב 1998.

אלמנט זה היה עלול להפוך למכשול מכריע.

ההחלטה האירופית שלאחר מכן התייחסה במפורש לנושא. במאי 1998, המועצה הכירה בכך שהלירה רק בנובמבר 1996, אך ציינה כי בתקופה הקודמת היא התחזקה מול המטבעות EMS-הצטרפה מחדש ל של המנגנון וכי לאחר הצטרפותה מחדש, היא לא סבלה ממתחים חמורים או פיחותים חד-צדדיים. [5] .המסקנה הייתה כי המטבע האיטלקי הפגין יציבות מספקת בתקופה הנבחנת

זהו צעד חשוב במיוחד להבנת האופי הפוליטי והמשפטי של קריטריוני ההתכנסות. הם הכילו מספרים מדויקים, אך יישומם לא היה פעולה מכנית פשוטה. היה צורך לפרש את קיימות ההתכנסות, להעריך את הנסיבות ולקבוע האם המהות הכלכלית עולה בקנה אחד עם יעדי האמנה.

איטליה נהנתה מהערכה משמעותית זו, כשם שנהנתה מניסוח קריטריון החוב, שלא דרש השגה מיידית של 60 אחוזים אך אפשר שיקול דעת של כיוון וקצב ההפחתה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המחירים מתחילים לספר סיפור אחר

בזמן שהממשלה תיקנה את התקציב והלירה נכנסה מחדש להסכמים האירופיים, משהו חשוב לא פחות קרה בשווקי האג"ח.

התשואות האיטלקיות החלו לרדת במהירות.

הדו"ח השנתי של בנק איטליה לשנת 1996 מציין כי ריביות האג"ח ארוכות הטווח באיטליה ירדו במהלך השנה בכ **-310 נקודות בסיס** , בהשוואה לירידה של 20 נקודות בסיס בגרמניה ו-90 בצרפת; בסוף 1996 התשואות ארוכות הטווח היו כ-7.6 אחוזים באיטליה, בהשוואה ל-5.8 אחוזים בגרמניה.[6]

משמעותי אף יותר הוא התיאור שניתן בשנה שלאחר מכן בדברי הסיכום של המושל אנטוניו פאזיו: התשואה על אגרות חוב ממשלתיות לעשר שנים עלתה מממוצע של **9.7 אחוזים במאי 1996 ל-7.3 אחוזים במאי 1997** , בעוד ששיעור ההיוון הרשמי ירד מ-9 ל-6.75 אחוזים.[7]

דינמיקה זו מהווה את הדיבידנד העיקרי הראשון של ההתכנסות.

ממשלה עם חוב העולה על 120 אחוז מהתמ"ג הרוויחה באופן פוטנציאלי עצום מהירידה בתשואות באופן טבעי, החיסכון בהוצאות הריבית לא השפיע באופן מיידי על כל המאגר, מכיוון שאג"ח קיימות הגיעו לפירעון בהדרגה ומומנו מחדש בתנאים החדשים. אבל המנגנון כבר היה קיים: כל הנפקה חדשה בתשואה נמוכה יותר הפחיתה בהדרגה את העלות הממוצעת של החוב.

כאן טמונה אחת הנקודות המרכזיות להבנת הסיבה שחלק משמעותי מאוד מהממסד הכלכלי האיטלקי ראה בהצטרפות ליורו יתרון אסטרטגי.

איטליה סחרה חלק מהאוטונומיה המוניטרית שלה תמורת סיכוי ליציבות פיננסית, אשר, דווקא בגלל גודל חובה, הייתה בעלת ערך רב יותר עבורה מאשר עבור כלכלות פחות חובות.

השאלה שתעלה בשנים הבאות תהיה האם יתרון זה נוצל במלוא מובן המילה.

פרק 6 יעסוק בדיוק בסוגיית "דיבידנד הריבית": כמה מרחב פיסקלי התפנה בפועל על ידי ההתכנסות, כמה נוצל להפחתת חוב, וכמה נספג על ידי בחירות מדיניות כלכליות אחרות.

אולם, עד 1996–1998, התנועה בתשואות כבר היוותה איתות פוליטי רב עוצמה. השווקים ייחסו בהדרגה סבירות הולכת וגוברת להשתתפות איטליה במטבע המשותף.

לכן, ההתכנסות הפיננסית החלה לפני ההחלטה הרשמית.

והקפיצה במימון הציבורי 1997

השנה המכרעת הייתה 1997.

דו"ח ההתכנסות של הנציבות האירופית תיאר מאוחר יותר את הקונסולידציה של איטליה כגדולה מאוד והושגה תחת תנאים כלכליים קשים. העודף הראשוני הגיע **ל-6.8 אחוזים מהתמ"ג** ויחס החוב לתמ"ג ירד ל **-121.6 אחוזים** ; במקביל, שירות החוב החל להפיק תועלת מהירידה החדה בשיעורי הריבית.[8]

עודף ראשוני של 6.8 אחוזים מהתמ"ג הוא נתון חריג. משמעות הדבר היא שלפני תשלומי ריבית, המגזר הציבורי נסוג מהמשק באמצעות הכנסות גדולות משמעותית מהוצאותיו הראשוניות באותה תקופה.

דווקא עובדה זו היא שמונעת שתי פישוטים הפוכים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

לא ניתן לתאר את כניסתה של איטליה לגוש האירו כתוצאה שהושגה אך ורק באמצעות גימיקים חשבונאיים, משום שהקונסולידציה הראשונית בפועל הייתה משמעותית מאוד. אך באותה מידה יהיה זה לא שלם להציג אותה כתיקון מבני לחלוטין נטול צעדים יוצאי דופן: הממשלה גם נקטה צעדים זמניים, כולל התרומה יוצאת הדופן לאירופה, והפרטות תרמו להפחתת חובות.

הוועדה מצאה כי בין השנים 1994 ו-1997, הכנסות ההפרטה תרמו מדי שנה להפחתת חוב בסכומים של כ-0.4 ל-0.7 אחוז מהתמ"ג; עבור 1997 הן הצביעו על הכנסות של כ **-0.7 אחוז מהתמ"ג** [9] . הנעים בין

עובדה זו כבר מציגה את הבעיה שתיבחן בהרחבה בפרק 8. מכירת הון ציבורי מפחיתה חוב אם התמורה משמשת למטרה זו, אך בו זמנית משנה את מבנה ההון של המדינה. המדינה מחליפה נכס - בעלות על חברה - בהפחתת התחייבות. לכן, ההערכה הכלכלית של העסקה תלויה במחיר המתקבל, ברווחיות העתידית של החברה, באיכות הרגולציה לאחר ההפרטה ובהשפעות על התחרותיות.

אולם, לקראת מאסטריכט, להשפעה המיידית על החוב הייתה משמעות פוליטית מיוחדת.

איטליה עוברת את המבחן האירופי

במרץ 1998, הנציבות האירופית והמכון המוניטרי האירופי הציגו את דוחות ההתכנסות הנדרשים כדי לקבוע אילו מדינות ישתתפו בשלב השלישי של האיחוד האירופי.

עבור איטליה, האימות היווה את הבחינה הסופית של תהליך שרק שמונה עשר חודשים קודם לכן עדיין נראה לא ודאי.

התמונה שחשפו המוסדות האירופיים הייתה שונה בתכלית מזו של 1992.

האינפלציה הממוצעת באיטליה בשנה שהסתיימה בינואר 1998 הייתה **1.8 אחוזים** , מתחת לערך הייחוס. איטליה לא הייתה עוד כפופה להחלטת מועצה על קיומו של גירעון מוגזם. הלירה, למרות שהצטרפה מחדש ל-EMS רק בנובמבר 1996, נחשבה יציבה מספיק. הריבית הממוצעת לטווח ארוך היתה **6.7 אחוזים** , גם היא מתחת לערך הייחוס [10].

החוב נותר גבוה מאוד. זו הייתה האנומליה האיטלקית הגדולה ששום קונסולידציה של כמה שנים לא הייתה יכולה למחוק. אך דו"ח הוועדה ציין את צמצומו ואת גודל העודפים הראשוניים, בהתחשב במסלול התואם את ההתכנסות הנדרשת [11].

ב **-3 במאי 1998** , מועצת האיחוד האירופי, בהרכב ראשי המדינות או הממשלות, קיבלה את ההחלטה הרשמית: **בלגיה, גרמניה, ספרד, צרפת, אירלנד, איטליה, לוקסמבורג, הולנד, אוסטריה, פורטוגל ופינלנד** עמדו בתנאים הנדרשים לאימוץ המטבע האחיד ב-1 בינואר 1999 [12].

זה היה הרגע שבו הדחיפה של איטליה לאמץ את האירו חדלה להיות מטרה לאומית והפכה להחלטה מגובשת מבחינה משפטית של האיחוד.

ראוי להדגיש את החשיבות הגיאופוליטית של האירוע.

איטליה לא הצטרפה למטבע קיים שנוצר על ידי אחרים. היא הייתה חלק מהקבוצה המייסדת של האירו. להבחנה זו יש השלכות פוליטיות משמעותיות משום שהיא משנה את התפיסה, שהתפשטה מאוחר יותר, של מדינה שהייתה פשוט כפופה למבנה מוניטרי חיצוני. איטליה השתתפה בבנייתו ונגרמה לה עלויות משמעותיות דווקא כדי להימנע מהדרה בתחילה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אין זה מוכיח שכל ההשלכות של הבחירה היו חיוביות. אלא שזה מראה שהשתתפות הייתה בראש סדר העדיפויות האסטרטגי של המוסדות האיטלקיים באותה תקופה.

קביעת שערי החליפין וסוף האפשרות לתשואה

ההחלטה ממאי 1998 פתחה את שלב ההכנה הסופי.

הבעיה הטכנית העדינה ביותר הייתה קביעת שערי החליפין שיהפכו לבלתי ניתנים לביטול ב-1 בינואר 1999. אם השווקים היו יכולים לפקפק בשערים הסופיים עד היום האחרון, היה להם תמריץ לשער על שינויים אפשריים.

מסיבה זו, ב **-2 במאי 1998** , הודיעו הממשלות, הבנקים המרכזיים של המדינות המשתתפות, המכון המוניטרי האירופי-EMS והנציבות כי שערי המטבע המרכזיים הדו-צדדיים של ה המרה בלתי חוזרים עתידיים. עבור הלירה והמרק, היחס המצוין תאם באופן מהותי לשווי מרכזי של כ - **לירות למרק 990** [13] .

בדרך זו, חוסר הוודאות לגבי היחסים העתידיים בין המטבעות המשתתפים בוטל כמעט לחלוטין.

מנקודת מבט כלכלית, משמעות הדבר הייתה שהאפשרות של פיחות הלירה מול המארק לא הייתה אפשרית עוד לפני קיומו החוקי של האירו. ברגע שהשווקים היו בטוחים בקשר העתידי הבלתי הפיך, תנועות המטבעות המשתתפים איבדו בהדרגה את משמעותן הקודמת.

ההחלטה הסופית התקבלה ב **-31 בדצמבר 1998.** מועצת האיחוד האירופי קבעה את שיעורי הריבית הבלתי חוזרים שייכנסו לתוקף בחצות. עבור איטליה, היא קבעה:

יורו אחד = 1,936.27 לירות. [14]

המספר יהפוך לאחד המפורסמים ביותר בהיסטוריה הכלכלית האיטלקית.

אבל יש להבין זאת נכון.

ב-31 ECU-זה לא היה מחיר שנקבע באופן שרירותי בערב ראש השנה 1998. הוא נגזר מערכו של ה בדצמבר ומשווי השערים הדו-צדדיים שכבר הוכרזו במאי הקודם. המערכת תוכננה בדיוק כדי למנוע מההמרה הסופית להפוך להזדמנות להערכה מחדש או פיחות אופורטוניסטית של הרגע האחרון.

הפוליטיקה משתנה, האסטרטגיה המוניטרית נשארת

בזמן שתהליך ההצטרפות הושלם, הפוליטיקה האיטלקית עברה חילופי שלטון חדשים.

ממשלת פרודי הראשונה הסתיימה באוקטובר 1998. ב **-21 באוקטובר** נולדה הממשלה הראשונה, בראשות מאסימו ד'אלמה. קרלו אזגליו צ'יאמפי שמר על תפקיד משרד האוצר, התקציב והתכנון הכלכלי [15] .והבטיח המשכיות משמעותית בניהול המעבר המוניטרי

המשכיות זו חשובה משום שהיא מראה שוב כיצד להצטרפות לאירו היה אופי מוסדי רחב יותר מגורלה של ממשלה אחת.

פרודי הוביל את השלב המכריע של ההתכנסות, אך היום הראשון של האירו הגיע תחת ד'אלמה. צ'יאמפי עזב את המשרד במאי 1999 לאחר בחירתו לנשיא הרפובליקה, שהתקיימה ב **-13 במאי 1999 בהצבעה הראשונה עם 707 קולות** [16] .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

לפיכך, מסלולו האישי של צ'יאמפי מקבל משמעות מיוחדת בהיסטוריה של התקופה. כנגיד הבנק של איטליה במהלך משבר 1992, ראש ממשלה ב-1993, שר האוצר בשלב המכריע של ההתכנסות, ונשיא הרפובליקה חודשים ספורים לאחר לידת האירו, הוא חצה כמעט בצורה חלקה את כל המוסדות המרכזיים של המעבר של איטליה למטבע יחיד.

עובדה זו מתועדת. היא אינה מרמזת על קיומו של מבנה נסתר או אג'נדה אישית שאינה תלויה במערכת הפוליטית. במקום זאת, היא מדגימה כיצד הנושא המוניטרי הפך למרכיב בהמשכיות המוסדית האיטלקית מעבר לחילופי ממשלות.

בחצות הלילה, בין ה-31 בדצמבר 1998 ל-1 בינואר 1999, אסטרטגיה זו השיגה את מטרתה.

הלירה עדיין לא נעלמה מכיסי האיטלקים.

אבל, מבחינה כלכלית, הוא חדל להיות מטבע אוטונומי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 4

[1] הסנאט של הרפובליקה - ממשלת פרודי הראשונה, 17 במאי 1996–20 באוקטובר 1998; קרלו אזגליו צ'יאמפי, שר האוצר והתקציב. הסנאט של הרפובליקה - ממשלת פרודי הראשונה

[2] הסנאט של הרפובליקה - צו חקיקה מ-20 ביוני 1996, מס' 323, הוראות דחופות להשבת כספי הציבור, שהוגשו על ידי ממשלת פרודי יחד עם קרלו אזגליו צ'יאמפי במשרד האוצר. הסנאט - פעילות חקיקתית של משרד האוצר בשנת 1996

[3] משרד האוצר - חוזר מיום 5 בפברואר 1997, מס' 22, "תרומה יוצאת דופן לאירופה", המתייחס לסעיף 3, פסקאות 194–203, לחוק מיום 23 בדצמבר 1996, מס' 662. כתב עת רשמי - חוזר 5 בפברואר 1997, מס' 22

[4] בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 1996 ושיקולים אחרונים: החזרת הלירה להסכם שער החליפין האירופי ב-25 בנובמבר 1996 בשער מרכזי של 990 לירות למרק ו-1,906.48 לירות לאקו. בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 1996

[5] מיום 3 במאי 1998: הערכת יציבות הלירה לאחר EC/מועצת האיחוד האירופי - החלטה 98/317 כניסה מחדש ל-EMS. EUR-Lex — 98/317/EC החלטה

[6] בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 1996: ירידה בתשואות האג"ח ארוכות הטווח של איטליה במהלך 1996. בנק איטליה - דו"ח 1996, טקסט מלא

[7] בנק איטליה - שיקוליו הסופיים של הנגיד לשנת 1996: תשואה על אג"ח לעשר שנים, שיעור היוון רשמי וכניסה מחדש ל-EMS. בנק איטליה - שיקולים אחרונים בנוגע לשנת 1996

[8–9] הנציבות האירופית - דוח התכנסות 1998: עודף ראשוני באיטליה, חוב ציבורי, קונסולידציה פיסקלית והפרטה. הנציבות האירופית - דו"ח התכנסות 1998

[10–12] מועצת האיחוד האירופי - החלטה מיום 3 במאי 1998 על זיהוי אחת עשרה המדינות העומדות בתנאים לאימוץ האירו החל מ-1 בינואר 1999. EUR-Lex — 98/317/EC החלטת המועצה

[13] הבנק המרכזי האירופי - הודעה משותפת על קביעת שערי ההמרה הבלתי חוזרים לאירו, 2 במאי 1998. הבנק המרכזי האירופי - הודעה משותפת, 2 במאי 1998

[14] הבנק המרכזי האירופי - קביעת שערי ההמרה לאירו, 31 בדצמבר 1998: אירו 1 = 1,936.27 לירות. הבנק המרכזי האירופי - קביעת שערי ההמרה לאירו

[15] הסנאט של הרפובליקה - ממשלת ד'אלמה הראשונה, החל מ-21 באוקטובר 1998; המשכיות של קרלו אזגליו צ'יאמפי במשרד האוצר. הסנאט של הרפובליקה - ממשלת ד'אלמה הראשונה

[16] נשיאות הרפובליקה - בחירתו של קרלו אזגליו צ'יאמפי ב-13 במאי 1999 וביוגרפיה מוסדית. קווירינאלה - בחירת הנשיא קרלו אזגליו צ'אמפי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 5

האירו הופך למציאות - 1999–2002

חצות הלילה של ה-1 בינואר 1999 מייצגת את אחד הרגעים הזכורים ביותר במעורפל בהיסטוריה האיטלקית האחרונה. בזיכרון היומיומי, האירו הגיע שלוש שנים מאוחר יותר, כאשר שטרות ומטבעות ,החלו להסתובב בחנויות, ברים, דלפקי בנקים וארנקים של איטלקים. מנקודת מבט כלכלית ומשפטית .לעומת זאת, ייצוג זה הופך את סדר האירועים בפועל

.האירו נולד ב-1 בינואר 1999

.ב-1 בינואר 2002, לא נולד הכסף: נולד המזומן

ההבחנה אינה טרמינולוגית, משום שההעברה המשמעותית ביותר של הריבונות המוניטרית האיטלקית התרחשה בין שני תאריכים אלה. כאשר החל השלב השלישי של האיחוד הכלכלי והמוניטרי, שערי ההמרה של המטבעות המשתתפים הפכו לבלתי ניתנים לביטול, המדיניות המוניטרית הלאומית חדלה להיות עצמאית, והחלטות על שיעורי הריבית באזור הועברו לידי מערכת היורו, המורכבת מהבנק המרכזי האירופי החדש ומהבנקים המרכזיים הלאומיים של המדינות המשתתפות. הלירה המשיכה .להיות במחזור פיזי, אך לא ניתן היה עוד לפיחות, לשערכה מחדש או לנהלה כמטבע אוטונומי

החל ב **-1** EMU הבנק המרכזי האירופי תיאר במפורש את המעבר הזה באומרו כי השלב השלישי של **בינואר 1999** וכי מאותו רגע, הסמכות למדיניות המוניטרית של אחת עשרה המדינות המשתתפות [1] .עברה לידי מערכת היורו

.עבור איטליה, משמעות הדבר הייתה ששינוי שהחל לפחות עשור קודם לכן הגיע לנקודתו הבלתי הפיך

מאז 1990, הלירה הייתה נתונה בהדרגה לתקנות שער חליפין מחמירות יותר; לאחר הטראומה של היא נותרה מחוץ להסכמים האירופיים במשך ארבע שנים; בנובמבר 1996 היא הצטרפה אליהם, 1992 מחדש; במאי 1998, איטליה התקבלה רשמית לקבוצת היוזמים של האירו; ב-31 בדצמבר של אותה שנה נקבע שער חליפין בלתי חוזר של **אירו אחד תמורת 1,936.27 לירות** . למחרת, הלירה כבר לא [2] .ייצגה יחידה מוניטרית עצמאית במובן הכלכלי הקודם

העובדה שאזרחים וסוחרים המשיכו להשתמש בשטרות כסף בהם דמויותיהם של ורדי, בליני או מריה ,מונטסורי לא שינתה מציאות זו. שטרות כסף אלה הפכו, מנקודת מבטה של המערכת המוניטרית .לייצוגים לאומיים חולפים של ערכים המוגדרים כיום באופן בלתי הפיך ביורו

שלב ביניים זה, שנמשך בדיוק שלוש שנים, הוא בסיסי להבנת היתרונות הראשוניים והם המחלוקות .שבאו בעקבותיו סביב המטבע האחיד

מטבע שקיים לפני שנוגעים בו

.האירו של 1999 כבר היה מטבע אמיתי, גם אם רוב האזרחים עדיין לא השתמשו בו לתשלומים יומיומיים

שווקים פיננסיים, הנפקות אג"ח, חשבונות תאגידיים רבים, מערכות בין-בנקאיות וחלק הולך וגדל של עסקאות ציבוריות יכלו להיות נקובים ביורו. שערי החליפין בין המטבעות הלאומיים הקודמים הפכו .לקשרים מתמטיים פשוטים הנגזרים משערי החליפין הבלתי ניתנים לביטול ביניהם

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מארק גרמני לא יכול היה עוד להתחזק מבחינה כלכלית מול הלירה האיטלקית במובן המסורתי, משום ששניהם היו כעת ערך של האירו לפי יחסים קבועים.

ניתן להבין את המנגנון באמצעות דוגמה פשוטה. שער החליפין הבלתי חוזר קבע כי אירו אחד שווה ערך ל-1,936.27 לירות ו-1.95583 מארק גרמני. יחס קבוע בין הלירה למרק נוצר אוטומטית. לא הייתה עוד מדיניות מוניטרית איטלקית המסוגלת לשנות את היחס הזה.

זה היה הוויתור האמיתי על חילופי דברים לאומיים.

לא ינואר 2002.

מאותה נקודה ואילך, אם איטליה הייתה רואה עלייה גבוהה יותר בעלויות הייצור מאשר גרמניה, היא לא הייתה מסוגלת עוד להחזיר לעצמה את התחרותיות על ידי שינוי הערך הנומינלי של המטבע שלה מול המרק. איזון מחדש היה צריך להתרחש באמצעות פריון, מחירים, שכר, שולי רווח תאגידיים, הרכב הייצור או תנועת הון וביקוש.

טרנספורמציה זו הייתה בדיוק מה שתומכי האיחוד המוניטרי רצו להשיג. ביטול האפשרות של פיחותים תחרותיים פירושו לאלץ כלכלות לאומיות להתכנס על פני משתנים ריאליים ולבטל לצמיתות את סיכון המטבע בתוך האזור.

אבל כאן טמון גם הסיכון העיקרי של המערכת.

מטבע יחיד יוכל לבטל את שער החליפין בין איטליה לגרמניה; הוא לא יוכל לבטל באופן אוטומטי את ההבדלים בין שתי הכלכלות.

אם הפריון היה עוקב אחר מסלולים שונים, שערי חליפין לא היו זמינים עוד ככלי מתקן.

זוהי, הרבה יותר מהבעיה הפסיכולוגית של המרת הלירה לאירו בשנת 2002, הבעיה המבנית של האיחוד המוניטרי.

הבנק המרכזי האירופי מחליף את המרכז המוניטרי הלאומי

השינוי הבסיסי השני התייחס למקום שבו הוחלט על המדיניות המוניטרית.

בנק איטליה לא חדל להתקיים, וגם לא הפך לבנק בת אדמיניסטרטיבי בלבד של הבנק המרכזי האירופי. הוא הצטרף למערכת היורו, ונגיד שלו השתתף במועצת המנהלים של הבנק המרכזי האירופי, ותרם לקבלת החלטות משותפות. עם זאת, הוא לא יכול עוד לקבוע ריבית ספציפית לתנאי הכלכלה האיטלקית.

המדיניות המוניטרית הייתה מכסה את כל גוש האירו.

זו הייתה תוצאה הכרחית של המטבע האחיד: לא יכול להיות מטבע משותף עם שנים עשר שערים רשמיים שונים שנקבעו באופן עצמאי על ידי הבנקים המרכזיים בהתאמה.

המשמעות הפוליטית, עם זאת, הייתה עצומה.

לאורך ההיסטוריה של הרפובליקה, המדיניות המוניטרית האיטלקית הצליחה להגיב, לפחות באופן חלקי, לתנאים הספציפיים של הכלכלה הלאומית. מאז 1999, נקודת ההתייחסות הייתה גוש האירו בכללותו.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

:היה לכך יתרון ברור עבור מדינה שסבלה היסטורית מאינפלציה גבוהה ופרמיות סיכון משמעותיות
.מדיניות מוניטרית רכשה את האמינות של מוסד שנבנה במפורש סביב מטרת יציבות המחירים

אבל זה גם רמז שאם איטליה תמצא את עצמה במצב מחזורי שונה מזה של ליבת האזור, ייתכן שהתעריף
.המשותף לא יהיה המתאים ביותר לתנאים האיטלקיים

בעיה זו, שלא הייתה גלויה במיוחד בשנים הראשונות של המטבע האחיד, תהפוך לחמורה הרבה יותר
.לאחר המשבר הפיננסי העולמי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

התועלת הגדולה והמיידית: סיכון שער החליפין הפנימי נעלם

עבור חברות איטלקיות הסוחרות עם גרמניה, צרפת, ספרד, הולנד ומשתתפות אחרות, ביטול סיכון המטבע הניב יתרונות קונקרטיים.

יצואן איטלקי שמכר לגרמניה לא היה צריך עוד להתגונן מפני הסיכון של עלייה בערך המרק או פיחות הלירה בין חתימת החוזה לתשלום. משקיע גרמני שקנה אג"ח איטלקיות לא נטל עוד את הסיכון לראות את תשואותיו נמחקות עקב פיחות הלירה.

ההשלכות הכספיות היו חשובות במיוחד עבור משרד האוצר האיטלקי.

דרש תשואה שכללה לא רק סיכון אשראי ואינפלציה, אלא BTP לפני האיחוד המוניטרי, משקיע זר שרכש גם את האפשרות שהלירה תאבד מערכה מול המטבע שלה. עם ההמרה הבלתי חוזרת, סיכון זה נעלם בתוך גוש האירו.

הסיכון הריבוני האיטלקי לא נעלם.

הבחנה זו תתבטא באופן דרמטי בשנת 2011.

אבל בשנים הראשונות של האירו, השווקים שמו דגש גובר על שיתוף מטבעות והתכנסות פיננסית, מה שצמצם בחדות את פערי התשואות בין המדינות החברות.

איטליה, דווקא משום שהתחילה עם שיעורים גבוהים בהרבה, הייתה בין המדינות שקיבלו את התועלת הפוטנציאלית הגדולה ביותר מהפחתת עלות ההון.

כאן עולה בעיית הדיבידנד של האירו.

כל נקודת אחוז שנחסכה בעלות הממוצעת של מימון חוב מעל 100 אחוז מהתמ"ג היוותה, לאחר שהועברה לכלל המאגר, כמות עצומה של משאבים פיסקאליים.

אבל המטבע המשותף לא החליט כיצד להשתמש במשאבים אלה.

הבחירה נותרה לאומית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המעבר מפרודי לד'אלמה והמשכיות הבחירה האירופית

לידתו של האירו התרחשה בתקופת ממשלת ד'אלמה הראשונה, לא בתקופת ממשלת פרודי, שהובילה את השלב המכריע של ההתכנסות.

רצף זה מאשרר שוב את אחד המאפיינים העיקריים של כל ההיסטוריה האיטלקית של האיחוד המוניטרי: החלטות והשפעותיהן חוצות ממשלות שונות.

רומנו פרודי עזב את פאלאצו צ'יג'י באוקטובר 1998; מאסימו ד'אלמה הקים את הממשלה החדשה ב-21 באוקטובר. קרלו אזגליו צ'יאמפי נותר בתחילה שר האוצר, התקציב והתכנון הכלכלי, והבטיח המשכיות במהלך המעבר למשטר המוניטרי החדש. [3]

במאי 1999 נבחר צ'יאמפי לנשיא הרפובליקה. מעברו לקווירינלה סגר באופן סמלי שלב יוצא דופן בהיסטוריה הכלכלית האיטלקית: האיש שניהל את בנק איטליה במהלך משבר הלירה הגיע לנשיאות הרפובליקה מספר חודשים לאחר שאותה לירה איבדה סופית את האוטונומיה המוניטרית שלה. [4]

ג'וליאנו אמאטו יקבל מאוחר יותר את תפקיד משרד האוצר בממשלת ד'אלמה, מה שגרם לדמות נוספת של 1992 להופיע שוב במרכז המדיניות הכלכלית. [5]

המשכיות אישית זו מעניינת מבחינה היסטורית, אך אין להפוך אותה לתיאוריה עילית המחליפה את הניתוח המוסדי. פרודי, ד'אלמה, צ'יאמפי ואמאטו השתייכו לנתיבים פוליטיים ומוסדיים שונים. מה שהיה משותף להם באותו שלב היה בחירה בלתי הפיכה כעת: לשמור על איטליה בלב האיחוד המוניטרי שזה עתה נוצר.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מ-1999 עד 2001: התקופה הנשכחת של האירו

שלוש השנים שבין לידת האירו להכנסת המטבע הרגיל נדחסו לעתים קרובות בזיכרון הקולקטיבי, אך הן מייצגות ניסוי כלכלי חשוב ביותר.

האירו היה קיים בשווקים אך עדיין לא בתפיסה היומיומית של אזרחים רבים.

ניתן להמשיך לחשוב על המשכורת בלירטות.

מחיר הקפה המשיך להתבטא בלירטות.

משפחות עדיין חשבו במיליונים בעת רכישת מכונית או בית.

אבל מאחורי אותה רציפות נומינלית, המשטר הכלכלי השתנה לחלוטין.

שער החליפין של לירה למרק כבר לא היה קיים.

לא היה עוד שער איטלקי רשמי.

החוב הציבורי מומן במסגרת שוק כספים משותף.

הבנקים פעלו במערכת תשלומים אירופאית משולבת.

המדיניות המוניטרית נקבעה בפרנקפורט.

להפרדה זו בין המציאות המוסדית לתפיסה החברתית היו השלכות משמעותיות כאשר, בשנת 2002, השינוי הפך לפתע גלוי.

במשך שלוש שנים חיו האיטלקים בתוך גוש האירו תוך שהם המשיכו להתמודד עם לירטות.

אז, תוך מספר שבועות, השינוי הגיע גם לחיי היומיום.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הכנה להחלפת המזומנים הגדולה ביותר בהיסטוריה

.ההכנסה הפיזית של האירו דרשה מבצע לוגיסטי חסר תקדים

הבנק המרכזי האירופי מזכיר כי ייצור שטרות החל ביולי 1999 וכלל חמישה עשר בתי דפוס באיחוד האירופי. כדי לענות על הצרכים הראשוניים של שתים עשרה המדינות שהיו משתמשות במזומן אירו בשנת 2002, יוצרו **14.89 מיליארד שטרות** , בשווי כולל של כ **-633 מיליארד אירו** . איטליה ייצרה כ **- מיליארד שטרות עבור צרכיה הראשוניים. במקביל,** הוטבעו כ **-52 מיליארד מטבעות** , בשווי של **2.44** מיליארד אירו 15.75. [6]

.המבצע לא כלל רק הדפסת כסף חדש

,היה צורך לחלק מזומנים לבנקים מראש, להקים כספומטים, להמיר מכונות אוטומטיות וקופות רושמות להתאים מערכות חשבונאיות, להכין הובלת מזומנים, ליידע מאות מיליוני אנשים, להקים מערכות נגד .זיופים, ולארגן במקביל את משיכת המטבעות הלאומיים

החלוקה המונעת לבנקים ולמוסדות מסחריים החלה בספטמבר 2001. המטרה הייתה למנוע ממיליוני אזרחים לבקש בו זמנית יורו ממערכת לוגיסטית לא מוכנה ב-1 בינואר 2002. [7]

.למבצע היה גם קושי פסיכולוגי ספציפי באיטליה: הפער המספרי בין הלירה לאירו

סחורה בשווי 10,000 לירות הפכה לסחורה בשווי של קצת יותר מ-5 יורו. משכורת של שני מיליון לירות .הפכה לקצת יותר מאלף יורו. קנה המידה הנומינלי השתנה באופן קיצוני

הבנק המרכזי האירופי הדגיש כבר בשנת 2001 כי שער ההמרה האיטלקי - **יורו אחד = 1,936.27 לירות** - כרוך בשינוי בסולם הערכים גדול בהרבה מזה שחווה במדינות שונות אחרות באזור. [8]

.לפרט הזה היו השלכות עמוקות על תפיסת המחירים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בינואר 2002: הרגע בו הכסף נכנס לחברה 1

בחצות הלילה של ה-1 בינואר 2002, נכנסו שטרות ומטבעות אירו למחזור בשתים עשרה מדינות, והגיעו ליותר מ-300 מיליון אזרחים [9].

מבחינה טכנית, המבצע עבד הרבה יותר טוב ממה שחששו משקיפים רבים.

עד סוף שנת 2001, יותר מ **-6.5 מיליארד שטרות כסף** , בשווי של כ **-134 מיליארד אירו , כבר חולקו מראש** . עד ה-3 בינואר, 96 אחוזים מהכספומטים בגוש האירו כבר יכלו להנפיק אירו; לאחר שבוע אחד בלבד, יותר ממחצית מכלל עסקאות המזומן בוצעו במטבע החדש [10].

תוך מספר שבועות, אחת הפעולות המוניטריות המורכבות ביותר שבוצעו אי פעם הושלמה למעשה.

אבל הצלחה לוגיסטית לא בהכרח חפפה להצלחה כלכלית.

עבור איטלקים רבים, ה-1 בינואר 2002, במבט לאחור, הפך ל"לידת האירו" דווקא משום שזה היה הרגע שבו האיחוד המוניטרי חדל להיות מבנה רחוק יחסית, הנראה לעין בעיקר בשווקים הפיננסיים, בבנקים ובמסמכים רשמיים, והפך לחוויה יומיומית.

מאותו יום ואילך, האזרחים נאלצו ללמוד שפה חדשה של מחירים.

ודווקא בנקודה זו החלה אחת המחלוקות הפוליטיות המתמשכות ביותר באיטליה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אינפלציה בפועל ואינפלציה נתפסת: שתי חוויות שונות

ההכנסה הפיזית של האירו נקשרה במהרה, בדיון הציבורי האיטלקי, לעליית מחירים גבוהה בהרבה מזו שנמדדה על ידי נתונים סטטיסטיים רשמיים.

אי אפשר לפטור את הסוגיה לא באומרו ש"האירו הכפיל את המחירים" ולא בטענה שתפיסות האזרחים פשוט היו חסרות בסיס.

שתי התופעות מדדו דברים שונים.

מדדי מחירים רשמיים משתמשים בסל רחב של סחורות ושירותים המשוקללים לפי משקלם היחסי בצריכה משקי הבית. עם זאת, התפיסה היומית מושפעת מאוד מרכישות תכופות ונראות לעין: קפה, מסעדות, מצרכים, שירותים אישיים קטנים, עיתונים, חניה ומשקאות בברים.

אדם כמעט ולא קונה מחשב או מכשיר חשמלי, אך עשוי לקנות קפה בכל בוקר. אם מחירו של הראשון יורד והשני עולה באופן משמעותי, המדד הסטטיסטי עשוי להראות צמיחה מתונה בעוד שהחוויה הסובייקטיבית של אינפלציה היא עזה הרבה יותר.

הבנק המרכזי האירופי הודה במפורש בדוח השנתי שלו לשנת 2002 כי האינפלציה הנתפסת עלתה במהלך השנה למרות ההאטה באינפלציה הנמדדת בפועל, מה שיצר פער חסר תקדים בין שני המדדים. [11] המוסד הודה גם כי חלק מהעליות, במיוחד בשירותים, היו קשורות בחלקן למעבר למטבע חוץ.

הבהרה זו חשובה.

הקביעה שההשפעה הכוללת של האירו על מדד המחירים הכללי הייתה מוגבלת אינה אומרת שלא עלו מחירים עקב המעבר. מחקרים באותה תקופה זיהו מגזרים שבהם עיגול מחירים והגדרות מחדש של רשימות מחירים תרמו למעשה לעליות.

האומדן שצוטט על ידי הבנק המרכזי האירופי עבור גוש האירו בכללותו ייחס למעבר המזומנים השפעה של בין **אפס ל-0.2 נקודות אחוז** HICP-כוללת על אינפלציית ה [12] . במחצית הראשונה של 2002

הבנק המרכזי של איטליה, בהערכותיו הראשונות במרץ 2002, הצהיר באופן דומה כי הנתונים הזמינים לא הצביעו על עליות משמעותיות וכלליות עקב שינוי המטבע הפשוט, אם כי הוא זיהה שלושה מנגנונים אפשריים שבאמצעותם ההמרה עשויה לייצר עליות: עלויות עדכון רשימות מחירים, עיגול והזדמנויות לשינוי מיצוב מחירים. [13]

"טעו" ISTAT לכן, אין לנסח את המחלוקת בשאלה האם האזרחים "צדקו" או שמא.

צרכנים יכלו לראות עליות אמיתיות ומשמעותיות בקטגוריות שנרכשות בתדירות גבוהה מאוד, מבלי שעליות אלו מרמזות על הכפלה כוללת של רמת המחירים.

זה בדיוק ההבדל בין ניסיון מיקרו-כלכלי לבין אינדיקטור מקרו-כלכלי.

בעיית העיגול

המרת הלירה לאירו הציגה מאפיין עדין במיוחד.

היחס של **1,936.27** כמעט אף פעם לא הניב מספרים עגולים.

מחיר של 1,000 לירות שווה ערך לכ-0.516 יורו.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.מחיר של 5,000 לירות או כ-2,582 יורו

.מחיר של 10,000 לירות או כ-5,165 יורו

החקיקה קבעה כללים מדויקים להמרה ועיגול, אך מוסדות מסחריים לא היו מחויבים לשמור על המחיר המתקבל על ידי חילוק מתמטי פשוט ללא הגבלת זמן: הם יכלו לשנות את רשימות המחירים שלהם כמו .בכל מצב שוק אחר

.כאן נפתח מרחב לתופעה שהייתה שונה כלכלית מעיגול טכני

סוחר יכול היה להמיר נכון מחיר ולאחר מכן לבחור מחיר חדש, נוח יותר מבחינה פסיכולוגית, בסולם החדש - לדוגמה, יורו אחד, 2 יורו או 5 יורו - ובכך להשיג עלייה גדולה יותר מזו הנובעת מעיגול לסנט .הקרוב ביותר

הבנק המרכזי האירופי הודה מאוחר יותר כי בכמה מגזרים, במיוחד קייטרינג, מלונות, מספרות ושירותים [14] .אחרים, חלו עליות אשר תרמו רבות לתפיסת האינפלציה

.התחרות הייתה צריכה להגביל את ההתנהגויות הללו

אבל המנגנון עובד רק כאשר צרכנים יכולים להשוות מחירים בקלות ולהחליף ספקים. בשירותים ,מקומיים, רכישות בעלות ערך נמוך, ובמצבים שבהם עלות חיפוש חלופה גבוהה יחסית למחיר המוצר .המשמעת התחרותית עשויה להיות חלשה יותר

.לכן, ההמרה היוותה גם ניסוי בהיווצרות מחירים

מכיוון שהפצע הפוליטי היה גדול בהרבה מהנתונים הסטטיסטיים

לסוגיית האינפלציה הנתפסת היו השלכות פוליטיות מתמשכות באיטליה, משום שהיא התרחשה .במקביל לשינוי בסולם המוניטרי שהקשה מאוד על שמירת זיכרון אינטואיטיבי של ערכים

.ללירה היו עשרות שנים של התייחסויות מנטליות

האיטלקים ידעו מבלי לבצע חישובים מורכבים מה המשמעות של אלף לירות, עשרת אלפים לירות, מאה .אלף לירות, מיליון

.האירו אילץ אותנו לשקם לחלוטין את הגיאוגרפיה הקוגניטיבית הזו

במהלך השנים הראשונות, אנשים רבים המשיכו להכפיל מחירים בכ-2,000. התהליך היה פשוט עבור .ערכים גדולים, אך פחות אינטואיטיבי עבור רכישות יומיומיות

יתר על כן, ההמרה הנומינלית של ההכנסות יצרה אפקט פסיכולוגי ייחודי. משכורת של שני מיליון לירות הפכה לקצת יותר מאלף יורו; מחיר של אלף לירות הפך לכחמישים סנט. הקשר הכלכלי היה זהה, אך .תפיסת הגודל הייתה שונה לחלוטין

בהקשר זה, אפילו עליות קטנות יחסית במונחים מוחלטים עלולות להיראות עצומות בהשוואה למחיר .הישן שנרשם בלירטות

.לכן, התפיסה לא הייתה אשליה טהורה, אך גם לא הייתה מדד אמין לאינפלציה כללית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

זה היה תוצאה של יחסי גומלין בין עליות בפועל בקטגוריות מסוימות, שינויים ביחידת החשבון, תדירות הרכישות והזיכרון המוניטרי.

האחריות הפוליטית של המעבר

באיטליה, ההכנסה הפיזית של האירו התרחשה תחת ממשלת ברלוסקוני השנייה, שנכנסה לתפקידה ביוני 2001. אירוע זה הצית מאוחר יותר סכסוך פוליטי שבו פלגים שונים האשימו את יריביהם בעליות המחירים.

גם כאן, הכרונולוגיה מאלצת אותנו להפריד בין תחומי אחריות.

ההחלטה להצטרף לגוש האירו התקבלה והפכה לבלתי ניתנת לביטול בממשלות הקודמות.

שער ההמרה נקבע ב-31 בדצמבר 1998 ולא ניתן היה לשנותו על ידי ממשלת ברלוסקוני בשנת 2002.

ייצור השטרות וחלק ניכר מההכנות הלוגיסטיות החלו שנים קודם לכן.

עם זאת, לממשלה שכיהנה בשנת 2002 היו אחריות משלה לניהול הלאומי של שלב המעבר, למידע לניטור מחירים ולתיאום עם הרשויות ואיגודי הסחר.

לכן, לא ניתן לייחס נכונה את האחריות למעבר לממשלה אחת.

זהו בדיוק אחד מאותם תהליכים שבהם **מנהל אחד עושה את הבחירה האסטרטגית, אחרים בונים את התשתית ואחר מנהל את הרגע שבו ההשפעות הופכות גלויות לאזרחים**.

דינמיקה זו מסבירה גם מדוע הזיכרון הפוליטי נותר כה סותר.

בפברואר 2002: הסוף הפיזי של המטבעות הישנים 28

החלפת המזומנים התנהלה במהירות רבה.

הבנק המרכזי האירופי מצא כי לאחר שבוע אחד בלבד, יותר ממחצית מעסקאות המזומן בוצעו ביורו, וכי תוך מספר שבועות ההמרה הושלמה למעשה [15].

ב-**28 בפברואר 2002** הסתיימה תקופת המחזור הכפול באזור, ומחצות ואילך, האירו הפך להילך החוקי היחיד בכל גוש האירו [16].

עבור איטליה, ההיסטוריה של הלירה כאמצעי תשלום רגיל הסתיימה באופן מהותי.

זה היה הסיכום הגלוי של תהליך שהחל הרבה קודם לכן.

הלירה איבדה את האוטונומיה המוניטרית שלה בשנת 1999, אך רק בשנת 2002 היא חדלה להיות האובייקט הפיזי שדרכו האיטלקים חשבו על כסף ותרגלו אותו.

הבחנה זו עוזרת לנו להבין מדוע המשמעות ההיסטורית של שני התאריכים שונה.

בינואר **1999** הוא התאריך המוסדי והכלכלי הבסיסי 1.

בינואר **2002** הוא התאריך החברתי והפסיכולוגי הבסיסי 1.

הראשון מעביר את המדיניות המוניטרית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.השני מעביר את התפיסה של כסף

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

האירו פותר חלק מהבעיות ומגלה אחרות

.עד סוף המעבר, איטליה השיגה סדרה של תוצאות שנראו קשה לדמיין בשנת 1992

.האינפלציה ירדה משמעותית

.הלירה חדלה להיות פגיעה למשברי מטבע באזור משום שסיכון שער החליפין בוטל

.הריביות היו נמוכות בהרבה

.המדינה תוכל לממן מחדש את חובה בתנאים נוחים הרבה יותר

.החברות פעלו בשוק אירופאי גדול ללא סיכון מטבע בין הכלכלות העיקריות המשתתפות

.אבל המטבע האחיד לא פתר באופן אוטומטי את הבעיות המבניות של איטליה

- .זה לא הגדיל את הפרודוקטיביות בצו
- .הוא לא ביצע חיסול של החוב שהצטבר
- .זה לא שינה את הגודל הממוצע של החברות
- .הוא לא ביצע רפורמה במינהל הציבורי
- .זה לא פתר את הדואליזם הטריטוריאלי
- .הוא לא הבטיח שהחיסכון שייווצר כתוצאה מהורדת הריבית ישמש להשקעות ולהפחתת חובות

.ובאמצעות ביטול הפיחות הלאומי, הוא הפך את פתרון הבעיות הללו לחשוב יותר

. כאן טמון ההבדל בין **התכנסות נומינלית** להתכנסות **ריאלית**

,בין השנים 1996 ו-1998, איטליה הוכיחה שהיא יכולה להתכנס במהירות בכל הנוגע לאינפלציה .גירעונות, ריביות ויציבות מטבע

המבחן הבא היה קשה הרבה יותר: להדגים שניתן להתכנס לאורך זמן לגבי פריון, צמיחה, שכר ריאלי .וקיבולת תעשייתית

.באופן פרדוקסלי, הצלחת המבצע הראשון סיכנה להסתיר את דחיפותו של השני

ברגע שאיטליה הצטרפה לגוש האירו, הלחץ המיידי מצד השווקים נחלש. עלויות המימון ירדו. שער החליפין לא יכול היה עוד להיות נתון למשברים ספקולטיביים בין איטליה לגרמניה. נראה כי העלייה .באמינות הפכה לקבועה

.דווקא הרושם הזה היה יכול לייצר את הסיכון הערמומי ביותר

אילו היתרון של ריביות נמוכות היה מתפרש כתחליף לרפורמות ולא כהזדמנות ליישמן, המטבע המשותף .היה קונה לאיטליה זמן מבלי להבטיח שהזמן הזה ינוצל

.מתוך שאלה זו צריך להתחיל את החלק הבא של הספר

.לא האם האירו "הציל" או "הרס" את איטליה

? אבל **כמה מרחב כלכלי צברה בפועל הכניסה למטבע המשותף, ומה עשתה איטליה עם מרחב זה**

.זו הבעיה של הדיבידנד של האירו

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 5

[1] הבנק המרכזי האירופי - דוח שנתי 1998: תחילת השלב השלישי של האיחוד האירופי המטבע האירופי ב-1 בינואר 1999 והעברת המדיניות המוניטרית למערכת היורו. דוח שנתי של הבנק המרכזי האירופי לשנת 1998

[2] הבנק המרכזי האירופי - קביעת שערי ההמרה לאירו, 31 בדצמבר 1998: שער איטלקי בלתי חוזר של 1 אירו = 1,936.27 לירות. הבנק המרכזי האירופי - קביעת שערי ההמרה לאירו

[3] הסנאט של הרפובליקה - ממשלת ד'אלמה הראשון והרכב הרשות המבצעת בזמן לידת האירו. סנאט - ממשלת ד'אלמה הראשונה

[4] נשיאות הרפובליקה - בחירות וביוגרפיה מוסדית של קרלו אזגליו צ'יאמפי, 13 במאי 1999. קווירינאלה - קרלו אזגליו צ'יאמפי

[5] הסנאט של הרפובליקה - פעילותו של ג'וליאנו אמאטו כשר האוצר, התקציב והתכנון הכלכלי בממשלת ד'אלמה. סנאט - דף הפעילות של ג'וליאנו אמאטו

[6–7] הבנק המרכזי האירופי - תיעוד על הייצור והחלפת המזומנים הראשונית בשנת 2002: 14.89 מיליארד שטרות כסף, 52 מיליארד מטבעות וחלוקה מוקדמת החל מספטמבר 2001. הבנק המרכזי האירופי - מעבר ראשוני למזומן, 2002

[8] הבנק המרכזי האירופי - התערבות מ-18 בספטמבר 2001 בנוגע להכנסת שטרות ומטבעות אירו, תוך התייחסות ספציפית לשער החליפין האיטלקי של 1,936.27 לירות. הבנק המרכזי האירופי - הכנסת שטרות ומטבעות אירו למחזור (ECB)

[9–10] הבנק המרכזי האירופי – הכנסת שטרות ומטבעות ב-1 בינואר 2002 והתפתחויות בימים הראשונים של המעבר. הבנק המרכזי האירופי - מעבר ראשוני 2002

[11] הבנק המרכזי האירופי/בנק איטליה - דוח שנתי של הבנק המרכזי האירופי לשנת 2002: עלייה באינפלציה הנתפסת וסטייה מהאינפלציה הנמדדת. הבנק המרכזי האירופי - דוח שנתי 2002, גרסה איטלקית

[12] הבנק המרכזי האירופי - הערכת השפעת מעבר המזומנים על המחירים: הערכה עבור גוש במחצית הראשונה של 2002. הבנק HICP האירו של בין אפס ל-0.2 נקודות אחוז של אינפלציית המרכזי האירופי - תשעת החודשים הראשונים של עידן המזומן של האירו

[13] בנק איטליה - עלון כלכלי מס' 38, מרץ 2002, "השפעת שער החליפין על המחירים: הערכות ראשוניות". בנק איטליה - עלון כלכלי, מרץ 2002

[14] הבנק המרכזי האירופי - מסיבת עיתונאים מיום 12 בספטמבר 2002 בנושא הפער בין האינפלציה הנתפסת לאינפלציה הנמדדת ועל העליות שנצפו בשירותים מסוימים. מסיבת ECB - ה עיתונאים בנושא מדיניות מוניטרית, 12 בספטמבר 2002

[15] הבנק המרכזי האירופי - התקדמות מעבר המזומנים בינואר 2002. הבנק המרכזי האירופי - עדכון על מעבר המזומנים לאירו, 25 בינואר 2002

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הבנק המרכזי האירופי - 28 בפברואר 2002, סיום שלב המחזור הכפול ומעבר האירו להילך [16] חוקי יחיד באזור. הבנק המרכזי האירופי - האירו הופך למטבע החוקי היחיד

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

'חלק ג

הדיבידנד של האירו והחמצות של הזדמנויות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 6

?דיבידנד הריבית - כמה מרחב פיסקאלי באמת הרוויחה איטליה

כאשר איטליה הצטרפה לגוש האירו, התועלת הכלכלית המיידית ביותר לא הייתה מה שחוו האזרחים, שלוש שנים מאוחר יותר באמצעות אותו מטבע ברומא, פריז או פרנקפורט. היתרון המשמעותי ביותר לפחות עבור המדינה, כבר התממש עוד לפני ששטר אירו אחד היה במחזור: ההפחתה הדרסטית בעלות מימון הרפובליקה.

עבור מדינה עם חוב ציבורי שבאמצע שנות ה-90 נותר מעל 120 אחוז מהתוצר המקומי הגולמי, ההפרש בין תשלום ריביות הקרובות ל-10 אחוזים לבין מימון מחדש הדרגתי בתנאים הקרובים בהרבה לאלה שבגרמניה לא היווה שינוי שולי במדיניות הכלכלית. משמעות הדבר הייתה התאמת כמות המשאבים שתקציב המדינה היה צריך להקצות מדי שנה לשירות התחייבויות שנצברו בעבר, ובכך להגדיל באופן פוטנציאלי את היקף הפחתת החוב, השקעות ציבוריות, קיצוצי מסים או מימון הוצאות ראשוניות.

מכאן נובע מה שנקרא **דיבידנד אירו**.

זה לא היה תעלול תעמולה. הירידה בהוצאות הריבית היא עובדה מדידה. מה שדורש הערכה מדוקדקת הרבה יותר הוא לקבוע כמה מהתועלת הזו נובעת מהמטבע האחיד, כמה מההתאוששות שכבר השיגה איטליה, כמה מהירידה באינפלציה הבינלאומית, ומעל הכל, מה עשו ממשלות איטליה עם המרחב הפיננסי שנפתח.

בשנת 1998, השנה האחרונה לפני לידת האירו, הוצאות הריבית של המינהל הציבורי האיטלקי היו שוות לכ **-7.9 אחוזים מהתמ"ג** . בשנת 1999 הן ירדו ל **-6.6 אחוזים** ; בשנת 2002 הן היו **5.5 אחוזים** , בשנת 2004 4.7 2005 4.5 אחוזים. בשנת 2007, ערב המשבר הפיננסי הגדול, הן עלו במידה מתונה ל-5 אחוזים, אך נותרו נמוכות במידה ניכרת מהרמות בתחילת ההתכנסות [1].

היקף השינוי נראה משמעותי אף יותר בהתחשב בכך שאיננו משווים שני אגרגטים קטנים, אלא אחוזים מההכנסה הלאומית. הפחתה של שלוש נקודות בהוצאות הריבית בכלכלה בגודלה של איטליה שווה ערך לעשרות מיליארדי יורו בשנה.

זוהי נקודת ההתחלה, אך לא הנקודה שבה נוכל לעצור.

לומר שהאירו "הציל" לאיטליה באופן אוטומטי את כל ההפרש בין רמות הוצאות הריבית לפני ואחרי יהיה מוגזם מבחינה מתודולוגית. חלק מההתכנסות בתשואות החלה לפני האירו, דווקא משום 1999 שהשווקים ציפו לכניסתה של איטליה לאיחוד המוניטרי; חלק אחר שיקף את הצלחת הקונסולידציה יתר על כן, הירידה בעלות .EMS-הפיסקלית, ירידה באינפלציה, העודף הראשוני הגדל וחזרת הלירה ל הממוצעת של החוב אינה תואמת באופן מיידי את זו של תשואות השוק, משום שיש לממן מחדש בהדרגה את המניה הקיימת ככל שהאג"ח מגיעות לפירעון.

אבל הבהרות אלה אינן מוחקות את התופעה. הן מסבירות אותה.

יצירת האירו ביטלה סופית את סיכון שער החליפין בין איטליה לבין שאר המשתתפים באיחוד המוניטרי. אינו צריך עוד לחשוש שפיחות הלירה ימחק חלק מהתשואה (BTP) משקיע גרמני שרוכש מטבע ביטקוין שקיבל. הקמת בנק מרכזי משותף, הבנוי סביב יציבות מחירים, הפחיתה גם את המרכיב האינפלציוני

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המוטמע בריבית הנומינלית. לבסוף, הציפייה שהחברות באיחוד המוניטרי תפחית את הסבירות למשבר .מטבע לאומי דחק עוד יותר את הפרמיה שדרש השוק

.התוצאה היא התכנסות פיננסית מהירה במיוחד

.כדי להבין מדוע הטבה זו הייתה כה חשובה עבור איטליה, עלינו לחזור למבנה התקציבי של שנות ה-90 המדינה למדה לייצר עודפים ראשוניים גבוהים מאוד, שבשנים מסוימות עלו על 5% מהתמ"ג, אך חלק עצום מהמאמץ הזה נספג על ידי תשלומי ריבית. העודף הראשוני, אם כן, לא ייצג זמינות פיננסית .חופשית, אלא את המס הדרוש כדי למנוע מהחוב להמשיך ולגדול תחת משקל עלויותיו שלו

.קיצוץ הריבית הבטיח לשבור לפחות חלקית את המנגנון הזה

אם העלות הממוצעת של החוב יורדת מהר יותר מהוצאות אחרות עולות, הממשלה יכולה להשיג שיפור בתקציב הכולל שלה מבלי לדרוש ממשלמי המסים להפעיל עודף ראשוני גדול באותה מידה. זהו טבעו .של הדיבידנד

השאלה ההיסטורית הופכת אפוא לבלתי נמנעת: **אם התועלת הייתה כה גדולה, מדוע איטליה לא ?ניצלה את השנים שקדמו למשבר 2008 כדי להפחית את חובה הרבה יותר מהר**

.התשובה דורשת להסתכל לא רק על שיעורי הריבית, אלא על מבנה ההוצאות כולו

נתונים מבנק איטליה מראים כי בעוד שמרכיב הריבית ירד באופן דרמטי, ההוצאות השוטפות הראשוניות לא סבלו מהצטמצמות מקבילה. בשנת 1998, ההוצאות השוטפות בניכוי ריבית הסתכמו ב-37.3 אחוזים .מהתמ"ג; בשנת 1999 הן היו 37.6, בשנת 2002 38.3, בשנת 2004 39.3 ובשנת 2007 39.6 אחוזים [2]

.זהו אחד הנתונים החשובים ביותר להבנת המדיניות הכלכלית האיטלקית בעשור הראשון של האירו

הממשלה שילמה הרבה פחות כדי לממן את העבר, אך היא לא המירה במלואם את החיסכון הזה .להפחתת חובות. חלק מהמרחב שהתפנה נספג על ידי עלייה בהוצאות הראשוניות השוטפות

עם זאת, ממצא זה אינו מצדיק את המסקנה שכל הדיבידנד פשוט "בוזבז". הוצאות ראשוניות אינן קטגוריה הומוגנית מבחינה כלכלית. הן כוללות פנסיות, שירותי בריאות, חינוך, הכנסות מהמגזר הציבורי, העברות חברתיות ותפקודים רבים אחרים. קביעת האם עלייה מייצגת בזבוז, השקעה חברתית .או תגובה לשינויים דמוגרפיים דורשת הערכה פרטנית

מה שניתן לקבוע בוודאות רבה יותר הוא **שההפחתה בהוצאות הריבית לא הביאה לירידה מקבילה . בהוצאות הממשלה הכוללות**

1999–הנציבות האירופית, שניתחה רטרוספקטיבית את מבנה ההוצאות האיטלקיות, מצאה כי בתקופה **ההוצאות הראשוניות השוטפות גדלו במונחים נומינליים בממוצע של 4.4 אחוזים בשנה** , קצב **2007** מעט גבוה יותר מהממוצע בגוש האירו וגבוה מהצמיחה הנומינלית הפוטנציאלית של איטליה, שנאמדת [3] .בכ-3.8 אחוזים באותה תקופה

הבדל זה נראה צנוע כאשר צופים בו לאורך שנה אחת, אך מצטבר לאורך כמעט עשור הוא הופך .למשמעותי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.המדיניות הפיסקלית האיטלקית בתקופה שקדמה למשבר העולמי מקבלת אפוא אופי פרדוקסלי האיחוד המוניטרי מקל על אחת האילוצים העיקריים ששלטו בתקציב בשנות ה-90, אך עצם ההקלה .בלחץ החירום מחלישה בהדרגה את עוצמת הקונסולידציה

במהלך ההכנות להסכם מאסטריכט, איטליה השיגה עודפים ראשוניים יוצאי דופן משום שכישלון להתכנסות היה כרוך בעלות פוליטית מיידית וגלויה לעין: הוצאה מהמטבע המשותף. לאחר השגת המטרה, התמריץ משתנה. השוק כבר אינו מאותת בקלות רבה על הידרדרות במצב הפיסקאלי, משום .שהתשואות נותרות נמוכות והחברות באירו מפחיתה את הסיכון למשבר מטבע

במילים אחרות, **האמינות שנצברת מייצרת מרחב פוליטי שניתן להשתמש בו הן כדי לגבש והן כדי להאט את הקונסולידציה** .

.זהו אולי הפרדוקס הגדול הראשון של האירו האיטלקי

המטבע האחיד הופך את החוב לבר קיימא מבחינה כלכלית יותר, ודווקא בגלל זה, מפחית זמנית את .הלחץ הפוליטי הנדרש להפחתו

הדינמיקה של יחס החוב-תוצר המקומי הגולמי, לעומת זאת, מראה שאיטליה לא נותרה ללא שינוי מוחלט. החוב ירד משמעותית משיאיו באמצע שנות ה-90. אך הירידה הייתה הרבה פחות עמוקה ממה .שהיה אפשרי בשילוב של ריביות נמוכות, עודפים ראשוניים מתמשכים וצמיחה כלכלית גבוהה יותר

.המרכיב השלישי של הבעיה הוא למעשה צמיחה

קיימותו של חוב גדול תלויה לא רק במונה, אלא גם במכנה. כלכלה שצומחת במהירות יכולה להפחית את יחס החוב לתוצר שלה גם תוך שמירה על מלאי נומינלי גבוה; כלכלה עומדת, לעומת זאת, חייבת .לייצר עודפים פיסקאליים גדולים יותר כדי להשיג את אותה התוצאה

הבעיה האיטלקית הייתה שדיבידנד הריבית התרחש במקביל לאובדן הדרגתי של דינמיות בכלכלה .הריאלית

בתחילה, חולשה זו לא התבטאה מיד במלוא חומרתה. בשנת 2000 חוותה הכלכלה האיטלקית צמיחה .חזקה יחסית, ובנק איטליה הזכיר כי יחד עם 1995, זו הייתה שנת הצמיחה הגדולה ביותר של העשור אך כבר באותו דוח שנתי צצה בעיה שתהפוך למבנה: הצמיחה האיטלקית נותרה נמוכה מזו של גוש [4] .האירו, במיוחד בייצור התעשייתי

.לכן, התועלת הכספית לא לוותה בדיבידנד דומה של פרודוקטיביות

כאן הקשר בין פרק 6 לפרק 7 הופך להיות קריטי. אם קיצוצי הריבית היו מזינים מחזור חזק של השקעות .יצרניות המסוגלות להגדיל את פוטנציאל הצמיחה, החוב היה מדולל בהדרגה על ידי כלכלה גדולה יותר עם זאת, אם החיסכון הפיננסי היה משמש בעיקר להקל על נטל ההוצאות הציבוריות הרגילות, מבלי .לשנות מספיק את פוטנציאל הייצור, התועלת הייתה אמיתית אך זמנית

הרכב ההשקעות הציבוריות מציע אלמנט נוסף. בסדרה שדווחה על ידי בנק איטליה, ההשקעות ,הקבועות ברוטו של הממשל הציבורי נעות סביב 2.3-2.5 אחוזים מהתמ"ג כמעט במשך כל התקופה [5] .מבלי להראות טרנספורמציה פרופורציונלית לירידה בהוצאות הריבית

.לפיכך, לא הייתה העברה מסיבית וקבועה של משאבים משירות חוב לבניית הון ציבורי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.זוהי ההזדמנות האמיתית שהוחמצה

לא בגלל שהיה אפשרי מבחינה פוליטית להשתמש בכל יורו שנחסך כדי להפחית את החוב. שום דמוקרטיה לא שולטת בצורה כזו, במיוחד בכל הנוגע לפנסיות, שירותי בריאות, שכר ציבורי, תשתיות .ודרישות לקיצוצי מס

ההזדמנות שהוחמצה, לעומת זאת, טמונה בהשגת שינוי היסטורי בתנאים הפיננסיים מבלי ללוות אותו .בשינוי עמוק באותה מידה במבנה ההוצאות ובכושר הייצור

ההבחנה חשובה גם מסיבה נוספת. בדיון שיבוא בעקבותיה, מצד אחד האירו יואשם בכך שהטיל צנע קבוע על איטליה, ומצד שני ייהלל על כך ששחרר אותה מנטל הריבית הגבוהה. שני הייצוגים הופכים .לחסרי שלמות אם יוחלו ללא הבחנה על השנים שלפני 2008

.בשלב זה, איטליה לא חוותה משבר מימון

.להיפך, היא נהנתה מתנאים כלכליים נוחים בהרבה מאשר בעשור הקודם

.השאלה הייתה איך להשתמש בהם

החיסכון בריבית אפשר להפחית את הנטל הכולל של כספי הציבור מבלי לשמור לנצח על עודפי התקציב הראשוניים הקיצוניים של שנות ההתכנסות; הוא אפשר מימון הוצאות ראשוניות הולכות וגדלות מבלי להחזיר את הגירעון באופן מיידי לרמות הקודמות; הוא גם אפשר התערבויות פיסקליות שהיו קשות יותר .עם ריביות דו-ספרתיות

.אבל דווקא הגמישות הזו היא שמונעת את היכולת לייחס את הבחירות שנעשו במלואן לאירופה

הבנק המרכזי המשותף קבע את המסגרת המוניטרית. הוא לא החליט על רמת הוצאות הבריאות האיטלקיות, על תכנון הפנסיות, על המדיניות הפיסקלית, על איכות ההשקעות הציבוריות או על יעילות .המנהל הציבורי

.האחריות להמרת הדיבידנד הפיננסי להון כלכלי נותרה בעיקרה לאומית

אין פירוש הדבר שההקשר האירופי היה ניטרלי. כללים פיסקאליים, הסכם היציבות והצמיחה והאינטגרציה הפיננסית הגוברת השפיעו על ההחלטות. אך במסגרת זו, היה מרחב רב לקבלת החלטות .בנוגע להרכב ההוצאות, המדיניות הפיסקלית, התשתיות, המחקר, החינוך ורפורמות המנהליות

השאלה הנגדית הגדולה - מה היה קורה אילו איטליה הייתה משתמשת בחלק גדול יותר מהדיבידנד כדי ,להפחית חוב או להגדיל השקעות - אינה ניתנת למענה בוודאות, משום שהיא תדרוש הנחות לגבי צמיחה .מכפילים פיסקאליים ותגובות מדיניות

.עם זאת, אנו יכולים לזהות את ההשלכות של הבחירה שנעשה בפועל

כאשר פרץ המשבר הפיננסי העולמי בשנת 2008, לאיטליה עדיין היה חוב גבוה מאוד וכלכלה עם פוטנציאל צמיחה חלש. לכן, המדינה נכנסה להלם עם פחות מרחב פיסקלי מאשר היה לה אילו ההתכנסות הפיננסית של העשור הקודם הייתה מנוצלת באופן אינטנסיבי יותר לחיזוק התקציב .ופוטנציאל הייצור

.לכן, המורשת האמיתית של דיבידנד הריבית היא כפולה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מצד אחד, האירו יצר יתרון פיננסי חשוב במיוחד עבור איטליה, וסייע בהפחתת עלות החוב ובשחרור משאבים שנספגו בתשלומי ריבית בשנות ה-90.

מצד שני, התמדת החוב וחולשת הצמיחה מראות כי **שיפור במצב הפיננסי אינו משמעו בהכרח שיפור במבנה הכלכלי**.

המטבע קנה זמן.

הבעיה הייתה איך ינוצל הזמן הזה.

ודווקא במעבר ממימון ציבורי לכושר ייצור צץ הקושי הגדול השני של איטליה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 6

בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2007, טבלה על הוצאות ממשלתיות כלליות: מגמה בהוצאות [1–2] ריבית ובהוצאות ראשוניות בין השנים 1998 ל-2007. בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2007

הנציבות האירופית - רץ מבוך ההוצאות של איטליה: ניתוח המבנה וההתפתחות של ההוצאות [3] –הציבוריות האיטלקיות, עם שחזור של צמיחת ההוצאות הראשוניות השוטפות בתקופה 1999 2007. הנציבות האירופית - רץ מבוך ההוצאות של איטליה

.בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2000: צמיחה איטלקית, ייצור תעשייתי והשוואה עם גוש האירו [4] בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2000

בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2007: השקעות קבועות ברוטו של הממשל הציבורי והרכב [5] ההוצאות. בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2007

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 7

תחרותיות ללא פיחות - פריון, שכר ותעשייה

אם הפרק הקודם הראה כיצד האירו שינה את היחסים בין המדינה האיטלקית לחובה, בעיית התחרותיות נוגעת לתחום קשה יותר, משום שלא ניתן לפתור אותה באמצעות החלטה מוסדית.

- ממשלה יכולה לחתום על אמנה.
- בנק מרכזי יכול לקבוע ריבית.
- מחוקק יכול לשנות חוק פנסיה.
- עם זאת, אף רשות אינה יכולה להורות על עלייה בפריון.

יכולתה של כלכלה לייצר ערך רב יותר באמצעות אותה כמות של עבודה והון תלויה בטכנולוגיה, ארגון עסקי, מיומנויות, תשתיות, מחקר, גודל חברה, איכות ניהולית, תפקוד המנהל הציבורי וגורמים רבים אחרים המשתנים באיטיות.

זו הסיבה ששאלת התחרותיות האיטלקית הפכה לחשובה במיוחד לאחר 1999.

עד למשבר של 1992, איטליה הצליחה מעת לעת להחזיר לעצמה תחרותיות מסוימת במחירים באמצעות פיחות הלירה. אם השכר והמחירים באיטליה היו גדלים מהר יותר מאשר הגרמנים, ירידה בערך החיצוני של המטבע הייתה יכולה לתקן את הפער לפחות באופן זמני.

המנגנון לא היה נטול עלויות. פיחות ערך הביא ליקר את היבוא, עלול להגביר את האינפלציה, להפחית את כוח הקנייה הבינלאומי של ההכנסה, וליצור ציפיות לפיחותים נוספים.

אבל זה היה כלי נגינה אמיתי.

החל מ-1 בינואר 1999, כלי זה חדל להתקיים באופן סופי ביחסים עם שותפות גוש האירו.

אם עלויות העבודה באיטליה היו גדלות מהר יותר מהפריון, לא היה ניתן עוד לפצות על הפער באמצעות שער החליפין עם גרמניה או צרפת.

לכן היה צורך לטפל בבעיה בתוך המשק.

זוהי הנחת היסוד להבנת המושג, המשמש לעתים קרובות באופן פולמוסי, של **פיחות פנימי**.

באיחוד מוניטרי, התאמת התחרותיות יכולה להתרחש באמצעות עלייה בפריון, התמתנות של השכר הנומינלי, הפחתה בשולי הרווח התאגידיים, מעבר לעבר מגזרים בעלי ערך מוסף גבוה יותר, או, בשלבים חמורים יותר, באמצעות ירידה בביקוש, בתעסוקה ובהכנסות.

מנגנונים אלה אינם שווים ערך.

מדינה שמשפרת את הפריון יכולה לשמור על שכר גבוה ולהפוך לתחרותית יותר.

מדינה שאינה מסוגלת להגדילו נאלצת להפעיל לחץ גדול יותר על העלויות.

כאן בדיוק צצה הבעיה האיטלקית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מראות כי בתקופה הארוכה שהחלה באמצע שנות ה-90, הפריון האיטלקי גדל באיטיות ISTAT סדרות רבה. בשחזור 1995–2014, פריון העבודה גדל בממוצע של **0.3 אחוזים בלבד בשנה** , בעוד שהפריון [1] .הכולל ירד בממוצע של 0.3 אחוזים

.מספרים אלה אינם מתארים רק שלב מחזורי שלילי. הם מצביעים על בעיה מבנית

פריון גורמי סך כל מנסה למדוד את החלק של העלייה בייצור שנובע לא רק משימוש ביותר עבודה או .יותר הון, אלא מהאופן היעיל יותר שבו גורמים משולבים: חדשנות, ארגון, טכנולוגיה, ידע

.דינמיקה חלשה פירושה, אם כן, שהמערכת הכלכלית מתקשה להפוך תשומות לערך מוסף הולך וגדל

.איטליה הצטרפה לגוש האירו מבלי לפתור את הבעיה הזו

אבל יהיה זה שגוי להסיק שהמטבע האחיד יצר אותו. קשיי פרודוקטיביות מתחילים מוקדם יותר .ומשקפים מאפיינים עמוקים של מערכת הייצור

.האירו, לעומת זאת, משנה את האופן שבו הבעיה מתבטאת

.בעבר, חלק מאובדן התחרותיות היה יכול להיות מוסתר או מתוקן באמצעות שערי חליפין

.לאחר מכן, זה הופך להיות מצטבר

אם עלויות העבודה ליחידת יחידה באיטליה יגדלו ב-2 אחוזים יותר מאלו של גרמניה במשך מספר שנים .רצופות, הפער יצטבר. ללא שער חליפין דו-צדדי, אין יישור נומינלי המסוגל לבטל אותו במהירות

הבנק המרכזי של איטליה ציין כבר בשנת 2000 כי השיפור המשמעותי ביותר בתחרותיות המבוססת על עלויות עבודה ליחידה התרחש בגרמניה, אשר הגדילה את יתרונה על פני שותפות אחרות באזור. באותה שנה, הכלכלה האיטלקית צמחה, אך המשיכה להראות פער שלילי, במיוחד בייצור התעשייתי וביכולת [2] .להתחרות בשוק הפנימי של האיחוד

.תצפית זו חשובה במיוחד משום שהיא נעשתה בתחילת האירו, לא לאחר המשבר הגדול

.הפער כבר החל

.בשנים שלאחר מכן התמונה מתבהרת יותר ויותר

הדו"ח השנתי של בנק איטליה לשנת 2007 מראה כי בין השנים 1996 ו-2000, הערך המוסף הריאלי בכלכלה כולה גדל בממוצע של 1.9 אחוזים בשנה, כאשר פריון העבודה עמד על 0.8 אחוזים; בתקופה של חמש שנים 2001–2005, הצמיחה הממוצעת בערך המוסף ירדה ל **-0.9 אחוזים** , בעוד שפריון [3] .העבודה נותר סביב 0.8 אחוזים. בשנים 2002 ו-2003, הפריון אף רשם שינויים שליליים

יש לקרוא את הנתונים בעיון משום שהם מונעים פישוט נפוץ נוסף: הבעיה לא הייתה רק שהשכר .האיטלקי צמח במהירות יוצאת דופן

.הבעיה המרכזית הייתה חולשתו של מכנה הייצור

אם עלויות העבודה עולות ב-3 אחוזים וגם הפריון עולה ב-3 אחוזים, העלות ליחידת תפוקה נשארת יציבה במהותה. עם זאת, אם עלויות העבודה עולות ב-3 אחוזים והפריון ב-0.5 אחוזים, עלות היחידה .עולה באופן משמעותי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.ההבדל הזה הוא שקובע את התחרותיות בעלויות

.ההשוואה לגרמניה מבהירה עוד יותר את התופעה

בתחילת שנות ה-2000, הכלכלה הגרמנית עברה תקופה קשה, אך במקביל יישמה תהליך של מתון .שכר, ארגון מחדש תעשייתי ורפורמה בשוק העבודה, אשר בהמשך הניבו תוצאות משמעותיות רפורמות הרץ, שהונהגו בהדרגה בין השנים 2003 ו-2005, הן חלק מהסיפור הזה אך אינן מסבירות .אותו במלואן: ריסון עלויות העבודה וארגון מחדש של חברות גרמניות כבר היו בעיצומן

.איטליה לא הלכה בעקבות מסלול מקביל

אין זה אומר ששוק העבודה עמד על שמריו. החל מחבילת טראו ועד לחוק ביאגי, מערכת החוזים גמישה .יותר, והתעסוקה גדלה בכמה שלבים

.אבל גמישות בעבודה ופרודוקטיביות אינן מילים נרדפות

כלכלה יכולה ליצור משרות בעלות פריון נמוך ולהשיג עלייה בתעסוקה ללא צמיחה מקבילה בערך המוסף .לשעת עבודה

.זהו אחד הפרדוקסים האיטלקיים הגדולים של התקופה

.כמות העבודה המשמשת עשויה לעלות בעוד שהיעילות הממוצעת עומדת על שמריה

בעיית ההתמחות התעשייתית

.האלמנט השני נוגע למה שייצרה איטליה

בסוף המאה העשרים, התעשייה האיטלקית שמרה על התמחות חזקה בסחורות מסורתיות ובייצור טכנולוגי בינוני: טקסטיל, ביגוד, הנעלה, רהיטים, קרמיקה, רכיבים, מכונות ומוצרים רבים אופייניים .למחוז

מבנה זה ייצג מקור כוח יוצא דופן במשך עשורים שבהם התחרות הבינלאומית נשלטה מעל לכל על ידי .הכלכלות המתקדמות

.עם זאת, בשנות ה-90 החלה להשתנות הגיאוגרפיה של הייצור העולמי

עלייתן של סין וכלכלות מתעוררות אחרות הציגה מתחרים חדשים בכמה מהמגזרים שבהם איטליה .התמחתה ביותר

מחקר של הבנק המרכזי של איטליה מראה כי בין **השנים 1992 ו-2002 ירד חלקו של היצוא האיטלקי בשווקים העולמיים במחירים שוטפים מ-4.8 אחוזים ל-3.9 אחוזים** . המחברים הדגישו כי צמיחת הסחר העולמי התרכזה יותר ויותר במגזרי טכנולוגיה עילית, בעוד שההתמחות האיטלקית נותרה [4] .מכוונת מאוד לייצור מסורתי

תצפית זו חיונית משום שהיא מציגה את סין ואת הטרנספורמציה הטכנולוגית כגורמים שאינם תלויים .באירו

אם יצרן נעליים איטלקי מתמודד בו זמנית עם מטבע חזק יותר, עלויות מקומיות עולות וכניסה לשוק העולמי של מתחרים אסייתים המסוגלים לייצר בעלויות נמוכות בהרבה, ייחוס כל אובדן נתח השוק לאירו .מבלבל בין תופעות שונות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.ייתכן שהמטבע המשותף איפשר פיצוי באמצעות פיחות

.הוא לא יצר את המתחרה הסיני

.ההבחנה היא מהותית

הבנק של איטליה, ששיחזר לאחר מכן את מגמת היצוא האיטלקי, ציין כי בין **השנים 1999 ו-2007** איטליה איבדה כ **-20.5 אחוזים מנתח השוק שלה** , כפי שנמדד ביחס ליבוא מהשווקים העיקריים, כאשר [5] .מרכיב משמעותי מיוחס הן לתחרותיות והן למבנה המוצר והגיאוגרפי

שחזור מאוחר יותר על ידי הבנק האיטלקי עצמו מראה כי חלקה של איטליה בסחר העולמי בסחורות ירד מכ **-4.4 אחוזים בשנת 1999 ל-3.8 אחוזים בשנת 2007** ; הירידה הייתה ניכרת במיוחד בגוש האירו [6] .ובשוק הגרמני

.אבל אפילו כאן ההסבר אינו חד-סיבתי

איטליה נחשפה בו זמנית לאובדן תחרותיות בעלויות ולהתמחות בייצור, שהייתה פחות לטובת השינויים .בביקוש העולמי

.הגודל הממוצע הקטן של חברות סיבך עוד יותר את ההסתגלות

חברה של חמישים עובדים יכולה להיות יעילה ביותר בתוך נישה מסוימת, אך בדרך כלל יש לה פחות ,משאבים מאשר תאגיד גדול להשקעה במחקר, בניית רשתות מכירות גלובליות, רכישת חברות זרות .הגנה על קניין רוחני ופניה לשווקים מרוחקים גיאוגרפית

מודל המחוז התעשייתי פיצה חלקית על חולשה זו על ידי איחוד מיומנויות טריטוריאליות ושרשראות .אספקה

אבל הגלובליזציה של המאה החדשה תגמלה יותר ויותר קנה מידה, טכנולוגיה, הון ונוכחות ישירה .בשווקים מתעוררים

בנק איטליה ציין מאוחר יותר כי חברות איטלקיות המסוגלות להשקיע באיכות, לחזק ערוצי סחר חוץ או [7] .להפוך את הייצור לאינטרנציונליים, הצליחו להגן על עצמן טוב יותר מפני תחרות עולמית

.משמעות הדבר היא שלא היה גורל בלתי נמנע לתעשייה האיטלקית באירו

.הייתה מבחר

החברות הפרודוקטיביות, הבינלאומיות והמתקדמות ביותר מבחינה טכנולוגית יוכלו לשגשג גם ללא .פיחות

.אלו שהתחרו בעיקר על מחיר באמצעות ייצור סטנדרטי הפכו פגיעים יותר

:זה סימן את תחילתה של טרנספורמציה כפולה שאפיינה את התעשייה האיטלקית בעשורים הבאים חלק אחד המסוגל להפוך למוביל עולמי בנישות בעלות ערך מוסף גבוה, והשני נדחק בהדרגה בין עלויות .אירופיות לתחרות המתעוררת

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

שכר, פריון ומשמעות המתינות

יש להתייחס לסוגיית השכר בזהירות מיוחדת משום שקל מבחינה פוליטית לבלבל בין שלושה כמויות שונות: שכר נומינלי, שכר ריאלי ועלות עבודה ליחידה.

שכר יכול לגדול נומינלית ולאבד כוח קנייה אם האינפלציה תמשיך לעלות.

זה יכול לגדול במונחים ריאליים ולא להפחית את התחרותיות אם הפריון יגדל בכמות שווה ערך.

מצד שני, היא עשויה לגדול מעט אך עדיין לייצר הידרדרות בתחרותיות כאשר הפריון כמעט קיפאוני.

איטליה קרובה במיוחד למקרה השלישי.

הבעיה לא הייתה התפרצות שכר דומה לדינמיקה האינפלציונית של שנות ה-70. פרוטוקול 1993 ומערכת המיקוח שלאחר מכן הציגו משמעת חזקה של שכר נומינלי.

אבל דווקא משום שהפריון גדל באיטיות, אפילו עליות שכר מתונות יחסית יכלו להתבטא בעלייה בעלויות ליחידה.

"זה חשוב משום שזה משנה את המשמעות הפוליטית של הביטוי "פיחות פנימי.

בעשור הראשון של האירו, איטליה עדיין לא חוותה לחץ שכר דומה לזה שנלווה למשברים הבאים. הבעיה הייתה עדינה יותר: שכר ופריון חדלו לתמוך זה בזה.

צמיחת שכר חלשה מגבילה את הביקוש המקומי.

פריון נמוך מגביל את אפשרויות העלאת השכר מבלי לפגוע בתחרותיות.

לכן, שתי החולשות יכולות להזין זו את זו.

אם חברות משקיעות מעט בגלל שהביקוש חלש, הפריון גדל לאט; אם הפריון גדל לאט, השכר יכול לגדול רק במידה בינונית; אם השכר גדל מעט, הביקוש נשאר חלש.

אי אפשר לפתור את הבעיה פשוט על ידי הפחתת עלויות העבודה.

זה דורש השקעה ושינוי טכנולוגי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

העימות התעשייתי עם גרמניה מחמיר יותר ויותר

לקראת סוף התקופה שקדמה למשבר הגדול, הפער התעשייתי בין איטליה לגרמניה היה גלוי כעת בנתונים הכלכליים.

מתעד כי הייצור התעשייתי האיטלקי, מותאם לימי עבודה, ירד ב-1.3 אחוזים בשנת 2002, ב-0.5 ISTAT אחוזים בשנת 2003, ב-0.4 אחוזים בשנת 2004 וב-0.7 אחוזים בשנת 2005, לפני שגדל ב-2.4 אחוזים בשנת 2006 וחזר לקיפאון משמעותי בשנת 2007. בשנת 2007 עצמה, הייצור התעשייתי הגרמני גדל ב **-6.1 אחוזים** [8] .

שנה אחת אינה מבטאת עליונות מבנית.

רצף ממושך, לעומת זאת, מאותת שמשהו עמוק יותר מתרחש.

גרמניה חוותה צמיחה מקומית חלשה ובעיות תעסוקה חמורות בתחילת שנות ה-2000, ולעתים קרובות כונתה "האיש החולה של אירופה". עם זאת, באותה תקופה, חברות גרמניות ארגנו מחדש את שרשראות האספקה שלהן, הגבירו את אינטגרציית הייצור עם מרכז ומזרח אירופה, חיזקו את התחרותיות העלויות שלהן ושמרו על התמחות חזקה במוצרי הון, כימיקלים ורכב - מגזרים שנועדו להפיק תועלת רבה מהתיעוש הסיני וצמיחת השווקים המתעוררים.

איטליה הייתה במצב שונה.

עבור מגזרים איטלקיים רבים, סין הייתה מתחרה עוד לפני שהייתה לקוחה מרכזית.

במקביל, היא הפכה לשוק גדול עבור גרמניה למכונות, מכוניות ומוצרים תעשייתיים.

הבדל זה בסחורות מסייע להסביר מדוע אותו אירו יכול לייצר השלכות שונות בשתי הכלכלות.

מטבע יחיד אינו מתקן את מבנה הייצור.

להיפך, זה יכול להפוך את ההבדלים לגלויים יותר.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

האירו כמגבר, לא כהסבר כולל

.בשלב זה, ניתן להסיק מסקנה מדויקת יותר לגבי הקשר בין האירו לתחרותיות האיטלקית

- .האירו לא גורם לפריון הנמוך של איטליה
- .זה לא יוצר את הגודל הממוצע הקטן של עסקים
- .זה לא יוצר התמחות במגזרים מסורתיים
- .זה לא יוצר את עלייתה של סין
- .זה לא יוצר עצימות מו"פ נמוכה

.אבל זה מבטל כלי שבעבר אפשר פיצוי זמני על חלק מההשלכות של חולשות אלו

.לכן נכון יותר לראות בכך **הגברת עלות היעדר הרפורמה** ולא כסיבה המקורית לחולשה

במסגרת המטבע היחיד, מערכת ייצור יעילה ביותר יכולה להפיק תועלת עצומה מיציבות שער החליפין .ומגישה לשוק גדול

.למערכת שמאבדת פרודוקטיביות אין עוד קיצור דרך של פיחות ערך

.לכן, השיפוט לגבי האירו תלוי גם במה שכל מדינה מביאה לאיחוד

עבור איטליה, הבעיה הבסיסית הייתה שההתכנסות הנומינלית יוצאת הדופן שהושגה בשנות ה-90 לא .לוותה בהתכנסות מקבילה בכלכלה הריאלית

המדינה הצליחה להפחית את האינפלציה ואת הריביות הרבה יותר מהר מאשר הצליחה להגדיל את .הפריון והטכנולוגיה

- .את השינוי הראשון ניתן להשיג תוך מספר שנים באמצעות מדיניות מוניטרית, פיסקלית ושכר
- .השני דרש עשרות שנים של השקעה בעסקים, בחינוך, במחקר, בתשתיות ובמוסדות

.אסימטריה זו היא כנראה אחד המפתחות החשובים ביותר להבנת החוויה האיטלקית כולה עם האירו

כאשר פרץ המשבר הפיננסי העולמי בשנת 2008, איטליה לא נכנסה להלם עם בועת נדל"ן דומה לזו של .ספרד או מערכת בנקאית דומה לזו של אירלנד

. הוא נכנס עם בעיה אחרת, פחות מרהיבה: **כלכלה שצמחה לאט מדי במשך שנים**

.מסיבה זו, להלם שלאחר מכן יהיו השלכות כה עמוקות

.האירו ביטל את סיכון שער החליפין

.זה לא ביטל את הסיכון של קיפאון

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אתה ומסמכים של פרק 7

מדדי פריון 1995–2014 - ISTAT **.מדדי פריון 1995–2014: פריון עבודה ופריון כולל - ISTAT [1]**

בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2000: עלות עבודה ליחידה והשוואה בין איטליה לגרמניה. בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2000 **[2]**

–בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2007, טבלה על עלות העבודה והפריון האיטלקי בתקופה 1996 [3] בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2007 **2007.**

בנק איטליה - טכנולוגיה ודינמיקת היתרונות היחסיים: חלקה של איטליה ביצוא העולמי [4] והתמחות ענפית. בנק איטליה - טכנולוגיה ויתרונות יחסיים

בנק איטליה - ניתוח של כלכלות אזוריות והגורמים המשפיעים על אובדן נתח השוק האיטלקי [5] בתקופה 1999–2007. בנק איטליה - כלכלת האזורים האיטלקיים

בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2016, שחזור נתחי היצוא האיטלקי בין השנים 1999 ו-2007. בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2016 **[6]**

בנק איטליה - כלכלת האזורים האיטלקיים בשנת 2005: איכות, בינלאומיות ויכולת החברות [7] להתמודד עם תחרות בינלאומית. בנק איטליה - כלכלות אזוריות 2005

.דוח שנתי 2007, השוואה של הייצור התעשייתי האיטלקי עם צרפת, גרמניה וספרד - ISTAT [8] דוח שנתי 2007 - ISTAT

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 8

הפרטות - הטרנספורמציה של הקפיטליזם האיטלקי

מכל התמורות ששטפו את איטליה בשנות ה-90, מעטות השפיעו עמוקות על מבנה הבעלות של הכלכלה, על הקשר בין מדינה לשוק, על הרכב הקפיטליזם הלאומי ועל עצם מושג הכוח הכלכלי הציבורי כמו על תהליך ההפרטה. המונח, המשמש לעתים קרובות כאילו מצביע על תופעה ליניארית אחת, מקיף למעשה רצף מורכב הרבה יותר של עסקאות משפטיות, פיננסיות, תעשייתיות ורגולטוריות שהתפתחו במשך כמעט עשור ויושמו באמצעות מגוון כלים: הפיכת גופים ציבוריים לחברות מניות משותפות, מכירת ,מניות, הנפקות בשוק המניות, העברות לקבוצות יציבות של בעלי מניות, מכרזים, הנפקות לציבור ליברליזציה של שווקים שהיו מונופוליסטיים בעבר, יצירת רשויות עצמאיות והכנסת סמכויות מדינה , מיוחדות על מפעלים אסטרטגיים. סכומם לא רק יצר "פחות מדינה" בכלכלה; הוא יצר **מדינה אחרת** פחות מעורבת ישירות במגזרים רבים אך מעורבת יותר בהיותה בעלת מניות, רגולטורית, ערבה .לתחרות ושומרת על אינטרסים אסטרטגיים

בדיוק מסיבה זו, הזיכרון הפוליטי של ההפרטות האיטלקיות הוא לעתים קרובות פשוט יותר מההיסטוריה המתועדת. צד אחד של הדיון מתאר אותן כמעבר הכרחי מקפיטליזם ציבורי לא יעיל וחוב לכלכלה תחרותית יותר, משולבת בשווקים האירופיים וממושמעת מבחינה פיננסית; צד אחר מפרש אותן כחיסול מואץ של נכסים ציבוריים, המונע על ידי דחיפות גיוס כספים, מטרת ההצטרפות לאירו והרצון להעביר לגופים פרטיים פעילויות שנבנו במשך עשרות שנים עם הון ציבורי. שתי הפרשנויות לוכדות אלמנטים אמיתיים של הסיפור, אך הופכות מטעות כאשר הן טוענות שהן הופכות אותן להסבר מקיף, משום שהפרטות היו בו זמנית פעולות מימון ציבורי, רה-ארגון תעשייתי, טרנספורמציות שוק, מכשירים למודרניזציה של שוק ההון, ובמקרים מסוימים, החלטות שהותירו את סוגיית התחרות בלתי פתורה גם .לאחר שינוי הבעלות

כדי להבין מה קרה, יש צורך להפריד בין לפחות ארבעה תהליכים שלעתים קרובות חופפים זה לזה בדיון הציבורי. **הפרטה פורמלית** כוללת הפיכה משפטית של גוף ציבורי לחברה משותפת, גם כאשר המדינה ממשיכה להחזיק בכל ההון; **הפרטה מהותית** כוללת מכירת חלק או כל הרכוש הציבורי למשקיעים ;פרטיים; **ליברליזציה** עוסקת בפתיחת השוק לתחרות ויכולה להתרחש גם ללא הפרטת המפעיל הקיים לבסוף, **הרגולציה** קובעת את התנאים שבהם חברות ציבוריות או פרטיות יכולות לפעול בשווקים המאופיינים ברשתות, מונופולים טבעיים או חובות שירות ציבורי. ההיסטוריה האיטלקית בשנות ה-90 מציגה את כל השילובים הללו, לעיתים מתואמים זה עם זה, לעיתים מיושמים בסדר הפוך, עם השלכות [2][1] .שיופיעו רק בשנים שלאחר מכן

ממערכת האחזקות הממשלתית לחברת מניות משותפת

הצעד המכריע הראשון לא היה המכירה, אלא השינוי המשפטי. עוד לפני פרוץ משבר המטבע בסתיו המחוקק החל לשרטט מחדש את היקף ההתערבות הציבורית: חוק מס' 35 מיום 29 בינואר 1992, 1992 שבאה בעקבותיו מיום 25 במרץ הגדירו את השינוי של גופים כלכליים ציבוריים וחברות CIPE והחלטת אוטונומיות כשלב הראשון בתהליך רחב יותר שיוביל להנפקת מניות של המגזר הציבורי של הכלכלה חשובה במיוחד משום שהיא מבהירה את המסגרת הפוליטית של המבצע, עוד CIPE לשוק. החלטת לפני השלב האינטנסיבי ביותר של המכירות: רציונליזציה, יעילות כלכלית, יעילות, התאוששות כספי [1] .הציבור והתאמה להשלמת השוק האירופי המשותף

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

,הקפיצה האיכותית הגיעה עם צו חוק מיום 11 ביולי 1992, מס' 333, שהומר לחוק מיום 8 באוגוסט 1992 **לחברות מניות משותפות** , תוך **IRI, ENI, INA ו-ENEL** מס' 359. החוק קבע את הפיכתן הישירה של ייחוס הון המניות שלהן לאוצר; זכויות בעל המניות הציבורי ימומשו על ידי שר האוצר בהסכמה עם השרים המוסמכים. במילים אחרות, המדינה עדיין לא חדלה להיות הבעלים, אך שינתה את הצורה המשפטית ,שבאמצעותה מימשה את הבעלות: הגוף הכלכלי הציבורי הפך לחברה פרטית, בעלת הון מניות וכפופה [2] .לפחות באופן עקרוני, לקריטריונים ולמכשירים הקרובים יותר לאלה של מיזם השוק

ENI ו-ENEL ,כאן הופך להיות חיוני ההבדל בין הפרטה פורמלית להפרטה מהותית. ביולי-אוגוסט 1992 לא "נמכרו" לאנשים פרטיים; הן הפכו לחברות מניות משותפות עם הון ציבורי ראשוני. הבעלות יכלה להימכר לאחר מכן בתשלומים או להישאר ברובה בידי המדינה. לכן, השינוי התאגידי ייצג תנאי הכנה .שאפשר טכנית את הנפקת המניות, אך לא הוביל אוטומטית לאובדן השליטה הציבורית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה - ארבעת הממדים של ההפרטה האיטלקית

דוגמה איטלקית	האם זה יכול לקרות בלי האחרים?	מה באמת משתנה	תַהֲלִיך
הפכו IRI, ENI, INA ו-ENEL לחברות מניות משותפות בשנת 1992	כֵּן	האופי המשפטי של הישות: מישות ציבורית לחברה משותפת	**הפרטה רשמית**
Credito Italiano, COMIT, Telecom Italia, INA, Autostrade	כֵּן	הבעלות על ההון מועברת, במלואה או בחלקה, לאנשים פרטיים	**הפרטה משמעותית**
טלפוניה קווית עברה ליברליזציה החל מ-1 בינואר 1998	כֵּן	מפעילים חדשים יכולים להיכנס לשוק	**ליברליזציה**
רשות האנרגיה והגז מאז 1995; AGCOM מאז 1997	כֵּן	רשויות ותקנות מווסתות, תעריפים, גישה לרשתות תחרות ושירות אוניברסלי	**תַקָנָה**

מקורות: CIPE, בנק איטליה, חוק מס' 359/1992, AGCM.

לא היו רק ENI-ו IRI, מעבר זה שינה באופן עמוק את אופי הקפיטליזם הציבורי האיטלקי. במודל הקודם, חברות אחזקה פיננסיות: הן ייצגו מבנים תעשייתיים שדרכם שלטה המדינה בבנקים, פלדה, טלקומוניקציה, תשתיות, אנרגיה, הנדסת מכונות, מזון ופעילויות רבות אחרות. ההבחנה בין מדיניות תעשייתית, מדיניות תעסוקה, מימון ציבורי וניהול תאגידי הייתה לעתים קרובות פחות ברורה מאשר נטה במקום זאת להפריד בצורה ברורה (SpA) בשנים מאוחרות יותר. השינוי לחברות מניות משותפות יותר בין אחריות פוליטית לאחריות תאגידית, והציג מאזנים, הון, ניהול ויעדים כלכליים התואמים את הפתיחות העתידית של ההון ומשמעת השוק.

דיכוי משרד אחזקות המדינה בשנת 1993 היה הסמל המוסדי לשינוי זה. הבנק המרכזי של איטליה מזכיר כי הממשלה, לאחר שעדכנה את לוח הזמנים למימושים, דיכאה את המשרד ביוני של אותה שנה [3]. וזמן קצר לאחר מכן הקימה ועדה קבועה לייעוץ וערבות גלובלית כדי לסייע טכנית לתהליך ההפרטה לכן, לא הייתה זו רק שאלה של מכירת חברות: ארכיטקטורה אדמיניסטרטיבית שלמה שנבנתה סביב נוכחות ישירה של המדינה בתעשייה הלכה ונעלמה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הפרטה ומאסטריג: קשר הדוק, אך ללא אוטומטיזם משפטי

.אחת הנקודות החשובות ביותר לשיקום ללא פישוטים נוגעת לקשר בין הפרטות לאינטגרציה אירופית נכון לומר שהמסגרת האירופית החדשה הפעילה לחץ חזק מאוד על המערכת האיטלקית: השלמת השוק ,המשותף, המשמעת בסיוע המדינה, הליברליזציה של שירותים, הצורך להפחית גירעונות וחובות .ולאחר מאסטריכט, הסיכוי לאיחוד מוניטרי שינה באופן קיצוני את הסביבה שבה פעלו מפעלים ציבוריים ממרץ 1992 קישרה במפורש טרנספורמציה תאגידית להשלמת השוק האירופי המשותף CIPE החלטת [1] .ולצורך לשפר את התחרותיות של מערכת הייצור

עם זאת, מבחינה תיעודית, לא יהיה זה נכון לקבוע כי **מאסטריכט כפתה על איטליה את ההפרטה של חברות ספציפיות** . אמנת הקמת הקהילה האירופית שמרה על העיקרון, הכלול כעת בסעיף 345 לאמנת האיחוד האירופי ולאחר מכן בסעיף 222, לפיו האמנות אינן פוגעות בכללי המדינות החברות בנוגע למערכת הבעלות על רכוש. [4] אירופה הטילה מגבלות על תחרות, מימון ציבורי ופתיחת שווקים, אך לא .או אוטוסטרייד בצורות שאומצו בפועל ENI, INA, BNL, הורתה מבחינה חוקית לרומא למכור את טלקום

ההבחנה היא קריטית. **לחץ אירופי היה מרכיב הקשרי; ההחלטה על דרכי ההפרטה הספציפיות הייתה החלטה לאומית.** הבחנה זו מונעת הן את הכחשת חשיבות האינטגרציה האירופית והן את .הפיכתה לישות חיצונית שתכתיב בפשטות את הפוליטיקה האיטלקית

ההפרטה נכנסת לשלב המבצעי: 1993

אם 1992 הייתה שנת השינוי הרגולטורי, 1993 סימנה את תחילתן הלכה למעשה של מכירת השקעות משמעותית. הדו"ח השנתי של בנק איטליה לשנת 1993 מגדיר את מכלול היוזמות שבוצעו באותה שנה -וב **Italgel** -ויתרה על השליטה ב IRI .ובחודשים הראשונים של 1994 כאי-רציפות של ממש עם העבר ;הופרטה באמצעות הנפקה לציבור **Credito Italiano בעוד שבדצמבר , Cirio-Bertolli-De Rica** [3] . **Banca Commerciale Italiana** מספר חודשים לאחר מכן באה

,עסקאות אלו משמעותיות במיוחד משום שהן מדגימות שהתהליך לא החל במונופולים טבעיים גדולים אלא בעסקי בנקאות, תעשייה ומזון, שבהם ניתן היה להשיג העברות בעלות מבלי לטפל באופן מיידי בסוגיית הגישה לרשת חיונית. ערך העסקאות הללו היה עדיין צנוע יחסית בהשוואה להפרטות שיבואו במחצית השנייה של העשור, אך משמעותן המוסדית הייתה עצומה: לראשונה מאז בניית מערכת האחזקות בבעלות המדינה, המדינה ויתרה באופן שיטתי על השליטה בחברות גדולות שהיו מרכיב .מרכזי בקפיטליזם האיטלקי במשך עשרות שנים

בשנת 1993 לבדה, הטבלה ששוחזרה על ידי בנק איטליה רשמה הכנסות ברוטו של **2,752.9 מיליארד** -Italgel, 310.7 מ-Cirio-Bertolli-De **לירטות** עבור הפעילות העיקרית שנבחנה: 431.1 מיליארד מ Rica, 1,801.1 מ-Credito Italiano מיליארד מ 210-ו-SIV. [5] הנקודה החשובה היא לא רק גודל התמורה, שעדיין מוגבל בהשוואה לשנים שלאחר מכן, אלא גם השינוי בקנה המידה הפוליטי: לאחר שהמכירות הראשונות הושלמו בהצלחה, ההפרטה חדלה להיות תוכנית תיאורטית והפכה למנגנון .תפעולי שניתן לשכפל

חוק 474 משנת 1994: למכור במהירות, אך לשמור על סמכויות מיוחדות

הצעד החקיקתי העיקרי השני הגיע עם צו חוק מס' 332 משנת 1994, שהומר לחוק **מס' 474 מיום 30 ביולי 1994** , שמטרתו המפורשת הייתה להאיץ את הליכי מכירת מניות המדינה. [6] החוק הגדיר כלי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מכירה, כללים להצעות ציבוריות ואת האפשרות להכניס סמכויות מיוחדות לבעלי המניות הציבוריים לתקנון של חברות הפועלות במגזרים רגישים, מה שכונה בדרך כלל בשפה הפוליטית והפיננסית של "התקופה " **מניית הזהב** .

משמעותן של סמכויות מיוחדות אלו הייתה ברורה: המדינה יכלה לצמצם באופן דרסטי או לאבד את שליטת בעלי המניות מבלי לוותר לחלוטין על היכולת להתערב בהחלטות מסוימות הנחשבות אסטרטגיות. בנק איטליה משחזר כיצד ההוראה אפשרה סעיפי אישור ווטו בחברות הפעילות בתחומי הביטחון והשירותים הציבוריים, כמו גם מגבלות על אחזקת מניות בחברות מסוימות שעוברות הפרטה. הקפיטליזם האיטלקי המתהווה לא היה אפוא רק גרסה ליברלית של פשרה; הוא נותר מערכת שבה [7] המדינה ניסתה להפריד בין שליטה רגילה בחברה לבין הגנה על אינטרסים הנחשבים אסטרטגיים.

כלי **"כוח הזהב" עכשוויים** . העיקרון הפוליטי דומה, גם אם המסגרת המשפטית הנוכחית שונה: שליטה בבעלות עשויה להיות שייכת לשוק, אך המדינה ממשיכה לטעון לזכות להתערב כאשר פעולות תאגידיות או טכנולוגיות משפיעות על הביטחון הלאומי.

מבנקים ועד אנרגיה, קנה המידה משתנה: 1994–1996

בשנת 1994, הפעילות גדלה במהירות. בנק איטליה רושם הכנסות ברוטו של **12,703.9 מיליארד לירות** הנתח, IMI, COMIT, Nuovo Pignone מהפרטות העיקריות של אותה שנה, כולל הנתח הראשון של אחרות. בשנת 1995 הסכום הכולל ENI וחברות SME נתח של, INA, Acciai Speciali Terni הראשון של מניות נוספות של, Italtel, Ilva Laminati Piani, Enichem Augusta היה 13,462.1 **מיליארד** , כאשר שיצר לבדו **6,299 מיליארד** ; בשנת 1996 ההכנסות, ENI ומעל הכל הנתח הראשון של I-SME ו IMI, INA [5] . בסך **8,872 מיליארד** ENI העיקריות הסתכמו ב **-14,051.2 מיליארד** , עם נתח שני של

נתונים אלה מדגימים שני מאפיינים של התהליך. הראשון הוא אופיו המתקדם: חברות גדולות רבות לא נמכרו בעסקה אחת, אלא באמצעות מספר הנפקות עוקבות, מה שאפשר למדינה להפחית בהדרגה את חלקה ולנצל חלונות שוק מרובים. השני הוא מגוון השיטות: הנפקות לציבור, מכרזים, משא ומתן פרטי אג"ח להמרה ומכירות לקבוצות יציבות של בעלי מניות - כולן שירתו מטרות שונות ושיקפו את הניסיון ליישב בין מהירות, ערך מימוש, פיזור בעלי מניות ויציבות שליטה.

טבלה - ההפרטות העיקריות באיטליה 1993–1999

שָׁנָה	מִבצָע	שִׁיטָה	הועברה מניות	הכנסה ברוטו
1993	אשראי איטלקי	OPV	58.09%	1,801.1 מיליארד לירות
1994	COMIT	OPV	54.35%	2,891.2 מיליארד לירות
1994	מנה ראשונה ,INA	OPV	47.25%	4,530.0 מיליארד לירות
1995	שיעור ראשון ,ENI	OPV	15.00%	6,299.0 מיליארד לירות
1996	מנה שנייה ,ENI	OPV	15.82%	8,872.0 מיליארד לירות
1997	מנה שלישית ,ENI	OPV	17.60%	13,230.0 מיליארד לירות
1997	טלקום איטליה	OPV + גרעין יציב	39.54%	22,883.0 מיליארד לירות
1998	שיעור 4 ,ENI	OPV	14.83%	12,995.0 מיליארד לירות
1998	BNL	OPV	67.85%	6,707.0 מיליארד לירות
1999	אנל	OPV	35.5%	34,828.0 מיליארד לירות
1999	כבישים מהירים	OPV + מכירה פומבית	87.0%	13,500.0 מיליארד לירות

הכנסות מצטברות מהפעילות העיקרית שנרשמו על ידי בנק איטליה, 1993–1999: 152,347.1 מיליארד לירות, שווה ערך לכ-78.68 מיליארד אירו. [5]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

יש לפרש את הטבלה בזהירות משום שהיא מודדת את **ההפרטות העיקריות שנשקלו על ידי בנק איטליה** ולאו דווקא כל מכירת השקעות במגזר הציבורי; לכן, מקורות אחרים משתמשים במספרים שונים. בדיון פרלמנטרי במרץ 1998, לדוגמה, צוינו כ **-63 מיליארד לירות של הכנסות מפעילות** וכ **-25** ENI **שנוהלה ישירות על ידי האוצר בשנים 1992–1997** , עוד **8,400 מיליארד** מפעילות קבוצת IRI-**אלף מיליארד** מ **לא כולל טלקום; באותה תקופה, שחזור פרלמנטרי הצביע על **117 מיליארד לירות** ,**של סך ההכנסות ברוטו** בין האוצר לגופים ציבוריים. [8] נתונים אלה אינם סותרים: הם מודדים היקפים שונים, ודווקא מסיבה זו בניתוח קפדני תמיד יש צורך לציין אילו חברות ואילו מעבירים כלולים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טלקום איטליה: כאשר הפרטה קודמת לתחרותיות מלאה

מכירת טלקום איטליה בשנת 1997 מייצגת את אחד המקרים המלמדים ביותר בתהליך כולו, משום שהיא מאפשרת לנו להבחין באופן כמעט דידקטי בין הפרטה לליברליזציה. הממשלה יזמה את מכירת קבוצת הטלקום המשולבת באמצעות גיוס שבנק איטליה מכמת כ **-39.54 אחוזים מההון הרגיל** , עם הכנסות ברוטו של כ **-22,883 מיליארד לירטות** ; הליברליזציה המלאה של הטלפוניה הקווית הייתה [9][5] .אמורה להיכנס לתוקף החל **מה-1 בינואר 1998** , ביישום ההנחיות האירופיות

לכן, הרצף היה מדויק מאוד: תחילה מכירת נתח משמעותי מהמונופול המשולב, ולאחר מכן פתיחה מוחלטת של שוק הטלפוניה הקווית. בחירה זו כבר עוררה סוגיות תחרותיות באותה עת. רשות התחרות קראה שוב ושוב ללליברליזציה מהירה, גישה הוגנת לתשתיות וכללים המסוגלים למנוע מהמונופול הקודם [9] .לנצל את מעמדו ברשת כדי להפריע למתחרים חדשים

עצמה, בדו"ח שלה משנת 1998, ציינה לאחר מכן כי מכירת השקעותיה של חברת טלקום AGCM-ה בוצעה באופן שהיה פונקציונלי רק באופן חלקי ליצירת מבנה תחרותי, משום שהקבוצה הופרטה תוך .שמירה מהותית על שילוב הפעילויות השונות, במקום להעריך הפרדה עמוקה יותר של חברות התפעול זוהי ביקורת מוסדית חשובה: היא מדגימה כי **הפרטת מונופוליסט אינה שקולה באופן אוטומטי** [10] . **ליצירת שוק תחרותי**

זוהי אחת הנקודות שהדיון הציבורי נוטה לפספס. אם חברה ציבורית בעלת כוח שוק חזק פשוט הופכת לחברה פרטית מבלי ליצור תנאי תחרות אפקטיביים, הבעיה הכלכלית יכולה להשתנות באופייה מבלי להיעלם: ניתן להחליף את רנטת המונופול הציבורית ברנטת מונופול פרטית. איכות הרגולציה והגישה .לרשת הופכות אז לחשובות לפחות כמו הבעלות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הפרטה חלקית וקביעות של המדינה האסטרטגית :ENI

לעומת זאת, מראה כיצד הפרטה וקביעות של שליטה ציבורית יכלו להתקיים יחד. בין ,ENI דרכה של השנים 1995 ו-1998 מומשו ארבע תשלומים גדולים: **6,299 מיליארד לירות בשנת 1995, 8,872 בשנת 1996, 13,230 בשנת 1997 ו-12,995 בשנת 1998** , בסך הכל קרוב ל **-41,400 מיליארד לירות** [5] .על פי שחזור הבנק של איטליה ,

לפיכך, החברה פתחה את הונה לשוק במידה משמעותית, אך לא הפכה לחברה מנותקת לחלוטין מהשפעת הציבור. מודל זה יימשך זמן רב בקפיטליזם האיטלקי: המדינה ויתרה על ניהול ישיר של כל ההחלטות התעשייתיות אך שמרה על אחזקות וכלים משילותיים בקבוצות מסוימות שנחשבו חיוניות .לאנרגיה, תשתיות, ביטחון או מדיניות תעשייתית

קדמה ENI עם זאת, הבנק המרכזי של איטליה הדגיש סוגיה רלוונטית: בתחום הגז הטבעי, הפרטת ליברליזציה המלאה של השוק, מה שיצר מתח פוטנציאלי בין האינטרס של בעלי המניות הפרטיים בשימור רווחיות החברה לבין האינטרס הקולקטיבי בקידום תחרות רבה יותר. [11] שוב מדובר בבעיית הרצף: כאשר נמכרת אחזקה לפני שכללי השוק מוגדרים במלואם, הערך שהמשקיע משלם משלב בהכרח גם את התנאים הרגולטוריים הקיימים; ליברליזציה מאוחרת יותר יכולה לפיכך משמעותה .הפחתה של חלק מדמי השכירות על בסיסם הוערך הנכס

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ההשמה הגדולה ביותר וההפרדה בין מכירות לליברליזציה :ENEL

בשנת 1999 התרחשה אחת הפעולות החשובות ביותר מבחינה סמלית וכלכלית בכל המחזור: גיוס של שהניב כ **-34,828 מיליארד לירטות לאוצר** , השווה לכמעט **18 מיליארד יורו** , **ENEL-אחוזים מ 35.5** הבנק של איטליה הגדיר זאת כהנפקה ראשונית לציבור המשמעותית ביותר שבוצעה אי פעם באיטליה . [12] .ואחת הגדולות באירופה; יחד עם זאת, האוצר עדיין שמר בידי **64.5 אחוזים** מההון

אולם, אפילו כאן, לא ניתן להבין את מכירת המניות ללא רפורמה בשוק החשמל. צו חקיקה **מ-16 במרץ** האירופית, יזם את הליברליזציה של המגזר, הפריד בין CE/**מס' 79** , המיישם את הנחיית 96/92 **1999,** והטיל מגבלות על ריכוז הייצור והמכירות; רשת ההולכה עברה ארכיטקטורת ENEL פעילויות שונות של [13] .ניהול שונה

אם תתבצע מבלי להפחית את מעמדה הדומיננטי ,ENEL רשות ההגבלים העסקיים התעקשה כי הפרטת .בייצור, הייתה מסתכנת בהחלפת מונופול ציבורי במבנה פרטי שעדיין כמעט ולא היה ניתן לערעור עליו לפיכך, רפורמת החשמל מציגה את המודל השלם ביותר של הטרנספורמציה האיטלקית: הפרטה [14] חלקית של המפעיל ההיסטורי, ליברליזציה חקיקתית, הפרדה תפקודית של פעילויות ובניית רשות .עצמאית לרגולציה של המגזר

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.כבישים מהירים: הפרטת מונופול טבעי דורשת רגולציה שונה משוק רגיל

עם תמורה ברוטו של כ **13,500-** , **Autostrade אחוזים ממניות 87** IRI שוב בשנת 1999, מכרה **מיליארד לירטות** , בחלקה באמצעות מכרז לקבוצת בעלי מניות יציבה ובחלקה באמצעות הנפקה לציבור. [15] פעולה זו לוקחת את הבעיה אף רחוק יותר מזו של טלקומוניקציה או אנרגיה, מכיוון שרשת כבישים מהירים אינה יכולה להיות נתונה לאותה תחרות כמו שוק שבו מספר חברות מוכרות את אותה סחורה באותו מקום: לא ריאלי מבחינה כלכלית לבנות כבישים מהירים מקבילים רק כדי ליצור תחרות.

כאשר תשתית המאופיינת באלמנטים של מונופול טבעי מופרטת, איכות התוצאה תלויה בחוזה **הזיכיון** ,בתעריפים, בהתחייבויות השקעה, בפיקוח וביכולת המדינה לאכוף את הסכם הזיכיון. במקרים אלה , הפרטה אינה מפחיתה מחשיבותה של המדינה; היא משנה את תפקידה, והופכת אותה מספק שירותים ישיר לרגולטור ומעניק שירותים.

ודווקא בשינוי הזה טמונות כמה מהבעיות הבאות של הקפיטליזם האיטלקי: מכירה יכולה להיות מהירה יותר מבחינה טכנית מבניית מנגנון רגולטורי המסוגל להטיל משמעת על סוחר פרטי בעל כוח מיקוח חזק ביותר במשך עשרות שנים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מדוע הופרטה: ארבע מטרות שונות

מסמכים מאותה תקופה מראים כי להפרטות לא הייתה מטרה אחת. בנק איטליה מזכיר כי הספר הירוק של משרד האוצר, התוכנית לארגון מחדש של חברות ממשלתיות ומסמכים ממשלתיים אחרים ציינו בין מטרות התהליך את שינוי מבני הבעלות של הכלכלה האיטלקית, הרחבת מבנה אחזקות המניות, הגברת התחרות והפחתת החוב. [7] מטרות אלו לא היו בהכרח תואמות בכל פעולה בנפרד.

מקסום הכנסות עלול, למעשה, לדחוף את המדינה למכור חברה משולבת ודומיננטית, משום שמונופול שווה יותר מאוסף של חברות נפרדות הנתונות לתחרות עזה; עידוד תחרות, לעומת זאת, עלול לדרוש פירוק הקבוצה ובכך להפחית באופן פוטנציאלי את מחיר המכירה הכולל; חלוקת מניות בין חוסכים קטנים רבים עלולה לעודד אחזקה נרחבת במניות אך להחליש את השליטה; ובחירת גרעין יציב של בעלי מניות עלולה להוביל לממשל מרוכז יותר אך להפחית את פיזור הבעלות.

בנק איטליה, בהערכה משמעותית במיוחד שגובשה בסוף העשור, ציין כי בפועל **ניתנה עדיפות לעתים קרובות לעלייה בהכנסות הציבוריות יוצאות הדופן** וכי במספר מקרים הקבוצות המשולבות נותרו ללא שינוי, תוך ויתור על תחרות אפשרית גדולה יותר. [7] אין מדובר בשיפוט פוליטי רטרוספקטיבי: זוהי הערכה הכלולה בדוח המוסדי של התקופה.

טבלה - יעדי הפרטה וסכסוכים אפשריים

קונפליקט אפשרי	כלי קוהרנטי	מַטָרָה
זה יכול לתמרץ מכירה של עסקים משולבים עם תשואות גבוהות	למכור מהר ולמקסם את המחיר	**להפחית את החוב הציבורי**
עלול להפחית את ערך המימוש המיידי	פעילויות, רשתות ומפעילים נפרדים	**הגברת התחרות**
יכול לייצר דפוסי בקרה לא יציבים	הנפקה ציבורית ואחזקת מניות נרחבת	**הרחב את שוק המניות**
יכול לרכז בעלות	קבוצות יציבות של בעלי מניות	**צור דוגמאות פרטיות יציבות**
זה עלול ליצור אי ודאות עבור משקיעים וסכסוכים עם הכללים האירופיים	נתח זהב / כוחות מיוחדים	**הגנה אסטרטגית**
לא מבטיח באופן אוטומטי השקעה או תחרות	משמעת שוק, ניהול אוטונומי	**יעילות עסקית**

התרומה לתקציב הציבורי הייתה אמיתית, אך לא יכלה להיות מכרעת

ההיבט הפיסקאלי של ההפרטות היה רחוק מלהיות שולי. התמורה מהמניות שהוחזקו ישירות על ידי יכלה ENI-ו IRI האוצר הוקצה לקרן פירעון החוב הציבורי, בעוד שהתמורה מהמכירות שבוצעו על ידי לשמש להפחתת חובותיהן. [7] בין השנים 1993 ו-1999, ההפרטות העיקריות ששקל הבנק של איטליה [5] . הניבו הכנסות מצטברות של **152,347 מיליארד לירטות** , השווה ערך לכ **-78.7 מיליארד יורו**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ההכנסות מהפעילות, ENI בשנת 1997, שנת ההפרטה הגדולה של חברות הטלקום והחלק השלישי של ואוטוסטרד, הן הגיעו ליותר מ **-48** ENEL העיקרית עלו על **40 מיליארד לירות** ; בשנת 1999, עם **מיליארד** . [5] אלו היו סכומים עצומים לאותה תקופה ומספיקים כדי לייצר תרומה קונקרטית להפחתת מצב החוב ולאמינות הפיסקלית של איטליה בתקופת ההתכנסות לעבר האירו.

אבל הכנסות מהפרטה הן, מעצם הגדרתן, **רווח חד פעמי בנכס** . הן יכולות להפחית את מצב החוב בעת גבייתן, אך הן אינן משנות באופן אוטומטי את האיזון המבני של כספי הציבור; יתר על כן, אם הנכס שנמכר יצר דיבידנדים, המדינה מוותרת על חלק מהזרימות העתידיות. לכן, הערכה כלכלית נכונה חייבת לקחת בחשבון את המחיר שנגבה, את החוב המופחת, את הריבית שנחסכה, את הדיבידנדים שאבדו וכל השפעה פוטנציאלית על הפריון והתחרות.

זו הסיבה שלא מספיק לשאול האם "המדינה הרוויחה הרבה כסף". השאלה הרלוונטית יותר היא האם היא **המירה נכס הון למבנה פיננסי ותעשייתי טוב יותר** .

שוק ההון: טרנספורמציה פחות גלויה אך מכרעת

מטרה מרכזית של ההפרטות הייתה גם להרחיב את שוק המניות האיטלקי ולהפוך כלכלה שתלויה היסטורית במידה רבה באשראי בנקאי למערכת שבה ניתן יהיה לממן נתח גדול יותר מהון התאגידי דרך הביאו מיליוני ENEL-ו Credito Italiano, IMI, INA, ENI, Telecom, BNL השוק. ההנפקות לציבור של Piazza Affari. חוסכים ישירות לשוק המניות והגדילו את שווי השוק של.

מנקודת מבט זו, הפרטות מילאו תפקיד רחב הרבה יותר מאשר העברת בעלות בלבד: הן יצרו מניות נזילות בתאגידים לאומיים גדולים, הגדילו את מספרן וגודלן של חברות ציבוריות, ותרמו למודרניזציה של התיווך הפיננסי. מערכת תעשייתית שבה כמעט כל החברות הגדולות תלויות במדינה או בבנקים שונה מבחינה מבנית מזו שבה הון מוסדי ומשקיעים פרטיים יכולים לרכוש מניות בשוק.

אך אפילו מטרה זו הניבה תוצאות לא ליניאריות. בנק איטליה ציין כי המטרה של יצירת אחזקות מניות נרחבות, במקרים מסוימים, נעקפה לאחר מכן על ידי תהליכי ריכוזיות והצעות רכישה פומביות שהחזירו את השליטה לידי קבוצות קטנות יותר. [7] לכן, ההפרטה לא יצרה באופן אוטומטי את המודל האנגלו-סקסי של חברה ציבורית נרחבת; הקפיטליזם האיטלקי המשיך להראות נטייה חזקה לריכוז שליטה.

השינוי האמיתי: המדינה מפסיקה להיות נוכחת בכל מקום, אך לא נעלמת.

בסוף שנות ה-90, הקפיטליזם האיטלקי היה שונה בתכלית מזה שפתח את העשור. המדינה מכרה את כל מגזר המזון הציבורי ואת כל תעשיית הפלדה הציבורית שנחשבו לחלק מבנייה מחדש של בנק מכרה את טלקום ENEL-וב ENI-איטליה, הפרטה בנקים חשובים, הניחה אחזקות משמעותיות ב ושינתה את נוכחותה במגזרים רבים. בנק איטליה IRI איטליה ואוטוסטרד, צמצמה באופן דרסטי את גודל -הערך כי בעשור **גובו כ-17,000 מיליארד לירות ממכירת בנקים ציבוריים** , כמעט **9,500 מיליארד מ** . וכ **-23,000 מיליארד ממניות טלקום איטליה ENI** כ **-41,400 מיליארד מארבעת המנות של** , **INA** [16]

.אבל המדינה לא נסוגה מהכלכלה. היא שינתה את עמדתה

היא נותרה בעלת מניות משמעותית בחברות אנרגיה ותעשייה, המשיכה להפעיל סמכויות מיוחדות במגזרים אסטרטגיים, חיזקה רשויות עצמאיות ושמרה על היכולת לווסת רשתות, זיכיונות ושירותים אוניברסליים. המעבר, אם כן, לא היה מקפיטליזם ממלכתי לקפיטליזם פרטי לחלוטין; הוא היה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

,מקפיטליזם **של אחזקות מדינה נרחבות** למערכת מעורבת שבה בעלות ציבורית סלקטיבית, הון פרטי .בורסת ניירות ערך, רגולטורים ואילוצים אירופיים יצטרכו להתקיים יחד

.זוהי כנראה ההגדרה המדויקת ביותר של טרנספורמציה

?השאלה המכרעת: קודם כל להפריט או קודם כל ליברליזציה

במבט לאחור על התהליך כולו, עולה אחת הסוגיות החשובות ביותר ועדיין רלוונטיות למדיניות תעשייתית: **הרצף שבין הפרטה לליברליזציה** . כאשר השוק נפתח ומוסדר לפני המכירה, המדינה יכולה להגדיר את המבנה התחרותי מבלי להתחשב באינטרסים של בעלי מניות פרטיים שכבר השקיעו במפעיל הקיים; כאשר המכירה קודמת לליברליזציה, ערך החברה משלב חלק מדמי השכירות הנובעים .מהמבנה הקיים, ורפורמות עוקבות עלולות להתנגש באינטרסים של הבעלים החדשים

בסוף העשור, בנק איטליה ציין במפורש שבמקרים מסוימים מכירת מניות בחברות שירות ציבוריות קדמה לליברליזציה, מה שיצר התנגדות לפתיחת השווקים לאחר מכן. [7] חברות הטלקום והגז הן .מראה בו-זמניות גדולה יותר בין רפורמת שוק להשמה ENEL, המקרים הבולטים ביותר; לעומת זאת

,הבחנה זו עוזרת לנו להבין מדוע לא ניתן להעריך את כל ההפרטות באופן שווה. מכירת בנק, חברת מזון מפעל פלדה, מפעיל טלפונים או רשת כבישים מהירים פירושה התמודדות עם סוגיות כלכליות שונות .לחלוטין

?"האם הם היו "מכירות

אפילו המונח "מכירת חירום", הנמצא בשימוש נרחב בוויכוחים פוליטיים, דורש הגדרה מחמירה לפני שניתן ליישמו. כדי להוכיח שעסק נמכר במחיר נמוך באופן עקבי מערכו, יהיה צורך לבנות תוצאה נגדית המבוססת על תזרימי מזומנים, חוב, השקעות נדרשות, סיכון רגולטורי ותנאי שוק נוכחיים, במקום פשוט .להשוות את מחיר המכירה לערך שהעסק היה משיג שנים רבות לאחר מכן

ניתן לדון בצדק בחלק מהפעולות במונחים של מבנה השליטה, הרגולציה, התזמון או חלוקת הערך; אין זה אומר בהכרח שהתוכנית כולה הייתה מכירה פומבית. באופן דומה, העובדה שהפרטה יצרה מחיר גבוה אינה מוכיחה כשלעצמה שהיא הייתה אופטימלית מבחינה כלכלית עבור המדינה: מחיר גבוה יכול .לשקף את העברת רנטת המונופול הרווחית ביותר למגזר הפרטי

.לכן, יש לבצע את ההערכה על בסיס כל עסקה בנפרד

זו בדיוק הסיבה לכך ששחזור ממשלתי ותיעודי אינו יכול לאמץ את השפה החגיגית של "מודרניזציה בלתי ".נמנעת" או את השפה הבלתי מובחנת של "חיסול המדינה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מה שהושג בפועל

,התהליך יצר השפעות שקשה להכחיש. הוא הפחית את חובותיהם של מספר תאגידים ציבוריים גדולים יצר משאבים יוצאי דופן שיועדו גם להפחתת חובות, תרם להתרחבות שוק המניות, הטיל משמעת פיננסית חזקה יותר על עסקים רבים, הפריד בהדרגה בין פונקציות תעשייתיות ומנהליות, והאיץ את .יצירתה של מערכת רגולטורית עצמאית

;במגזר הבנקאות, סופו של המגזר הציבורי בקנה מידה גדול שינה באופן קיצוני את מערכת האשראי בתחום התקשורת, הליברליזציה עודדה את כניסתם של מפעילים חדשים; באנרגיה, החלו רפורמות להפרדת ייצור, הפצה ומכירות; בחברות גדולות הרשומות לציבור, נוכחותם של משקיעים מוסדיים .ופרטיים שינתה את הממשל, השקיפות ומשמעת השוק

.לכן יהיה זה שגוי לתאר את התהליך כולו כגניבת נכסים פשוטה

?ומה אבד

.במקביל, חלק מיכולתה של המדינה לכוון ישירות השקעות תעשייתיות ואסטרטגיות תאגידיות צומצמה במגזרים מסוימים, סוגיית התחרות טופלה מאוחר יותר מהמכירה; באחרים, מבנה הבעלות התרכז במהירות; בכמה חברות שירות, ההפרטה יצרה את הצורך בבניית רגולטורים חזקים יותר דווקא משום .שהמפעיל הפרטי יכול היה לשלוט בשירות חיוני

יתר על כן, כאשר נכס אסטרטגי נמכר, המדינה מחליפה תזרים מזומנים עתידי בתמורה מיידית. בחירה זו עשויה להיות רציונלית אם ההון המתקבל מפחית חוב יקר מאוד או אם המיזם הפרטי מגביר משמעותית את היעילות וההשקעות; עם זאת, היא הופכת לפחות משתלמת אם התמורה נספגת מבלי לשנות באופן מבני את מצב המס, או אם הרגולציה מאפשרת לבעלים החדש להפוך עמדה ציבורית .דומיננטית לנכס פרטי להשכרה

.זו הסיבה שלא ניתן לבטא את השיפוט האמיתי על הפרטות על ידי התבוננות רק ביום ההשמה

יש לבטא זאת לאחר עשרות שנים, תוך השוואת **מימון ציבורי, תחרות, השקעות, איכות שירות, מבנה** . **תעשייתי ושליטה אסטרטגית**

האיזון ההיסטורי: לא נסיגה של המדינה, אלא המטמורפוזה שלה

המשמעות העמוקה יותר של ההפרטות האיטלקיות של שנות ה-90, אם כן, אינה טמונה רק בכמות הנכסים שנמכרו. היא טמונה בשינוי ביחסים בין פוליטיקה לקפיטליזם. המדינה היזמית של הרפובליקה הראשונה, שהייתה בעלת רשת עצומה של בנקים, תעשיות ושירותים, הוחלפה בהדרגה במדינה שביקשה לשלוט במערכת באמצעות רגולציה, אחזקות מניות סלקטיביות, ויתורים, רשויות עצמאיות .וסמכויות מיוחדות

הקפיטליזם האיטלקי הפך לפיננסי יותר, פתוח יותר לשוק, משולב יותר במעגלים בינלאומיים וחשוף יותר למשמעת של בעלי מניות פרטיים; במקביל, הוא איבד חלק מיכולתו לרכז ישירות השקעות .ואסטרטגיות תעשייתיות בתוך קונגלומרטים ציבוריים גדולים

מאותו רגע ואילך, השאלה האסטרטגית לא תהיה עוד פשוט **"אילו מפעלים צריכה להיות בבעלות המדינה?"** , אלא שאלה מורכבת הרבה יותר: **"אילו פונקציות כלכליות צריכה להיות לשלוט על "?המדינה גם כאשר היא אינה בעלת הבעלים הישירה של המפעל**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

זוהי שאלה שעוברת לאורך כל ההיסטוריה של איטליה לאחר מכן, מליברליזציה של האנרגיה ועד "הכוח הזהב", מאבטחת טלקומוניקציה ועד הגנה, מנמלים ועד רשתות חשמל, ממוליכים למחצה ועד נתונים.

לכן, ההפרטות של שנות ה-90 לא היו רק דף במדיניות כלכלית.

זה היה הרגע שבו **השתנה דקדוק הכוח הכלכלי האיטלקי עצמו** .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 8

[1] CIPE - החלטה מיום 25 במרץ 1992 על הפיכת גופים כלכליים ציבוריים לחברות מניות משותפות ועל ההנחיות לתהליך ההפרטה.

[2] הפיכת 359 - מס' 1992, באוגוסט 8 חוק IRI, ENI, INA ו-ENEL לחברות מניות משותפות וייחוס ההון לאוצר.

[3] בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 1993, כרונולוגיה של תחילת הפעילות של ההפרטות והפעילות הגדולה הראשונה של IRI.

[4] אמנת האיחוד האירופי, סעיף 222 - ניטרליות האמנות ביחס למערכת הבעלות על רכוש של המדינות החברות.

[5] בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 1999, טבלה B17, "הפרטות עיקריות באיטליה בשנות ה-90".

[6] חוק 30 ביולי 1994, מס' 474 - זירוז הליכים למכירת אחזקות של המדינה וגופים ציבוריים.

[7] בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 1999, הערכת מבנה, מטרות ורצף ההפרטות-ליברליזציות.

[8] בית הנבחרים והסנאט - נתונים פרלמנטריים על סך כל ההפרטה בתקופה 1992–1997.

[9] AGCM - ליברליזציה ותחרות בתחום התקשורת.

[10] AGCM - הערכה של הפרטת טלקום איטליה והמבנה התחרותי של השוק.

[11] בנק איטליה - הפרטת ENI וליברליזציה של שוק הגז בעקבותיה.

[12] בנק איטליה - הנפקת ENEL מכירת מניות ותמורה ברוטו בשנת 1999.

[13] צו חקיקה מ-16 במרץ 1999, מס' 79 - ליברליזציה של שוק החשמל.

[14] AGCM - אינדיקציות על הקשר בין הפרטת ENEL לבין תחרות בשוק החשמל.

[15] בנק איטליה - הפרטת אוטוסטרייד, מכירת מניות והכנסות לשנת 1999.

[16] בנק איטליה - סיכום גביות עבור בנקים ציבוריים, INA, ENI וטלקום איטליה בשנות ה-90.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

'חלק ד

מדינה חברתית ושוק עבודה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 9

עבודה ושכר - בעיית ההתאמה הפנימית

השינוי בשוק העבודה האיטלקי הוא אחד התחומים שבהם האינטגרציה המוניטרית האירופית משפיעה בצורה העמוקה ביותר על המבנה החברתי של המדינה, אך זהו גם אחד התחומים שבהם הכי קל לייחס לאירו תופעות שמקורן שונה, ובמקרים מסוימים קדמו למטבע האחיד. כדי להבין את משמעותה, עלינו להתחיל בהבחנה מרכזית: איטליה לא החלה לשנות את השכר, את המיקוח ואת יחסי התעסוקה לאחר ה-1 בינואר 1999, משום שהמעבר למודל שבו יציבות מחירים, ריסון שכר וגמישות תעסוקתית תפסו תפקיד חשוב יותר ויותר החל שנים רבות קודם לכן, כאשר המדינה החליטה להחליף בהדרגה את ההתאמה באמצעות אינפלציה ופיחות באסטרטגיה של התכנסות פנימית.

נקודת המפנה הגדולה התרחשה בין השנים 1992 ו-1993, כאשר משבר הלירה, מצב החירום במימון הציבורי והסיכוי לחתימת אמנת מאסטריכט חייבו שינוי לא רק של המדיניות המוניטרית, אלא גם של האופן שבו השכר והמחירים נוצרו בכלכלה האיטלקית. במודל הקודם, דינמיקת השכר הסתמכה זה מכבר על מנגנוני הצמדה למדד שהגנו על העובדים מעליות מחירים, אך בו זמנית תרמו להעברת זעזועים אינפלציוניים לכל המערכת הכלכלית. ביטול ההדרגתי של הסקאלה ניידת (המדרגות הנעות) ופיתוח מדיניות ההכנסות שינו את הקשר הזה, והעבירו את המשימה של התאמת צמיחת השכר להפחתות האינפלציה למשא ומתן ושיתוף פעולה בין הממשלה, איגודי העובדים והעסקים.

הפרוטוקול **בנושא מדיניות הכנסות ותעסוקה מ-23 ביולי 1993** , שנחתם על ידי ממשלת צ'יאמפי עם איגודי עובדים וארגוני מעסיקים, מייצג את המסמך הבסיסי של שינוי זה, משום שהוא הצהיר במפורש כי מדיניות ההכנסות צריכה לתרום לבלימת האינפלציה, להפחתת חובות וגירעונות וליציבות המטבע, ובכך הציב את מערכת יחסי העבודה במסגרת אסטרטגיית ההתכנסות האירופית הרחבה יותר. הפרוטוקול לא עסק רק במתינות שכר: הוא עיצב מחדש את מבנה המיקוח בשתי רמות, לאומית ותאגידית או טריטוריאלית, וניסה ליצור קשר מסודר יותר בין דינמיקת שכר, פריון ויעדים מקרו-כלכליים. [1]

חשוב להבין את המשמעות הכלכלית של בחירה זו מבלי להפוך אותה רטרואקטיבית להצלחה בלתי מסויגת או למקור כל חולשות השכר שבאו לאחר מכן. הפרוטוקול נולד באיטליה שחוותה זה עתה משבר מטבע ונזקקה לשכנע את השווקים ואת השותפים האירופיים ביכולתה להפחית את האינפלציה באופן בר-קיימא. בהקשר זה, צמיחת השכר הנומינלי שעולה באופן שיטתי על הפריון הייתה מקשה הרבה יותר על שמירת יציבות המחירים והייתה משחזרת את המנגנון שבשנים קודמות חייב מעת לעת את התאמת הלירה. לכן, מתינות השכר הייתה חלק מאסטרטגיה מקרו-כלכלית התואמת את המשטר החדש שאיטליה ניסתה לבנות, אך הצלחתה הייתה תלויה בתנאי שיהפוך לבעייתי יותר ויותר: אם השכר יגדל פחות מהר בתמורה ליציבות רבה יותר, הפריון והתעסוקה יצטרכו לעלות מספיק כדי לאפשר לאחר מכן צמיחה בהכנסה הריאלית.

מראים עד כמה מורכב היה המעבר. בתקופה שבין **1991 ל-1995** , השכר למעשה לא היה ISTAT נתוני מסוגל לשלב באופן מלא את העליות בפריון ורשם אובדן קל של כוח קנייה; עם זאת, בחמש השנים שלאחר מכן, השכר הריאלי התאושש והמשיך לצמוח פחות מהפריון, בעוד שמשנת 2001 הדינמיקה השתנתה שוב משום שההאטה בפריון הפכה כה בולטת עד ששינתה את הקשר שתמך בשיווי המשקל הקודם. [2]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

רצף זה חיוני משום שהוא מראה כי לא ניתן להסביר את הקיפאון בשכר האיטלקי פשוט באמירה שמדיניות ההכנסות "הורידה את השכר". במחצית השנייה של שנות ה-90, אכן חלה התאוששות בכוח הקנייה, והמתינות סייעה להפחית את האינפלציה ולבסס את מעמדה המוניטרי של איטליה. הבעיה העמוקה יותר צצה כאשר הפריון החל לצמוח לאט מדי, משום שבמערכת שבה העלייה בת-קיימא בשכר הריאלי תלויה בטווח הארוך בכמות הערך המיוצרת לשעת עבודה, פריון כמעט קפוא מצמצם בהכרח את המרחב הזמין לעליות שכר לא אינפלציוניות.

זוהי מערכת יחסים זו, הרבה יותר מאשר חברות פשוטה בגוש האירו, שמלווה את איטליה בשלושים השנים הבאות.

עם זאת, המטבע האחיד שינה באופן קיצוני את ההקשר שבו היה צורך לפתור את הבעיה. לפני 1999, אובדן תחרותיות שהצטבר עקב עלויות ומחירים גבוהים יותר מאלה של שותפותיו יכול היה להיות מקוזז לפחות באופן זמני, על ידי פיחות הלירה; לאחר קיבוע בלתי הפיך של שערי החליפין, אפשרות זו נעלמה, מול כלכלות אחרות בגוש האירו. לכן, ההתאמה הייתה צריכה להיות מושגת באמצעות עלייה בפריון ארגון ייצור שונה, מתן עלויות, או, בשלבי מיתון, באמצעות צמצום התעסוקה והביקוש. זוהי המשמעות הכלכלית של "התאמה פנימית": לא מדיניות ספציפית שננקטה בשנה נתונה, אלא תוצאה של העובדה שבתוך מטבע משותף, חוסר איזון יחסי בין כלכלות לא ניתן עוד לתקן על ידי שינוי שער החליפין הנומינלי.

איטליה נכנסה לארכיטקטורה החדשה הזו לאחר שכבר החלה בתהליך שני שנועד לשנות באופן עמוק את שוק העבודה: פתיחה הדרגתית לצורות חוזיות גמישות יותר בהשוואה ליחסי כפיפות קבועים מסורתיים. חוק **מס' 196 מיום 24 ביוני 1997** , המכונה חבילת טרו על שם שר העבודה טיציאנו טרו, לא היה תיקון טכני שולי אלא צעד חשוב בליברליזציה של שוק העבודה, שהכניס בין היתר עבודה זמנית באמצעות סוכנויות למערכת האיטלקית והתערב בנושאי חניכות, הכשרה והתמחויות. [3]

הרציונל מאחורי הרפורמה נעוץ בבעיה אמיתית: שוק עבודה מוגן מאוד עבור אלו שכבר מועסקים עלול ליצור בו זמנית חסמי כניסה גבוהים עבור צעירים, נשים ומובטלים, במיוחד בכלכלה שעוברת טרנספורמציה ענפית ותחרות בינלאומית גוברת. הקלות בכניסה באמצעות חוזים זמניים או ביניים עשויות להגדיל את הזדמנויות התעסוקה ולאפשר לחברות להתאים את כוח העבודה שלהן לביקוש; הסיכון, עם זאת, היה שכניסה גמישה תהפוך לתנאי קבוע עבור חלק מהאוכלוסייה העובדת ולא לגשר למערכות יחסים יציבות יותר.

מתח זה בין **גמישות לפילוח** יהפוך לאחד המאפיינים העקשניים ביותר של שוק העבודה האיטלקי. רפורמות עוקבות לא יעברו בקו ישר מ"קשיחות" ל"חופש"; הן יזיזו שוב ושוב את הגבולות בין עובדים מוגנים לחשופים, בין חוזים קבועים וזמניים, בין הגנה על מקום עבודה להגנה על הכנסה במהלך מעברי תעסוקה.

הרפורמה של 2003, הקשורה לחוק האצלת הסמכויות מס' 30 ולצו **המחוקק מיום 10 בספטמבר 2003, מס' 276** , העמיקה את השינוי הזה על ידי הרחבה וארגון מחדש של צורות החוזה ומערכת שירותי התעסוקה. ההוראה הגדירה מחדש את תפקידן של סוכנויות התעסוקה, הסדירה טיפולוגיות חוזיות חדשות, התערבה בנושאים של עבודה זמנית, התמחויות, עבודה לסירוגין, עבודה משותפת ושיתופי פעולה בפרויקטים, תוך התאמתה לחזון לפיו יכולת ההסתגלות הגדולה יותר של יחסי העבודה נועדה לעדיף תעסוקה בכלכלה הנתונה לשינויים טכנולוגיים ותחרותיים מהירים יותר ויותר. [4]

המחלוקת הפוליטית סביב רפורמת ביאגי, המכונה "רפורמת ביאגי", הסתירה לעתים קרובות הבחנה חשובה. לא כל צורות הגמישות מובילות בהכרח לחוסר יציבות, כשם שחוזה יציב מבחינה פורמלית אינו

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מבטיח באופן אוטומטי קריירה פורייה או שכר גבוה. הסוגיה המכרעת היא חלוקת הסיכון בין חברה לעובד: כאשר חברה מתמודדת עם ביקוש לא ודאי, גמישות חוזית גדולה יותר מעבירה חלק מסיכון זה ליחסי העבודה. אם המערכת מספקת בו זמנית הכשרה מתמשכת, מדיניות אקטיבית יעילה, רשתות ביטחון אוניברסליות ושירותי תעסוקה המסוגלים להקל על מעברים מהירים, אובדן מקום עבודה בודד אינו מרמז בהכרח על אובדן ממושך של הכנסה והון אנושי. עם זאת, כאשר מוסדות אלה חלשים, גמישות יכולה לגרום לרצף של חוזים קצרי טווח, עם פחות הזדמנויות הכשרה, פחות יכולת לתכנון משפחה וחלוקת סיכונים המוטה במידה רבה לטובת העובד.

איטליה תסבול בדיוק מאסימטריה זו במשך זמן רב. המדינה הציגה בהדרגה גמישות רבה יותר ביחסי עבודה מבלי לבנות במהירות מערכת אוניברסלית של מדיניות אקטיבית והגנה במעבר, בדומה לזו של שנבנתה היסטורית סביב הקשר (Cassa Integrazione), כמה כלכלות צפון אירופה. קרן השלמת השכר בין עובד למעסיק, הגנה למעשה על קטגוריות תעשייתיות מסוימות, אך לא הייתה מערכת אוניברסלית עבור אלו שנעו לעתים קרובות בין חוזים זמניים, אבטלה ותעסוקה שולית.

התוצאה הייתה שוק עבודה שבו היכולת ליצור תעסוקה גדלה, אפילו באמצעות צורות חדשות, אך שבו איכות האינטגרציה נותרה שונה מאוד.

דינמיקה זו קיבלה מימד דרמטי הרבה יותר לאחר 2008, כאשר המשבר הפיננסי הבינלאומי הגדול פגע בכלכלה שכפי שראינו בפרק הקודם, כבר חוותה פריון חלש. המיתון הפחית את הביקוש, פגע בתעשייה והגביר את הלחץ על שוק העבודה. משבר החוב הריבוני שבעקבותיו הפך בעיה מחזורית למשבר עמוק הרבה יותר, כאשר קונסולידציה פיסקלית והידוק התנאים הפיננסיים דחוסו עוד יותר את הביקוש המקומי, בדיוק כאשר חברות רבות ביקשו להפחית עלויות ויכולת ייצור.

בהקשר זה התערב **החוק מיום 28 ביוני 2012, מס' 92** , בשיתוף פעולה עם השרה אלזה פורנרו, בשוק העבודה במטרה מוצהרת ליצור מערכת מכילה ודינמית יותר, לשנות את כללי הפיטורים, להתערב ייצג ניסיון להרחיב ASPI-בחוזים לטווח קצוב ולהכניס מבנה חדש של רשתות ביטחון סוציאליות, שבהן ה את ההגנה מפני אבטלה. [5]

הרפורמה של 2012 חשובה משום שהיא מסמנת שינוי תפיסתי: הדיון אינו מוגבל עוד לכניסה גמישה לשוק העבודה, אלא להגדרה מחדש של ההגנות הקשורות לחוזים קבועים. סעיף 18 לחוק העובדים אשר בוויכוח הפוליטי האיטלקי קיבל משמעות סמלית עולה בהרבה על יישומו הקונקרטי על השוק כולו תוקן כדי להגביל ולהבדיל את הנסיבות בהן פיטורים שלא כדין כרוכים בהחזרה לעבודה.

גם כאן, הבעיה הבסיסית הייתה רחבה יותר מסעיף בודד. איטליה ניסתה לעבור ממערכת שבה חלק משמעותי מההגנה מוטמע במקום העבודה למערכת שבה עובדים צריכים להיות מוגנים טוב יותר במהלך המעבר מעבודה אחת לאחרת. אבל המרכיב השני של השינוי - שירותי תעסוקה, הכשרה מחדש יכולת ניהולית והכשרה - המשיך להיות קשה הרבה יותר להתמצאות מאשר תיקון כללי חוזה.

התעסוקה של ממשלת רנצי לקח את ההיגיון הזה צעד קדימה. חוק מס' 183 משנת 2014 ציין בין מטרותיו את קידום חוזה העבודה הקבוע כצורה נפוצה של יחסי עבודה, מה שהופך אותו לנוח יותר מחלופות, בעוד שצו חקיקה מס' 23 משנת 2015 הציג את החוזה עם הגנות גוברות לעובדים חדשים תוך שינוי עמוק של ההשלכות הכלכליות של פיטורים שלא כדין והגביל את האפשרות להשבת עובדים לעבודה בהשוואה למודל הקודם. [6]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

,לא ניתן לנתח את הרפורמה בנפרד מתמריצי התרומה שליוו גיוסים קבועים חדשים באותה תקופה משום שחלק מהעלייה ביחסים אלה היה תלוי גם בהטבות הכלכליות הזמניות שהוצעו לחברות. עובדה זו מקשה במיוחד לייחס מגמות תעסוקה לשינוי רגולטורי יחיד: גיוס חדש עשוי לשקף את הרפורמה בהגנות החברתיות, תמריץ תרומה, התאוששות כלכלית, ציפיות ביקוש או את האינטראקציה של כל .הגורמים הללו

,אזהרה זו צריכה לחול כמעט על כל רפורמות העבודה העיקריות באיטליה. חבילת טראאו, חוק ביאג'י רפורמת פורנרו וחוק התעסוקה מוערכים לעתים קרובות באמצעות מספר המועסקים בשנים שלאחר מכן, אך מתאם זמני אינו מוכיח באופן אוטומטי סיבתיות. שוק העבודה מגיב למחזור הכלכלי, למדיניות מוניטרית, לביקוש זר, למיסוי, לתמריצים ולדמוגרפיה, כמו גם לתקנות חוזיות. ייחוס יצירה או הרס של מאות אלפי מקומות עבודה לחוק יחיד ללא תכנון אמפירי המסוגל לבודד את האפקט הסיבתי פירושו .ייחוס לחקיקה דיוק שהנתונים אינם מאפשרים

'התגובה הפוליטית לחוק התעסוקה הגיעה מספר שנים לאחר מכן. **הצו המחוקק מ-12 ביולי 2018, מס** "שהפך לאחר מכן לחוק מס' 96, כלל במפורש פרק המוקדש ל"אמצעים למאבק בתעסוקה לא יציבה , **87** ,והתערב בוויסות חוזים לתקופה קצובה, תוך צמצום משך הזמן המרבי הרגיל שלהם והכנסה מחדש .בתנאים מסוימים, הצורך לציין סיבות להארכות או חידוש מעבר למגבלות זמן ספציפיות [7]

החילופין בין ליברליזציה להגבלות שבאו בעקבותיה מדגים כיצד שוק העבודה הפך לתחום שבו ממשלות שונות ניסו לטפל בבעיות שונות, לעתים קרובות באמצעים מנוגדים. רוב אחד מדגיש את עלות הנוקשות בגיוס עובדים; השני מדגיש את עלות חוסר היציבות עבור עובדים. שניהם מטפלים בבעיות אמיתיות, אך לא ניתן למקסם אף אחד מהמימדים מבלי להשפיע על השני: הקשת קיצונית על סיום מערכת יחסים עלולה להרתיע גיוס עובדים, בעוד שהפיכת חוזים קצרי טווח לקלים וחוזרים על עצמם עלולה להפחית .את הביטחון הכלכלי, את החינוך ואת היכולת של משפחות לתכנן צריכה, חסכונות ושיעורי לידה

לכן, ההתאמה הפנימית של איטליה לא התרחשה באמצעות פיחות גדול אחד בשכר, אלא באמצעות תהליך מורכב הרבה יותר שבו מתינות שכר, גמישות חוזית, פריון חלש, אבטלה מחזורית ופילוח שוק .השפיעו יחד לאורך זמן

ISTAT .הנקודה החשובה ביותר עולה אם נבחן את הפריון והשכר יחד על פני אופק זמן ארוך מספיק מעריך כי בין השנים **1995 ו-2024, פריון העבודה במגזרי השוק גדל בממוצע של 0.3 אחוזים בלבד בשנה** ; בשנת 2024, הוא למעשה ירד ב-1.9 אחוזים מכיוון ששעות העבודה גדלו הרבה יותר מהערך .המוסף [8]

צמיחה ממוצעת של 0.3 אחוז אינה רק בעיה סטטיסטית. במשך כמעט שלושים שנה, היא עושה הבדל עצום בהשוואה לכלכלה שבה הפריון עולה באחוז או שניים בשנה, משום שהרווחים מצטברים וקובעים את סכום ההכנסה הפנויה שיחולק בין שכר, רווחים ומסים. למדינה שמייצרת עלייה מועטה בערך לשעת .עבודה יש מרווחים צרים יותר מבחינה מבנית להגדלת שכר, השקעות והכנסות ממסים בו זמנית

כאן פרשנויות פוליטיות רבות למה שמכונה "שאלת השכר" האיטלקית הופכות לבלתי שלמות. נכון שמתינות השכר הייתה מרכיב חשוב בהתכנסות של שנות ה-90, וכי בכמה תקופות לאחר מכן, השכר הריאלי הראה מומנטום חלש. אך יהיה זה שגוי להסיק שעצם העלאת השכר הנומינלי באמצעות חוק או חוזה הייתה פותרת את הבעיה, משום שללא צמיחת הפריון, עלייה כללית בעלויות יכולה להתבטא בדחיסת שולי רווח, עליות מחירים או אובדן תחרותיות. עם זאת, באותה מידה, לא מספיק להשתמש בפריון נמוך כהצדקה קבועה לקיפאון בשכר, משום שביקוש מקומי חלש, השקעה לא מספקת, הכשרה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

לקויה ותמריצים תאגידיים המוטים לכיוון פעילויות בעלות ערך מוסף נמוך יכולים בתורם לתרום לחולשת הייצור.

לכן, שכר ופריון אינם שני משתנים בלתי תלויים. הם יכולים להיכנס לקשר מעגלי.

מבנה כלכלי המשתמש בכוח אדם זול יחסית עשוי להיות בעל פחות תמריצים להחליף תהליכים לא יעילים בהון, טכנולוגיה והכשרה; חברות לא יצרניות, בתורן, יכולות לשמר רק שכר נמוך. לכן, שבירת שיווי משקל זה דורשת שינוי של ארגון הייצור, לא רק שינוי בשכר.

השנים שלאחר המגפה החשיבו את השבריריות הזו עוד יותר. התעסוקה באיטליה הגיעה לרמות אבסולוטיות גבוהות והאבטלה ירדה משמעותית, אך התאוששות השכר הריאלי לאחר הלם האינפלציה תיעד **24.142 מיליון מועסקים** , שיעור ISTAT, של 2022 הייתה איטית הרבה יותר. בדצמבר 2025 תעסוקה של **62.5 אחוזים** ושיעור אבטלה של **5.6 אחוזים** ; יחד עם זאת, שיעור חוסר הפעילות של האוכלוסייה בגילאי 15 עד 64 נותר על **33.7 אחוזים** , דבר המצביע על כך שהשיפור באבטלה לא חופף באופן אוטומטי לניצול מלא של האוכלוסייה בגיל העבודה. [9]

ההשוואה הבינלאומית הופכת את הנתונים למשמעותיים עוד יותר. ברבעון הראשון של 2026, העריך את שיעור התעסוקה האיטלקי ב **-62.8 אחוזים** , הגבוה ביותר בסדרה האחרונה אך עדיין OECD-ה **העומד על 72.1 אחוזים** , עם הבדלים גדולים במיוחד **OECD-נמוך ב-9.3 נקודות האחוז מממוצע ה** עבור נשים וצעירים. [10]

פרדוקס זה - אבטלה נמוכה יחסית ושיעור תעסוקה שעדיין נמוך בהרבה מהממוצע בכלכלות מפותחות מדגים מדוע מדידת שוק העבודה באמצעות שיעור האבטלה בלבד אינה מספיקה. אדם שאינו עובד - ואינו מחפש עבודה באופן פעיל אינו נחשב מובטל; לכן מדינה יכולה להפחית את שיעור האבטלה שלה מבלי בהכרח לגייס את כל כוח העבודה הפוטנציאלי שלה.

עבור איטליה מזדקנת, שבה האוכלוסייה בגיל העבודה מתחילה לרדת, נושא זה הופך לאסטרטגי. השתתפות גדולה יותר בקרב נשים, צעירים והאוכלוסייה הלא פעילה כיום אינה רק נושא חברתי, אלא משתנה מפתח לצמיחה, הכנסות ממסים וקיימות פנסיות.

OECD-בצד ההכנסות, המצב הנוכחי מראה שבר משמעותי לא פחות. על פי **תחזית התעסוקה של ה לשנת 2026** , ברבעון הראשון של 2026, השכר הריאלי באיטליה גדל ב-1.3 אחוזים בהשוואה לשנה הקודמת, אך עדיין היה נמוך **ב-6.1 אחוזים מרמת הרבעון הראשון של 2021** , הפער הגדול ביותר בין הכלכלות הגדולות שנבחנו על ידי הארגון. [11]

אין פירוש הדבר שהשכר הריאלי באיטליה ירד ברציפות מאז 2021. הירידה התרכזה בעיקר בתקופה של אינפלציה גבוהה בעקבות המגפה והלם האנרגיה; לאחר מכן החלה התאוששות. עם זאת, הקצב האיטי של הסכמי המשא ומתן הקיבוציים וחוסר האפשרות לפצות באופן מיידי על כל הלם המחירים באמצעות עליות נומינליות מסבירים מדוע החזרה לרמות הקודמות עדיין אינה שלמה.

תיעד כי בשנת 2025 השכר החוזי עלה, אך בסוף השנה רק **57.8 אחוז מהעובדים** היו מכוסים ISTAT על ידי חוזים לאומיים בתוקף בחלק הכלכלי, בעוד שכל המנהל הציבורי היה מכוסה סטטיסטית על ידי חוזים שפג תוקפם בסקר שנבחן; לכן, בעיית משך החידושים נותרה מרכיב מבני במנגנון שבאמצעותו השכר האיטלקי מגיב לאינפלציה. [12]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תוך שימוש במתודולוגיה שונה, העריך כי השכר הנומינלי במסגרת הסכמים קיבוציים עלה ב- OECD-ה, אחוזים בשנת 2025, אך במונחים ריאליים, השכר החוזי עדיין היה נמוך ב-8.8 אחוזים מאשר בינואר 3.1 2021. [13]

אין להוסיף או לבלבל בין נתונים אלה, משום שהם מודדים מושגים שונים, אך הם מתכנסים למסקנה אחת: העלייה בתעסוקה בשנים האחרונות עדיין לא פתרה את סוגיית כוח הקנייה ואיכות העבודה.

גם הדיון על שכר מינימום חייב להימצא במסגרת זו. ביולי 2026, איטליה, יחד עם דנמרק, אוסטריה, פינלנד ושוודיה, נותרה בין מדינות האיחוד האירופי ללא שכר מינימום לאומי שנקבע בחוק; ההגנה על שכר המינימום ממשיכה להיות מופקדת בעיקר על משא ומתן קיבוצי ברמת המגזר. [14]

ייחודיות זו אינה אומרת ששכר מינימום אינו קיים באיטליה, אלא שהוא נובע מהסכמי משא ומתן קיבוציים, ויישומם, ולא מסף חוקי אוניברסלי. לכן, הסוגיה הפוליטית מתמקדת לא רק בגובה המינימום האפשרי אלא גם בייצוגיות ההסכמים, בריבוי הסכמי משא ומתן קיבוציים שנחתמים על ידי ארגונים בעלי ייצוג מוגבל, וביכולתה של המערכת להעניק ביעילות פיצוי הולם למגזרים מקוטעים מאוד.

לא ניתן לשפוט את היעדר סף חוקי באופן מבודד, שכן ישנן כלכלות אירופאיות עם כיסוי חוזי חזק וללא שכר מינימום לאומי, בהן הגנת השכר גבוהה. הסוגיה האיטלקית נוגעת לקשר בין כיסוי רשמי, אכיפה יעילה ומבנה ייצור, במיוחד בשירותים בעלי פריון נמוך שבהם לחצי העלויות הם הגדולים ביותר.

יותר משלושים שנה לאחר פרוטוקול 1993, ניתן להבחין בשינוי עמוק אך לא שלם. איטליה נטשה את המערכת שבה אינפלציה, הצמדה למדד ופיחות היו מרכיבים חוזרים של הסתגלות; היא בנתה מערכת משא ומתן מוכוונת יציבות; היא ליברלה בהדרגה את הכניסה לשוק העבודה; היא שינתה את ההגנות הניתנות לתעסוקה קבועה; היא הרחיבה את רשתות הביטחון הסוציאלי וניסתה שוב ושוב תמריצי גיוס והפחתות בתשלומי הביטוח הלאומי.

מה שהיא לא הצליחה להשיג באותה יעילות הוא המעבר לכלכלה שבה צמיחת הפריון מאפשרת עליות שכר מתמשכות מבלי לפגוע בתחרותיות.

זהו, יותר מכל חוק בודד, ההמשכיות הנמשכת לאורך כל התקופה.

האירו הפך את הקושי הזה לגלוי יותר ויקר יותר משום שהוא ביטל את האפשרות להתאים באופן תקופתי, את מחיר העבודה היחסי באמצעות שער החליפין; עם זאת, הוא לא יצר קושי כזה. מקורות הפריון החלש ההשתתפות הנמוכה של נשים, הפילוח בין עובדים מוגנים לעובדים לא יציבים, חוסר היעילות של מדיניות אקטיבית ודואליזם טריטוריאלי טבועים במבנה של איטליה ויש להסבירם באמצעות מוסדות, עסקים, הון אנושי ומדיניות לאומית.

הבעיה האמיתית עם ההתאמה הפנימית של איטליה אינה שהמדינה פשוט נאלצה להוריד את השכר לאחר הצטרפותה לגוש האירו, משום שנוסחה כזו אינה תואמת את מורכבות התיעוד. אלא שברגע ששער החליפין נזנח כמנגנון פיצוי חוזר, הפריון **היה אמור להפוך לכלי העיקרי ליישוב צמיחת השכר והתחרותיות, אך אותו משתנה נותר חלש במיוחד** .

מכאן נובע חלק משמעותי מקיפאון ההכנסות המאפיין את איטליה בת זמננו, ומאותה נקודה נובע הקשר לבעיית הפנסיה, משום שמערכת פנסיה של תשלום לפי שימוש אינה תלויה אך ורק במספר העובדים היא תלויה בסכום ההכנסה ובתרומות שאותם עובדים מייצרים.

אם השכר גדל לאט, גם בסיסי התרומה גדלים לאט.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.אם מספר העובדים בגיל העבודה יורד, הבעיה מחמירה

.וכאן שוק העבודה פוגש את הדמוגרפיה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 9

פרוטוקול בנושא מדיניות הכנסה ותעסוקה מיום 23 ביולי 1993 - נוסח ההסכם בין הממשלה, איגודי [1] עובדים וארגוני מעסיקים.
בית הנבחרים - פרוטוקול מיום 23 ביולי 1993

שחזור הדינמיקה של שכר, פריון וכוח קנייה בשנות ה-90 ותחילת שנות ה-2000 - ISTAT [2].
דוח שנתי 2000 - ISTAT

חוק 24 ביוני 1997, מס' 196 - הוראות בנושא קידום תעסוקה, מה שנקרא חבילת טראו [3].
כתב העת הרשמי - חוק מס' 196/1997

חוק מס' 30 מיום 14 בפברואר 2003 וצו חקיקה מס' 276 מיום 10 בספטמבר 2003 - רפורמה בארגון [4] שוק העבודה ובטיפולוגיות חוזיות.
כתב העת הרשמי - חוק מס' 30/2003
כתב העת הרשמי - צו חקיקה מס' 276/2003

חוק 28 ביוני 2012, מס' 92 - רפורמה בשוק העבודה במטרה לצמיחה [5].
כתב העת הרשמי - חוק מס' 92/2012

חוק התעסוקה - חוק מס' 183/2014 וצו חקיקה מס' 23/2015 על חוזים עם הגנות גוברות [6].
כתב העת הרשמי - צו חקיקה מס' 23/2015

צו חקיקה מס' 87 מיום 12 ביולי 2018, שהומר לחוק מס' 96 מיום 9 באוגוסט 2018 - צו הכבוד [7].
כתב העת הרשמי - נוסח מאוחד של צו הכבוד .

מדדי פריון, שנים 1995–2024 - ISTAT [8].
מדדי פריון 1995–2024 - ISTAT

מועסקים ומובטלים, דצמבר 2025 - ISTAT [9].
מועסקים ומובטלים, דצמבר 2025 - ISTAT

לשנת 2026 - איטליה: שיעור התעסוקה והתפתחויות השכר OECD-תחזית תעסוקה של ה [10–11] הריאלי.
תחזית תעסוקה לשנת 2026: איטליה - OECD

שכר חוזי, אוקטובר-דצמבר 2025 - ISTAT [12].
שכר חוזי 2025 - ISTAT

איטליה 2026 - שכר נומינלי ואובדן כוח קנייה בהשוואה לשנת 2021 OECD-סקר כלכלי של ה [13].
סקר כלכלי איטליה 2026 - OECD

יורוסטאט - סטטיסטיקות שכר מינימום, מצב נכון ליולי 2026 [14].
יורוסטאט - שכר מינימום, יולי 2026

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 10

פנסיות ודמוגרפיה - שלושים שנה של רפורמות ורפורמות נגד

שום פרק בהיסטוריה הכלכלית האיטלקית של שלושים השנים האחרונות לא מדגים בבהירות כה רבה עד כמה קשה להבחין בין החלטה פוליטית לשינוי מבני כמו מערכת הפנסיה, משום שמערכת הפנסיה היא בו זמנית הבטחה חברתית, סעיף תקציבי, מנגנון לחלוקה מחדש בין דורות ופונקציה מתמטית של המבנה הדמוגרפי. ממשלה יכולה לשנות דרישות, מקדמים ושיטות חישוב, אך היא אינה יכולה לקבוע בחוק כמה אזרחים ייוולדו בעוד עשרים וחמש שנים, כמה תוחלת חיים תגדל, או מה יהיה היחס בין המועסקים לגמלאים לאחר שדורות הבייבי בום הגדולים יעזבו את שוק העבודה.

מסיבה זו, יש להימנע מבעיית הפנסיה האיטלקית הן על ידי הפרשנות שכל רפורמה היא בסך הכל הקרבה שמוטלת על ידי בריסל, והן על ידי הפרשנות ההפוכה לפיה הזדקנות דמוגרפית הופכת כל צעד מגביל שיוחלט על ידי ממשלות לבלתי נמנע. אירופה ואילוצי תקציב מילאו תפקיד חשוב, במיוחד במהלך המשבר הפיננסי, אך הדינמיקה הבסיסית קדמה לאירו ותמשיך לפעול באופן עצמאי מהמטבע: אוכלוסייה שחיה זמן רב יותר, יש לה פחות ילדים, וחלקה הולך וקטן של אנשים בגיל העבודה חייב בהכרח להגדיר מחדש את האופן שבו היא מממנת ומחלקת את הכנסות הפנסיה.

נקודת המוצא של השינוי העכשווי היא **החוק מיום 8 באוגוסט 1995, מס' 335** , המכונה רפורמת דיני, אשר כנראה מייצגת את השינוי המבני החשוב ביותר של מערכת הפנסיה האיטלקית מאז לידת הרפובליקה. [1]

הרפורמה לא רק הגדילה את דרישת הגיל או שינתה את חלון היציאה, אלא שינתה בהדרגה את העיקרון לפיו נקבע ערך הפנסיה, והציגה את מערכת התרומות. במודל התגמול, סכום הפנסיה קשור בעיקר לשכר שהרוויח העובד במהלך תקופה נתונה בקריירה שלו ולאורך ההפקדות שבוצעו; במודל התרומות, לעומת זאת, הפנסיה תלויה בסכום ההפקדות שנצברו ובהמרתן לקצבה באמצעות מקדמים שלוקחים בחשבון גם את גיל הפרישה, ובעקיפין, את רמת ההישרדות הצפויה.

ההבדל הכלכלי הוא עמוק משום שהוא משנה את אופי הקשר בין תרומות להטבות.

במערכת התשלומים, קריירה קצרה, לסירוגין או בשכר נמוך נוטה להוביל לפנסיה נמוכה יותר, לא בגלל עונש פוליטי עוקב, אלא משום שהסכום המצטבר נמוך יותר. זו הסיבה שסוגיית הפנסיה האיטלקית אינה נפרדת משוק העבודה שתואר בפרק הקודם: תעסוקה לא יציבה, שכר עומד, תקופות ארוכות של חוסר פעילות והשתתפות נמוכה של נשים אינן נעלמות עם הפרישה, אלא משולבות בהיסטוריית התשלומים וצפות מחדש עשרות שנים מאוחר יותר בסכום הגמלה.

יישום רפורמת דיני היה הדרגתי במכוון, ודווקא הדרגתיות זו היא שיצרה הבחנה חזקה מאוד בין דורות של עובדים. עבור אלו שלא היה להם ותק תורם נכון ל-31 בדצמבר 1995, מערכת התורמים יושמה במלואה; עבור עובדים עם פחות משמונה עשרה שנות תשלומים נכון לתאריך זה, הונהגה מערכת מעורבת, המבוססת על גמול עבור ותק שנצבר עד 1995 ותורמים עבור שנים שלאחר מכן; אלו שהיו להם לפחות שמונה עשרה שנות תשלומים נכון ל-31 בדצמבר 1995, לעומת זאת, שמרו, על פי ההוראות המקוריות של הרפורמה, את חישוב הגמול גם עבור ותק עוקב, הגנה שתשתנה רק עם רפורמת 2011. [2]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מערכת מעבר זו שיקפה פשרה פוליטית ברורה. החלה מיידית של מערכת התרומות על כל הוותק הקודם הייתה מפחיתה את העלות הצפויה הרבה יותר מהר ומתקנת את המערכת, אך היא הייתה משנה באופן דרסטי את ציפיות הפנסיה שנצברו על ידי עובדים המתקרבים כעת לפרישה. הבחירה להגן טוב יותר על הדורות המבוגרים העבירה אפוא חלק ניכר מההתאמה לעובדים הצעירים יותר, מה שאפשר מעבר בר-קיימא מבחינה פוליטית אך ארוך במיוחד.

במובן זה, רפורמת דיני מקיפה את אחד המאפיינים החשובים ביותר של מדינת הרווחה האיטלקית: התאמות משמעותיות מוצגות לעתים קרובות באמצעות תקופות מעבר המייצרות מערכות שונות עבור אנשים המופרדים על ידי מספר שנות ותק בלבד. גישה זו מובנת מנקודת מבט של הגנה על ציפיות, אך היא מסבכת את המערכת ומלבה בעיה של שוויון בין-דורי שעתידה להפוך לפוליטית יותר ויותר.

השנים שלאחר מכן לא מחקו את ארכיטקטורת דיני, אלא התערבו שוב ושוב בשיטות הגישה.

חוק **מס' 243 מיום 23 באוגוסט 2004** , הקשור לרפורמת מרוני, התערב בנושאי ביטוח לאומי ציבורי פרישה וביטוח לאומי משלים, במטרה להעלות בהדרגה את גיל הפרישה האפקטיבי ולחזק את עמוד התווך השני. [3]

אחד הצעדים המדוברים ביותר היה מה שנקרא "הצעד", אשר היה אמור לקבוע עלייה משמעותית בדרישות הגישה לקצבאות זקנה. לפני שהצעד יושם במלואו, ממשלת פרודי השנייה שינתה את מבנהה , באמצעות **הפרוטוקול מיום 23 ביולי 2007** והחוק שלאחר מכן **מיום 24 בדצמבר 2007, מס' 247** והחליפה את הצעד המרוכז במסלול הדרגתי המבוסס על מכסות הנובעות משילוב של גיל כרונולוגי וותק תורם. [4]

רצף מרוני-פרודי משמעותי משום שהוא צופה דפוס שיחזור על עצמו פעמים רבות. ממשלה אחת מחמירה את הדרישות כדי להתמודד עם הסיכוי לעלייה בהוצאות; הבאה מרככת את תהליך ההתאמה מבלי בהכרח לבטל את המטרה הבסיסית; לפיכך, הרפורמות מוצגות בדיון הפוליטי כביטולים או רפורמות נגד, בעוד שמנקודת מבט ארוכת טווח, המערכת ממשיכה לנוע בהדרגה לעבר גיל פרישה גבוה יותר וקשר הדוק יותר בין תרומות לקצבאות.

בסוף העשור הראשון של המאה החדשה, נוסף אלמנט נוסף שנועד להפוך למרכזי: הקשר בין דרישות הפנסיה להתפתחות תוחלת החיים. הכללים שאושרו בשנת 2010 קבעו מנגנון התאמה אוטומטי אשר החל משנת 2013, היה משנה את דרישות הגישה ביחס לעלייה בתוחלת החיים שנמדדה על ידי ISTAT. [5]

העיקרון משנה באופן קיצוני את הקשר בין פוליטיקה לדמוגרפיה. במקום לדרוש מהפרלמנט להצביע על העלאת גיל הפרישה בכל פעם, חלק מההתאמה הופך אוטומטי: ככל שאנשים חיים יותר זמן, גם משך חיי העבודה הצפוי שלהם משתנה בהדרגה.

ההיגיון הפיננסי ברור. אם מערכת משלמת פנסיה עבור מספר הולך וגדל של שנים מבלי לשנות את ההפקדות, גיל הפרישה או הסכום, העלות הכוללת עולה. התאמת תוחלת החיים מבקשת לפזר חלק מהעלייה בתוחלת החיים בין שנות עבודה לשנים שהוקדשו לפנסיה.

אבל המדד מעלה גם בעיה חברתית אמיתית לא פחות: העלייה הממוצעת בתוחלת החיים אינה מחולקת באופן שווה בין מקצועות, רמות השכלה, אזורים ותנאים כלכליים. עובד המבצע עבודה תובענית פיזית אינו בהכרח באותו תפקיד כמו מישהו המבצע עבודה אינטלקטואלית פחות תובענית ויכול להמשיך ביתר קלות גם בגיל מבוגר.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

דווקא מהמתח הזה בין קיימות ממוצעת לתנאים אינדיבידואליים יצמחו בשנים הבאות חריגים עבור עבודות וכלים מאומצים, מוקדמים ותובעניים כמו APE Sociale.

אולם, הפריצה האמיתית הגיעה בדצמבר 2011.

משבר החוב הריבוני המתואר בפרקים הבאים של הספר מייצר סביבה שונה לחלוטין מזו שבה פותחו הרפורמות הקודמות. ממשלת מונטי נכנסת לתפקידה בעוד שעלות המימון הממשלתי הגיעה לרמות גבוהות ביותר ואמינותם של כספי הציבור האיטלקיים נתונה ללחץ בינלאומי ומקומי יוצא דופן. בהקשר זה, **צו חוק מיום 6 בדצמבר 2011, מס' 201** , שהומר לחוק מס' 214, מציג בסעיף 24 רפורמה מיידית ורחבת היקף בפנסיה, בשיתוף פעולה עם שרת העבודה אלזה פורנרו [6].

הטקסט המחוקק קובע במפורש כי הצעדים נועדו להבטיח עמידה בהתחייבויות בינלאומיות ושל האיחוד האירופי, אילוצים תקציביים וקיימות ארוכת טווח של מערכת הביטוח הלאומי, ובכך מקשרים באופן רשמי את הרפורמה הן למצב החירום הפיננסי והן לבעיה המבנית של הביטוח הלאומי [7].

הצעד הרחיב **את מערכת התרומות היחסית לכל העובדים החל מ-1 בינואר 2012** , כולל אלו ששמרו על חישוב התגמול על סמך ותק לאחר 1995 הודות לשמונה עשרה שנות התרומות שנצברו באותו תאריך; הוא שינה את הדרישות לקצבת זקנה, עיצב מחדש את הפנסיות המוקדמות, האיץ את התכנסות הגילאים בין הקטגוריות ושילב בצורה נחרצת יותר את הקשר לתוחלת החיים [8].

המשמעות ההיסטורית של רפורמת פורנרו אינה טמונה רק ב"העלאת גיל הפרישה", נוסחה שמפחיתה יתר על המידה את מורכבות המדד. הרפורמה השלימה במידה רבה את התהליך שיזם דיני בנוגע לשיטת החישוב, ובמקביל טיפלה בדרישות הזכאות הרבה יותר מהר, דווקא משום שהמשבר לא אפשר את תקופות המעבר הארוכות שהיו נהוגות בשנות ה-90.

, "מהירות זו יצרה אחת הבעיות הפוליטיות החמורות ביותר של ההתערבות: סוגיית **ה"אקסודוסים** עובדים שעזבו את שוק העבודה תחת הכללים הקודמים, ועם העלייה המהירה בדרישות, סיכנו למצוא את עצמם ללא עבודה או פנסיה לתקופה מסוימת. אמצעי ההגנה שאושרו לאחר מכן על ידי הפרלמנט היו נחוצים דווקא משום שהמעבר הרגולטורי יצר מקרים שבהם התיאום בין עזיבת כוח העבודה לבין הגישה לפנסיה לא נשמר כראוי.

נושא ה"עסודטי" (עובדי מערכת הפרישה המוקדמת) הוא בעל חשיבות אנליטית משום שהוא מדגים את ההבדל בין קיימות כוללת לקיימות אישית. רפורמה יכולה לשפר את מסלול המערכת לטווח ארוך ובמקביל לגרום לעלויות גבוהות מאוד עבור קבוצות ספציפיות אם המעבר מהיר מדי או חסרים בו כלים נלווים מספיקים.

זוהי גם אחת הסיבות לכך שחוק פורנרו יהפוך לאחד הסמלים הפוליטיים המתמשכים ביותר של עידן הצנע, הרבה יותר מצעדים אחרים הרלוונטיים מבחינה טכנית אך פחות מורגשים באופן מיידי.

בשנים שלאחר מכן, כמעט כל ממשלה ניסתה בדרכים שונות להכניס מרווחי גמישות לארכיטקטורה שנבנתה בשנת 2011 מבלי לפרק לחלוטין את עקרון הקיימות שלה.

החברתי , שהונהג בחוק התקציב של 2017, מייצג אחת הדוגמאות הברורות ביותר: הוא אינו **APE** -ה משנה את גיל הפרישה באופן אוניברסלי, אלא יוצר הטבת גישור לקטגוריות הנחשבות ראויות להגנה רבה יותר, כולל מובטלים, מטפלים, אנשים עם מוגבלויות ועובדים העוסקים בפעילויות מאומצות [9].

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ההיגיון שונה מזה של רפורמה נגדית כללית. הוא מכיר בכך שכלל אחיד המוחל על אוכלוסיית עובדים הטרוגנית ביותר יכול לייצר השפעות חברתיות שונות ולכן מנסה ליצור חריגים ממוקדים.

. ממשלת קונטה הראשון הייתה הולכת בדרך רחבה הרבה יותר עם **מכסת 100**

צו חקיקה מס' 4 מיום 28 בינואר 2019, שהוסב לאחר מכן לחוק מס' 26 מיום 28 במרץ 2019, הציג באופן ניסיוני לתקופה של שלוש שנים 2019–2021 את האפשרות לקבל קצבה מגיל **62 לפחות ו-38 שנות תשלומים** . [10]

הצעד ייצג תגובה פוליטית מפורשת לנוקשות המיוחסת לרפורמת פורנרו ואפשר לחלק מהעובדים בעלי קריירה ארוכה של תרומות מראש באופן משמעותי את פרישתם. עם זאת, הוא לא ביטל את הארכיטקטורה הכללית של 2011, שהמשיכה לשלוט במערכת הרגילה; במקום זאת, הוא יצר ערוץ זמני נוסף.

זוהי נקודה קריטית משום שהביטוי "ביטול חוק פורנרו", ששימש בתקשורת פוליטית בתקופה זו, אינו תואם את המסגרת הרגולטורית שנוצרה בפועל. מכסה 100 התקיימה במקביל לחקיקה הכללית והייתה לה משך ניסיוני מוגבל.

בתום תקופת שלוש השנים, המערכת עברה לנוסחאות מעבר חדשות.

חוק התקציב לשנת 2022 הציג את הדרישה המכונה **מכסת 102** , עם גיל 64 לפחות ו-38 שנות תרומה עבור אלו שעמדו בדרישות במהלך השנה. [11]

מכסה 103 הונהגה בשנת 2023 , על סמך גיל 62 ו-41 שנות תרומה. מדד זה שונה מאוחר יותר והורחב בשנים שלאחר מכן עם תנאים פחות נוחים, כולל שימוש בחישוב תרומות ומגבלות זמניות על הסכום שניתן לקבל לפני עמידה בדרישות הרגילות.

אין לפרש את הרצף הזה של מכסות 100, 102 ו-103 אך ורק כחוסר יציבות חקיקתית. הוא חושף קונפליקט פוליטי מבני בין שתי מטרות שאף ממשלה לא יכולה לבטל: מצד אחד, הדרישה החברתית לגמישות רבה יותר בפרישה, במיוחד עבור אלו שהחלו לעבוד מוקדם או צברו שנים רבות של תרומות; מצד שני, העלות הפיסקלית של פרישה מוקדמת בקנה מידה גדול במדינה מזדקנת במהירות.

בשנת 2026 מתח זה מתבטא בבהירות רבה במיוחד, משום **שחוק התקציב לשנת 2026 לא האריך לא עבור בוגרי בית ספר חדשים** , תוך שמירה **(Opzione Donna) את מכסה 103 ולא את אופציונה דונה** על הזכויות עבור אלו שכבר עמדו בדרישות במועדים המתאימים, בעוד שהוא האריך את קצבת הפנסיה עד סוף 2026 והרחיב את התמריץ לעובדים שבוחרים להישאר מועסקים (Social APE) החברתית למרות שעמדו בדרישות לפנסיה מוקדמת רגילה. [12]

רושם INPS, הנתונים המנהליים מאשרים כיצד הצעדים המוקדמים הוגבלו בהדרגה. בשנת 2025 **מיליון גמלאים** , בעוד שקצבאות הביטוח הלאומי החדשות ששולמו בשנה הן 834,658; מספר **15.436** המקבלים של הטפסים המוקדמים הדומים ל"מכסות" פחתו משמעותית ואלו של האופציונה דונה ירדו מ-26,427 בשנת 2022 ל-3,860 בשנת 2025. גיל הפרישה הממוצע עלה באותה תקופה, מ-64.4 ל-65.4 לגברים ומ-63.7 ל-64.1 לנשים. [13]

נתונים אלה אינם מעידים על כך שהמערכת הפכה לנוקשה. אלא שהם מצביעים על כך שהמחוקקים בעקבות הניסיון של מכסות גדולות יותר, עברו שוב לעבר ערוצים ותמריצים סלקטיביים יותר כדי להישאר בתעסוקה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

כדי להבין מדוע מסלול זה ממשיך לצוץ מחדש, עלינו לעזוב לרגע את תחום הרפורמות ולהתבונן בדמוגרפיה.

האוכלוסייה האיטלקית עד גיל 14 ירדה ל **-6.852 מיליון** , שהם ISTAT, נכון ל **-1 בינואר 2026** , על פי אחוזים מכלל האוכלוסייה; אנשים בגילאי 15 עד 64 עמד על **37.270 מיליון** , שהם 63.2 אחוזים 11.6 אלו מעל גיל שישים וחמש עמד על **14.821 מיליון** , שהם **25.1 אחוזים** מהאוכלוסייה. אלו מעל גיל שמונים וחמש עברו את 2.5 מיליון [14].

זו אינה תנודה מחזורית.

זהו שינוי מבני של הפירמידה הדמוגרפית.

הנקודה החשובה ביותר אינה רק שמספר הקשישים גדל, אלא שהאוכלוסייה שיכולה לעבוד ולשלם תרומות פוחתת בו זמנית. במערכת פנסיה המבוססת בעיקר על תשלום לפי שימוש, תרומות שמשלמים העובדים הנוכחיים מממנות במידה רבה את ההטבות השוטפות; המערכת אינה מתפקדת כמו חשבון בנק יחיד שבו כל עובד צובר פיזית את הסכומים שיקבל עשרות שנים מאוחר יותר. חישוב התרומות יוצר קשר אינדיבידואלי בין תרומות לזכאות שנצברה, אך הזרימה הפיננסית של המערכת ממשיכה להיות תלויה בעיקרה באוכלוסייה המועסקת ובהכנסה עליה משולמים תרומות.

מסיבה זו, לדמוגרפיה יש ממד פיסקאלי.

שיעור הפריון באיטליה היה כבר ברמות נמוכות ביותר בשנות ה-90, אך הבעיה החמירה משום שדורות גיל הפוריות עצמם התמעטו . בשנת 2024 נולדו **369,944 ילדים** ומספר הילדים הממוצע לאישה ירד ל **-1.18** , 2025 לשנת ;1995 בשנת בשנרשם הקודם מהמינימום נמוך יותר אפילו ,ISTAT מעריך באופן [15] .זמני שיעור פריון של כ **-1.14 ילדים לאישה** וכ-355,000 לידות

מאפשר לנו להבין מדוע המגמה הפכה כה קשה להיפוך. בשנת 1995, נשים בגילאי ISTAT פירוט שסיפק עד 49 היו כ **-14.3 מיליון** ; ב-1 בינואר 2025 הן היו כ **-11.4 מיליון** . גם אם כל אישה תחזור ללדת 15 את אותו מספר ילדים ממוצע כמו בשנת 1995, המספר המוחלט של לידות עדיין יהיה נמוך יותר מכיוון [16] .שהאוכלוסייה הפורייה הפוטנציאלית קטנה בהרבה

זהו אחד המנגנונים הדמוגרפיים החשובים והפחות אינטואיטיביים ביותר: שיעור ילודה נמוך וממושך מפחית לא רק את הלידות הנוכחיות, אלא גם את מספר האמהות והאבות לעתיד, ויוצר אינרציה שנמשכת עשרות שנים.

מסיבה זו, לא ניתן לתקן את הדמוגרפיה במהירות באמצעות מדיניות פיסקלית אחת, וגם לא ניתן לייחס אותה לאירו. הירידה בפריון משפיעה על כלכלות עם מטבעות ומערכות רווחה שונות מאוד ומשקפת שינויים בגיל הקמת המשפחה, בהשתתפות נשים, בעלויות הדיור, בחינוך, בחוסר ביטחון תעסוקתי, בהעדפות, באיזון בין עבודה לחיים פרטיים ובמבנה הדמוגרפי המצטבר.

הרשמיות החדשות, המבוססות על **1 בינואר 2025** , מראות את היקף השינוי אם המגמות ISTAT תחזיות הנוכחיות לא יפוצו על ידי שינויים מהותיים בפריון ובהגירה. בתרחיש החציוני, אוכלוסיית התושבים גדלה מ **-58.9 מיליון בשנת 2025 ל-55 מיליון בשנת 2050 ו-45.8 מיליון בשנת 2080** ; חלקם של בני 65 ומעלה עולה מ-24.7 אחוז בשנת 2025 ל **-34.5 אחוז בשנת 2050** , בעוד שאוכלוסיית גילאי 15-64 [17] . יורדת מ-63.4 ל **-55.3 אחוז**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מזהיר בצדק כי מדובר בתרחישים, לא בנבואות, משום ששיעורי ההגירה, הפריון והתמותה ISTAT ,עשויים להתפתח באופן שונה. עם זאת, מגמות מסוימות, במיוחד המעבר של דור הבייבי בום לגיל הזהב .כבר מושרשת במבנה האוכלוסייה ולכן הן צפויות הרבה יותר בטווח הבינוני

.דווקא הגל הדמוגרפי הזה הוא שהופך את הערכת מערכת הפנסיה על סמך ההווה בלבד למטעה

משרד החשבונאות הכללי של המדינה, בתחזיותיו לטווח הבינוני-ארוך, מעריך כי הוצאות הפנסיה, לאחר שעמדו על כ **-15.6 אחוזים מהתמ"ג** בשנת 2024 וברמות דומות עד סוף העשור, יגדלו שוב בהדרגה משנת 2029 עד שיגיעו לכ **-17 אחוזים מהתמ"ג בסביבות שנת 2040** , בעיקר בשל העלייה ביחס בין מספר הפנסיות למספר המועסקים כפי שנקבע על ידי המעבר הדמוגרפי; לאחר מכן, עם ההרחבה .המלאה של מערכת התשלומים והתשישות ההדרגתית של הדורות הגדולים, היחס אמור לרדת שוב [18]

מסלול זה מסביר פרדוקס לכאורה: רפורמות הפנסיה של שלושים השנים האחרונות שיפרו משמעותית את הקיימות ארוכת הטווח, אך המערכת עדיין תתמודד עם קשיים בשני העשורים הקרובים משום שהגל .הדמוגרפי קודם להשפעה הייצובית המלאה של שיטת התרומה

.לפיכך, הפוליטיקה מוצאת את עצמה שולטת בשני זמנים שונים

בטווח הקצר והבינוני, עליה לממן אוכלוסייה גדולה של גמלאים, להגן על הפנסיות הנמוכות ביותר ולנהל .את הדרישה לגמישות בקרב עובדים מבוגרים

,בטווח הארוך, עליה להימנע מהטלת נטל תרומה על הדורות הצעירים שאינו עולה בקנה אחד עם שכר .תעסוקה וצמיחה

כאן הדיון על הפנסיה מפסיק להיות השוואה חשבונאית פשוטה בין "קיצוצים" ל"זכויות נרכשות" והופך .לבעיה של חלוקה בין-דורית

פנסיה אינה רק הטבה אישית; זוהי גם חלק מההכנסה הלאומית המועבר מאלה שמרוויחים הכנסה כעת לאלה שפרשו. אם היחס בין שתי הקבוצות משתנה באופן דרמטי, החברה חייבת להחליט כיצד להתאים .את גיל הפרישה, את התרומות, את המיסוי הכללי, את הסכומים ואת ההשתתפות בכוח העבודה

.אף אחת מהאפשרויות הללו אינה נטולת השלכות

.הגדלת התרומות מקטינה את ההכנסה הפנויה של העובדים או מגדילה את העלות לעסקים

.העלאת גיל הפרישה מאריכה את חיי העבודה ויכולה להיות מכבידה במיוחד עבור מקצועות מסוימים

.צמצום הקצבאות עלול להגביר את הסיכון לעוני בגיל מבוגר

.מימון נתח הולך וגדל באמצעות מיסוי כללי מעביר משאבים מתפקידים ציבוריים אחרים

הסתמכות בלעדית על הגירה תדרוש נהירה משמעותית של אנשים, ומעל הכל, את היכולת לשלב .תושבים חדשים בתעסוקה יצרנית וסדירה

.לכן, קיימות פנסיה אינה בעיה שיש לה פתרון טכני בלבד

הטכניקה מאפשרת לנו לכמת את ההשלכות של חלופות; הבחירה כיצד לחלק את העלויות נותרת בגדר .בחירה פוליטית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.עם זאת, חשוב באותה מידה לא להשתמש באופי פוליטי זה כדי להתעלם מהאילוצים האריתמטיים

מדינה עם פחות אנשים בגיל העבודה, יותר גמלאים ופריון עומד, בעלת מרחב חלוקה מחדש קטן יותר מאשר מדינה עם השתתפות גבוהה, שכר עולה וצמיחת פריון חזקה. לכן, לא ניתן לנתח פנסיות בנפרד .משכר ומשוק העבודה

.עלייה בהשתתפות נשים מייצרת יותר משלמי מסים

.ירידה באבטלה בקרב צעירים מייצרת יותר משלמי מסים

צמיחת פריון המאפשרת שכר ריאלי גבוה יותר מייצרת תרומות גבוהות יותר גם ללא העלאת שיעורי .המס

.הגירה סדירה מלווה בתעסוקה גבוהה מרחיבה את בסיס התרומה

.לכן, קיימות קצבאות הפנסיה תלויה לא רק במספר הגמלאים, אלא באיכות הכלכלה המממנת אותם

.כאן השאלה הדמוגרפית הופכת לבעיה גיאופוליטית וכלכלית רחבה יותר

חברה מזדקנת מקצה חלק גדול יותר ממשאביה לפנסיות, שירותי בריאות וטיפול ארוך טווח; עם אותה הכנסה, יש לה פחות מקום לחינוך, תשתיות, ביטחון, מעבר אנרגטי והשקעות. אם, במקביל, החוב .הציבורי גבוה, מרחב הבחירה מוגבל עוד יותר

.לכן, ביטחון לאומי הופך למרכיב ביכולות האסטרטגיות של המדינה

אין פירוש הדבר שפנסיות וביטחון ניתנים להחלפה ישירה בתקציב, כאילו ניתן פשוט לצמצם את האחד כדי לממן את השני; פירוש הדבר ששניהם מתחרים, יחד עם פונקציות רבות אחרות, על בסיס מס שתלוי .בצמיחה כלכלית ובגודל האוכלוסייה העובדת

זוהי אחת הסיבות לכך שלא ניתן לפתור את בעיותיה של איטליה בעשרים השנים הבאות אך ורק .באמצעות רפורמה חדשה בפנסיה

.הרפורמות העיקריות כבר יושמו

.דיני הציג את שיטת התרומה

.פורנרו השלים את הארכת הסכום היחסי והגדיל את הדרישות

.הקישור לתוחלת חיים היה חלק אוטומטי של ההתאמה

.ה"מכסות" יצרו לאחר מכן חלונות גמישות, אך מבלי להחליף את המערכת הרגילה

בשנת 2026, המבנה הכולל ימשיך להתבסס על הארכיטקטורה שנוצרה בשנת 1995 וחוזקה בשנת 2011.

.הבעיה שנותרה היא פחות ופחות פרמטרית בלבד, ויותר ויותר כלכלית ודמוגרפית

אם איטליה תצליח להגדיל את הפריון, את שיעורי התעסוקה, את השתתפות הנשים ואת שילוב .המהגרים, חלק מנטל הביטוח הלאומי יוכל להיספג באמצעות בסיס תרומות רחב ומקיף יותר

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אם, לעומת זאת, אוכלוסיית גיל העבודה תפחת בעוד שהפריון והשכר ימשיכו לגדול באיטיות, הסכסוך החלוקתי בין הדורות יהפוך בהכרח לחמור יותר.

במובן זה, מערכת הפנסיה מייצגת מראה של כלכלת איטליה כולה.

בשנות התשעים, העדיפות הייתה להפחית את העלות הצפויה של מערכת שנבנתה במדינה צעירה בהרבה.

בשנת 2011, דחיפות כלכלית האיצה תהליך שכבר החל.

בעשור שלאחר מכן, פוליטיקאים ניסו שוב ושוב להחזיר גמישות לקטגוריות ספציפיות באמצעות מכסות החברתית APE-אפשרות הנשים ותוכנית ה.

אולם, בשנת 2026, הנתונים הדמוגרפיים מבהירים שהבעיה כבר אינה רק בחירה בין "פורנרו" לבין "ביטול חוק פורנרו".

השאלה האמיתית קשה הרבה יותר: **כיצד נוכל לממן חברה שבה המספר היחסי של הגמלאים גדל בעוד שאוכלוסיית גיל העבודה יורדת במשך עשרות שנים, מבלי לרושש לא את אלו שסיימו את הקריירה שלהם ולא את הדורות שנקראו לממן את המערכת?**

שום רפורמה שאושרה בפרלמנט לא יכולה לענות על השאלה לבדה.

התשובה תהיה תלויה במבנה הכלכלה האיטלקית בכללותה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 10

חוק מס' 335 מיום 8 באוגוסט 1995 - רפורמה במערכת הפנסיה החובה והמשלימה; הסדרת [1–2] תורמת למערכת גמול ממערכת המעבר.
כתב עת רשמי - חוק מס' 335/1995
חישוב פנסיה - INPS

חוק 23 באוגוסט 2004, מס' 243 - רפורמה בפנסיה ותנאי פנסיה משלימים [3].
כתב העת הרשמי - חוק מס' 243/2004

חוק מס' 247 מיום 24 בדצמבר 2007 - יישום הפרוטוקול מיום 23 ביולי 2007 בנושא ביטחון [4] סוציאלי, עבודה ותחרותיות.
כתב העת הרשמי - חוק מס' 247/2007

התאמת דרישות הפנסיה לתוחלת החיים - יישום חקיקה למנגנון שהונהג בשנת 2010 [5].
כתב העת הרשמי - התאמה לתוחלת החיים החל משנת 2013.

צו חקיקה מס' 201 מיום 6 בדצמבר 2011, שהומר על ידי חוק מס' 214 מיום 22 בדצמבר [6–8] סעיף 24, רפורמת הפנסיה של ממשלת מונטי; הרחבת מערכת התרומה היחסית - 2011.
מערכת חישוב הפנסיה לאחר 1 בינואר 2012 - INPS

חוק תקציב חברתי - הוראות שהוצגו בחוק התקציב לשנת 2017 והארכותיו שלאחר מכן [9].
חוק תקציב חברתי - INPS

צו חקיקה מ-28 בינואר 2019, מס' 4 - מכסה 100, עם דרישות של גיל 62 ו-38 שנות תרומה [10] בתקופת הניסוי 2019–2021.
כתב עת רשמי - צו חקיקה מס' 4/2019

חוק 30 בדצמבר 2021, מס' 234 - הכנסת דרישת המעבר המכונה מכסה 102 לשנת 2022 [11].
כתב העת הרשמי - חוק התקציב 2022, פסקה 87

חוק התקציב 2026: אי הארכת מכסה 103 ואופציית הנשים, הארכת ה - INPS [12] החברתי APE- ותמריצים להישאר בעבודה.
חדשות על פנסיות בשנת 2026 - INPS

דוח חברתי 2025: גמלאים, הטבות חדשות, פרישה מוקדמת וגיל פרישה ממוצע - INPS [13].
דוח חברתי 2025 - INPS

אינדיקטורים דמוגרפיים 2025: מבנה האוכלוסייה נכון ל-1 בינואר 2026 - ISTAT [14].
אינדיקטורים דמוגרפיים 2025 - ISTAT

שיעור ילודה ופריון: 369,944 לידות בשנת 2024, שיעור ילודה 1.18; ירידה - ISTAT [15–16] באוכלוסייה בגילאי הפוריות.
שיעור ילודה ופריון 2024 - ISTAT

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[17] ISTAT - 2025 תחזיות של אוכלוסיית התושבים, משפחות וכוח העבודה, על בסיס 1 בינואר.
ISTAT - 2080–2025 תחזיות דמוגרפיות

[18] משרד החשבונאות הכללי של המדינה - תחזיות לטווח בינוני-ארוך של הוצאות פנסיה ביחס לתמ"ג.
MEF-RGS - מסמך כלכלי ופיננסי 2024, ניתוח ומגמות במימון הציבורי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בנקים, אשראי וחוב ריבוני

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 11

מעגל הבנק-מדינה

אם היינו מזהים נקודה שבה ההיסטוריה הכלכלית האיטלקית של שלושים השנים האחרונות חדלה להיות מסופרת באופן סופי כרצף פשוט של מדיניות פיסקלית, מוניטרית או תעשייתית, ובמקום זאת הופכת להיסטוריה של תלות הדדית מוסדית, היחסים בין הבנקים למדינה יהיו כנראה נקודת ההתחלה המתאימה ביותר. אף מגזר אחר לא מדגים בבהירות כזו כיצד חוב ציבורי, אשראי לכלכלה הריאלית, חסכונות משקי בית, פיקוח, יציבות פיננסית והבנייה האירופית נכנסו בהדרגה למעגל אחד, שבו משבר של גורם אחד יכול להיות מועבר לאחרים, ובמקביל, צעדים שננקטים להגנה על מגזר אחד יכולים לשנות באופן עמוק את התמריצים והסיכונים של המערכת כולה.

כדי להבין את המעגל הזה, עלינו תחילה לזנוח את הדימוי הפשטני לפיו בנקים איטלקיים היו במשך עשרות שנים בסך הכל קונים פסיביים של חוב ציבורי, כמעט כאילו היו מבנים נלווים של משרד האוצר שתפקידם לממן את הוצאות המדינה. למערכת הבנקאות האיטלקית בהחלט היה קשר הדוק מבחינה היסטורית עם חוב ריבוני, אך אופי קשר זה השתנה באופן קיצוני עם הזמן, וכך גם מודל הבנקאות הבעלות המתווכת, אופן הקצאת האשראי וארכיטקטורת הפיקוח. בשנות ה-90, מערכת הבנקאות האיטלקית צמחה ממבנה שעדיין היה מפולח מאוד לפי טריטוריה ומאופיין בנוכחות גדולה מאוד של המגזר הציבורי. היא נכנסה לשלב של הפרטה, מיזוגים וליברליזציה, התרכזה בהדרגה לקבוצות לאומיות גדולות בהרבה, ולאחר משבר 2008, שולבה לבסוף במערכת פיקוח ופתרון שהוקמה ברמה האירופית.

השינוי הוא עצום. בין השנים 1990 ו-2000, על פי שחזור של הבנק של איטליה, התרחשו **356 מיזוגים והתאגדויות ו-158 רכישות של רוב ההון** ; באותה תקופה מספר הבנקים ירד מ **-1,156 ל-841** , בעוד שנוכחותם של מתווכים זרים והתחרות בין הבנקים בשווקים המקומיים גדלה. משמעותי עוד יותר היה השינוי בבעלות: בין השנים 1992 ו-2002 ירד חלקה של פעילות הבנקאות המיוחסת למוסדות שבהם גופים ציבוריים וקרנות החזיקו ביותר ממחצית ההון מ **-68 אחוזים ל-10 אחוזים** [1] .

נתונים אלה מתארים את המעבר ממערכת שבה חלק ניכר מהאשראי אורגן באמצעות מוסדות בעלי שורשים ציבוריים וטריטוריאליים עמוקים למערכת שבה שררו חברות מניות משותפות, קבוצות בנקאיות לאומיות והיגיון שוק משולב הרבה יותר. זה לא היה רק תהליך של ריכוזיות, שכן המיזוגים גם פירקו רבים מהפילוחים המקומיים הקודמים והציבו בנקים שונים בתחרות באותם טריטוריות; הבנק של איטליה מדגיש למעשה כי בניגוד לפרשנות כמותית גרידא לפיה פחות בנקים בהכרח משמעותם פחות תחרות, ההתרחבות הטריטוריאלית של הקבוצות החדשות הגדילה במקרים רבים את החפיפה בין מתווכים לתחרות בשווקים המקומיים. [1]

טרנספורמציה זו עולה בקנה אחד עם התהליך שתואר בפרקים קודמים: הפרטה, ליברליזציה של הון, כניסה לאירו, ריביות נמוכות יותר ואינטגרציה פיננסית אירופאית. בנקים איטלקיים נכנסו אפוא למטבע האחיד לאחר שינוי עמוק במבנה שלהם, אך הם שמרו על מאפיין בסיסי של הכלכלה הלאומית: הם נותרו הערוץ העיקרי שדרכו עסקים, במיוחד קטנים ובינוניים, מקבלים מימון. במערכת יצרנית שבה לשוקי המניות והאג"ח יש השפעה מוגבלת יחסית על חלק גדול מאוד מהעסקים, בנקאות אינה רק אמצעי אפשרי אחד לגיוס הון; עבור חברות רבות, היא מייצגת את החוליה החיונית בין חסכונות להשקעות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

דווקא תלות זו היא שהופכת את בריאותם של הבנקים לעניין החורג מעבר למגזר הפיננסי. כאשר בנק מצמצם הלוואות, הוא לא רק מתקן את המאזן שלו: הוא יכול לאלץ חברה לדחות השקעות, להפחית מלאי, לפטר עובדים או לנטוש תוכניות התרחבות. כאשר התופעה משפיעה בו זמנית על חלק גדול מהמערכת, הגבלת האשראי יכולה להפוך למרכיב של המיתון.

כדי להבין את המשבר האיטלקי, עלינו לשקול בו זמנית שתי גישות. מצד אחד, קיים הקשר בין הבנקים למדינה, משום שמתווכים מחזיקים באג"ח ממשלתיות, משתמשים בחוב ריבוני כנכס פיננסי, ומושפעים באופן מיידי ממשבר מרווח. מצד שני, קיים הקשר בין בנקים לעסקים, משום שהמיתון פוגע בהלוואות מגביר חדלות פירעון ופוגע ביכולתם של הבנקים לספק מימון חדש.

שני ערוצים אלה היו חופפים לאחר 2011.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

חוב ריבוני נכנס למאזני הבנקים

אין לפרש את הקשר בין בנקים לחוב ציבורי כאנומליה איטלקית. אגרות חוב ממשלתיות הן מרכיב סטנדרטי במאזני הבנקים משום שהן מכשירים נזילים, הניתנים לשימוש בפעולות שוק ובעסקאות עם בנקים מרכזיים, ומייצגים נכסים בעלי מאפיינים זהירים ספציפיים. הבעיה מתעוררת כאשר הסולידיות הנתפסת של המדינה ושל מתווכים לאומיים הופכות קשורות זו לזו עד כדי כך שהן יוצרות לולאת משוב שלילית.

משבר החוב הריבוני של 2011 הופך את המנגנון הזה לגלוי בצורה כמעט דידקטית.

כאשר התשואה על אג"ח ממשלת איטליה עולה במהירות, מחירן של ניירות הערך הממשלתיים שכבר נמצאים במחזור יורד. הבנקים המחזיקים בהם עלולים לחוות ירידות ערך בהתאם לסיווג החשבונאי שלהם, וחשוב מכך, הם נתפסים על ידי משקיעים כבעלי חשיפה גדולה יותר לאגרת חוב ריבונית שהשוק מחשיב כמסוכנת יותר. ההשלכות אינן מוגבלות לתיק ניירות הערך: גם עלות המימון הבנקאי עשויה לעלות, שכן אלו המלווים לבנק איטלקי מתחילים לתהות מה תהיה עמדת הבנק במקרה של הידרדרות נוספת במצב המדינה.

הבנק המרכזי של איטליה ניתח ישירות את התמסורת הזו, וציין כי החמרת משבר החוב הריבוני במחצית השנייה של 2011 הובילה לעלייה חדה בתשואות האג"ח האיטלקיות, ובאמצעות החמרה בתנאי הגישה לשווקים הסיטונאיים, **לעלייה בעלות המימון עבור בנקים איטלקיים** , עם השפעות על אספקת האשראי לעסקים. [2]

כאן מופיע מה שמכונה לעתים קרובות בספרות האירופית המאוחרת יותר " **לולאת האבדון**" , המעגל הקסמים בין בנקים לריבונים. משבר מדינתי מחליש את הבנקים משום שהם מחזיקים בחוב ציבורי ותלויים בסביבה הפיננסית הלאומית; בנק חלש עשוי בתורו להזדקק לתמיכה ציבורית, מה שמגדיל את הנטל הפוטנציאלי על תקציב המדינה; השוק משלב סיכון זה במחיר החוב הריבוני, אשר עולה עוד יותר העלייה החדשה בתשואות מחמירה עוד יותר את מצבם של הבנקים. הארכיטקטורה של האירו ביטלה את סיכון המטבע בין המדינות החברות, אך לא ביטלה את האפשרות שהסיכון הריבוני הלאומי יועבר ישירות למערכות הבנקאות.

במקרה האיטלקי, המעגל קיבל חשיבות מיוחדת משום שהחוב הציבורי כבר היה גבוה מאוד והבנקים נותרו מרכזיים במימון התאגידי. לכן, פער מתרחב לא היה עניין של משרד האוצר בלבד. הוא יכול היה להתפשט, באמצעות תנאי מימון של מתווכים, לעלות ההלוואות לעסקים קטנים בונטו, לומברדיה או במאזן ולא היה להם קשר ישיר למדיניות פיסקלית BTP אמיליה, שלא היו להם.

משבר הריבונות הפך אפוא למשבר אשראי.

עם זאת, חשוב להימנע גם כאן מסיבתיות ליניארית יתר על המידה. את הירידה בהלוואות בין 2011 ל-2013 לא ניתן לייחס באופן בלעדי לבחירה של הבנקים לקצוב אשראי. המיתון הפחית את הביקוש למימון משום שחברות השקיעו פחות; במקביל, הוא החמיר את המאזנים ואת סיכויי החיסכון של החייבים, מה שהגדיל את הסיכון הכרוך בהלוואות חדשות. לכן, היצע וביקוש לאשראי התכווצו בו זמנית, ודווקא מסיבה זו נאלץ בנק איטליה להשתמש בניתוחים מיקרו-כלכליים כדי לבודד את הערוץ הספציפי שדרכו החמרת הסיכון הריבוני השפיעה על היצע הבנקים. [2]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

עם זאת, המערכת לא קרסה. בדוח היציבות הפיננסית שלו מנובמבר 2011, הדגיש בנק איטליה כי למרות ירידה חדה בנזילות בשוק המשני של אג"ח ממשלתיות, **מכירות פומביות בשוק הראשוני המשיכו להתקיים באופן קבוע** והביקוש נותר גבוה מההיצע. [3] עובדה זו חשובה משום שהיא מסייעת להבחין בין משבר מחירים ואמון חמור מאוד לבין מצב שבו המדינה לא הייתה מסוגלת עוד פיזית להציב אג"ח: בשנת 2011, הבעיה האיטלקית הייתה עלות מימון שהפכה לבלתי ניתנת לקיימא אם תישמר לאורך זמן, ולא היעלמות מיידית של כל הביקוש לחוב ציבורי.

ההבחנה חיונית גם להבנת מה קרה לבנקים. הם פעלו בשוק שעדיין היה מתפקד, אך יקר ומקוטע יותר יכולה להיות בעלת מטרה כפולה: מצד אחד (BTPs) ויותר. במצב כזה, החזקת אגרות חוב ממשלתיות היא ייצגה חשיפה לסיכון ריבוני; מצד שני, במיוחד לאחר התערבויות הנזילות של הבנק המרכזי האירופי, היא יכולה להפוך להשקעה פיננסית עם תשואות גבוהות יחסית לעלות המימון המרכזי. לכן, המשבר לא הפך אוטומטית כל רכישה של אגרות חוב ממשלתיות בבנק להתנהגות לא רציונלית או לשירות פשוט לאוצר, אלא הבהיר יותר ויותר עד כמה המערכות הבנקאיות והריבוניות היו כעת שלובות זו בזו.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מהמשבר הפיננסי להר הסבל

.אם משבר החוב הריבוני מייצג את הצד הפיננסי של המעגל, הלוואות רעות מייצגות את האמיתי

איטליה עברה את השלב הראשון של המשבר העולמי של 2008 עם מאפיינים שונים בהשוואה לארצות הברית, אירלנד או ספרד. בנקים איטלקיים היו חשופים פחות למוצרים פיננסיים מובנים המקושרים למשכנתאות סאבפריים אמריקאיות ולא הזינו בועת נדל"ן דומה לזו שנצפתה בכמה כלכלות אירופאיות –אחרות. הבנק המרכזי של איטליה הדגיש כי המערכת האיטלקית עמדה במיתון הראשון של 2008 בצורה טובה יחסית, דווקא משום שהחשיפה הישירה למוצרים המורכבים ביותר של המשבר 2009 הבינלאומי הייתה מוגבלת. [4]

.אבל היתרון הראשוני הזה עלול לגרום לנו לאבד את מה שקרה מאוחר יותר

איטליה סבלה ממיתון עמוק, ולאחריו מיתון שני עם משבר החוב הריבוני. בעיית הבנקאות נבעה אפוא לא בעיקר מנכסים פיננסיים אקזוטיים שנרכשו בשווקים הגלובליים, אלא מחוסר היכולת ההולך וגדל של .עסקים ומשפחות איטלקיות להחזיר הלוואות שנרכשו בכלכלה הריאלית

.ההבדל הוא קריטי

.הלוואה שאינה מבצעת היא, בסופו של דבר, השתקפות של קשיים כלכליים של החייב במאזן הבנק כאשר חברה פושטת רגל, הבנק שמימן אותה חייב למחוק או לסווג מחדש את ההלוואה; כאשר התופעה משפיעה על אלפי חברות בו זמנית, הבעיה כבר אינה נוגעת למערכת יחסים בנקאית אחת אלא הופכת .למערכתית

בין השנים 2008 ו-2014, איטליה עברה בדיוק את הרצף הזה. הבנק המרכזי של איטליה מתאר את שני המיתונים כגורם העיקרי לעלייה העצומה בהלוואות רעות, ומדגיש כי השלב השני שהחל בשנת 2011 החמיר עוד יותר את יכולתן של משפחות ועסקים להחזיר את חובותיהם. [4]

בסוף שנת **2015**, המלאי ברוטו של הלוואות לא מבצעות של בנקים איטלקיים הגיע לכ **-360 מיליארד .אירו**, שווה ערך ל **-18.1 אחוזים מההלוואות ללקוחות**; מתוכם, כ **-210 מיליארד** סווגו כהלוואות רעות בניכוי ההתאמות שכבר בוצעו במאזן, ההלוואות לא מבצעות הסתכמו בכ-197 מיליארד והלוואות רעות ב-87 מיליארד. עבור הקבוצות האיטלקיות העיקריות, שיעור ההלוואות לא מבצעות ברוטו היה **16.8 אחוזים**, לעומת ממוצע אירופי של 5.8 אחוזים. [5]

גודל המספרים הללו מסביר מדוע, עד אמצע העשור, הבנקים האיטלקיים הפכו לאחת מבעיות האמון .העיקריות של הכלכלה הלאומית כולה

אבל אפילו המונח "חוב אבוד" יכול להיות מטעה אם משתמשים בו ללא הקשר. הערך ברוטו אינו תואם להפסד סופי באותו סכום. חלק מהחוב מובטח על ידי נדל"ן, נכסי נדל"ן או ערבויות אישיות; חלקו כבר נרשם כמבוטל; חלקו ניתן לגבות במהלך הליכי פשיטת רגל. לכן, ההפסד הסופי תלוי בערך הגבות ובזמן .הנדרש להשגתו

.וזמן הוא בדיוק אחת הבעיות של איטליה

אם הליך משפטי או הליך פשיטת רגל לוקח שנים כדי לגבות ערבות, הערך הכלכלי של ההלוואה הפגומה .יורד גם כאשר הערבות קיימת, מכיוון שההון נותר קשור והערך הנוכחי של גביות עתידיות נמוך יותר

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

לפיכך, סוגיית הבנקאות האיטלקית הופכת לבלתי נפרדת מתפקוד מערכת המשפט האזרחית ופשיטת הרגל.

הקביעות ארוכת השנים של הלוואות לא נכונות במאזנים מצמצמת את הרווחים, סופגת הון ומקשה על גיוס משאבים חדשים. אין זה אומר בהכרח שכל בנק עם הלוואות רבות גרועות מפחית את ההלוואות במידה שווה: מחקר מיקרו-כלכלי של הבנק של איטליה המכסה את התקופה 2008–2015 מצא כי המתאם השלילי בין הלוואות לא נכונות לצמיחת הלוואות מוסבר במידה רבה על ידי התנאים הכלכליים של הלווים וההתכווצות בביקוש, אם כי צוין כי עליות חיצוניות בהלוואות גרועות, באמצעות הפרשות גבוהות יותר, יכולות למעשה לדכא את ההיצע. [6]

המסקנה מתוחכמת יותר מהנרטיב ש"הלוואות רעות חוסמות אשראי", אך היא אינה ממעיטה מחומרת הבעיה. במקום זאת, היא מצביעה על כך שמיתון, הלוואות רעות ואשראי הוזנו דרך ערוצים שונים, חלקם מהבנקים ואחרים מהכלכלה הריאלית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מונטה דיי פאסקי: כאשר משבר בנקאות הופך לבעיה לאומית

בשום מקום באיטליה החפיפה הזו בין משילות, רכישות, משבר כלכלי, סיכון ריבוני והתערבות ציבורית בולטת בצורה ברורה יותר מאשר במונטה דיי פאסקי די סיינה.

לנוסחה לפיה בנק "עתיק ופוליטי" ניצל על ידי המדינה לאחר MPS לא ניתן לצמצם את ההיסטוריה של שצבר הפסדים, משום ששיקום רציני דורש ביצוע רצף של החלטות ספציפיות, שכל אחת מהן משנה בהדרגה את הפרופיל הפיננסי של המוסד.

ב-8 בנובמבר 2007 . **Banca Antonveneta** הצעד המכריע התרחש בשנים 2007–2008 עם רכישת את העסקה; בינואר 2008 הגיש הבנק בקשה לאישור לבנק איטליה. על פי תיעוד MPS אישר דירקטוריון הרשות המפקחת, מחיר הרכישה הסתכם בכ **-9 מיליארד אירו** , מתוכם כ-6 מיליארד יורו הוקצו למוניטין; העסקה כללה גם צורך להחליף קווי נזילות שהוענקו בעבר לאנטונוונטה בסכום המוערך בכ-9.5 מיליארד. התוכנית תכננה חיזוק משמעותי של ההון, באמצעות הגדלת הון ומכשירים פיננסיים אחרים, ובנק איטליה הותנה את האישור ביישום צעדי חיזוק ושמירה על יחסי הון מעל המינימום הרגולטורי. [7]

דיוק חשוב משום שהמספרים מתבלבלים לעתים קרובות בוויכוח הציבורי. כ-9 מיליארד ייצגו את מחיר הרכישה; אין להוסיף למחיר את הצורך בנזילות נוספת כדי להחליף קווי מימון כאילו היו תמורה אחת ששולמה למוכר. הבנק האיטלקי עצמו הבהיר לאחר מכן הבחנה זו בתגובה לוועדת חקירה אזורית. [7]

ביצעה רכישה גדולה מאוד זמן קצר לפני שהמשבר הפיננסי MPS :הבעיה הכלכלית נותרה ברורה הבינלאומי שינה לחלוטין את תנאי השוק. ההון הנדרש לעסקה הפחית את מרווחי הביטחון דווקא בתקופה שבה ערך הנכסים הפיננסיים, הנזילות ואיכות האשראי הפכו שבריריים יותר.

בשנים שלאחר מכן, מצבו של הבנק הידרדר עוד יותר. משבר הריבון פגע במוסד שהיה חשוף באופן משמעותי לחוב ציבורי, ובנק איטליה הגביר את התערבויות הפיקוח שלו בנושאי נזילות, הון, סיכון ריבית ותיק אג"ח ממשלתיות ובקרות פנימיות. [8]

לתמונה זו נוספו עסקאות פיננסיות מורכבות עם צדדים בינלאומיים, כולל דויטשה בנק ונומורה, אשר יהפכו מאוחר יותר למוקד של חקירות שיפוטיות ושחזור ציבורי של המשבר. משימתו של ספר זה אינה לצפות מסקנות שיפוטיות או לייחס מניעים השייכים לרמות הוכחה אחרות; העובדה המוסדית הרלוונטית היא שעד שנת 2012, בנק איטליה תיאר מצב המאופיין בשיווי משקל פיננסי שברירי, ליקויים ארגוניים ובעיות בבקרות, בעוד שחלק משמעותי מההנהלה הבכירה של החברה הוחלף. [8]

בתחילה התערבה המדינה באמצעות מכשירים פיננסיים אחרים מלבד הלאמה בפועל. בשנת 2009 לאג"ח טרמונטי; בשנת 2013 משרד הכלכלה והאוצר הצטרף למכשירים פיננסיים חדשים MPS פנתה לאג"ח מונטי, בסכום כולל של ארבעה מיליארד, מתוכם ציין בנק איטליה כי כ **-1.9 מיליארד יועדו לפירעון איגרות החוב הקודמות של טרמונטי** , בעוד שכשני מיליארד כיסו את הגירעון השיורי ביחס ליעד ההון שקבעה רשות הבנקאות האירופית. [9]

הבחנה זו מונעת מאיתנו שוב להתייחס לכל נתון כעלות נטו נוספת עבור המדינה מבלי לבנות מחדש את תפקידו.

בשיתוף פעולה, EBA-המשבר הגיע לנקודה קריטית חדשה בשנת 2016. מבחני הלחץ שתיאמו על ידי ה היה רושם הון עצמי ראשוני מלא שלילי MPS, והרשויות הלאומיות, הראו שבתרחיש שלילי ECB-עם ה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

השווה ל **-2.4%** - מנכסי הסיכון. [10] הבנק ניסה פתרון שוק המבוסס על צמצום ,(fully-loaded CET1) משמעותי של הלוואות שאינן נושאות ביצוע והגדלת הון של 5 מיליארד, אך הפעולה לא צלחה; בדצמבר התבקשה לפיכך **הון מחדש זהיר** , כלי שסופק על ידי הרגולציה האירופית החדשה עבור בנקים 2016 [10] .הנחשבים פירעוני אך זקוקים להון כדי להתמודד עם תוצאות תרחיש לחץ שלילי

הזרמת הון מחדש זהירה היא אחד הצעדים החשובים ביותר בארכיטקטורה האירופית החדשה, משום שהיא מדגימה כי הכנסת תוכנית החילוץ אינה מבטלת לחלוטין את האפשרות להתערבות ציבורית. היא .מותנית אותה

הדרישה המקסימלית שקבע הבנק המרכזי האירופי במסגרת כללי הזהירות להון ,MPS במקרה של מחדש הייתה **8.8 מיליארד אירו** , בשונה מ-5 מיליארד הפתרון הפרטי הקודם, משום ששני הסכומים ענו על מטרות ושיטות חישוב שונות. בנק איטליה העריך בתחילה נטל מיידי על המדינה של כ-4.6 מיליארד אירו, שאליו ניתן להוסיף את ההחזרים המיועדים למשקיעים קמעונאיים מסוימים; ההתערבות , שאושרה בפועל על ידי הנציבות האירופית ביולי 2017 כללה **5.4 מיליארד אירו בסיוע לארגון מחדש** [10] .בנוסף לאפשרות של ערבויות נזילות

הנקודה המכרעת היא שלא יושם חילוץ מלא. בעלי מניות ובעלי מכשירים נדחים השתתפו בספיגת ההפסדים בהתאם לעקרון חלוקת הנטל, בעוד שאג"ח בכירות ופיקדונות לא מוגנים לא היו מעורבים [11] .במידה שהייתה אפשרית בהליך חילוץ אמיתי

.לאחר מכן הפכה המדינה לבעלת המניות הייחודית של הבנק

למקרה משמעותי במיוחד עבור היחסים בין בנקים, המדינה והכללים MPS החלטה זו הפכה את האירופיים: איחוד הבנקאות לא מנע התערבות ציבורית, אך דרש שהיא תהיה תואמת את כושר הפירעון .של הבנק, מבחני הלחץ, כללי הסיוע הממשלתי והשתתפות משקיעים כפופים בהפסדים

בשנים האחרונות MPS הצמצום שלאחר מכן בנוכחות הציבורית והקונסולידציה החדשה שבה מעורבת מייצגים את הפרק האחרון בסיפור ארוך זה. בסוף שנת 2025, ציין הבנק האיטלקי עצמו כי פעולות המיזוג בין **מונטה די פאסקי די סיינה למדיובנקה** שינו את תצורת הקבוצה עד כדי כך שנדרשה הערכה [12] .חדשה לצורך סיווגה כמוסד מערכתי לאומי

,המשמעות ההיסטורית ראויה לציון. בנק שבשנת 2017 ביקש הון ציבורי כדי לשמור על יציבותו חזר .פחות מעשור לאחר מכן, להיות שחקן פעיל בקונסולידציה הפיננסית האיטלקית

אבל יהיה זה שגוי להפוך את הרצף הזה לנרטיב ליניארי של "חילוץ מוצלח". כדי להעריך באופן מלא את ,העלויות והתועלות, יהיה צורך לכלול את מחיר ההשקעות מחדש, מכירות עוקבות של מניות ציבוריות דיבידנדים, ערך השיורי של האחזקה והעלויות העקיפות של הצעדים. העובדה הפוליטית החשובה מדגים כיצד, אפילו בתוך איחוד הבנקאות, המדינה ממשיכה MPS :ביותר בפרק זה היא עובדה נוספת להיות מסוגלת לרכוש באופן זמני בעלות על בנק כאשר היציבות המערכתית והמסגרת הרגולטורית .מאפשרות זאת

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ארבעת הבנקים של 2015 והתגלית הפוליטית של חלוקת הנטל

קדם אפיזודה שהייתה לה השפעה פוליטית גדולה עוד יותר על תפיסת החוסכים MPS-למשבר ה האיטלקיים: ההחלטה, בנובמבר 2015, של **Banca delle Marche, Banca Popolare dell'Etruria e del Lazio, Cassa di Risparmio di Ferrara ו-CariChieti** .

ארבעת הבנקים היו קטנים יחסית בגודלם, וייצגו יחד כאחוז אחד מפיקדונות המערכת, אך פתרון המשבר הפך למקרה לאומי משום שהוא השפיע ישירות על מחזיקי מניות ואג"ח נדחות, שחלקם היו לקוחות קמעונאיים שרכשו מכשירים אלה דרך רשת הבנקאות. [13]

ב-22 בנובמבר 2015, בנק איטליה פתח בהליך פירוק. הון המניות וההתחייבויות הכפופות הזכאים להיכלל בהון העצמי הופחתו או בוטלו, בעוד שהנכסים שנחשבו בריאים הועברו לארבעה בנקי גשר שקיבלו הון מחדש על ידי קרן הפירוק הלאומית; ההלוואות הפגומות הופרדו במקום זאת והועברו למבנה ייעודי. [13]

המבצע לא השתמש ישירות במשאבים כספיים של המדינה: העלות מומנה בחלקה על ידי בעלי מניות ובעלי אג"ח נדחות, ובחלק הנותר, על ידי קרן הפירעון שמומנה על ידי מערכת הבנקאות. סכום ההתחייבות המיידית של הקרן הוערך בכ **-3.6 מיליארד אירו** . [13]

חשוב לציין **שבנובמבר 2015 לא יושם חילוץ מלא** , למרות ששני המושגים חפפו לעתים קרובות בדיון בנושא חילוץ BRRD הציבורי. המחוקק האיטלקי דחה את כניסתם לתוקף של ההוראות הרחבות יותר של ל-1 בינואר 2016; לפיכך, חלוקת הנטל הוחלה על ארבעת הבנקים, שכללה בעלי מניות ואג"ח נדחות אך לא אג"ח בכירות ופיקדונות לא מוגנים. [14]

הבחנה זו היא בסיסית להבנת מה משתנה כעבור מספר חודשים.

עם תוכנית **החילוץ** , שנכנסה לתוקף מלא באיטליה ב-1 בינואר 2016, ההיררכיה של מכשירים פוטנציאליים כשירים מתרחבת: תחילה מניות, לאחר מכן מכשירים הוניים וחוב נחות, ולאחר מכן, במידת הצורך, חוב אחר שאינו מובטח, כולל אג"ח בכירות; פיקדונות עד 100,000 יורו המכוסים על ידי תוכניות ערבות נותרים מחוץ לקטגוריה, בעוד שפיקדונות גבוהים יותר השייכים למשפחות ועסקים קטנים עדיין נהנים מיחס מועדף בהיררכיה. [15]

הפילוסופיה של המערכת החדשה ברורה. אין לתמרץ בנק פרטי לקחת סיכונים בידיעה שבמקרה של פשיטת רגל, ההפסדים יועברו אוטומטית למשלמי המסים. את עלות המשבר יש לספוג בעיקר אלו שסיפקו הון או אשראי למתווך, תוך כיבוד היררכיה המשקפת את הסיכון שנלקח.

קשה לערער על היגיון כלכלי באופן מופשט.

הבעיה האיטלקית, לעומת זאת, נגעה למבנה חלוקת החיסכון בבנקים. במשך שנים, בנקים רבים הציבו אצל לקוחותיהם הקמעונאיים לא רק פיקדונות אלא גם אג"ח, כולל במקרים מסוימים התחייבויות נדחות, אשר חוסכים לא מתוחכמים יכלו לתפוס ככלי דומה למוצר בנקאי סטנדרטי, למרות שהיו נושאים רמת סיכון גבוהה בהרבה.

המעבר מהעולם הישן של חילוץ מרומז לעולם החדש של חלוקת נטל וחילוץ התרחש אפוא במערכת שבה חלק מהחוסכים לא בהכרח שילבו בהחלטותיהם את האפשרות הקונקרטית לאבד את ההון שהושקע באג"ח בנקאיות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.הבעיה הייתה משפטית, כלכלית ופוליטית בו זמנית

.המשבר של ארבעת הבנקים הפך לפתע את חוסר הרציפות הזה לגלוי

איחוד הבנקאות: ניסיון אירופה לשבור את המעגל

המשבר הריבוני הוכיח כי מטבע יחיד לא יכול לתפקד ביציבות עם מערכות בנקאיות לאומיות בלבד ועם .מדינות האחראיות באופן אינדיבידואלי הן לפיקוח והן לתוצאות הפיסקליות של משברי בנקאות

. התגובה המוסדית הייתה **איחוד הבנקאות**

.מטרתו הבסיסית הייתה דווקא לצמצם את לולאת המשוב השלילית בין בנקים לריבונים שהמשבר חשף הבנק המרכזי האירופי תיאר במפורש את הפרויקט ככלי לשבירת "לולאות המשוב השליליות" בין בנקים [16] .לריבונים ולהפחתת הפיצול הפיננסי של גוש האירו

(ECB) עמוד התווך הראשון היה **מנגנון הפיקוח היחיד** . ב **-4 בנובמבר 2014,** הבנק המרכזי האירופי קיבל רשמית את האחריות על הפיקוח על הבנקאות האירופית, תוך שיתוף פעולה עם הרשויות ,הלאומיות. בשלב זה, החל הבנק המרכזי האירופי לפקח ישירות על 120 קבוצות בנקאיות גדולות המהוות כ-82 אחוזים מנכסי הבנקאות בגוש האירו, בעוד שעבור שאר המתווכים הוא שמר לעצמו את [17] .הסמכות לקבוע סטנדרטים משותפים ולהתערב באמצעות מערכת הפיקוח המשולבת

.עבור איטליה, זה ייצג שינוי מוסדי עצום

,בנק איטליה המשיך לממש תפקידי פיקוח, אך הפיקוח על קבוצות משמעותיות הפך לאחריות אירופית .המופעלת באמצעות הבנק המרכזי האירופי והמערכת המשותפת

הרציונל הפוליטי היה להפחית את הסיכון שרשות לאומית תהיה נתונה ללחץ מקומי או תשתמש בקריטריונים שונים ממדינות אחרות; במקביל, הפיקוח האירופי היה צריך לאפשר הערכה אחידה יותר .של חוזק ההון של מתווכים

עמוד התווך השני היה **מנגנון הפתרון היחיד** , שנבנה כדי לנהל במשותף את משבר הבנקים הנחשבים .משמעותיים ולהפחית את השימוש האוטומטי בתקציבים הלאומיים

לפיכך, הארכיטקטורה החדשה הציגה הפרדה בין שלושה מושגים שבהיסטוריה הקודמת חפפו לעתים .קרובות: פיקוח, פתרון ותמיכה פיסקלית

.הבנק המרכזי האירופי עוקב

מועצת הפירעון היחידה מנהלת, בתנאים שנקבעו בחוק, את פתרון העניינים של המתווכים תחת .סמכותה

המדינות החברות שומרות על מכשירים פיסקליים, אך השימוש בהם כפוף לכללי סיוע ממלכתי ולמסגרת .האירופית

.עם זאת, לידתו של איחוד הבנקאות לא ביטלה את כל העמימות

.המקרה של הבנקים בונטו בשנת 2017 הדגים זאת בבירור רב

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בנקים בונטו: משבר מקומי בתוך מערכת אירופית

אך הוא כנראה אף ,MPS למשבר **בבנקה הפופולרה די ויצ'נזה** ובנקה **ונטו** מאפיינים שונים מאלה של .מאלף יותר להבנת מורכבות הארכיטקטורה החדשה

עם הזמן, שני המוסדות בנו מעמד חזק מאוד בטריטוריות שלהם, מימנו רשת של עסקים קטנים ובינוניים .ופיתחו קשרים קרובים במיוחד עם חבריהם ולקוחותיהם

המשבר התפתח בהדרגה באמצעות הידרדרות באיכות האשראי, בעיות ממשל ונהלים הקשורים בנק איטליה ,Veneto Banca לחיתום מניות, אשר המפקחים ערערו עליהם מאוחר יותר. במקרה של שיחזר כי הבדיקות משנת 2013 חשפו את התופעה של מה שנקרא **מניות ממומנות** , שבהן הבנק סיפק Popolare di הלוואות ששימשו לחיתום מניותיו שלו מבלי לנכות כראוי סכומים כאלה מהון הפיקוח; עבור .סוגיות דומות התגלו לאחר מכן באמצעות בקרות שבוצעו בחסות מנגנון הפיקוח היחיד החדש ,Vicenza [18]

המנגנון היה מסוכן במיוחד משום שהון הבנק אמור לייצג את ההגנה העיקרית מפני הפסדים; אם חלק מהמניות נרכשו בכסף שהלווה הבנק עצמו לבעלי המניות, היכולת בפועל לספוג הפסדים עשויה להיות .קטנה מזו שמיוצגת לכאורה על ידי ההון הנומינלי

כאשר ניסיונות להזרים הון מחדש בשוק נכשלו בשנת 2016, קרן אטלנטה התערבה על ידי חיתום הגדלות הון בסך כולל של **2.5 מיליארד אירו** , אליהן נוספו תשלומים נוספים בסך 938 מיליון אירו בסוף [18] .השנה

.אפילו התערבות זו לא הספיקה כדי לבנות פתרון בר-קיימא

במרץ 2017, שני הבנקים ביקשו גישה להשקעות מחודשות אמצעי זהירות, אותו כלי שהיה אמור לשמש אך לאחר חודשים של דיונים בין הנציבות האירופית, הבנק המרכזי האירופי, הבנק של ,MPS עבור איטליה, משרד הכלכלה והאוצר ומתווכים, הנציבות הגיעה למסקנה כי התנאים הדרושים לאישור פתרון [18] .זה לא התקיימו

.כאן המקרה הופך למעניין במיוחד מנקודת מבט מוסדית

ביוני 2017, קבעה מועצת הפירוק היחידה כי אין אינטרס ציבורי מספיק להכפיף את שני הבנקים לפירוק .במסגרת המנגנון האירופי, ובכך סלל את הדרך לפירוק במסגרת החוק הלאומי

Veneto Banca ב **-25 ביוני 2017** , משרד הכלכלה והאוצר, בעקבות הצעת בנק איטליה, העביר את לפירוק מנהלי כפוי. רוב הנכסים וההתחייבויות שנחשבו בריאים Banca Popolare di Vicenza ואת הועברו לאינטזה **סנפאולו** , בעוד שהלוואות פגומות, מניות, מכשירים נדחים ופריטים אחרים נותרו בפירוק; חלק מההלוואות הפגומות יועברו לאחר מכן לחברה בבעלות ציבורית לניהול התאוששות לטווח [19] .ארוך

, המדינה סיפקה תמיכה למבצע. בנק איטליה הצביע על התערבות מזומנים של כ **-4.8 מיליארד יורו** בנוסף לערבויות ואמצעים אחרים שנקבעו בצו, במטרה להבטיח את המשכיות היחסים עם הלקוחות ולמנוע פירוק אטומיסטי אשר, על פי ניתוח הרשות, היה מייצר עלויות גבוהות יותר עבור נושים, חייבים [20] .וטריטוריות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

לפיכך, המקרה של הבנקים בונטו מראה כי איחוד הבנקאות אינו יוצר הליך יחיד שניתן ליישם באופן מכני על כל משבר.

הבנק האירופי האירופי עשוי להתייחס לבנק ככושל או כעלול לקריסת בנק, אך ההחלטה האם להמשיך בפירוק אירופי תלויה גם בהערכת האינטרס הציבורי; בהיעדר דרישה זו, פירוק מתבצע בהתאם לחוק הלאומי, תוך עמידה בכללי הסיוע הממלכתי האירופיים.

התוצאה היא מערכת מוסדית מתוחכמת יותר, אך גם קשה יותר להבנה עבור הציבור, משום ש-MPS, הבנקים של ונטו וארבעת הבנקים של 2015 מתוארים כולם באופן כללי כ"חילוץ בנקים", בעוד שבמציאות הם משתמשים בכלים משפטיים ופיננסיים שונים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

קונסולידציה כתגובה מבנית

משברי הבנקאות של שנות ה-2010 לא היו הסיבה היחידה לקונסולידציה של המערכת האיטלקית, אלא שהם האיצו אותה.

מגמת הריכוזיות החלה כבר בשנות ה-90, כפי שראינו, ויצרה קבוצות לאומיות גדולות בהרבה. עם זאת, בשנים שלאחר מכן, גורמים חדשים הגבירו עוד יותר את הלחץ כלפי מיזוגים ורכישות: דרישות הון מחמירות יותר, השקעות בטכנולוגיה, אבטחת סייבר, עלויות ציות, דיגיטציה, הצורך לנהל הלוואות שאינן נושאות שליטה, ומרווחי ריבית דחוסים ביותר במהלך התקופה הממושכת של ריביות נמוכות.

הבנק המרכזי של איטליה ציין כי קונסולידציה אינה תופעה איטלקית בלעדית: בגוש האירו מספר המוסדות ירד מכ **-10,900 בשנת 2001 לקצת יותר מ-4,300 בשנת 2022** , בעוד שבאיטליה הפרטות הסרת אילוצים גיאוגרפיים, רגולציה מחמירה יותר ומשקלן הגובר של עלויות קבועות העדיפו בהדרגה איחודים. [21]

בסוף שנת 2025 פעלו באיטליה **414 בנקים** , כולל 77 סניפים של בנקים זרים, ומספר קבוצות הבנקאות ירד מ-53 בסוף שנת 2024 ל **-48** שנה לאחר מכן. [22] ההשוואה ל-1,156 מוסדות אשראי בשנת 1990 מראה את היקף השינוי שלא ניתן לייחס למשבר בודד או לתקנה אחת.

לפיכך, המערכת העכשווית מציגה מבנה מרוכז הרבה יותר, עם כמה קבוצות גדולות בעלות חשיבות מערכתית ועדיין רשת משמעותית של מתווכים טריטוריאליים ואשראי שיתופי.

הבנק של איטליה זיהה **את UniCredit, Intesa Sanpaolo, Banco BPM, BPER, Mediobanca, כמוסדות בעלי חשיבות מערכתית לאומית לשנת 2025** ; לשנת 2026, על סמך **ICCREA ו-BNL** -Intesa Sanpaolo, UniCredit, Banco BPM, נתונים לפני האיסוף האחרון, הרשימה עודכנה ל לאחר פעולות Monte dei Paschi וקבוצת BPER בעוד שהערכות חדשות החלו לגבי ICCREA ו-BNL, האיחוד של 2025. [23]

תצורה זו משנה גם את מערכת היחסים בין המדינה לבנקים.

במערכת עם מספר קטן של מתווכים גדולים, משבר של אחת הקבוצות העיקריות יכול להיות בעל השלכות עמוקות בהרבה מאשר כישלון של בנק מקומי; יחד עם זאת, לקבוצות גדולות יותר יש פיזור גיאוגרפי גדול יותר, בסיסי הון גדולים יותר ויכולות טכנולוגיות עדיפות.

לכן, ריכוז מפחית סיכונים מסוימים ויוצר אחרים.

בנק גדול מאוד יכול לספוג הפסד מקומי ביתר קלות.

אבל זה יכול להפוך להיות כה חשוב מבחינה מערכתית, עד שכישלונו בסופו של דבר יהיה קשה ביותר לניהול.

זוהי הבעיה הישנה של " **גדול מדי מכדי ליפול"** , אותה מנסה איחוד הבנקאות למתן באמצעות דרישות הון, מכשירים לספיגת הפסדים ותוכניות פירעון, אך לא ניתן לבטלה לחלוטין כל עוד ישנם מתווכים המסוגלים לתווך נתחים גדולים מאוד מהחסכונות והתשלומים של כלכלה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.מערכת היחסים בין הבנקים למדינה משתנה, אך אינה נעלמת

לאחר 2012, עם הנורמליזציה ההדרגתית של ההתפשטות והכנסת איחוד הבנקאות, המעגל בין הריבונות לבנקים נחלש בהשוואה לשלב החריף ביותר של המשבר, אך הוא לא נעלם.

.הבנקים ממשיכים להחזיק באג"ח ממשלתיות

.המדינה נותרת אחראית על המסגרת הפיסקלית והמוסדית שבה פועלים המתווכים

.רשויות אירופאיות לוקחות על עצמן חלק הולך וגדל מתפקידי פיקוח ופתרון בעיות

הופך בו זמנית לבנק המרכזי של האזור ורשות המפקחת על הקבוצות (ECB) הבנק המרכזי של אירופה העיקריות.

.הקשר הקודם בין הבנק הלאומי למדינת הלאום הופך אפוא למשולש שאליו נכנסת אירופה לצמיתות

.לשינוי הזה יש השלכות פוליטיות עמוקות

,לפני איחוד הבנקאות, משבר בנקאי לאומי נוהל בעיקר באמצעות רשויות לאומיות, חקיקה לאומית .ובמידת הצורך, משאבים לאומיים

לאחר המשבר, אפשרות ההתערבות תלויה בהערכתם של מספר מוסדות: הבנק המרכזי האירופי לפיקוח, הנציבות לסיוע ממלכתי, מועצת הפירוק היחידה לבנקים שתחת סמכותו, בנק איטליה כרשות .לאומית, והממשלה בכל צעד פיסקלי

המערכת מורכבת יותר משום שהיא מבקשת לפתור בעיה שהארכיטקטורה המקורית של האירו הותירה .בלתי שלמה: שיתוף המטבע מבלי לשתף באופן מלא את ניהול משברי הבנקאות

.אבל הפשרה האירופית נותרה חלקית

לאיחוד הבנקאות יש פיקוח משותף ומנגנון פתרון משותף, בעוד שחלוקת סיכונים באמצעות ביטוח .פיקדונות אירופאי הדדי לחלוטין נותרה מוגבלת הרבה יותר

.משמעות הדבר היא שהיחסים בין הבנק לריבון הלאומי צומצמו, אך לא נותקו לחלוטין

אשראי עסקי ובעיית המודל האיטלקי

.המשמעות הכלכלית של השינוי הארוך הזה מתבהרת אם נחזור לנקודת ההתחלה: אשראי עסקי

בנק מוצק יותר, בעל הון טוב יותר, שפחות חשוף להלוואות שאינן נושאות תקציב, אמור תיאורטית להיות .מסוגל לממן את הכלכלה הריאלית בצורה יעילה יותר

.אבל צמצום בעיות ההון של המערכת אינו מרמז באופן אוטומטי על צמיחה חזקה באשראי

לאחר השיא של 2015, מספר ההלוואות שאינן נושאות השקעה פחת במהירות הודות להתאוששות הכלכלית, למימושים, לאיגוח, להתערבויות רגולטוריות ולשיפור תהליכי הניהול. כבר בשנת 2017, בנק איטליה ציין ירידה משמעותית במלאי, ירידה במספר חדלות הפירעון החדשים לרמות שלפני המשבר וחיזוק ההון המשמעותי ביותר של המערכת בעשור האחרון. [24]

.התאוששות מאזני הבנקים היא אפוא עובדה קיימת

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.אבל בינתיים, מבנה הכלכלה והמימון משתנים

.חברות גדולות יותר יכולות לגשת לשוקי אג"ח, קרנות, הון פרטי וערוצים בינלאומיים

.בנקים מפתחים יותר ויותר שירותים פיננסיים מעבר לאשראי מסורתי

.דיגיטציה מצמצמת את תפקידה של רשת הסניפים הפיזית

.רגולציה זהירה הופכת את החזקת חשיפות מסוימות בעלות סיכון גבוה יותר

עם זאת, עסקים קטנים ממשיכים לקיים מערכת יחסים אינטנסיבית הרבה יותר עם אשראי בנקאי מאשר .קבוצות גדולות

.לכן, דווקא באזורי הייצור המקוטעים ביותר, תפקודה של מערכת הבנקאות נותר בסיסי

קשר זה הופך לחשוב במיוחד בתקופות של עליית ריביות. כאשר הבנק המרכזי האירופי מעלה את עלות ההלוואות כדי להילחם באינפלציה, השינוי מועבר דרך מערכת הבנקאות לתנאים המוחלים על משקי בית ועסקים; חברה בעלת חובות גבוהים עם מרווחי רווח מוגבלים עשויה לדחות השקעה רק משום .שהתשואה הצפויה של הפרויקט אינה מצדיקה עוד את עלות המימון

.למאזני בנקים BTP לכן, מעגל בנק-מדינה אינו רק קשר בין

.זוהי הדרך שבה מדיניות מוניטרית, סיכון ריבוני ותנאי אשראי זורמים לכלכלה הריאלית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טרנספורמציה שמשנה גם את משמעות החיסכון

.לבסוף, ישנו היבט חברתי שאי אפשר להתעלם ממנו

.במשך עשרות שנים, מערכת היחסים בין משפחות איטלקיות לבנקים נבנתה על רמת אמון גבוהה מאוד פיקדונות בנקאיים, חשבונות חיסכון, אג"ח שהונפקו על ידי הבנק, ובכמה הקשרים מקומיים, אפילו מניות .הבנק הקואופרטיבי נתפסו כצורות שונות, אך שייכות לאותו יקום חיסכון בטוח יחסית

.המשבר של שנות ה-2010 הרס את השקילות הפסיכולוגית הזו

.פיקדון מובטח של עד 100,000 אירו אינו התחייבות נחותה

.אג"ח בכירה אינה מניה

במבט לאחור, העיקרון נראה טריוויאלי, אך המעבר למשטר האירופי החדש הפך את ההבדלים .המשפטיים הללו להבדלים משפטיים שעשויים להיות מכריעים בזמן משבר

הבהירו למיליוני חוסכים שלמימון בנקאי יש היררכיית MPS-ארבעת הבנקים של 2015, בנקי ונטו ו .סיכונים

.זהו שינוי תרבותי וגם רגולטורי

בפרדיגמה הישנה והמרומזת, משבר בנקאי יכול להיות קשור לרעיון שהמדינה בכל מקרה תמנע .הפסדים משמעותיים לנושים

בפרדיגמה החדשה, ההגנה הציבורית נותרה חזקה על פיקדונות מובטחים ויציבות מערכתית, אך .המשקיעים חייבים לשאת יותר ויותר בסיכון הכרוך במכשירים שהם רוכשים

.הבעיה היא שהמעבר הרגולטורי התרחש הרבה יותר מהר מהמעבר התרבותי

.חלק ממשבר האמון במערכת הבנקאות האיטלקית נובע דווקא מכאן

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המעגל לא נותק: הוא הפך לאירופי

אם מסתכלים על הקשת ההיסטורית כולה, השינוי נראה אפוא מורכב יותר מכפי שמרמזים הניגודים הפוליטיים בין "בנקים שניצלו על ידי המדינה" לבין "חוסכים שננטשו לחילוץ".

בשנות ה-90 הופרטה ורוכזה מערכת הבנקאות האיטלקית.

בשנות ה-2000 היא השתלבה יותר בשווקים האירופיים.

המשבר העולמי גורם לעלייה בהלוואות רעות, בעיקר באמצעות מיתון בכלכלה הריאלית.

משבר 2011 קישר שוב את יציבותם של הבנקים לזו של החוב הריבוני.

התגובה האירופית בונה את איחוד הבנקאות, ומעבירה את הפיקוח והפתרון למוסדות משותפים.

הכללים החדשים מבקשים להעביר את עלות המשברים ממדינות למשקיעים, אך להשאיר מקום להשקעות מחדש מהציבור ולפירוקים לאומיים כאשר מתקיימים תנאים ספציפיים.

מוכיח שהמדינה עדיין יכולה להפוך לבעלת מניות MPS.

ארבעת הבנקים של 2015 מראים את העלות החברתית של חלוקת הנטל.

הבנקים בוונטו מדגימים שניתן לנהל משבר בנקאי באמצעות פירוק לאומי הנתמך על ידי משאבים ציבוריים מבלי לעבור פתרון אירופי.

הקונסולידציה שלאחר מכן מראה לבסוף שתגובת השוק לתנאים החדשים הייתה גם יצירת קבוצות גדולות וחזקות יותר מבחינה פיננסית.

לכן, המעגל בין בנק למדינה לא נעלם.

זה שינה את הגיאוגרפיה.

בעבר, היא הייתה בעיקרה לאומית: משרד האוצר, הבנק המרכזי, הבנקים והחוסכים פעלו במסגרת אותה מערכת מוסדית.

את מועצת הפירעון היחידה, ECB-כיום המעגל כולל את בריסל ופרנקפורט, את הנציבות האירופית וה ואת בנק איטליה, את שוקי ההון ומבנה בנקאי מרוכז יותר ויותר.

ריבונות הבנקאות, כמו ריבונות מוניטרית, לא פשוט בוטלה.

הוא שותף, הופץ מחדש, והוחלף בתנאים חדשים.

ודווקא טרנספורמציה זו מסבירה מדוע היחסים בין הבנקים למדינה ממשיכים לייצג את אחת הנקודות העדינות ביותר בכלכלה הפוליטית האיטלקית: **המדינה איבדה את היכולת לנהל באופן אוטונומי רבים מכללי המערכת, אך שומרת על האחריות הסופית לכלכלה שבה אשראי, חסכונות וחוב ציבורי נותרו קשורים זה בזה באופן עמוק** .

כאשר נתעמק במשבר 2008–2010 בפרק הבא, יהיה צורך לזכור מסקנה שפרק זה הופך כעת לבלתי אפשרי להתעלם ממנה: הבנק אינו ישות חיצונית למשבר המדינה, והמדינה אינה ישות חיצונית למשבר הבנק. שניהם פועלים באותו מעגל פיננסי, וכאשר מעגל זה מתוח, העלות אינה מוגבלת למאזני הבנקים אלא מגולגלת לעסקים, להשקעות, לשכר וליכולת של המדינה לצמוח, BTP או למכרזים של.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 11

[1] בנק איטליה - טרנספורמציה של מערכת הבנקאות האיטלקית בשנות ה-90: מיזוגים, רכישות הפרטת מתווכים ותחרות טריטוריאלית מוגברת.
בנק איטליה - לואיג'י פדריקו סיניוריני, מערכת הבנקאות האיטלקית בטרנספורמציה של העשורים האחרונים, 12 ביוני 2025

[2] בנק איטליה - השפיעת משבר החוב הריבוני על עלויות המימון של הבנקים ואספקת האשראי לחברות בשנים 2011–2012.
בנק איטליה - היצע אשראי במהלך משבר החוב הריבוני, נושאי דיון מס' 909.

[3] בנק איטליה - דוח יציבות פיננסית מס' 2/2011: תפקוד שוק האג"ח הממשלתיות בתקופת מתח גבוה.
בנק איטליה - דוח יציבות פיננסית מס' 2, נובמבר 2011

[4] בנק איטליה - מקור מקרו-כלכלי של העלייה בהלוואות לא מבוצעות באיטליה במהלך המיתון הכפול 2008–2014.
בנק איטליה - הלוואות לא מבוצעות במערכת הבנקאות האיטלקית.

[5] בנק איטליה - דוח שנתי 2015: כ-360 מיליארד דולר בהלוואות לא מבוצעות ברוטו בסוף 2015, השווה ל-18.1 אחוזים מההלוואות ללקוחות.
בנק איטליה - דוח שנתי 2015

[6] בנק איטליה - ניתוח סיבתי של הקשר בין הלוואות לא מבצעות והיצע המימון לעסקים בתקופה 2008–2015.
מס' QEF 374, בנק איטליה - הלוואות לא מבצעות והיצע אשראי על ידי בנקים: מחקר על איטליה.

[7] בנק איטליה - רכישת MPS: מחיר של כ-9 מיליארד, תוכנית על ידי Banca Antonveneta לחיזוק הון ואישור מהרשות המפקחת.
בנק איטליה - התערבויות פיקוחיות עיקריות בקבוצת Monte dei Paschi di Siena.

[8] בנק איטליה - פיקוח על MPS, חשיפה לסיכון ריבוני, נזילות, בקרות פנימיות ופעולות פיננסיות במהלך שנות המשבר.
בנק איטליה - התערבויות פיקוחיות עיקריות בקבוצת MPS

[9] בנק איטליה - הבהרות בנוגע לאיגרות חוב של טרמונטי ולמכשירים פיננסיים חדשים שנרשמו על ידי משרד הכלכלה והאוצר בשנת 2013.
בנק איטליה - תגובות לוועדת החקירה של המועצה האזורית של טוסקנה בנושא MPS.

[10] בנק איטליה - מבחן מאמץ 2016 והון מחדש זהיר של מונטה דיי פאסקי די סיינה.
בנק איטליה - הון מחדש זהיר של MPS: שאלות ותשובות
בנק איטליה - סכום הון מחדש זהיר של מונטה דיי פאסקי די סיינה.

[11] בנק איטליה - ההבדל בין חלוקת נטל לבין חילוץ בהתערבות 2017 ב-MPS.
בנק איטליה - עלון כלכלי מס' 3/2017

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[12] בנק איטליה - השלכות המיזוגים בשנת 2025 בין MPS למדיובנקה על תצורת הקבוצה לצורכי רלוונטיות מערכתית לאומית.

בנק איטליה - זיהוי מוסדות בעלי רלוונטיות מערכתית לאומית לשנת 2026.

[13] בנק איטליה - פירוק בנקא מארקה, בנקא אטרוריה, קאריפררה וקאריצ'יאטי בנובמבר 2015.

בנק איטליה - מידע על פתרון המשברים של ארבעת הבנקים.

[14] בנק איטליה - הבהרה רשמית: חלוקת הנטל הוחלה על ארבעת הבנקים בשנת 2015 ולא חילוץ מלא, שהיה פעיל החל מ-1 בינואר 2016.

בנק איטליה - האם נכון שהחילוץ הוקדם בשנת 2015?

[15] היררכיית נושים והדרת פיקדונות ,Bail-in-בנק איטליה וחקיקה אירופאית - אופן פעולת ה מובטחים עד 100,000 יורו.

אופן פעולה והגנה על פיקדונות Bail-in: - בנק איטליה

הוראת התאוששות ופתרון בנקים 2014/59 - EUR-Lex/EU

[16] הבנק המרכזי האירופי - מטרת איחוד הבנקאות היא לצמצם את לולאת המשוב השלילית בין בנקים לחובות ריבוניים.

הבנק המרכזי האירופי - מנגנון הפיקוח היחיד: צעד לקראת איחוד בנקאות אירופי.

[17] הבנק המרכזי האירופי - השקת מנגנון הפיקוח היחיד ב-4 בנובמבר 2014.

הבנק המרכזי האירופי - הבנק המרכזי האירופי נוטל על עצמו את האחריות על הפיקוח הבנקאי בגוש האירו.

[18] בנק איטליה - שיקום המשבר בבנק ונטו ובבנקה פופולרה די ויצ'נזה, ממשל, פעולות ממומנות אטלס וניסיון הזרמת הון מחדש כאמצעי זהירות.

בנק איטליה - המשבר בבנק ונטו ובבנקה פופולרה די ויצ'נזה: שאלות ותשובות

[19] בנק איטליה - פירוק מנהלי כפוי של שני הבנקים בוונטו והעברת סניף הבנקאות לאינטסה סנפאולו.

בנק איטליה - תוכנית התערבות לפתרון משבר הבנקאות בוונטו.

[20] בנק איטליה - עלויות ומבנה של התערבות ציבורית עבור בנק ונטו ובנקה פופולרה די ויצ'נזה.

בנק איטליה - שאלות ותשובות על פתרון משבר הבנקים בונטו.

[21] בנק איטליה - קונסולידציה של בנקים אירופאים ואיטלקיים, ריכוזיות ועלויות רגולטוריות וטכנולוגיות גוברות.

בנק איטליה - קונסולידציה בנקאית בין תחרות, יציבות וחדשנות, פברואר 2026

[22] בנק איטליה - מבנה מערכת הבנקאות האיטלקית בסוף 2025: 414 בנקים ו-48 קבוצות בנקאיות.

בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2025, נספח סטטיסטי.

[23] בנק איטליה - מוסדות בעלי חשיבות מערכתית לאומית לשנים 2025 ו-2026.

לשנת 2025 O-SII - בנק איטליה

לשנת 2026 O-SII - בנק איטליה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2017: צמצום הלוואות שאינן נושאות חוב, התאוששות [24] הרווחיות וחיזוק הון המערכת.

בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2017 בסיכום.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

'חלק ו

המשבר ששינה את אירופה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 12

מהמשבר הפיננסי האמריקאי למשבר האירופי - 2008–2010

כאשר ממשלת ברלוסקוני הרביעית נכנסה לתפקידה באביב 2008, איטליה עדיין לא הייתה במרכז המשבר הפיננסי שעתיד להרוס את הכלכלה העולמית. עם זאת, היא כבר הייתה כלכלה פגיעה לזעזוע חיצוני מסיבות שלא היו קשורות כלל למשכנתאות הסאבפריים האמריקאיות והרבה למבנה שנצבר בשני העשורים הקודמים: צמיחה פוטנציאלית צנועה, פריון עומד, חוב ציבורי שעדיין עולה על התמ"ג השנתי, ומבנה תעשייתי התלוי במידה רבה בביקוש האירופי ובסחר הבינלאומי. למערכת הבנקאות, כפי שראינו בפרק הקודם, לא היו המאפיינים שהיו יהפכו את המשבר האמריקאי למשבר בנקאות איטלקי מיידי; החשיפה הישירה למוצרים פיננסיים מורכבים הקשורים למשכנתאות אמריקאיות הייתה מוגבלת יחסית, ובאיטליה לא הייתה בועת נדל"ן דומה לזו שהייתה מחריבה את אירלנד וספרד. דווקא הבדל זה היה הופך את המשבר האיטלקי לפחות מרהיב במקורו אך לא פחות עמוק בהשפעותיו, משום שערוץ ההעברה העיקרי היה הכלכלה הריאלית: הירידה בסחר העולמי, בהשקעות ובייצור הייתה פוגעת במערכת ייצור שכבר הייתה נתונה ללחצים תחרותיים במשך שנים, והופכת משבר שנולד במבנים הפיננסיים האמריקאים למיתון תעשייתי אירופי, וזמן קצר לאחר מכן, למשבר חוב ריבוני. [1]

המשבר לא החל, כמובן, עם קריסתה של ליהמן ברדרס. מתחים בשווקים הפיננסיים הבינלאומיים היו גלויים לעין מאז קיץ 2007, כאשר הפסדים הקשורים למשכנתאות אמריקאיות החלו לערער את האמון במוצרים ניירות ערך, ומעל הכל, ביכולתם של מתווכים להבין באמת את הסיכון המפוזר על פני מאזני הצדדים הנגדיים. מה שקרה בספטמבר 2008, לעומת זאת, היה בעל אופי שונה: קריסתה של ליהמן הפכה משבר במגזרים פיננסיים למשבר אמון כללי בקרב מתווכים, משום שלפתע הפך סביר למוסד גדול להיכשל ושאף מפעיל לא יוכל להעריך בוודאות מספקת את כושר הפירעון של הבנק שאיתו הוא מבצע עסקה. שווקי בין-בנקאיים, שבדרך כלל מאפשרים לבנקים עם נזילות עודפת לממן את אלו הנמצאים בגירעון זמני, נכנסו למצב של שיתוק כמעט; הבנק המרכזי האירופי תיאר מאוחר יותר את השלב הזה בכך שציין כי מאז אמצע ספטמבר 2008, המסחר הבין-בנקאי כמעט הופסק, מה שאילץ את מערכת היורו לקחת על עצמה תפקיד תיווך שבתנאים רגילים היה שייך לשוק. [2]

חשוב להבין מנגנון זה משום שהוא מדגים, באופן כמעט ברוטלי, מאפיין של מערכת הבנקאות המודרנית: בנק יכול להיות בעל יכולת פירעון בטווח הארוך ועדיין למצוא את עצמו במצוקה קשה אם הוא מאבד לפתע גישה לנזילות הדרושה למימון מחדש של התחייבויותיו לטווח קצר. הבנק אינו מאחסן את המקבילה של כל הפיקדונות וההלוואות שהתקבלו בכספת, אלא הופך התחייבויות נזילות יחסית להלוואות ונכסים עם מועדי פירעון ארוכים יותר; לכן, הפעילות הרגילה מניחה מראש שניתן לחדש חלק מהמימון באופן רציף. כאשר האמון בין מתווכים נעלם, מנגנון זה יכול להיכשל במהירות מדהימה. כדי למנוע משבר נזילות להידרדר לגל של חדלות פירעון, הבנק המרכזי האירופי שינה את מערכת ההפעלה שלו באוקטובר 2008, והעביר את פעולות המימון מחדש שלו למנגנון **בריבית קבועה עם הקצאה מלאה**, שבאמצעותו בנקים יכלו להשיג את כל הנזילות הנדרשת להם בשיעור שנקבע על ידי הבנק המרכזי, בתנאי שהיו להם בטחונות מתאימים. במקביל, הורחב זמנית טווח הנכסים המקובלים כבטחונות ופעולות המימון מחדש לטווח ארוך הוארכו. [3]

שינוי זה של המדיניות המוניטרית האירופית מתואר לעיתים באופן רטרוספקטיבי כאילו הבנק המרכזי האירופי כבר החל בהרחבה כמותית בדומה לזו שתונהג שנים רבות לאחר מכן, אך ההבדל חשוב. בשנים 2008–2009, האתגר העיקרי היה לשמור על מערכת המימון הבנקאית פתוחה ולמנוע מהפרעה בשוק

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הכספים לשבש את ערוץ האשראי; לכן, הבנק המרכזי סיפק נזילות כנגד בטחונות ולאחר מכן רכש כמות מוגבלת של אג"ח מכוסות, אך הוא עדיין לא ביצע את התוכנית הכללית של רכישות אג"ח ממשלתיות שתאפיין את השלב הבא של המדיניות המוניטרית. הבנק המרכזי האירופי גם הוריד במהירות את הריביות הרשמיות: תוך חודשים ספורים בלבד, בעקבות התעצמות משבר פוסט-ליהמן, שער הריבית המרכזי קוצץ בסך הכל **325 נקודות בסיס** , והגיע ל-1% באביב 2009, בעוד שפעולות הקצאה מלאות ומועדי פירעון יוצאי דופן של עד שנה הפכו לכלי העיקרי שבאמצעותו מנעה מערכת היורו את העמקת המחסור בנזילות במיתון. [4]

עבור איטליה, ההשפעה הראשונה של המשבר לא הייתה, אם כן, קריסת הבנקים, אלא קריסת הביקוש והייצור מחו"ל. הכלכלה האיטלקית כבר רשמה התכווצות ממוצעת בתפוקה בשנת 2008 ובשנת 2009 סבלה מאחת המיתונים הקשים ביותר בתולדות הרפובליקה: על פי השחזור שאוחד לאחר מכן על ידי ISTAT, התוצר המקומי הגולמי הריאלי ירד ב **-1.2 אחוזים בשנת 2008** וב **-5.5 אחוזים בשנת 2009** , בעוד שההשקעות הקבועות ברוטו קרסו ב-11.7 אחוזים בשנת 2009 בלבד ויצוא הסחורות והשירותים ב-17.5 אחוזים; הייצור התעשייתי ירד ב **-16.6 אחוזים באותה שנה** , ירידה המראה כיצד המשבר העולמי הגיע בדיוק לנקודה שבה הכלכלה האיטלקית עדיין החזיקה באחת ההתמחויות העיקריות שלה, ייצור מכוון יצוא. [5]

ראוי לקרוא נתונים אלה באיטיות, משום שהביטוי "מיתון 2009" נוטה לדחוס טרנספורמציה אלימה ביותר לתוויות אחת. ירידה בייצור התעשייתי של יותר משישה עשר אחוזים בשנה פירושה מפעלים הפועלים הרבה מתחת לקיבולת הזמינה, השקעות מושעות, הזמנות מבוטלות, חברות מפחיתות שעות עבודה ושרשראות אספקה מעבירות את ההתכווצות מאזור אחד למשנהו. הבנק של איטליה תיאר את הרצף בכך שציין כי הירידה החדה בהזמנות בחורף 2008–2009 פגעה תחילה בתעשייה, אשר הפחיתה במהירות את הביקוש לעבודה וחסמה תוכניות השקעה; לאחר מכן, החולשה התפשטה גם לצריכה (קרן השלמת שכר) הגיעה לרמות Cassa integrazione guadagni-משקי בית, בעוד שהפנייה ל גבוהות במיוחד. [6]

מילאה תפקיד שהבדיל חלקית את הניסיון (Cassa Integrazione) בשלב זה, קרן השלמת השכר האיטלקי מזה של מערכות אחרות: היא אפשרה לחברות רבות להפחית באופן זמני את עלויות העבודה מבלי לסיים את העסקתן באופן מיידי, והעבירה חלק מההתאמה מאבטלה פתוחה להפחתת שעות עבודה ותמיכה ציבורית בהכנסה. מנגנון זה ריכך את ההשפעה החברתית המיידית של המשבר, אך לא הצליח לפתור את בעיית הייצור הבסיסית; אם הביקוש לא יחזור, ההשעיה הזמנית של העבודה תצטרך במוקדם או במאוחר להפוך לארגון מחדש, סגירה או צמצום קבוע בתעסוקה. לכן, איטליה עמדה בפני משבר שבו מערכת הרווחה יכלה לספוג באופן זמני את ההלם, בעוד שהבעיה האמיתית הייתה הישרדותה של כושר העבודה התעשייתי שנבנה במשך עשרות שנים ופתאום עברה את הירידה החדה ביותר בסחר הבינלאומי מאז המלחמה.

בהקשר זה, ממשלת ברלוסקוני ושר הכלכלה ג'וליו טרמונטי אימצו אסטרטגיה פיסקלית זהירה יותר בהשוואה למדינות מפותחות גדולות אחרות. הסיבה לא הייתה רק אידיאולוגית. ארצות הברית, בריטניה וגרמניה יכלו להרשות לעצמן תוכניות תמיכה רחבות יותר, החל מרמות חוב ציבורי נמוכות משמעותית בהשוואה לאיטליה; איטליה, לעומת זאת, נכנסה למשבר עם חוב גבוה מאוד ממילא ומרחב פיסקלי מוגבל, מצב שהפך כל התרחבות הממומנת באמצעות חוב חדש ליקרה יותר בטווח הבינוני. החולשה שנצברה בעשורים הקודמים הגבילה באופן מיידי את יכולתה של המדינה לפעול נגד מחזורים: דווקא

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

כאשר היה רצוי לתמוך עוד יותר בביקוש ובהשקעות, נטל החוב הפחית את מרחב הפעולה לעשות זאת מבלי להגדיל את הפגיעות העתידית.

אסימטריה זו מאפשרת לנו להבין את אחת ההשלכות המשמעותיות ביותר של הכישלון בהפחתת החוב במהלך שנות הדיבידנד בריבית. החוב לא היה רק מספר גדול בזמנים רגילים; הוא היה עתודה של נוקשות שצצה כאשר הממשלה הייתה צריכה לפעול. גרמניה יכלה לפרוס את תקציבה בצורה אגרסיבית יותר משום שהייתה לה עמדת התחלה נוחה יותר, בעוד שאיטליה נאלצה לאזן בין הצורך להילחם במיתון לבין הסיכון שהידרדרות חדה במצב הכספים הציבוריים תשנה את תפיסת כושר הפירעון שלה.

התמיכה במערכת הבנקאות האיטלקית משקפת את אותה הזהירות. בניגוד למה שקרה במדינות אירופאיות גדולות אחרות, המדינה האיטלקית לא נאלצה בשנים 2008–2009 להלאים בנקים במשבר בקנה מידה גדול או להשקיע באופן מיידי סכומי עתק של הון ציבורי. עם זאת, הוצגו מכשירים שנועדו לחזק את הון המתווכים, המכונים **אג"ח טרמונטי** . בין דצמבר 2008 ליוני 2012, ארבעה בנקים - Banco Popolare, Banca Popolare di Milano, Credito Valtellinese ו-Monte dei Paschi di Siena השתמשו במכשירים אלה בסכום כולל של כ **-4.1 מיליארד יורו** , סכום קטן מאוד בהשוואה להתערבויות שבוצעו בכלכלות אירופאיות אחרות. [7]

אין לפרש את גודל התמיכה הצנוע יחסית כראיה לכך שמערכת הבנקאות האיטלקית הייתה חסינה מפני המשבר. משמעות הדבר היא שההלם הראשוני לא יצר הפסדי הון דומים לאלה של בנקים החשופים באופן ישיר יותר למוצרים פיננסיים אמריקאים או לבועות נדל"ן מקומיות. הבעיה האיטלקית צצה לאט יותר, דרך הידרדרות ההלוואות לכלכלה הריאלית: עסקים נקלעו לקשיים, הבנייה האטה, משקי בית התמודדו עם לחצי הכנסה. כפי שראינו בפרק הקודם, הר ההלוואות שאינן נושאות תוצאות שהגיע לשיא שנים רבות לאחר מכן נבע דווקא מרצף זה, ולא מזיהום ראשוני של המערכת האיטלקית על ידי ניירות ערך סאבפריים.

הבחנה זו הופכת חשובה אף יותר כאשר בוחנים את מה שקרה בשנת 2010, משום שבשנה זו המשבר שינה שוב את אופיו. נראה היה שהשלב החריף של המיתון העולמי נרגע, הסחר העולמי החל לצמוח שוב וגם איטליה רשמה התאוששות בתמ"ג הריאלי של **1.7 אחוזים בשנת 2010** ; היצוא גדל ב-11.4 אחוזים והייצור התעשייתי ב-7.7 אחוזים. [8] אם היינו מגבילים את עצמנו להתבוננות בנתונים אלה, אפשר היה להסיק שהכלכלה האירופית מתאוששת אט אט מהמשבר. במציאות, בעוד שהמיתון הפרטי החל לסגת, ההשלכות הפיסקליות של המשבר והפגיעויות שצברו מדינות מסוימות הכינו שלב שני, שנועד להיות עמוק יותר, אך בו זמנית היא הגדילה את הגירעונות והחוב הציבוריים. משבר המגזר הפרטי הפך אפוא לפחות בחלקו, למשבר של מאזני הממשלה.

ממשבר הבנקאות למשבר המדינה

המעבר ממשבר פיננסי עולמי למשבר החוב הריבוני האירופי לא התרחש באמצעות אירוע בודד, אלא באמצעות העברה הדרגתית של סיכונים מהמגזר הפרטי למאזנים הציבוריים. במהלך 2008–2009 ממשלות אירופה מימנו מחדש את הבנקים, ערבו להתחייבויות, תמכו בביקוש ואפשרו למייצבים אוטומטיים לפעול בעוד המיתון הפחית את הכנסות המסים. זו הייתה תגובה הכרחית כדי למנוע מיתון עמוק יותר, אך בו זמנית היא הגדילה את הגירעונות והחוב הציבוריים. משבר המגזר הפרטי הפך אפוא לפחות בחלקו, למשבר של מאזני הממשלה.

טרנספורמציה זו הייתה דרמטית במיוחד במדינות בהן מערכת הבנקאות הייתה גדולה מאוד ביחס לכלכלה הלאומית או בהן המדינה כבר התחילה ממצב פיסקאלי שברירי. יוון ואירלנד הגיעו למשבר בדרכים שונות בתכלית: יוון סבלה מבעיות קשות בכספי הציבור שלה ובאמינות הנתונים הפיסקליים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

שלה, בעוד שאירלנד הפכה את משבר הבנקאות למשבר ריבוני בכך שלקחה על עצמה התחייבויות עצומות לתמיכה במערכת הפיננסית שלה. נוכחותן באותו משבר מדגימה עד כמה יהיה זה שגוי לייחס את כל קשיי גוש האירו לסיבה אחת.

עבור הארכיטקטורה האירופית, הבעיה הייתה עמוקה אף יותר. מאסטריכט בנתה מטבע משותף בליווי כללים פיסקאליים לאומיים, אך היא לא יצרה אוצר אירופי המסוגל להעביר במהירות משאבים למדינות בקשיים, וגם לא מנגנון קבוע לניהול משברים ריבוניים. ההנחה הייתה שמשמעת פיסקלית ושוקית תמנע מצב שבו חברה באיחוד המוניטרי תזדקק לסיוע כספי בקנה מידה גדול. עד שנת 2010, הנחה זו כבר לא הייתה אמינה.

יוון הייתה נקודת השבירה. באפריל 2010, ממשלת יוון ביקשה רשמית סיוע כספי, וב **-2 במאי** אישר קבוצת היורו תוכנית לשלוש שנים המבוססת על **80 מיליארד אירו של הלוואות דו-צדדיות ממדינות גוש האירו** , ועוד **30 מיליארד מקרן המטבע הבינלאומית** , בסכום כולל של 110 מיליארד [9].

אופי ההתערבות חשוב משום שהוא מראה עד כמה אירופה עדיין לא הייתה מוכנה מבחינה מוסדית. לא הייתה קרן משותפת של ממש; ההלוואות אורגנו באופן דו-צדדי על ידי המדינות החברות ותואמו על ידי הנציבות. המנגנון היה צריך להיבנות במהלך המשבר עצמו, בעוד השווקים החלו להטיל ספק באילו מדינות אחרות עשויות להיות פגיעות ובנכונות הפוליטית הסופית של מדינות הנושים לתמוך במדינות הנמצאות בקשיים.

התגובה היוונית לא הצליחה להכיל את המשבר באופן מיידי. בימים הראשונים של מאי, המתיחות התפשטה מאג"ח יוון לאלו של אירלנד, פורטוגל, ספרד, ובמידה פחותה, איטליה ובלגיה; הבנק המרכזי האירופי רשם הידרדרות מהירה מאוד בנזילות בכמה משווקי אג"ח ריבוניים והתרחבות של ה-CDS, בעוד שז'אן קלוד טרישה תיאר את ימי ה-6 וה-7 במאי כשלב שבו כמה מרווחים התרחבו מעבר לרמות התואמות את תפקוד השוק הרגיל והנזילות של אג"ח ממשלתיות מסוימות כמעט התייבשה. [10]

בנקודה זו נקט הבנק המרכזי האירופי בצעד שנועד לשנות באופן עמוק את תפקידו במשבר. ב **-10 במאי** הכריזה מועצת המנהלים על **תוכנית שוקי ניירות הערך** , שבאמצעותה תרכוש מערכת היורו **2010** ניירות ערך ציבוריים ופרטיים בפלחי שוק הנחשבים לבלתי מתפקדים, תוך הצהרה מפורשת כי המטרה אינה לממן ממשלות אלא לשקם את התפקוד התקין של התמסורת המוניטרית. הנזילות שתיווצר על ידי הרכישות תעוקר באמצעות פעולות ספיגה, בדיוק כדי להבדיל את התוכנית ממדיניות של הרחבה מוניטרית כללית. [11]

להבחנה זו, אשר עשויה להיראות טכנית, הייתה משמעות פוליטית עצומה. הבנק המרכזי האירופי רכש אג"ח ריבוניות בשוק המשני, ובכך נכנס לטריטוריה שהתכנון המקורי של האירו הקיף במכוון בזהירות כדי למנוע מהבנק המרכזי להפוך למלווה למדינות. ההצדקה המוסדית הייתה שקריסת שוקי האג"ח הממשלתיות מנעה מהמדיניות המוניטרית להיות מועברת כראוי לכלכלה: אם הריבית שקבע הבנק המרכזי האירופי הפכה לחסרת משמעות במדינות מסוימות משום שתשואות הריבוניות התפוצצו ומערכת הבנקאות הלאומית נגררה למשבר, מדיניות מוניטרית נומינלית אחידה חדלה למעשה להיות אחידה.

במקביל, ממשלות אירופה בנו קו הגנה שני, רחב בהרבה, ויצרו כלי סיוע פיננסי זמניים שנועדו למנוע מכל משבר חדש לדרוש משא ומתן מאולתר בדומה לאלה שהתרחשו ביוון. הקמת מתקן היציבות הפיננסית האירופי ומנגנוני חירום אחרים ייצגה אפוא הכרה מרומזת בכך שהאיחוד המוניטרי זקוק למנגנון ניהול משברים משותף, דבר שמאסטריכט לא דמיינה בצורה זו.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בשנת 2010, איטליה עדיין לא הייתה במרכז הסערה הזו. עם זאת, הבנק המרכזי של איטליה תיאר מדינה שבעייתה המבנית נותרה בעינה: הכלכלה התאוששה רק חלק מהתפוקה שאבדה, בעוד שהחוב הציבורי גדל גם בשל המיתון ופוטנציאל הצמיחה הנמוך הקשה מאוד על ייצוב יחס החוב/תוצר המקומי הגולמי. [12]

כאן המשבר העולמי מתמזג באופן סופי עם ההיסטוריה הכלכלית האיטלקית שתוארה בפרקים הקודמים. המדינה ניווטה את העשור הראשון של האירו מבלי להפחית את חובה בצורה מספקת ומבלי להגדיל משמעותית את הפריון; כאשר הגיע הזעזוע העולמי הגדול ביותר מאז התקופה שלאחר המלחמה, המכנה של יחס החוב לתוצר קרס והמונה עלה, מה שחשף מחדש את הפגיעות שההתכנסות של שיעורי הריבית הסתירה זמנית.

איטליה לא גרמה למשבר האמריקאי.

הוא לא ברא את המשבר היווני.

לא הייתה בה בועת דיור דומה לזו של אירלנד או הספרדית.

. אבל היא הגיעה לשלב האירופי החדש עם שילוב מסוכן במיוחד: **חוב גבוה וצמיחה נמוכה**

דווקא שילוב זה הוא שהפך, במהלך 2011, את איטליה מצופה מודאגת של משבר גוש האירו לאחד ממוקדי המשבר שלו.

ההבדל הגדול לעומת 1992 היה שהפעם לא הייתה עוד לירה לפיחות.

לא היה עוד בנק מרכזי לאומי שהיה מסוגל לשנות את הריבית באופן עצמאי.

לא היה עוד שוק חוב שניתן להפריד מיציבות האזור המוניטרי כולו.

לכן, המשבר הקרב ובא יעמיד שאלה רדיקלית הרבה יותר מזו שעמדה בפני עשרים שנה קודם לכן: **מה משמעות הריבונות הפיסקלית של מדינה חובות מאוד כאשר המטבע שבו נקוב החוב נשלט על ידי בנק מרכזי על-לאומי שאינו אחראי לממשלה אחת?**

הייתה השנה שבה איטליה הייתה צריכה לענות על שאלה זו לא באופן תיאורטי, אלא תחת לחץ 2011 יומיומי של השווקים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 12

[1] בנק איטליה - משבר פיננסי בינלאומי והשלכותיו על הכלכלה האיטלקית בשנת 2008.
בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2008.

[2–4] הבנק המרכזי האירופי - שווקים בין-בנקאיים קופאים לאחר ליהמן, הכנסת מכירות פומביות בריבית קבועה עם הקצאה מלאה, הרחבת בטחונות והפחתת ריביות רשמיות.
הבנק המרכזי האירופי - תמיכת האשראי המוגברת של הבנק המרכזי האירופי.
הבנק המרכזי האירופי - צמצום המינוף ותפקיד הבנקים המרכזיים.

[5] ISTAT - 2012–2008 שחזור חשבונות לאומיים: תמ"ג, השקעות, יצוא וייצור תעשייתי בתקופה.
דו"ח שנתי 2013, מסגרת מקרו-כלכלית היסטורית - ISTAT.

[6] בנק איטליה - השפעות המיתון על התעשייה, ההשקעות, התעסוקה ותשלומי הפיטורים.
בנק איטליה - הכלכלה האיטלקית במשבר 2008–2009.

[7] בנק איטליה - תמיכה ציבורית באמצעות אג"ח טרמונטי: סכום כולל של 4.1 מיליארד לארבע בנקאיות קבוצות.
בנק איטליה - שימוע על תמיכה ציבורית במערכת הבנקאית ואג"ח טרמונטי.

[8] ISTAT - 2009 התאוששות חלקית בשנת 2010 לאחר קריסת.
דוח שנתי 2013, סדרה מקרו-כלכלית 2008–2012 - ISTAT

[9] הנציבות האירופית - תוכנית הסיוע הכספי הראשונה ליוון, מאי 2010: 80 מיליארד אירו ממדינות גוש האירו ו-30 מיליארד אירו מקרן המטבע הבינלאומית.
הנציבות האירופית - סיוע כספי ליוון.

[10–11] הבנק המרכזי האירופי - הדבקה בשווקים ריבוניים והקמת תוכנית שוקי ניירות ערך ב-10 במאי 2010.
הבנק המרכזי האירופי - צעדים להתמודדות עם מתחים חמורים בשווקים הפיננסיים, 10 במאי 2010
הבנק המרכזי האירופי - תגובת הבנק המרכזי האירופי למתחים בשווקים הפיננסיים

[12] בנק איטליה - סקירה כללית של הכלכלה האיטלקית ומשבר החוב הריבוני בסוף 2010.
בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2010.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 13

אנטומיה של משבר ריבונות - 2011

,מעט שנים בהיסטוריה של הרפובליקה עברו פרשנות פוליטית כה עזה כמו שנת 2011, ומסיבה זו בדיוק ,אף קטע אחר בספר אינו דורש את אותה משמעת בהפרדת הראיות התיעודיות משחזור כוונות פולמוסים פוליטיים או פרשנות רטרוספקטיבית. בשיח הציבורי האיטלקי, נפילת ממשלת ברלוסקוני הרביעית תוארה לחלופין כתוצאה בלתי נמנעת של אובדן האמון של השווקים, כנציבות אירופית, כמבצע פוליטי שקודם על ידי הקווירינלה, כתוצאה מלחץ גרמני וצרפתי, כבחירה המתחייבת מחוסר יכולתו של הרוב הפרלמנטרי לשמור על לכידות, או, בניסוחים הקיצוניים ביותר, כצורה של הפלה חוץ-פרלמנטרית ;של הממשלה. אף אחת מהתוויות הללו, בבידוד, אינה מספיקה כדי להסביר את רצף האירועים האמיתי חלקן משלבות עובדות מתועדות עובדתית, אחרות מייחסות מניעים שהתיעוד הקיים אינו מאפשר הבהרה. המשימה ההיסטורית היא אפוא לשחזר את המשבר כאינטראקציה של לפחות ארבעה תהליכים נפרדים: משבר החוב הריבוני האירופי המחמיר, העלייה המהירה בפרמיה שמשקיעים דורשים ,כדי להחזיק בחוב איטלקי, הלחץ מצד המוסדות האירופיים להאיץ את הקונסולידציה והרפורמות והאובדן ההדרגתי של היציבות של הרוב הפרלמנטרי. רק כאשר ארבעת החוטים הללו מתאחדים מחדש בכרונולוגיה שלהם, שנת 2011 מפסיקה להיראות כתעלומה והופכת למשבר פוליטי וכלכלי מורכב .ביותר, אך מתועד

איטליה נכנסת לשנת 2011 עם מצב המציג בו זמנית חוזקות ופגיעויות משמעותיות מאוד. המגזר הפרטי פחות חובות מזה של שותפות אירופאיות רבות, מערכת הבנקאות עדיין אינה מקור עצמאי לחוסר יציבות מערכתית, ולמדינה אין בועת נדל"ן גדולה; יחד עם זאת, החוב הציבורי גבוה מאוד והצמיחה הפוטנציאלית נותרה צנועה. מספר חודשים לאחר מכן, הבנק המרכזי של איטליה יסכם את תפיסות המשקיעים עם שני משתנים אשר, בפשטותם, מסבירים חלק ניכר מהבעיה: חוב ציבורי **גבוה וצמיחה נמוכה** . [1]

המחצית הראשונה של השנה עדיין לא מספקת הצצה בלתי נמנעת למה שיקרה בסתיו. איטליה אינה יוון; היא לא איבדה גישה לשוק, היא לא מבקשת תוכנית סיוע, והיא ממשיכה לממן מחדש חוב שהופקד אצל בסיס רחב של משקיעים מקומיים ובינלאומיים. אבל משבר גוש האירו מחריף. אחרי יוון ואירלנד, גם פורטוגל מבקשת סיוע; במקביל, גוברים הספקות לגבי יכולתה של הארכיטקטורה האירופית להכיל הדבקה פוטנציאלית לכלכלות גדולות בהרבה. לפיכך, הנושא מקבל ממד אחר: תמיכה כלכלית ביוון או בפורטוגל אפשרית בכלים מוגבלים; התמודדות עם משבר אמון ממושך באיטליה, הכלכלה השלישית בגודלה בגוש האירו ואחד משווקי החוב הריבוניים הגדולים בעולם, תדרוש רמת התערבות שונה .לחלוטין

.ההבדל הזה בקנה מידה הוא שהופך את קיץ 2011 לכל כך מסוכן

המרווח מפסיק להיות אינדיקטור פיננסי והופך למשתנה פוליטי

הגרמניות לא נוצר בשנת 2011 Bunds-האיטלקיות לאלו של אג"ח ה BTP-הפער בין תשואות אג"ח ה ואינו מייצג, כשלעצמו, מדד מוחלט לכושר הפירעון של ממשלה. זהו ההפרש בין התשואה הנדרשת על ידי השוק משתי אג"ח ריבוניות בעלות אותו מטבע אך משלב ציפיות שונות בנוגע לסיכון, נזילות, סיכויים פיסקאליים וצמיחה. דווקא משום שאיטליה וגרמניה משתמשות באותו מטבע, הפער המתרחב לא יכול

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

להתפרש עוד כציפייה לפיחות דו-צדדי רגיל; במקום זאת, הוא מאותת שהשוק מציב פרמיית סיכון הולכת וגדלה על החזקת אג"ח איטלקיות בהשוואה למדדי הייחוס הגרמניים.

הבחנה זו חיונית. באיטליה של הלירה, העלאת ריבית יכולה לשלב את ציפיות שער החליפין; ביורו של 2011, המשבר סובב סביב איכותו של החייב הריבוני, ובאופן גובר ואף סביב ההשערה הקיצונית שהארכיטקטורה המוניטרית עשויה לא להיות בלתי הפיכה לחלוטין.

במהלך הקיץ, המרווח האיטלקי החל להתרחב במהירות, בעוד שהנזילות בשוק המשני של BTPs הידרדרה והמתחים הריבוניים התפשטו לעלויות המימון של הבנקים. המשבר שתואר בפרק הקודם קיבל אפוא צורה מעגלית: החמרה בחוב הציבורי הגדילה את הסיכון הנתפס של הבנקים האיטלקיים; הידרדרות מצב הבנקאות ייקרה את האשראי; מחסור באשראי החליש עוד יותר את הצמיחה; וצמיחה חלשה יותר החמירה את יכולתה הפוטנציאלית של הממשלה לתמוך בחוב שלה.

לכן, המדיניות הכלכלית נתונה ללחצים סותרים. השווקים דורשים צמצום מהיר יותר של הגירעון והבטחות לקיימות החוב, אך התאמה פיסקלית פתאומית מדי עלולה לדכא עוד יותר כלכלה חלשה ממילא, ולהקשות על ייצוב יחס החוב לתוצר. זוהי אחת הדילמות הבסיסיות של משבר חוב באיחוד מוניטרי: אמינות פיננסית דורשת קונסולידציה, אך גם כושר פירעון לטווח ארוך דורש צמיחה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

?המכתב מ-5 באוגוסט: מה באמת ביקש הבנק המרכזי האירופי

המסמך השנוי ביותר במחלוקת של כל הקיץ הוא המכתב שנשלח ב **-5 באוגוסט 2011** לראש הממשלה סילביו ברלוסקוני, בחתימת נשיא הבנק המרכזי האירופי ז'אן-קלוד טרישה ומריו דראגי, אז נגיד הבנק של איטליה ונשיא הבנק המרכזי המיועד. המסמך, שסווג באותה תקופה ופורסם לאחר מכן על ידי הבנק המרכזי האירופי במסגרת משטר הגישה למסמכים, מאפשר לנו כעת לדון בתוכנו מבלי להסתמך על שחזורים עיתונאיים או על זיכרונות מאוחרים יותר. [2]

המכתב מתחיל בהנחת יסוד מפורשת: מועצת המנהלים של הבנק המרכזי האירופי דנה במצב בשוק האג"ח הממשלתיות האיטלקיות ביום הקודם והאמינה כי פעולה דחופה מצד הרשויות האיטלקיות נחוצה כדי להשיב את אמון המשקיעים. החותמים הודו כי הממשלה כבר נקטה צעדים פיסקליים, אך ראו בהם כלא מספיקים בהתחשב בחומרת המצב. הערכה זו הובילה לבקשה להתערבויות המובנות בשלושה תחומים רחבים: צמיחה ותחרותיות, מימון ציבורי ומנהל ציבורי.

במישור המבני, המסמך קרא לליברליזציה רחבה יותר של שירותים ומקצועות ציבוריים מקומיים, יכולת גדולה יותר של הסכמים ברמת החברה להתאים את תנאי השכר ותנאי העבודה לצורכי העסק, ועדכון של כללי הגיוס והפיטורים, בליווי ביטוח אבטלה ומדיניות שוק עבודה אקטיבית. במישור הפיסקאלי, הוא קרא להקדים חלק מהצעדים שאומצו ביולי 2011 לפחות בשנה אחת, במטרה להגיע לתקציב מאוזן בשנת **2013** , בעיקר באמצעות קיצוצים בהוצאות. כמו כן, הוא הציע צעדים נוספים בנוגע למערכת הפנסיה, גיל הפרישה לנשים במגזר הפרטי ועלות התעסוקה הציבורית. הטקסט הציע גם סעיף צמצום אוטומטי של הוצאות במקרה של סטיות מהיעדים ופיקוח הדוק יותר על חשבונות הממשל המקומי. לבסוף, הוא קרא לארגון מחדש של המנהל הציבורי, תוך הצביעה גם על האפשרות של ביטול או מיזוג של רמות מנהליות ביניים.

אחד הקטעים המשמעותיים ביותר מבחינה פוליטית נוגע לתזמון: המכתב קבע כי חיוני לאמץ את הפעולות המצוינות "בהקדם האפשרי" באמצעות צווים שיוגשו לאישור פרלמנטרי עד סוף ספטמבר, וגם ראה רפורמה חוקתית שמטרתה להחמיר את הכללים הפיסקליים כמתאימה.

לכן, התוכן מדויק מספיק כדי לא לדרוש צמצום או הרחבה. זה לא היה הערה טכנית פשוטה על מדיניות מוניטרית; הוא הכיל אינדיקציות מפורטות על רפורמות מבניות ופיסקליות שנכללו במסגרת המדיניות הכלכלית הלאומית. יחד עם זאת, לא היה לו את התוקף המשפטי של תקנה אירופית או החלטה חקיקתית המסוגלת להחליף את הפרלמנט האיטלקי. זה היה מסמך עם לחץ מוסדי חזק ביותר, שמקורו ברשות שבאותה תקופה הייתה גם הסמכות להתערב בשוק ניירות הערך הממשלתיים באמצעות תוכנית שוקי ניירות הערך, אך הצעדים שצוינו עדיין היו צריכים להיאמץ על ידי המוסדות האיטלקיים בהתאם לנהלים הלאומיים.

כאן עולה חלק משמעותי מהמחלוקת סביב "הפקעה". אלו המשתמשים במונח זה מדגישים את העובדה שבנק מרכזי על-לאומי הציג דרישות ספציפיות מאוד ממשלה נבחרת בזמן שהמדינה חוותה משבר פיננסי; אלו הדוחים את המונח מציינים כי המכתב לא החליף את הגופים החוקתיים האיטלקיים וכי איטליה נותרה חופשית באופן רשמי לבחור את תגובתה. שני המרכיבים הם עובדתיים. ההערכה הפוליטית של הקשר בין לחץ כלכלי לחופש פורמלי שונה ואין להסוות אותה על ידי תיאורים תיעודיים.

מספר ימים לאחר מכן, הרחיב את התערבויותיו בשוק ,ECB-הנושא הופך להיות עדין עוד יותר משום שה האג"ח הריבוניות. ב **-7 באוגוסט 2011,** פרסם טרישה הצהרה בה מועצת המנהלים בירכה על ההכרזות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

על צעדים חדשים מצד איטליה וספרד, וקראה ליישומם המכריע והמהיר והדגישה את חשיבות הקיימות יהפוך ECB-הפיסקלית והרפורמות המבניות. [3] אסור שהקשר בין לחץ על רפורמות לבין רכישות ה לחוזה משפטי שהמסמך אינו מנסח באופן פורמלי, אך גם אין להתעלם ממנו: הבנק המרכזי האמין כי .תפקודה הנכון של מדיניותו המוניטרית תלוי גם באמינות המדיניות הלאומית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בעיית הלגיטימציה: בנק מרכזי נכנס למדיניות כלכלית

המכתב מ-5 באוגוסט מסמן, אם כן, צעד חשוב בהתפתחות המוסדית של האירו. הבנק המרכזי האירופי תוכנן כבנק מרכזי עצמאי עם מנדט עיקרי של יציבות מחירים; המשבר אילץ אותו כעת להתערב בשווקים ריבוניים לא מתפקדים, ובמקביל לדרוש מהממשלות מדיניות שתהפוך את ההתערבות הזו לקיימא.

הבעיה לא הייתה פשוטה.

אילו היה הבנק המרכזי האירופי רוכש אג"ח ממשלתיות ללא הגבלה מבלי לדרוש כל התאמה, הוא היה יכול להפחית את התמריץ של הממשלה לתקן את נקודות התורפה שלה ולהתקרב מבחינה פוליטית לצורה של מימון מוניטרי שאינה תואמת את האמנות. מצד שני, אילו היה מסרב להתערב כלשהו, קריסת הנזילות בשוק הריבוני הייתה עלולה לשבש את התמסורת המוניטרית ולגרור את הבנקים למשבר.

תוכנית שוקי ניירות הערך ייצגה ניסיון להישאר באמצע הדרך בין שני הצרכים הללו. הבנק המרכזי האירופי הצהיר כי הרכישות היו זמניות, מוגבלות ומטרתן בלעדית שיקום התמסורת של המדיניות המוניטרית; מריו דראגי, במסיבת העיתונאים ב **-3 בנובמבר 2011** , מיד עם כניסתו לנשיא הבנק המרכזי האירופי, חזר על שלושת המאפיינים הללו של התוכנית בתשובה לשאלה שהזכירה במפורש את המכתב האיטלקי של הקיץ. [4]

סוגיית הלגיטימציה לא נעלמת עם הסבר מוסדי זה. היא נשארת בעינה משום שבמשבר, ליכולת לרכוש או לא לרכוש ניירות ערך יש השפעות פוליטיות עצומות. לפיכך, הבנק המרכזי האירופי מצא את עצמו מפעיל כוח שמייסדי האירו לא דמיינו באותה צורה, ושלא לוותה בסמכות פיסקלית אירופית מקבילה.

זהו הביטוי העיקרי הראשון של הפגם המקורי באיחוד המוניטרי: בנק מרכזי יחיד הפועל על פני שבע עשרה מדיניות פיסקלית לאומית, ללא משרד אוצר אירופי המסוגל לספוג זעזועים באופן מלא וללא מנגנון קבוע חזק מספיק כדי להבטיח את החוב הריבוני.

איטליה הפכה למקרה שבו פער זה עלול לגרום לתוצאות מערכתיות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תמרוני הקיץ ובעיית האמינות

ממשלת ברלוסקוני הגיבה ללחץ הפיננסי על ידי אישור צעדים מתקנים במהלך הקיץ והתחייבות להשגת תקציב מאוזן מוקדם. אך במהלך החודשים שלאחר מכן, בעיית השווקים לא הייתה רק הסכום הנומינלי של ההתאמה. היא התמקדה יותר ויותר באמינות **יישומה**.

ההבחנה היא חיונית. חוק תקציב עשוי לחזות צמצום עתידי בהוצאות או גידול בהכנסות, אך הערך שהשוק מייחס לצעד זה תלוי בסבירות יישומו בפועל, באיכות הצעדים ובהשפעתם על הצמיחה. אם ממשלה משנה שוב ושוב את הצעדים שהוכרזו, דוחה רפורמות או מתקשה לשמור על רוב פרלמנטרי קוהרנטי, הבעיה עשויה להפוך ליכולת הפוליטית לתרגם התחייבויות להחלטות.

בסוף אוקטובר, הלחץ האירופי גבר עוד יותר. בפסגת גוש האירו ב **-26 באוקטובר 2011**, ראשי המדינות והממשלות בירכו על אסטרטגיית הקונסולידציה והרפורמה הכלולה במכתב איטלקי שנשלח לנשיאי המועצה האירופית והנציבות, אך ביקשו מהממשלה להציג בדחיפות לוח זמנים שאפתני ליישום הצעדים. המסמך האירופי ציין את מחויבותה של איטליה להשגת תקציב מאוזן בשנת 2013, להנהיג כלל תקציבי חוקתי, לליברליזציה של שירותים ומקצועות, לרפורמה בחקיקת העבודה ולהעלאת גיל הפרישה ל-67 עד 2026. [5]

הריבונות הכלכלית האיטלקית כאן לובשת צורה מסוימת מאוד. הממשלה מנסחת באופן רשמי את התחייבויותיה, אך מציגה אותן בסביבה שבה היכולת לזכות באמון השותפים והשווקים האירופיים תלויה בדיוקן ובמהירותן. ההבחנה בין בחירה אוטונומית ללחץ חיצוני הולכת ומטשטשת: צעדים מאושרים על ידי המוסדות האיטלקיים, אך העלות הכלכלית של אי-אימוצם מושפעת מתגובתם של גורמים חיצוניים.

זה בדיוק מה שזה אומר להיות חייב עיקרי במשבר אמון.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

קאן: איטליה נכנסת למרכז המשבר הבינלאומי

בקאן ב-3-4 בנובמבר 2011. תשומת הלב **G20** -המימד הבינלאומי הגיע לשיאו הסמלי בפסגת ה העולמית כבר התמקדה במשבר היווני ובקשיי גוש האירו, אך היקף הכלכלה האיטלקית הפך את הבעיה לבעיה המסוגלת לאיים על המערכת הפיננסית הבינלאומית כולה.

במהלך הפסגה, ביקשו הרשויות האיטלקיות מקרן המטבע הבינלאומית להגביר את המעקב אחר יישום המדיניות הפיסקלית והמבנית. כריסטין לגארד הצהירה בפומבי ב-4 בנובמבר כי היא מברכת על החלטת איטליה להזמין את הקרן לחזק את המעקב שלה; היא גם הסבירה כי הפרויקט כולל בדיקות תקופתיות של יישום התחייבויות הממשלה. [6]

גם פרק זה דווח לעתים קרובות במונחים לא מדויקים. איטליה **לא ביקשה מקאן תוכנית מימון של קרן המטבע הבינלאומית** , והקרן הבהירה מאוחר יותר כי לא התנהל משא ומתן להלוואה. הפרויקט עסק בצורת ניטור מוגבר של יישום המדיניות.[7]

ההבחנה היא קריטית משום שהיא מבדילה את איטליה מיוון, אירלנד ופורטוגל. המדינה לא הייתה רשמית תחת תוכנית סיוע ולא ויתרה על מדיניותה הכלכלית לטרויקה בתמורה למימון. עם זאת, היא הגיעה לנקודה שבה הממשלה ראתה לנכון להפקיד בידי ארגון בינלאומי את הבדיקה הציבורית של התחייבויותיו כדי לחזק את אמינותו.

שחזור מאוחר יותר על ידי משרד ההערכה העצמאי של קרן המטבע הבינלאומית יבהיר גם כי הניטור הרבעוני בצורה שהועלתה בתחילה **לא יושם בפועל** , מכיוון שחילופי הממשלה, יישום צעדים חדשים והתפתחות תנאי השוק שינו את המסגרת. [8]

גם כאן, שחזור התיעודי מצייר תמונה מורכבת יותר מאשר הדימוי של איטליה, שנמצאת רשמית "תחת פיקוח קרן המטבע הבינלאומית". הייתה בקשה לאימות חיצוני, שאושרה בפומבי על ידי הקרן, אך לא הייתה תוכנית הלוואות או פיקוח בצורה שנדונו במקור בקאן.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

נובמבר: ממשבר פיננסי למשבר פרלמנטרי

עם עלייה בלחץ הבינלאומי, ממשלת ברלוסקוני התמודדה עם אתגר ששום החלטה של הבנק המרכזי לא יכלה לפתור: השחיקה ההדרגתית של הרוב הפרלמנטרי שלה G20-האירופי או ה.

ב **-8 בנובמבר 2011,** אישרה הפרלמנט את התקציב הכללי של מינהל המדינה לשנת הכספים 2010 **ברוב של 308 קולות** , בעוד שהאופוזיציה בחרה לא להשתתף בהצבעה דווקא כדי להבהיר כי לרשות המבצעת אין עוד רוב מוחלט של 316 צירים. [9]

שלב זה חיוני כדי להעריך את התזה לפיה הממשלה נפלה אך ורק עקב לחץ חיצוני. המשברים הפיננסיים והפוליטיים השפיעו זה על זה, אך לממשלה הייתה גם בעיה פרלמנטרית שניתן לאמת באופן עצמאי.

באותו ערב הלך ברלוסקוני לקווירינלה. בהצהרה של נשיאות הרפובליקה נכתב כי ראש הממשלה הביע בפני ג'ורג'ו נפוליטנו את מודעותו להשלכות ההצבעה והודיע כי לאחר אישור חוק היציבות עם ההתערבויות הנדרשות עקב המצב האירופי, הוא יעביר את המנדט לראש המדינה. [10]

חשוב לציין את הרצף המדויק: ברלוסקוני לא התפטר ב-8 בנובמבר; הוא הודיע שיעשה זאת לאחר אישור חוק היציבות. לבחירה זו היה רציונל מוסדי מדויק: להימנע מיצירת ואקום פוליטי לפני אימוץ צעד פיננסי שנחשב דחוף.

,למחרת, המתח בשווקים הגיע לרמה גבוהה אף יותר. בנק איטליה תיעד מאוחר יותר כי ב **-9 בנובמבר** על אגרות חוב ממשלתיות LCH.Clearnet העלייה במרווחים שנדרשו על ידי הצד הנגדי המרכזי BTP-איטלקיות השפיעה באופן משמעותי על תפקוד השוק המשני, ותרמה להרחבה נוספת של מרווח ה וגרמה למתחי נזילות עבור המפעילים. הגרפים הרשמיים של הבנק מראים מרווח באזור של **500-** Bund **600 נקודות בסיס באותם ימים** , בעוד שהעלייה במרווחים על אגרות חוב ל-10-7 שנים הייתה 500 נקודות בסיס. [11]

לא נכון לפרש את העלייה במרווחים כסיבה היחידה לפער, משום שההחלטה עצמה הייתה תגובה להידרדרות הקודמת בסיכון הנתפס. עם זאת, הבנק המרכזי של איטליה מציין כי המנגנון יצר לולאת משוב, שהחמירה עוד יותר את נזילות השוק. זוהי דוגמה מושלמת לאופן שבו, במהלך משבר, כללים זהירים שהונהגו כדי להגן על תשתית פיננסית יכולים בו זמנית להגביר את הלחץ על השוק שהם מנסים להבטיח.

ב **-9 בנובמבר** , באותו יום בו פרצה ההסלמה הפיננסית החדשה, מינה נפוליטנו את מריו מונטי לסנאטור לכל החיים בהתאם לסעיף 59 של החוקה, תוך הצדקת הצעד ביתרונותיו הגבוהים בתחומים המדעיים והחברתיים; הצו נחתם בעצמו על ידי ראש הממשלה סילביו ברלוסקוני. [12]

צירוף המקרים של המינוי והמשבר הפוליטי הציתו מאוחר יותר פרשנויות רבות לקיומה של תוכנית מוגדרת מראש להחלפת ברלוסקוני במונטי. מה שמאפשרים לנו לקבוע על ידי רשומות פומביות הוא שהמינוי התרחש לאחר שברלוסקוני כבר הודיע לנשיא הרפובליקה על כוונתו להתפטר לאחר אישור חוק היציבות. העובדה שמונטי יהפוך למועמד לראשות הממשלה מספר ימים לאחר מכן מתועדת, אך קביעה באמצעות חוק המינוי לבדו מתי נפוליטנו החליט סופית להפקיד בידיו את התפקיד תהיה כמו ייחוס כוונות שהצו אינו מוכיח.

נשיאות הרפובליקה עצמה התערבה בפומבי ב-9 בנובמבר כדי לנסות להפחית את אי הוודאות. נפוליטנו הצהיר כי אין ספקות לגבי החלטתו של ברלוסקוני להתפטר לאחר חוק היציבות וציין כי מיד לאחר מכן

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

יתקיימו התייעצויות במהירות, שבסופן תוקם ממשלה חדשה המסוגלת לזכות באמון הפרלמנט או יפוזרו בתי הפרלמנט. [13]

מסמך זה חשוב במיוחד בדיון על אופי המעבר. הוא מראה כי, באופן רשמי, הקווירינלה השאירה את החלופות החוקתיות פתוחות: הקמת ממשלה חדשה או בחירות. הוא אינו מוכיח ששתיהן היו סבירות באותה מידה, אך הוא שולל את הרעיון שרצף של ממשלות כבר היה אוטומטי מבחינה משפטית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בנובמבר: התפטרותו של ברלוסקוני 12

,הפרלמנט השלים במהירות את בחינת חוק היציבות. בערב ה **-12 בנובמבר 2011** , בשעה 21:00 סילביו ברלוסקוני הלך לקווירינלה והגיש רשמית את התפטרות הממשלה. הצהרת הנשיא מציינת כי הדבר קרה לאחר סיום התהליך הפרלמנטרי של חוק היציבות ותחזית התקציב; נפוליטנו הזמין את [14] .הממשלה היוצאת להישאר בתפקידה לענייני השוטפים וקבע התייעצויות ליום המחרת

העובדה החוקתית היא אפוא חד משמעית: הממשלה התפטרה בהחלטת ראש הממשלה לאחר שאיבדה את יכולתה לגייס רוב מוחלט בבית הנבחרים ובעיצומו של משבר כלכלי חמור. לא הייתה הצבעת אי אמון פרלמנטרית שהביאה אותה רשמית להפלתה, וגם לא הייתה הדחת ראש הממשלה על .ידי ראש המדינה, סמכות שהחוקה אינה מעניקה לנשיא הרפובליקה בצורה זו

זה לא מבטל את השאלה הפוליטית של ההשפעה שמפעילים השווקים, הבנק המרכזי האירופי, ממשלות .אירופה או הקווירינלה; עם זאת, זה קובע את המסגרת שבתוכה יש לדון בנושא

,הממשלה לא פעלה בתנאים של חופש כלכלי מופשט: תשואות החוב עלו לרמות שאם היו מתמשכות היו מייצרות עלויות מימון מחדש שיהיה קשה מאוד לעמוד בהן; הבנק המרכזי האירופי ניסח דרישות ספציפיות; שותפות אירופאיות דרשו יישום מהיר של התחייבויות; קרן המטבע הבינלאומית הוזמנה .לבחון את המדיניות; הרוב הפרלמנטרי נשחק. לכן, הלחץ היה יוצא דופן

.אך הליך הירושה נותר זה שנקבע בחקיקה הפרלמנטרית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בחירתו של מונטי

ב-13 בנובמבר סיים נפוליטנו את ההתייעצויות והסביר בפומבי את החלטתו לנסות להקים ממשלה שתוכל לזכות בתמיכה פרלמנטרית רחבה כדי לטפל בדחיפות במשבר הפיננסי, ליישם את ההתחייבויות שנתנו ברמה האירופית ולתמוך בצמיחה ובשוויון. [15]

באותו יום הוא הטיל על מריו מונטי את המשימה להקים את הממשלה. [16] מונטי קיבל את ההצעה בהסתייגויות, קיים את התייעצויותיו וב **-16 בנובמבר** חזר לקווירינלה כדי לפזר אותה באופן סופי; באותו אחר הצהריים הושבעה הממשלה החדשה. [17]

מה שהופך את ממשלת מונטי לייחודית מבחינה פוליטית אינו היעדר בסיס חוקתי, אלא הרכבה וההקשר בו נולדה. ראש הממשלה לא הגיע מהפרלמנט שנבחר בשנת 2008, למרות שהפך לסנאטור לכל החיים כמה ימים קודם לכן; השרים הוצגו בעיקר כדמויות טכניות; הממשלה ביקשה רוב פרלמנטרי בין-מפלגתי שכלל כוחות פוליטיים שהיו בעבר בצדדים מנוגדים.

תצורה זו תניע את אחת השאלות השנויות ביותר במחלוקת בהיסטוריה הפוליטית האיטלקית בת זמננו: האם ממשלת מונטי הייתה בחירה אוטונומית של הפרלמנט שנוצרה עקב המשבר, או תוצאה של לחץ חיצוני שהקשה מבחינה פוליטית על שמירת הממשלה הקודמת?

- התיעוד אינו מאפשר לנו לצמצם את הבעיה לאחד משני הקצוות.
- בהחלט מתועד כי המשבר הפיננסי והלחץ האירופי היו מכריעים ביצירת ההקשר של דחיפות.
- מתועד כי לממשלת ברלוסקוני לא היה עוד רוב מוחלט בבית הנבחרים.
- מתועד כי ברלוסקוני הודיע באופן אישי על התפטרותו והגיש אותה רשמית לאחר חוק היציבות.
- מתועד כי נפוליטנו פעל לפי הליכי ההתייעצות החוקתיים וכי מונטי היה צריך לזכות באמון לשכות הפרלמנט.

עובדות אלה אינן אומרות שלחצים חיצוניים אינם רלוונטיים; אלא, המונח "הפיכה", אם ישמש לתיאור הפלה חוץ-חוקית של הרשות המבצעת, אינו תואם את הרצף החוקתי המתועד. באופן דומה, תיאור המעבר כחילופין פרלמנטרי רגיל, נטול אילוצים חיצוניים, יהיה רדוקטיבי באותה מידה, משום שהמעבר התרחש תחת לחץ כלכלי ומוסדי יוצא דופן שצמצם באופן קיצוני את טווח האפשרויות הפוליטיות הקיימות.

ההבחנה בין **חוקיות חוקתית** לבין **האוטונומיה המהותית של קבלת החלטות פוליטיות** היא אפוא המפתח השימושי ביותר להבנת שנת 2011.

האם זה באמת היה סיכון של חדלות פירעון?

אחד הביטויים החוזרים ונשנים ביותר בזיכרון הפוליטי והעיתונאי של סתיו 2011 הוא שאיטליה הייתה צעד אחד מחדלות פירעון". ניסוח זה מובן באופן אינטואיטיבי כשמתייחסים לחומרת המשבר הפיננסי" של אותם חודשים, אך הוא מעורפל מדי מכדי לשמש כתיאור היסטורי מבלי להבהיר תחילה מה בדיוק משמעות החדלות פירעון, אילו אינדיקטורים הראו אובדן ממשי של גישה לשוק, ואילו, במקום זאת, סימנו משבר אמון חמור ביותר, אך עדיין תואם את יכולתו של האוצר לממן מחדש את אג"חיו. ההבחנה היא הכל חוץ ממונחים, משום שממשלה יכולה למצוא את עצמה תחת לחץ פיננסי יוצא דופן, משלמת ריביות גבוהות יותר ויותר, רואה את הנזילות של שוק האג"ח שלה מידרדרת, ומתמודדת עם עלייה מהירה בהסתברות המיוחסת על ידי המשקיעים לתרחישים קיצוניים, מבלי שעדיין הפסיקה את תשלומי הקרן

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

והריבית או איבדה באופן מהותי את היכולת להנפיק אג"ח חדשות. יחד עם זאת, מצב כזה יכול להפוך למשבר כושר פירעון אפקטיבי אם הוא נמשך מספיק זמן כדי להעביר את התשואות החדשות לכלל מלאי החוב ולשנות באופן בלתי הפיך את הדינמיקה של הוצאות הריבית.

במקרה האיטלקי של 2011, המסמכים הזמינים מתארים במדויק את אזור הביניים הזה, מסוכן בהרבה משלב תנודתיות רגיל אך עדיין שונה מחדלות פירעון שכבר בעיצומה. בנק איטליה, בדוח **היציבות הפיננסית שפורסם ב-2 בנובמבר 2011** , כתב כי משבר החוב הריבוני התפשט כעת לאיטליה ולספרד וכי החמרה בסיכויי הצמיחה, העלייה בשנאת הסיכון והקשיים של הרשויות האירופיות לגבש תגובה אמינה מספיק הגבירו את החששות לגבי יציבותם של מנפיקי האג"ח בעלי החובות הגבוהים. יחד עם זאת, אותו פרסום הבחין בבירור בין הפגיעות האיטלקית לזו של מדינות שכבר נכנסו לתוכניות סיוע פיננסי, תוך שהוא מזכיר בין היתרונות **את החוב הנמוך יחסית של המגזר הפרטי, היעדר בועת נדל"ן דומה לזו שנצפתה במדינות אחרות, החוב החיצוני הנמוך ותהליך התיקון של כספי הציבור** [18] .

הערכה זו חשובה לא משום שהיא מדגימה שהסיכון היה צנוע - הוא לא היה - אלא משום שהיא מראה שהבנק המרכזי האיטלקי לא תיאר מדינה שכבר איבדה את היכולת החומרית לשרת את חובה. הניסוח בו נעשה שימוש היה שונה: לאיטליה היו מאפיינים שיכלו לתמוך בכושר הפירעון שלה לטווח ארוך, אך היא נחשפה למשבר אמון המסוגל להעלות במהירות את עלות המימון ולהתפשט למערכת הבנקאות ולכלכלה הריאלית. במילים אחרות, הבעיה לא הייתה רק רמת החוב; אלא הקשר בין חוב זה, צמיחה נמוכה והמחיר שהשוק החל לדרוש כדי להמשיך לממן אותו.

קטע זה חיוני כדי להבין מדוע 2011 הייתה כה מסוכנת. איטליה לא הייתה מדינה עם חוב נמוך יחסית שנפגעה אך ורק מהתקפה ספקולטיבית נטולת יסודות בסיסיים, אך היא גם לא הייתה מדינה שכבר הייתה חדלת פירעון טכנית. בסוף השנה, החוב הציבורי היה שווה ל **-120.1 אחוזים מהתמ"ג** , בעוד שמלאי אגרות החוב הממשלתיות ייצג כ **-101.6 אחוזים מהתמ"ג** ; לכן, מדובר היה במלאי עצום, מה שהפך את המדינה לרגישה במיוחד להתמשכותם של שיעורי מימון חוזר גבוהים. [19] יחד עם זאת, מאפייני מבנה החוב עצמם החלישו את המהירות שבה הזעזוע בתשואות יכול היה להפוך לעלייה מיידית בהוצאות הריבית: אורך החיים השיורי הממוצע של האג"ח היה ארוך, יותר משבע שנים על פי סקרי בנק איטליה במהלך 2011, ומשמעות הדבר הייתה שרק חלק קטן מהמלאי הכולל היה צריך להתחדש מדי שנה בשיעורי השוק החדשים. [18]

לכן, יש לפרש את המשבר האיטלקי באמצעות שילוב של **מלאי גבוה מאוד והתמסורת איטית יחסית של עלות החוב החדשה** . אם משרד האוצר היה צריך לממן מחדש את כל החוב תוך מספר חודשים, תשואה קרובה ל-7% או גבוהה ממנה הייתה יכולה לייצר כמעט מיד משבר פיסקלי בלתי ניתן לניהול. מכיוון שתקופות הפירעון נפרסו לאורך זמן, הבעיה קיבלה אופי פרוספקטיבי: כמה זמן איטליה תוכל להמשיך לממן את עצמה בתשואות אלו מבלי לפגוע בקיימות החוב?

התשובה הייתה תלויה בצמיחה נומינלית, בעודף הראשוני, מועד הפירעון הממוצע של החוב ובהתמדה של ריביות גבוהות. וזו בדיוק הסיבה לכך שהפיכת החריגה מהריבית של 7% ל-10 שנים BTP- ה למעין "סף ברירת מחדל מתמטי" אינה נכונה. לא הייתה רמת תשואה שברגע החריגה הופכת אוטומטית את ממשלת איטליה לחדלת פירעון. במקום זאת, רמה זו סימנה את חומרת המשבר, ומעל הכל, את הקשיים שהימשכותו תגרור.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הבעיה האמיתית: לא הריבית ליום אחד, אלא עלות מימון מחדש של חוב ענק

,בנק איטליה הסביר מנגנון זה בבהירות רבה כבר בדוח שלו מנובמבר 2011. ברבעון יולי-ספטמבר התשואות המדוברות עלו בהשוואה לרבעון הקודם בכ **-90 נקודות בסיס על פדיונות בין שנתיים לחמש שנים** ובכ-BTP-Bund **-60 נקודות בסיס על פדיונות מעל חמש שנים** , בעוד שבאותה תקופה מרווח ה לעשר שנים גדל בכ **-150 נקודות בסיס** . [20] ההבדל בין העלייה במרווח לבין התשואות ששולמו בפועל ,הוגבר גם על ידי קריסת התשואות הגרמניות Bund-במכירות פומביות חשוב במיוחד: המרווח ביחס ל -BTP-אשר בתורן נדחפו לרמות נמוכות במיוחד על ידי החיפוש אחר נכסים שנחשבו בטוחים. מרווח ה היה אפוא אינדיקטור שימושי מאוד לתפיסת הסיכון היחסית, אך הוא לא תאם באופן מושלם את Bund .העלות השולית ששילם משרד האוצר על הנפקות חדשות

עם זאת, עד נובמבר, גם הרמה המוחלטת של התשואות האיטלקיות הגיעה לרמה גבוהה מאוד. נתון **הרנדיסטו** של בנק איטליה - התשואה הממוצעת ברוטו על ניירות ערך ממשלתיים בעלי הכנסה קבועה הגיע **ל-6.803 אחוזים** ; בטווח עם אורך חיים שיורי בין 8 שנים ל-7 חודשים ו-12 שנים ו-6 חודשים - התשואה הממוצעת הייתה **6.877 אחוזים** , בעוד שבניירות ערך עם אורך חיים שיורי בין 12 שנים ל-7 חודשים ו-20 שנים ו-6 חודשים היא הגיעה **ל-7.439 אחוזים** . התשואה הממוצעת על אגרות חוב :הייתה **4.348 אחוזים** . [21] לכן, לא הייתה זו רק שאלה של תנודות בשוק המשני (BOTs) ממשלתיות .כל עקומת התשואה האיטלקית שילבה הערכה מחדש חמורה מאוד של הסיכון הריבוני

גם המרווח לעשר שנים הגיע לרמות יוצאות דופן. בנאום שנשא בפברואר 2012, הזכיר הנגיד איגנציו הגרמניות הגיע **לכ-550** Bunds לעשר שנים לאג"ח BTP ויסקו כי בנובמבר הקודם המרווח בין אג"ח **נקודות בסיס** , לאחר שנשאר מתחת ל-200 במשך רוב המחצית הראשונה של 2011. [22] מהירות השינוי הייתה חשובה כמעט כמו הרמה המוחלטת, משום שהיא סימנה שהשוק משנה תוך חודשים .ספורים את הערכתו לגבי יכולתה של איטליה לחיות עם מלאי החוב שלה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מַשְׁמָעוּת	ערך / מצב	מַד
מלאי גבוה מאוד ולכן רגישות חזקה לעלות המימון מחדש	120.1%	**חוב ציבורי / תמ"ג, סוף 2011**
תלות נרחבת בשוק האג"ח	101.6%	**אגרות חוב ממשלתיות / תמ"ג, סוף 2011**
פרמיית סיכון גבוהה בהשוואה לגרמניה	כ-550 נקודות בסיס	**הגיע לשיאו BTP-Bund-מרווח ה בנובמבר**
עלות ממוצעת גבוהה מאוד של אגרות חוב ממשלתיות בעלות הכנסה קבועה	6.803%	**הכנסה ממוצעת נובמבר 2011**
אינדיקציה של לחץ בחלק הארוך של העקומה	6.877%	**תשואה ממוצעת על ניירות ערך 8 שנים, 7 חודשים – 12 שנים, 6 חודשים**
עלות גבוהה במיוחד על אגרות חוב ארוכות טווח	7.439%	**תשואה ממוצעת על ניירות ערך 12 שנים, 7 חודשים – 20 שנים, 6 חודשים**
לחץ קיים גם בטווח הקצר	4.348%	**רנדיבוט נובמבר 2011**
זה האט את העברת התעריפים החדשים למניה הכוללת	כ-7.2 שנים בשנת 2011	**ממוצע אורך חיים שיורי של אגרות חוב ממשלתיות**
צורכי מימון מחדש ברוטו גבוהים	23.5% מהתמ"ג	**מכסה שפג תוקפה + גירעון צפוי לשנת 2012**
רגישות לאמון של משקיעים בינלאומיים	42.4%	**חלק החוב המוחזק על ידי תושבי חוץ**
המגזר הפרטי פחות חובות יחסית לשותפים רבים	45.0%	**חוב משקי בית/תוצר מקומי גולמי, סוף 2010**
נמוך יותר ממצבים של מינוף פרטי חמור שנצפו במקומות אחרים	81.1%	**חוב תאגידי לא פיננסי / תמ"ג**
התחייבויות משמעותיות אך לא קיצוניות בחו"ל	24.0%- מהתמ"ג	**פוזיציית נטו בחו"ל**
חוסר איזון חיצוני קיים, אך שונה מהמקרים הקריטיים ביותר בגוש האירו	3.5%- מהתמ"ג	**יתרת חשבון עובר ושב**

מקורות: בנק איטליה, *דוח יציבות פיננסית מס' 2, נובמבר 2011* ; *דוח שנתי לשנת 2011* ; תשואות נובמבר 2011. [18][19][21]

אולי הפריט החשוב ביותר בטבלה, דווקא להבנת משמעות המונח "סיכון חדלות פירעון", הוא **החלק שפג תוקפו בתוספת תחזית הגירעון לשנת 2012** , אשר בנק איטליה כימת בנובמבר 2011 בכ **-23.5 אחוזים מהתמ"ג** . [18] נתון זה לא אומר שהיה צורך למצוא כמעט רבע מהתמ"ג למימון הוצאות חדשות; פירושו היה שעל ידי חיבור האג"ח שיש לפרוע והדרישה החדשה, משרד האוצר יצטרך להמשיך לגשת לשווקים במידה רבה מאוד. מדינה עם חוב גבוה מאוד לא צריכה רק לממן את הגירעון לשנה: היא חייבת לממן מחדש באופן מתמיד את האג"ח שמועד פירעונן מגיע.

דווקא מנגנון זה הוא שהופך משבר מרווח למשבר נזילות ריבוני פוטנציאלי. אם משקיעים ימשיכו להופיע במכירות פומביות, אפילו בדרישה לתשואות גבוהות יותר, משרד האוצר יכול לממן מחדש את החובות. אם הביקוש יורד באופן דרמטי או אם המכירות הפומביות מתחילות להיכשל, אופי הבעיה משתנה בנקודה זו, הבעיה כבר אינה רק העלות העתידית של החוב, אלא היכולת המיידית לגייס את הנזילות הדרושה לתשלומים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.עם זאת, המכירות הפומביות המשיכו לפעול

."דווקא בנקודה זו דורש התיעוד של בנק איטליה זהירות מרבית בשימוש בביטוי "חדלות פירעון קרובה בדוח היציבות הפיננסית מנובמבר 2011, שפורסם בשיא המתיחות, כתב הבנק במפורש כי **"הנפקת אגרות חוב ממשלתיות איטלקיות נמשכה באופן קבוע"** וכי היחס בין הכמויות המבוקשות לכמויות המוצעות במכירות פומביות - *יחס הכיסוי* - נותר באופן שיטתי הרבה מעל אחד, עם ירידות קלות מדי פעם בלבד. [20] משמעות הדבר היא שלמרות התנאים הקשים יותר ויותר, הצעות המשקיעים המשיכו .להספיק כדי לכסות את הסכומים שהועמדו למכירה פומבית

הדו"ח השנתי של בנק איטליה שפורסם בשנה שלאחר מכן, וכיסה את כל שנת 2011, אישר את התמונה בניסוח ברור אף יותר: למרות "המתחים יוצאי הדופן בשווקים", משרד האוצר האיטלקי הצליח **באופן , עקבי להפקיד את ניירות הערך הדרושים כדי לעמוד בהיקף ההחזרים העצום ולממן את הדרישה** ובמקביל נמנע מקיצור מוגזם של אורך החיים הממוצע של החוב; יחס כיסוי המכרז נותר גבוה, ובעבור [19] . חובות חוב לעשר שנים, בין אוקטובר 2011 לאפריל 2012 היה בממוצע גבוה מ **-1.4**

נתונים אלה אינם מוכיחים שהשוק היה ממשיך לתפקד ללא הגבלת זמן. הם מדגימים משהו מוגבל יותר אך מכריע: **בנובמבר 2011, השוק הראשוני האיטלקי עדיין לא הפסיק לתפקד** . לא התקיים מכירה פומבית שנכשלה באופן שיטתי במציאת קונים; לא הייתה השעיית תשלומים; לא בוצעה ארגון מחדש .של חובות; לא הייתה פנייה לתוכנית סיוע פיננסי בינלאומית בדומה לזו של יוון, אירלנד או פורטוגל

לדבר על איטליה שכבר נמצאת בחדלות פירעון מהותית, פירושו לייחס לרגע ההיסטורי מצב שהמסמכים .אינם מדגימים

אבל השוק המשני איבד נזילות

היעדר חדלות פירעון מיידית לא הופך את מה שקרה בשוק המשני לפחות חמור. בנק איטליה רשם , למעשה **ירידה משמעותית בנזילות של אגרות חוב ממשלתיות איטלקיות במהלך שלבי המתיחות** [20][18] .תנודתיות רבה יותר והחמרה בתנאי המסחר ,(Bid-Ask) עם התרחבות מרווחי המכירה

ההבחנה בין השוק הראשוני לשוק המשני היא חיונית. בשוק הראשוני, משרד האוצר מנפיק ניירות ערך חדשים ומגייס למעשה את המימון הדרוש למימון; בשוק המשני, משקיעים קונים ומוכרים ניירות ערך שכבר הונפקו. אם השוק המשני מאבד עומק והמחירים יורדים במהירות, התשואות עולות, מה שמשפיע ישירות על התנאים שבהם משרד האוצר יכול להנפיק ניירות ערך נוספים. לכן, המשך פעילותו של השוק .הראשוני לא פירושו שהוא יכול להתעלם ממה שקורה בשוק המשני

להיפך, הקשר בין שני השווקים היה לב הבעיה. בנק איטליה עצמו ציין כי תשואות המכרז היו בדרך כלל לעשר שנים BTP בקו אחד עם הרמות שנצפו בשוק המשני זמן קצר לפני ההנפקות. [20] לכן, אם אג"ח נמכרו בשוק בתשואות הקרובות ל-7 אחוזים, מחיר הסיכון החדש הזה היה צריך להכיר בהדרגה גם .כלפי משקיעים חדשים

Cassa di Compensazione e Garanzia יתר על כן, בנובמבר 2011, הגדלת המרווחים שנדרשו על ידי בעסקאות הקשורות לניירות ערך איטלקיים הגדילה עוד יותר את צורכי הנזילות של המפעילים ותרמה למתחים בשוק; ניתוח מאוחר יותר של הבנק של איטליה שיחזר כיצד הגדלת המרווחים שנכנסה לתוקף [23] .ב **-9 בנובמבר** השפיעה על תפקוד השוק המשני ותרמה להרחבת המרווח עוד יותר

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הבעיה הייתה אפוא מעגלית: תפיסת סיכון מוגברת הובילה למכירה; מכירה הגדילה את התשואות והפחיתה את הנזילות; תשואות גבוהות יותר החמירו את התחזית הפיסקלית; והחמרת התחזית הפיסקלית הניבה תפיסת סיכון נוספת.

דווקא סוג זה של דינמיקה, אם נותרים ללא הפרעה, יכול להפוך משבר אמון למשבר כושר פירעון.

נזילות וכושר פירעון: שני סיכונים שונים שבשנת 2011 החלו לחפוף

כדי להבין לעומק את המצב האיטלקי, עלינו להבחין בין שני מושגים.

משבר **נזילות ריבוני** מתרחש כאשר ממשלה שיכולה להיות בת קיימא בטווח הארוך אינה מסוגלת באופן זמני לממן מחדש את חובותיה לפירעונות משום שהשוק אינו מוכן לספק לה נזילות מספקת.

משבר **כושר פירעון,** לעומת זאת, מתייחס למצב שבו המסלול הצפוי של חוב, צמיחה, ריביות ומאזן ראשוני מוביל את המשקיעים לפקפק ביכולתה של הממשלה לעמוד במלואן בהתחייבויותיה גם בטווח הארוך ללא ארגון מחדש, אינפלציה חזקה או סיוע חיצוני.

במהלך משבר האירו, הבחנה זו הפכה לבעייתית במיוחד משום ששתי התופעות יכלו להיזון זו מזו. אם משקיעים חששו מחדלות פירעון של מדינה, הם דרשו תשואות גבוהות יותר; תשואות אלו, בתורן, החמירו את קיימות החוב, והפכו בהדרגה את הפחד הראשוני לבעיה של ממש. בהיעדר בנק מרכזי לאומי המוכן לפעול באופן חד משמעי כמלווה אחרון לחובות ריבוניים, משבר נזילות עלול להפוך ביתר קלות למשבר כושר פירעון.

איטליה בנובמבר 2011 נחשפה בדיוק למנגנון הזה.

היא עדיין לא איבדה את הגישה לשווקים.

אבל היה לה צורך גדול מדי במימון מחדש מכדי שתוכל להתקיים לאורך זמן עם שוק שדרש תשואות קרובות ל-7 אחוזים או יותר.

מבנה החוב הציע זמן, לא חסינות.

משך החיים הממוצע הארוך והשיורי של החוב האיטלקי היה אחד מגורמי ההגנה העיקריים. בנובמבר 2011, בסוף השנה דיווח הדו"ח השנתי של כ **-7.2 שנים** ; דיווח בנק איטליה על משך חיים שיורי ממוצע של כ **-6 שנים ו-10 חודשים** , לאחר קיצור של שלושה חודשים בלבד בהשוואה לשנה הקודמת [18][19].

המשמעות הכלכלית של משך זמן זה לעיתים קרובות אינה מוערכת כראוי. אם התשואה השולית של השוק עולה מ-4 ל-7 אחוזים, הממשלה לא מתחילה מיד לשלם 7 אחוזים על כל סט החוב שלה. היא ממשיכה לשלם את הקופונים שנקבעו בעבר על אג"ח שכבר נמצאות במחזור; הריבית החדשה חלה רק על אג"ח שהונפקו למימון גירעונות חדשים או להחלפת גירעונות שפוקעים.

תכונה זו נתנה לאיטליה זמן.

אבל זמן היה יקר ערך רק אם המשבר נפתר לפני שחלק הולך וגדל מהמניות מומן מחדש בריביות החדשות.

אם תשואות של 6-7 אחוזים היו נשארות נורמליות במשך שנים רבות בעוד שהצמיחה הכלכלית הנומינלית נותרה חלשה, העלות הממוצעת של החוב הייתה עולה בהדרגה, מה שהיה דורש עודפים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ראשוניים גדולים יותר ויותר רק כדי לייצב את יחס החוב לתוצר. בנקודה זו, הקונסולידציה הנדרשת הייתה יכולה לדחוס עוד יותר את הצמיחה ולהזין את הבעיה אותה ביקשה לתקן.

זו הסיבה שלא ניתן להסיק קיימות מהעובדה שמכירה פומבית הצליחה ביום מסוים.

מדינה יכולה להמשיך לממן את עצמה היום ומחר למצוא את עצמה במסלול לא בר-קיימא.

חוב פרטי ומצב חיצוני הבדילו את איטליה ממקרים שכבר קיבלו חבילת חילוץ

אלמנט מכריע נוסף באבחון של בנק איטליה התייחס למבנה הכללי של התקציבים הלאומיים. בסוף שנת 2010, חוב משקי הבית האיטלקיים היה שווה לכ **-45 אחוזים מהתמ"ג** , בעוד שחוב החברות הלא-פיננסיות היה כ **-81.1 אחוזים** ; הפוזיציה החוצית נטו הייתה שלילית בכ **-24 אחוזים מהתמ"ג** ויתרת החשבון השוטף הייתה שווה ל **-3.5 אחוזים** [18] .

אינדיקטורים אלה לא שללו את הפגיעות הציבורית, אך הם הבדילו את המקרה האיטלקי מזה של כלכלות שבהן המשבר הריבוני קדם או מלווה בהתרחבות עצומה של אשראי פרטי, בועות נדל"ן או חוסר איזון חיצוני בולט הרבה יותר. באיטליה, ליבת הפגיעות הייתה מעל לכל הקשר בין **חוב ציבורי גבוה לצמיחה חלשה מבחינה מבנית** .

זוהי נקודה קריטית משום שהיא מונעת מהניתוח ששימש עבור יוון, אירלנד או פורטוגל להיות מועבר אוטומטית לאיטליה.

למשברי האירו היה מרכיב משותף.

לא היה להם אותו מוצא.

הסיכון הבנקאי הפך את הבעיה למסוכנת עוד יותר

משבר הריבונות לא הוגבל רק לאוצר. בנקים איטלקיים החזיקו תיקי השקעות גדולים של אג"ח ממשלתיות לאומיות, וכמו כל המתווכים, הסתמכו על היכולת לממן את עצמם בשווקים הסיטונאיים. כאשר הסיכון המיוחס למדינה גדל, ערך ניירות הערך בתיקי ההשקעות שלהם ירד, עלות המימון הבנקאי עלתה, ומשקיעים נטו לתפוס גם את הבנקים כמסוכנים יותר.

הדו"ח מנובמבר 2011 הדגיש בבירור כי מערכת הבנקאות האיטלקית לא הייתה מקור המשבר ושמרה על עמדת הון איתנה, אך סבלה מהשלכות המתחים בחוב הריבוני וההאטה הכלכלית [18].

מה שכונה מאוחר יותר יותר ויותר " **לולאת האבדון של הבנקים והריבונים" הלך והתפתח** : סיכון ריבוני מחליש את הבנקים, בנקים חלשים יותר מפחיתים את ההלוואות ומעמיקים את המיתון, מיתון עמוק יותר מחמיר את כספי הציבור, ומימון ציבורי חלש יותר מגביר עוד יותר את הסיכון הריבוני.

דינמיקה זו הופכת את השאלה "האם היא כבר הייתה במצב של חדלות פירעון?" לפחות חשובה מהשאלה הקונקרטית יותר: **כמה זמן המשבר היה יכול להימשך מבלי להפוך למשהו שונה מבחינה איכותית?**

התשובה היא: לא לנצח.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

כמה קרוב היה ברירת המחדל, אם כן?

זה בדיוק המקום שבו עלינו להימנע מדיוק שהמסמכים אינם מאפשרים. אין תאריך בר-אישור שבו ניתן לטעון שלאיטליה נותרו "שלושה ימים", "שבוע אחד" או "מכירה פומבית אחת" לפני חדלות פירעון, אלא אם כן תיעוד רשמי מגדיר במדויק סף כזה; המסמכים הציבוריים של בנק איטליה אינם מגדירים אותו.

לכן איננו יכולים להפוך מצב של סיכון חמור ביותר לספירה לאחור רטרוספקטיבית ללא כל בסיס תיעודי.

נוכל במקום זאת לגבש מסקנה מדויקת יותר.

בנובמבר 2011:

- העלות השולית של החוב עלתה לרמות גבוהות ביותר;
- המרווח הגיע לכ-550 נקודות בסיס;
- השוק המשני איבד נזילות;
- הסיכון הריבוני הועבר לבנקים;
- הצמיחה הייתה חלשה מאוד;
- החוב היה מעל 120 אחוז מהתמ"ג;
- דרישת המימון מחדש לשנה שלאחר מכן הייתה גבוהה מאוד;
- חלק משמעותי מהחוב הוחזק על ידי משקיעים שאינם תושבים;
- **אך המכירות הפומביות המשיכו להיות מסוקרות והתשלומים נמשכו באופן סדיר**.

שילוב זה מתאר **משבר של קיימות עתידית וביטחון**, לא חדלות פירעון שכבר החלה באופן מהותי.

השוואה עם מה שקרה לאחר מכן עוזרת לנו להבין את 2011

התפתחויות מאוחרות יותר מחזקות גם הן פרשנות זו. דווח כי בנק איטליה ציין בשנת 2012 כי למרות המתיחות יוצאת הדופן בסוף 2011, הנפקת ניירות ערך המשיכה להתנהל באופן סדיר; במחצית הראשונה של 2012, תנאי המימון השתפרו משמעותית, גם הודות לפעולות הנזילות של הבנק המרכזי האירופי ולצעדי הקונסולידציה שננקטו באיטליה. [24]

המשבר, עם זאת, החמיר שוב באביב-קיץ 2012 והמרווח האיטלקי הגיע שוב לרמות גבוהות במיוחד, עד כ **-540 נקודות בסיס** לקראת סוף יולי, נמוך רק מהשיא של נובמבר הקודם. [25] עובדה זו מאלפת במיוחד: אם חריגה מסף מרווח מסוים הייתה מייצגת אוטומטית את נקודת חדלות הפירעון הטכנית, איטליה הייתה נכנסת לאותו מצב פעמיים מבלי שהדבר היה מוביל בפועל לחדלות פירעון.

הבנק המרכזי של איטליה העריך גם כי ביוני 2012 המרווח לעשר שנים, התואם את היסודות הלאומיים, היה בסדר גודל של **200 נקודות בסיס**, בעוד שהשוק ציטט כ **-450 נקודות בסיס**. [25] לפיכך, הניתוח הציע כי חלק משמעותי מהמרווח לא שיקף רק את הגירעון, החוב או הצמיחה של איטליה, אלא גם את הסיכון המערכתי הקשור להפיכות האפשרית של האירו ולפיצול פיננסי.

זה עוזר לנו להבין מדוע התערבות הבנק המרכזי האירופי בקיץ 2012 שינתה כל כך מהר את תפיסת הסיכון, מבלי שהחוב האיטלקי יעלם לפתע בינתיים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

האיום האמיתי היה נבואה שמגשימה את עצמה

החלק המסוכן ביותר במשבר 2011 היה אפוא האפשרות שחששות המשקיעים יביאו להידרדרות עצמה ממנה חששו.

אם משקיע מאמין שמשקיעים אחרים לא יחדשו את חוב הממשלה, הוא או היא עשויים להחליט למכור תחילה.

מכירות מגבירות את התשואות.

ריבית גבוהה יותר מחמירה את תקציב המדינה.

המאזן המידרדר הופך את החשש הראשוני לסביר יותר.

משקיעים אחרים מוכרים.

באיחוד מוניטארי, אשר באותה תקופה חסר מנגנון מפורש המסוגל לשבור באופן סופי את הדינמיקה הזו, התהליך יכול להפוך לקיים את עצמו.

אין זה אומר שהנתונים הבסיסיים לא היו חשובים: החוב הציבורי העצום של איטליה והצמיחה הנמוכה הפכו את המדינה לפגיעה. משמעות הדבר היא שמשברי **הנתונים הבסיסיים ומשברי הנזילות עלולים לחזק זה את זה** , מה שמקשה מאוד לקבוע היכן מסתיים הסיכון המוצדק מבחינה כלכלית והיכן מתחיל הסיכון הקשור לחששות מפני התפרקות גוש האירו.

בדיוק בעיה זו היא שהארכיטקטורה החדשה של הבנק המרכזי האירופי הייתה מבקשת לטפל בה בשנת 2012.

אז: האם "צעד אחד מברירת מחדל" הוא ניסוח נכון?

כנוסחה רטורית, היא יכולה להעביר ביעילות את חומרת המצב.

כניסוח היסטורי-דוקומנטרי הוא חזק מדי אם מבינים אותו פשוטו כמשמעו.

אין בידינו ראיות פומביות מספיקות כדי לקבוע שבנובמבר 2011 איטליה הייתה במרחק זמן מדיד של חדלות פירעון, וגם לא שהמכירות הפומביות היו באופן מהותי על סף כישלון. נתוני בנק איטליה מראים [20] .להיפך, שהשוק הראשוני המשיך לתפקד ושהביקוש במכירות הפומביות נותר גבוה מההיצע

אבל יהיה זה שגוי באותה מידה להשתמש בנתונים אלה כדי לטעון שלא הייתה סכנה חמורה. אם תשואות נובמבר היו נשארות ברמות אלו למשך תקופה ארוכה מספיק, חלק הולך וגדל מהמלאי היה ממומן מחדש בעלויות גבוהות בהרבה; דבר זה היה מגדיל את הוצאות הריבית, דורש עודפים ראשוניים גדולים יותר, מחליש עוד יותר את הצמיחה, ופוגע באופן פוטנציאלי בכושר הפירעון שנותר בר הגנה בטווח הקצר.

לכן, הניסוח המחמיר ביותר הוא הבא:

בסתיו 2011, איטליה לא הייתה במצב של חדלות פירעון ועדיין לא איבדה את הגישה לשוק, אך היא הייתה בעיצומה של דינמיקה פיננסית שאם לא הייתה מופרעת, הייתה עלולה להפוך משבר אמון ונזילות למשבר כושר פירעון.

ההבחנה אינה מפחיתה בשום אופן מחומרת מה שקרה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.זה הופך את זה להרבה יותר מדויק

.כי הסכנה של 2011 לא הייתה טמונה במדינה שכבר הפסיקה לשלם

זה כלל את האפשרות שמדינה **שעדיין הייתה חדלת פירעון עלולה להפוך לפחות ופחות, דווקא בגלל העלות הגוברת הנדרשת כדי להוכיח, מדי שבוע, שהיא עדיין מסוגלת לממן את עצמה** .

ודווקא מאפיין זה הוא שהפך את 2011 לאחד הרגעים החשובים ביותר בכל ההיסטוריה של המטבע האחיד: לא רק משבר חוב איטלקי, אלא ההוכחה שבאיחוד מוניטרי לא שלם, הגבול בין משבר אמון למשבר כושר פירעון עלול להפוך לדק באופן מסוכן.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

כושר פירעון, נזילות ואמינות פוליטית

איטליה בשנת 2011 תופסת עמדה קשה דווקא משום שהיא אינה משתלבת בקלות בדיכוטומיה שבין מדינה פירעון למדינה חדלת פירעון.

מדינה בעלת עושר פרטי עצום, עודף ראשוני פוטנציאלי, כלכלה תעשייתית מגוונת ויכולת פיסקלית משמעותית יכולה להיות בעלת יכולת פירעון מבנית, ובמקביל להיכנס למשבר נזילות חמור אם השוק אינו מוכן לממן מחדש את חובו בתנאים בני קיימא.

לכן, מחיר המימון הופך למשתנה המסוגל לשנות את התוצאה שהוא מתיימר למדוד.

אם משקיעים תופסים את החוב האיטלקי כמסוכן יותר, הם דורשים תשואות גבוהות יותר.

תשואות גבוהות יותר מגדילות בהדרגה את הוצאות הריבית.

הוצאות מוגברות מחמירות את התקציב.

המאזן המידרדר מצדיק תפיסת סיכון גדולה עוד יותר.

זוהי צורה של **שיווי משקל מחזק את עצמו** , שיכול להפוך בעיית אמון לבעיית כושר פירעון של ממש.

הבנק המרכזי יכול להפסיק את המנגנון הזה אם הוא משכנע את השוק שהוא מוכן למנוע דינמיקה לא מסודרת, אך בשנת 2011 הבנק המרכזי האירופי טרם גיבש את ההתחייבות שמריו דראגי יבטא בשנה שלאחר מכן בהצהרת "מה שיידרש". תוכנית שוקי ניירות הערך הייתה מוגבלת וזמנית במכוון, ולא חייבה את הבנק המרכזי לערבויות חוב ריבוניות בלתי מוגבלות.

זהו ההבדל שמבדיל את 2011 מ-2012.

במהלך המשבר האיטלקי, עדיין לא הייתה הגנה אמינה לחלוטין מפני הסיכון של שיווי משקל פיננסי שלילי שמנציח את עצמו.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אחריותן של ממשלות אירופה והארכיטקטורה הלא שלמה

עם זאת, יהיה זה לא שלם מבחינה היסטורית, ומעל לכל שגוי מבחינה אנליטית, לפרש את התרחבות המרווח האיטלקי בשנת 2011 כאילו היא מהווה מדד כמעט מכני לאיכות הממשלה הלאומית או לקיימות הפנימית של הכספים הציבוריים של איטליה. מסמכים אירופיים ושל הבנק המרכזי האירופי מראים כי מחיר החוב הריבוני, באותה תקופה, שילב בו זמנית סיכונים פיסקאליים ספציפיים למדינות בודדות ופרמיה משמעותית יותר ויותר הקשורה לתפקוד הארכיטקטורה כולה של האירו. לכן, לא ניתן להפריד ,את המשבר האיטלקי מחולשות פנימיות - חוב גבוה, צמיחה נמוכה מבחינה מבנית, יישום רפורמות איטי אי ודאות פוליטית וצורך גדול מאוד במימון מחדש - אך גם לא ניתן להבין אותו על ידי דמיון שוק שמעריך באופן בלעדי את היסודות הללו בנפרד. בשנת 2011, משקיעים לא רק תהו האם איטליה בת קיימא מבחינה פיסקלית; הם ניסו להבין **מה יקרה למדינה חברה גדולה בגוש האירו אם השוק יפסיק לממן אותה כרגיל, לאיזה מוסד יהיה המנדט והיכולת להתערב, אילו הפסדים, אם בכלל, יוטלו על נושים פרטיים, ובאיזו מידה ממשלות אחרות היו באמת מוכנות לחלוק את הסיכון הדרוש כדי למנוע הדבקה** .

דווקא בנקודה זו מקבל התיעוד של הבנק המרכזי האירופי מנובמבר 2011 ערך מהותי. בנאום שכבר צוטט כ- **[19א]** , הבנק המרכזי האירופי הכיר באופן חד משמעי בכך שהמשבר לא נובע רק ממדיניות לאומית בלתי בת קיימא, אלא גם מליקויים בניהול האיחוד המוניטרי: המסגרת האירופית נכשלה במניעה ובתיקון מהיר של חוסר איזון, ההמלצות לא יושמו בעוצמה מספקת ומנגנוני התיאום לא התחשבו כראוי בתלות ההדדית בין כלכלות השייכות לאותו מטבע. הבנק המרכזי האירופי הדגיש גם כיצד, דווקא בגלל רמת האינטגרציה הפיננסית הגבוהה, מתחים שנולדים במדינה אחת עלולים להתפשט במהירות למדינות אחרות הנתפסות על ידי השוק כפגיעות, והכיר במפורש באפשרות של **דינמיקה בת קיימא בקביעת מחיר הסיכון הריבוני** , שבה תמחור מחדש מהיר יכול לחרוג מקריאה לינארית פשוטה של היסודות. [19א]

היה אך ורק המחיר Bund-ל BTP-אלמנט זה משנה באופן עמוק את פרשנות המרווח. אם המרווח בין ה של ההסתברות שאיטליה לא תחזיר את חובה, די היה לשחזר את הגירעון, החוב, הצמיחה והפוליטיקה הלאומית כדי להסביר זאת; אך שוק האג"ח הריבוניות של גוש האירו של 2011 הפך עד אז גם למקום בו תומחרה אי הוודאות בנוגע לעצם אי **ההפיכות של המבנה המוניטרי** , יעילותם של מנגנוני הייצוב והאפשרות שהטיפול שהוחל על יוון עלול, בנסיבות קיצוניות, להפוך לתקדים עבור חייבים ריבוניים אחרים. הבנק המרכזי האירופי ציין כי לפני המתיחות שהתפוצצה לאחר 2008, המרווחים בין האג"ח הריבוניות של גוש האירו נותרו דחוסים יתר על המידה למרות הבדלים ניכרים בתנאים הפיסקליים והמבניים; במהלך המשבר, הערכת הסיכון הזו הפכה במהירות לתופעה הפוכה, כלומר, להערכה מחדש פתאומית ולא מסודרת שלא בהכרח הבחינה באופן פרופורציונלי בין מצבים לאומיים שונים. [19a]

לכן, יש לנתח את אחריותן של ממשלות אירופה לא כחלופה לאחריותן של הרשויות האיטלקיות, אלא כרמה שנייה של המשבר עצמו. ממשלות גוש האירו בנו מטבע יחיד מבלי שבתחילת המשבר היה להן ,משרד אוצר פדרלי אמיתי, איחוד בנקאי, מנגנון ריבוני קבוע לפתרון משברים שכבר היה פעיל במלואו או מלווה של מוצא אחרון שנועד במפורש למנוע ממשבר נזילות של מדינה בעלת כושר פירעון להפוך שהוקמו בשנת 2010, היו מכשירים זמניים שנוצרו בדיוק , **EFSM** -וה **EFSF** -למשבר כושר פירעון. ה כדי לממן ממשלות שאיבדו גישה רגילה לשוק, בעוד שמנגנון **היציבות האירופי העתידי** היה אמור -וה EFSF-להשתלט רק מאוחר יותר. הבנק המרכזי האירופי עצמו, ב-4 בנובמבר 2011, תיאר את ה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

כהסדרים זמניים שנוצרו במצב חירום, ובכך סימן בעקיפין עד כמה תשתית ניהול המשברים EFSM חדשה ועדיין לא שלמה. [19a]

יוון שינתה את משמעות הסיכון הריבוני בגוש האירו

הצעד המכריע היה ניהול המקרה היווני. לפני המשבר, חלק גדול מהשוק התייחס באופן מרומז לחוב הריבוני של מדינות גוש האירו כנכסים מובחנים, במיוחד עבור פרמיות סיכון קטנות, אך הוכנסו לארכיטקטורה מוניטרית אחת שהרחיקה את ההשערה של ארגון מחדש. המשבר היווני הרס בהדרגה מוסכמה זו. בפסגה ב **-21 ביולי 2011** , ראשי המדינות והממשלות של גוש האירו אישרו תוכנית סיוע חדשה לאתונה עם **מימון רשמי מוערך של 109 מיליארד אירו** , תוך מתן אפשרות להשתתפות התנדבותית של המגזר הפרטי ולשינוי עמוק בתנאי ההלוואות האירופיות, באמצעות תקופות פדיון ארוכות יותר וריביות נוחות יותר. [26]

אותו מסמך ביקש להגביל את אפקט ההדבקה על ידי הצהרה מפורשת כי יוון מייצגת **"פתרון יוצא דופן וייחודי"** וכי כל שאר מדינות גוש האירו מאשרות מחדש את נחישותן לכבד את התחייבויותיהן הריבוניות במלואן. [26] עם זאת, מנקודת מבטו של המשקיע, התרחש כעת שינוי תפיסתי חשוב ביותר: השתתפותם של נושים פרטיים בהפסדים כבר לא הייתה השערה תיאורטית גרידא, אלא מרכיב שנכלל באופן רשמי בניהול משבר ריבוני בגוש האירו. גם כאשר ממשלות התעקשו על ייחודה של יוון, השוק נאלץ כעת לשאול את עצמו שאלה שעד לאחרונה נראתה הרבה פחות קונקרטית: **אם ארגון מחדש אפשרי עבור חברה אחת באיחוד המוניטרי, אילו ערבויות מוסדיות מנעו ממנו להפוך להכרחי במקום אחר?**

חשוב לא להפוך שאלה זו לטענה שממשלות אירופה התכוונו במכוון להטיל הפסדים על מחזיקי אגרות חוב של מדינות אחרות. מסמכים רשמיים אומרים בדיוק את ההפך: ב-21 ביולי הם הגדירו את הפתרון היווני כיוצאי דופן ואישרו מחדש את תוקפן המלא של אגרות החוב של מדינות אחרות. [26] הנקודה ההיסטורית שונה: **ההצהרה הפוליטית הייתה צריכה לשכנע שוק שזה עתה ראה את עקרון המעורבות של המגזר הפרטי מוצג** , ואמינות ההרגעה הייתה תלויה ביכולתה של אירופה להוכיח שחומת האש הפיננסית תהיה גדולה מספיק כדי למנוע ממדינה גדולה שנייה להגיע לאותו מצב.

בדיוק כדי להפחית את הסיכון הזה, הפסגה ב-21 ביולי החליטה להרחיב באופן דרסטי את כלי ה-EFSF, העתידי. שני המנגנונים נועדו להיות מסוגלים להתערב לא רק באמצעות תוכניות סיוע מלאות כמו ה-ESM, אלא גם באמצעות **תוכניות זהירות, הזרמת הון מחדש של מוסדות פיננסיים באמצעות הלוואות לממשלות - כולל מדינות שאינן תחת תוכנית מלאה - ורכישות בשוק המשני** , בכפוף לניתוח של הבנק המרכזי האירופי שהכיר בנסיבות יוצאות דופן ובסיכונים ליציבות הפיננסית. [26] מנקודת מבט מוסדית, זו הייתה קפיצת מדרגה ענקית: אירופה הכירה בכך שייתכן שיהיה צורך לעצור את ההדבקה לפני שמדינה תאבד לחלוטין גישה לשווקים.

אבל רצף האירועים עצמו מראה את האיטיות שבה נבנתה יכולת זו. ההחלטות של **ה-21 ביולי** דרשו הליכים לאומיים ואשרורים לפני שיכנסו לפועל באופן יעיל; רק בפסגה של **ה-26 באוקטובר 2011** , יותר משלושה חודשים לאחר מכן, יכלו המנהיגים להכריז על השלמת תהליך האשרור של ה-EFSF המתוקן, בכל מדינות גוש האירו ולאשר את ההנחיות התפעוליות להתערבויות בשווקים הראשוניים והמשניים, מכשירי זהירות והון מחדש של הבנקים. [27] במהלך חודשים אלה, השוק ידע שאירופה החליטה לבנות חומת אש חזקה יותר, אך במקביל היה עד לצורך להפוך כל החלטה לאשרורים, כללים תפעוליים ופשרות בין ממשלות, בדיוק כאשר המרווחים בין איטליה וספרד גדלו.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה - בנייתה הלא שלמה של חומת האש האירופית בשנת 2011

גבול גלוי באופן מיידי	הבעיה שהוא ניסה לפתור	תוֹכֶן	החלטה אירופאית	תַאֲרִיך
ארכיטקטורת חירום, עדיין לא קבועה	מימון מדינות המאבדות גישה לשוק	כלי תמיכה זמניים	הקמת EFSF/EFSM	**2010**
זה מציג באופן קונקרטי את PSI-עקרון ה	הפיכת המימון היווני לבר-קיימא	מיליארד אירו במימון 109 רשמי משוער + השתתפות פרטית	תוכנית יוון החדשה	**ביולי 21, 2011**
נדרשים אשרורים לאומיים וכללי הפעלה	לעצור את התפשטות הנגיף לפני שאבדה לחלוטין הגישה לשוק.	תוכניות זהירות, הזרמת הון מחדש של בנקים, רכישות בשוק המשני	הרחבת EFSF/ESM	**ביולי 21, 2011**
היכולת עדיין נחשבת כטעונה חיזוק	לחזק את חומת האש	הנחיות להתערבויות ראשוניות/משניות, תוכניות זהירות ובנקים	EFSF-קרן ה מתוקנת ופעילה במלואה	**26 באוקטובר, 2011**
החשש מתקדימים גובר למרות סעיף הייחודיות	להביא את החוב היווני ל-120% מהתמ"ג עד 2020	תספורת נומינלית של 50% על חוב פרטי יווני, עד 30 מיליארד PSI-אירו בתמיכה ציבורית ב ועד 100 מיליארד אירו במימון רשמי חדש	יווני לעומק PSI	**26 באוקטובר, 2011**
תלות בתנאי השוק ובמשקיעים	יצירת "גדר טבעתית" נגד הדבקה	ביטוח חלקי של כלי רכב חדשים מפליטות וכלי רכב מיוחדים; מינוף פוטנציאלי פי 4-5	EFSF מינוף	**26 באוקטובר, 2011**
תיקון לאחר חודשים של מתח	צמצום אי הוודאות שנוצרה בנוגע להבכירות של אגרות חוב ריבוניות	אימוץ עקרונות ונהלים של קרן המטבע הבינלאומית; המקרה של יוון הוגדר שוב כייחודי ויוצאי דופן	סקירת הגישה ל-PSI	**9 בדצמבר, 2011**
לא זמין בעיצומו של המשבר האיטלקי של קיץ-סתיו 2011	החלפת אופי החירום של EFSF/EFSM	מנגנון יציבות קבוע	מעבר למערכת קבועה ESM	**2012–2013**

מקורות: הצהרות המועצה האירופית מ-21 ביולי, 26 באוקטובר ו-9 בדצמבר 2011; הבנק המרכזי האירופי. [26][27][28]

"פסגת ה-26 באוקטובר: אירופה שואפת לבנות "גדר טבעתית

הפסגה של **ה-26 באוקטובר 2011** מבהירה במיוחד את חומרת הראייה של ממשלות אירופה כעת החדש, אלא הצהירו EFSF-לבעיית ההדבקה. בהצהרה הרשמית, המנהיגים לא רק אישרו את פעולת ה במפורש כי יש להשתמש ביכולת הקרן כדי **"לתמוך בגישה לשוק" עבור מדינות הנמצאות תחת לחץ ולהבטיח את תפקודו התקין של שוק החוב הריבוני של גוש האירו** , ובכך ליצור *גדר חיה* מספקת כדי להתמודד עם ההדבקה. [27] השפה חשובה משום שהיא מדגימה כי עד סוף אוקטובר, המשבר כבר לא התפרש כסכום של בעיות לאומיות נפרדות: המוסדות האירופיים ניסו במפורש לבנות מחסום המסוגל למנוע את התפשטות אובדן האמון במדינה אחת לאחרות.

הבעיה הייתה בקנה מידה. משבר המוגבל ליוון, אירלנד או פורטוגל יכול היה להיות מטופל באמצעות תוכניות סיוע קטנות יחסית; איטליה, לעומת זאת, סבלה מחוב ציבורי וצורכי מימון מחדש בגודל כזה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

שתוכנית שנבנתה על המודל הקודם תהיה קשה בהרבה. מסיבה זו, במקום פשוט להגדיל את הערבויות **EFSF-**הציבוריות בסכום שווה ערך, המנהיגים החליטו ב-26 באוקטובר לנסות להכפיל **את יכולת ה באמצעות מינוף** , תוך תכנון שני כלים: סוג של הגנה או ביטוח חלקי על הנפקות ריבוניות חדשות, וכלי רכב מיוחדים המסוגלים לשלב הון ציבורי ופרטי למימון הלוואות, הזרמת הון מחדש של בנקים ורכישת אג"ח. המסמך העריך כי, בהתאם לתנאי השוק, המינוף יכול להגיע לפי **ארבעה או חמישה** מהמשאבים שנפרסו.[27]

פרט זה חושף גם את חוסר השלמות של הארכיטקטורה. חומת האש לא נתמכה על ידי משרד האוצר הפדרלי המסוגל להנפיק חוב משותף בלתי מוגבל, וגם לא על ידי בנק מרכזי שכבר הצהיר במפורש על כוונתו למנוע כל תרחיש של רה-דונמינציה; במקום זאת, היא ביקשה להשתמש בכמות מוגבלת של ערבויות ציבוריות כדי למשוך משקיעים ולהגדיל את הקיבולת האפקטיבית של ה-EFSF. עם זאת, ככל שהפחד של השוק גדול יותר, כך יהיה קשה יותר לשכנע הון פרטי להשתתף במנגנון שאמור היה לנטרל את הפחד הזה.

שבריריותו של מבנה זה אינה אומרת שההחלטות של ה-26 באוקטובר היו חסרות משמעות. להיפך, הן ייצגו הרחבה משמעותית של יכולת ניהול המשברים של אירופה. העניין הוא שהשוק המשיך להידרש להערכי **באיזו מהירות** , **באיזה נפח אפקטיבי** ובאילו **הליכי קבלת החלטות** יהיו כלים אלה שמישים עבור כלכלה גדולה כמו איטליה. ודווקא בתוך אי הוודאות הזו יש למקם חלק מפרמיית הסיכון האיטלקית.

היווני ובעיית התקדימים PSI-ה

אותה פסגה ב-26 באוקטובר העמיקה גם את תהליך הרה-ארגון היווני במידה רבה יותר מאשר ההחלטות ביולי. מנהיגי אירופה קראו ליוון ולמשקיעים פרטיים לפתח עסקת החלפת אג"ח מרצון עם **מחיקה נומינלית של 50 אחוזים מהחוב היווני המוחזק על ידי משקיעים פרטיים** ; מדינות גוש האירו בעוד שהמגזר הרשמי הצהיר על נכונותו לספק עד 30 **מיליארד אירו** לחבילה הקשורה ל-PSI, יתרום עד **מיליארד אירו במימון נוסף עד 2014** , כולל הזרמת הון לבנקים היווניים. המטרה המוצהרת הייתה **להביא את יחס החוב לתוצר של יוון ל-120 אחוזים עד 2020.**[27]

שוב, הטקסט הרשמי חזר מיד על כך שיוון מייצגת פתרון יוצא דופן וייחודי וכי כל המדינות האחרות יכבדו את חובותיהן במלואם. [27] אך עצם הצורך לחזור על הבטחה זו בתוקף כה רב מראה עד כמה הנושא הפך רגיש. עבור מנהל תיקים המחזיק באג"ח איטלקיות, ספרדיות או בלגיות, הבעיה לא הייתה בהכרח להאמין שאיטליה תקבל את אותו יחס כמו יוון; די היה בייחוס הסתברות גדולה מאפס לאפשרות זו כדי שהתשואה הנדרשת תגדל.

ההבדל חשוב. פרמיית סיכון אינה דורשת אמונה שהתוצאה השלילית ודאית. היא פשוט דורשת מהמשקיע להקצות הסתברות גבוהה מספיק לתוצאה זו כדי לדרוש פיצוי.

היווני שינה את האופן שבו חלק מהשוק האירופי חשב על אג"ח ריבוניות. הסיכון כבר במובן זה, PSI-ה לא היה רק אינפלציה, ריביות או נזילות: ניתן היה לדמיין באופן קונקרטי הפסד נומינלי על ההון המוחזק על ידי משקיעים פרטיים.

העובדה שב **-9 בדצמבר 2011** , מספר שבועות לאחר מכן, ראשי המדינות והממשלות של גוש האירו החדש היא משמעותית במיוחד. בהצהרה זו הם קבעו ESM-חשו צורך לשנות את המערך העתידי של ה כי, למעורבות המגזר הפרטי, יבוצעו **עקרונות ונהלים קבועים של קרן המטבע הבינלאומית** , ואישררו בצורה מפורשת עוד יותר כי ההחלטות שהתקבלו ב-21 ביולי וב-26-27 באוקטובר בנוגע לחוב היווני

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

צריכות להיחשב **ייחודיות ויוצאות דופן** . [28] ניתן לקרוא את הבחירה כניסיון מוסדי להסיר את הרושם .היווני מציג אוטומטיזם כללי של ארגון מחדש עבור כל מדינות גוש האירו PSI-שה

,אין צורך לייחס כוונה נסתרת לרצף הזה כדי להבין את השפעתו. די לציין שבין יולי לדצמבר 2011 .הכללים המשתמעים של סיכון ריבוני אירופי השתנו כאשר השווקים ניסו לתמחר אותם בזמן אמת

המרווח לא רק מדד את הסיכון האיטלקי: גם הבונד שינה את המחיר

המרווח מודד את המרחק בין שתי תשואות; לכן . **BTP-Bund**-בעיה נוספת נוגעת לטבעו של **מרווח ה** .הוא יכול לגדול מכיוון שהתשואה האיטלקית עולה, התשואה הגרמנית יורדת, או שתיהן בו זמנית נטל על עצמו יותר ויותר את תפקיד מקלט בטוח וקיבל זרימת הון Bund-במהלך משבר האירו, ה ממשקיעים המחפשים ביטחון במסגרת האיחוד המוניטרי. תופעה זו הפחיתה את התשואה הגרמנית .והרחיבה מכנית את המרווחים של מדינות אחרות, גם ללא עלייה מקבילה בתשואות המוחלטות שלהן

נייר עבודה שפורסם על ידי הבנק המרכזי האירופי בפברואר 2012 על ידי רוברטו דה סנטיס - אשר יש לראות בו מחקר של המחבר ולא עמדה רשמית של מועצת המנהלים - תיעד באופן כמותי את המרכיב הזה ממש. המחקר מבחין בין **הסיכון המצרפי של אזור האירו, סיכון ספציפי למדינה וסיכון הדבקה** ומראה כי במהלך משבר 2010–2011, הביקוש לאגרות חוב כנכס מקלט בטוח היה מרכיב חשוב בהתפתחות המרווחים הריבוניים; המאמר גם קובע כי השפעת גורם הסיכון האזורי הייתה מובהקת סטטיסטית וכי, עבור איטליה, הרגישות למרכיב זה הייתה גבוהה. [29]

אותו מחקר מזכיר כי ביולי 2011, המרווחים של יוון, אירלנד ופורטוגל הגיעו בהתאמה לכ **-1,600 ,1,200** . **ו-1,100 נקודות בסיס** , בעוד שמרווחי האג"ח האיטלקיים והספרדיים הגיעו לכ **-400 נקודות בסיס** לכן, לא הייתה זו תופעה שהוגבלה לאיטליה בלבד. השוק חילק בהדרגה את גוש האירו בין מנפיקים [29] שנתפסו כמקלט בטוח לבין מדינות שנתפסו כחשופות יותר למשבר, דבר ששינה את התכנסות .התשואות שאפיינה את השנים הקודמות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה - מרכיבי המרווח האיטלקי בשנת 2011

ראיות דוקומנטריות	מַנגָנוֹן	רְכִיב
הבנק המרכזי של אירופה ובנק איטליה מכירים בתפקידם של חוסר איזון לאומי.	חוב גבוה וצורך במימון מחדש מגבירים את הרגישות לריבית	**סיכון המס האיטלקי**
מרכזי בהערכות קיימות	זה מקטין את המכנה של חוב-תוצר ואת יכולת שירות החוב העתידית	**צמיחה נמוכה**
אירופה קוראת ללוח זמנים דחוף ולניטור משופר	עיכובים וספקות לגבי יישום הצעדים עשויים לשנות את הציפיות	**אי ודאות פוליטית לאומית**
הבנק המרכזי האירופי מתאר לולאת משוב שהולכת ומתהדקת	אגרות חוב ריבוניות בתיקי השקעות מחלישות בנקים; בנקים חלשים מגבירים את הסיכון לציבור	**סיכון בנקאי-ריבוני**
הבנק המרכזי האירופי מכיר בגלישה ובדינמיקה בת קיימא	משבר מדינה משנה את התפיסה של מנפיקים פגיעים אחרים	**יוון - הדבקה הפריפריה**
החלטות מ-21 ביולי ו-26 באוקטובר 2011	ארגון מחדש ביוון מאפשר באופן ממשי לנושים פרטיים להפסיד	**מעורבות המגזר הפרטי**
כלים שהוחלט ביולי הופכים לפעילים במלואם רק באוקטובר	מורחבים בזמן שהמשבר EFSF/ESM כבר בעיצומו	**אי ודאות לגבי חומת האש האירופית**
נייר עבודה של הבנק המרכזי האירופי מאת דה סנטיס	הביקוש לאג"ח גרמניות מוריד את התשואות ומגדיל את המרווח.	**טיסה למקום מבטחים על הבונד**
קיים בשווקים לחוצים, אם כי לא ההסבר היחיד	שווקים משניים רדודים יותר מגדילים את התשואה הנדרשת	**פרמיית נזילות**
הבנק המרכזי האירופי מכיר בהידרדרות מנגנון התמסורת	אותו שער ריבית של הבנק המרכזי כבר אינו מועבר באופן (ECB) האירופי אחיד בין מדינות.	**סיכון לפיצול האירו**

מקורות: הבנק המרכזי האירופי, המועצה האירופית, פסגת האירו [19a][26][27][28][29].

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הקשר בין בנק למדינה הפך בעיה פיסקלית לבעיה מוניטרית

סיבה נוספת לכך שלא ניתן לפרש את המשבר כשיפוט שוק פשוט על המדיניות הפיסקלית האיטלקית היא השילוב ההדרגתי בין הסיכון הריבוני למערכת הבנקאות. הבנק המרכזי האירופי הסביר בנובמבר 2011 שכאשר מחיר אגרות החוב הממשלתיות של מדינה יורד, ההידרדרות משפיעה ישירות על המאזנים של הבנקים המחזיקים בהן; במקביל, החמרה בדירוג ובעלויות המימון של המדינה נוטה להיות מועברת לבנקים של אותה מדינה, משום שהשוק מקשר את הסיכון של מערכת הבנקאות ליכולתו של הריבון לקיים אותו. [19a]

המנגנון הפך למסוכן במיוחד בגוש האירו משום שהבנקים השתמשו גם באג"ח ריבוניות כבטוחה בשוקי מימון. הבנק המרכזי האירופי ציין כי אפילו בשווקי ריפו מגובות, משתתפי השוק הפכו להיססים יותר למימון בנקים שהציגו את אג"ח הממשלה שלהם כבטוחה כאשר ממשלה זו נתפסה כמסוכנת. [19א] באופן זה, עלייה במרווח הריבוני עלולה להפחית את יכולתם של הבנקים לגייס נזילות, ולגרום להם להגביל את ההלוואות לעסקים ולמשקי בית; התכווצות האשראי בתורה החמירה את הכלכלה הריאלית, ובאמצעות הכנסות נמוכות יותר ממסים וצמיחה חלשה יותר, הקשתה עוד יותר על ייצוב החוב הציבורי.

משבר הריבונות הפך אפוא גם למשבר של **מנגנון התמסורת המוניטרית** . באופן רשמי, כל מדינות גוש האירו חלקו את אותה שער רשמי שנקבע על ידי הבנק המרכזי האירופי, אך בפועל תנאי המימון של בנקים וחברות היו שונים יותר ויותר בהתאם ללאום החייב ולריבון הייחוס שלו. הבנק המרכזי האירופי הצהיר כי תפקוד לקוי של השוק מפריע ליכולת התקשורת של המדיניות המוניטרית לכלכלה, וכי בנסיבות חריגות, יש צורך באמצעים לא קונבנציונליים כדי לשמר את תפקודו של מנגנון התמסורת עצמו. [19a]

זהו צעד מכריע בהיסטוריה של האירו משום שהוא מראה כיצד המרווח חדל להיות רק אינדיקטור למימון עולה, ובמקביל, המימון לבנקים האיטלקיים (BTP) הציבורי. כאשר התשואה על אגרות חוב של הבנקים עלולה לא להגיע במלואה למשקי (ECB) הופך יקר יותר, אפילו הפחתה בריבית הבנק המרכזי האירופי בית ולעסקים האיטלקיים. לכן, מדיניות מוניטרית אחידה באופן רשמי מייצרת תנאים פיננסיים שונים במדינות שונות.

המטבע נשאר ייחודי.

עלות האשראי כבר לא קיימת.

זהו **הפיצול הפיננסי** שיהפוך לאחד הנושאים המרכזיים של הבנק המרכזי האירופי בשנים הבאות.

הבעיה המוסדית הבסיסית: מי היה אמור לעצור משבר שמזין את עצמו?

בשורש חוסר היציבות של 2011 עמדה, אם כן, שאלה שהארכיטקטורה המקורית של האירו טרם הציעה לה תשובה ברורה מספיק: אם מדינה בעלת פירעון אך חובות כבדים נגררת לתשואות הולכות וגדלות, עקב משבר אמון, **מי צריך להתערב לפני שמשבר הנזילות יוביל לחדלות פירעון?**

לבנק המרכזי האירופי הייתה היכולת הטכנית לרכוש ניירות ערך בשוק המשני והוא כבר הפעיל את **תוכנית שוקי ניירות הערך** , אך המוסד התעקש על האופי המוניטרי, ולא הפיסקאלי, של פעילותו, וכי אך EFSF-ניתן היה לחזק את ה [19a] .האחריות הסופית למשבר מוטלת על הממשלות והמגזר הפיננסי העתידי ESM-הדבר דרש החלטות פוליטיות, אשרור, תנאים ומשאבים המובטחים על ידי מדינות. ה טרם החל לפעול במלואה. לא הייתה יכולת פיסקלית פדרלית דומה לזו הקיימת באיחוד פוליטי מלא.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המשבר הדגיש אפוא מעין **חלל בין מדיניות מוניטרית משותפת לאחריות פיסקלית לאומית** . מדינות הנפיקו חוב באופן אינדיבידואלי, אך במטבע שכבר לא שלטו בו באופן אינדיבידואלי; הבנק המרכזי שלט במטבע המשותף, אך המנדט שלו לא נתפס כערובה אוטומטית לחובות ריבוניים אינדיבידואליים; מנגנוני סיוע נבנו תוך כדי תנועה, אך היו תלויים פוליטית בערבויות של אותן מדינות שהשוק העריך.

ארכיטקטורה זו לא הפכה את המשבר לבלתי נמנע.

עם זאת, זה הקשה עוד יותר על העצירה ברגע שזה התחיל.

ממשלות אירופה הכירו בהדרגה בבעיה במהלך המשבר עצמו.

התפתחות ההחלטות בין יולי לדצמבר 2011 מראה שממשלות אירופה עצמן למדו מהמשבר כשניסו באופן משמעותי בפעם הראשונה; ב **-26 באוקטובר** EFSF-לנהל אותו. ב **-21 ביולי** הורחבו סמכויות ה הוכר הצורך להכפיל את יכולתו באמצעות מינוף והוזכר במפורש *גידור* נגד הדבקה; ב **-9 בדצמבר** תוקנה העתידי חוזקו ESM-הגישה העתידית למעורבות נושים פרטיים ונהלי קבלת ההחלטות של ה. [26][27][28]

רואים את הקיימות הפיננסית ECB-בפסגת דצמבר החליטה גם כי במקרים דחופים שבהם הנציבות וה , העתידי יוכל לקבל החלטות ברוב **מיוחס של 85 אחוזים** ESM-והכלכלית של גוש האירו מאוימת, ה במקום להסתמך אך ורק על פה אחד. [28] שינוי זה מעיד גם הוא על כך: במהלך משבר מערכתי, מהירות קבלת ההחלטות הופכת למרכיב של היכולת הפיננסית. חומת אש גדולה מאוד על הנייר אך אינה ניתנת להפעלה מהירה יכולה להיות הרבה פחות אמינה מכלי קטן יותר אך שמיש באופן מיידי.

-אותה הצהרה צפויה סקירה במרץ 2012 של התאמת התקרה הכוללת של **500 מיליארד אירו** עבור ה וקראה למדינות גוש האירו ולחברות אחרות לשקול עד **200 מיליארד אירו של משאבים** ESM-וה EFSF [28] .**דו-צדדיים נוספים לקרן המטבע הבינלאומית** כדי לחזק את היכולת הבינלאומית להגיב למשבר שוב, היקף הנתונים מגלה שהמוסדות כבר לא ראו את המצב כרצף פשוט של בעיות פיסקליות היקפיות.

יש למקם את המקרה האיטלקי בדיוק בתוך המעבר השלם הזה

אין פירוש הדבר שניתן להשתמש בארכיטקטורה האירופית כדי לפטור את הרשויות האיטלקיות מאחריותן. אותה פסגה ב-26 באוקטובר הקדישה קטע ספציפי לאיטליה, שקרא ללוח זמנים שאפתני לרפורמות, פיקוח מצד הנציבות והתערבויות בתחומי התחרותיות, שוק העבודה, שירותים ציבוריים ופנסיות; לכן, מנהיגי אירופה קישרו בבירור חלק מפגיעותה של איטליה לבעיות לאומיות של כספי ציבור וצמיחה. [27] באופן דומה, הבנק המרכזי האירופי התעקש כי למשבר שורשים גם במדיניות פיסקלית [19a] .ומבנית לאומית שאינה בת קיימא מספיק

ניתן לייחס BTPs-אך הכרה באחריות לאומית זו אינה מצדיקה את המסקנה שכל מה שהשוק שילב ב לממשלת איטליה. מסמכים עכשוויים מדגימים בו זמנית **יסודות לאומיים, הדבקה, בעיות ממשל אירופיות, לולאות משוב בין בנקים למדינה, בריחה למקום מבטחים לעבר גרמניה וחוסר ודאות לגבי יכולתם של מנגנוני הייצוב** .

דווקא ריבוי המרכיבים הזה הוא שהופך את הפרשנות של ההתפשטות כמשאל עם יומי על ממשלת ברלוסקוני ללא הולמת.

"אבל זה גם הופך את הפרשנות ההפוכה, לפיה ההתפשטות הייתה אך ורק תוצר של "ספקולציות מנותקות מהמציאות הכלכלית, ללא הולמת.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ספקולציה, במובן הטכני של סוחרים הנוקטים עמדות לגבי התפתחויות מחירים עתידיות, תמיד פועלת על סמך נקודות תורפה וציפיות.

זה לא יוצר חוב העולה על 100 אחוז מהתמ"ג יש מאין.

זה לא יוצר צמיחה עומדת.

זה לא יוצר ארכיטקטורה מוסדית לא שלמה.

עם זאת, תנועת מחירים יכולה להגביר כאשר אלמנטים אלה משתלבים עם פחד, נזילות מופחתת ודינמיקה המחזקת את עצמה.

המרווח כמחיר מורכב

היה מחיר מורכב . לפחות ארבע משפחות סיכון **BTP-Bund 2011** -לכן, הניסוח המחמיר ביותר הוא ש גדולות התקיימו יחד בתוכו.

העידן **הלאומי הראשון** : חוב, צמיחה, אמינות פוליטית, יכולת רפורמה וקיימות פיסקלית.

הפיננסי השני : חשיפה בנקאית, נזילות שוק, דירוגים ומימון מחדש.

יווני, כשל ראשוני של חומת האש, קבלת החלטות איטית וחוסר ודאות PSI, **האירופי** השלישי : הדבקה העתידיים ESM-לגבי כללי ה.

נרכש כמקלט בטוח והתשואה שלו ירדה, מה Bund-הרביעי התייחס **לנקודת הייחוס עצמה** , משום שה שהרחיב עוד יותר את המרווח היחסי.

לא ניתן לפרק רכיבים אלה בצורה מושלמת לאחר מעשה באמצעות נוסחת חשבונאות אחת. אך מחקר שפורסם בסדרת ניירות העבודה של הבנק המרכזי האירופי בשנת 2012 מאשר כי ההבחנה בין הסיכון המצרפי של גוש האירו, סיכון ספציפי למדינה והידבקות אינה רק מבנה נרטיבי: היא מייצגת דרך מבוססת מבחינה כלכלית לפרש את התנהגות תשואות האג"ח הריבוניות במהלך המשבר [29].

לכן ניתן לציין בצורה מדויקת יותר איזו שפה פוליטית נוטה להפוך לסיסמאות: **בשנת 2011 שילמה איטליה את מחיר חולשותיה שלה, אך בו זמנית שילמה גם חלק ממחיר חוסר השלמות של האיחוד המוניטרי שבו בחרה להפקיד את חובה** .

שני הדברים אינם סותרים זה את זה.

הם בדיוק מה שהופך את משבר 2011 לקשה כל כך לפירוש באמצעות קטגוריות בינאריות.

והם מסבירים מדוע נקודת המפנה האמיתית עבור גוש האירו לא תגיע רק כאשר ממשלה לאומית תאשר חבילה פיסקלית מחמירה יותר, אלא כאשר הארכיטקטורה המשותפת תוכיח סוף סוף שיש לה כלים אמינים למניעת הסיכון לפיצול המטבע היחיד מלהפוך למרכיב בעלות החוב.

ההיסטוריה של שנת 2012, עם השינוי של הבנק המרכזי האירופי ובנייתם שלאחר מכן של מכשירים חזקים יותר, תדגים עד כמה רכיב זה היה אמיתי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ריבונות לאחר 2011

.המשמעות ההיסטורית של 2011 חורגת מעבר לנפילת ממשלה

אותה שנה הוכיחה כי ההצטרפות למטבע על-לאומי שינתה את אופי הריבונות הכלכלית האיטלקית .בצורה עמוקה הרבה יותר ממה שנראה בעשור הראשון של האירו

במהלך שנים של ריביות נמוכות, נראה היה כי נטישת המטבע הלאומי הניבה מעל לכל יתרונות: ריסון .האינפלציה, היעדר משברי מטבע פנימיים, הפחתה בעלות החוב ואינטגרציה פיננסית

.אולם, בשנת 2011 צץ הצד השני של האדריכלות

מדינה שאינה שולטת באופן עצמאי בבנק המרכזי שמנפיק את המטבע של חובה אינה יכולה להגיב .למשבר על ידי רכישת אג"ח משלה ללא הגבלת זמן באמצעות הרשות המוניטרית הלאומית שלה

.הבנק המרכזי האירופי יכול להתערב, אך הוא מחליט עבור האזור כולו ובהתאם למנדט על-לאומי

.המדינה שומרת לעצמה ריבונות פיסקלית רשמית, אך חוב עצום הופך אותה לרגישה לתנאי שוק

הפרלמנט שומר על סמכות החקיקה, אך דחיפות כלכלית עלולה להגביל באופן דרמטי את הזמן שבו הוא .יכול לממש אותה

הממשלה שומרת לעצמה את הזכות לבחור את המדיניות שלה, אך תגובת המשקיעים והשותפים יכולה .להפוך חלק מהחלופות ליקרות ביותר

.זה לא ביטול הריבונות

. זוהי הפיכת ריבונות לתלות **הדדית מוגבלת**

ודווקא מסיבה זו, שנת 2011 מהווה משבר ריבונות ולא פשוט משבר התפשטות: היא מעמידה בספק לא ,רק את יכולתה של המדינה להחזיר את חובה, אלא גם את הקשר בין המנדט הדמוקרטי הלאומי .משמעת השוק והמוסדות האירופיים

המעבר בין ברלוסקוני למונטי מייצג את הנקודה הפוליטית הבולטת ביותר של מתח זה, אך הוא אינו .מקורו

המקור טמון בצומת שבין החוב המצטבר של איטליה, הצמיחה הנמוכה שמקשה על ניהולה, ומטבע .משותף שנבנה ללא איחוד פיסקלי מפותח במלואו

.כאשר מריו מונטי נכנס לפלאצו צ'יג'י ב-16 בנובמבר, מתח זה לא נפתר

הממשלה החדשה יורשת פער חובות שעדיין גבוה, מיתון שמתחיל שוב, בנקים החשופים יותר ויותר .למתחים בחוב ריבוני, והתחייבויות אירופאיות שיש להמיר במהירות לצעדים חקיקתיים

.המשבר הפוליטי נגמר

.המשבר הכלכלי מספר

לכן, הפרק הבא יצטרך להתייחס לשאלה ש-2011 הותירה פתוחה: **איזה מחיר תשלם איטליה כדי להשיב לעצמה את האמינות הפיננסית, וכמה מהצנע שאומץ בין 2011 ל-2013 היה באמת בלתי ?נמנע, כמה היה תלוי בכללים האירופיים, וכמה בבחירות הספציפיות של הממשלה החדשה**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 13

[1] בנק איטליה - דוח יציבות פיננסית, נובמבר 2011: חוב גבוה, צמיחה נמוכה, נקודות החוזק והפגיעות של איטליה.

בנק איטליה - דוח יציבות פיננסית מס' 2, נובמבר 2011

[2] הבנק המרכזי האירופי - מכתב לסילביו ברלוסקוני, 5 באוגוסט 2011, חתום על ידי ז'אן-קלוד טרישה ומריו דראגי, פורסם על ידי הבנק המרכזי האירופי.

הבנק המרכזי האירופי - מכתב לראש ממשלת איטליה סילביו ברלוסקוני, 5 באוגוסט 2011

[3] הבנק המרכזי האירופי - הצהרה מיום 7 באוגוסט 2011 על הצעדים שהוכרזו על ידי איטליה וספרד.

הבנק המרכזי האירופי - הצהרת נשיא הבנק המרכזי האירופי, 7 באוגוסט 2011

[4] הבנק המרכזי האירופי - מסיבת העיתונאים של מריו דראגי ב-3 בנובמבר 2011 והאופי הזמני, המוגבל והמוניטרי של תוכנית שוקי ניירות הערך.

הבנק המרכזי האירופי - הצהרת פתיחה, 3 בנובמבר 2011

[5] הצהרת פסגת האירו על המועצה האירופית, 26 באוקטובר 2011 והתחייבויות איטליה בנושא תקציב, תעסוקה, ליברליזציה ופנסיות

.

[6] בקאן ובקשה G20-קרן המטבע הבינלאומית - הצהרה של כריסטין לגארד בסוף ועידת ה איטלקית לפיקוח מוגבר.

.בקאן, 4 בנובמבר 2011 G20-קרן המטבע הבינלאומית - הצהרה של כריסטין לגארד על פסגת ה

[7–8] קרן המטבע הבינלאומית - אופי הניטור שביקשה איטליה ובהמשך שיקום משרד ההערכה העצמאי.

.קרן המטבע הבינלאומית - תדרוך לעיתונאים, קאן, 4 בנובמבר 2011

.משרד ההערכה העצמאי של קרן המטבע הבינלאומית - מעקב משופר עבור איטליה

[9] בית הנבחרים - מושב מ-8 בנובמבר 2011 בנושא תקציב המדינה הכללי ותוצאה פוליטית של ההצבעה.

בית הנבחרים - דו"ח מילה במילה של מושב מס' 547, 8 בנובמבר 2011

[10] נשיאות הרפובליקה - פגישת נפוליטנו-ברלוסקוני ב-8 בנובמבר והודעת התפטרות לאחר אישור חוק היציבות.

קווירינאלה - פתק מ-8 בנובמבר 2011

[11] LCH.Clearnet ב-9 בנובמבר 2011, עלייה במרווחי BTP-בנק איטליה - מתחים בשוק ה BTP-Bund.ובמרווח

בנק איטליה - דוח יציבות פיננסית מס' 3, אפריל 2012

[12] נשיאות הרפובליקה - מינוי מריו מונטי לסנאטור לכל החיים ב-9 בנובמבר 2011.

קווירינאלה - מינוי פרופסור מריו מונטי לסנאטור לכל החיים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[13] נשיאות הרפובליקה - הצהרתו של נפוליטנו מ-9 בנובמבר על הירושה לאחר התפטרותו ועל חלופות חוקתיות.

קווירינאלה - הצהרת נשיא הרפובליקה, 9 בנובמבר 2011

[14] נשיאות הרפובליקה - התפטרות רשמית של ממשלת ברלוסקוני הרביעית ב-12 בנובמבר 2011.

קווירינאלה - התפטרות ראש הממשלה סילביו ברלוסקוני, 12 בנובמבר 2011

[15–17] נשיאות הרפובליקה - התייעצויות, מינוי מריו מונטי והשבעת הממשלה החדשה.

קווירינאלה - הצהרת הנשיא נפוליטנו בסיום ההתייעצויות, 13 בנובמבר 2011.

קווירינאלה - מינוי מריו מונטי, 13 בנובמבר 2011.

קווירינאלה - קבלת המינוי והקמת ממשלת מונטי, 16 בנובמבר 2011.

[18] בנק איטליה - דוח יציבות פיננסית מס' 2, נובמבר 2011. ניתוח מתחים בחוב ריבוני, חוזקות הכלכלה האיטלקית, שוק אגרות החוב הממשלתיות, מבנה החוב והתמסורת המשבר לבנקים.

[19] בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2011. חוב ציבורי עומד על 120.1% מהתמ"ג, אג"ח ממשלתיות עומדות על 101.6%, סדירות ההפקדות, אורך חיים שיורי ממוצע ויחס כיסוי.

[א19] הבנק המרכזי האירופי - משבר החוב הריבוני, פיצול שוק והידרדרות בתמסורת המוניטרית.

הבנק המרכזי האירופי - הבנק המרכזי האירופי ומשבר החוב הריבוני, 4 בנובמבר 2011

[20] בנק איטליה - דוח יציבות פיננסית מס' 2, סעיף "שוק האג"ח הממשלתיות". סדירות ההפקדות, יחס כיסוי, עלייה בתשואות ופונקציית המרווח.

[21] בנק איטליה - תשואות ברוטו ממוצעות על אג"ח ממשלתיות, נובמבר 2011. Rendistato ותשואות לפי טווח פדיון שיורי 4.348% ,RendiBot 6.803%.

[22] איגנציו ויסקו, בנק ד'איטליה - נאום מ-18 בפברואר 2012. שחזור שיא המרווח בין BTP ל-Bund, כ-550 נקודות בסיס בנובמבר 2011.

[23] בנק איטליה - דוח יציבות פיננסית מס' 3, אפריל 2012. השפעות העלייה במרווחים בנובמבר על נזילות שוק ניירות הערך האיטלקי 2011.

[24] בנק איטליה - דוח יציבות פיננסית מס' 3, אפריל 2012. סדירות ההפקדות גם בהקשר הקשה של סוף 2011 ושיפור התנאים במחצית הראשונה של 2012.

[25] בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2012. עלייה חדשה במרווח בקיץ 2012 ואומדן רכיב פרמיית הסיכון העולה על זה שמוסבר על ידי היסודות הלאומיים.

[26] המועצה האירופית - הצהרה של ראשי המדינות או הממשלות של גוש האירו ומוסדות האיחוד האירופי, 21 ביולי 2011. תוכנית חדשה ליוון בסך כ-109 מיליארד אירו, השתתפות מרצון של המגזר לתוכניות זהירות, הזרמת הון מחדש של בנקים ורכישות בשוק EFSF/ESM-הפרטי, הרחבת סמכויות ה"משני; המסמך מגדיר במפורש את הפתרון היווני כ"יוצא דופן וייחודי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

היווני עם תספורת נומינלית של PSI 50-**פסגת האירו - הצהרה, 26 באוקטובר 2011.** העמקת ה **[27]** ועד 100 מיליארד אירו במימון רשמי חדש; הפעלה PSI-אחוזים, עד 30 מיליארד אירו בתמיכה ציבורית ב המתוקן; מנגנוני מינוף שעשויים להיות שווים פי ארבעה-חמישה מהמשאבים EFSF-מלאה של ה .המועסקים ומטרה מפורשת של יצירת *גדר טבעתית* נגד הדבקה

ראשי מדינות או ממשלות גוש האירו - הצהרה, 9 בדצמבר 2011. סקירת הגישה למעורבות **[28]** המגזר הפרטי בהתאם לעקרונות ולנהלים של קרן המטבע הבינלאומית, אישור מחדש של האופי הייחודי עם רוב מיומן של 85% וסקירת היכולת ESM-והיוצא דופן של הרה-ארגון היווני, הליך חירום של ה .EFSF/ESM המשולבת של

רוברטו א. דה סנטיס, סדרת ניירות עבודה של הבנק המרכזי האירופי מס' 1419 - *משבר החוב* [29] *הריבוני של גוש האירו: מקלט בטוח, סוכנויות דירוג אשראי והתפשטות המחלה מיוון, אירלנד ופורטוגל.* , פברואר 2012 מחקר אמפירי על מרכיבי המרווחים הריבוניים: סיכון אזורי מצרפי, סיכון ספציפי למדינה, הדבקה, בריחה למקום מבטחים לעבר הבנק המרכזי האירופי (Bund), ותפקיד הדירוגים. מאמר זה הוא חלק מסדרת ניירות העבודה ואינו מייצג עמדה רשמית של מועצת המנהלים .של הבנק המרכזי האירופי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 14

מונטי, צנע והחוקה הפיסקלית האירופית החדשה - 2011–2013

כאשר מריו מונטי הופיע בפני הסנאט ב-17 בנובמבר 2011, כדי לבקש הצבעת אמון בממשלה שהוקמה יום קודם לכן, הבעיה שעמדה בפניו לא הייתה רק החלפת ממשלה שאיבדה את הרוב הפוליטי שלה, וגם לא ניתן היה לצמצמה לצורך לאשר במהירות חבילת תקציב חדשה כדי להרגיע את השווקים. איטליה מצאה את עצמה בצומת של שלושה משברים שמקורם שונה אך כעת ניזונים זה מזה: משבר לאומי של אמינות החוב הציבורי, מיתון שהחל שוב להתגבש לאחר ההתאוששות הלא שלמה של 2010, ומשבר מוסדי של האיחוד המוניטרי שאילץ את אירופה לכתוב מחדש, כמעט בזמן אמת, את הכללים לפיהם מדינות יממנו את תקציביהן, ימנעו חוסר איזון חדש, ואולי אף יסייעו לחברות שאינן יכולות לגשת לשווקים. זו הסיבה ששנות ממשלת מונטי אינן ניתנות להבנתן כעידן "צנע" איטלקי בפשטות: הן חופפות לשלב שבו גוש האירו כולו, תחת לחץ המשבר, מנסה לבנות חוקה פיסקלית מחייבת יותר מזו שנחזתה במאסטריכט, בעוד שאיטליה מנסה בו זמנית לשכנע משקיעים שהיא יכולה להמשיך ולממן את אחד ממאגרי החוב הריבוניים הגדולים בעולם מבלי להזדקק לתוכנית סיוע בינלאומית.

מונטי הציג במפורש את ממשלתו כממשלה מבצעת שנוצרה כדי להתמודד עם מצב חירום זה, אך דחה את הרעיון שלטכנולוגיה יש עליונות מהותית על פני הפוליטיקה והתעקש, בהצהרותיו הפרוגרמטיות, על מרכזיותו של הפרלמנט, על קפדנות החשבונות, על צמיחה ועל שוויון כמרכיבים שצריכים להתנהל יחד. הסנאט העניק את אמונו ב **-281 קולות בעד ו-25 נגד** , רוב גדול במיוחד שאיחד כוחות פוליטיים שעד מספר ימים קודם לכן היו בצדדים מנוגדים, מה שהבהיר את אופיו יוצא הדופן של השלב: לממשלה לא היה מנדט אלקטורלי משלה, אך היה לה רוב פרלמנטרי שהיה רשמית גדול בהרבה מזה שתמך בממשלה המבצעת הקודמת בחודשים האחרונים לחייה. [1]

ההבחנה חשובה משום שהיא מאפשרת לנו להימנע משתי ייצוגים לא מדויקים באותה מידה. ממשלת מונטי לא הייתה רשות חיצונית שהחליפה באופן חוקי את הפרלמנט האיטלקי, שכן קיומה היה תלוי באמון שני בתי הפרלמנט, וכל צעד מהותי היה מאושר באמצעות חוקי חקיקה לאומיים. יחד עם זאת, יהיה זה מלאכותי באותה מידה לתאר אותה כממשלה פרלמנטרית רגילה שנולדה בתנאים רגילים, משום שההקשר הפיננסי הגביל באופן חריג את לוח הזמנים והאפשרויות הזמינות, בעוד שה-ECB, הנציבות האירופית, שותפות גוש האירו והשווקים העריכו את אמינות החלטות איטליה על בסיס יומי. הצורה נותרה של דמוקרטיה פרלמנטרית; עם זאת, המרווח הכלכלי שבתוכו הדמוקרטיה הזו יכלה לקבל החלטות הפך לפתע צר הרבה יותר.

הנקודה המכרעת הייתה שהמשבר האיטלקי לא היה אך ורק משבר גירעון. בשנת 2011, שיעור ההלוואות נטו של המינהל הציבורי כבר ירד ל **-3.9 אחוזים מהתמ"ג** , בהשוואה לרמות גבוהות בהרבה שהושגו במהלך המיתון העולמי, ובנק איטליה הדגיש כי ההוצאות הראשוניות הנומינליות ירדו זו השנה השנייה ברציפות; במקביל, עם זאת, ההידרדרות במסגרת המקרו-כלכלית והעלייה בהוצאות הריבית מנעו את האפשרות שהבעיה תחשב כפתורה. במחצית השנייה של 2011 אושרו שלושה צעדים מתקנים אשר, על פי שיקום בנק איטליה, הניבו השפעות מצטברות יוצאות דופן, השווה ל **-3.1 אחוזים מהתמ"ג בשנת 2012 ו-4.7 אחוזים בשנת 2013** בהשוואה לחקיקה הקודמת. [2]

פרט זה משנה באופן עמוק את האופן שבו אנו מפרשים את לידתה של ממשלת מונטי. ההתאמה הפיסקלית לא החלה ב-16 בנובמבר 2011. חלק משמעותי מהתיקון כבר אושר בתקופת ממשלת

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.ברלוסקוני, במיוחד בתמרוני התקציב של הקיץ, בדיוק כשהלחץ מצד השווקים והמוסדות האירופיים גבר הממשלה החדשה ירשה אפוא תהליך קונסולידציה שכבר היה בעיצומו, אך ראתה אותו כבלתי מספק משתי סיבות: מצד אחד, האמינות הפוליטית של יישומו נפגעה עקב המשבר ברוב הציבור והמתחים המתמשכים עם שותפים אירופיים; מצד שני, הדינמיקה של השוק הואצה במהירות כה רבה עד שיעד .פיסקאלי שנקבע שנים קדימה הסתכן בכך שלא יספיק כדי להפוך את ציפיות המשקיעים

האסטרטגיה של הממשלה נולדה בתוך מגבלת הזמן הזו. לא מדובר היה רק בצמצום הגירעון; היה צורך לשכנע את השוק שהצעדים יהיו מיידיים, רחבים מספיק ובלתי הפיכים כדי לשנות את מסלול החוב ,הצפוי. הצורך הזה לבסס אמינות במהירות הוא שמסביר את חומרת הצעד הראשון של הממשלה .ובמקביל, חלק מהשפעות המיתון שבאו בעקבותיו

לחוק 201, שמאוחר יותר הוסב לחוק מס' 214 מיום 22 בדצמבר 2011 ונודע בהיסטוריה הפוליטית כצו **"הצלת איטליה"** , היה נוסחה רחבה יותר בשמו הרשמי: "הוראות דחופות לצמיחה, שוויון ואיחוד חשבונות ציבוריים". [3] הבחירה בשלוש המילים - צמיחה, שוויון, איחוד - הצביעה על השאיפה להציג את הצעד לא כחבילה פשוטה של מיסים וקיצוצים בהוצאות, אלא כהשקת אסטרטגיה המסוגלת לבנות בו זמנית מחדש את כושר הפירעון, התחרותיות והאמון החברתי. עם זאת, המבנה בפועל של הצעדים שיקף באופן בלתי נמנע את דחיפות השלב: התערבויות המסוגלות לייצר במהירות תוצאה תקציבית היו בעלות השפעות מיידיות הרבה יותר מאלה שנועדו להגביר את הצמיחה, מכיוון שרפורמה בפנסיה או מס חדש יכולים לשנות את מאזן הציבור בזמן קצר יחסית, בעוד שליברליזציות, השקעות, תחרות .מוגברת ורפורמות מנהליות מניבות תוצאות רק לאחר שנים ועם רמת אי ודאות גבוהה בהרבה

אסימטריה זמנית זו, ולא בחירה אידיאולוגית מופשטת, היא שמסבירה חלק חשוב מהרכב המדיניות .הכלכלית של מונטי

הצעת החוק "הצילו את איטליה" וההיגיון של תיקון מיידי

הצו של דצמבר השפיע על מגוון רחב מאוד של מגזרים, אך חלק מההוראות קיבלו משמעות פוליטית וכלכלית משמעותית במיוחד. רפורמת הפנסיה, שכבר נותחה בפרק המוקדש למדינת הרווחה, האיצה את העלייה בדרישות הגישה, הרחיבה את שיטת התרומה היחסית לכולם עבור ותק עתידי ושינתה באופן ,הוקדם והורחב IMU עמוק את מסלול הפנסיה של מיליוני עובדים. בצד ההכנסות, מיסוי רכוש באמצעות כולל בית המגורים העיקרי במסגרת המס העירוני החדש; הונהגו צעדים פיסקאליים על הכנסה ונכסים פיננסיים, הלחץ הוגבר על בסיסי מס מסוימים וחיזקו כלים נגד העלמות מס. לפיכך, הממשלה שאפה להשיג השפעה מיידית על המאזן באמצעות שילוב שבו העלייה בהכנסות מילאה תפקיד משמעותי, בעוד .[3] שרפורמת הפנסיה תייצר השפעות מיידיות וגם גוברות בטווח הבינוני-ארוך

,עם זאת, הצו הכיל עמימות שתחלחל לכל ההערכה ההיסטורית של חוויית מונטי. מנקודת מבט פיננסית ;היה צורך להדגים במהירות שאיטליה תייצר עודפים ראשוניים גדולים מספיק כדי לייצב את החוב מנקודת מבט מקרו-כלכלית, לעומת זאת, כל העלאת מס וכל הפחתת הוצאות פגעו בביקוש מכלכלה שכבר הייתה איטית. אם משקי בית ועסקים מפחיתים את הצריכה וההשקעות משום שההכנסה הפנויה יורדת או משום שהם חוששים מהעתיד, הייצור מתכווץ; כאשר התמ"ג יורד, יחס החוב לתמ"ג יכול לעלות .גם אם הגירעון מצטמצם, משום שהמכנה של היחס מצטמצם

זהו בדיוק המנגנון שבאמצעותו מדיניות מגבילה פיסקלית יכולה לשפר את מאזן התקציב ובו זמנית .להחמיר, לפחות בטווח הקצר, את יחס החוב לתוצר

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הנושא לא היה בלתי מוכר לכלכלנים, אך במהלך המשבר האירופי הוא קיבל חשיבות רבה יותר משום שמספר מדינות נקטו בו זמנית במדיניות מגבילה. בכלכלה פתוחה, מדינה אחת יכולה לקזז חלק מההתכווצות הפיסקלית באמצעות יצוא לשותפות שממשיכות לצמוח; אם שותפות רבות מפחיתות בו זמנית את הביקוש וההוצאות, ערוץ פיצוי זה נחלש בהרבה. יתר על כן, הריביות הרשמיות של הבנק כבר היו נמוכות יחסית, והפיצול הפיננסי של גוש האירו מנע מהמדיניות (ECB) המרכזי האירופי המוניטרית לקזז באופן מלא את ההתכווצות הפיסקלית באמצעות אשראי זול יותר בכלכלות פריפריאליות.

התפתח הדיון הבא על **מכפילים פיסקאליים** . בינואר 2013, אוליבייה בלנשארד ודניאל לי, במסמך עבודה של קרן המטבע הבינלאומית, הראו כי בכלכלות מפותחות שעברו קונסולידציות חזקות בשלב הראשוני של המשבר, הצמיחה הייתה נמוכה באופן שיטתי מהתחזיות במידה הקשורה לגודל ההתאמה הפיסקלית; המחברים פירשו תוצאה זו כראיה לכך שהמכפילים המשתמעים ששימשו בתחזיות היו נמוכים מדי בהשוואה למכפילים בפועל בתנאים הספציפיים הללו [4].

מחקר זה מצוטט לעיתים כהוכחה חותכת לכך ש"קרן המטבע הבינלאומית הודתה שהצנע האיטלקי היה שגוי", אך המסמך אינו תומך במסקנה ספציפית שכזו. המחקר כיסה קבוצה של כלכלות מפותחות ולא סיפק אומדן סיבתי בלעדי לאיטליה; יתר על כן, המחברים עצמם הציגו את הניתוח כמחקר ולא כעמדה הרשמית של המוסד. מה שהעבודה מאפשרת לנו לטעון בקפדנות רבה יותר הוא שבתנאים האירופיים של אותן שנים, סביר להניח שהשפעות המיתון של הקונסולידציה הוערכו בחסר בתחזיות רבות וכי העלות של התאמה פיסקלית בו זמנית עשויה להיות גבוהה משמעותית מזו ששולבה במודלים ששימשו בתחילת המשבר.

התוצאה היא קריטית להערכה ההיסטורית של מונטי. מבחינה מתודולוגית, שגוי פשוט לשאול האם הממשלה צריכה או לא צריכה "ליישם צנע", כאילו קיים מצב שבו המדינה יכולה להמשיך לממן את חובה ללא השלכות בתנאי סתיו 2011. השאלה הרצינית יותר נוגעת **להרכב, לקצב ולרצף ההתאמה** : כמה קונסולידציה הייתה נחוצה באופן מיידי כדי להשיב את האמון, כמה ניתן היה לפרוס לאורך זמן, כמה מקום היה קיים לתעדף קיצוצים בהוצאות על פני הגדלת הכנסות או להיפך, וכמה פעולה חזקה יותר של הבנק המרכזי האירופי הייתה יכולה להפחית את כמות הצנע הנדרשת כדי להשיג את אותה השפעה על עלות המימון.

התיעוד מאפשר לנו לזהות מנגנונים ותוצאות עבור שאלות אלו, אך הוא אינו מספק תשובה אחת ובלתי ניתנת לערעור.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פנסיות כרפורמה מבנית ואמצעי חירום

.רפורמת הפנסיה מייצגת את הנקודה שבה צרכים ארוכי טווח ומיידיים חופפים בצורה הברורה ביותר "הבעיה הדמוגרפית של איטליה קדמה למשבר החובות, תהליך המעבר ממערכת "תשלום לפי שימוש למערכת "תשלום לפי שימוש" החל בשנת 1995, והקישור בין זכאות לתוחלת חיים כבר הוצג לפני ממשלת מונטי; לכן יהיה זה שקר היסטורי לתאר את רפורמת פורנרו כהמצאה שהוטלה לפתע על ידי .אירופה על מערכת בת קיימא

.מה שמשתנה בדצמבר 2011 הוא המהירות

סעיף 24 לצו "הצלת איטליה" משנה באופן מיידי את הדרישות ושיטות החישוב ומשלים את המעבר למערכת תרומה פרופורציונלית דווקא משום שהממשלה רואה לנכון לייצר איתות קבוע לגבי קיימות ההוצאות העתידיות. חוזרים מנהליים מאוחרים יותר אישרו כי התקנה החדשה הציגה דרישות גיל ותרומה שונות, ביטלה את מערכת החלונות הקודמת לתחילת הפנסיה והחילה את שיטת התרומה הפרופורציונלית על ותק שנצבר מאז 2012, גם עבור אלו אשר, הודות לכללים הקודמים, היו ממשיכים [5] .ליהנות ממערכת התגמול

כאן אנו רואים כיצד צעד יכול להיות בו זמנית קוהרנטי מבחינה מבנית ובעייתי חברתית. חיזוק קיימות הפנסיה מפחית את הסיכון להוצאות עתידיות ומשפר את תפיסת הכספים הציבוריים; עם זאת, יישום מהיר של דרישות חדשות על אנשים שכבר ארגנו את יציאתם מעבודה על סמך כללים קודמים יכול ליצור מצבים אישיים חמורים ביותר, כפי שקרה עם ה"אסודטי" (גמלאים מוקדמים). לכן, לא ניתן לפתור את הבעיה על ידי החלטה האם הרפורמה הייתה "הכרחית" או "לא הוגנת" במלואה: שתי ההערכות פועלות .ברמות שונות, וצעד עשוי להיות הכרחי מבחינה מבנית אך לא מושלם בניהול המעבר

המשמעות הפוליטית של רפורמה זו הייתה עצומה דווקא משום שהיא שינתה, תוך ימים ספורים, תחום שבו ממשלות קודמות פעלו באמצעות פשרה והדרגתיות. במובן זה, הממשלה הטכנית הציגה מאפיין שהסביר הן את כוחה והן את שבריריותה: היא יכלה להשתמש ברוב פרלמנטרי גדול מאוד כדי לאשר החלטות שקואליציה בחירות רגילה הייתה מתקשה יותר לקיים, אך חסרה לה מערכת יחסים ישירה עם .ציבור הבוחרים המסוגלת לספוג חברתית את עלות ההחלטות הללו

לא הייתה רק עניין של קונסולידציה: ליברליזציות וניסיונות לשנות את 2012 ההיצע

אם נגביל את עצמנו לצו "הצלת איטליה", נראה שחוויית מונטי היא כמעט אך ורק פיסקלית. הממשלה ,ניסתה במקום זאת ללוות את הקונסולידציה באמצעים שמטרתם להגביר את התחרות ואת כושר הייצור דווקא מתוך אמונה שלא ניתן לבנות מחדש את קיימות החוב רק באמצעות מיסים וקיצוצים בהוצאות. צו **חוק מ-24 בינואר 2012, מס' 1** , שהפך לחוק מ-24 במרץ 2012, מס' 27, נשא את הכותרת המפורשת הוראות דחופות לתחרות, פיתוח תשתיות ותחרותיות" והתערב בנושאים של ליברליזציה, שירותים" [6] .מקצועיים, הגנת הצרכן, תשתיות ומגזרים רבים אחרים

הבעיה הכלכלית עם צעדים אלה הייתה הפוכה מזו של החבילה הפיסקלית. איחוד תקציבי מייצר השפעות מהירות ומדידות יחסית על התקציב, אך עלול לדכא את הביקוש בטווח הקצר. ליברליזציות יכולות להגביר את היעילות, אך יש להן לוחות זמנים ארוכים יותר, קשה לכמת אותן, ולעתים קרובות נתקלות בהתנגדות פוליטית מרוכזת מצד קבוצות המאבדות זכויות או הגנות קודמות. תחרות מוגברת

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

במקצועות או בשירותים יכולה להגביר את היעילות בטווח הבינוני, אך לא בהכרח מייצרת צמיחה מספקת תוך מספר חודשים כדי לקזז את השפעת המיתון של התאמה פיסקלית משמעותית.

פער זמני זה תרם לתפיסת הציבור את הממשלה. העלויות של צעדים פיסקאליים היו מיידיות, גלויות וניתנות לכימות במסים, בדרישות פנסיה ובהפחתת ההכנסה הפנויה; היתרונות של רפורמות מבניות היו פחות ודאיים, מבוזרים ונדחים. מנקודת מבט פוליטית, לכן, צנע נתפס הרבה יותר מהר מהצמיחה המובטחת.

במהלך הקיץ, הממשלה התערבה גם בהוצאות באמצעות **צו חוק מיום 6 ביולי 2012, מס' 95** , שמאוחר יותר הפך לחוק מס' 135, המכונה סקירת ההוצאות השנייה, שמטרתה המוצהרת הייתה לייעל את ההוצאות הציבוריות, להפחית את עלויות הסחורות והשירותים, להתערב בכוח אדם ולשנות את הוצאות הממשלה המרכזית, שירותי הבריאות והרשויות המקומיות. [7] מדד זה מראה גם כיצד הממשלה ניסתה בהדרגה להעביר חלק מהתיקון מהכנסות למבנה ההוצאות, אך הוא הגיע כאשר המיתון כבר היה עמוק מהצפוי וכאשר המסגרת האירופית הידרדרה שוב עקב קשיי מערכת הבנקאות הספרדית.

המיתון של 2012 והפרדוקס של חובות גוברים במהלך ההתאוששות

הנתונים שיעוררו ביקורת על ניסיונו של מונטי יותר מכל דבר אחר הם הדינמיקה של החוב הציבורי. אם הממשלה הוקמה כדי לייצב אותו, מדוע דווקא יחס החוב לתוצר עלה בצורה כה משמעותית?

התשובה מראה עד כמה מסוכן לשפוט מדיניות פיסקלית על ידי התבוננות במדד יחיד מבלי לפרק את הגורמים המכריעים שלו.

על פי נתונים שדווחו על ידי הבנק של איטליה, היחס בין החוב הציבורי לתמ"ג ירד מ **-120.7 אחוזים בשנת 2011 ל-127.0 אחוזים בשנת 2012 ול-132.6 אחוזים בשנת 2013.** באותה תקופה, שיעור ההלוואות נטו ירד מ-3.7 ל-3.0 אחוזים מהתמ"ג ונשאר על 3.0 אחוזים בשנת 2013, בעוד שהעודף הראשוני עלה מ-1.2 אחוזים בשנת 2011 ל **-2.5 אחוזים בשנת 2012** , ולאחר מכן התייצב על 2.2 אחוזים בשנת 2013. [8]

במבט ראשון, שתי הדינמיקות נראות בלתי מתיישבות: הממשלה משפרת את המאזן העיקרי שלה ומקטינה את הגירעון, אך החוב גדל במהירות. במציאות, המנגנון ניתן להסבר לחלוטין.

הסיבה הראשונה היא המיתון. בתקופה של שנתיים 2012–2013, התמ"ג הריאלי של איטליה ירד בצורה חדה הרבה יותר ממה שצפו בתחזיות הרשמיות בתחילה. הבנק המרכזי של איטליה מציין כי באפריל 2012 מסמכי התכנון צפו ירידה של **0.7 נקודות אחוז בלבד בתפוקה עבור התקופה של שנתיים כולה** בעוד שבסתיו 2013 אומדן ההתכווצות המצטברת הועלה ל **-4.3 נקודות** , באופן משמעותי בהתאם, לתוצאה בפועל. [9] ההבדל אינו שולי: כלכלה קטנה בהרבה מהצפוי מייצרת פחות הכנסות, מגדילה את יחס החוב לתמ"ג ומקשה על השגת יעדים פיסקאליים שנוסחו על בסיס מכנה גבוה יותר.

הסיבה השנייה היא עלות הריבית, אשר בשנת 2012 הגיעה לכ **-5.5 אחוזים מהתמ"ג** , אחד הערכים הגבוהים ביותר בתקופה הנבחנת. [8] אפילו עם עודף ראשוני משמעותי, נטל ריבית מעל חמישה אחוזים מהתמ"ג מקשה על הפחתת החוב אם הכלכלה נמצאת במיתון.

הרכיב השלישי מורכב מהתאמות של מניות-זרימה, כולל התמיכה הכספית שמעניקה איטליה למדינות גוש האירו הנמצאות בקשיים והתרומה להון של מנגנון היציבות האירופי החדש. בנק איטליה עצמו מבחין

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בין החוב הכולל לבין החוב המחושב בניכוי התערבויות תמיכה עבור שותפות באיחוד האירופי, ומראה שחלק מהעלייה לא נבע מהגירעון הלאומי הרגיל [8].

לכן ניתן לקבוע בו זמנית שתי עובדות סותרות לכאורה: ממשלת מונטי שיפרה משמעותית את המאזן הראשוני ואת הגירעון, אך בתקופת שלטונה יחס החוב לתוצר עלה בחדות. אין סתירה, משום שהחוב תלוי באינטראקציה בין המאזן הראשוני, הריבית, הצמיחה הנומינלית ושינויים אחרים בנכסים.

השאלה החשובה יותר מבחינה פוליטית נוגעת לסיבתיות: **כמה מהמיתון היה תוצאה בלתי נמנעת של המשבר הפיננסי וכמה הוגבר על ידי מדיניות קונסולידציה?**

אין תשובה מספרית אחת ובלתי ניתנת לערעור. המיתון כבר החל לפני שצו "הצילו את איטליה" הספיק להשפיע במלואו; משבר האשראי, המשבר הריבוני, חוסר הוודאות והביקוש האירופי החלש היו מדכאים את הכלכלה בכל מקרה. במקביל, מיסוי מוגבר, רפורמה בפנסיה, הוצאות מופחתות והחמרת הציפיות לגבי ההכנסה הפנויה הפעילו באופן בלתי נמנע השפעה מצמצמת נוספת. הדיון על מכפילים פיסקאליים עוסק בדיוק בגודלה של השפעה שנייה זו, ולא בקיומו של המיתון כתופעה שנוצרה כולה על ידי מדיניות פיסקלית.

לכן, הניסוח הניתן ביותר להגנתו הוא **שקונסולידציה הייתה אחת הסיבות לעומק המיתון, אך לא הסיבה היחידה לו**, וכי כנראה גודלה הוערך בחסר בתחזיות הראשוניות, כפי שמרמז גם העדכון הנרחב ביותר של תרחישים מקרו-כלכליים עוקבים.

סעיף 81 החדש: המשבר נכנס לחוקה

בעוד שהממשלה ניסתה לתקן את החשבונות באמצעות צעדים רגילים וצווי חירום, הפרלמנט נקט צעד עמוק הרבה יותר: תיקון החוקה הרפובליקנית כדי לשלב ישירות את עקרון התקציב המאוזן.

חוק חוקתי מס' 1 מיום 20 באפריל 2012, שפורסם בכתב העת הרשמי של ה-23 באפריל, הכניס רשמית את עקרון התקציבים הציבוריים המאוזנים למגילת ארצות הברית ושינה, בנוסף לסעיף 81, הוראות הנוגעות לאוטונומיה טריטוריאלית ותיאום כספי הציבור [10].

עם זאת, חשוב לתקן אחת הפישוטים הנפוצים ביותר בנושא. הרפורמה מכונה לעתים קרובות "הכנסת תקציב מאוזן לחוקה", מונח המצוי גם בכותרת החוקה. עם זאת, הנוסח החדש של סעיף 81 משתמש במושג מעמיק יותר של **איזון בין הכנסות להוצאות**, תוך התחשבות במחזורים כלכליים חיוביים ושליליים כאחד, ומאפשר הלוואות בנסיבות חריגות ותחת נהלים ספציפיים. לכן, אין מדובר באיסור חוקתי מוחלט על כל גירעון נומינלי שנתי.

להבחנה זו חשיבות כלכלית עצומה. דרישה לאיזון נומינלי אפס לחלוטין בכל שנה תכריח את הממשלה להעלות מיסים או להפחית הוצאות במהלך כל מיתון, דווקא כאשר מייצבים אוטומטיים אמורים לאפשר לגירעון לגדול באופן זמני. מושג שיווי המשקל המבני מנסה להימנע מתוצאה זו על ידי הבחנה בין גירעונות הנוצרים באופן מחזורי לבין גירעונות מתמשכים שאינם תלויים בתנאים מחזוריים.

מעניין עוד יותר, מנקודת מבט של אחריות פוליטית, הוא הכרונולוגיה של התהליך. עבודת ההכנה לחוק החוקתי מראה כי כמה הצעות הוגשו **במרץ 2011**, ולכן מספר חודשים לפני לידת ממשלת מונטי; הבחינה הפרלמנטרית הואצה בסתיו המשבר, עברה דרך המעבר מברלוסקוני למונטי והגיעה לשיאה באישור הסופי בשנת 2012. [11] גם במקרה זה, ייחוס הרפורמה החוקתית כולה למונטי ימחק את

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ההמשכיות המוסדית של ההחלטה, בעוד שהכחשת העובדה שהמשבר האירופי האיץ וחיזק פוליטית .את דרכו תהיה מלאכותית באותה מידה

התיקון לסעיף 81 מייצג שינוי היסטורי משום שהוא מעביר את רגולציית המס ממערכת של כללים אירופיים וחוקים רגילים לעיקרון חוקתי פנימי. החלטתה של איטליה אינה מורכבת עוד רק מהבטחה .לבריסל לכבד מטרות מסוימות: חלק מהרגולציה הזו משולב במקור החקיקה העליון במערכת המשפטית

. זוהי אחת הדוגמאות הברורות ביותר לאופן שבו מה שנקרא "אילוץ חיצוני" הופך במכוון **לאילוץ פנימי**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הסכם פיסקאלי: מה שאיטליה באמת חתמה עליו

הרפורמה החוקתית האיטלקית הייתה חלק מתהליך אירופי רחב אף יותר. ב **-2 במרץ 2012** , עשרים וחמש מדינות אירופאיות חתמו בבריסל **על אמנת היציבות, התיאום והממשל באיחוד הכלכלי והמוניטרי** , המקושרת בדרך כלל בשם "הסכם פיסקאלי", אשר למעשה מהווה את כותר .של האמנה III [12] .ההסכם נכנס לתוקף ב **-1 בינואר 2013** לאחר שהגיע למספר האשרורים הנדרש

הקומפקט הפיסקאלי לא המציא את המשמעת הפיסקלית האירופית מאפס, שכן הסכם היציבות, חבילת השישייה וכללי מאסטריכט כבר היו קיימים. עם זאת, הוא הידק את המסגרת בשתי דרכים חשובות במיוחד. מצד אחד, הוא דרש מהמדינות החתומות לשמור על תקציב מבני מאוזן או בעל עודף, עם מגבלת גירעון מבני שנתית סטנדרטית של 0.5 אחוז מהתמ"ג עבור מדינות עם חוב גבוה משמעותית מ-60 אחוז. מצד שני, הוא דרש שכלל זה ישולב בחוק הלאומי באמצעות הוראות קבועות, רצוי חוקתיות, בליווי מנגנון תיקון אוטומטי.

מכאן בדיוק נובעת הפרשנות של הקומפקט הפיסקאלי כהמרת המשבר הפיננסי לחוקה פיסקאלית אירופית חדשה.

נקודת המחלוקת העיקרית נוגעת למשמעת החוב. האמנה אישרה מחדש את העיקרון לפיו מדינות עם יחס חוב-תוצר העולה על 60 אחוזים יצטרכו להפחית את העודף בקצב ממוצע של עשרים אחוזים לשנה, בהתאם למשמעת האירופית שכבר התחזקה על ידי חבילת השישייה. בוויכוח האיטלקי, כלל זה הוצג לעתים קרובות כחובה להפחית מדי שנה את החוב הנומינלי בעשרות מיליארדי יורו, אך פרשנות זו אינה מדויקת: הקריטריון התייחס לדינמיקה של **יחס החוב-תוצר** , חושב לפי נוסחאות אירופיות שלקחו בחשבון מגמות רב-שנתיות, ולא הסתכם בבקשה מכנית להחזר שנתי של עשרים אחוזים מהמלאי הכולל.

הבחנה זו אינה הופכת את הכלל ללא רלוונטי עבור מדינה כמו איטליה; להיפך, דווקא משום שהחוב היה גבוה בהרבה מהיחוס של 60 אחוזים, הלחץ להשיג עודפים ראשוניים מספיקים וצמיחה נומינלית הפך חזק מאוד מבחינה מבנית. אך תיאור נכון של האילוץ חיוני כדי למנוע הפיכת מנגנון מורכב לדמות אטרקטיבית מבחינה פוליטית אך פגומה מבחינה כלכלית.

איטליה אשררה את האמנה ביולי 2012 באמצעות **חוק מס' 114 מיום 23 ביולי** , לאחר תהליך פרלמנטרי שהחל עם הצגת הצעת החוק על ידי הממשלה ב-3 באפריל. [13] לפיכך, ההחלטה לא התקבלה בסתר על ידי ממשלה טכנית או פשוט הוטלה על ידי גוף אירופי: היא הוגשה לבתי הנבחרים ואושרה בהתאם להליך האשרור של אמנות בינלאומיות. אין בכך כדי לבטל את השאלה הפוליטית של מידת הלחץ שמפעיל המשבר על הבחירות הלאומיות; עם זאת, הדבר קובע בבירור איזה מוסד איטלקי הפך את .ההסכם הבינלאומי לחובה משפטית פנימית

ביטוח משותף, תנאי בנייה וארכיטקטורת משבר חדשה: ESM-ה

באותה שנה, 2012, הושלם חלק יסודי נוסף בארכיטקטורה האירופית החדשה: **מנגנון היציבות** האמנה להקמתו נחתמה ב **-2 בפברואר 2012** על ידי המדינות החברות בגוש האירו. ESM-**האירופי** , ה ונכנסה לפעילות לאחר כניסתה לתוקף בספטמבר של אותה שנה. עבור איטליה, הודעת אשרור הוכרזה [14] .ב-14 בספטמבר 2012

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

נולד מתוך סתירה שהתגלתה באופן חד במהלך המשבר היווני: מטבע משותף דרש מכשיר ESM-ה .קבוע המסוגל לספק סיוע כספי למדינות שלמרות שייכותן לגוש האירו, הסתכנו באובדן גישה לשווקים ללא מנגנון כזה, כל משבר היה מצריך הסכמים אד-הוק בין ממשלות, כאשר המשא ומתן היה איטי בדיוק .ברגע שבו מהירות התגובה הייתה חיונית

מייצג, במובן מסוים, סוג של ביטוח פיננסי משותף. מדינות מספקות הון ויכולת מימון למוסד ESM-לכן, ה שיכול להשתמש במשאבים אלה כדי לספק סיוע לחברה בקשיים. אך הביטוח אינו ללא תנאי: הגישה לכלי העזר הרלוונטיים ביותר קשורה לתנאי מדיניות כלכלית ולתוכניות מוסכמות, דווקא משום שמדינות הנושאות לא רצו לבנות מערכת שבה ממשלה תוכל ליהנות מתמיכה משותפת מבלי לשנות את המדיניות .הנחשבת למקור הפגיעות

.לכן, תנאי הוא חלק בלתי נפרד מהפשרה

שימש בתחילה בעיקר כאמצעי הגנה מערכתי, ולא כתוכנית פעולה. המדינה ESM-עבור איטליה, ה תרמה להון המוסד, ובמקביל נהנתה מהעובדה שלגוש האירו היה סוף סוף כלי קבוע המסוגל להתערב .במקרה שמשבר ריבוני יהפוך לבלתי נשלט

האשרור האיטלקי התרחש גם הוא ביולי 2012, במסגרת אותה חבילה פרלמנטרית שכללה את האמנה הפיסקלית. [15] חשוב להבחין בין שני הכלים: האמנה הפיסקלית מסדירה בעיקר את הכללים עוסק ביכולת לספק סיוע כספי. בוויכוח הפוליטי האיטלקי הם יהיו ESM-הפיסקליים של המדינות; ה קשורים לעתים קרובות משום שהם שייכים לאותה תקופה של המשבר, אך מבחינה משפטית וכלכלית .הם ממלאים תפקידים שונים

.משבר 2012 מראה שצעדי הצנע הלאומיים לא הספיקו

אילו ההיסטוריה הייתה נעצרת בסוף 2011, ניתן היה לטעון שהמשבר האיטלקי היה בעיקר בעיה של אמינות לאומית, וכי ממשלה אמינה יותר, בליווי תמרון פיסקאלי גדול, הייתה יכולה לנרמל באופן סופי .את התפשטות המשבר. 2012 הוכיחה שהמציאות מורכבת הרבה יותר

,לאחר הקלה ראשונית במתיחות, בסיוע גם פעולות מימון מחדש של הבנק המרכזי האירופי לשלוש שנים המשבר התעצם שוב באביב, בעיקר עקב בעיות במערכת הבנקאות הספרדית וחששות לגבי יכולת לאיגרות BTP ההפיכות של האירו עצמו. בנק איטליה מציין כי לקראת סוף יולי המרווח לעשר שנים בין [16] .חוב של הונד הגיע שוב לכ **-5.4 נקודות אחוז** , רמה נמוכה רק מהשיא של נובמבר 2011

.החשיבות של נתונים אלה היא עצומה

בין נובמבר 2011 ליולי 2012, איטליה החליפה ממשלה, אישרה את צו "הצלת איטליה", יישמה רפורמה בפנסיה, העלתה מיסים, יזמה ליברליזציות, אישרה את התיקון החוקתי לתקציב, חתמה על האמנה .אולם, הפער חזר לשיאו .ESM-הפיסקלית, וצעדה לקראת אשרור ה

עובדה זו הופכת כל הסבר חד-סיבתי, לפיו משבר 2011 היה אך ורק שיפוט שוק על אישיותו או על אמינותו הפוליטית של סילביו ברלוסקוני, לבלתי נסבל. חילופי השלטון והקונסולידציה בהחלט שינו את .הציפיות, אך מרכיב גדול יותר ויותר של הפער נבע ממשבר בארכיטקטורה של האירו עצמו

הבנק המרכזי של איטליה הגיע למסקנה משמעותית במיוחד: על סמך מספר מודלים, ביוני 2012 ניתן היה להעריך מרווח שתואם את היסודות המקרו-כלכליים והפיסקאליים של איטליה בכ **-200 נקודות**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בסיס , בעוד שהשוק ציטט כ **-450 נקודות בסיס** ; ההפרש נקשר למתחים מערכתיים, פיצול פיננסי וחששות לגבי הפיכות האיחוד המוניטרי. [16]

אין זו הוכחה מתמטית לקיומו של מרווח "לא הוגן", משום שכל מודל משלב הנחות, וסיכון שאינו ניתן לצפייה אינו ניתן למדידה מושלמת. עם זאת, זהו אחד הממצאים המוסדיים החשובים ביותר של התקופה כולה: נראה כי חלק משמעותי מאוד מהפרמיה האיטלקית לא ניתן להסבר אך ורק על ידי כספי הציבור הלאומיים.

ההשלכה הפוליטית חשובה לא פחות. אם חלק ניכר מהפער נובע מהסיכון של התפרקות האירו, שום כמות סבירה של צנע לאומי לא תוכל לבטל אותו לחלוטין, משום שהבעיה נוגעת לאמינותו של המטבע המשותף ולכן דורשת תגובה אירופית.

כאן שנת 2012 סוללת את הדרך לנקודת המפנה של הבנק המרכזי האירופי.

ממונטי ועד דראגי: גבולות ההתאמה הלאומית

בדצמבר 2011, הבנק המרכזי האירופי כבר הציג פעולות מימון מחדש יוצאות דופן לשלוש שנים עבור בנקים, עם מכרז ראשון ב-21 בדצמבר ושני בפברואר 2012, שמטרתן להפחית את מתחי הנזילות ולתמוך באשראי. [17] פעולות אלו סייעו להקל באופן זמני על הלחץ על מערכות הבנקאות ובעקיפין על שווקים ריבוניים, אך לא ביטלו את החשש הבסיסי שמדינה עלולה להיאלץ לצאת מהמטבע המשותף עקב משבר בר-קיימא.

נקודת המפנה הגיעה ב **-26 ביולי 2012** , כאשר מריו דראגי גזר בלונדון את המשפט שנועד להפוך לסמל של משבר האירו כולו, והכריז כי הבנק המרכזי האירופי מוכן, במסגרת המנדט שלו, לעשות כל מה שצריך כדי לשמר את המטבע המשותף. [18] המשמעות הכלכלית של ההצהרה לא התבססה על הבטחת תמיכה חסרת הבחנה לכל ממשלה, אלא על העברת המסר לשוק כי הבנק המרכזי האירופי לא יקבל התפרקות של האירו שנוצרה על ידי דינמיקה פיננסית מחזקת את עצמה.

תוכנית OMT-המעבר מוסד ב **-6 בספטמבר 2012** עם ההכרזה על **עסקאות מוניטריות ישירות** , ה שעשויה להיות ללא מגבלה כמותית קבועה מראש לרכישה בשוק המשני של אגרות חוב ריבוניות לטווח עם תנאי אפקטיבי EFSF/ESM קצר של מדינות הכפופות לתוכנית. [19]

פירוט התנאי הוא חיוני משום שהוא מקשר ישירות את פעולות הבנק המרכזי לארכיטקטורה הפיסקלית החדשה שנקבעה באותה שנה. הבנק המרכזי האירופי הכריז על נכונותו להתמודד עם משבר שוק שעשוי להיות בר-קיימא, אך רק עבור מדינות שקיבלו מסגרת אירופית של תנאים וניטור. לפיכך, המדיניות המוניטרית הפכה לחזקה יותר, אך לא מנותקת לחלוטין מהמשמעת הפיסקלית.

מעולם לא שימשו בפועל לרכישת אג"ח (OMT) ההשפעה על השוק הייתה עמוקה, למרות שאגרות החוב איטלקיות. אמינות ההתחייבות הספיקה כדי לשנות את הציפיות.

שינוי זה גם מאלץ אותנו לבחון מחדש את הערכתנו את ממשלת מונטי. את הירידה במרווח הריבית מאז השיא של 2011 לא ניתן לייחס אך ורק למדיניות ממשלת איטליה, כשם שלא ניתן לייחס אותה אך ורק לבנק המרכזי האירופי. קונסולידציה ורפורמות הפחיתו את רכיב הסיכון המקומי והדגימו את נכונותה של איטליה לעמוד בהתחייבויותיה הפיסקליות; הבנק המרכזי האירופי התערב ברכיב המערכתי, מה שהפך את ההשערה שמשבר נזילות עלול לאלץ מדינה בעלת יכולת פירעון לצאת מגוש האירו לפחות אמינה בהרבה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.שתי הפעולות היו משלימות

ללא אמינות פיסקלית, התחייבות מוניטרית ללא תנאי הייתה נתקלת במכשולים פוליטיים ומשפטיים .עצומים

ללא גיבוי מוניטרי אמין, קונסולידציה פיסקלית הייתה בסיכון להתערער מתמשך על ידי פרמיית סיכון .מערכתית שעליה לממשלה הלאומית לא הייתה שליטה

.המשבר הוכיח אפוא כי האירו דורש גם משמעת לאומית וגם יכולת להתערבות משותפת

המחיר החברתי של ההתאוששות

,עם זאת, אסור שהמימד הפיננסי יסתיר את העלות החברתית של ההסתגלות. בין השנים 2012 ו-2013 ,חוותה הכלכלה האיטלקית מיתון שני לאחר זה שבין 2008 ל-2009, עם ירידה בביקוש המקומי בהשקעות ובתעסוקה, בעוד שמספר פשיטות הרגל וההלוואות שאינן עומדות בתנאי תשלום גדל וחלק .הולך וגדל של מערכת הייצור צמצם את כושר הייצור

התופעה הייתה חמורה במיוחד משום שהתרחשה לאחר מיתון ראשוני שממנו איטליה טרם התאוששה .במלואה את התפוקה שאבדה

.לכן, המדינה לא עברה מחזור מיתון רגיל, אלא ירידה כפולה שזורה בהתאוששות לא מספקת

מדיניות פיסקלית מתקצרת השפיעה על משבר האשראי, הסיכון הריבוני והחולשה האירופית. משקי בית צמצמו את ההוצאות משום שההכנסה הפנויה הייתה תחת לחץ וחוסר הוודאות היה גבוה; עסקים השקיעו פחות משום שהביקוש היה חלש והמימון היה יקר יותר; בנקים הידקו את האשראי משום .שהמיתון הגביר את הסיכון ללקוחות והסיכון הריבוני הגדיל את עלות המימון שלהם

.המשבר הפך אפוא למעגל שבו כל רכיב חיזק את השני

כאן המילה "צנע" מקבלת משמעות כלכלית מדויקת יותר. היא לא מתארת רק את צמצום הגירעון של הממשלה; היא מתארת מדיניות קונסולידציה המיושמת בסביבה שבה המגזר הפרטי ומערכת הבנקאות ,מפחיתים בו זמנית את ההוצאות והמינוף. כאשר כולם מנסים בו זמנית לשפר את המאזנים שלהם .הביקוש המצרפי יכול להתכווץ הרבה יותר ממה שכל אדם היה רוצה

מנגנון זה אינו אומר שהמדינה יכלה להתעלם ממצבה הפיסקאלי. משמעות הדבר היא **שתזמון** ותיאום .אירופי היו קריטיים

תיקון שנפרס על פני תקופה ארוכה יותר היה יכול להפחית את השפעת המיתון, אך הוא היה אמין רק .אם השוק היה בטוח שהממשלה תמשיך לקבל גישה למימון בריביות בנות קיימא

תרם ליצירת מצב זה ממש, אך הוא עשה זאת כאשר חלק ,OMT-הבנק המרכזי האירופי, יחד עם ה .משמעותי מאוד מהקונסולידציה כבר הושג

זה מסביר מדוע הוויכוח על מונטי נותר פתוח גם שנים רבות לאחר מכן: הממשלה פעלה בחלון היסטורי קצר מאוד בין שלב שבו הבנק המרכזי האירופי עדיין לא הציע ערבות מערכתית אמינה לבין שלב שבו .ערבות כזו התאפשרה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

יציאה מהליך הגירעון המוגזם ופרדוקס ההצלחה הלא שלמה

ביוני 2013, מועצת האיחוד האירופי סגרה את הליך הגירעון המוגזם שנפתח נגד איטליה, והכירה בכך שהגירעון חזר לגבול של 3 אחוזים. הבנק המרכזי של איטליה רושם כי התוצאה הסופית של 2013 [20]. השווה ל **-3.0 אחוזים מהתמ"ג** , אפשרה את כיבוד ההתחייבויות האירופיות ואת ביטול ההליך.

מבחינה פורמלית, אחת המטרות העיקריות של האיחוד הושגה אפוא.

אבל תוצאה זו עצמה מראה את מורכבות מורשתו של מונטי.

הגירעון היה מתוקן.

העודף הראשוני חזר להיות משמעותי.

רפורמות הפנסיה העיקריות אושרו.

איטליה אשררה את האמנה הפיסקלית ואת ה-ESM.

החוקה שילבה את עקרון התקציב המאוזן.

המרווח הצטמצם בהשוואה לשיאי המשבר.

ובכל זאת, יחס החוב לתוצר היה גבוה בהרבה, הכלכלה הייתה קטנה יותר, האבטלה גדלה, וחלק ממערכת הייצור יצא מהמשבר מוחלש מאוד.

הערכה שתבחן רק אמינות פיננסית תביא למסקנה כי הממשלה השלימה חלק ניכר מהמשימה שהוטלה עליה.

הערכה שתבחן רק את הייצור והתעסוקה תביא במקום זאת לשלב יקר ביותר.

שתי התצפיות מתארות עובדות אמיתיות.

הבעיה ההיסטורית היא להבין מדוע הם יכלו להתרחש באותו זמן.

התשובה טמונה בטבע ההתאמה: איטליה שיפרה את מאזנה הפיסקלי במהלך מיתון, אך המיתון עצמו הקשה על שיפור יחס החוב לתוצר; התערבות הבנק המרכזי האירופי הפחיתה לאחר מכן את פרמיית הסיכון המערכתית, אך היא הגיעה לאחר שחלק ניכר מהעלות הפיסקלית כבר נשא; רפורמות מבניות ניסו להגדיל את הצמיחה הפוטנציאלית, אך השפעותיהן הסופיות היו מוגבלות לאופק זמן ארוך בהרבה מזה שבו מיסים, פנסיות וקיצוצים בהוצאות השפיעו על הביקוש.

לכן אין דמות אחת המסוגלת לסכם את החוויה.

האם צנע גרם לעלייה בחוב?

אפילו שאלה פשוטה לכאורה זו דורשת תשובה מורכבת.

נכון בהחלט שיחס החוב-תוצר עלה במהלך שנות הקונסולידציה החזקה ושהמיתון מילא תפקיד מפתח. נכון באותה מידה שחלק מהמיתון החמיר על ידי הקונסולידציה הפיסקלית עצמה. מנקודת מבט זו, אכן קיים **אפקט מכנה** : מדיניות שמפחיתה את הגירעון אך דוחסת באופן חמור את התוצר יכולה לייצר יחס חוב-תוצר גבוה מהצפוי בטווח הקצר.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.אבל אין זה אומר שבהיעדר איחוד, היחס היה בהכרח נמוך יותר

,אילו השווקים היו מגיבים לכישלון התיקון בתשואות גבוהות עוד יותר או באובדן גישה רגילה למימון עלויות הריבית היו יכולות לעלות עוד יותר, והמיתון היה יכול להיות חמור אף יותר. לכן, הניגוד הנכון אינו צנע לעומת אי צנע", אלא "אותו דפוס קונסולידציה מסוים לעומת דפוסים אפשריים אחרים בהתחשב".בתנאים הפיננסיים הנוכחיים

זו בדיוק הסיבה שזה לא רציני מדעית לאשר ש"מונטי בהחלט הציל את איטליה מחדלות פירעון" או .ש"מונטי בהחלט הגדיל את החוב באמצעות צנע" ללא סייגים

הטענה הראשונה דורשת מציאות נגדית שאינה ניתנת לצפייה: איננו יודעים בוודאות מה היה נראה .מסלול השווקים עם ממשלה אחרת ומדיניות שונה

,השני מבלבל בין קשר חלקי לסיבתיות מלאה: המיתון ואפקט המכנה תרמו לעלייה ביחס החוב-תוצר אך כך גם שיעורי הריבית, הצמיחה הנמוכה שקיימת בעבר, התמיכה בשותפות בגוש האירו ודינמיקת .ההון

התיעוד מאפשר מסקנה מוצקה יותר: **ממשלת מונטי צמצמה משמעותית את הגירעון וחיזקה את קיימות הפנסיות, אך היא עשתה זאת במהלך מיתון שהתגלה כעמוק בהרבה מהצפוי בתחילה; דבר ,זה החמיר זמנית את הדינמיקה של יחס החוב-תוצר והטיל עלויות חברתיות וכלכליות משמעותיות בעוד שהנרמול הסופי של הפער דרש גם תגובה מערכתית מצד הבנק המרכזי האירופי למשבר .האירו**

המשמעות הפוליטית של החוקה הפיסקלית החדשה

.בסוף 2013, איטליה כבר לא הייתה מבחינה מוסדית אותה מדינה שנכנסה למשבר שנתיים קודם לכן

.טרנספורמציה אינה קשורה רק לממשלה

.השינוי העמוק ביותר הוא מערכת הכללים שבתוכה יצטרכו ממשלות עוקבות לפעול

.עקרון התקציב המאוזן נכנס לחוקה

.הקומפקט הפיסקאלי חיזק את השליטה על המאזן המבני ועל הדינמיקה של החוב

.יצר מנגנון סיוע כספי קבוע מלווה בתנאים ESM-ה

חיזקו את הפיקוח האירופי (Two Pack) ולאחר מכן חבילת הדו-שלבים (Six Pack), חבילת השישייה .על תקציבים לאומיים והכניסו לבדיקה מוקדמת בהרבה של מסמכי תקציב

. לכן, המשבר יצר משהו שמאסטריכט לא השיגה באותה מידה: **חוקתיות של משמעת פיסקלית**

.ניתן לפרש תהליך זה בשתי דרכים, שתיהן לגיטימיות אך יש להבחין ביניהן לבין העובדות

לפי קריאה ראשונה, היא מייצגת את התגובה ההכרחית לחסרונות האיחוד המוניטרי: מטבע משותף אינו יכול לתפקד ביציבות אם מדיניות פיסקלית לאומית מייצרת סיכונים אשר מועברים לאחר מכן לכל .האזור

על פי קריאה ביקורתית, התגובה למשבר חיזקה במידה רבה כללים מוכווני קונסולידציה, מבלי ליצור בו זמנית יכולת פיסקלית משותפת אמיתית המסוגלת לקיים ביקוש והשקעות במהלך מיתון, מה שיצר

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ארכיטקטורה אסימטרית שבה השליטה על תקציבים לאומיים גדלה מהר יותר מהסולידריות הפיסקלית האירופית.

אין להפוך את שתי הפרשנויות לסיסמאות.

אירופה דווקא חיזקה את המשמעת.

EFSF-היא גם יצרה ביעילות כלי סיוע באמצעות ה-ESM.

עם זאת, היא לא בנתה תקציב פדרלי בר דומה לזה של מדינת לאום וגם לא מנגנון אוטומטי להעברות גדולות נגד מחזוריות.

אסימטריה זו תישאר מאפיין של גוש האירו עד לתגובה יוצאת הדופן למגפת 2020.

הרים כמעבר, לא כיוצאי דופן

לבסוף, יש צורך למקם את ממשלת מונטי בתוך רצף ההיסטוריה האיטלקית, משום שתיאורה כגוף זר שהגיע לפתע בנובמבר 2011 מונע מאיתנו להבין כיצד רבות מהבחירות שנעשו טומנות בחובן שורשים מוקדמים והשלכות עוקבות.

את הדרך לתקציב מאוזן יזמה ממשלת ברלוסקוני.

תהליך התיקון של סעיף 81 החל עוד לפני לידתה של הממשלה הטכנית.

התאמת הפנסיה לתוחלת החיים הייתה מוקדמת יותר.

המשמעת הפיסקלית האירופית התחזקה עם תוכנית "שש חבילות" לפני כניסתו של מונטי לתפקיד.

במקביל, הממשלה הטכנית האיצה, העמיקה והפכה לקבועה רבות מהחלטות אלו, והפכה אותן מהתחייבויות הדרגתיות לתוכנית חירום המרוכזת במספר חודשים.

תאוצה זו היא שמגדירה את התקופה.

- מונטי לא המציא את בעיית החוב האיטלקי.
- הוא לא המציא את משבר האירו.
- הוא לא המציא את הצורך לרפורמה בפנסיות.
- הוא לא המציא את משמעת המס האירופית.

אבל דווקא תחת הממשלה התהליכים הללו התכווצו לשינוי רגולטורי ופיסקאלי בעל עוצמה יוצאת דופן.

ההשלכות הפוליטיות היו יכולות להיות עמוקות באותה מידה.

הניסיון של הממשלה הטכנית הצית קרע שיהפוך למרכזי בפוליטיקה האיטלקית בשנים הבאות: הסכסוך בין אחריות אירופית לריבונות דמוקרטית, בין אילוצי שוק למנדטים אלקטורליים, בין רפורמות שהוצגו כהכרחיות טכנית לבין הקונצנזוס הדרוש לתמיכה בהן.

תנועת חמשת הכוכבים, הליגה, ובצורות שונות, האחים של איטליה, יבנו מאוחר יותר חלק מצמיחתם הפוליטית דווקא על ביקורתם על אותה תקופה, בעוד שהכוחות שתמכו במונטי דגלו בצורך להימנע ממשבר פיננסי חמור יותר.

חילוקי דעות אלה אינם נובעים מחילוקי דעות פשוטים בנוגע ל-IMU או פנסיות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

:זה נובע מהשאלה שהותירה פתוחה בין השנים 2011–2013 ותלווה את איטליה במשך כל העשור הבא

כמה מרחב קבלת החלטות נותר לדמוקרטיה לאומית שחובה מאוד, כאשר אמינות חובה תלויה בו זמנית בשווקים, במוסדות האירופיים ובבנק מרכזי על-לאומי?

.התשובה יכולה להיות רק "אין", משום שהפרלמנט והממשלות המשיכו לבחור בין חלופות אמיתיות

אבל זה אפילו לא יכול להיות "אותו דבר כמו קודם", משום שעלות הבחירות הפכה מיידית הרבה יותר והארכיטקטורה האירופית החדשה הפכה חלק מההחלטות הפיסקליות מעניין לאומי בלעדי לבעיה .משותפת של האיחוד המוניטרי

.זוהי המורשת האמיתית של ממשלת מונטי

- .לא רק צנע
- .לא רק רפורמת פורנרו
- .IMU-לא רק ה

השינוי העמוק ביותר היה הכנסת כספי הציבור האיטלקיים למבנה אירופי מחייב הרבה יותר, ובמקביל שהיה מוכן למלא תפקיד מערכתי שהתכנון (ECB) הופעתו ההדרגתית של הבנק המרכזי האירופי .המקורי של האירו לא צפה באותה בהירות

.לכן, הממשלה הטכנית מייצגת את הציר בין שתי תקופות של האיחוד המוניטרי

.בעבר, באירופה היו בעיקר כללים ובנק מרכזי שלא היסס להפוך לערב ליציבות ריבונית

לאחר 2012, לגוש האירו יש כללים פיסקאליים מחמירים יותר, מנגנון יציבות קבוע, פיקוח כלכלי מעמיק יותר, ובנק מרכזי האירופי שהכריז על נכונותו למנוע מחששות מתמשכים לגבי יכולת ההפיכות של האירו .לשבש את תמסורת המדיניות המוניטרית

:איטליה שילמה מחיר גבוה מאוד במהלך השינוי הזה, אך היא לא הייתה רק מושא פסיבי של התהליך היא חתמה על האמנות, תיקנה את חוקתה, העבירה את החוקים ותמכה בפרלמנט בממשלה שביצעה .את הקונסולידציה

לכן, השאלה ההיסטורית אינה האם הצנע "הוטל" או "נבחר", משום שבמציאות המשבר שני הממדים .חפפו

איטליה **בחרה לבחור בתוך מערכת של אילוצים חיצוניים שהפכו מחמירים ביותר** , ודווקא שילוב זה .הוא המאפיין הבסיסי של ריבונותה הכלכלית בגוש האירו

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 14

[1] סנאט הרפובליקה - הצהרות תוכניתיות של ראש הממשלה מריו מונטי והצבעת אמון מ-17 בנובמבר 2011, שהסתיימו ב-281 קולות בעד ו-25 נגד.
סנאט הרפובליקה - דו"ח מילה במילה, מושב מס' 637 מיום 17 בנובמבר 2011

[2] בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2011: גירעון, הוצאות ראשוניות וגודל מצטבר של הצעדים שאושרו במחצית השנייה של השנה.
בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2011

[3] צו חקיקה מס' 201 מיום 6 בדצמבר 2011, שהומר על ידי חוק מס' 214 מיום 22 בדצמבר 2011 - "הוראות דחופות לצמיחה, שוויון ואיחוד כספי הציבור", מה שנקרא צו "הצלת איטליה".
כתב העת הרשמי - נוסח מאוחד של צו חקיקה מס' 201/2011

[4] אוליבייה בלנשארד ודניאל לי - מחקר של קרן המטבע הבינלאומית על מכפילים פיסקאליים ושגיאות תחזית צמיחה במהלך קונסולידציות שלאחר המשבר.
קרן המטבע הבינלאומית - שגיאות תחזית צמיחה ומכפילים פיסקאליים, נייר עבודה 13/1

[5] יישום רפורמת הפנסיה שהונהגה על ידי סעיף 24 של צו "הצלת איטליה", כולל דרישות חדשות ושיטת התרומה היחסית - INPS / נשיאות המועצה.
כתב העת הרשמי - חוזר יישום על סעיף 24 של צו חקיקה מס' 201/2011

[6] צו חקיקה מ-24 בינואר 2012, מס' 1, הומר בחוק מ-24 במרץ 2012, מס' 27 - תחרות, ליברליזציות, תשתיות ותחרותיות.
כתב העת הרשמי - צו ליברליזציה / Cresci Italia

[7] צו חקיקה מס' 95 מיום 6 ביולי 2012, שהומר על ידי חוק מס' 135 מיום 7 באוגוסט 2012 - סקירת הוצאות ורציונליזציה של הוצאות ציבוריות.
כתב העת הרשמי - צו חקיקה מס' 95/2012

[8–9] בנק איטליה - דוחות שנתיים לשנים 2012 ו-2013: מגמות בגירעון, בעודף ראשוני, ריבית, חוב ציבורי ועדכון חד כלפי מטה של אומדני הצמיחה לתקופה של שנתיים 2012–2013.
בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2012
בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2013

[10–11] חוק חוקתי מיום 20 באפריל 2012, מס' 1 - הכנסת עקרון התקציב המאוזן למגילת החוקה ועבודות הכנה שהחלו לפני לידת ממשלת מונטי.
כתב עת רשמי - חוק חוקתי מס' 1/2012
כתב עת רשמי - עבודת הכנה של חוק חוקתי מס' 1/2012

[12–13] אמנת יציבות, תיאום וממשל באיחוד הכלכלי והמוניטרי, נחתמה ב-2 במרץ 2012; אושררה על ידי חוק איטלקי מס' 114 מיום 23 ביולי 2012.
מועצת האיחוד האירופי - אמנת יציבות, תיאום וממשל, קומפקט פיסקאלי
סנאט הרפובליקה - התקדמות האשרור חוק מס' 114/2012

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אמנה להקמת מנגנון היציבות האירופי, נחתמה ב-2 בפברואר 2012 ואושררה על ידי [14–15] איטליה. בשנת 2012

מועצת האיחוד האירופי - אמנה להקמת מנגנון היציבות האירופי ESM-סנאט הרפובליקה - אשרור איטלקי של אמנת ה

בנק איטליה - חזרת המתיחות בשנת 2012, פער השערים האיטלקי סביב 540 נקודות בסיס [16] ביולי וניתוח רכיב הסיכון לא מוסבר על ידי נתונים יסודיים לאומיים.

בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2012

הבנק המרכזי האירופי - הצגת פעולות מימון מחדש לשלוש שנים בדצמבר 2011 ובפברואר [17] לתמיכה בנזילות הבנקים ובפעילות שוק הכספים 2012.

הבנק המרכזי האירופי - צעדים לתמיכה בהלוואות בנקאיות ובפעילות שוק הכספים, 8 בדצמבר 2011

הבנק המרכזי האירופי - נאום של מריו דראגי בכנס ההשקעות העולמי בלונדון ב-26 ביולי [18] 2012.

הבנק המרכזי האירופי - מילה במילה של דבריו של מריו דראגי, 26 ביולי 2012

הבנק המרכזי האירופי - מאפיינים טכניים של עסקאות מוניטריות ישירות, 6 בספטמבר 2012 [19]: וריכוז בניירות ערך לטווח EFSF/ESM רכישות פוטנציאליות ללא מגבלה כמותית קבועה, תנאי קצר.

הבנק המרכזי האירופי - מאפיינים טכניים של עסקאות מוניטריות ישירות

בנק איטליה - תוצאות מימון ציבורי לשנת 2013 וסגירת הליך הגירעון המוגזם האירופי [20].

בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2013.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

'חלק ז

הבנק המרכזי האירופי ושיקום היציבות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 15

מה שיידרש - כאשר המדיניות המוניטרית הגדירה מחדש את הסיכון הריבוני

כאשר מריו דראגי אמר בלונדון ב-26 ביולי 2012 את המשפט שיהפוך לסמל המוכר ביותר של משבר האירו כולו, משמעותו לא טמונה רק בכוח הרטורי של הביטוי "מה שיידרש", וגם לא בהבטחה הגנרית שהבנק המרכזי האירופי יגן על המטבע המשותף. מה שהשתנה, באופן עמוק הרבה יותר, היה התפיסה של מערכת היחסים בין מדינה בגוש האירו לבין השוק שבו אותה מדינה מימנה את חובה. עד אז, משקיעים נאלצו לשקול כסבירות את ההשערה שמדינה, אפילו מדינה בעלת יכולת פירעון רשמית בטווח הבינוני, עלולה להיגרר למשבר חמור יותר ויותר על ידי ספירלה של תשואות עולות, הידרדרות בנקאות בריחת הון ופיצול פיננסי מבלי שיוכלו לסמוך על בנק מרכזי שיהיה מוכן להצהיר מראש שהוא ימנע מהדינמיקה להפוך לעצמה בת קיימא. דראגי לא ביטל את הסיכון הריבוני של איטליה, ספרד או פורטוגל ולא הבטיח לממן גירעון ציבורי כלשהו, אך הוא הודיע כי הבנק המרכזי האירופי לא יראה בכך נורמלי או מקובל שהחשש להתפרקות האירו יהפוך את המטבע האחיד למערכת שבה עסקים, משפחות וממשלות מתמודדים עם תנאים פיננסיים שונים באופן קיצוני, רק בהתאם למדינה בה הם מתגוררים. [1]

יש צורך להתחיל בהבחנה זו, משום שחלק משמעותי מהנרטיב הפוליטי שלאחר מכן הפך את ה"מה שצריך" למעין פעולה ריבונית אישית שבאמצעותה נשיא הבנק המרכזי האיטלקי החליט לפתע להציל את איטליה ואת האירו, בעוד שחלק אחר תיאר זאת כרגע שבו הבנק המרכזי ינטוש סופית את תפקידו המוניטרי ויהפוך לערב לחובות הציבוריים של המדינות החברות. שתי הפרשנויות מפשטות יתר על המידה שינוי מוסדי אשר, להיפך, נבנה בקפידה בדיוק כדי להפריד בין ההגנה על המדיניות המוניטרית לבין הערבות הבלתי מותנית של ממשלות. בנאומו בלונדון, ציין דראגי כי פרמיות אג"ח ריבוניות מכילות רכיבים הקשורים לנזילות, סיכון המרה והאפשרות הנתפסת שהאירו לא יהיה בלתי הפיך; כאשר פרמיות אלו הפכו מוגזמות, טען נשיא הבנק המרכזי, הן נופלות תחת המנדט של הבנק המרכזי משום שהן מנעו מהמדיניות המוניטרית להיות מועברת באופן אחיד ברחבי האזור. לכן, לא הגודל המוחלט של המרווח האיטלקי הצדיק את ההתערבות, אלא נוכחותו של רכיב סיכון הנובע משלמות המטבע המשותף עצמו. [1]

כדי להבין מדוע ניסוח זה היה מהפכני בהשוואה לשלב הקודם, עלינו להיזכר במה שקרה בין קיץ 2011 ליולי 2012. כפי שראינו בפרק הקודם, איטליה החליפה ממשלה, אישרה את אחד ההתאמות הפיסקליות החמורות ביותר בתולדותיה האחרונות, יישמה רפורמה עמוקה בפנסיה, תיקנה את החוקה, אשררה את האמנה הפיסקלית והשתתפה ביצירת מנגנון היציבות האירופי. עם זאת, באביב ובקיץ 2012, חזר לרמות הקרובות לשיאי המשבר. בנק איטליה ציין מאוחר Bunds-לאגרות חוב של ה BTP המרווח בין יותר כי, על פי מודלים שונים, ביוני 2012 מרווח התואם את היסודות האיטלקיים יכול להיות כ-200 נקודות בסיס, בעוד שהשוק תמחר אותו בכ-450 נקודות בסיס - פער שהמוסד קישר למתחים מערכתיים באזור, פיצול פיננסי וחששות לגבי שלמות האיחוד המוניטרי. זו הייתה אינדיקציה אמפירית חשובה ביותר, משום שהיא הציעה שמעבר לסף מסוים, עלות החוב האיטלקי לא שיקפה עוד רק את מאפייני הכספים הציבוריים הלאומיים, אלא גם שילבה את מחיר הסיכון שמבנה האירו עצמו עלול להתמוטט.

פירוש הדבר שהתגובה לא יכלה עוד להיות לאומית בלבד. אם רומא הייתה מעלה עוד יותר את המיסים, מקטינה עוד יותר את ההוצאות, או מאיצה רפורמות מבניות חדשות, היא הייתה יכולה לשפר חלק מהיסודות ולחזק את האמינות הפיסקלית, אך היא לא הייתה יכולה לבטל בעצמה את הפרמיה שדרש

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

השוק עבור הסיכון לפירוק גוש האירו. חלק מהפער הפך, במילים אחרות, למחיר הספק לגבי האירו, לא רק למחיר הספק לגבי איטליה.

ה"מה שיידרש" מתערב דווקא ברכיב הזה.

המשפט המלא הותנה במכוון על ידי המנדט של הבנק המרכזי האירופי: דראגי הצהיר כי במסגרת המנדט שלו, הבנק המרכזי מוכן לעשות כל מה שצריך כדי לשמר את האירו והוסיף שזה יספיק. [1] החלק השני של המשפט חשוב לפחות כמו הראשון, משום שבנק מרכזי מפעיל חלק ניכר מכוחו באמצעות ציפיות: אם השוק מאמין שלמוסד יש מספיק כלים והוא מוכן להשתמש בהם, ייתכן שלא יהיה צורך להשתמש בהם במלואם. זהו עקרון ההרתעה המוחל על מדיניות מוניטרית. אמינות ההתערבות יכולה להפחית את הסבירות שיהיה צורך ליישם את ההתערבות עצמה.

הבעיה הייתה להפוך הצהרה פוליטית, סמכותית ככל שתהיה, למכשיר מוניטרי התואם את האמנות האירופיות. זה קרה ב **6- בספטמבר 2012** , כאשר מועצת המנהלים של הבנק המרכזי האירופי הכריזה אשר סיפקו אפשרות לרכוש בשוק **המשני** אג"ח ריבוניות של OMT, -על המאפיינים הטכניים של ה ללא מגבלה כמותית קבועה מראש, תוך ESM, או EFSF מדינות הכפופות לתוכנית מתאימה של [2] ."התמקדות בעיקר במועדי הפירעון הקצרים ביותר והכפפת ההתערבות ל"תנאי קפדני ויעיל

תנאי התנהגות לא היוותה מרכיב שולי במבנה. הם היו אלה שאפשרו לבנק המרכזי האירופי לטעון שהוא למנגנון אוטומטי למונטיזציה של חוב ציבורי. ממשלה שרצתה ליהנות מהתוכנית OMT-לא הופך את ה שבה מדיניותה הייתה כפופה לתנאים ולמעקב; קרן המטבע EFSF/ESM הייתה צריכה להיכנס למסגרת הבינלאומית הייתה יכולה להיות מעורבת בתכנון ובמעקב אחר התוכנית. לפיכך, הבנק המרכזי לא החליף את המשמעת הפיסקלית במאזן משלו, אלא הצהיר על נכונותו לבטל את החלק של הסיכון הפיננסי הנובע מדינמיקת שוק לא מתפקדת כאשר המדינה הרלוונטית קיבלה בו זמנית מסגרת [2] .הסתגלות אמינה

לבין חילוץ ללא תנאי. הבנק המרכזי האירופי לא הבטיח שאג"ח OMT כאן טמון ההבדל המהותי בין איטלקיות תמיד ישמרו על תשואה מסוימת, לא קבע מרווח מקסימלי, ולא הבטיח שכל ממשלה תמומן ללא קשר למדיניותה. במקום זאת, הוא בנה מחסום מפני האפשרות שמדינה תיגרש מהאירו רק משום שמשקיעים, שציפו ליציאתה, מכרו את אג"חיה, מה שהופך את האירוע שממנו חששו לסביר יותר ויותר.

למנגנון הזה היה מאפיין מפתיע: במקרה האיטלקי לא היה צורך להשתמש בו.

(BTP) לא היה צריך לרכוש אג"ח ממשלתיות איטלקיות ECB-וה ,OMT איטליה לא נכנסה לתוכנית באמצעות מכשיר זה. עם זאת, ההכרזה שינתה באופן עמוק את התנהגות השוק, משום ששיווי המשקל הקודם התבסס דווקא על הרעיון שהבנק המרכזי עלול לא להיות מוכן או לא מסוגל לעצור משבר מתמשך לאחר שהוסר ספק זה, ההסתברות המיוחסת לתרחישים קיצוניים ירדה, ועימה, חלק מהפרמיה המגולמת בתשואות.

מנקודת מבט זו, "מה שיידרש" מייצג דוגמה כמעט מושלמת להבדל בין **כוח מופעל** לכוח **אמין** . לא היה כדי לשנות מחירים משום שהשוק ראה את האפשרות שהוא יופעל כאמינה OMT-צורך להפעיל את ה.

השינוי היה קריטי גם עבור איטליה. הוא לא מחק את השפעות החוב הציבורי, הוא לא ביטל את הצורך בעודפים ראשוניים, והוא לא פתר את הפריון הקפוא, אך הוא הפחית בהרבה את הסבירות שכל עלות המימון תישלט לפתע על ידי הפחד מקריסת האירו. במילים אחרות, הוא הפריד לפחות באופן חלקי את הסיכון האיטלקי מהסיכון הקיומי של המטבע המשותף.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בנק מרכזי שמגדיר מחדש את גבולות המנדט שלו

נקודת המפנה של 2012 שינתה גם את הזהות הפוליטית של הבנק המרכזי האירופי. בשנים הראשונות של האיחוד המוניטרי, המוסד נבנה במידה רבה על תרבות מוניטרית המכוונת ליציבות מחירים ולהפרדת המדיניות המוניטרית ממימון הציבור, עם עצמאות חזקה מאוד ממשלות ואיסור מפורש על מימון מוניטרי. המשבר, לעומת זאת, הוכיח כי במסגרת מטבע משותף ללא משרד אוצר פדרלי, לא ניתן יהיה להגן ביעילות על יציבות מחירים אם השוק הפיננסי של האזור יתפצל לאורך גבולות לאומיים.

דמיינו שתי חברות זהות, אחת גרמנית ואחת איטלקית, שתיהן בריאות ופרודוקטיביות. אם הבנק הגרמני יכול ללוות בריבית של 2% בעוד שהבנק האיטלקי חייב לשלם 5 או 6% רק משום שהסיכון הריבוני הלאומי משפיע על המימון, שתי החברות עומדות בפני תנאי אשראי שונים למרות שהן פועלות באותו אזור מטבע. במצב כזה, הריבית הרשמית של הבנק המרכזי האירופי מפסיקה להיות מחיר מוניטרי משותף, אמיתי. הבנק המרכזי יכול להוריד אותה, אך ההפחתה אינה מגיעה לכל המדינות באופן שווה. לפיכך פיצול פיננסי הופך לבעיה מוניטרית, לא רק פיסקלית.

טיעון זה היה מכריע בהצדקת הרחבת תפקידו של הבנק המרכזי האירופי.

הבנק המרכזי לא טען שיש לו מנדט לקבוע מהו המרווח המקובל מבחינה פוליטית, אך לא יוכל ליישם את המנדט שלו ביעילות אם חלק מהאזור יקבל תנאים מוניטריים שונים לחלוטין עקב חששות חסרי בסיס לגבי יכולת המרה של המטבע.

ההבדל הוא דק, אך מהותי מבחינה מוסדית.

ודווקא על הבחנה זו תיבנה ההרחבה העתידית של המדיניות המוניטרית האירופית.

ממשבר המרווח ועד לסיכון של דפלציה

הבעיה העיקרית של 2012 הייתה פיצול ומשבר הריבונות; שנתיים לאחר מכן, הבנק המרכזי האירופי עמד בפני איום שונה. האינפלציה בגוש האירו ירדה בהתמדה לרמות נמוכות מאוד, הציפיות לטווח הבינוני נחלשו, וההתאוששות הכלכלית נותרה שברירית. הבנק המרכזי כבר הוריד את הריבית כמעט לאפס, וביוני 2014 הציג לראשונה ריבית שלילית על מתקן הפיקדונות, יחד עם פעולות מימון מחדש חדשות וממוקדות לטווח ארוך כדי לתמוך באשראי לכלכלה.

אבל הדיסינפלציה נמשכה.

בכלכלה עם חובות גבוהים, אינפלציה נמוכה מדי יכולה להיות מסוכנת כמעט כמו אינפלציה גבוהה, אם כי באמצעות מנגנונים שונים. כאשר המחירים והשכר עולים באיטיות, התמ"ג הנומינלי עולה באיטיות, והנטל הריאלי של החוב המצטבר הופך קשה יותר להפחתה. אם הציפיות יעברו לכיוון דפלציה, מתמשכת, משקי בית ועסקים עשויים לדחות רכישות והשקעות, בציפייה למחירים עתידיים נמוכים יותר בעוד שחייבים להמשיך לפרוע אג"ח נומינליות שאינן יורדות עם ההכנסה.

בהקשר זה נקט הבנק המרכזי האירופי בצעד הבא בינואר 2015.

ב **-22 בינואר 2015,** מועצת המנהלים הכריזה על **תוכנית מורחבת לרכישת נכסים** , המרחיבה את הרכישות כך שתכלול ניירות ערך שהונפקו על ידי ממשלות מרכזיות, סוכנויות ומוסדות אירופיים בגוש האירו; היקף הרכישות הכולל יעמוד על **60 מיליארד אירו לחודש** , בתחילה לפחות עד ספטמבר 2016 [3] .ובכל מקרה עד שהמועצה תבחין בהתאמה מתמשכת במסלול האינפלציה בהתאם למטרתה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הפעם, הבנק המרכזי האירופי לא התערב כדי למנוע משבר ספציפי במדינה הכפופה לתנאי, כפי שהיה תוכנית הרכישות הייתה כללית וכיסתה את כל האזור, משום שהבעיה כבר לא הייתה .OMT קורה עם .רק סיכון ריבוני פריפריאלי אלא דינמיקת מחירים וביקוש נומינלי לא מספקים

.**להרחבה כמותית** בדיוק רב **OMT** ההבדל בין

הוא פוטנציאלי סלקטיבי, מותנה, ומטרתו לתקן עיוותים חמורים בשווקים הריבוניים של מדינות OMT ספציפיות. תוכנית הרכישות של 2015, לעומת זאת, היא מדיניות מוניטרית כללית שבאמצעותה הבנק המרכזי האירופי מגדיל את כמות הנכסים הנרכשים, דוחס את התשואות על פני מגוון רחב של מועדי פירעון, מתאים את תיקי המשקיעים ומבקש לעורר אשראי, מחירי נכסים, השקעות ואינפלציה ברחבי .גוש האירו

במרץ 2015 החלו רכישות של אג"ח ממשלתיות במסגרת **תוכנית הרכישות של המגזר הציבורי** , אשר הפכה במהרה למרכיב הגדול ביותר של תוכנית הרכישה של המגזר הציבורי; הדו"ח השנתי של הבנק המרכזי האירופי מתעד כי במהלך 2015 הרכישות הממוצעות היו בהתאם ליעד של 60 מיליארד אירו [4].לחודש וכי אג"ח של המגזר הציבורי היוו את החלק העיקרי בתוכנית

לשינוי זה היו השלכות פיננסיות משמעותיות ביותר עבור איטליה. תשואות האג"ח הממשלתיות ירדו עוד יותר, עלות המימון הבנקאי ירדה, תנאי האשראי השתפרו בהדרגה, והפיצול הפיננסי ששלט במשבר יכול לשנות לבין מה שנותר באחריות ECB-הריבוני פחת. עם זאת, שוב, יש צורך להבחין בין מה שה לאומית. בנק מרכזי יכול להוזיל את המימון בהרבה; הוא אינו יכול לאלץ חברה להשקיע אם היא לא רואה .ביקוש, וגם אינו יכול לשנות את הפריון, את איכות המנהל הציבורי או את יכולת החדשנות באמצעות צו

.לפיכך, הקלה כמותית קנתה זמן, בדיוק כפי שעשתה התכנסות הריבית בעשור הקודם

.השאלה הפוליטית חזרה לאופן שבו ינוצל הזמן הזה

איטליה והפרדוקס של ריביות נמוכות מאוד

בין השנים 2014 ו-2017, הסביבה הפיננסית של איטליה הפכה בהדרגה לטובה יותר, כאשר הכלכלה חזרה סוף סוף לצמיחה לאחר המיתון הכפול. שיעורי החוב הציבורי ירדו, ההלוואות לעסקים בריאים החלו בהדרגה להתנרמל, ועלויות שירות החוב נהנו מהחלפת ניירות ערך שמועדים לפירעון בהנפקות המציעות תשואות נמוכות בהרבה. עם זאת, הצמיחה נותרה נמוכה מזו של כלכלות אירופאיות רבות .אחרות, והחוב הציבורי, למרות שהפך קל יותר למימון, לא החל במסלול צמצום מהיר

תופעה זו מזכירה ישירות את דיבידנד הריבית שנדון בפרק 6. שוב, איטליה קיבלה יתרון פיננסי משמעותי ביותר מהחברות בגוש האירו ובמדיניות המוניטרית המשותפת; שוב, יתרון זה לא הביא באופן אוטומטי .לשינוי בכלכלה הריאלית

.מדיניות מוניטרית לא הייתה יכולה לפתור את האסימטריה הזו בכוחות עצמה

זה אולי יפחית את עלות ההון, אבל אם הפריון עומד על שמריה וההשקעות מגיבות באיטיות, חלק .מהתועלת תתבטא בעיקר במחירי נכסים וקיימות פיננסית, ולא באמצעות קפיצה בכושר הייצור

זה לא הופך את ההקלה הכמותית ללא יעילה. זה רק אומר שהיעילות שלה תלויה במבנה שדרכו היא .מבוצעת

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

באיטליה, שם מערכת הבנקאות עדיין נאבקה להיפטר מכמות עצומה של הלוואות לא מתפקדות שנצברו -במהלך המיתון הכפול, ערוץ האשראי לא הצליח להתנרמל באופן מיידי. בנק המקבל נזילות בשפע מה עדיין עלול להסס לממן חברה הנחשבת מסוכנת, במיוחד אם כבר יש לו כמות גדולה של הלוואות ECB בעייתיות במאזן שלו.

לכן, שיקום היציבות המוניטרית היה צריך להתקדם במקביל לשיקום מערכת הבנקאות.

מסיבה זו שנות ההקלה הכמותית חופפות גם את איחוד הבנקאות, מבחני הלחץ, הזרמת הון, מכירת חובות NPL והתערבויות בבנקים MPS שתוארו בפרק הקודם ובוונטו.

מה שיידרש" לא היה סוף המדיניות הפיסקלית"

ניטרל למעשה את (ECB) פרשנות נוספת שיש לתקן היא הרעיון שלאחר 2012, הבנק המרכזי האירופי משמעת השוק על תקציבי הציבור, ואפשר לממשלות לממן את עצמן ללא השלכות. אילו זה היה קורה בפועל, התניית OMT בחלוטין היו נעלמים הבין-מדינתיים והמרווחים היו נסחפים בשמעות והסכמים הייתה חסרת.

זה לא קרה.

המשקיעים המשיכו להבחין בין אג"ח איטלקיות, גרמניות, צרפתיות וספרדיות; הסיכון הריבוני נותר מוטמע בתשואות, למרות שהרכיב הקטסטרופלי הקשור להתמוטטות המטבע המשותף הופחת משמעותית. לכן, הבנק המרכזי האירופי יכול היה להסיר חלק מהסיכון המערכתי, אך הוא לא היה תחליף להערכה פיסקלית לאומית.

הבחנה זו הפכה לחשובה במיוחד בשנת 2018, כאשר דיון חדש בין ממשלת איטליה למוסדות האירופיים הראה כי המרווח עדיין יכול לעלות במהירות בתגובה להחלטות מדיניות פיסקלית שנחשבו בלתי תואמות את המסגרת האירופית. 2012 לא ביטלה את השווקים; היא שינתה את הקצוות של ההתפלגות, מה שהפך את זה לפחות סביר שמשבר מתמשך יוכל להוביל אוטומטית להתפרקות האירו.

במובן זה, הבנק המרכזי האירופי הגדיר מחדש את הסיכון הריבוני, אך לא ביטל אותו.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מבנק מרכזי ליציבות מחירים למוסד ליציבות מערכתית

במבט לאחור על התקופה שבין 2012 ל-2017, נראה כי השינוי של הבנק המרכזי האירופי עמוק הרבה יותר ממה שרצף פשוט של החלטות ריבית עשוי לרמוז, משום שבתוך שנים ספורות בלבד המוסד עבר משלב שבו רכישות אג"ח ריבוניות עדיין הוצגו כתגובה חריגה לכשלי שוק חריגים לא פחות, לשלב שבו ניהול מאזן הבנק המרכזי, רכישות נכסים, פעולות מימון מחדש לטווח ארוך, ומאז נובמבר 2014, אפילו פיקוח ישיר על הבנקים העיקריים בגוש האירו, הפכו למרכיבים קבועים בארכיטקטורה המוניטרית האירופית. המנדט הבסיסי לא השתנה רשמית: סעיף 127 לאמנת תפקוד האיחוד האירופי המשיך לקבוע כי המטרה העיקרית של המערכת האירופית של בנקים מרכזיים היא שמירה על יציבות מחירים. [5]

מה שהשתנה היה הפרשנות של **אילו כלים נדרשים כדי להשיג באופן מהותי את אותה מטרה** באיחוד מוניטרי, אשר בין השנים 2010 ו-2012 הוכיח את יכולתו להתפצל לאורך גבולות לאומיים תוך שמירה רשמית על אותו מטבע, אותם שערים רשמיים ואותו בנק מרכזי. במילים אחרות, הבנק המרכזי האירופי לא קיבל מנדט פוליטי חדש בשנת 2012 שהסמיך אותו במפורש להפוך לערב הכללי ליציבות הפיננסית של גוש האירו; המשבר הוא שהבהיר כי ללא התייחסות למנגנונים שדרכם המדיניות המוניטרית מגיעה לבנקים, לחברות ולמשקי בית, אפילו המנדט המסורתי של יציבות מחירים עלול להפוך לבלתי אפשרי לביצוע באופן אחיד.

זוהי נקודת המוצא להבנת היקף השינוי. לפני משבר האירו, התפקוד הרגיל של המדיניות המוניטרית האירופית הניח באופן מרומז כי שינוי בריביות הרשמיות של הבנק המרכזי האירופי יועבר, עם הבדלים פיזיולוגיים אך לא מערכתיים, לכל אזור המטבע. בשנים 2011-2012, מצב זה חדל להתקיים בהדרגה. אותו שיעור ריבית שנקבע בפרנקפורט הניב השפעות שונות במילאנו, מדריד, פרנקפורט או פריז מכיוון שהסיכון הריבוני, המימון הבנקאי ואיכות הבטוחות המשמשות בשווקים הפיננסיים חילקו את גוש האירו למגזרים לאומיים. המדיניות המוניטרית נותרה אחידה רק ברמה הפורמלית; ברמה המעשית, עלות האשראי ושווי הנכסים הפיננסיים נקבעו יותר ויותר על ידי המדינה בה נמצא החייב.

לפיכך, הבנק המרכזי האירופי עמד בפני בעיה שלא ניתן היה עוד להתייחס אליה בפשטות כשאלה של יציבות בנקאית או של כספי ציבור לאומיים: אם פיצול השוק מנע משינוי בריביות הרשמיות להגיע לכלכלה הריאלית, אזי הפיצול עצמו הפך לבעיה של מדיניות מוניטרית.

בדיוק את ההיגיון הזה פרסם מריו דראגי ביולי 2012, כאשר קבע כי פרמיות ריבוניות מוגזמות שמעכבות את תפקוד ערוץ תמסורת המדיניות המוניטרית נופלות תחת המנדט של הבנק המרכזי האירופי. [6] לכן אין לקרוא את הנוסחה המפורסמת **"מה שיידרש"** רק כהבטחה פוליטית להגן על האירו; בפירוש המשפטי והמוניטרי בו משתמש הבנק המרכזי האירופי, היא קישרה את שמירת שלמות האיחוד המוניטרי לתפקוד הקונקרטי של תמסורת המוניטרית.

הבחנה זו תהיה בסיסית לכל מה שיבוא לאחר מכן.

הקפיצה המוסדית הראשונה: OMT-מ"מה שצריך" ל

הצעד המשמעותי הראשון התממש ב **-6 בספטמבר 2012** , כאשר מועצת המנהלים הגדירה את התוכנית אפשרה למערכת היורו .(**Outright Monetary Transactions** (OMT -המאפיינים של ה לבצע רכישות בלתי מוגבלות של אג"ח ריבוניות בשוק המשני, תוך התמקדות בעיקר בתקופות פדיון

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

או בקו זהירות ותכבד EFSF/ESM שבין שנה לשלוש, אך רק בתנאי שהמדינה הרלוונטית נכללה בתוכנית [7] .את התנאי הרלוונטי

יש לפרש את המונח "ללא הגבלה" בדייקנות. הבנק המרכזי האירופי לא קבע מראש סכום מקסימלי של ניירות ערך שניתן לרכוש, אך אין פירוש הדבר שהתוכנית הייתה ללא תנאים או שהיא אפשרה לבנק המרכזי לממן כל ממשלה ללא הבחנה. להיפך, התניה הייתה מרכזית: הבנק המרכזי האירופי קישר .במפורש התערבות מוניטרית למסגרת מדיניות כלכלית שהוסכמה באמצעות מנגנוני הסיוע האירופיים [7]

אלמנט זה מדגים הן את אופיו העמוק והן את אופיו המוגבל של השינוי. הבנק המרכזי האירופי הניח לעצמו את היכולת להתערב כנגד דינמיקות שוק שעלולות להנציח את עצמן, אך סירב להפריד לחלוטין את פעולתו מאחריות פיסקלית לאומית. ייצוב מוניטרי ומשמעת פיסקלית שולבו אפוא באותה מסגרת .מוסדית

מעולם לא נוצלו בפועל . תפקידם העיקרי היה OMTs-הנקודה המשמעותית ביותר, עם זאת, היא ש הכריז כי ברשותו כלי פוטנציאלי בלתי מוגבל ומותנה ECB-לשנות את ציפיות השוק. עצם העובדה שה הפחיתה את סבירות ההימור על התפרקות האירו וסייעה לדחוס את רכיב התשואות הריבוניות שתלוי .בחששות מנמיכות מחדש או פיצול

זה ייצג שינוי רדיקלי באופי המדיניות המוניטרית האירופית: **אמינות יכולת ההתערבות עצמה הפכה** . **לכלי של התערבות**

מסמנים את הרגע שבו הבנק המרכזי האירופי החל לרכוש פונקציית ייצוב מערכתית OMTs-במובן זה, ה שהלכה מעבר לקביעה פשוטה של שער הריבית הרשמי, תוך שהוא נותר מעוגן רשמית למנדט המוניטרי .שלו

הבנק המרכזי האירופי כבר לא פעל לבדו: ה-ESM

השינוי המוניטרי של 2012 התרחש במקביל להקמת מוסד נוסף שישנה באופן עמוק את הארכיטקטורה נכנסה לתוקף ב **-27 בספטמבר 2012** , והגוף ESM-של האירו: **מנגנון היציבות האירופי** . אמנת ה החדש נחנך ב **-8 באוקטובר 2012** , והפך לקרן הייצוב הפיננסית הקבועה של גוש האירו והחליף EFSF.[8]-בהדרגה את האופי הזמני של ה

היה תפקיד שונה מזה של הבנק המרכזי האירופי. הוא לא היה בנק מרכזי ולא היה אחראי על ESM-ל ניהול המדיניות המוניטרית; הוא היה ארגון בין-ממשלתי שאחראי על מתן סיוע פיננסי למדינות גוש האירו הנמצאות בקשיים, בתנאים, כאשר הדבר היה הכרחי כדי לשמר את היציבות הפיננסית של האזור [8] .בכללותו

היא חיונית. הבנק המרכזי האירופי יכול היה להתערב בשוק המשני, אך ESM-לבין ה OMT השלמה בין הקרן האירופית יכולה לספק סיוע כספי, בעוד EFSF/ESM; היה צריך לספק תנאי באמצעות תוכנית .שהבנק המרכזי האירופי יכול להתמודד עם דינמיקה מוניטרית ופיננסית לא מסודרת

לפיכך, גוש האירו בנה, חתיכה אחר חתיכה, ארכיטקטורה שבשנת 2011 פשוט לא הייתה קיימת בצורה .שלמה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המשבר משנה את אופיו, וגם את המדיניות המוניטרית: 2013–2014

ברגע שהסיכון המיידי להתפרקות האירו הצטמצם, הבעיה של הבנק המרכזי האירופי לא נעלמה. היא השתנתה.

בשנת 2012, האיום העיקרי היה הפיצול הקיצוני של שווקים ריבוניים.

בשנת 2013 ובמיוחד בשנת 2014, בעיה שונה התבררה יותר ויותר: צמיחה חלשה, אשראי עומד אינפלציה נמוכה באופן מתמשך, ותמסורת מוניטרית עדיין לא שלמה.

לאחר מכן החל הבנק המרכזי האירופי לעבור ממדיניות שמטרתה בעיקר למנוע קריסה פיננסית למדיניות שנועדה לעורר באופן ישיר יותר אשראי, ביקוש ואינפלציה.

הצעד הסמלי הבולט ביותר הגיע ב **5- ביוני 2014** , כאשר מועצת המנהלים הפחיתה את הריבית על פעולות המימון מחדש העיקריות ל **0.15- אחוזים** , את הריבית על מסגרת ההלוואות השולית ל **0.40- אחוזים** , ולראשונה בהיסטוריה של הבנק המרכזי האירופי, הורידה את הריבית על פיקדונות הבנקים במערכת היורו לטריטוריה שלילית, ל **0.10- אחוזים** . [9]

ההחלטה הייתה יוצאת דופן מבחינה היסטורית. בנק מסחרי שהפקיד עודפי נזילות בבנק המרכזי לא קיבל עוד תשואה חיובית, אלא החל לשלם כדי להשאירו ללא פעילות. המטרה הייתה להפוך את צבירת עתודות לפחות רווחית ולחזק את התמריץ להעביר נזילות לאשראי ולנכסים פיננסיים אחרים.

ECB-באותה תקופה, ה **פעולות מימון מחדש ארוכות טווח ממוקדות** (**Targeted Longer-Term Refinancing Operations**), שנועדו לתמרץ באופן ישיר יותר הלוואות בנקאיות לכלכלה הריאלית. המדיניות המוניטרית כבר לא השפיעה רק על מחיר הנזילות לטווח קצר, אלא גם על כמותה, משכה ויעדה.

התפתחות זו חשובה במיוחד עבור איטליה, שבה מימון כלכלי היה תלוי באופן היסטורי הרבה יותר באשראי בנקאי מאשר במערכות אנגלו-סקסוניות, אשר תלויות יותר בשוקי הון. לכן, הפחתה בעלות המימון הבנקאי עלולה להשפיע ישירות על מצבם הפיננסי של עסקים.

איחוד הבנקאות: גם הבנק המרכזי האירופי הופך למפקח

עם זאת, השינוי העמוק ביותר בתפקידו המוסדי של הבנק המרכזי האירופי לא התרחש באמצעות תוכנית רכישת אג"ח, אלא באמצעות הקצאת תפקיד חדש שונה לחלוטין ממדיניות מוניטרית: פיקוח על הבנקים.

המשבר הראה עד כמה קשה לשמור על מטבע יחיד כאשר בנקים ומדינות נותרו קשורים למערכת לאומית. אם בנק נקלע למשבר, המדינה הייתה צריכה לתמוך בו; אם המדינה נחלשה, הבנקים שהחזיקו בסכומים גדולים מחובותיה נענשו בתורם. איחוד הבנקאות נוצר בדיוק כדי לשבור, לפחות באופן חלקי, את הקשר הזה.

תקנה **מספר 1024/2013 של האיחוד האירופי** יסדה את **מנגנון הפיקוח היחיד** , והפקידה בידי הבנק המרכזי האירופי משימות ספציפיות של פיקוח זהיר על בנקים בגוש האירו. [10]

רשמית על עצמו את האחריות על הפיקוח על (ECB) ב **4- בנובמבר 2014,** קיבל הבנק המרכזי האירופי הבנקאות האירופית; בשלב הראשוני שלה, המערכת החדשה סיפקה פיקוח ישיר על **120 קבוצות**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בנקאיות משמעותיות , המייצגות נתח גדול מאוד מנכסי הבנקאות בגוש האירו, בעוד שרשויות לאומיות [11] .המשיכו לפעול במסגרת אותה מערכת עבור מתווכים פחות משמעותיים

.צעד זה משנה באופן איכותי את אופיו של הבנק המרכזי האירופי

המוסד שנבנה בשנת 1999 בעיקר כדי לקבוע את המדיניות המוניטרית ולשמור על יציבות מחירים הפך :כעת בו זמנית ל

- ;הבנק המרכזי של האירו
- ;מנהל מכשירים מוניטריים לא קונבנציונליים
- ;שחקן מרכזי בייצוב השוק
- .המפקח הישיר של הבנקים הגדולים באזור

.היא לא הפכה לממשלה כלכלית אירופאית

אבל זה כבר לא היה רק הבנק המרכזי המינימליסטי שניתן היה לדמיין על ידי התבוננות אך ורק בשיעורים .הרשמיים

מסיכון של פיצול ועד לסיכון של אינפלציה נמוכה מדי

.שנת 2015 מייצגת נקודת מפנה שנייה, משום שאופי הבעיה משתנה שוב

,כאשר הבנק המרכזי האירופי הכריז על תוכנית רכישות הנכסים המורחבת שלו בינואר של אותה שנה הדאגה העיקרית לא הייתה עוד האפשרות המיידית שאיטליה או ספרד יאבדו גישה לשווקים, אלא הסיכון .שתקופה ממושכת של אינפלציה נמוכה מדי תחליש עוד יותר את הביקוש, ההשקעות והציפיות

ב **-22 בינואר 2015,** מועצת המנהלים הכריזה על **תוכנית מורחבת לרכישת נכסים** , שתשלב רכישות קיימות של אג"ח מכוסות וניירות ערך מגובי נכסים עם תוכנית רכישה חדשה של ניירות ערך מהמגזר הציבורי. סך הרכישות יסתכם ב **-60 מיליארד אירו לחודש** ויחלו במרץ 2015, כאשר הכוונה הראשונית יבחין בהתאמה מתמשכת ECB-היא להימשך לפחות עד סוף ספטמבר 2016, ובכל מקרה, עד שה [12] .באינפלציה בהתאם למטרתו

.הקפיצה לעומת 2012 הייתה עצומה

.נתפסו ככלי מותנה שיש להשתמש בו בנוכחות עיוותים חמורים בשוק הריבוני OMTs

תוכנית **רכישות המגזר הציבורי** , במקום זאת, הפכה לחלק מאסטרטגיית מדיניות מוניטרית כללית .עבור כל גוש האירו

.רכישות לא היו קשורות עוד למשבר במדינה ספציפית

.הם נועדו לשנות את התנאים הפיננסיים של הכלכלה כולה

[13] .התוכנית החלה למעשה ב **-9 במרץ** 2015

.בנקודה זו נכנס הבנק המרכזי האירופי באופן מלא לעידן של ההרחבה הכמותית האירופית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

איך עבדה הפחתה כמותית: לא רק קניית אג"ח ממשלתיות

קונה חוב ממשלתי" לא יספיק. מטרת הבנק המרכזי הייתה ECB-לנוסחה "ה APP-עם זאת, צמצום ה .להשפיע על הכלכלה באמצעות מספר ערוצים בו זמנית

כאשר מערכת היורו רכשה כמויות גדולות של ניירות ערך, היא הגבירה את הביקוש לנכסים אלה ונטה להפחית את התשואות שלהם. משקיעים שמכרו אג"ח ממשלתיות יכלו להקצות מחדש הון לאג"ח קונצרניות, מניות, אשראי והשקעות אחרות, ובכך לדחוס את התשואות ברחבי המערכת הפיננסית תיאר תהליך זה באמצעות ערוצי **העברה ישירה, איזון מחדש של תיקי** ECB-באופן רחב יותר. ה [14] . **השקעות ואיתות**

.הערוץ הראשון פעל ישירות על סמך הכותרים שנרכשו

.השני שינה את הרכב תיקי ההשקעות של המשקיעים

.השלישי חיזק את הציפיות שהריביות יישארו נמוכות לתקופה ממושכת

התוצאה הרצויה הייתה הפחתה כללית בעלות ההון, שתאפשר לתמוך באשראי, בהשקעות, בביקוש .ובסופו של דבר באינפלציה

עבור איטליה, ההשפעה הייתה משמעותית במיוחד משום שעלות החוב הריבוני המשיכה להיות מדד מפתח עבור המערכת הפיננסית הלאומית כולה. תשואות נמוכות יותר על חובות ריבוניים הפחיתו את .עלות המימון של הממשלה, אך גם השפיעו על ערך תיקי הבנקים ועל עלויות המימון של הבנקים

.לכן, המדיניות המוניטרית התערבה גם בעקיפין במרחב הפיננסי הלאומי

קנה המידה משתנה שוב: מ-60 ל-80 מיליארד לחודש

במרץ 2016, הגיע הבנק המרכזי האירופי למסקנה כי הצעדים שננקטו עד לאותה נקודה עדיין לא .מספיקים כדי להחזיר את האינפלציה לרמה הרצויה

החודשיות מ **-60 מיליארד אירו ל-80** APP-ב **-10 במרץ 2016,** מועצת המנהלים הגדילה את רכישות ה **מיליארד אירו** , ובמקביל הציגה את **תוכנית רכישות המגזר התאגידי** , שבאמצעותה תתחיל מערכת האירו גם לרכוש אג"ח בדירוג השקעה הנקובות באירו שהונפקו על ידי תאגידים שאינם בנקאיים בגוש [15].האירו

.להרחבה יש חשיבות פוליטית ומוסדית

.כבר לא השפיע רק על מחיר החוב הריבוני (ECB) הבנק המרכזי האירופי

.היא גם נכנסה ישירות לשוק האג"ח הקונצרניות

[15] .המטרה המוצהרת הייתה לחזק את העברת הרכישות לתנאי המימון של הכלכלה הריאלית

באותה חבילה, הבנק המרכזי הוריד עוד יותר את ריבית הפיקדונות ל-– **0.40 אחוז** והציג סדרה חדשה [16] .עם משך זמן של ארבע שנים TLTROs של

:באותה נקודה, המדיניות המוניטרית האירופית פעלה בו זמנית באמצעות

;שיעורים רשמיים קרובים לאפס או מתחתיו

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

;מימון מחדש של בנק לטווח ארוך

;רכישות של אגרות חוב ממשלתיות

;רכישות אג"ח קונצרניות

;רכישות אג"ח מכוסות

;רכישות של ניירות ערך מגובי נכסים

.הנחיות עתידיות לגבי תנאים מוניטאריים עתידיים

.זה כבר לא היה קשור לכלי יוצא דופן אחד

. זה הפך **לארכיטקטורה מוניטרית לא שגרתית באמת**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה - השינוי במכשירי הבנק המרכזי האירופי, 2012–2017

הבעיה טופלה	גודל / תכונה	כלי / החלטה	תַאֲרִיך
פרמיות ריבוניות וסיכון הפיצול	הגנה על שלמות ההעברה הכספית	"מה שיידרש"	26 ביולי, 2012
משבר ריבוני וסיכון של שינוי המטבע	רכישות פוטנציאליות ללא מגבלות מראש, תחת תנאי EFSF/ESM	OMT	6 בספטמבר, 2012
סיוע כספי למדינות גוש האירו	קרן ייצוב קבועה	פעיל ESM	8 באוקטובר, 2012
אינפלציה נמוכה, אשראי חלש	-0.10%	ריבית פיקדונות שלילית	5 ביוני, 2014
העברה לכלכלה הריאלית	מימון מחדש של בנק מכוון אשראי לטווח ארוך	TLTRO	2014
מעגל בנק-מדינה ופרגמנטציה בנקאית	המפקח הישיר של הבנק המרכזי האירופי על כ-120 קבוצות משמעותיות	תפעולי SSM	4 בנובמבר, 2014
אינפלציה נמוכה מדי וביקוש חלש	מיליארד אירו לחודש 60	אפליקציה / מורחבת PSPP	22 בינואר, 2015
דחיסת תשואה ואיזון מחדש של תיק ההשקעות	רכישות ניירות ערך של המגזר הציבורי	סטארט-אפ PSPP לרכישת	9 במרץ, 2015
חיזוק הגירוי המוניטרי	מיליארד אירו לחודש החל 80 מאפריל	אפליקציה מורחבת	10 במרץ, 2016
העברה לחברות	רכישות של אג"ח קונצרניות בדירוג השקעה	CSPP	2016
לינה נוספת	-0.40%	שיעור הפיקדון	2016
שמירה על תנאים פיננסיים נוחים	מיליארד אירו עד מרץ 2017; 60 80 מיליארד אירו לחודש מאפריל עד דצמבר 2017	APP הרחבת	8 בדצמבר, 2016

מקורות: הבנק המרכזי האירופי (ECB), ה-ESM. הנציבות האירופית, [6]–[17].

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הבנק המרכזי האירופי לא שינה רשמית את המנדט שלו

דווקא היקף הצעדים הוא שמחייב הבהרה משפטית מהותית. בין השנים 2012 ו-2017, המנדט העיקרי המשיך להטיל על TFEU-של הבנק המרכזי האירופי **לא נכתב מחדש רשמית** . סעיף 127 לאמנת ה המערכת האירופית של בנקים מרכזיים את המטרה העיקרית של יציבות מחירים ואיפשר, מבלי לפגוע [5] .במטרה זו, תמיכה במדיניות הכלכלית הכללית של האיחוד

.מה שהשתנה היה הקשר בין המנדט למכשירים

במודל המוניטרי הקונבנציונלי יותר, יציבות מחירים יכולה להיות מושגת בעיקר באמצעות שינויים .בשערים הרשמיים

.אחרי המשבר, זה כבר לא הספיק

כאשר שיעורי הריבית מגיעים לרמות הקרובות לאפס, הפחתה נוספת של העלות הרשמית של הכסף מייצרת תשואות שוליות הולכות ופוחתות; יתר על כן, כאשר השווקים מקוטעים, ייתכן שהריבית .הרשמית לא תועבר באופן אחיד

.כל ההיגיון של מכשירים לא קונבנציונליים נובע מתצפית זו

.לכן טען הבנק המרכזי האירופי כי הוא אינו מרחיב את היעד, אלא מרחיב את הכלים הדרושים להשגתו

.הבחנה משפטית זו אינה מבטלת את המשמעות הפוליטית של השינוי

.זה הופך את זה להגדרה מדויקת יותר

ממלווה נזילות למנהל המצב הפיננסי של האזור כולו

בין השנים 2012 ו-2017, מערכת האירו עברה בהדרגה מהשפעה בעיקר על מחיר הנזילות הבנקאית .לטווח קצר מאוד להשפעה על טווח רחב הרבה יותר של המבנה הפיננסי

- .היא פועלת על סמך ציפיות הקשורות לחוב ריבוני OMTs בעזרת
- .עם ריביות שליליות, עלות הנזילות העודפת משתנה
- .זה משפיע ישירות על מימון בנקאי לטווח ארוך TLTROs עם
- .היא מתערבת בתשואות החוב הציבורי PSPP-באמצעות תוכנית ה
- .היא נכנסת לשוק האג"ח הקונצרניות ,CSPP-עם ה
- .בעזרת הנחיות קדימה, היא מכוונת את הציפיות לגבי תנאים מוניטאריים עתידיים
- .היא מקבלת בו זמנית תפקיד של פיקוח על הבנקים ,SSM-עם ה

.קשה לדמיין שינוי מוסדי עמוק יותר ללא תיקון רשמי לאמנות

הבנק המרכזי האירופי הופך בהדרגה למוסד המסוגל להשפיע לא רק על שער החליפין בן לילה, אלא על .כלל **מבנה התנאים הפיננסיים** בגוש האירו

ההשפעה על האשראי: ייצוב מוניטרי נכנס לכלכלה הריאלית

,הבנק המרכזי האירופי עצמו העריך, בשנת 2016, כי הצעדים שהונהגו מאז יוני 2014 - ריביות נמוכות הביאו לירידה בעלויות המימון של הבנקים ולהעברה הדרגתית של תנאים נוחים יותר - TLTRO ו-APP [17] .לכיוון הריביות המוחלות על עסקים ומשקי בית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

נקודה זו מרכזית משום שהיא מאפשרת לנו להבין כיצד מדיניות מוניטרית חדלה להיתפס אך ורק דרך המרווח.

בשנים 2011-2012, ההצלחה נמדדה בעיקר על פי האם שוקי האג"ח הריבוניים האיטלקיים או הספרדיים יכלו להתייצב.

בשנים 2015-2016 השאלה הייתה שונה: האם תנאים פיננסיים נוחים יותר החלו לייצר שוב אשראי?

הבנק המרכזי בחן את עלויות המימון, שיעורי ההלוואות, זמינות האשראי וציפיות האינפלציה.

יציבות מערכתית הפכה אפוא לתנאי ביניים דרכו ניתן לשאוף ליציבות מחירים.

ממצב חירום לנורמליזציה של אי-קונבנציונליות: 2016–2017

ההחלטה מ **-8 בדצמבר 2016** מייצגת אולי את הנקודה הטובה ביותר להבין עד כמה הפרדיגמה השתנתה.

הבנק המרכזי האירופי הודיע כי רכישות האג"ח יימשכו בקצב של **80 מיליארד אירו לחודש עד סוף מרץ 2017** , או ולאחר מכן יימשכו בקצב של **60 מיליארד אירו לחודש מאפריל ועד סוף דצמבר** . מעבר לכך במידת הצורך, עד שמועצת המנהלים תבחין בהתאמה מתמשכת באינפלציה בהתאם ליעדה. [18]

באותה נקודה, קניית נכסים בשווי מאות מיליארדים לא הוצגה עוד כתגובה לפאניקה מיידית.

זה היה חלק מאסטרטגיה מוניטרית רב שנתית.

אי-קונבנציונליות הפכה, לפחות באופן זמני, לנורמלי החדש.

שינוי פוליטי: עלות החוב הלאומי נכנסת לתחום פעילותו של הבנק המרכזי האירופי

להתפתחות זו היו באופן בלתי נמנע השלכות פוליטיות, גם אם הבנק המרכזי האירופי המשיך לפעול במסגרת מנדט מוניטרי ולא כרשות פיסקלית.

כאשר בנק מרכזי קונה כמויות גדולות של אג"ח ריבוניות, הוא מוריד את התשואות, משנה את ביקוש המשקיעים ומשפיע ישירות על העלות שבה ממשלות יכולות לממן את עצמן מחדש.

היא לא מחליטה רשמית כמה הוצאות ציבוריות איטליה צריכה להוציא.

אבל זה משנה את המחיר הפיננסי של ההחלטה הזו.

זה חשוב במיוחד במדינה עם חוב גבוה מאוד. הפרש של כמה עשרות או מאות נקודות בסיס, אם נשמר מספיק זמן ומיושם בהדרגה על הנפקות חדשות, יכול להתבטא במיליארדים רבים של הוצאות ריבית.

לכן, למדיניות המוניטרית האירופית יש משמעות פיסקלית עקיפה.

כותב את חוק התקציב ECB-לא בגלל שה.

אלא משום שהיא קובעת חלק מתנאי השוק שבהם יש לממן את החוק הזה.

האם הבנק המרכזי האירופי הופך אפוא ל"מוסד ליציבות מערכתית"?

יש להשתמש בהגדרה בזהירות, אך היא מתארת טרנספורמציה של ממש.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הבנק המרכזי האירופי אינו הופך רשמית למשרד כלכלי פדרלי ואינו מקבל מנדט כללי להבטיח את יציבותו של כל שוק.

אבל בין 2012 ל-2017 היא קיבלה על עצמה תפקידים וכלים שבאמצעותם יציבותה של המערכת הפיננסית של האירו כולה הפכה לבלתי נפרדת יותר ויותר מימוש המדיניות המוניטרית.

מפחיתים את הסיכון לפיצול ריבוני OMTs.

הקלה כמותית מפחיתה את הסיכון לדפלציה ולדחיסת ביקוש מתמשכת.

מצמצם את הפיצול של הפיקוח הבנקאי SSM-ה.

מספק יכולת קבועה לסייע למדינות החברות ESM-ה.

מנגנון הפתרון היחיד העתידי יוסיף מסגרת משותפת לניהול משברי בנקאיים.

מה שנוצר אינו מוסד-על יחיד, אלא **ארכיטקטורה מערכתית** שבה הבנק המרכזי האירופי תופס מקום מרכזי.

אבל כוחו ממשיך להיות מוגבל במקצת

בדיוק מסיבה זו, יהיה זה שגוי לעבור מהפרשנות הקודמת - הבנק המרכזי האירופי חלש מדי - לקיצוניות ההפוכה, ולדמיין אותו כמוסד המסוגל לפתור באופן עצמאי כל בעיה כלכלית.

- מדיניות מוניטרית יכולה לשנות את התנאים הפיננסיים.
- זה לא יכול ליצור פרודוקטיביות.
- זה יכול להפוך השקעה לכדאית.
- אי אפשר לאלץ חברה לעשות את זה.
- זה יכול לספק לבנקים נזילות לטווח ארוך.
- היא לא יכולה ליצור ביקוש לאשראי במקום שבו אינו קיים.
- זה יכול ללחוץ על התשואה על אג"ח ממשלתיות.
- זה לא יכול לשנות את הרכב הוצאות הממשלה.
- זה יכול לקנות זמן.
- אי אפשר להחליט איך ינוצל הזמן הזה.

על גבול זה טמון הקשר האמיתי בין הבנק המרכזי האירופי לפוליטיקה הלאומית לאחר 2012.

הבנק המרכזי יכול לבטל או לצמצם חלק מהתנאים הפיננסיים שהפכו את הממשל לכמעט בלתי אפשרי במהלך המשבר.

אבל, ברגע שמוסר המגבלה המיידית של ההתפשטות, הבעיות המבניות חוזרות לחלוטין לתחום הפוליטי.

המקרה האיטלקי: מהתפשטות לצמיחה

עבור איטליה, מעבר זה בולט במיוחד.

בשנת 2011, העדיפות המיידית הייתה למנוע מהתשואות העולות לגרום למשבר מימון מחדש.

אחרי 2012 הבעיה משתנה בהדרגה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

יהפוך את חומת האש האירופית ESM-אם הבנק המרכזי האירופי יסייע לצמצם את המרווח, אם ה לאמינה יותר, אם איחוד הבנקאות יפחית בהדרגה את הסיכון הבנקאי, ואם הקלה כמותית תוריד את .עלות ההון, אזי חולשתה של איטליה לא תוכל להיות מוסברת עוד אך ורק על ידי חוסר יציבות פיננסית

:הם הופכים שוב למרכזיים

- ;פְּרִיזְן
- ;השקעות
- ;שוק העבודה
- ;מינהל ציבורי
- ;צדק אזרחי
- ;מערכת הבנקאות
- ;הון אנושי
- ;חדשנות
- .תַּחֲרוּת

. זוהי הסביבה שבה שולטים **אנריקו לטה, מתיאו רנצי ופאולו ג'נטילוני**

.זה כבר לא האירו של נובמבר 2011

זהו איחוד מוניטרי הנתמך על ידי מכשירים שלא היו קיימים או שעדיין לא היו בעלי אותה עוצמה שלוש .שנים קודם לכן

- .עלות ההון נמוכה יותר
- .הסיכון לפירוק מיידי של האירו נמוך בהרבה
- .הבנק המרכזי האירופי הפך לאגרסיבי יותר
- .פעיל ESM-ה
- .איחוד הבנקאות עולה לפעילות

.אבל דווקא היציבות הגדולה יותר הזו היא שמעבירה את הנטל הפוליטי

.כאשר המרווח כבר לא שולט בכל החלטה, קשה יותר לייחס צמיחה חלשה אך ורק לפאניקה פיננסית

יציבות כבירה פוליטית זמנית

:באמצעות נוסחה מדויקת יותר ECB-לכן, ניתן לתאר את ההשפעה האמיתית של הטרנספורמציה של ה . היא מייצרת **זמן ומרחב פיננסיים**

- זמן משום שהוא מפחית את הסיכון שמשבר אמון יאלץ ממשלות לקבל החלטות מיידיות תחת .לחץ השוק
- .מרחב מכיוון שריבית נמוכה מפחיתה את העלות השולית של המימון
- .אבל לזמן ולמרחב יש ערך רק אם הם מומרים ליכולת ייצור
- .תקופה של תשואות נמוכות יכולה לשמש להפחתת חובות
- .או להגדיל את ההוצאות השוטפות
- .ניתן להשתמש בו לבניית תשתיות
- .או פשוט לדחות רפורמות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

- .זה יכול לאפשר לעסקים להשקיע
- .אבל זה לא מבטיח שהם יעשו זאת

.דווקא הבחנה זו היא שהופכת את התקופה 2013–2017 לחשובה כל כך בהיסטוריה האיטלקית

.המשבר המוניטרי הגדול נשלט בהדרגה

.השאלה היא מה לעשות עם היציבות שהושגה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה - מסיכון מערכתי לייצוב: כיצד משתנה תפקיד הבנק המרכזי האירופי

לְהַגבִּיל	תפקיד מהותי של הבנק המרכזי האירופי	מכשיר מרכזי	בעיה דומיננטית	שְׁלָב
כלים עדיין נתפסים כמוגבלים	הימנעו מקריסת שידור	SMP, מימון מחדש יוצא דופן	פרגמנטציה וסיכון ריבוני	**2011–אמצע 2012**
צורך בכלי תפעולי	שינוי הציפיות לגבי יכולת ההפיכות של האירו	מה שזה לא יהיה	סיכון של פירוק האירו	**קיץ 2012**
דורש תוכנית EFSF/ESM	גיבוי מותנה לשווקים ריבוניים	OMT	פרסים ריבוניים עצמאיים	**ספטמבר 2012**
השידור עדיין לא הושלם	הפחתת עלות ההון	ריביות נמוכות, הנחיות קדימה	אשראי חלש ואינפלציה נמוכה	**2013–2014**
זה תלוי בבקשת האשראי	דחיפת נזילות לכלכלה הריאלית	ריבית פיקדונות שלילית, TLTRO	נזילות סרק ואשראי חלש	**יוני 2014**
זה לא מחליף את המדיניות הפיסקלית	פיקוח על בנקאות על-לאומית	SSM	פיצול בנקאי	**נובמבר 2014**
סיכונים של עיוות נכסים	להפחית את התפוקות ולעודד את הביקוש	PSPP / APP, 60 מיליארד אירו לחודש	סיכון לאינפלציה נמוכה מדי	**2015**
תשואות שוליות פוחתות	התערבות בנושא חוב ציבורי ואשראי פרטי	80 APP מיליארד אירו, CSPP, TLTRO II	האינפלציה עדיין לא מספקת	**2016**
היכונו לנורמליזציה עתידית	להאריך את תנאי ההסתגלות	60 מיליארד אירו לחודש	התאוששות אך האינפלציה עדיין מתחת ליעד	**2017**

הרצף חושף שינוי מהותי: **הבנק המרכזי האירופי אינו נוטש את יציבות המחירים; הוא מגיע למסקנה שכדי להגן עליה, עליו להגן על תפקוד המערכת שדרכה פועלת המדיניות המוניטרית** .

זהו המובן המחמיר ביותר של המעבר מבנק מרכזי של יציבות מחירים למוסד של יציבות מערכתית.

לא תחליף למנדט.

הרחבה של הכלים הדרושים כדי להפוך אותו ליעיל.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 15

[1] מריו דראגי - נאום בכנס ההשקעות העולמי בלונדון ב-26 ביולי 2012, בו ניסח את עקרון "מה שצריך".

הבנק המרכזי האירופי - מילה במילה של דבריו של מריו דראגי, 26 ביולי 2012

[2] הבנק המרכזי האירופי - מאפיינים טכניים של עסקאות מוניטריות ישירות מיום 6 בספטמבר 2012, והיעדר מגבלה כמותית קבועה EFSF/ESM כולל התניה של.

הבנק המרכזי האירופי - מאפיינים טכניים של עסקאות מוניטריות ישירות

[3] הבנק המרכזי האירופי - החלטה מ-22 בינואר 2015 להרחיב את תוכנית רכישת הנכסים כך שתכלול אג"ח ממשלתיות, עם סך רכישות ראשוניות של 60 מיליארד אירו לחודש.

הבנק המרכזי האירופי - תוכנית רכישת נכסים מורחבת, 22 בינואר 2015

[4] והשקת תוכנית הרכישות של המגזר APP-הבנק המרכזי האירופי - דוח שנתי 2015: יישום ה הציבורי. במרץ 2015

הבנק המרכזי האירופי - דוח שנתי 2015

[5] האיחוד האירופי - סעיף 127 לאמנת תפקוד האיחוד האירופי. המטרה העיקרית של ה-ESCB נותרה שמירה על יציבות מחירים; מבלי לפגוע במטרה זו, הוא יתמוך במדיניות הכלכלית הכללית באיחוד.

[6] הבנק המרכזי האירופי - מריו דראגי, כנס השקעות עולמי, לונדון, 26 ביולי 2012. קשר בין פרמיות ריבוניות מוגזמות, תפקוד לקוי של ערוץ ההעברה המוניטרית ומנדט הבנק המרכזי האירופי; התערבות שנודעה בנוסחה "מה שצריך".

[7] הבנק המרכזי האירופי - מאפיינים טכניים של עסקאות כספיות ישירות, 6 בספטמבר 2012. רכישות בשוק המשני, מועדי פדיון בעיקר בין שנה לשלוש, והיעדר EFSF/ESM, תנאי OMTs, מבנה מגבלה כמותית מראש.

[8] בשנת 2012. האמנה **ESM-מנגנון היציבות האירופי – כניסה לתוקף ותחילת פעילותו של ה** נחנך ב-8 באוקטובר כמתקן ייצוב פיננסי קבוע עבור גוש ESM-נכנסה לתוקף ב-27 בספטמבר 2012 וה האירו.

[9] הבנק המרכזי האירופי - החלטות מדיניות מוניטרית מיום 5 ביוני 2014. ריבית MRO על 0.15%, מתקן הלוואות שוליות על 0.40% ומתקן פיקדונות על −0.10%, הריבית השלילית הראשונה בתולדות הבנק המרכזי האירופי.

[10] האיחוד האירופי - תקנה מס' 1024/2013 בנושא מנגנון הפיקוח היחיד. בסיס משפטי למערכת הפיקוח הבנקאית האירופית המופקדת בידי הבנק המרכזי האירופי ובידי הרשויות הלאומיות (ECB).

[11] הבנק המרכזי האירופי - מנגנון פיקוח יחיד נכנס לפעולה, 4 בנובמבר 2014. הבנק המרכזי האירופי מקבל על עצמו את האחריות על הפיקוח הבנקאי בגוש האירו, עם פיקוח ישיר ראשוני על כ-120 קבוצות משמעותיות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הבנק המרכזי האירופי - תוכנית רכישת נכסים מורחבת, 22 בינואר 2015. השקת תוכנית **[12]** הרחבה כמותית אירופית עם רכישות כוללות של ניירות ערך ציבוריים ופרטיים של 60 מיליארד אירו לחודש.

הבנק המרכזי האירופי - תוכנית רכישות ניירות ערך מהמגזר הציבורי. רכישות ניירות ערך **[13]** מהמגזר הציבורי החלו ב-9 במרץ 2015.

הבנק המרכזי האירופי - ניתוח ערוצי תמסורת של צעדים לא קונבנציונליים, 2015. תמסורת **[14]** ישירה, איזון מחדש של תיקי השקעות ואיתות כערוצים העיקריים שדרכם רכישות השפיעו על התנאים הפיננסיים.

והכנסת תוכנית הרכישות של המגזר התאגידי, 10 APP-הבנק המרכזי האירופי - הרחבת ה [15] במרץ 2016. עלייה ברכישות החודשיות מ-60 מיליארד אירו ל-80 מיליארד אירו ורכישת אג"ח קונצרניות בדירוג השקעה.

,הבנק המרכזי האירופי - חבילה מוניטרית ממרץ 2016. קיצוץ ריבית הפיקדונות ל--0.40% **[16]** בשיעור של 80 מיליארד אירו לחודש והכנסת APP, חדשה לארבע שנים TLTRO סדרת CSPP.

הבנק המרכזי האירופי - עלון כלכלי, 2016. הערכת ההשפעה של הצעדים שהונהגו מאז יוני **[17]** על עלויות המימון של הבנקים ועל שיעורי הריבית על הלוואות למשקי בית ולחברות 2014.

הבנק המרכזי האירופי-APP - החלטות מדיניות מוניטרית מ-8 בדצמבר 2016. המשך ה **[18]** בשיעור של 80 מיליארד אירו לחודש עד מרץ 2017 ולאחר מכן הפחתה ל-60 מיליארד אירו לחודש מאפריל עד דצמבר 2017, עם אפשרות להארכה במידת הצורך.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 16

לטה, רנצי וג'נטילוני - רפורמה באיטליה בתוך גוש האירו

כאשר אנריקו לטה מונה להקים ממשלה באביב 2013, איטליה כבר לא הייתה בשיא המתח הפיננסי שאפיין את נובמבר 2011. היא גם לא התגלתה מהמשבר הכלכלי שתקופה זו יצרה והחמירה. מאחורי ,הצמצום ההדרגתי של הפער, איטליה נותרה מדינה שאיבדה חלק משמעותי מתפוקתה התעשייתית חוותה שני מיתונים בפחות מחמש שנים, צברה מסה עצומה של הלוואות לא מתפקדות במערכת הבנקאית, וחוותה עלייה באבטלה שפגעה קשה במיוחד בצעירים ובדרום איטליה. הייצוב שהובטח על ידי העמדה החדשה של הבנק המרכזי האירופי שינתה את הסיכון הפיננסי, אך לא מחקה את השאלה הכלכלית הבסיסית: כיצד להפוך אמינות חיצונית חדשה לצמיחה פנימית מבלי לפתוח מחדש באופן מיידי .את הסכסוך עם הכללים הפיסקליים האירופיים

.זוהי הבעיה המאחדת, מעבר לחילוקי דעות פוליטיים ואישיים עמוקים, את ממשלות לטה, רנצי וג'נטילוני אף אחת מהשלוש לא מפקפקת ברצינות בחברותה של איטליה בגוש האירו, אף אחת מהן לא מבססת את מדיניותה הכלכלית על אפשרות של ניתוק מהאיחוד המוניטרי, וכולן מבקשות, בדרכים שונות, לנצל את המרווחים הזמינים בארכיטקטורה האירופית כדי להפחית את האופי המגביל הבלעדי של המדיניות הכלכלית שננקטה בשלב החריף ביותר של המשבר. לכן, המשכיות טמונה בניסיון להעביר את המוקד מהחירום הפיננסי לצמיחה; ההבדל נוגע לרמת השאפתנות הפוליטית, למהירות הרפורמות ולקשר שכל .ממשלה בונה עם הפרלמנט, בריסל והקונצנזוס הפנימי

לטה נולד בתוך משבר פוליטי שנוצר עקב בחירות פברואר 2013, שלא הניבו רוב הומוגני בסנאט והפכו את הקמתה של ממשלת קואליציה רגילה על פי מערכי בחירות מסורתיים לבלתי אפשרית. הרשות המבצעת החדשה זכתה באמון הסנאט ב **-30 באפריל 2013 עם 233 קולות בעד, 59 נגד ו-18 נמנעים** ,באמצעות רוב שאיחד את המפלגה הדמוקרטית, "עם החופש", "בחירה אזרחית" ומרכיבים אחרים , בעוד ש"תנועת חמשת הכוכבים" ו"שמאל חופש אקולוגיה" הצביעו נגד והליגה הצפונית נמנעה. לטה עצמו הגדיר את ממשלתו כניסוי שנולד במצב חירום ושבריריות מוסדית, תוך התעקשות על הצורך לבנות [1] .מחדש את האמון, התעסוקה ויכולת קבלת ההחלטות של המדינה

,ההקשר הכלכלי שבו פעלה הממשלה היה עדיין חלש ביותר. המיתון נמשך, הביקוש המקומי נותר דחוס והבנקים נאבקו להתמודד עם ההידרדרות באיכות האשראי שהצטברה בשנים הקודמות. בדו"ח השנתי שלו לשנת 2013, תיאר בנק איטליה כלכלה שעדיין נמצאת בהתכווצות, אם כי עם סימנים של התייצבות [2] .הדרגתית בחלק האחרון של השנה, בעוד שהביקוש מחו"ל היווה אחת התומכות הבודדות הזמינות

האתגר של ממשלת לטה היה, אם כן, לנסות לשנות את הרכב המדיניות הכלכלית מבלי לסכן את הקונסולידציה הפיסקלית שתספיק כדי לשמר את הביטחון שהוחזר במחיר כבד בתקופת מונטי. היציאה מהליך הגירעון המוגזם בשנת 2013 הייתה הישג משמעותי דווקא משום שהיא, תיאורטית, החזירה למדינה חופש פעולה גדול יותר בפרשנות הכללים האירופיים, אך החוב המשיך לגדול והמומנטום .הכלכלי היה חלש מדי מכדי שניתן יהיה להשתמש בחופש פעולה זה ללא זהירות

עידן לטה התאפיין אפוא פחות ברפורמה כלכלית גדולה אחת ויותר ברפורמה שלאחר מכן, ויותר בניסיון להוביל את הכלכלה אל מחוץ למיתון, תוך טיפול בו זמנית בפיגורים במינהל הציבורי, ארנונה, תעסוקת צעירים ואשראי. הבעיה הפוליטית, לעומת זאת, הייתה משמעותית לא פחות מהבעיה הכלכלית: רוב

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

שנוצר משיתוף פעולה של מתנגדים ממערכת הבחירות הקודמת החזיק בלגיטימציה פרלמנטרית מלאה .אך יכולת מוגבלת מאוד לבנות חזון פוליטי משותף לטווח בינוני

.דווקא שבריריות זו היא שפותחת את הדרך להאצה המאוחרת יותר של רנצי

רנצי והבטחת המהירות

מטאו רנצי הגיע לפלאצו צ'יג'י בפברואר 2014 והציג את איטיותם של המוסדות האיטלקיים כאחת הבעיות העיקריות שיש לתקן. נאומו הפרוגרמטי לסנאט, ב **-24 בפברואר 2014** , התעקש על הצורך ב"בחירות רדיקליות", לוח זמנים של רפורמות ובמחוקק המסוגל להגיע לשנת 2018 באמצעות התערבויות בנושאי מיסוי, שוק העבודה, מינהל ציבורי, משפט ומוסדות; הוא גם ציין כעדיפויות מיידיות את ביטול החסימה של תשלומי מינהל ציבורי לעסקים, תמיכה באשראי לעסקים קטנים ובינוניים [3] . והפחתת טריז המס. הסנאט העניק את אמונו עם **169 קולות בעד ו-139 קולות נגד**

ההבדל עם לטה לא היה אפוא רק קשור לדורות או לתקשורת. רנצי ביסס את האסטרטגיה שלו על הרעיון שהצמיחה האיטלקית נפגעה לא רק מביקוש לא מספק שנוצר עקב המשבר, אלא משילוב של נוקשות .מוסדית ומבנית שהפכו את המדינה לפחות מסוגלת להפוך את היציבות האירופית להשקעות ותעסוקה במובן זה, האג'נדה שלו ייצגה תגובה פוליטית ישירה לבעיה שהועלתה בפרקים הקודמים: איטליה השיגה ריביות נמוכות ויציבות מוניטרית, אך טרם הוכיחה את יכולתה להגדיל את הפריון שלה בצורה .מספקת

לפיכך, המדיניות הכלכלית של רנצי ביקשה לשלב תמיכה מרחיבה יחסית בביקוש המקומי עם סדרה של רפורמות בצד ההיצע. הצעד שיהפוך לסמלית ביותר בחזית הראשונה היה מה שנקרא **בונוס של 80 יורו** שהוצג בשנת 2014 כזיכוי מס לעובדים בקבוצות הכנסה מסוימות. לצעד הייתה מטרה פוליטית וכלכלית , כפולה: להגדיל את ההכנסה הפנויה של חלק משמעותי מהעובדים ולתמוך בצריכה לאחר שנים של .התכווצות בביקוש המקומי

הוויכוח סביב הבונוס הוא סמלי משום שהוא מדגים שוב את הקושי בהערכת מדיניות על סמך אינדיקטור יחיד. הפחתה בנטל המס על בעלי הכנסה נמוכה ובינונית יכולה להגדיל את הצריכה באופן משמעותי יחסית אם למוטבים יש נטייה חזקה להוציא את ההכנסה הנוספת; עם זאת, ייתכן שתהיה לה השפעה מוגבלת יותר אם היא נתפסת כזמנית או אם משקי בית משתמשים בחלק מההטבה כדי לבנות מחדש חסכונות לאחר שנים של משבר. לכן, ההערכה אינה יכולה להתבסס אך ורק על העלות ברוטו של המהלך או על האם הצריכה גדלה בתקופה שלאחר מכן, מכיוון שגם המדיניות המוניטרית, הביטחון, התעסוקה .ותנאי האשראי השתנו במקביל

אולי האלמנט המעניין ביותר מבחינה פוליטית הוא אלמנט נוסף: ממשלת רנצי ניסתה במכוון לשנות את תדמית המדיניות הכלכלית האיטלקית, ועברה מהרטוריקה של הקרבה הנדרשת כדי לשמר את היציבות .הפיננסית לזו של החזרת הכנסה למשפחות ורפורמות שנועדו להניע מחדש את הצמיחה והתעסוקה

חוק התעסוקה: רפורמה בשוק העבודה לשיפור התמריצים העסקיים

הצעד המבני המשמעותי ביותר של ממשלת רנצי היה **חוק התעסוקה** , שנבנה באמצעות חוק האצלת עובדים מס' 183 משנת 2014 וסדרה של צווים חקיקתיים לאחר מכן. צו חקיקה מס' 23 מיום **4 במרץ** הציג את חוזה העבודה הקבוע עם הגנות גוברות על מערכות יחסים חדשות, תוך שינוי עמוק של **2015** ההשלכות של פיטורים שלא כדין וצמצום, בהשוואה למערכת הקודמת, התחום שבו החזרה לעבודה [4] .היוותה את ההגנה הרגילה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

יש לקרוא את הרפורמה יחד עם ההקלה בתשלומי הביטוח הלאומי שליוותה את העסקת עובדים קבועים באותה תקופה, משום שהפרדת שני הכלים מייצרת הערכה מטעה של מגמות התעסוקה. חלק מהעלייה בחוזים הקבועים ב-2015 וב-2016 שיקף את היתרונות הכלכליים של ההקלה בביטוח הלאומי, החדה בעוד שחלק ניתן היה לייחס לחקיקה החדשה של הביטוח הלאומי, וחלק להתאוששות הכלכלית המתקדמת.

הבנק המרכזי של איטליה, שניתח את שוק העבודה בשנת 2016, ציין כי הרחבת התעסוקה שהחלה במחצית השנייה של 2014 התרחבה גם לקטגוריות שנפגעו ביותר מהמיתון הארוך, וכי במגזר הפרטי מספר העובדים חזר לרמות שלפני המשבר, נתמך באופן משמעותי על ידי תשלומי ביטוח לאומי בחוזים קבועים; עם זאת, הוא ציין כי עם ההפחתה ההדרגתית של התמריצים, קצב הצמיחה במשרות הקבועות הפך למתון יותר, וכי בחודשים הראשונים של 2017 נתמכה תעסוקה חדשה בעיקר על ידי חוזים לתקופה קצובה. [5]

שחזור זה חשוב משום שהוא מונע מאיתנו לייחס את כל התאוששות התעסוקה לחוק התעסוקה, וגם לא להכחיש כל השפעה של הרפורמה. מוסדות כלכליים, תמריצים והמחזור פעלו בו זמנית.

הבעיה העמוקה יותר, עם זאת, נגעה לפריון. שוק עבודה גמיש יותר יכול להפחית את עלות הגיוס הצפויה, אך הוא אינו מבטיח שהתפקיד החדש יהיה פרודוקטיבי מאוד, שהחברה תשקיע בהון, או שהעובד יקבל הכשרה מספקת. הסיכון, המשמעותי במיוחד במערכת כמו זו של איטליה, הוא שגמישות מאפשרת צמיחה כמותית של תעסוקה מבלי לייצר עלייה מקבילה בערך המוסף לשעת עבודה.

זה בדיוק מה שהופך את הערכת חוק התעסוקה לבלתי נפרדת מהסוגיה התעשייתית והייצורית הנדונה בחלק ג'.

הבנק המרכזי האירופי יוצר סביבה פיננסית חדשה בעוד רומא מבקשת לרפורמה בכלכלה הריאלית.

סדר היום של רנצי חופף מבחינה זמנית לתפנית המרחיבה ביותר במדיניות המוניטרית האירופית. בינואר 2015, הודיע הבנק המרכזי האירופי על תוכנית רכישות מורחבת של 60 מיליארד יורו לחודש, כולל אג"ח ריבוניות, ובמרץ הוא החל לרכוש את תוכנית הרכישות של המגזר הציבורי. [6]

עבור איטליה, צירוף מקרים זה היה חיובי במיוחד. עלות החוב ירדה, מצבם הפיננסי של הבנקים השתפר, והתאוששות גוש האירו בכללותו הגבירה גם היא את הביקוש החיצוני. לכן, מבחינה מתודולוגית, בלתי אפשרי להעריך את הצמיחה של 2015–2017 כתוצאה בלעדית של רפורמות לאומיות, משום שהמדיניות המוניטרית המרחיבה במיוחד של הבנק המרכזי האירופי והמחזור הכלכלי האירופי המשתפר היו מרכיבים מרכזיים בסביבה שבה הרפורמות השפיעו.

יחד עם זאת, יהיה זה שגוי באותה מידה לייחס כל שיפור באיטליה לבנק המרכזי האירופי. הבנק המרכזי פעל בכל מדינות גוש האירו, ואם חלק מהכלכלות צמחו מהר יותר מאחרות, ההבדל היה תלוי גם במבנה הייצור, בתנאים הפיסקליים, במערכת הבנקאות, בהשקעות וברפורמות המקומיות.

נתוני החשבונות הלאומיים מראים התאוששות הדרגתית אך לא מתפרצת: על פי הערכות שעודכנו לאחר מכן על ידי ISTAT, התמ"ג הריאלי של איטליה גדל ב **-0.9 אחוזים בשנת 2015** , ב **-1.1 אחוזים בשנת 2016** וב **-1.6 אחוזים בשנת 2017.** [7] שיעורים אלה ייצגו שינוי ברור מהמיתון, אך נותרו לא מספיקים כדי למחוק במהירות את הפער שהצטבר במהלך המשבר הכפול.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

זוהי אחת הנקודות שבהן ההערכות הפוליטיות חלוקות ביותר. עבור הממשלה ותומכי הרפורמה, איטליה סוף סוף הפכה את המגמה, הגדילה את התעסוקה והצמיחה תוך שמירה על יציבות פיננסית. מבקרים טענו כי ההתאוששות היא בעיקר תוצר של המחזור הכלכלי האירופי, הרחבה כמותית וריביות נמוכות במיוחד, בעוד שהפריון וההשקעות נותרו חלשים מכדי לדבר על שינוי מבני אמיתי.

שתי הפרשנויות מכילות אלמנטים תואמים. מדיניות יכולה לתרום להתאוששות מבלי להיות הגורם היחיד לה, והתאוששות אמיתית יכולה להיות בו זמנית חלשה מדי מכדי לפתור בעיות מבניות בנות עשרות שנים.

הרפורמה בבנקים הפופולריים והניסיון למודרניזציה של האשראי

השינוי באיטליה לא השפיע רק על התעסוקה. בשנת 2015, הממשלה התערבה גם במערכת הבנקים הקואופרטיבים הגדולים, וחייבה בנקים קואופרטיבים עם נכסים העולים על סף מסוים להפוך לחברות מניות משותפות ושינתה מבנה ממשל המבוסס היסטורית על הצבעה לנפש.

הרפורמה הייתה חלק מתהליך רחב יותר המתואר בפרק 11: איחוד בנקאות, פיקוח אחיד, הצורך לגייס הון בשוק ולחץ ליעילות רבה יותר של מתווכים. הרציונל היה שקבוצות בנקאיות שהפכו לבלתי-ארציות בהיקף לאומי לא יכלו עוד לפעול עם מבנה ממשל שתוכנן במקור עבור בנקים מקומיים משותפים, במיוחד כאשר הגישה להון פרטי הפכה חיונית לטיפול בהלוואות פגומות ובדרישות זהירות מחמירות יותר ויותר.

זוהי דוגמה משמעותית לאופן שבו ייצוב אירופה עיצב רפורמות לאומיות. איטליה כבר לא פעלה במערכת שבה הרגולטור הלאומי יכול היה להתייחס לבנקאות כבעיה מקומית בלבד: קבוצות גדולות היו כפופות לפיקוח הבנק המרכזי האירופי, והיכולת להזרים הון מחדש בשוק הפכה למרכיב מפתח ביציבות האזור כולו.

רפורמה חוקתית: כאשר מודרניזציה מוסדית הופכת למשאל עם

שאיפתו של רנצי, עם זאת, התרחבה הרבה מעבר לכלכלה. התזה הפוליטית של הממשלה הייתה שיכולת הצמיחה הנמוכה של איטליה נובעת גם מאיטיות תהליך קבלת ההחלטות, מפיצול הסמכויות בין הממשלה המרכזית לאזורים, ומשוויון בין שתי הבתים. מתוך אמונה זו צמח פרויקט הרפורמה החוקתית שחזה, בין היתר, את ביטול השוויון בין שתי הבתים, טרנספורמציה משמעותית של הסנאט, ביטול תיקון של סעיף 5 (CNEL) המועצה הלאומית לעניינים כלכליים ומוניטריים.

הנוסח אושר על ידי הפרלמנט, אך לאחר שלא הגיע לרוב הדרוש כדי להימנע ממשאל עם לאישור, הוא הוגש לבוחרים ב **-4 בדצמבר 2016.** משרד הפנים רשם אחוז הצבעה כולל של **65.47 אחוזים** ; התוצאה הייתה דחייה חד משמעית של הרפורמה. [8]

המשמעות הפוליטית של התוצאה חרגה מעבר לתוכן החוקתי שלה, משום שרנצי קשר את גורל ממשלתו באופן הדוק להצבעה. לאחר התוצאות, הוא הודיע על התפטרותו, והפך משאל עם על מבנה המוסדות לפסק דין שהשפיע ישירות על הממשלה.

ההחלטה להתאים אישית את ההצבעה חשובה להבנת סופה של ממשלת רנצי, אך אין לפרש את התוצאה באופן אוטומטי כמשאל עם על מדיניותו הכלכלית, מכיוון שבוחרים היו יכולים להצביע נגד מסיבות חוקתיות, פוליטיות, מפלגתיות או אישיות שונות מאוד. זהו בדיוק סוג המצב שבו ייחוס ההצבעה למניע קולקטיבי יחיד יהיה שגוי מבחינה מתודולוגית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.מה שבטוח בסרטים דוקומנטריים הוא שהתבוסה במשאל העם פתחה שלב פוליטי חדש

ג'נטילוני: המשכיות ללא האצה של משאל עם

ממשלתו של פאולו ג'נטילוני נולדה בדצמבר 2016 במפורש בתוך מערכת יחסים של המשכיות עם תקופת שלוש השנים הקודמות, אך ניסתה לשנות את הטון הפוליטי לאחר הקיטוב שהגיע לשיאו במשאל ,העם. ב **-14 בדצמבר 2016,** הסנאט העניק לו את אמונו עם **169 קולות בעד ו-99 נגד** ; בהצהרותיו ג'נטילוני הגדיר את הרשות המבצעת כממשלה בעלת אחריות, הדגיש את המשכיות המדיניות הכלכלית ,והבינלאומית של השנים הקודמות אך הכריז על תשומת לב רבה יותר לקשיים של המעמד הבינוני [9] .לדרום ולצורך לבנות מחדש את הדיון המוסדי

,המשכיות זו ניכרת במיוחד במדיניות הכלכלית. פייר קרלו פאדואן נשאר במשרד הכלכלה והאוצר עמדתה הפרו-אירופית של איטליה לא השתנתה והממשלה המשיכה לפעול במסגרת מוניטרית נוחה ביותר, בעוד שהתאוששות גוש האירו התחזקה ונרחבת יותר. הדו"ח השנתי של הבנק המרכזי האירופי לשנת 2017 מתאר גוש אירו שצומח ב **-2.5 אחוזים** , עם שמונה עשר רבעונים רצופים של התרחבות ועלייה בתעסוקה של 7.5 מיליון יחידות מאז אמצע 2013, מספיק כדי להתאושש במלואו על אובדן [10] .המשרות שהתרחש במהלך המשבר

איטליה השתתפה בהתאוששות, אך שוב בקצב איטי יותר מאשר גוש האירו בכללותו. בשנת 2017, על שעודכנו לאחר מכן, התמ"ג הריאלי של איטליה גדל ב **-1.6 אחוזים** , התוצאה הטובה ISTAT פי נתוני [7] .ביותר בתקופה של שלוש שנים אך עדיין נמוכה מקצב הצמיחה של גוש האירו

פער זה חשוב משום שהוא מראה שהמדיניות המוניטרית המשותפת כבר פתרה חלק משמעותי מבעיית הפיצול הפיננסי, אך היא לא יכלה להשוות את שיעורי הצמיחה הריאליים. אם כל המדינות נהנות מתנאים ,מוניטריים נוחים וחלקן צומחות מהר יותר מאחרות, ההסבר חייב לכלול מבני ייצור, פריון, השקעות .נתונים דמוגרפיים ואיכות מוסדית

.דווקא השאלה האיטלקית ממשיכה לצוץ מחדש

חזרת המדינה כבעלת מניות במסגרת הכללים האירופיים :MPS

ממשלת ג'נטילוני התמודדה כמעט מיד עם אחד התיקים הפיננסיים הקשים ביותר של התקופה: מונטה ,די פאסקי די סיינה. בסוף 2016, ניסיון לגייס את ההון הדרוש לתמיכה בתוכנית הרה-ארגון בשוק נכשל .והבנק ביקש את גיוס ההון מחדש כאמצעי זהירות הנדרש על פי התקנות האירופיות

היה רושמת יחס הון ראשוני MPS, לשנת 2016 הראו כי בתרחיש שלילי היפותטי EBA מבחני הלחץ של ,מלא של **-2.4% בסוף התקופה הנבחנת** , תוצאה שהדגישה פגיעות הון חזקה בתרחיש הלחץ (CET1) [11] .אם כי היא לא הייתה שקולה להכרזה על חדלות פירעון על הבנק בתרחיש הנוכחי

הפתרון הנבחר היה משמעותי במיוחד מבחינה פוליטית משום שהוא הוכיח שמשטר החילוץ האירופי החדש לא ביטל כל אפשרות להתערבות ציבורית. הזרמת מימון מחדש זהירה אפשרה למדינה להיכנס להון של בנק שנחשב כבעל יכולת פירעון כאשר מבחן קיצון זיהה חולשה בתרחיש השלילי, בתנאי ,שההתערבות עמדה בדרישות הסיוע הממלכתי האירופי ולווה בהפסדים לבעלי מניות ולנושים כפופים .בהתאם לחלוקת הנטל

דווקא בתקופה ההיסטורית בה ,MPS לפיכך, המדינה האיטלקית הפכה לבעלת המניות העיקרית של .המודל האירופי הצהיר על כוונתו לצמצם את הקשר בין תקציבי ציבור למערכות הבנקאות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אין בכך סתירה אם בוחנים היטב את הכללים: המערכת לא אסרה לחלוטין על התערבות ציבורית, אלא ביקשה למנוע ממנה להגן באופן חסר הבחנה על כל המשקיעים הפרטיים מפני הפסדים.

עם זאת, זוהי הוכחה חשובה לכך שבמשברי בנקאות, ההפרדה המוחלטת בין המדינה לפיננסים נותרה קשה גם בתוך איחוד הבנקאות.

בנקים בונטו: כאשר הכללים האירופיים מייצרים פתרון לאומי

בשנת 2017 החשיב את המורכבות הזו Veneto Banca ו-Banca Popularе di Vicenza המשבר של עוד יותר. לאחר כישלון פעולות הזרמת ההון בשוק בשנת 2016, קרן אטלנטה ביצעה הגדלות הון בסך כולל של **2.5 מיליארד אירו** , שאליהם נוספו תשלומים נוספים בסך 938 מיליון אירו בסוף אותה שנה. [12]

כאשר התברר שגם פתרון זה אינו מספיק, שני הבנקים ביקשו גיוס הון מחדש כאמצעי זהירות, אך הדיון בין הנציבות האירופית, הבנק המרכזי האירופי, משרד הכלכלה והאוצר ובנק איטליה הגיע למסקנה כי התנאים הנדרשים לא התקיימו, במיוחד בכל הנוגע להפסדים הצפויים ולקיימות תוכנית הרה-ארגון. [12]

התוצאה הייתה פירוק לאומי מלווה במכירת נכסים שנחשבו בריאים לאינטסה סנפאולו והתערבות ציבורית שנועדה לאפשר את הפעילות.

המקרה חשוב משום שהוא מראה עד כמה רחוקה הארכיטקטורה הבנקאית החדשה מנוסחה פשוטה כמו "לאחר החילוץ, המדינה לא יכולה עוד להתערב". היא יכולה להתערב, אך האופן שבו מתערבים תלוי בסיווג המשבר, בהערכת כושר הפירעון, באינטרס הציבורי בפתרון אירופי, בכללי הסיוע הממשלתי ובצורה המשפטית של הפירוק.

עבור ממשלת ג'נטילוני, האתגר היה אפוא כפול: הגנה על יציבות המערכת והאשראי באזורים שנפגעו, תוך הבטחה שהפתרון לא מפר את הכללים האירופיים שנועדו במיוחד להפחית את הסיכון המוסרי.

ניהול הבנקים הפך אפוא לתרגיל של ריבונות משותפת בצורה הקונקרטית ביותר האפשרית: לרומא היו משאבים פיסקאליים ואחריות פוליטית, אך לא יכלה לבחור באופן חופשי את הכלי ללא מעורבות המוסדות האירופיים.

התאוששות אמיתית אך לא מספיקה כדי למחוק את המשבר

בסוף ממשלת ג'נטילוני, איטליה נראתה יציבה הרבה יותר מהמדינה שעמדה במשבר 2011–2012. המרווח היה נמוך בהרבה משיאו, התעסוקה גדלה, הייצור התאושש, והבנקים צמצמו בהדרגה את מלאי ההלוואות הלא-מבצעות שלהם; יתר על כן, המדיניות המוניטרית של הבנק המרכזי האירופי המשיכה להציע תנאים פיננסיים נוחים במיוחד.

אך הנזק שנגרם כתוצאה מהמיתון הכפול לא התאושש במלואו.

הבנק המרכזי של איטליה עדיין ציין בשנת 2016 כי למרות השיפור בתעסוקה, שעות העבודה לעובד נותרו נמוכות בכחמש נקודות האחוז מהרמות שלפני המשבר ושיעור האבטלה, שעמד על **11.7 אחוזים**, היה כמעט כפול מזה של 2007. [5]

נתונים אלה מראים מדוע לא ניתן לבלבל בין יציבות פיננסית לבין נורמליות כלכלית.

ייתכן שכלכלה כבר לא תהיה במצב חירום ולהמשיך לשאת את צלקות המשבר במשך שנים רבות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.זה בדיוק מה שקרה באיטליה

.המדיניות המוניטרית הפחיתה באופן דרמטי את הסיכון הפיננסי

.ממשלות אישרו רפורמות בעבודה, במערכת הבנקאות ובמוסדות

.התעסוקה החלה לצמוח שוב

.התמ"ג הפך חיובי

אך רמת הפריון, ההשקעות והשתתפות בשוק העבודה נותרו לא מספיקות כדי לייצר התכנסות אמיתית .עם הכלכלות האירופיות הדינמיות ביותר

.זהו ההבדל בין **ייצוב לטרנספורמציה** שמגדיר את תקופת לטה-רנצי-ג'נטילוני

שלוש ממשלות, נושא אחד לא פתור

הפיתוי לשפוט את שלוש הממשלות בתוויות תמציתיות - לטה כממשלת מעבר, רנצי כממשלת רפורמיסטית, ג'נטילוני כממשלת המשכיות - מייצר תיאור שניתן לזהותו מבחינה פוליטית אך עני מבחינה כלכלית, משום שמה שמאחד אותן חשוב יותר מההבדלים הסגנוניים ביניהן. כולן פועלות בתוך הפך את ההגנה על המטבע לאמינה; כולן מבקשות להשתמש ביציבות הפיננסית ECB-האירו לאחר שה המוגברת כדי להסיט את הדיון לכיוון צמיחה, מקומות עבודה, השקעות ורפורמות; אף אחת מהן, עם .זאת, לא מצליחה לייצר דחיפה חזקה מספיק כדי לשנות לצמיתות את מסלולה של איטליה

.לטה מנסה להנחות את היציאה מצעדי הצנע החמורים ביותר ולייצב מערכת פוליטית מקוטעת

רנצי מנסה להפוך את תהליך הייצוב לפרויקט שאפתני הרבה יותר, המתייחס לעבודה, מיסים, מינהל .ציבורי, בנקים וחוקה, אך בסופו של דבר קושר את מנהיגותו לרפורמה מוסדית שנדחתה על ידי הבוחרים

ג'נטילוני שמר על חלק ניכר מעמדתו הכלכלית הקודמת, ניהל כמה ממשברי הבנקאות המשמעותיים ביותר של עידן פוסט-איחוד הבנקאות, ונהנה מהתאוששות איתנה באירופה. עם זאת, הוא סיים את .כהונתו מבלי לסגור את הפער של איטליה בפריון ובצמיחה

.המסקנה אינה שהרפורמות לא היו רלוונטיות

.הבעיה הייתה שהבעיה האיטלקית הייתה עמוקה ואיטית יותר ממשכה של ממשלה אחת

.רפורמה בעבודה עשויה לשנות את תמריצי הגיוס תוך חודשים ספורים

.מימון מחדש יכול לייצב את הבנק

.הפחתה כמותית יכולה להוריד את התשואות כמעט באופן מיידי

,אבל הגדלת הפרודוקטיביות של מערכת כלכלית שלמה דורשת שנים של צבירת הון, טכנולוגיה .מיומנויות, תשתיות ואיכות אדמיניסטרטיבית

בין השנים 2013 ו-2017, איטליה חוותה אפוא תקופה שבה הפוליטיקה סוף סוף הצליחה לפעול ללא מצב החירום היומיומי של ההתפשטות, אך גילתה שהסרת מצב החירום הפיננסי לא הביאה אוטומטית .לפיתוח

.'זהו אולי הלקח החשוב ביותר בכל חלק ז

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.הבנק המרכזי האירופי יכול ליצור את התנאים ליציבות

.היא לא יכולה ליצור את התנאים לצמיחה במקום מדינת הלאום

מדיניות "מה שיידרש" מנעה מהאירו להתפורר תחת משקלו של משבר פיננסי מתמשך; הרחבה כמותית הפחיתה את הסיכון לדפלציה ותמכה באשראי ובביקוש; איחוד הבנקאות החל לבנות מחדש את מערכת .הבנקאות האירופית

.בנקודה זו הבעיה חזרה באופן בלתי נמנע לרומא

ובדיוק כשנדמה היה שאיטליה סוף סוף התגברה על מצב החירום הארוך שהחל בשנת 2008, בחירות .הדגימו כיצד המחיר החברתי והפוליטי של המשבר הזה נותר בלתי מוסבר 2018

.היציבות הפיננסית נבנתה מחדש

.הקונצנזוס לגבי הארכיטקטורה שיצרה אותו, קל וחומר

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 16

[1] סנאט הרפובליקה - הצבעת אמון בממשלת לטה ב-30 באפריל 2013, עם 233 קולות בעד, 59 נגד ו-18 נמנעים, והצהרות תוכניתיות של ראש הממשלה החדש.
סנאט הרפובליקה - הצבעת אמון בממשלת לטה, 30 באפריל 2013

[2] בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2013: סקירה כללית של הכלכלה האיטלקית בשלב הראשוני של ממשלת לטה.
בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2013

[3] סנאט הרפובליקה - הצהרות תוכניתיות של ממשלת רנצי והצבעת אמון מ-24 בפברואר 2014, שהסתיימו ב-169 קולות בעד ו-139 נגד.
סנאט הרפובליקה - אמון בממשלת רנצי, 24 בפברואר 2014

[4] צו חקיקה מיום 4 במרץ 2015, מס' 23 - חוזה עבודה קבוע עם הגנות גוברות, בהתאם לחוק האצלת סמכויות מס' 183/2014.
כתב העת הרשמי - צו חקיקה מס' 23/2015

[5] בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2016: תעסוקה, הקלות בביטוח לאומי, חוזים קבועים והתמדה של כושר עבודה גדול שאינו מנוצל.
בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2016

[6] הבנק המרכזי האירופי - תוכנית רכישת נכסים מורחבת של ינואר 2015 ותחילת רכישות אג"ח ממשלתיות במרץ.
הבנק המרכזי האירופי - תוכנית רכישת נכסים מורחבת, 22 בינואר 2015

[7] חשבונות כלכליים לאומיים 2015–2017: צמיחה ריאלית של התמ"ג של 0.9 אחוזים - ISTAT בשנת 2015, 1.1 אחוזים בשנת 2016 ו-1.6 אחוזים בשנת 2017 לפי הערכות מתוקנות.
חשבונות כלכליים לאומיים 2015–2017 - ISTAT

[8] משרד הפנים - משאל העם החוקתי של ה-4 בדצמבר 2016 ותוצאותיו הרשמיות, עם שיעור הצבעה כולל של 65.47 אחוזים.
משרד הפנים - משאל העם החוקתי של ה-4 בדצמבר 2016

[9] סנאט הרפובליקה - הצבעת אמון בממשלת ג'נטילוני ב-14 בדצמבר 2016, עם 169 קולות בעד ו-99 נגד, והצהרות תוכניתיות של הרשות המבצעת.
סנאט הרפובליקה - הצבעת אמון בממשלת ג'נטילוני, 14 בדצמבר 2016

[10] הבנק המרכזי האירופי - דוח שנתי 2017: צמיחה של 2.5 אחוזים בגוש האירו והתאוששות התעסוקה לאחר המשבר.
הבנק המרכזי האירופי/בנק איטליה - דוח שנתי 2017

[11] בנק איטליה - הזרמת הון מחדש של מונטה דיי פאסקי די סיינה כאמצעי זהירות ותוצאות מבחן EBA לשנת 2016 של הלחץ.
בנק איטליה - הזרמת הון מחדש של MPS כאמצעי זהירות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[12] התערבויות של קרן Banca Popolare di Vicenza ו- Veneto Banca בנק איטליה - משבר אטלנטה ופתרון המשבר לאחר מכן בשנת 2017.

Bank of Italy - המשבר של Veneto Banca ו- Banca Popolare di Vicenza

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

'חלק ח

משבר הקונצנזוס

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 17

הריבונות נכנסת לפאלאצו צ'יג'י - 2018–2020

הבחירות הכלליות במרץ 2018 לא רק יצרו רוב פרלמנטרי חדש, וגם לא ייצגו עוד מעבר ממשלתי בתוך חוסר היציבות הממושך של הרפובליקה השנייה; אלא, הן סימנו את הרגע שבו חלק גדול מאוד מהבוחרים האיטלקיים, לאחר כמעט עשור שנשלט על ידי משבר פיננסי, צנע, אבטלה, הכנסות עומדות ותפיסה של פער הולך וגדל בין קבלת החלטות לאומיות לאילוצים אירופיים, העביר את מרכז הבמה הפוליטית לשני כוחות שבנו חלק ניכר מזהותם דווקא על ביקורת על הסדר הפוליטי והכלכלי שהתגבש בשנים שקדמו לכך. תנועת חמשת הכוכבים והליגה הגיעו לשלטון מרקעים שונים בתכלית, עם תרבויות ארגוניות, בסיסים טריטוריאליים וסדרי עדיפויות פוליטיים שלא תאמו, אך הן חלקו אלמנט אחד שהיה מאפשר ברית שקשה לדמיין אחרת: האמונה שהפוליטיקה האיטלקית צריכה להחזיר לעצמה שולי קבלת החלטות בהשוואה למוסדות, לכללים ולמעמדות השליטים ששלטו בשלב הקודם.

למונח "**ריבונות**", המשמש לעתים קרובות לתיאור תקופה זו, בזהירות, שכן הוא מסתכן בהפיכת תופעות מגוונות לאידיאולוגיה אחת וקוהרנטית, שבמציאות מעולם לא הייתה קיימת במלואה. הליגה של מתיאו סלביני עברה טרנספורמציה עמוקה בהשוואה לליגה הצפונית הפדרליסטית של שנים קודמות, ובנתה בהדרגה סדר יום לאומי המבוסס על פיקוח על הגירה, קיצוצי מסים, ביקורת על הכללים האירופיים ושיקום מרכזיותה של מדינת הלאום. תנועת חמשת הכוכבים, לעומת זאת, נבעה מביקורת רוחבית יותר על מערכת המפלגות, התיווך הפוליטי המסורתי והאליטות הכלכליות, מלווה בהצעות לדמוקרטיה ישירה, הגנה חברתית, איכות הסביבה ורפורמה מוסדית. יתר על כן, עמדותיהם בנוגע לאירו לא היו זהות וכבר החלו להתפתח עוד לפני הקמת הממשלה.

דווקא התפתחות זו היא שהופכת את שנת 2018 למעניינת במיוחד. בשנים קודמות, חברי תנועת חמשת הכוכבים תמכו בגלוי ברעיון של משאל עם על האירו; בנאום פרלמנטרי בשנת 2016, לואיג'י די מאיו, אז סגן נשיא בית הנבחרים ודמות מרכזית בתנועה, הצהיר במפורש על כוונתו להעמיד את שאלת הישארות המטבע האחיד למשאל עם עממי, תוך הבחנה בין ביקורתו על האירו לבין התנגדות כללית יותר לפרויקט האירופי. [1] הליגה הביעה גם, באמצעות מספר חברים, עמדות ביקורתיות מאוד כלפי המבנה המוניטרי האירופי וכלפי הישארותה של איטליה באירו בתנאים ששררו באותה תקופה, למרות שבזמן הקמת ממשלת 2018 שאלת עזיבת המטבע האחיד לא נכללה בתוכנית הרשמית של הרוב החדש כיעד של הרשות המבצעת.

הבחנה זו היא קריטית, משום שמעבר מאופוזיציה לממשלה משנה בהכרח את המשמעות הפוליטית של עמדה. מפלגת אופוזיציה יכולה להשתמש באפשרות לעזוב את האירו ככלי משא ומתן, הצעה מותנית, או סמן זהות; עם זאת, ממשלה חייבת לשלב באופן מיידי בפעולותיה את ההשלכות הפיננסיות המשפטיות והדיפלומטיות של כל ספק לגבי הישארות במטבע היחיד. שנת 2018 מייצגת בדיוק את הרגע שבו תנועת חמשת הכוכבים והליגה גילו שביקורת על כללי גוש האירו והניהול היומיומי של מדינה עם חוב ציבורי של למעלה מ-2 טריליון אירו הם שני תרגילים פוליטיים שונים מאוד.

הבחירות ב-4 במרץ לא הניבו רוב קבוע מראש. תנועת חמשת הכוכבים התגלתה ככוח הפוליטי החזק ביותר, בעוד שהליגה עקפה את פורצה איטליה בתוך הקואליציה המרכז-ימין וזכתה בעמדה שהייתה מאפשרת במהירות למתאו סלביני להפוך את המפלגה מכוח צפוני לדמות לאומית. עם זאת, לאף אחד מהגושים לא היו המספרים הדרושים למשול, והקמת הרשות המבצעת דרשה כמעט שלושה חודשים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

של התייעצויות, ניסיונות ומשא ומתן. כאשר תנועת חמשת הכוכבים והליגה הצליחו סוף סוף להגיע להסכם, הן עשו זאת באמצעות נוסחה שונה במכוון מזו של קואליציה רגילה: **"חוזה ממשלת השינוי"**, שהוצג לא כמיזוג פוליטי בין שני כוחות אלא כהסכם תוכניתי שנועד לאפשר שיתוף פעולה סביב קבוצה מוגדרת של יעדים. ג'וזפה קונטה עצמו, שביקש מהסנאט הצבעת אמון ב-5 ביוני, תיאר את פרויקט הממשלה כהתכנסות של שני כוחות הרוב שאושרה באמצעות חוזה שנערך על סמך תוכניות הבחירות שלהם. [2].

הנוסחה לא הייתה רק תקשורתית. היא חשפה את טבעו של הרוב. לתנועת חמשת הכוכבים ולליגה לא הייתה היסטוריה פוליטית משותפת ולא טענו לבנות באופן מיידי מפלגה חדשה או ברית אורגנית; במקום זאת, הן היו מחויבות לממש במשותף הבטחות מסוימות שכל אחת מהן ראתה חיוניות לבסיס האלקטורלי שלה. לפיכך, החוזה כלל צעדים שונים בתכלית: הכנסה לאזרח ועדכון של מדיניות העבודה היקרה לתנועת חמשת הכוכבים; מס אחיד ואוטונומיה טריטוריאלית גדולה יותר, חשובים במיוחד לליגה; גמישות גדולה יותר בפנסיה באמצעות התגברות חלקית על הכללים שהונהגו בשנת 2011; הידוק מדיניות ההגירה; ביקורת על הממשל הכלכלי האירופי; ותשומת לב רבה יותר לריבונות לאומית בהחלטות כלכליות. התיעוד הפרוגרמטי של הממשלה לשנה שלאחר מכן ימשיך להגדיר את החוזה כבסיס לאסטרטגיית הרפורמה של הרשות המבצעת, תוך ציון מפורש בין יעדיו את המאבק בעוני, הפחתת נטל המס, גמישות רבה יותר בפנסיה, שליטה בהגירה ושיפור התנאים החברתיים-כלכליים. [3].

אולם, לידת הממשלה הוכיחה מיד כי לא ניתן היה להשאיר את השאלה האירופית בשולי האיזון הפוליטי החדש.

המנדט הראשון שניתן לג'וזפה קונטה ב-23 במאי 2018 הסתיים ארבעה ימים לאחר מכן ללא הקמת הרשות המבצעת, כאשר נשיא הרפובליקה סרחיו מטרלה לא קיבל את הצעתו של פאולו סבונה לתפקיד משרד הכלכלה והאוצר וקונטה התפטר. רצף הפעולות ברור מבחינה תיעודית: מטרלה נתן את המנדט לקונטה, קיבל את הצעת השרים, ולאחר כישלון ההסכמה על ראש משרד הכלכלה והאוצר, הנשיא המיועד החזיר את המנדט ב-27 במאי. [4].

זהו אחד הפרשנויות השנויות ביותר במחלוקת בהיסטוריה המוסדית האחרונה, ודווקא מסיבה זו, מחייב הימנעות מניסוחים שהופכים אוטומטית אחת הפרשנויות הפוליטיות לעובדה חוקתית.

בהצהרה הפומבית שנמסרה באותו ערב, הסביר מטרלה כי לא מנע את הקמתה של ממשלת M5S-Lega וכי קיבל הן את המלצתו של קונטה והן חלק ניכר מההרכב המוצע; עם זאת, הוא ציין כי ביקש ממשרד הכלכלה נציג של הרוב שלא ייתפס כתומך בקו המסוגל להוביל, לדעתו, ליציאת איטליה מהאירו. הנשיא קישר ישירות את החלטתו להגנה על חסכונות, לעלות החוב ולבהלה שחוסר הוודאות לגבי מצבה המוניטרי של איטליה מעורר בקרב משקיעים וחוסכים. הוא הוסיף גם כי דיון על יציאה מהאירו היה לגיטימי מבחינה פוליטית אם היה נדון בגלוי מול ציבור הבוחרים, אך ציין כי נושא זה לא הוצב במרכז קמפיין הבחירות שהסתיים לאחרונה. [5].

ההצהרה חשובה משום שהיא מגדירה במדויק את אופי הסכסוך. הקווירינאלה לא ערערה רשמית על זכותו של הרוב להציע מדיניות כלכלית פחות אורתודוכסית, וגם לא טענה שאיטליה אינה יכולה לדון בהמשך חברותה בגוש האירו; היא טענה כי למינוי שר הכלכלה, במצב של תנאים פיננסיים רגישים ביותר, היו השלכות ישירות על ההגנה החוקתית על חסכונות ועל מעמדה הבינלאומי של המדינה. תנועת חמשת הכוכבים והליגה, לעומת זאת, פירשו את ההחלטה כמגבלה חמורה על יכולתו של הרוב הפרלמנטרי לבחור בחופשיות את המדיניות הכלכלית של הממשלה. המחלוקת נגעה אפוא לגבול

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הקונקרטי בין סמכותו של הנשיאות למנות שרים, כפי שנקבע בסעיף 92 לחוקה, לבין אחריותו הפוליטית של הרוב להגדיר את מדיניות הממשלה.

זהו בדיוק סוג הנושא שבו ספר פוליטי חייב להימנע מהחלפת שחזור בנוסחאות. הגדרת הפרק כ"ווטו אנטי-דמוקרטי" תהיה כמו להניח שהערכה פוליטית היא עובדה; תיאורה כשימוש רגיל של כוח נשיאותי, נטול השלכות פוליטיות, יהיה באותה מידה לא מספיק. העובדה היא שהנשיא דחה את ההצעה המיניסטריאלית הספציפית הזו, תוך הצדקה פומבית של החלטתו בסיכון של אי ודאות בנוגע לאירו ולהגנה על חסכונות; הערכת התקינות החוקתית והפוליטית של מעשה זה שייכת לרמה אחרת של ניתוח.

המשבר נמשך רק מספר ימים. מטרלה נתן לקרלו קוטארלי מנדט גישוש להקמת ממשלה, אך תנועת חמשת הכוכבים והליגה פתחו מחדש במהרה את המשא ומתן ומצאו הרכב שונה לרשות המבצעת. פאולו סבונה לא פנה למשרד הכלכלה, שהופקד בידי **ג'ובאני טריה** , כלכלן אקדמי שנחשב תואם יותר את הקביעות של איטליה באירו; סבונה נכנס במקום זאת לממשלה כשר לענייני אירופה. ב-31 במאי, קונטה קיבל שוב את המנדט, הציג את רשימת השרים והממשלה החדשה הושבעה ב **-1 ביוני 2018.** [6]

לפתרון הייתה משמעות פוליטית גדולה בהרבה מאשר רק החלפת שם. הממשלה החדשה הוקמה לאחר שהבהירה במשתמע כי, ללא קשר לביקורת של שני כוחות הרוב על הכללים האירופיים, **יציאת האירו לא תהפוך לקו ממשלתי מיידי** . הסכסוך לא נעלם; הוא שינה את הכיוון. במקום להטיל ספק ישירות בקביעות המטבע המשותף, הרשות המבצעת החדשה תנסה לשנות באופן פנימי את פרשנות הכללים הפיסקליים ולהשתמש בגירעון יותר למימון המדיניות שהובטחה בחוזה.

זהו קטע זה, יותר מרטוריקה אלקטורלית, שמגדיר את הריבונות האיטלקית ברגע שהיא מגיעה לשלטון.

ממשלת קונטה הראשונה והפיכת המחאה לאחריות פיסקלית

ב-5 ביוני 2018, ג'וזפה קונטה הציג את תוכנית הרשות המבצעת לסנאט וקיבל אמון עם **171 קולות בעד, 117 נגד ו-25 נמנעים** ; למחרת, בית הנבחרים העניק את אמונו עם **350 קולות בעד, 236 נגד ו-35 נמנעים**. [7] הממשלה החדשה קיבלה אפוא אחריות מלאה על ההבטחות ש-M5S ולגה בנו במהלך שנות האופוזיציה, אך עם הבדל מהותי: מאותו רגע ואילך, כל הצעה פיסקלית הייתה צריכה להפוך למסמך מימון ציבורי אמין, כל התחייבות חברתית הייתה צריכה למצוא כיסוי וכל אתגר לחוקים האירופיים תורגם מיד להערכת הסיכון הכרוך באגרות חוב ממשלתיות איטלקיות.

המעבר ממחאה לממשלה מתבטא במיוחד ביחסים עם האיחוד האירופי. המצע לא הציע רשמית לנטוש את האירו; במקום זאת, הוא נועד לשנות את הממשל הכלכלי האירופי, להשיג גמישות פיסקלית גדולה יותר, לשנות את חלוקת האחריות בנושא ההגירה ולהגדיר מחדש את היחסים עם מוסדות על-לאומיים מסוימים. לכן, המתח לא היה עוד בין "אירו" ל"לירה" כחלופה מיידית, אלא בין שני רעיונות של חברות באירופה: אחד שבו כיבוד כללים משותפים היווה את הבסיס העיקרי לאמינותה של איטליה, ושני שבו אותם כללים נחשבו מגבילים מדי ביחס לצורכי הצמיחה, החלוקה מחדש והריבונות הפוליטית.

הבחנה זו עולה גם מעמדות הפרלמנט של התקופה. כוחות האופוזיציה האשימו את הממשלה בפתיחה "תוכנית ב";"עקיפה של דרך ליציאה מהאירו באמצעות חוסר אחריות פיסקלית והתייחסות להשערות חברי הרוב, לעומת זאת, טענו באופן מפורש יותר ויותר כי הם רוצים לשנות את הכללים האירופיים מבלי בהכרח לעזוב את האיחוד המוניטרי. בשנת 2019, החלטה פרלמנטרית שנתמכה על ידי הרוב התחייבה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

במפורש לממשלה להבטיח כי בחירותיה הכלכליות **אינן מבשרות בשום צורה את יציאתה של איטליה** **מהאירו** , ובמקביל קראה לרפורמה בבנק המרכזי האירופי, בממשל הפיסקאלי ובהסכם היציבות [8].

כאן אנו רואים טרנספורמציה משמעותית של הריבונות כשהיא נכנסת למוסדות: הקרע הופך למשא ומתן.

המטרה אינה עוד בהכרח להחזיר את הריבונות באמצעות החלפת המטבע, אלא להגביר את מימושה באמצעות שינוי הכללים המשותפים.

זו לא רק בחירה רטורית. זוהי גם הכרה באילוץ כלכלי ש-2018 הופכת אותו לגלוי באופן מיידי.

שוק האג"ח כמגבלה מיידית להבטחה פוליטית

הקמת הממשלה כבר הוכיחה עד כמה מהר ספקות לגבי מעמדה של איטליה בגוש האירו יכולים להתבטא בתנודות בשוק. במהלך 2018, הנושא עבר לתחום הכספים הציבוריים. הממשלה נדרשה להפוך כמה מהצעדים המרכזיים של החוזה לחוק תקציבי: הכנסה בסיסית, גמישות רבה יותר בפנסיה וקיצוצי מס.

הדיון הפנימי בממשלה היה מורכב דווקא משום שג'ובאני טריה, במשרד הכלכלה, מצא את עצמו במצב בו נאלץ ליישב את סדרי העדיפויות הפוליטיים של שני סגני ראש הממשלה, לואיג'י די מאיו ומתאו סלביני, עם קיימות החוב והמסגרת האירופית. יהיה זה שגוי להציג את הסכסוך הזה כניגוד פשטני בין "טכנאים אחראיים" ל"פוליטיקאים חסרי אחריות", משום שהנושא עסק בבחירה אמיתית של מדיניות כלכלית: הממשלה האמינה שמדיניות פיסקלית מרחיבה יותר תוכל לתמוך בצמיחה ובהכללה חברתית, בעוד שהאוצר והמוסדות האירופיים חששו שעלייה משמעותית בגירעון המבני, בנוכחות חוב גבוה מאוד, תביא לעלייה בתשואות המסוגלות לנטרל את היתרונות המרחיבים.

העדכון **למסמך הכלכלי והפיננסי לשנת 2018** ביסס את האסטרטגיה החדשה. בהשוואה למסגרת מאפריל, אשר חזתה גירעון מופחת בחדות, בחרה הממשלה החדשה להשתמש DEF-המגמה שירשה מ במרחב פיסקלי גדול יותר כדי לממן את סדרי העדיפויות התוכניתיים שלה. המסמך הציג מסלול שבו המאזן הנומינלי היה פחות מגביל באופן משמעותי מהתכנון הקודם, בעוד שהממשלה הצהירה על כוונתה להשתמש במדיניות פיסקלית ככלי להאצת הצמיחה [9].

כאן פרץ הסכסוך הגדול הראשון בין ממשלת קונטה הראשון לנציבות האירופית.

טיוטת התקציב לשנת 2019 שהציגה איטליה צפתה סטייה מנתיב ההתאמה המבנית שהומלץ על ידי המועצה. ב **-23 באוקטובר 2018** , לראשונה מאז הטמעת המערכת האירופית להערכה מוקדמת של מסמכי תקציב, ביקשה הנציבות רשמית ממדינה חברה בגוש האירו להגיש תוכנית תקציב מתוקנת, והגדירה את ההצעה האיטלקית כמקרה של **"אי עמידה חמורה במיוחד"** ביחס להתחייבויות הפיסקליות המומלצות. [10]

אין לזלזל בחידוש המוסדי של פרק זה. איטליה לא הייתה תחת תוכנית סיוע כספי, והפרלמנט המשיך להיות בעל סמכות מלאה על אישור התקציב, אך ההליך האירופי איפשר לוועדה לבחון מראש את הפרויקט ולערער על עקביותו עם הסכם היציבות. במובן זה, המחלוקת של 2018 מייצגת אחת הדוגמאות הברורות ביותר לריבונות המשותפת שתוארה בפרקים הקודמים: לרומא היה הכוח הפוליטי לבחור בעמדה מרחיבה יותר, אך לבחירה זו היו השלכות במסגרת מערכת של כללים משותפים, ומעל הכל, על השווקים הפיננסיים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הסכסוך נמשך בחודש שלאחר מכן. איטליה הגישה טיוטה מתוקנת ב-13 בנובמבר, אך השינויים נחשבו מוגבלים מדי על ידי הנציבות, אשר אישרה ב **-21 בנובמבר** את הערכתה בדבר אי-ציות חמור וגם פרסמה דו"ח לפי סעיף 126(3) של אמנת תפקוד האיחוד האירופי בנוגע לקריטריון החוב. [11]

בנקודה זו, העימות כבר לא היה רק סכסוך פוליטי בין רומא לבריסל. הסיכון היה פתיחת הליך גירעון העולות הבהירו יותר ויותר את העלות הכספית BTP-מוגזם המבוסס על דינמיקת חוב, בעוד שתשואות ה של הסכסוך.

דווקא קטע זה מדגים את המגבלה המעשית של אסטרטגיית הרחבת הגירעון.

עלייה בגירעון יכולה לעורר ביקוש אם משקי בית ועסקים מאמינים שקיימות המדיניות אמינה ואם עלות המימון תישאר נמוכה. עם זאת, אם הצעד מגדיל משמעותית את פרמיית הסיכון, חלק מההשפעה המרחיבה ניתן לקזז על ידי עליית תשואות אג"ח ממשלתיות, ירידה בערך תיקי הבנקים ועלייה בעלות האשראי. לכן, מדיניות פיסקלית אינה פועלת בוואקום: עבור מדינה בעלת חובות גבוהים, תגובת השוק הופכת למרכיב של המכפיל עצמו.

הממשלה נאלצה להכיר בהדרגה במגבלה זו.

בדצמבר 2018, לאחר שבועות של משא ומתן בין רומא לבריסל, תוקן חוק התקציב ויעד הגירעון הופחת בהשוואה לגרסה שהוכרזה בתחילה; הוועדה הגיעה למסקנה כי הצעדים הנוספים שנכללו בנוסח הסופי היו מספיקים, בשלב זה, כדי להימנע מההמלצה לפתוח בהליך גירעון מוגזם המבוסס על חוב, תוך שמירה על מעקב אחר יישום התקציב. [12]

המשמעות הפוליטית של פשרה זו חשובה יותר מהמספר הסופי. העימות האמיתי הראשון של הממשלה הריבונית עם כללי גוש האירו לא הסתיים בקרע או בכניעה מוחלטת מצד שני הצדדים. הממשלה הצליחה ליישם חלק משמעותי מהצעדים הסמליים בתוכניתה, אך הסכימה לצמצם את הסטייה הפיסקלית שתוכננה במקור; הנציבות לא הבטיחה חזרה מלאה למסלול התקציב הקודם, אך שמרה על היכולת לכפות משא ומתן על התאמת התקציב לכללים המשותפים.

הפרשה מייצגת שינוי פרגמטי ראשון בעמדה הפוליטית של תנועת חמשת הכוכבים והליגה: אתגר את הכללים היה אפשרי; התעלמות מוחלטת מההשלכות הכספיות הייתה הרבה פחות אפשרית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הכנסה לאזרחות ומכסת 100: מהבטחות זהות ועד חקיקה

חוק התקציב לשנת 2019 יצר את המרחב הפיננסי הדרוש ליישום שני הצעדים החברתיים המייצגים בצורה הטובה ביותר את הזהויות הפוליטיות של הרוב. הצעד החקיקתי המכריע הגיע עם צו **חוק מיום בינואר 2019, מס' 4** , שהפך מאוחר יותר לחוק מיום 28 במרץ 2019, מס' 26, שהציג בו זמנית את **28 הכנסת האזרח** ואת ערוץ הפנסיה הניסיוני המכונה **מכסה 100.** [13]

להחלטה לשלב את שני הצעדים בחוק אחד יש משמעות פוליטית חזקה, שכן היא כמעט חושפת את הפשרה עליה נבנתה הממשלה: תנועת חמשת הכוכבים השיגה את הכלי העיקרי שלה למאבק בעוני ולמתן תמיכה בהכנסה, בעוד שהליגה מילאה אחת מהבטחותיה החשובות ביותר בנוגע להתגברות חלקית על נוקשות הפנסיה הקשורה לרפורמת פורנרו.

הכנסת האזרח תוכננה כמדד המותנה במצבה הכלכלי של המשפחה, ולווה, לפחות בצורתה המקורית, בהתחייבויות ושירותים המכוונים להשתלבות מחדש בשוק העבודה. פונקציה כפולה זו - מאבק בעוני וקידום מדיניות פעילה בשוק העבודה - הייתה שאפתנית ביותר דווקא משום שביקשה להשתמש בכלי יחיד כדי לטפל בבעיות שונות מבחינה מוסדית. העברת הכנסה למשפחה ענייה יכולה להיות מושגת באמצעות הליכים מנהליים מוגדרים היטב יחסית; עם זאת, החזרת מובטל לטווח ארוך לשוק העבודה דורשת את קיבולתם של מרכזי תעסוקה, הכשרה, מידע על משרות פנויות, ניידות אזורית וביקוש אמיתי לכוח עבודה התואם את הכישורים הקיימים.

הבעיה תתברר בשנים שלאחר מכן: הכנסת האזרח עלולה לייצר אפקט חלוקתי מחדש גם כאשר ערוץ המדיניות הפעיל יוכח כפחות יעיל מהצפוי. הערכת המדד אך ורק לפי מספר המוטבים החוזרים לעבודה, או להפך, אך ורק לפי מספר המשפחות הנתמכות, פירושה לשפוט באמצעות מדד יחיד תוכנית שהמחוקק ייעד לה שתי מטרות שונות.

מכסת 100 פעלה במקום זאת בצד הביטוח הלאומי, ואפשרה גישה לפנסיה לתקופת הניסוי בת שלוש שנים לאלו שהגיעו **לגיל 62 לפחות ו-38 שנות תשלומים** . כפי שכבר ציינו בפרק הפנסיה, הצעד לא ביטל את רפורמת פורנרו ולא החליף את המערכת הרגילה, אלא יצר ערוץ נוסף שכוון בעיקר לעובדים בעלי קריירה ארוכה של תשלומים. הרטוריקה הפוליטית של "ביטול רפורמת פורנרו" הייתה אפוא רחבה יותר מהשינוי החקיקתי בפועל: המערכת שהונהגה בשנת 2011 נותרה המבנה התומך של הביטוח הלאומי האיטלקי בעוד שמכסת 100 החלישה זמנית את השפעותיה על חלק מהאוכלוסייה. [13]

שני הצעדים ממחישים בבירור את הקשר בין הבטחות בחירות לבין אילוצי הממשלה. תנועת חמשת הכוכבים והליגה הצליחו למעשה לתרגם שני מרכיבים מרכזיים בתוכניותיהם לחוק, אך הם יישמו אותם באמצעים מוגבלים ומותנים כלכלית יותר ממה שהתקשורת הבחירות אולי הצביעה עליהם. המעבר לממשלה לא ביטל את פוליטיקת הזהויות; הוא אילץ אותה להתאים את עצמה למגבלות התקציב.

צו הכבוד והתיקון הראשון לחוק התעסוקה

הממשלה התערבה בשוק העבודה עוד לפני חוק התקציב באמצעות **צו חוק מס' 87 מיום 12 ביולי 2018** אשר הומר לאחר מכן **לחוק מס' 96 מיום 9 באוגוסט 2018** , המוקדש רשמית ל"כבודם של העובדים , והעסקים". [14] הסעיף צמצם חלק מהמרחבים לשימוש בחוזים לתקופה קצובה ושינה את הכללים מסיבות חידוש וסיבות, מה שמייצג היפוך ראשון ביחס למגמת הליברליזציה ההדרגתית של חוזים זמניים שתוארה בפרקים הקודמים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

גם כאן, יש לפרש את השינוי בעמדות הפוליטיות ללא קטגוריות מוסריות. תנועת חמשת הכוכבים בנתה חלק מזהותה על ביקורתה על חוסר היציבות הקשור לחוק התעסוקה, וכאשר לואיג'י די מאיו קיבל את תפקיד משרד העבודה, היא תרגמה עמדה זו לצעד קונקרטי. הליגה, שבאופן מסורתי הייתה קשובה יותר לצורכי העסקים הצפוניים ולכן פחות נוטה להגביל גמישות, קיבלה את הצעד במסגרת חוזה הממשלה.

הפשרה צפתה את אחד המתחים המבניים של הרוב: תנועת חמשת הכוכבים נטתה לתעדף הגנה חברתית, רגולציה על עבודה וחלוקה מחדש; הליגה התעקשה על מיסוי, יוזמה, אוטונומיה ופיקוח על הגירה. הממשלה יכלה להישאר מגובשת כל עוד כל מפלגה השיגה חלק מספיק מסדרי העדיפויות שלה, אך היעדר זהות פוליטית משותפת הגביר את הסבירות שמשבר סביב נושא מהותי עלול להסלים במהירות למשבר כללי.

סלביני, הגירה והפיכת הליגה לכוח לאומי

אם מדיניות כלכלית הייתה התחום שבו הריבונות הייתה צריכה להתעמת באופן מיידי ביותר עם אילוצים אירופיים, הרי שההגירה הייתה התחום שבו מתאו סלביני היה היעיל ביותר בבניית מנהיגותו הפוליטית הלאומית.

הליגה לא המציאה את סוגיית ההגירה, וגם ממשלת קונטה הראשון לא הייתה הממשלה האיטלקית הראשונה שקראה לחלוקה מחדש אירופאית של הנטל הקשור בנחיתות ובמקלט. ממשלות קודמות כבר התעקשו על רפורמה במערכת דבלין ועל הצורך בסולידריות אירופאית גדולה יותר. ההבדל נעוץ בגישה הפוליטית שבה שר הפנים החדש הפך את הנושא לשאלת ריבונות: שליטה בנמלים, תפקידם של ארגונים לא ממשלתיים, חלוקה מחדש של מהגרים, ביטחון פנימי ויחסים עם מדינות חברות אחרות הוצגו כראיות קונקרטיות ליכולתה של מדינת הלאום להחזיר לעצמה את השליטה במדיניות שנתפסה כתלויה יתר על המידה בהחלטות ובאינרציה אירופאית.

אותו רוב פרלמנטרי, לעומת זאת, קרא לפתרון אירופי ולא להלאמה מחדש גרידא. בהחלטה של בית התחייבו לממשלה לפעול להתגברות על עקרון מדינת Lega-וה M5S הנבחרים ביוני 2018, מפלגת הכניסה הראשונה כפי שצופה מערכת דבלין, להשיג חלוקה הוגנת יותר של האחריות לבקשות מקלט ולחזק את השיתוף האירופי בניהול אנשים שחולצו בים. [15]

זהו צעד חשוב משום שהוא מדגים שוב את האופי האמביוולנטי של ריבונות ממשלת איטליה. האיחוד ספג ביקורת על היותו לא מספק, ולאו דווקא מיותר. הדרישה לא הייתה רק להחזיר לסמכויות לאומיות, אלא גם לאלץ חברות אחרות לחלוק יותר בנטל של בעיה שהגיאוגרפיה הטילה על איטליה במיוחד.

הסתירה הפוליטית הייתה ניכרת, במיוחד ביחסים עם מדינות קבוצת וישגרד, אשר עבור חלק מהימין האירופי החדש ייצגו שותפות פוליטיות המתנגדות לפדרליזם ולמדיניות ההגירה המערבית, אך בו זמנית הוכיחו את עצמן כאחת המתנגדות ביותר להצעותיה של איטליה להעברת מבקשי מקלט חובה. לפיכך, הריבונות האירופית הכילה מגבלה אינהרנטית: אם כל מדינה תיתן עדיפות לריבונותה שלה, הסולידריות שאיטליה מבקשת בנושא ההגירה עלולה להתנגש ישירות בריבונות הטוענת על ידי מדינות שאינן מוכנות לקבל חלוקה מחדש.

פרדוקס זה ילווה את כל הוויכוח האירופי בשנים הבאות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מדיניות חוץ בין האוקיינוס האטלנטי, רוסיה וסין

אפילו ברמה הבינלאומית, ממשלת קונטה הראשון הפגינה שילוב של המשכיות אסטרטגית וניסיונות בידול. איטליה נותרה חברה איתנה בנאט"ו ולא שינתה את הבריתות הבסיסיות שלה, אך גם תנועת חמשת הכוכבים וגם הליגה הביעו בשלבים שונים עמדות התומכות יותר בדיאלוג עם רוסיה מאשר כחלק מהממסד האירופי. בפרלמנט, הרוב טען כי שמירה על האופציה האטלנטית אינה סותרת את חידוש הדיאלוג עם מוסקבה, ובכך מבדילה את הברית האסטרטגית עם ארצות הברית מהניהול הפוליטי של היחסים עם הפדרציה הרוסית. [15]

באביב 2019, החלטה נוספת נועדה לעורר תשומת לב בינלאומית משמעותית: ממשלת איטליה חתמה על מזכר הבנות עם סין בנושא יוזמת "החגורה והדרך". החלטה זו ינותח בפרק המוקדש במיוחד ליחסי "איטליה-סין, שכן כדי להבין את משמעותה יש צורך לבחון את הסחר, ההשקעות, הנמלים, "הכוח הזהוב לעומת זאת, היא מייצגת דוגמה ,I ואת השינוי של שרשראות תעשייתיות. במסגרת הפוליטית של קונטה נוספת לרצונה של איטליה להרחיב את מרחב התמרון הבינלאומי שלה מבלי לנטוש רשמית את הבריתות המסורתיות.

לכן, הריבונות האיטלקית הייתה פחות שאלה של בידוד ויותר ניסיון להכפיל אפשרויות משא ומתן, גם כאשר הדבר יצר מתחים עם שותפות מסורתיות.

מהאתגרים הפיננסיים ועד לנורמליזציה האירופית של 2019

לאחר העימות סביב חוק התקציב לשנת 2019, היחסים עם בריסל שינו בהדרגה את הטון. עצם קיומו של רוב שהוגדר כ"פופוליסט" או "ריבוני" לא גרם לאיטליה לעזוב את המסגרת המוסדית האירופית; להיפך, הממשלה המשיכה לאשר חוקים ליישום חוקי האיחוד ופאולו סבונה, שהפך לשר לענייני אירופה לאחר שלא הצטרף למשרד הכלכלה והאוצר, הציג, יחד עם שאר השרים, את החוק האירופי משנת 2018 למילוי החובות הנובעות מחברותה של איטליה באיחוד. [16]

הנקודה אינה רק לציין ש"הממשלה נותרה אירופאית" משום שאף אחד מכוחות הרוב לא יזם רשמית תהליך של עזיבת האיחוד. אלא, יש לציין כיצד התפעול היומיומי של הממשל אילץ הבחנה הדרגתית בין **ביקורת על האיחוד** לבין **דחייתו**.

הבחנה זו תהיה גלויה יותר ויותר בתנועת חמשת הכוכבים. הכוח הפוליטי שתמך מספר שנים קודם לכן במשאל עם על המטבע המשותף הגיע בשנת 2019 כדי להציג את האסטרטגיה שלו לפרלמנט כניסיון לשנות את חבילת השישייה, חבילת הדו-כוכבים ואת הממשל הכלכלי תוך שמירה על איטליה בתוך הארכיטקטורה האירופית. [17]

אין צורך לסווג את השינוי הזה כחוסר עקביות או כגיור; די לתאר אותו. אחריות השלטון שינתה את עמדתה המבצעית של המפלגה: המטרה הפכה פחות ופחות לאימות קביעות האירו באמצעות משאל עם ויותר ויותר לנהל משא ומתן על שינוי כללי המטבע האחיד.

הליגה שמרה על מרכיב ביקורתי רדיקלי הרבה יותר בתוכה, אך גם היא, כל עוד נותרה בשלטון, פעלה במסגרת האירו והצביעה בעד צעדים הדרושים לתפקודה התקין של איטליה כמדינה חברה.

זהו טרנספורמציה פוליטית בעלת חשיבות רבה. היא מראה שהמעבר מאופוזיציה לאחריות ביצועית לא בהכרח מוחק את ההעדפות המקוריות, אך הוא כן משנה את עלות הפיכתן לפעולה קונקרטית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הצמיחה לא מגיעה כצפוי

,ההימור הכלכלי של הממשלה היה שמדיניות פיסקלית מרחיבה יותר, בשילוב עם הכנסה לאזרח גמישות גדולה יותר בפנסיה וצעדי מס לטובת קבוצות מסוימות, יובילו להאצת צמיחה שתהפוך את .מסלול החוב לבר קיימא יותר

.התוצאה הייתה חלשה בהרבה מהציפיות הראשוניות

הסיבות לכך מרובות ולא ניתן לייחס אותן לחלוטין לצעדים ממשלתיים. בשנים 2018–2019, הכלכלה האירופית האטה, המתיחות בסחר הבינלאומי עלתה, התעשייה הגרמנית נכנסה לשלב קשה והסחר העולמי איבד מומנטום. איטליה, המשולבת מאוד בשרשראות הייצור האירופיות, לא יכלה להיות .מבודדת מהקשר זה

אבל הפוליטיקה הפנימית תרמה לחוסר הוודאות. המחלוקת הממושכת על התקציב של 2018 הגדילה את פרמיית הסיכון על אג"ח ממשלתיות, ובאמצעות המעגל הבנק-מדינה שנדון בחלק ה', ההידרדרות הועברה למאזני הבנקים ולתנאים הפיננסיים של הכלכלה. אין זה אומר שכל נקודת אחוז של פער BTP-ב מתורגמת אוטומטית להשקעות נמוכות יותר, אך זה כן מצביע על כך שאסטרטגיה פיסקלית מרחיבה .יכולה לייצר השפעות נמוכות מהצפוי כאשר היא בו זמנית מגדילה את עלות ההון

כאן נתקל הניסוי הכלכלי של קונטה הראשון באחת ממגבלותיו. הממשלה רצתה להשתמש יותר בתקציב הציבורי כדי לקזז צמיחה חלשה; אולם, דווקא משום שאיטליה התחילה עם חוב גבוה מאוד, אמינות .האסטרטגיה הפיסקלית השפיעה על העלות שבה ניתן היה לממן את ההתרחבות הזו

.ריבונות פיסקלית לא ביטלה את מגבלות השווקים

.זה הפך את זה לגלוי

הכוח הפוליטי בתוך הרוב עובר לכיוון הליגה

במהלך שנת הממשלה הראשונה, גם האיזון בין שני הכוחות ברוב החל להשתנות במהירות. תנועת חמשת הכוכבים נכנסה לבית המחוקקים ככוח הפרלמנטרי הדומיננטי מבחינה מספרית, אך הליגה הגבירה בהדרגה את תמיכתה והשיגה תוצאה בבחירות האירופיות במאי 2019 שחיזקה את מנהיגותו .הלאומית של סלביני

לשינוי זה במאזן הכוחות היו השלכות ישירות על פעולות הממשלה. קואליציה שנבנתה על שוויון פוליטי מרומז בין שתי מפלגות הפכה קשה יותר ויותר לשמירה כאשר מפלגה אחת האמינה שהיא נהנית כעת .מתמיכה אלקטורלית גדולה בהרבה משותפתה

חילוקי דעות התעוררו סביב נושאים רבים: תשתיות וקו הרכבת המהיר, אוטונומיה אזורית, מדיניות כלכלית, צדק, יחסים בינלאומיים וניהול החלטות הרוב הפנימי. החוזה, שנועד במיוחד לאפשר דו קיום .בין שתי מפלגות שונות, הראה את מגבלותיו כאשר התועלת הפוליטית של הישארות יחד פחתה

.המשבר הגיע באוגוסט 2019

על פי שחזור הפרלמנט הרשמי, ב **-8 באוגוסט** הכריז מטאו סלביני כי הליגה אינה זמינה עוד להמשך הניסיון הממשלתי, והכוח הפוליטי הגיש לאחר מכן הצעת אי אמון נגד ראש הממשלה. קונטה בחר להביא את המשבר בפני הפרלמנט, וב **-20 באוגוסט** דיבר בפני הסנאט, וטען כי הצורך בהפסקת הניסיון .הממשלתי יידון באותו מקום בו קיבלה הרשות המבצעת את האמון [18]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

צעד זה הוא בעל משמעות חוקתית. לא היה מנגנון אוטומטי שבאמצעותו החלטה של אחד משני ראשי הקואליציה תוביל באופן מיידי לפיזור הפרלמנט. הליגה יכלה לבטל את תמיכתה בממשלה; עם זאת, היה צורך להעריך את ההשלכות במסגרת המערכת הפרלמנטרית והנשיאותית.

לאחר מכן הודיע קונטה על התפטרותו, ובאותו יום, ב-20 באוגוסט, נסע לקווירינלה, שם אישר אותה באופן רשמי בידי נשיא הרפובליקה. מטרלה רשם את ההחלטה והחל בהתייעצות עם הסיעות הפרלמנטריות. [19]

בנקודה זו נתקל הניסוי הריבוני הראשון של איטליה במגבלה חוקתית מהותית נוספת: ברפובליקה פרלמנטרית, משבר קואליציוני אינו מוביל אוטומטית לבחירות חדשות כאשר קיימת אפשרות לבניית רוב שונה בפרלמנט.

הליגה קראה לחזרה לקלפיות; תנועת חמשת הכוכבים והמפלגה הדמוקרטית החלו לבחון את האפשרות להקים רוב חדש.

הפתרון השני ניצח.

קונטה השני והשינוי הרדיקלי ביותר של תנועת חמשת הכוכבים

ב **-29 באוגוסט 2019,** סרחיו מטרלה הטיל שוב על ג'וזפה קונטה את המשימה להקים ממשלה, הפעם על בסיס רוב המורכב בעיקר מתנועת חמשת הכוכבים והמפלגה הדמוקרטית, אליהם הצטרפו החופשיים והשווים" ולאחר מכן "איטליה ויוה" לאחר פרישתו של רנצי מהמפלגה הדמוקרטית". [20] הרשות המבצעת החדשה הושבעה ב **-5 בספטמבר** והסנאט העניק את אמונו עם **169 קולות בעד, 133 נגד ו-5 נמנעים** . [21]

ההמשכיות הפורמלית של ראש הממשלה לא צריכה לטשטש את עומק השינוי הפוליטי. קונטה נשאר בפלאצו צ'יג'י, אך הרוב והכיוון הפוליטי היו שונים בתכלית. מתאו סלביני והליגה עברו לאופוזיציה; המפלגה הדמוקרטית, הכוח הפרו-אירופי העיקרי בממשלה לפני 2018, הפכה לשותפה של תנועת חמשת הכוכבים; רוברטו גואלטיירי, שעמד בעבר בראש ועדת הכלכלה והמוניטרית של הפרלמנט האירופי, החליף את ג'ובאני טריה כשר הכלכלה.

זהו אולי הצעד החשוב ביותר בשינוי הפוליטי של תנועת חמשת הכוכבים.

כוח שנולד בחלקו מתוך אתגר לסדר האירופי מצא את עצמו כעת שולט לצד המפלגה האיטלקית שהגנה בגלוי ביותר על האינטגרציה האירופית במהלך המשבר הקודם. אין פירוש הדבר שההבדלים נעלמו, אך הדבר מצביע על כך שהחברות בגוש האירו ובאיחוד לא טופלה עוד בהדרגה כסוגיה קיומית בתוכנית המבצעית של הממשלה.

קונטה עצמו, שקיבל את התפקיד באוגוסט 2019, הציב במרכז ההצהרה לא את ניתוק מאירופה, אלא את הצורך להתמודד עם ההאטה הכלכלית, להכין במהירות את חוק התקציב, למנוע את העלאת המע"מ ולבנות פרספקטיבה של צמיחה ופיתוח חברתי. [20]

השינוי בולט אף יותר בהשוואה לשנת 2016, כאשר משאל העם על האירו עדיין היה נושא פוליטי בתוך התנועה. תוך מספר שנים, הנושא עבר מהישארות המטבע המשותף לאפשרות של שינוי הכללים שלו מבפנים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

זהו בדיוק סוג האבולוציה שהספר חייב לתעד מבלי להפוך אותה לשיפוט מוסרי: העדפות המבצעיות של מפלגה יכולות להשתנות כאשר מידע, אחריות מוסדית, בעלי ברית ועלויות החלופות משתנים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

וקו השבר החדש ESM-ה

.עם זאת, לא ביטל את רגישותה של תנועת חמשת הכוכבים לסוגיות אירופיות ,II המעבר לקונטה הרפורמה במנגנון היציבות האירופי הפכה במהרה לאחד הנושאים השנויים ביותר במחלוקת, שכן היא ,אפשרה לליגה, שכעת נמצאת באופוזיציה, לחדש שפה ביקורתית ביותר בנוגע לאילוצים של גוש האירו ובמקביל אילצה את תנועת חמשת הכוכבים להגן על עמדה שלטונית מורכבת בהרבה מעמדתה .הפוליטית המסורתית

הדיון הפרלמנטרי מראה בבירור את הקושי הזה. נציגי התנועה חזרו והדגישו כי תמיד ביקרו את ככל שהיא קישרה סיוע כספי לתוכניות הסתגלות הנחשבות מגבילות מדי, אך ESM-הפילוסופיה של ה יחד עם זאת טענו כי איטליה צריכה להשתתף במשא ומתן כדי לשנות את סעיפיו ולשמור על תפקיד [22] .מכריע למוסדות הפוליטיים - הנציבות והפרלמנטים הלאומיים

הליגה, מצידה, ניצלה את הסוגיה כדי לשקם קו התנגדות שבמרכזו ההגנה על החסכונות האיטלקיים .והסיכון שהסעיפים החדשים עלולים להקל על ארגון מחדש של החוב הריבוני

.ההשוואה מראה שמשבר הקונצנזוס האירופי היה רחוק מלהסתיים לאחר חילופי הרוב

.החלוקה הפוליטית של הסכסוך השתנתה

.בפסק הדין קונטה הראשון, ביקורת על הכללים האירופיים הגיעה מתוך הממשלה

ניסתה ליישב את מקורותיה M5S חלק משמעותי מהביקורת הזו הועבר לאופוזיציה, בעוד ,II בקונטה האירו-סקפטיים עם האחריות להשתתף במשא ומתן האירופי לצד כוח פרו-אירופי מפורש כמו המפלגה .הדמוקרטית

חוק התקציב לשנת 2020 ונורמליזציה קצרת מועד

הממשלה החדשה מצאה את עצמה מתמודדת עם מושב התקציב כמעט באופן מיידי. בהשוואה לשנת העימות עם הנציבות האירופית היה הרבה פחות קונפליקטי, גם אם בריסל המשיכה לזהות ,2018 סיכונים של סטייה מיעדים פיסקאליים ושמרה על איטליה תחת מעקב צמוד. התיעוד הקשור לטיוטת תוכנית התקציב 2020 מראה דיאלוג אירופי רגיל, עם בקשה להבהרות באוקטובר 2019 וחוות דעת שלאחר מכן של הנציבות בנובמבר, שונה מאוד מהמשבר המוסדי שנוצר שנה קודם לכן על ידי טיוטת [23] .התקציב הראשונה של קונטה הראשון

נורמליזציה זו אינה אומרת שקונטה השני נטש לפתע את כל המדיניות המרחיבה או דבק באופן מלא בעמדה הפיסקלית של ממשלות קודמות. אלא, פירוש הדבר שהיחסים הפוליטיים עם בריסל חזרו להתנהל בעיקר באמצעות משא ומתן טכני ופשרה, מבלי להשתמש בסכסוך עם המוסדות האירופיים .כמאפיין העיקרי של פעולות הממשלה

.קצת יותר משנה לאחר מאי 2018, השינוי היה אפוא יוצא דופן

ממשלת קונטה הראשונה נולדה לאחר משבר חוקתי שבמרכזו חששות מעזיבת היורו והתמודדה עם .סכסוך חסר תקדים עם הנציבות על חוק התקציב

ממשלת קונטה השנייה הוקמה על בסיס רוב שמכוון בבירור לחיזוק מעמדה של איטליה באירופה וביקשה להשתמש במשא ומתן עם בריסל כדי להימנע מהעלאת המע"מ, להשיג שולי תקציב ולהגביר .את ההשקעות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

איטליה לא פשוט "נטשה את הריבונות"; הפילוג הפוליטי שיצר אותה נותר בעינו, והליגה המשיכה לייצג את אחד מביטוייה העיקריים. מה שהשתנה היה מיקום הפילוג הזה: לא עוד היה כולו בממשלה, אלא מחולק בין הממשלה לאופוזיציה.

ריבונות הממשלה עומדת למבחן

ככל שאנו מתקרבים לשנת 2020, ניתן להסיק מסקנה ראשונית לגבי העונה שהחלה עם הצבעת 2018 בתנאי שהמסקנה תישאר תיאורית ולא תהפוך לפסק דין פוליטי.

תנועת חמשת הכוכבים והליגה הצליחו להכניס לממשלה סוגיות שנותרו במידה רבה בניגוד עניינים בשלב הקודם: גמישות רבה יותר בפנסיה, הכנסה לאזרח, עדכון חוק התעסוקה, ביקורת על הכללים הפיסקליים האירופיים, מדיניות הגירה מגבילה יותר ודרישה ליחסים פחות כפופים עם מוסדות האיחוד האירופי. רבות מסדרי העדיפויות הללו הומרו למעשה לצעדים חקיקתיים ולכן לא ניתן לפטור אותן כרטוריקה של בחירות בלבד.

במקביל, הפעלת השלטון שינתה באופן עמוק את היחסים בין שני הכוחות עם האילוצים שעמם התמודדו.

עזיבת היורו לא הפכה לתוכנית ניהולית.

משרד הכלכלה הופקד בידי דמות שהבטיחה את המשכיות נוכחותה של איטליה באיחוד המוניטרי.

העימות סביב תקציב 2018 הסתיים במשא ומתן ובסקירה של היעדים.

הממשלה המשיכה ליישם וליישם את החוק האירופי.

האמצעים החברתיים העיקריים הותאמו לתאימות תקציבית.

לגה התפזר, תנועת חמשת הכוכבים הצליחה להקים ממשלה חדשה עם המפלגה-M5S וכאשר הרוב של הדמוקרטית תוך מספר שבועות מבלי להפוך את היציאה מהאירו לתנאי או סוגיה מרכזית.

אף אחד מהקטעים הללו אינו מוכיח שהעמדות הקודמות היו חסרות כנות.

אלא שהם מדגימים שמשמעות הריבונות משתנה כאשר כוח פוליטי עובר מהכוח לבקר לחובה להחליט.

ממשלה איטלקית יכולה לאתגר את בריסל.

היא יכולה לבקש לשנות את הסכם היציבות.

יכול להשתמש ביותר גירעון.

היא יכולה לנהל משא ומתן קשה יותר עם מהגרים.

הוא יכול להציע רפורמה בבנק המרכזי האירופי.

אבל באותו הזמן, הוא שולט במדינה עם חוב גדול, מטבע משותף, מערכת בנקאית המשולבת באיחוד הבנקאי, חברות הכלולות בשוק היחיד, וחוסכים שעושרם עונה על הציפיות ליציבות פיננסית.

קשרים אלה אינם מבטלים את ההחלטה הפוליטית.

הם משנים את העלות.

זה הלקח האמיתי של 2018–2019.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

סוברנים נכנסו לפלאצו צ'יג'י משוכנעים שחלק ניכר מהאילוצים של איטליה נובעים מאירופה; לאחר שהגיעו לממשלה, הם גילו שחלק מהאילוצים הללו אכן מוסדיים וניתנים למשא ומתן, בעוד שאחרים נובעים מהמבנה הכלכלי של המדינה ולא ניתן היה לבטלם באמצעות החלטה פוליטית.

החוב נותר גבוה גם אם האמנה הפיסקלית תעמוד בפני אתגר.

המרווח מגיב גם אם השווקים נתפסים כקשים מדי.

הפריון נותר חלש גם כאשר הגירעון גדל.

הדמוגרפיה לא משתנה עם חוק תקציב.

התלות התעשייתית והפיננסית באירופה לא תיעלם עם רוב פרלמנטרי שונה.

גילוי זה לא הוביל להמרה אחידה. הליגה חזרה לאופוזיציה בשנת 2019, תוך שמירה על עמדה ביקורתית ביותר כלפי הארכיטקטורה האירופית; תנועת חמשת הכוכבים, לעומת זאת, התפתחה לעמדה התואמת יותר את ניהול האינטגרציה, תוך שמירה על ביקורת חריפה על כללים וכלים מסוימים.

מסתיים מבלי לפתור את משבר הקונצנזוס שיצר אותו | לכן, ניסוי קונטה.

הוא מזיז את זה.

תחילת 2020 וסוף פתאומי של עונה

בתחילת 2020, נראה היה כי איטליה מתקדמת לשלב שבו הסכסוך האירופי, למרות שעדיין קיים, נועד שוב להתנהל בעיקר באמצעות ההליכים הרגילים של הסמסטר האירופי, דיונים על כללים פיסקאליים היה רוב פרלמנטרי, חוק התקציב אושר, ונראה II ומשא ומתן על רפורמות בגוש האירו. לממשלת קונטה כי העדיפות הפוליטית הייתה תמיכה בכלכלה שהמשיכה לצמוח לאט מדי.

תוך מספר שבועות התמונה הזו תהפוך לחסרת רלוונטית.

הופעתו של נגיף קורונה חדש והתפשטות המגפה ברחבי אירופה היו מייצרות הלם שאף אחד מהמחלוקות הפיסקליות הקודמות לא נועד לטפל בו. איטליה הייתה הופכת למדינה האירופית הגדולה הראשונה שנפגעת, ואותם מוסדות שרק חודשים קודם לכן דנו בהתאמות מבניות, גירעונות וקיימות חובות היו משעים כללים פיסקאליים ומפתחים מכשירים משותפים שנראו כמעט בלתי נתפסים מבחינה פוליטית בשנת 2018.

משבר הקונצנזוס האירופי לא היה נעלם.

אבל המגפה הייתה משנה לחלוטין את תנאי הדיון.

לראשונה מאז הקמת האירו, השאלה לא תהיה כמה מהר מדינה צריכה להפחית את הגירעון שלה, אלא כיצד למנוע מהשעיה בו זמנית של פעילות כלכלית להרוס עסקים, מקומות עבודה ויכולת ייצור.

העונה שנפתחה במשבר הריבוני של 2011 עמדה להסתיים.

עידן חדש החל, שבו החוב הציבורי, הבנק המרכזי האירופי, הסולידריות האירופית ותפקיד המדינה יוגדרו מחדש שוב, אך הפעם בכיוון שרק כמה שנים קודם לכן היה נחשב כבלתי תואם את האורתודוקסיה של האיחוד המוניטרי עצמו.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ת ומסמכים של פרק 17

[1] בית הנבחרים - נאום פרלמנטרי של לואיג'י די מאיו בשנת 2016, בו נתמכת ההשערה של משאל עם על האירו, תוך הבחנה בינה לבין הרעיון הכללי יותר של חברות באירופה.

בית הנבחרים - דו"ח מילה במילה, בית המחוקקים ה-17

[2] סנאט הרפובליקה - הצהרות תוכניתיות מאת ג'וזפה קונטה מ-5 ביוני 2018 והצגת פרויקט הממשלה M5S-Lega.

סנאט הרפובליקה - מושב מס' 9 מ-5 ביוני 2018

[3] הפרלמנט האיטלקי - תוכנית הרפורמה הלאומית 2019: חוזה ממשלת השינוי כבסיס לאסטרטגיית הרשות המבצעת ולמטרות הכלכליות והחברתיות הנלוות.

בית הנבחרים - מסמך כלכלי ופיננסי 2019, תוכנית הרפורמה הלאומית

[4–5] נשיאות הרפובליקה - הקמת הממשלה במאי 2018, החזרת המנדט הראשון של קונטה והצהרה של סרחיו מטרלה ב-27 במאי בנוגע להצעה למשרד הכלכלה, האירו והגנה על חסכונות.

קווירינאלה - הקמת ממשלה חדשה, התייעצויות 7–31 במאי 2018

קווירינאלה - הצהרה של הנשיא מטרלה, 27 במאי 2018

[6] נשיאות הרפובליקה - מינוי חדש לג'וזפה קונטה ב-31 במאי 2018 והשבעת ממשלת קונטה הראשון ב-1 ביוני.

קווירינאלה - מינוי לג'וזפה קונטה, 31 במאי 2018

[7] סנאט הרפובליקה - אמון בממשלת קונטה I: 171 נגד ו-25 נמנעים בסנאט הרפובליקה, 117 בעד; קולות בעד תיעוד פרלמנטרי על הצבעת האמון שלאחר מכן בבית הנבחרים.

סנאט הרפובליקה - נוהל אמון לממשלת קונטה I

[8] בית הנבחרים - נאום פרלמנטרי משנת 2019 על קביעותה של איטליה בגוש האירו ועל הרפורמה בניהול הכלכלי האירופי.

בית הנבחרים - מסמכי מושב מס' 192, בית המחוקקים ה-18.

[9] משרד הכלכלה והאוצר - הערת עדכון למסמך הכלכלי והפיננסי לשנת 2018, אסטרטגיה I. פיסקלית חדשה ומסגרת תוכנית של ממשלת קונטה

הערת עדכון למסמך התקציבי והפיננסי לשנת 2018 - MEF.

[10–12] הנציבות האירופית - הערכת טיוטת תוכנית התקציב האיטלקית לשנת 2019: בקשה לתיקון ב-23 באוקטובר, אישור אי ציות חמור ב-21 בנובמבר ופשרה בדצמבר 2018 אשר נמנעה מההמלצה לפתוח בהליך החוב בשלב זה.

הנציבות האירופית - טיוטת תוכניות תקציב 2019, איטליה

הנציבות האירופית - חוות דעת על טיוטת תוכנית התקציב המתוקנת של איטליה לשנת 2019, 21 בנובמבר 2018

EMU 2018-הנציבות האירופית - דוח על כספי הציבור ב

[13] צו חקיקה מ-28 בינואר 2019, מס' 4, הפך לחוק ב-28 במרץ 2019, מס' 26 - הכנסת הכנסה לאזרח ופנסיית קווטה 100.

כתב העת הרשמי - צו חקיקה מס' 4/2019

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[14] חוק 9 באוגוסט 2018, מס' 96 - המרה של מה שנקרא צו הכבוד והתערבויות בשוק העבודה ובעסקים.

כתב העת הרשמי - חוק מס' 96/2018

[15] ביום 27 ביוני 2018 בנושא מדיניות אירופאית M5S-Lega בית הנבחרים - החלטה של הרוב הגירה, רפורמת דבלין, נאט"ו ודיאלוג עם רוסיה.

בית הנבחרים - החלטה 6-00006 מיום 27 ביוני 2018.

[16] סנאט הרפובליקה - חוק אירופי 2018 שהוצג על ידי שר העניינים האירופיים פאולו סבונה יחד עם שאר חברי ממשלת קונטה הראשון, למילוי החובות הנובעות מחברותה של איטליה באיחוד.

סנאט הרפובליקה - חוק הסנאט מס' 822, חוק אירופי 2018

[17] בית הנבחרים - דיון מ-19 במרץ 2019 על שינוי חבילת השישייה, חבילת הדו-צדדית והממשל הכלכלי האירופי על ידי תנועת חמשת הכוכבים.

בית הנבחרים - דו"ח מילה במילה של המושב מ-19 במרץ 2019

[18–19] הסנאט של הרפובליקה ונשיאות הרפובליקה - משבר אוגוסט 2019, הודעותיו של קונטה לסנאט והתפטרותה הרשמית של ממשלת קונטה הראשון ב-20 באוגוסט.

סנאט הרפובליקה - מושב 20 באוגוסט 2019

קווירינאלה - התפטרות ממשלת קונטה, 20 באוגוסט 2019

[20–21] נשיאות הרפובליקה והסנאט - ג'וזפה קונטה הושבע ב-29 באוגוסט 2019, ממשלת קונטה השני הושבעה ב-5 בספטמבר, והסנאט העביר הצבעת אמון עם 169 קולות בעד, 133 נגד ו-5 נמנעים.

קווירינאלה - ג'וזפה קונטה הושבע ב-29 באוגוסט 2019.

קווירינאלה - אמון בממשלת קונטה השני הושבע ב-5 בספטמבר 2019.

סנאט הרפובליקה - אמון בממשלת קונטה השני

[22] ועמדת תנועת חמשת הכוכבים בדצמבר 2019 ESM-בית הנבחרים - דיון על הרפורמה ב.

בית הנבחרים - דו"ח מילה במילה, מושב מס' 276.

[23] הנציבות האירופית - טיוטת תוכנית התקציב של איטליה לשנת 2020 ודיונים עם ממשלת קונטה II.

הנציבות האירופית - טיוטת תוכנית תקציב

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

'חלק ט

מגפה וחזרת המדינה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 18

השעיית כללים וחוב אירופי - COVID-19

כאשר, בשבועות האחרונים של חורף 2020, החלה מגפת הקורונה להפוך ממצב חירום בריאותי מקומי למשבר המסוגל לשתק בו זמנית את הייצור, הניידות, הסחר והחיים החברתיים, אירופה התמודדה עם אירוע שעבורו לא תוכננה כל הארכיטקטורה הכלכלית שנבנתה לאחר מאסטריכט והתקשחה במהלך משבר החוב הריבוני. במשך כמעט עשור, מוסדות אירופה דנו בעיקר כיצד למנוע מממשלות לאומיות לגלגל את עלויות המדיניות הפיסקלית שלהן למדינות אחרות, כיצד להפוך את המשמעת התקציבית לאמינה יותר, כיצד להכיל את הסיכון המוסרי וכיצד למנוע מהבנק המרכזי להפוך לממן קבוע של חוב ציבורי. במרץ 2020, לפתע, הבעיה כבר לא הייתה מניעת הוצאות יתר של מדינה אחת, אלא מניעת הסגירה ההכרחית של מקטעי כלכלה שלמים מלהרוס עסקים עדיין בעלי יכולת פירעון, הכנסות משקי בית, שרשראות אספקה, כושר ייצור ומערכות בריאות, בדיוק ברגע שהאחרונים היו נתונים ללחץ הגדול ביותר בהיסטוריה האירופית האחרונה.

המגפה הביאה אפוא לשינוי תפיסתי, עוד לפני שינוי פיננסי. במהלך משבר האירו 2011–2012, החשד הבסיסי היה לגבי המקור הלאומי של חוסר האיזון: חוב מופרז, מערכת בנקאית שברירית, אובדן תחרותיות או מדיניות פיסקלית שנחשבה חסרת אמינות, יכלו להתפרש כתוצאה מבחירות שנעשו על ידי מדינות בודדות, ומסיבה זו בדיוק, כל סולידריות פיננסית אירופאית לוותה בתנאי. בשנת 2020, לעומת זאת, מקור ההלם היה בבירור חיצוני להחלטות תקציביות ממשלתיות. איטליה לא ייצרה את הנגיף באמצעות המדיניות הפיסקלית שלה, וספרד לא הייתה אחראית לשיבוש התיירות הבינלאומית יותר משגרמניה הייתה אחראית לשיתוק רשתות הרכב שלה. האופי הסימטרי של מקור ההלם - למרות ההשפעות הכלכליות האסימטריות מאוד על פני מדינות ומגזרים - שינה עמוקות את השטח הפוליטי עליו אירופה תצטרך לבנות את תגובתה.

איטליה הייתה המדינה האירופית הגדולה הראשונה שמצאה את עצמה במציאות חדשה זו. לאחר זיהוי ההתפרצויות הגדולות הראשונות בצפון המדינה ואימוץ ראשוני של צעדים טריטוריאליים, ממשלת קונטה האריכה בהדרגה את ההגבלות עד לצו **ראש הממשלה מ-9 במרץ 2020** , אשר החיל את ההגבלות II שהתמקדו בעבר באזורים שנפגעו ביותר על כל השטח הלאומי, והפך למעשה את בלימת המגיפה להשעיה חסרת תקדים של ניידות כלכלית וחברתית רגילה. [1]

יהיה זה רדוקטיבי לתאר את מה שבא לאחר מכן כמיתון רגיל. במיתון רגיל, הביקוש יורד, עסקים מפחיתים את הייצור, צרכנים דוחים רכישות, והמדיניות הכלכלית מנסה להחיות את הפעילות באמצעות ריביות, תקציבים ואשראי. עם זאת, במרץ 2020, חלק מההפחתה בפעילות הוטל במכוון על ידי המדינה מסיבות בריאותיות, שכן המשך ייצור, נסיעה, צריכה ועבודה באותו אופן כמו קודם היה תורם להתפשטות המחלה. לכן, המדיניות הכלכלית לא נועדה לעודד באופן מיידי כל פעילות אפשרית, אלא לבנות מעין גשר פיננסי בתקופת ההשעיה, ולשמור על עסקים ויחסי עבודה חיים כדי שניתן יהיה להפעיל אותם מחדש כאשר מצב הבריאות יאפשר זאת.

זה משנה באופן קיצוני גם את משמעות הגירעון הציבורי. כאשר המדינה אוסרת או מגבילה באופן זמני עסק לפעול כדי להגן על בריאות הציבור, תמיכה בהכנסה לעובדים, ערבויות אשראי והעברות לעסק אינן רק הרחבה שיקול דעתית של ההוצאות, אלא סוג של פיצוי על החלטה ציבורית שמשבשת את תהליך הייצור הרגיל. תקציב המדינה הופך, במילים אחרות, לאחד הכלים העיקריים שבאמצעותם מועבר חלק

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מההלם מהמגזר הפרטי למגזר הציבורי, מכיוון שלמדינה יש יכולת ללוות ולחלוקה זמנית של הפסדים שחסרים למשקי בית ועסקים בודדים.

באיטליה, שינוי זה היה עצום. בשנת 2020, על פי שיקום הבנק של איטליה, שיעור ההלוואות נטו **של המינהל הציבורי עלה מ-1.6 אחוזים מהתמ"ג בשנת 2019 ל-9.5 אחוזים** , בעוד שהיתרה הראשונית נכנסה לגירעון בפעם הראשונה מאז 2009 ויחס החוב לתמ"ג גדל ביותר מעשרים ואחת נקודות אחוז, והגיע ל **-155.8 אחוזים** בסדרה בה השתמשו בדוח השנתי של 2020; בנק איטליה ציין גם כי כמחצית מהעלייה ביחס החוב לתמ"ג יוחסה לירידה במכנה, כלומר, להתכווצות האלימה מאוד של הכלכלה. [2]

פרט אחרון זה חיוני משום שהוא מאפשר לנו להימנע מקריאה שטחית של חוב המגפה. חלק מהעלייה בהחלט נבע מהוצאות גבוהות יותר והכנסות נמוכות יותר, אך יחס חוב-תוצר יכול להחמיר גם כאשר המונה אינו עולה באותו יחס אם התמ"ג הנומינלי יורד באופן דרמטי. בשנת 2020, איטליה חוותה בדיוק את שני הכוחות: המדינה לוותה הרבה יותר כדי לתמוך בכלכלה, ובמקביל, הכלכלה שמולה נמדד החוב כימתו את הירידה בתמ"ג הריאלי ISTAT התכווצה. עדכונים מאוחרים יותר של החשבונות הלאומיים של בשנת 2020 בכ **-9 אחוזים** , ירידה שאין לה אח ורע בהיסטוריה הכלכלית האיטלקית שלאחר המלחמה. [3] למעט בנסיבות יוצאות דופן

ההשפעה הייתה מפוזרת באופן לא אחיד באופן עמוק. פעילויות המסוגלות להמשיך מרחוק, מגזרים דיגיטליים וחלקים מסוימים של הייצור התאוששו מהר יותר; תיירות, אירוח, תרבות, תחבורה, שירותים אישיים ופעילויות מסחריות רבות, לעומת זאת, ספגו הפסדים עצומים. הטרוגניות זו מסבירה מדוע הפחתה פשוטה וגורפת של מיסים או ריביות לא הייתה מספיקה: נדרשו העברות ממוקדות, רשתות ביטחון סוציאליות, ערבויות ציבוריות וכלים המסוגלים לשמור על עסקים צפים שלא היו בהכרח יעילים כלכלית אך נמנעו זמנית מלפעול.

התגובה האירופית הייתה בתחילה רחוקה מליניארית, ובשבועות הראשונים היא הוכיחה עד כמה עמוק זיכרון משבר החוב הריבוני עדיין נוכח. החשש של איטליה היה ברור: אם העלייה העצומה בגירעון הנדרש להתמודדות עם המגפה הייתה מתפרשת על ידי השווקים על פי אותם קריטריונים ששימשו בשנת 2011, המדינה עלולה למצוא את עצמה בו זמנית במצב חירום בריאותי ובמשבר אשראי חדש. דינמיקה כזו הייתה הופכת את התגובה למגפה לכמעט בלתי אפשרית, משום שכל מיליארד ששימש לתמיכה בבריאות, בעובדים ובעסקים היה מלווה בעלייה בעלות מימון החוב הקיים כולו.

דווקא כדי למנוע את הפיכתה של משבר בריאותי למשבר פיננסי, המוסדות האירופיים שינו, תוך מספר שבועות, עקרונות שהוצגו בשנים קודמות כאבני היסוד של מערכת האירו.

השעיית הגבלת המס לא הייתה ביטול האמנה

השינוי הגדול הראשון התרחש בתחום המדיניות הפיסקלית. ב **-20 במרץ 2020 ,** הציעה הנציבות האירופית רשמית להפעיל את מה שנקרא **סעיף המילוט הכללי** של הסכם היציבות והצמיחה, וקבעה כי התנאי של מיתון כלכלי חמור באיחוד מתקיים; ב **-23 במרץ** , שיתפו שרי האוצר של המדינות החברות את ההערכה, ואישרו סטייה זמנית מנתיבי ההתאמה הרגילים כדי לאפשר לממשלות לתמוך במערכות הבריאות, בעסקים, במשקי בית ובהגנה האזרחית. [4]

הניסוח הנכון חשוב: הכללים לא "בוטלו" מבחינה חוקית, וגם האמנה לא חדלה להתקיים. הסעיף איפשר למדינות לסטות באופן זמני מדרישות התקציב החלות בדרך כלל מבלי שהמשמעות הייתה ביטול מערכת

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המעקב כולה; למעשה, הנציבות והמועצה המשיכו לתאם מדיניות פיסקלית והתיעוד האירופי עצמו ציין [4] .כי גמישות לא צריכה לפגוע בקיימות הכספים הציבוריים בטווח הבינוני

ההבדל בהשוואה לעשור הקודם, לעומת זאת, היה עצום. בשנת 2011, איטליה נאלצה להאיץ את ההתאמות הפיסקליות כאשר הכלכלה נכנסה למיתון, בין היתר כדי להדגים את יכולתה לעמוד בהתחייבויות האירופיות; בשנת 2020, המוסדות עצמם הכירו בכך שדרישה לקונסולידציה נורמלית במהלך זעזוע כזה תעמיק את המיתון ותגרום נזק קבוע לכלכלה, מה שיקשה עוד יותר על קיימות החוב .בטווח הארוך

זהו אחד השינויים האינטלקטואליים החשובים ביותר במדיניות הכלכלית האירופית. קיימות פיסקלית לא פורשה עוד רק כהפחתת גירעון מיידית, אלא גם כשמירה על הבסיס הייצורי עליו תלויות הכנסות הממשלה העתידיות. אם אלפי עסקים בריאים היו פושטים רגל במהלך הסגר משום שלא יכלו לממן כמה חודשי חוסר פעילות, הגירעון של 2020 היה אולי נמוך יותר, אך התמ"ג וההכנסות בשנים שלאחר מכן .היו חלשים בהרבה

.בהיגיון חדש זה, הוצאות במהלך המגפה יכולות להפוך למרכיב של קיימות עתידית ולא רק סטייה ממנה

הבנק המרכזי האירופי וזיכרון 2011

השינוי השני התייחס למדיניות מוניטרית. בשלבים המוקדמים מאוד של המגפה, השוק הדגים כמה מהר המעגל הישן בין סיכון לאומי למרווחים יכול לצוץ מחדש. התחזית הכלכלית המידרדרת, הצרכים הפיסקליים העצומים הצפויים וחוסר הוודאות לגבי תגובת אירופה הגבירו את הלחץ על האג"ח של .המדינות הפגיעות ביותר

-ב **-18 במרץ 2020,** הגיב הבנק המרכזי האירופי בהכרזה על **תוכנית רכישות החירום למגיפה** , ה עם הקצאה ראשונית של **750 מיליארד אירו** , המיועדת לרכישת ניירות ערך ציבוריים ופרטיים ,PEPP עד סוף השנה, ובנויה עם מאפיין מכריע בהשוואה לתוכניות קודמות: האפשרות לפזר רכישות באופן [5] .גמיש לאורך זמן, על פני קטגוריות נכסים, ומעל הכל, על פני תחומי שיפוט

שהושקה בשנת PSPP-גמישות טריטוריאלית הייתה קריטית מבחינה פוליטית וכלכלית. בתוכנית ה ;רכישות אג"ח ממשלתיות התבססו על חלקו של כל בנק מרכזי לאומי בהון הבנק המרכזי האירופי ,2015 עם זאת, במהלך מגפה, זעזועים פיננסיים יכלו להיות מרוכזים הרבה יותר במדינות מסוימות. היכולת לסטות זמנית מהחלוקה הנוקשה של הרכישות אפשרה לפיכך למערכת היורו להתערב בצורה .אינטנסיבית יותר במקומות שבהם התמסורת המוניטרית הייתה נפגעת ביותר

בשנת 2012, דראגי הצהיר כי הבנק המרכזי האירופי .PEPP-קשה להפריז בחשיבות המערכתית של ה ימנע מסיכון התפרקות האירו לייצר דינמיקה בת קיימא; בשנת 2020, הבנק המרכזי הפך עיקרון זה לכלי רכישה שתוכנן במיוחד להתמודדות עם הלם מגפה והצהיר במפורש כי ישתמש בגמישות הנדרשת כדי .למנוע את פיצול תפקודה של המדיניות המוניטרית עקב מתחים לאומיים

ההבדל לעומת 2011 היה אפוא קיצוני. איטליה עמדה בפני התפרצות גירעון וחוב גדולה בהרבה מזו של משבר החוב הריבוני, אך השוק ידע כי לבנק המרכזי יש כעת מנגנון רב עוצמה ואמין מבחינה פוליטית .כדי למנוע מהצמיחה של דרישת ההלוואה הציבורית להפוך אוטומטית לספירלה של מרווחים

מימן ישירות את משרד האוצר האיטלקי. הרכישות בוצעו בשוק המשני ECB-שוב, אין פירוש הדבר שה והיו נפרדות באופן רשמי ממדיניות פיסקלית. אך מנקודת מבט כלכלית, נוכחותו של קונה גדול ואמין

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

במיוחד הפחיתה את הסיכון שההיצע יוצא הדופן של ניירות ערך הדרושים למימון המגיפה יוביל לעלייה בלתי ניתנת לניהול בתשואות.

המגפה הדגימה אפוא עד כמה עמוק השתנה הבנק המרכזי האירופי מאז הקמתו בעשור הראשון של האירו.

הבנק המרכזי שנוצר בעיקר כדי להבטיח יציבות מחירים הפך כעת גם למוסד שנקרא למנוע מהלם משותף לייצר פיצול פיננסי שעלול להרוס את האיחוד המוניטרי.

ולידתו של ביטוח תעסוקה אירופאי SURE

SURE התגובה לא הוגבלה למדיניות מוניטרית. ב **-19 במאי 2020,** אימצה המועצה את התקנה להקמת הכלי האירופי המספק תמיכה זמנית להפחתת סיכוני אבטלה במצבי חירום, המאשרת סכום סיוע כספי , מרבי של **100 מיליארד אירו** . המנגנון סיפק לנציבות ללוות בשווקים מטעם האיחוד ולהעביר את המשאבים למדינות החברות בצורת הלוואות שנועדו בעיקר למימון תוכניות עבודה קצרות טווח ומכשירים דומים להגנת הכנסה. [6]

עבור איטליה, המועצה אישרה בתחילה **27.4 מיליארד אירו** , אחד הסכומים הגבוהים ביותר שהוקצו במסגרת התוכנית.[7]

גם כאן, החידוש לא היה רק הסכום. האיחוד האירופי הנפיק חוב בשווקים כדי לממן, באמצעות הלוואות למדינות, מכשירים לאומיים שהגנו על עובדים ועסקים מפני האבטלה שנגרמה על ידי המגפה. זו עדיין לא הייתה מערכת ביטוח אבטלה אירופית אמיתית או הדדיות מלאה של עלויות חברתיות, אך היא ייצגה צעד פוליטי משמעותי משום שהדגים את האפשרות להשתמש ביכולת גיוס משותפת כדי לייצב את שוקי העבודה הלאומיים במהלך זעזוע.

ההיגיון היה שונה בתכלית מזה של המשבר היווני. לא הייתה תוכנית מקרו-כלכלית שנבנתה סביב תיקון חוסר האיזון של מדינה אחת; במקום זאת, הייתה הלוואה אירופאית שמטרתה לתמוך באמצעים שהמדינות היו נוקטות בכל מקרה כדי לשמר תעסוקה והכנסה.

ההבדל הזה מכין את הבמה להחלטה החשובה הרבה יותר שתגיע הקיץ.

וזיכרון הצנע ESM מערכת הבריאות

אולם, לפני שהגיעה ל"דור הבא של האיחוד האירופי", אירופה עברה מחלוקת נוספת שבאיטליה קיבלה **בתחום ESM** -ממד פוליטי לא פרופורציונלי לשימוש בפועל שנעשה לאחר מכן בכלי: מחלוקת ה **בריאות** .

באפריל 2020, שרי האוצר של גוש האירו הסכימו ליצור **תמיכה למשבר מגיפה** באמצעות מנגנון היציבות האירופי, שתעמיד לרשות כל מדינה קו אשראי של עד **2% מהתמ"ג** , בסכום פוטנציאלי של כ- 240 מיליארד אירו. התנאי הספציפי לגישה היה שהמשאבים ישמשו לעלויות בריאות ישירות ועקיפות הקשורות למגיפה, לטיפול ולמניעה. [8]

מנקודת מבט פיננסית, הכלי הציע הלוואה בתנאים פוטנציאליים נוחים. מנקודת מבט פוליטית איטלקית, הפכו קשורות לזיכרון המשבר היווני, הטרויקה, התנאים והצנע "ESM" לעומת זאת, שלוש האותיות לבין זו של אגרות חוב איטלקיות, אלא גם ESM-לכן, הדיון עסק לא רק בהפרש בין עלות הלוואת המשמעות הפוליטית של הגשת בקשה לסיוע למוסד שהוקם בעיצומו של משבר החוב הריבוני.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.ממשלת קונטה השני החליטה לא לנקוט בכך

.לא ניתן לתאר את הבחירה כדחייה לא רציונלית של כסף נוח, וגם לא, להיפך, כהגנה הכרחית על ריבונות ,מנקודת מבט פיננסית גרידא, יש צורך לשקול את שיעורי הריבית, משך הזמן, הסטיגמה הפוטנציאלית מבנה החוב ותנאי מימון חלופיים; מנקודת מבט פוליטית, הממשלה הייתה צריכה לשקול גם את יציבותו .ESM-של רוב שבו תנועת חמשת הכוכבים שמרה על חשד עז כלפי ה

העובדה החשובה ביותר, כפי שנצפית במבט לאחור, היא שאף מדינה בגוש האירו לא השתמשה :בתמיכה במשבר המגפה. עובדה זו מפחיתה את סבירותו של הסבר איטלקי בלעדי לכישלון הפעלתה ,תנאי שוק נוחים ביותר, ובהמשך, מכשירים משותפים רחבים בהרבה ,PEPP-נוכחותו בו-זמנית של ה .הפחיתו את התועלת המעשית של קו האשראי

.הבריאותי הפך מעל לכל למדד לזיכרון הפוליטי של המשבר הקודם ESM-לפיכך, ה

."הדור הבא של האיחוד האירופי היה משנה במקום זאת את עצם נושא הדיון"

יולי 2020: אירופה מחליטה להיכנס יחד לחובות

הפסגה האירופית שהתקיימה ב **17-21- ביולי 2020** מהווה את אחד הצעדים החשובים ביותר בהיסטוריה של האינטגרציה האירופית לאחר אמנת מאסטריכט, משום שלראשונה האיחוד החליט לאשר לנציבות לגייס בשווקים סכום עצום של חוב שנועד לא רק למתן הלוואות למדינות החברות, אלא גם למימון **הוצאות אירופיות שלא ניתן להחזירן על ידי מוטבים בודדים באותה צורה כמו הלוואה** . **לאומית**

ההסכם על **"הדור הבא של האיחוד האירופי"** הסמיך את הנציבות לגייס עד **750 מיליארד אירו במחירי** מתוכם עד **360 מיליארד אירו** עבור הלוואות ו **-390 מיליארד אירו** עבור הוצאות מסובסדות , **2018** .באמצעות תוכניות האיחוד; החוב המשותף היה אמור להיפרע עד 2058 [9]

קשה להבין את המשמעות הפוליטית של ההחלטה אם היא נחשבת אך ורק כקרן נגד משבר. במשך למעלה מעשור, הדיון האירופי נסב סביב ההתנגדות בין מדינות לטובת צורות של הדדיות סיכונים לבין ממשלות, במיוחד בצפון, שחששו שהחוב המשותף יעביר לצמיתות את עלויות המדיניות הלאומית אל משלמי המסים של מדינות אחרות. ביולי 2020, האיחוד חצה זמנית את הקו האדום הזה, אך הוא עשה זאת על ידי בניית פשרה מדויקת מאוד: החוב יהיה **חריג, מוגבל בגודלו, מוגבל בזמן ומטרתו להתמודד עם השלכות המגיפה** , בעוד שהשימוש במשאבים יהיה קשור לתוכניות השקעה ורפורמה .לאומיות בכפוף להערכה אירופית [9]

לפיכך, לא נוצר אוצר אירופי פדרלי קבוע, אך הוכח כי האיחוד יכול להיכנס לחובות בקנה מידה גדול .כאשר המדינות יראו בכך צורך פוליטי

להחלטה הייתה חשיבות יוצאת דופן עבור איטליה. המדינה הייתה בין המדינות שנפגעו הכי קשה בשלב הראשוני של המגפה, הייתה בעלת אחד החובות הציבוריים הגבוהים ביותר באיחוד, והייתה מתקשה .לממן אסטרטגיית השקעה בגודל דומה בכוחות עצמה מבלי להגדיל עוד יותר את עלויותיה הפיסקליות מבנה הקרן החדשה גם תרם לתגמול משמעותי יותר למדינות שסבלו הכי הרבה מהמשבר והציגו .מאפיינים כלכליים מסוימים, מה שהפך את איטליה לאחת המרוויחות העיקריות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אבל דווקא משום שהמשאבים היו עצומים, אירופה התעקשה שלא להשתמש בהם כהעברה חד פעמית לתקציב הרגיל. הרציונל מאחורי **מתקן ההתאוששות והחוסן** , לב התוכנית, היה לקשר השקעות ורפורמות באמצעות יעדים, יעדים ובלמים שישפיעו על חלוקת התשלומים.

זוהי שובה של התנאיות, אך בצורה שונה בתכלית מהטרויקה.

במהלך המשבר הריבוני, התניה נקשרה לתוכנית סיוע שנועדה למדינה שאיבדה או הייתה בסיכון לאבד גישה לשוק והטילה התאמה מקרו-כלכלית.

בקרן ההבראה, התניה מקושרת לתוכנית משותפת שנועדה להניע מחדש השקעות וטרנספורמציה לאחר הלם סימטרי: דיגיטציה, מעבר אקולוגי, תשתיות, מנהל, צדק, חינוך.

ההבדל הפוליטי הוא עצום.

החוב המשותף לא היה מתנה

הצגת "הדור הבא של האיחוד האירופי" בדיון הפוליטי האיטלקי יצרה במהרה שני נרטיבים מנוגדים, שניהם פשטניים מדי. הראשון תיאר משאבים אירופיים כמעין העברה חופשית שהושגה באמצעות משא ומתן על ידי ממשלת קונטה; השני טען שהם מורכבים כולו מחוב איטלקי חדש במסווה של סולידריות אירופאית.

המבנה בפועל היה מורכב יותר.

חלק ממשאבי מתקן ההתאוששות והחוסן היו מוענקים בצורת **מענקים** , שמומנו באמצעות חוב שהנפיק האיחוד ונפרעו לאורך זמן באמצעות התקציב האירופי ומשאבים עצמיים; חלק אחר היה משולם **כהלוואות** , שהמדינה המוטבת הייתה צריכה להחזיר. עבור איטליה, התוכנית שאושרה בשנת 2021 הייתה מספקת **191.5 מיליארד אירו** , מתוכם **68.9 מיליארד במענקים ו-122.6 מיליארד בהלוואות** . [10]

לכן, המענקים אינם רק "כסף חינם", משום שאיטליה תורמת לתקציב האירופי ומשתתפת בהחזר העתידי של החוב המשותף. יחד עם זאת, הם אינם מסתכמים בחוב ציבורי איטלקי שנוצר ישירות עבור כל הסכום שהתקבל, משום שהחייב החוקי בשווקים הוא האיחוד האירופי, והנטל מחולק לאורך זמן באמצעות מערכת המשאבים האירופית.

הלוואות, לעומת זאת, מגדילות את חובות ההחזר של המדינה המוטבת, אך יכולות להיות יתרונות כלכליים כאשר האיחוד מקבל מימון בתנאים טובים או יציבים יותר מאלה הזמינים בשוק הלאומי.

לכן, הערכה נכונה חייבת להבחין בין שני המרכיבים, ומעל הכל, לשאול איזו תשואה כלכלית יניבו ההשקעות הממומנות.

חוב המשמש להשקעות שיכולות להגדיל את התמ"ג הפוטנציאלי עשוי להיות בר-קיימא יותר מחוב קטן יותר המשמש להוצאות לא פרודוקטיביות.

בדיוק על אתגר זה ייבנה ה-PNRR.

המדינה חוזרת למרכז הכלכלה

אולם, השינוי של 2020 אינו מוגבל לאירופה. באיטליה, כמו במדינות מתקדמות אחרות, המדינה חוזרת למצב בכלכלה שקשה היה לדמיין בעידן ההפרטה והמשמעת הפיסקלית של שנות ה-90.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

רשתות הביטחון הסוציאליות מורחבות; איסור על פיטורים מגביל זמנית את יכולתן של חברות לסיים יחסי עבודה מסיבות כלכליות; ערבויות ציבוריות תומכות באשראי; מוטלות הקפאות; המדינה מממנת העברות ופיצויים; הכללים האירופיים בנוגע לסיוע ממלכתי הופכים זמנית לגמישים הרבה יותר.

חשוב להבין שחזרה זו של המדינה אינה בהכרח אומרת חזרה למודל הממשלתי של המאה העשרים. המדינה אינה בונה מחדש באופן אוטומטי את התעשייה או מלאימה את התעשייה באופן מסיבי; במקום זאת, היא מתערבת כמבטח **של מוצא אחרון** , ערב, ממן, רגולטור ומתאם של כלכלה שאינה מסוגלת באופן זמני לתפקד באמצעות מנגנוני שוק רגילים.

במובן זה, המגפה מדגימה את גבולות התפיסה של ריבונות כלכלית המבוססת אך ורק על בעלות. אפילו מדינה שבבעלותה מספר קטן של עסקים יכולה להחזיק בכוח כלכלי עצום אם היא שולטת בערבויות, העברות, רגולציה, תקציב ציבורי ותשתיות בריאות.

השאלה אם כן הופכת לא רק לכמות המדינה שקיימת בכלכלה, אלא לאופן שבו מנוצלת יכולתה של המדינה.

סוגרת את העונה שהחלה עם משבר החוב 2020

פחות מעשר שנים לאחר צו "הצילו את איטליה", אירופה אימצה מדיניות שהייתה בעלת משמעות כמעט הפוכה אם נשפטו על פי הז'רגון של 2011. הגירעון האיטלקי התקרב לעשרה אחוזים מהתמ"ג מבלי שבריסל דרשה תיקון מיידי; הבנק המרכזי האירופי רכש כמויות גדולות של אג"ח ממשלתיות באמצעות תוכנית גמישה; האיחוד יצר מכשירי חוב משותפים למימון רשתות ביטחון חברתיות והשקעות; הסכם היציבות אפשר סטייה ממסלולי התאמה רגילים.

אין סתירה אם ניקח בחשבון את האופי השונה של הזעזועים.

בשנת 2011, הבעיה פורשה כמשבר אמון בקיימות הפיסקלית ובארכיטקטורה של האירו.

בשנת 2020, ההלם הגיע מחוץ לכלכלה, ומניעת תגובה מצד המדינה הייתה עלולה להרוס לצמיתות את בסיס הייצור.

עם זאת, השינוי מדגים גם כיצד כללים כלכליים אינם בלתי תלויים בהיסטוריה. עקרונות המוצגים כהכרחיים בשלב מסוים יכולים להיות מושעים זמנית כאשר הנסיבות משתנות מספיק כדי להפוך את יישומם האוטומטי ללא יעיל.

לממצא הזה יהיו השלכות פוליטיות ארוכות טווח.

עבור דור איטלקי שגדל במהלך משבר החובות, אירופה נקשרה מעל לכל לדרישה להסתגלות.

במהלך המגפה, אירופה עצמה החלה להיות מקושרת עם זמינותם של משאבים משותפים.

השינוי בתפיסה לא היה מיידי ולא אחיד, אך הוא שינה באופן עמוק את הדיון על האינטגרציה.

ההתאוששות של 2021 ובעיית הקיבולת המנהלית

בשנת 2021, הכלכלה האיטלקית הגיבה בחריפות לפתיחה מחדש של עסקים, לקמפיין החיסונים, לעריך צמיחה ריאלית של התמ"ג של ISTAT, לתמיכה הפיסקלית ולשיפור בסחר הבינלאומי. לאחר מכן **אחוזים באותה שנה** , לאחר ירידה של 9 אחוזים בשנת 2020; ההשקעות הקבועות ברוטו גדלו ב **- 6.7** [11]. **אחוזים** , היצוא ב-13.4 אחוזים והצריכה הסופית הלאומית ב-4.2 אחוזים **16.5**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ההתאוששות הייתה, אם כן, אמיתית וחזקה מאוד, אך אין לפרש אותה כעלייה מבנית פתאומית בצמיחה בהשוואה לעבר. חלק ניכר ממנה ייצג התאוששות מכנית של פעילויות שהושעו במהלך המגפה. אם מסעדה נסגרת לחודשים ונפתחת מחדש בשנה שלאחר מכן, הצמיחה בהשוואה לתקופת הסגירה יכולה להיות עצומה מבלי לרמוז שהפוטנציאל ארוך הטווח של הכלכלה השתנה באותה מידה.

כאן בדיוק מקבלת "הדור הבא של האיחוד האירופי" את משמעותה האסטרטגית. המטרה הייתה לא רק להחזיר את התמ"ג שאבד בשנת 2020, אלא גם להשתמש בהלם כהזדמנות לשנות את פוטנציאל הצמיחה באמצעות השקעות ורפורמות.

עם זאת, איטליה התמודדה עם בעיה שכסף לבדו לא יכול היה לפתור: היכולת המנהלית לתכנן, לאשר ליישם ולדווח על השקעות גדולות בהרבה מתכנון ציבורי רגיל.

סוגיית קרן ההבראה הפכה אפוא למבחן עבור המדינה.

בשנות התשעים, האילוצים האירופיים חייבו את איטליה מעל לכל להפחית את הגירעון והאינפלציה שלה.

בשנת 2021, הוא ביקש משהו שונה, ובמובנים מסוימים, אפילו קשה יותר: **להוציא כסף במהירות ובצורה טובה** .

המעבר בין שני המודלים מתרחש בדיוק כאשר הרוב הפוליטי שניהל משא ומתן על הגרסה הראשונה של התוכנית נכנס למשבר.

ב-26 בינואר 2021, ג'וזפה קונטה התפטר מתפקידו לידי הנשיא סרחיו מטרלה, ובכך פתח שלב פוליטי חדש בעוד המגפה טרם הסתיימה ובניית תוכנית ההתאוששות והחוסן הלאומית הייתה צריכה להסתיים. [12]

לכן, משבר ממשלתי אינו רק קוטע קדנציה חקיקתית.

זה מגיע בתקופה שבה איטליה עומדת לקבל את הזדמנות ההשקעה האירופית הגדולה ביותר בהיסטוריה הקרובה שלה.

בצומת זה נקרא מריו דראגי, האיש שבשנת 2012 הגדיר מחדש את אמינותו של האירו כנשיא הבנק המרכזי האירופי, לפלאצו צ'יג'י.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 18

[1] כולל צו ראש, COVID-19 נשיאות מועצת השרים - חקיקה לאומית לבלימת מצב החירום הממשלה מיום 9 במרץ 2020 שהרחיב את ההגבלות לכל השטח הלאומי.
COVID-19 נשיאות המועצה - חקיקה לאומית בנושא

[2] בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2020: גירעון של 9.5 אחוז מהתמ"ג, מאזן ראשוני שלילי וחוב של 155.8 אחוז בסדרה בה נעשה שימוש באותה עת.
בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2020

[3] ISTAT - חשבונות כלכליים לאומיים: ירידה בתמ"ג הריאלי בשנת 2020 והתאוששות חזקה בשנת 2021.
ISTAT - חשבונות כלכליים לאומיים, שנת 2021

[4] הנציבות האירופית ומועצת האיחוד האירופי - הפעלת סעיף המילוט הכללי של הסכם היציבות במרץ 2020.
הנציבות האירופית - הנחיות מדיניות פיסקלית וסעיף מילוט כללי.
מועצת האיחוד האירופי - הצהרת שרי האוצר של האיחוד האירופי, 23 במרץ 2020.

[5] ECB - תוכנית רכישות חירום למגיפה בסך 750 מיליארד אירו הושקה ב-18 במרץ 2020 עם קרן ראשונית של 750 מיליארד אירו וגמישות רחבה ברכישות.

[6] מועצת האיחוד האירופי - תקנה (EU) 2020/672 מיום 19 במאי 2020 להקמת SURE בסכום כולל מקסימלי של 100 מיליארד אירו.
EUR-Lex - תקנה SURE 2020/672

[7] סיוע - מועצת האיחוד האירופי SURE שאושרו למדינות החברות, כולל 27.4 מיליארד אירו בהקצאה הראשונה לאיטליה.
מועצת האיחוד האירופי SURE למדינות החברות - תמיכה כספית של.

[8] מנגנון היציבות האירופי - תמיכה במשבר מגיפה: קו של עד 2 אחוזים מהתמ"ג של כל מדינה חברה בגוש האירו, שמטרתו לכסות עלויות שירותי בריאות הקשורות ל-COVID-19.
מנגנון היציבות האירופי ESM - כיצד ה-מסייע לאירופה במהלך המגיפה.

[9] המועצה האירופית - הסכם מ-17-21 ביולי 2020 בנושא הדור הבא של האיחוד האירופי: 750 מיליארד אירו במחירי 2018, מתוכם 390 מיליארד אירו להוצאות ו-360 מיליארד אירו להלוואות.
המועצה האירופית - מסקנות הפסגה יוצאת הדופן מיולי 2020.

[10] הנציבות האירופית - הערכה חיובית של תוכנית ההתאוששות והחוסן האיטלקית: 191.5 מיליארד אירו, מתוכם 68.9 מיליארד אירו במענקים ו-122.6 מיליארד אירו בהלוואות.
הנציבות האירופית - תוכנית ההתאוששות והחוסן של איטליה.

[11] ISTAT - חשבונות כלכליים לאומיים 2021: צמיחה ריאלית של 6.7 אחוזים בתמ"ג ועלייה חזקה בהשקעות.
ISTAT - חשבונות כלכליים לאומיים, שנת 2021

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.נשיאות הרפובליקה - התפטרות ראש הממשלה ג'וזפה קונטה ב-26 בינואר 2021 [12]
קווירינאלה - התפטרות ממשלת קונטה השנייה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 19

רפורמות וחזרת הגיאופוליטיקה ,PNRR - דראגי בפלאצו צ'יג'י

, כאשר סרחיו מטרלה הפקיד בידי מריו דראגי את משימת הקמת ממשלה חדשה ב **-3 בפברואר 2021** .לא ניתן היה להפריד את המשמעות הפוליטית של הבחירה מהביוגרפיה של האיש שנקרא לקווירינלה דראגי לא היה רק כלכלן עצמאי שהופקד על הובלת רוב חירום; הוא היה נגיד הבנק של איטליה לשעבר .ומעל הכל נשיא הבנק המרכזי האירופי לשעבר, שבקיץ 2012 קישר את שמו לשיקום אמינותו של האירו תשע שנים לאחר מכן, הוא חזר למרכז הפוליטיקה האיטלקית בנסיבות שהיו שוב יוצאות דופן, אך כמעט הפוכות מאלה של המשבר הריבוני: בשנים 2011–2012, הבעיה הייתה לשכנע את אירופה ואת השווקים שאיטליה תוכל להפחית את הגירעון והסיכון הפיננסי; בשנת 2021, הבעיה הייתה שימוש בכמות יוצאת דופן של משאבים אירופיים תוך מספר שנים כדי למודרניזציה של המדינה, להגדיל את [1] .כושר הייצור ולהפוך התאוששות שלאחר המגפה לשינוי מבני

דראגי עצמו, בהצהרה הקצרה שנתן לאחר פגישתו עם מטרלה, הגדיר את סדרי העדיפויות באמצעות רצף ברור ביותר: ניצחון על המגפה, השלמת קמפיין החיסונים, מענה לקשיים היומיומיים של האזרחים ושימוש ב"משאבים יוצאי הדופן של האיחוד האירופי" כדי להניע מחדש את המדינה תוך התמקדות בדורות הצעירים ולכידות חברתית. [1] הניסוח כבר חושף את אופי המנדט: הממשלה לא נולדה רק כדי ,לנהל את המשך הרשות המחוקקת, אלא כדי לתאם את מצב החירום הבריאותי, ההתאוששות הכלכלית .השימוש בקרן ההבראה והרפורמות הדרושות לגישה למשאבים

הרשות המבצעת החדשה הושבעה לתפקיד ב **-13 בפברואר 2021** וזכתה ברוב פרלמנטרי גדול במיוחד מספר ימים לאחר מכן. ב-17 בפברואר, הסנאט העניק את אמונו עם **262 קולות בעד, 40 נגד ושני נמנעים** , ובכך איחד לתמוך את כוחות הממשלה שעד מספר שבועות קודם לכן החזיקו בעמדות שונות בתכלית: תנועת חמשת הכוכבים, המפלגה הדמוקרטית, הליגה, פורצה איטליה ומרכיבים פרלמנטריים אחרים. אולם, פרטלי ד'איטליה נותרה באופוזיציה, בחירה שתשיג מאוחר יותר חשיבות פוליטית ניכרת משום שהיא תאפשר למפלגתו של ג'ורג'ה מלוני לייצג את האופוזיציה הפרלמנטרית העיקרית בעוד [2] .שכמעט כל שאר המערכת הפוליטית חלקה את האחריות על השלטון

גודל הרוב לא ביטל את חילוקי המפלגות; הוא השהה אותם זמנית לנוכח סדרה של מטרות שאף כוח פוליטי יחיד לא היה יכול להשיג לבדו. המגפה לא הסתיימה, היה צורך להאיץ את קמפיין החיסונים, היה צורך לפתוח מחדש את הכלכלה מבלי לעורר משבר בריאותי חדש, והיה צורך לסיים את תוכנית .ההתאוששות והחוסן הלאומית במהירות מספקת כדי לאפשר לוועדה ולמועצה להעריך אותה

אבל ממשלת דראגי נולדה גם עם זהות בינלאומית ברורה ביותר. בהצהרותיו התוכניתיות לסנאט, ראש הממשלה החדש הציב במפורש את איטליה בתוך האיחוד האירופי וברית האטלנטית, תוך קישור .האינטרס הלאומי ליכולת לבנות ריבונות אירופית חזקה יותר ולא לשיקום לאומי גרידא של סמכויות בחירה זו סימנה שינוי טון בהשוואה לתקופה שהחלה בשנת 2018: לא משום שאיטליה זנחה לפתע כל ,ניגוד עניינים עם בריסל, אלא משום שהממשלה פירשה את המימד האירופי לא כמגבלה שיש להכיל [3] .אלא ככלי שבאמצעותו ניתן להגדיל את יכולת הפעולה של איטליה

דווקא רעיון זה - ריבונות באמצעות אינטגרציה ולא ריבונות כנגד אינטגרציה - הוא שיהפוך לאחד .המפתחות לממשלה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

כחוזה פוליטי, לא תוכנית הוצאות פשוטה PNRR-ה

תוכנית **ההתאוששות והחוסן הלאומית** מייצגת את ליבת החוויה של דראגי, אך עצם כינויה כ"תוכנית השקעות" פוגע קשות באופייה. תוכנית ההתאוששות והחוסן הלאומית האיטלקית שאושרה בשנת 2021 הייתה בעלת ערך כולל במסגרת מתקן ההתאוששות והחוסן של **191.5 מיליארד אירו** , המחולקת בין **מיליארד במענקים ו-122.6 מיליארד בהלוואות** , וכללה 190 צעדים המחולקים לשש משימות **68.9** רפורמות ו-132 השקעות על פי התיעוד הראשוני של הנציבות, בליווי מאות אבני דרך ויעדים 58 שהשפיעו על חלוקת התשלומים השונים. [4]

הייתה שונה מאוד מבחינה פוליטית מקרנות המבנה NRRP-המבנה חיוני להבנת הסיבה לכך שתוכנית ה האירופיות המסורתיות. לא מדובר היה רק בהקצאת כספים לפרויקטים ספציפיים ולאחר מכן אימות דיווחי ההוצאות. חלוקת הכספים הייתה תלויה בהשגת יעדים מוסכמים, ויעדים אלה כללו הן עבודות והן השקעות, כמו גם שינויים חקיקתיים ומנהליים.

במילים אחרות, אירופה מימנה בו זמנית **הון פיזי ושינוי מוסדי** .

זוהי סוג של התניה, אך שוב שונה מזו שחווינו במהלך המשבר הריבוני. בשנת 2012, התניה נקשרה בעיקר להתאמה פיסקלית וייצוב של מדינה פגיעה; בשנת 2021, היא קשורה ליכולת להשתמש במשאבים משותפים כדי להגדיל את הצמיחה הפוטנציאלית, החוסן, הדיגיטציה והמעבר האקולוגי.

עבור איטליה, משמעות הדבר הייתה התייחסות בדיוק לחלק מהחולשות שתוארו כמעט בכל הפרקים הקודמים: איטיות במערכת המשפט האזרחית, מורכבות מנהלית, דיגיטציה נמוכה, עיכובים בתשתיות, פערים טריטוריאליים, יכולת השקעה ירודה, השתתפות נשית לא מספקת, הון אנושי ומעבר לאנרגיה.

לכן, קרן ההבראה לא ביטלה את הבעיות המבניות של איטליה.

הוא הפך אותם לתנאים לקבלת משאבים.

למה איטליה קיבלה כל כך הרבה

אין לפרש את גודל התוכנית האיטלקית רק כהצלחה אישית במשא ומתן עבור ממשלות קונטה או דראגי. ההקצאה נבעה מהכללים האירופיים של מתקן ההתאוששות והחוסן ומכך שגודלה הכלכלי של איטליה, אוכלוסייתה, ההשפעה הקשה של המגפה ופגיעותה המבנית הפכו אותה יחד לאחת המוטבות העיקריות של הכלי.

החשיבות הפוליטית של המשא ומתן נותרה אמיתית, משום שהמבנה הכללי של "הדור הבא של האיחוד האירופי" היה תוצאה של הסכם בין ממשלות, וההגדרה הלאומית של התוכנית קבעה כיצד ישמשו המשאבים. עם זאת, ייחוס הסכום המלא שיתקבל ליכולת המשא ומתן של גורם מבצע יחיד יהפוך מנגנון מוסדי אירופי לנרטיב פרסונליסטי.

הנציבות אימצה את הערכתה החיובית על התוכנית האיטלקית ב **-22 ביוני 2021** , וזיהתה אותה ככלי לתמיכה בטרנספורמציה הדיגיטלית של המנהל הציבורי והעסקים, רפורמה במערכת המשפט, המעבר הירוק, תחבורה בת קיימא, יעילות אנרגטית, חינוך וחוסן כלכלי וחברתי רחב יותר. [5]

חלק של לפחות 37 אחוזים מהתוכנית נועד לתרום ליעדי האקלים וחלק משמעותי לדיגיטציה, דבר המשקף את העובדה שקרן ההבראה לא נתפסה רק כתוכנית קיינסיאנית לתמיכה בביקוש, אלא ככלי לשינוי ההיצע.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הבחנה זו היא קריטית. השקעה ציבורית מייצרת ביקוש באופן מיידי, אך הסיבה שהיא יכולה לשנות את הצמיחה לטווח ארוך היא יכולתה להגדיל את הפריון העתידי. בניית מסילת רכבת, דיגיטציה של בית משפט, שיפור רשת החשמל או הגברת מיומנויות דיגיטליות יכולות להיות בעלות השפעות שנמשכות שנים לאחר השלמת ההוצאה; חלוקת אותה כמות באמצעות העברה שוטפת יכולה לתמוך בצריכה מיידית אך לא בהכרח משאירה הון יצרני קבוע.

נשפט לא רק לפי סכום הכסף שהוצא, אלא גם לפי איכות האפקט שהופק PNRR-לכן, ה.

רפורמות במערכת המשפט ובמנהל הציבורי כמדיניות כלכלית

אחד המאפיינים המעניינים ביותר של האסטרטגיה של דראגי הוא האופן שבו עניינים מוסדיים לכאורה מתפרשים מחדש כמשתנים כלכליים. צדק אזרחי אינו רק עניין של זכויות ותפקוד המדינה, אלא משפיע גם על עלות החוזה, גביית חוב, הערכת ערבות בנקאית והחלטתו של משקיע זר. המנהל הציבורי אינו רק המקום שבו נאכפים חוקים, אלא התשתית שדרכה הופכים אישורים, רכש והשקעות לפעילות ממשית.

קשר זה היה חשוב במיוחד עבור איטליה משום שחלק מהתוכניות האירופיות הקודמות סבלו מעיכובים בניצול משאבים עקב קיבולת אדמיניסטרטיבית לא מספקת. קבלת 191.5 מיליארד אירו הייתה בעלת ערך מועט אלמלא הרשויות המקומיות, המשרדים והמנהלים היו מסוגלים להפוך במהירות את ההקצאות לפרויקטים, מכרזים, אתרי בנייה ותוצאות מדידות תואמות.

הציג צורה של משמעת שאינה משמעת פיסקלית: זה לא היה מספיק כדי למנוע הוצאות PNRR-לפיכך, ה יתר; היה צריך להוכיח את היכולת להוציא.

זהו טרנספורמציה כמעט סמלית של מערכת היחסים בין איטליה לאירופה.

בשנות ה-90 ובמהלך המשבר הריבוני, השאלה האירופית העיקרית הייתה האם איטליה מסוגלת לשלוט בכספי הציבור שלה.

בשנת 2021, עלתה השאלה האם היא מסוגלת לבצע השקעות ורפורמות במהירות הנדרשת.

קמפיין החיסונים והלגיטימציה של המדינה המבצעית

הממשלה נאלצה להתגבר על שלב הבריאות של ,(PNRR) עוד לפני שנכנסה תוקף חוק ביטוח לאומי מצב החירום. לפיכך, האצת קמפיין החיסונים הפכה לעדיפות פוליטית, משום שללא הפחתת האשפוזים והתמותה, כל תוכנית הבראה הייתה מותנית באפשרות של סגירות נוספות.

ניהול המגפה במהלך 2021 מדגים היבט נוסף של חזרתה של המדינה: לא רק היכולת להוציא כסף, אלא גם היכולת להתארגן. חלוקת מיליוני מנות במהירות דרשה אספקה אירופית, לוגיסטיקה לאומית, מבנים ותיאום בין הממשלים. האתגר כבר לא היה רק לממן את מצב החירום, אלא להדגים IT אזוריים, מערכות שמוסדות יכולים לבצע באופן עקבי מבצע המוני.

ההכנסה ההדרגתית של הגרין **פאס** , ובעקבותיה, חיסונים חובה עבור קטגוריות ופלחים ספציפיים באוכלוסייה, עוררו את אחד הסכסוכים הרגישים ביותר של המגפה כולה, שכן הם הביאו את אסטרטגיית הפתיחה מחדש הכלכלית ישירות לאיזון בין חופש הפרט להגנה על בריאות הציבור. שחזור מלא של אמצעי הבריאות חורג מהמוקד הכלכלי של פרק זה, אך המשמעות הפוליטית חשובה: הממשלה בחרה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

להשתמש באישורים ודרישות ככלים להפחתת הסבירות לסגירות נרחבות חדשות, תוך קבלת העלות של סכסוך חברתי המתמקד באמצעים אלה.

פתיחתה מחדש של הכלכלה והצמיחה החזקה בשנת 2021 הובילו להתאוששות שעלתה על רבות מהתחזיות שנעשו בשלב הראשוני של המגפה. אך כבר במחצית השנייה של השנה צצה בעיה חדשה שתשנה לחלוטין את נוף ההתאוששות: עליית מחירי האנרגיה ואינפלציה.

ממגפה למחסור: חזרת האינפלציה

במשך כמעט עשור, הבנק המרכזי האירופי נאבק בסיכון ההפוך - אינפלציה נמוכה מדי. בשנת 2021, ההתעוררות המחודשת של הביקוש העולמי נתקלה בו זמנית בצווארי בקבוק בשרשרת האספקה, מחסור בתשומות מסוימות ועליית מחירי האנרגיה; מה שנראה בתחילה כתוצאה זמנית של הפתיחה המחודשת החל להתפתח בהדרגה לבעיה רחבה הרבה יותר.

עבור איטליה, עליית מחירי הגז הייתה חשובה במיוחד בשל מבנה מערכת האנרגיה שלה. חלק ניכר מייצור החשמל והצריכה התעשייתית היו תלויים בגז טבעי, בעוד שהייצור המקומי לא היה מספיק והמדינה ייבאה חלק ניכר מצרכיה.

פגיעות זו לא התעוררה בשנת 2021 ואינה ניתנת לייחס לממשלת דראגי. זוהי תוצאה של עשרות שנים של בחירות אנרגיה, צמצום הייצור המקומי, היעדר אנרגיה גרעינית בייצור חשמל באיטליה, צמיחת האנרגיות המתחדשות, אך גם הצורך בקיבולת ניתנת לתכנות ופיתוח קשרי אספקה עם רוסיה, אלג'יריה, אזרבייג'ן ויצרנים אחרים.

תלות באנרגיה, שהתפרשה זמן רב בעיקר כבעיה מסחרית ומחירית, עמדה לחזור להיות שאלה של ביטחון לאומי.

המעבר מתבצע ב-24 בפברואר 2022.

הפלישה לאוקראינה מחזירה את הגיאופוליטיקה למרכז המדיניות הכלכלית

הפלישה הנרחבת של הפדרציה הרוסית לאוקראינה הפכה את השנה השנייה של ממשלת דראגי למשהו שונה מאוד ממה שתוכנן להיות. עד אז, מילות המפתח במדיניות הכלכלית היו מגפת הקורונה, חיסונים, קרן ההבראה, דיגיטציה והמעבר הירוק; לפתע, ביטחון צבאי, סנקציות, אספקת אנרגיה, נאט"ו והסדר הבינלאומי הפכו למשתנים המשפיעים ישירות על האינפלציה, הייצור והמימון הציבורי.

בנק איטליה תיאר מאוחר יותר את הפלישה כנקודת **מפנה ביחסים הבינלאומיים** , וציין כי המתחים הגיאופוליטיים הגיעו לרמות שלא נראו מאז המלחמה הקרה וכי העלייה יוצאת הדופן במחירי האנרגיה תרמה להאצה החדה של האינפלציה ולהידוק המדיניות המוניטרית שבעקבותיה.[6]

ממד האנרגיה היה חמור במיוחד עבור אירופה. בשנת 2021, רוסיה סיפקה כ **-45 אחוזים מיבוא הגז הטבעי של האיחוד האירופי** , על פי נתונים שצוטטו על ידי הבנק של איטליה; כאשר מוסקבה צמצמה בהדרגה את האספקה בשנת 2022 ונורד סטרים 1 הפסיק לפעול בספטמבר של אותה שנה, מחסור בגז באירופה הפך לגורם מרכזי בהלם המחירים.[7]

עבור איטליה, פירוש הדבר היה התייחסות בו זמנית לשני צרכים שעשויים להיות מנוגדים: תמיכה בתגובת המערב לתוקפנות הרוסית באמצעות סנקציות ותמיכה באוקראינה, ומניעת עליית עלויות האנרגיה מלפגוע בהתאוששות הכלכלית שזה עתה החלה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הממשלה בחרה קו אטלנטי ואירופי ברור מאוד. האיחוד אימץ במהירות חבילות סנקציות נגד רוסיה במגזרי הפיננסים, הטכנולוגיה, האנרגיה והסחר; כבר ב-24 בפברואר הסכימה המועצה האירופית על צעדים מגבילים נוספים בתיאום עם בעלות הברית המערביות, ובשבועות שלאחר מכן הורחב משטר הסנקציות בהדרגה. [8].

בחירתה של איטליה לא היוותה סטייה פתאומית ממדיניות החוץ המוצהרת של הממשלה: אטלנטיזם הוצהר במפורש על ידי דראגי בהצהרותיו התוכניתיות מפברואר 2021. אך המלחמה הפכה הצהרה על מיצוב אסטרטגי למדיניות בעלת עלויות כלכליות מיידיות.

כאן חוזרת הגיאופוליטיקה לתקציבי משקי הבית.

סנקציה אינה רק פעולה דיפלומטית.

הפרעה באספקת הגז אינה רק בעיה של אנרגיה.

מלחמה משנה חשבונות, מחירי תעשייה, אינפלציה, ריביות, הוצאות ציבוריות ותחרותיות.

זה מסמן את הסוף הסופי של האשליה, שהייתה נפוצה בשיא הגלובליזציה, לפיה ניתן לנתח את הביטחון והכלכלה כעולמות נפרדים.

גיוון אנרגטי כמדיניות חוץ

עבור מדינה מייבאת, גיוון גז אינו רק חתימה על חוזים מסחריים חדשים. משמעות הדבר היא בניית תשתיות, קיבולת גיזוז מחדש, יחסים דיפלומטיים עם יצרנים חלופיים ונתיבים פיזיים המסוגלים להעביר את הדלק.

לאיטליה היה יתרון גיאוגרפי משמעותי: מיקומה הים תיכוני והקשרים הקיימים שלה עם צפון אפריקה ואזרבייג'ן אפשרו לה לדמיין גיוון מהיר יותר בהשוואה למדינות אירופה התלויות במידה רבה בצינורות גז רוסיים מהצפון.

- המשבר הפך לפתע תשתיות, שבשנים קודמות הוערכו בעיקר באמצעות מחירי גז ויעילות כלכלית, לאסטרטגיות.
- מסופי גיזוז מחדש וקיבולת אחסון קיבלו משמעות גיאופוליטית, TAP, אלג'יריה.
- ביטחון האנרגיה הפך שוב למרכיב במדיניות החוץ האיטלקית.

נושא זה יטופל במלואו בפרק 20, אך בהקשר של ממשלת דראגי, חשוב לציין את שינוי הפרדיגמה: המעבר האנרגטי לא יכול להיחשב עוד כמדיניות אקלים בלבד; היה צורך ליישב אותו עם ביטחון האספקה והתחרותיות התעשייתית.

אינפלציה וסוף עונת המוניטרית שיזם דראגי בבנק המרכזי האירופי

ישנה אירוניה היסטורית ברורה בשלב הסופי של ממשלת דראגי. האיש, שכנשיא הבנק המרכזי האירופי, הוביל את הבנק המרכזי במאבקו הארוך נגד אינפלציה נמוכה וסיכון לדפלציה, מצא את עצמו כעת בפלאצו צ'יג'י, כאשר גוש האירו נכנס לגל האינפלציה החזק ביותר מאז תחילתו של המטבע המשותף.

העלייה במחירי האנרגיה גולגלה בהדרגה למחירי הסחורות והשירותים. משקי הבית חוו ירידה בכוח הקנייה שלהם; עסקים עתירי אנרגיה התמודדו עם עליות עצומות בעלויות; הממשלה התערבה באמצעות קיצוצי מס, זיכויי מס, העברות ואמצעים אחרים שנועדו להגביל את השפעת הזעזוע.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.מדיניות זו יצרה בעיה פיסקלית חדשה

.בשנת 2020, הממשלה לוותה כדי למנוע מהמגפה להרוס את ההכנסה ואת כושר הייצור

בשנת 2022, היא הייתה אמורה שוב להשתמש בתקציב כדי לפזר את עלות הלם חיצוני, הפעם .באנרגיה, לאורך זמן ובין קטגוריות

.לכן, ההיגיון של חזרת המדינה לא הסתיים עם המגפה

.הוא שינה את הנושא

במהלך המלחמה: מתוכנית הבראה לכלי אוטונומיה PNRR-ה

כאשר אושרה תוכנית ההתאוששות והחוסן הלאומית של איטליה בשנת 2021, המלחמה באוקראינה טרם החלה, והמסגרת הקונספטואלית של התוכנית שיקפה בעיקר את סדרי העדיפויות שעלו ממשבר ,המגפה. האתגר המרכזי היה להחיות את הכלכלה שנפגעה מהמיתון של 2020, להגדיל את הפריון לטפל בפערים בתשתיות ובטכנולוגיה שהצטברו במשך עשרות שנים, ולהאיץ את שני המעברים .העיקריים שבריסל כבר הציבה בלב האסטרטגיה שלה: המעברים האקולוגיים והדיגיטליים

התוכנית האיטלקית שאושרה על ידי מועצת האיחוד האירופי ב-13 ביולי 2021 הייתה שווה **191.5 מיליארד אירו** , הכוללת **68.9 מיליארד אירו במענקים** ו **-122.6 מיליארד אירו בהלוואות** שהועמדו .לרשות מתקן ההתאוששות והחוסן. כ **-37% מהמשאבים** יועדו להתערבויות הקשורות לאקלים ההשקעות כללו מעל **32 מיליארד אירו לניידות בת קיימא** , כ **-12.1 מיליארד אירו ליעילות אנרגטית** . **בבנייני מגורים** וכ **-11.2 מיליארד אירו לאנרגיה מתחדשת, כלכלה מעגלית, מימן וניהול משאבים** [משאב 10]

,בניסוח המקורי, צעדים אלה פורשו בעיקר באמצעות קטגוריות כלכליות וסביבתיות: מודרניזציה .הפחתת פחמן, הפחתת פליטות, יעילות, חדשנות ופריון

אולם, לאחר 24 בפברואר 2022, אותה תשתית השקעה החלה להיקרא דרך קטגוריה נוספת: **ניירות** . **ערך**

ולהחליפו בתוכנית חדשה. רבות מההשקעות שכבר תוכננו קיבלו NRRP-לא היה צורך לבטל את ה משמעות אסטרטגית שונה פשוט משום שההקשר הבינלאומי שבו הן היו אמורות להיות מיושמות .השתנה

.רשת חשמל מודרנית יותר לא הייתה עוד רק תשתית הכרחית למעבר האקולוגי

.זה יכול להפוך למרכיב של חוסן לאומי

.מערכת פוטו-וולטאית לא שימשה רק להפחתת פליטות

כל כמות חשמל שיוצרה ללא שימוש בגז מיובא הפחיתה, לפחות במעט, את חשיפתה של הכלכלה .האיטלקית לתנודות בשווקים הבינלאומיים ולהחלטות של מדינות הספק

שיפוץ אנרגטי של בניין כבר לא היה רק עניין של מדיניות אקלים או אמצעי תמיכה למגזר הבנייה. על ידי .הפחתת צריכת האנרגיה לחימום או קירור, גם הצורך בדלקים זרים ירד

.ניידות חשמלית, אחסון, מימן, רשתות חכמות וחיבורים חשמליים, כולם קיבלו את אותו אופי כפול

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.דה-קרבוניזציה וביטחון אנרגטי החלו לחפוף

זה היה שינוי תפיסתי עמוק משום שאיטליה נכנסה למשבר האוקראיני עם אחד ממבני האנרגיה הפגיעים .ביותר מבין הכלכלות האירופיות הגדולות

בשנת 2021, גז טבעי היווה כ- **40-42% מאספקת האנרגיה של איטליה** . המדינה ייבאה כ **-94% מהגז שלה** , ולפי הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה, כ **-41% מיבוא הגז הטבעי של איטליה הגיע מרוסיה** . גז היווה גם כמחצית מייצור החשמל של איטליה. [משאב 11]

.לכן, הפגיעות לא נבעה רק מכמות האנרגיה המיובאת

זה נבע משילוב של שלושה גורמים: **תלות גבוהה במדינות זרות, התפקיד החזק של הגז במערכת . האנרגיה והריכוז הגיאוגרפי הגבוה של חלק מהאספקה**

פגיעותה האנרגטית של איטליה ערב מלחמה

מַד	המצב סביב 2021
חלקו של הגז בתמהיל האנרגיה האיטלקי	כ-40-42%
תלותה של איטליה ביבוא גז	כ-94%
חלקה של רוסיה ביבוא הגז האיטלקי	כ-41%
חלקו של הגז בייצור החשמל באיטליה	כ-50%
התלות הכוללת של איטליה באנרגיה בשנת 2022	כ-81%
תלות אנרגטית ממוצעת באיחוד האירופי בשנת 2022	62.5%

מקורות: יורוסטאט; הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה. [משאבים 12-11]

ההבדל בין הנתונים האיטלקיים והאירופאיים משמעותי במיוחד. בשנת 2022, היבוא נטו כיסה כ **-81% מסך צרכי האנרגיה של איטליה** , בהשוואה לממוצע של **62.5% באיחוד האירופי** . לכן, איטליה הייתה חשופה מבחינה מבנית יותר משותפותיה האירופיות לממד האנרגיה הבינלאומי. [משאב 12]

.הפגיעות הזו הייתה קיימת עוד לפני המלחמה

.המלחמה הפכה את זה לבעיה של ביטחון לאומי

מתלות כלכלית לפגיעות גיאופוליטית

במשך עשרות שנים, חלק משמעותי ממדיניות האנרגיה האירופית נבנה על הרעיון שניתן לנהל תלות .הדדית כלכלית בעיקר באמצעות השוק

.העיקרון נראה רציונלי

.המפיק היה מעוניין למכור

.לצרכן היה עניין לקנות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

- התשתית שנבנתה כדי לחבר את שתי המערכות - צינורות גז, מסופים, רשתות חשמל וצינורות נפט הייתה הופכת את שיבוש הסחר ליקר מבחינה כלכלית עבור שני הצדדים.

האינטגרציה המתקדמת בין רוסיה לאירופה בתחום האנרגיה פותחה בדיוק בתוך היגיון זה.

עם זאת, המלחמה הדגימה את גבולות ההבחנה בין יעילות כלכלית לביטחון אסטרטגי.

מערכת יחסים עסקית יכולה להיות מועילה הדדית ובו זמנית ליצור פגיעות אם צד אחד יכול לסבול את שיבושה ביתר קלות מהצד השני, או אם לא ניתן להחליף במהירות את הסחורה שהוחלפה.

לגז יש בדיוק את המאפיינים האלה.

שלא כמו סחורות רבות אחרות, לא ניתן להקצות אותה מחדש באופן מיידי. מחזורה תלוי בתשתיות פיזיות: צינורות גז, מסופי גיזוז מחדש, קיבולת אחסון ורשתות תחבורה.

לכן, החלפת ספק דורשת זמן, חוזים, תשתית ויכולות לוגיסטיות.

עבור אירופה בשנת 2021, היקף התלות היה ניכר. רוסיה היוותה כ **-44% מיבוא הגז הטבעי מחוץ לאיחוד האירופי** , **28% מיבוא הנפט הגולמי** , ויותר ממחצית מיבוא דלקי המאובנים המוצקים. [משאב 13]

בתוך מספר שבועות, מה שטופל עד אז בעיקר כבעיה של גיוון מסחרי הפך לסוגיה אסטרטגית.

במועצה האירופית הבלתי רשמית בורסאי ב **-10 וב-11 במרץ 2022** , מספר שבועות לאחר פלישת רוסיה לאוקראינה, הסכימו מנהיגי אירופה על הצורך להפחית בהדרגה את תלותה של אירופה בגז, נפט ופחם רוסיים.

המעבר הפוליטי היה משמעותי.

זה כבר לא היה רק עניין של אקלים.

דובר על **עצמאות אנרגטית אירופאית** . [משאב 14]

הבנויה סביב שלושה עמודי תווך עיקריים , **REPowerEU** ב-18 במאי 2022 הציגה הנציבות את תוכנית: חיסכון באנרגיה, גיוון מקורות האספקה והאצת ייצור אנרגיה נקייה. [משאב 15]

הנקודה המכרעת, מנקודת מבט מוסדית, הייתה שהאיחוד החליט להשתמש **במתקן ההתאוששות** הלאומיות, כאחד הכלים NRRP-**והחוסן** , כלומר הארכיטקטורה הפיננסית שעליה נבנו תכניות ה העיקריים ליישום אסטרטגיה חדשה זו.

התוכנית שנוצרה במהלך המגפה הפכה אפוא גם לכלי בתגובה האירופית למלחמה.

משנה את תפקודו מבלי לשנות את מקורו PNRR-ה.

חשוב להבחין בין שני הרגעים.

. האיטלקי **לא נולד כתוכנית לביטחון אנרגטי** PNRR-ה

וההתאוששות שלאחר המגפה NextGenerationEU זה נולד בהקשר של.

אבל המלחמה שינתה בהדרגה את הסביבה האסטרטגית שבה הושקעו משאבים אלה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.ושינוי זה שולב בסופו של דבר רשמית במבנה התוכנית

התוכנית .REPowerEU מתוקנת שכללה פרק בנושא PNRR בשנת 2023, איטליה הציגה תוכנית המתוקנת הגיעה לשווי כולל של כ **-194.4 מיליארד אירו** , הכולל **71.8 מיליארד אירו במענקים** ו **-122.6 מיליארד אירו בהלוואות** . חלקן של ההתערבויות הקשורות ליעדי אקלים גדל מכ-37.5% בתוכנית המקורית ל **-39%** . [משאב 16]

.הממדים הפיננסיים היו חשובים, אך חשוב עוד יותר היה השינוי האיכותי

האיטלקי כלל **חמש רפורמות חדשות ושבע עשרה השקעות חדשות** , שמטרתן, בין REPowerEU פרק היתר, חיזוק רשתות החשמל ומערכת הולכת הגז, יעילות אנרגטית, תחבורה ללא פליטות ומיומנויות הנדרשות למעבר הירוק. [משאב 17]

REPowerEU הנציבות האירופית העריכה את העלות הכוללת של הצעדים הכלולים במפורש בקטגוריות שצוינו בחקיקה בכ **-10.76 מיליארד אירו . [משאב 17]**

:ניתן לסכם את הטרנספורמציה כך

בהקשר הגיאופוליטי החדש PNRR	PNRR 2021
התאוששות + חוסן גיאופוליטי	**התאוששות לאחר המגפה**
דה-קרבוניזציה + צמצום תלות	**דה-קרבוניזציה**
יעילות + ביטחון אנרגטי	**יעילות אנרגטית**
פרודוקטיביות + ריבונות טכנולוגית	**דיגיטציה**
צמיחה + חוסן של רשתות אסטרטגיות	**תַשתִית**
אקלים + החלפת דלקים מיובאים	**אנרגיה מתחדשת**
גיוון מקורות ושרשראות אספקה	**גיוון כלכלי**

.הופכת אוטומטית למדיניות ביטחון לאומית PNRR-המעבר לא אומר שכל השקעה ב

.זה אומר משהו יותר עדין

.ההערכה האסטרטגית של ההשקעה השתנתה

יורו המושקע ביעילות אנרגטית יכול כעת לייצר שלוש השפעות בו זמנית: הפחתת פליטות, הפחתת .עלויות האנרגיה והפחתת כמות האנרגיה המיובאת

השקעה ברשת החשמל יכולה לתמוך בצמיחת האנרגיות המתחדשות, ובמקביל, להגדיל את יכולתה .של המערכת האיטלקית לפעול עם תמהיל אנרגיה פחות תלוי בדלקים מאובנים

.חיבור חדש יכול להיות בעל תשואה כלכלית, אך גם ערך ביטוחי מפני הפרעות אפשריות באספקה

.במילים אחרות, המדיניות התעשייתית האירופית החלה לשקול את **ערך החוסן** לצד ערך היעילות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

התגובה האיטלקית: גיוון לפני הפחתת פחמן

.מהירות התגובה האיטלקית הדגימה עד כמה התלות הרוסית הפכה לבלתי בת קיימא מבחינה פוליטית

איטליה ניצלה לראשונה את מיקומה הגיאוגרפי ואת רשת קשרי האנרגיה שלה עם הים התיכון כדי לגוון .את אספקתה

.אלג'יריה, אזרבייג'ן, ספקיות גז טבעי נוזלי ושותפים אחרים קיבלו תפקיד הולך וגובר

על פי הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה, חלקה של רוסיה ביבוא הגז האיטלקי, שעמד על כ **-41% בשנת** ירד לכ **-3% בנובמבר 2022.** [משאב 11] , **2021**

הנתונים מראים את המהירות יוצאת הדופן שבה הצליחה איטליה לשנות את הגיאוגרפיה של האספקה .שלה

.אבל זה גם מראה על אלמנט עמוק יותר

.גיוון לא בהכרח אומר ביטול תלות

משווקים אחרים מפחיתה את (LNG) החלפת גז רוסי בגז אלג'יראי, אזרבייג'ני, נורבגי או גז טבעי נוזלי .ריכוז הסיכון הגיאופוליטי, אך המדינה ממשיכה לרכוש אנרגיה מחו"ל

. לכן, השלב הראשון של התגובה למשבר היה מעל לכל **גיוון התלות**

השני, בהכרח איטי יותר, כלל צמצום התלות עצמה באמצעות יעילות אנרגטית, חשמול ופיתוח מקורות .מתחדשים

.את חשיבותה האסטרטגית הגדולה ביותר PNRR-דווקא כאן קיבלה ה

.בטווח הקצר, ביטחון אנרגטי דרש ספקים חדשים

.בטווח הבינוני זה דרש תשתית חדשה

.בטווח הארוך, הדבר דרש מבנה שונה של ביקוש וייצור אנרגיה

.שלושת הממדים הללו לא היו אלטרנטיבות

.הם היו אמורים להמשיך בו זמנית

הפרדוקס של 2022: פחות גז רוסי, אבל לא בהכרח פחות פגיעות

.אולם, השינוי התרחש בתנאים קשים ביותר

מחירי האנרגיה עלו באופן דרמטי במהלך 2022. אירופה נאלצה להתחרות בשווקי הגז הטבעי הנוזלי .הבינלאומיים, לחדש את המלאי שלה ולהפחית את הצריכה

,באיטליה, הביקוש המקומי לגז ירד בכ **-9.9% בשנת 2022 בהשוואה לשנת 2021.** ברמה האירופית הצטמצמות הייתה עמוקה אף יותר בכמה מדינות: גרמניה הפחיתה את הצריכה ב-15.4%, צרפת ב- [משאב 18] .9.6%

.באותה תקופה, גם הגיאוגרפיה של היבוא האירופי השתנתה במהירות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בשנת 2021, רוסיה ונורבגיה היוו כל אחת כמעט רבע מהגז שנכנס לאיחוד, על פי סדרת הסטטיסטיקה הספציפית של יורוסטאט המשמשת לזרימות פיזיות. עד 2022, חלקה של רוסיה ירד ל **-15.3%** , בעוד שחלקן של ארצות הברית, אלג'יריה וקטאר גדל. [משאב 18]

באמצעות מתודולוגיה רחבה יותר הכוללת יבוא אירופי, סיכמה הנציבות את השינוי בציון שחלקה של רוסיה ביבוא הגז לאיחוד האירופי ירד מכ **-45% בשנת 2021 ל-15% בשנת 2023.** שתי הסדרות משתמשות בבסיסים סטטיסטיים שונים, אך הן מצביעות על אותו שינוי מבני: תוך שנתיים, אירופה צמצמה באופן דרמטי את תפקידה של רוסיה בביטחון האנרגיה שלה. [משאב 19]

השינוי המהיר של מערכת הגז האירופית

הִתפַּתְחוּת	לפני/במהלך המשבר	מַד
כ-3% בנובמבר 2022	כ-41% בשנת 2021	**חלקה של רוסיה ביבוא הגז האיטלקי**
בשנת 9.9%- 2022	בסיס 2021	**ביקוש הגז האיטלקי**
בשנת 15.4%- 2022	בסיס 2021	**ביקוש הגז הגרמני**
בשנת 9.6%- 2022	בסיס 2021	**ביקוש הגז הצרפתי**
כ-15% בשנת 2023	כ-45% בשנת 2021	**נתח רוסיה ביבוא הגז של האיחוד האירופי, נתוני סיכום מהנציבות**
18%-	אוגוסט 2022-מרץ 2024	**צריכת הגז של האיחוד האירופי**

סטטיסטיקות חלוקת היבוא השונות אינן ניתנות להחלפה ישירה משום שהן תלויות בהגדרת הזרימות הנחשבות; הן מדווחות בהתאם למקורות הרשמיים שלהן. [משאבים 11, 18, 19]

.לפיכך, המשבר יצר תאוצה שכנראה שום תהליך מדיניות אנרגיה רגיל לא היה יכול לייצר באותה מהירות

.אבל המהירות הזו גבתה מחיר

.החלפת ספקים בעיצומו של משבר משמעותה לעיתים קרובות תשלום גבוה יותר

בניית מסופים, הגדלת קיבולת הגיזוז מחדש, שינוי רשתות, צבירת מלאי ותמיכה במשפחות ובעסקים .כנגד עליית מחירים דורשים משאבים ציבוריים ופרטיים

.ביטחון אנרגטי אינו דבר חינמי

זהו, בין היתר, המחיר שמערכת כלכלית משלמת כדי לבטח את עצמה מפני הסיכון שתלות יעילה בזמנים .רגילים תהפוך לבלתי ניתנת לקיימא במהלך משבר

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מגז לרשתות: הגיאוגרפיה החדשה של אוטונומיה

.עבור איטליה, לשיעור היה גם ממד גיאוגרפי

חצי האי, שתואר באופן מסורתי כפגיע דווקא בגלל תלותו ביבוא אנרגיה, היה בו זמנית בעל מאפיין שניתן .להפוך ליתרון אסטרטגי: מיקומו במרכז הים התיכון

(LNG) קישורים לצפון אפריקה, צינור המעבר הטרנס-אדריאטי מאזרבייג'ן, מסופי גז טבעי נוזלי .וחיבורים למערכת האנרגיה האירופית עשויים לאפשר לאיטליה לגוון את אספקתה מהר יותר

.אבל כדי שמיקום גיאוגרפי זה יהפוך ליכולת אסטרטגית של ממש, התשתית הייתה הכרחית

ההבדל בין מעבר אנרגיה פשוט לבין הפיכה למרכז אנרגיה אירופאי תלוי ברשתות: קיבולת יבוא, הובלה .פנימית, אחסון, גיזוז מחדש, חיבורי חשמל, קיבולת נמלים וחיבורים עם שווקים במרכז אירופה

היו חלק מטרנספורמציה שחרגה בהרבה מהמשמעות REPowerEU-ו PNRR, גם מנקודת מבט זו .המקורית של תוכנית התאוששות כלכלית

. תשתיות הפכו **לגיאופוליטיקה ממומשת**

.צינור מכירות קובע אילו ספקים יכולים להגיע לשוק

.מרחיב את מספר הספקים הפוטנציאלי (LNG) מסוף גז טבעי נוזלי

.קו חשמל חוצה גבולות מאפשר פיצוי על גירעונות ועודפים בין מערכות לאומיות

.רשת דיגיטלית שולטת בכמויות הולכות וגדלות של תשתיות אנרגיה

.מערכת אחסון מאפשרת לך לשלב מקורות לסירוגין ולהפחית את הצורך בייצור דלקים מאובנים עתודיים

מפעל לייצור מימן יכול, בטווח הארוך, לשנות את מבנה האנרגיה של מגזרים תעשייתיים שקשה לחשמל .אותם

.לכן, אוטונומיה אסטרטגית לא הייתה מושג מופשט

.זו הייתה פונקציה של התשתית הזמינה

הבעיה הבאה: ממדינות תלויות ברוסיה למדינות תלויות בסינית

.עם זאת, המלחמה יצרה גם מודעות שנייה

.צמצום התלות בדלקים מאובנים אינו אומר בהכרח הפיכה לעצמאות

. לעתים קרובות זה אומר **העברת תלות משרשרת ערך אחת לאחרת**

.מערכת אנרגיה מבוססת גז דורשת צינורות, שדות וטרמינלים

,מערכת אנרגיה המבוססת יותר ויותר על חשמל ומקורות מתחדשים דורשת פאנלים פוטו-וולטאיים טורבינות, סוללות, מוליכים למחצה, ממירים, מערכות אחסון, מגנטים קבועים וכמויות גדולות של .מינרלים

- .לִיתִיוּם

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

- .נִיקֵל
- .קובלט
- .גרָפִיט
- .נְחוֹשֶׁת
- .אדמות נדירות
- .מגנזיום

.הגיאוגרפיה של הסיכון משתנה

.זה לא נעלם

עוד לפני הפלישה לאוקראינה, הנציבות האירופית זיהתה תלות אסטרטגית גבוהה במיוחד במגזרים כמו ,חומרים נדירים, מגנזיום, פאנלים פוטו-וולטאיים, כימיקלים, אבטחת סייבר ותוכנה. בפברואר 2022 היא ציינה כי ריכוז הייצור העולמי בסין והמחסור בחלופות הפכו את שרשראות האספקה האירופיות של חומרים נדירים, מגנזיום ופוטו-וולטאיים לפגיעות במיוחד. [משאב 20]

.הנתונים מדברים בעד עצמם

כ -**97% מהמגנזיום המשמש באיחוד האירופי** הגיע מסין. זיקוק של אדמה נדירה המשמשת במגנטים קבועים התרכז כמעט לחלוטין בסין. חומרים אסטרטגיים אחרים היו בעלי ריכוזים גיאוגרפיים דומים: כ - **מהקובלט העולמי** המשמש בסוללות נכרה ברפובליקה הדמוקרטית של קונגו, בעוד שכ **-98% 63% מאספקת הבוראטים של אירופה** הגיעה מטורקיה. [משאב 21]

.זה יצר פרדוקס

אירופה ביקשה להפחית תלות מסוכנת מבחינה גיאופוליטית - זו בדלקים מאובנים רוסיים - על ידי האצת .טכנולוגיות שעלולות ליצור תלות גיאופוליטיות אחרות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הגיאוגרפיה החדשה של התמכרויות

מערכת אנרגיה ודיגיטלית חדשה	מערכת אנרגיה ישנה
לִיתִיוּם	**גז טבעי**
נִיקֶל	**פטרוליום**
קובלט	**פֶּחָם**
סוללה	**צינורות גז**
תאים וג'יגה-מפעלים	**בתי זיקוק**
אדמות נדירות	**פיקדונות**
מדינות לייצור וזיקוק מינרלים	**מדינות המייצרות פחמימנים**
סיכון ריכוזיות כלפי סין וספקים אחרים	**תלות ברוסיה**
אבטחת שרשרת האספקה הטכנולוגית	**אבטחת אספקת דלקים מאובנים**

המסקנה שבריסל החלה להסיק בהדרגה הייתה שלא ניתן לנהל את המעבר האנרגטי אך ורק כמדיניות אקלים.

. זה היה אמור להיות גם **מדיניות תעשייתית**

היה צורך לדעת לא רק כמה אנרגיה מתחדשת להתקין, אלא גם מי ייצר את הפאנלים.

לא רק כמה מכוניות חשמליות למכור, אלא היכן יוצרו הסוללות.

לא רק כמה טורבינות רוח לבנות, אלא מאיפה הגיעו המגנטים, חומרי האדמה הנדירים והרכיבים.

לא רק איך להפוך את הכלכלה לדיגיטלית, אלא מי שלט במוליכים למחצה, עננים, רשתות ותוכנה אסטרטגית.

מגפה, מלחמה ותחרות טכנולוגית: שלושה משברים, שיעור אחד

ניתן להבין את הטרנספורמציה האירופית באמצעות רצף של שלושה זעזועים.

המגפה חשפה את הפגיעות של שרשראות האספקה הגלובליות.

בשנים 2020 ו-2021, מחסור במכשירים רפואיים, מוליכים למחצה, רכיבים תעשייתיים ויכולת ייצור הראה ששוק גלובלי יעיל ביותר עלול להיות שביר כאשר שרשראות אספקה שלמות מופרעות בו זמנית.

המלחמה חשפה את פגיעותה של תלות באנרגיה.

בשנת 2022, אירופה גילתה שספק מפתח יכול להיות גם שותף סחר וגם מקביל גיאופוליטי.

התחרות הגוברת בין ארצות הברית לסין הבהירה את הפגיעות הטכנולוגית.

מוליכים למחצה מתקדמים, בינה מלאכותית, מחשוב ענן, סוללות, חומרי גלם קריטיים, טלקומוניקציה וטכנולוגיות ירוקות החלו בהדרגה להתייחס לא רק כאל מגזרים כלכליים, אלא כאל מרכיבים של כוח לאומי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.התוצאה הייתה שינוי באוצר המילים האירופי

, מונחים כגון **חוסן** , **אוטונומיה אסטרטגית** , **ביטחון כלכלי** , **הפחתת סיכונים** , **חומרי גלם קריטיים** .**יכולת תעשייתית אירופאית** וגיוון **שרשרת האספקה** התבססו היטב בשפה המוסדית

.זה לא היה סוף השוק המשותף

.זה אפילו לא אומר חזרה לאוטרקיה

.אירופה נותרה אחת הכלכלות הפתוחות ביותר לסחר בינלאומי בעולם

. השינוי התבטא יותר במודעות לכך **שלא לכל התלות הכלכלית יש את אותו ערך אסטרטגי**

.רכישת מוצר הניתן להחלפה בקלות מספק יחיד יוצרת סיכון מוגבל

תלות במדינה אחת עבור טכנולוגיה חיונית, עבור דלק שבלעדיו חלק מהכלכלה מפסיק לתפקד, או עבור .חומר גלם הדרוש להגנה ולמעבר האנרגיה יוצרת פגיעות מערכתית

.הבעיה לא הייתה, אם כן, לבטל את התלות ההדדית

.זה היה על הבחנה בין תלות הדדית מקובלת לבין ריכוזים מסוכנים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

איטליה בתוך הפרדיגמה האירופית החדשה

.האיטלקי ממד שחורג מעבר לערכה הפיננסי PNRR-בהקשר זה, ל

.**מיליארד האירו** של התוכנית המתוקנת לא ייצגו רק העברת משאבים לתשתיות ורפורמות **194.4**

.הם ייצגו את אחד הכלים העיקריים שבאמצעותם איטליה יכלה לשנות חלק מפגיעותה המבנית

הדיגיטציה של המנהל הציבורי הגבירה את יעילות המדינה, אך במקביל העלתה את סוגיית אבטחת .התשתיות הדיגיטליות

השקעות ברשת החשמל אפשרו את הרחבת האנרגיות המתחדשות, אך גם קבעו את יכולתה של .המדינה להפחית את תלותה בגז

.השקעות ברכבות הפחיתו פליטות ועומסי גזי חממה, אך גם תרמו לבניית רשתות התחבורה של אירופה

.התערבויות ביעילות אנרגטית הפחיתו את הצריכה המבנית

.השקעות במימן ניסו ליצור שרשראות אספקה תעשייתיות חדשות

המודרניזציה של התשתיות הדיגיטליות אפשרה לחברות להגדיל את הפרודוקטיביות, אך היא גם הפכה .לחלק מהתחרות על השליטה בטכנולוגיות אסטרטגיות

.לפיכך, התוכנית הייתה חלק משינוי רחב יותר של המדיניות הכלכלית האירופית

בשנות התשעים, הפרדיגמה הדומיננטית העדיפה שווקים פתוחים, תחרות, הפרטה, משמעת פיסקלית .ואינטגרציה כלכלית

.לאחר המגפה והמלחמה, עקרונות אלה לא נעלמו

:אבל לצדם שאלה שאירופה השאירה ברקע זה מכבר צצה שוב ושוב בעוצמה

?אילו יכולות מערכת כלכלית חייבת לשמור בתוכה כדי להישאר חופשית פוליטית לקבלת החלטות

.לאוטונומיה אסטרטגית PNRR-זוהי השאלה המקשרת בין ה

.אירופה לא ניסתה לייצר הכל

הוא ביקש בהדרגה להימנע מתלות קריטית באדם אחד, בכל הנוגע למה שלא יכול היה להרשות לעצמו .להפסיד

- .אֵנֶרְגִיָה
- .טֶכנוֹלוֹגִיָה
- .חומרי גלם
- .מוליכים למחצה
- .תַשׁתִית
- .הֲגָנָה
- .קיבולת תעשייתית

.האיטלקי בוצע בסופו של דבר בתוך פרדיגמה שונה מזו שלפיה היא תוכננה PNRR-לפיכך, ה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.הוא נולד מתוך המגפה ככלי לשיקום כלכלי

.המלחמה גם הפכה אותה לכלי לביטחון אנרגטי

.התחרות הטכנולוגית העניקה לה ממד תעשייתי ואסטרטגי רחב עוד יותר

.התפתחות זו חושפת את אחד ההיבטים החשובים ביותר של השינוי של אירופה לאחר 2020

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

כלכלה ובטיחות: כאשר יעילות כבר אינה מספיקה

ההבחנה המסורתית בין מדיניות כלכלית למדיניות ביטחון הלכה והיטשטשה, אפילו כאשר אירופה ביקשה לספוג, כמעט בצורה חלקה, את השפעות המגפה, צווארי הבקבוק בשרשראות האספקה הגלובליות, ולבסוף את הפלישה הרוסית לאוקראינה. במשך שנים רבות, חלק ניכר מההחלטות הכלכליות האירופיות הוערכו בעיקר באמצעות שפת היעילות: עלויות אנרגיה, תשואות על השקעה יתרונות גודל, התמחות בייצור, פתיחות סחר, תחרות ויכולת לרכוש סחורות וחומרי גלם בשוק העולמי במחירים זולים יותר מאלה שניתן להשיג באמצעות ייצור מקומי. פרדיגמה זו לא נעלמה עם המלחמה משום שכלכלה אירופאית פתוחה, המשולבת מאוד בסחר הבינלאומי, לא יכלה פשוט להחליף את השוק בעצמאות; מה שהשתנה, עם זאת, היה המודעות לכך **שיעילות כלכלית וביטחון אסטרטגי אינם בהכרח חופפים** , וכי תלות המסוגלת לייצר יתרון עלות בתנאים רגילים יכולה להפוך לפגיעות כאשר הספק, נתיב הסחר, חומר הגלם או הטכנולוגיה שעליה תלויה המערכת הופכים לפתע ללא זמינים או משמשים ככלי לחץ פוליטי.

מנקודת מבט חדשה זו, צינור גז לא יכול להיחשב רק כתשתית שנועדה להעביר חומר גלם מהיצרן לצרכן בצורה הכלכלית הטובה ביותר. מקורו הגיאוגרפי, המדינות שהוא חוצה, כמות הגז שהוא יכול להעביר קיומם של נתיבים חלופיים, קיבולת גיזוז מחדש ואחסון לאומיים, היכולת להגדיל במהירות את האספקה משותפים אחרים, ומידת החיבור עם שאר המערכת האירופית הפכו לגורמים הקשורים ישירות לביטחון הכלכלי של המדינה. תלותה של איטליה בגז רוסי הדגימה בדיוק זאת: תשתית מסחרית לכאורה שילבה קשר פוליטי, וכאשר קשר זה התדרדר, הערך האסטרטגי של החלופות התברר מיד. חיזוק הקשרים עם אלג'יריה, הגדלת הזרימה מאזרבייג'ן דרך צינור הטרנס-אדריאטי, הרחבת קיבולת גיזוז מחדש וגיוון הגישה לגז טבעי נוזלי פירושם, אם כן, לא רק החלפת ספק אחד באחר, אלא גם שינוי הגיאוגרפיה **של סיכון האנרגיה האיטלקי** .

אותו היגיון החל לחול על פעילויות שנראו רחוקות מאנרגיה. מפעל מוליכים למחצה, לדוגמה, יכול היה להמשיך ולהיות מוערך על סמך פריון, תעסוקה שנוצרה וערך מוסף תעשייתי, אך המגפה הראתה כיצד מחסור ברכיבים קטנים וזולים יחסית בהשוואה למוצר הסופי עלול להאט או לשבש את ייצור הרכב האלקטרוניקה וההנדסה המכנית. כאשר התחרות הטכנולוגית בין ארצות הברית לסין החלה להתמקד יותר ויותר בשבבים מתקדמים, במכונות הנדרשות לייצורם, בבינה מלאכותית ובטכנולוגיות דו-שימושיות, התברר כי מיקום כושר הייצור אינו יכול להיחשב אך ורק להחלטה תאגידית. **מפעל מוליכים למחצה יכול להיות בו זמנית מדיניות תעשייתית וביטחון לאומי** , מכיוון שתקשורת, מערכות תשלום תשתיות תעשייתיות, מכוניות, לוויינים, ציוד צבאי וחלק הולך וגדל מתפקוד המדינה הדיגיטלית תלויים כעת בזמינותם של רכיבים אלה.

באופן דומה, רשת חשמל יכולה להיות בו זמנית חלק ממדיניות אקלים וחוסן אסטרטגי. התקנת כמויות גדולות של קיבולת אנרגיה סולארית ואנרגיית רוח ללא רשתות המסוגלות לקלוט, להעביר ולהפיץ את הייצור הזה הייתה יוצרת צווארי בקבוק שעלולים להאט את המעבר ללא קשר לכמות הנומינלית של הקיבולת החדשה המותקנת. חיזוק הרשתות, דיגיטציה של ניהולן, הגדלת חיבורים ופיתוח מערכות אחסון פירושו, אם כן, יצירת התנאים הטכניים הדרושים לפירוק פחמן, אך פירושם גם הפחתה לאורך זמן של כמות דלקי המאובנים המיובאים שאיטליה תזדקק להם, וכתוצאה מכך, הפחתת החשיפה של הכלכלה לתנודות מחירים בינלאומיות ולהחלטות פוליטיות של מדינות ייצור.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אפילו מכרה ליתיום, מפעל זיקוק, ג'יגה-מפעל לייצור סוללות, או מתקן להשבת ומחזור חומרים יכולים להפוך לעניין של אוטונומיה תעשייתית: למעשה, המעבר האנרגטי לא ביטל את התלות במשאבים זרים, **הוא שינה את הרכבם**. מערכת המבוססת יותר ויותר על חשמול ואנרגיות מתחדשות תצרוך פחות נפט, פחם וגז טבעי, אך תדרוש כמויות הולכות וגדלות של נחושת, ליתיום, ניקל, גרפיט, חומרי אדמה נדירים, חומרים מזוקקים, סוללות, מגנטים קבועים, מוליכים למחצה, ממירים ומערכות בקרה אלקטרוניות. לכן לא ניתן לבלבל אוטונומיה אסטרטגית עם אוטרקיה, וגם לא יכולה להיות מורכבת מהמטרה הלא מציאותית של ייצור כל מה שהכלכלה צריכה באופן פנימי; אלא, היא כללה את ההכרה **באילו תלות היו מרוכזות וקריטיות מספיק כדי להגביל את חופש ההחלטה של המדינה לנוכח משבר**.

אותו נימוק יושם כעת גם על תשתיות דיגיטליות. תשתית ענן המשמשת את המנהל הציבורי, רשת תקשורת, מרכז נתונים או מערכת ניהול דיגיטלית לשירותים ציבוריים יכולה להגביר את הפרודוקטיביות ולהפחית את עלויות המנהלה, אך בו זמנית הן מעלות שאלות בנוגע למיקום נתונים, המשכיות שירותים חיוניים, הגנה מפני מתקפות סייבר, תלות טכנולוגית בספקים זרים ויכולתה של המדינה לשמור על תפקידיה במצב חירום. **פרודוקטיביות, ריבונות טכנולוגית וביטחון נטו אפוא לחפוף**, עד כדי כך שהקשו יותר ויותר על הפרדה ברורה בין מדיניות כלכלית למדיניות אסטרטגית.

זה כבר לא היה רק עניין של PNRR-דווקא במסגרת השינוי הזה איטליה הייתה צריכה ללמוד להשתמש ב. הוכחת יכולת אדמיניסטרטיבית לספוג כמות יוצאת דופן של משאבים אירופיים במסגרת הזמנים המוסכמים, וגם לא רק של גישור על עיכובים שהצטברו בתשתיות פיזיות ודיגיטליות. הסוגיה הלכה והפכה שאפתנית יותר ויותר: שימוש בחלון השקעות יוצא דופן זה כדי **להפחית חלק מהפגיעויות המבניות שהגבילו את יכולתה של המדינה להגיב לזעזועים חיצוניים**, לשפר את אבטחת הרשת, יעילות האנרגיה, היכולת הטכנולוגית, חוסן התשתיות וגיוון מקורות האספקה.

לאחר המגפה והפלישה לאוקראינה, לא ניתן היה עוד לפרש את הפגיעויות הללו בפשטות כעלויות או חוסר יעילות של המערכת הכלכלית. תלות במקור אנרגיה יחיד, ריכוז גיאוגרפי של טכנולוגיה קריטית, רשתות לא מספקות, או חוסר כושר ייצור בשרשרת אספקה מרכזית, יכלו להגביל את ההחלטות הזמינות לממשלה דווקא כאשר החלטות אלו הפכו לחשובות יותר. הן הפכו, במובן הפוליטי המלא, **למשתנים של החופש האסטרטגי של המדינה**.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ההתאוששות הכלכלית לא נמחקה על ידי המלחמה, אך היא שינתה את הרכבה.

דווקא לאור טרנספורמציה זו יש לפרש עובדה סותרת לכאורה לגבי הכלכלה האיטלקית בשנת 2022: למרות הפלישה לאוקראינה, התפרצות מחירי האנרגיה, האצת האינפלציה והידוק ההדרגתי של התנאים המוניטריים באירופה, **הכלכלה האיטלקית לא נכנסה למיתון** , אלא המשיכה לצמוח. הערכות ISTAT מעודכנות של **3.7- אחוזים בשנת 2022** ב ריאליים במונחים גדל האיטלקי התמ"ג כי מאשרות , [9] .לאחר התאוששות יוצאת דופן של 8.3 אחוזים שנרשמה בשנת 2021

הנתונים חיוניים כדי להימנע מייצוג ליניארי יתר על המידה של שנת המלחמה. 2022 לא הייתה רק משבר מיתון חדש שהוטל על משבר המגפה, משום שכוחות התרחבות משמעותיים ביותר המשיכו לפעול בכלכלה האיטלקית: נורמליזציה של פעילויות שנפגעו הכי קשה ממגבלות הבריאות, חזרת זרמי התיירות הבינלאומיים, התאוששות השירותים, ביקוש חזק עדיין מצד משפחות, השקעות פרטיות בהערכה המלאה הראשונה של חשבונות .PNRR וציבוריות והתחלה הדרגתית של התערבויות במימון רשם עלייה נפחית של **9.4 אחוזים בהשקעות קבועות ברוטו** , **3.5 אחוזים בצריכה** ISTAT, 2022 **הסופית הלאומית** , **9.4 אחוזים ביצוא סחורות ושירותים** ו **-11.8 אחוזים ביבוא** ; הביקוש המקומי בניכוי מלאי סיפק תרומה חיובית לצמיחת התמ"ג השווה ל-4.6 נקודות אחוז, בעוד שהביקוש החו"ל נטו [22] .הפחית חצי נקודת אחוז והשינוי במלאי עוד ארבע עשיריות

מספרים אלה מתארים כלכלה שהמשיכה להתרחב, אך הם לבדם אינם מסבירים את החוויה הכלכלית של משקי בית ועסקים, משום שתופעה שונה התרחשה במקביל: איטליה ייצרה יותר סחורות ושירותים מאשר בשנה הקודמת, אך חלק הולך וגדל מההכנסה המקומית היה צריך לשמש למימון יבוא אנרגיה שהפך לפתע יקר בהרבה. לכן, צמיחת התמ"ג יכולה להתקיים במקביל לירידה **בכוח הקנייה** , וסתירה .לכאורה זו מהווה את אחד המרכיבים המרכזיים להבנת הכלכלה של 2022

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הכלכלה האיטלקית בשנת 2022: צמיחה ריאלית וזעזועים במחירים

מַד	וריאציה של 2022
התמ"ג הריאלי	+3.7%
השקעה קבועה ברוטו, בנפח	+9.4%
צריכה סופית לאומית, בנפח	+3.5%
יצוא סחורות ושירותים, לפי נפח	+9.4%
יבוא סחורות ושירותים, לפי נפח	+11.8%
ערך מוסף של בנייה, בנפח	+10.2%
ערך מוסף של שירותים, בנפח	+4.8%
NIC-אינפלציה ממוצעת של ה	+8.1%
IPCA אינפלציה ממוצעת של	+8.7%
מחירי אנרגיה, ממוצע שנתי	+50.9%
כוח קנייה של משפחות	1.6%-

מקורות: ISTAT, חשבונות לאומיים; ISTAT, מחירי צרכן; ISTAT, חשבונות כלכליים לפי מגזר מוסדי. [22][23][25]

הטבלה מבהירה מדוע נתוני התמ"ג לבדן אינם מספיקים כדי לתאר את השנה ההיא. הייצור גדל, ההשקעות נותרו דינמיות מאוד, ושירותים המשיכו ליהנות מהנורמליזציה שלאחר המגפה, אך במקביל, הכלכלה חוותה את אחד מזעזוע האינפלציה העזים ביותר שחוותה איטליה מאז אמצע שנות ה-80. לכן, צמיחה כלכלית ריאלית לא התורגמה אוטומטית לעלייה מקבילה ברווחת משקי הבית הריאלית, משום שחלק מצמיחה זו נשחק על ידי עליית מחירי הסחורות המיובאות וההאצה הנובעת מכך במחירים המקומיים.

הלם האנרגיה כהעברת הכנסה לחו"ל

כדי להבין מדוע מדינה יכולה לחוות בו זמנית צמיחה בתמ"ג ועוני יחסי, עלינו לשקול את ההידרדרות בתנאי **הסחר** , כלומר, היחס בין מחירי היצוא למחירי היבוא. כאשר מחיר הסחורות המיובאות עולה הרבה יותר מהר ממחיר הסחורות המיוצאות, מדינה חייבת לוותר על כמות גדולה יותר מהכנסתה כדי לרכוש את אותה כמות פיזית של סחורות מחו"ל. עבור כלכלה התלויה במידה רבה ביבוא אנרגיה כמו זו של איטליה, מנגנון זה הפך לחשוב במיוחד בין המחצית השנייה של 2021 ל-2022, כאשר מחיר הגז הבינלאומי , ובאמצעות ערוצי הולכה שונים, מחיר החשמל, הנפט וחומרי גלם רבים עלה במהירות.

הבנק המרכזי של איטליה, ששיחזר את הפרק לאחר מכן, הראה כי ההידרדרות בתנאי הסחר של איטליה בתקופה של שנתיים **2021-2022 הייתה משמעותית** , אם כי קטנה מזו שנרשמה במהלך זעזוע הנפט הראשון של 1973-1974, והייתה בולטת יותר מזו שסבלו שאר המדינות העיקריות בגוש האירו. רכיב

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

האנרגיה היה הגורם העיקרי לזעזוע, שקבע הידרדרות חדה במאזן החשבון השוטף והשפעה שלילית משמעותית במיוחד על ההכנסות אפילו בהשוואה בינלאומית. [24]

המשמעות הכלכלית של תופעה זו היא חיונית. אם חברה איטלקית מייצרת כמות גדולה יותר של סחורות ושירותים, אך המדינה חייבת בו זמנית להשתמש בחלק גדול בהרבה מהכנסתה לרכישת גז, נפט וחשמל מחו"ל, **כושר הצריכה האמיתי של האוכלוסייה עשוי לרדת גם לנוכח תמ"ג גדל** . אין סתירה בין שתי התופעות: תמ"ג מודד את הייצור בתוך הטריטוריה הכלכלית, בעוד שהחמרה בתנאי הסחר משנה את כמות הסחורות והשירותים הזרים שההכנסה יכולה לרכוש.

במקרה האיטלקי, המלחמה הפכה את ההעברה הזו לבולטת במיוחד. העלות הנוספת של אנרגיה מיובאת היוותה, מבחינה כלכלית, העברת הכנסה ממדינות צרכניות למדינות מייצאות. העברה זו יכלה להתחלק בצורה שונה בתוך הכלכלה האיטלקית - באמצעות מחירים גבוהים יותר למשפחות, שולי רווח נמוכים יותר לעסקים, כוח קנייה נמוך יותר לעובדים, או הגדלת ההוצאות הציבוריות - אך לא ניתן היה לבטלה בפשטות באמצעות החלטה פוליטית. **העלות האמיתית עדיין קיימת; מה שהמדינה יכלה לשנות היה את חלוקתה.**

מהלם הגז לאינפלציה כללית

הצעד הבא היה לגלגל את עליית מחירי האנרגיה לכל מערכת המחירים. בממוצע לאורך השנה, מדד המחירים לצרכן הלאומי לכלל המדינה, NIC-, בהשוואה ל-1.9 עלה ב **8.1- אחוזים בשנת 2022** , אז האינפלציה עמדה על 2021, ורשם את העלייה הממוצעת הגבוהה ביותר מאז **1985** , המשתמש במתודולוגיה שונה חלקית, העלייה, (HICP) אחוזים. באמצעות המדד האירופי ההרמוני 9.2 השנתית הממוצעת הגיעה **ל-8.7 אחוזים** . [23]

מחירי מוצרי האנרגיה עלו בממוצע של 50.9 אחוזים ,ISTAT המקור העיקרי לזעזוע היה אנרגיה: לפי **בשנת 2022** , לאחר שכבר צמחו ב-14.1 אחוזים בשנת 2021. [23] התופעה, עם זאת, לא נותרה מוגבלת לחשבונות, משום שאנרגיה היוותה תשומה רוחבית של כמעט כל הפעילויות הכלכליות. עלייה במחיר הגז הגדילה ישירות את עלויות תעשיות הקרמיקה, הכימיה, הפלדה, הנייר והמזון; העלייה בחשמל השפיעה על קירור, הפצה מסחרית וייצור תעשייתי; העלייה במחירי הדלק הגדילה את עלויות התחבורה; העלייה במחירי הדשנים ותהליכים חקלאיים עתירי אנרגיה התגלגלה בהדרגה למחירי המזון.

התוצאה הייתה שככל שחלפו החודשים, האינפלציה החלה להתפשט מליבת האנרגיה למגוון רחב יותר של סחורות ושירותים. **אינפלציית הליבה** , שחושבה על ידי ISTAT, ללא אנרגיה ומזון טרי ירדה מממוצע של 0.8 אחוזים בשנת 2021 ל **3.8- אחוזים בשנת 2022** , מה שמראה כי לא ניתן עוד לפרש את הזעזוע כתנודה זמנית פשוטה במחיר של חומר גלם יחיד. [23]

מגז לאובדן כוח קנייה: שרשרת ההולכה

תוֹצָאָה	מנגנון כלכלי	לְרִכּוּב
צמיחה במחירי האנרגיה	מלחמה, אספקה מופחתת וסיכון מוגבר	**הלם גיאופוליטי**
עליית מחיר סיטונאי	מחסור גדול יותר ופרמיית סיכון	**שוק הגז**

עליית מחירי החשמל	נוכחות חזקה של גז בייצור שולי	**מערכת החשמל**
צמיחה בעלויות העסק	אנרגיה יקרה יותר לתעשייה, תחבורה ושירותים	**מערכת ייצור**
התפשטות האינפלציה	העברה חלקית של עלויות גבוהות יותר ללקוחות	**מחירים סופיים**
ירידה בכוח הקנייה	המחירים עולים מהר יותר מההכנסה הפנויה	**משפחות**
סיכון של השעיות ייצור	שולי רווח מצומצמים או צורך להעלות מחירים	**עסקים**
העברת חלק מההלם לתקציב הציבורי	התערבויות בחשבונות, מיסים, בונוסים וזיכויי מס	**מְדִינָה**

רצף זה אפשר לנו להבין מדוע המלחמה השפיעה ישירות על תקציביה של משפחה איטלקית, למרות שהתנהלה אלפי קילומטרים משם. גיאופוליטיקה שינתה את זמינותו ומחירו של הגז; שוק הגז השפיע על שוק החשמל; עלות האנרגיה שהוכנסה לתהליכי הייצור וההפצה; עסקים גלגלו לפחות חלק מהעלייה בעלויות למחירים הסופיים; המחירים עלו מהר יותר מהכנסות נומינליות רבות, ובסופו של דבר, כוח הקנייה ירד.

צמיחה מבלי להתעשר באופן יחסי

בשנת 2022 **ההכנסה** ISTAT, חשבונות כלכליים של משקי בית מראים תופעה זו בבירור רב. על פי **הפנויה של משקי הבית גדלה נומינלית ב-5.5 אחוזים** , אך צמיחת המחירים הייתה כה עזה עד שהובילה לירידה **בכוח הקנייה של 1.6 אחוזים** . באותה שנה, הנטייה לחסוך ירדה ל-8.0 אחוזים, מ-13.8 אחוזים בשנת 2021, דבר המצביע על כך שחלק ממשקי הבית השתמשו בחלק גדול יותר מהכנסתם - ובמקרים מסוימים במשאבים שנצברו בעבר - כדי לתמוך בצריכה נוכח מחירים גבוהים יותר. [25]

התופעה מתגלה ביתר שאת כאשר בוחנים את ההוצאות החודשיות. בשנת 2022, הוצאות הצריכה הממוצעות של משפחות תושבות עלו ל **2,625- יורו לחודש** , לעומת **2,415 יורו בשנת 2021** , עם עלייה הגיע IPCA, ISTAT-נומינלית של 8.7 אחוזים; עם זאת, מכיוון שהעלייה חפפה במידה רבה את זו של ה למסקנה שההוצאות **במונחים ריאליים נותרו ללא שינוי מהותי** . [26] לכן, משפחה יכולה להוציא בממוצע למעלה ממאתיים יורו יותר בכל חודש מבלי להשיג עלייה מקבילה בכמות הסחורות והשירותים הנצרכים, מכיוון שההוצאה הגדולה יותר שימשה במידה רבה רק כדי לפצות על רמת המחירים החדשה.

משקי בית איטלקיים: הכנסה נומינלית, מחירים וכוח קנייה בשנת 2022

מַד	2021 / 2022
הכנסה פנויה של משק בית, שינוי נומינלי 2022	+5.5%
כוח קנייה של משפחות	1.6%-
נטיית חיסכון 2021	13.8%
נטיית חיסכון 2022	8.0%
הוצאות משפחתיות חודשיות ממוצעות 2021	אירו 2,415
הוצאות משפחתיות חודשיות ממוצעות 2022	אירו 2,625

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

עלייה נומינלית בהוצאה הממוצעת	+8.7%
IPCA אינפלציה ממוצעת של	+8.7%
שינוי בהוצאות הריאליות	בעיקרון כלום

מקורות: ISTAT, חשבונות כלכליים לפי מגזר מוסדי; ISTAT, הוצאות צריכה של משקי בית. [25][26]

זו הייתה הסיבה לכך שצמיחה מקרו-כלכלית יכלה להתקיים במקביל לתחושה נרחבת של עוני מבלי שאף אחת מהן תהיה בהכרח שגויה. **הכלכלה האיטלקית בכללותה ייצרה יותר, בעוד שחלק ממשקי הבית יכלו לקנות פחות עם כל יורו של הכנסה פנויה.** התמ"ג וכוח הקנייה מדדו ממדים שונים של אותה כלכלה, ובשנת 2022, ממדים אלה נעו בכיוונים שונים חלקית.

הלם בלתי שוויוני לחלוטין

יתר על כן, האינפלציה לא השפיעה על כל משקי הבית באופן שווה, משום שדפוס הצריכה משתנה במידה ניכרת בהתאם להכנסה. משקי בית מעוטי יכולת כלכלית הקצו חלק גדול יותר מהוצאותיהם למוצרים שקשה לדחוס אותם - מזון, אנרגיה ביתית, דלק, שכר דירה ומוצרים חיוניים אחרים - בעוד שלמשקי בית עם כוח קנייה גדול יותר היה בדרך כלל חלק גדול יותר זמין למוצרים ושירותים דיסקרטיוניים והיו ברשותם עתודות פיננסיות גדולות יותר כדי לספוג את ההלם באופן זמני.

ובחינה של משפחות על סמך כושר הוצאה, **האינפלציה בשנת 2022** IPCA-הערך כי, במדידת ה ISTAT **הגיעה ל-12.1 אחוזים עבור הקבוצה בעלת כושר הוצאה הנמוך ביותר, לעומת 7.2 אחוזים עבור הקבוצה בעלת כושר הוצאה הגבוה ביותר** . [23] ההפרש, כמעט חמש נקודות אחוז, הראה באופן ברור במיוחד את אופיו הרגרסיבי של ההלם: משבר האנרגיה הלאומי עצמו יצר אינפלציה שנתפסה למעשה כשונה מאוד בהתאם להרכב סל המשפחה.

האינפלציה בשנת 2022 לא הייתה זהה עבור כולם

מַד	שינוי ממוצע 2022
NIC-אינפלציה של ה	+8.1%
HICP אינפלציית	+8.7%
אינפלציית הליבה	+3.8%
מוצרי אנרגיה	+50.9%
IPCA, משקי בית עם יכולת הוצאה נמוכה יותר	+12.1%
IPCA, משפחות עם יכולת הוצאה גדולה יותר	+7.2%

מקור: ISTAT. [23]

האתגר הפוליטי, אם כן, לא היה רק להכיל מדד מחירים ממוצע, אלא להחליט באיזו מידה על התקציב הציבורי למנוע מהלם חיצוני להשפיע באופן לא פרופורציונלי על השכבות הפגיעות ביותר באוכלוסייה ועל הפעילויות הייצוריות החשופות ביותר. עלייה בעלויות האנרגיה אכן יכולה לייצר התאמה מועילה כלכלית כאשר היא מעודדת חיסכון, יעילות והחלפת מקורות; עם זאת, אם היא מגיעה לרמות קיצוניות הירידה בביקוש אינה מתרחשת עוד רק באמצעות חדשנות ויעילות, אלא גם באמצעות התרוששות סגירת עסקים או ויתור על צריכה חיונית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הגנה על משפחות ועסקים מבלי למחוק את אות המחירים

זו הייתה הדילמה הקשה ביותר שעמדה בפני המדיניות הכלכלית האיטלקית בשנת 2022. פיצוי מלא ונרחב על עליית מחירי האנרגיה היה מגן באופן מיידי על משפחות ועסקים, אך הוא היה יוצר לפחות שלוש בעיות: הוא היה דורש כמות עצומה של משאבים ציבוריים, הוא היה מעביר חלק הולך וגדל מעלות יבוא האנרגיה לתקציב המדינה, והוא היה מפחית את התמריץ הכלכלי להפחית את הצריכה דווקא בזמן שבו אירופה הייתה צריכה להפחית את הביקוש לגז. הגנה לא מספקת הייתה מייצרת את הסיכון ההפוך: עליית החשבונות הייתה עלולה לגרום במהירות לעוני אנרגטי עבור משפחות בעלות הכנסה נמוכה, אובדן תחרותיות עבור התעשייה, והפסקת פעילות עבור עסקים אשר, למרות היותם ברי קיימא כלכלית בתנאים רגילים, לא היו מסוגלים לספוג עלייה חריגה בעלויות האנרגיה.

הקושי היה ניכר כבר בתחילת השנה. עבור הרבעון הראשון של 2022, למרות התערבות ציבורית **עלייה של 55 אחוזים בחשבונות החשמל** ועלייה של **41.8 אחוזים בחשבונות הגז** ARERA חישבה **עבור משפחה טיפוסית במשטר ההגנה** . ללא צעדים ממשלתיים, העליות היו גבוהות אף יותר: הרשות העריכה 65 אחוזים עבור חשמל ו-59.2 אחוזים עבור גז בהתאמה. הממשלה הקצתה כ-3.8 מיליארד אירו, באמצעות חוק התקציב, להפחתת חיובים, הורדת מע"מ על גז והגדלת בונוסים חברתיים; עבור משפחות הזכאיות לאחרון, העליות קוזזו באופן משמעותי. [28]

המצב החריף עוד יותר במהלך הקיץ. במחצית השנייה של אוגוסט 2022, מחירי הגז באירופה עלו זמנית על **300 יורו למגה-וואט-שעה** , בעוד שההפחתה ולאחר מכן ההשעיה המוחלטת של הזרימה דרך נורד סטרים 1 הגבירה עוד יותר את פרמיית הסיכון המוטמעת במחירים. בסוף ספטמבר, ARERA אימצה התערבות יוצאת דופן שמנעה הכפלה של רכיב החשמל ברבעון הרביעי, אך העלייה עבור משק בית טיפוסי עדיין עמדה על **59 אחוזים** . הוצאות החשמל השנתיות המשוערות עבור משק בית טיפוסי עלו אפוא מכ **-632 יורו בשנת 2021 לכ-1,322 יורו בשנת 2022** , יותר מהכפלה בתוך שנה אחת בלבד.[29]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

גודל ההלם על החשבונות

מַד	עֵרֶך
עלייה בצריכת החשמל, רבעון ראשון 2022	+55.0%
עליית מחירי הגז, הרבעון הראשון של 2022	+41.8%
עלייה בצריכת החשמל שהייתה מתרחשת ללא ההתערבויות	+65.0%
עלייה בגז שהייתה מתרחשת ללא ההתערבויות	+59.2%
שיא הגז האירופי, אוגוסט 2022	מעל 300 אירו/מגה-וואט שעה
עלייה בצריכת החשמל, רבעון רביעי 2022	+59.0%
עלויות חשמל שנתיות אופייניות למשפחה לשנת 2021	כ-632 אירו
עלויות חשמל שנתיות אופייניות למשפחה לשנת 2022	כ-1,322 אירו

מקור: ARERA. [28][29]

מספרים אלה עוזרים לנו להבין מדוע מדיניות האנרגיה הפכה, בתוך חודשים ספורים בלבד, לאחת הסוגיות המרכזיות במדיניות הפיסקלית והחברתית של המדינה. כאשר סעיף הוצאה מרכזי של משק בית יכול להכפיל את עצמו בתוך שנה, הבעיה כבר אינה נוגעת רק לתפקוד שוק האנרגיה; היא משפיעה ישירות על ההכנסה הפנויה, חלוקת העושר, כושר החיסכון, הביקוש המקומי, ובסופו של דבר, על היציבות החברתית.

המדינה כבולם זעזועים

התגובה האיטלקית הייתה יוצאת דופן וכללה סדרה של צעדים שכללו ביטול או הפחתה של חיובי המערכת הכלליים, הפחתת המע"מ על גז, חיזוק הבונוסים החברתיים, הפחתה זמנית של מס בלו על דלק, זיכויי מס לעסקים עתירי אנרגיה וגז ולאחר מכן לקבוצות רחבות יותר של עסקים, העברות מזומנים ערבויות וצעדים אחרים שמטרתם למנוע מהעלייה בעלויות האנרגיה לגרום להידרדרות גדולה עוד יותר בהכנסות משקי הבית ובכושר הייצור.

הנבחרים כימת את ההשפעות על החוב נטו לשנת 2022 של הצעדים הקשורים ספציפית להתערבויות נגד עלות האנרגיה הגבוהה שנקבעו על ידי חוק התקציב והצווים העיקריים שאומצו עד לצו איוטי-טר ב- מיליארד אירו. אותו תיק מציין, עם זאת, כי על ידי אימוץ היקף רחב יותר, השפעות הצעדים 40.97 , הצביע על **57.1 מיליארד** NADEF 2022-שאושרו עד 30 בספטמבר הגיעו לכ **-55 מיליארד** , בעוד ש הבדל הנובע גם מקריטריוני סיווג שונים והכללת התערבויות נוספות, כולל צווים שרים הנוגעים להפחתת מסים על דלקים. [27]

חשוב לשמור על הבחנה זו משום שהערכים השונים אינם מייצגים הערכות סותרות של אותו מצרף: **הם מודדים היקפים שונים של התערבות ציבורית** . בלבול ביניהם יוביל לדיוק שגוי; בחינתם יחד והבהרת המתודולוגיה מאפשרת לנו להבין את קנה המידה הפיסקאלי האמיתי של התגובה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הכימות השונות של התערבות ציבורית בשנת 2022

היקפי	סכום	קביעת כמות
השפעות על גיוס נטו של מדדים המסווגים באופן ספציפי	**40.97 מיליארד אירו**	**צעדים למאבק במחירי האנרגיה הגבוהים נבחנו בתיק הפרלמנטרי**
טווח מורחב של השפעות פיננסיות	**כ-55 מיליארד אירו**	**אמצעים שאומצו עד ה-30 בספטמבר בהתאם להיקף הרחב יותר המוזכר בתיק**
סיווג ממשלתי רחב יותר, כולל התערבויות נוספות	**מיליארד 57.1 אירו**	**שנזכר על ידי NADEF 2022 כימות של הלשכה**

מקור: לשכת הנבחרים, שירות התקציב של המדינה [27].

מה שחשוב, מעבר לסיווג החשבונאי המדויק, הוא שהתקציב הציבורי מילא תפקיד של **בולם זעזועים להלם גיאופוליטי חיצוני** . חלק מהעלות שהייתה משפיעה ישירות על משפחות ועסקים הועבר למדינה באמצעות הכנסות ממיסים נמוכות יותר, חיובים מופחתים, בונוסים, זיכויי מס והעברות. העלות האמיתית של האנרגיה לא נעלמה: הישות שעליה היא נפלה השתנתה מיד.

הגבול הקשה בין תמיכה לעיוות

מנקודת מבט זו, הבחירה בין צעדים כלליים להתערבויות סלקטיביות הפכה למכרעת. הפחתה ללא הבחנה של מחירי הדלק או עלויות האנרגיה פירושה הצעת תועלת מיידית לקהל רחב מאוד, עם השפעות מהירות על האינפלציה הנמדדת ועל תפיסות משקי הבית. אך פירוש הדבר היה גם שימוש במשאבים ציבוריים כדי להגן על צרכנים שיכלו לספוג לפחות חלק מהעלייה מבלי לפגוע ברמת חייהם. בונוס הקשור למעמד כלכלי, לעומת זאת, איפשר להתמקד בהתערבויות במשקי הבית הפגיעים ביותר, אך דרש מערכות מנהליות המסוגלות לזהות אותם במהירות והותיר קבוצות מעט מעל ספי הזכאות חשופות יותר.

הייתה גם בעיה נוספת, משמעותית אף יותר בהקשר של מלחמה. המחיר לא רק משרת תפקיד חלוקתי: **הוא מעביר מידע על מחסור** . אם הגז הופך יקר ביותר משום שההיצע הזמין אינו מספיק כדי לענות על הביקוש, עליית המחירים גורמת למשקי בית ועסקים להפחית את הצריכה, מאיצה השקעות ביעילות, משפרת את האטרקטיביות היחסית של מקורות חלופיים, ומסייעת לאזן מחדש את השוק. מחיקה מוחלטת של אות זה באמצעות סובסידיה כללית הייתה מחלישה אפוא את מנגנון ההתאמה שאירופה הייתה זקוקה לו כדי להפחית את התלות באספקה רוסית.

אבל מתן אפשרות למחירים לפעול ללא הגנה היה מוביל לתוצאות בעייתיות באותה מידה, משום שמעבר לסף מסוים, הפחתת הביקוש אינה מתרחשת עוד אך ורק באמצעות יעילות. משפחה בעלת הכנסה נמוכה עשויה להפחית את צריכת האנרגיה משום שאינה יכולה עוד לחמם את ביתה כראוי; חברה עתירת אנרגיה עשויה להפחית את הצריכה על ידי השעיית הייצור; חברה עם שולי רווח מוגבלים עשויה להפסיק את פעילותה לא משום שהיא אינה יעילה מבחינה מבנית, אלא משום שהיא מתמודדת עם עלויות אנרגיה למשך מספר חודשים שאינן תואמות כל תכנון תעשייתי רגיל. במקרים אלה, אות המחיר ממשיך להפחית את הביקוש, אך הוא עושה זאת באמצעות מה שכלכלנים מכנים **הרס ביקוש** , כלומר, באמצעות התכווצות בפעילות וברווחה ולא באמצעות הסתגלות טכנולוגית מסודרת.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בדיוק את האיזון הזה היה על המדינה לנסות לנהל: לאפשר לחלק מעליות המחירים ליצור את התמריצים הדרושים לחיסכון באנרגיה ולהחלפת מקורות אנרגיה, ובמקביל למנוע מאירוע גיאופוליטי זמני להרוס באופן בלתי הפיך את כושר הייצור, ההכנסות והלכידות החברתית.

מדיניות פיסקלית הפכה לחלק מהביטחון הכלכלי

מנקודת מבט זו, גם תפקידה של המדיניות הפיסקלית השתנה. בונוסים למשפחות, זיכויי מס לעסקים והפחתות זמניות במסים ובאגרות יכלו, כמובן, להתפרש דרך הקטגוריות המסורתיות של ייצוב מקרו-כלכלי, אך במהלך משבר האנרגיה, הם מילאו תפקיד נוסף: הם סייעו לשמור על שינוי המדיניות האירופית כלפי רוסיה בת קיימא מבחינה פוליטית וכלכלית.

אסטרטגיה גיאופוליטית אינה נתמכת אך ורק באמצעות החלטות דיפלומטיות, סנקציות או אספקה צבאית. היא חייבת להיות ניתנת לספיגה על ידי המערכת הכלכלית והחברה הנושאות בעלויותיה. אם ההפרעה או הצמצום הדרסטי של קשרי האנרגיה עם רוסיה היו מובילים לעוני בלתי נשלט של משפחות, סדרה של פשיטות רגל של תאגידים ומיתון עמוק הרבה יותר, יכולתן של ממשלות אירופה לשמור על אסטרטגיה זו לאורך זמן הייתה בהכרח שברירית יותר. לכן, הגנה על המרקם הכלכלי לא פירושה ניטרול תוצאות המלחמה - משימה בלתי אפשרית - אלא **הפיכת עלות גיאופוליטית, שאחרת הייתה מרוכזת בצורה אלימה הרבה יותר על מגזרים מסוימים בחברה, לניתנת לחלוקה ובת קיימא מבחינה פוליטית**.

נקודה זו מאפשרת לנו להבין את השינוי העמוק יותר שהתרחש בשנת 2022. המדינה לא רק תיקנה תקלה זמנית בשוק; היא החליטה כיצד לחלק באופן פנימי אובדן הכנסה לאומי שנגרם עקב עליית מחירי יבוא האנרגיה. העלות עלולה ליפול על משפחות באמצעות חשבונות גבוהים יותר, על עסקים באמצעות שולי רווח נמוכים יותר, על עובדים באמצעות שכר ריאלי שנשחק על ידי אינפלציה, על משלמי המסים הנוכחיים והעתידיים באמצעות הוצאות ציבוריות מוגברות, או, בפרופורציות משתנות, על כל הגופים הללו בו זמנית. **מדיניות כלכלית קבעה את חלוקת העלות שהפוליטיקה לא הייתה מסוגלת לבטל.**

צמיחה, עוני יחסי וחלוקה מחדש: שלושת הממדים של 2022

לכן, ניתן לפרש את הכלכלה האיטלקית בשנת 2022 רק על ידי שילוב של שלוש תופעות אשר, אם נסתכל עליהן בנפרד, נראות סותרות. הראשונה הייתה **הצמיחה הריאלית של הכלכלה** , שעדיין נתמכת על ידי ההתאוששות שלאחר המגפה, ההשקעות והנורמליזציה של השירותים. השנייה הייתה הידרדרות **בכוח הקנייה** , שנגרמה עקב עלייה מהירה יותר של האינפלציה מההכנסה הפנויה וזעזוע תנאי הסחר שהעביר נתח גדול יותר מההכנסה הלאומית למדינות המייצאות אנרגיה. השלישית הייתה **חלוקה מחדש של הזעזוע הציבורי** , שבאמצעותה ביקשה המדינה למנוע מהעלות החיצונית ליפול לחלוטין ומיידית על המשפחות הפגיעות ביותר והעסקים החשופים ביותר.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

שלושת הממדים של הכלכלה האיטלקית במהלך ההלם של 2022

מַשְׁמָעוּת	עֻדּוּת	גּוֹדֶל
המלחמה לא מחקה את ההתאוששות שלאחר המגפה	תמ"ג **+3.7%**	**צמיחה אמיתית**
הביקוש המקומי המשיך לתמוך בכלכלה	בנפח **+9.4%**	**השקעות**
שחיקה חזקה של הערך הריאלי של ההכנסות	רשת ביטוח לאומית **+8.1%**	**אִינפלַצִיָה**
מקור עיקרי להאצת המחירים	אנרגיה **+50.9%**	**הלם אנרגיה**
צמיחת ההכנסה הנומינלית אינה מספקת כדי לקזז את המחירים	**-1.6%**	**כוח קנייה משפחתי**
ההשפעה הרגרסיבית של ההלם	IPCA אינפלציית **+12.1%**	**משפחות פחות אמידות**
חשיפה נמוכה יותר למוצרים חיוניים	IPCA אינפלציית **+7.2%**	**משפחות עשירות יותר**
העברת חלק מההלם לתקציב הציבורי	עד כ- **55-57.1 מיליארד אירו** בהתאם לגבולות הרחבים יותר שהוזכרו על ידי הלשכה	**תגובת הציבור**

מקורות: ISTAT; בנק איטליה; לשכת הנבחרים. [22][23][24][25][27]

לכן, הצמיחה של 3.7 אחוזים לא הוכיחה שהלם האנרגיה היה שולי, כשם שאובדן כוח הקנייה לא הוכיח שאיטליה נכנסה למיתון חדש. שניהם היו נכונים בו זמנית משום שהם מדדו היבטים שונים של אותו תהליך: **הכלכלה ייצרה יותר, אך חלק גדול יותר מההכנסה שנוצרה היה צריך לשמש למימון יבוא יקר יותר ומחירים מקומיים גבוהים יותר** . איתנות ההתאוששות שלאחר המגפה סיפקה לאיטליה חיץ משמעותי לספיגת ההלם; עם זאת, הפיצוץ בעלויות האנרגיה מנע מהצמיחה הזו להפוך במלואה לשיפור ברווחה החומרית.

דווקא שילוב זה הוא שהפך את שנת 2022 לשונה כל כך ממשברים קודמים. המדינה לא רק הייתה צריכה לתמוך בביקוש במהלך מיתון, כפי שעשתה בשלבים אחרים של ההיסטוריה הכלכלית האחרונה, אלא גם הייתה צריכה **לחלק הפסד ממשי שמקורו מחוץ לכלכלה הלאומית** , ובמקביל להימנע מביטול התמריצים הדרושים להפחתת התלות באנרגיה. פיצוי מלא ונרחב היה מעביר חלק מופרז מהעלות לתקציב הציבורי ומאט את התאמת הצריכה; הגנה לא מספקת הייתה מסתכנת בהפיכת ההלם הגיאופוליטי למשבר תעשייתי וחברתי עמוק הרבה יותר.

ובמדיניות התעשייתית PNRR-במובן זה, משבר האנרגיה השלים את השינוי שכבר נראה לעין ב האירופית החדשה. אנרגיה כבר לא הייתה רק עניין של מדיניות כלכלית; מבנה היבוא כבר לא היה רק עניין של מאזן סחר; הגנה על משפחות כבר לא הייתה רק עניין של מדיניות חברתית; תמיכה בעסקים כבר לא הייתה רק עניין של מדיניות תעשייתית. כל ההיבטים הללו הפכו לחלק מאותה בעיה, שבה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

היכולת הכלכלית של המדינה קבעה את מרווח החופש להחלטותיה הפוליטיות, ויכולתה של המדינה לחלק את עלות ההלם עצמה הפכה למרכיב בחוסן הלאומי .

שוב, אפוא, המדינה התמודדה עם עלות שלא יכלה לבטל, אלא רק לנהל. היא יכלה להחליט כמה מהעלות הזו ישתקף באופן מיידי בחשבונות, כמה צריך להיספג על ידי עסקים, כמה צריך לקזז באמצעות העברות וקיצוצי מס, וכמה צריך להיות מועבר לתקציב הציבורי; היא יכלה להאיץ את ההשקעות הנדרשות כדי להפחית פגיעות עתידית, אך היא לא יכלה לבטל רטרואקטיבית את התלות באנרגיה שנבנתה בעשורים הקודמים. בדיוק מסיבה זו, משבר 2022 היה הדגמה ברורה במיוחד של הקשר בין כלכלה לכוח: **כאשר טובין חיוניים הופכים לנדירים או פתאום יקרים בהרבה, השוק מסייע בקביעת מחירו, אך הפוליטיקה מחליטה במידה רבה כיצד עלות המחסור הזו מחולקת בתוך החברה** .

.וכאן חזרה הבעיה הכלכלית להיות, במובן העמוק של המונח, בעיה ממלכתית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מדיניות חוץ הופכת למדיניות כלכלית

המלחמה באוקראינה הביאה בסופו של דבר לשינוי שיימשך במידה רבה יותר מממשלת דראגי, משום שלאחר פברואר 2022, נעשה קשה יותר ויותר לקיים את ההפרדה בין מדיניות חוץ למדיניות כלכלית, אשר, לפחות בשלבים היציבים יותר של הגלובליזציה האירופית, אפשרה להתייחס לסחר, אנרגיה השקעות, טלקומוניקציה וטכנולוגיה בעיקר כתחומים הכפופים לכוחות השוק. הפלישה הרוסית, לעומת זאת, הדגימה באכזריות מיוחדת כי **המבנה הכלכלי של מדינה קובע גם את טווח ההחלטות של מדיניות חוץ שהיא יכולה לקבל באופן מציאותי** , משום שכל סנקציה כרוכה בעלויות, כל תלות מצמצמת את החלופות הזמינות, וכל יכולת תעשייתית פנימית מרחיבה, לפחות באופן פוטנציאלי, את מרווח האוטונומיה של המדינה.

זה לא היה עיקרון חדש לחלוטין בהיסטוריה של יחסים בינלאומיים. במשך רוב המאה העשרים, המעצמות הגדולות ראו באנרגיה, בתעשייה הכבדה, בייצור צבאי, בתחבורה, בתקשורת ובגישה לחומרי גלם מרכיבים חיוניים של הביטחון הלאומי. מה שהשתנה בשנת 2022 היה החזרה המפורשת של היגיון זה ללב הכלכלה האירופית לאחר עשרות שנים שבהן אינטגרציה מסחרית החלישה בהדרגה את התפיסה הפוליטית של הבעיה. האיחוד האירופי בנה חלק ניכר מכוחו דווקא על יכולתו להפוך מערכות יחסים שנשלטו בעבר על ידי תחרות פוליטית למערכות יחסים הנשלטות על ידי שוק, כללים משותפים ותלות הדדית כלכלית; המלחמה, לעומת זאת, הוכיחה **שתלות הדדית אינה מבטלת את הכוח** , אלא משנה את כלי הכוח שלו.

מדינה התלויה במדינה אחרת עבור חומר גלם קריטי ממשיכה ליהנות באופן רשמי מחופש מלא לקבל החלטה דיפלומטית, אך העלות הכלכלית של החלטה זו יכולה להיות כה גבוהה עד שהיא מתנה באופן קונקרטי את יישומה. באופן דומה, מדינה השולטת בטכנולוגיה חיונית, נתיב אנרגיה, מערכת פיננסית, פלטפורמה דיגיטלית או רכיב תעשייתי לא רק מחזיקה ביתרון מסחרי, אלא, בנסיבות מסוימות, יכולה להפוך את המצב הכלכלי הזה ליכולת להפעלת לחץ פוליטי. לכן, האתגר של מדיניות החוץ העכשווית כבר לא כלל רק כוחות מזוינים, בריתות דיפלומטיות וכלי השפעה מסורתיים, אלא גם הבנת **מיקום התלות הכלכליות שעליהן תלויה חופש קבלת ההחלטות הלאומית** .

המלחמה היא שהפכה את השינוי הזה לגלוי באופן מיידי.

סנקציות: כאשר החלטה דיפלומטית משפיעה ישירות על הכלכלה

הסנקציות שאימץ האיחוד האירופי נגד רוסיה הן כנראה הדוגמה הבולטת ביותר למיזוג זה של מדיניות חוץ וכלכלית. עוד לפני תחילת הפלישה בקנה מידה גדול, מועצת האיחוד האירופי הגיבה להכרה של רוסיה באזורי הבדלנות דונייצק ולוהנסק על ידי הצגת, ב **-23 בפברואר 2022** , סט חדש ראשון של צעדים מגבילים. לאחר המתקפה ב-24 בפברואר, התהליך הואץ במהירות, ובתוך מספר שבועות, האיחוד הפך מגזרים הנחשבים בדרך כלל כלכליים - בנקאות, שווקים פיננסיים, טכנולוגיה, תחבורה, אנרגיה וסחר - לכלי תגובה פוליטית אירופית [30].

ב **-25 בפברואר 2022** , החבילה השנייה של האיחוד האירופי הרחיבה את ההגבלות על מגזרי הפיננסים, האנרגיה, התחבורה והטכנולוגיה, והגבילה גם את הייצוא לרוסיה של סחורות וטכנולוגיות, שעלולות לשמש לחיזוק יכולותיה הצבאיות, מגזר התעופה והחלל וזיקוק הנפט. מספר ימים לאחר מכן, בעוד SWIFT, ב **-2 במרץ** , שבעה בנקים רוסיים הוצאו ממערכת המסרים הפיננסיים הבינלאומית שהאיחוד הטיל מגבלות נוספות על היחסים עם הבנק המרכזי הרוסי ועל מימון השקעות מסוימות.[30][31]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

משמעותן של החלטות אלו חרגה הרבה מעבר לרשימת הצעדים הטכנית שאומצו. מכשיר פיננסי שנוצר כדי לאפשר לבנקים להחליף מידע הדרוש לביצוע תשלומים הפך לפתע לחלק מהמארסנל הדיפלומטי המערבי; במקביל, יכולתה של רוסיה לרכוש מוליכים למחצה, ציוד אלקטרוני, רכיבי מטוסים או מכונות מתוחכמות לא טופלה כסוגיה מסחרית רגילה, אלא כמשתנה המשפיע על יכולתה של המדינה לקיים את כלכלתה וצבאה לאורך זמן.

החבילה החמישית של אפריל אסרה בהדרגה על ייבוא אירופי של פחם רוסי, שהוערך אז על ידי מועצת האיחוד האירופי בכ **-8 מיליארד אירו בשנה** , סגרה נמלים אירופיים לאוניות רוסיות למעט במסגרת פטורים ספציפיים, והטילה איסורי ייצוא נוספים על, בין היתר, **מחשבים קוונטיים, מוליכים למחצה מתקדמים, אלקטרוניקה מתקדמת, תוכנה ומכונות רגישות** . [32]

החבילה השישית מ **-3 ביוני 2022** , השינוי הגיע ישירות ללב יחסי האנרגיה בין אירופה לרוסיה. האיחוד החליט לאסור את יבוא הנפט הגולמי הרוסי המועבר דרך הים, תוך הגדרת ביטול הדרגתי של יבוא במשך תקופה של שישה חודשים עבור נפט גולמי ושמונה חודשים עבור מוצרים מזוקקים מסוימים, עם הקלות זמניות למדינות החברות המאופיינות בתלות תשתית ספציפית באספקה בצנרת. באותה חבילה, שלושה בנקים רוסיים נוספים - כולל סברבנק - הוצאו מ-SWIFT. [33]

השינוי בסנקציות האירופיות בשנת 2022

המימד הכלכלי הפך לכלי גיאופוליטי	צעדים עיקריים	תַאֲרִיך
פיננסים, אגרות חוב ממשלתיות, דוחות כלכליים	צעדים ראשונים לאחר ההכרה בדונייצק ולוהנסק	23 בפברואר, 2022
אשראי, השקעות, טכנולוגיה תעשייתית	הגבלות על מימון, אנרגיה, תחבורה וטכנולוגיה	25 בפברואר, 2022
מערכת תשלומים בינלאומית	שבעה בנקים רוסים הוצאו מ-SWIFT	2 במרץ, 2022
השקעות, תעשייה, מסחר	מגבלות על השקעות במגזר האנרגיה של רוסיה ויצוא מוצרי יוקרה; איסור על ברזל ופלדה	15 במרץ, 2022
אנרגיה וטכנולוגיות דו-שימושיות	אמברגו פחם ומגבלות נוספות על טכנולוגיות מתקדמות	8 באפריל, 2022
אנרגיה ופיננסים	חדשים SWIFT אמברגו נפט רוסי ואיסורי	3 ביוני, 2022
אנרגיה, טכנולוגיה ושירותים מקצועיים	מגבלת מחיר הנפט, הגבלות נוספות על סחורות ושירותים דו-שימושיים	6 באוקטובר, 2022

מקור: מועצת האיחוד האירופי. [30][31][32][33][34]

מה שעלה מרצף זה היה שינוי מהותי בתפיסת הסנקציות. לא היה עוד עניין של הקפאת נכסים של פקידים בודדים או איסור נסיעות של דמויות פוליטיות מסוימות; המטרה הייתה **להפחית את היכולת הכלכלית והטכנולוגית של רוסיה לקיים את המלחמה** , ובכך להשפיע ישירות על יחסי הסחר, הגישה להון, יבוא טכנולוגיה והכנסות מייצוא אנרגיה. לפיכך, מדיניות החוץ הפכה לחלק בלתי נפרד מתפקודן של שרשראות הייצור, ולהפך, שרשראות הייצור הפכו לאחד מכלי מדיניות החוץ.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אולם, לכך הייתה תוצאה בלתי נמנעת: סנקציות לא השפיעו רק על הכלכלה שנגדה כוונו. פגיעה בספק אנרגיה גדול פירושה גם שינוי העלויות שנשאו המדינות שרכשו בעבר את אותה אנרגיה. לכן, עוצמת הסנקציה הייתה תלויה לא רק בנזק שהיא עלולה לגרום לנמען, אלא גם ביכולת **הכלכלית של המדינות המיישמות אותה לעמוד בהשפעות הנלוות שלה** .

.דווקא תחת פרופיל זה הפכה העמדה האיטלקית לעדינה במיוחד

איטליה והמחיר הכלכלי של בחירתה הגיאופוליטית

ערב הפלישה, כ **-41 אחוזים מיבוא הגז הטבעי של איטליה הגיע מרוסיה** , בעוד שגז היווה כ-42 אחוזים מסך אספקת האנרגיה של איטליה וכמחצית מייצור החשמל שלה. [35] לכן, בחירה גיאופוליטית :שמטרתה צמצום דרסטי של היחסים הכלכליים עם מוסקבה לא יכלה להישאר מוגבלת למשרד החוץ היא השפיעה באופן מיידי על משרד הכלכלה, על המערכת התעשייתית, על חברות האנרגיה, על .התשתיות הלאומיות ועל תקציבי המשפחות

הפרדוקס התבלט במיוחד בחודשים הראשונים של המלחמה. בפברואר 2022, בעוד שמחירי האנרגיה הבינלאומיים עלו במהירות, ערך היבוא האיטלקי מרוסיה רשם עלייה מגמתית של **252.2 אחוזים** ,בהשוואה לאותו חודש בשנה הקודמת, לא משום שאיטליה שילשה לפתע את הכמות הפיזית שנרכשה אלא מעל הכל משום שהערך הכספי של מוצרי אנרגיה מיובאים התפוצץ. באותו חודש, גירעון האנרגיה של איטליה מול מדינות שאינן חברות באיחוד האירופי הגיע ל **-7.18 מיליארד אירו** , בהשוואה ל-2.1 [36] .מיליארד בפברואר 2021

זה היה הביטוי הכמותי של סתירה שתלווה חלק משמעותי משנת 2022: בעוד שאפה פוליטית להפחית את תלותה ברוסיה, העלייה החדה במחירי האנרגיה עלולה להגדיל באופן זמני את הערך הפיננסי של .יבוא מצטבר, וכתוצאה מכך, את זרימת ההכנסות המופנה למדינות המייצאות

לכן, התגובה לא יכלה לכלול אך ורק סנקציות. היא הייתה חייבת להיות מלווה במדיניות של **גיוון פיזי של אספקה** , המסוגלת לשנות במהירות את המבנה שדרכו איטליה מקבלת אנרגיה. בהקשר זה, אלג'יריה, אזרבייג'ן, גז טבעי נוזלי והיכולת לנצל באופן אינטנסיבי יותר תשתיות שנחשבו עד אז בעיקר במונחים .מסחריים, צברו חשיבות גוברת

התוצאה הייתה מהירה להפליא. על פי הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה, חלקה של רוסיה ביבוא הגז האיטלקי הכולל, שעמד על כ-41 אחוזים בשנת 2021, כבר ירד לכ **-3 אחוזים בנובמבר 2022** .[35] מהירות השינוי הוכיחה כי לאיטליה יש יכולת גיוון גדולה יותר ממה שהריכוז הראשוני של האספקה היה עשוי לרמוז, אך היא גם הוכיחה עד כמה היה צורך לגייס כלים דיפלומטיים, חוזים מסחריים, תשתיות .אנרגיה והתערבויות ציבוריות יחד

;מדיניות חוץ שהופנתה כלפי אלג'יריה הפכה אפוא למדיניות אנרגיה; חוזה אספקה קיבל ערך דיפלומטי יכולת גיזוז מחדש הפכה למרכיב של הביטחון הלאומי; צינור גז ברחבי הים התיכון שינה את מעמדה .האסטרטגי של איטליה במערכת האנרגיה האירופית

.גיאוגרפיה כלכלית הפכה לגיאוגרפיה של כוח

סנקציות, סחר ומאזן אנרגיה: המדד הכלכלי של הקרע עם מוסקבה

,השפעת המלחמה והצעדים המגבילים ניכרה בהדרגה גם בסטטיסטיקות הסחר. ברמה האירופית חלקה של רוסיה בסך היבוא מחוץ לאיחוד האירופי ירד מ **-9.5 אחוזים בפברואר 2022 ל-4.3 אחוזים**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.**בדצמבר של אותה שנה** , בעוד שחלקה ביצוא האיחוד מחוץ לאיחוד האירופי ירד מ-4 ל-2 אחוזים באותו פרק זמן, הערך החודשי של היבוא האירופי מרוסיה ירד מ-21.8 מיליארד יורו במרץ 2022 ל-10.3 מיליארד בדצמבר שלאחר מכן. [37]

עבור איטליה, התהליך ניכר בסוף השנה. בדצמבר 2022, היצוא לרוסיה היה נמוך **ב-27.7 אחוזים** בהשוואה לאותו חודש בשנה הקודמת, בעוד שהיבוא רשם ירידה של **62.8 אחוזים** . [38]

,עם זאת, גודלו האמיתי של הזעזוע התברר כאשר בחנו את כלל מאזן הסחר האיטלקי. בשנת 2021 איטליה רשמה **עודף סחר של 40.3 מיליארד אירו** ; בשנת 2022 עודף זה הפך **לגירעון של 31 מיליארד אירו** . ההידרדרות, שעברה את רף ה-70 מיליארד אירו בתוך שנה אחת, הוסברה כמעט לחלוטין על ידי רכיב האנרגיה: גירעון הסחר באנרגיה ירד מ **-48.4 מיליארד אירו בשנת 2021 ל-111.3 מיליארד אירו בשנת 2022** , בעוד שיתרת המוצרים שאינם אנרגיה נותרה חיובית מאוד, השווה לכ-80.3 מיליארד אירו. [39]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המחיר המסחרי של משבר האנרגיה האיטלקי

מַד	2021	2022
מאזן סחר כולל	מיליארד אירו +40.3	מיליארד אירו -31.0
גירעון אנרגיה	מיליארד אירו -48.4	מיליארד אירו -111.3
עודף מוצרים שאינם אנרגיה	מיליארד אירו +88.7	מיליארד אירו +80.3
מחירי יבוא ממוצעים	—	+18.5%
מחירי יבוא בניכוי אנרגיה	—	+10.3%

מקור: ISTAT. [39]

.נתונים אלה מספקים הבנה מוחשית של מה משמעות האמירה שמדיניות חוץ הפכה למדיניות כלכלית איטליה לא איבדה לפתע את התחרותיות בכל המגזרים התעשייתיים: עודף הסחר במוצרים שאינם אנרגיה נותר מעל 80 מיליארד יורו. עלות האנרגיה המיובאת היא ששינתה באופן קיצוני את המאזן הכולל, והדגימה בבירור כיצד תלות גיאופוליטית יכולה להשפיע על אחד הפרמטרים המקרו-כלכליים .המרכזיים של המדינה

לפיכך, תלות באנרגיה חדלה להיות סוגיה מגזרית והפכה בו זמנית **לבעיה של מדיניות חוץ, מאזן תשלומים, אינפלציה, תחרותיות תעשייתית ומימון ציבורי** .

מוליכים למחצה: מהשרשרת הגלובלית ועד לביטחון טכנולוגי

אותה שינוי התגלתה גם במגזר הטכנולוגיה. עוד לפני המלחמה, המגפה הראתה שאירופה תלויה במידה רבה ביכולת ייצור חיצונית עבור מגוון רכיבים אלקטרוניים חיוניים. שיבושים בזמינות של מוליכים למחצה האטו את ייצור הרכב ואת פעילויות תעשייתיות רבות, והדגימו כיצד מחסור בשבבים בעלי ערך .יחידה נמוך יחסית עלול לשתק מוצרים סופיים בשווי עשרות אלפי יורו

ב **-8 בפברואר 2022** , רק שישה עשר ימים לפני הפלישה הרוסית, הציגה הנציבות האירופית את הצעתה לחוק **שבבים אירופי** , שנועד במפורש להגביר את החוסן האירופי, לחזק את המנהיגות הטכנולוגית ולהבטיח ביטחון אספקה גדול יותר במגזר המוליכים למחצה. האסטרטגיה הייתה צפויה לגייס, לאורך זמן, למעלה מ **-43 מיליארד אירו בהשקעות ציבוריות ופרטיות** ולתרום ליעד האירופי של [40] .הגדלת נתח האיחוד בשוק המוליכים למחצה העולמי ל-20 אחוזים

ההיבט המרכזי היה שינוי השפה. הוועדה לא תיארה עוד מוליכים למחצה באופן בלעדי כמגזר תעשייתי בעל ערך מוסף גבוה, אלא קישרה ישירות את היכולת האירופית לייצר אותם לביטחון **אספקה ולאוטונומיה אסטרטגית** . מפת הדרכים האירופית לטכנולוגיות קריטיות לביטחון והגנה שתצא לאחר מכן תציין במפורש את היעדר יכולות אירופיות מספיקות בצמתי המוליכים למחצה המתקדמים ביותר [41].כאחת התלות האסטרטגית שיש לצמצם, ותקשר את חוק השבבים גם לצורכי ההגנה האירופיים

התפתחות זו הייתה רלוונטית במיוחד לאיטליה, שהייתה בעלת בסיס תעשייתי משמעותי במיקרואלקטרוניקה אך לא הייתה עצמאית לאורך כל שרשרת הערך. הבעיה לא יכלה להיפתר פשוט על ,ידי בניית מפעל יחיד: שרשרת האספקה של מוליכים למחצה כללה תכנון, חומרים, פרוסות סיליקון ליתוגרפיה, ייצור, אריזה, בדיקות, תוכנה מיוחדת ומכונות מתוחכמות ביותר. אף מדינה אירופאית לא

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

יכלה לשלוט באופן מציאותי בכל שלב, אך האיחוד יכול היה לשאוף להפחית את הריכוזים המסוכנים ביותר ולהגדיל את כושר הייצור שלו במגזרים הנחשבים אסטרטגיים.

המשמעות הפוליטית הייתה דומה לזו שצצה במגזר האנרגיה. **התלות לא בהכרח הייתה צריכה להיסגר; היא הייתה צריכה להיות ניתנת לניהול.**

תקשורת הופכת לתשתית אבטחה

לא הייתה רק הדור הבא של הטלפוניה הניידת Gהמקרה של התקשורת היה אפילו ברור יותר. רשת 5, משום שהחיבור המתקדם של מפעלים, תשתיות, שירותים ציבוריים, תחבורה, מערכות לוגיסטיקה ומכשירים חכמים הגדיל באופן דרמטי את מספר הפעילויות הכלכליות והמוסדיות התלויות בהמשכיות ובשלמות הרשת.

לכן, לא ניתן היה לטפל בסוגיית ספקי הציוד רק על ידי השוואת מחירים ומפרטים טכניים. האפשרות שרכיבים המותקנים בתשתיות הרגישות ביותר עלולים ליצור פגיעויות, תלות טכנולוגית או סיכוני הפרעות הפכה את מבנה התקשורת לעניין של ביטחון לאומי, ואולי גם מודיעין.

איטליה כבר הרחיבה בהדרגה את השימוש **בסמכויות מיוחדות, מה שנקרא "כוח הזהב"** , למגזרים המשמעת הייתה אמורה להיות מובנה עוד יותר באמצעות חובת המפעילים ;Gאסטרטגיים ולרשתות 5 להציג תוכניות פיתוח רשת שנתיות המוגשות לפיקוח ממשלתי. ההיגיון היה דווקא להתגבר על שליטה המוגבלת לרכישה תאגידית בודדת או לחוזה יחיד, תוך הכנסת הערכה שיטתית של האבטחה וההרכב Gשל הרשתות. הסוכנות הלאומית לאבטחת סייבר הזכירה לאחר מכן כיצד הצווים הנוגעים לתוכניות 5 Gשילבו גם את עקרון **גיוון הספקים** , בהתאם לארגז הכלים האירופי לאבטחת 5. [42]

אין פירוש הדבר שכל טכנולוגיה זרה צריכה להיחשב באופן אוטומטי כמסוכנת, וגם לא שפתיחות בינלאומית צריכה להיות מוחלפת בפרוטקציוניזם חסר הבחנה. עם זאת, פירוש הדבר היה **שהעלות הנמוכה ביותר לא תוכל עוד להיות הקריטריון היחיד כאשר התשתית הנרכשת הופכת לחלק ממערכת העצבים של המדינה והכלכלה** .

הרשת שדרכה אזרחים, עסקים, בתי חולים, סוכנויות ממשלתיות, תשתיות אנרגיה וגופים ציבוריים התקשרו כבר לא הייתה רק שוק טלקומוניקציה. היא הייתה תשתית קריטית.

מאבטחת סייבר לביטחון כלכלי של המדינה הדיגיטלית

השינוי כלל גם את הבנייה המוסדית של אבטחת הסייבר האיטלקית. ממשלת דראגי ירשה תהליך שכבר היה בעיצומו, אך בשנת **2021** היא הקימה את **הסוכנות הלאומית לאבטחת סייבר** , וחיזקה את הרעיון שהגנה על רשתות, מערכות מידע ותשתיות דיגיטליות דורשת יכולת מדינה ייעודית וקבועה.

הגבירה בו זמנית PNRR הבעיה הפכה רלוונטית יותר ויותר דווקא משום שהדיגיטציה הנתמכת על ידי את הפרודוקטיביות והחשיפה. ככל שיותר פונקציות ציבוריות הפכו דיגיטליות, כך גדלה התועלת הכלכלית שניתן להשיג מאוטומציה ויכולת פעולה הדדית, אך כך גדל הנזק הפוטנציאלי שנגרם על ידי מתקפה המסוגלת לשבש שירותים חיוניים, לפגוע בנתונים או לתמרן מערכות.

מערכת יחסים זו יצרה פרדוקס מהותי של מודרניזציה: **כלכלה דיגיטלית יותר עשויה להיות יעילה יותר, אך היא גם הופכת תלויה יותר בחוסן התשתית הדיגיטלית שלה** . אבטחת סייבר חדלה להיות נושא והפכה לחלק ממדיניות תעשייתית, ביטחון לאומי והמשכיות עסקית IT טכני המופקד אך ורק על ידי מנהלי של המדינה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המלחמה האיצה עוד יותר את המודעות הזו, משום שהסכסוך האוקראיני הדגים כבר בשלבים המוקדמים את חשיבותם של פעולות סייבר, תקשורת לוויינית, תשתית דיגיטלית והיכולת לשמור על מערכות אדמיניסטרטיביות ופיננסיות פעילות גם במהלך מתקפה צבאית.

לכן, לשרת, לענן, לרשת תקשורת או לכבל תת-ימי יכולה להיות חשיבות אסטרטגית, בנסיבות מסוימות, לא פחות מזו של תשתית פיזית מסורתית.

הביטחון חוזר למדיניות התעשייתית

אותה התכנסות הפכה בלתי נמנעת גם במגזר הביטחון. המלחמה החזירה למרכז הוויכוח האירופי לא רק את הרמה הכוללת של הוצאות הצבא, אלא גם את כושר הייצור הנדרש כדי להמיר הוצאות אלו לציוד תחמושת, אלקטרוניקה, מערכות תקשורת, לווינים, יכולות סייבר ופלטפורמות תעשייתיות.

במרץ 2022, הפרלמנט האיטלקי דן במפורש בנושא קירוב הוצאות הביטחון ליעד נאט"ו של **2 אחוזים מהתמ"ג** . ב-16 במרץ, אישרה הפרלמנט הצעה הקשורה לצו אוקראינה, אשר התחייבה את הממשלה להתחיל להגדיל את ההוצאות לקראת סף זה; מספר ימים לאחר מכן, דראגי קרא לפרלמנט לחזק את ההגנה האירופית ולעמוד בהתחייבות שנתן בתוך נאט"ו. [43]

אין לפרש את הנתונים כהחלטה חשבונאית בלבד לגבי כמות המשאבים המוקצים לכוחות המזוינים. הוצאות ביטחון מוגברות משפיעות באופן תעשייתי שונה מאוד, בהתאם למקום **ולאופן שבו משאבים אלה משמשים** . רכישת מערכת המיוצרת כולה בחו"ל משפיעה על היכולת הצבאית הלאומית, אך השפעה תעשייתית מקומית מוגבלת; מימון תוכניות מחקר, ייצור ופיתוח אירופאיות יכול לתמוך בתעסוקה מקצועית, אלקטרוניקה, תעופה וחלל, בניית ספינות, מערכות מכ"ם, סייבר, חלל וטכנולוגיות דו-שימושיות.

מסיבה זו, הגבול בין מדיניות ביטחון למדיניות תעשייתית הלך וטושטש.

הנציבות האירופית כבר הדגישה, ב **-15 בפברואר 2022** , את הצורך לחזק את שוק הביטחון האירופי להגביר את החדשנות ולטפל בתלות אסטרטגית בטכנולוגיות קריטיות. באותו מסמך, מוליכים למחצה נקשרו במפורש לצורכי ביטחון והגנה, מה שאישר עד כמה שני הממדים שלובים זה בזה כעת. [41]

ברמת נאט"ו, סך ההוצאות של בעלות הברית עלה על **טריליון דולר בשנת 2022** , כאשר רק שבע חברות הגיעו אז לסף של 2% מהתמ"ג; עבור בעלות הברית האירופיות וקנדה, לעומת זאת, 2022 כבר סימנה את השנה השמינית ברציפות של עלייה בהוצאות במונחים ריאליים, עם צמיחה של 2.2% לעומת השנה הקודמת.[44]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ממדיניות חוץ למדיניות תעשייתית: הרצף האסטרטגי החדש

המימד האסטרטגי צץ בעוצמה רבה יותר	היגיון כלכלי מסורתי	מִגזָר
פגיעות כלפי הספק ואוטונומיית קבלת החלטות	מחיר והמשכיות האספקה	אֵנֶרגִיָה
SWIFT-סנקציות, הקפאת נכסים, הרחקה מ	יעילות תשלומים וגישה להון	לְמַמֵן
אבטחת אספקה וטכנולוגיות צבאיות	פרודוקטיביות וחדשנות	מוליכים למחצה
אבטחת מידע, מודיעין וחוסן	עלות, כיסוי ואיכות הרשת	תקשורת
ריבונות טכנולוגית והמשכיות המדינה	יעילות דיגיטלית	ענן ונתונים
תלות אסטרטגית ואבטחת שרשרת אספקה	עלות היבוא	חומרי גלם
מדיניות תעשייתית, חדשנות ויכולת ייצור	הוצאות ציבוריות על ביטחון צבאי	הֲגָנָה
סנקציות, בקרות יצוא והפחתת סיכונים	התמחות ויתרונות יחסיים	סְחַר
חוסן ויכולת פעולה במהלך משבר	ביצועים כלכליים	תַשׁתִית

הטבלה מסכמת טרנספורמציה רחבה בהרבה מהתגובה לאוקראינה בלבד. המלחמה לא יצרה את התלות ההדדית הזו יש מאין, משום שהיא כבר הייתה משובצת במבנה הגלובליזציה האירופית; **היא הפכה אותה לגלויה מבחינה פוליטית** .

חזרתה של התחרות הבינלאומית בתוך הכלכלה האיטלקית

כתוצאה מכך, החל משנת 2022, חלק הולך וגדל מההחלטות התעשייתיות האיטלקיות לא ניתן עוד להעריך פשוט על ידי השאלה איזו אפשרות היא הזולה ביותר בטווח הקצר. היה צורך להוסיף שאלה שנייה: איזה סיכון אסטרטגי היה כרוך בבחירה זו?

אם ספק הציע גז במחיר נמוך יותר אך שולט בנתח גדול מדי מהאספקה הארצית, החיסכון שיושג בטווח הקצר עלול ליצור פגיעות עתידית.

אם טכנולוגיה הייתה זולה יותר אך גרמה לתשתית קריטית להיות תלויה ביצרן חיצוני יחיד, היה צורך לקחת בחשבון גם את העלות הפוטנציאלית של שיבוש, החלפה או אובדן שליטה.

אם ייצור תעשייתי הועבר לחלוטין משום שהיה נוח יותר לייבא את המוצר המוגמר, היה צורך לשאול האם ייצור זה ניתן להחלפה בקלות במקרה של משבר או שמא הוא מייצג יכולת שקשה לבנות מחדש.

אין פירוש הדבר דחיית עקרון היתרון היחסי או דמיון איטליה עצמאית מבחינה כלכלית. מדינה עם מבנה ייצור מתקדם, בסיס חומרי גלם מוגבל ואינטגרציה אירופאית חזקה לא יכלה לשאוף לאוטרקיה מבלי לשלם עלויות עצומות מבחינת הכנסה, חדשנות ותחרותיות.

. השינוי כלל אלא הבחנה בין **תלות כלכלית רגילה לתלות אסטרטגית**

ניתן להחליף תלות רגילה במהירות, באמצעות ספקים חלופיים ובעלויות נמוכות יחסית.

תלות אסטרטגית, לעומת זאת, נוגעת למוצר, טכנולוגיה או תשתית שעבורם ישנם מעט ספקים, זמני החלפה ארוכים, עלויות המרה גבוהות או השלכות מערכתיות במקרה של שיבוש.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בשנים שלאחר מכן, הבחנה זו הפכה לאחד מיסודות התפיסה האירופית של **ביטחון כלכלי** ושל מה שמכונה " **הפחתת סיכונים**" : לא הפרעה חסרת הבחנה ליחסי סחר בינלאומיים, אלא זיהוי ריכוזים המסוגלים להפוך לכלי כפייה.

תלות הדדית לא נעלמת: היא הופכת לפוליטית

טעות אפשרית אחת בפירוש נקודת המפנה של 2022 היא לחשוב שאירופה פשוט זנחה את הגלובליזציה לטובת עצמאות. זה לא היה המקרה. האיחוד נותר תלוי מאוד בסחר בינלאומי והמשיך להזדקק לאנרגיה, חומרי גלם, רכיבים ושווקים זרים. איטליה, בפרט, נותרה כלכלה ייצורית מרכזית, משולבת מאוד בשרשראות האספקה האירופיות והעולמיות.

מה שהשתנה היה דווקא האופן שבו הוערכה התלות ההדדית.

עד אז, קיומם של קשרים כלכליים עמוקים התפרש לעתים קרובות כגורם המסוגל להפחית את הסיכון הפוליטי, משום שעלות הקרע תרתיע את שני הצדדים מסכסוך. המלחמה הוכיחה שמנגנון זה יכול לפעול רק בגבולות מסוימים. כאשר האינטרסים הפוליטיים הבסיסיים של מדינה נחשבו כגוברים על העלויות הכלכליות, תלות הדדית לא בהכרח מנעה סכסוך.

בנקודה זו **הסימטריה של התלות הפכה קריטית** .

אם שתי מדינות זקוקות זו לזו במידה דומה, תלות הדדית יכולה למעשה לתפקד כמנגנון ייצוב.

אם אחד מהשניים יכול להחליף את מערכת היחסים בקלות רבה יותר מהשני, מערכת יחסים זו מכילה במקום זאת אלמנט של כוח.

אם למדינה אחת יש חמישה ספקים חלופיים של חומר גלם והשנייה תלויה בקונה יחיד, מערכת היחסים שונה מאוד ממערכת היחסים שבה לצרכן אין כלל חלופות.

לכן, המדיניות הכלכלית הייתה צריכה להתחיל למדוד לא רק **כמה** איטליה תלויה במדינות זרות, אלא גם **במי, לשם מה, באמצעות אילו תשתיות ועם אילו אפשרויות תחליף** .

ממשלת דראגי כציר היסטורי

במובן זה, יותר מאשר בכרונולוגיה מוסדית פשוטה, ממשלת דראגי מייצגת ציר בהיסטוריה הכלכלית האיטלקית האחרונה. הממשלה נולדה ב **-13 בפברואר 2021** בתקופה שבה מצב החירום הלאומי העיקרי עדיין מיוצג על ידי המגפה, קמפיין החיסונים והצורך לבנות במהירות את תוכנית ההתאוששות היא נשארה .NextGenerationEU והחוסן הלאומית שדרכה ניתן להשתמש בחלקה האיטלקי של בתפקיד עד **22 באוקטובר 2022** , כאשר ההקשר הבינלאומי שבו פעלה איטליה השתנה באופן מהותי. [45]

את המרחק בין שני הרגעים הללו אי אפשר למדוד בעשרים חודשי פעילות ממשלתית בלבד.

בפברואר 2021, השאלה הדומיננטית הייתה כיצד לפתוח מחדש כלכלה שעדיין מוגבלת על ידי המגפה, להאיץ את החיסונים, למנוע אובדן קבוע של עסקים ומקומות עבודה, ולהמיר משאבים אירופיים להשקעות ורפורמות.

בפברואר 2022, רוסיה פלשה לאוקראינה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

במרץ שלאחר מכן, האיחוד האירופי הטיל סנקציות חסרות תקדים על המערכת הפיננסית הרוסית ביחסים עם כלכלה גדולה.

באפריל הוחלט על אמברגו הפחם.

ביוני, זה על נפט שהובל דרך הים.

במהלך הקיץ, מחירי הגז באירופה הגיעו לרמות חסרות תקדים.

בינתיים, איטליה חיפשה ספקי אנרגיה חדשים, הגבירה את התמיכה הציבורית במשפחות ובעסקים, השתתפה בקביעת סנקציות אירופיות, שלחה סיוע וחומרים לאוקראינה ודנה בהגדלת ההוצאות הצבאיות.

מצאה את עצמה **(PNRR)** הממשלה שנולדה כדי לנהל **את המגפה ואת משטרת האנרגיה העממית** בשנתה האחרונה, נאלצת לנהל בו זמנית **מלחמה, סנקציות, ביטחון אנרגטי, אינפלציה, מדיניות תעשייתית והגנה** .

זה לא היה סתם סדר יום עמוס יותר.

אופיין של הסוגיות שהיה צריך לטפל בהן השתנה.

מניהול ההתאוששות לניהול הכוח הכלכלי

בפברואר 2021, האתגר הכלכלי העיקרי של איטליה היה להגביר את הביקוש ולהגדיל את כושר הייצור.

בפברואר 2022, היה צורך גם לשאול **אילו יכולות ייצור יש לראות כאסטרטגיות** .

- בשנת 2021, המעבר האנרגטי הוצדק בעיקר באמצעות שינויי אקלים ומודרניזציה.
- בשנת 2022 זה גם הפך לביטחון לאומי.
- בשנת 2021, דיגיטציה הייתה בעיקר שאלה של פרודוקטיביות ואיכות השירותים הציבוריים.
- בשנת 2022, זה היה יותר ויותר ברור גם לגבי אבטחת סייבר.
- בשנת 2021, בעיית המוליכים למחצה התגלתה עקב שיבושים בשרשרת האספקה.
- בשנת 2022 היא הפכה לחלק מהתחרות האסטרטגית העולמית.
- בשנת 2021, ההגנה נותרה קול חשוב אך יחסית שולי בדיון הכלכלי האיטלקי.
- בשנת 2022, היא חזרה למרכז הוויכוח על יכולת המדינה ומדיניות התעשייה האירופית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

השינוי בסדר היום האיטלקי בין 2021 ל-2022

לאחר 24 בפברואר 2022	תחילתה של ממשלת דראגי
מלחמה באירופה	**מגפה**
תמיכה באוקראינה	**קמפיין החיסונים**
סנקציות כלכליות	**פתיחה מחדש של הכלכלה**
ביטחון כלכלי	**הדור הבא של האיחוד האירופי**
למשבר החדש PNRR-התאמת ה	**PNRR-בניית ה**
ביטחון אנרגטי	**מעבר ירוק**
אבטחת סייבר וריבונות טכנולוגית	**דיגיטציה**
הגנה על יכולות תעשייתיות	**התאוששות השקעות**
חוסן שרשרת האספקה	**רשתות גלובליות יעילות**
התערבויות ציבוריות נגד עלות האנרגיה הגבוהה	**משמעת שוק**
בקרת תלות אסטרטגית	**שיתוף פעולה כלכלי**
הגנה כמדיניות תעשייתית וטכנולוגית	**בעיקר הגנה צבאית**

לכן, השינוי לא הוגבל לדראגי ולא הסתיים עם סוף ממשלתו. להיפך, רבות מהקטגוריות שעלו בצורה כה ברורה במהלך 2022 יהפכו למרכיבים קבועים בפוליטיקה האירופית בשנים הבאות: אוטונומיה אסטרטגית, ביטחון כלכלי, הפחתת סיכונים, חומרי גלם קריטיים, יכולות ייצור אירופיות, הגנה על תשתיות, חוסן שרשרת האספקה, ביטחון אנרגטי וחיזוק תעשיית הביטחון.

ממשלת דראגי מיקמה את עצמה בדיוק בנקודת המעבר בין שני העולמות הללו.

היא נולדה כאשר אירופה עדיין חשבה מעל לכל **כיצד לבנות מחדש לאחר המגפה** .

זה הסתיים כאשר אירופה כבר החלה לתהות **כיצד להגן על יכולתה הכלכלית במסגרת מערכת בינלאומית שהפכה שוב לתחרותית בגלוי** .

כלכלה וכוח שוב מתאחדים

לכן, הלקח העמוק ביותר של 2022 לא התייחס לרוסיה בלבד ולא ניתן היה לצמצמו לניהול מותנה של מצב החירום האנרגטי. המלחמה העלתה אל פני השטח קשר שהשלב האופטימי ביותר של הגלובליזציה תרם להפיכתו לפחות גלוי: **יכולת כלכלית מהווה אחת מצורות הבסיס של כוח פוליטי** .

למדינה שאינה מסוגלת לגוון את מקורות האנרגיה שלה יש פחות אפשרויות דיפלומטיות.

למדינה שתלויה לחלוטין במדינות זרות עבור טכנולוגיה חיונית יש פחות מקום לאוטונומיה כאשר טכנולוגיה זו הופכת להיות כפופה למגבלות.

מדינה ללא יכולת הגנה תעשייתית יכולה להגדיל את תקציבה הצבאי, אך נותרת תלויה ביכולת הייצור של מדינות אחרות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מדינה שתשתיתה הדיגיטלית תלויה במספר קטן של ספקים זרים עשויה להיות בעלת רשת יעילה, אך בו זמנית לחשוף את עצמה לסיכון מערכתי.

מדינה שאינה בהכרח שולטת בכל היכולות הללו באופן פנימי, עדיין יכולה להגביר את ביטחונה באמצעות בריתות, גיוון ואינטגרציה אירופאית, כל עוד יחסים אלה אינם מייצרים ריכוזים שהופכים לכלי כפייה.

לכן, חופש אסטרטגי לא חפף עם עצמאות.

זה התרחש במקביל **לזמינותן של חלופות** .

זהו ההבדל הבסיסי.

כוח כלכלי עכשווי אינו מורכב בהכרח מייצור הכל באופן אוטונומי, אלא מאי-הימצאות במצב שבו סובייקט חיצוני יחיד יכול להפריע לזרימה חיונית מבלי שתהיה אפשרות סבירה להחליפו.

מנקודת מבט זו, מדיניות תעשייתית חדלה להיות אך ורק מדיניות להגדלת הייצור והתעסוקה.

זה גם הפך למדיניות לבניית אופציות.

מדיניות האנרגיה בנתה אפשרויות בין ספקים שונים ומקורות שונים.

מדיניות טכנולוגית בנתה אפשרויות בין פלטפורמות ויכולות ייצור שונות.

מדיניות הסחר בנתה אפשרויות באמצעות גיוון.

הפוליטיקה האירופית בנתה אפשרויות לרוחב המימד היבשתי, שמדינה חברה אחת בקושי יכלה להשיג.

מדיניות הביטחון בנתה אפשרויות באמצעות יכולות מבצעיות ותעשייתיות.

לפיכך, המדיניות הכלכלית חזרה, במובן המלא, להשתייך לפוליטיקת הכוח.

לא משום שאיטליה נאלצה להפוך כל החלטה כלכלית להחלטה צבאית או להכפיף את השוק למדינה, אלא משום שאחרי 2022 היה קשה יותר ויותר להתעלם **מהמימד הפוליטי הטבוע במבנה הכלכלה עצמו** .

ובמובן זה ממשלת דראגי מייצגת נקודת מפנה היסטורית. היא נוצרה כדי לנהל משבר בריאותי גדול ולנצל הזדמנות יוצאת דופן להשקעות אירופאיות; היא הסתיימה לאחר שהתמודדה עם המלחמה הבין-מדינתית הגדולה הראשונה ביבשת אירופה מזה עשרות שנים, הלם האנרגיה האירופי החמור ביותר, מאז משבר הנפט, משטר סנקציות רחב במיוחד, ארגון מחדש מהיר של אספקת הגז האיטלקית, אינפלציה מואצת וחזרת ההגנה למרכז הוויכוח הכלכלי.

המגפה הזכירה לאיטליה כי **יעילות ללא חוסן עלולה להיות שברירית** .

המלחמה הוסיפה לקח שני: **תלות כלכלית, כאשר היא נוגעת למוצר חיוני ומרוכזת בידי נתין עוין פוליטית, עלולה להפוך למגבלה של חופש אסטרטגי** .

מאותו רגע ואילך, סחר, אנרגיה, טכנולוגיה, תשתיות ותעשיית הביטחון לא יכלו עוד להיחשב כעולמות נפרדים לחלוטין ממדיניות חוץ.

הם הפכו לחלק מהארכיטקטורה של הכוח הלאומי והאירופי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המשבר הפוליטי של 2022 ומגבלות הרוב במצב חירום

הרוחב הפרלמנטרי עצמו שאפשר את הקמת הממשלה הכיל שבריריות משלו. רוב המורכב מכוחות פוליטיים בעלי זהויות ואינטרסים שונים מאוד היה יכול להישאר מאוחדים ביתר קלות בשלב החריף ביותר של החירום, כאשר מטרות מיידיות היו משותפות; עם החזרה ההדרגתית של התחרות האלקטורלית וסוף כהונת החקיקה המתקרבת, ההבדלים צצו מחדש.

הסכסוך כלל מדיניות חברתית, צעדים כלכליים, בונוס העל, הכנסה בסיסית וניהול סדר היום של הממשלה, אך לא ניתן להסביר את המשבר באמצעות תיק בודד. תנועת חמשת הכוכבים, שחוותה בעצמה פילוגים פנימיים ואובדן תמיכה הדרגתי מאז 2018, חזרה בה מתמיכתה בהצבעה פרלמנטרית מכרעת ביולי 2022. דראגי הגיש בתחילה את התפטרותו, אותה דחה מטרלה, וקרא לו לדווח לבתי הנבחרים. הסקירה הפרלמנטרית שלאחר מכן הראתה כי הרוב המקורי לא היה ניתן עוד להרכבה פוליטית מחדש.

הממשלה שהוקמה לשלב יוצא דופן עמדה להגיע לסיומה לא משום שהודחה באמצעות הצעת אי-אמון פרלמנטרית מסורתית, אלא משום שהקואליציה הרחבה ביותר שתמכה בה איבדה את יכולתה הפוליטית להמשיך ולפעול ככזו.

סיום הממשלה היה סולל את הדרך לבחירות מוקדמות בספטמבר 2022 ולניצחון הקואליציה בראשות ג'ורג'ה מלוני.

המשמעות ההיסטורית של הקטע היא יוצאת דופן.

עד פברואר 2021, כמעט כל המערכת הפוליטית בחרה לתמוך במריו דראגי כדמות המסוגלת לתאם שלב של חירום לאומי ואירופי.

שמונה עשר חודשים לאחר מכן, המדינה חזרה לתחרות בחירות רגילה, אך בעולם שונה בתכלית מזה שבו נולדה הממשלה.

המגפה כבר לא הייתה מוקד העניין היחיד של הפוליטיקה.

האינפלציה חזרה.

הבנק המרכזי האירופי סיים את עונת הריביות השליליות ורכישות הנכסים נטו שלו.

המלחמה החזירה את הביטחון הצבאי ללב אירופה.

אנרגיה הפכה לסוגיה אסטרטגית.

הפך השקעות לאומיות להתחייבות אירופית הכפופה למועדים אחרונים עד 2026 ה-PNRR.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מורשת דראגי אינה חופפת לזו של דראגי

כמו בממשלת מונטי, גם כאשר מפרשים את עידן דראגי, יש להימנע מפרסונליות מוגזמת, משום שהפיכת מעבר היסטורי מורכב שכזה לסיפורו של ראש ממשלה יחיד מסכנת את טשטש את המשכיות המוסדות, התהליכים האירופיים והטרנספורמציות הבינלאומיות שקדמו לפברואר 2021 ונמשכו הרבה מעבר לאוקטובר 2022. ממשלת דראגי ייצגה ללא ספק רגע של ריכוז פוליטי ומוסדי חזק, שבו תהליכים מסוימים הואצו, אחרים הורכבו מחדש, ואחרים שולבו בנרטיב אסטרטגי קוהרנטי יותר. עם זאת, לא ניתן לא את חזרתה של המדיניות התעשייתית האירופית, לא את גיוון האנרגיה, ולא את PNRR-לייחס את ה מיקומה של איטליה באזור האטלנטי באופן בלעדי לניסיונו בממשלה.

האלמנט הראשון שיש להבהיר נוגע **לתוכנית הלאומית להתאוששות וחוסן** . "הדור הבא של האיחוד האירופי" לא נולד עם ממשלת דראגי ולא נערך משא ומתן תחת נשיאותו. ההסכם הפוליטי הבסיסי הושג על ידי המועצה האירופית בין ה-17 ל-21 ביולי 2020, כאשר ממשלת קונטה השנייה כיהנה באיטליה. באותם ימים אישרו מנהיגי אירופה חבילה מקיפה המורכבת מתקציב רב שנתי 2021-2027 וממכשיר הדור הבא של האיחוד האירופי" יוצא הדופן, המסמיך את הנציבות האירופית לראשונה לגייס עד 750" **מיליארד אירו בשווקים במחירי 2018** באמצעות הנפקות חוב שנועדו לממן הלוואות והעברות למדינות החברות. לב המכשיר היה מתקן ההתאוששות והחוסן, שקיבל אז **672.5 מיליארד אירו** , המחולקים בין מיליארד בהלוואות ו-312.5 מיליארד במענקים 360 [46].

עבור איטליה, זה היה שינוי היסטורי במבנה המדיניות הכלכלית האירופית, אך גם תהליך שכבר קיבל צורה לאומית עוד לפני לידתה של ממשלת דראגי. ב **-12 בינואר 2021** , עדיין תחת נשיאותו של ג'וזפה קונטה, אישרה מועצת השרים הצעה לתוכנית לאומית להתאוששות וחוסן שתוגש לפרלמנט, שתאורגן סביב שלושת הצירים האסטרטגיים של דיגיטציה וחדשנות, מעבר אקולוגי והכלה חברתית. [47] הגרסה שהוצגה לאחר מכן לנציבות האירופית על ידי ממשלת דראגי לא הייתה אשרור פשוט של מסמך זה, משום שהוא שינה את מבנהו, את הממשל שלו, את המבנה הפיננסי שלו ואת הקשר בין השקעות כמבנה שנולד כולו לאחר PNRR-לרפורמות; עם זאת, יהיה זה שגוי מבחינה היסטורית לתאר את ה פברואר 2021.

השתתפה במשא ומתן האירופי שאפשר את II לכן, המעבר המוסדי היה מורכב יותר. ממשלת קונטה; הדור הבא של האיחוד האירופי", פיתחה ארכיטקטורה לאומית ראשונית והחלה בדיון הפרלמנטרי" ממשלת דראגי עיבדה מחדש את התוכנית, הביאה אותה לאישור הפרלמנט באפריל 2021, העבירה אותה רשמית לבריסל ב-30 באפריל וניהלה משא ומתן על הערכתה הסופית עם הנציבות האירופית. האחרונה אישרה את התוכנית האיטלקית ב **-22 ביוני 2021** , תוך הכרה בתקציב של **191.5 מיליארד אירו** , המורכב מ-68.9 מיליארד מענקים ו-122.6 מיליארד הלוואות, בעוד שהמועצה אימצה סופית את ההערכה ב-13 ביולי [48].

רצף זה חשוב משום שהוא מאפשר לנו להבין את טבעה האמיתי של מורשתו של דראגי: לא יצירת מדיניות חדשה, אלא היכולת לחבר **מחדש כלים שכבר נמצאים בפיתוח לאסטרטגיה ממשלתית** , **קוהרנטית** המקשרת את השימוש במשאבים אירופיים לרפורמות מנהליות, מודרניזציה של המדינה, מעבר האנרגיה, דיגיטציה, ולאחר פברואר 2022, תגובת איטליה למלחמה.

האיטלקי PNRR-הגנאלוגיה של ה

מעבר ראשי	ממשלה / מוסד	שִׁלֵב

הצעת הדור הבא של האיחוד האירופי	הנציבות האירופית	**מאי 2020**
הסכם פוליטי על קרן ההבראה והחוב האירופי המשותף	המועצה האירופית / ממשלת II קונטה	**17-21 ביולי, 2020**
האיטלקית הראשונה PNRR-אישור הצעת ה	II ממשלת קונטה	**12 בינואר, 2021**
השמנת המנהל החדש	ממשלת דראגי	**13 בפברואר, 2021**
החדש PNRR-אישור הודעות הממשלה על ה	הפרלמנט / ממשלת דראגי	**27 באפריל, 2021**
העברת התוכנית לנציבות האירופית	ממשלת דראגי	**30 באפריל, 2021**
הערכה חיובית של התוכנית האיטלקית בסך מיליארד אירו 191.5	הנציבות האירופית	**22 ביוני, 2021**
אישור סופי של התוכנית	מועצת האיחוד האירופי	**13 ביולי, 2021**
השקת רפורמות, אבני דרך ותשלומים ראשונים	ממשלת דראגי	**2021-2022**
המשך היישום, התיקונים והשילוב של REPowerEU	ממשלות עוקבות	**משנת 2022 ואילך**

מקורות: המועצה האירופית, נשיאות המועצה, הפרלמנט האיטלקי, הנציבות האירופית .[46][47][48]

אותה זהירות פרשנית נחוצה גם במדיניות האנרגיה. גיוון האספקה האיטלקית לא החל ב-24 בפברואר 2022, משום שהגיאוגרפיה הלאומית של האנרגיה כבר הייתה תוצאה של עשרות שנים של השקעות בים התיכון, יחסים עם אלג'יריה, בניית צינור גרינסטרים עם לוב, גישה למסופי גז טבעי נוזלי, ולאחרונה הזמנת צינור הגז הטרנס-אדריאטי מאזרבייג'ן. מה ששינתה המלחמה לא היה קיומן של חלופות אלה, אלא **הדחיפות שבה היה צורך להשתמש בהן כדי להפחית ריכוז סיכונים שהפך לפתע לבלתי בר קיימא מבחינה פוליטית** .

גם המיקום האטלנטי של איטליה אינו, כמובן, המצאה של ממשלת דראגי. איטליה הייתה חברה מייסדת של נאט"ו מאז 1949 ובאינטגרציה האירופית מאז ראשית הקהילות. ההיבט הרלוונטי מבחינה פוליטית של שלב 2021-2022 נוגע אפוא לא ללידתו של מיקום זה, אלא לאופן המפורש במיוחד שבו הוא הפך לקריטריון סדרי לפעולות ממשלה. בנאום בו ביקש אמון בסנאט ב **-17 בפברואר 2021** , הצהיר דראגי כי הממשלה נולדה בעקבות חברותה של איטליה באיחוד האירופי ובברית האטלנטית וקשר עמדה זו לתפיסה ספציפית של ריבונות, לפיה מדינות לאום, בתחומים שבהם הן אינן מספיקות כל אחת, יכולות לוותר על חלק מיכולתן הפורמלית כדי לרכוש יכולת יעילה גדולה יותר באמצעות מוסדות משותפים .[49]

דווקא קטע זה מאפשר לנו להבין את המשמעות הפוליטית של התקופה מבלי להפוך אותה לביוגרפיה פשוטה של מריו דראגי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ריבונות כיכולת, לא רק ככשירות

תפיסת הריבונות שהביעה ממשלת דראגי הייתה שונה בהיבט חשוב אחד מזו שאפיינה את הוויכוח הפוליטי האיטלקי בשלב הקודם, ובפרט בתקופת ממשלת קונטה הראשון, אם כי לא יהיה זה ראוי לצמצם חוויה זו לדחיית האינטגרציה האירופית. בנאומו התוכניתי מיוני 2018, ג'וזפה קונטה אישר במפורש את הצורך לפעול במסגרת מבנים על-לאומיים ולחזק את הלגיטימציה הדמוקרטית שלהם, אך הקואליציה בין תנועת חמשת הכוכבים לליגה שמה דגש רב יותר על תיקון הממשל האירופי, על יכולת המשא ומתן הלאומית ועל הצורך לתקן את מבני האיחוד שנחשבו כלא מגיבים מספיק לצרכים האיטלקיים. [50]

עם דראגי, הדגש הוסט. הסוגיה לא הייתה רק הגנה על האוטונומיה הלאומית בתוך המערכת האירופית, אלא קביעת התחומים בהם **קנה המידה הלאומי הפך קטן מדי מכדי לייצר אוטונומיה אפקטיבית**. ההבחנה אולי נראית תיאורטית, אך היו לה השלכות מעשיות עמוקות. אם ריבונות מזוהה אך ורק עם החזקה פורמלית של סמכות, העברת תפקיד לבריסל יכולה להיראות כמפחיתה את הכוח הלאומי; אם לעומת זאת, ריבונות מתפרשת כיכולת קונקרטית להשיג תוצאות, סמכות לאומית פורמלית יכולה להיות כמעט חסרת ערך כאשר למדינה חסרים המשאבים הפיננסיים, הטכנולוגיים, הצבאיים או התעשייתיים הדרושים למימושה ביעילות.

מנקודת מבט זו, מדינה אירופאית בגודל של איטליה אינה בהכרח מגדילה את חירותה על ידי החזרת כל הסמכויות האפשריות ברמה הלאומית. היא יכולה, במגזרים מסוימים, להגדיל אותה דווקא על ידי בניית יכולת אירופית גדולה יותר ממה שהיא תוכל לגייס לבדה. השאלה הבסיסית הופכת אפוא להבחנה בין **ריבונות פורמלית לריבונות אפקטיבית**: הראשונה נוגעת למקום שבו מתקבלת החלטה, בעוד שהשנייה נוגעת לאפשרות הממשית לתרגם את ההחלטה הלכה למעשה.

היווה דוגמה חזקה במיוחד להיגיון זה. אף Next Generation EU החוב האירופי המשותף שנוצר עם מדינה לא ויתרה על המדיניות הפיסקלית הלאומית שלה, אך האיחוד רכש באופן זמני יכולת פיננסית שלא הייתה ברשותו בצורה זו לפני המגפה: הנציבות יכלה לגייס מאות מיליארדים בשווקים באמצעות הנפקות מובטחות על ידי התקציב האירופי ולאחר מכן לחלק אותם מחדש באמצעות תוכניות משותפות. ההסכם מיולי 2020, שהושג לפני הגעתו של דראגי לפלאצו צ'יג'י, ייצג אפוא את ההדגמה הקונקרטית של עיקרון שיהפוך למרכזי בנרטיב הפוליטי שלו: **שיתוף תפקיד יכול, בנסיבות מסוימות, לייצר יכולת גדולה יותר מסכום היכולות הלאומיות הנפרדות**. [46]

נראה היה שהמגפה סיפקה אישור ראשוני לתזה זו, משום שאף מדינה אירופאית גדולה לא יכלה להתמודד עם כל השילוב של מיתון, השקעות בתחום הבריאות, המעבר הדיגיטלי, דה-קרבוניזציה ותמיכה עסקית באותה יעילות ללא תגובה משותפת שממנפת גם את חוסנו הפיננסי של האיחוד. מלחמה הייתה מעמידה את הרעיון הזה במבחן קשה אף יותר, משום שאנרגיה, ביטחון ומדיניות חוץ כללו תחומים שבהם המדינות החברות המשיכו לשמור על רגישויות לאומיות, מבנים תעשייתיים ולעתים קרובות אינטרסים שונים מאוד.

במאי 2022, בנאום בפרלמנט האירופי, דראגי פיתח גישה זו עוד יותר בכך שטען לצורך להאיץ את תהליך האינטגרציה ולשנות, במידת הצורך, את מנגנוני קבלת ההחלטות של האיחוד כדי שיהיו מתאימים להיקף האתגרים החדשים. הנאום לא הוגבל לתגובה לרוסיה, אלא הציב את המלחמה, האנרגיה, ההגנה, הכלכלה והמוסדות תחת אותה בעיה: **אם איומים ותלות פועלים בקנה מידה יבשתי, גם יכולת התגובה חייבת להיות מסוגלת להגיע לקנה מידה זה**. [51]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

שתי דרכים להבין את הריבונות הכלכלית

ריבונות כיכולת אפקטיבית	ריבונות פורמלית בעיקר
השתמש בסולם היעיל ביותר כדי לתרגל את המיומנות	**לשמור על יכולת ברמה הלאומית**
להגדיל את האפשרויות הזמינות	**להפחית אילוצים חיצוניים**
אוטונומיה כיכולת לפעול	**אוטונומיה כפחות שיתוף**
עדיפות ליעילות ההחלטה	**עדיפות למטה הלאומי של ההחלטה**
הסיכון העיקרי: יכולת לאומית לא מספקת	**הסיכון העיקרי: אובדן שליטה**
כלי אפשרי: יכולת אירופית משותפת	**מכשיר מועדף: סמכות לאומית**
אינטגרציה משמשת גם כמכפיל קיבולת	**אינטגרציה נתפסת מעל לכל כאילוץ שיש לנהל משא ומתן עליו**

הטבלה אינה מזהה שני מודלים מוחלטים וגם לא מייחסת באופן אוטומטי אחד מהם לממשלה אחת בכל תחום; במקום זאת, היא משמשת להבהרת השינוי התפיסתי שהתבלט במיוחד בין 2021 ל-2022. למעשה, אלמנטים משתי הגישות התקיימו במקביל כמעט בכל ממשלות איטליה באותה תקופה, בעוד שההבדלים נגעו בעיקר **למשקל שניתן לקנה המידה האירופי ככלי ליכולת לאומית**.

דראגי כמארגן של התכנסות שכבר החלה

לכן, את המשמעות ההיסטורית של עידן דראגי יש לחפש פחות בהמצאת כלים בודדים ויותר בהרכבתם, רפורמות מנהליות ,PNRR-**מחדש בתוך ארכיטקטורה פוליטית אחת** . אירופיזם, חברות אטלנטית, ה מעבר אקולוגי, ביטחון אנרגטי והתגובה למלחמה הוצגו בהדרגה כחלק מאסטרטגיה שבה התחזקותה של איטליה לא צריכה להתבצע על ידי נסיגה ממוסדות אירופיים ובריתות מערביות, אלא באמצעות שימוש אינטנסיבי יותר באותם מוסדות כמכפילי יכולת לאומית.

ייצגה את עמוד התווך הכלכלי הפנימי של אסטרטגיה זו, משום שהיא קישרה השקעות PNRR תוכנית יוצאות דופן לרפורמות שאמורות להשפיע על צדק, מינהל ציבורי, תחרות, דיגיטציה ותשתיות. הנציבות האירופית, שאישרה את התוכנית ביוני 2021, הדגישה כי המשאבים יחולקו על בסיס השגת יעדים ומטרות ספציפיים , בהתאם להיגיון מבוסס הביצועים של מתקן ההתאוששות והחוסן. [48]

מאפיין זה שינה באופן עמוק את אופי המימון האירופי. זה לא היה רק העברת משאבים שיש להוציא בתוך מועד מוגדר, אלא חוזה פוליטי-מוסדי שבאמצעותו נקשרה הגישה לקרנות ליישום בר-אישור של רפורמות והשקעות. לפיכך, המדינה האיטלקית קיבלה יכולת פיננסית יוצאת דופן, אך בו זמנית נטלה על עצמה התחייבויות יישום שהגבילו את יכולתה לשנות באופן חופשי את הקצאת המשאבים לאורך זמן.

לדוגמה מעניינת במיוחד למושג NRRP-דווקא שילוב זה של קיבולת נוספת ואילוץ הוא שהופך את ה ריבונות המשותפת. איטליה קיבלה רמה גבוהה יותר של התניה אירופית מזו האופיינית להוצאות לאומיות רגילות, אך בתמורה קיבלה גישה ליכולת פיננסית שהיה קשה לגייס באותם תנאים באמצעות התקציב הלאומי בלבד.

לכן, האינטגרציה האירופית לא ביטלה את המגבלה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.זה שינה את הקשר בין אילוץ ליכולת

משיבת המדינה ועד לשיבת השלטון

חלק ט' נפתח בכך שהמדינה נאלצת להתערב באופן חריג כדי להשעות חלק מהפעילות הכלכלית על מנת להגן על בריאות הציבור, ומסתיים בכך שאותה מדינה נאלצת, פחות משנתיים לאחר מכן, לשקול מחדש את נושא האנרגיה, התעשייה, התשתיות, הטכנולוגיה והביטחון בתוך יבשת ששוב שרויה במלחמה. במבט ראשון, שני הרגעים עשויים להיראות כשייכים למשברים שונים לחלוטין: הראשון נובע .מנגיף, השני מהחלטה צבאית; הראשון דורש ריחוק חברתי ובריאות, השני סנקציות, גיוון אנרגטי והגנה .עם זאת, מנקודת מבט של כלכלה פוליטית, ישנה המשכיות עמוקה בין שתי החוויות

בשני המקרים, זעזוע חיצוני מעמיד בספק תנאים שהתפקוד התקין של השוק נוטה לקבל כמובנים .מאליהם

במהלך המגפה, לפתע הפך לא ברור האם ניתן יהיה לשמור על מפעלים פתוחים, להעביר סחורות ואנשים בחופשיות, להחזיק אספקה רפואית, להבטיח מיטות אשפוז ולשמור על הכנסה ונזילות במהלך .הסגר

במהלך המלחמה, נוצר אי ודאות האם ניתן יהיה להמשיך לייבא את אותה כמות גז מרוסיה, להשיג ,אנרגיה במחירים בני קיימא, לשמור על שרשראות האספקה שלמות, לשמר את הייצור התעשייתי .ובמקביל להטיל סנקציות על אחת מספקיות האנרגיה הגדולות ביבשת

בשני המקרים, **השוק המשיך לתפקד, אך לא היה מסוגל להבטיח בעצמו את שימור כל התנאים** . **הדרושים להמשכיות כלכלית וחברתית**

,במהלך המגפה, יכולתה של המדינה באה לידי ביטוי באמצעות גירעונות ציבוריים, ערבויות להלוואות פיטורים, העברות כספים, ארגון שירותי בריאות, רכישת חיסונים ותיאום אדמיניסטרטיבי. במהלך המלחמה, אותה פונקציית הגנה מערכתית לבשה צורות שונות: אגירת מלאי, גיוון אספקה, תמיכה בחשבונות שירות, זיכויי מס לעסקים, ניטור תשתיות קריטיות, סנקציות, מדיניות תעשייתית, הגנה .ותיאום עם בעלות ברית ומוסדות אירופיים

לכן, לא ניתן לפרש את חזרתה של המדינה כמעין הפוגה במגפה שנועד להסתיים בפתיחה מחדש של הכלכלות. המגפה הראתה כי חוסר היכולת הציבורית עלול להפוך לפגיעות בריאותית וכלכלית; המלחמה .הדגימה כי אותה חולשה יכולה לקבל מימד גיאופוליטי

מהיכולת לתקן את השוק ועד ליכולת להגן על מצבו

שינוי זה חשוב משום שהוא משנה גם את משמעות המדיניות הציבורית. במסורת הכלכלית האירופית של העשורים האחרונים, המדינה הוצגה לעתים קרובות בעיקר כרגולטור, ערב לתחרות, יצרנית של מוצרים ציבוריים ומתקן כשלי שוק ספציפיים. לאחר 2020, צץ בהדרגה תפקיד נוסף: **הגנה על התנאים** . **המערכתיים הנחוצים להמשך פעולת השוק עצמו**

פונקציה זו לא דרשה בהכרח מדינה המנוהלת על ידי בעלים או מדינה מתכננת במובן הקלאסי. ניתן היה לממש אותה באמצעות רכש משותף, רגולציה, תמריצים, ערבויות, מדיניות סחר, תיאום אירופי, השקעה ציבורית או שותפויות עם התעשייה הפרטית. מה שהשתנה הייתה השאלה הראשונית. במקום לשאול באופן בלעדי היכן התערבות ציבורית יכולה לתקן חוסר יעילות, מוסדות החלו לשאול את עצמם **אילו**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

יכולות לא ניתן להשאיר תלויות לחלוטין בכך שהשוק הבינלאומי יישאר פתוח, יציב ונייטרלי מבחינה פוליטית .

התפתחות זו ניכרה בבירור כבר לפני המלחמה. במאי 2021, עדכנה הנציבות האירופית את האסטרטגיה התעשייתית שלה על ידי הצגת נושא **התלות האסטרטגית** , חוסן השוק היחיד ו"אוטונומיה אסטרטגית פתוחה". ניתוח הנציבות בחן אלפי מוצרים מיובאים וניסה לזהות את אלו שעבורם האיחוד היה תלוי במיוחד במספר מוגבל של ספקים חיצוניים, במיוחד במגזרים הקשורים לבריאות, טכנולוגיה ומעברים ירוקים ודיגיטליים. [52]

השינוי הלקסיקלי שיקף שינוי פוליטי עמוק יותר. הבעיה לא הייתה נטישת פתיחות הסחר, שנותרה חיונית לכלכלה אירופאית משולבת גלובלית, אלא הכרה בכך **שמקסום היעילות בטווח הקצר עלול להוביל לריכוזיות שהופכת ליקרה כאשר מתרחש זעזוע** . שמירה על מלאי, גיוון ספקים, תמיכה ביכולת ייצור אירופית או בניית תשתית מיותרת עשויים להיראות פחות יעילים בתנאים רגילים, אך הם מקבלים ערך שונה כאשר הם נחשבים כצורה של ביטוח מפני סיכון מערכתי.

כאן בדיוק נכנסת לתמונה קטגוריית **החוסן** .

מהיגיון היעילות להיגיון החוסן

חוסן אינו תחליף ליעילות, משום שכלכלה שתתעלם מעלויות ותשמור על יכולות מיותרות בכל מגזר תהפוך במהירות לפחות תחרותית. השינוי, לעומת זאת, מורכב מהכללת משתנה בחישוב הכלכלי שלעתים קרובות הוערך בחסר בשלבים היציבים יותר של הגלובליזציה: העלות הפוטנציאלית של שיבוש.

מערכת ייצור מרוכזת מאוד יכולה להיות יעילה ביותר כל עוד היא עובדת.

שרשרת ערך הפרוסה על פני מדינות רבות יכולה להפחית באופן משמעותי את העלויות.

אספקת אנרגיה מהיצרן הזול ביותר יכולה לשפר את התחרותיות.

אבל אם לוקח שנים להחליף ספק, אם ייצור רכיב מרוכז כמעט לחלוטין באזור אחד בעולם, או אם שיבוש של חומר גלם משבש מגזרים כלכליים גדולים בהרבה מערך החומר עצמו, אז ההערכה הכלכלית חייבת בהכרח לכלול גם סיכון.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

יעילות וחוסן: שני קריטריונים שחייבים להתקיים יחד לאחר 2020

היגיון של חוסן	היגיון של יעילות
בלימת סיכון מערכתי	**מזעור עלויות**
גיוון סלקטיבי	**הִתמַחוּת**
מניות אסטרטגיות במגזרים קריטיים	**בדיוק בזמן**
יתירות כאשר ההפרעה תהיה מערכתית	**ריכוז הייצור**
ריבוי ספקים חיוניים	**הספק הטוב ביותר הזמין**
גם הערכת עלות ההפרעה	**הערכת עלויות רגילה**
תלות שתבחן על בסיס תחליפיות	**תלות מקובלת אם נוחה**
קיבולת עתודה כביטוח אפשרי	**הון שאינו מנוצל כחוסר יעילות**
השוק העולמי כמערכת החשופה לזעזועים פוליטיים	**שוק עולמי כנתונים יציבים**

,המגפה צפתה את השינוי הזה על ידי חשיפת הפגיעות של שרשראות האספקה של מכשירים רפואיים תרופות, רכיבים ומוליכים למחצה. המלחמה העמיקה אותה על ידי הכנסת משתנה נוסף: **תלות לא רק ניתנת להפרעה בטעות, אלא גם לשימוש מכוון ככלי ללחץ פוליטי** .

.לפיכך, חוסן חדלה להיות קטגוריה ארגונית גרידא

.זה הפך לקטגוריה של כוח

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

איטליה נכנסת לשלב חדש עם חולשות ישנות

הבעיה עבור איטליה הייתה שהשינוי הזה של הכלכלה הפוליטית האירופית התרחש מבלי למחוק את החולשות המבניות שנצברו בעשורים הקודמים. המדינה נכנסה לשלב החדש הזה במקביל לכמות חסרת תקדים של משאבים אירופיים, בסיס ייצור גדול, מיקום גיאוגרפי מרכזי בים התיכון ורשת של ,קשרים כלכליים המסוגלים לחבר אותה לאירופה היבשתית, צפון אפריקה ושווקים עולמיים. עם זאת היא המשיכה לשאת בחוב ציבורי גבוה מאוד, צמיחה חלשה מתמשכת של הפריון, אוכלוסייה מזדקנת במהירות, רמות נמוכות של השתתפות בעבודה בקרב חלקים מסוימים באוכלוסייה ועיכובים .עצמו נועד לסייע בטיפול בהם PNRR-אדמיניסטרטיביים ש

בסוף שנת 2021, חוב הממשל הציבורי האיטלקי עמד על **150.3 אחוזים מהתמ"ג** , לאחר שהגיע ל-154.9 אחוזים בשנת 2020. [53] הנתון כבר ירד הודות להתאוששות הכלכלית החזקה, אך נותר ברמות .שהגבילו מבחינה מבנית את המרחב הפיסקלי הזמין במקרה של זעזועים חדשים

במקביל, הדגישה הנציבות האירופית כי קשייה של איטליה אינם נובעים מחובות בלבד. בדוח המדינה **,**שלה לשנת 2022, היא ציינה בין נקודות התורפה העיקריות **צמיחת פריון חלשה, חוב ציבורי גבוה שבריריות בשוק העבודה והשתתפות מופחתת** , וציינה כי ביצועיה הכלכליים של איטליה בעשורים האחרונים הושפעו מהזדקנות האוכלוסייה, צמצום כוח העבודה, השקעות מוחשיות ולא מוחשיות .[54] מספיקות ודינמיקה חלשה של פריון רב-גורמי

הבעיה הדמוגרפית הקשתה עוד יותר על ניהול השילוב הזה. בתחילת 2022, גיל החציון באיטליה היה **שנים** , הגבוה ביותר בכל האיחוד האירופי, לעומת ממוצע קהילתי של 44.4 שנים. [55] מדינה **48** מבוגרת יותר חייבת להתמודד בו זמנית עם כוח עבודה פוטנציאלי קטן יותר, לחץ גדול יותר על הוצאות .פנסיה ובריאות וקלות פחותה בהגברת הצמיחה פשוטה באמצעות הגדלת התעסוקה

הפריון היה נושא מרכזי נוסף. נתוני הנציבות מראים שלמרות ההתאוששות המחזורית החזקה בשנת 2021, רמת הפריון של איטליה יחסית לממוצע האירופי איבדה בהדרגה אחיזה בטווח הארוך: נמדד למועסק, הוא ירד מכ **-117 אחוזים מהממוצע באיחוד האירופי בשנת 2005 ל-105.1 אחוזים בשנת 2021** , התחרותיות דבר המשקף דינמיקה חלשה בהרבה מזו הנדרשת כדי לשמור על השכר הריאלי, וקיימות החוב לאורך זמן. [56]

השבריריות שבהן איטליה נכנסת לכלכלה החדשה של חוסן

מצב בתחילת השלב החדש	מַד
150.3%	**חוב ציבורי / תמ"ג, 2021**
בן 48.0 שנים	**גיל חציוני של האוכלוסייה, 2022**
שנים 44.4	**גיל חציוני באיחוד האירופי, 2022**
כ-117%	**,פריון לעובד בהשוואה לממוצע האיחוד האירופי 2005**
105.1%	**,פריון לעובד בהשוואה לממוצע האיחוד האירופי 2021**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

חוב, פריון, עבודה, השקעות, נתונים דמוגרפיים	**קריטיות מבניות עיקריות שצוינו על ידי הוועדה**
PNRR / RRF	**כלי התיקון האירופי העיקרי**

מקורות: ISTAT, Eurostat, הנציבות האירופית. [53][54][55][56]

מקבל משמעות מעבר לממד הפיננסי הפשוט שלו. אם איטליה הייתה PNRR-זו בדיוק הסיבה ש משתמשת במשאבים אך ורק כדי להגדיל באופן זמני את הביקוש או לבנות תשתיות מבלי לשנות את ,המנגנונים שהאטו את הפריון, ההשקעות, היכולת המנהלית וההון האנושי במשך עשרות שנים ההשפעה הייתה משמעותית אך חולפת. עם זאת, הרציונל המקורי מאחורי התוכנית היה לנסות להשתמש בחלון מימון יוצא דופן כדי **לשנות, לפחות באופן חלקי, את התנאים המבניים שהחלישו את הצמיחה האיטלקית** .

הנציבות האירופית הביעה את אותה היגיון בדוח המדינה לשנת 2022, וציינה כי הרפורמות וההשקעות .הצפויות בתוכנית יכולות לתרום להפחתת חוסר האיזון המקרו-כלכלי באיטליה, בתנאי שייושמו במלואן לא טמון בזמינות הנומינלית של משאבים, אלא PNRR-תנאי אחרון זה הוא קריטי: ערכו של ה [54] .ביכולתה של המדינה להפוך אותם להון ציבורי ופרטי יצרני לפני שחלון הזמן והפוליטי יסגרו

זמן הופך למשתנה אסטרטגי

המלחמה הפכה את המימד הזמני הזה לחשוב עוד יותר. לפני 2022, הקצב האיטי של המודרניזציה האיטלקית יכול להתפרש בעיקר כעלות כלכלית: פריון נמוך יותר, שכר נמוך יותר, צמיחה פוטנציאלית נמוכה יותר, קושי גדול יותר בהפחתת חובות. לאחר הפלישה הרוסית לאוקראינה, חלק מאותן שבריריות .קיבלו גם מימד אסטרטגי

רשת חשמל לא מספקת פירושה לא רק האטה בהשקעות באנרגיות מתחדשות, אלא גם הארכת התלות .בגז

ניהול ציבורי איטי לא רק פירושו עיכוב פרויקט, אלא גם צמצום יכולתה של המדינה להגיב במהירות כאשר .ההקשר הבינלאומי השתנה

יכולת טכנולוגית נמוכה פירושה לא רק פרודוקטיביות נמוכה יותר, אלא גם תלות גדולה יותר בספקים .חיצוניים

השתתפות נמוכה בכוח העבודה פירושה לא רק אובדן של תמ"ג פוטנציאלי, אלא גם תרומה ובסיס מס .שבירים יותר במדינה מזדקנת במהירות

חוב גבוה מאוד פירושו לא רק ריביות גבוהות יותר, אלא גם **פחות חופש פיסקאלי, בתקופה שבה משבר גיאופוליטי אילץ אתכם להגדיל בו זמנית את ההוצאות על אנרגיה, ביטחון והגנה חברתית** .

.תחרותיות ובטיחות החלו, שוב, להתכנס

חזרת השלטון אינה חופפת לחזרת האוטרכיה

חשוב לציין כי חזרתה של מדיניות המדינה והתעשייה לא בהכרח רמזה על חזרה למודל הכלכלי שלאחר המלחמה, וגם אינה מאשרת לנו לקרוא את התקופה כסוף פשוט של הגלובליזציה. הנציבות האירופית המשיכה להגדיר את האסטרטגיה שלה באמצעות מושג **האוטונומיה האסטרטגית הפתוחה** , דווקא

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

כדי להדגיש את הצורך לשמור על הכלכלה האירופית פתוחה, ובמקביל, להפחית תלות הנחשבת מסוכנת מדי. [52]

ההבדל מהשלב הקודם היה ההכרה שפתיחות כלכלית אינה ניטרלית כאשר שרשראות הערך מרוכזות מאוד, כאשר הטובין המוחזרים הם חיוניים, וכאשר ניתן לתמרץ את הצד הנגדי להשתמש בתלות זו באופן כפייתי.

לכן לא היה צורך לייצר הכל באירופה.

היה צורך לדעת **מה אי אפשר היה להרשות לעצמו להחליף** .

עיקרון זה יקבל חשיבות גוברת בשנים הבאות, החל מחומרי גלם קריטיים ועד מוליכים למחצה, מסוללות ועד הגנה, מתשתיות דיגיטליות ועד טכנולוגיות בינה מלאכותית. לפיכך, מדיניות התעשייה חזרה להתמקד לא רק בכמות המיוצרת ובמקומות העבודה שנוצרו, אלא גם במיקומה של אירופה בשרשראות הערך הגלובליות ובכוח המיקוח הנגזר משליטה בטכנולוגיות חיוניות.

מתחרות פנים-אירופית לתחרות מערכתית עולמית

עבור איטליה, טרנספורמציה זו רמזה על שינוי נוסף בפרספקטיבה. במשך רוב התקופה שלאחר הכנסת האירו, השוואות כלכליות נערכו לעתים קרובות בעיקר בתוך אירופה: פריון איטלקי לעומת פריון גרמניה עלויות עבודה לעומת צרפת, יכולת אדמיניסטרטיבית לעומת שותפות אחרות בגוש האירו, תחרותיות ביצוא ומשמעת פיסקלית.

השוואות אלו נותרו רלוונטיות, אך הן הפכו ללא מספקות.

הכלכלה העולמית אכן נכנסה לשלב שבו המעצמות הגדולות השתמשו בגלוי יותר ויותר **במדיניות תעשייתית, בשליטה טכנולוגית, בביטחון אנרגטי, בתמריצים ציבוריים וביכולת צבאית כמרכיבים של אסטרטגיה תחרותית אחת** . ארצות הברית החלה לבנות מחדש מדיניות תעשייתית מפורשת בתחומי מוליכים למחצה, סוללות וטכנולוגיות אנרגיה; סין פעלה במשך שנים באמצעות שילוב של תכנון תעשייתי, אשראי ציבורי, תמיכה בשרשראות אספקה אסטרטגיות ושליטה בחלקים מרכזיים של תעשיית זיקוק חומרי הגלם; אירופה החלה להגיב בניסיון ליישב את השוק האחיד, את המשמעת התחרותית ואת הדרישות החדשות לביטחון כלכלי.

בהקשר זה, לא ניתן עוד לנסח את הבעיה האיטלקית בפשטות על ידי השאלה כיצד להחזיר כמה נקודות פריון בהשוואה לגרמניה או לצמצם את הפער ביחס לבונד. היה צורך למקם אותה במסגרת שאלה רחבה יותר: **איזה מקום איטליה יכולה לתפוס באירופה הנטענת להתחרות במערכות כלכליות יבשתיות המסוגלות לגייס כמויות של הון, טכנולוגיה ויכולת תעשייתית גדולות בהרבה מאלה של מדינה חברה בודדת** .

הסולם חזר אפוא ללב הבעיה.

וזה היה בדיוק הנושא שעבר בתפיסת הריבונות שהובאה לידי ביטוי בתקופת ממשל דראגי.

המורשת האמיתית: שאלה פתוחה

לכן, מורשתו של דראגי אינה תואמת את זו של דראגי, משום שאף אחת מהתמורות העיקריות של אותה תקופה אינה מושרשת לחלוטין בניסיון השלטון שלו. "הדור הבא של האיחוד האירופי" נולדה תחת קונטה האיטלקי יש שושלת שקדמה לפברואר 2021; חברותה של איטליה באירופה קדמה לכל PNRR-השני; ל

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

;ממשלה בת זמננו בעשרות שנים; המדיניות התעשייתית האירופית החלה להשתנות עוד לפני הפלישה המעבר האנרגטי החל הרבה לפני משבר הגז; היישום המהותי של התוכנית יימשך תחת ממשלות .עוקבות, אשר ישנו את סדרי העדיפויות שלה, את הממשל שלה ואת עיצובם של צעדים מסוימים

. מה שמייחד את שלב דראגי הוא דווקא האופן שבו ממדים אלה **נקשרו תיאורטית ופוליטית**

.המודרניזציה הכלכלית הפכה לתנאי לאוטונומיה

.הפך לכלי לחיזוק יכולותיה של המדינה PNRR-ה

.האינטגרציה האירופית פורשה כאפשרות להשיג קנה מידה בלתי מושג אחרת

.הברית האטלנטית ייצגה את המסגרת של הביטחון המערבי

.המעבר האנרגטי הפך בו זמנית למדיניות אקלים ולהפחתת פגיעות גיאופוליטית

יכולת אדמיניסטרטיבית לא הייתה עוד רק עניין של יעילות ביורוקרטית, אלא תנאי הכרחי לכך שהמדינה .תוכל להשתמש במשאבים הזמינים לפני שההקשר ישתנה שוב

מנקודת מבט זו, המורשת החשובה ביותר אינה טמונה ברפורמה אחת, במדד כלכלי או בהחלטה במדיניות חוץ. היא מורכבת מניסוח שאלה שנועדה להישאר פתוחה הרבה מעבר לסיום כהונתה של :הממשלה

כמה ריבונות אמיתית יכולה מדינה אירופאית בינונית להפעיל במערכת בינלאומית הנשלטת על ידי ?מעצמות יבשתיות, טכנולוגיות קריטיות, שווקים פיננסיים גדולים ותלות תעשייתית טרנס-לאומית

התגובה שהוצעה במהלך שלב זה הייתה כי ריבונות לא תימדד אך ורק באמצעות הסמכויות המוחזקות רשמית בידי המדינה, אלא באמצעות יכולת הפעולה האפקטיבית שהמדינה הצליחה לבנות על ידי שילוב .משאבים לאומיים, מוסדות אירופיים ובריתות

.תוקפה של תגובה זו לא היה תלוי עוד במריו דראגי

.זה יאומת על ידי אירועים מאוחרים יותר

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

משיבת המדינה ועד לשיבת השלטון

לכן, חלק ט' יכול להסתיים במקום בו משמעות משבר המגפה פוגשת את זו של מלחמה. בתחילת חלק ט', המדינה חזרה למרכז משום שרק כוח ציבורי יכול היה לקבל החלטות המסוגלות לסגור מגזרים כלכליים שלמים, להעביר הכנסות למיליוני אזרחים, להבטיח הלוואות, לרכוש חיסונים ולארגן תגובה לאומית בתחום הבריאות. בסופו של דבר, המדינה נותרה מרכזית מסיבה שונה אך קשורה: רק שילוב של כוח ציבורי לאומי ואירופאי יכול היה להתערב באגירת אנרגיה, תשתיות אסטרטגיות, סנקציות, השקעות טכנולוגיות, הגנה, הגנה תעשייתית וגיוון שרשרת האספקה.

ההמשכיות בין שני הרגעים טמונה בעובדה ששניהם הרסו את האשליה של כלכלה הניתנת להפרדה מוחלטת מהמבנה הפוליטי התומך בה.

במהלך המגפה, התברר כי השוק לא יוכל לייצר באופן ספונטני את כל היכולות הנדרשות בחירום בריאותי עולמי, בזמנים ובכמויות הנדרשות.

במהלך המלחמה התברר כי השוק אפילו לא יכול היה להבטיח שמערכת יחסים יעילה כלכלית תישאר זמינה מבחינה פוליטית כאשר הביטחון הלאומי מתנגש עם כדאיות מסחרית.

לכן, המדינה חזרה לאו דווקא כתחליף לשוק, אלא כערובה **לתנאים הפוליטיים, הפיננסיים והאסטרטגיים שבהם השוק יוכל להמשיך לתפקד** .

זוהי הנקודה שבה שיבת המדינה הופכת לחזרת השלטון.

משום שהגנה על תנאים אלה פירושה בהכרח להטיל ספק באילו משאבים, טכנולוגיות, תשתיות ויכולות ייצור קובעים את חירותה של קהילה פוליטית.

המגפה הציבה את הבעיה מבחינת בריאות הציבור.

המלחמה הציבה אותו במצב ביטחוני.

התחרות בין ארצות הברית לסין הייתה מציבה אותה מבחינת טכנולוגיה, תעשייה ושליטה בשרשראות ערך.

אירופה נכנסה אפוא לשלב שבו תחרות, משמעת פיסקלית ושוק יחיד נותרו מרכיבים בסיסיים בארכיטקטורה הכלכלית שלה, אך לא יכלו עוד להוות את מלוא אוצר המילים שלה. לצדם צצו בהדרגה **חוסן, כושר ייצור, אוטונומיה אסטרטגית, ביטחון כלכלי, הגנה על תשתיות קריטיות ושליטה בתלות** .

עבור איטליה, מעבר זה היווה גם הזדמנות וגם סיכון. ההזדמנות נבעה מגודל משאבי אירופה, מחוזק בסיס הייצור שלה, מיקומה הים תיכוני וחברותה בשוק יבשתי המסוגל לגייס כלים פיננסיים ורגולטוריים שאף מדינה אירופאית אחת לא יכלה לשכפל באופן עצמאי. הסיכון, לעומת זאת, נבע מהשבריריות שנצברה בעשורים הקודמים: חוב, פריון, נתונים דמוגרפיים, יכולת אדמיניסטרטיבית, פיגורים טכנולוגיים ותלות באנרגיה.

ניסה לשנות חלק מהחולשות הללו ה-PNRR.

המלחמה צמצמה את הזמן שהיה זמין להשגת מטרה זו.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מכיוון שמאותו רגע ואילך, לא ניתן היה עוד למדוד את התחרותיות האיטלקית רק על פי האם המדינה צומחת לאט יותר מגרמניה או פחות פרודוקטיבית מצרפת. היה צורך להעריך אותה במסגרת מערכת עולמית שבה ארצות הברית וסין השתמשו יותר ויותר **במדיניות פיסקלית, מדיניות תעשייתית, טכנולוגיות מתקדמות, גישה לחומרי גלם, ביטחון אנרגטי ויכולת צבאית כמרכיבים בלתי נפרדים של כוחן**.

לכן, איטליה הגיעה לסוף שלב זה עם מודעות שונה מזו שאיתה נכנסה אליו.

הבעיה כבר לא הייתה רק ההתבגרות.

זה גדל מספיק כדי לשמור על היכולת לבחור.

זה לא היה רק עניין של מודרניזציה של המדינה.

זה היה כדי למודרן אותו במהירות מספקת כדי לאפשר לו להגיב למשברים.

זה לא היה רק עניין של הגברת הפרודוקטיביות.

זה היה עניין של מבנה ייצור מתקדם מספיק כדי למנוע תלות בלתי נשלטת.

זה לא היה רק עניין של השתתפות באירופה.

השאלה הייתה האם אירופה תוכל להפוך **לסולם שדרכו ניתן להפוך את החולשה היחסית של מדינות אירופה הבודדות ליכולת קולקטיבית המספיקה לפעולה במסגרת התחרות הגלובלית החדשה**.

דווקא מתוך השינוי הזה נובע החלק הבא של הספר.

כי לאחר המגפה וחזרת המלחמה לאירופה, השאלה הבסיסית כבר אינה נוגעת רק ליחסים בין איטליה לאירופה.

זה נוגע ליחסים בין **איטליה, אירופה והשלטון**.

מקורות ומסמכים של פרק 19

[1] נשיאות הרפובליקה - מריו דראגי מקבל את המשימה להקים ממשלה ב-3 בפברואר 2021, והצהרת הנשיא הנבחר על סדרי העדיפויות של המגפה, ההתאוששות והמשאבים האירופיים.
קווירינאלה - מריו דראגי ממונה, 3 בפברואר 2021

[2] נשיאות הרפובליקה והסנאט - השבעת ממשלת דראגי ב-13 בפברואר 2021 והצבעת אמון ב-17 בפברואר עם 262 קולות בעד, 40 נגד ו-2 נמנעים.
קווירינאלה - השבעת ממשלת דראגי סנאט
הרפובליקה - אמון בממשלת דראגי, 17 בפברואר 2021

[3] הסנאט של הרפובליקה - הצהרות תוכניתיות של ראש הממשלה מריו דראגי מ-17 בפברואר 2021, בהתייחס למעמדה האירופי והאטלנטי של איטליה ולריבונותה המשותפת.
הסנאט - דו"ח מילה במילה מ-17 בפברואר 2021

[4–5] הנציבות האירופית - תוכנית ההתאוששות והחוסן של איטליה: 191.5 מיליארד אירו, 68.9 מיליארד אירו במענקים, 122.6 מיליארד אירו בהלוואות, השקעות ורפורמות שייושמו עד 2026.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הנציבות האירופית - דף מידע על תוכנית ההתאוששות והחוסן של איטליה
הנציבות האירופית - הערכה חיובית של תוכנית איטליה בסך 191.5 מיליארד אירו

[6–7] בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2022: פלישת רוסיה לאוקראינה כנקודת מפנה גיאופוליטית, הלם אנרגטי ותלותה של אירופה ביבוא גז רוסי.
בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2022 בקצרה
בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2022, טקסט מלא

[8] המועצה האירופית ומועצת האיחוד האירופי - התגובה האירופית לפלישה לאוקראינה וחבילות ראשונות של צעדים מגבילים במגזרי הפיננסים, האנרגיה, הטכנולוגיה והתחבורה.
המועצה האירופית - ישיבה יוצאת דופן ב-24 בפברואר 2022.
מועצת האיחוד האירופי - חבילת סנקציות רביעית נגד רוסיה, 15 במרץ 2022.

[9] ISTAT - חשבונות כלכליים לאומיים 2020–2022: צמיחה של 3.7 אחוזים בתמ"ג הריאלי של איטליה בשנת 2022 לאחר התאוששות חזקה בשנת 2021.
ISTAT - חשבונות כלכליים לאומיים 2020–2022

[10] הנציבות האירופית, תוכנית התאוששות וחוסן: איטליה, תיעוד על התוכנית שאושרה בשנת 2021.
נתונים הנוגעים לסכום המקורי של 191.5 מיליארד אירו, ההרכב בין מענקים להלוואות וחלוקת ההשקעות הקשורות למעבר הירוק.

[11] הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה, איטליה 2023 - סקירת מדיניות אנרגיה, סיכום מנהלים.
משמש לנתונים על משקל הגז במערכת האנרגיה האיטלקית, תלות ביבוא, חלקו הרוסי והפחתת האספקה הרוסית בשנת 2022.

[12] יורוסטאט, סטטיסטיקות תלות באנרגיה.
משמש להשוואת רמת התלות באנרגיה של איטליה לזו של האיחוד האירופי.

[13] יורוסטאט, שופך אור על אנרגיה באיחוד האירופי.
עבור ההרכב הגיאוגרפי של יבוא אירופי של גז, נפט ודלקים מאובנים לפני המלחמה U17 ניתוח.

[14] - REPowerEU-תיעוד מועצת האיחוד האירופי, הצהרת ורסאי ו.
שימש לשחזור ההחלטה הפוליטית האירופית להפחית את התלות בדלקים מאובנים רוסיים.

[15] — הנציבות האירופית ומועצת האיחוד האירופי, תוכנית REPowerEU, 2022.
משמשת כמסגרת האסטרטגיה האירופית המבוססת על חיסכון באנרגיה, גיוון והאצת אנרגיה נקייה.

[16] — מועצת האיחוד האירופי והנציבות האירופית, תוכנית התאוששות וחוסן מתוקנת לאיטליה, 2023.
המתוקן - 194.4 מיליארד - ועבור ההרכב הפיננסי והאקלימי החדש PNRR-נעשה שימוש עבור סכום ה.

[17] תיקון לתוכנית התכנון והפיתוח האיטלקית, 24 בנובמבר 2023.
האיטלקי, חמש הרפורמות החדשות, שבע עשרה ההשקעות REPowerEU משמש למאפייני פרק והנתונים הפיננסיים הקשורים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[18] — 2022 בשנת טבעי לגז בביקוש של 13% ירידה של ,יורוסטאט.
משמש לנתונים על צמצום צריכת הגז באיטליה, גרמניה וצרפת ועל

[19] — חיזוק החוסן האנרגטי של אירופה: REPowerEU הנציבות האירופית, שנתיים של.
.שימש להפחתת חלקה של רוסיה ביבוא הגז האירופי ולפיתוח הצריכה האירופית

[20] - הנציבות האירופית, סקירה מעמיקה מעודכנת של תלויותיה האסטרטגיות של אירופה, פברואר 2022.
משמש עבור תלויות אסטרטגיות אירופאיות בתחומי אדמה נדירה, מגנזיום, פוטו-וולטאית, כימיקלים וטכנולוגיות דיגיטליות.

[21] - הנציבות האירופית, חוק חומרי הגלם הקריטיים האירופי.
.משמש לנתונים על הריכוז הגיאוגרפי של אספקה של מגנזיום, חומרי אדמה נדירות, קובלט ובוראטים

[22] ISTAT, 2023 במרץ 1 , *תמ"ג וחוב של מינהלים ציבוריים - שנת 2022*; ISTAT, *חשבונות כלכליים לאומיים - שנים 2020-2022* , 22 בספטמבר 2023. נתונים הנוגעים לדינמיקה של תמ"ג, השקעות צריכה, יצוא ויבוא והרכב הצמיחה.

[23] ISTAT, של *מחירי צרכן - דצמבר 2022* , 17 בינואר 2023. נתונים הנוגעים לאינפלציה NIC ו-IPCA, אינפלציית הליבה, הדינמיקה של מוצרי אנרגיה וההשפעה המובחנת של אינפלציה על משפחות לפי כושר הוצאה.

[24] בנק איטליה, קלייר ג'ורדנו ואנריקו טוסטי, *להתמודד עם הסערה: ניתוח של ההלם האחרון בתנאי הסחר של איטליה* , Questioni di Economia e Finanza מס' 831, מרץ 2024. ניתוח ההידרדרות בתנאי הסחר, השפעת ההכנסה וההשפעה על מאזן התשלומים של איטליה.

[25] ISTAT, *חשבונות כלכליים לאומיים לפי מגזר מוסדי - שנת 2022* , 11 באוקטובר 2023. נתונים הנוגעים להכנסה פנויה, כוח קנייה ונטיית משפחות לחסוך.

[26] ISTAT, *הוצאות צריכה משקי בית - שנת 2022* , 18 באוקטובר 2023. נתונים הנוגעים להוצאה החודשית הממוצעת של משקי בית והשונות הנומינלית והריאלית שלה.

[27] בית הנבחרים, שירות תקציב המדינה, *צעדים חקיקתיים נגד "עלויות האנרגיה הגבוהות" - השפעות פיננסיות לשנת 2022* , אוקטובר 2022. שימש לשחזור ההיקפים השונים של הצעדים הציבוריים והכמויות השונות ל-40.97 מיליארד, כ-55 מיליארד ו-57.1 מיליארד יורו.

[28] ARERA, *אנרגיה: מחירי חומרי הגלם מובילים ל-55%+ לחשמל ול-41.8%+ לגז. התערבות ממשלתית מגבילה את התרחישים הגרועים ביותר* , 30 בדצמבר 2021. נתונים הנוגעים לעליות שהוחלו ברבעון הראשון של 2022 ולהשפעות של צעדים ממשלתיים ובונוסים חברתיים.

[29] ARERA, *מונעת הכפלת מחירים, עליית החשמל נסגרה ARERA אנרגיה: התערבות יוצאת דופן של 59%+* , 29 בספטמבר 2022. נתונים הנוגעים לשיאי גז מעל 300 אירו/מגה-וואט שעה, העלייה ברבעון הרביעי והוצאת החשמל השנתית של משפחה טיפוסית.

[30] מועצת האיחוד האירופי, כרונולוגיה של חבילות הסנקציות שאומצו נגד הפדרציה הרוסית מאז פברואר 2022. משמש לשחזור כרונולוגי של הצעדים הכלכליים, הפיננסיים, המסחריים והטכנולוגיים שהונהגו על ידי האיחוד האירופי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מועצת האיחוד האירופי, *תוקפנות צבאית רוסית נגד אוקראינה: האיחוד האירופי הוציא כמה בנקים* **[31]** *והטיל הגבלות נוספות* , 2 במרץ 2022. משמש לזיהוי שבעת הבנקים שהוחרגו *SWIFT רוסיים ממערכת* .ומגבלות פיננסיות נוספות SWIFT בתחילה ממערכת

מועצת האיחוד האירופי, *האיחוד האירופי אימצה את חבילת הסנקציות החמישית נגד רוסיה* , 8 **[32]** באפריל 2022. שימש לאמברגו הפחם, הערך האינדיקטיבי של היבוא המושפע וההגבלות על מוליכים .למחצה מתקדמים, מחשבים קוונטיים, אלקטרוניקה ומכונות רגישות

מועצת האיחוד האירופי, *תוקפנותה של רוסיה נגד אוקראינה: האיחוד האירופי אימץ את חבילת* **[33]** *הסנקציות השישית* , 3 ביוני 2022 .שימש לאמברגו על נפט ימי רוסי, לוחות הזמנים להוצאה הדרגתית .SWIFT מהאיחוד האירופי והארכת ההדרה ממערכת

מועצת האיחוד האירופי, חבילת הסנקציות השמינית, 6 באוקטובר 2022. שימש להגבלות נוספות **[34]** .על סחורות ושירותים דו-שימושיים ומנגנון תקרת המחירים לנפט רוסי

משמש . הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה, *איטליה 2023 - סקירת מדיניות אנרגיה, סיכום מנהלים* **[35]** לציון משקל הגז במערכת האנרגיה האיטלקית, חלקו של היבוא מרוסיה בשנת 2021 והפחתתו לכ-3 .אחוזים בנובמבר 2022

סחר חוץ מחוץ לאיחוד האירופי - פברואר 2022. שימש לעלייה של 252.2 אחוזים בערך ,ISTAT **[36]** .היבוא האיטלקי מרוסיה ולגירעון האנרגיה שנרשם בחודשים הראשונים של המלחמה

משמש להתפתחות .יורוסטאט, *סחר האיחוד האירופי עם רוסיה ממשיך לרדת* , 3 במרץ 2023 **[37]** .משקלה של רוסיה ביבוא וייצוא מחוץ לאיחוד האירופי ולירידה בערך החודשי של יבוא אירופי מרוסיה

סחר חוץ מחוץ לאיחוד האירופי - דצמבר 2022. משמש להתכווצות היצוא והיבוא האיטלקי ,ISTAT **[38]** .לרוסיה בסוף 2022

,סחר חוץ ומחירי יבוא - דצמבר 2022. משמש עבור מאזן הסחר האיטלקי, גירעון האנרגיה ,ISTAT **[39]** .עודף שאינו אנרגטי ודינמיקת מחירי היבוא בשנת 2022

הנציבות האירופית, תיעוד *חוק השבבים האירופי* . נעשה בו שימוש עבור ההצעה שהוצגה ב-8 **[40]** בפברואר 2022, עבור היעד לנתח האירופי בשוק המוליכים למחצה העולמי ועבור מעל 43 מיליארד אירו .של השקעות ציבוריות ופרטיות שצפויות

.הנציבות האירופית, *מפת דרכים לטכנולוגיות קריטיות לביטחון והגנה* , 15 בפברואר 2022 **[41]** .משמשת לקישור בין מוליכים למחצה, תלות טכנולוגית אסטרטגית וצורכי ביטחון והגנה אירופיים

וסמכויות מיוחדות. משמש לוויסות Gהסוכנות הלאומית לאבטחת סייבר, *דוח שנתי* , סעיף על 5 **[42]** .Gועקרון גיוון הספקים בהתאם לארגז הכלים האירופי לאבטחת 5 Gתוכניות פיתוח שנתיות של רשת 5

סנאט הרפובליקה, תיעוד פרלמנטרי הנוגע לצו אוקראינה ולסדר היום בנושא הוצאות ביטחון, מרץ **[43]** .שימש לשחזור הדיון על קירוב ההוצאות האיטלקיות ליעד נאט"ו של 2 אחוזים מהתמ"ג .2022

לדינמיקת ההוצאות הצבאיות של בעלות ברית נאט"ו, *דו"ח מזכ"ל נאט"ו לשנת 2022*. משמש **[44]** אירופאיות וקנדה, מספר המדינות שהגיעו לסף של 2 אחוזים בשנת 2022 והגודל הכולל של הוצאות .נאט"ו

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

נשיאות מועצת השרים, תיעוד מוסדי על ממשלת דראגי. משמש לתאריכים הרשמיים של הקמת **[45]** הממשלה וסיום כהונתה, **13 בפברואר 2021 - 22 באוקטובר 2022**.

המועצה האירופית, *מסקנות הישיבה יוצאת הדופן של המועצה האירופית, 17-21 ביולי 2020* **[46]**; מועצת האיחוד האירופי, תיעוד על תוכנית ההבראה לאירופה. שימש לשחזור ההסכם על הדור הבא של האיחוד האירופי, ההרשאה לנציבות לגייס 750 מיליארד אירו בשווקים, והמבנה המקורי של מתקן ההבראה והחוסן.

נשיאות מועצת השרים, *מועצת השרים מס' 89, 12 בינואר 2021*. שימש לתיעוד האישור, תחת **[47]** ממשלת קונטה השני, של תוכנית ההתאוששות והחוסן הלאומית המוצעת לפני לידתה של ממשלת דראגי ושלושת הצירים האסטרטגיים המקוריים שלה.

הנציבות האירופית, *NextGenerationEU: הנציבות האירופית מאשרת תוכנית התאוששות וחוסן בשווי 191.5 מיליארד אירו לאיטליה* **[48]**, 22 ביוני 2021; הסנאט של הרפובליקה, ישיבה מ-27 באפריל 2021; נספח על יישום ה-PNRR. משמש ללוח הזמנים של אישור התוכנית, להרכבה הפיננסי ולתהליך היישום.

תיעוד של הסנאט של הרפובליקה ותיעוד מוסדי בנוגע לנאום התוכניתי של מריו דראגי מ-17 **[49]** בפברואר 2021. נעשה בו שימוש להצגת העמדה האירופית והאטלנטית שהוכרזה על ידי הממשלה ולרעיון הריבונות המשותפת שנקבע בנאום האמון.

נשיאות מועצת השרים והסנאט של הרפובליקה, *הודעות מנשיא המועצה ג'וזפה קונטה* **[50]**, 5 ביוני 2018. שימש לשחזור, ללא פישוטים, של גישתו של קונטה הראשון כלפי אינטגרציה אירופית, משילות האיחוד ויכולת המשא ומתן הלאומית.

הפרלמנט האירופי, *זוהי אירופה - דיון עם מריו דראגי* **[51]**, 3 במאי 2022; הסנאט של הרפובליקה, תיק על הוועידה לעתיד אירופה. משמש לתיאור העמדה שהביעה ממשלת דראגי בנוגע לצורך באינטגרציה אירופית גדולה יותר ובנוגע לאפשרות של תיקון המנגנונים המוסדיים של האיחוד.

הנציבות האירופית, *עדכון האסטרטגיה התעשייתית החדשה לשנת 2020: בניית שוק יחיד חזק יותר להתאוששות אירופה* **[52]**, 5 במאי 2021, ותלות *אסטרטגיות ויכולות* משמש למעבר האירופי לעבר חוסן, אוטונומיה אסטרטגית פתוחה וזיהוי תלות אסטרטגיות.

ISTAT, 21 *הודעה על גירעון וחוב ממשלתי כללי לפי נוהל הגירעון המוגזם - שנים 2018-2021* **[53]**, משמש לנתונים הנוגעים לחוב הציבורי האיטלקי, השווה ל-150.3 אחוזים מהתמ"ג באוקטובר 2022 בסוף 2021.

הנציבות האירופית, *דוח מדינה לשנת 2022 - איטליה*, מאי 2022. משמש לניתוח חולשות מבניות **[54]** בתיקון PNRR-באיטליה הקשורות לפריון, חוב, שוק עבודה, השקעות ודמוגרפיה ולתפקיד המיוחס ל.

יורוסטאט, *מחצית מאוכלוסיית האיחוד האירופי מעל גיל 44.4 בשנת 2022* ודמוגרפיה *של אירופה* **[55]** להשוואה בין הגיל החציוני של איטליה, השווה ל-48 שנים בשנת 2022, לבין *מהדורת 2023*. משמש זה של האיחוד האירופי, השווה ל-44.4 שנים.

משמש לדינמיקה ארוכת הטווח של הפריון. הנציבות האירופית, *דוח מדינה לשנת 2023 - איטליה* **[56]** האיטלקי בהשוואה לממוצע באיחוד האירופי ולהשוואה בין רמות 2005 ו-2021.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

'חלק י

אנרגיה, מלחמה וביטחון

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 20

מרוסיה לים התיכון - גיאוגרפיית האנרגיה החדשה של איטליה

במשך רוב שני העשורים הראשונים של המאה ה-21, ניתן היה לתאר את מדיניות האנרגיה האיטלקית בעיקר באמצעות שפת המחירים, התחרות, התשתיות והמעבר הסביבתי. הסיבה לכך היא שביטחון האספקה הפיזי, אף על פי שמעולם לא הוסר באמת מדאגותיה של המדינה וחברות האנרגיה הגדולות, נותר ברקע של מערכת אירופית שנבנתה על הרעיון שתלות הדדית מסחרית תמשיך לתפקד גם כאשר היחסים הפוליטיים בין יצרנים לצרכנים יהפכו קשים יותר. גז רוסי הגיע לאיטליה דרך תשתיות המשתרעות על פני היבשת, אלג'יריה הייתה מחוברת לחצי האי במשך עשרות שנים, לוב הייתה ספקית ים תיכונית נוספת, אזרבייג'ן תיכנס מאוחר יותר לנוף האנרגיה הלאומי דרך מסדרון הגז הדרומי וצינור בעוד שגז טבעי נוזלי, למרות שהיה קיים, עדיין לא היה בעל המשקל האסטרטגי (TAP), הטרנס-אדריאטי שיקבל לאחר 2022. במערכת זו, תלות באנרגיה הייתה בהחלט אילוץ, אך היא נוהלה בדרך כלל כעניין של גיוון מסחרי בתוך שווקים פתוחים יחסית, ולא כסיכון מיידי לכפייה גיאופוליטית.

המלחמה באוקראינה הרסה את ההבחנה הזו.

הבעיה לא הייתה רק שמחירי הגז עלו או שספק מסוים הפך לפחות אמין מבחינה פוליטית; מה שהשתנה היה הבנתה של אירופה את הקשר בין **תלות הדדית לכוח** . חוזה אנרגיה ארוך טווח אינו רק קשר כלכלי שבו צד אחד יכול להשתמש באספקה מופחתת ככלי ללחץ פוליטי והשני תלוי בדלק זה לחימום, חשמל ותפעול תעשייתי. אותה תשתית שבדרך כלל הופכת את הסחר ליעיל עלולה, בזמני סכסוך, להפוך לנקודת תורפה.

בשנת 2022 איטליה נכנסה לשנת ARERA, עם חשיפה לא שולית לרוסיה. על פי נתונים ששוחזרו על ידי **יבוא הגז הפיזי מרוסיה הסתכם בכ-29.2 מיליארד מטרים מעוקבים** ; שנתיים לאחר מכן, בשנת **2021** הוא ירד ל **-2.9 מיליארד** , בעוד שחלקה של רוסיה בכיסוי הצרכים הלאומיים ירד מכ **-40 אחוז ל-** 2023, **4.7 אחוזים** . [1]

צמצום בסדר גודל כזה תוך שנתיים בלבד אינו שינוי טיפוסי בתיק העבודות המסחרי. משמעותו ארגון מחדש של כמעט שרשרת אספקה שלמה, החלפה מהירה של מקור שתפס מקום מרכזי במשך שנים באמצעות צינורות, חוזים וקשרים מאוחדים.

תגובתה של איטליה הייתה אפשרית משום שהמדינה לא הייתה תלויה בנתיב פיזי אחד וכבר הייתה הבינלאומיים. יתרון LNG-ברשותה תשתית שחיברה את חצי האי לים התיכון, לאזרבייג'ן ולשווקי ה גיאוגרפי זה, אשר בשנים קודמות אולי נראה כיתרון מסחרי בלבד, הפך לפתע למרכיב של ביטחון לאומי.

כאן הים התיכון חוזר למרכז מדיניות האנרגיה האיטלקית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

"התלות הרוסית לפני המלחמה לא הייתה רק טעות "איטלקית

יש להתנגד לפיתוי לפרש את התלות של רוסיה בדיעבד כבחירה לא רציונלית שניתן היה להימנע ממנה ,בקלות, שכן הדבר מטשטש את ההקשר הכלכלי שבו התפתחה מערכת יחסים זו. במשך עשרות שנים גז רוסי נחשב לתחרותי יחסית, זמין בכמויות גדולות, ומסופק באמצעות תשתית שנבנתה מראש, בעוד שהתלות ההדדית באנרגיה בין רוסיה לאירופה פורשה על ידי חלק ניכר מהמעמד השליט באירופה .כמערכת יחסים שבה לשני הצדדים היו תמריצים כלכליים מספיקים כדי לשמור על המשכיות הסחר

הבעיה לא הייתה אפוא היעדר מוחלט של רציונליות כלכלית בבחירה, אלא הערכה נמוכה של האופן שבו מערכת יחסים יעילה מבחינה מסחרית עלולה להפוך למסוכנת אסטרטגית כאשר ההקשר הפוליטי .ישתנה

הנציבות האירופית סיכמה לאחר מכן בבירור את היקף השינוי האירופי: לפני המלחמה, כ **-45% מיבוא** שהושקה במאי 2022, סייעה להפחית נתח זה REPowerEU, **הגז של האיחוד הגיע מרוסיה** ; תוכנית ל-15% בשנת 2023, בין היתר באמצעות חיסכון באנרגיה, גיוון האספקה והגדלת הייצור ממקורות [2] .מתחדשים

.איטליה השתתפה בתהליך זה עם מסלול מהיר עוד יותר של גז דרך צינורות רוסיים

ממשלת דראגי וחברות איטלקיות גדולות, ובמיוחד אני וסנאם, חיפשו מיד אספקת גז חדשה מספקים אני הכריזה על הסכמים .(LNG) שכבר מחוברים למערכת האיטלקית או המסוגלים לספק גז טבעי נוזלי ויוזמות עם אלג'יריה, מצרים, קונגו ויצרניות אחרות בשנת 2022, והצהירה על מטרה תעשייתית של מציאת עד **20 מיליארד מטרים מעוקבים של אספקה חלופית עד 2025** , כמות שהוצגה על ידי החברה [3].כמספיקה כדי להחליף באופן מהותי את הנפח השנתי הרוסי הנמצא בתיק האספקה שלה

תיארה את קיבולת תיק ENI .חשוב להבחין בין הצהרת התאגיד לבין הנתונים הלאומיים בפועל ההשקעות שלה ואת הסכמיה; אין בכך כדי לומר באופן אוטומטי שכל המערכת האיטלקית הייתה לשנת 2024 מראים שלאחר ARERA מבטלת כל מולקולה שהגיעה פיזית מרוסיה באותו תאריך. נתוני קריסת 2023, היבוא הפיזי ממקור רוסי גדל שוב חלקית ל **-5.7 מיליארד מטרים מעוקבים** , אם כי נותר ,רחוק מאוד מ-29.2 מיליארד בשנת 2021. [4] סתירה לכאורה זו אינה שוללת את הגיוון האיטלקי. אלא היא מראה את ההבדל בין **צמצום דרסטי של תלות אסטרטגית** לבין **ביטול מוחלט של כל זרימה** . **שיורית**

אלג'יריה: מגיוון למרכזיות

המרוויחה הגיאוגרפית העיקרית הראשונה מארגון מחדש של איטליה בתחום האנרגיה בעקבות פלישת רוסיה לאוקראינה הייתה אלג'יריה, אך צמצום התפתחות זו להחלפה פשוטה של מוסקבה באלג'יר יהיה מטעה, שכן יחסי האנרגיה בין שתי המדינות קודמים למשבר 2022 בעשרות שנים רבות ונשענים על מבנה תשתיתי, תעשייתי ודיפלומטי שנבנה לאורך זמן בדיוק כדי להקל על קשר יציב בין צפון אפריקה לשוק האיטלקי. לכן, המלחמה לא יצרה את מרכזיותה של אלג'יריה יש מאין; היא הפכה אותה לפתע .לגלויה יותר, ומעל הכל, הפכה יחסי אנרגיה שכבר היו חשובים למרכיב עיקרי בביטחון הכלכלי הלאומי

נקודת המוצא היא תשתית. למעשה, בין אלג'יריה לאיטליה ישנו אחד הנתיבים הדרומיים העיקריים של המובילה גז אלג'יראי דרך תוניסיה ומצר , **TransMed-Enrico Mattei** מערכת הגז האירופית: מערכת סיציליה למזארה דל ואלו, שם הזרימה נכנסת לרשת הלאומית. הקטע היבשתי התוניסאי, המנוהל משתרע על פני כ-370 קילומטרים עם שני קווים וחמש תחנות מדחס ובעל ,TTPC באמצעות מערכת

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

קיבולת הובלה בסדר גודל של **34 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה** ; ההמשך הימי דרך מצר סיציליה מחבר את קאפ בון לחוף האיטלקי ומהווה את הקטע המאפשר באופן מהותי את העברת כמויות גדולות של גז אלג'יראי לשוק הלאומי. [13]

תשתית זו ממחישה מדוע, במשבר אנרגיה, זיהוי פשוט של יצרן חלופי אינו מספיק. גז טבעי לא ניתן להקצאה מחדש בקלות כמו סחורה סטנדרטית הניתנת להובלה בכל נתיב סחר, משום שחלק משמעותי מהסחר בו תלוי בקיומם של צינורות, מסופי גיזוז מחדש, חוזים, קיבולת דחיסה, מתקני אחסון וחיבורים פיזיים בין רשתות. למדינה עשויים להיות ספקים פוטנציאליים רבים על הנייר, אך אם חסרה לה קיבולת התשתית שתאפשר להכיל את הנפחים הללו, גיוון נותר תיאורטי. **לכן, ביטחון האנרגיה תלוי בגיאוגרפיה הפוליטית של הספקים, אך גם בגיאוגרפיה הפיזית של התשתיות.**

דווקא שילוב זה מסביר מדוע אלג'יריה רכשה תפקיד כה בולט בשנת 2022. איטליה לא הייתה צריכה לבנות מסדרון אנרגיה לצפון אפריקה מאפס: כבר היה לה קשר ארוך טווח עם סונאטראך, נוכחות תעשייתית מאוחדת עם אני, ורשת המסוגלת להעביר כמויות גז גדולות משמעותית לחצי האי מאשר היו בפועל לפני המשבר. הסוגיה הפוליטית, אם כן, הייתה לעשות שימוש אינטנסיבי יותר בתשתיות הקיימות ולהפוך קיבולת שאינה בשימוש או שאינה מנוצלת מספיק למינוף אסטרטגי.

על הסכם Eni ו-Sonatrach ב-**11 באפריל 2022** , פחות מחודשיים לאחר הפלישה לאוקראינה, חתמו באלג'יר, בנוכחות נשיא אלג'יריה עבד אלמדג'יד טבון וראש ממשלת איטליה מריו דראגי, להגדלה ההסכם נועד להשתמש בקיבולת ההובלה של Eni, לדברי TransMed. הדרגתית של אספקת הגז דרך שעדיין זמינה ויכול היה להנגיש נפחים נוספים של עד **9 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה בשנים 2023-** בהשוואה למסלול הקודם **2024**. [14]

ערכו של ההסכם לא היה טמון רק בסכום הנומינלי שהוכרז, אלא גם במהירות שבה איטליה יכלה להפוך קשר תשתית קיים לכלי להפחתת הסיכון הרוסי. תגובת איטליה למשבר הדגימה אפוא מאפיין בסיסי של חוסן אנרגטי: **החלופות שניתן להשתמש בהן בפועל במהלך חירום הן כמעט תמיד אלו שנבנו לפני החירום** . צינור גז שנבנה עשרות שנים קודם לכן, קשר מסחרי ארוך שנים ומערכת תחבורה עם קיבולת זמינה יכולים לפתע לרכוש ערך אסטרטגי הרבה מעבר לתשואות הרגילות שלהן.

מקשר אנרגטי לקשר אסטרטגי

התחזקות ציר רומא-אלג'יר, עם זאת, לא החלה רק עם ההסכם מאפריל 2022, משום שהיחסים הדו-צדדיים כבר עברו שלב של התחדשות בחודשים הקודמים. ביקורו המדיני של נשיא הרפובליקה סרחיו מטרלה באלג'יריה בנובמבר 2021 נתן תנופה חדשה ליחסים הפוליטיים, בעוד שהדיאלוג האסטרטגי בין איטליה לאלג'יריה ממרץ 2022 אורגן במפורש סביב שיתוף פעולה פוליטי, כלכלי וביטחוני. הפרנסינה הגדירה אז את אלג'יריה כשותפה אסטרטגית "360 מעלות", המקשרת ישירות בין שיתוף פעולה אנרגטי, יציבות בים התיכון, לוב, הסאהל ומלחמת רוסיה-אוקראינה. [15]

קטע זה חשוב משום שהוא מראה כיצד מרכזיות האנרגיה הגוברת הרחיבה במהירות את המשמעות הפוליטית של היחסים הדו-צדדיים. אם מדינה הופכת לאחת הערבות העיקריות להמשכיות האנרגיה הלאומית, היחסים עם אותה מדינה מקבלים באופן בלתי נמנע משקל רב יותר במסגרת מדיניות החוץ, אלו דווקא משום שכל המחלוקות נפתרו, אלא משום שהערך האסטרטגי של יציבות היחסים עולה. ביטחון האספקה הופך אפוא לאחד המשתנים שבאמצעותם רומא מעריכה באופן מקיף יותר את יחסיה עם אלג'יריה, יחד עם יציבות מרכז הים התיכון, לוב, הסאהל, זרמי הגירה, תשתיות ושיתוף פעולה תעשייתי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הדיפלומטיה האנרגטית האיטלקית בשנת 2022 נעה בדיוק בכיוון זה. שליחותו של הנשיא דראגי לאלג'יר ב-11 באפריל לא היוותה ליווי פוליטי פשוט לחוזה מסחרי, אלא הוכחה לכך שהעלייה בזרימת הגז נחשבת כעת לעניין בעל אינטרס לאומי. ביולי של אותה שנה, במהלך הפסגה הבין-ממשלתית הרביעית בין איטליה לאלג'יריה, הורחבו היחסים עוד יותר באמצעות הסכמים דו-צדדיים ופורום עסקי שנועד לשלב חברות רבות משתי המדינות, בעוד ששיתוף הפעולה בתחום האנרגיה המשיך להיכלל במערכת יחסים פוליטית רחבה יותר. [16]

לפיכך, אלג'יריה הפכה בו זמנית **לספקית אנרגיה, שותפה דיפלומטית בים התיכון ובת שיח תעשייתית**, בתצורה שבה שלושת הממדים התקשו יותר ויותר להפריד ביניהם.

מספרי ההחלפה: מרוסיה ועד אלג'יריה ותיק מורכב יותר

האבולוציה הכמותית מראה בבירור את מהירות השינוי. בשנת **2021**, השנה המלאה האחרונה לפני הפלישה, איטליה ייבאה כ **-29.2 מיליארד מטרים מעוקבים של גז מרוסיה**, שווה ערך לכ **-40 אחוז מהיבוא**. בעוד אלג'יריה סיפקה כ **-22.5 מיליארד מטרים מעוקבים**, שווה ערך לקצת פחות מ-31 אחוז אזרבייג'ן תרמה כ-7.2 מיליארד, קטאר 6.9 מיליארד, בעוד נורבגיה, ארצות הברית, לוב וספקיות אחרות תפסו תפקידים קטנים משמעותית. [17]

עד **שנת 2022**, המבנה כבר השתנה באופן עמוק: היבוא הרוסי חצה את היקף היבוא לכ **-14.2 מיליארד מטרים מעוקבים**, בעוד שהיבוא האלג'יראי עלה לכ **-26 מיליארד**. לפיכך, חלקה של רוסיה ירד מ-40 ל **-19.5 אחוזים**, חלקה של אלג'יריה גדל מ-30.8 ל **-35.8 אחוזים**, אזרבייג'ן הגיעה ל-14.2 אחוזים גדל, עם כ **-14.5 מיליארד מטרים** LNG-ונורבגיה עלתה מ-2.7 ל-8.6 אחוזים. במקביל, משקל ה **מעוקבים שהגיעו באמצעות ספינות**, לעומת 9.9 מיליארד בשנת 2021. [17][18]

השינוי נמשך בשנת **2023**, כאשר היבוא הרוסי ירד עוד יותר לכ **-2.9 מיליארד מטרים מעוקבים**, בעוד אלג'יריה נותרה הספקית העיקרית עם **25.5 מיליארד**, אזרבייג'ן סיפקה כ-10 מיליארד, קטאר 6.8 מיליארד, ארצות הברית 5.3 מיליארד, ונורבגיה והולנד יחד עם 6.6 מיליארד. באותה שנה, יבוא הגז גדל בכמעט **70 אחוזים בהשוואה לשנת 2021**, מה שמאשר כי ההחלפה של הגז (LNG) הנוזלי הרוסי לא התרחשה רק באמצעות ספק צינורות חדש, אלא באמצעות בניית תיק מורכב יותר של נתיבים ומקורות. [19]

בשנת **2024**, אלג'יריה נותרה הספקית המובילה למרות ירידה בנפחים ל **-23.3 מיליארד מטרים מעוקבים**, לעומת 25.5 מיליארד בשנה הקודמת. אזרבייג'ן עלתה מעט לכ-10.3 מיליארד, בעוד עמד על 14.7 מיליארד והמשיך (LNG) שהיבוא הכולל לאיטלקית ירד לכ-59.4 מיליארד; גז טבעי נוזלי להגיע בעיקר מקטאר, אלג'יריה וארצות הברית. [20]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

השינוי הגיאוגרפי של יבוא הגז האיטלקי

ארץ המוצא	2021	2022	2023	2024
רוּסְיָה	**29.2 מיליארד מ"ק**	**14.2 מיליארד מ"ק**	**2.9 מיליארד מ"ק**	**5.7 מיליארד מ"ק**
אלג'יריה	**22.5 מיליארד מ"ק**	**26.0 מיליארד מ"ק**	**25.5 מיליארד מ"ק**	**23.3 מיליארד מ"ק**
אזרבייג'ן	**7.2 מיליארד מ"ק**	**10.3 מיליארד מ"ק**	**10.0 מיליארד מ"ק**	**10.3 מיליארד מ"ק**
קטאר	6.9 מיליארד מ"ק	7.3 מיליארד מ"ק	6.8 מיליארד מ"ק	6.9 מיליארד מ"ק
אַרצוֹת הַבְּרִית	1.1 מיליארד מ"ק	2.9 מיליארד מ"ק	5.3 מיליארד מ"ק	5.2 מיליארד מ"ק
לוב	3.2 מיליארד מ"ק	3.1 מיליארד מ"ק	2.5 מיליארד מ"ק	1.4 מיליארד מ"ק
נורבגיה	2.0 מיליארד מ"ק	6.2 מיליארד מ"ק	4.0 מיליארד מ"ק	3.6 מיליארד מ"ק
הוֹלַנד	0.3 מיליארד מ"ק	0.4 מיליארד מ"ק	2.6 מיליארד מ"ק	2.4 מיליארד מ"ק

מקורות: ARERA, נתונים ממשרד הסביבה וביטחון האנרגיה; ערכים זמניים לשנת 2024 לפי תיעוד ARERA. [17][19][20]

הטבלה מדגישה אלמנט מכריע שהשוואה פשוטה של "רוסיה תחילה" ו"אלג'יריה אחרי" לא תצליח ללכוד. חלקה של אלג'יריה גדל משמעותית, אך במקביל, כך גם אזרבייג'ן, נורבגיה, ומעל הכל, גז טבעי ממקורות שונים. משמעות הדבר היא שאיטליה לא החליפה לחלוטין מערכת יחסים (LNG) נוזלי דומיננטית במערכת מקבילה, אלא עיצבה מחדש את תיק ההשקעות שלה באמצעות **שילוב של זרימות ויכולת גדולה יותר לנצל את (TAP) מוגברות מצפון אפריקה, שימוש רב יותר בצינור הטרנס-אטלנטי שוק הגז הטבעי הנוזלי העולמי** .

מרכזיות אינה פירושה תלות זהה חדשה

,דווקא כאן עלינו להבחין בין **מרכזיות** לתלות **בלעדית** . אלג'יריה הפכה לספקית העיקרית של איטליה אך היא לא השיגה את המעמד המערכתי שהחזיקה רוסיה ערב המלחמה, משום שמשקלם של מקורות אחרים גדל בינתיים, ומעל הכל, למערכת האיטלקית היה מגוון רחב יותר של נתיבים פיזיים ומסחריים. אזרבייג'ן סיפקה בהתמדה כ-10 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה דרך צינור הגז הטרנס-אדריאטי (TAP); נורבגיה תרמה דרך המערכת (LNG) גז טבעי נוזלי הציע גישה ליצרנים מרוחקים גיאוגרפית; לוב, אם כי עם כמויות קטנות ולא יציבות יותר, המשיכה לייצג חוליה דרומית נוספת האירופית.

הבחנה זו מתבהרת עוד יותר כאשר בוחנים את מידת הריכוזיות הכוללת של היבוא. באמצעות הנפחים ובניית מדד הרפינדל-הירשמן פשוט על מניות מדינות הספק לפי מקור פיזי שפורסמו על ידי ARERA העיקריות, הריכוז המשוער של תיק ההשקעות האיטלקי יורד מכ **-2,760 נקודות בשנת 2021 לכ-2,280 בשנת 2023.** יש לפרש את הנתונים בזהירות, מכיוון שהם תלויים בסיווג המקורות ואינם מחליפים ניתוח מלא של חוזים ותשתיות, אך הם עדיין מציעים אינדיקציה שימושית: למרות שבשנת

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

,הספקית הראשונה, אלג'יריה, ייצגה קצת יותר מ-40 אחוז מהנפחים ברוטו המסווגים לפי מקור 2023 **ההתפלגות הכוללת הייתה פחות מרוכזת מאשר בשנת 2021** , כאשר רוסיה ואלג'יריה ייצגו יחד [19][17] .למעלה מ-70 אחוז מהיבוא

ריכוזיות וגיוון: מדוע נתח המניות של הספק המוביל אינו מספיק

מַד	2021	2023
נתח הספק הראשון	רוסיה **כ-40%**	אלג'יריה **כ-41%**
נתח שני הספקים המובילים	רוסיה + אלג'יריה **כ-71%**	אלג'יריה + אזרבייג'ן **כ-58%**
רוּסְיָה	**כ-40%**	**4.7%**
אזרבייג'ן	**כ-9.9%**	**כ-16%**
משקל הגז הנוזלי (LNG)	נמוך משמעותית	גדל משמעותית בהשוואה לשנת 2021
הערכות נפח לפי ,HHI מדד ריכוזיות מקור	**כ-2,760**	**כ-2,280**

המדווח בעל תפקיד תיאורי ואינו מודד HHI הנוגעים למקורות הפיזיים של גז; מדד ARERA עיבוד נתוני .(LNG) ביטחון אנרגטי בלבד, התלוי גם בקיבולת תשתית, חוזים, תחליפיות וזמינות של גז טבעי נוזלי
[19][17]

תוצאה זו ממחישה מדוע יש להשתמש במונח " **גיוון"** בדיוק כמותי. מערכת לא הופכת לעמידה יותר רק על ידי החלפת שם הספק הראשי בחשבונית. היא הופכת לעמידה יותר כאשר ההסתברות שאובדן של .נתיב יחיד, יצרן יחיד או חוזה יחיד יספיקו כדי לעורר משבר מערכתי פוחתת

לכן, חלקו של הספק הגדול ביותר מייצג רק מידע ראשוני. כמו כן, יש לקחת בחשבון את המשקל המצטבר ,LNG-של שתיים או שלוש המדינות המובילות, את נוכחותן של תשתיות חלופיות, את קיבולת מסופי ה את הגמישות החוזית, את זמינות האחסון, ומעל הכל, את האפשרות הפיזית להחליף את הנפחים .המופסקים במסגרת זמן התואמת את הביקוש הלאומי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

כתשתית אסטרטגית, אך גם כשרשרת גיאופוליטית TransMed

מרכזיותה הגוברת של אלג'יריה הגדילה את החשיבות של ניטור כל שרשרת התשתית דרכה הגיע הגז :אינו מחבר ישירות את אלג'יריה וסיציליה מבלי לחצות טריטוריות אחרות TransMed-לאיטליה. קו ה הגז חייב לעבור דרך **תוניסיה** , בעקבות קטע היבשה עד קאפ בון לפני חציית מיצרי סיציליה. משמעות הדבר היא שעמידות הנתיב תלויה לא רק ביחסי רומא-אלג'יר, אלא גם ביציבות הפוליטית, הטכנית .והחוזית של המעבר התוניסאי

ומדינת תוניסיה חידשו את ההסכמים הנוגעים לניהול ומודרניזציה של צינור Eni בשנת 2019, חברת הגז הטרנס-תוניסאי עד **2029** , ובכך הבטיחו המשכיות תפעולית לתשתית בעלת קיבולת של כ-34 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה. [13] המלחמה באוקראינה הבהירה את הערך האסטרטגי של ,ההחלטה הקודמת: הסכם תשתית שנחתם בתנאי שוק נורמליים יחסית הפך, מספר שנים לאחר מכן לאחד הבסיסים החומריים שבאמצעותם איטליה יכלה להגיב למשבר האנרגיה האירופי החמור ביותר .מזה עשרות שנים

אלמנט זה מגלה שוב כי לא ניתן לנתח את הגיוון לפי מדינת המקור בלבד. לכל נתיב יש **שרשרת תלות פיזית ופוליטית משלו** . גז אלג'יראי תלוי בייצור אלג'יראי, ברשת סונאטראך, במעבר תוניסאי ובקשר ,התת-ימי לסיציליה; גז אזרבייג'ני חוצה שרשרת תשתית ארוכה בהרבה הכוללת את הקווקז, טורקיה ,לעומת (LNG), גז טבעי נוזלי (TAP); יוון ואלבניה לפני שהוא מגיע לאיטליה דרך צינור המעבר האדריאטי .זאת, תלוי בזמינות של ספינות, מסופי הנזלה, נתיבים ימיים, קיבולת גיזוז מחדש ותנאי שוק בינלאומיים

.לכן, אין מקור נטול סיכון

. ישנם תיקי השקעות שבהם **סיכונים שונים מפוזרים כך שלא כולם חופפים לאותה פגיעות**

המרכזיות האלג'יראית משנה את המדיניות הים תיכונית האיטלקית

למעמדה הגדל של אלג'יריה בתחום האנרגיה היו השלכות בלתי נמנעות על מדיניותה הים תיכונית של איטליה. היחסים עם אלג'יריה לא יכלו עוד להיחשב לאחת ממערכות היחסים הדו-צדדיות הרבות עם ,מדינות החוף הדרומי, משום שהמשכיות האספקה האלג'יראית תרמה ישירות ליציבות המחירים .לזמינות הגז לתעשייה וליכולתה של איטליה לשמור על מעמד אוטונומי יותר ביחס לאספקה הרוסית

,במרץ 2022, הפרנסינה כבר הגדירה את אלג'יריה כשותפה אסטרטגית לחיזוק שיתוף הפעולה הפוליטי הכלכלי והאנרגטי; במהלך השנה, גישה זו התחזקה עוד יותר באמצעות ביקורים ברמה גבוהה ופסגה בין-ממשלתית. [15][16] העלייה בזרימת האנרגיה הפכה, לפיכך, לנקודת המוצא של מערכת יחסים .רחבה יותר שכללה תעשייה, תשתיות, חקלאות, רכב, ביטחון אזורי ומעבר אנרגטי

התפתחות זו נמשכה גם לאחר סיום ממשלת דראגי, ואישרה כי מרכזיותה של אלג'יריה לא הייתה קשורה באופן בלעדי למצב החירום המיידי של 2022. הדיפלומטיה האיטלקית המשיכה לתאר את ,אלג'יריה כשותפה מרכזית לביטחון אנרגטי ולפרויקט של איטליה בים התיכון ובאפריקה; בשנת 2025 הפרנסינה עדיין ציינה את אלג'יריה כספקית הגז המובילה של איטליה, עם נתח של כ **-39 אחוז מהיבוא** וקישרה את השותפות לא רק לפחמימנים אלא גם לאנרגיות מתחדשות, תשתיות ופיתוח אפשרי של , [21] .מסדרון המימן הדרומי

,אין פירוש הדבר שיחסי האנרגיה קבעו באופן אוטומטי את כל מדיניות החוץ של איטליה כלפי אלג'יריה אך פירוש הדבר שהם הגדילו משמעותית את ערכם האסטרטגי. כאשר שותף אחד שולט בכמעט שני

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

חמישיות מיבוא הגז, לכל הידרדרות פתאומית ביחסים יהיו השלכות כלכליות משמעותיות מספיק כדי להיכלל בהערכה הפוליטית.

מביטחון גז ועד לאפשרות של מסדרון אנרגיה דרומי

הארגון מחדש שהביאה המלחמה פתח גם פרספקטיבה שאפתנית יותר מעבר לייבוא גז טבעי גרידא. האפשרות להשתמש בנתיב צפון אפריקה עבור מקורות אנרגיה חדשים, ובמיוחד מימן מתחדש ואולי חשמל המופק ממקורות סולאריים ורוח, הפכה את היחסים עם אלג'יריה מפתרון זמני למשבר הגז למרכיב פוטנציאלי באסטרטגיית אנרגיה ארוכת טווח.

עם זאת, נקודת מבט זו טומנת בחובה מתח שיש להבהיר. אם איטליה הייתה בונה את המעבר שלה על ידי החלפת תלות כבדה בגז אלג'יראי בתלות עתידית מרוכזת באותה מידה במימן, חשמל או מולקולות אחרות המיוצרות באותו מרחב גיאוגרפי, חלק מהבעיה האסטרטגית הייתה נותרת בלתי פתורה. גיוון אמיתי נוגע לא רק לסוג האנרגיה המשמשת, אלא גם **לפיזור הגיאוגרפי של כושר האספקה, בעלות על תשתיות, קיומן של נתיבים חלופיים ויכולת להחליף במהירות זרימות במקרה של משבר**.

מסיבה זו, לא ניתן לפרש את מטרתה של איטליה כמדיניות של "הסטת אספקת האנרגיה דרומה". הערך האסטרטגי של הים התיכון עולה דווקא במידה שהוא מוסיף אפשרויות חדשות לאלו שכבר קיימות, ומחבר את צפון אפריקה לאיטליה, את איטליה למרכז אירופה, ואת מערכת צינורות הגז לשוק ה-LNG העולמי.

בתצורה זו, חצי האי יכול לשאוף לא רק להיות צרכן סופי, אלא גם להפוך לנקודת **חיבור בין מגזר האנרגיה הים תיכוני לשוק האירופי**.

הארכיטקטורה האמיתית של גיוון (LNG): אלג'יריה, אזרבייג'ן וגז טבעי נוזלי

לכן, יש לראות את השינוי של איטליה לאחר 2022 כבניית תיק השקעות הבנוי סביב שלושה צירים עיקריים.

הראשונה היא **צפון אפריקה** , כאשר אלג'יריה היא הספקית הדומיננטית ולוב היא מקור נוסף, אם כי לא יציב יותר.

מחבר את איטליה לשדות הגז האזרבייג'ניים העוברים TAP השני הוא **מסדרון הגז הדרומי** , דרכו קו הגז דרך הקווקז, טורקיה, יוון ואלבניה.

המספק גישה לשוק עולמי שבו מטענים יכולים להגיע, לפחות באופן פוטנציאלי, מארצות הברית, קטאר, אלג'יריה, מצרים, ניגריה ויצרנים אחרים. **גז טבעי נוזלי (LNG)** השלישי הוא

מבנה זה אינו מבטל סיכון, אך הוא משנה את התפלגותו.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ארכיטקטורת הרכש האיטלקית החדשה

נקודת עיקרית	תורפה	יתרון אסטרטגי	תַשׁתִית	מקורות עיקריים	צִיר
ריכוזיות אזורית וסיכון פוליטי של מדינות מעבר		כמויות גדולות באמצעות צינור וקרבה גיאוגרפית	טרנסמד, גרינסטרים	אלג'יריה, לוב	**צפון אפריקה**
שרשרת תשתית ארוכה ומגבלות קיבולת		נתיב חדש שונה מבחינה מבנית מרוסיה	וקו TAP רשת הגז הדרומי	אזרבייג'ן	**המסדרון הדרומי**
תחרות עולמית על מחירים וזמינות מטען		גמישות גיאוגרפית גבוהה	מסופי גיזוז מחדש ומכליות מתאן	קטאר, ארה"ב, אלג'יריה ואחרות	**גז טבעי נוזלי (LNG)**
תלות בקיבולת של המערכת היבשתית		גיוון נוסף	חיבורים אירופאיים	נורבגיה, הולנד	**צפון אירופה**
נפחים מוגבלים		בקרת מקור ביתית	פיקדונות לאומיים	אִיטַלְיָה	**ייצור פנימי**

השינוי האסטרטגי בהשוואה לשנת 2021 אינו מתבטא אפוא בהיעלמות התלות, משום שבשנת 2024 כ **אחוזים מהגז הזמין באיטליה המשיכו להגיע מחו"ל** . [20] הוא מתבטא בעובדה שתלות זו **95.2-** חולקה באמצעות מבנה מורכב יותר של ספקים ותשתיות, מה שמפחית את הסבירות ששחקן יחיד יוכל להפעיל את אותה כוח הפרעה שהיה לרוסיה בתחילת המשבר.

גיוון אינו רק ריבוי ספקים

כאן יש לשחרר את המונח **"גיוון"** מרטוריקה פוליטית ולהחזיר אותו להגדרה מחמירה. מערכת יכולה להכיל חמישה ספקים על הנייר ועדיין להיות פגיעה ביותר אם אחד מהם מכסה 70 אחוז מהביקוש; יכולה להיות לה שלושה צינורות שונים שעוברים בכל זאת דרך אותה מדינת מעבר; יכולה להיות לה מסופי גז אך לא להיות מסוגלת לרכוש מטענים בתקופה של תחרות עזה באסיה; יכולה להיות (LNG) טבעי נוזלי לה חוזים רבים אך לא מספיק קיבולת רשת כדי להעביר פיזית את הגז בתוך שטחה.

,לכן, יש להעריך גיוון אמיתי לאורך לפחות חמישה היבטים: **מספר ספקים, ריכוז מניות, ריבוי נתיבים** . **תחליפיות של נפחים וגמישות תשתית**

כיצד למדוד גיוון אפקטיבי

שאלה אסטרטגית	גוֹדֶל
?איזה חלק תלוי בספק הגדול ביותר	**ריכוז גיאוגרפי**
?כמה שוקלים שני או שלושת הספקים המובילים יחד	**ריכוז מצטבר**
?האם ישנן תשתיות פיזית עצמאיות	**ריבוי מסלולים**

?כמה זמן לוקח להחליף מקור שבור	**תחליפיות**
?האם המדינה יכולה לגשת לשוק העולמי כאשר צינור גז מתקלקל	**קיבולת גז טבעי נוזלי (LNG)**
?כמה זמן ניתן לקבל פיצוי על הפסקת חשמל	**אִחסוּן**
?האם ניתן להגדיל את הנפחים במהירות	**גמישות חוזית**
האם המקורות מרוכזים באזורים הנתונים לאותם סיכונים ?גיאופוליטיים	**סיכון פוליטי**

גישה זו מאפשרת הערכה נכונה של המקרה האלג'יראי. העלייה בחלקה של אלג'יריה אינה מהווה כשלעצמה כישלון בגיוון, שכן במקביל, המשקל המצטבר של המקורות הדומיננטיים ירד, אזרבייג'ן וגז גדלו, והאפשרויות להחלפה פיזית גדלו. יחד עם זאת, נתח של קרוב ל-40 אחוזים (LNG) טבעי נוזלי נותר גדול מספיק כדי להפוך **את היחסים היציבים עם אלג'יריה למרכיב קבוע בביטחון האנרגטי של איטליה** .

התוצאה הגיאופוליטית היא בלתי נמנעת: ככל שמשקלה של מדינה במבנה האספקה גדול יותר, כך גדל ערכם של היחסים הדו-צדדיים ויש להקדיש תשומת לב רבה יותר ליציבותה הפנימית, למדיניות החוץ שלה, ליכולת הייצור שלה וליחסים שלה עם מדינות המעבר.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המשמעות האמיתית של המרכזיות האלג'יראית

לכן, אין לתאר את השינוי שאחרי 2022 כמעבר פשוט ממוסקבה לאלג'יר. זה יהיה ייצוג פשוט מדי של ארגון מחדש מורכב הרבה יותר.

איטליה צמצמה באופן דרסטי את ייצור הגז הרוסי והגדילה את השימוש שלה באלג'יריה, אך במקביל הרחיבה את כושר (LNG), חיזקה את הזרימה מאזרבייג'ן, הגבירה את השימוש שלה בגז טבעי נוזלי הגיזוז מחדש ועשתה שימוש אינטנסיבי יותר במערכת האירופית. תוך שנתיים, רוסיה עברה מכ-29 מיליארד מטרים מעוקבים ו-40 אחוז מהיבוא לתפקיד שיורי, בעוד אלג'יריה הפכה לספקית העיקרית [17][19].בתוך תיק גז מבוזר יותר

לכן, המרכזיות האלג'יראית מייצגת תופעה שונה מהמרכזיות הרוסית הישנה.

בשנת 2021, התלות במוסקבה הייתה תוצאה של מבנה שבו לרוסיה הייתה בו זמנית נתח דומיננטי כושר אספקה גבוה מאוד ותפקיד מרכזי במערכת האנרגיה האירופית כולה.

לאחר 2022, אלג'יריה הפכה לספקית העיקרית של איטליה, אך במסגרת מבנה שבו **לאזרבייג'ן, לגז לנורבגיה ולמקורות אחרים היה משקל גדול בהרבה מבעבר, ושבו המטרה ,(LNG) טבעי נוזלי הפוליטית המפורשת הייתה למנוע ממערכת יחסים אחת להפוך שוב לחסרת תחליף** .

- זהו ההבדל המכריע.
- גיוון לא מבטל את התלות במדינות זרות.
- זה הופך אותו מתלות מרוכזת לתלות **הדדית מבוזרת** .

ודווקא משום שאיטליה תמשיך להזדקק לכמויות גדולות של אנרגיה מיובאת במשך זמן רב, האיכות האסטרטגית של מדיניות האנרגיה שלה תהיה תלויה פחות באפשרות הלא מציאותית להפוך לעצמאית לחלוטין, ויותר ביכולת למנוע מספק יחיד, נתיב יחיד או תשתית יחידה להשפיע שוב על המערכת כולה.

לכן, אלג'יריה הופכת למרכזית לא משום שהיא מחליפה לחלוטין את רוסיה, אלא משום שהיא מייצגת את **עמוד התווך הדרומי של ארכיטקטורת אנרגיה איטלקית חדשה** , שבה חיבורי הים התיכון, הקווקז וקשרים אירופאים חייבים לעבוד יחד כדי להפוך את התלות באנרגיה מפגיעות (LNG) גז טבעי נוזלי מרוכזת לסיכון הניתן לניהול טוב יותר.

במובן זה, המלחמה לא רק שינתה את המדינה שממנה איטליה קונה גז.

זה שינה את האופן שבו רומא צריכה לחשוב על גיאוגרפיית האנרגיה שלה.

ודרך גיאוגרפיה זו, גם מדיניות חוץ משלה.

אזרבייג'ן והערך האסטרטגי של TAP

המרכיב העיקרי השני בגיאוגרפיית האנרגיה האיטלקית החדשה שצמחה לאחר הפלישה הרוסית תשתית זו מחברת את .(TAP) לאוקראינה הוא אזרבייג'ן, ומעל הכל, **צינור הגז הטרנס-אדריאטי** המערכת האיטלקית למסדרון הגז הדרומי, ודווקא משום שנכנסה לפעילות מסחרית קצת יותר משנה לפני פרוץ המלחמה, היא אחת הדוגמאות הברורות ביותר לאופן שבו הערך האסטרטגי של פרויקט אנרגיה גדול אינו ניתן למדידה אך ורק על פי רמת הניצול שלו או התשואה הכלכלית שלו בתנאים רגילים. ואכן, תשתית כזו מקבלת את משמעותה העמוקה ביותר כאשר היא משנה את מספר האפשרויות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

העומדות לרשות מדינה כאשר אחד המסלולים המסורתיים הופך לפתע לפחות אמין, יקר יותר או לא תואם מבחינה פוליטית את האינטרסים הלאומיים.

בפני עצמו, שכן הוא מייצג רק את הצעד האירופי האחרון (TAP) אין להתייחס לצינור הטרנס-אדריאטי של שרשרת אנרגיה ארוכה בהרבה, **מסדרון הגז הדרומי** , המחבר את שדות הים הכספי לשווקים של דרום מזרח אירופה ואיטליה. התשתית כולה משתרעת על פני כ **-3,500 קילומטרים** על פני שבע מדינות במגזר האזרבייג'ני של הים הכספי, הרחבת מתקני עיבוד במסוף II וכוללת את פיתוח שדה שאה דניז סנגאצ'אל, צינור דרום הקווקז דרך אזרבייג'ן וגאורגיה, צינור טרנס-אנטוליה דרך טורקיה, ולבסוף צינור העובר מהגבול היווני-טורקי דרך צפון יוון, אלבניה והים האדריאטי לפני שהוא (TAP), טרנס-אדריאטי מגיע לסלנטו ומתחבר לרשת החשמל האיטלקית. סך ההשקעה הקשורה לשרשרת המסדרון הדרומי מוערך בסדר גודל של **35 מיליארד דולר** , גודל המראה כיצד לא ניתן לאלתר נתיב אנרגיה חלופי ברגע שמתעורר משבר, אלא דורש שנים של תכנון, משא ומתן פוליטי, אישורים, בנייה ותיאום בינלאומי [22].

משתרע על פני כ **-878 קילומטרים** והחל רשמית את פעילותו המסחרית ב **-15 בנובמבר** 2020 ; מקטע TAP הזרימות הראשונות של גז אזרבייג'ני הגיעו לאיטליה ב-31 בדצמבר של אותה שנה דרך נקודת החיבור מלנדוגנו עם רשת סנאם. הקיבולת הראשונית של התשתית תוכננה לכ **-10 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה** , עם אפשרות טכנית להרחבה הדרגתית עד לפחות **20 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה**. בנוכחות ביקוש שוק מספיק וההשקעות הנדרשות [23].

תוכנן, אושר ונבנה, הבעיה העיקרית של מדיניות האנרגיה האירופית לא TAP תזמון הוא קריטי. כאשר הייתה עדיין החלפת חלק משמעותי מהיבוא הרוסי תוך מספר חודשים, אלא הבעיה הכללית יותר של הגדלת ריבוי מקורות ונתיבי האספקה. בדיוק מסיבה זו, איטליה כבר ייחסה חשיבות אסטרטגית לפרויקט הרבה לפני המלחמה. בדצמבר 2013, לרגל החלטת ההשקעה הסופית בנוגע לשאה דניז כפרויקט חשוב הן לכיסוי הביקוש הלאומי והן לאפשרות חיזוק TAP השני, הגדירה ממשלת איטליה את תפקידה של איטליה כנקודת כניסה אנרגטית לדרום אירופה והים התיכון; גיוון המקורות והנתיבים צוין במפורש כתנאי לביטחון אנרגטי [24].

יתר על כן, בשנת 2014, רומא ובאקו גיבשו **שותפות אסטרטגית** , שבה מימד האנרגיה כבר מילא תפקיד חשוב ובה השלמת התשתיות הטרנס-קווקזיות, הטרנס-אנטוליות והאדריאטיות פורשה כפרויקט המסוגל לחבר ישירות את אזרבייג'ן לאירופה, תוך הימנעות ממעבר דרך המערכת הרוסית. [25] לכן, הערך הפוליטי של הסכם הסחר הטרנס-קווקזי לא התעורר עם מלחמת 2022; המלחמה הבהירה עד כמה חשובה הייתה ההחלטה הקודמת ליצור נתיב נפרד פיזית וגיאופוליטית מהנתיבים הרוסיים העיקריים.

נתיב חלופי שנבנה לפני מצב החירום

ניתן להבין רק אם ניקח בחשבון את מסגרת הזמן של התשתית TAP את המשמעות האסטרטגית של. כאשר יצרן גדול נכשל או שמערכת יחסים של אנרגיה הופכת לבלתי בת קיימא מבחינה פוליטית, ממשלה יכולה לחתום על הסכמי סחר חדשים תוך שבועות ספורים, אך היא אינה יכולה, באותו מסגרת זמן, לבנות, צינור באורך של כמעט 900 קילומטרים, לתאם מערכות רגולטוריות מרובות, לחצות מספר מדינות לבנות קטע תת-ימי ולארגן את כל החיבורים הדרושים לרשת החשמל הארצית. **לכן, היכולת להגיב למשבר תלויה במידה רבה בהשקעות ובהחלטות המתקבלות לפני שהמשבר פוגע.**

מייצג בדיוק את צורת קיבולת הייצור העתידית הזו. עד מרץ 2022, שבועות ספורים לאחר פלישת TAP רוסיה לאוקראינה, הצינור כבר העביר סך של **10 מיליארד מטרים מעוקבים של גז אזרבייג'ני לאירופה**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מאז תחילת הזרימה; מתוכם, כ **-8.5 מיליארד סופקו לאיטליה** . במקביל, התשתית הייתה מסוגלת מבחינה טכנית להגיע לקיבולת היומית הראשונית שלה, 10 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה.[26]

התזמון משמעותי במיוחד. צינור שנבנה לשיפור הגיוון לטווח ארוך הפך, קצת יותר משנה לאחר השקתו המבצעית, לאחד הכלים הזמינים באופן מיידי להפחתת התלות באספקה רוסית. ערכו לא נבע מיכולתו להחליף את כמעט 29 מיליארד המטרים המעוקבים שאיטליה ייבאה מרוסיה בשנת 2021 - דבר לא הייתה מאפשרת - אלא מהאפשרות לכסות חלק משמעותי ממנו דרך TAP שהקיבולת הראשונית של נתיב שונה לחלוטין שכבר זמין.

זה בדיוק מה שמבדיל **תשתית מיותרת** מתשתית חסרת תועלת. בתנאים רגילים, נוכחותם של מספר נתיבי יבוא עשויה להיראות פחות יעילה כלכלית מאשר ריכוז אספקה אצל הספק הזול ביותר; עם זאת, במהלך משבר, יתירות זו הופכת לביטוח. לכן, יש לשקול את עלות שמירה על חלופות לא רק מול מחיר הגז בתנאים רגילים, אלא גם מול הנזק הכלכלי שייגרם מהיעדר חלופות אלה כאשר המסלול הראשי יופסק.

לפני המלחמה TAP איטליה כבר הבינה את ערכה של

אחד האלמנטים המעניינים ביותר בסיפור הוא שאיטליה החלה לדון בניצול מלא ואף בהכפלה אפשרית **לפני** הפלישה ב-24 בפברואר 2022. ב-1 בפברואר של אותה שנה, כלומר שלושה TAP של קיבולת שבועות לפני ההתקפה הרוסית, דן תת-שר החוץ מנליו די סטפנו עם שר האנרגיה האזרבייג'ני פרוויז שהבזוב באפשרות להגדיל את האספקה לאיטליה. על פי ה"פארנסינה", באותה תקופה הגיעו לשוק אשר פעלה לפיכך בכ-TAP, 80 האיטלקי כ **-8 מיליארד מטרים מעוקבים של גז אזרבייג'ני בשנה** דרך אחוזים מקיבולתה הראשונית; המטרה המוצהרת הייתה להביא במהירות את הזרימות ל-10 מיליארד ולזום מחשבה על הכפלה אפשרית של הקיבולת דווקא כפונקציה של גיוון וביטחון אנרגטי אירופי.[27]

ממצא זה חשוב משום שהוא מדגים כי הצורך להפחית את ריכוז האספקה הרוסית נתפס כסוגיה אסטרטגית כבר לפני שהמלחמה הפכה את הדאגה הזו לדחיפות מיידית. לכן, המשבר לא העלה את המודעות לסיכון, אלא האיץ באופן דרמטי את ניהולו.

מספר שבועות לאחר מכן, כאשר הפלישה כבר החלה, דיפלומטיית האנרגיה האיטלקית כלפי באקו קיבלה אופי חירום מפורש. באפריל 2022, שר החוץ לואיג'י די מאיו נסע לאזרבייג'ן כחלק מהאסטרטגיה שמטרתה להאיץ את גיוון האספקה לאחר התוקפנות הרוסית, ודן עם הרשויות האזרבייג'ניות באפשרות הפרנסינה הגדירה אז את התשתית כאסטרטגית דווקא משום .TAP להגדיל עוד יותר את הזרימה דרך שהיא חיברה את איטליה ואזרבייג'ן באמצעות **צינור הגז האירופי הגדול היחיד שנבנה בשנים שקדמו לכך שלא העביר גז רוסי** .[28]

הוכיח באופן קונקרטי שביטחון אנרגטי אינו תלוי רק בכמות האנרגיה הזמינה בשוק TAP, במילים אחרות, אלא באפשרות להגיע אליה דרך נתיבים עצמאיים פיזית.

נפחים לאיטליה: ממקור חדש למרכיב מבני

לפעילות. בשנת TAP חשיבותה של אזרבייג'ן במבנה האספקה האיטלקית גדלה במהירות לאחר כניסת שנת הפעילות המלאה הראשונה, הנפחים שהגיעו פיזית מאזרבייג'ן כבר היו בסדר גודל של **7.2**, 2021 **מיליארד מטרים מעוקבים** ; בשנת 2022 הם עלו לכ **-10.3 מיליארד** , והתקרבו לקיבולת הנומינלית של החיבור; בשנת 2023 הם נותרו סביב **10 מיליארד** ובשנת 2024 הם גדלו מעט לכ **-10.3 מיליארד מטרים מעוקבים** .[29]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

משמעות הדבר היא שבתוך מספר שנים, מקור שלפני פתיחת המסדרון הדרומי לא היה יכול לספק פיזית גז ישירות לשוק האיטלקי הפך לאחד משלושת עמודי התווך העיקריים של האספקה הלאומית, יחד עם ציינה את אזרבייג'ן כמקור של כ **-16 אחוזים** Farnesina-בשנת 2024, ה .(LNG) אלג'יריה וגז טבעי נוזלי [30] .**מהגז הטבעי הנצרך באמצעות יבוא איטלקי** , בנוסף להיווצרות מקור חשוב גם לנפט

איחוד הגז האזרבייג'ני בתיק ההשקעות האיטלקי

תפקיד אסטרטגי	נפחים פיזיים מאזרבייג'ן	שָׁנָה
כניסת מסלול חדש למערכת האיטלקית	תחילת הזרימות הראשונות בסוף השנה	**2020**
שנת אספקה מלאה ראשונה	**כ-7.2 מיליארד מ"ק**	**2021**
גישה מהירה לקיבולת נומינלית	**כ-10.3 מיליארד מ"ק**	**2022**
קונסולידציה כספקית צינורות השנייה בגודלה אחרי אלג'יריה	**כ-10.0 מיליארד מ"ק**	**2023**
אישור התפקיד המבני בתמהיל האיטלקי	**כ-10.3 מיליארד מ"ק**	**2024**

מקורות: ARERA, MASE, Farnesina. [29][30]

התקדמות כמותית זו מאפשרת לנו להבין את ההבדל בין תשתית זמינה אך שולית לבין תשתית ;עדיין היה נתיב חדש שמשקלו היה צריך להתגבש TAP, המשולבת ביעילות במערכת. בשנת 2021 משנת 2022 ואילך, הוא יהפוך למרכיב יציב בביטחון האנרגטי של איטליה, כאשר נפחים נעים בעקביות .סביב הקיבולת המלאה המקורית שלו

התוצאה משמעותית במיוחד בהשוואה להתכווצות האספקה הרוסית. בשנת 2023, בעוד שכמות הגז מרוסיה ירדה לכ **-2.9 מיליארד מטרים מעוקבים** , אזרבייג'ן סיפקה כ-10; משמעות הדבר היא לא TAP, שהזרימה האזרית לבדה הייתה כעת גבוהה פי שלושה יותר מזו הרוסית הנותרת. [29] לכן החליפה לחלוטין את רוסיה, אך תרמה תרומה משמעותית מאוד לשילוב המקורות שדרכם איטליה .הצליחה לעשות זאת

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

כחלק משרשרת ארוכה הרבה יותר TAP

אינו ניתן להפרדה ממורכבות השרשרת אליה היא שייכת. הגז המגיע לאיטליה TAP עם זאת, כוחה של אינו מגיע רק מבאקו ואינו עובר דרך קשר דו-צדדי ישיר בין אזרבייג'ן לאיטליה. הוא מופק בעיקר בשדה נכנס למערכת צינורות דרום הקווקז החוצה את אזרבייג'ן וגאורגיה, ממשיך דרך II, החוף שאה דניז חוצה את יוון ואלבניה לפני הגעתו TAP,-מגיע לגבול יוון-טורקיה ורק אז נכנס ל TANAP, טורקיה לאורך לפוליה. [22]

.תצורה זו מייצרת יתרון, ובו זמנית, פגיעות

היתרון טמון ביצירת מסלול שאינו תלוי במערכת הרוסית ומחבר ישירות את אזור הים הכספי לשוק .האירופי באמצעות שרשרת תשתית אוטונומית

, הפגיעות טמונה בעובדה **שביטחון האספקה תלוי בהמשכיות של שרשרת רב-לאומית ארוכה מאוד** שבה ייצור, מעבר, דחיסה וניהול תשתיות כוללים מדינות מרובות והקשרים פוליטיים שונים. גיוון גיאוגרפי מפחית אפוא את התלות ברוסיה, אך אינו מבטל את הצורך לנתח בקפידה את הסיכונים .הפוליטיים והתשתיתיים הקשורים לקווקז, טורקיה והבלקן

זהו אחד הלקחים הבסיסיים של מדיניות אנרגיה עכשווית: מסלול חדש מפחית סיכון אחד אך יכול להכניס .אחרים, ואיכות הגיוון תלויה ביכולת למנוע מכל החלופות להיחשף לאותה קטגוריה של פגיעויות

השרשרת הפיזית של מסדרון הגז הדרומי

פוּנקצִיָה	טריטוריות עיקריות	מִגזָר
ייצור גז	אזרבייג'ן, הים הכספי	**שאה דניז השני**
עיבוד וקלט למערכת	אזרבייג'ן	**טרמינל סנגאצ'אל**
תחבורה לטורקיה	אזרבייג'ן - גאורגיה	**צינור דרום הקווקז**
חוצה את אנטוליה	טורקיה	**טנאפ**
גישה לשווקים של האיחוד האירופי ואיטליה	– יוון – אלבניה – האדריאטי איטליה	**בֶּרֶז**
הפצה במערכת הלאומית וחיבור אפשרי לשווקים אירופיים	אִיטַלְיָה	**רשת סנאם**

מקור: TAP AG, הנציבות האירופית. [22]

הטבלה מראה מדוע דיבור פשוט על "גז אזרי" עשוי להיות לא מספק מבחינה אסטרטגית. אבטחת נפחים .אלה תלויה לא רק בזמינות עתודות הים הכספי, אלא ביכולתו של המסדרון כולו לתפקד ללא הפרעה

הערך של מסלול עצמאי

,לחשוב במיוחד בגיאוגרפיה האירופית החדשה הוא לא רק כמות הגז המועברת TAP מה שהופך את אלא גם **אי-התאמות הגיאוגרפית שלה לנתיבים הרוסיים העיקריים** . מערכת אנרגיה הופכת עמידה .יותר כאשר האספקה לא רק גדולה, אלא גם בלתי תלויה זו בזו מבחינה תשתית

.אם שני ספקים שונים משתמשים באותו צינור, שיבוש אחד במסלול יכול להשפיע על שניהם

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

,מהקווקז TAP ,מצפון אפריקה TransMed - עם זאת, אם המקורות מגיעים דרך תשתיות פיזיות נפרדות ימי וקשרים מחוברים מצפון אירופה - למערכת יש קיבולת גדולה יותר לפצות על (LNG) גז טבעי נוזלי .אובדן של רכיב יחיד

.זוהי המשמעות האסטרטגית האמיתית של יתירות

המסלולים העיקריים שמפחיתים את סיכון הריכוזיות לאחר 2022

יתרון עיקרי	טיפולוגיה	מקור עיקרי	מַסלוּל
כמויות גדולות מצפון אפריקה	צינור גז	אלג'יריה	**טרנסמד**
הנתיב הכספי העצמאי מרוסיה	צינור גז	אזרבייג'ן	**בָּרָז**
קשר נוסף לים התיכון	צינור גז	לוב	**גרינסטרים**
גמישות גיאוגרפית עולמית	דֶרֶך הַיָם	קטאר, ארה"ב, אלג'יריה ואחרות	**מסופי גז טבעי נוזלי (LNG)**
גישה למקורות אירופיים נוספים	רשת יבשתית	נורבגיה והשוק האירופי	**חיבורים צפוניים**

מדיניות אנרגיה המבוססת אך ורק על מחיר הייתה עשויה לראות חלק מהתשתיות הללו כמיותרות נוכח אספקה רוסית בשפע ותחרותית מבחינת עלות. עם זאת, מדיניות אנרגיה המשלבת גם את ערך החוסן .מטילה מחיר מרומז על היכולת להמשיך ולקבל אספקה כאשר אחד המקורות העיקריים נכשל

. מבחינה כלכלית, זהו ערכה של **אופציה**

.במדויק כאפשרות תשתית שנבנתה לפני שהיה חיוני למימושה TAP ניתן לפרש את

מגבלת הקיבולת הראשונית

עם זאת, אין להפריז בערכה האסטרטגי של התשתית. הקיבולת הראשונית של כ **-10 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה** היוותה כמות משמעותית, אך היא לא הספיקה כדי להחליף במלואן את הכמויות הרוסיות שייבאה איטליה לפני המלחמה. בשנת 2021, האספקה הרוסית הסתכמה בכ-29 מיליארד בקיבולת מלאה, היה נשאר פער של יותר מ-19 מיליארד מטרים TAP מטרים מעוקבים; אפילו באמצעות .מעוקבים, שכדאי לכסות על ידי מקורות אחרים או על ידי צמצום הביקוש

השוואה זו עוזרת לנו להבין מדוע לא ניתן היה לבנות את האסטרטגיה האיטלקית סביב תשתית חלופית .אחת

ורוסיה לפני המלחמה: מדד לקנה מידה TAP

נפח שנתי משוער	מַד
מיליארד מ"ק 29.2	**יבוא איטלקי מרוסיה בשנת 2021**
מיליארד מ"ק 10	**TAP קיבולת התחלתית נומינלית של**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

כ-34%	**ליבוא רוסי TAP 2021 יחס קיבולת**
לפחות 20 מיליארד מ"ק	**קיבולת עיצוב מקסימלית עם הרחבה**
כ-68%	**מיליארד / יחס יבוא רוסי 20 2021**

מקורות: ARERA; TAP AG. [23][29]

יכולה להחליף חלק משמעותי מהחשיפה הרוסית הקודמת, אך רק כחלק מאסטרטגיה שכללה TAP, לכן נורבגיה, הפחתת ביקוש, אחסון ויעילות אנרגטית. זה חיוני, (LNG) בו זמנית את אלג'יריה, גז טבעי נוזלי כדי להימנע מפרשנות חגיגית מדי של גיוון: **אף דרך אחת לבדה אינה פותרת את בעיית ביטחון האנרגיה של איטליה**.

פרויקט ההרחבה: מ-10 ל-20 מיליארד מטרים מעוקבים

המלחמה העלתה באופן טבעי את נושא הרחבת הקיבולת של המסדרון הדרומי בחזרה לקדמת הבמה. תוכננה מראשיתה עם אפשרות להגדיל בהדרגה את התפוקה עד לפחות **20 מיליארד** מערכת TAP **מטרים מעוקבים בשנה**, באמצעות השקעות נוספות והתקנה או שדרוג של תחנות מדחס, בתנאי שהשוק יראה ביקוש מספיק באמצעות התחייבויות חוזיות ארוכות טווח. [23][31]

מנגנון זה חשוב משום שהוא מדגים כי לא ניתן להפריד בין קיבולת פיזית לבין הכלכלה של תשתית. צינור עשוי להיות מתוכנן טכנית להרחבה עתידית, אך ההשקעות הנדרשות מתבצעות רק אם קיים ביקוש חוזי המסוגל לעמוד כלכלית בעלות. לכן, ביטחון אנרגטי ושוק אינם עולמות נפרדים: אתגר המדיניות הציבורית טמון לעתים קרובות ביצירת תנאים שבהם קיבולת הנחשבת רצויה אסטרטגית תוכל להיות נתמכת גם כלכלית.

הכריזה על התוצאה הקונקרטית הראשונה של תהליך ההרחבה, והקצתה TAP AG בינואר 2023, חברת **מיליארד מטרים מעוקבים בשנה של קיבולת תוספתית לטווח ארוך**, עם זמינות החל משנת **1.2** 2026. החברה אישרה במקביל כי ניתן להרחיב את התשתית עד שתגיע ללפחות 20 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה וכי היעד לטווח ארוך נותר עקבי עם השאיפה האירופית להכפיל את הקיבולת של המסדרון הדרומי.[32]

ההרחבה, שעלתה 1.2 מיליארד אירו, נכנסה למעשה לפעילות בתחילת **2026**, לאחר השלמת העבודות הנדרשות בתחנת המדחסים קיפוי ביוון. [33] נתונים אלה, המגיעים לאחר השלב החריף ביותר של המשבר, מאשרים כי השפעות המלחמה לא הוגבלו לשימוש מיידי בתשתיות קיימות, אלא גם הובילו להשקעות שנועדו להגדיל את הקיבולת המבנית שלה בשנים שלאחר מכן.

TAP האבולוציה של קיבולת

קיבולת / החלטה	שֶׁלֶב
מיליארד מ"ק/שנה 10	**השקה מסחרית 2020**
לפחות 20 מיליארד מ"ק/שנה	**האפשרות הטכנית הצפויה על ידי הפרויקט**
מיליארד מ"ק/שנה 1.2+	**הוחלט על הרחבה ראשונה בשנת 2023**
2026	**ההרחבה הראשונה נכנסה לשירות**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

כ-11.2 מיליארד מ"ק/שנה	**קיבולת ארוכת טווח לאחר הצעד הראשון**
לפחות 20 מיליארד מ"ק/שנה	**יעד פוטנציאלי להרחבה מלאה**

מקור: TAP AG. [31][32][33]

ההבחנה בין **קיבולת טכנית פוטנציאלית** לבין **קיבולת חוזית ונבנית בפועל** היא קריטית. עצם הקביעה ש-TAP יכולה להעביר 20 מיליארד מטרים מעוקבים מסכנת את הטענה שקיבולת זו זמינה באופן מיידי; במציאות, התשתית תוכננה להגיע לרמה זו באמצעות הרחבות עוקבות, אך אלה דורשות השקעה במעלה הזרם, ביקוש וזמינות גז.

אזרבייג'ן והאיחוד האירופי: הניסיון להכפיל את הזרימה

הסיכוי להגדלת הכמות מאזור הים הכספי הפך למרכיב מפורש באסטרטגיה האירופית לאחר הפלישה לאוקראינה. במסגרת REPowerEU, האיחוד האירופי ואזרבייג'ן חיזקו את שיתוף הפעולה האנרגטי במטרה פוליטית להגדיל את האספקה דרך המסדרון הדרומי ללפחות **20 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה לאיחוד האירופי עד שנת 2027.** [34]

אינה משמעותה באופן אוטומטי הכפלת TAP עם זאת, יש לפרש מטרה זו בצורה נכונה. הכפלת קיבולת זרימת הגז האזרבייג'ני לאיטליה, משום שהעלייה תלויה בשלושה תנאים לפחות: זמינות של ייצור נוסף באזרבייג'ן או באזור הים הכספי, קיבולת מספקת לאורך כל צינור SCP-TANAP-TAP, וחתימה על חוזים ארוכי טווח על ידי קונים אירופאים.

לכן, המגבלה אינה רק איטלקית.

זה שיטתי.

כדי להעביר כמויות גדולות משמעותית לפוליה, **כל מקטע בשרשרת חייב** להיות מסוגל להעביר אותן.

להפוך לסיסמה פוליטית. ההרחבה אפשרית מבחינה טכנית TAP שיקול זה מונע מהכפלת צינור ורלוונטית אסטרטגית, אך היא דורשת השקעות מתואמות על פני אלפי קילומטרים וזמינות גז במעלה הזרם מספקת כדי להצדיק אותן.

הערך האסטרטגי של אזרבייג'ן עולה עם גז

שינתה באופן בלתי נמנע גם את משקלה של אזרבייג'ן במדיניות החוץ האיטלקית TAP כניסתה של היחסים בין רומא לבאקו כבר היו משמעותיים לסחר ולנפט, אך קשר הגז הישיר החדש הפך את אזרבייג'ן למרכיב מבני בביטחון האנרגיה האיטלקי. ביוני 2024, ה"פרנסינה" הזכירה כי באקו סיפקה לאיטליה כ **-19 אחוזים מהנפט שלה ו-16 אחוזים מהגז הטבעי שלה** , תוך תיאור מפורש של שיתוף הפעולה האנרגטי כאסטרטגי וקישורו לשאיפתה של איטליה לחזק את תפקידה כמרכז אנרגיה אירופי. [30]

ההשפעה הגיאופוליטית דומה, אם כי לא זהה, לזו שנצפתה עם אלג'יריה. כאשר מערכת יחסים דו-צדדית כוללת כמויות אנרגיה גדולות מספיק כדי להשפיע על תפקוד הכלכלה הלאומית, יציבות מערכת יחסים זו מקבלת משקל רב יותר בהחלטות מדיניות חוץ. אין פירוש הדבר שאיטליה חייבת ליישר קו אוטומטית עם עמדות הספק בכל נושא בינלאומי, אך פירוש הדבר שסיכון האנרגיה נכנס באופן בלתי נמנע להערכה הכוללת של מערכת היחסים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

במקרה של אזרבייג'ן, שיקול זה מקבל מורכבות מיוחדת משום שאזרבייג'ן ממוקמת באזור המאופיין במתחים גיאופוליטיים חזקים, בסכסוך ארוך שנים עם ארמניה, בקרבתה לרוסיה ולאיראן, ובחשיבותה הגוברת של טורקיה כמעצמה אזורית. לכן, המסדרון הדרומי אינו מחבר רק יצרן לצרכן, אלא חוצה **מרחב גיאופוליטי מורכב הרבה יותר מאשר מערב הים התיכון** .

גיוון האנרגיה של איטליה מפחית פגיעות, אך בו זמנית מחייב הבנה וניהול טוב יותר של אזורים אחרים בעולם שבעבר היה להם משקל פחות בחישוב האסטרטגי הלאומי.

ועקרון היתירות האסטרטגית TAP

מציע לקח כללי יותר, כזה החורג הרבה מעבר למגזר הגז. במערכות מורכבות, קיים TAP כאן, מקרה לעתים קרובות מתח בין יעילות לבין יתירות. יעילות נוטה לבטל קיבולת שאינה בשימוש, משום שתחזוקת תשתית חלופית, מלאי או ספקים מייצרת עלויות שעשויות להיראות מיותרות בתנאים רגילים. חוסן, לעומת זאת, נוטה לשמר רמה מסוימת של קיבולת חלופית, משום שמה שנראה מיותר בזמנים רגילים עשוי להפוך להכרחי כאשר התשתית העיקרית מופרעת.

רשת רכבות עמידה יותר אם קיימות נתיבים חלופיים.

רשת חשמל בטוחה יותר אם חיבורים יכולים לפצות על אובדן של תחנת כוח או קו חשמל.

שרשרת אספקה תעשייתית פחות פגיעה אם רכיב קריטי אינו מגיע ממפעל יחיד.

מערכת אנרגיה עמידה יותר כאשר יש לה מספר ספקים ומספר מסלולים.

לא רק כצינור גז, אלא **כצורה של יתירות אסטרטגית המתממשת בתשתית** TAP לכן, יש לפרש את .

יעילות לטווח קצר וערך ביטוחי של תשתיות

הערכה אסטרטגית	הערכה רגילה
יכולת להחליף מסלול שבור	**עלות ההובלה**
זמינות בזמן משבר	**שיעור ניצול**
סיכון גיאופוליטי של ספקים	**מחיר הגז המיובא**
נזק שנמנע במקרה של הפרעה	**החזר על ההשקעה**
קיבולת שאינה בשימוש = ביטוח אפשרי	**קיבולת שאינה בשימוש = עלות**
ריבוי ספקים	**ספק נוח יחיד**
כּוֹשֶׁר הִתאוֹשְׁשׁוּת	**אופטימיזציה**

הבעיה, כמובן, אינה פשוט צבירת קיבולת בלתי מנוצלת ללא הגבלה. לתשתית מיותרת יש ערך ביטוחי רק אם הסיכון שנמנע מצדיק את עלות התחזוקה שלה. אבל משבר 2022 הראה כיצד מודלים כלכליים המבוססים אך ורק על תנאים רגילים יכולים לזלזל בערכן של אפשרויות שהופכות לזמינות במצב קיצוני.

לקח התזמון: חוסן נבנה לפני המשבר

החלה בפעילות מסחרית ב-15 בנובמבר 2020, לאחר **ארבע** TAP. לכן, הנקודה המרכזית היא זמנית **וחצי שנות עבודה** מאז טקס הנחת אבן הפינה לבנייה. [23] מאחורי תקופה זו היו גם שנים של משא ומתן דיפלומטי, תכנון טכני, הליכי אישור והסכמים מסחריים.

משמעות הדבר היא שאם אירופה הייתה מתחילה לתכנן נתיב חלופי לים הכספי רק לאחר 24 בפברואר 2022, תשתית זו לא הייתה מסוגלת לתרום בשום צורה לניהול המיידי של המשבר.

זהו שיקול פשוט, אך בסיסי לכל מדיניות ביטחון כלכלית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.אי אפשר לקנות חוסן באופן מיידי כשצריך

.יש לבנות אותו כשהוא עדיין נראה מיותר

,חיבורי חשמל, עתודות חומרי גלם אסטרטגיים ,(LNG) אותו היגיון חל על אחסון גז, מסופי גז טבעי נוזלי כושר ייצור של מוליכים למחצה, מלאי תרופות או תשתיות הגנה. הזמן שבו נראה כי קשה ביותר להצדיק ;את עלות הקיבולת החלופית הוא דווקא תקופת היציבות שבה המערכת הדומיננטית מתפקדת היטב .אך זהו גם הזמן היחיד שבו ניתן לבנות את הקיבולת הזו ללא לחץ של מצב חירום

.מהווה דוגמה כמעט דידקטית לבעיה TAP-לכן, ה

כשהוא תוכנן, רוסיה עדיין הייתה ספקית הגז העיקרית של אירופה, והמסדרון החדש היה יכול להיראות .בעיקר כפרויקט גיוון הדרגתי

כשהוא נכנס לפעולה בסוף 2020, איש לא יכול היה לדעת שקצת יותר משנה לאחר מכן אירופה תתחיל .להפחית באופן דרסטי את היבוא הרוסי

.כשהמלחמה פרצה, התשתית כבר הייתה קיימת

.וזו בדיוק הסיבה שאפשר להשתמש בו

גיוון לא אומר היעדר סיכונים חדשים

עם זאת, יש לנתח את חיזוק המסלול האזרבייג'ני באותה קפדנות כמו באלג'יריה. החלפת חלק מהגז הרוסי בגז מהים הכספי מפחיתה את התלות במוסקבה, אך אינה הופכת את האספקה החדשה הזו לנייטרלית מבחינה גיאופוליטית. המערכת עוברת דרך אזרבייג'ן, גאורגיה, טורקיה, יוון ואלבניה; היא ,תלויה ביציבות היחסים האזוריים ובהמשכיות הפיזית של מסדרון שאורכו אלפי קילומטרים; יתר על כן .הגז האזרבייג'ני הזמין לייצוא אינו בלתי מוגבל

.לכן, ביטחון אנרגטי אינו יכול להתבטא בחיפוש אחר ספק דומיננטי חדש שנחשב אמין לצמיתות

. זה חייב לכלול בניית מבנה שבו **אובדן של כל ספק בודד יישאר ניתן לניהול**

נובע דווקא מהעובדה שהיא אינה פועלת לבדה. היא משמשת בשילוב TAP מנקודת מבט זו, ערכה של חיבורים אירופיים, מתקני אחסון והפחתת ביקוש. אם ,(LNG) מסופי גז טבעי נוזלי ,TransMed עם איטליה תנסה להחליף לחלוטין את המיקוד הרוסי הקודם שלה במיקוד חדש במסדרון הדרומי, היא .תאבד חלק ניכר מהתועלת האסטרטגית שהושגה באמצעות גיוון

ופונקציית הרכזת האיטלקית האפשרית TAP

נכנסת לרשת החשמל האיטלקית בפוליה TAP. לתשתית יש גם היקף העולה על הצרכים הלאומיים בלבד ולכן יכולה, לפחות באופן עקרוני, לתרום לזרימת הגז לשווקים אירופיים אחרים דרך התשתיות של חצי האי וקשרים צפוניים. זהו אחד היסודות החומריים של הרעיון, המועלה לעתים קרובות במסמכים . ובנאומים מוסדיים איטלקיים, של הפיכת איטליה למרכז **אנרגיה ים תיכוני**

.יש לפרש את המונח בזהירות, משום שהפיכה למרכז גז אינה רק עניין של ייבוא כמויות גדולות של גז היא דורשת קיבולת הובלה פנימית, אפשרות לזרימות דו כיווניות, חיבורים עם מרכז אירופה, מתקני ושוק נזיל מספיק כדי לאפשר לזרימות להתאים את עצמן לביקוש (LNG) אחסון, מסופי גז טבעי נוזלי .ולהפרשי מחירים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מוסיפה מרכיב חשוב במיוחד לארכיטקטורה זו משום שהיא מביאה למערכת האיטלקית מקור TAP LNG-מהמזרח אך לא מרוסיה, ומשלימה את הגיוון הגיאוגרפי המובטח על ידי צפון אפריקה ושוק ה העולמי.

במובן זה, מיקומה הגיאוגרפי של איטליה מקבל משמעות חדשה.

חצי האי אינו רק נקודת הקצה שאליה מגיעה האנרגיה הדרושה לצריכה לאומית.

. זה יכול להפוך **לגשר בין הים התיכון, הים הכספי ושוק האנרגיה של אירופה היבשתית**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מגז לגיאוגרפיה החדשה של קישוריות

ליחסים עם אזרבייג'ן יש גם משמעות רחבה יותר מאשר רק גז, משום שהמדינה תופסת מקום מרכזי בקשרים בין מרכז אסיה, הקווקז, טורקיה ואירופה. בשנים שלאחר המלחמה, היחסים הדו-צדדיים החלו למעשה לכלול באופן מפורש יותר ויותר תשתיות, ניידות ואת מה שמכונה " **המסדרון האמצעי"** , נתיב [35] .הסחר המחבר בין אסיה לאירופה דרך מרכז אסיה, הים הכספי, הקווקז וטורקיה

.התפתחות זו מדגימה שוב כיצד תשתית אנרגיה יכולה לתרום לשינוי הגיאוגרפיה הכלכלית הרחבה יותר הסכם סחר אירואסיאלי אינו יוצר באופן אוטומטי מסדרון סחר אירואסי, אך הוא מחזק את הקשר בין .איטליה למדינה הממוקמת באזור שהופך חשוב יותר ויותר לאנרגיה, תחבורה וקשרים יבשתיים

.לפיכך, הגיאוגרפיה של גיוון האנרגיה נוטה לחפוף לגיאוגרפיה של קישוריות אסטרטגית

קניית אופציות לפני שאתם צריכים אותן :TAP המשמעות האולטימטיבית של

פשוט על ידי חיבור המטרים המעוקבים הזורמים TAP בסופו של דבר, לא ניתן למדוד את ערך התשתית דרך הצינור. אלה, כמובן, חיוניים, וכ-10 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה המגיעים מאזרבייג'ן מהווים כיום חלק משמעותי מאספקת איטליה. אך החשיבות ההיסטורית של התשתית טמונה מעל לכל בעובדה . שהיא סיפקה לאיטליה **הזדמנות שכבר הייתה קיימת כאשר היא הפכה לפתע נחוצה**

זה ההבדל האמיתי בין מדיניות אנרגיה שמגיבה למשברים לבין מדיניות אנרגיה שמכינה את המערכת .לעמוד בהם

.תשתית אסטרטגית לא נבנית משום שהמשבר המדויק שבו היא תופעל ידוע מראש

הוא בנוי משום שמוכר כי מערכת ממוקדת יתר על המידה מכילה פגיעות, ללא קשר לשאלה האם ידוע .מתי הפגיעות תיחשף

.מדגים כי כמות מסוימת של יתירות אינה צריכה להתפרש אוטומטית כחוסר יעילות TAP ,לפיכך

.זה יכול להיות סוג של ביטוח

.זה יכול לייצג אופציה

.זה יכול להפחית את כוח המיקוח של הספק העיקרי עוד לפני שהוא מנוצל במלואו

.זה יכול להגדיל את מספר ההחלטות הזמינות לממשלה במהלך משבר

זהו הערך העמוק ביותר של תשתיות אסטרטגיות: **הן הופכות השקעות שבוצעו בעבר לחופש בחירה** . **בעתיד**

לא הפכה את המדינה לעצמאית בגז זר, וגם לא ביטלה את הצורך TAP במקרה האיטלקי, זמינות מערכת אחסון או הפחיתה את הביקוש. עם זאת, היא הפחיתה את התלות ,(LNG) בגז אלג'יראי, גז טבעי נוזלי האיטלקית, והציעה נתיב שמקורו באזור אחר, דרך מערכת תשתית נפרדת, ועם קיבולת אשר, למרות היותה מוגבלת בהשוואה לזרימות רוסיות קודמות, הייתה גדולה מספיק כדי להשפיע באופן מהותי על .הרכב האספקה

.רחב יותר מהקשר עם אזרבייג'ן TAP לכן, הלקח של

.יש לבנות תשתית אבטחה לפני שהאבטחה נפגעת

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.כשהמשבר מגיע, הזמן לתכנון כבר נגמר

.רק מה שקיים נשאר

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הופך את הים לתשתית אנרגיה (LNG) גז טבעי נוזלי

.המהפכה האמיתית בגיוון האיטלקי, לעומת זאת, נוגעת לגז טבעי נוזלי

משנה את הגיאוגרפיה של הגז משום שהוא מאפשר לרכוש את הדלק לא רק (LNG) גז טבעי נוזלי ממדינות המחוברות באמצעות צינור קבוע, אלא ממגוון רחב הרבה יותר של יצרנים המסוגלים להטעין האילוצים הפיזיים נותרו: נדרשים מסופי הנזלה .(LNG) את הגז הנוזלי על גבי נושאות גז טבעי נוזלי במדינות המייצאות, צי ספינות, מסופי גיזוז מחדש נכנסים וחיבורים לרשת החשמל המקומית. אך .הגמישות גדלה באופן עצום

בשנת ; **(LNG)** בשנת 2023, איטליה ייבאה כ **-16.5 מיליארד מטרים מעוקבים של גז טבעי נוזלי** הנפחים ירדו ל **-14.7 מיליארד** , ועדיין מהווים כרבע מסך היבוא, ו-95 אחוזים מהגז הטבעי הנוזלי ,2024 [4] .הגיעו מקטאר, אלג'יריה וארצות הברית

ציינה באותה שנה צמיחה ARERA :הפך לחשוב עוד יותר (LNG) בשנת 2025 תפקידו של גז טבעי נוזלי [5] .ונתח השווה לכשליש מסך יבוא הגז LNG-של **44 אחוזים** בנפחי ה

.כאן נכנסת לתמונה הרחבת קיבולת הגיזוז מחדש

לאחר הפלישה לאוקראינה, רכשה סנאם שתי יחידות אחסון וגיזוז מחדש צפות, אחת מיועדת לפיומבינו החלה לפעול באופן מסחרי בשנת 2025, וכמו היחידה , **BW Singapore** ,והשנייה לרבנה. השנייה [6] . שכבר פעילה בפיומבינו, יש לה קיבולת גיזוז מחדש של כ **-5 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה**

החדשות אינם FSRU-עשרה מיליארד מטרים מעוקבים של קיבולת תיאורטית משולבים בין שני יחידות ה שווים אוטומטית לעשרה מיליארד מטרים מעוקבים של יבוא בפועל מדי שנה, משום שהניצול תלוי , בביקוש, מחירים, זמינות מטענים עולמית וקיבולת הרשת. עם זאת, הם מייצגים **אופציה אסטרטגית** כלומר, האפשרות הפיזית להחליף מקור צינור הרבה יותר מהר אם השוק או הגיאופוליטיקה מכתיבים .זאת

.זוהי סוג של ביטוח אנרגיה

איטליה משלמת עבור תשתיות שלא בהכרח חייבות לתפקד באופן קבוע בקיבולת המרבית כדי להיות .בעלות ערך

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ארצות הברית, קטאר ושוק הגז העולמי החדש

החשיבות הגוברת של גז טבעי נוזלי משנה באופן בלתי נמנע לא רק את המבנה החומרי של האספקה האיטלקית, אלא גם את האופן שבו מדיניות האנרגיה הלאומית מתחברת לשווקים בינלאומיים וליחסים דיפלומטיים. בניגוד לגז המועבר דרך צינורות יבשתיים או תת-ימיים, הנוטים לחבר יצרנים וצרכנים על (LNG) בצורה הדוקה יותר באמצעות תשתית פיזית ייעודית וקשיחה יחסית, ניתן לטעון גז טבעי נוזלי .גבי נושאות גז טבעי נוזלי, לחצות אוקיינוסים ולהגיע למסופים שונים בהתאם לתנאי החוזה והשוק תכונה זו מרחיבה משמעותית את מספר הספקים הפוטנציאליים ומפחיתה את הסיכון שאיטליה תישאר תלויה בנתיב יבשתי יחיד או בשותף גיאופוליטי. עם זאת, היא גם מציגה צורה שונה של חשיפה, שכן נתח הולך וגדל של ביטחון האנרגיה קשור לתפקודו של שוק עולמי שבו אירופה, אסיה ומרכזי צריכה .גדולים אחרים מתחרים על אותם מטענים

השינוי הכמותי כבר נראה בבירור. בשנת **2024, איטליה ייבאה פיזית כ-6.9 מיליארד מטרים מעוקבים** שהוכנסו (LNG) **של גז מקטאר וכ-5.2 מיליארד מארצות הברית** , בעוד שסך הנפחים של גז טבעי נוזלי למערכת הלאומית היו כ **-14.7 מיליארד מטרים מעוקבים** , ירידה מ-16.5 מיליארד בשנת 2023 אך כעת יציבים מספיק כדי לייצג כרבע מיבוא הגז האיטלקי. קטאר, אלג'יריה וארצות הברית ריכזו יחד כ - **אחוזים מהגז הטבעי הנוזלי שיובא על ידי איטליה** , דבר המאשר את קיומו של מבנה מגוון יותר **95** [36] .מבעבר, אך גם את הרלוונטיות המתמשכת של מספר קטן יחסית של יצואנים גדולים

נטל המטענים הנוזלים הפך לברור עוד יותר עם הרחבת כושר הגיזוז מחדש הלאומי. לפני המשבר OLT-הרוסי-אוקראיני, לאיטליה כבר היו טרמינלים חשובים, כולל פאניגליה, גז טבעי נוזלי אדריאטי ו טוסקנה, אך הצורך להחליף במהירות חלק מהנפחים הרוסיים דחף את הממשלה ואת סנאם להאיץ את של פיומבינו ורוונה. עם כניסתן FSRU-רכישתן של שתי יחידות אחסון וגיזוז מחדש צפות, יחידות ה לשירות של האחרונה במאי 2025, כושר הגיזוז מחדש הכולל של איטליה הגיע לכ **-28 מיליארד מטרים .מעוקבים בשנה** , ערך שסנאם השווה שוב ושוב לכמויות הגז הרוסי שיובא דרך צינורות בשנת 2021 [37]

אין לפרש שקילות זו כאילו עשרים ושמונה מיליארד מטרים מעוקבים של קיבולת גיזוז מחדש הבטיחו אוטומטית את זמינותה של אותה נפח גז, משום שניתן לנצל את הקיבולת הפיזית רק במידה שישנם ,מטענים זמינים בשוק, חוזים, קיבולת הנזלה במדינות המייצאות ומספיק כלי שיט להובלתם. עם זאת המשמעות האסטרטגית ברורה: לאחר בנייתם וכניסתם לפעילותם של הטרמינלים החדשים, לאיטליה מאשר לפני המלחמה , מה (LNG) יש תשתית המסוגלת לקבל כמויות גדולות בהרבה של גז טבעי נוזלי .שהופך תיאורטית נתח גדול בהרבה מאספקת הצינורות לחלופה במטענים משווקים שונים גיאוגרפית

השינוי של כושר הגיזוז מחדש באיטליה

קיבולת אינדיקטיבית	מַצָב	תשתית / מערכת
כלול במערכת הלאומית	טרמינל היסטורי	**פאניגליה**
המרכיב העיקרי של יכולת טרום המשבר	טרמינל ימי	**אדריאטי גז טבעי נוזלי / פורטו וירו**
רכיב הקיבולת שלפני המשבר	מהחוף FSRU	**טוסקנה OLT**
מיליארד מ"ק/שנה 5	פעיל החל מיולי 2023	**איטליס גז טבעי נוזלי – פיומבינו**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מיליארד מ"ק/שנה 5	פעיל החל ממאי 2025	**סינגפור – רוונה BW**
כ-28 מיליארד מ"ק/שנה	חמישה טרמינלים עיקריים	**קיבולת כוללת של איטליה לאחר רוונה**

מקור: סנאם. [37]

מייצגת דוגמה יעילה במיוחד לגיאוגרפיה אנרגטית Ravenna FSRU-כניסתה לפעילות של ספינת ה ,ביולי 2022 בתגובה למשבר שנגרם עקב הפלישה לאוקראינה Snam חדשה. הספינה, שנרכשה על ידי בעלת קיבולת גיזוז מחדש של כ **-5 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה** וקיבולת אחסון של כ-170,000 המטען המסחרי הראשון, שנפרק ביוני 2025, הגיע .(LNG) מטרים מעוקבים של גז טבעי נוזלי מהטרמינל האמריקאי בפלאקמינס **,** לואיזיאנה, אחת התשתיות החדשות התורמות להתרחבות החזקה של קיבולת הייצוא האמריקאית. [38]

לפרק יש משמעות סמלית וגם כמותית. מסוף איטלקי שנבנה כדי להפחית את הפגיעות שנוצרה על ידי המלחמה הרוסית-אוקראינית קיבל את המטען המסחרי הראשון שלו ממתקן אמריקאי שנכנס לאחרונה לשלב הרחבת ייצור. לפיכך, תוך שנים ספורות בלבד, חלק ממערכת האנרגיה האיטלקית עבר ממבנה שתלוי במידה רבה בצינורות אירואסיים למבנה שבו גז המיוצר בארצות הברית יכול להיות נוזלי בחוף מפרץ מקסיקו, מועבר על פני האוקיינוס האטלנטי, מתגאז מחדש מול רוונה, ומוזן לרשת החשמל הארצית. המרחקים הגיאוגרפיים גדלו באופן עצום, אך כך גם מספר הספקים הפוטנציאליים והגמישות המסחרית.

בעיקר מקטאר (36 , **(LNG)** סנאם ציין גם כי בשנת **2024 הגיעו לאיטליה כ-150 מטעני גז טבעי נוזלי** אחוז), ארצות הברית (34 אחוז) ואלג'יריה (20 אחוז), אך גם ממצרים, קונגו, אנגולה, גינאה המשוונית ומדינות אחרות. בחודשים הראשונים של 2025, מקור המטענים המשיך להיות נשלט על ידי ארצות הברית, קטאר ואלג'יריה, בעוד שהקמתה של רוונה הגבירה עוד יותר את כושר הקליטה של המערכת האיטלקית. [38]

,טרנספורמציה זו משנה באופן בלתי נמנע את החשיבות היחסית של יחסי החוץ של איטליה. קטאר שכבר הייתה ספקית מרכזית לאיטליה במשך שנים באמצעות גז נוזלי גז טבעי בים האדריאטי, מקבלת חשיבות גדולה אף יותר כאחת היצרניות המובילות בעולם של גז נוזלי, בעוד שארצות הברית עוסקת יותר ויותר בביטחון האנרגיה האירופי לא רק כבעלת ברית צבאית ופוליטית, אלא גם כיצואנית אנרגיה מרכזית. לפיכך, מדיניות האנרגיה הזרה של איטליה מתרחבת מעבר לציר המסורתי עם יצרנים ים תיכוניים ויבשתיים, שכן ביטחון האספקה תלוי יותר ויותר בדינמיקת השקעות במפרץ הפרסי, מפרץ מקסיקו, נתיבי האוקיינוס ובשווקים אסייתיים מרכזיים.

הופך גז משוק אזורי לשוק עולמי באמת (LNG) גז טבעי נוזלי

מהמודל המסורתי של צינורות גז גדולים. צינור מחבר (LNG) דווקא מאפיין זה הוא שמבדיל גז טבעי נוזלי שני שווקים או יותר באמצעות מערכת יחסים פיזית נוקשה יחסית: לאחר בנייתו, ליצרן יש תמריץ למכור לאורך נתיב זה ולצרכן להשתמש בתשתית הקיימת, בעוד שהיכולת להקצות מחדש במהירות נפחים ליבשת אחרת לחלוטין מוגבלת. גז טבעי נוזלי שובר חלקית את הנוקשות הזו, הופך את הגז לניתן להובלה באמצעות ספינה וכך מאפשר להעביר מטענים לשווקים שונים.

גמישות מוגברת זו תרמה לגלובליזציה מתקדמת **של שוק הגז** . הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה מציינת ,הפכה את המחירים האירופיים והאסייתיים לקיימים קשר גובר (LNG) כי העלייה בסחר הגז הנוזלי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

האירופי לבין מדד TTF דווקא משום ששני האזורים יכולים להתחרות על אותם מטענים. המתאם בין מדד האסייתי, שעמד בממוצע על כ-60 אחוז בין 2013 ל-2018, עלה מעל **90 אחוז מאז 2019** , והגיע JKM לכ **-95 אחוז בשנת 2024.** [39]

זה משמעותי ביותר. משמעות הדבר היא שגם גל קור באסיה, התעוררות מחודשת של הביקוש התעשייתי הסיני, שיבוש במפעל הנזלה בארצות הברית, או משבר גיאופוליטי במפרץ יכולים להשפיע על המחיר ששולם באירופה, גם ללא קשר ישיר לתשתיות של היבשת. לפיכך, הגז האירופי הופך פחות תלוי ביצרן יבשתי יחיד, אך בו זמנית משולב יותר במערכת עולמית שבה זעזועי היצע וביקוש מועברים במהירות בין אזורים מרוחקים מאוד.

הראה כיצד דינמיקה זו באה לידי ביטוי באופן קונקרטי במהלך ואחרי משבר 2022-2023. בין IEA-ה אירופאי שנרכש באמצעות עסקאות לטווח קצר או (LNG) השנים 2015 ו-2021, חלקו של גז טבעי נוזלי עסקאות נקודתיות גדל מכ-10 ל-40 אחוזים; במהלך שנות המשבר השיעור עלה עוד יותר, והגיע לכ **-46 אחוזים בשנת 2024.** חשיפה גדולה יותר לשווקי נקודתיות מאפשרת ליבואנים להפחית חלק מהסיכונים הכרוכים בחוזים נוקשים לטווח ארוך, אך מעבירה חלק מהסיכון למחירים, מכיוון שניתן להקצות מטענים גמישים לשוק שמוכן להציע תנאים נוחים יותר. [40]

שני מודלים שונים של בטיחות: צינורות גז וגז טבעי נוזלי (LNG)

גז טבעי נוזלי (LNG)	גז דרך צינור	מְאַפְיֵן
גמישות גבוהה	נוקשה יחסית	**קשר גיאוגרפי**
טרמינלים גלובליים רבים	מוגבל על ידי תשתית	**מספר פוטנציאלי של יעדים**
פוטנציאל מהיר יותר	לעתים קרובות איטי	**תחליפיות ספקים**
גבוה מאוד	קַטְן	**חשיפה לשוק העולמי**
ישירות על גבי אותן ספינות מטען	עָקִיף	**תחרות עם אסיה**
זה תלוי בחוזים ובשוק הספוט	ראשי עם חוזים ארוכי טווח	**יציבות זרימה**
מופץ בין יצרנים, נתיבי שילוח והשוק העולמי	מתמקד ביצרן ובמעבר	**סיכון גיאופוליטי**
רגישות רבה יותר למחירים בינלאומיים	פוטנציאל צפוי יותר	**סיכון מחיר**
מְעוּלֶה	נָחוּת	**גִמִישׁוּת**

בפשטות כפתרון עדיף על גז בצנרת. לשתי שיטות (LNG) הטבלה ממחישה מדוע אין לתאר גז טבעי נוזלי האספקה פרופילי סיכון שונים, והשילוב ביניהן הוא אחד ממקורות החוסן של איטליה. גז בצנרת מבטיח מאפשר גישה מהירה (LNG) המשכיות וכמויות גדולות באמצעות קשרים מאוחדים; גז טבעי נוזלי ליצרנים ללא קשר פיזי ישיר לאיטליה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.ארצות הברית וקטאר: שני עמודי תווך שונים של הביטחון החדש של איטליה

LNG-לתפקידים של ארצות הברית וקטאר מאפיינים שונים. ארצות הברית הפכה לאחת מיצואניות ה הגדולות בעולם בשנים האחרונות הודות לצמיחה בייצור גז מפצלי ובניית מסופי הנזלה רבים לאורך חוף ממשיכה להגדיל ,Plaquemines המפרץ. הכניסה ההדרגתית לשירות של קיבולת חדשה, כולל זו של כבר ציינה את ארצות הברית כמקור העיקרי של קיבולת IEA-את זמינות הגז האמריקאי בשוק העולמי. ה ומפעלים אחרים החלו את שלב Plaquemines יצוא חדשה שנכנסת לשוק בשנת 2024, בדיוק כאשר [41] .ההקמה

,במשך שנים רבות (LNG) קטאר, לעומת זאת, החזיקה מעמד מרכזי בסחר הבינלאומי של גז נוזלי הודות לעתודות העצומות של השדה הצפוני וקיבולת הנזלה שנבנתה עם מיקוד חזק לטווח ארוך. עבור האדריאטית, אשר במשך שנים הייתה LNG-איטליה, היחסים הקטריים נתמכים גם על ידי תשתית ה :אחת מנקודות הכניסה העיקריות לגז נוזלי לשוק המקומי. ההבדל בין שתי הספקיות הוא אפוא משמעותי ארצות הברית מציעה כמויות הולכות וגדלות וגמישות מסחרית גבוהה, בעוד שקטאר היא יצרנית .היסטורית עם מסורת חזקה של חוזים ארוכי טווח וכעת מערכת יחסים מבנית עם המערכת האיטלקית

מנקודת מבט של ביטחון לאומי, נוכחותם בו-זמנית של שניהם מפחיתה את הסיכון שהתלות של גז טבעי איטלקי ביצואן עיקרי יחיד. עם זאת, גיוון גיאוגרפי זה אינו מבטל סוג נוסף של ריכוזיות: זו (LNG) נוזלי (LNG) הקשורה **לנתיבי ימיים ראשיים ונקודות חסימה עולמיות** . חלק משמעותי מהגז הטבעי הנוזלי הקטארי חייב לעבור דרך מצר הורמוז, בעוד שמטענים אמריקאים תלויים בהמשכיות התשתית של ,מפרץ מקסיקו ובנתיבים הטרנס-אטלנטיים; מטענים אחרים עשויים לעבור דרך תעלת סואץ או ים סוף .בהתאם למקורם ויעדם

תלויה פחות במערכת יחסים דו-צדדית אחת, אלא קשורה יותר (LNG) לכן, אבטחת גז טבעי נוזלי .ליציבות הכוללת של המערכת הימית הבינלאומית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תחרות בין אירופה לאסיה: מחיר הגמישות

.נובעת מתחרות עם אסיה (LNG) הפשרה העיקרית שנגרמת כתוצאה מהתלות הגוברת בגז טבעי נוזלי אינה בהכרח קשורה ליעד יחיד אם החוזה מאפשר (LNG) בשוק העולמי, ספינה הנושאת גז טבעי נוזלי גמישות. כאשר המחירים באסיה גבוהים יותר מאלה באירופה, מטענים עשויים להימשך לסין, יפן, דרום קוריאה, הודו או יבואנים גדולים אחרים; כאשר אירופה מציעה פרמיה גבוהה יותר, המגמה עשויה .להתהפך

פועל בשוק עולמי, אחד (LNG) הנציבות האירופית מכירה במפורש בכך שדווקא משום שגז טבעי נוזלי הסיכונים העיקריים לביטחון אירופה נוגע **לתחרות עם אסיה ולהסטה אפשרית של מטענים** לשווקים [42] .רווחיים יותר

הניסיון האחרון מראה שזה אינו סיכון תיאורטי. במחצית הראשונה של 2024, אסיה היוותה כ **-60 אחוזים מצמיחת הביקוש העולמי לגז** , עם עליות של יותר מ-10 אחוזים הן בסין והן בהודו; בינתיים ,סייעה להפעיל לחץ כלפי מעלה על המחירים בשווקים יבואניים (LNG) ירידה בצמיחת אספקת הגז הנוזלי [43].מרכזיים

בשנת 2025, היחסים התהפכו זמנית: אירופה, שנאלצה לפצות על יבוא נמוך יותר מצינורות ולחדש את הערך עלייה של IEA-שלה, בעוד שהביקוש הסיני נחלש. ה LNG-המלאי, הגדילה בחדות את רכישות ה ,כ **-25 אחוזים ביבוא האירופי עבור שנת 2025 כולה** , עם זרימות הקרובות לשיאים היסטוריים ובמקביל ציינה כי התחרות האירופית על מטענים גמישים סייעה להפחית רכישות אסייתיות רגישות יותר [44].למחיר

תנועות אלה מדגימות את האיזון החדש. אירופה רכשה יכולת פיזית גדולה יותר להחליף את צינורות אך כדי לממש יכולת זו, עליה להיות מסוגלת **להתחרות כלכלית** ,(LNG) הגז הרוסיים בגז טבעי נוזלי . **בשוק העולמי**

.הביטחון הפיזי עולה

.ביטחון כלכלי, לעומת זאת, תלוי במחיר שהמערכת האירופית מוכנה ויכולה לשלם

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

משבר 2022 והעלות העולמית של הביטחון האירופי

הבחנה זו התבלטה במיוחד במהלך משבר 2022. הירידה הדרסטית בזרימה הרוסית אילצה את אירופה בשוק העולמי תוך זמן קצר ביותר. כדי למשוך מטענים (LNG) לחפש כמויות גדולות של גז טבעי נוזלי .אלה, המחירים האירופיים עלו לרמות חריגות, וגזלו חלק מההיצע מיבואנים אחרים, רגישים יותר למחיר

התוצאה הייתה שביטחון אנרגטי אירופי הושג לא רק באמצעות תחליף טכני לרוסיה, אלא באמצעות **הקצאה מחדש עולמית של זרימת גז, שנקבעה גם על ידי כוח קנייה** . מדינות אירופה יכלו לשלם .מחירים גבוהים מאוד, בעוד שכמה כלכלות מתפתחות צמצמו או דחו את הרכישות

זה מציג ממד גיאופוליטי נוסף. שוק עולמי גמיש יותר הופך את אירופה לפחות פגיעה לסחיטה מצד ספק יחיד, אך הוא מעביר חלק מתחרות האנרגיה לזירה הפיננסית: בתקופות של מחסור, מדינות בעלות יכולת פיסקלית גדולה יותר ונכונות גדולה יותר לשלם יכולות להבטיח אספקה, ובכך להפעיל לחץ עקיף .על שווקים עניים יותר

הופך את ביטחון האנרגיה ממערכת יחסים דו-צדדית בעיקרה לעניין של (LNG) לפיכך, גז טבעי נוזלי . **יכולת תחרותיות עולמית**

התפקיד החדש של התשתיות האיטלקיות

העלייה בקיבולת הגיזוז מחדש משנה גם את מעמדה היחסי של איטליה במערכת האירופית. עם פעילותה של רוונה, סנאם מצביע על קיבולת כוללת בסדר גודל של **28 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה** [45] .שווה ערך ליותר מ-40 אחוזים מדרישת הגז הלאומית בשנת 2024 ,

קיבולת זו לא רק משמעותה יכולת לקבל יותר גז לצריכה איטלקית, אלא גם משפרת באופן פוטנציאלי את תפקידו של חצי האי כשער לאירופה היבשתית. עם זאת, כדי שהסיכוי הזה יתממש במלואו, יש צורך .ברשתות פנימיות, קיבולת תחבורה מהדרום ומהחופים לצפון, קשרים חוצי גבולות וניהול אחסון יעיל

:לכן, יש לפרש את הרעיון של איטליה כמרכז אנרגיה ים תיכוני כמערכת המורכבת ממספר אלמנטים **מתקני אחסון ,(LNG) מאזרבייג'ן, מסופי גז טבעי נוזלי (TAP) צינורות גז מצפון אפריקה, תחנת דלק** .**ורשת תחבורה** . אף תשתית אחת אינה מספיקה ליצירת מרכז; שילובם הוא זה שמייצר גמישות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תיק הגז האיטלקי החדש

הסיכון העיקרי	יתרון עיקרי	מאפיין נפוץ	מקור / מסלול
מיקוד ספקים	המשכיות וקרבה ים תיכונית	נפחים גדולים דרך צינור	**אלג'יריה / טרנסמד**
המורכבות הגיאופוליטית של המסדרון	עצמאות מהרשת הרוסית	הנתיב הכספי	**TAP / אזרבייג'ן**
הורמוז והתחרות העולמית	אמינות ונפחים גלובליים	יצואנית היסטורית מרכזית	**קטאר / גז טבעי נוזלי (LNG)**
תנודתיות השוק העולמי	גמישות מסחרית גבוהה	היצע שגדל במהירות	**ארצות הברית / גז טבעי נוזלי (LNG)**
חוסר יציבות פוליטית	מסלול קצר וקיבולת זמינה	קרבה קיצונית	**לוב / גרינסטרים**
קיבולת מוגבלת לעלייה מהירה	גיוון צפוני	ספק אירופאי יציב	**נורבגיה / רשת אירופאית**

ערכה של הארכיטקטורה החדשה טמון דווקא בהטרוגניות של הסיכונים: משבר בקווקז אינו בהכרח וצמצום ,(LNG) אינו מבטל מסופי גז טבעי נוזלי TransMed חופף למשבר במפרץ, שיבוש בצינור ,באספקה מקטארית יכול להיות מפצה לפחות באופן חלקי על ידי מטענים אמריקאים או אפריקאים. לכן . חוסן נובע לא מהיעדר נקודות תורפה, אלא מהחפיפה **הלא מושלמת של נקודות תורפה**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

האבטחה הפיזית משתפרת, אך המחיר הופך גלובלי יותר

.מייצג את אחת הפשרות המרכזיות באסטרטגיה החדשה של איטליה (LNG) במובן זה, גז טבעי טבעי הגדלת כושר הגיזוז מחדש מפחיתה באופן דרסטי את האפשרות שהפרעה בצינור יחיד תותיר את המדינה ללא חלופות; יחד עם זאת, היא מקשרת את איטליה באופן ישיר יותר להיווצרות המחירים .העולמית

באירופה ובאסיה הגבירה מאוד את העברת LNG-מציינת כי האינטגרציה הגוברת של שוקי ה IEA-ה התנודתיות בין אזורים. ככל שהשוק העולמי מתהדק, אירופה ואסיה מתחרות על אותם נפחים; ככל שיופעלו קיבולות הנזלה חדשות, כמו זו המתוכננת בארצות הברית, קנדה וקטאר, הלחץ עשוי [44][39].להיחלש

משמעות הדבר היא שלא ניתן להעריך את ביטחון האנרגיה רק על ידי השאלה האם גז זמין פיזית. יש להעריך זאת גם על ידי השאלה **באיזה מחיר ניתן לרכוש אותו ואיזו השפעה תהיה לכך על התחרותיות התעשייתית** .

למעשה, בהחלט ייתכן שמדינה אינה נמצאת עוד בסיכון למחסור פיזי חמור, אלא ממשיכה לסבול .ממחירים גבוהים מספיק כדי להעניש תעשיות עתירות אנרגיה, משפחות וצמיחה כלכלית

אסטרטגיית האנרגיה החדשה של איטליה מפחיתה אפוא את הסיכון להפסקות חשמל מרוכזות, אך אינה .מבטלת את הסיכון הכלכלי

.זה משנה את זה

כביטוח וכחשיפה (LNG) גז טבעי נוזלי

אך עם TAP, באופן דומה לזה שכבר נצפה עבור (LNG) לכן, ניתן לפרש את תפקידו של גז טבעי נוזלי מייצג (LNG) הבדל חשוב אחד. צינור חלופי מייצג ביטוח תשתיתי כלפי אזור ייצור ספציפי; גז טבעי נוזלי .**ביטוח גיאוגרפי גלובלי** , משום שהוא מאפשר תיאורטית רכישת גז מיצרנים רחוקים זה מזה

.עם זאת, לביטוח זה יש פרמיה

הפרמיה נובעת מהשקעות בטרמינלים, עלויות הנזלה והובלה, תחרות בינלאומית על מטענים וחשיפה .מוגברת למחירי ספוט בזמני מחסור

.(LNG) השאלה האסטרטגית אינה אם איטליה צריכה לבחור בין צינורות גז לבין גז טבעי נוזלי

.זה כמו לשלב את שניהם כך שאף רכיב לא יהפוך לבלתי ניתן להחלפה

.זהו ההיגיון האמיתי של גיוון

לוב: קרובה מאוד גיאוגרפית, שברירית פוליטית

,בתוכנית הים תיכונית האיטלקית, לוב תופסת עמדה שונה לחלוטין מזו של קטאר או ארצות הברית משום שאף יצרנית גדולה אחרת בעלת פוטנציאל חשוב אינה ממוקמת כה קרובה לחופי איטליה ואף . נתיב אחר אינו מבהיר כל כך את המרחק שיכול להתקיים בין **יתרון גיאוגרפי לאמינות גיאופוליטית**

Eni חיבור האנרגיה בין שתי המדינות מתממש על ידי צינור הגז **גרינסטרים** , שנבנה על ידי חברת ,וחברת הנפט הלאומית הלובית ופועל מאז 2004. הצינור מחבר את מליטה, בחוף לוב, לג'לה, בסיציליה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

דרך נתיב תת-ימי של כ **-520 קילומטרים** , ובעל קיבולת נומינלית היסטורית של **כ-8 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה** . [46]

מנקודת מבט גיאוגרפית ותשתיתית גרידא, לוב אמורה לייצג את אחד המקורות הטבעיים ביותר לגיוון האיטלקי Eni. המרבצים ממוקמים כמה מאות קילומטרים מהשוק הלאומי, קשר ישיר כבר קיים, חברת פועלת במדינה מאז 1959 והמערכת יכולה להביא לאיטליה את הגז המופק, בין היתר, בשדות **וואפה ובהר אסלאם** . [47]

עם זאת, המציאות הכמותית מראה פער עצום בין הקיבולת התיאורטית לזרימות בפועל. בשנת **2023 איטליה ייבאה כ-2.5 מיליארד מטרים מעוקבים של גז מלוב** , בעוד שבשנת **2024 הנפחים ירדו לכ-1.4 מיליארד** , כמעט בחצי ונשארו הרבה מתחת לקיבולת הנומינלית של התשתית. [36]

לוב: קיבולת פוטנציאלית גדולה, שימוש בפועל מוגבל

עֵרֶך	מַד
כ-520 ק"מ	**אורך גרינסטרים**
כ-8 מיליארד מ"ק/שנה	**קיבולת נומינלית היסטורית**
מיליארד מ"ק 2.5	**יבוא איטלקי מלוב, 2023**
מיליארד מ"ק 1.4	**יבוא איטלקי מלוב, 2024**
פחות מ-20%	**ניצול מרומז לעומת קיבולת נומינלית, 2024**

מקורות: Eni, ARERA/MASE. [36][46]

הבדל זה מייצג כמעט הוכחה אמפירית לכך שזמינות תשתית לבדה אינה מספיקה כדי להבטיח אספקה בטוחה. צינור עשוי להיות בעל קיבולת פנויה, השדות עשויים להיות קרובים גיאוגרפית, ושוק היעד עשוי להיות מוכן לקבל את הכמויות, אך אם מערכת הייצור של מדינת המוצא חשופה למשברים פוליטיים, סכסוכים מוסדיים, מחאות, חסמים או חוסר יציבות של הרשויות, קיבולת תיאורטית אינה בהכרח מתורגמת לאספקה צפויה.

הפרדוקס הלובי: הגז הקרוב ביותר עשוי להיות הכי פחות צפוי

לוב מגלמת אפוא פרדוקס אסטרטגי. ממרחק פיזי, המדינה מציעה לאיטליה את אחד מנתיבי האנרגיה הנוחים ביותר; מבחינה פוליטית, היא נותרה אחד המקורות הקשים ביותר לחיזוי מלא.

אירועי חמש עשרה השנים האחרונות הראו כיצד חוסר יציבות מוסדית יכול להתבטא באופן ישיר בהפרעות במגזר האנרגיה. כבר בשנת 2011, במהלך מלחמת האזרחים, נאלצו אני והרשויות הלוביות לפעול כדי לשקם את היצוא באמצעות גרינסטרים, אותה הגדירה ממשלת איטליה אז כתשתית בעלת עניין אסטרטגי לביטחון האספקה הלאומי. [48]

פגיעות זו לא נעלמה עם השנים. לוב ממשיכה להיות בעלת מבנה פוליטי מקוטע ומגזר פחמימנים החשוף מאוד למשברים מוסדיים. הבנק העולמי מצא, למשל, שבשנת 2024 המשבר הקשור למנהיגות הבנק המרכזי הלובי גרם לירידה זמנית דרסטית בייצור הנפט, מה שתרם להתכווצות הכלכלית של המדינה; ייצור הנפט הגולמי ירד מכ-1.17 מיליון חביות ליום ל **-0.54 מיליון בספטמבר 2024** , לפני שהתאושש לאחר פתרון המשבר.[49]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

קרן המטבע הבינלאומית אישרה את אותו מנגנון, וציינה כי המחלוקת סביב הבנק המרכזי והשיבוש בייצור הפחמימנים כתוצאה מכך הכבידו על הצמיחה בשנת 2024, מה שמראה שוב עד כמה ביצועי האנרגיה של המדינה נותרו תלויים ביציבות המוסדות הפוליטיים. [50]

בעוד שנתונים אלה נוגעים בעיקר לנפט, חשיבותם האסטרטגית משתרעת על כלל מגזר הפחמימנים: כאשר סכסוכים מוסדיים עלולים לשבש את הייצור, היצוא או התשתיות, הזמינות הפיזית של משאבים אינה שווה ערך לביטחון האספקה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

גרינסטרים: תשתית אסטרטגית לא מנוצלת מספיק

בדיוק מסיבה זו, הגרינסטרים מייצג גם נכס יקר וגם קיבולת שאינה מנוצלת מספיק. צינור המסוגל להעביר כמה מיליארדי מטרים מעוקבים בשנה ישירות מחוף לוב לסיציליה הוא, תיאורטית, מרכיב אידיאלי בגיוון האיטלקי; עם זאת, זרימות בפועל בשנים האחרונות מראות שהבעיה אינה כה גדולה קיבולת הצינור, אלא כמות הגז שניתן לייצר ולהעמידו לרשותה באופן יציב במעלה הזרם.

שואפים , **Structures A&E** המשיכה להשקיע כדי לשמר ולחזק יכולת זו. פרויקטים נוכחיים, כולל Eni להגדיל את הייצור הימי בלוב, לתמוך בשוק המקומי ולשמור על המשכיות היצוא באמצעות Greenstream. [47]

שלב זה חשוב משום שהוא מדגיש היבט נוסף של ביטחון אנרגטי: צינור אינו יכול להעביר חומר גלם שלא מיוצר. לכן, אבטחת המסלול תלויה גם בהשקעות בשדות, פלטפורמות, מפעלי עיבוד ותחנות מדחס.

עבור לוב, המשוואה מורכבת במיוחד, משום שהשקעות חייבות להתקיים במקביל להקשר פוליטי שבו המשכיות מבצעית אינה מובנת מאליה.

גיאוגרפיה נוחה, סיכון פוליטי גבוה

ההבדל בין אלג'יריה ללוב הוא, מנקודת מבט זו, מאלף. שתיהן ממוקמות בדרום הים התיכון, לשתיהן קשרים ישירים לאיטליה, ולשתיהן משאבי אנרגיה משמעותיים; אך תפקידן בפועל במערכת האיטלקית שונה בתכלית.

בשנים האחרונות, אלג'יריה סיפקה למעלה מעשרים מיליארד מטרים מעוקבים בשנה, והפכה לספקית המובילה במדינה.

לוב, למרות שיש לה תשתית ישירה, נותרה בסדר גודל של כמה מיליארדי מטרים מעוקבים.

אי אפשר להסביר את ההבדל הזה על ידי מרחק.

. ניתן להסביר זאת במידה רבה באמצעות **כושר ייצור, יציבות מוסדית והמשכיות תפעולית**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אלג'יריה ולוב: מרחק לבדו אינו קובע את הביטחון

מִשְׁתַּנֶּה	אלג'יריה	לוב
מיקום גיאוגרפי	צפון אפריקה	צפון אפריקה
קשר עם איטליה	טרנסמד דרך תוניסיה	גרינסטרים ישיר
כרכים 2024	**מיליארד מ"ק 23.3**	**מיליארד מ"ק 1.4**
רלוונטיות בתמהיל האיטלקי	גבוה מאוד	מוגבָּל
יציבות זרימה	גדול יותר באופן יחסי	יותר תנודתי
הסיכון העיקרי	מיקוד ספקים ותחבורה	חוסר יציבות פוליטית וייצורית
פוטנציאל אסטרטגי	כבר בשימוש נרחב	גבוה יותר מהזרימות בפועל

מקור: ARERA/MASE; אני. [36][46][47]

הטבלה מראה מדוע לא ניתן לצמצם את מדיניות האנרגיה לגיאוגרפיה פיזית. קרבה מפחיתה את עלויות התחבורה ויכולה לפשט את בניית התשתיות, אך היא אינה מבטלת את הסיכון הפוליטי. מקור רחוק אך יציב מבחינה פוליטית, הנגיש דרך שוק עולמי, יכול, בנסיבות מסוימות, להציע יכולת חיזוי גדולה יותר ממקור קרוב מבחינה גיאוגרפית אך שביר מבחינה מוסדית.

לוב כבעיה אנרגטית וגיאופוליטית בו זמנית

חשיבותה של לוב עבור איטליה עולה בהרבה על מגזר הגז. יציבותה של המדינה משפיעה בו זמנית על נתיבי ההגירה במרכז הים התיכון, על הביטחון הימי, על נוכחותן של מעצמות חיצוניות, על היחסים עם מדינות צפון אפריקה אחרות ועל האיזון הפוליטי של הסאהל ומזרח הים התיכון.

מסיבה זו, המדיניות האיטלקית כלפי טריפולי אינה יכולה להתבסס אך ורק על כמות הגז הזורם דרך גרינסטרים. למשבר לובי עלולות להיות השלכות בו זמנית על אנרגיה, הגירה וביטחון; באופן דומה, ייצוב פוליטי במדינה עשוי להגדיל הן את כושר הייצור והן את הערך האסטרטגי של שיתוף הפעולה הכלכלי עם איטליה.

לכן, הקשר בין אנרגיה למדיניות חוץ בולט במיוחד: **לאיטליה יש עניין כלכלי ישיר ביציבות בלוב משום שיציבות מגדילה את ערך התשתיות הקיימות** .

גרינסטרים מהווה הון פיזי שכבר בנוי.

מה שחסר, בהשוואה לפוטנציאל התיאורטי שלו, הוא מסגרת פוליטית המסוגלת לאפשר שימוש יציב יותר.

הסיכון של הערכת יתר של הפוטנציאל של לוב

מסיבה זו בדיוק, יהיה זה שגוי באותה מידה לבנות אסטרטגיה לאומית בהנחה שלוב תוכל לחזור במהירות לאספקת כמויות גדולות רק משום שקיבולת הצינור קיימת. ההיסטוריה האחרונה מראה כי הייצור הלובי יכול להשתנות באופן משמעותי כתוצאה ממשברים פוליטיים שקשה לחזות מבחוץ.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

לכן, זהירות אסטרטגית מחייבת להתייחס לגז הלובי כמרכיב שימושי בתיק הנכסים, אך לא כעמוד תווך בפני עצמו (LNG) המסוגל להחליף את אלג'יריה, אזרבייג'ן או גז טבעי נוזלי.

לוב מגדילה את ריבוי האפשרויות האיטלקיות.

בתנאים הנוכחיים, זה לבדו לא יכול להבטיח את יציבות המערכת.

הבחנה זו חיונית משום שגיוון אינו מורכב מסיכום נומינלי של מספר מדינות הספקים, אלא בהערכת **הכמות שיכולה להיות זמינה באופן ריאלי בעת הצורך**.

מלוב ועד לכל מדיניות הים התיכון

לבסוף, המקרה הלובי מדגים מדוע לא ניתן להפריד בין שאיפתה של איטליה לבנות מרכז אנרגיה חדש בים התיכון לבין מדיניות חוץ אזורית. אם איטליה מעוניינת למנף את מיקומה הגיאוגרפי כיתרון אסטרטגי, עליה להתמקד בהכרח ביציבות הפוליטית, הכלכלית והתשתיתית של המדינות בחוף הדרומי.

לפיכך, אנרגיה הופכת את הים התיכון למרחב כלכלי ופוליטי מאוחד במידה רבה יותר ממה שמרמזים גבולות לאומיים.

גז אלג'יראי זורם דרך תוניסיה.

גז לובי מגיע ישירות לסיציליה.

קטרי ואמריקני מגיע לטרמינלים האיטלקיים דרך נתיבים ימיים בינלאומיים (LNG) גז טבעי נוזלי.

הסיכויים העתידיים לחיבורי מימן וחשמל מצביעים שוב לכיוון צפון אפריקה.

לכן, ביטחון האנרגיה של איטליה תלוי ברשת של קשרים הכוללת את **צפון אפריקה, המפרץ הפרסי, ארצות הברית, הקווקז והשוק האירופי**.

שני מודלים מנוגדים של ביטחון אנרגטי חדש

לוב מייצגים כמעט שני קצוות של אותה טרנספורמציה (LNG) במובן זה, גז טבעי נוזלי.

מציע גמישות גיאוגרפית מקסימלית אך חושף את המדינה לתחרות עולמית (LNG) גז טבעי נוזלי.

לוב מציעה אחת הקרבות הגיאוגרפיות הגדולות ביותר האפשריות, אך נותרה חשופה לסיכון פוליטי פנימי גבוה.

שתי צורות שונות של פגיעות

גז לובי	גז טבעי נוזלי גלובלי	גוֹדֶל
קטן מאוד	גָּבוֹהַ	**מֻרְחָק**
נמוך מאוד	גבוה מאוד	**גמישות גיאוגרפית**
א	גָּבוֹהַ	**מספר פוטנציאלי של ספקים**
מְרוּכָּז	מופץ	**סיכון פוליטי דו-צדדי**
יחסית נמוך יותר בחוזים קבועים	גָּבוֹהַ	**סיכון מחירים עולמי**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

גרינסטרים	מסופים מרובים	**תלות בתשתית ייעודית**
יותר לא בטוח	גבוה אם השוק נזיל	**חיזוי פיזי**
פוליטיקה פנימית בלוב	נתיבי שילוח גלובליים	**חשיפה למשברים אזוריים**

.הלקח המשותף הוא שאין מקור אנרגיה נטול סיכונים. כל נתיב מבטל חלק מהפגיעויות ומכניס אחרות

ביטחון אנרגטי נועד בדיוק להבטיח שאף **אחת מהפגיעויות הללו לא תוכל להפוך למערכתית בפני עצמה** .

המשמעות האסטרטגית של הארכיטקטורה החדשה

.לאחר 2022, איטליה לא הפכה לעצמאית מבחינה אנרגטית, וגם לא יכלה לעשות זאת תוך מספר שנים עם זאת, היא שינתה באופן מהותי את מבנה האפשרויות שלה. גז אלג'יראי מספק כמויות גדולות ברחבי (LNG) מחבר את המדינה לים הכספי; גז טבעי נוזלי (TAP) הים התיכון; צינור הגז הטרנס-אדריאטי מאפשר לה לרכוש גז בשוק העולמי מארצות הברית, קטאר ויצרנים רבים אחרים; גרינסטרים שומרת .על נתיב לובי פתוח, אשר אמנם אינו מנוצל מספיק ושבירי מבחינה פוליטית, אך מייצג קיבולת נוספת

לכן, הארכיטקטורה החדשה יקרה ומורכבת יותר ממבנה שנבנה סביב ספק גדול אחד, אך מציעה יכולת .גדולה יותר לספוג זעזועים שונים

.וזו בדיוק השינוי הקונספטואלי החשוב ביותר

.לפני המלחמה, מדיניות האנרגיה יכולה להישפט בעיקר על פי העלות הממוצעת של אספקה

.אחרי המלחמה, קריטריון זה כבר לא מספיק

יש לקחת בחשבון גם את ערך האפשרויות, המסלולים החלופיים, קיבולת הגיזוז מחדש, האחסון .והיציבות הפוליטית של הספקים

המערכת הזולה ביותר בתנאים רגילים אינה בהכרח המערכת הזולה ביותר כאשר בוחנים את הסיכון .למשבר

.ולוב מספרות את אותו סיפור משתי נקודות מבט הפוכות (LNG) מנקודת מבט זו, גז טבעי נוזלי

.הראשון מדגים שמקור מרוחק יכול להגביר את האבטחה באמצעות גמישות

.השני מראה שמקור קרוב מאוד יכול להישאר שביר אם חסרה יציבות פוליטית

.גיאוגרפיה חשובה, אבל זה לא מספיק

ביטחון אנרגטי תלוי ביכולת לשלב גיאוגרפיה, תשתיות, שווקים ופוליטיקה למבנה שבו שיבוש של אף .רכיב בודד אינו מספיק כדי לסכן את המדינה כולה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ייצור מקומי: הגבול הפנימי של ביטחון אנרגטי

.גיוון חיצוני אינו משנה עובדה מבנית נוספת: איטליה מייצרת נתח קטן יחסית מהגז שהיא צורכת

בשנת 2024, הייצור המקומי ירד לקצת פחות מ **-2.6 מיליארד מטרים מעוקבים** , בעוד שכ **-95.2 אחוז** **מהגז הזמין** הגיע מחו"ל.[7]

.לכן, התלות האנרגטית במדינות זרות נותרה גבוהה ביותר גם לאחר החלפתה של רוסיה

זה חשוב משום שביטחון האנרגיה של איטליה אינו מורכב מביטול התלות הבינלאומית, מטרה שקשה להשיג בטווח הקצר, אלא מהפיכת תלות מרוכזת למבנה מגוון, עם יותר נתיבים, יותר ספקים ויכולת .הסתגלות גדולה יותר

התוכנית הלאומית המשולבת לאנרגיה ואקלים לשנת 2024 משחזרת בדיוק את ההיגיון הזה, ומצביעה על קבוצה של תרומות שנועדו לפצות על הגז הרוסי הקודם באמצעות זרימה מוגברת מאלג'יריה, גז [8] .ייצור מקומי מוגבר, אנרגיות מתחדשות ויעילות אנרגטית ,(LNG) גז טבעי נוזלי ,(TAP) טבעי מוברש

."הנוסחה חשובה משום שהיא מדגימה שהחלפה לא חייבת להתרחש רק על ידי מציאת "עוד גז

האמצעי הבטוח ביותר להפחתת התלות בחומר גלם מיובא הוא גם לצרוך פחות ממנו כאשר ניתן לעשות .זאת מבלי להפחית את הייצור הכלכלי

.כאן מתחילים להתכנס מעבר אנרגטי וביטחון לאומי

אנרגיה מתחדשת: לא רק אקלים, אלא גם הפחתת סיכונים חיצוניים

.לאחר 2022, צמיחתם של מקורות אנרגיה מתחדשים מקבלת אפוא משמעות אסטרטגית חדשה

כל מגה-וואט-שעה המיוצרת על ידי אנרגיה סולארית, רוח, הידרואלקטרית, גיאותרמית או ביומסה מפחיתה, בתנאים מתאימים, את כמות הדלקים המאובנים שיש לרכוש בשווקים הבינלאומיים. הקשר ;אינו חד-משמעי, משום שמערכת החשמל דורשת גמישות, אחסון, קיבולת רשת וייצור הניתן לתכנות .עם זאת, בטווח הארוך, ייצור מקומי מוגבר ממקורות מתחדשים מפחית את התלות ביבוא

בשנת 2025, על פי טרנה, מקורות מתחדשים יכסו כ **-41 אחוז מצרכי החשמל של איטליה** , בהשוואה ל-42 אחוז בשנת 2024, עם ירידה קלה בייצור אנרגיה מתחדשת בשנה זו אך עלייה מתמשכת בקיבולת [9] .הפוטו-וולטאית המותקנת

.הנתונים מראים גם התקדמות וגם מגבלות בו זמנית

.נתח של יותר מארבעים אחוז מביקוש החשמל מייצג שינוי משמעותי בתמהיל

.אבל חשמל ואנרגיה כוללת אינם אותו דבר

תחבורה, תעשייה, חימום ותפקודים רבים אחרים עדיין תלויים ישירות בנפט וגז, וחשמול שימושים אלה .ידרוש עם הזמן רשתות גדולות בהרבה, אחסון, כושר ייצור והשקעות

לכן, המעבר האנרגטי הופך לתשתית ביטחונית, אך רק אם מערכת החשמל מסוגלת לתמוך בעומס .החדש

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

כאן טרנה לוקחת על עצמה תפקיד אסטרטגי הדומה, במובנים מסוימים, לזה של צינורות גז גדולים: היא אינה מייצרת אנרגיה, אך מאפשרת העברת חשמל מהמקום בו הוא מיוצר למקום בו הוא נצרך, תוך שילוב כמויות הולכות וגדלות של ייצור לסירוגין וניהול חיבורים עם מדינות זרות.

איטליה כמרכז פוטנציאלי: פרויקט גיאופוליטי או מציאות פיזית?

התפשט הרעיון של איטליה כמרכז **אנרגיה ים תיכוני** , נוסחה ששימשה לתיאור האפשרות שחצי האי לא רק ייבא אנרגיה לצרכיו, אלא גם יהפוך לנקודת מעבר לשאר אירופה.

לרעיון יש יסודות גיאוגרפיים של ממש.

רשת גז נרחבת וחיבורי גז (LNG), לאיטליה קשרים עם אלג'יריה, לוב ואזרבייג'ן, מסופי גז טבעי נוזלי משנת 2024 מתייחס במפורש (PNIEC) המאפשרים גם זרימות לכיוון צפון אירופה. הסכם הגז האיטלקי לאפשרות להשתמש במערכת האיטלקית לזרימות לכיוון אוסטריה ושוויץ, ודרכן, לשווקים יבשתיים אחרים. [8]

אבל אין להשתמש במילה "רכזת" כסיסמה גיאופוליטית לא מאומתת.

כדי להפוך למרכז אירופאי אמיתי, נדרשת קיבולת תחבורה מספקת מדרום לצפון, זמינות תחרותית של מולקולות, חוזים, תשתיות וביקוש יבשתי התואם את ההשקעה.

יתר על כן, המעבר האירופי שואף להפחית את צריכת הגז המאובנים בטווח הארוך, ולכן יש להעריך את הערך האסטרטגי של תשתית חדשה מול תרחישים שבהם חלק מהרשת יוכל לשמש בהדרגה עבור ביומתן, מימן או מולקולות אחרות.

לכן, מרכז הים התיכון הוא מסלול אסטרטגי אפשרי, לא עובדה מוגמרת.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הסיכון החדש: החלפת התמכרות אחת באחרת

הלקח החשוב ביותר ממשבר האנרגיה של 2022 טמון לא רק בצורך להפחית את התלות בספק דלק מאובנים יחיד, אלא גם במודעות לכך שכל **תהליך גיוון עלול להיכשל אסטרטגית אם הוא מחליף ריכוז אחד באחר** . צמצום תפקידה של רוסיה במערכת האנרגיה האיטלקית והאירופית היווה צעד מהותי, אך הוא לא ביטל את בעיית התלות: הוא העביר אותה למדינות אחרות, טכנולוגיות אחרות, חומרי גלם אחרים ושלבים אחרים של שרשרת הערך. מעבר אנרגיה שנבנה מבלי להתחשב במבנה התעשייתי ,המאפשר זאת, מסתכן בהפחתת הפגיעות הקשורה לגז טבעי, ובמקביל בהגברת פגיעות נוספת .הקשורה למינרלים, רכיבים ויכולות ייצור המרוכזות באזורים ספורים בעולם

טרנספורמציה זו ברורה במיוחד כאשר אנו בוחנים את מה שנדרש פיזית כדי לבנות מערכת אנרגיה פחות תלויה בדלקים מאובנים. רשת חשמל נרחבת ודיגיטלית יותר דורשת כמויות גדולות של נחושת וציוד אלקטרוני; סוללה דורשת ליתיום, ניקל, גרפיט, מנגן, ובתרכובות כימיות רבות, קובלט; טורבינת רוח משתמשת בפלדה, נחושת, חומרים מרוכבים, ובתצורות מסוימות, מגנטים קבועים המכילים יסודות אדמה נדירים; אנרגיה פוטו-וולטאית מסתמכת על שרשראות ייצור מתוחכמות ביותר הכוללות פוליסיליקון, ופלים, תאים, מודולים, זכוכית, ממירים ואלקטרוניקה של הספק. לכן, צמצום התלות בנפט וגז אינו מוביל לכלכלה נטולת חומרי גלם אסטרטגיים, אלא לכלכלה שבה **אופי המשאבים הנחשבים אסטרטגיים משתנה** .

זו בדיוק הסיבה שהמעבר הירוק חדל בהדרגה להתפרש בבריסל אך ורק כמדיניות אקלים. הוא הפך בו זמנית למדיניות תעשייתית, ביטחון כלכלי ומדיניות חומרי גלם, משום שלא מספיק להחליט כמה ג'יגה-וואט של אנרגיית שמש או רוח להתקין אם רוב הטכנולוגיות הדרושות לבנייתן תלויות בשרשראות אספקה מרוכזות גיאוגרפית וחשופות באופן פוטנציאלי לזעזועים פוליטיים, הגבלות סחר או החלטות חד-צדדיות מצד מדינות יצרניות.

Global Critical הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה הראתה את היקף הבעיה בבהירות מיוחדת. *בדו"ח שלה* , ציינה הסוכנות כי ריכוז רשתות הזיקוק נותר גבוה ביותר, וכי בהתבסס *Minerals Outlook 2024* **,**על הפרויקטים שהוכרזו באותה עת, בין 2024 ל-2030 כ- **70-75 אחוז מהצמיחה באספקת ליתיום ניקל, קובלט ומזהמים נדירים יגיעו משלוש המדינות היצרניות הגדולות ביותר** , בעוד שבמקרה של גרפיט כדורי וסינתטי המשמש בסוללות, כמעט **95 אחוז מהצמיחה הצפויה תגיע מסין** . יתר על כן, עד יותר מ **-90 אחוז מהגרפיט ברמת סוללות** וכ **-77 אחוז מהמזקקים של מינרלים נדירים** עדיין ,2030 .יגיעו מסין[51]

הבעיה אינה רק בעלות גיאולוגית על משאבים. בשרשראות אספקה רבות, הריכוז הגדול ביותר אינו בהכרח נמצא בהפקה, אלא בשלבים הבאים של זיקוק, עיבוד וייצור הרכיבים. ניתן לכרות מינרל באפריקה, אמריקה הלטינית או אוסטרליה, אך להישלח לאסיה כדי שיזקק ויהפוך אותו לחומר שמיש לתעשייה. מבחינה אסטרטגית, משמעות הדבר היא **שהגיאוגרפיה של המכרה והגיאוגרפיה של הכוח התעשייתי יכולות להיות שונות מאוד** , ושמדינה יכולה לגוון את מקורות המינרלים שלה תוך שהיא .נשארת תלויה במרכז עיבוד יחיד

מצא כי חלקן IEA-יתר על כן, המגמות האחרונות אינן מצביעות על פתרון מהיר לבעיה. בשנת 2025, ה הממוצע של שלוש המדינות הגדולות ביותר בזיקוק מינרלי האנרגיה העיקריים גדל מכ **-82 אחוזים בשנת 2020 ל-86 אחוזים בשנת 2024** , בעוד שכמעט 90 אחוז מהעלייה באספקת הזקוק שנרשמה באותה תקופה הושגה על ידי היצרנית הגדולה ביותר: אינדונזיה בניקל וסין בקובלט, גרפיט ואדמה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

נדירה. [52] משמעות הדבר היא שבדיוק כאשר ממשלות וחברות דנו בגיוון, חלק מהשרשראות החשובות ביותר למעבר האנרגיה הפכו, לפחות בשלבי ייצור מסוימים, לריכוזיות אף יותר.

מגז רוסי לחומרי גלם קריטיים: התלות משתנה, לא הבעיה

פגיעות חדשה אפשרית	מערכת המעבר האנרגיה של	מערכת מסורתית אנרגיה
ליתיום, גרפיט, ניקל, קובלט	סוללה	**גז טבעי**
סוללות, מוליכים למחצה, מתכות נדירות	כלי רכב חשמליים	**פטרוליום**
,תאים, פרוסות סיליקון, פוליסיליקון ממירים	פוטו-וולטאי	**תחנות כוח מאובנות**
נחושת, שנאים, אלקטרוניקה	רשתות חשמל	**צינורות גז**
חומרים מעודנים וטכנולוגיות ייצור	גיגה-פקטורי	**בתי זיקוק**
ריכוז תעשייתי ומסחרי	טכנולוגיות אסייתיות	**יבוא רוסי**
סיכון של כפייה או הפרעה במעלה הזרם	תלות בשרשרת האספקה	**תלות בדלק**

ההמשכיות הלוגית ברורה. לפני 2022, אירופה יכלה לרכוש כמויות גדולות של גז רוסי בתנאים תחרותיים כלכלית ולראות את הקשר הזה בעיקר על סמך מחיר ואמינות חוזית; לאחר הפלישה לאוקראינה, היא גילתה שריכוז גיאוגרפי של משאב קריטי יכול להפוך קשר מסחרי לפגיעות פוליטית. אם המעבר הירוק היה נבנה על ידי קבלת תלות דומה במדינה אחת עבור פאנלים סולאריים, סוללות, מגנטים, חומרים מזוקקים או רכיבים אלקטרוניים, **אופי הפגיעות היה משתנה, אך לא מבנה הבעיה**.

לפיכך, איטליה עלולה להפוך לתלויה הרבה פחות בגז רוסי, ובמקביל להגדיל את חשיפתה לשרשראות אספקה טכנולוגיות הממוקמות בעיקר באסיה. הסיכונים אינם זהים, מכיוון שלשיבוש באספקת הגז יש השפעות מיידיות על הייצור התעשייתי, החימום וייצור החשמל, בעוד שמחסור בליתיום, תאים פוטו-וולטאיים או רכיבי סוללות יכול להתבטא לאט יותר באמצעות עיכובים בהשקעות ועלייה בעלויות. עם זאת, מנקודת מבט של ביטחון כלכלי, לשני המצבים אותו מאפיין: **לשחקן חיצוני יש עמדה מרוכזת מספיק כדי להגביל את מספר החלופות הזמינות למערכת האירופית**.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

התגובה האירופית: מהמעבר הירוק ועד לאבטחת שרשרת האספקה

עם מערך של מדיניות REPowerEU דווקא כדי להימנע מתוצאה זו, האיחוד האירופי השלים בהדרגה את ,שהולכת הרבה מעבר להפחתת צריכת הגז. **חוק חומרי הגלם הקריטיים** , שנכנס לתוקף במאי 2024 מזהה חומרי גלם קריטיים ואסטרטגיים הדרושים לא רק למעבר הירוק והדיגיטלי, אלא גם למגזרי הביטחון והחלל, וקובע סדרה של נקודות ייחוס להפחתת פגיעותו של האיחוד עד 2030. התקנה דורשת , שלפחות **10 אחוזים מהדרישה השנתית של אירופה לחומרי גלם אסטרטגיים יופקו באיחוד** שלפחות **40 אחוזים יעובדו בתוך שטח אירופה** , שלפחות **25 אחוזים יגיעו ממחזור** , ומעל הכל, שאף **מדינה שלישית לא תספק יותר מ-65 אחוזים מהדרישה של אירופה לכל חומר אסטרטגי בשלב עיבוד רלוונטי** . [53]

קריטריון אחרון זה משמעותי במיוחד משום שהוא מייצג, בצורה כמעט כמותית, את הלקח שנלמד ממשבר הגז. הבעיה אינה מניעה מאירופה לייבא חומרי גלם, מטרה לא מציאותית עבור יבשת שאין לה את כל המשאבים הדרושים באופן פנימי; אלא, מדובר במניעת תלות יחידה מלחרוג מסף שעלול להפוך למקור פוטנציאלי של כפייה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

חוק חומרי גלם קריטיים: נקודות ייחוס אירופיות לשנת 2030

מדד האיחוד האירופי	מַטָרָה
לפחות 10% מהדרישה השנתית	**שאיבה פנימית**
לפחות 40%	**עיבוד פנימי**
לפחות 25%	**מיחזור פנימי**
לא יותר מ-65%	**תלות מקסימלית במדינה שלישית אחת**

מקור: הנציבות האירופית, מועצת האיחוד האירופי [53].

היגיון התקנה מדגים כיצד השתנה תפיסת הביטחון הכלכלי בהשוואה לשלב הקודם של הגלובליזציה. היא אינה מציעה חזרה לאוטרקיה, וגם אינה דורשת שכל החומרים יופקו באירופה; במקום זאת, היא בונה שילוב של **ייצור מקומי, עיבוד אירופאי, מיחזור וגיוון בינלאומי** , תוך הכרה בכך שחוסן נובע מאפשרויות מרובות, לא מסגירת מערכת.

שבאמצעותו ביקש האיחוד (**Net-Zero Industry Act**) אותה גישה ניכרת בחוק **תעשיית אפס הפחמן** להגדיל את כושר הייצור האירופי בטכנולוגיות הדרושות לפירוק פחמן. היעד האינדיקטיבי הוא שכושר הייצור האירופי של טכנולוגיות אסטרטגיות לאפס פליטות נטו יתקרב או יגיע לפחות ל **-40 אחוז מצרכי ההתקנה השנתיים של האיחוד עד שנת 2030.** הטכנולוגיות הרלוונטיות כוללות אנרגיה פוטו-וולטאית, רוח, סוללות ואחסון, אלקטרוליזרים, משאבות חום, ביו-מתאן, טכנולוגיות רשת ולכידת פחמן [54].

גם כאן, ההיגיון אינו לייצר הכל באופן מקומי, אלא למנוע את השגת המעבר האנרגטי של אירופה כמעט אך ורק באמצעות יבוא של טכנולוגיות המיוצרות במקום אחר. אם אירופה הייתה מממנת את הפחתת הפחמן שלה במאות מיליארדים ובמקביל יוצרת תלות תעשייתית כמעט מוחלטת במדינות זרות, היא הייתה מפחיתה פגיעות אנרגטית במחיר של בניית פגיעות טכנולוגית.

גיוון פירושו הכרת שרשרת הערך כולה

מנקודת מבט זו, עולה קריטריון מחמיר יותר להערכת ביטחון כלכלי. הכרת המדינה ממנה מגיע המוצר הסופי אינה מספיקה. יש צורך לשחזר **את כל שרשרת הערך** , לזהות היכן מופק חומר הגלם, היכן הוא עובר זיקוק, היכן הוא הופך לרכיב ביניים, היכן מורכב המוצר הסופי, ואילו טכנולוגיות ייצור תלויות עצמן בספקים ספורים.

ניתן להרכיב פאנל פוטו-וולטאי באירופה, אך להשתמש בתאים מיובאים.

סוללה עשויה להיות מיוצרת באיטליה, אך היא תלויה בחומר קתודה המעובד באסיה.

טורבינה אולי אירופאית, אבל משתמשת במגנטים קבועים העשויים מאדמות נדירות שעובדו בסין.

ניתן להרכיב מכונית חשמלית במפעל אירופאי תוך שילוב שרשרת אספקה של רכיבים וחומרים החוצה מספר מדינות.

לכן, חוסן תעשייתי אינו נמדד אך ורק לפי המיקום בו מודבקת תווית הייצור הסופית. הוא נמדד לפי יכולת **ההחלפה של צמתים קריטיים בשרשרת האספקה** .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

זה חשוב במיוחד עבור איטליה, משום שמבנה הייצור הלאומי מושרש עמוק בשרשראות האספקה האירופיות והבינלאומיות. מדינה עם בסיס תעשייתי מגוון עלולה לסבול מהשלכות חמורות גם כאשר חומר הגלם או הרכיב החסרים מייצגים חלק קטן יחסית מערך המוצר הסופי. משבר המוליכים למחצה במהלך המגפה כבר הדגים את המנגנון המדויק הזה: היעדר רכיבים בעלות נמוכה הספיק כדי להאט את ייצור הרכב בשווי מיליארדים.

אותו היגיון חל על המעבר האנרגטי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ביטחון אנרגטי וביטחון כלכלי הופכים לאותה מדיניות

.זו הסיבה שאחרי 2022, ההבחנה בין ביטחון אנרגטי לביטחון כלכלי הופכת פחות ברת קיימא בהדרגה מדינה שיש לה מספיק גז כדי לשמור על פעילות התעשיות שלה אך אינה יכולה לרכוש את הרכיבים הדרושים לרשתות חשמל, סוללות או מערכות אלקטרוניות חדשות נותרת פגיעה; באופן דומה, מדינה המסוגלת לייצר פאנלים סולאריים אך תלויה לחלוטין במקור חיצוני יחיד לחומרים או ופלים הדרושים .לייצורם אינה יכולה להיחשב כמדינה עמידה לחלוטין

:לכן, ביטחון האנרגיה החדש חייב לכלול לפחות ארבע רמות שונות

ארבעת הממדים של ביטחון אנרגטי לאחר 2022

שאלה יסודית	גוֹדֶל
?האם יש כמויות מספיקות של גז, נפט, חשמל ודלקים	**אספקת אנרגיה**
?האם ישנן רשתות, מסופים, מתקני אחסון וחיבורים המסוגלים להעביר אותם	**תַשׁתִית**
?מי מייצר סוללות, פאנלים, טורבינות, שנאים ומוליכים למחצה	**טכנולוגיות**
?מאילו מדינות מגיעים נחושת, ליתיום, ניקל, גרפיט ואדמה נדירה	**חומרי גלם**

השינוי התפיסתי הוא עמוק. ניתן למדוד את ביטחון האנרגיה של המאה העשרים בעיקר באמצעות מרבצים, צינורות נפט וגז, ומאגרי דלק אסטרטגיים; ביטחון האנרגיה של המאה העשרים ואחת חייב .לכלול גם מפעלים, מכרות, בתי זיקוק למינרלים, תוכנה, מוליכים למחצה ותשתיות דיגיטליות

.לכן, המעבר אינו מצמצם את הקשר בין אנרגיה לגיאופוליטיקה

.זה הופך את זה למורכב יותר

התלות ברוסיה מצטמצמת באופן דרסטי, אך אירופה מחליטה לסגור אותה סופית: 2024-2026

אותו צורך להימנע מתלות שיורית נותר ניכר גם ביחסים עם רוסיה. לאחר הירידה יוצאת הדופן שנרשמה בין 2022 ל-2023, בשנת **2024 יבוא הגז הרוסי לאירופה חזר חלקית לצמיחה** , כולל באמצעות גז וזרימות שעדיין מותרות דרך צינורות. הנציבות האירופית, שהציגה במאי 2025 מפת (LNG) טבעי נוזלי דרכים חדשה לחיסול מוחלט של האנרגיה הרוסית, הזכירה כי חלקה של רוסיה ביבוא הגז לאירופה הצטמצם מכ **-45 אחוז לפני המלחמה ל-19 אחוז** , אך יחד עם זאת הדגישה את ההתאוששות שנצפתה [55] .בשנת 2024

יש לקרוא את הנתון בעיון. נתח של 19 אחוזים מייצג שינוי דרמטי לעומת המצב בשנת 2021, אך הוא ,עדיין היה גבוה מספיק כדי לאפשר למוסקבה לשמור על תפקיד משמעותי בשוק האנרגיה האירופי וחשוב מכך, לייצר הכנסות כספיות שאינן תואמות את המטרה הפוליטית של צמצום התמיכה הכלכלית .העקיפה ביכולת הלחימה של רוסיה

. לפיכך, הוועדה הגיעה למסקנה כי **צמצום התלות אינו מספיק עוד**

.זה היה צריך להסתיים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ב **-6 במאי 2025** הוצגה מפת דרכים להוצאה הדרגתית של גז, נפט וחומרים גרעיניים רוסיים מהשוק האירופי. עבור גז, קו המדיניות צפה את הפסקת יחסים חוזיים חדשים, יציאה הדרגתית מחוזים קיימים וחיסול מוחלט של יבוא עד סוף 2027, בעוד שהמדינות החברות נדרשו להכין תוכניות גיוון לאומיות.[55]

ב **-17 ביוני 2025,** הנציבות הפכה את מפת הדרכים הזו להצעת חקיקה מפורטת יותר, וקבעה לוח זמנים מובחן לחוזים חדשים, חוזים לטווח קצר והסכמים ארוכי טווח. העיקרון היה כעת מפורש: השוק האירופי לא צריך פשוט להמתין עד שהחוזים הרוסיים יהפכו לפחות משתלמים מבחינה כלכלית, אלא צריך לארגן **בחוק יציאה מבנית מהתלות** .[56]

ועד לאיסור על יבוא מרוסיה REPowerEU-מ

הַחְלָטָה	שָׁלַב
REPowerEU השקת	**מאי 2022**
צמצום דרסטי בזרימה הרוסית	**2022-2023**
חידוש חלקי של יבוא רוסי	**2024**
מפת הדרכים של הוועדה לביטול מוחלט	**במאי, 6 2025**
הצעת חקיקה בנושא הפסקתה הדרגתית	**ביוני, 17 2025**
הסכם פוליטי בין המועצה לפרלמנט	**בדצמבר, 3 2025**
אימוץ סופי של התקנה	**בינואר, 26 2026**
תחילת היישום ההדרגתי של האיסור	**במרץ, 18 2026**
וגז בצנרת (LNG) מועדים מתגלגלים עבור גז טבעי נוזלי	**2026-2027**

מקורות: הנציבות האירופית, מועצת האיחוד האירופי.[55][56][57]

הצעד המכריע הגיע **בינואר 2026** , כאשר מועצת האיחוד האירופי אימצה רשמית את התקנה שהופכת למסגרת משפטית REPowerEU את הפסקת הגז הרוסי למחייבת, והפכה מטרה פוליטית שנולדה עם אירופית. הכללים החדשים קובעים התחלה הדרגתית של האיסור בשנת 2026, עם תקופות מעבר לחוזים קיימים: עבור חוזים לטווח קצר, ייבוא הגז הנוזלי הגז הרוסי חייב להיפסק החל מ **-25 באפריל** וייבוא גז בצנרת החל מ **-17 ביוני 2026** ; עבור חוזים ארוכי טווח, האיסור על גז הנוזלי הגז ייכנס **2026** לתוקף במלואו החל מ **-1 בינואר 2027** , בעוד שעבור גז בצנרת המועד האחרון העיקרי נקבע ל **-30 בספטמבר 2027** , עם דחייה אפשרית ל-1 בנובמבר אם לא יתקיימו התנאים הנוגעים לאחסון.[57]

התפתחות זו משנה גם את האופן שבו יש לפרש את התקופה 2022-2026. גיוון לא היה רק תגובה זמנית למלחמה; הוא הפך בהדרגה **לארגון מחדש קבוע של מערכת האנרגיה האירופית** , אשר תוכנן באמצעות השקעות, רגולציה ואילוצים משפטיים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

עבור איטליה, גיוון הופך למדיניות קבועה

עבור איטליה, משמעות הדבר היא שהשינוי שהחל בשנת 2022 לא יכול להיחשב שלם כאשר חלקה של רוסיה צומצם באופן דרסטי. יש לשמר, לעדכן ולהפוך את הארכיטקטורה האנרגטית החדשה לגמישה מספיק כדי לשרוד משברים עתידיים, כולל כאלה בלתי צפויים.

אך מבלי TransMed, הקשר עם אלג'יריה חייב להישאר יציב מספיק כדי לתמוך בתפקיד המרכזי של ליצור מחדש ריכוז יתר על המידה בספק העיקרי.

במערכת, ובמקרים בהם הדבר כדאי כלכלית, להרחיבו, מבלי TAP יש להמשיך ולשלב את טכנולוגיית להפוך את אזרבייג'ן למקור חדש שאין לו תחליף.

חייב להבטיח גישה למגוון רחב של יצרנים ולא להפוך פשוט לתלות קבועה (LNG) גז טבעי נוזלי במטענים נקודתיים תנודתיים ביותר.

רשתות החשמל חייבות לצמוח לצד אנרגיה מתחדשת, משום שהתקנת קיבולת חדשה מבלי לחזק את מערכת ההולכה יוצרת עומס ולא ביטחון.

יש להגדיל את כמות האחסון כדי לפצות על הסתעויות ולהפחית את הצורך בייצור עתודות של דלקי מאובנים.

יעילות חייבת להפחית באופן מבני את הביקוש, משום **שמטר מעוקב הגז הבטוח ביותר הוא זה שהמערכת כבר לא צריכה לייבא** .

יש להתייחס לכל האלמנטים הללו כחלקים מאותה מערכת ולא כמדיניות עצמאית.

מאבטחת אספקה לאבטחת מערכת

לכן, הצעד הבא הוא לזנוח את ההגדרה הצרה מדי של ביטחון אנרגטי. באופן מסורתי, מערכת נחשבה בטוחה אם היא הצליחה להשיג כמויות מספיקות של אנרגיה במחירים סבירים. לאחר משבר 2022, הגדרה זו נותרה תקפה, אך יש להרחיבה.

בטיחות נוגעת גם **ליכולת לעמוד בפני הפרעה של מקור אנרגיה מבלי לקרוס** .

זה נוגע לזמן הנדרש להחלפת ספק.

זה נוגע לכמות האנרגיה שניתן לאגור.

זה עניין של חוסנן של הרשתות.

זה נוגע לזמינות של רכיבים וחומרים הדרושים לתחזוקתם.

זה נוגע ליכולתה הפיסקלית של המדינה לספוג זעזוע באופן זמני מבלי לערער את יציבות הכספים הציבוריים.

לבסוף, מדובר בתחרותיות תעשייתית, משום שאנרגיה שזמינה פיזית אך יקרה באופן קבוע בהרבה מזו ששולמה על ידי המתחרים, עלולה להפוך לצורה שונה של פגיעות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ביטחון אנרגטי לאחר המלחמה: ממשתנה למערכת

שאלה חדשה	שאלה ישנה
?כמה מקורות וכמה נתיבים יכולים לספק זאת	**?האם יש מספיק גז**
?האם המחיר בר קיימא במהלך הלם	**?האם המחיר תחרותי**
?אחסון וחיבורים ,(LNG) האם יש גם גז טבעי נוזלי	**?האם יש צינורות גז**
?ממי אנחנו מייבאים וכמה מהר נוכל להחליף אותו	**?כמה אנחנו מייבאים**
האם יש לנו את הרשתות, האחסון והרכיבים כדי לשלב אותם?	**כמה אנרגיה מתחדשת אנחנו מתקינים?**
?האם שרשראות אספקה טכנולוגיות עמידות	**?האם דלק זמין**
?האם זה מרוכז גיאוגרפית או שניתן להחליף	**?האם יש כושר ייצור**

את חוק חומרי הגלם הקריטיים, את חוק REPowerEU, התפתחות זו מסבירה מדוע יש לראות את .התעשייה לאפס אנרגיה ואת מדיניות הביטחון הכלכלי החדשה כחלק מאותו טרנספורמציה אירופית המלחמה הדגישה את הסיכון של הגז הרוסי; מדיניות שלאחר מכן מבקשת למנוע מהמעבר הירוק לייצר .מקבילה טכנולוגית לתלות זו

השינוי האמיתי: מאנרגיה כסחורה לאנרגיה ככוח

.השינוי העמוק ביותר שהביאה המלחמה, עם זאת, נוגע לאופן שבו אנרגיה מתפרשת מבחינה פוליטית בעשורים הקודמים, ניתן היה להעריך חוזה אספקה בעיקר על סמך שלושה משתנים: מחיר, כמות ואמינות מסחרית. באופן טבעי, הגיאופוליטיקה של האנרגיה מעולם לא נעלמה, אך בכלכלות אירופאיות .משולבות וליברליות, התפשטה האמונה ששווקים עמוקים ותלויים מספיק יכולים למתן את השפעתה

.הוכיחה שהנחה זו אינה שלמה 2022

. יש להעריך חוזה אנרגיה גם באמצעות **הסיכון הגיאופוליטי הטמון במערכת היחסים עם הספק**

.מחיר שנראה נוח עלול להסתיר עלות אסטרטגית אם החלפת המקור אורכת שנים

תשתית שנראית גדולה מדי יכולה להיות פוליסת ביטוח חשובה אם היא מאפשרת לך להגיב להפסקה .בלתי צפויה

מלאי של גז או חומרים קריטיים אולי נראה לא יעיל בזמנים רגילים, אך הופך חיוני כאשר הסחר .הבינלאומי משתבש

לבסוף, רשת חשמל אינה עוד רק מבנה טכני שנועד להפיץ אנרגיה: היא הופכת לאחת התשתיות עליהן .מבוססת כל היכולת הייצורית, הדיגיטלית והחברתית של המדינה

. לפיכך, אנרגיה חדלה להיות סחורה פשוטה וחוזרת להיות **מרכיב של הכוח הלאומי**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הערך האסטרטגי של תשתיות אינו עולה בקנה אחד עם השימוש הממוצע בהן

שינוי זה ניכר במיוחד במקרה של מסופי גיזוז מחדש. אם מסוף מוערך אך ורק לפי שיעור הניצול השנתי הממוצע שלו, תקופה של זרימות נמוכות יכולה לגרום לו להיראות גדול מדי או לא יעיל מבחינה כלכלית. עם זאת, תשתית אסטרטגית אינה בהכרח חייבת למקסם את ניצולה בכל עת כדי שתהיה בעלת ערך.

ערכו כולל גם את הקיבולת שהוא מעמיד לרשות כאשר מקור אחר נעלם.

זהו ההיגיון של הביטוח.

מדינה לא בונה רשת למניעת שריפות רק בגלל שהיא מתכננת להשתמש בה מדי יום.

הוא בונה אותו משום שהנזק הכרוך בהיעדרו במהלך שריפה יעלה בהרבה על העלות של השארתו ללא שימוש במשך רוב הזמן.

ניתן ליישם את אותו היגיון, עם הבדלים הנדרשים, על מתקני גיזוז מחדש, חיבורים, אחסון וקיבולת עתודה.

במובן זה, **לא ניתן למדוד את יעילות המערכת רק בתנאים רגילים**.

יש למדוד אותו גם מול כמות הנזק שהוא מצליח למנוע במהלך זעזועים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

רשת החשמל הופכת לתשתית ביטחון לאומית

,תפקידה של רשת החשמל הופך חשוב עוד יותר ככל שהחשמול גובר. אם מכוניות, משאבות חום תעשייה, מרכזי נתונים וחלק הולך וגדל מתהליכי הייצור תלויים בחשמל, לחוסן של מערכת החשמל יש .ערך אסטרטגי ישיר

.רשת חשמל לא מספקת יכולה להאט את כניסתן של אנרגיה מתחדשת

.רשת מחוברת בצורה לקויה עלולה להגביר את הפגיעות של אזורים מסוימים

.רשת שאינה מוגנת כראוי עלולה להפוך למטרה להתקפות סייבר או פיזיות

.רשת חשמל שאינה מסוגלת לשלב אחסון וייצור מבוזר עלולה להגביר את הצורך בדלקים מאובנים לגיבוי

,לכן, המעבר האנרגטי מעביר חלק הולך וגדל מבעיית האבטחה מצינורות נפט וגז לכבלים , שנאים . **מערכות דיגיטליות, חיבורים ואחסון**

.עצם התפיסה של תשתית קריטית משתנה

אנרגיה מתחדשת מפחיתה את התלות באנרגיה, אך לא באופן אוטומטי את התלות התעשייתית

אותו הדבר נכון גם לגבי אנרגיית פוטו-וולטאית ואנרגיית רוח. כל קילוואט-שעה המיוצרת על ידי חוות ;סולארית או רוח, בהינתן כל שאר התנאים, מפחית את כמות דלק המאובנים שיש לרכוש ולשרוף .מנקודת מבט אנרגטית, זה מייצג שיפור ברור בבטיחות

.אבל יש לקרוא את התועלת יחד עם המבנה התעשייתי של הטכנולוגיה

פאנל פוטו-וולטאי המותקן באיטליה יכול לייצר אנרגיה מקומית במשך עשרות שנים, אך שרשרת הייצור .דרכה מיוצר הפאנל יכולה להיות תלויה במידה רבה בספקים זרים

.הבחנה זו היא בסיסית

טכנולוגיה מיובאת יכולה להפחית את התלות באנרגיה ולהגביר את התלות התעשייתית .בו זמנית

.שני הדברים אינם סותרים

זו בדיוק הסיבה לכך שהמדיניות האירופית מבקשת כעת לשלב את התקנתן של טכנולוגיות נקיות וחיזוק .[54] כושר הייצור המקומי באמצעות חוק אפס האנרגיה בתעשייה

.לכן, ביטחון אנרגטי עתידי לא יהיה תלוי אך ורק במספר הפאנלים המותקנים

.זה יהיה תלוי גם ביכולת להחליף, לתקן, לייצר או לרכוש אותם ממספר מספיק של ספקים

מתלות ברוסיה לגיאוגרפיה מורכבת הרבה יותר

.איטליה לא הפכה לאוטונומית בתחום האנרגיה

.עם זאת, היא שינתה באופן עמוק את מבנה התלות שלה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

,רוסיה, אשר בשנת 2021 החזיקה בעמדה דומיננטית בגז האיטלקי, הוחלפה בשילוב של אלג'יריה ייצור מקומי, אנרגיה מתחדשת ,(LNG) אזרבייג'ן, קטאר, ארצות הברית, נורבגיה, לוב, גז טבעי נוזלי וביקוש יורד. אף אחד מהגורמים הללו אינו נטול סיכונים לחלוטין, אך שילובם מפחית את הסבירות .שהחלטה חיצונית אחת תספיק כדי לשבש את המערכת כולה

.זה ההבדל בין עצמאות לחוסן

.עצמאות מרמזת על היכולת לתפקד ללא גורמים חיצוניים

עבור איטליה, כלכלה תעשייתית המשולבת בשווקים האירופיים ועניה בחומרי גלם רבים, מטרה כזו .תהיה בלתי מציאותית מבחינה כלכלית

. חוסן, לעומת זאת, מרמז על האפשרות **לאבד רכיב במערכת מבלי לאבד את המערכת עצמה**

.זוהי מטרה שונה והרבה יותר מציאותית

פגיעות לא נעלמת: היא מתפזרת מחדש

לכן, יש לפרש את תוצאות השינוי שלאחר 2022 ללא אופטימיות יתר. איטליה תלויה הרבה פחות ברוסיה, אך נותרה תלויה במידה רבה במדינות זרות עבור אנרגיה, טכנולוגיה וחומרי גלם. נתח הולך .וגדל מהסיכון הועבר לשווקים גלובליים, שרשראות אספקה תעשייתיות ושותפים חדשים

.הגז האלג'יראי מפחית את התלות ברוסיה אך מגביר את משקלה האסטרטגי של אלג'יר

.מוסיף נתיב קריטי, אך הוא הופך את היציבות בקווקז ובטורקיה לחשובה יותר TAP

פותח גישה לארצות הברית, קטאר והשוק העולמי, אך חושף אותו יותר למחירים (LNG) גז טבעי נוזלי .עולמיים ולתחרות אסייתית

אנרגיה מתחדשת מפחיתה את הצורך בדלקים מיובאים, אך דורשת חומרי גלם וטכנולוגיות שניתן לרכז .באסיה

.סוללות מציעות טווח פעולה גדול יותר מסוללות נפט, אך הן מסתמכות על ליתיום, גרפיט וניקל

רשת החשמל מפחיתה את התלות בדלקים אך מגבירה את חשיבותם של נחושת, שנאים ורכיבים .אלקטרוניים

. אז הפגיעות **לא נעלמת**

.הוא מופץ מחדש על פני יותר מדינות, יותר טכנולוגיות ויותר תשתיות

כיצד הפגיעות האיטלקית משתנה

אחרי 2022	לפני 2022
תיק אנרגיה מגוון יותר	**תלות גדולה בגז רוסי**
ושווקים (LNG) סיכון המפוזר על פני צינורות, גז טבעי נוזלי גלובליים	**הסיכון מרוכז במספר קטן של צינורות גז**
אבטחה התמקדה גם ברשתות, אחסון וטכנולוגיות	**בטיחות ממוקדת דלק**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תלות גוברת בחומרי גלם קריטיים	**תלות באנרגיה של דלקים מאובנים בעיקר**
גיאוגרפיה המשתרעת על פני הים התיכון, הים הכספי, המפרץ וארצות הברית	**יחסי האנרגיה, ובמיוחד בין האירו לרוסיה**
סיכון פיזי + סיכון מחיר + סיכון טכנולוגי	**סיכון של שיבוש פיזי**
אנרגיה + תעשייה + סחר + מדיניות חוץ	**מדיניות אנרגיה**

זה הופך את המערכת למורכבת יותר, אך לאו דווקא שברירית יותר. פגיעות מבוזרת יכולה להיות ניתנת לניהול בקלות רבה יותר מפגיעות מרוכזת אם הרכיבים השונים אינם חשופים לאותם זעזועים.

זוהי בדיוק הפונקציה של גיוון.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הים התיכון חוזר למרכז משום שהוא מחבר אנרגיה, תעשייה וכוח

חלוקת התלות מחדש מסבירה בסופו של דבר מדוע הים התיכון חזר למקום מרכזי במדיניות החוץ האיטלקית. חצי האי שוכן פיזית בין אירופה היבשתית לבין כמה מנתיבי האנרגיה החלופיים העיקריים הימיים, וייתכן גם מסדרונות LNG-של אירופה: צפון אפריקה, המסדרון הדרומי מהים הכספי, נתיבי ה המימן והחשמל המתחדש העתידיים.

גיאוגרפיה זו מייצרת הזדמנויות אך גם אחריות אסטרטגית.

אלג'יריה הופכת לשותפה עיקרית בתחום האנרגיה.

לוב נותרה מקור פוטנציאלי שחשיבותו תלויה ביציבות פוליטית.

תוניסיה היא מדינת מעבר לגז אלג'יראי.

הים האדריאטי הופך לטרמינל של הנתיב האזרבייג'ני.

מחברים את איטליה לארצות הברית, קטאר והשוק העולמי (LNG) נמלי וטרמינלים של גז טבעי נוזלי.

לכן, הים התיכון אינו עוד רק גבול דרומי של אירופה.

זה הופך **למרחב המחבר את ביטחון האנרגיה האירופי, צפון אפריקה, המזרח התיכון והסחר העולמי** .

עבור איטליה, הדבר מביא לשינוי עמוק בתפקוד מיקומה הגיאוגרפי. במשך עשרות שנים, תלות באנרגיה פורשה בעיקר כחולשה הנובעת מחוסר עתודות מקומיות גדולות. עם זאת, גיאוגרפיה עצמה יכולה להפוך ליתרון אם המדינה תצליח להפוך את עצמה לנקודת גישה מגוונת לשוק האירופי.

לכן, הים התיכון רוכש ערך לא משום שהוא מכיל באופן אוטומטי את כל המשאבים שאיטליה זקוקה להם, אלא משום שהוא מאפשר חיבור של **ספקים, נתיבים ותשתיות שונות** .

מאנרגיה כסחורה לאנרגיה כחופש בחירה

זוהי כנראה התוצאה הקונספטואלית המתמשכת ביותר של המשבר שהחל בשנת 2022. ערך האנרגיה לא ניתן עוד להעריך אך ורק באמצעות מחיר היחידה ששולם בתנאים רגילים, משום שהוא חייב לכלול גם את כמות החופש האסטרטגי שמבנה אספקה נתון משאיר למדינה.

לחוזה מעט יקר יותר עשוי להיות ערך אם הוא מפחית ריכוז מסוכן.

צינור שאינו מנוצל מספיק יכול להיות בעל ערך אם הוא מספק נתיב חלופי.

מסוף גיזוז מחדש יכול להיות בעל ערך אם הוא מספק גישה מהירה לספקים גלובליים.

רשת חזקה יותר יכולה להיות בעלת ערך גם כאשר חלק מהקיבולת שלה נותרת ללא שימוש בתנאים רגילים.

שרשרת אספקה תעשייתית אירופאית עשויה להיות יקרה יותר מייבואה, אך יכולה להיות לה ערך ביטוחי כאשר מדובר בטכנולוגיה שלא ניתן להחליף אותה במהירות.

אין פירוש הדבר שכל הייצור צריך להיות מועבר לאירופה או שכל צורה של תלות מסוכנת. מדיניות כזו תהיה בלתי יעילה כלכלית, ועבור מגזרים רבים, בלתי אפשרית באופן מהותי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

. במקום זאת, פירוש הדבר הוא הבחנה בין **תלות הדדית לפגיעות**

.תלות הדדית היא מאפיין נורמלי של כלכלה פתוחה

פגיעות מתעוררת כאשר מערכת יחסים מרוכזת מספיק, קשה מספיק להחלפה, וחשובה מספיק כדי .לאפשר לצד חיצוני להשפיע על החלטות פנימיות

.לכן, ביטחון כלכלי טמון במניעת חריגה מסף זה של תלות הדדית

המדד החדש של כוח אנרגיה

מעתה ואילך, לא ניתן עוד למדוד את עוצמת האנרגיה של מדינה אך ורק על פי כמות הנפט, הגז או הפחם שהיא מחזיקה מתחת לאדמה. יש למדוד אותה גם באמצעות תשתיות, יכולות טכנולוגיות, רשתות, גישה .לשוק, אחסון, גיוון שרשרת האספקה, יכולת פיסקאלית ויכולת להחליף במהירות מקור

מדינה ללא פיקדונות גדולים יכולה להיות בטוחה יחסית אם יש לה מסלולים רבים, תשתיות מיותרות .ושווקים עמוקים

.מדינה עשירה במשאבים יכולה להיות פגיעה אם היא תלויה בשוק יצוא יחיד

מערכת מקושרת היטב יכולה להיות בטוחה יותר ממערכת עצמאית באופן רשמי אך מפגרת מבחינה .טכנולוגית

.גיאוגרפיה נותרה בסיסית, אך היא אינה פועלת לבדה

.**השילוב של גיאוגרפיה, טכנולוגיה ומוסדות** הוא שקובע את היכולת האסטרטגית האמיתית

האדריכלות האיטלקית החדשה: מורכבת יותר, אך גם קשה יותר לסחיטה

איטליה היוצאת ממשבר האנרגיה אינה עצמאית, אך היא שונה מבחינה מבנית מזו שנכנסה אליה בשנת 2022.

.יש לה ציר צפון אפריקאי שבמרכזו אלג'יריה

.TAP יש לו מסדרון כספי דרך

.יש לה קיבולת גיזוז מחדש גדולה בהרבה מאשר בעבר

.מארה"ב, קטאר ויצרנים אחרים (LNG) היא יכולה גישה לגז טבעי נוזלי

.היא שומרת על נתיב לובי, אם כי נתיב שברירי

.יש לו קיבולת אחסון גדולה

.זה מגדיל את חלקן של אנרגיה מתחדשת ומחזק בהדרגה את רשת החשמל

תצורה זו מורכבת יותר לניהול, אך היא מקשה על שחקן יחיד להפעיל את אותה מידת לחץ על המערכת .האיטלקית שתלות מרוכזת אפשרה ערב המלחמה

.זהו הקריטריון הבסיסי

.אל תבטלו כל התמכרות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.למנוע מהתמכרות להפוך להתמכרות מסכנת חיים

גיאוגרפיה וכוח שוב חופפים

משבר האנרגיה שהחל בשנת 2022 החזיר, אם כן, למרכז הפוליטיקה האיטלקית אמת שהשלב האופטימי ביותר של הגלובליזציה עזר להפוך לפחות גלויה: אנרגיה אינה רק סחורה, ותשתית אינה רק כלים טכניים.

.צינור גז מייצר מערכת יחסים פוליטית

.מרחיב את מספר האלטרנטיבות הדיפלומטיות (LNG) מסוף גז טבעי נוזלי

.רשת חשמל קובעת את האפשרות לשלב מקורות חשמל חדשים

.סוללה מכילה גיאוגרפיה של מכרות, בתי זיקוק ותעשיות

.פאנל פוטו-וולטאי משלב שרשרת ערך גלובלית

.מניה צוברת ערך דווקא כאשר השוק אינו מתפקד כרגיל

.לכן, כל תשתית משנה, לפחות במעט, את מספר האפשרויות העומדות לרשות המדינה

.זה מה שהופך אנרגיה לעוצמה

המלחמה לא הפכה את איטליה לעצמאית מבחינה אנרגטית ולא ביטלה את פגיעותה. עם זאת, היא אילצה את המדינה לעבור ממבנה מרוכז יחסית למבנה מורכב יותר, שבו הביטחון תלוי בשילוב של **,ארצות הברית, קטאר, הים התיכון, רשתות, אחסון ,(LNG) אלג'יריה, אזרבייג'ן, גז טבעי נוזלי** . **אנרגיה מתחדשת, יעילות ומדיניות תעשייתית אירופאית חדשה**

.המערכת נותרת חשופה לסיכונים

.אבל הסיכונים מפוזרים

.ודווקא חלוקה זו היא שמאפשרת לתלות כלכלית לא להפוך אוטומטית לתלות פוליטית

.לכן, בסדר האנרגיה האירופי החדש, הים התיכון מקבל שוב משמעות שחורגת מקרבה גיאוגרפית גרידא

. זה הופך לאחד המקומות שבהם **גיאוגרפיה, תשתיות, תעשייה וכוח מתאחדים שוב**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 20

[1] ARERA — התפתחות יבוא הגז האיטלקי מרוסיה: מ-29.2 מיליארד מ"ק בשנת 2021 ל-2.9 מיליארד בשנת 2023, כאשר חלקה של רוסיה ירד ל-4.7 אחוז מהביקוש.
נתוני שירות ציבורי ויבוא גז — ARERA

[2] הנציבות האירופית - REPowerEU: הפחתת חלקה של רוסיה ביבוא הגז האירופי מ-45 ל-15 אחוזים בין 2021 ל-2023.
REPowerEU הנציבות האירופית - שנתיים של

[3] ENI - הסכמים משנת 2022 לגיוון עד 20 מיליארד מ"ק של גז רוסי דרך אלג'יריה, מצרים, קונגו קטאר וספקים אחרים.
תוצאות הרבעון השני וחצי השנה לשנת 2022 - ENI.

[4] ARERA - דוח שנתי 2025, נתוני 2024: אלג'יריה 23.3 מיליארד מ"ק, אזרבייג'ן 10.3, רוסיה 5.7, מיליארד מ"ק (LNG) 14.7 קטאר 6.9, ארצות הברית 5.2 וסך הכל גז טבעי נוזלי.
סיכום הדו"ח השנתי 2025 - ARERA

[5] ARERA - דוח שנתי שפורסם בשנת 2026 על נתוני 2025: עלייה של 44 אחוזים בגז טבעי נוזלי (LNG) וחלקו קרוב לשליש מסך היבוא.
נתוני 2025 לחשמל וגז - ARERA.

[6] קיבולת של יחידות ה-FSRU סנאם - הקמה של פיומבינו ורוונה, 5 מיליארד מ"ק לשנה כל אחת; סינגפור בשנת 2025 מסחרית של BW.
ברוונה FSRU סינגפור BW סנאם - הקמה של.

[7] ARERA - 2024 ייצור לאומי ותלות איטלקית ביבוא בשנת.
שוק הגז האיטלקי בשנת 2024 - ARERA

[8] PNIEC 2024 - משרד הסביבה וביטחון האנרגיה, אסטרטגיה להחלפת גז רוסי דרך אלג'יריה TAP, LNG, ייצור מקומי, אנרגיה מתחדשת ויעילות.
תוכנית לאומית משולבת לאנרגיה ואקלים 2024 - MASE

[9] טרנה - בשנת 2025, כ-41 אחוז מצרכי החשמל של איטליה כוסו על ידי מקורות מתחדשים.
טרנה - דוח כספי שנתי 2025

[10–12] הנציבות האירופית - מפת דרכים 2025–2026 להשלמת ביטול התלות האירופית בגז, נפט וחומרים גרעיניים רוסיים.
הנציבות האירופית - מפת דרכים לסיום התלות באנרגיה רוסית.
הנציבות האירופית - הצעה להפסקת ייצור הגז והנפט הרוסיים.
REPowerEU - הנציבות האירופית

[13] ועל ההסכם עם תוניסיה להובלת גז אלג'יראי; נתונים TTPC–TransMed תיעוד על מערכת Eni, הנוגעים למסלול הטרנס-תוניסאי, תחנות המדחסים, קיבולת של כ-34 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה והחיבור דרך מצר סיציליה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[14] Eni, *Eni ו-Sonatrach מסכימות להגדיל את אספקת הגז מאלג'יריה דרך TransMed* , 11 באפריל 2022. נעשה שימוש בהסכם הנוגע לעלייה הדרגתית בזרימות ולאפשרות להנגיש נפחים מצטברים של עד 9 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה בשנים 2023-2024.

[15] משרד החוץ ושיתוף הפעולה הבינלאומי, *דיאלוג אסטרטגי איטליה-אלג'יריה* , 29 במרץ 2022. שימש להסמכת אלג'יריה כשותפה אסטרטגית, לקשר בין שיתוף פעולה אנרגטי, ביטחון הים התיכון, לוב, הסאהל והמלחמה באוקראינה.

[16] משרד החוץ ושיתוף הפעולה הבינלאומי, תיעוד הנוגע לפסגה הבין-ממשלתית בין איטליה לאלג'יריה מיולי 2022 ולשיתוף הפעולה הכלכלי הדו-צדדי. שימש לשיקום הרחבת השותפות מעבר למגזר האנרגיה בלבד.

[17] ARERA, *דוח שנתי 2023* , נתונים ממשרד הסביבה וביטחון האנרגיה על יבוא גז לפי מקור ב-2021 וב-2022. משמש עבור כמויות מרוסיה, אלג'יריה, אזרבייג'ן, קטאר, נורבגיה, לוב, ארצות הברית וספקים אחרים ועבור המניות הקשורות.

[18] ARERA, *מספרי שירותים ציבוריים* , יולי 2023. שימש להפחתת חלקה של רוסיה מ-40 לפחות מ-20 בשנת (LNG) אחוזים, עליית הפזו האלג'יראי, צמיחתה של אזרבייג'ן והרחבת יבוא גז טבעי נוזלי 2022.

[19] ARERA, *מספרי שירותים ציבוריים* , נתוני 2023. נעשה שימוש עבור נפחים של 25.5 מיליארד מטרים מעוקבים מאלג'יריה, 10 מיליארד מאזרבייג'ן, 6.8 מקטאר, 5.3 מארצות הברית ולהפחתת היבוא הרוסי ל-2.9 מיליארד מטרים מעוקבים.

[20] ARERA, נתונים על שוק הגז האיטלקי בשנת 2024 ודוח שנתי 2026, עם נתונים ממשרד הסביבה וביטחון האנרגיה. נעשה שימוש עבור 23.3 מיליארד מטרים מעוקבים מאלג'יריה, 10.3 מיליארד (LNG) מאזרבייג'ן, הדינמיקה של גז טבעי נוזלי ותלותה של איטליה במדינות זרות שווה ל-95.2 אחוזים.

[21] משרד החוץ ושיתוף הפעולה הבינלאומי, תיעוד על המשלחת לאלג'יריה במרץ 2025. שימש לשמירה על חלקה של אלג'יריה, העומד על כ-39 אחוזים מהיבוא האיטלקי ולהרחבת השותפות לאנרגיות מתחדשות, תשתיות ומסדרון דרום H2.

[22] Trans Adriatic Pipeline AG, *פגישת – TAP אודות* ; הנציבות האירופית, *מסדרון הגז הדרומי* . משמש למבנה *השרים השביעית של המועצה המייעצת למסדרון הגז הדרומי* , 11 בפברואר 2021 מסדרון הגז הדרומי, האורך הכולל של כ-3,500 ק"מ, המדינות שחוצות, מקטעי התשתית העיקריים וגודל ההשקעה.

[23] Trans Adriatic Pipeline AG, *TAP* ו-*TAP -מתחילה פעילות מסחרית* , 15 בנובמבר 2020, תאריך כניסה לפעילות מסחרית TAP, משמש לאורך של *מתחילה הובלת גז ראשון* , 31 בדצמבר 2020 תחילת זרימות לאיטליה, קיבולת התחלתית של 10 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה ואפשרות להרחבה עד לפחות 20 מיליארד.

[24] משרד החוץ והשיתוף פעולה הבינלאומי, *איטליה: מרכז אנרגיה בים התיכון - בונינו בבאקו יחתום על פרויקט צינור הגז אזרבייג'ן-אירופה* , 17 בדצמבר 2013. שימש לתיעוד הערך האסטרטגי שייחסה איטליה ל-TAP לקשר בין גיוון המסלולים לביטחון אנרגטי ובנייתו והקשר בין עוד לפני.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[25] משרד החוץ והשיתוף פעולה הבינלאומי, *אזרבייג'ן: השקת שותפות אסטרטגית עם איטליה* , 22 ביולי 2014. שימש ללידתה של השותפות האסטרטגית בין איטליה לאזרבייג'ן ולחשיבות המיוחסת לנתיב האנרגיה הטרנס-קווקזי והטרנס-אנטולי.

[26] חברת Trans Adriatic Pipeline AG, *TAP, העבירה את 10 מיליארד מ"ק הגז הטבעי הראשונים* הגז משמש להובלת 10 מיליארד מטרים מעוקבים ראשונים לאירופה, מתוכם כ-8.5 מיליארד מיועדים לאיטליה, ולקיבולת הטכנית המלאה הראשונית של הצינור. *לאירופה* , 17 במרץ 2022.

[27] משרד החוץ ושיתוף הפעולה הבינלאומי, שיחה בין תת-השר מנליו די סטפנו לשר האנרגיה של אזרבייג'ן פרוויז שהבזוב, 1 בפברואר 2022. שימש לכ-8 מיליארד מטרים מעוקבים שהועברו מדי שנה לאיטליה באותה תקופה, שיעור הניצול של כ-80 אחוזים והדיון על הכפלה אסטרטגית אפשרית של הקיבולת.

[28] משרד החוץ ושיתוף הפעולה הבינלאומי, *שליחות השר די מאיו לאזרבייג'ן וארמניה* , 1 באפריל 2022. כתשתית TAP שימש לדיפלומטיה אנרגטית בעקבות הפלישה הרוסית ולהגדרת תחנת הכוח אסטרטגית שאינה תלויה בזרימת הגז הרוסית.

[29] נתונים על יבוא גז איטלקי לפי מקור פיזי בשנים 2023 ו-2024, המבוססים על משרד ARERA, הסביבה וביטחון האנרגיה. משמשים עבור כ-10 מיליארד מטרים מעוקבים שהגיעו מאזרבייג'ן בשנת 2023 וכן להשוואה עם אספקה רוסית שיורית בשנת 2024, ו-10.3 מיליארד.

[30] משרד החוץ ושיתוף הפעולה הבינלאומי, משלחת סגן השר צ'יריאלי והשר קרוסטו לאזרבייג'ן, 27 ביוני 2024. שימש לנתונים הנוגעים למשקלה של אזרבייג'ן באספקת הגז והנפט האיטלקית ולהגדרת שיתוף הפעולה האנרגטי כשותפות אסטרטגית.

[31] Trans Adriatic Pipeline AG, בדיקת שוק TAP משמש ותיעוד אפשרויות הרחבת קיבולת. לתצורות הרחבה של עד כ-14.4, 17.1 ו-20 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה ולהפעלה של תהליך הקצאת קיבולת מצטבר.

[32] חברת Trans Adriatic Pipeline AG, *TAP, מפעילה את הרמה הראשונה של הרחבת קיבולת* , 30 משמשת להקצאה של 1.2 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה של קיבולת מצטברת לטווח בינואר 2023. ארוך וליעד הרחבה פוטנציאלי של עד לפחות 20 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה.

[33] Trans Adriatic Pipeline AG, תיעוד 2025-2026 על כניסת השירות של ההרחבה הראשונה. שימש להשלמה הטכנית של העבודות ולהפעלת קיבולת נוספת של 1.2 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה, החל משנת 2026.

[34] משמש למטרת המדיניות של האיחוד האירופי-אזרבייג'ן . *REPowerEU* , הנציבות האירופית להגדלת קיבולת המסדרון הדרומי ולהבאת אספקה לאיחוד ל-20 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה לפחות עד 2027.

[35] משרד החוץ ושיתוף הפעולה הבינלאומי, תיעוד על היחסים הכלכליים והאסטרטגיים בין איטליה לאזרבייג'ן ועל המסדרון האמצעי. שימש להתפתחות השותפות מעבר למימד האנרגיה בלבד, לעבר תשתית וקישוריות אירואסיה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[36] ARERA, *סיכום הדוח השנתי לשנת 2025* ונתונים ממשרד הסביבה וביטחון האנרגיה בנוגע ליבוא גז איטלקי לפי מקור פיזי בשנים 2023 ו-2024. משמש לנתונים הנוגעים לקטאר, ארצות הברית, לוב שיובאו בשנת 2024 (LNG) אלג'יריה, אזרבייג'ן ול-14.7 מיליארד מטרים מעוקבים של גז טבעי נוזלי.

[37] מהאזור האדריאטי (LNG) סנאם, תיעוד על מסופי גיזוז מחדש איטלקיים ורכישת גז טבעי נוזלי נעשה בו שימוש עבור הקיבולת הכוללת של איטליה של כ-28 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה לאחר כניסתה לפעילות של רוונה ועבור הקיבולת של יחידות ה-FSRU של פיומבינו ורוונה.

[38] ביוני 2025. משמש למטען 12 , *Ravenna FSRU*-סנאם, *מטען מסחרי ראשון מתחיל לפרוק ב*-סינגפור ולהרכב הגיאוגרפי של מטעני ה BW הראשון מטרמינל פלאקמינס האמריקאי, לקיבולת של LNG שהתקבלו מאיטליה ב-2024 וב-2025.

[39] הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה, *מה מניע את התנודתיות של מחירי הגז הטבעי באירופה ומחוצה לה?*, 2025, ובסיס סטטיסטי קשור משמש לבדיקת האינטגרציה הגוברת בין שוקי הגז האירופיים. שעלתה מעל 90 אחוז מאז 2019 ול-95 אחוז בשנת 2024, JKM-ל TTF והאסייתיים והקורלציה בין.

[40] הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה, *לקחים משוק הגז ממשבר האנרגיה של 2022-2023* . משמש אירופאי שנרכש באמצעות חוזים נקודתיים (LNG) להערכה של המשקל המוגבר של יבוא גז טבעי נוזלי או חוזים לטווח קצר, וכתוצאה מכך העברת חלק מהסיכון מהנפחים למחירים.

[41] לצמיחה בקיבולת יצוא הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה, *דוח שוק הגז, רבעון שלישי 2024*. משמש ודינמיקת האספקה, Plaquemines של ארה"ב, להקמת חברת הגז הנוזלי הגז (LNG) הגז הנוזלי העולמית בשנת 2024.

[42] בנושא ביטחון גז. משמש עבור הסיכון הנובע מתחרות REPowerEU, תיעוד של הנציבות האירופית בין אירופה לאסיה על מטעני גז טבעי נוזלי גמישים והאפשרות של הסטות ספינות לשווקים יקרים יותר.

[43] עבור משקלה של אסיה הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה, *דוח שוק הגז, רבעון שלישי 2024*. משמש בצמיחת הביקוש העולמי לגז במהלך המחצית הראשונה של 2024 וצמיחה מעל 10 אחוזים בסין ובהודו.

[44] הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה, *דוח שוק הגז לרבעון השני והשלישי של 2025*. נעשה שימוש לאירופה בשנת 2025, לתחרות עם יבואנים אסייתים (LNG) בהתייחס לעלייה החדה ביבוא גז טבעי נוזלי ולתפקידם הגובר של מטענים גמישים באיזון עולמי.

[45] סנאם, תיעוד על קיבולת גיזוז מחדש ארצית לאחר כניסתה לשירות של תחנות כוח גז עתודות של רוונה. משמש להערכה של כ-28 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה ולהשוואה לדרישת הגז (FSRU) האיטלקית.

[46] תיעוד על גרינסטרים ותשתית הובלת גז. משמש לאורך של כ-520 קילומטרים של חיבור Eni, מליטה-גלה ולקיבולת נומינלית היסטורית בסדר גודל של 8 מיליארד מטרים מעוקבים בשנה.

[47] אני, *הפעילות שלנו בלוב* . משמש למבנה הייצור, שדות וופא ובהר אסלאם, תפקידה של גרינסטרים והפרויקטים שמטרתם לשמר ולהרחיב את הייצור והיצוא.

[48] תיעוד הנוגע לשיקום נהר גרינסטרים במהלך המשבר הלובי בשנת 2011. שימש להכרה Eni, בערך האסטרטגי של התשתית לביטחון האנרגיה האיטלקי ולהראות את הפגיעות ההיסטורית של היצוא הלובי למשברים פוליטיים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[49] הבנק העולמי, *התחזית הכלכלית של לוב: דרכים לצמיחה בת קיימא ופריון מוגבר* , דצמבר 2024. נעשה שימוש עבור השפעת המשבר המוסדי של 2024 על ייצור פחמימנים ותלות הביצועים הכלכליים של לוב ביציבות פוליטית.

[50] קרן המטבע הבינלאומית, *לוב: הצהרת סיכום של הצוות של משימת סעיף IV* , אפריל *2025* משמש לתיאור הקשר בין סכסוך הבנק המרכזי, שיבוש ייצור הפחמימנים והביצועים הכלכליים של לוב בשנת 2025.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[51] הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה, *תחזית מינרלים קריטיים גלובלית לשנת 2024* , מאי 2024. משמש להערכה של הריכוז הצפוי של שרשראות זיקוק מינרלים קריטיים, חלק הצמיחה באספקת המזקקה מיצרנים גדולים, ומשקל סין בגרפיט בדרגת סוללות ובמינרלים נדירים מזוקקים.

[52] הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה, *תחזית מינרלים קריטיים גלובלית לשנת 2025*. משמש לעלייה בנתח הממוצע של שלוש המדינות המובילות בזיקוק מינרלים לאנרגיה מ-82 אחוזים בשנת 2020 ל-86 אחוזים בשנת 2024 ולריכוז צמיחת אספקת הזקקה.

[53] הנציבות האירופית ומועצת האיחוד האירופי, *חוק חומרי גלם קריטיים אירופיים* . משמש עבור נקודות המידה האירופיות עד 2030: לפחות 10 אחוז מיצוי מקומי, 40 אחוז עיבוד, 25 אחוז מיחזור ולא יותר מ-65 אחוז תלות במדינה שלישית אחת עבור כל חומר אסטרטגי בשלב רלוונטי של השרשרת.

[54] משמש . הנציבות האירופית, *חוק אפס נטו בתעשייה* ותוכנית *התעשייה של העסקה הירוקה* למטרה של כושר ייצור אירופאי בטכנולוגיות אפס נטו אסטרטגיות השווה או קרוב ללפחות 40 אחוז מצרכי ההתקנה השנתיים של האיחוד עד שנת 2030 ולקשר בין מדיניות אקלים, חוסן תעשייתי ואבטחת שרשרת האספקה.

[55] הנציבות האירופית, *מפת דרכים לסיום מלא של התלות של האיחוד האירופי באנרגיה רוסית* , 6 שימשה להפחתת חלקה של רוסיה ביבוא הגז האירופי מ-45% ל-19%, להתאוששות .במאי 2025 היבוא בשנת 2024 ולמפת הדרכים לחיסול מוחלט של גז, נפט וחומרים גרעיניים רוסיים.

[56] שימש .הנציבות האירופית, *הנציבות מציעה תוכנית להפסקת יבוא גז ונפט מרוסיה* , 17 ביוני 2025 להצעת החקיקה להפסקת יבוא גז רוסי שיורי ולמועדים שנקבעו במקור לחוזים חדשים וקיימים.

[57] מועצת האיחוד האירופי, *יבוא גז רוסי: המועצה נותנת אור ירוק סופי לאיסור מדורג* , 26 בינואר מועצת האיחוד האירופי, ציר זמן לביטול יבוא אנרגיה מרוסיה. שימש לאימוץ סופי של התקנה ;2026 וגז בצנרת עד 2027 (LNG) בשנת 2026, כניסה לתוקף ומועדים מתקדמים עבור גז טבעי נוזלי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 21

הביטחון האירופי החדש - נאט"ו, אוקראינה ותעשיית הביטחון

אם משבר האנרגיה של 2022 אילץ את איטליה לגלות מחדש שניתן להפוך חומר גלם לכלי כוח, המלחמה באוקראינה הביאה לשינוי עמוק אף יותר בתפיסת הביטחון של אירופה, והרסה את הרעיון, שהפך לדומיננטי יותר ויותר מאז סוף המלחמה הקרה, לפיו סכסוך קונבנציונלי בעצימות גבוהה ביבשת הוא כעת אפשרות רחוקה מספיק כדי לאפשר למדינות מערב אירופה לשמור על כוחות מזוינים קטנים יחסית, מלאי מוגבל ותעשיות ביטחוניות המיועדות בעיקר למשימות חיצוניות, תוכניות רב שנתיות וביקוש צבאי נמוך בהרבה מזה של תחרות דו-קוטבית. מאז פברואר 2022, האתגר לא היה רק להגדיל את תקציב הביטחון: אלא לבנות מחדש יכולת צבאית אמינה בהקשר שבו תחמושת, הגנה אווירית, רחפנים, ארטילריה, טילים, לוגיסטיקה, חלל, סייבר ומוכנות כוחות הפכו שוב למרכיבים יומיומיים של הביטחון האירופי.

איטליה נכנסת לשלב חדש זה עם מאפיינים ייחודיים. היא חברה מייסדת של נאט"ו, מחזיקה באחת התעשיות המובילות באירופה בתחום התעופה והחלל והצי, כוחות מזוינים בעלי ניסיון מבצעי בינלאומי, ותופסת מיקום גיאוגרפי ההופך אותה לחשופה בו זמנית לאגף המזרחי של הברית ולאגן הים התיכון הרחב יותר. אך היא מגיעה למלחמה לאחר עשרות שנים שבהן ההוצאות הצבאיות נותרו יחסית מוגבלות וחלק משמעותי ממשאבי הביטחון נספגו על ידי כוח אדם ותוכניות השקעה גדולות, מה שהותיר בעיות מתמשכות בצד המבצעי - כלומר, אימון, תחזוקה, זמינות מבצעית ותפקוד יומיומי של הצבא.

ההבחנה הזו בין **רכישת מיומנות** לבין **היכולת להשתמש בה באופן רציף** היא בסיסית.

- כוח מזוין אינו סך כל המערכות שברשותו.
- מטוס קרב קיים במלאי שלך לא בהכרח שווה ערך למטוס זמין באופן מיידי למשימה.
- ספינה יכולה להיות מודרנית אך דורשת תחזוקה.
- למערכת טילים עשוי להיות ערך טכנולוגי גבוה, אך הדבר תלוי במספר התחמושת הזמינה.
- חטיבה עשויה להתקיים באופן רשמי אך תדרוש הכשרה, כוח אדם, לוגיסטיקה ואספקה.

זו הסיבה שלא ניתן למדוד את שיקום ההגנה של איטליה אך ורק באמצעות תקציבי השקעות.

מוויילס יגיעו ליעד החדש של האג 2%

במשך למעלה מעשור, מדריך המדיניות העיקרי של נאט"ו בנוגע להוצאות היה **התחייבות ההשקעה הביטחונית** שאומצה בפסגת ויילס בשנת 2014, שבאמצעותה התחייבו בעלות הברית להתקדם לעבר הוצאות השוות ל-2% מהתמ"ג ולהקצות לפחות 20% מהוצאות הביטחון לציוד עיקרי ולמחקר קשור.

איטליה נותרה מתחת לסף זה במשך שנים.

סדרת נאט"ו מציגה הוצאות של **1.13 אחוז מהתמ"ג בשנת 2014** , כ-1.17 בשנת 2019, 1.58 בשנת 2020, 1.52 מעריך נאט"ו; 2024 בשנת 1.50-וכ 2023 בשנת 1.47, 2022 בשנת 1.50, 2021 בשנת קפיצה ל **-2.01 אחוז מהתמ"ג בשנת 2025** , כאשר ההוצאות הנומינליות לפי הגדרתה שלה עומדות על כ **-45.3 מיליארד יורו** [1] .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

יש לפרש את הקפיצה בזהירות רבה, שכן נאט"ו עצמו מזהיר כי הגדרתו להוצאות ביטחון עשויה להניב ערכים שונים באופן משמעותי מאלה המדווחים בתקציבים הלאומיים. המתודולוגיה של נאט"ו כוללת קטגוריות שאינן תואמות באופן מושלם את הערכות התקציב של משרד הביטחון ומשתמשת בקריטריונים סטנדרטיים כדי להשוות מדינות בעלות מבני תקציב שונים; הברית עצמה מציינת כי פנסיות צבאיות, ציוד ורכיבים אחרים נלקחים בחשבון בהתאם להגדרה המוסכמת וכי הנתונים עשויים להיות שונים באופן משמעותי מאלה שפורסמו על ידי הרשויות הלאומיות. [2]

זו בדיוק הסיבה שאי אפשר לקחת את **31.3 מיליארד** התקציב הרגיל של משרד הביטחון לשנת 2025 ולהשוות אותו ישירות **לתקציב נאט"ו העומד על כ-45.3 מיליארד** , ולהסיק שאחד משני הנתונים שגוי.

הם מודדים היקפים שונים.

מסמך התכנון הרב-שנתי 2025–2027 מציין **תקציב רגיל של משרד הביטחון השווה ל-31.298 מיליארד בשנת 2025** , בעוד שהתקציב המשולב - הכולל גם משאבים ממשרדים אחרים וקרנות קשורות - מגיע לכ **-35.492 מיליארד** . "תפקוד ההגנה" לבדו, בניגוד לתפקודי הביטחון הטריטוריאליים המבוצעים על ידי הקארביניירי ומרכיבים אחרים, מצוין בכ **-22.485 מיליארד** . [3]

שלושה מספרים שונים אינם מייצגים שלוש גרסאות חלופיות של האמת.

הם מייצגים שלוש שאלות שונות.

כמה כסף מוציא משרד הביטחון?

כמה כסף מוקצה בסך הכל לפונקציות הקשורות לביטחון בתקציבי המדינה השונים?

כמה נאט"ו מחשיב כהוצאות צבאיות לפי הסטנדרטים הבינלאומיים שלו?

ניתוח ממשלתי חייב להפריד בין השאלות הללו.

לא סוגרת את בעיית חלוקת הנטל: היא מרחיבה אותה 2025

ההישג המשוער של 2% עד 2025 יכול היה להיחשב, מספר שנים קודם לכן, כיעד הסופי של הדיון הארוך על חלוקת הנטל הטרנס-אטלנטי.

המלחמה ועדכון תוכניות נאט"ו שינו שוב את ההתייחסות.

בפסגת האג בשנת 2025, התחייבו בעלות הברית להשגה עד **שנת 2035** , שנוסחה כלפחות **3.5 אחוזים מהתמ"ג לצורכי הגנה מרכזיים** ועד **1.5 אחוזים נוספים להוצאות רחבות יותר הקשורות לביטחון וחוסן** , כגון תשתיות קריטיות, רשתות, מוכנות אזרחית, חדשנות ובסיס תעשייתי. [4]

היעד החדש משנה באופן עמוק את הבעיה הפיסקלית האיטלקית.

המעבר מ-2 ל-3.5 אחוזים מהוצאות הליבה הצבאיות אינו התאמה שולי; אם יוחל באופן מכני על כלכלה בגודל של איטליה, הדבר יביא להוצאות נוספות של עשרות מיליארדי דולרים מדי שנה בהשוואה לרמות קודמות.

אבל דווקא מסיבה זו, לא מספיק להכפיל אחוז מהתמ"ג ולתאר את התוצאה כמחויבות שכבר מומנה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המטרה היא מסלול של 10 שנים, בכפוף לבדיקה בשנת 2029, והיכולת להשיגה תהיה תלויה במימון הציבורי, בצמיחה כלכלית, בסדרי עדיפויות פוליטיים, במבנה התעשייתי ובאופן שבו נאט"ו מתחשב ברכיבים השונים.

יתר על כן, נכון לתאריך כתיבת פרק זה, התיעוד התוכניתי הלאומי לשנת 2026 טרם זמין רשמית בפורטל הביטחון: משרד הביטחון מציין כי **"תיעוד בתהליך עיבוד"** , בעוד שהמסמך הרשמי העדכני ביותר נותר תוכנית הפיתוח הלאומית 2025–2027 [5].

יש לשמור על מגבלה תיעודית זו.

לא ניתן להקצות תוכניות, מספרים או סדרי עדיפויות ל-DPP 2026 שטרם פורסמו.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המלחמה באוקראינה משנה את משמעות המוכנות

המלחמה הבהירה אמת שבמשך שנים נותרה שולית יחסית בתכנון המערבי: איכות טכנולוגית אינה תחליף לכמות כאשר הסכסוך נמשך מספיק זמן.

צבאות אירופה עברו אופטימיזציה הדרגתית למשימות מקצועיות מוגבלות יחסית, שבהן העליונות הטכנולוגית המערבית אפשרה להם לפעול עם כוחות ומלווים מופחתים המתאימים למערכות קצרות יותר משך ועוצמה קצרים יותר מאשר סכסוך קונבנציונלי ממושך בין מדינות.

אוקראינה, לעומת זאת, הראתה צריכה עצומה של ארטילריה, טילים, מטוסים יירוטים, רחפנים וחלקי חילוף.

אין פירוש הדבר שניתן להעביר את המודל האוקראיני באופן מכני לתכנון האיטלקי, משום שהגיאוגרפיה, הבריתות והדוקטרינה שונות.

אבל זה כן אומר **שעומק המלאי** הופך שוב למדד ליכולת צבאית.

הגנה אווירית מתוחכמת עם מעט יירוטים עלולה להתמלא במהירות ברוויה.

למערכת ארטילריה מודרנית עם תחמושת לא מספקת יש יכולת מבצעית מוגבלת לאורך זמן.

צי מתקדם אך חסר אספקה ותחזוקה מספקים של טילים אינו יכול לשאת סכסוך ממושך.

לשנים 2025–2027 מקדישה משאבים הולכים (DPP) זו הסיבה שתוכנית הפיתוח והפיתוח של המדינות וגדלים לא רק לפלטפורמות גדולות, אלא גם לחימוש, תחמושת, תמיכה ותחזוקה. התיק הפרלמנטרי על המסמך מצביע על **15.4 מיליארד אירו המתוכננים עד 2039 במגזר החימוש והתחמושת** , בעוד שלמגזר "התמיכה והתחזוקה" יש כ **-15.7 מיליארד אירו זמינים** באותה תקופה, שרובם מרוכזים בשנים הראשונות דווקא לצרכים הנחשבים דחופים. [6]

זהו חימוש מחדש בצורתו האמיתית.

לא רק עוד טנקים, ספינות ומטוסים.

עוד תחמושת.

יותר תחזוקה.

יותר לוגיסטיקה.

יכולת גדולה יותר לקיים את הפעילות לאורך זמן.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הבעיה האיטלקית של התרגיל

ייתכן שהממצא החשוב ביותר במסמך תכנון ההגנה הרב-שנתי לשנים 2025-2027 אינו נוגע להגדלת ההשקעות, לגודלן של תוכניות אווירונאוטיקה או לערך המצטבר של התקציבים המיועדים לחידוש , פלטפורמות, אלא להצהרה הבעייתית הרבה יותר, שבה אותו מסמך מכיר בכך שמגזר **המבצעים** .החלק בתקציב המאפשר לצבא לתפקד ביעילות על בסיס יומיומי, ממשיך להיות תחת לחץ כלכלי חמור נקודה זו קריטית משום שהיא מאפשרת לנו להבחין בין הזמינות הפורמלית של מערכות נשק חדשות לבין היכולת בפועל להעסיק אותן באופן רציף, לאמן כוח אדם, לתחזק אותן, לספק אותן, לעדכן אותן .ולשלב אותן בכוח מוכן ללחימה אמיתי

:בלשון תקציב הביטחון, התרגיל כולל חלק מכריע בהפיכת פלטפורמה שנרכשה ליכולת צבאית שמישה הכשרה וחינוך של כוח אדם, רכישת סחורות ושירותים, תחזוקה ותחזוקה של יעילות האמצעים והתשתיות, הפעלת היחידות, פעילויות מבצעיות רגילות ומרכיבים רבים אחרים שבדרך כלל אינם מושכים את אותה תשומת לב ציבורית השמורה לתוכניות רכש גדולות, אך קובעים את מידת הזמינות האמיתית של הכלי הצבאי. תיק הפרלמנט המוקדש לתוכנית הביטחון 2025-2027 מזכיר כי מגזר זה כבר עבר התכווצות משמעותית בטווח הארוך, וירד מכ **-2.7 מיליארד אירו בשנת 2008 לכ-2.3 מיליארד בשנת 2023** , עם קיצוץ מצטבר בסדר גודל של **19 אחוזים** ; בשנת 2024 ההקצאה עמדה על [15] .**מיליארד אירו** , כלומר כ-115 מיליון פחות מהשנה הקודמת **2.2216**

לשנת **2025,** רמת המשאבים שהוקצו לשנת הכספים מצוינת ב **-2.3023 מיליארד אירו** , עם עלייה של כ-80.7 מיליון בהשוואה לשנת 2024, אך התחזיות שדווחו לשנים הבאות יפחתו משמעותית שוב, ויירדו לכ **-1.9519 מיליארד בשנת 2026** ו **-1.9352 מיליארד בשנת 2027.** [15] מגמה זו רלוונטית דווקא משום שהיא מתרחשת באותה תקופה בה תכנון ההשקעות רושם התרחבות משמעותית מאוד, מה שיוצר פער אפשרי בין צמיחת הקיבולת הטכנולוגית הצפויה לבין זמינות המשאבים הדרושים לתמיכה .בה בתפקוד היומיומי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

לשנים 2025-2027 (DPP) מגזר הפעילות הגופנית בתוכנית הפיתוח האזרחית

שָׁנָה	הקצאת שנת הכספים	וריאציה / תצפית
2008	**כ-2.7 מיליארד אירו**	רמה לפני ההתכווצות הארוכה
2023	**כ-2.3 מיליארד אירו**	הפחתה מצטברת של כ-19% בהשוואה לשנת 2008
2024	**מיליארד אירו 2.2216**	כ-115 מיליון אירו בהשוואה לשנת 2023
2025	**מיליארד אירו 2.3023**	כ-80.7 מיליון אירו בהשוואה לשנת 2024
2026	**מיליארד אירו 1.9519**	תחזית ירידה משמעותית
2027	**מיליארד אירו 1.9352**	תחזית יציבה באופן מהותי ברמה נמוכה יותר

מקור: DPP 2025-2027 תיק פרלמנטרי. [15]

הבעיה אינה נובעת רק מכמות המשאבים המוחלטת, אלא מריבוי החיובים המשפיעים על אותו מצרף התיק הפרלמנטרי משחזר, בין היתר, את השפעות יעדי החיסכון שהוטלו בשנים כספיות קודמות, מימון פונקציות ספציפיות, התרומה לקרן הפנסיה של הכוחות המזוינים ואפילו חלק מהחיובים הקשורים לתוכנית **האוויר הקרבית העולמית** , שעבורה מסומנים 14 מיליון יורו כמעיקים על המגזר בשנת 2025. זה מוביל למצב שבו הסכום הנומינלי שהוקצה לשנת הכספים לא יכול להתפרש במלואו כזמינות [15] חופשית להגדלת שעות הטיסה, ימי הניווט, התרגילים או התחזוקה, מכיוון שחלק מהמשאבים כבר נספג על ידי התחייבויות ומטרות שנקבעו מראש.

על פי שחזור הלשכה, משתמש בביטוי משמעותי במיוחד, המדבר על **תת-מימון** ,DPP-זו הסיבה ש **חמור של מגזר המבצעים** ומקשר אותו ישירות ליכולת לתחזק אמצעים ותשתיות יעילים, לתמוך באימונים ולהבטיח את יכולת הפעולה של היחידות. [15] זהו ניסוח חשוב הרבה יותר ממה שהוא עשוי להיראות, משום שהוא מרמז שבעיית ההגנה האיטלקית אינה נוגעת רק לרכישת פלטפורמות חסרות אלא לקשר המבני בין השקעות, כוח אדם ותפעול.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מדוע הגדלת התקציב אינה משקפת באופן אוטומטי הגדלת קיבולת

קטע זה עוזר לנו להבין הבחנה העוברת לאורך כל מדיניות הביטחון העכשווית: **הוצאות צבאיות אינן בהכרח שם נרדף ליכולת צבאית** . שתי מדינות יכולות להקצות סכום דומה להגנה ולהשיג תוצאות מבצעיות שונות מאוד, בהתאם לאופן שבו הוצאות אלו מחולקות בין כוח אדם, תחזוקה, תשתיות, תחמושת, הכשרה, מחקר, רכש ותחזוקת פלטפורמה.

מטוס קרב חדש מספק יכולות רק אם ישנם טייסים מאומנים מספיק, טכנאים מוסמכים, תשתית בסיסית נאותה, סימולטורים, חלקי חילוף, חימוש, דלק, עדכוני תוכנה ושרשרת לוגיסטית המסוגלת לשמור על זמינותה. ספינה מהדור הבא דורשת צוותים, תקופות תחזוקה, מערכות נשק, ליווי, אימונים בים, תמיכה בנמלים, תחמושת ומחזורי מודרניזציה. טנק מודרני דורש דלק, חלקי חילוף, רכבי חילוץ, סדנאות, תחמושת, אימוני צוותים ויכולת פעולה הדדית עם סיור, ארטילריה, הגנה אווירית ופיקוד ובקרה.

ההבדל בין **בעלות על פלטפורמה** לבין **יכולת תפעולית** טמון דווקא בשרשרת הזו.

מערכת נשק עשויה להימסר רשמית אך תהיה בעלת זמינות טכנית מופחתת.

זה אולי יעיל מבחינה טכנית אבל יש לו מעט צוותים מיומנים.

ייתכן שיהיה לו מספיק כוח אדם אך לא מספיק תחמושת לפריסה ממושכת.

ניתן להכין אותו בנפרד אך לא לשלב אותו בתצורה רב-תחומית.

מסיבה זו, הזמינות האפקטיבית של כוח תלויה בתמיכה כספית מתמשכת הרבה יותר מאשר ברגע הרכישה בלבד.

ההבחנה חשובה אף יותר עבור מערכות מתוחכמות יותר, משום שעלותן אינה מסתיימת בתשלום הראשוני. פלטפורמות מתקדמות מבחינה טכנולוגית משלבות עלויות מחזור חיים גבוהות מאוד, המתפרסות על פני עשרות שנים באמצעות תחזוקה מתוזמנת ולא מתוזמנת, שדרוגי חומרה ותוכנה, החלפת רכיבים, הדרכה, תמיכה לוגיסטית ושדרוגי תשתית.

יכולת צבאית לא נרכשת פעם אחת; היא ממומנת באופן שוטף.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הסיכון של מודרניזציה לא מאוזנת

דווקא כאן מתגלה הסיכון הגלום במבנה התכנון האיטלקי. אם ההשקעות יגדלו במהירות בעוד שהצבא יישאר מצומצם, משרד ההגנה יכול תיאורטית לפרוס פלטפורמות מודרניות יותר ויותר, אך ימצא את עצמו נאלץ להגביל את השימוש בהן, להפחית את קצב התרגילים או לדחות פעילויות תחזוקה.

אין מדובר בסתירה חשבונאית, אלא בתוצאה של מסגרות הזמן השונות של שתי קטגוריות ההוצאות. השקעות מאפשרות הזמנה ורכישה של מערכות שייכנסו לשירות בהדרגה במשך שנים רבות; לעומת זאת, התפעול חייב להיות זמין מדי שנה וחייב לגדול עם המורכבות הגוברת של המשטרה. ככל שמוצגות פלטפורמות מתוחכמות יותר, כך גדל הצורך בתחזוקה מיוחדת, סימולציה, הגנת סייבר, עדכוני תוכנה וניהול נתונים.

לכן, מודרניזציה מואצת מייצרת גם **צורך תפעולי דחוי** .

המערכת שנרכשה בשנת 2025 תוכל להימסר בשנת 2028, להיכנס לשירות מלא בשנת 2030, ולהיות בשימוש עד 2055; משמעות הדבר היא שהחלטת ההשקעה שהתקבלה היום יוצרת התחייבות להוצאות תפעוליות משתרעת הרבה מעבר לאופק תוכנית הפיתוח התעשייתית (DPP) שבה היא אושרה.

אלמנט זה הופך את קריאת התקציב המבוססת אך ורק על הקצאות ראשוניות ללא מספקת.

מתוכנית ליכולת מבצעית

צורך כלכלי עיקרי	תוֹכֶן	שֶׁלֶב
תְּכנוּת	הגדרת הדרישה הצבאית	הַחְלָטָה
הַשׁקָעָה	חוזה ורכישה	לְהַזמִין
השקעה רב שנתית	יישום המערכת	הַפָּקָה
השקעה / תשתית	העברה לכוחות המזוינים	מְסִירָה
תַּרגִיל	הכשרת צוותים וטכנאים	הַדְרָכָה
תַּרגִיל	משימות ותרגילים	שימוש תפעולי
פעילות גופנית / תמיכה	תחזוקה ביעילות	תַחזוּקָה
השקעה + מימוש	שדרוגי חומרה ותוכנה	לְעַדְכֵּן
השקעה / מימוש	הקמה וחידוש מלאי	תַחְמוֹשֶׁת
תכנות חדש	החלפה או סילוק	סוף החיים

הטבלה עוזרת לנו להבין מדוע **אין להתייחס להזמנה, ייצור, אספקה ויכולת תפעולית כאל מילים נרדפות** . העמודה הראשונה מתארת החלטה מנהלית, העמודות הבאות מתארות טרנספורמציה תעשייתית ולוגיסטית, והעמודה האחרונה מתארת את היכולת בפועל לשימוש.

בעיית התרגילים מחמירה בדיוק ככל שההגנה מתוחכמת יותר

האופי המבני של הבעיה מתגלה ביתר שאת כאשר בוחנים את כיוון התכנון האיטלקי. תוכנית ההגנה של 2025-2027 אינה מתארת הגנה שפשוט רוכשת יותר טנקים, ספינות או מטוסים מאשר בעבר, אלא כוח המבקש להפוך את עצמו למערכת **משולבת, דיגיטלית ורב-תחומית** , שבה פלטפורמות חייבות להיות מחוברות זו לזו ולשתף נתונים כמעט בזמן אמת.

שינוי זה מגדיל באופן בלתי נמנע את עלות התפעול.

מערכת נשק אנלוגית או מבודדת יחסית יכולה להתוחזק בעיקר באמצעות חלקי חילוף, סדנאות, דלק וכוח אדם טכני; מערכת מודרנית דורשת, בנוסף לאלמנטים אלה, אבטחת סייבר, קישורי לוויינים, רשתות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מאובטחות, עדכוני תוכנה, מסדי נתונים, חיישנים, מערכות פיקוד ובקרה, יכולות סימולציה ויכולת פעולה הדדית.

. לפיכך, מודרניזציה טכנולוגית מייצרת מעין **מכפיל של דרישת התפעול**

ככל שהכוח מתוחכם יותר, כך פחות סביר לדמיין שהתמיכה תישאר סטטית.

התקדים ההיסטורי: שחיקה ארוכה של תפקוד

הלחץ הנוכחי על שנת הכספים לא צץ בפתאומיות עם תוכנית התקציב 2025-2027. ההשוואה ההיסטורית המדווחת בתיק הפרלמנט מראה כי הירידה בהשוואה לשנת 2008 היא תוצאה של תהליך ארוך, שבמהלכו המגזר היווה לעתים קרובות את אחד התחומים העיקריים לספיגת התאמות תקציביות. [15]

לצמצום מסוג זה יכולות להיות השלכות שאינן נראות באופן מיידי ברישומים הפיננסיים. ספינה ממשיכה להיות רשומה בצי גם אם היא מבלה יותר זמן בתחזוקה; מטוס ממשיך להיספר במלאי גם אם הוא טס פחות שעות; מחלקה ממשיכה להתקיים רשמית גם אם קיבולת האימונים שלה מופחתת.

בדיוק מסיבה זו יש לקרוא את מספרי הרציף יחד עם מדדי זמינות ומוכנות.

כוח מזוין יכול להיות משמעותי מבחינה מספרית, ובו זמנית, להיות בעל חלק קטן של נכסים זמינים באופן מיידי.

. לכן, נושא התרגיל עוסק **באיכות המבצעית המסתתרת מאחורי הכמות המנהלית**

המלחמה באוקראינה הפכה את ערך ההסברה לגלוי יותר

הניסיון האוקראיני חיזק עוד יותר את הלקח הזה. הסכסוך שהחל בשנת 2022 הדגים עד כמה מהר עימות בעצימות גבוהה יכול לצרוך תחמושת, לשחוק ציוד, לדרוש תחזוקה ולכפות קצב מבצעי הרבה מעבר לאלו של משימות המשלחת המוגבלות יחסית שאפיינו חלק ניכר מהעשורים הקודמים.

הלקח הוא לא רק על קניית פלטפורמות נוספות, אלא על בניית היכולת לשמור עליהן פעילות לאורך זמן.

זה אומר שיש אספקה.

זה אומר לקיים סדנאות.

זה אומר שיהיה צוות טכני.

זה אומר היכולת לתקן במהירות כלי רכב פגומים.

משמעות הדבר היא קיום חוזים תעשייתיים המסוגלים לתמוך בשיעורי ייצור גבוהים יותר.

מעל לכל, פירוש הדבר הוא מימון מספק של פעולות רגילות לפני שיידרשו פעולות יוצאות דופן.

מנקודת מבט זו, הבעיה האיטלקית של התרגיל אינה פרט תקציבי, אלא שאלה הקשורה ישירות לאמינות ההרתעה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

יש להעריך את הקשר בין השקעה לתפעול לאורך כל מחזור החיים

אחד העיוותים הנפוצים ביותר בדיון הציבורי נובע מהדגש על עלות הרכישה של תוכניות גדולות, משום שנתון זה גלוי באופן מיידי ורלוונטי מבחינה פוליטית, בעוד שהעלות המצטברת של קיומן מתפרסת על פני שנים כספיות רבות ונראית פחות ברורה.

כדי להעריך כראוי תוכנית צבאית, יש צורך לשקול את **עלות מחזור החיים** , כלומר, העלות הכוללת של היכולת משלב התכנון ועד להוצאה משימוש. עבור פלטפורמה המיועדת להישאר בשירות שלושים שנה או יותר, רכישה מייצגת רק רכיב אחד מההוצאה הכוללת.

הנושא הופך רלוונטי עוד יותר עבור התוכניות שאיטליה מציגה בתקופה 2025-2039, משום שרבות מהן שייכות לקצה המתקדם ביותר מבחינה טכנולוגית של הספקטרום הצבאי ולכן ידרשו מערכות תמיכה מתוחכמות באותה מידה.

הדילמה פשוטה: **אם מודרניזציה של ההשקעות אינה מלווה במודרניזציה פיננסית של התרגיל, הסיכון הוא לבנות כוח מודרני יותר על הנייר מאשר בשימוש יומיומי** .

התכנות החדש: שמיים, ים, אדמה, חלל ודיגיטל

עם זאת, תוכנית הפיתוח האזרחית לשנים 2025-2027 מדגימה באותה מידה של בהירות שמשרד ההגנה האיטלקי מבקש להתקדם מעבר לקונספט המבוסס על החלפה פשוטה של פלטפורמות בודדות ולבנות ארכיטקטורה מרובת תחומים מורכבת הרבה יותר. עצם הטקסונומיה של התוכניות מגלה טרנספורמציה עמוקה, שכן דיגיטציה, סייבר, חלל, פיקוד ובקרה, חיישנים, תחמושת מתקדמת ומחקר טכנולוגי צוברים חשיבות גוברת לצד המגזרים המסורתיים של היבשה, הימי והאוויר.

כלי הרכב היבשתיים , הדרישה המתוכננת עד 2039 מוערכת בכ **-23.1 מיליארד אירו** , מתוכם 19.3 מיליארד מתקציב הביטחון ו-3.8 מיליארד מתקציב משרד היזמות ומשרד המסחר והתעשייה. התוכנית אינה עוסקת רק בחידוש טנקים וכלי רכב, אלא שואפת לבנות מחדש מגוון שלם של מערכות כבדות, בינוניות וקלות, כלי רכב תובלה ותמיכה, יכולות נהיגה מרחוק ורכיבים דיגיטליים שנועדו להבטיח יכולת פעולה הדדית עם תחומים מבצעיים אחרים. [16]

במגזר **הימי** , התכנון מצביע על כ **-15.3 מיליארד אירו עד 2039** , מתוכם 10.5 מיליארד מתקציב הביטחון והיתרה מ-MIMIT. יכולות רב-תכליתיות, קווי הפיתוח כוללים חידוש יחידות קרביות בחזית, תמיכה בכוחות מיוחדים, לוגיסטיקה, כלי רכב בלתי מאוישים וחיזוק מיוחד של המימד התת-ימי, אותו מקשר בצורה מפורשת יותר ויותר להגנה על תשתיות קריטיות ולחשיבות האסטרטגית החדשה DPP של קרקעית הים. [16]

למגזר **התעופה** יש את הממד הפיננסי הגבוה ביותר, עם תכנון כולל של כ **-46.6 מיליארד יורו עד 2039** . MIMIT מתוכם קצת יותר מ-13 מיליארד מיוחסים לתקציב יותר ממחצית המשאבים מיועדים למטוסי קרב, המוגדרים במסמך כלב היכולת המבצעית, אך התכנון כולל גם תחבורה, תמיכה, כנף סיבובית, מערכות טייס מרחוק, אימונים ותוכנית GCAP העתידית. [17]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תכנון קיבולות עיקריות עד 2039

תכונות עיקריות	תכנות אינדיקטיבי כולל	מִגזָר
פלטפורמות כבדות, בינוניות וקלות, תמיכה, מערכות בלתי מאוישות, דיגיטציה	**מיליארד אירו 23.1**	**כלי רכב יבשתיים**
צי קרב, תת ימי, סיוע, כוחות מיוחדים, מערכות בלתי מאוישות	**מיליארד אירו 15.3**	**כלי רכב ימיים**
תובלה, כנף סיבובית, כטב"מ, אימון ,GCAP, קרב	**מיליארד אירו 46.6**	**כְּלֵי טַיִס**
טילים, ארטילריה, תחמושת, נשק אוירי ותת-ימי	**מיליארד אירו 15.4**	**נשק ותחמושת**
סייבר, מרכזיות בנתונים ,+Gענן, בינה מלאכותית, 5	**מיליארד אירו 5.9**	**דיגיטציה ומבנה מידע**
תוכניות טכנולוגיות ומחקר מתקדם	**כ-1.44 מיליארד אירו**	**מחקר ופיתוח**

מקורות: תוכנית החקיקה 2025-2027, נספח ותיעוד פרלמנטרי .[16][17][18]

יש לקרוא את הטבלה בזהירות רבה משום שערכים אלה מייצגים **דרישות תוכנית רב-שנתיות עד 2039** ולא הוצאות שכבר הוצאו בשנת 2025. הבחנה זו חיונית כדי למנוע עיוות של התמונה הפיננסית. תוכנית , בסך 23 מיליארד אירו עשויה לכלול הקצאות הפרוסות על פני חמש עשרה שנים, חלקים שטרם מומנו במלואם, תרומות מממשלות שונות ותשלומים הקשורים לשלבי פיתוח או אספקה בעתיד הרחוק.

לכן, הערך הכולל מציין את **היקף השינוי המתוכנן** , ולא את כמות הקיבולת שכבר זמינה.

מגזר הקרקע: החל מהחלפת כלי רכב ועד לשיקום ההמונים

תוכנית הקרקע ראויה לתשומת לב מיוחדת משום שבשנים קודמות היא הייתה אחד המגזרים שבהם ההתחדשות התקדמה באיטיות ביותר. תוכנית הפיתוח של הקרקע מכירה במפורש בכך שהמגזר סבל ממחסור במשאבים וכעת מציעה מודרניזציה רחבה הרבה יותר, אשר חייבת להתייחס לרכבי קרב כבדים, בינוניים וקלים, פלטפורמות תמיכה ותובלה ומערכות הנשלטות מרחוק .[16]

המשמעות האסטרטגית טמונה לא רק ברכישת כלי רכב מודרניים יותר, אלא גם בהשבת **המסה המבצעית** , ההגנה, הניידות ויכולת הפעולה ההדדית בתרחיש אירופי המאופיין שוב באפשרות של סכסוכים בעצימות גבוהה.

המלחמה באוקראינה החזירה למרכז צורכי התכנון האירופיים, אשר זכו לעדיפות נמוכה יחסית במהלך שנות הפעולות האסימטריות: ארטילריה, יכולות משוריינות, הגנה אווירית, תחמושת, ניידות טקטית, לוגיסטיקה ומערכות נגד כטב"מים.

התחדשות הקרקעות האיטלקית משתלבת בדיוק בגישה חדשה זו.

אבל שוב, הקשר עם הצבא הוא קריטי. צי חדש של כלי רכב יבשתיים דורש צוותים, תחזוקה, הכשרה, דלק, מטווחים ואספקת תחמושת.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.לכן, הגידול במסה החומרית מייצר בהכרח גידול במסה הפיננסית הנדרשת לקיומה

הים: המימד התת-ימי הופך לאסטרטגי

מייחס חשיבות מיוחדת למימד התת-ימי, בהתאם להתמקדות הגוברת של אירופה DPP-במגזר הימי, ה .ונאט"ו בהגנה על תשתיות תת-ימיות, כבלים, צינורות ואזורים ימיים אסטרטגיים

לכן, על חיל הים לא רק להחליף ספינות שסיימו את חייהן, אלא גם להסתגל לסביבה שבה התחרות .משתרעת על קרקעית הים, על מערכות בלתי מאוישות ועל מעקב אחר תשתיות קריטיות

,**מיליארד התקציבים המתוכננים עד 2039** כוללים אפוא טרנספורמציה איכותית וכמותית כאחד 15.3 [16] .שבה יחידות מסורתיות ומערכות בלתי מאוישות חייבות לפעול במסגרת אותה ארכיטקטורת מידע

סוגיית הקיימות מתבררת כאן במיוחד, משום שזמינותן של יחידות ימיות תלויה במחזורי תחזוקה .מורכבים, עגינות יבשות, מחסני נשק, כוח אדם מיוחד ותקופות ארוכות בים

.לכן זה לא מספיק כדי לממן יחידות חדשות

. יש צורך לממן **את נוכחותם המבצעית**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אווירונאוטיקה: החלק הכבד ביותר מבחינה כלכלית של הטרנספורמציה

עם כ **-46.6 מיליארד שתוכננו עד 2039** , מגזר התעופה מייצג את המרכיב היקר ביותר של המודרניזציה שתוארה על ידי ה-DPP. [17]

.נטל זה נובע במידה רבה מהתחכום הגובר של פלטפורמות לחימה והמערכות האקולוגיות שלהן ,מטוסים מודרניים אינם מתפקדים עוד כמערכות מבודדות, אלא כצמתים ברשתות המחברות חיישנים .פלטפורמות, לוויינים, מערכות פיקוד ובקרה וכוחות אחרים

מייצגת כנראה את הביטוי הבולט ביותר לשינוי זה, משום שהיא אינה נתפסת רק GCAP-תוכנית ה כמטוס קרב חדש המיועד להחליף את היורופייטר, אלא כמערכת של מערכות שבהן פלטפורמות .מאוישות, רכיבים שיתופיים, חיישנים, רשתות ויכולות דיגיטליות יצטרכו לפעול באופן משולב

כי יותר ממחצית ממשאבי המגזר האווירי מוקצים למטוסי קרב, דבר המאשר DPP-עוד עולה מתוכנית ה .את העדיפות שניתנת לשמירה על יכולות בעצימות גבוהה [17]

.אבל התחכום הזה עצמו מעצים את בעיית התרגיל

,מטוס מדור חדש דורש לא רק תחזוקה מכנית ודלק, אלא גם תוכנה, עדכונים, אבטחת סייבר .סימולטורים, ניהול נתונים, תשתית ייעודית והדרכה מורכבת ביותר

.לכן, ההשקעה יוצרת קיבולת פוטנציאלית

.פעילות גופנית הופכת אותה ליכולת אמיתית

נשק ותחמושת: החזרת המניות

תחום נוסף שבו התכנון מראה את השינוי האסטרטגי לאחר 2022 נוגע לנשק ותחמושת, להם **מיוחסים כ-15.4 מיליארד יורו באופק עד 2039.** קווי הפיתוח כוללים מערכות טילים להגנה מפני איומים אוויריים ובליסטיים, ארטילריה יבשתית, יכולות נגד רחפנים, חימוש אווירוטקטי, טורפדו מהדור החדש ותחמושת .המוגדרת כ"מכרעת קרב", המיועדת לפגוע במטרות אסטרטגיות בדיוק רב [18]

המלחמה באוקראינה הוכיחה עד כמה מהר ניתן לרוקן מלאי נשק בסכסוך ממושך. דבר זה הופך את התחמושת לבלתי נפרדת יותר ויותר מתפיסת המוכנות, משום שפלטפורמה ללא מלאי מספיק שומרת .על ערך הון אך מאבדת במהירות מערכה המבצעי

.היכולת לחדש את המלאי תלויה גם בבסיס התעשייתי

. משמעות הדבר היא שגם מוכנות צבאית הופכת לשאלה של **כושר ייצור לאומי ואירופי**

דיגיטציה: מתמיכה לעמוד השדרה של חוזק

עם זאת, השינוי העמוק ביותר של תוכנית הביטחון עשוי להיות זה הנוגע לדיגיטציה. המסמך מקצה כ - **מיליארד אירו עד 2039** למגזר הדיגיטציה ומבנה המידע, כמעט כולם מתקציב הביטחון, כאשר כ- **5.9** .מיליארד כבר מיוחסים לחוק התקציב לשנת 2025 1.2 [18]

סדרי העדיפויות שצוינו כוללים ענן, בינה מלאכותית, מחשוב קוונטי, קישוריות במהירות גבוהה, אבטחת . סייבר ושיפור נתונים, במסגרת גישה **ממוקדת נתונים מפורשת** [18]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

שפה זו חושפת שינוי פרדיגמה. תשתית מידע אינה עוד שירות עזר המחבר פלטפורמות שנבנו באופן עצמאי, אלא המערכת שדרכה הפלטפורמות עצמן רוכשות ערך תפעולי.

חיישן קרקע חייב להיות מסוגל להעביר נתונים למרכז פיקוד.

ניתן לשלב נתונים אלה עם מידע מלווייניים.

ניתן להעביר את המידע לפלטפורמה מוטסת או ימית.

ניתן לתת למערכת המתאימה ביותר את המשימה של פגיעה במטרה.

לכן, יכולת צבאית אינה עוד סכום הפלטפורמות הבודדות.

זה תלוי באיכות **הקשרים ביניהם** .

מולטי-דומיין אינו סיסמה טכנולוגית

יש סיכון לשימוש מופשט מדי במושג "פעולות רב-תחומיות", אך המשמעות הקונקרטית מדויקת מאוד: יכולות יבשתיות, ימיות, אוויריות, חלליות וסייבר חייבות להיות מסוגלות לשתף מידע, לתאם השפעות ולפעול כחלקים ממערכת אחת.

ואת מודעות C2 ההגנה עצמה, בקול הקורא הלאומי למחקר לשנת 2026, מזהה בין סדרי העדיפויות את **מצבית רב-תחומית** , כלומר מערכות המסוגלות לקבל, למזג ולייצג נתונים המגיעים מחמשת התחומים המבצעיים ומסביבות המידע והאלקטרומגנטיות, תוך הבטחת יכולת פעולה הדדית מתקדמת, שילוב מתמשך של טכנולוגיות חדשות ומרכזיות הנתונים. [19]

גישה זו מסבירה מדוע תוכנית המסווגת באופן מסורתי כ"יבשתית" יכולה לכלול רכיבים דיגיטליים לווייניים וסייבר, ומדוע ההבחנה המנהלית בין מגזרים אינה תואמת עוד בצורה מושלמת את מבנה היכולות בפועל.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מפלטפורמה ליכולת רב-תחומית

מודל רב-תחומי	מודל מסורתי
רשת כמרכז קיבולת	**פלטפורמה כמרכז קיבולת**
חיישן ונשק יכולים להשתייך לתחומים שונים	**חיישן ונשק על אותה פלטפורמה**
שיתוף מידע מבוזר	**פיקוד אנכי בעיקרו**
עדכון טכנולוגי מתמיד	**עדכונים אפיזודיים**
רשתות כתשתית תפעולית	**רשתות כתמיכה**
סייבר משולב בפעילות	**סייבר כפונקציה מיוחדת**
החלל כתחום מבצעי	**מרחב כתמיכה חיצונית**
קיבולת נמדדת גם על ידי אינטגרציה, נתונים ומוכנות	**קיבולת הנמדדת לפי מספר כלי רכב**

שינוי הוא קריטי משום שהוא משנה גם את מבנה העלויות. כוח רב-תחומי חייב לתמוך באופן קבוע ברשתות, עננים, קישורי לוויין, אבטחת סייבר, מרכזי נתונים, תוכנה וכוח אדם מיוחד.

ההפרדה בין השקעה למימוש הופכת אפוא עדינה עוד יותר.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מחקר ופיתוח: דמות קטנה יותר, אך בעלת חשיבות אסטרטגית

למגזר **המחקר והפיתוח** יש ממד פיננסי קטן יותר מאשר למגזרים של פלטפורמות גדולות, אך חשיבות אסטרטגית גוברת. תיעוד פרלמנטרי מצביע על תוכנית כוללת של כ **-1.44 מיליארד יורו בתקופה 2025-2039** , כאשר רוב המשאבים מרוכזים בשנים הראשונות לתמיכה בהשקת פרויקטים טכנולוגיים. [16]

נתון זה, שמעוגל לעתים קרובות לכ **-1.5 מיליארד דולר** , אינו צריך להיות משווים ישירות ל-46.6 מיליארד דולר שהוציא מגזר האווירונאוטיקה, שכן הוא משרת מטרה שונה. מחקר משמש להפחתת סיכונים טכנולוגיים, פיתוח אבות טיפוס, השתתפות בתוכניות שיתופיות ושמירה על יכולת לאומית במגזרים שבהם עליונות עתידית תהיה תלויה פחות במספר הפלטפורמות הקיימות ויותר במהירות החדשנות.

לכן, מדובר בסעיף קטן יחסית מבחינה כלכלית, אך עם אפקט מכפיל פוטנציאלי על איכות הבסיס התעשייתי העתידי.

שמיים, ים, יבשה, חלל ודיגיטל הופכים לבעיה תעשייתית אחת

התכנון החדש מדגים אפוא שמשרד ההגנה האיטלקי לא רק מגדיל את הרכש שלו, אלא משנה את מבנה הביקוש מצד התעשייה. חברות לא חייבות עוד לספק רק פלטפורמות שלמות, אלא גם תוכנה, אלקטרוניקה, חיישנים, מערכות אוטונומיות, אבטחת סייבר, תקשורת, מערכות הנעה, תחמושת ושירותי תמיכה לאורך כל מחזור החיים.

הגבול בין התעשייה הצבאית לטכנולוגיה אזרחית הופך אפוא חדיר יותר, במיוחד במגזרים כמו בינה מלאכותית, חלל, קוונטים, מוליכים למחצה, רחפנים וענן.

זה מרחיב את תפקידה של מדיניות הביטחון כמדיניות תעשייתית.

אבל זה גם מגביר את הסיכון הפיננסי, משום שבסיס טכנולוגי מתוחכם דורש תוכניות ארוכות טווח, השקעות צפויות ויכולות קיימות עקביות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

קביעת תזמון לא אומרת זמינות

,כאן יש לשמור בקפדנות רבה על ההבחנה שכבר נהוגה בשאר העבודה בין **תוכנית, מימון, הזמנה . **ייצור, אספקה ויכולת תפעולית**

.הסכום הכולל הקשור למגזר עד 2039 אינו אומר שסכום זה כבר הוצא

.זה לא אומר שזה זמין במלואו היום

.זה לא אומר שכל החוזים נחתמו

.זה לא אומר שכל המערכות נמצאות בייצור

.זה לא אומר שהם נמסרו

.וחשוב מכל, זה לא אומר שהם כבר פועלים

תוכנית הפיתוח והנספח שלה מהווים כלי תכנות רב-שנתיים שבהם מוצגים פרויקטים, צרכים פיננסיים ופרופילי זמן. משרד הביטחון עצמו מציג את הנספח לשנים 2025-2027 כמסמך שנועד לספק פרטים [20] .על הפרויקטים השונים ועל קווי המתאר התוכניתיים והפיננסיים הקשורים אליהם

.הבהרה זו חיונית לכל ניתוח רציני של היכולת הצבאית האיטלקית

בצורה נכונה DPP כיצד לקרוא את מספרי

מה זה לא אומר	מַשְׁמָעוּת	מוּנָח
כסף שכבר הוצא	העלות המתוכננת של הפרויקט לאורך כל אופק הפרויקט	**דרישה כוללת**
המערכת כבר הוזמנה	המשאב שהוכנס לתקציב	**הַקצָאָה**
הפלטפורמה כבר סופקה	התחייבות תעשייתית רשמית	**חוֹזֶה**
קיבולת שכבר זמינה	מימוש חומרי	**הֲפָקָה**
מוכנות מבצעית מלאה	העברה למנהל	**מְסִירָה**
קיבולת כוח מלאה	יכולת מבצעית ראשונית	**הוועד האולימפי הבינלאומי**
היעדר עלויות קיימות עתידיות	כושר פעולה מלא	**מוקד משיכה**

ערכה של הבחנה זו ניכר במיוחד בתוכניות מורכבות יותר, בהן שנים רבות יכולות לחלוף בין תחילת .המימון לבין כושר הפעולה המלא

הבעיה האמיתית אינה הוצאה גדולה יותר, אלא הפיכת הוצאה לזמינות

היא אפוא תנאי הכרחי למודרניזציה (DPP) צמיחת ההשקעות שצפויה על ידי תוכנית הפיתוח הצבאית של איטליה, אך לא תנאי מספיק. היכולת הצבאית העתידית תהיה תלויה במידה שבה המשאבים .המוקצים לרכש ילוו בגידול עקבי במשאבים לפעולות, כוח אדם, תחמושת ותשתיות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

. יחס זה קובע את מה שניתן לכנות **המרת התקציב לכוח צבאי**

לאירו המושקע בפלטפורמה יש השפעה שונה מאשר לאירו המושקע בתחזוקה או בתחמושת, אך שניהם נחוצים כדי שהיכולת אכן תתקיים.

לכן, הסיכון החמור ביותר לא יהיה השקעה גדולה מדי בפלטפורמות חדשות, אלא השקעה בצורה לא מאוזנת.

כוח בעל אמצעים מיושנים אך מאומנים היטב אינו מספיק לתחרות טכנולוגית עכשווית.

כוח המצויד בציוד חדיש אך עם מעט שעות טיסה, מעט ימי ניווט או תחזוקה לא מספקת, אינו באותה מידה.

יכולת נובעת מאיזון.

הפרדוקס האיטלקי: יותר הון צבאי, אך צורך גובר בהוצאות שוטפות

איזון זה הופך להיות קשה יותר ויותר ככל שמאמץ המודרניזציה שאפתני יותר. אם איטליה הייתה מיישמת במלואה את התוכניות המתוכננות עד 2039, היה לה כוח מתוחכם הרבה יותר מזה שיש לה כיום, אך בדיוק מסיבה זו היא תדרוש רמת יכולת מבצעית מספקת מבחינה מבנית כדי לתמוך במערכות יקרות יותר.

. הפרדוקס ניכר אפוא: **ככל שהמודרניזציה מוצלחת יותר, כך גדל הצורך העתידי בהפעלה**

כל ספינה חדשה דורשת תחזוקה.

כל מטוס חדש מייצר שעות טיסה ותמיכה לוגיסטית.

כל מערכת קרקע חדשה מייצרת אימונים וחלקי חילוף.

כל רשת דיגיטלית חדשה מייצרת רישיונות, עדכונים ואבטחת סייבר.

כל מערכת טילים חדשה מייצרת צורך בחלקי חילוף ובחידוש תחמושת.

לפיכך, מדיניות השקעות מייצרת התחייבויות הוצאות שוטפות עתידיות.

זוהי תוצאה שיש לשלב בתכנון כבר מההתחלה.

כוח מודרני חייב להיות גם ניתן לשימוש

DPP-סוגיית התרגיל הופכת אפוא למבחן הלקמוס לכלל השינוי שעובר איטליה. המודרניזציה שצופה ה היא רחבת היקף וכוללת יבשה, ים, אוויר, חלל ודיגיטל, אך ערך ההשקעות הללו יהיה תלוי ביכולתה של המדינה לממן את פריסתן באופן בר-קיימא.

. זוהי הנקודה שמבדילה בין **מודרניזציה של נכסים** למודרניזציה **תפעולית**

הראשון מגדיל את הערך והאיכות של האמצעים שבבעלות.

השני מגביר את היכולת לחימה, לקיים מבצעים ולשמור על מוכנות לאורך זמן.

שני המימדים חייבים להתקדם יחד.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הקיצוץ הצפוי בשנים הכספיות 2026 ו-2027, אם לא יפוצה על ידי החלטות תקציביות עוקבות או על ידי הקצאת משאבים שונה, מהווה אפוא אלמנט הראוי לתשומת לב מיוחדת, דווקא משום שהוא מתרחש בתקופה של גידול משמעותי בהשקעות [15].

אין זה אומר שאיטליה בהכרח בונה כוח שנועד להישאר ללא שימוש.

משמעות הדבר היא **שהצלחת תוכנית המודרניזציה תהיה תלויה גם ביכולת העתידית לתקן את הקשר בין השקעה לקיימות**.

בעיית המוכנות היא הבעיה האסטרטגית האמיתית

בסופו של דבר, מה שחשוב הוא לא כמות המיליארדים הכתובים במסמך, אלא כמות הקיבולת הזמינה כאשר היא מבוקשת.

הרתעה אמינה קיימת כאשר היריב מאמין שהכוחות המוצהרים אכן שמישים.

ברית עובדת כאשר הנכסים המובטחים ניתנים להעברה.

צי יעיל כאשר הוא יכול לצאת לים.

רכיב אווירי הוא אמין כאשר הוא יכול לייצר גיחות בקצב מספיק.

כוח יבשתי פעיל כאשר ציוד, כוח אדם, תחמושת ולוגיסטיקה זמינים בו זמנית.

מסיבה זו, מגזר התפעול ראוי לתשומת לב לפחות כמו תוכניות ההשקעה הגדולות.

המודרניזציה מצביעה על **מה שההגנה רוצה להיות**.

פעילות גופנית קובעת **כמה מהיכולת הזו ניתן להשתמש בה בפועל בכל יום**.

ודווקא באיזון בין שני הממדים הללו נמדד ההבדל בין כוח מזוין מתקדם מבחינה טכנולוגית לבין כוח מזוין מוכן באמת.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הלוחם כתוכנית תעשייתית וגיאופוליטית: GCAP

בין התוכניות החשובות ביותר נמצאת **תוכנית קרב אווירי גלובלית** , שפותחה על ידי איטליה, בריטניה ויפן במטרה לבנות ארכיטקטורת קרב אווירי מתקדמת עתידית המיועדת לדור הבא של מטוסים קיימים.

עולה בהרבה על רכישת מטוס קרב עתידי GCAP החשיבות של.

התוכנית כוללת חיישנים, אלקטרוניקה, לחימה שיתופית, מערכות בלתי מאוישות, בינה מלאכותית, מנועים, חומרים ותוכנה; במילים אחרות, חלק מהטכנולוגיות שיגדירו את תחום התעופה והחלל והכוח התעשייתי בעשורים הבאים.

את תוכנית הדגל של מגזר התעופה והנספח הפיננסי המקושר לחוק התקציב GCAP-רואה ב DPP-ה לשנת 2025 מספק מימון מחדש ספציפי לתוכנית [9].

כאן תעשייה וביטחון חופפים.

אם איטליה תשתתף בשלבי הפיתוח הראשוניים, חברות מקומיות יוכלו לגשת למומחיות, קניין רוחני ושרשראות ייצור שיהיו בעלות יישומים צבאיים ואזרחיים.

עם זאת, אם בעתיד היא תרכוש מערכת שפותחה כולה בחו"ל, היא עשויה לצבור יכולת צבאית אך לאבד חלק משמעותי מריבונותה הטכנולוגית.

זוהי אחת הסיבות לכך שלא ניתן לשפוט את מדיניות התעשייה הביטחונית אך ורק על פי מחירה של מערכת אחת.

תוכנית צבאית יכולה להיות גם תשתית טכנולוגית לאומית.

רכש, אינטגרציה ויכולת פעולה הדדית: F-35

מייצגת היגיון שונה אך משלים F-35-תוכנית ה.

איטליה משתתפת במערכת בהובלת ארה"ב, אשר צפויה להיות מרכיב מרכזי בתעופה של נאט"ו במשך עשרות שנים. הנספח לתוכנית הפיתוח והפיתוח 2025–2027 מספק משאבים נוספים לשילוב מטוסי F-35B חדשים, וכן צעדים כדי להפוך את ספינת טריאסטה לתואמת לחלוטין לרכיב ה F-35B-ו 35A [9].

שוב, ביצועים פיננסיים אינם שווים ערך ליכולת מיידית.

יש לייצר, לספק, לשלב, לחמש ולקיים מערכות טיס.

יתר על כן, בסיס הקאמרי מעניק לתוכנית ממד תעשייתי איטלקי רחב הרבה יותר מאשר רכישה זרה פשוטה, באמצעות פעילויות הרכבה, תחזוקה ותמיכה.

הרציונל האסטרטגי הוא מעל לכל זה של יכולת פעולה הדדית: חיל אוויר איטלקי המשולב באותם סטנדרטים המשמשים בעלות ברית רבות יכול לפעול במסגרת רשת משותפת של חיישנים, תקשורת ומשימות.

לכן, אוטונומיה לאומית ויכולת פעולה הדדית של בעלות הברית אינן בהכרח סותרות.

ניתן לבנות אותם יחד, אך דורשים מדיניות תעשייתית שתקפיד לשמר מומחיות לאומית ברכיבים הנחשבים קריטיים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הים חוזר להיות תחום מרכזי עבור איטליה

עבור מדינה עם יותר משמונה אלפים קילומטרים של קו חוף, התלויה בסחר ימי, וממוקמת בלב הים התיכון, הגנה ימית אינה מגזר מיוחד במדיניות הביטחון; היא חלק מהמבנה הכלכלי הלאומי.

המלחמה באוקראינה משכה, באופן מובן, את תשומת ליבה של אירופה לאגפה היבשתי המזרחי, אך עבור איטליה, הים התיכון נותר נקודת מפגש של אנרגיה, סחר, הגירה, כבלים תת-ימיים, חוסר יציבות בצפון אפריקה, משברים במזרח התיכון והנתיבים לסואץ.

מגדירה את **הים התיכון הרחב יותר** כרביע בעל (DPP 2025–2027) תוכנית הפיתוח של אפריקה, עדיפות, הכולל לא רק את אגן הים התיכון עצמו אלא גם את הבלקן, הים השחור, חצי האי ערב, המפרץ הסאהל, קרן אפריקה ומפרץ גינאה. [10]

הגדרה זו משמעותית מבחינה גיאופוליטית משום שהיא מרחיבה את מושג הביטחון האיטלקי לאזורים שבהם סיכונים המיועדים להגיע לחצי האי מקורם או עוברים: אנרגיה מהמפרץ ומאפריקה, נתיבי סחר מים סוף, חוסר יציבות בסאהל, טרור בקרן אפריקה, תחרות בים השחור.

חיל הים הופך אפוא לכלי לאבטחת קווי מסחר וכן להגנה טריטוריאלית.

התחום התת-ימי: התשתית החדשה והבלתי נראית

חלק הולך וגדל של הביטחון הלאומי מתרחש גם מתחת למים.

כבלים דיגיטליים, צינורות גז, תשתיות אנרגיה ומערכות תקשורת מחברים את איטליה לשאר העולם על פני קרקעית ים אשר במשך עשרות שנים נחשבה בעיקר למרחב טכני וכיום נחשבת יותר ויותר לתחום אסטרטגי.

המלחמה ואירועי הנזק לתשתיות תת-ימיות באירופה הגבירו מאוד את תשומת הלב ללוחמה **בקרקעית הים**, כלומר, היכולת להגן, לנטר ובמקרה של סכסוך, אף לפגוע בתשתיות ובחיישנים בקרקעית הים.

עבור איטליה, מרכז תקשורת ואנרגיה מרכזי בים התיכון, מרכיב זה מקבל חשיבות מיוחדת.

מקדיש תשומת לב גוברת למימד התת-ימי, לאמצעים מיוחדים ולנכסים ימיים ובלתי DPP-למעשה, ה מאוישים חדשים. [8]

כאן ההגנה פוגשת ישירות את הכלכלה.

כבל נתונים שבור יכול להיות בעל השלכות על הכספים והתקשורת.

צינור גז פגום יכול להפוך למשבר אנרגיה.

ההבחנה בין תשתית אזרחית ליעד צבאי הופך להיות עדין הרבה יותר.

הגנה אווירית וטילים: הלקח של אוקראינה

המלחמה גם החזירה את המרכזיות ליכולת שמדינות אירופאיות רבות צמצמו לאחר המלחמה הקרה: הגנה אווירית וטילים.

טילים בליסטיים, טילי שיוט, רחפנים ארוכי טווח ותחמושת לולאה יכולים לפגוע בבסיסים, בתשתיות אנרגיה, ברשתות לוגיסטיקה ובערים הרחק מקווי החזית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

לכן, הגנה אינה מורכבת עוד אך ורק מהגנה על יחידות צבאיות העוסקות בפעולות חיצוניות; עליה להתחשב בשטח לאומי, בתשתיות קריטיות ובנקודות תעשייתיות.

תוכנית ההגנה מפני טילים 2025–2027 מזהה את פיתוח מערכת הגנה אווירית וטילים משולבת כאחת מהעדיפויות המרכזיות ומספק מימון למערכות כגון C-RAM יכולות, SAMP/T, CAMM-ER ותוכניות טילים אחרות. [11]

עם זאת, מערכת הגנה אווירית אינה רק משגר, שוב.

הקיבולת תלויה במספר הסוללות, ברשת המכ"ם, בפיקוד ובקרה, בקשר עם נאט"ו ומעל הכל במספר המיירטים הזמינים.

המלחמה באוקראינה הראתה כי יירוטי נשק יכולים להישחק במהירות ודורשים החלפתם בקיבולת תעשייתית מספקת.

לאחר מכן, הבטיחות חוזרת לייצור.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

לאונרדו, פינקנטיירי, וחזרת הבסיס התעשייתי כנכס אסטרטגי

בהשוואה לבעלות ברית אירופאיות רבות, איטליה נהנית מיתרון שבתקופת טרום המלחמה נחשב לעתים קרובות בעיקר במונחים תעשייתיים ותעסוקתיים, אך לאחר 2022 קיבל משמעות אסטרטגית ישירה הרבה יותר: **בסיס טכנולוגי ותעשייתי ביטחוני רחב ומגוון יחסית, המסוגל לכסות בו זמנית תחומים מבצעיים מרובים**, החל מתעופה וחלל ועד אלקטרוניקה, ממסוקים ועד בניית ספינות ממערכות טילים ועד הנעה בחלל, ואפילו רשת של עסקים קטנים ובינוניים המתמחים ביותר המזינים את שרשראות האספקה של קבלני ראש גדולים. מבנה זה, כמובן, אינו הופך את איטליה לאוטונומית בכל מגזר טכנולוגי וגם לא מבטל את התלות ברכיבים, תוכנה, חומרים ותוכניות שיתופיות בינלאומיות. עם זאת, הוא משנה באופן עמוק את האופן שבו עלייה בהוצאות הביטחון יכולה להיות מועברת לכלכלה הלאומית, מכיוון שחלק משמעותי מהוצאות אלו יכול להיספג על ידי יכולות ייצור, תכנון ומחקר שכבר קיימות במדינה, במקום להיות מתורגם לחלוטין ליבוא של מערכות מוגמרות.

שינוי פרספקטיבה זה חשוב משום שבשלב החדש של אירופה, תעשיית הביטחון אינה נתפסת עוד רק כקבוצת ספקים מדינתיים, אלא כמרכיב **של יכולת אסטרטגית לאומית** - כלומר, כקבוצת המיומנויות המתקנים, הקניין הרוחני, כוח האדם המיומן, המעבדות ושרשראות האספקה המאפשרות למדינה לתכנן, לייצר, לתחזק, לשדרג, ובמקרים מסוימים, לייצא מערכות מורכבות מבלי להיות תלויה לחלוטין בהחלטות המתקבלות במקום אחר. ערכו של בסיס תעשייתי זה מתבטא במיוחד כאשר הביקוש הציבורי גדל במהירות, משום שקיומן של חברות שכבר משולבות בתוכניות אירופיות וטרנס-אטלנטיות גדולות מאפשר להמיר לפחות חלק מההוצאות החדשות להשקעות תעשייתיות, תעסוקה מקצועית, מחקר וצבירה טכנולוגית.

מבין הקבוצות הלאומיות הגדולות, **לאונרדו** מייצגת את השחקנית המגוונת ביותר. בשנת 2025 רשמה הקבוצה הכנסות של כ **-19.5 מיליארד יורו**, הזמנות של **23.8 מיליארד** ותיק השקעות כולל של כ **-46.6 מיליארד**, כאשר באותה שנה הושקעו כ **-3 מיליארד יורו במחקר ופיתוח**; כוח העבודה העולמי מנה על פני 62,000 איש, עם נוכחות תעשייתית המשתרעת על פני אלקטרוניקה להגנה וביטחון, מסוקים, אווירונאוטיקה, סייבר וחלל. [21] הרלוונטיות האסטרטגית של הקבוצה נובעת דווקא מיכולת רב-תחומית זו: לאונרדו מספקת לא רק פלטפורמות שלמות, אלא גם מכ"מים, חיישנים, אוויוניקה, מערכות פיקוד ובקרה, תקשורת, אלקטרוניקה, פתרונות סייבר, מסוקים, רכיבים אווירונאוטיים וטכנולוגיות חלל כלומר, חלק משמעותי מאותם אלמנטים המאפשרים לפלטפורמות בודדות לפעול כצמתים של רשת משולבת.

מבנה ההכנסות לשנת 2025 מראה בבירור את הרוחב הזה. מגזר **האלקטרוניקה והביטחון הביטחוני**, ייצר **הכנסות של כ-8.35 מיליארד יורו**, מסוקים כ **-5.83 מיליארד**, אווירונאוטיקה כ **-4.24 מיליארד** בעוד שפתרונות סייבר ואבטחה וחלל עלו על 0.8 ו-1 מיליארד יורו בהתאמה. [21] משמעות הדבר היא שלא ניתן לפרש את מעמדו של לאונרדו אך ורק באמצעות מספר המטוסים או המסוקים שיוצרו: הקבוצה שולטת בחלק ניכר מהאלקטרוניקה והארכיטקטורה הדיגיטלית שמגדירה כיום את האיכות המבצעית של מערכות צבאיות עכשוויות.

לאונרדו: מבנה תעשייתי ויכולות אסטרטגיות בשנת 2025

משמעות תעשייתית	הכנסות 2025	אֵזוֹר

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מכ"ם, חיישנים, אלקטרוניקה, מערכות משימה ואבטחה	**מיליארד 8.35 אירו**	**אלקטרוניקה וביטחון ביטחוני**
תכנון, ייצור ותמיכה במסוקים	**מיליארד 5.83 אירו**	**מסוקים**
מטוסים, מבני אווירונאוטיקה ומערכות אווירונאוטיות	**מיליארד 4.24 אירו**	**תוֹרַת הַתְעוּפָה**
מערכות ותשתיות חלל	**מיליארד 1.01 אירו**	**מֶרחָב**
סייבר, דיגיטציה ואבטחה	**מיליארד 0.80 אירו**	**פתרונות סייבר ואבטחה**
פיתוח טכנולוגי ותוכניות עתידיות	**כ-3 מיליארד אירו**	**מחקר ופיתוח כולל**

[21] .**מקור:** לאונרדו, דוח שנתי 2025

מבנה זה מאפשר לאיטליה להשתתף בתוכניות המשמעותיות ביותר לא רק כמשתמשת קצה, אלא גם כמדינה בעלת יכולת עיצובית ויכולת תעשייתית משלה. זהו הבדל מהותי, משום שההשתתפות בשלבי הפיתוח והאינטגרציה מאפשרת לאיטליה לשמור על מומחיות, לגשת לטכנולוגיות, להשפיע על דרישות ותקנים ולבנות בסיס ידע שניתן לעשות בו שימוש חוזר בהמשך בתוכניות אחרות. לכן, יש להעריך את הערך הכלכלי של פרויקט צבאי לא רק ביחס למספר המערכות המסופקות, אלא גם למיקומה **של התעשייה הלאומית בשרשרת הערך** .

,אותו היגיון חל על **פינקנטיירי** , שהיא אחת מקבוצות בניית הספינות המערביות הגדולות ביותר .המשלבת נוכחות דומיננטית בבניית ספינות אזרחית עם רלוונטיות גוברת במגזר הצבאי והתת-ימי בשנת 2025 רשמה הקבוצה הכנסות כוללות של כ **-9.19 מיליארד יורו** , עם ספר הזמנות כולל בסדר גודל של **63.2 מיליארד** , שווה ערך לכמעט פי שבעה מהמחזור השנתי; מגזר בניית הספינות ייצר כ - של EBITDA-**מיליארד יורו** , בעוד שמגזר התת-ימי החדש רשם **הכנסות של כ-667 מיליון יורו** ו **6.59** [22] .מיליון יורו 117

קנה המידה התעשייתי של פינקנטיירי חשוב במיוחד משום שלתעשיית בניית הספינות הצבאיות יש מאפיינים המקשים על שיקום מהיר של יכולות שאבדו. תכנון ובניית פריגטות, ספינות סיור, ספינות ,אמפיביות, צוללות או מערכות תת-ימיות דורשים רציפים, מספנות, תשתיות, כוח אדם מיוחד, מתכננים קבלני משנה ומומחיות שנצברה לאורך זמן. לא ניתן לשחזר יכולות כאלה פשוט על ידי הקצאת משאבים כאשר מתעורר משבר. נוכחותה של קבוצה לאומית גדולה מייצגת אפוא **סוג של הון אסטרטגי שנצבר** שתועלתו מתעוררת במיוחד כאשר הביקוש לפלטפורמות ימיות עולה או כאשר אבטחת התשתיות , .התת-ימיות הופכת לעדיפות

התרחבות המגזר התת-ימי מאשרת גם את המידה שבה בסיס התעשייה של איטליה שואף להסתגל לאופי החדש של התחרות הצבאית. חשיבותו של המימד התת-ימי משתרעת לא רק על צוללות, אלא גם על מעקב אחר קרקעית הים, הגנה על כבלים וצינורות, מערכות בלתי מאוישות ושילוב של פלטפורמות מסורתיות וחיישנים מבוזרים - דווקא אותם מגזרים שצברו חשיבות בעקבות אירועי החבלה ופגיעותן של .תשתיות קריטיות בזירות הבלטי ובזירות אחרות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פינקנטייריי: קנה מידה תעשייתי ועומק היכולת הימית

אינדיקטור 2025	עֵרֶך
סך ההכנסות	**מיליארד אירו 9.194**
צבר הזמנות כולל	**מיליארד אירו 63.2**
הכנסות מבניית ספינות	**מיליארד אירו 6.592**
הכנסות מתחת למים	**מיליון אירו 667**
ספינות בתיק העבודות	**97**
אופק אספקה	עד **2037**

מקור: פינקנטייריי, תוצאות כספיות 2025. [22]

המייצג את אחד המקרים המשמעותיים ביותר של אינטגרציה , **MBDA Italia** למבנה זה נוסף אינה חברה לאומית במובן המסורתי, אלא קבוצה MBDA. תעשייתית אירופאית בתחום הטילים אירופאית משולבת הפועלת דרך צרפת, בריטניה, איטליה, גרמניה וספרד, עם למעלה מ-18,000 עובדים בסך הכל; באיטליה יש לה כוח אדם של למעלה מ **-2,000 איש** ומיומנויות המפוזרות על פני אתרים המוקדשים למחקר, פיתוח, ייצור ואינטגרציה של מערכות טילים. [23]

המבנה האיטלקי כולל, בין היתר, מומחיות במחפשי תדרי רדיו, מערכות הנחיה, ניווט ובקרה, מכ"מים רדומים קרמיים, פיתוח תוכנה, שילוב מערכות נשק ומעבדות חומרה בלולאה. [23] סוג זה של AESA, התמחות מראה בבירור במיוחד מדוע **לא ניתן למדוד השתתפות תעשייתית אך ורק על פי החלק הכספי של תוכנית** . אם העבודה הלאומית נוגעת לרכיבים עתירי טכנולוגיה, יכולות עיצוב או קניין רוחני, הערך התעשייתי של השתתפות זו יכול להיות גבוה בהרבה מאשר עבור פעילות הרכבה סופית פשוטה.

מייצגת גם דוגמה לאופן שבו ניתן לבנות ריבונות תעשייתית עכשווית בצורה משותפת MBDA קבוצת. אף אחת ממדינות אירופה הגדולות כנראה לא תמצא לנכון לפתח באופן עצמאי כל משפחת טילים, הדרושה לכיסוי כל המשימות, אך מבנה משולב מאפשר תחזוקה באירופה של יכולות תכנון וייצור אשר עצמה מציגה שילוב MBDA. ללא שיתוף פעולה, עלולות להיות יקרות מדי עבור שווקים לאומיים בודדים. זה כבסיס תעשייתי שמטרתו להבטיח גישה ליכולות ריבוניות ולתמוך באוטונומיה אסטרטגית אירופאית. [24]

לנוכחותה של איטליה בקבוצה יש אפוא ערך כפול. מצד אחד, היא מאפשרת גישה לתוכניות אירופיות בקנה מידה גדול יותר; מצד שני, היא מאפשרת שימור של מומחיות לאומית באלמנטים קריטיים של מערכת הטילים ומערכת הנשק. שילוב זה מייצג בדיוק את סוג האיזון עליו נבנית בהדרגה ההגנה האירופית: **לא עצמאות לאומית מוחלטת, אלא יכולות לאומיות המוטמעות בארכיטקטורות שיתופיות שבהן המדינה שומרת על מומחיות תעשייתית שקשה להחליף** .

אוויו וההמשכיות בין חלל להגנה

שמיקומה מעניין במיוחד משום , **Avio** חלק חשוב נוסף בבסיס הטכנולוגי הלאומי מיוצג על ידי **חברת** שהיא ממוקמת בצומת שבין גישה ליישומי חלל, הנעה ויישומי הגנה. בשנת 2025 רשמה הקבוצה הכנסות נטו של כ **-542 מיליון יורו** , עלייה של כמעט 23 אחוזים בהשוואה לשנת 2024, עם תיק הזמנות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

שעלה ל **2.166- מיליארד** ; באותה שנה כ-250 מיליון הזמנות חדשות היו קשורות להנעה ביטחונית עם לקוחות אירופאים ואמריקאים. [25]

המשמשים גם עבור P120C/P160C מנועי , **Vega C** פועלת בייצור ופיתוח של משגר Avio חברת ומערכות הנעה מוצקות בעלות יישומים חלליים וצבאיים כאחד. בשנת 2025 איחדה הקבוצה Ariane 6 Ariane 6 עבור רכיבי ArianeGroup רכשה חוזה של מעל 200 מיליון אירו עם Vega C, את פעילות והרחיבה את תיק ההסכמים שלה בתחום ההנעה הביטחונית. [25]

נובע דווקא מהחפיפה בין חלל להגנה. ההנעה, החומרים, תהליכי הייצור Avio הערך האסטרטגי של והמומחיות ההנדסית הנדרשים עבור משגרים אזרחיים ומוסדיים חולקים קווי דמיון חזקים עם טכנולוגיות המשמשות במערכות טילים צבאיות ובמערכות הנעה. זה הופך את בסיס החלל הלאומי למרכיב ביטחוני רחב הרבה יותר מאשר גישה מסחרית למסלול בלבד.

המרכזים העיקריים של בסיס התעשייה הביטחונית והחללית האיטלקית

משמעות אסטרטגית	מיומנויות עיקריות	קְבוּצָה
יכולות רב-תחומיות ואינטגרציה של מערכות	אלקטרוניקה, מסוקים, אווירונאוטיקה, מכ"ם, סייבר, חלל	**לאונרדו**
ריבונות ימית ותשתיות תת-ימיות	בניית ספינות, צוללות, תת-ימיות	**פינקנטיירי**
יכולת טילים אירופאית עם מומחיות לאומית	GNC, טילים, מחפשי חיפוש אינטגרציה ומערכות נשק	**איטליה MBDA**
גישה לחלל וטכנולוגיות דו-שימושיות	אריאן 6, C משגרים, הנעה מוצקה, וגה	**אביו**
עומק וחוסן של שרשראות אספקה	אלקטרוניקה, מכניקה, תוכנה, חומרים, חיישנים	**עסקים קטנים ובינוניים מומחים**

מקורות: לאונרדו, Fincantieri, MBDA, Avio. [21][22][23][25]

עסקים קטנים ובינוניים: העומק הבלתי נראה של כושר הייצור התעשייתי

עם זאת, הגבלת עצמנו לקבוצות גדולות תספק תמונה לא שלמה, משום שהחוזק האמיתי של בסיס תעשייתי נקבע לא רק על ידי קבלנים ראשיים, אלא גם על ידי עומק רשת הספקים המאפשרת להם לתכנן, ולייצר מערכות מורכבות. מכניקה מדויקת, אלקטרוניקה, חומרים מרוכבים, תוכנה משובצת, חיישנים רכיבים אווירונאוטיים, ייצור מיוחד ומערכות תקשורת תלויים לעתים קרובות בחברות קטנות בהרבה מקבוצות גדולות, אך בעלות מומחיות מיוחדת ביותר.

לאונרדו מצהירה כי היא פועלת עם כ **11,000- ספקים ברחבי העולם** , בעוד שפינקנטיירי וקבלני הספקים הגדולים האחרים תלויים בתורם ברשת קפילרית של חברות הנכנסות לשלבים השונים של שרשרת הייצור. [21] במקרה האיטלקי, נוכחותם של אזורי תעופה וחלל ומכניקה מאפשרת לפזר את השפעות הביקוש הצבאי על פני מבנה תעשייתי רחב יותר מאשר רק המפעלים הנשלטים ישירות על ידי הקבוצות הגדולות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

עם זאת, רשת זו מייצגת גם נקודת פגיעות. שרשרת אספקה יכולה להיות חזקה רק כמו הרכיב הקשה ביותר להחלפה שלה, וחברה קטנה המייצרת איכות גבוהה של עבודה או חלק מערכת ספציפי עלולה להפוך לצוואר בקבוק אסטרטגי אם חסר לה כושר ייצור מספיק, כוח אדם מוסמך או גישה להון הדרוש להרחבת מתקניה במהירות.

מסיבה זו, הוצאות צבאיות מוגברות אינן מובילות באופן אוטומטי לעלייה מיידית בתפוקה התעשייתית. אם הביקוש עולה מהר יותר מכושר הייצור, התוצאה יכולה להיות זמני אספקה ארוכים יותר, מחירים גבוהים יותר ותחרות מוגברת על מהנדסים, טכנאים ורכיבים.

לכן, יש **להגדיל את הבסיס התעשייתי** , לא רק לממן אותו.

מכיוון שלא כל יורו של הוצאה צבאית מייצר את אותה תפוקה תעשייתית

קיומו של בסיס לאומי רחב, עם זאת, אינו מצדיק את המסקנה שכל עלייה בהוצאות הביטחון מייצרת באופן אוטומטי השפעה תעשייתית חיובית עבור איטליה. יש צורך להבחין בקפידה בין הערך הצבאי של הרכישה לבין הערך התעשייתי המקומי שהיא גוזרת.

מערכת שנרכשה כולה בחו"ל עשויה להיות הכרחית מבחינה צבאית ורציונלית לחלוטין, אך לייצר השפעה תעשייתית מוגבלת יחסית על השטח הלאומי.

עם זאת, תוכנית בינלאומית שבה חברות איטלקיות משתתפות בתהליך העיצוב יכולה להניב תשואות שונות מאוד.

תוכנית שבה המדינה נושאת באחריות על תת-מערכות מתקדמות יכולה לשמור על ערך תעשייתי במשך עשרות שנים באמצעות תחזוקה, שדרוגים ופיתוחים נוספים.

לכן, המשתנה המכריע הוא לא רק **כמה כסף מושקע** , אלא **גם מיקומה של התעשייה הלאומית בשרשרת הערך** .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

כיצד משתנה התשואה התעשייתית על הוצאות הביטחון

השפעה תעשייתית לאומית פוטנציאלית	השפעה תפעולית	מודל רכישה
מוּגבָּל	גישה מהירה לקיבולת	**רכישה מחו"ל לחלוטין**
בינוני-נמוך	קיבולת + חלק מעבודות הבית	**אסיפה סופית ארצית**
בֵּינוֹנִי	קיבולת + העברה חלקית	**הפקה מורשית**
בינוני-גבוה	קיבולת + גישה לשרשרת האספקה	**קו-פרודוקציה בינלאומית**
גָּבוֹהַ	יכולת + ידע + קניין רוחני	**פיתוח משותף**
פוטנציאל גבוה מאוד	+ קיבולת ריבונית לייצוא מומחיות	**מנהיגות בתת-מערכות קריטיות**

הנקודה, כמובן, אינה לטעון שכל תוכנית צריכה להיות מיוצרת כולה באיטליה, משום שזה יהיה לא יעיל מבחינה כלכלית ובלתי אפשרי מבחינה טכנולוגית עבור מערכות מורכבות רבות. הבעיה היא לקבוע **אילו מיומנויות יש לשמר ואילו תלות מקובלות** .

.בעיה זו היא כיום חלק בלתי נפרד ממדיניות הביטחון

תוכן מקומי אינו המדד היחיד לערך תעשייתי

יש להשתמש בזהירות גם במושג "התשואה הלאומית", שכן אחוז פשוט של תוכן מקומי יכול להסוות הבדלים עמוקים באיכות העבודה שבוצעה. ייצור רכיבים בעלי ערך מוסף נמוך באופן מקומי אינו זהה לבעלות על תכנון המכ"ם, תוכנת המשימה, אלגוריתם ההנחיה או הקניין הרוחני של טכנולוגיה קריטית.

לכן, יש להעריך את הביצועים התעשייתיים באמצעות לפחות שישה היבטים: **תוכן מקומי, עוצמת מחקר ופיתוח, קניין רוחני, גישה לשווקי יצוא, יכולת העברת טכנולוגיה והמשכיות מיומנויות לאורך זמן** .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המשתנים הקובעים את הערך התעשייתי של תוכנית

למה זה משנה	מִשְׁתַנֶה
מודד כמה ייצור נופל בשטח	**תוכן לאומי**
יוצר מיומנויות טכנולוגיות לשימוש חוזר	**מחקר ופיתוח**
קובעת את האוטונומיה ואת היכולת להתפתח	**קניין רוחני**
מרחיב את היקף הייצור מעבר לביקוש המקומי	**יְצוּא**
מאפשר רכישת מיומנויות חיצוניות	**העברת טכנולוגיה**
שומר על תעסוקה ויכולת לאורך כל מחזור החיים	**תְּמִיכָה**
מאפשר לך להשפיע על דרישות וארכיטקטורה	**תפקיד בעיצוב**
קובע את קיבולת התחזוקה והשדרוג	**גישה לנתונים טכניים**

לכן, תוכנית שבה איטליה משתתפת בפיתוח יכולה להיות בעלת השפעה שונה מאוד מאשר רכישה מוכנה לרכישה" של פלטפורמה שכבר פותחה על ידי מדינה אחרת, גם אם העלות הראשונית דומה".

כדוגמה למודל החדש GCAP

תוכנית **הקרב האווירית העולמית** היא דוגמה חשובה במיוחד להבדל זה. איטליה משתתפת לצד בריטניה ויפן לא רק כמשתמשת קצה של מטוס עתידי, אלא כשותפה בתוכנית שנועדה לפתח מערכת קרב אווירית מהדור הבא.

הערך הפוטנציאלי עבור הבסיס התעשייתי האיטלקי נובע אפוא מהאפשרות להשתתף בשלבי התכנון הפיתוח, האלקטרוניקה, החיישנים, מערכות המשימה, החימוש והאינטגרציה, תוך שימור מיומנויות שאחרת עלולות ללכת לאיבוד בהדרגה.

איטליה, התוכנית מייצגת לא רק חוזה, אלא **פלטפורמה טכנולוגית** MBDA-עבור חברות כמו לאונרדו ו **ארוכת טווח** , המסוגלת להשפיע על השקעות, מחקר ומיומנויות במשך עשרות שנים.

תוכנית מסוג זה מראה מדוע לא ניתן למדוד את מדיניות התעשייה הביטחונית אך ורק על ידי זרימות כספיות שנתיים.

ההחלטה שהתקבלה היום עשויה לקבוע את מיקומה התעשייתי של המדינה בשנת 2040 או 2050.

וריבונות ימית Fincantieri

אותו עיקרון חל על בניית ספינות. יכולתה של איטליה לתכנן ולבנות באופן עצמאי יחידות ימיות גדולות מייצרת ערך העולה על מספר הספינות שהזמין הצי, משום שהיא מאפשרת למדינה לשמור על יכולות תכנון, אינטגרציה ותחזוקה שניתן למנף גם בשווקים בינלאומיים.

בניית ספינות קשורה קשר הדוק גם לייצוא. תוכנית מקומית שמייצרת לאחר מכן מכירות לחו"ל מאפשרת לפזר את עלויות הפיתוח באופן נרחב יותר, לשמור על פעילות המפעלים ולשפר את התחרותיות של שרשרת האספקה.

. לכן, התשואה התעשייתית על ההוצאות המקומיות תלויה גם ביכולת **הייצוא של המערכת המפותחת**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פלטפורמה שתישאר מוגבלת למגרש לאומי קטן עשויה להיות הכרחית מבחינה צבאית אך בעלת תשואה תעשייתית מוגבלת.

פלטפורמה המשמשת כבסיס להזמנות בינלאומיות יכולה לייצר המשכיות ייצור גדולה בהרבה.

וערך הסקאלה האירופית MBDA

מגזר הטילים, לעומת זאת, מדגים את חשיבותה של אינטגרציה תעשייתית החוצה גבולות לאומיים. נולדה דווקא מהצורך להימנע מפיצול אירופי שאינו מסוגל לקיים באופן עצמאי את כל ההשקעות MBDA הנדרשות במערכות נשק מורכבות.

נוכחותם של למעלה מ **-18,000 עובדים** הפרוסים על פני מדינות אירופה העיקריות ומשקלם של ואלקטרוניקה מאפשרים לאיטליה לשמור על RF, המיומנויות האיטלקיות בתחומי חיפוש, אינטגרציה גישה לטכנולוגיות שיהיו יקרות ביותר לפיתוחן בקנה מידה לאומי לחלוטין [23][24].

זהו מודל שונה מזה של חברה לאומית מסורתית, אך לא פחות אסטרטגי בשל כך.

ניתן לממש ריבונות גם באמצעות השתתפות מבנית בפעילות תעשייתית אירופית, בתנאי שהמדינה שומרת על מומחיות אמיתית ותפקיד חשוב מספיק כדי להימנע מלהיות רק לקוח סופי.

אוויאו ואוטונומיה בגישה לחלל

במקרה של אביו, ערך הבסיס התעשייתי נוגע גם לסוגיה שהופכת להיות קשורה באופן ישיר יותר ויותר לביטחון: **גישה אוטונומית לחלל** . לווייני תקשורת, תצפית, ניווט ומעקב תלויים ביכולת לשגר למסלול ולהחליף אותם בעת הצורך.

יכולת שיגור אירופית שתלויה לחלוטין בספקים חיצוניים תפחית גם את האוטונומיה במגזרים הצבאיים והמוסדיים המשתמשים בחלל.

ואת תרומתה של איטליה להנעת אריאן 6 גם דרך ממד זה C לכן, יש לפרש את וגה.

לתחום ההנעה הצבאית מדגימה גם כיצד מיומנויות שפותחו במגזר אחד Avio ההתרחבות בו-זמנית של יכולות לייצר יישומים במגזר אחר.

דווקא סוג זה של **גלישה טכנולוגית** הוא שהופך את ההגנה למרכיב פוטנציאלי של מדיניות תעשייתית.

בחירה מבנית, לא אנומליה חשבונאית: MIMIT-הקשר בין הביטחון ל

מסמך התכנון הרב-שנתי מבהיר את החפיפה הזו בין מדיניות הביטחון למדיניות התעשייה באמצעות בניית מה שנקרא **תקציב הביטחון המשולב** , שבו המשאבים הרגילים של משרד הביטחון מתווספים לאלה של משרד היזמות ו"תוצרת איטליה", קרנות למשימות בינלאומיות ומשאבים ספציפיים של זכויות מוקצות במיוחד לתוכניות **הגנה** MIMIT-אדם ונופש. מסמך התכנון הרב-שנתי מציין כי תרומות ה **מתקדמות** , ובכך מדגישות פונקציה תעשייתית מפורשת של ההקצאות [26].

כלל כ **-2.98 מיליארד אירו** בתוכנית "התערבויות בתחום ההגנה MIMIT בשנת 2025, תקציב הלאומית", עלייה מכ-1.88 מיליארד בשנת 2024. [27] חלק משמעותי ממשאבים אלה מיועד לתוכניות ולמגזר הימי, דבר המראה כיצד FREMM-טכנולוגיות הגנה אווירית לאומיות, למגזר האווירונאוטיקה, ל תמיכה תעשייתית בהגנה משולבת כעת באופן קבוע במבנה תקציב המדינה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ומדיניות תעשייתית ביטחונית MIMIT משאבי

2025	קול
כ-2.98 מיליארד אירו	**התערבויות בענייני הגנה" MIMIT תוכנית "לאומית**
כ-922 מיליון אירו נוספים	**מימון מחדש של תוכניות טכנולוגיות ביטחוניות 2025**
עד **2039**	**אופק מימון מחדש**
מגזר ,FREMM ,הגנה אווירית, אווירונאוטיקה ימי	**אזורים עיקריים**

מקורות: בית הנבחרים, חוק התקציב 2025 וחוק התקציב 2025-2027 .[27][28]

אינו מייצג טכניקת חשבונאות MIMIT-הנתונים חשובים משום שהם מראים כי הקשר בין משרד ההגנה ל פשוטה המשמשת לחלוקת הוצאות בין משרדים, אלא משקף תפיסה שבה **הביקוש הצבאי משמש גם ככלי לתמיכה במיומנויות תעשייתיות וטכנולוגיות הנחשבות אסטרטגיות** .

מממן תוכניות צבאיות MIMIT מדוע

ההיגיון ברור יחסית. לחלק מתוכניות ההגנה יש תוכן טכנולוגי ותעשייתי גבוה מספיק כדי לייצר אפקטים ,החורגים מפלטפורמה אחת שנרכשה. מכ"ם, אלקטרוניקה, בניית ספינות, מבני אווירונאוטיקה, הנעה חיישנים ותוכנה שפותחו עבור תוכנית צבאית יכולים להזין יכולות תעשייתיות שנשארות במערכת הייצור במשך עשרות שנים.

מאותתת אפוא כי המדינה אינה מפרשת תוכניות אלו רק כהוצאות ביטחון, אלא MIMIT מעורבותה של גם **כהשקעות במגזרים אסטרטגיים של ייצור מתקדם** .

עם זאת, גישה זו מציבה אילוץ מהותי: כדי שהוצאות צבאיות יובילו ביעילות למדיניות תעשייתית, עליהן לתרום ליצירת יכולות ולא רק לתמוך בהכנסות.

ההבחנה היא חיונית.

חברה יכולה לקבל הזמנה גדולה ולהגדיל את מחזור המכירות שלה באופן זמני מבלי בהכרח לשפר את מעמדה הטכנולוגי.

עם זאת, אם התוכנית מממנת מחקר, מתקנים, מיומנויות חדשות, קניין רוחני ושילוב בשרשראות אספקה בינלאומיות, ההשפעה עשויה להימשך גם לאחר סיום החוזה.

מדיניות ביטחון ומדיניות תעשייתית אינן עולות בקנה אחד באופן אוטומטי

זהירות זו מונעת פרשנות פשטנית לפיה "יותר הוצאות צבאיות" פירושה אוטומטית "יותר צמיחה כלכלית". ההשפעה המקרו-כלכלית והתעשייתית תלויה במבנה הרכישה.

אם רוב הערך מיובא, המכפיל המקומי נמוך יותר.

אם חברות איטלקיות ישתתפו רק בפעילויות הפחות מתוחכמות, התועלת הטכנולוגית עשויה להיות צנועה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.אם התוכנית לא תייצר יצוא, קנה המידה התעשייתי עלול להישאר קטן מדי

.אם קניין רוחני יישאר כולו בחו"ל, ייתכן שהמדינה לא תוכל לשנות את המערכת באופן עצמאי בעתיד

.אם אין זרימת הזמנות מעקב, המיומנויות שנוצרו עלולות ללכת לאיבוד

.לכן יש להעריך את האיכות התעשייתית של ההוצאה יחד עם כמותה

המשכיות הזמנות היא משתנה אסטרטגי

זה חשוב במיוחד במגזרי הביטחון משום שקשה לשקם מומחיות תעשייתית לאחר שאבדה. צוות מהנדסים המתמחה במכ"ם, הנעה או תכנון ימי ניתן לבנות רק באמצעות שנים של עבודה והמשכיות תוכנית.

אם קיים פער ארוך מדי בין שני דורות של מערכות, כוח אדם עלול לעבור למגזרים אחרים, ספקים עלולים לעזוב את השוק, ותשתיות עלולות לאבד תחרותיות.

. לכן, מדיניות התעשייה הביטחונית חייבת להתחשב **בהמשכיות הזמנית של הביקוש**

.זוהי אחת הסיבות לכך שתכנון רב שנתי מקבל חשיבות תעשייתית כה משמעותית

.תוכנית ניהול נתונים יציבה מאפשרת לחברות לתכנן קיבולת, תעסוקה והשקעות

.מצד שני, פרופיל הוצאות בלתי צפוי מקשה על הרחבת מתקנים וגיוס עובדים

בעיית הפיצול האירופית

.לאיטליה יש, אם כן, בסיס תעשייתי גדול יחסית, אך היא פועלת בשוק אירופאי שעדיין מקוטע מאוד מדינות שונות שומרות על דרישות, פלטפורמות, סטנדרטים ותוכניות משלהן, תוך סיכון של שכפול עלויות והפחתת יתרונות הגודל.

.לכן, שיתוף פעולה תעשייתי מייצג הכרח וגם בחירה פוליטית

.היא דוגמה מוצלחת לאינטגרציה MBDA

.מנסה לבנות מסה קריטית בינלאומית GCAP

.תוכניות ימיות יכולות ליצור פלטפורמות הניתנות לייצוא

.אותו הדבר חל גם על מערכות הגנה קרקעיות ואוויריות

האתגר הוא למצוא איזון בין שתי מטרות שנראות סותרות: **שימור יכולות תעשייתיות לאומיות וצמצום** . **הפיצול האירופי**

.אירופה המורכבת מעשרים ושבע תעשיות נפרדות לחלוטין תהיה לא יעילה

אירופה שבה מספר מצומצם של מדינות יאבדו את כל יכולתן התעשייתית תהיה שברירית מבחינה פוליטית.

.לכן, הפתרון נוטה לכיוון התמחויות לאומיות המשולבות בתוכניות משותפות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הבסיס התעשייתי כעתודת קיבולת

המלחמה באוקראינה הוסיפה אלמנט נוסף: כושר ייצור תעשייתי נדרש לא רק לייצור פלטפורמות חדשות, אלא גם **לחידוש מהיר של המלאי ולתיקון הפסדים** .

.זה משנה את האופן שבו יש להעריך מפעלים וקווי ייצור

קו ייצור הפועל בקיבולת של 50 אחוז בזמן שלום עשוי להיראות כלא יעיל מבחינה כלכלית גרידא, אך יש לו ערך אסטרטגי אם הוא יכול להגדיל במהירות את הייצור במהלך משבר.

.לכן, תפיסת היתירות שכבר נצפתה בתשתיות אנרגיה חוזרת גם בהגנה

.כושר עבודה תעשייתי שאינו מנוצל אינו בהכרח בזבוז

. זה יכול לייצג **עתודה לגיוס פרודוקטיבי**

.כמובן, לתחזוקה יש מחיר

.אבל אפילו חוסר זה כרוך בעלות כאשר הביקוש עולה פתאום

מכלכלת "בדיוק בזמן" ועד קיבולת עלייה

חלק מהתעשייה האירופית אורגן בעשורים האחרונים על פי היגיון של "בדיוק בזמן", תוך צמצום מלאי וקיבולת פנויה כדי לשפר את היעילות. המלחמה , לעומת זאת, הוכיחה שגם הגנה דורשת את היכולת להגדיל במהירות את התפוקה, מה שבטרמינולוגיה האנגלו-סקסית מכונה לעתים קרובות " **קיבולת נחשול**" .

.כדי להשיג תוצאה זו, לא מספיק לממן הזמנות

.אתם צריכים מכונות, כוח אדם, ספקי חומרי גלם, חומרי נפץ, אלקטרוניקה ותשתיות

לכן, מדיניות תעשייתית חייבת להתייחס לא רק לקבלנים ראשיים, אלא גם לחוסן של כל שרשרת האספקה.

הסיכון של תלות טכנולוגית נסתרת

קיומן של קבוצות לאומיות גדולות גם לא אומר שהפלטפורמות עצמאיות לחלוטין ממקורות זרים. מערכות רבות מכילות רכיבים אלקטרוניים, מוליכים למחצה, חומרים או תוכנה שמקורם בשרשראות אספקה בינלאומיות.

משמעות הדבר היא **שיש לנתח את הריבונות התעשייתית ברמת הרכיבים הקריטיים** , לא רק הלוגו שעל המוצר הסופי.

.ספינה איטלקית עשויה להסתמך על רכיבים המיוצרים בחו"ל

.מכ"ם לאומי יכול להשתמש במוליכים למחצה המיוצרים באסיה או בארצות הברית

.טיל אירופאי עשוי להיות תלוי בחומרים קריטיים מיובאים

.משגר חלל יכול להשתמש ברכיבים ממדינות שונות

.הבסיס התעשייתי הלאומי מפחית אפוא את התלות, אך אינו מבטל אותה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.הבעיה חוזרת להיות הבעיה של תחליפיות

יצוא כמכפיל של כושר ייצור תעשייתי

מרכיב מפתח נוסף הוא היצוא. שוק מקומי בגודל של איטליה לא תמיד יכול לשאת את הגודל הנדרש כדי .לשמור על מערכות מורכבות מבחינה טכנולוגית תחרותיות בכוחות עצמו

.לכן, יצוא מאפשר הגדלת כמויות, פיזור עלויות פיתוח ושמירה על קווי ייצור פתוחים

.זה חל על ספינות, מסוקים, אלקטרוניקה, טילים ומערכות חלל

אבל יצוא צבאי מביא באופן טבעי גם שיקולים פוליטיים ורגולטוריים, משום שמכירת מערכות נשק כפופה .לאישור וחייבת להיות עקבית עם מדיניות חוץ והתחייבויות בינלאומיות

.לכן, מדיניות התעשייה הביטחונית היא בלתי נפרדת ממדיניות חוץ

.שוב, כלכלה ואסטרטגיה מתכנסות

מחקר וקניין רוחני כמדד לריבונות

. מבין כל הגורמים התעשייתיים, הקשה ביותר למדידה אך כנראה החשוב ביותר הוא **בעלות על ידע**

.מפעל יכול להרכיב אלפי מערכות מבלי שיהיה לו את התכנון הבסיסי

.מדינה יכולה להיות יצרנית באופן רשמי אך להיות תלויה במדינות זרות לכל עדכון

יכולת תעשייתית אמיתית קיימת כאשר עסקים ומוסדות מחזיקים בידע מספיק כדי לשנות, לתקן, לפתח .ולשלב טכנולוגיה באופן עצמאי

מסיבה זו, הסכום של כ **-3 מיליארד אירו שהשקיעה לאונרדו במחקר ופיתוח בשנת 2025** משמעותי .[21] .מבחינה תעשייתית יותר ממה שמציעה השוואה פשוטה עם ההכנסות

.מחקר לא רק מייצר את המוצר הבא

.זה מייצר את הצוות המסוגל לתכנן את מה שיבוא אחר כך

מרכש למדיניות טכנולוגית

התוצאה היא שרכש צבאי כבר לא יכול להתפרש כפעילות מנהלית פשוטה שבאמצעותה משרד החינוך .רוכש משאבים

.כל תוכנית גדולה כרוכה באופן מרומז בבחירת מדיניות טכנולוגית

.ההחלטה איזה מכ"ם לקנות משפיעה על תעשיית המכ"ם בה תעבדו בשנים הבאות

.החלטה האם להשתתף בפיתוח של מטוס פירושה לקבוע האם המדינה תשמור על יכולות תכנון מטוסים

.ההחלטה האם לרכוש כלי שיט מקומי או זר משפיעה על עתידן של מספנות וספקים

.ההחלטה באיזו ארכיטקטורה דיגיטלית להשתמש יכולה לקבוע תלות בתוכנה במשך עשרות שנים

.לפיכך, רכש הופך לכלי שבאמצעותו המדינה **מעצבת את המבנה העתידי של הבסיס התעשייתי שלה**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ש לשמור על היתרון האיטלקי, לא לקחת אותו כמובן מאליו

ורשת מגוונת של עסקים קטנים ובינוניים מייצגת Avio, איטליה MBDA, נוכחותם של לאונרדו, פינקנטייריי אפוא יתרון ממשי, אך מעצם הגדרתו, הוא אינו קבוע. כישורים עלולים ללכת לאיבוד, חברות יכולות להפחית השקעות, שרשראות אספקה יכולות להשתנות, ואנשי מקצוע יכולים להימשך ממדינות או מגזרים אחרים.

לכן, יש לבנות מחדש את היתרון התעשייתי באופן מתמיד באמצעות ביקוש, מחקר, הכשרה, תוכניות בינלאומיות וגישה לייצוא.

הנושא הופך לחשוב במיוחד ככל שהוצאות הביטחון האירופיות גדלות, משום שהביקוש החדש יכול להניב שתי תוצאות שונות מאוד.

זה יכול לחזק את הבסיס התעשייתי של אירופה.

או שזה יכול לייצר עלייה גדולה ביבוא מחוץ לאירופה.

ההבדל תלוי במהירות שבה התעשייה היבשתית מצליחה להגדיל את כושר הייצור שלה.

ממאזן ליכולת תעשייתית: המכפיל האמיתי

הנקודה המרכזית היא אפוא **שהוצאות צבאיות מייצרות ערך תעשייתי רק כאשר הן הופכות ליכולות**.

- יכולת זו יכולה ללבוש צורות רבות.
- זה יכול להיות קו ייצור חדש.
- זה יכול להיות מעבדת מחקר.
- זה יכול להיות מיומנות תוכנה.
- זה יכול להיות קניין רוחני.
- זה יכול להיות רשת של ספקים.
- זה יכול להיות חוזה ייצוא.
- ייתכן שהוא מהנדס מוסמך.
- זה יכול להיות סדנה המסוגלת לתחזק מערכת במשך שלושים שנה.
- זהו המכפיל התעשייתי האמיתי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תוצאה אפשרית	לְרִכּוֹב
שאלה צבאית	**הקצאה ציבורית**
הֲפָקָה	**חוזה לאומי / שיתופי**
צמחים חדשים	**השקעה תעשייתית**
קניין רוחני וטכנולוגיות	**מחקר ופיתוח**
יתרונות גודל	**ייצור סדרתי**
המשכיות הקו	**יְצוּא**
תעסוקה ומיומנויות מתמשכות	**תמיכה במחזור החיים**
שימור יכולת אסטרטגית	**התוכנית הבאה**

.הוצאות שנעצרות במעבר הראשון מייצרות למעשה יכולת צבאית נרכשת

.הוצאות שעוברות לאורך כל השרשרת מייצרות גם כושר ייצור תעשייתי

מדיניות ביטחון ומדיניות תעשייתית הופכות לבלתי נפרדות

כחלק MIMIT-זו בדיוק הסיבה לכך שתוכנית הביטחון מציגה את שיתוף הפעולה בין משרד הביטחון ל אורגני מהתכנון. התקציב המשולב כבר אינו רואה בהוצאות צבאיות רק עלות הכרחית לביטחון, אלא ככלי אפשרי שבאמצעותו ניתן לשמר **את התחרותיות התעשייתית, טכנולוגיות אסטרטגיות ויכולות לאומיות** . [26]

.השינוי משמעותי משום שהוא מחזיר את ההגנה לתפיסה רחבה יותר של מדיניות כלכלית

.בשנים קודמות, הבעיה יכלה להתבטא בעיקר במונחים של שליטה בהוצאות ורציונליזציה של רכש

,בשלב החדש, השאלה הופכת מורכבת יותר: כיצד להגדיל את היכולת הצבאית מבלי לאבד את היעילות כיצד לחזק את התעשייה הלאומית מבלי לפצל את התעשייה האירופית, כיצד לשמר מומחיות ריבונית מבלי לוותר על שיתוף פעולה, וכיצד להשתמש במדיניות ציבורית כדי לתמוך בטכנולוגיות שנשארות .תחרותיות בשווקים בינלאומיים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

חזרתו של הבסיס התעשייתי כנכס כוח

המסקנה החשובה ביותר היא, אם כן, שבסיס התעשייה הביטחונית נחשב שוב למרכיב של הכוח הלאומי, באותו אופן כמו תשתיות אנרגיה, רשתות דיגיטליות ויכולת פיננסית.

מדינה שיש לה תעשייה יכולה להגיב מהר יותר לעלייה בביקוש.

זה יכול לשמור על אוטונומיה רבה יותר בתחזוקה.

זה יכול לעדכן מערכות.

יכול להשתתף בקביעת סטנדרטים.

יכול לייצא.

זה יכול להשפיע על תוכניות רב-לאומיות.

זה יכול לשמר מיומנויות שהופכות חיוניות במהלך משבר.

לכן, איטליה מתחילה מעמדה נוחה יחסית בהשוואה לשותפות אירופאיות רבות, משום שכבר יש לה קבוצות גדולות ושרשראות אספקה מאוחדות.

אבל דווקא מסיבה זו, איכות ההוצאות החדשות תהיה מכרעת.

אם הגדלת התקציב תתורגם בעיקר לרכישות ללא תוכן טכנולוגי מקומי, התועלת התעשייתית תישאר מוגבלת.

אם הוא ישמש למימון פיתוח משותף, מחקר, מפעלים חדשים, כושר ייצור והשתתפות בתוכניות בינלאומיות בתחום הטכנולוגיה העילית, התוצאה עשויה להיות שונה מאוד.

ההבדל לא נמדד במספר המיליארדים שהוצאו.

. זה נמדד לפי כמות **המומחיות האסטרטגית שנותרה במדינה לאחר שהמיליארדים הללו הוצאו**

כאן הביטחון מפסיק סופית להיות רק סעיף בתקציב הציבורי והופך למדיניות תעשייתית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אוקראינה: סיוע צבאי ובעיית האספקה

איטליה השתתפה בתמיכה באוקראינה באמצעות אספקה צבאית, סיוע, הכשרה ושיתוף פעולה עם בעלות ברית, אך פרטים משמעותיים על אספקה זו אינם זמינים לציבור באותה רמת פירוט מסיבות ביטחוניות.

זוהי נקודה שבה יש ליישם את עקרון התיעוד של הספר בחומרה מיוחדת.

לא ניתן לשחזר בוודאות את ההרכב המלא של האספקה האיטלקית באמצעות הדלפות עיתונאיות, רשימות לא רשמיות או הערכות של צד שלישי, כאילו היו מלאי ממשלתי.

ה-DPP מה שניתן לקבוע הוא שלתמיכה באוקראינה היו גם השלכות על צורכי חידוש המלאי הלאומי: עצמו מזכיר את הצורך לתמוך במשאבים הנדרשים לתמיכה הניתנת לרשויות האוקראיניות ומקשר חלק מהסוגיות הקריטיות של התרגיל גם ללחצים שנוצרים על ידי ההקשר החדש. [7]

זוהי בעיית המוכנות הקלאסית.

תרומת מערכת או תחמושת עשויה להיות עקבית מבחינה פוליטית עם אסטרטגיה של ברית ותמיכה בקייב, אך היא מפחיתה באופן זמני את הזמינות הלאומית עד שהתעשייה תחליף אותה.

לכן, ערך בסיס הייצור חוזר למרכזיות.

צבא בר-קיימא חייב להיות מסוגל לייצר מחדש את מה שהוא צורך.

נאט"ו והאיחוד האירופי: השלמה וכפילות אפשרית

עם זאת, הביטחון האירופי החדש אינו נבנה רק בנאט"ו.

האיחוד האירופי הרחיב בהדרגה את מדיניות התעשייה הביטחונית שלו, באמצעות קרן ההגנה האירופית, רכש משותף ובשנים האחרונות, מכשירים כגון SAFE ותוכנית Readiness 2030.

תוכנית הפיתוח האזרחית האיטלקית לשנים 2025–2027 מזכירה במפורש את המסמכים האירופיים הללו יחד עם התחייבויות נאט"ו. [10]

עבור איטליה, הדו-קיום של שני הארגונים יוצר הזדמנויות אך גם אתגר בתיאום.

נאט"ו קובע תוכניות הגנה קולקטיביות ויעדי יכולת.

האיחוד האירופי יכול לגייס כלים פיננסיים, רגולטוריים ותעשייתיים שאין ברשות נאט"ו באותה מידה.

באופן אידיאלי, אם כן, שני המבנים משלימים: נאט"ו מגדיר את הדרישה האסטרטגית והאיחוד האירופי תורם את היכולת התעשייתית הדרושה כדי לענות עליה.

סיכון נוצר כאשר תוכניות לאומיות ואירופאיות משכפלות פלטפורמות, סטנדרטים והשקעות מבלי להשיג יתרונות לגודל.

בעיית ההגנה האירופית אינה רק הוצאות מועטות.

היא גם מוציאה כסף במערכת תעשייתית מקוטעת.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הים התיכון והאגף המזרחי: הדילמה הגיאוגרפית של איטליה

נאט"ו לאחר 2022 התמקדה בצדק תשומת לב עצומה בהרתעה של רוסיה ובהגנה על האגף המזרחי שלה.

איטליה משתתפת במשימה זו ואינה יכולה לפרש את ביטחונה כנפרד מזה של פולין, המדינות הבלטיות או רומניה: סעיף 5 של נאט"ו הופך את ההגנה הקולקטיבית לבלתי ניתנת לחלוקה.

אבל הגיאוגרפיה האיטלקית כופה בו זמנית ציר שני.

אזור הים התיכון הרחב כולל את לוב, חוסר היציבות בצפון אפריקה, הסאהל, המזרח התיכון, נתיבי אנרגיה, ים סוף ונתיבי סחר לאסיה.

משקף במדויק את הצורך הכפול הזה, תוך הכרה בערך ההגנה הקולקטיבית האירופית ה-DPP, [10]. ובמקביל, הגדרה של הים התיכון הרחב כרביע העיקרי של האינטרס הלאומי.

זו לא סתירה.

זוהי הייחודיות האסטרטגית של איטליה.

מדינה בלטית ממקדת את תשומת ליבה באופן טבעי ברוסיה.

איטליה חייבת לשקול גם את המזרח וגם את הדרום בו זמנית.

משמעות הדבר היא שמבנה הכוח חייב להיות גמיש מספיק כדי לפעול באגף המזרחי, להגן על נתיבי הים, לתמוך במשימות בים התיכון ולהבטיח את ביטחון המולדת.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הצוות והממד הכמותי החדש

.בניית יכולת מחדש אינה עוסקת רק בפלטפורמות וטכנולוגיות

תוכנית הביטחון 2025–2027 מזכירה כי המודל האורגני של הכוחות המזוינים תוכנן מחדש לכיוון **יחידות** , יעד שיש להשיג עד 2034, בעוד שבשנת 2025 הכוח הממוצע הצפוי יעלה על **160,000** [13] .יחידות בהתחשב במשטר המעבר ובקטגוריות השונות 166,000

.הנתונים מראים שינוי נוסף בהשוואה לעונה הקודמת

.הרפורמה של 2012 נועדה לצמצם את המבנה

הסביבה האסטרטגית החדשה דוחפת לכוח חזק יותר מבחינה מספרית ואיכותית, עם יכולות חדשות .בתחומי הסייבר, החלל, המודיעין, הנתונים והטכנולוגיות המתפתחות

.אבל הגדלת מספר כוח האדם לא אומרת רק גיוס עובדים נוספים

הכישורים הנדרשים על ידי מערכת צבאית דיגיטלית הופכים מתוחכמים יותר ויותר ומתחרות בשוק .האזרחי של מהנדסים, מדעני מחשב, מומחי סייבר וטכנאים

.לכן, ההגנה נכנסת גם לבעיה הדמוגרפית המתוארת בפרק 10

מדינה עם פחות צעירים חייבת לגייס אנשי צבא, רופאים, טכנאים ועובדי תעשייה מבסיס דמוגרפי צר .יותר

.דמוגרפיה הופכת, שוב, למשתנה של כוח

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מתקציב לקיבולת: הבעיה האמיתית של עשר השנים הבאות

דיון ציבורי בנושא ביטחון נוטה באופן בלתי נמנע להתמקד באחוז התוצר המקומי הגולמי המוקצה לביטחון, משום שהנתון קריא באופן מיידי, מאפשר השוואות בינלאומיות, ומציע לקובעי המדיניות ,אינדיקטור סינתטי שבאמצעותו ניתן למדוד את רמת המאמץ הלאומי לכאורה. מסיבה זו בדיוק, עם זאת הוא עלול להפוך למטעה כאשר הוא הופך למדד ישיר של יכולת צבאית, משום ש **-2, 3.5 או 5 אחוזים מהתוצר המקומי הגולמי אינם מהווים כוח מזוין, דיוויזיה מוכנה לקרב, צי זמין או הגנה אווירית יעילה. במקום זאת, הוא מייצג רק את כמות המשאבים הכלכליים שהמדינה מחליטה להקצות, על פי הגדרה חשבונאית ספציפית, למערכת הביטחון וההגנה שלה** .

ההבדל בין קלט כספי לתפוקה צבאית הוא קריטי, משום שאותו סכום יכול לייצר תוצאות מבצעיות שונות בתכלית, בהתאם להרכב ההוצאות, איכות הרכש, רמת האימונים, זמינות הפלטפורמות, מלאי .התחמושת, היכולת הלוגיסטית ונוכחות או היעדר בסיס תעשייתי המסוגל לקיים את הכוח לאורך זמן מיליארד דולר המוקצה לרכישת מערכות נשק חדשות אינו מייצר את אותה השפעה כמו מיליארד דולר הנספג במשכורות, בדיוק כפי שהוצאות על תחזוקה והדרכה מייצרות צורה שונה של יכולת מאשר הוצאות על מחקר ופיתוח. באופן דומה, פנסיות צבאיות נכללות בהגדרת נאט"ו להוצאות ביטחון, אך תרומתן למוכנות המבצעית הנוכחית אינה ניתנת להשוואה לזו של סוללת הגנה אווירית, פריגטה או מלאי טילים. נאט"ו עצמו מבהיר כי המתודולוגיה שלו כוללת, בין היתר, פנסיות המשולמות לפנסיונרים, בעוד שהסעיף המתייחס לציוד עיקרי כולל גם מחקר ופיתוח הקשורים ישירות למערכות כאלה. בחירה זו מבטיחה השוואתיות בינלאומית, אך מבהירה עוד יותר מדוע יש לפרש את נתון האחוז ולא להניחו כמילה [29] .נרדפת ליכולת

הבעיה מתבהרת עוד יותר כאשר בוחנים את מבנה התקציב האיטלקי באמצעות סדרת נאט"ו. הדו"ח שפורסם באוגוסט 2025, עם נתונים מעודכנים ל-3 ביוני ועם נתוני 2024 ו-2025 המצוינים במפורש כאומדנים, מייחס לאיטליה לשנת 2025 הוצאות ביטחון לפי הגדרת נאט"ו השווה לכ **-45.3 מיליארד אירו שוטפים** , בעוד שהחלק המיועד לציוד עיקרי ולמחקר ופיתוח קשור מוערך ב **-25.68 אחוזים מסך ההוצאה** , ולא 29.6 אחוזים. [29] נקודה זו דורשת תיקון ביחס לנתונים שדווחו בטקסט המקורי: הערך הקרוב ל-29.6 אחוזים המופיע באותה טבלה נוגע למקרים אחרים, לא לאיטליה; עבור ארצנו אומדן נאט"ו לשנת 2025 הוא **25.68 אחוזים** , בכל מקרה גבוה יותר מהמדד המסורתי של 20 אחוזים שליווה [29] .את התחייבות ההשקעות הביטחוניות של הברית במשך שנים

התיקון אינו מחליש את ההיגיון, אלא הופך אותו למדויק יותר. נתח של 25.68 אחוזים המוקצה לציוד עיקרי ולמחקר נלווה מייצג רמה משמעותית ומאשר כי המודרניזציה של הצבא האיטלקי סופגת חלק הולך וגדל מהמשאבים הזמינים, במיוחד בהשוואה לשלב הקודם, שבו חלקו של צבא איטליה היה מוגבל יותר במשך שנים רבות. יחד עם זאת, מסמך התכנון הרב-שנתי האיטלקי עצמו מדגיש את הלחץ על מגזר התפעול, ויוצר מתח מבני משמעותי בהרבה מאחוז פשוט מהתמ"ג: **איטליה מגבירה את קצב ,חידוש הפלטפורמות תוך שהיא ממשיכה להיאבק כיצד לממן כראוי את השימוש היומיומי .התחזוקה, ההכשרה והתמיכה הלוגיסטית שלהן**

מדוע אחוז התמ"ג לבדו אינו מודד יכולת צבאית

מה שהוא לא מודד ישירות	?מה זה מודד	מַד

מוכנות מבצעית	עוצמת המאמץ הפיננסי הלאומי	**הוצאות ביטחון / תמ"ג**
זמינות יומית של כלי רכב	חלק שהוקצה למערכות עיקריות ולמחקר ופיתוח קשור	**הוצאות ציוד עיקריות**
איכות ההכשרה	עלות המרכיב האנושי	**הוצאות צוות**
מודרניות של פלטפורמות	תפעול, תחזוקה, הדרכה ופעילויות	**תַרגִיל**
ערובה אוטומטית לכך שהם כבר זמינים	היכולות הצבאיות הנדרשות מהברית	**יעדי יכולות של נאט"ו**
שיעור זמינות טכנית	עקביות משפחתית	**מספר פלטפורמות**
יעילות שבה הם הופכים לקיבולת	משאבים המוקצים לפי הגדרה	**תקציב נומינלי**

מקור: נאט"ו, DPP 2025-2027. [29][30]

בדיוק מסיבה זו נאט"ו לא רק משתמש בנקודת ייחוס פיננסית כוללת, אלא מלווה את הדיון בהוצאות עם מדדי ציוד, ומעל הכל, עם תהליך תכנון היכולות, שבאמצעותו מוקצים לבעלות הברית יעדים ספציפיים בנוגע לכוחות ולמערכות הנדרשים ליישום תוכניות הגנה קולקטיביות. ביוני 2025, שרי ההגנה של הברית אישרו סט חדש של **יעדי יכולת** הכוללים, בין היתר, הגנה אווירית וטילים, נשק ארוך טווח, לוגיסטיקה ותצורות יבשתיות גדולות, דווקא משום שמטרת הברית אינה לגרום למדינות להגיע לאחוז מופשט של הוצאות, אלא להיות בעלות היכולות הדרושות לתמיכה בתוכניות מבצעיות מוסכמות. [30]

ההבחנה חיונית גם כדי לפרש נכון את היעד החדש שנקבע בהאג ביוני 2025. הצהרת הפסגה אינה מגבילה את עצמה לבקשת בעלות הברית להגיע **ל-5 אחוזים מהתמ"ג עד 2035** , אלא מחלקת התחייבות זו לשתי קטגוריות שונות: לפחות **3.5 אחוזים מהתמ"ג** חייבים להיות מוקצים להגנה עצמה לפי הגדרת נאט"ו ולהשגת יעדי יכולת, בעוד שעד **1.5 אחוזים מהתמ"ג** יכולים להיות מושקעים בהשקעות רחבות יותר הקשורות לביטחון, כולל תשתיות קריטיות, הגנת רשתות, חוסן אזרחי, חדשנות וחיזוק בסיס התעשייה הביטחונית. [31]

משמעות הדבר היא שאפילו את "5 האחוזים" החדשים לא ניתן לקרוא כאילו הם מייצגים מסה הומוגנית של הוצאות צבאיות. החלק המרכזי, זה של 3.5 אחוזים, קשור ישירות לצורכי הכוחות המזוינים ולמטרות המבצעיות של הברית; רכיב ה-1.5 אחוזים מרחיב במקום זאת את תפיסת הביטחון עצמה, תוך הכרה שהגנה אמינה תלויה גם בנמלים, מסילות ברזל, תשתיות אנרגיה, רשתות דיגיטליות, חוסן אזרחי, חדשנות תעשייתית ויכולת ייצור. [31]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הבעיה האיטלקית האמיתית: הפיכת הון צבאי לזמינות מבצעית

עבור איטליה, הסוגיה המרכזית בעשר השנים הבאות לא תהיה רק הגדלת ההוצאות הכוללות, אלא בניית מנגנון המסוגל **להפוך משאבים כספיים לזמינות מבצעית בת קיימא** . זה ימנע מרכש מואץ לייצר כוח מודרני יותר מבחינת נכסים אך לא מוכן יותר באופן יחסי לפריסה יומיומית. הבעיה חמורה במיוחד משום שהמודרניזציה המתמשכת משפיעה בו זמנית על מגזרים רבים ויקרים ומתוחכמים מבחינה טכנולוגית, החל ממטוסי קרב ועד יחידות ימיות חדשות, מיכולות יבשתיות ועד מערכות טילים, מתשתיות דיגיטליות ועד לממד החלל. כל אחת מיכולות אלו מייצרת, בנוסף לעלות הרכישה הראשונית, זרם של הוצאות עתידיות עבור תחזוקה, כוח אדם טכני, עדכוני תוכנה, דלק, נשק, הכשרה, חלקי חילוף ותשתיות.

הקשר בין השקעה לתפעול לובש אפוא צורה של אילוץ בין-זמני. כאשר הממשלה מזמינה כיום פלטפורמה, המתוכננת לאספקה בעוד מספר שנים, היא לא רק מתחייבת כלכלית ליצרן, אלא יוצרת באופן מרומז סדרה של התחייבויות הוצאות שיכולות להימשך שלושה או ארבעה עשורים. ניתן לממן תוכנית רב שנתית באמצעות קרנות ייעודיות ולוחות זמנים של תשלומים צפויים יחסית, אך לאחר שהמערכת נכנסת לשירות, יש להבטיח את המשאבים הדרושים לשמירה על זמינותה מדי שנה. **לכן, כוח צבאי מודרני אינו רק נכס נרכש, אלא מבנה עלויות חוזר שיש לקיים לאורך זמן.**

נקודה זו מסבירה מדוע עלייה בחלק המוקצה לציוד עיקרי אינה צריכה להתפרש באופן אוטומטי כעדות לעלייה למוכנות. חלק גבוה יותר עשוי להצביע על כך שהמדינה מתקנת עיכוב קודם במודרניזציה, אך הוא עשוי גם להגדיל את הדרישות המבצעיות בשנים שלאחר מכן; אם לא יתוקן הדבר, הכוח מסתכן בכניסה למצב שבו מספר ואיכות הפלטפורמות גדלים מהר יותר מהיכולת הפיננסית לנצל אותן באופן אינטנסיבי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הפרדוקס של המודרניזציה

ביקוש חדש שנוצר	השפעה חיובית	שלב המודרניזציה
,שעות טיסה, תחזוקה, סימולטורים תחמושת	יכולת טכנולוגית גדולה יותר	**רכישת מטוסים חדשים**
צוותים, תחזוקה, מחסני נשק, דלק	נוכחות ויכולת לחימה מוגברת	**יחידות ימיות חדשות**
,חלקי חילוף, מטווחי ירי, אימונים לוגיסטיקה	הגנה וניידות רבה יותר	**כלי רכב יבשתיים חדשים**
אספקה, תחזוקה, חידוש תחמושת	הרתעה והגנה גדולים יותר	**מערכות טילים**
סייבר, תוכנה, ענן, עדכונים שוטפים	אינטגרציה רב-תחומית גדולה יותר	**רשתות דיגיטליות ו-C2**
מקטעי קרקע, שיגורים, תחזוקה והגנה	אוטונומיה גדולה יותר של מידע	**מערכות חלל**

הסיכון אינו שאיטליה משקיעה יותר מדי במערכות חדשות, אלא שמהירות **טרנספורמציה של ההון עולה על יכולת הכוח לקיים אותה** , ויוצר פער בין מה שקיים באופן רשמי במלאי לבין מה שניתן להשתמש בו בפועל בעוצמה מספקת במשבר.

מוכנות כמדד אמיתי לביצועים

מבחינה אסטרטגית, מה שמעניין בעל ברית ויריב פוטנציאלי אינו הערך בספרים של הפלטפורמות שבבעלותם, אלא יכולתה של המדינה לייצר אפקטים צבאיים בעת הצורך. יכולת זו מסוכמת בדרך כלל במושג **המוכנות** , כלומר, השילוב של כוח אדם זמין, ציוד יעיל, אימון, לוגיסטיקה, תחמושת, פיקוד ויכולת פריסה.

כלי טיס המופיע במלאי אך דורש תחזוקה אינו תורם להרתעה באותו אופן כמו כלי טיס המוכן להמראה.

פריגטה שצריכה לבלות תקופות ארוכות במספנה אינה שקולה ליחידה זמינה למשימה.

כוח קרקעי שיש לו ציוד מודרני אך אינו מבצע מספר מספיק של תרגילים מורכבים אינו מייצר את אותה יכולת כמו כוח המשלב ציוד, צוותים ואימונים.

. הבעיה האמיתית של התקציב היא אפוא להפוך **כמות כספית לאיכות תפעולית**

,נאט"ו עצמו מקשר במפורש את ההשקעה החדשה בהאג לצורך להבטיח כוחות, יכולות, תשתיות מוכנות ללחימה וחוסן, ומאשר כי רמת ההוצאה היא רק האמצעי להשגת תוצאה צבאית רחבה יותר. [31]

עלות המוכנות אינה נראית לעין מבחינה פוליטית כמו זו של הפלטפורמות

אחת הקשיים המבניים של מדיניות הביטחון היא שהשקעות בפלטפורמות חדשות נהנות מנראות ציבורית גדולה בהרבה מההוצאות הנדרשות כדי לשמור עליהן פעילות. רכישת ספינה, מטוס או מערכת טילים חדשה יכולה להיות מוכרזת, מכמתת, מקושרת למתקנים ותעסוקה, ומשולבת בנרטיב של מודרניזציה טכנולוגית; מימון לתחזוקה, שעות טיסה, חלקי חילוף, דלק, שירותי לוגיסטיקה או ימי הכשרה, לעומת זאת, מייצר השפעות שקל פחות לתקשר, למרות העובדה שדווקא הוצאה זו היא שקובעת האם ניתן להשתמש בפלטפורמה שנרכשה ברציפות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

התוצאה היא אסימטריה פוליטית פוטנציאלית: השקעות נראות יותר, בעוד שקל יותר לגייס תמיכה כאשר יש צורך למצוא משאבים בתקציב השנתי. עם זאת, בטווח הארוך, בחירה זו יכולה להתברר כלא יעילה, משום שפלטפורמה יקרה אך לא מנוצלת מספיק מייצרת תשואה תפעולית נמוכה מההשקעה הראשונית.

את הבעיה האיטלקית של התרגיל, שנדונה בפרק הקודם, יש לקרוא דווקא מנקודת מבט זו.

מדד 20 האחוזים ומה המשמעות האמיתית שלו

במשך שנים רבות, נאט"ו השתמש, בנוסף ליעד של 2% מהתמ"ג, בקריטריון שני לפיו לפחות **20% מהוצאות הביטחון** יוקצו לציוד עיקרי, כולל מחקר ופיתוח נלווים. [32] קריטריון זה נבע מהצורך למנוע מהעלייה הנומינלית בתקציבים להיספג כולה על ידי כוח אדם ועלויות שוטפות מבלי לייצר מודרניזציה מספקת של הכוחות.

עבור איטליה, אומדן נאט"ו לשנת 2025, העומד על **25.68 אחוזים** , מראה כי נקודת ייחוס שנייה זו חורגת משמעותית. [29]

עם זאת, יש לפרש את הנתונים בהקשר של המצב הנוכחי. הבעיה האיטלקית אינה עוד רק הגדלת מכסת ההשקעה, משום שהתכנון המתואר בתוכנית הרכש (DPP) מראה כבר האצה משמעותית ברכש; השאלה היא **לקבוע איזה איזון יש לשמור בין הון, כוח אדם ותפעול כדי למנוע מהמודרניזציה לייצר עודף קיבולת נומינלית בהשוואה לקיבולת השימושית בפועל** .

התקציב יכול לגדול מבלי שהכוח יגדל בפרופורציה

הבחנה זו חשובה במיוחד כאשר ההוצאות גדלות במהירות. גידול התקציב יכול להיספג על ידי אינפלציה, עלויות תעשייתיות עולות, כוח אדם, פנסיות חדשות המחושבות לפי הגדרת נאט"ו, השקעות בתשתיות או תוכניות רב שנתיות שייצרו יכולות רק שנים רבות לאחר מכן.

משמעות הדבר היא שהקשר בין הוצאה לקיבולת אינו ליניארי.

עלייה של 20 אחוז בתקציב לא בהכרח מייצרת 20 אחוז יותר כוח צבאי.

בטווח הקצר, היא יכולה לייצר הרבה פחות, אם המשאבים ישמשו בעיקר להשקת תוכניות שייכנסו לשירות בשנים שלאחר מכן.

בטווח הארוך, זה יכול לייצר הרבה יותר אם ההוצאות יממנו טכנולוגיות, תעשייה, לוגיסטיקה ויכולות קיימות שישפרו את יעילות המערכת כולה.

זו בדיוק הסיבה שהדיון הרציני על הביטחון לא יכול להיעצר באחוז מהתמ"ג.

יעדי יכולת: יש לתרגם את האחוז לכוחות קונקרטיים

המסגרת החדשה של נאט"ו לשנת 2025 מחזקת גישה זו משום ש-3.5 האחוזים שהוקצו להגנה מרכזית מקושרים במפורש ליעדי **היכולת** שהוסכמו על ידי בעלות הברית.[30][31]

העיקרון הוא למעשה ההפך מגישה פיננסית גרידא: לא מחליטים קודם על סכום מסוים ואז מחליטים כיצד להשתמש בו, אלא מגדירים את היכולות הנדרשות ליישום תוכניות הגנה ואז מעריכים את רמת המשאבים הנדרשת כדי להנגיש אותן.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

נאט"ו זיהתה יכולות הגנה אווירית וטילים, מערכות ארוכות טווח, לוגיסטיקה, תצורות קרקעיות ורכיבים אחרים הנחוצים להגנה קולקטיבית כעדיפויות לשנת 2025. [30]

עבור איטליה, משמעות הדבר היא שהאתגר הפיננסי בעשר השנים הבאות יהיה קשור יותר ויותר ליכולת לעמוד בדרישות תפעוליות ספציפיות ולא רק להגדלת התקציב הכולל.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

האחוזים של האג משנים את אופי הדיון 5

ההחלטה שהתקבלה בהאג ביוני 2025 משנה באופן קיצוני את היקף הנושא, שכן ייעוד ה-2% הקודם מוחלף במחויבות רחבה הרבה יותר, המכסה אופק זמן עד **2035.** בעלות הברית הסכימו כי לפחות 3.5% מהתמ"ג יצטרכו לממן את צרכי ההגנה המרכזיים, בעוד שרכיב של עד 1.5% יוקצה לתשתיות קריטיות, רשתות, חוסן, חדשנות ובסיס תעשייתי. [31]

לכן, היעד החדש אינו מייצג רק עלייה כמותית בהשוואה ל-2 האחוזים הקודמים.

זה מציג מושג רחב יותר של ביטחון לאומי.

מסילת רכבת המסוגלת להוביל כוחות צבאיים במהירות יכולה לשמש גם כתשתית כלכלית וגם כתשתית ביטחונית.

לנמל מסחרי יכולה להיות פונקציה לוגיסטית צבאית.

חוסן הסייבר של רשת אזרחית יכול להיות חיוני להמשכיות המדינה במהלך משבר.

כושר הייצור של חברה יכול להפוך לחלק מההרתעה שלה.

משמעות הדבר היא שהגבול בין תקצוב צבאי להשקעה בחוסן לאומי הופך מורכב יותר.

מהתחייבות ההשקעות הביטחוניות משנת 2014 ועד לתוכנית האג לשנת 2025

הגִיוֹן	התחייבות עיקרית	מסגרת נאט"ו
התאמת המאמץ הכולל	**לפחות 2% מהתמ"ג** לביטחון	**ויילס 2014 / וילנה 2023**
מודרניזציה של כוחות	**לפחות 20%** מתקציב הביטחון	**ציוד מדד**
יעדי יכולת ומוכנות	**לפחות 3.5% מהתמ"ג** של הגנה מרכזית עד 2035	**האג 2025**
תשתיות, רשתות, תעשייה וחדשנות	ביטחון וחוסן **של עד 1.5% מהתמ"ג**	**האג 2025**
הגנה + אבטחה מערכתית	**מהתמ"ג עד 2035 5%**	**סך ההתחייבות החדשה**

מקור: נאט"ו. [31][32]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

האג ו-2035: הבעיה הפיסקלית חוזרת לביטחון

עבור איטליה, לא ניתן לנתח את התחייבות נאט"ו החדשה בנפרד ממבנה החשבונות הציבוריים, משום שהעלייה בהוצאות הביטחון מתרחשת במדינה שעדיין סובלת מרמת חוב גבוהה מאוד, אחת האוכלוסיות המבוגרות ביותר באיחוד האירופי והוצאות פנסיה משמעותיות במיוחד. על פי נתוני הנציבות האירופית, החוב הציבורי של איטליה עלה מ **-134.7 אחוזים מהתמ"ג בסוף 2024 ל-137.1 אחוזים בשנת 2025** , ועל סמך המדיניות הידועה באביב 2026, הוא צפוי לעלות ל **-138.5 אחוזים בשנת 2026** [33] .ול **-139.2 אחוזים בשנת 2027**

יש להשוות את הנתונים לדינמיקת הצמיחה, משום שתחזית הוועדה עצמה מצביעה על עלייה ריאלית [33] .של **0.5 אחוזים בלבד בתמ"ג בשנת 2025, 0.5 אחוזים בשנת 2026 ו-0.6 אחוזים בשנת 2027** לכלכלה שצומחת לאט יש פחות יכולת לספוג התחייבויות הוצאות קבועות חדשות מבלי להגדיל את נטל .המס, להפחית סעיפים אחרים או לשנות את מסלול החוב

הבעיה הדמוגרפית הופכת את הבעיה למבנית עוד יותר. ב-1 בינואר 2025, גיל החציון באיטליה היה **שנים** , הגבוה ביותר באיחוד האירופי, בהשוואה לממוצע קהילתי של 44.9 שנים. [34] נתונים אלה **49.1** אינם רק קוריוז דמוגרפי, משום שאוכלוסייה מבוגרת נוטה להפחית את חלקם היחסי של אנשים בגיל .העבודה ולהגביר את הלחץ על תפקודי הפנסיה, הבריאות והרווחה

מעריך כי ההוצאה הציבורית באיטליה על פנסיות עומדת על **כ-16 אחוזים מהתמ"ג** , אחת OECD-ה ותחזיות ארוכות טווח מצביעות על עלייה אפשרית מ-16.1, OECD-הרמות הגבוהות ביותר בכל אזור ה [35] .אחוזים בשנת 2025 ל **-17.2 אחוזים בשנת 2035** , לפני הפחתה הדרגתית לאחר מכן

האילוצים הפיסקאליים של איטליה במסגרת התחייבות נאט"ו החדשה

נתון	מד
137.1%	חוב ציבורי / תמ"ג 2025
138.5%	חוב צפוי לשנת 2026
139.2%	חוב צפוי לשנת 2027
0.5%	צמיחת התמ"ג הריאלית 2025
0.5%	צמיחת התמ"ג הריאלית 2026
0.6%	צמיחת התמ"ג הריאלית 2027
בן 49.1 שנים	גיל חציוני באיטליה, 2025
בן 44.9 שנים	גיל חציוני באיחוד האירופי, 2025
כ-16% מהתמ"ג	הוצאות פנסיה ציבוריות
כ-17.2% מהתמ"ג	תחזית פנסיה 2035

מקורות: הנציבות האירופית, יורוסטאט, OECD. [33][34][35]

הנקודה המרכזית היא שממדים אלה אינם שייכים לדיונים נפרדים. חוב, דמוגרפיה, רווחה, מעבר .אנרגטי וביטחון מתחרים, לפחות בחלקם, על אותו בסיס פיסקלי ואותה יכולת ניהולית של המדינה

לא ניתן לממן את היעד החדש בצורה אבסטרקטית

,החלטת האג מחייבת את בעלות הברית להציג מדי שנה מסלול אמין והדרגתי לעבר המטרה החדשה כאשר סקירה של המסלול צפויה בשנת **2029** לאור הסביבה האסטרטגית המתפתחת ויעדי [31].היכולות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

גישה זו חשובה משום שהיא מכירה באופן מרומז בכך שלא ניתן להגיע לשנת 2035 באמצעות קפיצה פתאומית בשנה הפיסקלית האחרונה, אלא דורשת התאמה הדרגתית של תקציבים, יכולת תעשייתית ומבנים צבאיים.

עבור איטליה, משמעות הדבר היא שהבעיה האמיתית לא תהיה מציאת סכום גדול נוסף אחת ולתמיד, אלא **שילוב מסלול הולך וגדל של הוצאות ביטחון במבנה מימון ציבורי שכבר מוגבל מאוד במשך עשור**.

לכן הבעיה היא מבנית ולא מצב חירום.

תחרות בין תפקידים ציבוריים חיוניים

לא ניתן לפתור את הקונפליקט בין סדרי עדיפויות באמצעות נוסחאות פשטניות, משום שהגנה, פנסיות, שירותי בריאות, חינוך, תשתיות, מעבר אנרגטי והפחתת חובות - כולם עונים על צרכים אמיתיים. הטענה שביטחון לאומי הוא הכרחי אינה מבטלת את העלות החברתית של צמצום פונקציות אחרות; הטענה שיש להגן באופן מלא על הרווחה אינה מבטלת את העלות האסטרטגית של יכולת צבאית לא מספקת בסביבה בינלאומית הפכפכה יותר.

לכן, הפוליטיקה תצטרך לעשות את מה שכל מדיניות תקציבית כרוכה בו בצורתה הקשה ביותר: **קביעת סדרי עדיפויות בין פונקציות הנחוצות בו זמנית**.

בחירה זו יכולה להיות מושגת באמצעות שילוב של צמיחה מוגברת, הקצאה מחדש של הוצאות, יעילות רבה יותר, הכנסות חדשות פוטנציאליות ושימוש בכלים אירופיים.

אין פתרון חשבונאי טהור.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.חוב הופך כל עלייה קבועה בהוצאות לבעיה מורכבת יותר

מדינה עם חוב נמוך יחסית יכולה להגדיל באופן זמני את ההשקעות הצבאיות באמצעות הלוואות גדולות .יותר, בפער גדול בהרבה, בהשוואה למדינה שמתחילה עם חוב מעל 130 אחוז מהתמ"ג

במקרה האיטלקי, עלות הריבית והצורך לשמור על אמינות פיסקלית מגבילים אפוא את האפשרות .להתייחס להוצאות החדשות כנפרדות לחלוטין מבחירות תקציביות אחרות

.הבעיה אינה רק רמת החוב הנוכחית, אלא הדינמיקה שלה

[33] .הוועדה צופה כי יחס החוב לתוצר יגדל לפחות עד 2027, למרות השיפור ההדרגתי בגירעון

.משמעות הדבר היא שהגדלת הביטחון תגיע בשלב שבו הפחתת החוב אינה מובנת מאליה

דמוגרפיה וביטחון מתחרות באמצעות מבנה ההוצאות הציבוריות

הזדקנות מייצרת גם לחץ שלא ניתן לדחוס בקלות בטווח הקצר. באיטליה הגיל החציוני הגבוה ביותר בעוד שאוכלוסיית גיל העבודה צפויה לרדת ,OECD-באיחוד ואחת מהוצאות הפנסיה הגבוהות ביותר ב .משמעותית בעשורים הקרובים [34][35]

צמצום באוכלוסיית העובדים מייצר בו זמנית שלוש השפעות משמעותיות על הביטחון: הוא מצמצם את בסיס המס הממן את המדינה, מגדיל את המשקל היחסי של הוצאות הקשורות לגיל, וייתכן שמקטין .את מאגר האנשים הזמינים לכוחות המזוינים ולתעשייה

.לכן, דמוגרפיה אינה רק בעיה חברתית

.זה הופך למשתנה אסטרטגי

אחוזים לא בהכרח אומרים ירידה של חמש נקודות מתפקידים אחרים 5

עם זאת, יש צורך גם להימנע מהפישוט ההפוך. המחויבות החדשה של נאט"ו אינה אומרת באופן ,אוטומטי ש-5 אחוזים מהתמ"ג חייבים להיות ממומנים על ידי הסטת משאבים לחלוטין משירותי בריאות פנסיות או חינוך, משום שחלק מהמטרה נוגע להשקעות בתשתיות, חוסן, רשתות ובסיס תעשייתי שיכולים למלא בו זמנית פונקציות אזרחיות וצבאיות; יתר על כן, המסלול מתפתח על פני תקופה של עשר .שנים, שבמהלכן הערך הנומינלי של התמ"ג והרכב התקציב יכולים להשתנות באופן משמעותי [31]

.השקעה ברכבות, הכרחית לניידות צבאית, יכולה גם לשפר את הלוגיסטיקה האזרחית

.רשת סייבר מאובטחת יותר מגינה הן על המדינה והן על הכלכלה

.לתשתית אנרגיה עמידה יש ערך צבאי ואזרחי כאחד

.תעשיית ביטחון חזקה יותר יכולה לייצר יצוא ומקומות עבודה

זה לא מבטל את העלות הפיסקלית, אבל זה הופך את הקשר בין ביטחון למדיניות אחרת לפחות מכני .ממה שחיסור פשוט של אחוזים היה מרמז

התבגרות הופכת לאסטרטגיית ביטחון

זה בדיוק המקום שבו צמיחה כלכלית הופכת שוב למשתנה אסטרטגי. אחוז התמ"ג הוא יחס, וכתוצאה .מכך, הערך המוחלט של המשאבים הזמינים תלוי הן במונה והן במכנה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אם כלכלה של 2.2 טריליון דולר צומחת באופן משמעותי במשך עשור, 3.5 אחוזים מהתמ"ג מייצרים כמות גדולה בהרבה של משאבים מבלי לדרוש את אותה עלייה יחסית בנטל המס.

עם זאת, אם הכלכלה תקפאה, יש לממן את הגידול בתקציב הביטחון בעיקר באמצעות הקצאות מחדש, הכנסות חדשות או הגדלת חוב.

לכן, צמיחה מפחיתה את הקונפליקט החלוקתי בין ביטחון לרווחה.

זה לא מבטל את זה, אבל זה הופך את זה לניתן יותר לניהול.

דוגמה פשוטה מראה את חשיבות המכנה

בהנחה, למטרות המחשה בלבד ומבלי להפוך זאת לתחזית, של תמ"ג התחלתי של 2.2 טריליון אירו, האחוזים יתאימו ל-77 מיליארד אירו. אם, במהלך עשר שנים, התמ"ג הנומינלי יגיע ל-2.8 טריליון 3.5 אירו, אותו סכום יתאים ל-98 מיליארד אירו, כלומר, יותר מ-20 מיליארד אירו נוספים ביכולת הפיננסית השנתית ללא שינוי האחוז.

לכן, בעיית ההגנה אינה ניתנת להפרדה מהיכולת להגדיל את המכנה.

זה חשוב במיוחד עבור מדינה עם חוב גבוה, משום שצמיחה גבוהה יותר מסייעת בו זמנית להגדיל את ההכנסות, לשפר את יחס החוב לתוצר ולהרחיב את המרחב הפיסקלי הזמין.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הפרודוקטיביות חוזרת למרכז הביטחון הלאומי

המשתנה המכריע, בטווח הארוך, הוא אפוא **הפריון** , משום שכלכלה המאופיינת באוכלוסייה מזדקנת אינה יכולה להסתמך ללא הגבלת זמן על תעסוקה או גידול אוכלוסין כדי להגדיל את התמ"ג. היא חייבת לייצר יותר ערך לכל שעת עבודה וליחידת הון.

הפריון שנדון בפרקים הכלכליים הקודמים חוזר אפוא עם פונקציה חדשה.

זה כבר לא רק המשתנה שקובע את השכר הריאלי ואת התחרותיות התעשייתית.

זה גם קובע את רמת הביטחון שהמדינה יכולה להרשות לעצמה.

כלכלה פרודוקטיבית יותר מייצרת הכנסות גבוהות יותר ממסים באותם שיעורי מס, תומכת בהשקעות גבוהות יותר, מממנת טוב יותר את הרווחה ומפחיתה את הנטל היחסי של הביטחון.

כלכלה עומדת, לעומת זאת, כופה על כל סדרי עדיפויות חדשים להתחרות ישירות בקיימים.

לפיכך, הפריון הופך לחלק מהיכולת האסטרטגית של המדינה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

והגנה שייכים לאותה בעיה בסיסית PNRR, לכן

ואת מחזור ההוצאות החדש על ביטחון כשתי מדיניות נפרדות NRRP-מנקודת מבט זו, אין לראות את ה נועד להגדיל את ההשקעות, למודרניזציה של התשתיות, דיגיטציה של המדינה NRRP-לחלוטין. ה ולטפל בכמה מהגורמים המדכאים את פוטנציאל הצמיחה של איטליה. בעוד שהיא מייצרת עלייה קבועה בפריון, היא גם תורמת בעקיפין לקיימות הוצאות הביטחון העתידיות.

לכן, הקשר הוא כלכלי, לא חשבונאי.

אפקטיבי מגדיל את המכנה PNRR.

הגדלת המכנה הופכת את המונה החדש של בטיחות לבר-קיימא יותר.

אם השקעות אירופאיות לא ייצרו צמיחה פוטנציאלית מספקת, הבעיה הפיסקלית של האג הופכת לקשה יותר.

הסיכון במימון ביטחון על ידי סחיטת השקעות יצרניות

דו"ח זה מצביע גם על סיכון שיש להימנע ממנו בשנים הקרובות. אם הגדלת הוצאות הביטחון הייתה ממומנת בעיקר על ידי צמצום השקעות אזרחיות המסוגלות להגדיל את הפריון העתידי, המדינה הייתה יכולה להשיג יכולת צבאית גדולה יותר בטווח הקצר אך להחליש את הבסיס הכלכלי הדרוש לקיומה בטווח הארוך.

לכן, לא ניתן לבנות ביטחון על ידי הרס שיטתי של צמיחה פוטנציאלית.

יש צורך בהרכב הוצאות שישמור על יכולות הייצור והתשתיות של המשק.

זה חל גם על רכיב ה-1.5 אחוזים שתוכנן בהאג, שניתן להשתמש בו דווקא לחיזוק התשתיות, התעשייה והחוסן באופן התואם צמיחה. [31]

הפשרה האמיתית אינה הגנה מול רווחה, אלא יכולת המדינה מול קיפאון.

צמצום הבעיה לסכסוך בין כלי נשק לפנסיות יהיה אפוא פשוט מדי. הסכסוך החלוקתי קיים, אך עוצמתו תלויה בצמיחה, במבנה ההוצאות וביעילות המערכת הציבורית.

כלכלה דינמית יכולה לממן את שניהם ביתר קלות.

כלכלה עומדת חייבת לבחור ביתר שאת.

לכן, האויב המשותף האמיתי של ביטחון, רווחה וקיימות פיסקלית הוא צמיחה חלשה מבחינה מבנית.

זו הסיבה שסוגיית ההגנה מחזירה את הספר לאחד הנושאים המקוריים שלו: הפריון החלש של איטליה אינו רק בעיית רווחה.

זוהי מגבלה על יכולתה של המדינה להשיג מספר מטרות אסטרטגיות בו זמנית.

ההוצאה חייבת להיות אמינה גם מבחינה תעשייתית

העלייה לקראת 2035 מציבה גם בעיה של ספיגה תעשייתית. אם המשאבים יגדלו מהר יותר מיכולתה של התעשייה האירופית לייצר מערכות, תחמושת ורכיבים, חלק מהעלייה עלול להתבטא במחירים גבוהים יותר או ביבוא.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

לכן, המחויבות החדשה של נאט"ו אמינה רק אם היא מלווה בעלייה בכושר הייצור, וזו בדיוק הסיבה לכך שהצהרת האג קוראת במפורש לחיזוק בסיס התעשייה הביטחונית ולהסרת חסמים לשיתוף פעולה תעשייתי טרנס-אטלנטי. [31]

לאיטליה, כפי שראינו, יש יתרון יחסי הודות לבסיס התעשייתי שלה.

אבל היא תצטרך להיות מסוגלת להפוך הזמנות חדשות לקווי ייצור חדשים, כוח אדם וקיבולת חדשים.

מתקציב לקיבולת: השרשרת המלאה

ניתן לסכם את הבעיה באמצעות רצף שיש לשמור עליו נפרד בכל הערכה עתידית:

שרשרת היכולת הצבאית המלכותית

שאלה שיש לאמת	לְרַכֵּב
כמה משאבים מוקצים בפועל?	מאזן
כיצד הם מחולקים בין כוח אדם, תפעול והשקעות?	הַקצָאָה
אילו תוכניות באמת מוזמנות?	חוזים
האם יש כושר ייצור מספיק?	תַעֲשִׂיָה
מתי המערכות באמת מגיעות?	מְסִירָה
האם יש מספיק צוותים וטכנאים?	סֶגֶל
האם לכוח יש את השעות וההכשרה הנדרשים?	הַדְרָכָה
האם יש אספקה מספקת לסכסוך ממושך?	תַחְמוֹשֶׁת
איזה נתח של מערכות זמין בפועל?	תַחזוּקָה
האם הפלטפורמות פועלות בתוך מערכת מרובת דומיינים?	הִשׁתַלְבוּת
כמה כוח ניתן לפרוס במהירות ולשמר לאורך זמן?	נְכוֹנוּת

זו הסיבה שאחוז מהתמ"ג הוא רק החוליה הראשונה בשרשרת ולא התוצאה הסופית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

העשור המכריע יהיה זה של גיור

המבחן האמיתי של מדיניות הביטחון האיטלקית בין השנים 2025 ו-2035 לא יהיה אפוא היכולת להכריז על עלייה הדרגתית בתקציב, אלא היכולת **להמיר תקציב זה לכלי צבאי זמין יותר, מאומן יותר, נתמך יותר ואוטונומי יותר מבחינה תעשייתית** , ובמקביל למנוע מהמאמץ הפיננסי החדש להחמיר באופן בלתי נשלט את החולשות הפיסקליות והחברתיות של המדינה.

הנושא מורכב במיוחד משום ששתי השינויים חייבים להתרחש בו זמנית. איטליה חייבת להשיב לעצמה את היכולות הצבאיות לאחר תקופה ארוכה שבה הגנה טריטוריאלית בעצימות גבוהה זכתה לפחות תשומת לב, אך עליה לעשות זאת תוך התמודדות עם חוב העולה על 130 אחוז מהתמ"ג, אוכלוסייה מזדקנת במהירות, צורכי השקעה באנרגיה ובמעבר דיגיטלי, ועדיין לא מספקים את פוטנציאל הצמיחה. דווקא חפיפה זו היא שהופכת את 2035 למועד אחרון חשוב הרבה יותר מתאריך פשוט של נאט"ו.

ביטחון שוב תלוי באיכות הכלכלה

המסקנה, אם כן, רחבה יותר ממדיניות צבאית. מדינה יכולה לממן עלייה יוצאת דופן בתקציב הביטחון במשך מספר שנים, אפילו באמצעות גירעונות, אך היא אינה יכולה לתחזק מכשיר צבאי מתקדם ללא הגבלת זמן ללא בסיס כלכלי המסוגל לתמוך בו.

יכולת צבאית ארוכת טווח נובעת מתעשייה, הון אנושי, תשתיות, טכנולוגיה, כספי ציבור ופריון.

הגנה לא קיימת מחוץ לכלכלה.

זהו אחד הביטויים ליכולתה הכלכלית של המדינה.

ההיסטוריה האירופית כבר הוכיחה את הקשר הזה מספר פעמים, אך השלב האסטרטגי החדש מבהיר זאת שוב.

כלכלה שאינה מסוגלת לצמוח יכולה לרכוש נשק, אך תהיה לה קושי הולך וגובר לקיים כוח מודרני לאורך זמן מבלי לדחוס פונקציות חיוניות אחרות של המדינה.

מסיבה זו, לא ניתן לצמצם את בעיית ההגנה האיטלקית בעשר השנים הקרובות לשאלה האם המדינה תגיע ל-2, 3.5 או 5 אחוזים.

השאלה החשובה באמת היא שאלה אחרת: **כמה יכולת צבאית, תעשייתית ואסטרטגית תצליח איטליה לבנות בעזרת המשאבים הללו, וכמה הכלכלה שנקראה לתמוך בה תצמח בינתיים** .

זוהי הנקודה שבה הפריון חוזר באופן סופי להיות משתנה של הביטחון הלאומי.

מה שאנחנו יודעים ומה שאנחנו עדיין לא יכולים לכתוב :2026

נכון לתאריך פרק זה, המסגרת התיעודית מטילה מגבלה משמעותית.

לנאט"ו יש הערכה לשנת 2025 לפיה ההוצאות האיטלקיות עומדות על **2.01 אחוז מהתמ"ג** לפי הגדרת הברית, ותוכנית התכנון הלאומית לשנים 2025–2027 מציגה את התכנון הלאומי העדכני ביותר הזמין [1][3]

[5] . משרד הביטחון מציין, עם זאת, כי **התיעוד התוכניתי לשנת 2026 עדיין נמצא בפיתוח**

יהיה, נכון לעכשיו, חסר בסיס מבחינה תיעודית "DPP 2026"משמעות הדבר היא שכל נתון המוצג כ.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.לכן, הספר חייב להסתיים במקום שבו מסתיים הרשומה הציבורית

.אנו יכולים לתאר את התחייבות נאט"ו שנעשתה בהאג

.אנחנו יכולים לתאר את התוכנית לשנים 2025–2027

.נוכל לנתח את המסלול הנדרש

.איננו יכולים להמציא את הביטוי הלאומי הבא

חימוש מחדש של אירופה אינו רק עניין צבאי

.לשינוי בביטחון האירופי יש השלכות הרבה מעבר למבנה הכוחות המזוינים

.הגדלת ייצור הטילים דורשת אלקטרוניקה, דלקים, פלדה, מוליכים למחצה ומומחיות הנדסית

.בניית כלי שיט ימיים תומכת במספנות ובשרשראות אספקה

.פיתוח מערכות סייבר מייצר טכנולוגיות שניתן להשתמש בהן גם במגזר האזרחי

.המרחב הצבאי חופף לתקשורת, ניווט, תצפית על כדור הארץ וניהול נתונים

.מדיניות הביטחון הופכת אז למדיניות תעשייתית וטכנולוגית

אבל קשר זה עובד רק אם ביקוש ציבורי מוגבר בונה כושר ייצור בר-קיימא במקום פשוט לייצר אינפלציה .במחירים או תלות בספקים זרים

.זהו האתגר האמיתי של חימוש מחדש של אירופה

.תפסיקו לממן עוד מערכות

.לבנות מערכת אקולוגית המסוגלת לייצר, לתחזק ולהחליף אותם

ההגדרה החדשה של כוח איטלקי

.בסוף חלק י' זה, אנרגיה והגנה מראות את אותה טרנספורמציה משתי נקודות מבט שונות

.במגזר הגז, איטליה למדה שתלות יעילה כלכלית עלולה להפוך לנקודת תורפה אסטרטגית

.בתחום ההגנה, אירופה למדה ששלום ממושך אינו מבטל את הצורך ביכולות החומריות להגנה עליה

. שני המקרים מחזירים למרכז מילה שהגלובליזציה הסתירה חלקית: **יתירות**

- .נתיב גז שני עשוי להיראות לא יעיל עד היום שבו הראשון יכבה
- .מפעל תחמושת עשוי להיראות בנוי מדי עד היום שבו מלחמה צורכת אספקה מהר מהצפוי
- צי עולה כסף גם כשהוא לא נלחם, דווקא משום שערכו טמון גם בהפחתת הסבירות לצורך .להילחם
- .לכן, אבטחה דורשת משאבים שבתנאים רגילים עשויים להיראות כלא מנוצלים
- .זה המחיר של ביטוח אסטרטגי
- .עבור איטליה, מציאות חדשה זו מביאה חזרה לגיאוגרפיה
- .הים התיכון פירושו אנרגיה, סחר, אפריקה והמזרח התיכון

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

- .האגף המזרחי משמעו נאט"ו והרתעה
- .האוקיינוס האטלנטי פירושו ברית עם ארצות הברית
- .הודו-פסיפיק פירושו שרשרת אספקה ותחרות טכנולוגית
- .המדינה לא יכולה לבחור רק אחד מהמרחבים האלה
- .הביטחון שלה נובע מהיכולת לפעול בקרב כולם
- .כאן נפגשות שוב מדיניות חוץ, מדיניות תעשייתית ומדיניות כלכלית
- ומעתה והלאה, כדי להבין את מעמדה של איטליה בעולם, לא יספיק עוד למדוד את התמ"ג או את ההתפשטות.

יהיה צורך להבין **מה המדינה מסוגלת לייצר, אילו טכנולוגיות היא שולטת בה, אילו תשתיות היא יכולה להגן עליהן, אילו תלויות היא יכולה להחליף, ואיזו תרומה ממשית היא יכולה להציע לבריתות אליהן היא שייכת** .

.זהו הדקדוק החדש של הכוח האירופי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 21

[1] נאט"ו - הוצאות הגנה של מדינות נאט"ו 2014–2025: עבור איטליה, ההערכה לשנת 2025 היא כ-45.3 מיליארד אירו ו-2.01 אחוז מהתמ"ג לפי הגדרת נאט"ו.
נאט"ו - הוצאות הגנה של מדינות נאט"ו 2014–2025

[2] נאט"ו - מתודולוגיית הוצאות הגנה והתחייבות ל-5%

[3] בית הנבחרים / משרד הביטחון - תוכנית תכנון 2025–2027: תקציב רגיל 2025 שווה ערך ל- 31.298 מיליארד, תקציב משולב כ-35.492 מיליארד ותפקוד ביטחון כ-22.485 מיליארד.
בית הנבחרים - תיק על מסמך התכנון הרב-שנתי 2025–2027

[4] נאט"ו - פסגת האג 2025: התחייבות ל-3.5 אחוז מהתמ"ג לצורכי ליבה בתחום ההגנה ועד 1.5 אחוז לביטחון וחוסן עד 2035.
נאט"ו - השקעות ביטחוניות והתחייבות נאט"ו ל-5%

[5] משרד הביטחון - נכון לתאריך פרק זה, תיעוד התכנות לשנת 2026 עדיין "בתהליך"; תוכנית התכנון והפיתוח לשנים 2025–2027 עדיין זמינה.
משרד הביטחון - מסמכי תכנות

[6–8] בית הנבחרים — תוכנית 2025–2027: תכנון רב שנתי לחימוש ותחמושת, תמיכה ותחזוקה, דיגיטציה ואוויר, ים יבשה, נכסי מחקר.
בית הנבחרים — ניתוח תכנון יכולות הגנה 2025–2027

[9] משרד הביטחון - נספח לתוכנית הפיתוח של ארה"ב 2025–2027: מימון מחדש ותוכניות ספינת טריאסטה ויכולות אחרות, F-35, GCAP-הקשורות ל.
משרד הביטחון - נספח לתוכנית הפיתוח של ארה"ב 2025–2027

[10] בית הנבחרים - תוכנית הפיתוח הלאומית 2025–2027: הים התיכון הגדול, האגף המזרחי הסאהל, ים סוף, הודו-פסיפיק ותחרות אסטרטגית חדשה.
בית הנבחרים - גישה אסטרטגית לאומית בתוכנית הפיתוח הלאומית 2025–2027

[11] משרד ההגנה - תוכניות הקשורות להגנה אווירית וטילים, C-RAM, SAMP/T, CAMM-ER ותחמושת.
משרד ההגנה - תוכניות השקעה של DPP 2025–2027

[12] בית הנבחרים - הקשר בין תקציב הביטחון למשאבי MIMIT המוקצים לתוכניות טכנולוגיה עילית ותחזוקת הבסיס התעשייתי הלאומי.
בית הנבחרים - תקציב משולב והשקעות ביטחוניות.

[13] בית הנבחרים - DPP 2025–2027: מודל אורגני ל-160,000 אנשי צבא עד 2034 ומספרי אנשי צבא צפויים.
בית הנבחרים - אנשי צבא ב-DPP 2025–2027

[14] נאט"ו - חלקה של איטליה בהוצאות על ציוד עיקרי ומחקר קשור בשנת 2025.
נאט"ו - הוצאות הגנה של מדינות נאט"ו 2014–2025, טבלאות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[15] *מסמך תוכנית רב שנתי לביטחון לתקופה של שלוש שנים 2025-2027*, שירותי מחקר, בית הנבחרים. משמש להגדרת מגזר התפעול, סדרת ההקצאות ההיסטורית, ערכים של 1,951.9 מיליון לשנת 2025, 1,935.2 מיליון לשנת 2026 ו-2,302.3 מיליון לשנת 2027, וכן להערכה בנוגע לתת-מימון החמור של המגזר והעלויות הקיימות בתוכו.

[16] הסנאט של הרפובליקה, הוועדות המוסמכות, תיעוד על DPP 2025-2027. משמש להשקעות שתוכננו עד 2039 במגזר היבשתי והימי, בשווי 23.1 ו-15.3 מיליארד אירו בהתאמה, ולחלוקה בין תקציב הביטחון ל-MIMIT.

[17] סנאט הרפובליקה, תיעוד פרלמנטרי על תוכנית DPP 2025-2027, דצמבר 2025. שימש לתכנון מגזר האוויר, שווה ערך לכ-46.6 מיליארד אירו עד 2039, וחלקו העיקרי מיועד למטוסי קרב ולתוכנית GCAP.

[18] סנאט הרפובליקה, תיק על תוכנית הפיתוח של הציבור 2025-2027. נועד לכ-15.4 מיליארד המיועדים לנשק ותחמושת, 5.9 מיליארד המיועדים לדיגיטציה ומבנה מידע ותכנות של כ-1.44 מיליארד למחקר ופיתוח.

[19] משרד הביטחון, תוכנית מחקר צבאית לאומית, קול קורא PNRM 2026. משמש להגדרת סדרי עדיפויות הקשורים לפיקוד ובקרה, מודעות מצבית רב-תחומית, יכולת פעולה הדדית מתקדמת, מרכזיות נתונים ואינטגרציה טכנולוגית מתמשכת בחמשת התחומים המבצעיים.

[20] משרד הביטחון, *מסמך תוכנית רב-שנתית לענייני ביטחון 2025-2027 – נספח ותיקון*. משמש להבהרת האופי הפרוגרמטי והפיננסי של פרויקטים בודדים, תוך הבחנה בין הדרישה הרב-שנתית לבין ההוצאות שכבר הוצאו והזמינות התפעולית של המערכות.

[21] לנתונים הנוגעים להכנסות כוללות של כ- לאונרדו, *דוח שנתי 2025* וסיכום *דוח שנתי 2025*. משמש מיליארד יורו, הזמנות של 23.8 מיליארד, צבר הזמנות של 46.6 מיליארד, כ-3 מיליארד שהושקעו 19.5 במחקר ופיתוח, מעל 62,000 עובדים ולמבנה של מגזרי האלקטרוניקה והביטחון הביטחוני, המסוקים האווירונאוטיקה, החלל והסייבר והביטחון.

[22] פינקנטיירי, *דוחות כספיים 2025* ופרסום תוצאות 2025. הנתונים משמשים להכנסות כוללות של מיליארד יורו, צבר הזמנות של 63.2 מיליארד יורו, נתונים ממגזר בניית ספינות, צמיחה במגזר 9.194 התת-ימי ותיק הספינות עם אספקה מתוכננת עד 2037.

[23] MBDA, *MBDA באיטליה*. משמש לנוכחות תעשייתית איטלקית, כוח אדם של מעל 2,000 עובדים תוכנה, שילוב ותיקוף מערכות טילים, AESA, מערכות הנחיה ובקרה, RF ומומחיות לאומית במחפשי.

[24] MBDA, *החזון והאסטרטגיה שלנו*. משמש לתיאור המבנה הרב-לאומי האירופי של הקבוצה, כוח אדם של יותר מ-18,000 איש והקשר המפורש בין אינטגרציה תעשייתית, ריבונות המדינות המשתתפות ואוטונומיה אסטרטגית אירופאית.

[25] Avio, *תוצאות כספיות לשנת 2025*, 12 במרץ 2026. הדיווחים משקפים הכנסות של 541.7 מיליון יורו, צבר הזמנות של 2.166 מיליארד, צמיחה של פעילויות Ariane 6 ו-Vega C וכ-250 מיליון הזמנות חדשות המיוחסות בשנת 2025 להנעה ביטחונית עם לקוחות אירופאים ואמריקאים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

משרד הביטחון, *מסמך תכנון רב שנתי 2025-2027* ; בית הנבחרים, תיק על תוכנית התכנון **[26]** המיועדות MIMIT והפיתוח של הביטחון. משמש להגדרת **תקציב הביטחון המשולב** ולתפקיד תרומות .לתוכניות ביטחון מתקדמות

".בית הנבחרים, תיעוד על חוק התקציב לשנת 2025 הנוגע למשרד היזמות ול"תוצרת איטליה **[27]** שימש בשווי של כ-2.98 מיליארד אירו שיוחסו בשנת 2025 לתוכנית "התערבויות בתחום ההגנה ".הלאומית

,בית הנבחרים, תיק על תקציב 2025. שימש למימון מחדש של תוכניות טכנולוגיית הגנה אווירית **[28]** והמגזר הימי, שווה ערך ל-922 מיליון יורו בשנת 2025, 973 FREMM מגזר האווירונאוטיקה, יחידות .מיליון בשנת 2026 ו-1.09 מיליארד בשנת 2027, עם משאבים נוספים עד 2039

משמש למתודולוגיה .נאט"ו, *הוצאות הגנה של מדינות נאט"ו (2014-2025)* , 28 באוגוסט 2025 **[29]** ,המשותפת של נאט"ו, להכללת פנסיות בהוצאות כוח אדם, להגדרת פריט הציוד העיקרי כולל מו"פ נלווה לאומדן ההוצאות האיטלקיות בשנת 2025 השווה לכ-45.3 מיליארד אירו ולחלק האיטלקי בהוצאות .הציוד העיקריות, השווה ל **-25.68 אחוז** ולא 29.6 אחוז

,נאט"ו *ושר ההגנה מסכימים על יעדי יכולת חדשים לחיזוק הברית* , 5 ביוני 2025; תיעוד נאט"ו **[30]** הרתעה והגנה. משמש למטרות יכולת חדשות הקשורות, בין היתר, להגנה אווירית וטילים, נשק ארוך .טווח, לוגיסטיקה ותצורות יבשתיות גדולות ולקישור בין תכנון יכולות ומוכנות

נאט"ו, *הצהרת פסגת האג* , 25 ביוני 2025, ותיעוד רשמי על תוכנית ההשקעות הביטחוניות של **[31]** האג. משמש להתחייבות של 5 אחוזים מהתמ"ג עד 2035, מחולק ללפחות 3.5 אחוזים לדרישות הגנה מרכזיות ועד 1.5 אחוזים לתשתיות קריטיות, רשתות, חוסן, חדשנות ובסיס תעשייתי, כמו גם לחובה .להגיש מסלולים לאומיים שנתיים ולסקירה המתוכננת לשנת 2029

שימש לבנייה מחדש של ייחוס ההשקעה . נאט"ו, *השקעות ביטחוניות והתחייבות נאט"ו ל-5%* **[32]** הקודם בביטחון, שקרא להקצות לפחות 2% מהתמ"ג לביטחון ולפחות 20% מתקציב הביטחון לציוד .עיקרי, כולל מו"פ קשור

.הנציבות האירופית, *תחזית כלכלית לאיטליה* , אביב 2026, והמלצת הנציבות מיום 3 ביוני 2026 **[33]** ,נעשה שימוש עבור הצמיחה הריאלית הצפויה של 0.5 אחוזים ב-2025 וב-2026 ו-0.6 אחוזים ב-2027 וכן עבור יחס חוב-תוצר של 137.1 אחוזים ב-2025 וצפוי לעמוד על 138.5 אחוזים ב-2026 ו-139.2 .אחוזים ב-2027

,יורוסטאט, *הגיל החציוני באיחוד האירופי עלה ב-2.1 שנים מאז 2015* , 13 בפברואר 2026 **[34]** לנתונים המתייחסים לגיל החציוני באיטליה של **49.1 שנים ב-1** ודמוגרפיה *של אירופה 2026*. משמש .**בינואר 2025** , הגבוה ביותר באיחוד, בהשוואה לממוצע באיחוד האירופי של 44.9 שנים

.*איטליה* ופרק על תחזיות ארוכות טווח של הוצאות פנסיה – OECD, *Pensions at a Glance 2025* **[35]** משמש עבור הוצאות פנסיה ציבוריות באיטליה של כ-16 אחוזים מהתמ"ג, להשוואה בינלאומית .ולתחזית המציבה אותה על **17.2 אחוזים מהתמ"ג בשנת 2035** לפני הירידה ההדרגתית שלאחר מכן

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

חלק י"א

ממשלת מלוני במערכת האירופית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 22

מאופוזיציה לממשלה: ריבונות, כללים ואילוצים חומריים - 2022–2026

כאשר ג'ורג'ה מלוני הושבע לתפקידו בארמון הקווירינלה ב-22 באוקטובר 2022, ועמד בראש הממשלה הראשונה של הרשות המחוקקת ה-19, למעבר הפוליטי הייתה משמעות שחרגה בהרבה מהחילופים הרגילים של רוב פרלמנטרי. לראשונה מאז הקמת הרפובליקה, ראש הממשלה הגיע מכוח פוליטי שבנה את צמיחתו על ידי הישארות כמעט מלאה באופוזיציה במהלך התקופה הארוכה שהחלה במשבר החוב הריבוני ונמשכה דרך ממשלת מונטי, ממשלות לטה, רנצי וג'נטילוני, שתי ממשלות קונטה, ולבסוף ממשלת דראגי. משמעות הדבר הייתה שמפלגת האחים של איטליה הגיעה לפלאצו צ'יג'י מבלי שהייתה חלקה באחריות ישירה לרבות מההחלטות הכלכליות שהגדירו את העשור הקודם, ועם ההזדמנות במהלך שנות האופוזיציה, לעצב שפה פוליטית ביקורתית בחריפות כלפי חלק מהאדריכלות האירופית. ניהול ההגירה, רפורמות הפנסיה ומערכת האילוצים שליוו את השתתפותה של איטליה בגוש האירו המעבר לשלטון היה בהכרח מעמיד את העמדות הללו למבחן הקשה ביותר עבור כל כוח פוליטי: הפיכת עקרון הריבונות להחלטות התואמות את המבנה החומרי של המדינה, את החוב הציבורי, את ההתחייבויות האירופיות, את בריתות בינלאומיות ואת הכלכלה התלויה במידה רבה בשוק האחיד במטבע המשותף, בשרשראות התעשייתיות האירופיות ובאמון המשקיעים. [1]

חשוב לקבוע מלכתחילה שהממשלה לא נולדה עם תוכנית של יציאה מהאירו או נטישה מהאיחוד האירופי. תוכנית הבחירות של האחים האיטלקיים ושל הקואליציה המרכז-ימין לשנת 2022 הציבה ביקורת פוליטית בפרספקטיבה של רפורמה באירופה במקום להיפרד ממנה באופן רשמי, בעוד ששאלת הריבונות טופלה באמצעות הגנה רבה יותר על אינטרסים לאומיים, סקירה של מדיניות אירופית שנחשבת פולשנית יתר על המידה, בקרת גבולות, מדיניות תעשייתית, אוטונומיה אנרגטית וקידום האינטרסים האיטלקיים במוסדות הקהילה. [2] ההבחנה אינה שולית, משום שהיא מבדילה את ממשלת מלוני מסוג הריבונות המוניטרית שאפיינה מרכיבים מסוימים בוויכוח הפוליטי האיטלקי בשנים קודמות: הוויכוח כבר לא עסק בחלופה המיידית בין האירו ללירה, אלא באופן שבו איטליה צריכה להפעיל את משקלה בתוך המערכת האירופית.

ההצהרות התוכניתיות שהוצגו בפני בתי הנבחרים מספר ימים לאחר ההשבעה הבהירו נקודה זו עוד יותר. מלוני הציבה את הממשלה בתוך הברית האטלנטית ובתוך האיחוד האירופי, ובמקביל הצהירה על כוונתה להגן על האינטרסים הלאומיים ביתר שאת בתוך הקהילה ולא לפרש את החברות האירופית כוויתור על ייצוג סדרי העדיפויות האיטלקיים. [3] כדי להבין את מסלולה של הממשלה לאחר מכן, יש להימנע מעימות מלאכותי בין מלוני, ש"תחילה ריבונית", לבין מלוני, ש"אחר כך פרו-אירופית", משום שכבר בזמן כניסתה לתפקיד העמדה המבצעית הייתה מורכבת יותר: המשכיות על מיקומה הגיאופוליטי של איטליה, סכסוך מוצהר גדול יותר על חלוקת סמכות קבלת ההחלטות האירופית וניסיון ליישב את הרטוריקה של ריבונות עם מערכת של תלות הדדית שהופכת מדיניות לאומית גרידא לבלתי מעשית במגזרים רבים.

דווקא מתח זה הוא שמגדיר את התקופה 2022–2026.

ממשלת מלוני אינה נוטשת את הארכיטקטורה הכלכלית האירופית שירשה מקודמותיה; למעשה, היא מנאט"ו ועד למדיניות האנרגיה האירופית. מה שמשתנה, מעל הכל, הוא האופן שבו הממשלה מנסה ועד לחוקים הפיסקליים החדשים PNRR-מנצלת במלואן את הכלים שלה בתחומים שונים, החל מ

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

להציג ולנהל משא ומתן על עמדתה של איטליה בתוך ארכיטקטורה זו, במטרה להפוך את מושג הריבונות מפרויקט של השבת סמכויות לאסטרטגיית השפעה: לא יציאה מהמערכת, אלא שינוי הכללים שלה ככל האפשר והבטחה שהחלטות משותפות ישלבו טוב יותר את האינטרסים האיטלקיים.

הבעיה, עם זאת, היא שיכולת המשא ומתן של ממשלה תלויה לא רק במספר הקולות שהתקבלו או בבהירות המנדט הפוליטי שלה, היא תלויה גם בחוסן הכלכלי של המדינה שהיא מייצגת. ובמובן זה, הרשות המבצעת החדשה ירשה מסגרת מגבילה במיוחד.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ממשלה שנולדה במהלך זעזוע אנרגטי ובתוך מורשת פיסקלית יוצאת דופן

סתיו 2022 לא הציע לממשלה החדשה נקודת התחלה נורמלית. המלחמה באוקראינה יצרה זעזוע אנרגטי בעוצמה יוצאת דופן, האינפלציה באירופה הגיעה לרמות חסרות תקדים בהיסטוריה של האירו, התאושש במהירות מעונת הריביות השליליות ורכישות הנכסים נטו שאפיינו חלק ניכר מהתקופה הקודמת. ממשלת דראגי כבר נקטה צעדים משמעותיים כדי להגביל את השפעת חשבונות האנרגיה על משקי בית ועסקים, ולכן מלוני ירש לא רק מצב חירום שעדיין לא פתור, אלא גם את הצורך להחליט כמה זמן לשמור על צעדים פיסקאליים שננקטו בתקופה של מחירי אנרגיה גבוהים במיוחד.

במצב כזה, היקף הפריסה המיידית של התקציב לקיום הבטחות הבחירות היה מוגבל בהכרח. כל צעד מבני היה צריך להיות מאוזן מול הצורך במימון צעדים למאבק בעלויות האנרגיה, העלייה ההדרגתית בהוצאות הריבית והצורך לשמר את אמינותו של חוב ציבורי שנותר בין הגבוהים באיחוד.

מצב זה מסייע להסביר את הזהירות של השלב הראשון של הממשלה. הקואליציה ניהלה קמפיין למען סדרה של מטרות שאפתניות - קיצוצי מסים, עדכון של הכנסת האזרח, גמישות רבה יותר בפנסיה, תמיכה במשפחה, הגירה, ביטחון אנרגטי ותיקונים לחלקים מתוכנית ההתאוששות והחוסן הלאומית (NRRP) - אך התקציב הראשון היה חייב בהכרח להכיל את ההבטחות הללו במסגרת פיננסית שעדיין נשלטת על ידי מצב החירום האנרגטי.

זוהי דינמיקה חוזרת ונשנית בהיסטוריה האיטלקית, המשוחזרת בספר זה: כוח פוליטי מגיע לממשלה עם מנדט הבנוי סביב בעיה ספציפית ומגלה שתקציב המדינה כבר מושפע באופן משמעותי מהחלטות קודמות ומזעזועים חיצוניים.

עבור מלוני, למורשת זו היה ממד נוסף: **בניית זיכויי מס** , ובמיוחד הסופרבונוס, תמשיך להשפיע באופן משמעותי על סטטיסטיקות המימון הציבורי ועל דינמיקת החוב גם לאחר השינויים בכללים שהגבילו את התרחבותם.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

סופרבונוס: הבחנה בין אחריות רגולטורית לאחריות חשבונאית

מעט נושאים עוררו ויכוח פוליטי כה סוער על אחריות הממשלה כמו הסופרבונוס. עם זאת, כדי להבין אותו, עלינו להפריד בין לפחות שלוש רמות: מי הציג ושינה את התמריץ; מתי התחייבויות הכספיות הגיעו לפדיון; ומתי התחייבויות אלו מטופלות בחשבונות הציבוריים והופכות לדרישות הלוואה וחוב.

הסופרבונוס הוצג בתקופת ממשלת קונטה השני בשנת 2020 ולאחר מכן שונה מספר פעמים תחת ממשלות שונות. ממשלת מלוני התערבה בפברואר 2023 עם צו חקיקה מס' 11, שהגביל באופן כללי את האפשרות להמשיך להשתמש בהנחות חשבוניות והעברות אשראי עבור התערבויות חדשות, תוך מתן חריגים לפעולות שכבר החלו או הנמצאות תחת תנאים מסוימים. שינוי רגולטורי זה הוא שזוכר על ידי Eurostat-ו ISTAT בספטמבר 2023, כאשר אושר כי חלק ניכר מהזיכויים שנצברו בהוצאות בשנת 2023 עדיין צריך להיות מסווג כזיכוי "לתשלום", ולכן יירשם במלואו כהוצאה בשנת הצבירה בהתאם לכללי החשבונות הלאומיים. [4]

מנגנון זה הופך את ייחוס הגירעון כולו שנרשם בשנת 2023 אך ורק להחלטות הממשלה השוטפות באותה שנה למטעה פוליטית. הגירעון שילב מרכיב משמעותי מאוד הקשור לתמריצים שמקורם בתקנות קודמות ומטופלים לפי מתודולוגיות סטטיסטיות שהוגדרו ברמה האירופית. יחד עם זאת, יהיה זה שגוי באותה מידה להציג את ממשלת מלוני כמי שאינה מעורבת לחלוטין בהשפעות עוקבות, משום שמרגע כניסתה לתפקיד, הרשות המבצעת הייתה אחראית על ניהול הרגולציה העתידית של אשראי, השימוש בהם, הפיכתם לדרישות הלוואה וההשלכות על המדיניות הפיסקלית.

היקף המורשת הזו ניכר בדינמיקה של החשבונות. מועצת האיחוד האירופי פתחה בהליך גירעון מוגזם נגד איטליה ביולי 2024 על סמך גירעון של **7.4 אחוזים מהתמ"ג שנרשם בשנת 2023.** [5] עדכונים סטטיסטיים מאוחרים יותר קבעו את הגירעון בשנת 2023 על **7.2 אחוזים** , עם מאזן ראשוני שלילי של 3.5 אחוזים, בעוד שבשנת 2024 הגירעון ירד בחדות ל **-3.4 אחוזים** והמאזן הראשוני חזר לרמה חיובית של **0.5 אחוזים מהתמ"ג** . [6]

המעבר מ-7.2% ל-3.4% בשנה אחת גדול מכדי שניתן יהיה להסבירו אך ורק על ידי הידוק פיסקאלי רגיל. הוא משקף גם את מיצוי או חשבונאות שונה של חלק מהרכיבים יוצאי הדופן הקשורים לבונוסים לבנייה, כמו גם את הצמצום באמצעי חירום לאנרגיה ואת השיפור בחשבונות השוטפים. זוהי דוגמה מושלמת מדוע גירעון נומינלי של שנה בודדת אינו יכול לשמש כשיפוט פוליטי מסכם: הרכבו קובע את המשמעות הכלכלית של המספר.

בשנת 2025 נמשכה מסלול הקונסולידציה. בנק איטליה רשם הלוואות נטו שירדו ל **-3.1 אחוזים מהתמ"ג** , השיפור השנתי החמישי ברציפות, ועודף ראשוני של עד **0.8 אחוזים** , בעוד שההשקעה הציבורית הגיעה **ל-3.8 אחוזים מהתמ"ג** , הגבוהה ביותר מתחילת המאה. [7]

תוצאה זו מאפשרת לנו להבחין בפער משמעותי ראשון בין חלק מתפיסת הממשלה טרום הבחירות לבין מדיניות התקציב שאומצה בפועל: קואליציה שבנתה חלק ניכר מזהותה על ביקורת על מגבלות פיסקליות אירופיות ניהלה בהדרגה את כספיה במסלול של קונסולידציה התואם את הכללים החדשים של האיחוד.

אין צורך לסווג את השינוי הזה כנטישה של העמדות המקוריות. די לציין שאחריות הממשלה הובילה למדיניות מוגבלת יותר ממה שהייתה מרמזת הרטוריקה של האופוזיציה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הכללים הפיסקליים החדשים: מהתנגדות להסכם הפיסקאלי ועד לניהול ההוצאות נטו.

השינוי מתברר עוד יותר עם הרפורמה בניהול הכלכלי האירופי שנכנסה לתוקף בשנת 2024. המערכת החדשה נוטשת חלק מהמורכבות הקודמת, המבוססת על אינדיקטורים מרובים של איזון מבני, וממקדת את המעקב הלאומי במסלול רב שנתי של **הוצאה ראשונית נטו** , המוגדר באופן שיבטיח דינמיקת חוב בת קיימא בטווח הבינוני. איטליה הציגה **את תוכנית התקציב המבנית הראשונה שלה לטווח בינוני בשנת 2024** , אשר אושרה על ידי מועצת השרים ב-27 בספטמבר ולאחר מכן הועברה **2025–2029** לפרלמנט. [8]

המסמך מעניין במיוחד מנקודת מבט היסטורית משום שהוא מדגים עד כמה עמוק השתנה אופי הריבונות הפיסקלית האיטלקית מאז שנות ה-90. הממשלה שומרת לעצמה את הסמכות להחליט על הרכב התקציב, אך מתחייבת לצמיחה רב שנתית בהוצאות נטו, שנבנתה באמצעות משא ומתן עם הנציבות ואושרה לאחר מכן על ידי המועצה. בתמורה לאופק התאמה ארוך יותר וליכולת לשמר השקעות ורפורמות הנחשבות כמעודדות צמיחה, המדינה מקבלת משמעת המשתרעת על פני חוקי תקציב מרובים ומפחיתה את היכולת לשנות באופן קיצוני את מסלול ההוצאות מדי שנה.

לכן, ממשלת מלוני לא הגבילה את עצמה ל"עמידה במבחן" הכללים החדשים. היא השתתפה ביישומם ובנתה תוכנית לאומית משלה במסגרת החדשה. המועצה, בינואר 2025, המליצה רשמית שאיטליה תסגור את הליך הגירעון המוגזם עד **2026** , וקבעה מגבלה על הצמיחה הנומינלית של ההוצאות נטו השווה ל **-1.3 אחוזים בשנת 2025 ו-1.6 אחוזים בשנת 2026.** [9]

קשה לדמיין דוגמה ברורה יותר לשינוי השפה הפוליטית לאחריות ממשלתית. ביקורת על נוקשות הכללים האירופיים אינה נעלמת, אך פוליטיקה יעילה נבנית על ידי ניהול משא ומתן על המרחב שלה בתוך כללים אלה.

אין זה אומר שהממשלה לא השיגה שינויים חיוביים בהשוואה לארכיטקטורה הישנה. המערכת החדשה מאפשרת תכנון רב שנתי המקושר באופן ישיר יותר לרפורמות ולהשקעות ומחליפה כמה מהאינדיקטורים המורכבים יותר של ההסכם הקודם; עם זאת, עבור מדינה עם חוב גבוה, מגבלות ההוצאות נותרות אמיתיות מאוד.

התוכנית האיטלקית גם מכירה בגלוי בכך שדינמיקת החוב תמשיך להיות מושפעת במשך מספר שנים מהשפעות בונוסים לבנייה והעלייה בעלות המימון הממוצעת. בתחזיות המשולבות במסמך, יחס החוב לתוצר צפוי לגדול באופן מתון עד 2026 לפני שיתחיל לרדת , בעוד שעלות בניית התמריצים המשיכה להשפיע על דינמיקת תזרים המזומנים גם לאחר הגבלת הרגולציה הדרסטית שלהם. [10]

זה בדיוק מה שאנחנו רואים בנתונים האחרונים.

החוב 2025–2026: מדוע הוא גדל בעוד שהגירעון יורד

בסוף שנת 2025, החוב הציבורי האיטלקי נרשם על ידי יורוסטאט ב **-137.1 אחוזים מהתמ"ג** , השווה לכ **-3,096 מיליארד אירו** . ברבעון הראשון של 2026, היחס עלה עוד יותר ל **-138.9 אחוזים** , הערך השני בגובהו באיחוד אחרי יוון ברבעון זה. [11]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אם מסתכלים על הנתונים בנפרד, הם עשויים להיראות סותרים את שיפור הגירעון ואת החזרה לעודף ראשוני. במציאות, הם מאשרים את העיקרון שכבר נקבע בתקופת ממשלת מונטי: דינמיקת החוב אינה תלויה אך ורק במאזן הראשוני.

הבנק המרכזי של איטליה מסביר כי בשנת 2025 העודף הראשוני של 0.8 אחוזים לא הספיק כדי לפצות על שלושה אלמנטים: הפער הלא חיובי בין העלות הממוצעת של החוב לצמיחת הכלכלה, נטל הריבית, ומעל הכל, רכיב משמעותי של **התאמת מלאי-זרימה** , הכולל גם את השפעות המזומנים הנובעות מטיוב מס שנצברו בשנים קודמות. [12]

לכן, שגוי לפרש את העלייה ביחס החוב לתוצר בין השנים 2024 ל-2025 כתוצאה פשוטה של גירעון החשבון השוטף של הממשלה. הגירעון בהחלט משפיע על מצב החוב, אך העלייה משקפת גם תשלומים שאינם תואמים מבחינה זמנית את הרישום הסטטיסטי של הוצאות הגירעון וצמיחה נומינלית שאינה חזקה מספיק כדי לקזז את העלות הפיננסית.

מקרה הסופרבונוס הוא מאלף במיוחד. כאשר זיכוי מס מסווג כ"לתשלום", ניתן לרשום את העלות בגירעון כאשר הזכאות נצברת, בעוד שהירידה בפועל בהכנסות ולכן ההשפעה על דרישת ההלוואה והחוב ניתנת לפריסה על פני שנים עוקבות. לכן, הממשלה עשויה למצוא את עצמה רושמת בחוב השוטף את ההשלכות של החלטות שהתקבלו שנים קודם לכן, גם כאשר ההשפעה על הגירעון לשנה כבר פחתה.

הבחנה זו אינה מבטלת את האחריות הפוליטית הנוכחית, שכן הממשלה עדיין חייבת לנהל את החוב ולפתח מדיניות התואמת את שירותה. עם זאת, היא מונעת מכל שינוי שנתי להיות מיוחס באופן מכני לרשות המבצעת המכהנת בזמן הרישום.

התחזית נותרה מאתגרת. בתחזיות שפרסמה הנציבות האירופית ב-21 במאי 2026, התמ"ג הריאלי של איטליה צפוי לגדול ב **-0.5 אחוזים בשנת 2026** , כמו בשנת 2025, וב-0.6 אחוזים בשנת 2027; הגירעון צפוי לרדת ל **-2.9 אחוזים** בשנת 2026, ובכך להיות מתחת לסף של 3 אחוזים, בעוד שהחוב יהיה שווה ל **-138.5 אחוזים מהתמ"ג בשנת 2026 ול-139.2 אחוזים בשנת 2027**. [13]

לכן, הממשלה ניצבת בפני פרדוקס פוליטי קשה במיוחד: היא יכולה לצאת מהליך הגירעון המוגזם ובמקביל להמשיך ולראות עלייה זמנית ביחס החוב-תוצר שלה.

זוהי הוכחה נוספת לכך שגירעון וחוב אינם אותו משתנה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

צמיחה: יציבות פיננסית ללא האצת ייצור

הנושא המרכזי השני של התקופה נוגע לצמיחה. ממשלת מלוני יכולה לטעון למצב תעסוקה נוח יחסית .ולשיפור באינדיקטורים התקציביים, אך הצמיחה הכלכלית הריאלית נותרה חלשה

עדכן את נתון 2023 כלפי מעלה, והציב את הצמיחה הריאלית על **1.0 אחוז** ; בשנת 2024 התמ"ג ISTAT [14] . גדל ב **-0.7 אחוז** ובשנת 2025 ב **-0.5 אחוז**

לא ניתן לייחס את ההאטה אך ורק למדיניות לאומית. התעשייה האירופית עברה תקופה קשה, גרמניה שותפת הייצור העיקרית של איטליה - הפגינה חולשה, ריביות גבוהות של הבנק המרכזי האירופי ריככו - את ההשקעות והאשראי, הנורמליזציה שלאחר המגפה הפחיתה את אפקט ההתאוששות, והמתחים .הגיאופוליטיים החלישו את הסחר והביטחון

אבל דווקא משום שחלק מהזעזועים הם חיצוניים, הנתונים מובילים חזרה לבעיה המבנית שעוברת לאורך כל הספר: הצמיחה הפוטנציאלית של איטליה חלשה מדי מכדי להסתמך בעיקר על המכנה לצורך .הפחתת חוב

בשנת 2025, ההשקעות ברוטו בנכסים קבועים גדלו בכל זאת ב **-3.5 אחוזים** , נתמכות גם על ידי יישום בעוד שהבנייה המשיכה לתרום באופן חיובי למרות היציאה ההדרגתית מתמריצי בנייה ,PNRR-ה גדולים. [15] הרכב הנתונים חשוב, משום שהוא מראה את המעבר מהשקעה הנתמכת מאוד על ידי .בונוסים בנדל"ן לשלב שבו הדחיפה הציבורית האירופית מקבלת משקל רב יותר

.הופך למבחן הכלכלי העיקרי של הממשלה PNRR-זו בדיוק הסיבה שאולי ה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

:שעבר משא ומתן מחדש PNRR-של דראגי להסכם ה PNRR-מהסכם ה המשכיות ועדכון

-במהלך קמפיין הבחירות, פרטלי ד'איטליה תמכה בצורך לבחון מחדש רכיבים מסוימים של תוכנית ה .לאור התנאים הכלכליים המשתנים, עליית מחירי האנרגיה והקשיים ביישום פרויקטים מסוימים PNRR בהצהרות התוכנית מאוקטובר 2022, אישרה מלוני את נכונותה לנצל את המשאבים במלואם, תוך הבחנה בין עמידה במסגרת האירופית לבין האפשרות לבצע שינויים כאשר יישום או תנאים משתנים [16] .מחייבים זאת

עמדה זו יצרה את אחת ההמשכיות והאי-רציפות המשמעותיות ביותר של הממשלה. תוכנית ;ההתאוששות והשיקום לא ננטשה ולא הפכה למדיניות לאומית שאינה תלויה בתנאים האירופיים להיפך, הממשלה ניהלה משא ומתן ממושך עם הנציבות, תוך שימוש באותם מנגנונים שסופקו על ידי מתקן ההתאוששות והחוסן כדי לשנות צעדים שנחשבו בלתי מציאותיים עוד ולשלב את פרק **REPowerEU** .

הוועדה תיארה את התוכנית האיטלקית שתוקנה בשנת 2023 כתוכנית עם **66 רפורמות ו-150 השקעות** תוך שמירה על ממד פיננסי בסדר גודל של כמעט מאתיים מיליארד דולר והכנסת רכיב ספציפי המוקדש , [17] .לביטחון ולמעבר אנרגטי

מצד PNRR-הנקודה הפוליטית חשובה. כוח שמתח ביקורת על היבטים משמעותיים של חוק ה האופוזיציה, לאחר שעלה לממשלה, לא ערער על הלגיטימיות שלו או על המבנה הבסיסי שלו, אלא .השתמש בהליכים אירופיים כדי לנהל משא ומתן מחדש עליו

.לכן, ריבונות באה לידי ביטוי באמצעות משא ומתן על התוכנית, לא באמצעות הלאמתה מחדש

, בשנת 2025, הנציבות גם נתנה הערכה ראשונית חיובית לבקשת **התשלום האיטלקית השביעית** שהוגשה ב-30 בדצמבר 2024, והכירה בהשגה משביעת רצון של 33 אבני דרך ויעדים הקשורים למרכיב [18] .המענק ו-31 הקשורים להלוואות

אינו רק קבלת PNRR-אין פירוש הדבר שהיישום חף מאתגרים. המבחן האמיתי של תוכנית ה התשלומים, אלא השלמת עבודות, השקעות ורפורמות המסוגלות לייצר השפעה כלכלית מתמשכת בתוך הזמנים שנקבעו. עיתוי ההתערבויות לקראת 2026 הופך את השלב הסופי לעדין במיוחד, שכן האצת ההוצאות עלולה להגביר את הסיכון להשלמת פרויקטים רשמית אך עם פוטנציאל טרנספורמטיבי .פחות מהצפוי

- .הבעיה היא אם כן לא רק כמה כסף מגיע מבריסל
- .זה מה שיישאר בכלכלה האיטלקית כשתסתיים התוכנית

מדיניות פיסקלית והסיום הדרגתי של תמריצים לבנייה

עדכון בונוסי הבנייה הוא אחד התחומים שבהם ממשלת מלוני יצרה את אי הרציפות הבולטת ביותר ,בהשוואה לשלב הקודם. ההקפאה הנרחבת של הנחות חשבוניות והעברת זיכויים לפרויקטים חדשים יחד עם הפחתה הדרגתית של שיעורי המס וניהול הזיכויים שנצברו, סימנו ניסיון לשבש מנגנון שתמך .מאוד במגזר הבנייה אך הביא לנטל מס גבוה בהרבה מההערכה הראשונית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

חשוב לא להפוך את הערכת המדד לניגוד פשוט בין "צמיחה" ל"בזבוז". הסופרבונוס אכן תמך בפעילות ובהשקעות בבנייה במהלך שלב ההתאוששות שלאחר המגפה; יחד עם זאת, מבנה האשראי הניתן להעברה וההנחה בחשבונית אפשרו לביקוש להתרחב במהירות רבה ויצרו נטל תקציבי גבוה מאוד.

לכן, הערכה מלאה חייבת לקחת בחשבון לפחות ארבעה גורמים: עלות מס ברוטו, השקעה נוספת שנוצרה בפועל, הכנסות שהוחזרו באמצעות פעילות כלכלית מוגברת, וערך אנרגיה או הון המיוצר על ידי ההתערבויות.

ממשלת מלוני בחרה לתעדף הגבלת חשיפה עתידית, תוך קבלת הטענה שסוף התמריץ יוביל להאטה ועבודות ציבוריות PNRR בבנייה הפרטית וכי חלק מצמיחת ההשקעות צריך להיות נתמך על ידי.

כבר ציין בתחזיותיו לשנת 2024 כי היציאה מתמריצים לבנייה תאט משמעותית את דינמיקת ISTAT ההשקעות, למרות נוכחות הדחיפה החיובית שמקורה ביישום תוכנית ההתאוששות והחוסן הלאומית. [19]

השינוי הוא משמעותי מבחינה מבנית: מודל תמיכת ההשקעות עובר מתמריץ מס כללי ונדיב מאוד ותמריצים (NRRP) לשילוב סלקטיבי יותר של השקעות ציבוריות, תוכנית ההתאוששות והחוסן הלאומית תעשייתיים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אטלנטיזם ואוקראינה: המשכיות במקום קרע

בחזית מדיניות החוץ, יש לשקם את הפער בין האופוזיציה לממשלה בזהירות רבה יותר, שכן "האחים האיטלקיים" כבר נקטו עמדה פרו-אטלנטית מובהקת ותמכו בתמיכה באוקראינה עוד לפני כניסת הממשלה לתפקיד. לכן, המשכיות עם דראגי משמעותית אך אינה מייצגת המרה פתאומית.

בהצהרות התוכנית של 2022, מלוני אישרר במפורש את עמדתה של איטליה בנאט"ו ואת תמיכתה בקייב; במהלך השנים שלאחר מכן הממשלה שמרה על עמדה זו באמצעות השתתפות בהחלטות אירופיות, תמיכה פוליטית וצבאית והיצמדות לסנקציות המערביות נגד רוסיה [20].

להמשכיות זו יש משמעות רחבה יותר משום שהיא מדגימה שתפיסת הריבונות שאומצה על ידי הממשלה אינה מיושם על מדיניות הברית כחתירה לנייטרליות אסטרטגית. איטליה מפרשת את ביטחונה בתוך נאט"ו והאיחוד האירופי, ובמקביל שואפת ליכולת תעשייתית לאומית ואירופית גדולה יותר.

ההתחייבות החדשה של נאט"ו, שנעשתה בהאג בשנת 2025, עם יעד הוצאות ביטחון והגנה כולל גבוה בהרבה מהיעד הקודם של 2 אחוזים, מגבירה את המתח בין אילוצים פיסקאליים למדיניות אסטרטגית שתוארה בפרק הקודם. עבור מדינה הנמצאת תחת הליך גירעון מוגזם ועם חוב המתקרב ל-140 אחוזים מהתמ"ג, כל עלייה מבנית בהוצאות הצבאיות חייבת להיות תואמת את נתיב ההוצאות נטו שהוסכם ברמה האירופית, או לדרוש שינויים בהרכב התקציב ובכללים לטיפול בהגנה.

זוהי דוגמה ברורה במיוחד לאופן שבו ריבונות עכשווית נבנית באמצעות אילוצים מרובים: איטליה מתחייבת לנאט"ו, חייבת לשלב אותה בכללי הפיסקאליים של האיחוד האירופי, ועליה לממן אותה באמצעות תקציב לאומי שכבר עמוס בפנסיות, ריבית והשקעות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הגירה: התחום שבו חוסר הרציפות הפוליטי בולט ביותר

בעוד שבמדיניות כלכלית, מיצוב בינלאומי ואפילו חלק ממדיניות התעשייה, הממשלה בראשות **ג'ורג'יה מלוני** הפגינה קווי המשכיות משמעותיים עם תהליכים שכבר יזמו ממשלות קודמות, הגירה היא אחד התחומים שבהם הרשות המבצעת ביקשה באופן הברור ביותר ליצור אי-רציפות פוליטית, משפטית וסמלית, בניסיון לשנות לא רק את הכלים המשמשים לשליטה בהגעות, אלא גם את הגיאוגרפיה עצמה שבתוכה אמורים להתרחש חלק מהליכי הגבול, המקלט וההחזרה לארץ. המאפיין הייחודי של האסטרטגיה אינו רק חיזוק הבקרות הימיות, הקשר עם מדינות המוצא והמעבר, או הגדלת יכולת ההחזרה לארץ - מדיניות שהייתה זה מכבר חלק מהפרקטיקה של ממשלות איטלקיות בעלות אוריינטציות שונות - אלא דווקא הניסיון להעביר **חלק מהפעולות המנהליות של איטליה מעבר לשטח הלאומי** , תוך שמירה על האחריות האיטלקית על ההליכים, הרשויות המוסמכות, ובהתאם לתוכנית המקורית, המסגרת המשפטית המהותית הרלוונטית.

"הבחנה זו חשובה משום שהיא מאפשרת לנו להבין את משמעותו של מה שמכונה **"המודל האלבני** מבלי לצמצמו לרטוריקה הפוליטית שבה הוצג על ידי תומכיו או לסכסוכים המשפטיים שליוו את יישומו. מנקודת מבט מוסדית, הפרויקט מייצג ניסוי **בהחצנה חלקית של הליכי הגירה ללא החצנה מלאה של האחריות המשפטית** , שנבנתה באמצעות הסכם דו-צדדי עם מדינה שלישית הקרובה גיאוגרפית, הקשורה פוליטית לאיטליה ומועמדת לחברות באיחוד האירופי. לכן, אין מדובר במנגנון שבו איטליה פשוט מעבירה למדינה אחרת את האחריות להחליט על בקשות להגנה בינלאומית, משום שהרשויות האיטלקיות ממשיכות לממש את תפקידיהן באזורים האלבנים הנוגעים בדבר וסכסוכים בין רשויות אלה למהגרים נותרים כפופים לסמכות השיפוט האיטלקית; יחד עם זאת, ההליך מועבר פיזית אל מחוץ לשטח הרפובליקה, ויוצר מבנה משפטי חסר תקדים שהעלה באופן בלתי נמנע שאלות לגבי התאימות בין החוק הלאומי, חוקי האיחוד, ערבויות אישיות וכללים לגבי מדינות מוצא בטוחות [30].

המקור הפוליטי של ההסכם קשור קשר הדוק ליחסים האישיים והמוסדיים בין ראש הממשלה **ג'ורג'יה מלוני** לראש ממשלת אלבניה **אדי ראמה** , שחתמו ברומא ב **-6 בנובמבר 2023** על הפרוטוקול *בין ממשלת הרפובליקה האיטלקית למועצת השרים של הרפובליקה של אלבניה לחיזוק שיתוף הפעולה בנושאי הגירה* . ההסכם נוצר בשלב עדין במיוחד של מדיניות ההגירה האיטלקית: בשנת **2023, מספר הנחיתה בחופי איטליה הגיע ל-157,651 איש** , לעומת 105,131 בשנת 2022, עלייה שהפעילה לחץ פוליטי חזק על הרשות המבצעת ותרמה להפיכת ההגירה לאחד התחומים העיקריים שבאמצעותם ביקשה הממשלה להדגים את יכולתה לשנות את המבנה המורשת [31].

עם זאת, יש להימנע מטעות פרשנית דומה לזו שנתקלת בה בפרקים אחרים: הפרוטוקול אינו מייצג את כל מדיניות ההגירה של ממשלת מלוני ואינו מסביר, כשלעצמו, את התפתחות הנחיתה לאחר מכן, התלויה בגורמים מרובים, כולל תנאי מזג אוויר, חוסר יציבות במדינות המוצא, היכולת המבצעית של רשתות הברחה, הסכמים עם מדינות שלישיות, פעילות רשויות הגבול ודינמיקה אזורית. ערכו הפוליטי טמון מעל לכל בהדגשת **תפיסה מסוימת של ניהול הגירה** , המבוססת על הרעיון שהמדינה יכולה להחזיר לעצמה שולי שליטה לא רק באמצעות סגר לאומי, אלא באמצעות הסכמים עם מדינות שלישיות המאפשרים שינויים במיקום שבו מתבצעים פיזית חלק מההליכים.

לכן, הפרוטוקול מייצג מקרה מעניין במיוחד עבור הנושא הכללי של ספר זה, משום שהוא מדגים שגם בענייני הגירה, ריבונות עכשווית אינה בהכרח אומרת שהחלטות מוחזרות לגבולות הלאומיים. להיפך, במקרה האלבני, איטליה מנסה להפעיל שליטה רבה יותר **באמצעות שטח זר** , כוח אדם איטלקי, תקנות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

איטלקיות ואירופאיות, שיתוף פעולה דו-צדדי וחלוקה מוסכמת של אחריות ביטחונית עם הרשויות האלבניות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מלוני ורמה: מדיניות דו-צדדית כתשתית של אסטרטגיית ההגירה

,הבחירה באלבניה לא הייתה מקרית. לרומא ולטירנה יש קשר פוליטי, כלכלי וחברתי קרוב במיוחד שנבנה במשך עשרות שנים של הגירה, סחר, שיתוף פעולה מוסדי ואינטגרציה של הקהילות שלהן. אדי ראמה גם שמר על קשרי שיתוף פעולה חזקים עם ממשלות איטלקיות בעלות זרמים שונים, בעוד שממשלת אלבניה ראתה בקשריה עם רומא מרכיב חשוב במיצובה האירופי. בהקשר זה, ניתן להציג את פרוטוקול נובמבר 2023 על ידי שתי הממשלות לא כיחסים עסקיים גרידא, אלא כהרחבה של שיתוף .פעולה דו-צדדי רחב יותר

.דווקא אלמנט זה הוא שמבדיל את המודל האלבני מאפשרויות מיקור חוץ אחרות שנדונו באירופה איטליה לא זיהתה מדינה מרוחקת שאליה יועבר ניהול מלא של מקלט, אלא שותפה אירופאית שעדיין לא חברה באיחוד, הממוקמת כמה עשרות מיילים מחופי איטליה, שבתוכה הוקמו אזורים שיועדו לשימוש .הרשויות האיטלקיות במסגרת הסכם בינלאומי ספציפי

בית המשפט החוקתי האלבני נדרש לפסוק בנושא זה ממש לפני אשרור הפרלמנט בטירנה. עם החלטה מספר 2 מיום **29 בינואר 2024** , שאומצה ברוב קולות, בית המשפט קבע כי הפרוטוקול תואם את החוקה האלבנית ואישר כי הוא אינו משנה את שלמותה הטריטוריאלית של הרפובליקה של אלבניה וגם לא קבע ויתור כללי על סמכות השיפוט האלבנית; לדברי בית המשפט, מימוש הסמכויות האיטלקיות בתחומים הנוגעים בדבר נותר מוגבל לפונקציות שנקבעו בהסכם, בעוד אלבניה שמרה על סמכות השיפוט .החוקתית והקונבנציונלית שלה על השטח ועל זכויות היסוד שלה [32]

הצהרה זו חשובה משום שהיא מבהירה את אופיו המשפטי של הניסוי: **האזורים אינם הופכים לשטח איטלקי** , וגם לא ניתן לשלבם בהעברה טריטוריאלית או אקסטרה-טריטוריאליות במובן הדיפלומטי .הקלאסי. הם נותרים שטח אלבני, אך משמשים לפונקציות מנהליות איטלקיות המוגדרות בפרוטוקול

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ארכיטקטורה משפטית: טריטוריה אלבנית, נהלים איטלקיים, אחריות משותפת

הפרוטוקול מורכב מארבעה עשר סעיפים ושני נספחים וקובע משטר שבו אלבניה מעניקה לאיטליה, ללא תשלום, למשך תקופת ההסכם, את השימוש באזורים ספציפיים בבעלות המדינה המיועדים להליכי הגירה. סעיף 4 קובע כי המספר הכולל של המהגרים הנמצאים בו זמנית בשטח אלבניה במסגרת יישום הפרוטוקול לא יעלה על **3,000 איש** ומקצה את ניהול המתקנים לרשויות האיטלקיות בהתאם לחקיקה האיטלקית והאירופית; אותו סעיף קובע כי סכסוכים בין הרשויות האיטלקיות למהגרים המארחים כפופים בלעדית לסמכות השיפוט האיטלקית. [30]

סעיף זה יוצר תצורה מוסדית ייחודית ביותר. השטח הוא אלבני, אך המנהל הפנימי של המבנים הוא איטלקי; ביטחון חיצוני הוא באחריות הרשויות האלבניות, בעוד שביטחון פנים הוא באחריות הרשויות האיטלקיות; ניתן להעביר מהגרים אך ורק באמצעות הרשויות האיטלקיות ויכולים להישאר בשטח אלבניה רק למשך הזמן הדרוש להשלמת ההליכים הנדרשים. אם הזכות החוקית להישאר תאבד, איטליה חייבת להעבירם אל מחוץ לשטח אלבניה. [30][33]

סעיף 6 מקדם עוד יותר את חלוקת האחריות הזו, וקובע כי הרשויות האלבניות ישמרו על הסדר והביטחון בתוך ההיקף החיצוני של האזורים ובמהלך העברות קרקע, בעוד שהרשויות האיטלקיות ינהלו את הסדר הפנימי ועליהן למנוע יציאות בלתי מורשות. איטליה גם מכסה במלואן את עלויות הלינה, הטיפול והשירותים הדרושים לעצורים ומתחייבת להבטיח את זכויותיהם הבסיסיות בהתאם למשפט הבינלאומי. [33]

לכן, לא ניתן לתאר את המבנה כראוי כמרכז אלבני הממומן על ידי איטליה או כמרכז איטלקי הממוקם באופן חוקי מחוץ לאלבניה. זהו **מבנה דו-צדדי היברידי** , שבתוכו הריבונות הטריטוריאלית נותרת אלבנית, אך חלק ניכר מהפונקציות המנהליות והשיפוטיות ממומשות על ידי איטליה בהסכמת המדינה המארחת.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מבנה פרוטוקול איטליה-אלבניה

משמעת צפויה	אֵלֵמֶנט
שטח הרפובליקה של אלבניה	שֶׁטַח
מוענק ללא תשלום לאיטליה	שימוש באזורים
שנים , עם אפשרות להארכה אוטומטית ל-5 **5** שנים נוספות	משך זמן ראשוני
איש 3,000	קיבולת מקסימלית בו זמנית
הרשויות האיטלקיות	ניהול פנימי של מתקנים
חקיקה איטלקית ואירופאית רלוונטית	תקנות החלות על ההליכים
אִיטַלְקִית	סמכות שיפוט בסכסוכי מהגרים - הרשויות האיטלקיות
הרשויות האיטלקיות	ביטחון פנימי
הרשויות האלבניות	ביטחון חיצוני והעברות קרקעות
על חשבון איטליה	עלויות בנייה וניהול
מוגבל לזמן הנדרש להליכים	משך השהייה
בשתיקה למשך 5 שנים נוספות אלא אם כן יבוטל	הִתחַדְשׁוּת

מקורות: פרוטוקול המצורף לחוק מס' 14/2024 .[30][33][34]

הפרוטוקול מזהה גם שני אזורים בעלי תפקידים שונים. **בשנג'ין** , נמל בחוף הצפוני של אלבניה, הוקם מבנה לפעולות כניסה וזיהוי; **בג'אדר** , בפנים הארץ, נוצר אזור לאימות הדרישות להגנה בינלאומית ולהחזרתם של אנשים שאין להם זכות להיכנס או להישאר באיטליה .[35]

לכן, מבחינה מנהלית, התוכנית המקורית הפרידה בין רגע **הסינון והכניסה הפרוצדורלית** לבין רגע המעצר שלאחר מכן והחזרה אפשרית לארצם.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מחתימה ועד אשרור: הסכם שמפלג את הפרלמנט

ההסכם שנחתם על ידי מלוני ורמה ב-6 בנובמבר 2023 חייב חוק אשרור באיטליה, גם בשל אופיו הפוליטי והנטל הכלכלי הנלווה אליו. הצעת החוק הוגשה לבית הנבחרים ב **-18 בדצמבר 2023** ; בית הנבחרים אישר אותה ב-24 בינואר 2024 עם **155 קולות בעד, 115 נגד ו-2 נמנעים** , בעוד שהסנאט סיים לאחר מכן את התהליך הפרלמנטרי. [36]

חוק **מס' 14 מיום 21 בפברואר 2024** פורסם בכתב העת הרשמי ב-22 בפברואר, נכנס לתוקף ב **-23 בפברואר 2024** , ולאחר חילופי הודעות בין שתי המדינות, הפרוטוקול קיבל תוקף בינלאומי עבור איטליה החל מ **-25 במרץ 2024.** [37]

התהליך הפרלמנטרי הבהיר מראש את אופיו השנוי במחלוקת מבחינה פוליטית של הפרויקט. הרוב הציג אותו ככלי שבאמצעותו איטליה יכולה לחזק את השליטה על זרמי ההגירה, לזרז הליכים מסוימים ולהרתיע עזיבות לא סדירות; האופוזיציה מיקדה את ביקורתה בקיימותו הכלכלית, בתאימותו לחוק האיחוד האירופי, בערבויותיו האישיות ובסיכון שבניית מתקנים בחו"ל תייצר עלויות גבוהות מאוד ביחס למספר האנשים בפועל שעובדו.

הדו"ח הטכני שצורף לחוק צפה התחייבות כספית ניכרת, כולל בניית המבנים, כוח אדם, נסיעות, תחבורה, שירותים וקרן להחזרים לצד האלבני. ההערכות הכוללות שנדונו בפרלמנט עמדו על **כ-650 מיליון יורו על פני חמש שנים** , כאשר למעלה מ-47 מיליון יורו יועדו לבנייה וציוד בשנת 2024 וקרן של כ-89 מיליון יורו באותה שנה, שעתידה לגדול לכ-118.5 מיליון יורו מדי שנה בתקופה של ארבע השנים הבאות. [38]

אלמנט זה מרכזי גם בניתוח הפוליטי, שכן הוא מדגים כי הפרוטוקול אינו רק ניסוי משפטי, אלא החלטה על הקצאת משאבים ציבוריים שבאמצעותה הממשלה ייחסה ערך אסטרטגי לאפשרות להעביר פיזית חלק מניהול ההגירה אל מחוץ לשטח הלאומי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בחירת אנשים הניתנים להעברה: הלב המבצעי האמיתי של המודל

קריאה שטחית של ההסכם עשויה לרמוז שכל מהגר שחולץ בים התיכון יוכל להיות מועבר לאלבניה, אך ,פעולתו בפועל מוגבלת הרבה יותר. המערכת המקורית נבנתה סביב **הליכי גבול מזורזים** , ולכן .קטגוריות ספציפיות של אנשים שעבורם החקיקה מאפשרת הליך מסוג זה

מגבלה זו הפכה מיד למכרעת במהלך הבקשות הקונקרטיות הראשונות, משום שהאפשרות לעצור אדם ".ולהעבירו להליך מזורז הייתה תלויה גם בהגדרת מדינת המוצא כ"בטוחה

הרעיון של **מדינת מוצא בטוחה** אינו מונע באופן אוטומטי מאזרח אותה מדינה הגנה בינלאומית, שכן עדיין יש צורך להעריך את מצבו האישי של המבקש. עם זאת, הוא מאפשר יישום של משטר פרוצדורלי מזורז המבוסס על ההנחה שבאופן כללי, אותה מדינה מבטיחה רמות הגנה מספקות מפני רדיפה .והפרות חמורות של זכויות יסוד

.דווקא בנקודה זו היה המודל האיטלקי נתקל במכשול המשפטי העיקרי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ההעברה הראשונה של אוקטובר 2024 והסכסוך סביב רעיון המדינה הבטוחה

הפעילות האפקטיבית של המרכזים החלה בסתיו 2024. ב **-16 באוקטובר 2024,** חיל הים העביר קבוצה ראשונה של **16 איש לאלבניה** ; ארבעה הוחזרו לאחר מכן לאיטליה לפני החלטת בית המשפט, בעוד שעבור שנים עשר הנותרים בית המשפט של רומא לא אישר את מעצרם ב **-18 באוקטובר** , וקבע את העברתם לאיטליה. [39]

הסוגיה התייחסה לא רק לתנאים החומריים של המרכזים, אלא גם לבסיס המשפטי לשימוש בהליך הגבול המואץ. מספר שבועות קודם לכן, ב **-4 באוקטובר 2024** , אישר בית המשפט לצדק של האיחוד האירופי, בתיק C-406/22, עיקרון שישפיע ישירות על הסכסוך האיטלקי: על פי החקיקה שהייתה בתוקף באותה תקופה, לא ניתן היה לסווג מדינה כבטוחה על ידי הכנסת חריגים טריטוריאליים שהוציאו חלקים משטחה מהערכת הבטיחות הכללית. יתר על כן, במקרה האיטלקי, הטפסים ששימשו עבור חלק מהמדינות הכילו חריגים הנוגעים לקטגוריות של אנשים הנחשבים פגיעים או חשופים לסיכונים ספציפיים.

הממשלה הגיבה במהירות על ידי הפיכת רשימת המדינות הבטוחות, אשר עד אז הוגדרה בצו בין-משרדי, להוראה חקיקתית, ובכך ביקשה לחזק את הבסיס הרגולטורי להליכים מזורזים. עם זאת, המחלוקת לא נפתרה, משום שהשאלה המרכזית הייתה לא רק **מי** רשאי להכריז על מדינה כבטוחה אלא גם **אילו קריטריונים מהותיים יש לעמוד בהם ואיזו שליטה יכול השופט הלאומי להפעיל על ההכרזה** .

העברה שנייה, שבוצעה ב **-8 בנובמבר 2024** , כללה שבעה אנשים ושוב עוררה סכסוכים משפטיים, מה שאישר כי הבעיה של המודל האלבני הייתה לא רק לוגיסטית, אלא מעל לכל משפטית. [40]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

השלבים הראשונים של היישום

מִקרֶה	תַאֲרִיך
מלוני ורמה חותמים על הפרוטוקול	בנובמבר, 6 2023
בית המשפט החוקתי האלבני מכריז על הפרוטוקול תואם את החוקה	בינואר, 29 2024
אישור חוק איטלקי מס' 14	בפברואר, 21 2024
כניסת החוק האיטלקי לתוקף	בפברואר, 23 2024
כניסתו הבינלאומית לתוקף של הפרוטוקול	במרץ, 25 2024
העברה ראשונה של 16 אנשים	באוקטובר, 16 2024
בית המשפט ברומא דחה את מעצרם של 12 בני אדם	באוקטובר, 18 2024
העברה שנייה של 7 אנשים	בנובמבר, 8 2024
הפניות מקדמיות לבית המשפט לצדק של האיחוד האירופי	2024-2025
צו חקיקה מס' 37 משנה את השימוש במתקנים	במרץ, 28 2025
פסיקת בית המשפט האירופי לתביעות *אלאס וקנפלי*	באוגוסט, 1 2025
יישום מלא של אמנת האיחוד האירופי החדשה בנושא הגירה ומקלט	ביוני, 12 2026

מקורות: כתב העת הרשמי, הפרלמנט, בית המשפט לצדק של האיחוד האירופי, מועצת האיחוד האירופי. [37][39][40][41][42]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מסכסוך פוליטי לסכסוך פרשני בין רמות משפטיות

המקרה האלבני קיבל במהרה מימד רחב יותר בדיון הפוליטי האיטלקי, שכן הוא כלל את הקשר בין החוק הלאומי, שופטים מן המניין וחוק האיחוד האירופי. הממשלה תמכה פוליטית בצורך ליישם את המערכת שנקבעה עם טירנה, בעוד שהשופטים שנדרשו לאשר מעצרים היו צריכים לוודא, על בסיס כל מקרה לגופו, האם הדרישות שנקבעו בחקיקה הלאומית ובהנחיות האירופיות מולאו.

יש לשמור על הבחנה זו בקפדנות רבה. לא מדובר היה בקביעה האם גוף פוליטי "צודק" והרשות השופטת "טועה", או להיפך, אלא בבחינת קונפליקט מוסדי האופייני למערכת רב-שכבתית: **המחוקק הלאומי מגדיר מדיניות, אך יישומה הקונקרטי נותר כפוף לביקורת שיפוטית ולעליונות החוק האירופי בתחומים המתואמים על ידי האיחוד**.

בדיוק מסיבה זו, הפנה בית הדין של רומא מספר שאלות מקדימות לבית המשפט לצדק של האיחוד האירופי בנוגע לייעוד מדינות בטוחות והדרכים בהן ניתן להשתמש בסיווגים כאלה בהליכים מזורזים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פסיקת אלאס וקנפלי: בית המשפט לצדק מגיע ללב המודל

הפסיקה החשובה ביותר התקבלה ב **-1 באוגוסט 2025** , כאשר הלשכה הגדולה של בית המשפט לצדק אשר נבעו דווקא מהפניות , **C-758/24, Alace, ו-C-759/24, Canpelli** הכריעה בתיקים המאוחדים של בית הדין ברומא. בית המשפט קבע כי חוק האיחוד אינו מונע ממדינה חברה לקבוע מדינת מוצא בטוחה באמצעות חוק, אך ציין כי סיווג כזה חייב להיות ניתן **לשליטה שיפוטית יעילה** וכי מקורות המידע עליהם המדינה מבססת את ההחלטה חייבים להיות נגישים הן למבקש והן לשופט. [41]

בית המשפט הוסיף גם, בהתייחסו לחקיקה האירופית שהייתה בתוקף באותה עת, כי מדינה לא יכולה לכלול מדינה ברשימת המדינות הבטוחות אם לא הבטיחה הגנה נאותה לכלל **אוכלוסייתה** , ובכך אישר כי לא ניתן לפתור את הבעיה פשוט על ידי העברת הסיווג מצו שר למקור חקיקה. [41]

הפסיקה מייצגת את אחד הצעדים החשובים ביותר בפרשה כולה משום שהיא מבהירה את גבולות הריבונות החקיקתית הלאומית בנושא אירופאי מאוד: הפרלמנט יכול להגדיר את רשימת המדינות הבטוחות, אך **אינו יכול להסיר סיווג זה מביקורת שיפוטית כאשר יישום הליך מזורז והגבלת חירותו האישית של מבקש מקלט תלויים בכך** .

הנקודה אינה טכנית בלבד. זוהי הדגמה קונקרטית כיצד מדיניות הגירה, למרות שלעתים קרובות מוצגת בוויכוח הציבורי כאחד מתחומי הריבונות הלאומית האחרונים שנותרו, מושרשת כעת עמוק במסגרת של נורמות אירופאיות, אמנות בינלאומיות ובקרות שיפוטיות המגבילות את יכולתה של המדינה לקבוע באופן חד-צדדי את התהליך כולו.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.הממשלה משנה את המודל שלה: ממרכז הליכי גבול למרכז החזרה לארץ

הקשיים שנתקלו בהם בשימוש המקורי במבנים דחפו את הממשלה לשנות בהדרגה את הארכיטקטורה הנורמטיבית של הפרוטוקול. עם צו **חוק מ-28 במרץ 2025, מס' 37** , אשר הומר לאחר מכן עם תיקונים בחוק **מ-23 במאי 2025, מס' 75** , הורחבה האפשרות להעברה לג'אדר גם לאנשים שכבר קיבלו צווי .מעצר שאושרו או הוארכו במרכזי המעצר להחזרה הממוקמים באיטליה [42]

לתיקון יש משמעות פוליטית רבה, משום שהוא משנה את תפקוד המערכת בפועל. הפרויקט המקורי ;התמקד בעיקר באפשרות להעביר אנשים שחולצו בים לאלבניה כדי שיוכלו לעבור הליכי גבול מזורזים , תקנה 2025 מאפשרת במקום זאת להשתמש במבנה ג'אדר גם בהקשר של **מדיניות החזרה לארץ** תוך העברת אנשים שכבר עצורים באיטליה וממתינים לגירוש. תיק הפרלמנט מציין כי ההעברה אינה .מבטלת את כותרת המעצר שכבר אומצה ואינה משנה את ההליך המנהלי שאליו הזר נתון [43]

התפתחות זו מדגימה מאפיין חשוב של פעולות הממשלה: לנוכח מכשולים משפטיים, הרשות המבצעת לא נטשה את התשתית, אלא **התאימה בהדרגה את הבסיס הרגולטורי והתפקוד שלה** , במטרה לשמר .את התועלת התפעולית שלה באמצעות שימוש שונה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מדיניות שמשתנה ככל שגם החוק האירופי משתנה

לא ניתן להעריך את משמעות הניסוי האלבני מבלי לקחת בחשבון שבאותה תקופה, האיחוד האירופי , שינה באופן עמוק גם את חקיקתו בנושאי הגירה ומקלט. **האמנה האירופית בנושא הגירה ומקלט** שאומצה סופית על ידי המועצה ב **-14 במאי 2024** , הציגה מערכת הרמונית יותר של הליכי גבול, אחריות בין המדינות החברות, סולידריות והחזרות, עם יישום כללי החל מ **-12 ביוני 2026.** [44]

רלוונטי עוד יותר לסוגיית ההחצנה היא האבולוציה שהתרחשה בין 2025 ל-2026 בתפיסת **המדינה השלישית הבטוחה** . בפברואר 2026, אימצה המועצה באופן סופי כללים אירופיים חדשים המרחיבים את האפשרויות של המדינות החברות להכריז על בקשה כבלתי קבילה כאשר המבקש היה יכול לקבל הגנה במדינה שלישית בטוחה; הכללים מאפשרים, בין היתר, להשתמש במושג זה כאשר קיים הסכם או הבנה עם המדינה השלישית, מבלי תמיד לחייב קשר אישי קודם בין המבקש למדינה זו. [45]

תיקון זה אינו הופך באופן אוטומטי את פרוטוקול איטליה-אלבניה לתואם בכל יישומו האפשרי, וגם אינו מבטל את הפיקוח השיפוטי הנדרש, אך הוא מדגים כי **כיוון המדיניות האירופית עבר בהדרגה לפתיחות רבה יותר לצורות של שיתוף פעולה עם מדינות שלישיות בניהול הליכי מקלט והחזרה לארץ** . במילים אחרות, המודל האיטלקי צץ בתחילה כיוזמה דו-צדדית חדשנית ושנויה במחלוקת, אך חלק מההיגיון שלו - הרעיון שהסכמים עם מדינות בטוחות מחוץ לאיחוד יכולים להפוך לכלי מבניים של מדיניות ההגירה האירופית - נכנס לאחר מכן גם לתהליך החקיקה של האיחוד האירופי.

יתר על כן, ביוני 2026, המועצה והפרלמנט האירופי הגיעו להסכם פוליטי על הכללים החדשים בנושא החזרות, אשר גם מאפשרים הקמת **מרכזי החזרה** במדינות שלישיות, בהתאם לערבויות הקבועות בחוק האיחוד ובזכויות היסוד. [46]

לכן, יש לפרש את המודל האלבני בהקשר אירופי המשתנה במהירות, שבו השאלה אינה עוד רק האם להוציא למיקור חוץ או לא, אלא **אילו פונקציות ניתן לבצע מחוץ לשטח האיחוד, תחת איזו סמכות שיפוט, עם אילו ערבויות, עם אילו קריטריונים ביטחוניים של המדינה השלישית ועם איזו פיקוח שיפוטי** .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הפרוטוקול אינו העברה מלאה של מקלט לטירנה

הבחנה זו חיונית גם כדי למנוע פישוט חוזר נוסף. המודל האיטלקי-אלבניה אינו תואם למערכת שבה ,אלבניה בוחנת באופן עצמאי בקשות להגנה ומעניקה או דוחה מעמד בהתאם לחקיקה שלה; להיפך במודל האיטלקי, ההליכים נותרים איטלקיים ומבוצעים על ידי הרשויות האיטלקיות במסגרת החוק האיטלקי והאירופי.

אלבניה מספקת **שטח, ביטחון חיצוני ושיתוף פעולה מבצעי** , בעוד שאיטליה שומרת על האחריות המנהלית והפיננסית.

מנקודת מבט זו, הפרוטוקול הוא סוג של **אקסטרה-טריטוריאליזציה מבצעית** , לא האצלה מלאה של התפקיד הריבוני.

מה מועבר למיקור חוץ ומה נשאר איטלקי

אלבניה	אִיטַלְיָה	פוּנקצְיָה
תמיכה טריטוריאלית	**כֵּן**	**נהלי כניסה**
לֹא	**הרשויות האיטלקיות**	**הערכת הגנה בינלאומית**
לֹא	**אִיטַלְיָה**	**ניהול פנימי של מתקנים**
אלבניה	תְמִיכָה	**אבטחה חיצונית**
תמיכה בשטח אלבני	**אִיטַלְיָה**	**הובלת מהגרים אל האזורים וממנה**
הסמכות הכללית של אלבניה על השטח נותרה	**אִיטַלְיָה**	**סמכות שיפוט על הליכים**
החזר עלויות שנגרמו	**אִיטַלְיָה**	**עלויות**
שיתוף פעולה	אחריות איטלקית	**הַחזָרָה לַמוֹלֶדֶת**
ריבונות אלבנית	שימוש פונקציונלי	**שֶׁטַח**

מקורות: פרוטוקול, בית המשפט החוקתי האלבני .[30][32][33]

דווקא החפיפה הזו בין השטח האלבני לסמכות המנהלית האיטלקית היא שהופכת את המודל למעניין מבחינה משפטית, ובו בזמן למורכב במיוחד.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

האפקט ההרתעה: מטרה פוליטית, אך קשה לבודד אותה סטטיסטית

אחת המטרות הפוליטיות שיוחסו לפרוטוקול על ידי הממשלה הייתה להגביר את ההרתעה מפני עזיבות לא סדירות, ולהדגים כי כניסה דרך הים התיכון לא בהכרח תוביל לקבועות בשטח איטליה בזמן שהבקשה נבחנת.

עם זאת, קשה ביותר למדוד השפעה זו באופן קפדני, משום שמספר היציאות והנחיתות תלויות במספר רב של גורמים המשתנים בו זמנית. בשנת 2023 רשמה איטליה 157,651 נחיתות, בעוד שבשנת 2024 המספר ירד משמעותית בהשוואה לשנה הקודמת; עם זאת, אין בכך כדי לייחס את הירידה באופן אוטומטי לפרוטוקול האלבני, שנכנס לתוקף באופן קונקרטי רק בחלק האחרון של השנה ובתחילה כלל מספרים מוגבלים ביותר. [31]

. הערכה אקדמית קפדנית חייבת אפוא להבחין בין **המטרה המוצהרת לבין הסיבתיות המוכחת** הממשלה יכולה להציג באופן לגיטימי את ההרתעה כמטרת האסטרטגיה, אך קביעת היקף השינוי במספר הנכנסים נגרם בפועל על ידי הפרוטוקול תדרוש ניתוח קונטרה-עובדתי המבודד את השפעתו מזו של ההסכמים עם תוניסיה ולוב, מהתנאים בים התיכון, מהדינמיקה של מדינות המוצא ומפעולות למאבק ברשתות פשע.

"המשמעות הפוליטית האמיתית של "המודל האלבני

הערך החשוב ביותר של הפרוטוקול, לפחות מנקודת מבטו של ספר זה, אינו טמון אפוא במספר האנשים . שניתן להעביר פיזית, אלא בשינוי **תפיסת הגבול**

באופן מסורתי, ריבונות הגירה נקשרה לגבולות הטריטוריאליים של המדינה: אדם מגיע לגבול, נכנס למרחב המשפטי הלאומי, ומאותו רגע מנוהל באמצעות מבנים הממוקמים בתוך הרפובליקה. המודל האלבני מנסה להפריד בין אלמנטים אלה, תוך העברת פיזית חלק מהתהליך מעבר לגבול מבלי להעביר את האחריות המלאה של המדינה.

. הגבול הופך אפוא פחות לקו גיאוגרפי ויותר **לפונקציה משפטית ומנהלית**

טרנספורמציה זו אינה נוגעת רק לאיטליה. זהו חלק ממגמה רחבה יותר שבה מדינות אירופה מעבירות, בהדרגה פונקציות בקרה מסוימות החוצה: הסכמים עם מדינות מעבר, ניהול יציאה, פעולות משותפות שיתוף פעולה בנושא החזרות, ובאופן גובר והולך, האפשרות להקים מרכזים חיצוניים.

ריבונות הגירה הופכת לרשת של הסכמים

מנקודת מבט זו, ממשלת מלוני מבטאת תפיסה של ריבונות הגירה השונה לכאורה מזו המוחלת במגזרים אחרים, אך במציאות עולה בקנה אחד עם מאפיין בסיסי של הפוליטיקה העכשווית: **כדי להפעיל שליטה . רבה יותר, על המדינה לשתף פעולה יותר עם מדינות אחרות**

איטליה לבדה אינה יכולה למנוע מאדם לעזוב את לוב או תוניסיה.

לא ניתן להחזיר אזרח זר לארץ ללא שיתוף פעולה של מדינת המוצא.

היא אינה יכולה לשלוט בנתיב שעובר דרך מדינות רבות ללא הסכמים דיפלומטיים.

היא אינה יכולה להשתמש בשטח אלבני ללא הסכמת הממשלה בטירנה.

הניסיון לחזק את הריבונות מייצר אפוא צפיפות גדולה יותר של יחסים בינלאומיים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרוטוקול איטליה-אלבניה מייצג את הצורה הבולטת ביותר של פרדוקס זה: **המדינה מבקשת להפעיל שליטה רבה יותר על הגירה על ידי העברת תפקיד מדינתי לחו"ל, אך היא יכולה לעשות זאת רק משום שמדינה אחרת מסכימה להעמיד לרשותה חלק משטחה ולשתף פעולה ביישומו** .

ההבדל בהשוואה לקונטה הראשון ולממשלות קודמות

בתחום זה נראה הכי בולט חוסר הרציפות הפוליטית מהשלבים הקודמים, אם כי אין להכחישו. ממשלת קונטה הראשונה, במיוחד בתקופת כהונתו של שר הפנים **מתאו סלביני** , מיקדה חלק משמעותי מאסטרטגייתה בשליטה על ירידות מהאונייה, הגבלת הגישה לנמלים וחיזוק הסנקציות נגד ספינות המעורבות בפעולות חילוץ; ממשלות מאוחרות יותר שינו חלק מהוראות אלה, מבלי לזנוח את שיתוף הפעולה עם לוב, תוניסיה ומדינות אחרות לאורך נתיב הים התיכון.

ממשלת מלוני מוסיפה אלמנט אחר לסיפור הזה: **היא לא מגבילה את עצמה לניסיון למנוע או לצמצם כניסה, אלא מנסה לבנות מרחב פרוצדורלי איטלקי הממוקם פיזית מחוץ לאיטליה** .

ההבדל אינו רק סמלי.

זה משנה את הגיאוגרפיה המנהלית של המדינה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הגיבורים המוסדיים

יישום הפרויקט כלל מגוון בעלי עניין מעבר למלוני ורמה. שר הפנים **מתאו פיאנטדוסי** היה אחראי פוליטי ומנהלי מרכזי על הניהול התפעולי ותקנות ההעברה; שר המשפטים **קרלו נורדיו** היה מעורב במתקני המעצר ובצוות הכלא שהועסק בג'אדר; שר החוץ **אנטוניו טג'אני** פיקח על ההיבטים הבינלאומיים והדו-צדדיים של ההסכם; ושר הכלכלה **ג'אנקרלו ג'ורג'טי** היה מעורב בתהליך באמצעות התחייבויות כספיות ושינויים רגולטוריים שבאו בעקבותיו.

בצד האלבני, תפקידו של אדי ראמה היה מכריע לא רק בחתימה על ההסכם, אלא גם בהגנה הפוליטית הפנימית שלו ובעימות עם האופוזיציה שערערה על חוקתיותו.

ברמה המשפטית, **בית הדין של רומא** , **בית המשפט החוקתי האלבני** , **בית המשפט לערעורים האיטלקי** ובית **המשפט לצדק של האיחוד האירופי** הפכו בהדרגה לחלק מהעניין, והפכו את מה שהחל כפרויקט פוליטי דו-צדדי למקרה מבחן בממשל רב-שכבתי אירופי.

השחקנים העיקריים במודל איטליה-אלבניה

תַפְקִיד	שַׂחְקָן
דחף פוליטי וחתימה על הפרוטוקול	**ג'ורג'יה מלוני**
השותף האלבני וחתימת ההסכם	**אדי ראמה**
יישום מדיניות הגירה וניהול אדמיניסטרטיבי	**מטאו פיאנטדוסי**
המימד הדיפלומטי והדו-צדדי	**אנטוניו טג'אני**
פרופילים של צדק ומעצר	**קרלו נורדיו**
כיסוי פיננסי וקיימות עלויות	**ג'אנקרלו ג'ורגטי**
אשרור והתפתחות חקיקתית	**הפרלמנט האיטלקי**
בדיקה חוקתית מונעת	**בית המשפט החוקתי של אלבניה**
שליטה על אימות המעצרים	**בית המשפט של רומא**
פרשנות מחייבת של החוק האירופי	**בית המשפט לצדק של האיחוד האירופי**
כללי מקלט אירופיים חדשים ומדינות שלישיות בטוחות	**מועצת האיחוד האירופי והפרלמנט**

בית המשפט לערעורים והרמה השנייה של הסכסוך

ההתפתחות הרגולטורית של 2025 לא סגרה לחלוטין את הסוגיה המשפטית. במאי של אותה שנה, החליט **המחלקה הפלילית הראשונה של בית המשפט לערעורים** להגיש שאלות נוספות לבית המשפט לצדק בנוגע להתאמה עם החוק האירופי של העברה לאלבניה של אנשים שכבר מוחזקים באיטליה למטרות חזרה לארצם, תוך הטלת ספק, בין היתר, באפשרות לקחת למרכזים אלבניים אנשים שאין עבורם סיכוי קונקרטי להחזרה ולטיפול בבקשות הגנה המוגשות לאחר ההעברה. [47]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

עובדה זו חשובה משום שהיא מראה כיצד המעבר מהמודל המקורי של הליכים מואצים לשימוש החדש כהרחבה פונקציונלית של מערכת החייאה פתר כמה בעיות אך יצר אחרות ב-Gjader.

לכן, הניסוי נותר, גם בשנת 2026, מדיניות מתפתחת.

האמנה האירופית משנה את ההקשר שבו יש לשפוט את המודל

מאז **ה-12 ביוני 2026,** האמנה האירופית החדשה בנושא הגירה ומקלט נכנסה לתוקף במלואה, תוך שינוי המסגרת המשפטית שבתוכה יש להעריך גם מדיניות לאומית. המערכת האירופית מציגה הליכי גבול אחידים יותר, מנגנוני סולידריות מחייבים גמישים, כללים חדשים בנוגע לאחריות לבקשות ורגולציה הרמונית יותר של מדינות בטוחות. [44]

בפברואר 2026, אימץ האיחוד גם את הרשימה האירופית המשותפת הראשונה של מדינות מוצא בטוחות, כולל בנגלדש, קולומביה, מצרים, הודו, קוסובו, מרוקו ותוניסיה, יחד עם המדינות המועמדות להצטרפות עם חריגים ספציפיים. [45]

התפתחות זו עשויה להפחית חלק מההבדלים הפרשניים בין המדינות החברות, אך היא אינה מבטלת ערבויות אישיות או את תפקידם של שופטים. אפילו במסגרת האירופית החדשה, בחינת בקשות אישיות והתאמת אמצעי המעצר לזכויות יסוד נותרות מרכיבים חיוניים של המערכת.

המודל האלבני כמעבדה אירופאית

אולי ההיבט החשוב ביותר בסיפור הוא זה: מדיניות שהוצגה בתחילה כבחירה איטלקית ספציפית הפכה **למעבדה אירופית** כאשר ממשלות רבות באיחוד האירופי החלו לדון בכלי שיתוף פעולה דומים עם מדינות שלישיות.

אין פירוש הדבר שהפרוטוקול האיטלקי פשוט "אומץ על ידי אירופה", משום שלחוק האירופי החדש יש ארכיטקטורה משלו ותנאים שונים.

עם זאת, משמעות הדבר היא שהבעיה הפוליטית העומדת בפני ממשלת איטליה - האם וכיצד ניתן לארגן חלק מניהול המקלט וההחזרה מחוץ לאיחוד - הפכה לאחת הסוגיות המרכזיות של מדיניות ההגירה האירופית.

עלות כמדד לבחירה אסטרטגית

כמות המשאבים שהוקצתה מאפשרת לנו גם להעריך את העדיפות הפוליטית שניתנה לצעד. פרויקט בעלויות מוערכות של מאות מיליונים על פני חמש שנים, עבור קיבולת מקסימלית של שלושת אלפים איש בו זמנית, אינו יכול להתפרש רק כהתערבות מנהלית שגרתית; הוא מייצג השקעה מוסדית שמטרתה גם ליצור תקדים תפעולי ומשפטי.

דווקא בנקודה זו ההערכות הפוליטיות שונות בתכלית. הממשלה והרוב מעריכים גם את האפקט ההרתעתי, את היכולת לזרז הליכים ואת יכולת השחזור של המודל, בעוד שמבקרים מצביעים על עלות היחידה הפוטנציאלית הגבוהה שלו, על מספר האנשים הקטן שהועברו בתחילה ועל המורכבות המשפטית שהוא יוצר.

ניתוח ניטרלי חייב ללכוד את שני הממדים מבלי להפוך אותם לשיפוט חד משמעי: **ביצועי הפרוטוקול תלויים במה שנחשב כתוצר המדיניות** . אם המדד היחיד היה מספר התיקים המסתיימים בפועל באלבניה, העלות הייתה נראית גבוהה במיוחד בשלבים המוקדמים; עם זאת, אם הממשלה מעריכה גם

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

,הרתעה, בניית יכולת אקס-טריטוריאלית ואפשרות להשתמש במודל במסגרת האירופית החדשה .החישוב הפוליטי הופך שונה

ריבונות ושיתוף פעולה: הפרדוקס המרכזי

המקרה האלבני מאשר אפוא פרדוקס העובר לאורך כל הספר. ריבונות עכשווית לעיתים רחוקות עולה בקנה אחד עם בידוד, משום שאפילו מדיניות שנועדה במפורש לחזק את בקרת הגבולות הלאומית .דורשת רשת של הסכמים בינלאומיים, שיתוף פעולה מנהלי והכרה הדדית בתחומי שיפוט

ממשלת מלוני מבקשת להגדיל את יכולתה של המדינה להחליט מי יכול להיכנס ולהישאר על אדמת .איטליה

.לשם כך, היא משתמשת בשטח אלבני

.היא מיישמת תקנים אירופיים

.זה תלוי בשיתוף פעולה עם טירנה

.עליו להיכנע לפיקוחו של שופטים איטלקיים

.יש לכבד את פרשנויותיו של בית המשפט לצדק

.והיא פועלת במסגרת רגולטורית אירופית שממשיכה להשתנות

.לכן, הריבונות לא נעלמת

.זה הופך להיות רב-שכבתי

מהגבול הטריטוריאלי לגבול הפונקציונלי

זהו כנראה המושג החשוב ביותר שהפרוטוקול מציג בהיסטוריה הקרובה של מדיניות ההגירה האיטלקית. הגבול כבר אינו בהכרח חופף לחוף או לקו הגיאוגרפי של הטריטוריה הלאומית; הוא יכול להפוך **לפונקציה מנהלית המועברת פיזית למקום אחר** , כל עוד המערכת המשפטית שומרת על .האחריות להחלטה

.בפרויקט האיטלקי, מרכז ג'אדר הופך אפוא למעין שלוחה מבצעית של מערכת הגבול וההחזרה לארץ

.זה לא איטליה

.אבל זו אפילו לא, לפי הנהלים שמנוהלים על ידי הרשויות האיטלקיות, סתם אלבניה

.זהו מרחב של שיתוף פעולה שבו שתי ריבונות חופפות בתפקודים שונים

.זה בדיוק מה שהופך אותו לחדשני, ובו בזמן, מורכב מבחינה משפטית

הגירה כמדיניות חוץ

.הפרוטוקול גם מדגים בבירור כי מדיניות ההגירה אינה עוד באחריותו הבלעדית של משרד הפנים ,שליטה בזרמי ההגירה דורשת משא ומתן עם מדינות שלישיות, מימון תשתיות, חתימה על הסכמים .תיאום החזרות לארצות הברית ובניית תמריצים דיפלומטיים

. הגירה הופכת אז **למדיניות חוץ**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.בדיוק כמו אנרגיה

.בדיוק כמו חומרי גלם

.בדיוק כמו אבטחה

היחסים עם אלבניה הם דוגמה מובהקת במיוחד לכך, אך אותו היגיון חל על תוניסיה, לוב, מצרים ומדינות .ים תיכוניות אחרות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

חוסר הרציפות הוא פוליטי, אך הכלים נותרים רב-צדדיים

לכן, ממשלת מלוני מייצגת אי רציפות, בעיקר בשילוב **המכשירים וברצון להעביר פיזית הליכים מסוימים אל מחוץ לשטח הלאומי** , ולא בטענה ליכולתה לנהל הגירה ללא שיתוף פעולה בינלאומי.

מנקודת מבט זו, המודל האלבני מייצג כמעט היפוך של השפה הריבונית המסורתית: כדי לחזק את היכולת הלאומית, המדינה משתמשת בהסכם בינלאומי, בטריטוריה זרה, בחוק האירופי ובארכיטקטורה מורכבת של שיתוף פעולה.

התוצאה היא תפיסה של ריבונות שהיא הרבה יותר אופרטיבית מאשר טריטוריאלית.

שאלת האפקטיביות נותרה פתוחה

לבסוף, נותרה שאלה שיש להפריד משיפוט משפטי ופוליטי: **עד כמה המודל יעיל ביחס למטרות המוצהרות** .

ניתן להעריך את האפקטיביות באמצעות לפחות חמישה היבטים שונים: היכולת לטפל במספר משמעותי של אנשים, מהירות ההליכים, מספר ההחזרות שבוצעו בפועל, העלות להליך, וההשפעה ההרתעה הפוטנציאלית על עזיבות.

כיצד להעריך את יעילות מודל אלבניה

מַד	גוֹדֶל
אנשים שהועברו בפועל	**כושר פעולה**
משך ממוצע של הליכים	**מהירות פרוצדורלית**
חלק מההחלטות שבוצעו בפועל	**החזרות לארץ**
הוצאה לאדם / הליך	**עֲלוּת**
השפעה אפשרית על עזיבות, שיש לבודד מגורמים אחרים	**הַרתָעָה**
חלק מהצעדים שאושרו בבית המשפט	**עיזבון משפטי**
אפשרות יישום בהסכמים אחרים או במסגרת האיחוד האירופי	**שכפול**

בשנים הראשונות ליישום, אינדיקטורים אלה הניבו תוצאות שונות מאוד, ומסיבה זו בדיוק, יהיה זה מוקדם מדי לפטור את הפרוטוקול כהצלחה או כישלון בודדים. משקלו ההיסטורי עשוי להיות תלוי פחות במספרים הראשוניים ויותר בציפייה שלו לשינוי אירופי בניהול ההגירה, לקראת הגברת שיתוף הפעולה עם מדינות שלישיות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מה שחשוב באמת: מי שולט בהליכים

.השאלה הבסיסית, אם כן, אינה רק היכן נמצא המהגר פיזית

? מי **מפעיל את הסמכות על ההליך, לפי איזה כלל ותחת איזו פיקוח**

.במודל האלבני, איטליה שואפת לשנות את המרחב הפיזי מבלי לוותר על אחריות אדמיניסטרטיבית

.זהו הבחנה מכרעת

.ריבונות אינה נמדדת אך ורק על פי השטח עליו עומד אדם

הוא נמדד באמצעות היכולת לקבוע את ההליך, ליישם את הכלל, לבצע את ההחלטה ולעשות זאת באופן .התואם את המערכת המשפטית הגבוהה יותר שאליה שייכת המדינה

בדיוק מסיבה זו, פרוטוקול איטליה-אלבניה מהווה את אחד המקרים המעניינים ביותר של השלב הפוליטי שנפתח בשנת 2022: הוא מדגים בו זמנית **את הרצון לחזק את השליטה הלאומית ואת חוסר** . **האפשרות לממש אותה מחוץ לרשת של חוק אירופאי, סמכות שיפוט ושיתוף פעולה בינלאומי**

.זהו הפרדוקס של הריבונות האיטלקית בת זמננו בצורתו הברורה ביותר

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.תוכנית מטיי: אפריקה, אנרגיה והגירה במסגרת אסטרטגיה אחת

אותו היגיון העומד בבסיס פרוטוקול איטליה-אלבניה - דהיינו, הניסיון להפוך את ניהול התופעות הטרנס-לאומיות למדיניות שנבנתה באמצעות הסכמים, תשתיות, שיתוף פעולה כלכלי ופעילות חיצונית של המדינה - מופיע שוב בצורה רחבה הרבה יותר בתוכנית **מאטי לאפריקה** , אשר כנראה מייצגת את הניסיון המפורש ביותר של ממשלת מלוני לאחד במסגרת אסטרטגית אחת היבטים שטופלו במשך שנים רבות באמצעות מכשירים אדמיניסטרטיביים, משרדים ומדיניות שונים. אנרגיה, ביטחון תזונתי, תשתיות, הכשרה, בריאות, שיתוף פעולה בפיתוח, קידום השקעות, גישה למשאבי טבע, דיגיטציה וניהול זרמי הגירה - כולם ממוקמים במסגרת פוליטית אחת, המבוססת על הרעיון שהקשר בין איטליה ליבשת אפריקה אינו יכול עוד להיות מאורגן באמצעות רצף של התערבויות מגזריות, אלא חייב להפוך למרכיב מבני של מדיניות החוץ והכלכלה הלאומית.

הבסיס המשפטי הראשוני הוא **צו חוק מיום 15 בנובמבר 2023, מס' 161** , שנכנס לתוקף למחרת ולאחר מכן הומר, עם תיקונים, על ידי **חוק מיום 11 בינואר 2024, מס' 2** , שנכנס לתוקף ב-14 בינואר. הטקסט המחוקק מגדיר את תוכנית מטיי כמסמך אסטרטגי-תוכניתי שמטרתו לחזק את שיתוף הפעולה בין איטליה למדינות אפריקה וקובע היקף התערבות רחב ביותר: שיתוף פעולה בפיתוח, קידום יצוא והשקעות, חינוך, הכשרה גבוהה ומקצועית, מחקר וחדשנות, בריאות, חקלאות וביטחון תזונתי, משאבי מים ואנרגיה, סביבה והסתגלות לאקלים, תשתיות כולל דיגיטליות, שותפות אנרגטית, כלכלה מעגלית מיחזור, תמיכה ביזמות צעירה ונשים, תעסוקה, תיירות, תרבות, מניעת הגירה לא סדירה וניהול זרמי הגירה חוקיים. [48]

.רוחב זה אינו פרט אדמיניסטרטיבי, משום שהוא מצביע במדויק על המשמעות הפוליטית של היוזמה התוכנית אינה נתפסת כקרן חדשה ונפרדת המוקדשת אך ורק לסיוע בפיתוח, וגם לא כתוכנית המתמקדת אך ורק באנרגיה או בהגירה; אלא, היא שואפת לבנות **מדיניות אפריקאית איטלקית משולבת** , שבמסגרתה השקעות ציבוריות ופרטיות, שיתוף פעולה, דיפלומטיה כלכלית, ביטחון אנרגטי וניהול הגירה מטופלים כמשתנים הקשורים זה בזה. במובן זה, התוכנית מייצגת את אחד הביטויים הברורים ביותר של השינוי שנותח בפרקים הקודמים: מדיניות חוץ אינה מופרדת עוד בבירור ממדיניות כלכלית, ושיתוף פעולה בינלאומי משמש יותר ויותר ככלי לביטחון, ייצוב ומיצוב תעשייתי.

אותו חוק יסוד מבהיר כי אחת ממטרות הארכיטקטורה החדשה היא **לקדם פיתוח כלכלי וחברתי ולמנוע את גורמי השורש של הגירה בלתי סדירה** , ובכך לקשר במפורש את מדיניות הפיתוח לבעיית ההגירה. ניסוח זה חשוב משום שהוא מראה כיצד תוכנית מטיי אינה מוגבלת לניהול הזרם לאחר שהוא מגיע [48] לים התיכון, אלא מבקשת, לפחות במבנה האסטרטגי שלה, להתערב הרבה יותר רחוק במעלה הזרם, שם נוצרים התנאים הכלכליים, הדמוגרפיים, האקלימיים והמוסדיים התורמים ליידות לעבר אירופה.

כאן שונה התוכנית מהפרוטוקול עם אלבניה, למרות היותה חלק מאותה מסגרת כללית. במקרה האלבני, הממשלה מתייחסת בעיקר למיקום **ולשיטות ניהול הליכי ההגירה** ; בתוכנית מטיי, לעומת זאת, היא מבקשת לטפל בתנאים הכלכליים והתשתיתיים של המדינות השותפות, ותומכת ברעיון שפיתוח, תעסוקה, אנרגיה, הכשרה והגדלת כושר הייצור יכולים לתרום להפחתת לחצי ההגירה בטווח הארוך.

עם זאת, יש להתייחס לקשר הסיבתי בזהירות רבה. הספרות הבינלאומית מראה כי פיתוח כלכלי והגירה אינם קשורים בקשר הפוך פשוט, לפיו עלייה בהכנסה תפחית אוטומטית את העזיבות: בשלבים המוקדמים של הפיתוח, זמינות גדולה יותר של משאבים יכולה למעשה להגדיל את יכולתם של אנשים להגר. מסיבה זו, יהיה זה שגוי מבחינה מתודולוגית למדוד את תוכנית מטיי אך ורק לפי הירידה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הפוטנציאלית בכניסות לאיטליה. השפעתה, אם ניתן להעריך אותה לאורך זמן, חייבת להימדד באמצעות **צמיחה מקומית, כושר ייצור, הכשרה, תעסוקה, פיתוח תשתיות, גישה לאנרגיה, איכות שירותים והיקף ההשקעות המגויסות** , תוך הבחנה בין השפעות אלו לדינמיקת הגירה, המגיבה למערכת מורכבת הרבה יותר של סיבות.

השם "מטיי" ובניית נרטיב פוליטי איטלקי

הבחירה לקרוא לתוכנית על שם **אנריקו מטיי** אינה ניטרלית והיא בעצמה מרכיב של אסטרטגיה פוליטית. בשנות ה-50, הפך לדמות סמלית של מדיניות איטלקית המסוגלת למנף אנרגיה ENI מטיי, מייסד ויו"ר תעשייה ציבורית ויחסים עם מדינות יצרניות בים התיכון ובמזרח התיכון כדי להרחיב את היקף האוטונומיה הלאומית. לפיכך, ממשלת מלוני משתמשת בהתייחסות זו כדי להציע המשכיות אידיאלית בין החתירה לאוטונומיה אנרגטית גדולה יותר לאחר מלחמת העולם השנייה לבין מדיניות חדשה כלפי אפריקה המבוססת, לפחות בכוונותיה המוצהרות, על שותפויות פחות אסימטריות מאשר מודלים קולוניאליים או מודלים מיצויים גרידא.

המשיכה הפוליטית משמעותית במיוחד משום שהיא מציבה את התוכנית בתוך נרטיב שבו **איטליה אינה טוענת להתחרות בארצות הברית או בסין בקנה מידה פיננסי, אלא מבקשת למנף את מיקומה הים תיכוני, את עסקיה, את מומחיותה בתחום האנרגיה ואת קרבתה הגיאוגרפית כדי לבנות יחסים דו-צדדיים חזקים יותר** . לכן, זוהי אינה רק מדיניות של שיתוף פעולה, אלא ניסיון להגדיר תפקיד ספציפי לאיטליה בתחרות האירופית והעולמית החדשה על שותפות עם אפריקה.

שאיפה זו באה לידי ביטוי בפסגת **איטליה-אפריקה ב-28 וב-29 בינואר 2024** , שאורגנה ברומא בראשות ראש הממשלה ג'ורג'יה מלוני, בה השתתפו נציגים של **46 מדינות אפריקאיות, כולל 13 ראשי מדינות ו-8 ראשי ממשלות, וכן 25 ארגונים בינלאומיים, ש-17 מהם היו מיוצגים ברמה הגבוהה ביותר** . הפסגה היוותה את רגע ההשקה הפוליטי של התוכנית ואורגנה במכוון בתחילת נשיאות איטליה על מנת לקשר את היוזמה הדו-צדדית האיטלקית לסדר היום הבינלאומי הרחב יותר של G7, של המדינה. [49]

מנהיגותו של מלוני הייתה ניכרת, אך הפרויקט כלל רשת מוסדית רחבה בהרבה מראשיתה, שבה שר החוץ **אנטוניו טג'אני** , סגן שר לשיתוף פעולה **אדמונדו צ'יריאלי** , נשיאות מועצת השרים, הסוכנות האיטלקית לשיתוף פעולה לפיתוח Cassa Depositi e Prestiti, SACE, SIMEST, משרד הסביבה וביטחון האנרגיה, משרד היזמות, וסדרה של קבוצות תעשייתיות ציבוריות ופרטיות גדולות לקחו על עצמן תפקידים שונים בפיתוח ובמימון הפרויקטים. מבנה התוכנית משקף אפוא מודל שבו מדיניות החוץ מתואמת על ידי נשיאות מועצת השרים אך חייבת להיות מיושמת באמצעות **מערכת איטלקית רחבה בהרבה** , המסוגלת לשלב ממשל, מימון ציבורי, שיתוף פעולה, עסקים ומוסדות רב-צדדיים.

אסטרטגיה שנולדה לפני התוכנית

אפילו במקרה זה, יהיה זה שגוי לפרש את תוכנית מטיי כהפרה מוחלטת ממדיניות אפריקאית קודמת. איטליה כבר ארגנה שלוש ועידות שרים בין איטליה לאפריקה, ב **-2016, 2018 ו-2021** , לפני לידת הממשלה הנוכחית, והשתמשה זה מכבר בשיתוף פעולה בפיתוח, פעולה דיפלומטית, השקעות באנרגיה ויחסים עם צפון אפריקה, קרן אפריקה ואפריקה שמדרום לסהרה כמרכיבים של מדיניות החוץ שלה. [49]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אי הרציפות האמיתית, אם כן, טמונה פחות בהמצאת כלים ויותר בניסיון לתאם **אותם תחת תווית אסטרטגית אחת ותחת הכוונה פוליטית המרוכזת בפאלאצו צ'יג'י** . זוהי אותה הבחנה ששמרנו עליה ולמורשת דראגי: שלב פוליטי יכול להפוך לחשוב לא על ידי המצאת כל כלי מאפס, אלא PNRR-בנוגע ל .על ידי שינוי האופן שבו כלים קיימים מאורגנים, מתואמים ומשולבים בפרויקט רחב יותר

הדבר ניכר במיוחד בתוכנית מטיי. שיתוף פעולה בפיתוח ממשיך להתקיים. חברות איטלקיות ממשיכות ממשיכה לממן פרויקטים. משרד החוץ CDP. ממשיכה לפעול במדינות יצרניות ENI. להשקיע באפריקה ממשיכה ליישם AICS. ממשיך לנהל את היחסים הדו-צדדיים (MAECI) ושיתוף הפעולה הבינלאומי תוכניות פיתוח. מה שהשתנה הוא הניסיון לחבר את הפעילויות הללו לנרטיב אחיד ולתהליך קבלת . החלטות, תוך התמקדות **במדינות ובמגזרים בעלי עדיפות**

משילות: הניסיון להתגבר על פיצול

,דווקא משום שהבעיה שזיהתה הממשלה היא גם הבעיה של פיצול היוזמות האיטלקיות באפריקה הארכיטקטורה המוסדית של התוכנית לוקחת על עצמה תפקיד חשוב. צו חקיקה מס' 161/2023 הקים חדר **בקרה** בנשיאות המועצה וקבע **מבנה משימה ספציפי ליישום תוכנית מטיי** , שהוקמה לאחר מכן בצו ראש הממשלה מיום 22 בדצמבר 2023. המבנה מסייע לראש הממשלה בניהול אסטרטגי, תומך .בנשיא ובסגן נשיא חדר הבקרה, מנהל את המזכירות הרלוונטית ומכין את הדו"ח השנתי לפרלמנט [50]

הבחירה הארגונית משמעותית משום שהיא מעבירה את מרכז התיאום מדיפלומטיה מסורתית בלבד לנשיאות המועצה, מה שמעניק לתוכנית דרגה פוליטית גבוהה יותר מתוכנית שיתוף פעולה רגילה. מבנה המשימה הונהג בתחילה על ידי השר המיופה **פבריציו סאגי'ו** , עם לורנצו אורטונה כסגן, ופעל עם תקציב ,אדמיניסטרטיבי מוגבל יחסית, מה שמאשר שוב שהתוכנית אינה חופפת לממשל אוטונומי גדול חדש .אלא מבוססת מעל הכל על תיאום של משאבים ונושאים קיימים [50]

ניהול תוכנית מטיי

תפקיד עיקרי	רָמָה
כיוון פוליטי ואסטרטגי	רֹאשׁ הַמֶּמְשָׁלָה
תיאום בין-משרדי ועם גורמים נוספים המעורבים	חדר בקרה
תמיכה תפעולית, ניטור, מזכירות ודיווח לפרלמנט	מבנה המשימה
דיפלומטיה, שיתוף פעולה ויחסים דו-צדדיים	מאסי
יישום יוזמות שיתוף פעולה	AICS
מכשירים פיננסיים והשקעות	CDP
ערבויות, ייצוא ובינלאומיות	SACE / SIMEST
תוכניות מגזריות	ומשרדים אחרים MIMIT / MASE
השקעה, טכנולוגיה, ביצוע פרויקטים	חברות איטלקיות
מימון משותף והרחבה	שותפים רב-צדדיים

מבנה זה מראה בבירור כי לתוכנית אין תקציב אוטונומי יחיד בהשוואה לזה של משרד. חוסנה הפיננסי נובע במקום זאת מיכולתה **לכוון, לתאם ולשלב קרנות קיימות** , הון פרטי ומכשירים רב-צדדיים. מודל זה מורכב יותר למדידה, משום שהסכום המוקצה פוליטית לתוכנית אינו בהכרח תואם לסעיף תקציבי ,יחיד, ומשום שיש צורך להבחין באופן מתמיד בין משאבים זמינים תיאורטית, משאבים מחויבים .פרויקטים שאושרו, הון פרטי מגויס והוצאות בפועל

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מיליארד הראשונים: הקצאה פוליטית והרכב פיננסי 5.5

בזמן השקת התוכנית, הממשלה ציינה **הקצאה ראשונית של כ-5.5 מיליארד אירו** , סכום ששר החוץ אנטוניו טג'אני הזכיר לאחר מכן כבסיס הפיננסי של האסטרטגיה. [51]

עם זאת, יש לפרש את הנתון בצורה נכונה. הוא אינו מייצג קרן חדשה שהוקצתה כולה מאפס עם צו היסוד, אלא שילוב של משאבים ממכשירים שונים, כולל שיתוף פעולה בפיתוח ומעל הכל **קרן האקלים האיטלקית** , המכוונת בהדרגה להתערבויות התואמות את התוכנית. חקיקה מאוחרת יותר קבעה כי **לא פחות מ-70 אחוז ממשאבי קרן האקלים האיטלקית המוקצים לפעולות מסוימות חייבים לתמוך במטרות וביעדים של תוכנית מטיי** , תוך מתן אפשרות לתנאים פיננסיים נוחים יותר מאלה של השוק. [52]

תצורה פיננסית זו חשובה במיוחד משום שהיא מדגימה שהתוכנית אינה נתפסת אך ורק כמדיניות סובסידיות. הלוואות, ערבויות, מכשירים מועדפים, השקעות הון ומימון משותף יכולים לשמש לגיוס הון העולה על ההקצאה הציבורית הראשונית. זהו בדיוק ההיגיון שבאמצעותו הממשלה מבקשת למנף את המשאבים הפיננסיים המוגבלים יחסית של איטליה בהשוואה לאלה של המעצמות הגדולות **כדי למשוך משאבים אירופיים, רב-צדדיים ופרטיים** .

כיצד יש לקרוא את תקציב תוכנית מטיי

מַשְׁמָעוּת	קָטֶגוֹרִיָה
כ-5.5 מיליארד אירו שצוינו על ידי הממשלה	**קרן פוליטית ראשונית**
משאבים ציבוריים קיימים שניתן להפנות למדינות ולמגזרים בעלי עדיפות	**שיתוף פעולה בפיתוח**
אחד ממקורות המימון העיקריים הניתנים לגיוס	**קרן האקלים האיטלקית**
אשראי והשקעות	**CDP**
ערבויות, ייצוא ובינלאומיות	**SACE / SIMEST**
השקעות עסקיות	**הון פרטי**
מימון משותף והרחבת היקף	**האיחוד האירופי / שער עולמי**
צינור משותף ופיתוח כלים	**הבנק העולמי וגופים פיננסיים אחרים**
משאבים נוספים וחלוקת נטל	**קרנות רב-צדדיות**

חקיקה בנושא קרן האקלים האיטלקית, MAECI, **מקורות:** נשיאות המועצה. [51][52]

ההבחנה בין **מימון נומינלי לבין הון מגויס בפועל** היא קריטית. ערבות ציבורית של מאה מיליון יורו יכולה להקל על השקעה גדולה בהרבה; לעומת זאת, להקצאה זמינה רשמית יכולה להיות בעלת השפעה מוגבלת אם פרויקטים לא מגיעים לשלב היישום. מסיבה זו, אפילו בתוכנית מטיי, הנתון הכספי הראשוני לבדו אינו מדד ליכולת טרנספורמציה.

תשע המדינות הראשונות: מרטוריקה יבשתית ועד סלקציה גיאוגרפית

השלב הראשון של התוכנית מדגים גם כי היוזמה, למרות שהוצגה כאסטרטגיה איטלקית כלפי אפריקה, נולדה במכוון עם מספר מוגבל של מדינות פיילוט. בשנת 2024 זוהו **אלג'יריה, הרפובליקה של קונגו, חוף השנהב, מצרים, אתיופיה, קניה, מרוקו, מוזמביק ותוניסיה** . [53]

הגיאוגרפיה של הבחירה חושפת רבות על הנוף הפוליטי. צפון אפריקה מיוצגת במידה רבה על ידי אלג'יריה, תוניסיה, מרוקו ומצרים, מדינות הרלוונטיות ישירות לביטחון אנרגטי, לים התיכון, סחר

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

והגירה. מזרח אפריקה נכנסת דרך אתיופיה וקניה, שתי מדינות מרכזיות בדינמיקה הכלכלית והפוליטית של קרן אפריקה ומזרח אפריקה. מוזמביק ורפובליקת קונגו חשובות לאנרגיה ולתשתיות, בעוד שחוף השנהב מייצג את אחד המרכזים הכלכליים של מערב אפריקה דוברת הצרפתית.

לכן, זוהי לא בחירה אקראית וגם לא בחירה מחולקת באופן שווה. התוכנית מתחילה במקום שבו האינטרסים האיטלקיים מקושרים בצורה הקלה ביותר לקשרים **קיימים, נוכחות תעשייתית, הזדמנויות אנרגיה, דינמיקת הגירה או היכולת ליצור פרויקטים ברי-יישום קונקרטיים**.

בינואר **2025**, הרחיבה הממשלה את הגבול לחמש מדינות נוספות - **אנגולה, גאנה, מאוריטניה, טנזניה וסנגל** - מה שהביא את מספר המדינות בעלות העדיפות בשלב השני לארבע עשרה [53].

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ההתפשטות הגיאוגרפית של תוכנית מטיי

הארכה – 2025	שלב ראשון – 2024
אנגולה	**אלג'יריה**
גאנה	**רפובליקת קונגו**
מאוריטניה	**חוף השנהב**
טנזניה	**מִצְרַיִם**
סנגל	**אֶתְיוֹפְיָה**
	קניה
	מָרוֹקוֹ
	מוזמביק
	תוניסיה

מקור: MAECI. [53]

הרחבה זו חשובה מבחינה פוליטית משום שהיא מאותתת על ניסיון להפוך את התוכנית מקבוצת פרויקטים פיילוט למסגרת **רחבה יותר של מדיניות אפריקאית איטלקית** , אך היא גם מקשה על התיאום, משום שהגדלת מספר המדינות מגדילה באופן בלתי נמנע את מגוון התנאים הכלכליים המוסדיים והביטחוניים שבהם יש ליישם את התוכניות.

חמשת המגזרים העדיפים של ההשקה הפוליטית

בפסגת איטליה-אפריקה בינואר 2024, הציגה הממשלה את התוכנית באמצעות חמישה תחומי עדיפות [54] . עיקריים: **חינוך והכשרה; בריאות; חקלאות; מים ואנרגיה; תשתיות**

הפישוט לחמישה עמודי תווך אינו ממצה את ההיקף הרחב יותר המוגדר בחוק, אך הוא ממלא תפקיד פוליטי חשוב משום שהוא מאפשר לנו להבין את ההיגיון הפנימי של היוזמה. כל תחום עוסק במרכיב של יכולת כלכלית לטווח ארוך: הכשרה מתמקדת בהון אנושי, בריאות מתמקדת באיכות האוכלוסייה והמוסדות, חקלאות מתמקדת בביטחון תזונתי, מים ואנרגיה מתמקדים בתשתיות בסיסיות, בעוד שמגזר התשתיות צריך להגביר את הקישוריות הפיזית והדיגיטלית.

ההיגיון הכלכלי של עמודי התווך העיקריים

יעד כלכלי ואסטרטגי	עַמוּד
הון אנושי, מיומנויות, יכולת תעסוקה	**חינוך והכשרה**
חוסן בריאותי ואיכות השירותים	**בְּרִיאוּת**
ביטחון תזונתי, פריון, תעסוקה כפרית	**חַקְלָאוּת**
חוסן אקלימי ותשתיות חיוניות	**מַפַּל מַיִם**
גישה לאנרגיה, אנרגיות מתחדשות, ביטחון ותיעוש	**אֶנֶרְגִיָה**
סחר, ניידות, דיגיטציה ואינטגרציה אזורית	**תַּשְׁתִית**

הנקודה המרכזית היא שהתוכנית מבקשת לטפל לא רק בהכנסה, אלא גם **בצווארי בקבוק מבניים** המגבילים את הצמיחה. עסק לא יכול להתפתח ללא אנרגיה אמינה; חקלאות יצרנית לא יכולה לתפקד ללא מים; מערכת תעשייתית לא יכולה לצמוח ללא תשתיות ומיומנויות; יצירת מקומות עבודה דורשת הון אנושי וגישה לשווקים.

לכן, הקוהרנטיות התאורטית של המודל ברורה יחסית.

השאלה הקשה ביותר נוגעת להיקף האמיתי שלו.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אנרגיה: הנקודה שבה תוכנית מטי והביטחון האיטלקי חופפים ביותר

מכל המגזרים, האנרגיה היא המגזר שבו הקשר בין האינטרסים האיטלקיים לפיתוח אפריקאי הוא הבולט ביותר, ומסיבה זו בדיוק, העדין ביותר. איטליה צריכה לגוון את אספקתה, להגדיל את הקשרים עם צפון אפריקה, ובטווח הבינוני-ארוך, לבנות שרשראות אספקה חדשות המקושרות לתשתיות אנרגיות מתחדשות, מימן וחשמל. מדינות אפריקאיות רבות, בו זמנית, מחזיקות במשאבי אנרגיה בשפע אך זקוקות להון, רשתות ויכולת תעשייתית.

קיים פוטנציאל לאינטרס משותף.

אבל גם הסיכון לאסימטריה.

אם תוכנית מטיי הייתה מוגבלת למימון תשתיות שנועדו בעיקר להעברת אנרגיה או חומרי גלם לאיטליה ולאירופה, היא הייתה משחזרת במדויק את היגיון החילוץ שממנו הממשלה טוענת להתרחק. כדי שמודל השותפות ייצור באמת פיתוח מקומי, עליו גם לייצר **גישה מקומית לאנרגיה, תעסוקה, טרנספורמציה תעשייתית, הכשרה, תשתיות ויכולת פיסקאלית במדינות השותפות**.

כאן יהיה צורך לבחון את התפיסה הפוליטית של שותפות "שווים לשווים" באמצעות תוצאות מהותיות.

הגירה: מעזיבות ועד פיתוח

מימד ההגירה הוא מרכזי באותה מידה, אך פועל בקצב שונה מאוד ממדיניות בקרת הגבולות. הסכם החזרה למולדתו יכול לייצר השפעות אדמיניסטרטיביות מהירות יחסית; תוכנית חקלאית, בריאותית או הכשרה אורכת שנים כדי לשנות את התנאים הכלכליים התורמים לניידות.

הבדל זמני זה הוא חיוני.

לא ניתן לשפוט את תוכנית מטיי לפי אותם מדדים כמו את משרד הפנים.

מדיניות הגבולות מודדת הגעות, נחיתות והחזרות לארצם.

מדיניות פיתוח צריכה למדוד פריון, הכנסה, גישה לשירותים, תעסוקה והון אנושי.

בלבול בין שתי הרמות עלול להוביל להערכה שלילית של פרויקט פיתוח רק משום שהוא אינו מפחית באופן מיידי את העזיבות, או להפך, לייחס לתוכנית הפחתה בזרימות הנגרמת מגורמים שונים לחלוטין.

לכן, הקשר בין פיתוח להגירה חייב להישאר **אסטרטגי, לא מכני**.

המערכת האיטלקית: משיתוף פעולה ציבורי לשותפות כלכלית

אחד המאפיינים השאפתניים ביותר של התוכנית הוא הניסיון להתגבר על ההפרדה המסורתית בין שיתוף פעולה בפיתוח לקידום כלכלי. צו היסוד כולל במפורש **את קידום היצוא וההשקעות** בקרב מגזרי ההתערבות. [48]

אלמנט זה משנה את אופי האסטרטגיה. הממשלה מתכוונת לא רק להשתמש במשאבים ציבוריים למימון שירותים במדינות שותפות, אלא גם לשלב חברות איטלקיות בפרויקטים בני קיימא מבחינה כלכלית שיכולים לייצר תשואות, יצוא, השקעות ומקומות עבודה הן באפריקה והן באיטליה.

היתרון הפוטנציאלי של מודל זה ברור: הון פרטי יכול להכפיל מאוד את היקף ההתערבויות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הסיכון ניכר באותה מידה: ההשקעות הרווחיות ביותר עלולות להיות מרוכזות במגזרים ובמדינות האטרקטיביות ביותר, ולהשאיר התערבויות בעלות חשיבות חברתית אך פחות רווחיות לשיתוף פעולה ציבורי.

. לכן, הצלחת התוכנית תהיה תלויה גם ביכולת לשלב **בין היגיון שוק ליעדי פיתוח מבלי לבלבל ביניהם**

התכנסות עם השער הגלובלי האירופי

תוכנית מטיי קיבלה בהדרגה גם מימד אירופאי. ביוני 2025, הנציבות האירופית גיבשה את הסינרגיה בין התוכנית האיטלקית לשער **הגלובלי** , האסטרטגיה שבאמצעותה האיחוד מבקש לגייס השקעות בתשתיות ובפיתוח במדינות שותפות. הנציבות מתארת במפורש התכנסות זו כמחויבות משותפת לצמיחה, תעסוקה ופיתוח בר-קיימא באפריקה. [55]

.קשר זה הוא קריטי מבחינה אסטרטגית משום שהוא משנה את היקף היוזמה האיטלקית הפוטנציאלית רומא לבדה חסרה את היכולת הפיננסית להתחרות בתוכניות סיניות, אמריקאיות או רב-צדדיות גדולות ברחבי היבשת; על ידי שילוב הפרויקטים שלה במסגרת האירופית, היא יכולה למנף את המימד האיטלקי . כיוזמת **פוליטית ותעשייתית של יוזמות אשר מוגברות לאחר מכן באמצעות משאבים אירופיים**

ההיגיון מזכיר שוב את מה שכבר נצפה בפרקים אחרים: הריבונות האיטלקית אינה בהכרח מתחזקת על ידי פעולה לבדה, אלא יכולה לגדול על ידי שימוש בקנה המידה האירופי כדי להכפיל את היכולת הפיננסית והמו"מ.

מסדרון לוביטו: כאשר האסטרטגיה האיטלקית נכנסת לתחרות התשתיות הגלובלית

התבגרות התוכנית ניכרת במיוחד במעורבות האיטלקית במסדרון **לוביטו** , אחת התשתיות הנחשבות ,חשובות ביותר מבחינה אסטרטגית לחיבור פנים דרום ומרכז אפריקה לאוקיינוס האטלנטי. בשנת 2026 השר טג'אני המשיך לציין במפורש את השתתפותה של איטליה בבניית המסדרון כאחת הדוגמאות העיקריות לפרויקט תוכנית מטיי. [56]

המשמעות הגיאופוליטית ניכרת. המסדרון עובר דרך אזורים עשירים בנחושת, קובלט ומשאבים קריטיים אחרים, ומחבר את אנגולה, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו וזמביה עם נמל לוביטו האוקיינוס ,האטלנטי. השתתפות בפרויקטים מסוג זה משמעותה כניסה ישירה לתחרות עולמית על תשתיות .לוגיסטיקה וחומרי גלם הדרושים למעבר האנרגיה

,לפיכך, איטליה עוברת ממדיניות אפריקאית דו-צדדית בעיקרה להיגיון שבו **תשתיות אפריקאיות . שרשראות אספקה אירופאיות וביטחון כלכלי מערבי מתחילים לחפוף**

זוהי גם הנקודה שבה יש להקדיש את תשומת הלב האנליטית הגדולה ביותר: מסדרון יכול לקדם פיתוח ,אזורי, אך הוא יכול גם להפוך בעיקר לתשתית לייצוא חומרי גלם אם הוא אינו מלווה בעיבוד מקומי .תעשיות, שירותים ואינטגרציה כלכלית לאורך המסלול

בינה דיגיטלית ומלאכותית: הרחבת התוכנית מעבר לאנרגיה ותשתיות פיזיות

הסכם בין MAECI האסטרטגיה הורחבה בהדרגה גם לתשתיות דיגיטליות. בספטמבר 2024, קידם לפרויקטים AICS-ו AGID, המנהל הכללי לשיתוף פעולה בפיתוח, המחלקה לטרנספורמציה דיגיטלית ציבוריים של תשתית דיגיטלית, הכשרה טכנית-מדעית והפצת זהות דיגיטלית, עם יוזמות המכוונות, בין היתר, למדינות אפריקאיות הקשורות לתוכנית. [57]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

, המסגרת הורחבה עוד יותר בשנת 2025 עם הקמת המרכז **לבינה מלאכותית לפיתוח בר-קיימא** שמטרתו לקדם העברה טכנולוגית למדינות המושפעות מתוכנית מטיי באמצעות בריתות עסקיות ושיתוף פעולה עם ארגונים בינלאומיים, עם הוצאה מורשית של כ **-5.28 מיליון יורו לשנה החל משנת 2025.** [58]

התפתחות זו מדגימה כי התוכנית משמשת בהדרגה כמיכל למדיניות אפריקאית רחבה בהרבה מליבתה המקורית, הכוללת גם **טכנולוגיה, תשתית דיגיטלית ויכולת אדמיניסטרטיבית** , לא רק אנרגיה וחקלאות.

חקלאות וביטחון תזונתי: המרכיב הפחות מרהיב אך המבני יותר

לחקלאות מקום חשוב במיוחד באסטרטגיה משום שבמדינות אפריקאיות רבות היא מהווה נתח גבוה מהתעסוקה והיא אחד המגזרים שבהם השקעות קטנות יחסית בהשקיה, זרעים, מיכון, עיבוד מזון ולוגיסטיקה יכולות להשפיע באופן משמעותי על הפריון וההכנסה הכפריים.

שיתוף הפעולה האיטלקי המשיך לממן יוזמות התואמות את התוכנית, כולל תוכניות במוזמביק ובסנגל "לייצור חקלאי בר-קיימא וביטחון תזונתי, בעוד שבשנת 2025 אושר גם הפרויקט למרכז **"אנריקו מטיי להכשרה, מחקר וחדשנות במגזר החקלאי באלג'יריה** . [59]

התערבויות אלו מעניינות דווקא משום שהן מדגימות ממד שונה מזה של מסדרונות האנרגיה העיקריים. שינוי המניעים הכלכליים של הגירה ושבריריות מדינות כרוך גם בפרויקטים פחות גלויים, כגון פריון חקלאי, ניהול מים, שירותי בריאות והכשרה.

משיתוף פעולה להשקעה משותפת

עם זאת, הצעד השאפתני ביותר בתוכנית הוא ניסיון לשנות את מערכת היחסים בין איטליה לאפריקה ממערכת המבוססת בעיקר על סיוע ויבוא למודל של **השקעה משותפת** , שבו הון ציבורי, עסקים ומוסדות פיננסיים תורמים לבניית תשתיות המסוגלות לייצר הכנסה.

העיקרון, לפחות תיאורטית, בר-קיימא כלכלית יותר מסיוע בלבד, משום שפרויקטים עם תשואות יכולים למשוך הון פרטי ולשחרר משאבים ציבוריים להתערבויות חברתיות שאינן מייצרות תשואות כספיות ישירות.

האתגר הוא שסיכונים פוליטיים, רגולטוריים, מטבעיים ותשתיתיים בשווקים אפריקאים רבים עלולים להפוך פרויקטים לפחות אטרקטיביים עבור משקיעים פרטיים.

ותנאים מועדפים מקרן האקלים האיטלקית CDP מימון ,SACE זו בדיוק הסיבה שמכשירים כמו ערבויות כה חשובים.

המדינה לא מחליפה הון פרטי.

. נסו **להפחית את הסיכון מספיק כדי לאפשר גיוס**

בעיית המשאבים: 5.5 מיליארד זה הרבה למדיניות לאומית, מעט מדי ליבשת

ההיקף הפיננסי נותר שאלה פתוחה. הקצאה ראשונית של 5.5 מיליארד אירו היא משמעותית עבור תוכנית איטלקית, אך נראית צנועה בהשוואה לצורכי התשתית של אפריקה או להיקף המשאבים שגויסו על ידי מוסדות בינלאומיים גדולים ומעצמות עולמיות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.משמעות הדבר היא שהצלחת התוכנית תלויה ביכולת להפוך כל יורו ציבורי ליורו נוסף של השקעה כוללת

אם 5.5 מיליארד דולר יישארו בעיקר הוצאות ציבוריות מקוטעות על פני התערבויות קטנות רבות, יכולת .הטרנספורמציה תהיה מוגבלת

,עם זאת, אם הם היו מסוגלים לייצר ערבויות, מימון משותף אירופאי, השקעות רב-צדדיות והון פרטי .קנה המידה האפקטיבי היה יכול להיות גדול בהרבה

לכן, המדד שיש לבחון הוא לא רק **כמה המדינה האיטלקית מקצה** , אלא **כמה הון כולל מגויס בפועל** . **והופך לפרויקטים שהושלמו**

הבנק העולמי, מוסדות פיננסיים משותפים והניסיון להכפיל את קנה המידה

נשיאות המועצה ציינה כי בשנת 2025 הדיאלוג עם **הבנק העולמי ומוסדות מימון פיתוח אחרים המשיך** לבנות צינור של יוזמות משותפות, בעוד ששיתוף הפעולה עם מדינות המפרץ הניב תרומות למכשור רב-צדדי וקרן האקלים האיטלקית שימשה לתמיכה ביוזמות במדינות שותפות. [60]

ממד זה הוא קריטי משום שהוא מראה כיצד תוכנית מטיי מנסה להתפתח מאסטרטגיה לאומית לפלטפורמה **לאיסוף הון בינלאומי** .

זוהי גם הנקודה שבה קשה יותר לייחס את התוצאה. אם פרויקט ממומן בו זמנית על ידי איטליה, הנציבות האירופית, הבנק העולמי, בנקי פיתוח ומשקיעים פרטיים, מבחינה מתודולוגית, לייחס את מלוא ערך .ההשקעה לתוכנית מטיי

.יש להבחין בין הון איטלקי ישיר, הון מגויס, לבין הערך הכולל של הפרויקט

מדיניות מדינות המפרץ משתלבת באסטרטגיה האפריקאית של איטליה

מעורבותן של קרנות ושותפים מהמפרץ מאותתת גם על הטריאנגולציה הגוברת של מדיניות החוץ האיטלקית. איחוד האמירויות הערביות וגורמים פיננסיים אחרים במזרח התיכון מחזיקים ביכולת השקעה גדולה בהרבה מזו של התקציב האיטלקי והם מגלים עניין גובר בתשתיות, אנרגיה, חקלאות .ונמלים באפריקה

לכן, הניסיון האיטלקי מורכב גם מבניית צורות של שיתוף פעולה משולש **בין איטליה, אפריקה והמפרץ** שבו רומא יכולה לספק תכנון, תעשייה, יחסים פוליטיים וגישה לאירופה, בעוד שהשותפות המזרח , .תיכוניות תורמות הון

מודל זה עשוי להרחיב את קנה המידה, אך גם באופן בלתי נמנע מכניס אינטרסים גיאופוליטיים חדשים .לפרויקטים

תוכנית מטיי ובעיית ההדדיות

.הקריטריון הפוליטי שבאמצעותו מציגה הממשלה את התוכנית הוא של שותפות "לא טורפנית" ושוויונית .ניסוח זה חייב לעבור אימות אמפירי

כדי לקבוע האם פרויקט באמת מייצר הדדיות, יש לקחת בחשבון לפחות חמישה משתנים: כמה ערך מוסף נשאר במדינת השותפה; כמה תעסוקה מקומית מיומנת נוצרת; אילו מיומנויות מועברות; איזה חלק מהתשתית משרת את השוק המקומי לעומת היצוא; ומהי מידת ההשתתפות של הרשויות .המקומיות ובעלי העניין בתכנון הפרויקט

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

כיצד למדוד את ההדדיות של תוכנית מטיי

אינדיקטור רלוונטי	גוֹדֶל
מקומות עבודה שנוצרו ואיכות המיומנויות	**תעסוקה מקומית**
חלק מהפרויקט שנותר בכלכלה השותפה	**ערך מוסף מקומי**
הכשרה, רישיונות, מיומנויות עבודה עצמאית	**העברת טכנולוגיה**
אנרגיה, מים, שירותי בריאות ותשתיות זמינות מקומיות	**גישה לשירותים**
מעורבות של ממשלות ומוסדות שותפים	**השתתפות בקבלת החלטות**
חוב שנוצר ותנאי מימון	**קיימות פיננסית**
הקשר בין מיצוי לשינוי מקומי	**ייצוא חומרי גלם**
תאימות עם פיתוח והסתגלות לאקלים	**השפעה סביבתית**

.ללא ניתוח זה, נוסחת השותפות השוויונית מסתכנת בהישארות כהצהרה פוליטית בלתי ניתנת לאימות

.פרויקט אינו יכולת עד שהוא עולה לאוויר

ותשתיות PNRR-אותה הבחנה בין **הכרזה, מימון, בנייה ויכולת מבצעית** שהחלתנו על חימוש, ה .אנרגיה, חייבת להישמר גם כאן

.תזכיר אינו השקעה

.מימון שאושר אינו תשתית בנויה

.מרוץ אינו אתר בנייה

.אתר בנייה אינו עבודה תפעולית

.פרויקט תפעולי אינו מייצר באופן אוטומטי פיתוח אם הוא אינו משולב בכלכלה המקומית

מסיבה זו, יהיה צורך להעריך את תוכנית מטיי לאורך שרשרת ארוכה הרבה יותר מאשר רק באמצעות .הצגה פוליטית

שרשרת יישום התוכנית האמיתית

?מה זה מוכיח	שֶׁלֶב
סדרי עדיפויות ממשלתיים	**הכרזה פוליטית**
בחירה אסטרטגית	**הכללה בתוכנית**
זמינות תיאורטית של משאבים	**כיסוי פיננסי**
קונצנזוס פוליטי	**הסכם עם השותף**
היתכנות טכנית	**לְעַצֵּב**
היכולת להמשיך	**מימון סופי**
התקדמות חומרית	**אתר בנייה / ביצוע**
קיבולת ממומשת	**כניסה לפעילות**
תוצאה בפועל	**השפעה כלכלית**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

משך ההטבה	קיימות לאורך זמן

. זהו אותו כלל מתודולוגי שחייב ללוות את הספר כולו: **אין לבלבל בין כוונה ליכולת ממומשת**

הרחבת התוכנית בשנת 2025: מפרויקט פיילוט למבנה קבוע

בשנת 2025, הממשלה לא רק הוסיפה חמש מדינות חדשות, אלא גם החלה לבנות צינור רחב יותר של וגופי יישום. תיעוד נשיאות AICS התערבויות, תוך שימוש במבנה המשימה לתיאום שגרירויות, משרדי המועצה מצביע על כך שנוצרו קשרים ומשימות עבור אנגולה, גאנה, מאוריטניה, סנגל וטנזניה כדי לזהות, יחד עם ממשלות מקומיות, מגזרים בעלי עדיפות ולהגדיר יוזמות חדשות, תוך המשך המעקב [60] .אחר הפרויקטים שכבר נכללו בדוח הראשון לפרלמנט

נתונים אלה חשובים משום שהם מאותתים על מעבר מדחיפה פוליטית המתמקדת במספר מצומצם של .פרויקטים לניסיון לבנות ממשל יציב יותר

.הקושי, עם זאת, עולה עם קנה המידה

.ככל שיותר מדינות מצטרפות לתוכנית, כך גדל הסיכון לפיזור משאבים

. לכן, הבחירה האסטרטגית תצטרך לאזן בין **נראות גיאוגרפית לריכוז השפעה**

אפריקה אינה זירה אסטרטגית אחת

אזהרה בסיסית נוספת נוגעת לניסוח התוכנית עצמה. דיבור על "אפריקה" כאילו הייתה מרחב פוליטי .וכלכלי הומוגני עלול להוביל לפישוטים עמוקים

היבשת מורכבת מחמישים מדינות בעלות רמות הכנסה, מערכות פוליטיות, מבנים דמוגרפיים, זמינות .משאבים ותנאי ביטחון מגוונים ביותר

.אלג'יריה היא יצואנית אנרגיה גדולה בים התיכון

.קניה היא מרכז כלכלי במזרח אפריקה

.באתיופיה יש למעלה ממאה מיליון תושבים והיא בעלת נתיב תעשייתי משלה

.חוף השנהב היא אחת הכלכלות הדינמיות ביותר במערב אפריקה

.מוזמביק משלבת משאבי גז עצומים עם פגיעויות ביטחוניות

.לסנגל מסלול פוליטי ומבנה כלכלי שונים מאשר מאוריטניה

.לכן, חוזקה של התוכנית יהיה תלוי ביכולת **להבדיל בין הכלים בהתאם להקשר** ולא ביישום מודל אחיד

חוק המייסדים עצמו מכיר במפורש בצורך זה, ומספק אסטרטגיות טריטוריאליות המתייחסות לאזורים [48] .אפריקאים ספציפיים וגם מובחנות בהתאם למגזרים

אנרגיה וחומרי גלם: הזדמנויות וסיכונים של תלות חדשה

התוכנית היא גם חלק משינוי אירופי רחב יותר של שרשראות אספקה אסטרטגיות. אפריקה מחזיקה בחלק משמעותי ממשאבי המינרלים הדרושים למעבר האנרגיה והדיגיטלי, בעוד אירופה שואפת .להפחית את תלותה המרוכזת יתר על המידה בסין ובספקים אחרים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.זה יוצר תמריץ חזק מאוד לחיזוק היחסים עם מדינות אפריקה

.אבל זה גם יוצר סיכון

,אם תוכנית מטיי הייתה משמשת בעיקר כדי להבטיח גישה איטלקית ואירופית לחומרי גלם אסטרטגיים מבלי לפתח יכולות עיבוד מקומיות, היא הייתה יכולה להחליף את התלות האירופית ביחסי חילוץ .שמייצרים יתרונות מוגבלים במדינות הייצור

המבחן האמיתי של השותפות יהיה אפוא היכולת לממן **זיקוק, עיבוד, לוגיסטיקה, הכשרה וייצור מקומי** .לא רק מכרות ומסדרונות יצוא ,

תוכנית מטיי בתחרות בין אירופה, סין, ארצות הברית והמפרץ

אי אפשר להבין את התוכנית במלואה מבלי להציבה בהקשר של תחרות בינלאומית על יחסים עם אפריקה. סין בונה תשתיות, מסילות ברזל, נמלים ותחנות כוח במשך שנים באמצעות יוזמת "החגורה והדרך"; ארצות הברית חידשה את נוכחותה הכלכלית באמצעות כלים כמו השותפות לתשתיות ;והשקעות עולמיות ופרויקטים אסטרטגיים כמו מסדרון לוביטו; האיחוד האירופי משתמש בשער הגלובלי .מדינות המפרץ מגדילות במהירות את ההשקעות בנמלים, בחקלאות, באנרגיה ובלוגיסטיקה

.לפיכך, איטליה נכנסת לתחום תחרותי שבו קנה המידה קובע

תוכנית מטיי יכולה לאפשר לה לרכוש השפעה גדולה יותר רק אם תצליח **להפוך את היוזמה הלאומית** . **שלה לפלטפורמה המסוגלת לאגד משאבים אירופיים ובינלאומיים**

כנראה חשובה יותר מהנתון ההתחלתי של Global Gateway 5.5 מנקודת מבט זו, ההתכנסות עם .מיליארד

אפריקה ואירופה: הבעיה הדמוגרפית כרקע אסטרטגי

להחלטה להפוך את אפריקה לעדיפות איטלקית יש גם בסיס דמוגרפי ברור. אירופה היא אזור המאופיין בהזדקנות ובגידול אוכלוסין איטי, בעוד שכלכלות אפריקאיות רבות ימשיכו לחוות גידול חזק של .אוכלוסיות בגיל העבודה שלהן במשך עשרות שנים

משמעות הדבר היא שהיבשת תייצג בו זמנית שוק פוטנציאלי עצום, מקור להון אנושי, מרחב לתחרות .כלכלית, ואחד האזורים העיקריים שמהם עשויים לנבוע זרמי הגירה

.עבור איטליה, שצצה גיאוגרפית לכיוון הים התיכון, התעלמות מהשינוי הזה תהיה בלתי אפשרית

.לכן, הבעיה אינה **האם** אפריקה תהיה אסטרטגית

. מדובר בקביעת **אילו כלים איתם איטליה תוכל לבנות מערכת יחסים ארוכת טווח**

פיתוח וביטחון אינם עוד מדיניות נפרדת

תוכנית מטיי מייצגת בדיוק את שינוי הפרדיגמה הזה. מדינה שברירית יכולה להפוך למקור להגירה לא סדירה, אך גם לקרקע פורייה לחוסר יציבות, טרור, פשיעה, חוסר ביטחון אנרגטי ושיבוש שרשרת .האספקה

.לכן, מימון השקיה, תשתיות או הכשרה אינו מתפרש עוד אך ורק כמדיניות הומניטרית

.להיות חלק מאסטרטגיית ייצוב

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.באופן דומה, פרויקט אנרגיה אינו רק מדיניות תעשייתית

.זה יכול לתרום לביטחון האירופי

.תשתית דיגיטלית יכולה להגביר את הפרודוקטיביות ואת היכולת המנהלית

.תוכנית בריאות יכולה להפחית פגיעויות חברתיות

.כל ההבדל בין שיתוף פעולה, ביטחון ומדיניות כלכלית הופך אפוא פחות ברור

אבל יש להכיר בסיכון של איגוח הפיתוח

התכנסות זו אינה נטולת סיכונים. אם כל מדיניות פיתוח מוצדקת בעיקר על ידי האינטרס של איטליה בהפחתת ההגירה, הבטחת חומרי גלם או הגברת ביטחון האנרגיה, שיתוף הפעולה מסתכן באובדן .האוטונומיה שלו ובכפיפת הצרכים המקומיים לסדרי העדיפויות של המדינה התורמת

מסיבה זו, אמינות התוכנית תהיה תלויה גם ביכולת להוכיח שההתערבויות מייצרות **יתרונות מדידים** . **במדינות השותפות ללא קשר לתשואה האיטלקית**

.שותפות יכולה להיות מועילה הדדית

.אבל יש להראות הדדיות

המימד הפרלמנטרי ובעיית האחריותיות

.חוק היסוד קובע גם הגשת דוח שנתי לפרלמנט על מצב יישום התוכנית, תוך הכנתו של מבנה המשימה [50]

.מנגנון זה חשוב משום שתוכנית כה רחבה, הפרוסה על פני מכשירים פיננסיים רבים, תהיה קשה לניטור

:כדי להעריך נכון את התוכנית, הפרלמנט צריך להיות מסוגל להבחין בין לפחות ארבעה היבטים

1. ;משאבים שהוקצו
2. ;משאבים שהושקעו
3. ;משאבים שחולקו בפועל
4. .סך ההון שגויס

,לאלה עלינו להוסיף אינדיקטורים פיזיים: תשתית שהושלמה, אנשים שהוכשרו, כושר אנרגיה מותקן עסקים נתמכים, מקומות עבודה שנוצרו, דונם מושקים, משתמשים אליהם הגיעו שירותי בריאות או .דיגיטליים

.רק בדרך זו ניתן להעריך את התוכנית כמדיניות ציבורית ולא רק כמסגרת דיפלומטית

מההכרזה למדידה: הטבלה שתשמש בשנים הבאות

כיצד יש להעריך את תוכנית מטיי

אינדיקטור כמותי	אֵזוֹר
יורו שהוקצו, התחייבו ושולמו	לְמַמֵן

סך ההון המגויס / הון ציבורי	**תְּנוּפָה**
מגה-וואט מותקן, ק"מ של רשת, משתמשים חדשים מחוברים	**אֵנֶרְגִיָה**
קיבולת מים, אוכלוסייה המוגשת	**מַפַּל מַיִם**
פריון, דונם מושקים, הכנסה חקלאית	**חַקְלָאוּת**
סטודנטים ועובדים שהוכשרו	**הַדְרָכָה**
מתקנים, צוות ואוכלוסייה שהושגו	**שירותי בריאות**
ק"מ שנבנו, קיבולת לוגיסטית נוספה	**תַּשְׁתִית**
משתמשים מחוברים ושירותים ציבוריים דיגיטליים	**דִיגִיטָלִי**
עבודות ישירות ועקיפות	**תַּעֲסוּקָה**
נתח רכש מקומי	**עסקים מקומיים**
ניתוח ארוך טווח, לא קורלציה פשוטה עם נחיתות	**הֲגִירָה**
יצוא, השקעות ונוכחות של חברות	**השפעה תעשייתית איטלקית**
יכולת התפקוד של הפרויקט לאחר השלב הראשוני	**קיימות**

טבלה זו חשובה הרבה יותר מרשימה פשוטה של פרויקטים, משום שהיא מאפשרת לנו למדוד את המרחק בין המטרה הפוליטית לתוצאה החומרית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תוכניתו של מתי וריבונותו: צורה נוספת של הקרנה חיצונית

כמו בפרוטוקול איטליה-אלבניה, נושא הריבונות חוזר גם כאן בצורה פרדוקסלית לכאורה. הממשלה ,מציגה את התוכנית ככלי לחיזוק יכולתה של איטליה לנהל את האנרגיה, ההגירה והיחסים הים תיכוניים אך כדי להשיג תוצאה זו, עליה בהכרח להגביר את רמת שיתוף הפעולה עם מדינות אפריקאיות, מוסדות .אירופיים, בנקים רב-צדדיים ומשקיעים בינלאומיים

.לכן, איטליה שואפת להפוך לאוטונומית יותר באמצעות רשת קשרים צפופה יותר

.זה לא רק פרדוקס לכאורה

.זהו אחד המאפיינים הבסיסיים של ריבונות בת זמננו

מדינה אירופאית בינונית יכולה להרחיב את אפשרויותיה לא על ידי בידוד עצמה, אלא על ידי בניית . **קשרים מגוונים מספיק כדי למנוע מתלות יחידה להפוך לדומיננטית**

ממרכזיות ים תיכונית למרכזיות אפריקאית

תוכנית מטיי מרחיבה גם את התפיסה הגיאוגרפית של הים התיכון האיטלקי. בפרקים קודמים בנושא .(LNG) אנרגיה, הים התיכון נתפס בעיקר כמרחב שדרכו עוברים גז אלג'יראי, גז לובי ונתיבי גז טבעי נוזלי

.עם התוכנית, המרחב הזה מתרחב

.הפוליטיקה האיטלקית מסתכלת אל קרן אפריקה

.למזרח אפריקה

.למערב אפריקה

.במסדרון לוביטו

.אל חומרי הגלם

.לשווקים עתידיים

הרעיון של **ים תיכון מורחב** חדל אפוא להיות נוסחה דיפלומטית בלבד והופך לניסיון לתאר מרחב כלכלי ואסטרטגי המחבר את דרום אירופה, צפון אפריקה, הסאהל, קרן אפריקה, המפרץ ואפריקה שמדרום .לסהרה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המגבלה החשובה ביותר: יכולת אדמיניסטרטיבית איטלקית

עם זאת, הצלחת התוכנית תהיה תלויה גם במשתנה פנימי העובר לאורך כל הספר: יכולתה של המדינה האיטלקית לבצע אסטרטגיות מורכבות.

תיאום בין ארבע עשרה מדינות, משרדים רבים, שיתופי פעולה, חברות, קרנות, האיחוד האירופי, הבנק העולמי ומשקיעים פרטיים דורש רמה גבוהה מאוד של יכולת אדמיניסטרטיבית.

הסיכון אינו רק מחסור במשאבים.

הסיבה לכך היא שמשאבים מחולקים על פני יותר מדי פרויקטים, שזמני האישור מתארכים, שמשרדי ממשלה פועלים במקביל, ושהממשל המרכזי נכשל בהפיכת הכיוון הפוליטי לתיק עבודות קוהרנטי של התערבויות.

מבנה המשימה נוצר בדיוק כדי להפחית את הסיכון הזה.

אבל קיומו של משרד אינו מבטיח באופן אוטומטי תיאום.

תוכנית מטיי כמבחן ליכולתה האסטרטגית של המדינה

מסיבה זו, התוכנית מייצגת גם מבחן ליכולתה של איטליה לנהל מדיניות אסטרטגית במלוא מובן המונח.

אסטרטגיה אינה הצהרת יעדים.

זוהי היכולת לבחור סדרי עדיפויות, לרכז משאבים, לתאם כלים ולוותר על התערבויות פחות חשובות.

אם כל משרד ימשיך לקדם את התוכניות שלו באופן עצמאי והתוכנית תגביל את עצמה ליישום תווית חדשה ליוזמות קיימות, השינוי יהיה בעיקרו תקשורתי.

עם זאת, אם חדר הבקרה יצליח לשנות באופן קונקרטי את הקצאת המשאבים, לבנות פרויקטים משולבים ולמשוך הון נוסף, התוכנית עשויה להפוך לחידוש אמיתי במדיניות החוץ האיטלקית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ההבדל בין מיתוג ליכולת

כאן בדיוק הכלל המתודולוגי שלנו הופך למכריע. העובדה שפרויקט מוצג כחלק מתוכנית מטיי אינה מוכיחה שהתוכנית יצרה את הפרויקט הזה.

ייתכן שחלק מהיוזמות החלו מוקדם יותר.

ייתכן שאחרים עברו מימון מחדש.

ייתכן שאחרים הואצו או תואמו על ידי האסטרטגיה החדשה.

כדי להעריך נכון את השפעת התוכנית, יש צורך להבחין בין **תוספת כספית, תוספת אסטרטגית וסיווג מחדש אדמיניסטרטיבי פשוט**.

שלוש רמות שונות של תוספתיות

מַשְׁמָעוּת	סוּג
התוכנית מייצרת משאבים חדשים שלא היו קיימים אחרת	כַּסְפִּי
המשאבים הקיימים מתואמים בצורה שונה	אִסטרָטֶגִי
יוזמות שכבר מתוכננות פשוט מוחזרות לתווית החדשה	מִנהָלִי

הבחנה זו תהיה קריטית בעת הערכת התוצאות בשנים הבאות.

השאיפות האירופיות של ממשלת מלוני

ברמה הפוליטית, תוכנית מטיי מאפשרת גם לממשלת מלוני להציע חלוקה ספציפית של עבודה אירופאית: איטליה כמדינה אשר, הודות למיקומה הגיאוגרפי ולהיסטוריה שלה ביחסי הים התיכון, יכולה לתרום להגדרת אסטרטגיה יבשתית כלפי אפריקה.

בשנת 2025 מצביעה על כך שחלק משאיפה זו הוכרה ברמה Global Gateway ההתכנסות עם האירופית, לפחות כאפשרות לתיאום. [55]

האתגר יהיה לקבוע האם איטליה אכן תוכל להפוך יכולת דיפלומטית למנהיגות פרויקטית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תוכנית מטיי אינה רק מדיניות אפריקאית

בסופו של דבר, יש לקרוא את התוכנית גם כמדד של מדיניות פנים איטלקית, משום שאינטרסים של אנרגיה, תעשייה והגירה המשפיעים ישירות על הכלכלה הלאומית תלויים בה.

- מסדרון אפריקאי יכול להקל על הגישה האירופית לחומרי גלם.
- תחנת כוח יכולה לתמוך בחברות איטלקיות.
- פרויקט דיגיטלי יכול לפתוח שווקים.
- יציבות כלכלית רבה יותר יכולה להפחית חלק מהגורמים המניעים הגירה.
- קו חיבור חדש עשוי להפוך את איטליה לנקודת מעבר לכיוון אירופה.
- לפיכך, הפוליטיקה האפריקאית הופכת לחלק מהאסטרטגיה הכלכלית הלאומית.

השאלה האמיתית: איזו קיבולת תישאר בעוד עשר שנים?

השיפוט ההיסטורי על התוכנית לא יהיה תלוי במספר הפסגות שאורגנו או במספר המזכרים שנחתמו.

- זה יהיה תלוי במה שיישאר.
- הפעלת תחנות כוח.
- רשתות.
- בתי ספר.
- מרכזי בריאות.
- חקלאות פרודוקטיבית יותר.
- עובדים מאומנים.
- עסקים מקומיים חזקים יותר.
- מסדרונות לוגיסטיים.
- יכולות דיגיטליות.
- השקעות איטלקיות מושרשות.
- יחסים פוליטיים יציבים יותר.

אם יכולות אלה קיימות, התוכנית תביא לשינוי.

אם מה שיישאר הם בעיקר הסכמים והכרזות, זה ייצור מסגרת דיפלומטית בעיקרה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מביקורת גבולות ועד לבניית תנאים חיצוניים

תוכנית מטיי משלימה אפוא את אסטרטגיית ההגירה שנותחה בסעיף הקודם, אך עושה זאת על ידי הזזת אופק הזמן. פרוטוקול איטליה-אלבניה מנסה לשנות את הניהול המיידי של הזרימות.

תוכנית מטיי מנסה, לפחות בגישתה הפוליטית, להתערב **לפני שהזרימה נוצרת** , תוך פעולה על התנאים הכלכליים והתשתיתיים.

הם אינם כלי חילוף.

הם פועלים בטווחי זמן שונים.

הראשון פועל על פי ההליך.

השני טוען שהוא פועל בהתאם להקשר.

אפריקה, אנרגיה והגירה הופכות לסוגיה אסטרטגית אחת

זוהי כנראה המשמעות החשובה ביותר של מדיניות אפריקה החדשה של איטליה. הממשלה אינה רואה עוד באנרגיה, הגירה ופיתוח נושאים נפרדים לחלוטין, אלא רואה בהם מרכיבים של אותו מרחב גיאופוליטי.

- אם צפון אפריקה אינה יציבה, הסיכון האנרגטי עולה.
- אם הסאהל אינו יציב, לחץ ההגירה והסיכונים הביטחוניים יגדלו.
- אם חסרות תשתיות, ההזדמנויות הכלכליות פוחתות.
- אם אירופה לא תשקיע, שחקנים אחרים יתפסו את החלל הזה.
- אם שרשראות האספקה יישארו מרוכזות במקומות אחרים, המעבר של אירופה יישאר פגיע.

תוכנית מטיי מנסה להגיב לכל הממדים הללו בו זמנית.

זהו כוחו הקונספטואלי.

וזוהי גם החולשה הפוטנציאלית העיקרית שלה, משום שככל **שאסטרטגיה מתיימרת לפתור בעיות שונות, כך גדל הסיכון שמשאבים יתפזרו ושלא תישקל מטרה בצורה מעמיקה מספיק** .

הכלל הבסיסי: אסטרטגיה מוצהרת ויכולת ממומשת אינן חופפות

לפיכך, תוכנית מטיי מייצגת החלטה פוליטית של ממש, הנתמכת על ידי בסיס רגולטורי, ממשל ייעודי, משאבים כספיים, אינטגרציה גוברת עם שער הכניסה הגלובלי האירופי והרחבת מספר המדינות המעורבות.

כל זה מוכיח שזה כבר לא סתם סיסמה.

אבל זה עדיין לא מוכיח את הצלחת התוכנית.

מסיבה זו, יש להפסיק את השיפוט אך ורק על סף יכולתו הטרנספורמטיבית.

- המבנים המוסדיים קיימים.
- המשאבים זוהו.
- פרויקטים מתחילים לקבל מימון.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

- .שותפויות בינלאומיות הולכות וגדלות

השאלה האמיתית היא כמה מזה יהפוך **לתשתיות, הון אנושי, ייצור, מקומות עבודה ויכולת כלכלית קבועה** .

.PNRR-זוהי אותה הבחנה ששמרנו עליה לגבי הגנה, אנרגיה ו

.תוכנית שהוכרזה אינה יכולת

.משאב שהוקצה אינו תוצאה

.הסכם חתום אינו תשתית מתפקדת

בתוכנית מטיי, יותר כמעט מכל מדיניות אחרת שנותחה בחלק זה של הספר, הזמן יהיה אפוא השופט .המכריע

כי השאיפה גדולה: להפוך את מיקומה של איטליה בים התיכון לפלטפורמה ליחסים עם אפריקה .המסוגלת לחבר בין ביטחון אנרגטי, פיתוח, תעשייה, תשתיות והגירה

אם זה יצליח, זה ייצג את אחד החידושים החשובים ביותר במדיניות החוץ האיטלקית בעשורים .האחרונים

. אם זה לא יעבוד, זו תהיה קודם כל הוכחה לכמה קשה להפוך **חזון גיאופוליטי ליכולת חומרית**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אנרגיה: המשך גיוון והפיכת מצב החירום למדיניות מבנית

בחזית האנרגיה, הממשלה בראשות **ג'ורג'יה מלוני** , שנכנסה לתפקידה ב-22 באוקטובר 2022, לא השיגה פריצת דרך דומה לזו שהוצעה בתחומים אחרים בסדר היום הפוליטי שלה. הסיבה לכך היא שהכיוון הבסיסי של ביטחון האספקה כבר הוגדר בחודשים מיד לאחר הפלישה הרוסית לאוקראינה על ידי ממשלת דראגי, והיה בעל אופי כזה ששינוי כיוון לא יהיה מעשי: גיוון מהיר של אספקת הגז, הפחתת שיפור הקשרים עם אלג'יריה ,(LNG) התלות בפדרציה הרוסית, הגדלת קיבולת ייבוא הגז הנוזלי הנוזלי ואזרבייג'ן, שימור אחסון, ובמקביל האצת השקעות באנרגיה מתחדשת, יעילות ורשתות המסוגלות להפחית את כמות הדלק שעל המדינה לרכוש מחו"ל בטווח הבינוני. לפיכך, ממשלת מלוני ירשה מדיניות שנולדה כתגובה למצב החירום של 2022 והפכה אותה בהדרגה לאסטרטגיית **ביטחון אנרגטי קבועה יותר** , תוך שינוי חלקי של נוסחה, הרחבת ממד ים תיכוני וייחסת מרכזיות פוליטית רבה יותר למושגים .של אוטונומיה, גיוון, ניטרליות טכנולוגית ותפקידה של איטליה כמרכז האנרגיה של דרום אירופה

המשכיות זו ניכרת במיוחד ברצף התשתיות. ההסכם עם אלג'יריה להגדלת הנפחים באמצעות כבר החל בפעילות מסחרית בסוף 2020 והגיע במהירות TAP-נחתם באפריל 2022; ה TransMed המיועדות לפיומבינו **ולרוונה** הוחלט על ידי סנאם בהקשר של FSRU-לניצול מלא; רכישת שני יחידות ה עליו משא ומתן ממשלת מלוני, הפך לאחר ,REPowerEU עם הכללת פרק PNRR-משבר 2022; עדכון ה מכן את תגובת החירום הזו למסגרת השקעות שמטרתן חיזוק תשתיות, יעילות, רשתות ויכולת ייצור בשנת 2023, תיארה PNRR-באופן קבוע יותר. נשיאות המועצה עצמה, שהציגה את ההצעה לעדכון ה ככלי שבאמצעותו ניתן לחתור באופן מבני **לתחרותיות, ביטחון ואוטונומיה אנרגטית** REPowerEU את תוך קישור מפורש בין יעדים אלה לשאיפה לחזק את תפקידה של איטליה כ"מרכז האנרגיה של הים , [61] ."התיכון

ניסוח זה עוזר לנו להבין את ההבדל העיקרי בדגשים בהשוואה לשלב של דראגי. בשנת 2022, העדיפות הייתה למנוע הפרעה באספקה הרוסית שתגרום למשבר גז פיזי במהלך החורף, ובמקביל לבלום את העלות הכלכלית של התפוצצות המחירים; בשלב הבא, לאחר שהסיכון המיידי ביותר הופחת, הנושא ,(LNG) הפך להפיכת הגיוון למבנה **מערכתי מבני** , שיבטיח שאלג'יריה, אזרבייג'ן, גז טבעי נוזלי קישורים אירופאיים, אחסון וצמיחה מתקדמת של אנרגיה מתחדשת לא ייצגו רק פתרונות זמניים, אלא ארכיטקטורה חדשה שבה אף ספק יחיד לא יוכל להחזיר לעצמו את כושר ההתניה שהייתה למוסקבה .בשנת 2021

תפקידו של שר הסביבה וביטחון האנרגיה, **גילברטו פיצ'טו פראטין,** היה מרכזי בשלב השני הזה, משום , שהמשרד בראשותו הכין את העדכון הסופי של **התוכנית הלאומית המשולבת לאנרגיה ואקלים** שומרת כאבן יסוד שלה PNIEC שהועברה לנציבות האירופית ב-1 ביולי 2024. התוכנית המעודכנת של את היעדים האירופיים של ביטול פחמן, יעילות וצמיחה של אנרגיות מתחדשות, אך משלבת בצורה מפורשת הרבה יותר מהגרסה הקודמת את הלקח הגיאופוליטי של משבר האנרגיה, תוך התחשבות [62] .באבטחת האספקה, גיוון וטכנולוגיות פליטות נמוכות ניתנות לתכנות כמרכיבים של אותה בעיה

מדצמבר 2023, הכירה הנציבות PNIEC בהקשר זה, חשוב לציין שכבר בהערכת הטיוטה המעודכנת של האירופית באיטליה כבעלת **רמת שאיפה גבוהה בתחום ביטחון האנרגיה** , תוך הדגשת נוכחותם של צעדים קונקרטיים לגיוון גז ולהפחתת הביקוש, ובמקביל ניסחה הערות ביקורתיות על היבטים אחרים של התוכנית, כולל הלימות המדיניות ליעילות בנייה, עוני אנרגטי, חדשנות בטכנולוגיות נקיות והסתגלות [63] .לאקלים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

שילוב זה חשוב להבנת הקשר בין רומא לבריסל בתקופת ממשלת מלוני, משום שהוא מראה כיצד הסכסוך הפוליטי אינו מתפתח, למעשה, בין איטליה הנחושה לצאת ממדיניות האקלים האירופית לבין ועדה המחויבת לכפות אותה מבחוץ, אלא **במסגרת משותפת** , שבה הממשלה הלאומית ומוסדות האיחוד יכולים להקצות סדרי עדיפויות שונים לטכנולוגיות, תזמון וחלוקת עלויות מבלי להטיל ספק .בחברותה של איטליה ביעדים הכוללים של דה-קרבוניזציה עד 2030 ונייטרליות אקלימית עד 2050 האיטלקי המעודכן ב **-28 במאי 2025** , תוך שמירה NECP-הוועדה פרסמה את הערכתה הסופית של ה על ההשוואה ברמת השאפתנות הלאומית בהשוואה ליעדים האירופיים ומאשרת כי מדיניות האנרגיה .האיטלקית ממשיכה להישפט במסגרת מערכת ניהול האקלים של האיחוד [64]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מדיניות האנרגיה של מלוני: המשכיות ושינוי דגשים

אבולוציה בתקופת ממשלת מלוני	המשכיות עם ממשלת דראגי	גוֹדֶל
איחוד התחליפים בטווח הבינוני	הפחתה מואצת של תלות	**גז רוסי**
הפיכה לעמוד תווך של מדיניות ים תיכונית	עלייה בזרימות החלה בשנת 2022	**אלג'יריה**
איחוד ודיון על התרחבות	ניצול מלא של המסלול האזרבייג'ני	**TAP / אזרבייג'ן**
כניסה לשירות ועלייה מבנית בקיבולת	פיומבינו FSRU רכישת ורוונה	**גז טבעי נוזלי (LNG)**
המתוקן PNRR-שילוב ב	תגובה אירופאית שנולדה במהלך המשבר	**REPowerEU**
(NECP) שילוב בתוכנית האנרגיה הלאומית וביעדי האיחוד האירופי לשנת 2030	תאוצה כתחליף גז	**אנרגיה מתחדשת**
מרכזיות רבה יותר בנרטיב הממשלתי	הקונספט שכבר קיים	**מרכז ים תיכוני**
חזרה מפורשת לדיון ולתכנון שלאחר 2030	לא מרכזי בתגובה של 2022	**גַרעִינִי**
דגש פוליטי לאומי גדול יותר	נוכחים בדיון האירופי	**נייטרליות טכנולוגית**
אנרגיה אפריקאית משולבת באסטרטגיה גיאופוליטית רחבה יותר	לא קיים כמסגרת יחידה	**תוכנית מטיי**

מקורות: נשיאות המועצה, MASE, הנציבות האירופית. [61][62][63][64]

הטבלה מראה מדוע לא יהיה זה ראוי לתאר את השלב שלאחר 2022 כמדיניות אנרגיה חדשה, שונה לחלוטין מהקודמת. למבנה החומרי של המערכת - צינורות גז, מתקני גיזוז מחדש, מתקני אחסון, חוזים ורשתות - יש לוחות זמנים ליישום שאינם תואמים שינויים פוליטיים קצרים, ולכן מאלץ כל ממשלה לפעול במסגרת רצף תשתיות חזק; מה שיכול להשתנות מהר יותר הוא **היררכיית סדרי העדיפויות, השפה הפוליטית ומסגרת הזמן** שדרכה מתפרשים הכלים עצמם.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מגז רוסי ועד לביטחון מערכת האנרגיה כולה

.המעבר ממדיניות חירום למדיניות מבנית ניכר במיוחד בשינוי המתקדם של תפיסת ביטחון האנרגיה בשנת 2022 ניתן לסכם את הסוגיה בשאלה פשוטה יחסית: כיצד נוכל להחליף במהירות את כשלושים מיליארד מטרים מעוקבים של גז שאיטליה רכשה מרוסיה בשנת 2021? בתקופה שלאחר מכן השאלה תתרחב, משום שצמצום תלות זו אינו מספיק אם המערכת נותרת חשופה לריכוז גיאוגרפי שונה, מחירי גז טבעי נוזלי תנודתיים יתר על המידה, רשתות לא מספקות או צמיחה באנרגיות מתחדשות חסרות .קיבולת אחסון ואיזון

המעודכן לשלב. המסמך כבר לא מתייחס לביטחון אך ורק PNIEC-בדיוק את האבולוציה הזו מבקשת ה ,כזמינות גז, אלא מקשר אותו לחשמול, יעילות, תשתית, גמישות מערכת וגיוון טכנולוגי; במקביל הממשלה שמה דגש רב יותר על הצורך לשמור על מקורות ניתנים לתכנות המסוגלים לתמוך במערכת .שבה חלקו של ייצור גז לסירוגין גדל במהירות [62]

זה גם מסביר מדוע המונח **"נייטרליות טכנולוגית"** הפך נפוץ יותר בשפת הממשלה. הניסוח אינו מרמז שכל טכנולוגיה חייבת לקבל באופן אוטומטי את אותה תמיכה ציבורית או שלכולן יש את אותו פרופיל סביבתי וכלכלי, אך הוא מבטא את ההעדפה הפוליטית למסגרת שבה מטרת הפחתת הפחמן נחתמת תוך השארת האפשרות להשתמש בטכנולוגיות שונות בעלות פליטות נמוכות, כולל טכנולוגיות גרעיניות .מהדור הבא, לאחר שיגיעו לרמות הנחשבות מתאימות לבטיחות, בגרות תעשייתית וכדאיות כלכלית

חזרתה של האנרגיה הגרעינית לדיון המוסדי

דווקא בנקודה זו עולה אחד ההבדלים הבולטים ביותר בהשוואה למדיניות האנרגיה האיטלקית של אינו צופה בניית תחנות כוח גרעיניות מסורתיות גדולות עד 2030, אך PNIEC 2024. העשורים הקודמים מציג במפורש את ההשערה שבמהלך התקופה שלאחר מכן, **כורים מודולריים קטנים, כורים מודולריים מתקדמים, ובפרספקטיבה ארוכה אף יותר, היתוך גרעיני,** יוכלו לתרום להפחתת פחמן במערכת יחד עם אנרגיות מתחדשות ומקורות פליטה נמוכים אחרים הניתנים לתכנות. המסמך קובע כי אפשרויות אלו יצטרכו להיבחן לאחר 2030 על סמך בגרות טכנולוגית ובטיחות, ומציג תרחישים שבהם הכנסת מכסת CO_2. גרעינית מפחיתה את הצורך לפנות לייצור אנרגיה המופעלת על ידי גז או לביו-אנרגיה עם לכידת [62]

הפך לאחר ,(PNIEC) הנושא, שהועבר בתחילה בעיקר לדיון טכני ובוועדת האנרגיה הגרעינית מכן ליוזמה חקיקתית קונקרטית. באוקטובר 2025 הציגה הממשלה הצעת **חוק בנושא אנרגיה גרעינית בת קיימא** , שמטרתה לבנות מסגרת רגולטורית חדשה לייצור אפשרי של אנרגיה גרעינית באמצעות טכנולוגיות מודולריות ומתקדמות, ניהול פסולת, בטיחות ומיקום תחנות כוח. בית הנבחרים אישר את הצעת החוק ב **-4 ביוני 2026** , ולאחר מכן העביר אותה לסנאט; לפיכך, נכון לספטמבר 2026, החזרה האיטלקית לאנרגיה גרעינית מייצגת בחירה חקיקתית ותוכניתית בתהליך הגדרה, **לא כושר ייצור שכבר זמין ולא החלטה לבנות תחנות כוח שכבר פעילות** . [65]

ההבחנה היא חיונית. חזרתה של אנרגיה גרעינית לדיון האיטלקי היא בעלת משמעות פוליטית משום שהיא משנה את היקף הטכנולוגיות הנחשבות מקובלות באסטרטגיה ארוכת הטווח, אך אין לבלבל אותה עם תרומה קונקרטית לביטחון האנרגיה בשנות ה-2020. אפילו בהנחה של פיתוח רגולטורי ותעשייתי .מהיר, הזמן הנדרש לתכנון, אישור, בנייה והפעלה מציב כל תרומה מהותית באופק מאוחר יותר

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אנרגיה גרעינית בהקשר האיטלקי החדש: מה קיים ומה עדיין לא קיים

המצב בספטמבר 2026	אֵלֵמֶנט
כן , כאופציה לאחר 2030	**PNIEC-נוכחות ב**
כן , בכפוף לבגרות וביטחון עצמי	**נלקח בחשבון SMR / AMR**
נבחן בפרספקטיבה ארוכת טווח	**הַתָכָה**
אושר על ידי הבית ב-4 ביוני 2026	**הצעת חוק המשלחת**
לא	**ייצור גרעיני מסחרי**
לא	**אתרי בנייה לכורים חדשים**
אף אחד מבחינת יצירה פיזית	**תרומה לביטחון אנרגטי 2022-2026**
אסטרטגי, רגולטורי ותעשייתי	**משמעות נוכחית**

מקורות: PNIEC 2024; בית הנבחרים. [62][65]

:הבחנה זו בין החלטה פוליטית ליכולת חומרית היא אותו כלל מתודולוגי המשמש לאורך כל העבודה
. **טכנולוגיה הכלולה באסטרטגיה עדיין אינה טכנולוגיה זמינה למערכת**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הים התיכון כאלמנט של המשכיות שהפך לדוקטרינה

המאפיין הנוסף של שלב מלוני הוא הקשר האורגני יותר של ביטחון אנרגטי למדיניות הים תיכונית תוכנית מטיי, תשתית חשמל ,(LNG) ואפריקה. אלג'יריה, לוב, המסדרון האזרבייג'ני, גז טבעי נוזלי ומסדרונות מימן עתידיים מתוארים בהדרגה לא כנישות עצמאיות, אלא כמרכיבים של אסטרטגיה ,שבאמצעותה איטליה יכולה למנף את מיקומה הגיאוגרפי כדי להפוך למרכז בין ייצור צפון אפריקה .שווקים גלובליים וביקוש אירופי

השינוי הוא בעיקרו פוליטי, שכן חלק ניכר מהתשתיות כבר היה קיים או הוחלט עליהן עוד לפני כניסת הממשלה לתפקיד. מה שמשתנה הוא הניסיון להפוך את מיקומו הגיאוגרפי של חצי האי לדוקטרינה של .**מדיניות כלכלית** , שבה הים התיכון הופך בו זמנית למרחב אנרגטי, תעשייתי, הגירה ודיפלומטי

לכן, ביטחון אנרגטי משולב בארכיטקטורה של תוכנית מטיי שתוארה בסעיף הקודם: גיוון אינו פירושו רק רכישת גז במקום אחר, אלא בניית קשרים ארוכי טווח עם מדינות ייצור, פיתוח תשתיות, שילוב הדרגתי של אנרגיות מתחדשות ומקורות אנרגיה חדשים, ושימוש בממד האירופי כדי להגדיל את ההיקף הפיננסי .של היוזמות

האיחוד האירופי נותר המסגרת המבצעית של הפוליטיקה האיטלקית

עם זאת, הדגש המוגבר על אוטונומיה אנרגטית לאומית אינו מרמז על סטייה מהמסגרת הרגולטורית קיים דווקא משום שכל המדינות החברות נדרשות, במסגרת תקנה לניהול איחוד NECP-האירופית. ה ,האנרגיה, להגדיר ולעדכן את התוכניות הלאומיות שלהן ולהגיש אותן להערכה על ידי הנציבות. לפיכך המדיניות האיטלקית ממשיכה להתגבש באמצעות תהליך שבו רומא מגדירה טכנולוגיות, השקעות .ונתיבים, בעוד שבריסל מעריכה את עקביותן עם יעדים משותפים

הערכת הנציבות ממאי 2025 היא הדגמה קונקרטית של מערכת יחסים זו. זוהי אינה חוות דעת פוליטית חיצונית פשוטה, אלא מרכיב שנצפה מראש על ידי מערכת ניהול האקלים האירופית, שבה יעדים .להפחתת פליטות, אנרגיה מתחדשת, יעילות, חיבורים וביטחון מוערכים באמצעות פרמטרים משותפים [64]

.קונפליקט, כאשר הוא קיים, מתפתח **בתוך המערכת** , לא מחוצה לה

עבודה ותעסוקה: תוצאות חיוביות עם בעיית פרודוקטיביות בלתי פתורה

אם מדיניות האנרגיה מציגה המשכיות תשתיתית ברורה יחסית, שוק העבודה מציע לממשלת מלוני אחת התוצאות המקרו-כלכליות המשמעותיות ביותר מבחינה פוליטית של הרשות המחוקקת, משום שהעלייה בתעסוקה והירידה באבטלה התרחשו בשלב של צמיחה כלכלית חלשה, מה שמאפשר לרשות המבצעת לציין את דינמיקת התעסוקה כאחד המרכיבים החיוביים ביותר במאזן הכלכלי שלה. הנתונים אמיתיים בממוצע **בשנת 2025 מספר המועסקים גדל בכ-** ,ISTAT ויש להכיר בהם במימד הכמותי שלהם: על פי **יחידות בהשוואה לשנת 2024** , והגיע לרמות גבוהות מבחינה היסטורית, בעוד ששיעור **185,000** התעסוקה של האוכלוסייה בגילאי 15 עד 64 עלה ל **-62.5 אחוזים** ושיעור האבטלה ירד ל **-6.1 אחוזים** .ארבע עשיריות פחות מהשנה הקודמת , [66]

מיליון מועסקים , בעוד ששיעור האבטלה המתוקן עונתית ירד עוד יותר ל-5.6 אחוזים; הנתון **24.121** השנתי הממוצע, לעומת זאת, נותר על 6.1 אחוזים, בהתאם לאומדן בו השתמשה הנציבות האירופית .לאחר מכן [66]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מעריך כי התמ"ג הריאלי צמח ב ISTAT. הדינמיקה נראית משמעותית אף יותר בהשוואה לזו של התוצר **אחוז בלבד בשנת 2025** , בעוד שהתעסוקה במונחים של יחידות עבודה גדלה מהר יותר; הנציבות **-0.5** האירופית, בתחזיותיה לאביב 2026, מצביעה גם על צמיחה של התמ"ג הריאלי של 0.5 אחוז בשנת ו-0.5 אחוז בשנת 2026, עם האצה מתונה ל-0.6 אחוז בשנת 2027, בעוד ששיעור האבטלה צפוי 2025 להיות **5.7 אחוז בשנת 2026 ו-2027.** [67]

איטליה: תעסוקה חזקה, צמיחה חלשה

מַד	תחזית / 2024 / 2025
צמיחת התמ"ג הריאלית 2024	**+0.7%**
צמיחת התמ"ג הריאלית 2025	**+0.5%**
ממוצע מועסקים 2025	בהשוואה לשנת 2024 **+185,000**
שיעור התעסוקה לבני 64-15 2025	**62.5%**
שיעור אבטלה ממוצע 2025	**6.1%**
שיעור האבטלה ברבעון הרביעי של 2025	**5.6%**
אבטלה צפויה 2026	**5.7%**
תחזית צמיחת התמ"ג של הנציבות לשנת 2026	**+0.5%**
תחזית צמיחת התמ"ג של הנציבות לשנת 2027	**+0.6%**

מקורות: ISTAT, הנציבות האירופית. [66][67]

שילוב זה עשוי להיראות, במבט ראשון, חיובי לחלוטין: יותר אנשים עובדים, האבטלה יורדת והתמ"ג ממשיך לגדול. מנקודת מבט חברתית וחלוקתית, עלייה בתעסוקה היא אכן הישג משמעותי, שכן משמעותה השתתפות גדולה יותר ביצירת הכנסה, בסיס תרומה רחב יותר ופחות תלות בתשלומים בהשוואה לתרחיש שבו אותה צמיחה חלשה לוותה באבטלה גוברת. מנקודת מבט מבנית, לעומת זאת, התמונה הופכת מורכבת יותר, משום **שכאשר שעות העבודה גדלות מהר יותר מהערך המוסף התפוקה לשעה יורדת** .

זה בדיוק מה שמראים נתונים איטלקיים בשנים האחרונות.

פרדוקס התעסוקה האיטלקי: יותר מקומות עבודה, אך לא מספיק ערך מוסף

אין לבלבל בין פריון עבודה לבין עצימות עבודה או מאמץ אישי של עובדים. זהו מדד כלכלי המקשר בין הערך המוסף המיוצר לקלט העבודה המשמש, שבדרך כלל מתבטא בשעות עבודה. אם כלכלה מגדילה את מספר שעות העבודה הכולל ב-2 אחוזים אך הערך המוסף גדל רק ב-0.5 אחוזים, הפריון השעתי יורד, ללא קשר לאיכות או למאמץ של האנשים המועסקים.

הערך המוסף של מגזרי השוק הנלקחים בחשבון ISTAT, בשנת **2024** , על פי העדכון האחרון של בסטטיסטיקות הפריון גדל בנפח ב **-0.4 אחוז** , בעוד ששעות העבודה גדלו ב **-2.3 אחוז** ; התוצאה הייתה ירידה של **1.9 אחוז בפריון העבודה** , שכבר באה לאחר התכווצות של 2.7 אחוז בשנת 2023. [68]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הנתונים רלוונטיים במיוחד משום שהם חלק מבעיה ארוכת טווח מאוד. בין השנים **1995 ו-2024** , פריון העבודה האיטלקי גדל בממוצע ב **-0.3 אחוזים בלבד בשנה** , בהשוואה ל-1.5 אחוזים באיחוד האירופי, [68] .אחוזים בגרמניה ו-1.0 אחוזים בצרפת 1.2

לשנת 2026 מראה גם כי בשנת **2025** , הערך המוסף הריאלי לשעת עבודה ISTAT הדו"ח השנתי של כלכלת איטליה עלה על רמת 2007 ב **-1.4 אחוזים בלבד** , לעומת עליות של מעל 7 אחוזים בצרפת, [69] .אחוזים בגרמניה וקרוב ל-18 אחוזים בספרד 11

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פריון העבודה: העיכוב המבני של איטליה

השוואה	אִיטַלְיָה	מַד
המדינות האיחוד האירופי 27 +1.5%	+0.3%	צמיחה שנתית ממוצעת של פריון 1995-2024
+1.2%	—	גרמניה 1995-2024
+1.0%	—	צרפת 1995-2024
+0.5%	—	ספרד 1995-2024
התכווצות חזקה	-2.7%	פריון העבודה האיטלקי 2023
שעות +2.3%, ערך מורשה +0.4%	-1.9%	פריון העבודה האיטלקי 2024
צרפת >7%; גרמניה >11%; ספרד ~18%	+1.4%	שכר דירה לשעת עבודה בשנת 2025 בהשוואה לשנת 2007

מקורות: ISTAT. [68][69]

מספרים אלה מבהירים מדוע עלייה בתעסוקה אינה יכולה לשמש כראיה מספקת לפתרון לבעיות המבניות של איטליה. השיפור בשוק העבודה הוא אמיתי, אך איכות הצמיחה ארוכת הטווח תלויה ביכולת להגדיל בו זמנית את מספר המועסקים ואת **הערך שכל שעת עבודה תורמת להפקה**.

תעסוקה ופריון אינם יעדים חלופיים

ההבחנה אינה מרמזת על כך שהממשלה הייתה צריכה לבחור בין תעסוקה גבוהה יותר לפריון גבוה יותר, משום ששניהם יכולים לצמוח יחד, ובכלכלות הדינמיות ביותר הם בדרך כלל עושים זאת. הבעיה האיטלקית היא בדיוק ההפך: במשך זמן רב, למדינה היו בו זמנית שיעורי תעסוקה נמוכים יותר מאשר לשותפותיה האירופיות ופריון עומד, שילוב מעניש במיוחד משום שהוא מפחית הן את מספר האנשים התורמים לייצור והן את כמות הערך המיוצרת ליחידת עבודה.

העלייה בתעסוקה בשנים האחרונות מתקנת חלק מחוסר האיזון הזה, אך לא את השני.

להבחנה זו משמעות מיוחדת עבור ממשלת מלוני משום שצמיחת התעסוקה הפכה לאחת הטענות העיקריות של הרשות המבצעת, בעוד שהפריון נותר אחת החולשות המתמשכות ביותר של המערכת הנציבות האירופית, בדוחותיה על איטליה, ממשיכה להתייחס לפרוק נמוך כאל מרכיב מרכזי בפגיעויות הכלכליות של המדינה, ומקשרת אותו לגודל הממוצע הקטן של עסקים, הצטברות הון אנושי איטית יחסית, פערים טריטוריאליים, דיגיטציה ויכולת חדשנות [70].

מדוע פריון חשוב לשכר הריאלי

הקשר בין פריון לשכר הוא קריטי. בטווח הארוך, כלכלה יכולה לשמר עליות מתמשכות בשכר הריאלי רק אם הערך המיוצר על ידי עבודה עולה; עליות שכר שעולות באופן עקבי על הפריון נוטות, בהתאם לתנאים הכלכליים, להתבטא בדחיסה בשולי הרווח, אינפלציה גבוהה יותר, אובדן תחרותיות או צמצום התעסוקה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

קשר זה חשוב במיוחד לאחר הלם האינפלציה של 2022, משום שהשכר האיטלקי סבל מאובדן חד של לשנת 2026 מציין כי למרות ההתאוששות שהתרחשה בתקופה של ISTAT כוח קנייה. הדו"ח השנתי של שנתיים 2024-2025, **כוח הקנייה של השכר נותר נמוך ב-8.6 אחוזים בשנת 2025 מאשר בשנת 2019.** [69]

לכן, צמיחה בתעסוקה מפחיתה סוג מסוים של פגיעות חברתית, אך ללא התאוששות בפריון, קשה לייצר צמיחה בת קיימא בשכר הריאלי שתאפשר לבסס את השיפור בשוק העבודה.

כמות התעסוקה ואיכות הצמיחה

למה זה חשוב	מִשְׁתַּנֶּה
מרחיב את ההכנסות, התרומות וההשתלבות	**מספר המועסקים**
מודד כמה מהאוכלוסייה בגיל העבודה משתתפת	**שיעור התעסוקה**
מודד את החלק הפעיל שמחפש עבודה מבלי למצוא אותה	**אַבטָלָה**
מודד את כמות קלט העבודה	**שעות עבודה**
מודד את הערך המופק לשעה	**פרודוקטיביות שעתית**
מודד את כוח הקנייה של העבודה	**שכר ריאלי**
להשפיע על הון וטכנולוגיה זמינים	**השקעה לעובד**
משפיע על יכולת החדשנות והפרודוקטיביות	**הון אנושי**

לכן, המטרה המבנית האמיתית לא יכולה להיות פשוט "יותר מועסקים", אלא **יותר מועסקים בכלכלה המסוגלת לייצר יותר ערך לכל עובד ולכל שעת עבודה**.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הרכב התעסוקה חשוב לא פחות מהמספר הכולל

אלמנט נוסף נוגע להרכב המשרות שנוצרו. בשנת 2025, העלייה במספר המועסקים הייתה קשורה לגידול במספר העובדים הקבועים והעצמאים ולירידה במספר העובדים לתקופה קבועה, דינמיקה התורמת להפיכת תמונת התעסוקה לשונה מבחינה איכותית מצמיחה המבוססת אך ורק על חוזים זמניים+. ברבעון הרביעי של 2025, לדוגמה, העלייה הרבעונית במספר המועסקים נבעה מ **-76,000 עובדים קבועים ו-21,000+ עובדים עצמאיים** , בעוד שמספר העובדים לתקופה קבועה ירד ב-60,000 יחידות. [66]

עובדה זו רלוונטית, אך היא אינה משנה את בעיית הייצור הבסיסית, משום שחוזה יציב יותר משפר את הביטחון הכלכלי של הפרט אך אינו מבטיח באופן אוטומטי שלחברה תהיה הון, חדשנות או טכנולוגיה מוגדלים לכל עובד.

השקעות, חינוך ודיגיטציה, PNRR כאן חוזרים.

כגשר אפשרי בין תעסוקה לפריון PNRR-ה

לשלב 2023-2026 יש מאפיין יוצא דופן: איטליה חווה צמיחה חזקה יחסית בהשקעות ציבוריות ותשתיות מצביע על האצה ISTAT, הודות לשלב הסופי של יישום תוכנית ההתאוששות והחוסן. בשנת 2025 בהשקעות והנציבות האירופית מייחסת חלק חשוב מהתמיכה בצמיחה בשנת 2026 להתערבויות הקשורות לתוכנית ההתאוששות והחוסן. [67]

השאלה המרכזית תהיה, אם כן, האם השקעות אלו יגדילו את הפריון לאחר סיום שלב ההוצאות. אם ה-ייצור רשתות טובות יותר, דיגיטציה, הון אנושי ויכולת ניהולית, צמיחת התעסוקה עשויה להיות NRRP מלווה בהדרגה בעלייה בייצור לעת עתה. עם זאת, אם חלק משמעותי מההשקעות מייצר בעיקר ביקוש זמני, ההאטה לאחר סיום מתקן ההתאוששות והחוסן מסתכנת בהחרפת הבעיה המבנית.

זהו המבחן הכלכלי האמיתי של שלב מלוני.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מיסוי: ממס שטוח ככיוון מדיניות להתערבויות סלקטיביות

מדיניות פיסקלית מציעה דוגמה נוספת ושימושית במיוחד להבנת הפער שיכול להתקיים בין תוכנית בחירות לפעולה ממשלתית כאשר קואליציה נקלעת למגע עם אילוצים תקציביים. עם זאת, יש צורך לנסח את נקודת המוצא במדויק, משום שהתוכנית **המשותפת של המרכז-ימין לשנת 2022 לא הבטיחה רשמית יישום מיידי של שיעור מס אחיד על כל ההכנסה האישית** , כפי שעשוי להצביע על שחזור סינתטי יתר על המידה; במקום זאת, היא הצביעה על **הרחבת המס השטוח עבור מספרי מע"מ עם מחזור של עד 100,000 יורו** , מס שטוח על עליות בהכנסה בהשוואה לשנים קודמות ו"סיכוי להתרחבות נוספת עבור משפחות ועסקים". [71].

להבחנה זו יש חשיבות היסטורית. מס אחיד היה בהחלט אחד העקרונות המנחים האידיאולוגיים והתוכניתיים של הקואליציה, במיוחד עבור **הליגה ופורצה איטליה** , אך התוכנית המשותפת לשנת 2022 כבר תרגמה את המטרה למסלול הדרגתי ולא להחלפה מיידית של מס ההכנסה האישי הפרוגרסיבי כולו בשיעור יחיד.

פעולות ממשלת מלוני עקבו בדיוק אחר גישה הדרגתית זו, ולא הצליחו להשיג מס יחסי כללי על הכנסות משפחתיות בתקופה 2022-2026.

חוק התקציב הראשון והארכת תוכנית התעריף הקבוע

אחת ההתערבויות הפיסקליות הראשונות של הממשלה הייתה העלאת סף ההכנסות או הפיצויים מ - **65,000** ל-**85,000 יורו,** שבמסגרתו עצמאים ויזמים קטנים יכולים לגשת למשטר התעריף הקבוע IRAP. [72] -מיסים נוספים ו IRPEF, -המאופיין במס חלופי ל

הצעד ייצג יישום חלקי של הכיוון הפרוגרמטי של הקואליציה, אך הוא נותר מוגבל לקטגוריה ספציפית של משלמי מס ולא שינה את מערכת מס ההכנסה האישית הפרוגרסיבית המוחלת על רוב ההכנסות מעבודה ופנסיות.

הבדל זה הוא בסיסי להבנת התפתחות מדיניות המס: **המס השטוח התפתח בעיקר באמצעות משטרי מיסוי תחליפיים וסלקטיביים** , בעוד שמיסוי רגיל המשיך להיות פרוגרסיבי.

רפורמת ה-IRPEF קבוע בשיעור מדרגות המס, לא בהפחתת מדרגות בוחרת.

הרפורמה הרחבה יותר במיסוי אישי הלכה בכיוון אחר. הממשלה, יחד עם שר הכלכלה **ג'אנקרלו** (IRPEF) **ג'ורג'טי** וסגן השר **מאוריציו ליאו** , צמצמה בהדרגה את מספר מדרגות מס ההכנסה האישית וייצבה מבנה **תלת-שיעורי** , מה שהפך אותו למבני עם חוק התקציב לשנת 2025. מסמך המימון הציבורי לשנת 2025 מזכיר במפורש שאותו חוק הפך את מערכת שלושת השיעורים לקבועה וייצב את הפחתת טריז המס על עבודה, והרחיב את השפעותיו גם לקבוצה חדשה של עובדים מועסקים עם הכנסות בין 35,000 יורו ל-44,000. [73].

IRPEF מנקודת מבט כלכלית, החבילה משמעותית. על פי תיעוד פרלמנטרי, ייצוב שלושת שיעורי וההפחתה המבנית של הטריז כרוכים **בעלויות בסדר גודל של 18 מיליארד אירו** , כאשר הטבות מוערכות לכ **-33 מיליון אנשים** , הטבה ממוצעת כוללת של כ-550 אירו, ועבור עובדים מועסקים, הטבה ממוצעת של כ-730 אירו עבור קבוצה של 21.8 מיליון משלמי מסים. [73].

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

החדש IRPEF-חוק התקציב לשנת 2025 מכמת גם את ההכנסות הנמוכות יותר הנובעות מייצוב מבנה ה בכ **-4.8 מיליארד אירו בשנת 2025 ואת עלות המס השנתית של המנגנון שמטרתו להפחית את טריז המס עבור עובדים מועסקים בכ -8.4 מיליארד אירו** . [74]

המסלול הפיסקלי של ממשלת מלוני

קצב זרימה	טֶבַע	הִתעָרְבוּת
סף הסכום הועלה ל **-85,000 אירו**	מס חלופי	**הארכת תוכנית התעריף הקבוע**
IRPEF-אינו מחליף את ה הכללי	אמצעי סלקטיבי/זמני בצורות שנקבעו	**מס שטוח מצטבר**
מבנה מיוצב בעל **3 רמות**	רפורמה כללית	**הפחתת מדרגות המס של IRPEF**
נעשה מבני בשנת 2025	גמלה על עבודה תלויה	**חיתוך טריז**
קהל חדש עד כ **-44,000 אירו**	הכנסות נמוכות-בינוניות ובינוניות	**הארכת הטבות**
לא הוצג	—	**מס שטוח אוניברסלי**
מתוחזק	פרוֹגרֶסִיבִי	**IRPEF מערכת**

מקורות: תוכנית מרכז-ימין 2022, בית הנבחרים, ממשלה, סוכנות המסים .[71][72][73][74]

הפער בין ההרחבה המתוכננת של המס השטוח לבין המערכת שיושמה בפועל במהלך מושב החקיקה ,ניתן לתעד, אך יש לתאר אותו בצורה נכונה: הממשלה לא זנחה לחלוטין את ההיגיון של מיסי חלופה משום שהיא האריכה או השתמשה בהם במגזרים ספציפיים, בעוד שבחרה לרכז את החלק הגדול ביותר של המשאבים הזמינים בהפחתת **טריז המס ובפישוט מס ההכנסה האישי הפרוגרסיבי** .

מדוע הטריז מציע שליטה תקציבית רבה יותר מאשר מס שטוח כללי

ניתן להסביר את הבחירה גם באמצעות המבנה המתמטי של שני הכלים. רפורמה כללית במס הכנסה המחליפה שיעורים פרוגרסיביים בשיעור יחיד מייצרת השפעות הכנסות שקשה להפרידן (IRPEF) אישי מבחירת רמת השיעור החדשה, אזור ללא מס, ניכויים והשיטות המשמשות להגנה על בעלי הכנסה נמוכה; שיעור נמוך מדי מייצר אובדן הכנסות גדול מאוד, בעוד ששיעור גבוה מספיק כדי לשמר את .ההכנסות מפחית את התועלת עבור חלק משמעותי מנישומי המסים

.ניתן לכייל קיצוץ טריז בצורה מדויקת הרבה יותר לקבוצת הכנסה ספציפית

זה לא הופך את המכשיר באופן אוטומטי לעדיף מבחינה כלכלית, משום של"טריז" יש גם עלויות, ספים . ועיוותים אפשריים, אבל זה הופך אותו **לניתן יותר לשליטה מנקודת מבט של כספי ציבור**

דווקא מאפיין זה הוא שהופך אותו לתואם לשלב שבו הממשלה חייבת בו זמנית לתמוך במשפחות, לממן .להגדיל בהדרגה את הוצאות הביטחון ולהחזיר את הגירעון מתחת לפרמטרים האירופיים ,PNRR-את ה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מגבלת הגירעון מחמירה יותר לאחר 2023

.למעשה, יש לקרוא את המדיניות הפיסקלית של ממשלת מלוני בהקשר של איחוד חשבונות ציבוריים לאחר שנות המגפה ועלות צעדי האנרגיה, איטליה נכנסה לשלב חדש של הכללים הפיסקליים האירופיים עם חוב גבוה ביותר ועם הצורך להוריד את הגירעון מתחת ל **-3% מהתמ"ג** . הנציבות האירופית מעריכה כי הגירעון יירד ל **-3.1% בשנת 2025** וחוזה שיפור נוסף ל **-2.9% בשנת 2026 ו-2027** , בעוד שהחוב ממשיך להישאר ברמות גבוהות מאוד. [75]

האילוץ אינו קובע באופן מכני כל החלטה פיסקלית, משום שהממשלה שומרת לעצמה את הכוח הפוליטי .לבחור כיצד לחלק משאבים וכיסוי, אך הוא מגביל את מספר האפשרויות שניתן לממן בו זמנית

.זוהי הנקודה המהותית

.קיצוץ קבוע וגדול בהכנסות דורש פיצוי קבוע וגדול

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המס השטוח ובעיית הפרוגרסיביות

ישנה גם סוגיה חוקתית וכלכלית רחבה יותר. סעיף 53 לחוקה קובע כי מערכת המס האיטלקית תתבסס על עקרונות הפרוגרסיביות, עיקרון שאינו דורש בהכרח שלכל מס בנפרד יהיו שיעורים פרוגרסיביים, אלא דורש שהמערכת כולה תהיה כזו. לכן, מס שטוח כללי צריך להיות מלווה בניכויים, זיכויי מס, אזור ללא מס או מנגנונים אחרים המספיקים כדי לשמור על פרוגרסיביות כוללת.

משמעות הדבר היא שהביטוי "תעריף קבוע" מתאר רק חלק מהרפורמה ושהעלות הסופית תהיה תלויה בתכנון מורכב הרבה יותר.

אפילו מבחינה היסטורית, ההצעות שגובשו על ידי הימין-מרכז הכירו בצורך זה באמצעות מערכות של ניכויים או פטורים עבור הכנסות נמוכות יותר. [76]

לקואליציה מעולם לא היה מס אחיד אחד

חשוב גם להבחין בין עמדות מפלגתיות. "אחי איטליה", "הליגה" ו"פורצה איטליה" חלקו את המטרה הכללית של הפחתת נטל המס והרחבה הדרגתית של מערכות מס פרופורציונליות, אך הם לא תמיד הציעו את אותו שיעור, בסיס מס או ציר זמן.

מסיבה זו, דיבור על "הבטחת המס השטוח" כאילו היה פרויקט יחיד ומוגדר בצורה מושלמת, מסתכן בפישוט יתר של המסגרת הפוליטית.

לקואליציה היה **כיוון משותף**, לאו דווקא מודל טכני אחד.

זה מסייע להסביר מדוע היישום הקונקרטי לבש צורה של שילוב של משטר בשיעור אחיד, הפחתת מדרגות מס, ניכויים והפחתת טריז המס.

התפקיד הפוליטי של חיתוך הטריז

להחלטה לרכז חלק משמעותי מהמשאבים בהכנסה מעבודה יש גם רציונל חלוקתי ברור. טריז המס והביטוח הלאומי מודד את ההפרש בין העלויות הכוללות שנגרמות לחברה לבין ההכנסה נטו שמקבל העובד, והוא אחד הנושאים השנויים ביותר במחלוקת בשוק העבודה האיטלקי מזה שנים.

הפחתת משקלה יכולה להגדיל את ההכנסה הפנויה מבלי בהכרח לדרוש עלייה מקבילה בעלויות ברוטו עבור הפירמה.

מנקודת מבטה של הממשלה, הכלי מאפשר לה אפוא לקדם בו זמנית שלוש מטרות: תמיכה בכוח קנייה, הגברת יכולת העבודה וריכוז משאבים בקטגוריות ספציפיות של משלמי מסים.

התיעוד הממשלתי מצביע על ייצוב קיצוץ טריז המס ושלושת השיעורים כאחת מהתערבויות המס העיקריות של המחוקק. [77]

אבל קיצוצי מס לא פותרים את הפריון

הקשר לפרק הקודם הוא קריטי, עם זאת. הפחתת מיסוי יכולה להגדיל את ההכנסה נטו של העובדים, אך היא אינה מגדילה אוטומטית את הערך המוסף המיוצר לשעה. אם המטרה היא צמיחה בת קיימא בשכר הריאלי, מדיניות פיסקלית חייבת להיות מלווה בהשקעות, הון אנושי ופריון.

עובד יכול לקבל הטבת מס של כמה מאות יורו בשנה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.זוהי עלייה ממשית בהכנסה הפנויה

אבל אם הפרודוקטיביות של המערכת תישאר ללא שינוי, המדינה לא יכולה לחזור על אותה פעולה ללא .הגבלת זמן באמצעות קיצוצי מסים מבלי למצוא כיסוי חדש

.מדיניות מס יכולה לחלק מחדש את ההכנסות

.פרודוקטיביות יוצרת את הבסיס הכלכלי שעליו ההכנסה יכולה לגדול בהתמדה

הקשר בין שוק העבודה למדיניות פיסקלית

זה בדיוק המקום שבו יש לנתח את התעסוקה והמיסוי יחד. צמיחת התעסוקה מרחיבה את בסיס משלמי המסים והתורמים ויכולה לתמוך בהכנסות הציבוריות גם מבלי להעלות את שיעורי המס; זה מקל על מימון הפחתות בנטל היחידה. עם זאת, אם צמיחת התעסוקה אינה מלווה בעלייה בפריון ובשכר גבוה .יותר, להרחבת בסיס המס יש גבולות

לכן, השיפור של ממשלת מלוני בתעסוקה מייצר **מרחב פיסקלי חיובי** , אך פריון חלש מגביל את מידת .המרחב הזה שיכול להפוך למבני

ממשל אירופי חדש מגביר את ערך הכיסוי הקבוע

מאז 2024, האיחוד האירופי הציג גם מודל ממשל פיסקלי חדש המבוסס יותר על מגמות **הוצאות נטו** ותוואי התאמה רב שנתיים. משמעות הדבר היא שקיצוצים גדולים וקבועים בהכנסות ללא צעדים מפצים עלולים לסבך את העמידה בתוואי המימון הציבורי, גם כאשר הגירעון הנומינלי הנוכחי נראה תחת .שליטה

.המגבלה רלוונטית במיוחד עבור איטליה משום שהחוב הציבורי נותר מעל 130 אחוז מהתמ"ג

.לכן, לא ניתן להעריך מדיניות פיסקלית אך ורק במונחים של קונצנזוס או חלוקה מחדש שנתית

.זה חייב להיות בר-קיימא על פני אופק רב שנתי

ההשוואה האמיתית אינה בין מס אחיד לבין אי קיצוצי מס

טעות אפשרית בוויכוח הפוליטי היא להציג את האלטרנטיבה כאילו הממשלה צריכה לבחור בין יישום מס אחיד לבין אי הפחתת מיסים כלל. המציאות שונה: הממשלה השתמשה בכמות משמעותית של .משאבים ספציפית כדי להפחית את נטל המס, אך בחרה בכלים אחרים מלבד שיעור אחיד וכללי

עלות ייצוב שלוש מדרגות המס והטריז - כ-18 מיליארד על פי תיעוד ממשלתי - מדגימה כי אין מדובר [73] .במדיניות שולית מבחינה פיסקלית

. השאלה היא דווקא על **חלוקת ההפחתה**

.מס שטוח מייצר מבנה מסוים של הטבות

.חיתוך הטריז מייצר טריז נוסף

.לכן, ההחלטה היא כלכלית וחלוקתית, כמו גם פוליטית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אנרגיה, עבודה ומסים שייכים לאותה מגבלת קיבולת

שלושת התיקים המנותחים בסעיף זה עשויים להיראות שונים מאוד, אך הם קשורים זה בזה על ידי היגיון משותף.

ביטחון אנרגטי דורש השקעה.

שוק העבודה דורש צמיחה בפריון.

קיצוצי מס דורשים בסיס הכנסות רחב מספיק כדי להפוך אותם לקיימא.

לכן, כל שלוש המדיניות תלויות ביכולתה של הכלכלה לייצר ערך וביכולתה של המדינה להמיר אותו למשאבים זמינים.

שלוש מדיניות, אילוץ אחד

בעיה מבנית	תוצאה מיידית	פּוֹלִיטִיקָה
עלות, רשתות, טכנולוגיה ותלות חדשות	פחות תלות ברוסיה	אֲנֶרְגִיָה
פרודוקטיביות לא מספקת	יותר מועסקים ופחות אבטלה	תַעֲסוּקָה
קיימות הכנסות	עומס עבודה נמוך יותר וחלק מהעצמאים	מַס
להפוך אותם לפוטנציאל צמיחה	יותר השקעות	PNRR
קיימות פיסקלית רב שנתית	הגדלת הקיבולת המתוכננת	הַגָנָה

לכן, יש לקרוא את המדיניות הכלכלית של ממשלת מלוני דרך איזון החוצה את כל הממדים הללו: **השגת תוצאות נראות לעין בהווה מבלי להפחית את היכולת הפיננסית הנדרשת לטיפול בבעיות המבניות של העתיד** .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ההמשכיות עם דראגי גדולה יותר במקומות בהם תשתית מגבילה את הבחירה

אנרגיה היא המגזר שבו המשכיות זו נראית חזקה ביותר, דווקא משום שתשתיות וחוזים רב שנתיים מפחיתים את היקף השינויים הפתאומיים. ממשלה יכולה לשנות את שפתה, להאיץ מסוף או לכלול אנרגיה גרעינית באסטרטגיה שלה, אך היא אינה יכולה להחליף צינור גז תוך מספר חודשים או לשנות באופן קיצוני את תמהיל האנרגיה.

אלמנט זה מסביר מדוע החילופין הפוליטי האיטלקי מייצר אי-רציפות במגזרים מסוימים, שהיא מוגבלת הרבה יותר ממה שמציעה ההשוואה האלקטורלית.

תשתית יוצרת המשכיות.

בעבודה, הממשלה נהנית גם מהדינמיקות הקודמות

יש לנקוט באותה זהירות גם בתעסוקה. השיפור שנצפה בתקופת ממשלת מלוני הוא תוצאה זמנית של ניסיונה ומייצג הישג כלכלי של אותה תקופה, אך לא ניתן לייחסו כולו לרפורמה ממשלתית אחת, משום ששוק העבודה מושפע מההתאוששות שלאחר המגפה, מהשקעות, מתמריצים שהונהגו בזמנים שונים, ומהחלטות עסקיות (NRRP) ממגמות דמוגרפיות, מהתוכנית הלאומית להתאוששות וחוסן.

שהתעסוקה גדלה **בתקופת** ממשלת מלוני.

לומר שהוא גדל אך ורק **בגלל** מדיניות ממשלתית ידרוש זיהוי סיבתי מורכב הרבה יותר.

הבחנה זו היא בסיסית לקפדנות העבודה.

אולם, במיסוי, אי הרציפות התוכניתית ניתנת למדידה.

בתחום המסים, ניתן למדוד את הקשר בין התוכנית לתוצאות בצורה ישירה יותר. תוכנית 2022 תיארה במפורש דרך להרחבת המס השטוח; המערכת הקיימת בשנת 2026 שומרת במקום זאת על מס הכנסה הנתמך על ידי משטרים חלופיים והפחתה מבנית של טריז (IRPEF), אישי בן שלושה שיעורים פרוגרסיבי המס.

מרחק זה הוא עובדה שניתן לאמת.

השיפוט הפוליטי האם הוא מייצג פרגמטיזם, ויתור תכנותי או הסתגלות הכרחית, נתון במקום זאת לטובת הבוחרים והגורמים הפוליטיים.

הספר חייב להיפסק לפני פסק הדין הזה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הקשר המשותף: צמיחה

המסקנה, שוב, מובילה חזרה לבעיה המרכזית של הכלכלה האיטלקית. אם התמ"ג ובמיוחד הפריון יגדלו מספיק, יהיה קל יותר לתמוך בו זמנית בביטחון אנרגטי, קיצוצי מסים, רווחה, השקעות וביטחון. אם הכלכלה צומחת לאט, כל סדרי עדיפויות נוספים יתנגשו מהר יותר עם סדרי עדיפויות קיימים.

זו הסיבה שנתוני שוק העבודה, למרות שהם חיוביים, אינם יכולים לסגור את הדיון.

מספר המועסקים גדל; השאלה היא כמה ערך הכלכלה יכולה לייצר באמצעות עבודה זו.

ודווקא בנקודה זו ממשיכה לצוץ מחדש חולשתה ארוכת השנים של איטליה, באמצעות ממשלות בעלות אוריינטציות שונות מאוד, והוכחה שחלק מקשייה הבסיסיים של המדינה עמוקים יותר מאשר בית מחוקקים יחיד.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.פנסיות: ההבטחה להתגברות על חוק פורנרו פוגשת את הדמוגרפיה

מדיניות פנסיה היא אולי המקרה הבולט ביותר שבו המעבר מאופוזיציה לממשלה מאלץ כוח פוליטי להתמודד עם אילוצים שלא ניתן לשנות באמצעות החלטה חקיקתית פשוטה. מערכת הפנסיה האיטלקית אינה רק מערכת כללים בנוגע לגיל הפרישה, אלא מרכיב עיקרי במימון הציבורי, מנגנון לחלוקה מחדש בין-דורית, ומעל הכל, מבנה המושפע עמוקות מדמוגרפיה. הקואליציה המרכז-ימין ביקרה זה מכבר את הרפורמה משנת 2011 הקשורה לאלזה **פורנרו** , וטענה בדרכים שונות לצורך להכניס גמישות רבה יותר .בנוגע לפרישה ולהקל על חלק מהמנגנונים האוטומטיים הנוקשים יותר שירשו ממשבר החוב הריבוני אולם, לאחר שהגיעה לממשלה, הרשות המבצעת בראשות **ג'ורג'ה מלוני** , יחד עם **ג'אנקרלו ג'ורג'טי** במשרד הכלכלה והאוצר ומרינה **קלדרונה** במשרד העבודה והמדיניות החברתית, שמרה על הליבה הבסיסית של המערכת הרגילה, והתערבה בעיקר באמצעות גריעות, חלונות זמניים, הגבלות סלקטיביות ותמריצים להישאר בעבודה, עד שהגיעה בשנת 2026 למסגרת שבה חלק מצורות הפרישה (inps.it) [78] .המוקדמת העיקריות שהונהגו או הוארכו בשנים קודמות לא חודשו עוד

,הנקודה המרכזית היא שמה שמכונה "רפורמת פורנרו" אינה חופפת לסף גיל יחיד שניתן לבטל בקלות אלא לשינוי רחב יותר של ארכיטקטורת הפנסיה שהחל בצו חקיקה מס' 201 משנת 2011, שהומר מאוחר יותר לחוק מס' 214, אשר האיץ את המעבר לדרישות פרישה גבוהות יותר, חיזק את הקשר לתוחלת , החיים והפך את שיטת התרומה למרכזית לחישוב הקצבאות. במערכת הקיימת בשנים **2025-2026** קצבת הזקנה הרגילה דורשת בדרך כלל **גיל 67 ולפחות 20 שנות תרומה** , בעוד שניתן להשיג את הפנסיה המוקדמת הרגילה עם **42 שנים ו-10 חודשי תרומה לגברים ו-41 שנים ו-10 חודשים לנשים** (inps.it) [79] .ללא דרישת גיל מינימלי רגיל אך עם תאריך התחלה צפוי ,

.דרישות אלו מהוות את עמוד השדרה של המערכת ולא בוטלו במהלך תקופת המחוקקים של מלוני INPS :להיפך, החל **משנת 2027** ההתאמה לעלייה בתוחלת החיים תיכנס לתוקף שוב, אם כי בהדרגה הודיעה במרץ 2026 כי קצבת הזקנה תעלה ל **-67 שנים וחודש בשנת 2027 ול-67 שנים ושלושה חודשים בשנת 2028** , בעוד שהקצבה המוקדמת הרגילה תדרוש בהתאמה 42 שנים ו-11 חודשים ו-43 שנים וחודש לגברים, 41 שנים ו-11 חודשים ו-42 שנים וחודש לנשים, עם פטורים ספציפיים עבור (inps.it) [80] .קטגוריות מסוימות של עובדים מפרכים, עובדים שחוקים ועובדים מוקדמים

נתונים פוליטיים אלה חשובים משום שהם מראים כי הרשות המחוקקת הנוכחית לא הביאה לשיפוץ כללי של מערכת הפנסיה שנבנתה לאחר 2011, אלא לניהול סלקטיבי יותר של חריגים. התפתחותם של .אמצעי הגמישות העיקריים מדגימה זאת בבירור רב

מסלולם של צעדי גמישות הפנסיה העיקריים

היגיון שולט	המצב בשנת 2026	המצב בשנת 2025	לִמְדוֹד
תשישות הדרגתית	**לא הוארך** ; עדיין ניתן לממש את האישור על ידי מי שעמד בדרישות עד 31 בדצמבר 2025	הגישה זמינה מגיל 62 ועם 41 שנות תרומה עבור אלו העומדים בדרישות בשנת 2025.	**מכסה 103**

סלקטיביות חזקה	**לא הוארך** ; נגיש רק למי שעמד בדרישות עד 31 בדצמבר 2024	מורחב עם דרישות סלקטיביות מאוד ו-35 שנות תרומות	**אפשרות אישה**
הגנה סלקטיבית על קטגוריות פגיעות	**הוארך עד 31 בדצמבר 2026** ללא שינוי בדרישות ,	הוארך עד 31 בדצמבר 2025	**חברתי APE**
מבנה רגיל	ללא שינוי בשנת 2026	42 חודשים ו-10 שנים לגברים; 41 שנים ו-10 חודשים לנשים	**פרישה מוקדמת רגילה**
תמריץ להישאר בעבודה	משופר עוד יותר ככלי לקביעות	הורחב למכסה 103 ולפרישה מוקדמת רגילה	**תמריץ לדחות**

מקורות: INPS, משרד העבודה. [78][81][82] (inps.it)

הטבלה מדגישה טרנספורמציה ההולכת בכיוון ההפוך לליברליזציה כללית של ההוצאות. בשנת 2025, תוך שמירה על דרישות , **APE Sociale**-חוק התקציב עדיין האריך **את מכסה 103, אופציונה דונה ו** מגבילות יותר מהניסוחים המקוריים של חלק מהצעדים הללו; בשנת 2026, לעומת זאת, הממשלה בעוד **שמכסה 103 ואופציונה דונה לא הוארכו** , מה שמסמן מעבר APE Sociale, אישרה רק את מגמישות כללית להגנה המתמקדת בקטגוריות הנחשבות ראויות להגנה, ובמקביל, לתמריצים שנועדו לשמר בשוק העבודה למשך זמן רב יותר את אלו שכבר עמדו בדרישות הפרישה. [78][81][82] (inps.it)

הצעד שמבליט ביותר את היפוך הפרספקטיבה הזה הוא דווקא **התמריץ לדחות את הפרישה** , המכונה לעתים קרובות בוויכוח הפוליטי " בונוס מרוני". המנגנון מאפשר לעובדים שעמדו בדרישות פנסיה מסוימות ובוחרים להמשיך לעבוד לקבל את חלק דמי הביטוח הלאומי המגיעים ישירות למשכורתם, מה שמגדיל את הכנסתם נטו. חוק התקציב לשנת 2025 הרחיב את היקף התמריץ כך שיכלול את אלו שעמדו בדרישות לפנסיה מוקדמת רגילה וקבע פטור ממס על הסכומים ששולמו; בשנת 2026 הצעד אושר ושופר עוד יותר עבור אלו שבוחרים לדחות את פרישתם. [82] (lavoro.gov.it)

המסר הכלכלי שונה מאוד מזה המסוכם בסיסמה של "התגברות על חוק פורנרו": **המערכת ממשיכה לאפשר פרישה מוקדמת מסוימת, אך במקביל היא מבקשת באופן פעיל יותר ויותר להגביר את שימור המשרות** , משום שהירידה באוכלוסייה העובדת והעלייה בתוחלת החיים הממוצעת הופכים את מימון תקופות הפנסיה הארוכות יותר ליקר יותר באמצעות בסיס תרומות הנוטה להתכווץ.

הבעיה אינה רק כמה אנשים פורשים, אלא כמה נשארים כדי לממן את המערכת

הסיבה העיקרית לזהירות זו היא דמוגרפית. מערכת הפנסיה הציבורית האיטלקית פועלת בעיקר על פי שיטת תשלום לפי שימוש: תשלומים המשולמים כיום על ידי עובדים ומעסיקים מממנים למעשה את הפנסיות המשולמות כיום, בעוד שזכויותיהם העתידיות של העובדים מקושרות חשבונאית לתשלומים המשולמים בשיטת התרומה. כתוצאה מכך, הקיימות תלויה לא רק במספר המוחלט של גמלאים, אלא גם ביחס בין אוכלוסיית המועסקים, חשבון השכר, שיעורי התרומה, גיל הפרישה ומשך הזמן הממוצע של ההטבות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.**גמלאים** , מתוכם כ-7.43 מיליון גברים ו-8.01 מיליון נשים **INPS 15,435,694** בשנת **2025, רשם** המספר ירד בהשוואה ל-15.77 מיליון בשנת 2022, אך הוא נותר עצום באופן טבעי ביחס לאוכלוסייה הפעילה וייצג את אחד המצרפים החשובים ביותר של מערכת הרווחה כולה. באותה שנה, קצבאות הביטוח הלאומי החדשות ששולמו היו 834,658, ירידה בהשוואה ל-861,949 בשנת 2024 ול-878,369 עצמה מקשרת למגבלות שהונהגו בהדרגה INPS בשנת 2022, מגמה שגם מועצת ההיגוי והמפקחת של (inps.it) [83] .באפשרויות הפרישה המוקדמת

Opzione מספר המוטבים של ,INPS הנתונים המשמעותיים ביותר נוגעים לאמצעי הפחתה. על פי עלה מ-26,427 בשנת 2022 ל **-3,860 בלבד בשנת 2025** , בעוד שסוגי הפרישה המוקדמת **Donna** ,המיוחסים ל"מכסות" רשמו התכווצות חזקה ומכסה 103, עם המשמעת התורמית המגבילה ביותר (inps.it) [83] .הניבה רק **5,643 טיפולים בשנת 2025**

מספרים אלה מתארים מציאות שונה מאוד מזו שמציעה הנרטיב של פרישה מוקדמת כללית. חלונות היציאה קיימים, אך הקבוצות פחתו משמעותית, בעוד שגיל הפרישה הממוצע בפועל נוטה לעלות גיל הפרישה הממוצע לנשים עולה מ **-64.4 שנים בשנת 2022 ל-65.4** ,INPS בהדרגה. באותו דו"ח של (inps.it) [83] .**בשנת 2025** , בעוד שזה של גברים עולה מ-63.7 ל-64.1 שנים

מערכת הפנסיה האיטלקית בין גמישות להגבלות

מַד	2022	2025
INPS גמלאי	מיליון 15.77	מיליון 15.44
פנסיות חדשות של הביטוח הלאומי ששולמו	878,369	834,658
נהנים מאופציית האישה	26,427	3,860
מכסה 103 / צורות מתאימות	—	טיפולים 5,643
גיל פרישה ממוצע לנשים	בן 64.4 שנים	בן 65.4 שנים
גיל פרישה ממוצע לגברים	בן 63.7 שנים	בן 64.1 שנים

מקור: INPS. [83] (inps.it)

למסלול זה משמעות פוליטית משום שהוא מדגים את אחת התמורות האופייניות ביותר במעבר מאופוזיציה לממשלה: ביקורת על נוקשות כללי הפנסיה נותרה נוכחת בשפה הפוליטית, אך פעולה קונקרטית נוטה להגביל בהדרגה פטורים כאשר הארכתם כרוכה בעלויות קבועות ומגדילה את מספר .השנים שבמהלכן המערכת חייבת לספק הטבות

שיטת התרומה והמורשת שאף ממשלה לא יכולה להתעלם ממנה

האילוץ השני מיוצג על ידי ההשלמה ההדרגתית של המעבר למערכת **התרומות** , שהחלה עם רפורמת דיני משנת 1995 והואצה לאחר מכן עם רפורמת 2011. שיטת התרומות מקשרת את סכום הפנסיה בצורה הדוקה יותר לערך התרומות ששולמו ולגיל הפרישה, משום שהסכום המצטבר הופך לקצבה .באמצעות מקדמים המשקפים את משך הזמן הצפוי של הגמלה

מציין כי המעבר האיטלקי היה איטי מאוד דווקא בגלל סעיפי המעבר הרבים שהגנו במשך זמן OECD-ה רב על הדורות בעלי ותק תורם לפני הרפורמה, אך מדגיש כי **בשנת 2025 למעלה מ-90 אחוז**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מהגמלאים החדשים כבר קיבלו פנסיה מחושבת לפי כללי תרומה במשך יותר ממחצית הקריירה) [84] .תיושם במלואה כמעט על כל הפנסיות החדשות בסביבות שנת NDC 2040-**שלהם** וכי מערכת ה oecd.org)

משמעות הדבר היא שלא ניתן להפריד בין הוויכוח על גיל הפרישה לבין הוויכוח על גובה הקצבה. פרישה מוקדמת ממערכת התרומות נוטה, בהינתן אותו סכום, להפחית את הקצבה, משום שהון התרומות חייב לממן מספר רב יותר של שנות פרישה צפויות. לכן, מדיניות גמישה יותר אפשרית, אך היא כרוכה בהכרח .בבחירה בין עלויות ציבוריות, קצבה אישית נמוכה יותר או דרישות תרומה גבוהות יותר

.אין נוסחה שיכולה לבטל את שלושת המגבלות בו זמנית

OECD-הוצאות הפנסיה האיטלקיות כבר נמצאות בין הגבוהות ביותר ב

הסיבה השלישית לזהירות היא פיסקלית. איטליה מקצה חלק גבוה מאוד מהתמ"ג לפנסיות בהשוואה OECD, לרוב הכלכלות המתקדמות. על פי ה-OECD, **16-** הוצאות הפנסיה הציבוריות של איטליה עומדות על כ **אחוזים מהתמ"ג** , אחת הרמות הגבוהות ביותר בארגון כולו ושנייה רק לזו של יוון בכמה השוואות עצמו מדגיש גם כי לפחות רבע מההוצאות אינן מכוסות ישירות על ידי תשלומי פנסיה OECD-אחרונות; ה oecd.org) [84] .ולכן יש לממן אותן באמצעות הכנסות ציבוריות אחרות)

תחזיות מחשיבות את הבעיה עוד יותר בולטת, משום שהלחץ לא צפוי לרדת באופן מיידי. ההערכות מצביעות על כך שבאיטליה הוצאות הפנסיה שנאספו במהדורת 2025 של *Pensions at a Glance* הציבוריות יהיו שוות ל **16.1- אחוזים מהתמ"ג בשנת 2025** , צפויות לעלות ל-16.6 אחוזים בשנת 2030 ולהגיע ל **17.2- אחוזים בשנת 2035** , לפני ירידה הדרגתית לאחר מכן הקשורה ליישום מלא של כללי oecd.org) [85] .התרומה ולשינוי דמוגרפי)

לחץ הפנסיה בעשור הקרוב

שָׁנָה	הוצאות פנסיה ציבוריות / תמ"ג
2023-2024	15.5%
2025	16.1%
2030	16.6%
2035	17.2%
2040	17.1%
2050	15.5%
2060	13.7%

מקור: OECD, *מבט על פנסיות 2025*. [85] (oecd.org)

הטבלה מסבירה מדוע העשור שבין 2025 ל-2035 הוא עדין במיוחד. המערכת אינה מתמודדת רק עם בעיה מופשטת לטווח ארוך; היא עוברת שלב שבו הוצאות הפנסיה נוטות לעלות דווקא כאשר המדינה צריכה לממן ביטחון, שירותי בריאות, מעבר האנרגיה, השקעות בתשתיות וריבית על חוב ציבורי גבוה .מאוד

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בהקשר זה, הפחתה כללית וקבועה בגיל הפרישה האפקטיבי תייצר עלות שונה מאוד מזו שהייתה גורמת במדינה המאופיינת בגידול אוכלוסין גדול יותר, יחס נוח יותר בין עובדים לפנסיונרים וחוב נמוך יותר.

האוכלוסייה הפעילה היא המכנה האמיתי של הביטחון הסוציאלי

ה-OECD **ביותר משליש עד שנת 2060**, מעריך כי אוכלוסיית גיל העבודה באיטליה עשויה לרדת התכווצות שתצמצם בו זמנית את בסיס התרומה ואת פוטנציאל צמיחת התמ"ג אם לא יפוצה על ידי תעסוקה, פריון, הגירה סדירה והשתתפות בעבודה מוגברת בקטגוריות שאינן מנוצלות כיום מספיק [84]. (oecd.org)

תחזית זו עוזרת לנו להבין מדוע לא ניתן להתייחס לפנסיות אך ורק כזכות אישית לפרוש, אלא יש לנתח אותן גם כקשר מקרו-כלכלי בין דורות.

ככל שיותר אנשים פורשים מוקדם, כך יש פחות משלמי מיסים.

ככל שגמלאים חיים יותר זמן, כך משך הקצבה ארוך יותר.

ככל שהפריון גדל לאט יותר, כך קטן יותר חשבון השכר עליו משולמים תשלומים.

לכן, בעיית הפנסיה האיטלקית היא במידה רבה בעיה של **דמוגרפיה וצמיחה**.

אישה של אופציה: מגמישות כללית להגנה על קטגוריות מוגבלות

Opzione Donna היא דוגמה מובהקת במיוחד לסלקטיביות התפתחותה של **(אופציה לנשים)** מוגברת. המהלך נועד במקור להציע גישה מוקדמת לפרישה לעובדות בתמורה לחישוב מחדש של ההטבה כקצבה תורמת במלואה, אך חוקי תקציב מאוחרים יותר הגבילו בהדרגה את הגישה.

דרשה לפחות **35 שנות תרומה וגיל 61 עד**, עבור הגרסה שנקבעה בחוק התקציב לשנת 2025 INPS **ה-31 בדצמבר 2024**, עם הפחתות גיל הקשורות למספר הילדים, אך מעל הכל הגביל את הגישה לקטגוריות ספציפיות, כולל מטפלים, עובדים עם מוגבלות של לפחות 74 אחוזים ועובדים או כאלה שפוטרו על ידי חברות שנפגעו מטבלאות משבר [86]. (inps.it)

המהלך לא הוארך בשנת 2026.

לכן, הדרך ברורה ביותר: מכלי רחב יחסית של גמישות נשית לכלי שיורי **ולאחר מכן לא מחודש**.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מכסה 103: גמישות הוצגה, ולאחר מכן הפכה בהדרגה לפחות אטרקטיבית

אותה דינמיקה חלה על מכסה 103. בשנת 2025, הפנסיה המוקדמת הגמישה המשיכה לדרוש **גיל 62** "**ו-41 שנות תרומות** , אך ארכיטקטורת המהלך הייתה כעת פחות נוחה מצורות הפרישה ה"מכסה .הקודמות, במיוחד בשל חישוב התרומות והחלונות הצפויים

בשנת 2026 מכסה 103 לא הוארכה, אך עדיין ניתן לממש אותה על ידי אלו שעמדו בדרישות במועד (inps.it) [78] .האחרון

גם כאן, הכיוון ברור: הממשלה לא ביטלה רטרואקטיבית זכויות צבורות, אלא הפסיקה להאריך ללא .הגבלת זמן חלון שצפה יציאה בהשוואה למבנה הרגיל

חברתי: גמישות נותרת במקרים בהם המחוקק מזהה חולשות ספציפיות APE

החברתי , שהוארך עד 31 בדצמבר של אותה שנה עם **APE** -האמצעי שישרוד בשנת 2026 הוא ה דרישת גיל של **63 שנים וחמישה חודשים** ועם התנאים הרגילים הקשורים לקטגוריות פגיעות, עבודה (inps.it) [78][87] .קשה, נכות או סיוע לבני משפחה

הבחירה מדגישה את ההיגיון הרווח יותר ויותר: לא להוריד באופן כללי את גיל הפרישה, אלא לשמור על . **פטורים ממוקדים עבור אלו הנמצאים בתנאים הנחשבים אובייקטיבית קשים יותר**

המעבר מאופוזיציה לממשלה

לכן, השינוי הפוליטי הוא מהותי, אך הוא אינו דורש שיפוט של חוסר עקביות כדי לתאר אותו. במהלך ,השנים, הקואליציה גיבשה ביקורת חריפה על נוקשותה של רפורמת פורנרו; לאחר שהייתה בממשלה .היא ניצלה גמישות מסוימת אך לא שינתה את ליבת המערכת, ובהדרגה צמצמה את היקף הפטורים

.ההסבר החזק ביותר אינו בהכרח פסיכולוגי או פוליטי

.זה מבני

כאשר כוח שולט, הוא חייב לממן את הפנסיה לא רק של העובד שמעוניין לפרוש מוקדם, אלא של .המערכת כולה

.וכאן הדמוגרפיה מטילה את גבולותיה

פנסיות ושוק העבודה הופכים לאותה בעיה

המעבר לכיוון תמריצים לפרישה נדחתה מראה גם כי הביטוח הלאומי ושוק העבודה הופכים לשני צדדים של אותה בעיה דמוגרפית. איטליה צריכה להגדיל את שיעור התעסוקה של צעירים ונשים, אך יחד עם זאת, יש לה עניין בשימור **עובדים מבוגרים בשוק העבודה למשך זמן רב יותר** , במיוחד אלו עם כישורים .שקשה להחליף

.לכן, מדיניות פנסיה אינה עוד רק שאלה של הוצאות

.זה הופך למדיניות של היצע מקומות עבודה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

האלטרנטיבה האמיתית לנוקשות אינה בהכרח לצפות את כולם

הלקח מתקופה זו הוא שגמישות רבה יותר אינה בהכרח פירושה הורדת אותו סף עבור כולם. זה יכול להיות פירושו הבחנה בין הדרישות על סמך רמת העבודה המפרכת, נסיבות משפחתיות, נכות היסטוריית תרומות או נכונותו של הפרט לקבל פנסיה נמוכה יותר.

כך המערכת מתקדמת לאט לאט.

המודל האוניברסלי נשמר.

יוצאים מן הכלל הופכים סלקטיביים יותר.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

חוב והשקעות: המבחן המכריע של PNRR, 2026

הנושא החשוב ביותר של מושב החקיקה, עם זאת, אינו נוגע לקוהרנטיות בין הבטחה בחירות אחת לבין צעד יחיד של ביטוח לאומי, פיסקאלי או אנרגיה, אלא ליכולתה של הממשלה להשתמש בשלב הסופי של **תוכנית ההתאוששות והחוסן הלאומית** כדי לשנות את מסלול הצמיחה של הכלכלה האיטלקית לפני שיפוג התמיכה יוצאת הדופן שמספק המנגנון האירופי. על בסיס זה, הרבה יותר מאשר על סמך תוצאה של חוק תקציב יחיד, יוחלט חלק משמעותי מההערכה הכלכלית של מושב החקיקה, משום שתוכנית מייצגת בו זמנית את הקצאת המימון האירופי הגדולה ביותר (NRRP) ההתאוששות והחוסן הלאומית שהופקדה אי פעם בידי איטליה, את התמיכה העיקרית בצמיחת ההשקעות הציבוריות, ואחד הכלים הבודדים שבאמצעותם המדינה יכולה לנסות להגדיל את פוטנציאל הייצור שלה תוך איחוד כספי הציבור שלה.

נקודת ההתחלה משמעותית: בשנת **2025, ההשקעות הציבוריות יגיעו ל-3.8 אחוזים מהתמ"ג** , על פי בנק איטליה, הרמה הגבוהה ביותר מתחילת המאה. [88] (bancaditalia.it)

אלמנט זה ראוי לתשומת לב מיוחדת משום שההיסטוריה האיטלקית של שלבי קונסולידציה פיסקלית התאפיינה לעתים קרובות בדחיסה חזקה של השקעות, רכיב שקל יותר להפחית מבחינה פוליטית מאשר פנסיות, שכר ציבורי או הוצאות שוטפות נוקשות אחרות. עם זאת, בשנת 2025, ההלוואות נטו של הממשל הציבורי ירד ל **-3.1 אחוזים מהתמ"ג** , בעוד שהמאזן הראשוני עלה ל-0.8 אחוזים וההשקעות הציבוריות הגיעו בו זמנית לשיא של המאה. [88] (bancaditalia.it)

לכן, קונסולידציה לא לוותה בהתכווצות כללית של הון ציבורי.

זהו הבדל חשוב.

מימון ציבורי והשקעות בשנת 2025

מִד	2025
תמ"ג נומינלי	מיליארד אירו 2.258
צמיחת התמ"ג הריאלית	+0.5%
חוב נקי / תמ"ג	-3.1%
מאזן ראשוני / תמ"ג	בהתאם לבסיס המידע +0.7%/0.8%
סך ההשקעה הקבועה ברוטו	בנפח +3.5%
השקעות ציבוריות / תמ"ג	3.8%
חוב ציבורי / תמ"ג	137.1%

מקורות: ISTAT, הנציבות האירופית, בנק איטליה. [88][89] (istat.it)

הרכב הנתונים הוא קריטי משום שהוא מראה כלכלה שבה הצמיחה הכוללת נותרה חלשה, אך צבירת ההון נתמכת באופן משמעותי על ידי התערבות ציבורית ומחזור היישום של PNRR. ISTAT מצביע על עלייה של **3.5 אחוזים** בהיקף ההשקעות הקבועות ברוטו לשנת 2025 , גבוה בהרבה מצמיחת התמ"ג של 0.5 אחוזים, בעוד שהנציבות האירופית מייחסת במפורש חלק מעוצמת הוצאות ההון לפרויקטים שמומנו באמצעות מתקן ההתאוששות והחוסן. [89][90] (economy-finance.ec.europa.eu)

עם זאת, אין להפוך את הנתון של 3.8 אחוזים באופן אוטומטי להוכחה להצלחה מבנית.

השקעה ציבורית גבוהה יכולה להגדיל את התמ"ג במהלך שלב הבנייה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.הבעיה היא מה נשאר אחר כך

הוצאות אינן זהות להגדלת פוטנציאל הייצור

ההבדל הבסיסי הוא בין **אפקט הביקוש לאפקט ההיצע** . כאשר המדינה מממנת פרויקט ציבורי, התמ"ג עולה במהלך שלב הבנייה מכיוון שנרכשים חומרים, עובדים מקבלים תשלום, שירותים מופעלים ונוצרת הכנסה לאורך שרשראות האספקה; אפקט זה קיים גם אם הפרויקט, לאחר השלמתו, מייצר תשואה כלכלית צנועה.

עם זאת, כדי לשנות לצמיתות את מסלול החוב והצמיחה, על ההשקעה לייצר השפעה שנייה: עליה להגדיל את כושר הייצור של הכלכלה.

רכבת יעילה יותר חייבת להפחית את זמני הלוגיסטיקה והעלויות.

רשת דיגיטלית חייבת להגביר את הפרודוקטיביות ואת הגישה לשירותים.

חייב לשפר את ההון האנושי PNRR בית ספר הממומן על ידי.

רפורמה במערכת המשפט חייבת להפחית את זמני קבלת ההחלטות ואת אי הוודאות עבור עסקים.

תשתית אנרגיה חייבת להפחית עלויות, תנודתיות או תלות.

ניהול דיגיטלי חייב להאיץ השקעות ונהלים.

. רק במקרה השני הזה ההטבה ממשיכה **לאחר סיום ההוצאות האירופיות**

היא תוכנית השקעה, אך גם תוכנית רפורמה PNRR-ה

זו בדיוק הסיבה לכך שמתקן ההתאוששות והחוסן נתפס ככלי **מבוסס ביצועים** ולא כהעברת משאבים פשוטה. הנציבות מבצעת תשלומים רק כאשר המדינות החברות מדגימות את השגת אבני הדרך והיעדים המוסכמים, דווקא משום שהערך הכלכלי של התוכנית אינו טמון רק בסכום ההוצאות, אלא ביישום משותף של השקעות ורפורמות. [91] (reforms-investments.ec.europa.eu)

לאיטליה יש תוכנית כוללת של **194.4 מיליארד אירו** , המורכבת מ-71.8 מיליארד מענקים ו-122.6 מיליארד הלוואות, עם **150 מסלולי השקעה ו-66 רפורמות** ; 39 אחוז מהמשאבים מסווגים כתמיכה ביעדי אקלים ו-25.6 אחוז למעבר הדיגיטלי. [92] (reforms-investments.ec.europa.eu)

.אך ורק לפי נפח אתרי הבנייה PNRR-מספרים אלה מראים מדוע אין לשפוט את ה

האיטלקי בשלב הסופי PNRR-ה

עֵרֶך	מַד
194.4 מיליארד אירו	**שווי התוכנית הכולל**
71.8 מיליארד אירו	**מענקים**
122.6 מיליארד אירו	**הלוואות**
150	**מסלולי השקעה**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

66	**רפורמות**
39%	**נתח אקלים**
25.6%	**שיתוף דיגיטלי**
באוגוסט, 31 2026	**מועד אחרון לאבני דרך ויעדים**
בספטמבר, 30 2026	**מועד אחרון לבקשות תשלום סופי**
בדצמבר, 31 2026	**מועד אחרון לתשלום עמלה**

מקור: הנציבות האירופית. [91][92][93] (reforms-investments.ec.europa.eu)

לוח הזמנים הופך **את 2026** לשנה יוצאת דופן מבחינה כלכלית ומנהלית. 31 באוגוסט 2026 סימן את סוף התקופה שבה המדינות החברות היו צריכות להגיע לכל אבני הדרך והיעדים של המתקן, בעוד שבקשות התשלום הסופיות חייבות להיות מוגשות עד 30 בספטמבר והנציבות חייבת להשלים את התשלומים עד סוף השנה. [93] (italy.representation.ec.europa.eu)

."לכן הבעיה היא כבר לא רק "בזבוז מהיר

. זהו **לסגור כראוי תוכנית יוצאת דופן מבלי להפוך את סופה לוואקום השקעות**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ממשלת מלוני יורשת את התוכנית, אך מנהלת את השלב הקשה ביותר שלה

גם כאן, יש לכבד את השושלת המוסדית. ה"דור הבא של האיחוד האירופי" נערך במשא ומתן בתקופת פותחה ואושרה בתקופת ממשלת דראגי-PNRR ממשלת קונטה השני, הגרסה הסופית של הסכם ה, בעוד שממשלת מלוני ירשה את האחריות ליישום רוב מסגרת הזמן שלו, לנהל משא ומתן על תיקונים ולקדם את התוכנית עד לשלב הסופי שלה REPowerEU שונים, לשלב את.

לכן, התוצאה אינה שייכת כולה לממשלה אחת.

אבל גם אי אפשר לחלק את האחריות התפעולית באופן חסר הבחנה.

במהלך תקופת המחוקקים של מלוני, התוכנית נכנסה לשלב שבו יש להפוך אבני דרך רגולטוריות ראשוניות **ליעדים פיזיים ולהשלים עבודות בפועל** .

זה בדיוק השלב הכי קשה.

מהרפורמה הכתובה ועד לחדר הילדים שנבנה, מהצו ועד לרכבת

בשנים הראשונות של תוכנית מבוססת ביצועים, חלק משמעותי מאבני הדרך עשוי לכלול אישור חוקים, צווים, רפורמות ופעולות רגולטוריות. בשלבים מאוחרים יותר, מספר היעדים הדורשים תוצאות פיזיות, גדל: בניינים שהושלמו, תשתיות תפעוליות, מקומות טיפול בילדים, קילומטרים של מסילת רכבת התערבויות אנרגטיות ויישום דיגיטציה בפועל.

לכן הקושי גובר עם הזמן.

אישור תקנה יכול לקחת שבועות או חודשים.

בניית תשתית יכולה לקחת שנים.

זו הסיבה ש-2026 מייצגת את מבחן הלחץ המנהלי האמיתי של ה-PNRR.

תשעת התשלומים ו-85 אחוז מהמשאבים שכבר התקבלו

עד יוני 2026, איטליה גם קיבלה את אישור ותשלום התשלום **התשיעי** , בסכום של **12.8 מיליארד אירו** המקושר להשגת חמישים אבני דרך ויעדים. עם תשלום זה, סך המשאבים שהתקבלו הגיע לכ **-85** , **הכוללת PNRR-אחוזים מהקצאת ה** . [94] (italy.representation.ec.europa.eu)

ההערכה הראשונית של הנציבות לבקשה התשיעית, שהוגשה על ידי איטליה ב-30 בדצמבר 2025, כיסתה **36 אבני דרך ויעדים של רכיב המענק ו-14 של רכיב ההלוואה** , והנציבות הודיעה כי העריכה באופן חיובי את כל חמישים האלמנטים הרלוונטיים. [95] (reforms-investments.ec.europa.eu)

נתונים אלה מראים כי התוכנית הגיעה לשלב מתקדם מאוד של יישום פיננסי.

אבל כאן עלינו להימנע משקילות לא נכונה נוספת:

אחוז מהמשאבים שהוקצו לא אומר בהכרח 85 אחוז מההשפעה הכלכלית שכבר נוצרה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תשלום אירופאי והוצאות כלכליות הן כמויות שונות

קרן ההשקעות והתמיכה פועלת על בסיס אבני דרך ויעדים, ולא באמצעות החזר יורו-יורו של הוצאות לאומיות בודדות. לכן, ניתן לחלק תשלום כאשר מאושר סט של תוצאות מוסכמות, אך התשלום האירופי אינו בהכרח תואם את הוצאות המוטבים הסופיים או את תחילת הפעילות של כל הפרויקטים הקשורים.

הבחנה זו חיונית לקריאה נכונה של המימוש.

השונות אינן נרדפות PNRR-כמויות ה

מַשְׁמָעוּת	גּוֹדֶל
סך המשאבים הזמינים	**ציוד רצפה**
תשלום הקשור להשגת אבני דרך ויעדים	**תשלום האיחוד האירופי**
התחייבות פיננסית שנטלה על עצמה	**אני מתחייב**
התשלום שבוצע	**הוצאה רשומה**
מימוש חומרי	**העבודה הושלמה**
תשתית שמישה בפועל	**עבודה תפעולית**
תועלת כלכלית קבועה	**השפעה על הפרודוקטיביות**
השפעה מקרו-כלכלית סופית	**השפעה על חוב/תוצר מקומי גולמי**

בלבול בין הרמות הללו עלול להוביל לשתי טעויות מנוגדות: הכרזה על התוכנית ככישלון משום שהוצאה מסוימת מתקדמת באיטיות גם לאחר שהושגה אבן דרך רגולטורית, או הכרזה עליה כהצלחה מוחלטת משום שתשלום נגבה למרות שההשפעה ארוכת הטווח על הייצור עדיין אינה ניתנת לצפייה.

המבחן האמיתי הוא 2027, לא רק 2026

הוא המועד האחרון המנהלי 2026.

תתבהר הרבה יותר PNRR תהיה השנה הראשונה שבה הבעיה הכלכלית **של** המעבר שלאחר 2027.

הנציבות האירופית צופה למעשה כי הוצאת הפרויקטים הממומנים על ידי מתקן ההתאוששות והחוסן תביא להפחתה בהוצאות ההון בשנת 2027 בהשוואה לרמות הגבוהות במיוחד של השלב הסופי של התוכנית. [90] (economy-finance.ec.europa.eu)

משמעות הדבר היא שהמערכת הכלכלית תצטרך להחליף בהדרגה את הגירוי האירופי יוצא הדופן **בהשקעות מקומיות, השקעות פרטיות וצמיחת פריון** .

יצר אפקט רמתי קבוע או רק האצה זמנית חזקה בביקוש PNRR-דווקא שם נראה האם ה.

מכנה החוב הוא המטרה האמיתית לטווח ארוך

עבור מדינה עם חוב העולה על 130 אחוז מהתמ"ג, האתגר אינו רק צמצום המונה באמצעות עודפי תקציב, משום שאסטרטגיה המבוססת אך ורק על צנע עלולה להחליש את המכנה ולהקשות על ייצוב היחס.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מייצג, לפחות בתפיסתו הכלכלית, ניסיון להשתמש בהשקעות ורפורמות כדי לפעול בדיוק על ה-PNRR **המכנה** , ולהגדיל את רמת התמ"ג העתידית.

מועצת האיחוד האירופי, שאישרה את התוכנית המבנית הפיסקלית לטווח בינוני של איטליה בינואר 2025, וההשקעות שטרם יושמו ושל PNRR הזכירה הערכות לפיהן ההשפעה המשולבת של רפורמות הרפורמות הנוספות הקשורות להארכת המסלול הפיסקלי עשויות להגדיל את רמת **התמ"ג האיטלקי ב-3.8 אחוזים עד 2031 בהשוואה לתרחיש הבסיס** . המועצה ראתה את ההערכה שהוצגה בתוכנית הלאומית כסבירה, תוך הכרה מטבע הדברים בחוסר הוודאות הכרוכה בכל הערכה מקרו-כלכלית מסוג זה. [96] (economy-finance.ec.europa.eu)

.אין לפרש את המספר כניבוי ודאי

.זוהי הערכה מותנית

.היא מניחה שרפורמות והשקעות מייצרות את ההשפעות הצפויות

.וזו בדיוק הנקודה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.עלייה של 3.8 אחוזים בתמ"ג משנה את החוב גם בלי לבטל יורו אחד

אם, בהינתן אותו חוב נומינלי, התמ"ג הריאלי והנומינלי גבוהים יותר מבחינה מבנית, יחס החוב-תמ"ג יורד פשוט משום שהמכנה גדל.

.מנגנון זה הופך את הפריון לשקול כלכלית, בין היתר לכלי קונסולידציה פיסקלית

.זה לא מחליף משמעת תקציבית

.זה הופך את זה ליעיל יותר

.מדינה צומחת יכולה להפחית את חובה עם עודפים ראשוניים קטנים יחסית

.מדינה עומדת חייבת להשיג את אותה התוצאה באמצעות דחיסה פיסקלית אינטנסיבית הרבה יותר

.לפי ההון השיורי שלו PNRR-לכן יש לשפוט את ה

.כאשר התוכנית תושלם, היתרה האמיתית לא תהיה מספר המיליארדים שיוצאו עד למועד האחרון

. זה יהיה סכום **ההון הייצור השיורי**

.הון זה יכול להיות מוחשי או בלתי מוחשי

PNRR-מה צריך להישאר אחרי ה

הוֹן	דוגמאות
פִּיסִיקַאִי	מסילות ברזל, רשתות, בתי ספר, בתי חולים, תשתיות מים
דִּיגִיטָלִי	ענן ציבורי, שירותים דיגיטליים, קישוריות
נִמרָץ	רשתות, אנרגיה מתחדשת, אחסון, יעילות
אֲנוֹשִׁי	הכשרה, מיומנויות, חינוך
מְנהָלִי	תהליכים מהירים יותר, יכולות ניהול
משפטי-מוסדי	משפט, רכש ותחרות יעילים יותר
טֶרִיטוֹרִיאָלִי	שירותים ותשתיות בדרום איטליה
חדשני	מחקר, העברת טכנולוגיה, עסקים

.ימשיך להניב יתרונות גם כאשר ההעברות האירופיות יסתיימו NRRP-אם מלאי זה ישתפר לצמיתות, ה

,עם זאת, אם חלק גבוה מההתערבויות מייצרות ביקוש זמני בעיקר מבלי להגדיל את כושר הייצור .ההשפעה נוטה להצטמצם ככל שהמימון יסתיים

משפט ומנהל ציבורי הם השקעות גם ללא בטון

אחת הקשיים בהערכת התוכנית נובעת מהעובדה שחלק מהצעדים הפוטנציאליים המשמעותיים ביותר אינם כוללים תשתית פיזית. קיצור זמני טיפול במשפט אזרחי, שיפור הרכש, דיגיטציה של המנהל הציבורי או פישוט אישורים עלולים להיות בעלי השפעה כלכלית משמעותית מבלי לייצר נכס מוחשי שניתן .לצלם בקלות

) [92] .מכילה 66 רפורמות בנוסף לתוכניות ההשקעה PNRR-זוהי בדיוק הסיבה לכך שתוכנית ה reforms-investments.ec.europa.eu)

.לכן, אין למדוד הצלחה רק על ידי ספירת אתרי בנייה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

יעילות אדמיניסטרטיבית הופכת לסוג של הון

.אישור שלוקח שישה חודשים במקום שלוש שנים משנה את הרווחיות של השקעה

.משפט אזרחי קצר יותר מפחית את הסיכון החוזי

.מנהל המסוגל לנהל מכרז במהירות מפחית את עלות האלטרנטיבה של ההון

.קשה להסביר את ההשפעות הללו באופן מיידי

.אבל הם יכולים להשפיע על הפרודוקטיביות במשך שנים רבות

. מייצג גם ניסיון להגדיל **את ההון המוסדי האיטלקי** PNRR-במובן זה, ה

הסיכון של השלמה פורמלית בלבד

כאשר המועד .RRF-עם זאת, קיים סיכון נגדי שיש להבהירו במפורש, במיוחד בשלב הסופי של תוכנית ה האחרון הופך לדוחק, למדינות יש תמריץ חזק להתמקד בהוכחת עמידה באבני הדרך והיעדים הנדרשים .לתשלומים

.זה חיוני

.אבל זה לא עולה בקנה אחד באופן אוטומטי עם איכות ההשפעה ארוכת הטווח

.מערכת דיגיטלית אולי הושלמה רשמית אך אינה מנוצלת מספיק

.ניתן לספק תשתית אך לא לשלב אותה במלואה

.רפורמה יכולה להיות מאושרת אך מיושמת באופן חלקי

.הבעיה אינה ספציפית איטלקית

.זוהי מאפיין של כל תוכנית מבוססת יעד

באוגוסט 2026 הוא מועד אחרון, לא סוף ההשפעה 31

הנציבות האירופית הזכירה ב-31 באוגוסט 2026 כי המועד האחרון ליישום ההשקעות והרפורמות הגיע וכי למדינות החברות יהיה עד ה-30 בספטמבר להגיש את הבקשות הסופיות, בעוד שהתשלום יכול (italy.representation.ec.europa.eu) [93] .להתבצע עד ה-31 בדצמבר

.אבל זה רק סוף המחזור הפיננסי האירופי

.השפעות רבות יהיו ניתנות למדידה רק בהמשך

.יסתיים רשמית PNRR-תחל כאשר ה PNRR-לכן, ההערכה האמיתית של ה

ממשלת מלוני נשפטת על סמך תוכנית שלא היא יצרה

זה יוצר מצב מעניין מבחינה פוליטית. ממשלת מלוני לא ניהלה משא ומתן על הדור הבא של האיחוד .אך היא ניהלה חלק מכריע ביישומו ,PNRR-האירופי ולא כתבה את הגרסה המקורית של חוק ה

.משמעות הדבר היא שהתוצאה הסופית תושתף בהכרח בין שלבים פוליטיים שונים

.קונטה השני משתתף ביצירה האירופית של הכלי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.דראגי מכין את התוכנית הסופית ומתחיל ביישומה

.ומביאה אותו עד להשלמתו REPowerEU מלוני עורכת אותו מחדש, משלבת את

.אף ממשלה לא יכולה לטעון לכל ההצלחה לבדה

.אף ממשלה לא יכולה להאשים לחלוטין אחרים בבעיות בשלב שניהלה

היסטוריה כלכלית אמיתית עובדת כך

.זהו אחד המנגנונים החשובים ביותר בכל הספר

.מדיניות כלכלית אינה עולה בקנה אחד עם מדיניות מחוקקת

.תשתית מתוכננת על ידי ממשלה אחת ונחנכת על ידי אחרת

.רפורמה נכנסת לתוקף לאחר תום כהונתה המבצעת שאישרה אותה

.חוב שנוצר בשלב אחד מנוהל על ידי החוב שנוצר לאחר מכן

.קרן אירופית שנסגרה במשא ומתן בשנת 2020 קובעת את ההשקעות בשנת 2026

.ההיסטוריה הכלכלית אינה עוקבת אחר לוח השנה הבחירותי

.לכן, שנת 2026 היא מבחן למדינה, לא רק לממשלה

המספר העצום של צעדים שיש להשלים בתוך מועד אחרון אחד מעמיד את כל המנגנון המנהלי האיטלקי למבחן לחץ יוצא דופן: משרדי ממשלה, אזורים, עיריות, חברות ציבוריות, רשויות קבלניות וממשלות .מרכזיות חייבים להיות מסוגלים ליישם בו זמנית אלפי התערבויות

.היכולת לבצע הופכת אפוא למשתנה כלכלי

.לא מספיק שיהיו משאבים

.אתה צריך לדעת איך לשנות אותם

.השקעות ציבוריות וקונסולידציה פיסקלית יכולות להתקיים יחד, אך לא באופן אוטומטי

הנתון של 3.8 אחוזים מהתמ"ג של השקעות ציבוריות בשנת 2025 מראה כי איחוד הגירעון לא בהכרח .RRF הביא לירידה בהשקעות, אך דו-קיום זה מתאפשר גם הודות לנוכחות יוצאת הדופן של משאבי (bancaditalia.it) [88][90]

.הבעיה תהיה שמירה על נתח השקעה גבוה מספיק גם כאשר מקור ההשקעה יוצא הדופן הזה ייגמר

תכנון מימון ציבורי קודם הצביע על שיעור השקעות ברוטו של 3.6 אחוזים מהתמ"ג בשנת 2025 ו-3.8 אחוזים בשנת 2026 ו-2027, אך תחזיות מאוחרות יותר כבר כוללות את התרוקנות ההדרגתית של קרן (documenti.camera.it) [97] .ולכן שינוי בהרכב הוצאות ההון (RRF) ההשקעות הרפואית

.השאלה היא אם כן האם התקציב הלאומי יהיה מוכן להחליף לפחות חלק מהמימון האירופי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הסיכון של "צוק פיסקלי" של השקעות

סיום תוכנית יוצאת דופן עלול ליצור **צוק פיסקלי** , כלומר, ירידה פתאומית בהוצאות הון אם משאבים אירופיים לא יוחלפו במקורות אחרים.

סיכון זה יהיה חמור במיוחד עבור איטליה משום שהפריון דורש השקעה מתמשכת, לא גל אחד.

חברה משקיעה אם היא צופה תשתית וביקוש יציבים מספיק.

ממשל בונה יכולת אם הוא יודע שהוא ישתמש בה גם אחרי 2026.

מגזר תעשייתי שוכר אנשים אם הוא רואה אופק של הזמנות ופרויקטים.

כמעבר **,** לא כהפסקה PNRR לכן, יש לנהל את המעבר שלאחר.

והממשל הפיסקלי האירופי החדש שלובים זה בזה PNRR-ה

המצב הופך למעניין עוד יותר לאור העובדה שאיטליה השיגה תקופת הסתגלות פיסקלית מורחבת דווקא על-PNRR. המועצה האירופית סמך חבילת רפורמות והשקעות, כולל אלו שעדיין לא הושלמו במסגרת ה שקלה את ההשפעה המקרו-כלכלית של קבוצת התערבויות זו כסבירה וקישרה את נתיב הקיימות הפיסקלית ליישומן. [96] (economy-finance.ec.europa.eu)

משמעות הדבר היא שצמיחה וקונסולידציה אינן מטופלות כאסטרטגיות חלופיות.

הממשל הפיסקאלי החדש מנסה, לפחות באופן פורמלי, לשלב אותם.

החוב נותר המגבלה המונעת טעויות ממושכות

למרות העודף הראשוני והפחתת הגירעון, החוב הציבורי האיטלקי הגיע **ל-137.1 אחוזים מהתמ"ג בשנת 2025** , עלייה בהשוואה לשנת 2024. הבנק המרכזי של איטליה מייחס את העלייה לפער הלא חיובי בין העלות הממוצעת של החוב לצמיחה, וכן להתאמות משמעותיות של מלאי-זרימה, בפרט הקשורות לזיכויי מס הבנייה שנצברו בשנים קודמות. [88] (bancaditalia.it)

חייב לייצר צמיחה מבנית PNRR-נתונים אלה מבהירים עוד יותר מדוע ה.

חוב כה גדול ניתן לניהול.

אבל זה משאיר מעט מקום לשלב ארוך של צמיחה נומינלית לא מספקת.

להחזיר את החוב על בסיס חשבונאי, עליו להגדיל את הכלכלה התומכת PNRR-אסור ל בו.

לפי השאלה האם כל יורו שהושקע PNRR-זהו אולי ההבדל החשוב ביותר. אין לשפוט את משאבי ה מחזיר את החוב" באמצעות תשואה פיננסית ישירה".

פרויקטים רבים של תשתית ציבורית אינם מייצרים תזרים מזומנים למדינה.

הביצועים שלהם הם מקרו-כלכליים.

הפחתת עלויות.

פרודוקטיביות מוגברת.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.בסיס מס נוסף

.יותר תעסוקה

.חוסן רב יותר

.באמצעות ערוצים אלה התוכנית יכולה לתרום לקיימות החוב

הצלחה תימדד לפי פוטנציאל הצמיחה לאחר 2026

אם איטליה תצליח לשמור על שיעור השקעות גבוה, לשפר את הפריון, להגדיל את התעסוקה ולנצל את .ישנה את המסלול הכלכלי PNRR-הרפורמות שהונהגו על ידי התוכנית בין 2027 ל-2031, ה

אם הצמיחה תחזור במהירות לשיעורים המבניים הנמוכים מאוד של העבר, השיפוט יצטרך להיות חמור .יותר

.הקריטריון אינו אידיאולוגי

.זה מאקרו-כלכלי

PNRR-הקשר הסופי בין פנסיות ל

.שני חלקי הקטע הזה, שלכאורה רחוקים מאוד זה מזה, מתכנסים אפוא לאותה בעיה

.הפנסיות תלויות במספר העובדים ובתפוקה שלהם

.אמור להגביר את הפרודוקטיביות PNRR-ה

.החוב תלוי ביחס בין הוצאות, הכנסות וצמיחה

.צריך להגדיל את המכנה PNRR-ה

.הדמוגרפיה מצמצמת את אוכלוסיית העובדים

.השקעות צריכות לקזז לפחות חלקית את ההפחתה הזו באמצעות יותר הון לעובד

.לכן, בעיית הפנסיה ובעיית הצמיחה הן בלתי נפרדות

וחוב: אותו מעגל מקרו-כלכלי PNRR, דמוגרפיה, פנסיות

השפעה על המערכת	מִשְׁתַּנֶּה
פחות משלמי מסים ותמ"ג פוטנציאלי נמוך יותר	**אוכלוסייה פעילה בירידה**
הוצאות גבוהות של ביטוח לאומי	**גמלאים רבים**
מפחית תרומות ומגדיל את משך הביצועים	**יציאה מוקדמת כללית**
מרחיב את בסיס התרומות	**תעסוקה רבה יותר**
מגדיל את השכר, התמ"ג וההכנסות	**פרודוקטיביות מוגברת**
מגדיל את ההון ואת הפוטנציאל לצמיחה	**אפקטיבי PNRR**
מפחית את יחס החוב לתוצר באותה רמת חוב	**תמ"ג גבוה יותר**
מגדיל את המרחב לרווחה ולהשקעות	**חוב בר-קיימא יותר**

טבלה זו אולי מתארת טוב יותר מכל סיסמה את האילוצים האמיתיים שעמם יצטרכו להתמודד ממשלת .מלוני ואלו שיבואו אחריה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הבעיה האיטלקית אינה בחירה בין פנסיות להשקעות

.השאלה היא כיצד לייצר מספיק צמיחה כדי לקיים את שניהם

.חברה מזדקנת תזדקק לפנסיות ולשירותי בריאות

.כלכלה מתקדמת תזדקק לתשתיות

.מדינה עם חוב גבוה תצטרך לשמור על משמעת פיסקלית

.מדינה השקועה בסביבה אסטרטגית לא יציבה יותר תצטרך גם לממן את ההגנה והביטחון שלה

.לא ניתן לספק צרכים אלה באופן יציב באמצעות חלוקה מחדש של כלכלה עומדת בלבד

.יש צורך להגדיל את הערך המיוצר

המעבר הפוליטי הבסיסי

ממשלת מלוני מוצאת את עצמה, אם כן, במצב ייחודי מבחינה היסטורית. היא הגיעה לשלטון עם מצע שכלל הבטחות לגמישות רבה יותר בפנסיה וקיצוצי מס, אך היא שולטת במהלך סיום תוכנית ההשקעות האירופית הגדולה ביותר שיושמה אי פעם באיטליה, ובתקופה שבה הדמוגרפיה הופכת את העלות של .הורדת גיל הפרישה לצמיתות לברורה יותר

.במתח הזה פוגשת התוכנית את המבנה

יכולת השליטה נמדדת לאורך תקופה ארוכה

.ממשלה יכולה לאשר פרישה מוקדמת ולהשיג באופן מיידי תוצאה גלויה מבחינה פוליטית

.השקעה בחינוך יכולה לקחת עשר שנים עד שתשיג את מלוא תוצאותיה

.תשתית רכבת עשויה לדרוש אף יותר

.לכן, פוליטיקה נמשכת באופן טבעי להשפעות מיידיות

.קיימות המדינה תלויה באלה שמתעכבים

המבחן האמיתי של 2026

.PNRR-לכן, 2026 אינה רק שנת הסוף הטכני של ה

:זוהי הנקודה שבה נפגשות שלוש מסלולים איטלקיים גדולים

דמוגרפיה שמקטינה את אוכלוסיית העובדים, חוב שמגביל את המרחב הפיסקלי, והשקעות .אירופאיות המציעות חלון ייחודי להגדלת הפריון

.אם חלון זה ינוצל ביעילות, למדינה יהיה סיכוי טוב יותר לתמוך בפנסיות, בביטחון וברווחה בשנים הבאות

.אם הוא ישמש רק להגדלת הביקוש באופן זמני, הבעיה תחזור כמעט ללא שינוי

הכלל שחוזר לאורך כל הספר

כאן עולה שוב אחד הכללים הבסיסיים של העבודה כולה: **אין להעריך מדיניות רק ברגע שהיא מוכרזת . או ממומנת, אלא באמצעות היכולת שהיא משאירה מאחור**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.פרישה מוקדמת מייצרת באופן מיידי מוטב ועלות עתידית

.השקעה מייצרת מיד ביקוש אך אמורה להשאיר הון

.רפורמה מייצרת מיד נורמה אך אמורה לשנות התנהגויות

.ממשלה מנהלת משא ומתן

.עוד אחד כן

.עוד אחד יורש

.מדיניות כלכלית פועלת על פני טווחי זמן ארוכים יותר מאשר פוליטיקה אלקטורלית

מייצג מבחן לא רק עבור ממשלת מלוני, אלא גם PNRR-וזו בדיוק הסיבה שהשלב הסופי של תוכנית ה ליכולתה **של המדינה האיטלקית להפוך הזדמנות יוצאת דופן לצמיחה רגילה**.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

האמינות הפיננסית משתפרת בעוד החוב נותר גבוה: 2025–2026

דינמיקת השוק מציעה קריאה מעניינת נוספת של השלב האחרון. הבנק המרכזי של איטליה מציין כי בשנת 2025 הביקוש הזר לאג"ח ממשלתיות איטלקיות נותר גבוה וכי פערי הריביות ביחס לאג"ח ריבוניות אחרות בגוש האירו הצטמצמו. בסוף אותה שנה, יתרת ההשקעות הבינלאומית נטו של איטליה הייתה חיובית ב-**348 מיליארד יורו**, השווה ל-**15.4 אחוזים מהתמ"ג**, תוצאה של שיפור שנצבר בעיקר באמצעות שנים של עודפי חשבון שוטף והון. [26]

נתונים אלה חשובים משום שהם מראים עד כמה איטליה תהיה שונה בשנת 2026 מאיטליה בשנת 2011, למרות שהחוב הציבורי נותר גבוה מאוד.

בשנת 2011, המדינה נתפסה גם כפגיעה משום שפעלה במסגרת ארכיטקטורה אירוית שעדיין לא שלמה ועם מצב פיננסי חיצוני חלש יותר.

בשנת 2026, החוב נותר אילוץ, אך לאיטליה יש פוזיציית חוץ נטו חיובית, מערכת בנקאית בעלת הון גבוה בהרבה, הבנק המרכזי האירופי המצויד בכלים למניעת פרגמנטציה, ומבנה אירופי שכבר הוכיח את יכולתו להנפיק חוב משותף.

זה לא מבטל את הסיכון למס.

הוא משנה את זה.

קיימותה של איטליה תלויה פחות ופחות ברעיון של משבר מטבע אפשרי - בלתי אפשרי במסגרת האירו בצורותיו המסורתיות - ויותר ויותר בקשר בין צמיחה, עלות החוב והיכולת לייצר עודפים ראשוניים מספיקים.

זוהי המתמטיקה הפוליטית האמיתית של ממשלת מלוני.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.הרבעון הראשון של 2026 אינו הנתון השנתי לשנת 2026

את העלייה ביחס החוב-תוצר ל **-138.9 אחוזים ברבעון הראשון של 2026.** [27] יחס רבעוני אינו מייצג את הערך הממוצע או הסופי של השנה ויכול להיות מושפע מעונתיות של דרישת ההלוואה, ניהול .מזומנים, הנפקה, דינמיקת התוצר הנומינלי והתאמות זמניות

.לכן, מבחינה מתודולוגית, להשתמש ב-138.9 אחוזים כאילו היה זה "חוב 2026" במובן השנתי

הוועדה, בתחזית שלה מחודש מאי, מציינת יחס שנתי צפוי של **138.5 אחוזים** בשנת 2026. [28] שני .הכמויות אינן סותרות זו את זו: הן מודדות תדירויות שונות

הבהרה זו אולי נראית טכנית, אך היא חיונית בספר המיועד לבדיקה ציבורית קפדנית. חלק ניכר מהתקשורת הפוליטית משתמש בנתונים רבעוניים, שנתיים, נומינליים ואחוזי תמ"ג כאילו ניתנים .להחלפה; הם אינם כאלה

ממשלת מלוני ואירופה: פחות שיבושים מהחשש, יותר משא ומתן ממה .שמרמז על המשכיות

בנקודה זו, ניתן לתאר בצורה מדויקת יותר את השינוי בעמדתה הפוליטית של הממשלה כלפי אירופה .מבלי לייחס לכך שיפוט מוסרי כלשהו

השורה שקדמה להשבעתו הכילה ביקורת בולטת יותר על הריכוזיות של המעצמות האירופיות, על כללים .פיסקאליים מסוימים ועל תפיסת האינטגרציה שנתפסה כרחוקה מדי מהריבונות הלאומית

עם זאת, פעולת הממשלה הוכיחה המשכיות חזקה בכמה מהבחירות הבסיסיות של המערכת: הישארות השתתפות בכללים הפיסקליים ,NRRP-בגוש האירו, תמיכה בנאט"ו ובאוקראינה, ניצול מלא של ה .החדשים, עמידה בהליך הגירעון המוגזם ושיתוף פעולה אירופי בנושאי אנרגיה ומדיניות תעשייתית

,חוסר הרציפות ניכר מעל לכל באסטרטגיית המשא ומתן ובעדיפות שניתנת לנושאים מסוימים: הגירה אפריקה, אנרגיה, שיעור ילודה, ביטחון, הגנה על אינטרסים לאומיים וגמישות רבה יותר בפרשנות .המדיניות האירופית

לכן, שגוי לתאר את הממשלה כהמשך פשוט של דראגי, משום שסדרי העדיפויות והשפה הפוליטית .שונים

עם זאת, אפילו לא נכון לתאר זאת כקריסת הסדר האירופי הקודם, משום שהעוגנים המוסדיים .והגיאופוליטיים העיקריים נותרו שלמים

הנוסחה המשקפת בצורה הטובה ביותר את העובדות היא זו של **המשכיות אסטרטגית המלווה** . **באסרטיביות רבה יותר במשא ומתן על מדיניות מסוימת**

ריבונות ואילוצים: מה ממשלה באמת יכולה לשנות

ההיסטוריה של ממשלת מלוני מבהירה במיוחד את גבולות הפרשנויות של ריבונות כחופש פשוט .מכללים

- .ממשלה יכולה לשנות חוק
- .תמריץ יכול להשתנות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

- .PNRR-היא יכולה לנהל משא ומתן על תיקון של ה
- .היא יכולה לחתום על פרוטוקול עם אלבניה
- .זה יכול לשנות את תנאי המיסוי
- .זה יכול להגדיל את ההוצאות הצבאיות
- .עם זאת, היא אינה יכולה לבטל את החוב שנצבר בהחלטה פוליטית
- .היא לא יכולה להפחית במהירות את עלויות הריבית כאשר הריביות העולמיות עולות
- .המבנה הדמוגרפי לא יכול להשתנות תוך מספר שנים
- .זה לא יכול להחליף באופן מיידי את כל יבוא האנרגיה
- .היא לא יכולה ליצור פרודוקטיביות באמצעות צו
- היא לא יכולה להתעלם מתלותה של התעשייה האיטלקית בשוק האירופי מבלי לקבל עלויות כלכליות גבוהות מאוד.
- . זוהי המשמעות של **אילוצים חומריים**
- ."אלה לא כל האילוצים "שהוטלו על ידי אירופה
- .חלקם נובעים מההיסטוריה של המדינה עצמה
- .חוב הוא אילוץ איטלקי לפני שהוא אילוץ אירופאי
- .דמוגרפיה היא אילוץ חברתי
- .פרודוקטיביות היא אילוץ כלכלי
- .גיאוגרפיה אנרגטית היא אילוץ פיזי

האיחוד האירופי ונאט"ו מוסיפים אילוצים מוסדיים והתחייבויות פוליטיות, אך יחד עם זאת מציעים כלים ,NRRP-שאיטליה לבדה לא הייתה מחזיקה באותו קנה מידה: הבנק המרכזי האירופי, השוק המשותף, ה .חוב משותף, ביטחון קולקטיבי

.ניתן לקרוא את הפוליטיקה האיטלקית בשלושים השנים האחרונות דווקא כניסיון לשלוט בשילוב הזה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הפרדוקס של ממשלה ריבונית בתוך אירופה מחייבת יותר

.יש פרדוקס שמגדיר את הרשות המחוקקת

הממשלה המקושרת בצורה המפורשת ביותר לשפת הריבונות הלאומית באיטליה האחרונה מוצאת את .עצמה שולטת בתקופה שבה התלות ההדדית האירופית, בכמה היבטים, עמוקה יותר מבעבר

- .מקשר השקעות לאומיות לאבני דרך אירופאיות PNRR-ה
- .הממשל הפיסקאלי החדש מגביל את צמיחת ההוצאות נטו במשך מספר שנים
- .נאט"ו קוראת להגדלה מבנית של היכולת הצבאית
- .מדיניות האנרגיה תלויה באסטרטגיות גיוון אירופאיות
- מדיניות תעשייתית חייבת להתייחס לכללי סיוע ממלכתי, ביטחון כלכלי ותחרות עם ארצות .הברית וסין
- .הגירה תלויה בהסכמים עם מדינות שלישיות ובחקיקה האירופית בנושא מקלט
- לכן, לא ניתן לממש ריבונות עכשווית פשוט על ידי נסיגה מרשתות אלה, מבלי לקבל עלויות .עצומות
- השאלה האמיתית היא באיזו יעילות יכולה ממשלה להשתמש ברשתות עצמן כדי להגדיל את .מרחב קבלת ההחלטות שלה

.זהו הבסיס שעל פיו יש להעריך את המרחק בין האופוזיציה לממשלה

.לא באמצעות האשמות בחוסר עקביות, אלא באמצעות שינוי מדיניות בר-אישור

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מ"אינטרסים לאומיים תחילה" לבעיית היכולת הלאומית

ההבדל המעניין ביותר בין שפת האופוזיציה לבין נוהג הממשלה, אם כן, אינו טמון בנטישת מושג האינטרס הלאומי, שנותר מרכזי ברטוריקה ובהחלטות הרשות המבצעת. הוא טמון באופן שבו יש להשיג את האינטרס.

- מנקודת המבט של האופוזיציה, ניתן לייצג את הבעיה כסכסוך בין רומא לבריסל.
- מנקודת מבטה של הממשלה, מתברר שבנושאים רבים, האינטרס של איטליה טמון דווקא ביכולתה להשיג החלטה אירופאית חיובית.
- הוועדה נדרשת למימון ה-PNRR.
- כדי לשנות את כללי המס, יש צורך באישור המועצה.
- כדי להגן על האירו, אנחנו צריכים את הבנק המרכזי האירופי.
- כדי להפעיל הרתעה, נאט"ו נחוץ.
- כדי להפחית את התלות באנרגיה, יש צורך באלג'יריה, אזרבייג'ן, ארצות הברית, קטאר ותשתיות רב-לאומיות.
- כדי לנהל את ההגירה, יש צורך בהסכמים בין אלבניה, תוניסיה, לוב והאירופה.
- לכן, האינטרס הלאומי מקודם באמצעות רשת בינלאומית ולא נגדו.
- זהו שינוי של עצם משמעותה של ריבונות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מה באמת אומר לנו תקציב 2025

מצב הכספים הציבוריים של איטליה לשנת 2025 מספק תמונה ברורה במיוחד של אופי האילוצים שליוו את כל ממשלת מלוני, שכן באותה שנה פיסקלית חלה קונסולידציה ברורה של המאזן, רמה גבוהה במיוחד של השקעות ציבוריות, צמיחה כלכלית חלשה עדיין ויחס חוב-תוצר עולה מתמשך. אף אחד מהאינדיקטורים הללו, כאשר נבחנים בנפרד, אינו מאפשר הערכה מלאה של איכות המדיניות הכלכלית, משום שכל אחד מהם מודד ממד שונה של הבעיה, ומעל הכל, משום שהאינטראקציה ביניהם חושפת הרבה יותר מסכום פשוט של המספרים הבודדים שלהם.

בשנת **2025, שיעור ההלוואות נטו של הממשלה הכללית ירד ל-3.1 אחוזים מהתמ"ג** , לעומת 3.4 אחוזים בשנה הקודמת, בהמשך למסלול צמצום שהחל לאחר השיא החריג של שלב המגפה; במקביל המאזן הראשוני חזר למצב חיובי ויציב והגיע ל **-0.8 אחוזים מהתמ"ג, על פי הודעת ה-EDP המעודכנת ובנק איטליה** , בעוד שהוצאות הריבית נותרו על **3.9 אחוזים מהתמ"ג** . [98] [99] משמעות הדבר היא שבניכוי שירות החוב, המדינה האיטלקית גבתה יותר ממה שהוציאה, מצב שבעבר ייצג מאפיין חוזר של כספי הציבור האיטלקיים, אך נקטע על ידי משבר המגפה וההתערבויות יוצאות הדופן שלאחר מכן.

באותה שנה, לעומת זאת, **יחס החוב לתוצר עלה ל-137.1 אחוזים** , עלייה של 2.4 נקודות אחוז בהשוואה לשנת 2024, בעוד שהתוצר הריאלי צמח ב **-0.5 אחוזים בלבד** . [98] [100] במבט ראשון שילוב זה עשוי להיראות סותר: אם הגירעון יורד והיתרה הראשונית הופכת חיובית, מדוע החוב ממשיך לגדול? התשובה טמונה דווקא במנגנון שבו מתפתח היחס בין מלאי החוב לגודל הכלכלה, ומהווה את אחד הצעדים החשובים ביותר בהבנת המצב האיטלקי.

החוב הציבורי אינו תלוי רק בגירעון של השנה הנוכחית. הדינמיקה שלו נקבעת גם על ידי ההפרש בין **stock-flow** העלות הממוצעת של החוב לקצב הצמיחה הנומינלי של הכלכלה, כמו גם על ידי **התאמות** כלומר על ידי השפעות תפעוליות וחשבונאיות שמשנות את החוב מבלי להעביר במלואו דרך ההלוואות , נטו של השנה. בשנת 2025, על פי בנק איטליה, העודף הראשוני לא הספיק כדי לפצות על ההפרש הלא המשמעותי stock-flow חיובי בין העלות הממוצעת של החוב לצמיחה כלכלית, או, מעל הכל, על רכיב האחרון משקף בפרט את השפעות המזומנים של זיכויי מס עבור שיפוצי מבנים שנצברו בשנים קודמות [99] .ואת הגידול בנכסים הנזילים של משרד האוצר

אלמנט זה חיוני משום שהוא מדגים כי **חוב 2025 משלב החלטות והתחייבויות שננקטו בשנים קודמות** בדיוק כפי שקורה בתחומים רבים אחרים של מדיניות כלכלית המנותחים בספר. לחלק מטילי המס , לבנייה היו השפעות גירעון כשהם פקעו, אך הם מייצרים השפעות מזומנים על החוב בשנים שלאחר מכן; כתוצאה מכך, הממשלה המכהנת יורשת מסלול שלא ניתן לשחזר אותו על ידי בחינת הצעדים שאושרו באותה שנה בלבד.

חמישה מספרים שיש לקרוא יחד

ניתן לסכם את התמונה העיקרית של שנת 2025 באמצעות חמישה אינדיקטורים, אך מטרתם אינה לספק פסק דין, אלא להדגיש את המתחים הפנימיים במימון הציבורי האיטלקי.

כספי הציבור האיטלקיים בשנת 2025

מַשְׁמָעוּת	2025	מַד
קונסולידציה לעומת −3.4% בשנת 2024	**-3.1%**	**גירעון / תמ"ג**

הכנסות מעל הוצאות בניכוי ריבית	**+0.8%**	**מאזן ראשוני / תמ"ג**
עדיין עלות חוב גבוהה מאוד	**3.9%**	**הוצאות ריבית / תמ"ג**
הגבוה ביותר מתחילת המאה	**3.8%**	**השקעות ציבוריות / תמ"ג**
נקודות בהשוואה ל-2024 2.4+	**137.1%**	**חוב ציבורי / תמ"ג**
הדינמיקה עדיין חלשה	**+0.5%**	**צמיחת התמ"ג הריאלית**
הבסיס הכלכלי שעל פיו נמדדים יחסים פיסקאליים	**כ-2.258 מיליארד אירו**	**תמ"ג נומינלי**

מקורות: ISTAT, בנק איטליה, הנציבות האירופית. [98][99][100][101]

המסקנה הראשונה שיש להסיק היא שקיימת קונסולידציה פיסקלית משמעותית. הגירעון של 3.1% מייצג שיפור לעומת השנה הקודמת, ומעל הכל, סטייה משמעותית מהרמות החריגות של שנות המגפה והתערבות האנרגיה. המאזן הראשוני החיובי מאשר גם כי המגזר הציבורי האיטלקי, בניכוי הוצאות ריבית, חזר לייצר עודף.

. אבל המסקנה השנייה חשובה לא פחות: **איחוד לבדו אינו מספיק כדי לייצב את החוב באופן מיידי**

מאזן ראשוני חיובי אינו מספיק כאשר עלות החוב נשארת גבוהה

המושג "מאזן ראשוני" משמש לעתים קרובות בוויכוח הציבורי בקצרה מדי. עודף ראשוני של 0.8 אחוזים פירושו שלפני תשלום ריבית על החוב שנצבר, הממשל הציבורי רושמים מאזן חיובי; עם זאת, אין פירוש הדבר שהתקציב הכולל נמצא בעודף, מכיוון שהוצאות הריבית סופגות נתח גבוה בהרבה, השווה ל-3.9 אחוזים מהתמ"ג בשנת 2025. [98] [99]

במילים פשוטות ביותר, לכן, הממשלה מצליחה לייצר עודף על התפעול העיקרי, אך חייבת להשתמש בחלק גדול בהרבה מהמשאבים כדי לפרוע חוב קיים. מנגנון זה מסביר מדוע הגירעון הכולל נותר מעל 3 אחוזים ומדוע הפחתת החוב דורשת לא רק עודפים ראשוניים אלא גם יחס נוח מספיק בין הצמיחה הנומינלית לעלות המימון הממוצעת.

נושא זה קריטי עבור איטליה משום שחוב העולה על 130 אחוז מהתמ"ג הופך את התקציב לרגיש במיוחד אפילו לשינויים מתונים יחסית בשיעורי הריבית. מדינה עם חוב השווה ל-50 אחוז מהתמ"ג יכולה לעמוד בעלייה בעלות המימון הממוצעת עם השפעה מוגבלת הרבה יותר; מדינה עם חוב גבוה כמעט פי שלושה חווה תמיסה אינטנסיבית הרבה יותר, גם אם עליית הריבית משתקפת בהדרגה בעלות הממוצעת עקב תקופת הפירעון הארוכה של ניירות הערך.

המנגנון האמיתי הוא פער הריבית-צמיחה

ניתן להבין את הדינמיקה של חוב באמצעות קשר פשוט מאוד מבחינה מושגית, אם כי מורכב יותר מבחינה חשבונאית בפועל: **אם שיעור הריבית הממוצע המשולם על חוב עולה על קצב הצמיחה הנומינלי של הכלכלה, יחס החוב-תוצר נוטה להיות תחת לחץ כלפי מעלה, אלא אם כן המאזן העיקרי חיובי מספיק כדי לקזז אותו** .

בשנת 2025, פיצוי זה לא היה מספיק.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בנק איטליה מדגיש במפורש כי יחס החוב/תוצר המקומי הגולמי גדל דווקא משום שהעודף הראשוני לא הצליח לנטרל את הפער השלילי בין נטל החוב הממוצע לצמיחה, אליו נוסף רכיב גדול של מלאי-זרימה. [99]

לכן, צמיחה ריאלית של 0.5 אחוזים מקבלת משמעות משמעותית הרבה יותר ממה שמרמזת צניעותה הסטטיסטית לכאורה. עם אינפלציה נמוכה יחסית, אפילו צמיחה נומינלית נותרת לא מספיקה כדי להפחית במהירות את נטל החוב דרך המכנה; משמעות הדבר היא שחלק הולך וגדל מההתאמה חייב להיות מוקצה לעודפים ראשוניים, כלומר, ליכולתה של הממשלה לשמור על הכנסות גבוהות מההוצאות הראשוניות.

זה בדיוק המקום שבו הצמיחה הופכת למשתנה פיסקלי.

הקונסולידציה של 2025 לא הושגה על ידי צמצום השקעות

אחד המרכיבים החיוביים ביותר בהרכב התקציב הוא שהירידה בגירעון לא לוותה, לפחות בשנת 2025, בירידה בהשקעות הציבוריות. הבנק המרכזי של איטליה מעריך כי ההשקעות הציבוריות הגיעו **ל-3.8 אחוזים מהתמ"ג, הערך הגבוה ביותר מתחילת המאה** . [99]

נתונים אלה ראויים לתשומת לב מיוחדת משום שבשלבים קודמים רבים של הקונסולידציה האיטלקית, השקעות ציבוריות היו אחד המרכיבים הראשונים שהוקרבו, דווקא משום שהיה קל יותר מבחינה פוליטית לדחות אותן מאשר פנסיות, משכורות או העברות שוטפות. שלב 2025, לעומת זאת, מציג תצורה שונה: המדינה מצמצמת את הגירעון תוך שמירה, בין היתר הודות לתמריץ של תוכנית ההתאוששות והחוסן הלאומית (NRRP), על רמה גבוהה במיוחד של הוצאות הון.

הנציבות האירופית מייחסת במפורש דינמיקה זו ליישום פרויקטים הממומנים על ידי מתקן ההתאוששות והחוסן, לתמריצים להשקעות ירוקות ודיגיטליות על ידי חברות, ובחלקן, להשפעות שעדיין קיימות של אשראי הקשור לשיפוץ מבנים. [101]

הרכב זה נוח יותר מבחינה פיסקלית מאיחוד המושג על ידי קיצוץ השקעות ללא הבחנה, משום שהוא משמר, לפחות בתיאוריה, את האפשרות להגדיל את כושר הייצור העתידי.

אבל אפשרות זו טרם הומרה לתוצאה.

השקעה גדולה לא בהכרח אומרת השקעה טובה

הנתון של 3.8 אחוזים מהתמ"ג מודד את כמות ההשקעה הציבורית, ולא את התשואה הכלכלית שלה. כדי לקבוע האם הרכב תקציב 2025 באמת תורם לקיימות ארוכת טווח, יהיה צורך לבחון מה השקעות אלו מייצרות מבחינת פריון, הון אנושי, תשתיות, יעילות אדמיניסטרטיבית והפחתת עלויות עבור המגזר הפרטי.

השקעה ברכבת שתבוצע בזמן ותמוקם על נתיב מבוקש יכול להפחית את עלויות הלוגיסטיקה במשך עשרות שנים.

תשתית שאינה מנוצלת מספיק יכולה לייצר ערך נמוך בהרבה.

מערכת דיגיטלית משולבת במלואה יכולה להגביר את הפרודוקטיביות המנהלית.

תוכנה שמועברת באופן רשמי אך כמעט ולא נעשה בה שימוש מייצרת תועלת שולית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.לכן, המאזן עשוי להצביע על הרכב חיובי מבלי להבטיח באופן אוטומטי תוצאה חיובית

. זהו ההבחנה, שכבר נתקלתי בה פעמים רבות בעבודה, בין **הוצאה לקיבולת**

מדוע החוב עולה למרות גירעון נמוך יותר

זוהי כנראה הנקודה הכי לא אינטואיטיבית, והיא ראויה להסבר מפורט. הגירעון הוא **תזרים** , כלומר הוא מודד כמה המגזר הציבורי לווה בשנה נתונה כדי לכסות את ההפרש בין הכנסות להוצאות. חוב, לעומת .זאת, הוא **מלאי** , כלומר הסכום הכולל של ההתחייבויות המצטברות והלא-תלויות

.בתיאוריה, החוב בסוף השנה אמור לגדול בסכום הקרוב לגירעון

.בפועל, הקשר אינו מושלם משום שהתאמות של מלאי-זרימה מתערבות

אלה כוללים עסקאות פיננסיות, שינויים באחזקות מזומנים, רכישות נכסים והפרשי תזמון בין מועד רישום .הגירעון של עסקה לבין מועד היווצרותה בפועל דרישת מזומנים

.זה בדיוק מה שקורה עם חלק מטיובי מס הבנייה

הלוואות בנייה ממשיכות להכביד גם לאחר השלב האינטנסיבי ביותר

הבנק המרכזי של איטליה מזהה את **ההשפעות המזומנות של זיכויי מס עבור שיפוצי מבנים שנצברו** .[99] .**בשנים קודמות** כאחת הסיבות העיקריות לרכיב המלאי-זרימה הגדול של 2025

המשמעות הכלכלית חשובה. ניתן לאשר ולנהל חשבון של צעד מס בשנה כספית נתונה, אך להמשיך .וליצור השפעות פיננסיות על החוב שנים רבות לאחר מכן, כאשר הזיכוי משמש בפועל לקיזוז מיסים

.זה יוצר סוג של אינרציה פיסקלית

.הפוליטיקה הנוכחית יורשת התחייבויות שנוצרו מפוליטיקה קודמת

.זו לא אנומליה

.זהו התפקוד הבין-זמני הרגיל של כספי ציבור

הנכסים הנזילים של האוצר תרמו להתאמות

הבנק של איטליה מזכיר גם את הגידול בנכסים הנזילים של משרד האוצר כמרכיב נוסף של התאמות המניות-זרימה. [99] אלמנט זה עשוי להיראות פרדוקסלי גם כן: המדינה יכולה להגדיל את החוב משום שהיא מנפיקה ניירות ערך ושומרת באופן זמני חלק מהמשאבים שהתקבלו בצורת נזילות, ובכך יוצרת .גידול בחוב ברוטו ללא שינוי מקביל בגירעון

.לכן, ההבחנה בין חוב נטו לחוב ברוטו היא חיונית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מדוע חוב וגירעון יכולים לנוע בצורה שונה

השפעה על החוב	השפעה על הגירעון	גוֹרֵם
מגדיל	מגדיל	**הוצאות שוטפות שלא מכוסות**
מגדיל	מגדיל	**השקעות ציבוריות במימון גירעון**
נוטה להפחית	מפחית	**עודף ראשוני**
הצורך גובר	מגדיל	**הוצאות ריבית**
הצורך גובר כאשר הוא הופך למזומן	כבר ניתן להסביר זאת קודם לכן	**שימוש דחוי בזיכויי מס**
החוב ברוטו עשוי לגדול	לא בהכרח משנה את הגירעון	**עלייה בנזילות האוצר**
החוב עלול לגדול	ייתכן שלא ישפיעו על הגירעון באותו אופן	**רכישת נכסים פיננסיים**
מפחית את יחס החוב לתוצר המקומי הגולמי	אין השפעה ישירה על המניה	**צמיחת התמ"ג הנומינלית**

טבלה זו מבהירה מדוע ניתוח רציני של כספי הציבור אינו יכול להגביל את עצמו להשוואת השינוי בגירעון עם זה שבחוב.

.נתוני המאזן הראשוניים מראים את חזרת המשמעת, אך לא את דיה

העודף הראשוני של 0.8 אחוזים הוא בכל זאת איתות משמעותי. על פי הבנק של איטליה, השיפור בהשוואה ל-0.5 אחוזים בשנה הקודמת נקבע על ידי גידול בתדירות ההכנסות מעט גבוה יותר מזו של ההוצאות הראשוניות; הנציבות האירופית מעריכה גם כי בניכוי השפעות המחזור הכלכלי, השיפור במאזן [99] .הראשוני היה קרוב לחצי נקודת אחוז

משמעות הדבר היא שחלק מהקונסולידציה נובע לא רק משיפור במצב הכלכלי, אלא גם מעמדה .פיסקלית מגבילה יותר

השאלה הבאה, עם זאת, היא כמה גבוה צריך להיות העודף הראשוני בשנים הקרובות כדי לייצב ביעילות .את החוב

.כאן הצמיחה הופכת שוב לגורם קריטי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

התקציב הציבורי האיטלקי לא יכול לחיות לנצח על עודפים ראשוניים גדולים

מבחינה היסטורית, איטליה יצרה עודפים ראשוניים משמעותיים במשך תקופות ארוכות, דווקא משום שחובה הגבוה חייב תשלומי ריבית גדולים כדי לקזז אותם. דבר זה סייע במניעת תוצאות גרועות בהרבה. אך גם צמצם את היקף הפעולות הציבוריות האחרות.

שמירה על עודפים ראשוניים גדולים למשך תקופות ארוכות מאוד אפשרית מבחינה כלכלית ופוליטית. אך היא דורשת דחיסה יחסית מתמשכת של הביקוש הציבורי יחסית להכנסות.

אסטרטגיה המבוססת אך ורק על מנגנון זה עלולה להתנגש עם השקעות, רווחה, ביטחון ומעבר האנרגיה.

זו הסיבה ששיפור המכנה כל כך חשוב.

החוב הרבה יותר קל לניהול אם התמ"ג הפוטנציאלי יגדל

עלייה מתמשכת בקצב הצמיחה הריאלי משנה את כל החשבון הפיסקאלי. אם התמ"ג צומח מהר יותר, ההכנסות גדלות באותם שיעורי מס, יחס החוב לתמ"ג משתפר, העודף הראשוני הדרוש לייצוב המניה פוחת, וקל יותר לממן השקעות.

זה בדיוק התפקיד ש-PNRR צריך למלא.

אל תבטלו את החוב.

כדי להפוך את הכלכלה שאמורה לתמוך בו לגדולה ופרודוקטיבית יותר.

לכן, שנת 2025 מציגה הרכב טוב יותר של החשבונות, אך עדיין לא פתרון.

ניתן לפרש את תקציב 2025 כשלב שבו הרכב הכספים הציבוריים משתפר בהשוואה לשנות החירום: גירעון הולך ופוחת, חזרה לעודף ראשוני, השקעות ציבוריות גבוהות מאוד ונורמליזציה הדרגתית של צעדים יוצאי דופן.

אבל זה עדיין לא מייצג פתרון לבעיית החוב.

צמיחה של 0.5 אחוזים נותרה נמוכה מדי מכדי לייצר שיפור מבני במהירות ביחס.

הוצאות הריבית נותרות גבוהות.

התאמות תזרים המניות ימשיכו להוביל לפגיעה נוספת בשנים הבאות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הוועדה צופה למעשה עלייה נוספת בחוב

תחזית הנציבות האירופית שפורסמה במאי 2026 מעריכה כי יחס החוב לתוצר ימשיך לעלות מ **-137.1 אחוזים בשנת 2025 ל-138.5 אחוזים בשנת 2026 ו-139.2 אחוזים בשנת 2027** , למרות גירעון צפוי של 2.9 אחוזים בשתי השנים.[101]

הסיבה שוב זהה: פער הריבית-צמיחה נותר לא שלילי, והתאמות מלאי-זרימה, במיוחד הקשורות להלוואות לדיור, ממשיכות להפעיל לחץ על מלאי החוב.

תחזית זו חשובה במיוחד משום שהיא מראה כי **הורדת הגירעון מתחת ל-3 אחוזים אינה שקולה באופן אוטומטי להפחתת החוב** .

אלו שתי בעיות קשורות אך נפרדות.

שלושה אחוזים נותרו חשובים פוליטית, אך הם אינם סף הקסם של קיימות.

לסף של 3 אחוזים יש משמעות מוסדית חזקה מאוד במערכת המשפט האירופית, שכן הוא קובע חלק מכללי הסכם היציבות ונוהל הגירעון המוגזם. אבל אין שום דבר קסום מבחינה כלכלית במספר הזה.

מדינה עם חוב נמוך יכולה באופן זמני להחזיק בגירעון מעל 3 אחוזים מבלי להטיל ספק בקיימותו.

מדינה עם חוב גבוה מאוד יכולה להיות עם גירעון של פחות מ-3 אחוזים ולהמשיך לראות את יחס החוב לתוצר שלה עולה.

איטליה שייכת לקטגוריה השנייה.

זה לא הופך את הקונסולידציה ללא רלוונטית.

זה הופך אותו ללא מספק כמטרה יחידה.

היא גם שנה של לחץ מס מוגבר 2025

רשם עלייה בנטל **המס של 0.7 נקודות אחוז** ISTAT יתר על כן, השיפור בחשבונות התרחש בשלב שבו בעוד שההכנסה מעבודה תלויה גדלה ושוק העבודה המשיך לתמוך בהכנסות מתרומות ומס , [100].

הוועדה מקשרת חלק מהתחזקות המאזן העיקרי להכנסות שוטפות גבוהות יותר, ומצביעה על עלייה בתשלומים חברתיים הקשורה לשינוי במבנה קיצוץ טריז המס, יחד עם דינמיקה טובה של מס הכנסה מע"מ והכנסות מפעילויות פיננסיות.[101]

פרט זה חשוב משום שהאיחוד לא הושג אך ורק באמצעות הוצאות נמוכות יותר.

גם לדינמיקת ההכנסות היה תפקיד משמעותי.

שוק העבודה סייע לתקציב הציבורי

לכן, צמיחת התעסוקה שניתחה בסעיף הקודם יצרה גם השפעה פיסקלית חיובית. יותר אנשים מועסקים פירושם תרומות גבוהות יותר, הכנסה חייבת במס גבוהה יותר וצורך נמוך יותר בהטבות מסוימות.

חוזקו של שוק העבודה אפשר לממשלה לצמצם את הגירעון מבלי להפחית את הוצאות ההשקעות במידה דומה.

זהו אחד הקשרים החשובים ביותר בין שוק העבודה לתקציב הציבורי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אבל לתרומת התעסוקה יש גבול אם הפריון נשאר חלש

אם צמיחת התעסוקה אינה מלווה בצמיחה דומה בערך המוסף, הרחבת בסיס המס מייצרת יתרונות אך אינה משנה מספיק את הפוטנציאל לטווח ארוך.

לכן, צמיחה ריאלית של 0.5 אחוזים בשנת 2025 היא הנתון שמכיל את השבריריות העיקרית.

המדינה מתאחדת.

הכלכלה צומחת.

אבל זה גדל מעט.

הרכב הצמיחה לשנת 2025 מחזק קריאה זו

מראה כי הביקוש המקומי בניכוי מלאי תרם תרומה חיובית לצמיחה ב **-1.5 נקודות אחוז** , בעוד ISTAT שהביקוש החו"ל נטו הפחיתה 0.7 נקודות והשינוי במלאי 0.2 נקודות נוספות. ההשקעות הקבועות ברוטו גדלו ב **-3.5 אחוזים** , בעוד שהצריכה הסופית וההשקעות תמכו בפעילות יותר מהיצוא [100].

התמונה מתארת, אם כן, כלכלה הנתמכת בעיקר על ידי ביקוש מקומי והשקעות, אך נענשת מחולשת סחר החוץ נטו ומהקשר בינלאומי פחות נוח.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הרכב הצמיחה הריאלית בשנת 2025

תרומה / וריאציה	רְכִיב
+0.5%	התמ"ג הריאלי
+1.5 נקודות	ביקוש מקומי בניכוי מלאי
-0.7 נקודות	ביקוש נטו מחו"ל
-0.2 נקודות	מניות
+3.5%	השקעה קבועה ברוטו
+0.9%	צריכה סופית לאומית
+1.2%	יצוא
+3.6%	יבוא

מקור: ISTAT. [100]

הרכב זה מחזק עוד יותר את חשיבות איכות ההשקעה, משום שחלק ניכר מהצמיחה תלוי דווקא ברכיב זה.

גם מדגימה כיצד התקציב האיטלקי הוא כעת בין-זמני 2025

.רבות מההשפעות המשפיעות על החשבונות כיום נובעות מהחלטות קודמות

.השקעות רבות שבוצעו היום ישפיעו לאחר תום מושב החקיקה

.עלויות ריבית רבות תלויות בניירות ערך שהונפקו לפני שנים

.יהיו מדידים לאחר PNRR 2026 יתרונות רבים של

.אופי בין-זמני זה הוא שמקשה במיוחד לייחס תוצאות לממשלה אחת

.התקציב השנתי לוכד שלב

.זה לא מספר את כל הסיפור הסיבתי בפני עצמו

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ממשלתו של מלוני: איחוד בתוך מורשת מורכבת

הייחודיות של שלב מלוני טמונה אפוא בניהול בו זמנית של ארבע מורשתות שונות מאוד: החוב שנצבר בעשורים קודמים, ההשפעות הפיסקליות של המגיפה, ההתחייבויות הפיננסיות הנובעות מהלוואות שתוכננה וניהלה משא ומתן תחת ממשלות קודמות PNRR בנייה, והשלב הסופי של תוכנית.

זה לא הופך את הממשלה לחסרת אחריות.

זה רק אומר שההערכה חייבת להבחין בין **מניות שעברו בירושה, החלטות חדשות והתוצאות המופקות משילוב השניים** .

קונסולידציה פיסקלית מייצגת בחירה אמיתית של הממשלה

צמצום הגירעון ל-3.1 אחוזים והחזרת העודף הראשוני אינם רק השפעות מכניות של סיום מצבי החירום. בנק איטליה מציין שיפור אפילו בניכוי המחזור הכלכלי, בעוד שהנציבות מייחסת את התחזקות המאזן לדינמיקה של הכנסות ולבחירות תקציביות התואמות את נתיב ההתאמה האירופי [99][101].

לכן נכון לדבר על איחוד.

לא יהיה זה נכון לומר שבעיית המס נפתרה.

הקריטריון האמיתי יהיה המסלול לאחר ה-PNRR

שנת 2025 עדיין מייצגת שלב יוצא דופן שבו השקעות ציבוריות נתמכות על ידי קרן ההשקעות הרפואיות החל משנת 2027 דחיפה זו תפחת באופן משמעותי והוועדה צופה ירידה בהוצאות ההון עם סיום (RRF). השלבים של פרויקטים של PNRR. [101]

לכן, המבחן המכריע יהיה האם ניתן להימשך בקונסולידציה מבלי לפגוע ביכולת ההשקעה.

אם הגירעון יורד אך גם ההשקעות קורסות, איכות ההתאמה מחמירה.

אם הגירעון יורד בעוד הפריון עולה וההשקעות נשארות גבוהות, המסלול הופך לטוב הרבה יותר.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה לקריאת המשמעות הפוליטית האמיתית של 2025

מה באמת המשמעות של המספרים המובילים

קריאה מבנית	קריאה שטחית	נתון
קונסולידציה משמעותית, אך עדיין גירעון	חשבונות כמעט תחת מאסטריכט	**גירעון 3.1%**
מקדמה בלבד לפני ריבית	"מדינה "בעלי עודף	**עודף ראשוני 0.8%**
העלות העיקרית של ירושה	קול טכני	**ריבית 3.9% מהתמ"ג**
הרכב נוח, במיוחד אם פרודוקטיבי	הוצאות ציבוריות כבדות	**השקעות 3.8% מהתמ"ג**
תוצאה של ריבית, צמיחה חלשה וזרימת מניות	החמרה פיסקלית	**חוב 137.1%**
צמיחה לא מספקת כדי להפחית במהירות את החוב	כלכלה צומחת	**תמ"ג +0.5%**
חלק מהאיחוד מגיע מהכנסות	יותר מיסים	**לחץ מס גובר**
זה תומך בהכנסות אבל לא פותר את הפרודוקטיביות	שוק עבודה חיובי	**תעסוקה חזקה**

.לכן, הקריאה הכוללת מאוזנת הרבה יותר מכל נרטיב הבנוי על אינדיקטור יחיד

ההבדל בין קיימות שנתית לקיימות לטווח ארוך

בשנת 2025, המדינה האיטלקית תוכיח את יכולתה לצמצם את הגירעון, לייצר עודף ראשוני ולשמור על .רמות השקעות גבוהות

.זהו תנאי חשוב לקיימות שנתית

.קיימות לטווח ארוך, עם זאת, דורשת משהו נוסף

.זה דורש שיחס החוב-תוצר ייכנס למסלול יציב כלפי מטה

השגת תוצאה זו דורשת שילוב של עודפים ראשוניים, צמיחה נומינלית מספקת וריסון העלות הממוצעת .של החוב

.אי אפשר להתעלם מאף אחד משלושת המרכיבים

איטליה לא יכולה פשוט לבחור בין צמיחה למשמעת פיסקלית

מדיניות הרחבה הממומנת באופן קבוע על ידי גירעון עשויה לתמוך בביקוש בטווח הקצר, אך להחמיר .עוד יותר את החוב

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מדיניות קונסולידציה אגרסיבית מדי עשויה להפחית את החוב הנומינלי, אך לדכא את הצמיחה ולכן את המכנה.

האתגר הוא למצוא איזון שבו עודפי התמ"ג הראשוניים יהיו גבוהים מספיק כדי לייצב את החוב מבלי ללחוץ על השקעות המסוגלות להגדיל את התמ"ג הפוטנציאלי.

מקבל ערך כה חשוב PNRR-זו בדיוק הסיבה לכך ש.

תקציב 2025 מייצג איזון, עדיין לא משטר חדש

לכן, נראה כי 2025 מייצגת שיווי משקל זמני שבו הממשלה מצליחה להפחית את הגירעון תוך שמירה על השקעות חזק עדיין PNRR ושוק עבודה חזק.

השאלה היא האם איזון זה יוכל לשרוד מעבר לשנת 2026.

אם שמירה על השקעות תדרוש הגדלת הגירעון, בעיית החוב תחזור.

אם יקוצצו השקעות כדי לצמצם את הגירעון, בעיית הצמיחה תחזור.

אם ה-PNRR יגדיל את הפריון, הפשרה תהפוך לפחות קשה.

המשתנה האמיתי של חופש פיסקאלי הוא אפוא צמיחה פוטנציאלית

זוהי הנקודה שמחברת את תקציב 2025 לשאר הספר. למדינה עם פוטנציאל צמיחה גבוה יש חופש גדול יותר לממן פנסיות, שירותי בריאות, ביטחון, מעבר האנרגיה והשקעות מבלי להגדיל באופן מתמיד את יחס החוב לתוצר שלה.

מדינה שצומחת ב-0.5 אחוזים חייבת לנהל משא ומתן על כל עדיפות חדשה תחת אילוצים מחמירים הרבה יותר.

פרודוקטיביות הופכת אז לסוג של מרחב פיסקלי.

כספי הציבור האיטלקיים נותרו נשלטים על ידי העבר

שנת 2025 מראה גם כיצד העבר ממשיך לעצב את ההווה. הוצאות ריבית נובעות מחוב שנצבר; התאמות נובע מהחלטות אירופאיות ולאומיות שהתקבלו NRRP-מלאי-זרימה נובעות בחלקן מטיובי מס בנייה; ה בין 2020 ל-2021; להשקעות ציבוריות שוטפות יהיו השפעות מעבר למושב החקיקה הנוכחי.

לכן, מימון ציבורי הוא המקום שבו ההמשכיות ההיסטורית הופכת לגלויה ביותר.

מכיוון שהבעיה של ממשלת מלוני אינה שונה באופן קיצוני מזו של קודמותיה

העמדה הפוליטית של הממשלה הנוכחית שונה מזו של ממשלות טכניות, מרכז-שמאל או קואליציה קודמות, אך האילוץ הבסיסי יציב באופן מפתיע: **כיצד לתמוך בצמיחה ובלכידות חברתית תוך שמירה על אמינות פיסקלית במדינה עם חוב גבוה מאוד ופוטנציאל צמיחה חלש** .

מונטי התעמת איתו במהלך משבר אמון פיננסי.

רנצי וג'נטילוני בתקופה של צמיחה נמוכה מאוד ומדיניות מוניטרית מרחיבה.

קונטה תחילה בתקופת האטה ואז במגפה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.PNRR-דראגי על ההתאוששות ובניית ה

החזרת המשמעת הפיסקלית האירופית, PNRR-מלוני מתייחסת לסוגיה זו במהלך סיום גיבוש תוכנית ה .והצורך המוגבר בהוצאות ביטחון

.הכלים משתנים

.הבעיה הבסיסית נותרה

מה שמשתנה הוא מרווח הזמן

ההבדל החשוב ביותר הוא שלאיטליה יש כעת פחות זמן לדחות סוגיות מבניות, משום שהדמוגרפיה .פג תוקף, והביטחון האירופי דורש משאבים חדשים NRRP-מחמירה, ה

.לכן, 2025 אינה רק שנה של תקציבים חיוביים או שליליים

.זוהי שנת מעבר

הנתונים החשובים ביותר עשויים לא להיות הגירעון

, מנקודת מבט זו, המספר המשמעותי ביותר יכול להיות **3.8 אחוזים מההשקעה הציבורית בתמ"ג** משום שהוא מראה שהמדינה משתמשת בחלון הזדמנויות יוצא דופן כדי להגדיל את מלאי ההון שלה תוך .איחוד מאזנה

.אם השקעות אלו ייצרו פרודוקטיביות, החוב יהפוך בר-קיימא יותר

אם הם לא יעשו זאת, שנת 2025 תיראה במבט לאחור כשלב שבו הרכב חיובי יחסית של החשבונות לא .הצליח לשנות את המגמה המבנית

לכן, התקציב מספר סיפור של מעבר, לא של פתרון

המסקנה הנכונה ביותר היא שהמצב הציבורי בשנת 2025 מציג גם סימנים חיוביים וגם שבריריות .מתמשכת

.הגירעון הולך ופוחת

.האיזון הראשוני משתפר

.ההשקעות נותרות גבוהות במיוחד

.אבל החוב הולך וגדל

.הריבית נותרה מכבידה

.הצמיחה חלשה

.אף אחת מההצהרות הללו אינה מבטלת את האחרות

.דווקא הדו-קיום שלהם הוא שמתאר את המצב האיטלקי

המבחן האמיתי יהיה היכולת להפוך את 2025 למסלול

.שנה אחת של השקעה גבוהה לא משנה את החוב

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.חוק תקציב יחיד עם עודף ראשוני אינו מייצב מלאי מעל 130 אחוז מהתמ"ג

.יש צורך בהמשכיות

.יותר פרודוקטיביות

.יותר צמיחה

.השקעות שנבחרו בצורה טובה יותר

.ותמהיל הוצאות שמונע מהצורך לאחד את התקציב להרוס את התנאים המאפשרים לכלכלה לצמוח

.זוהי המשמעות האמיתית של תקציב 2025

.לא פסק דין על הממשלה

. אבל תצלום מדויק מאוד של **האילוץ המבני האיטלקי**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

איטליה של 2026 אינה איטליה של 2011, אך בעיית החוב נותרה בעינה.

השוואה בין איטליה של 2026 לבין איטליה שנכנסה בסתיו 2011 לשלב החריף ביותר של משבר החוב הריבוני האירופי חיונית להבנה נכונה של מצבה הנוכחי של המדינה. רק ניתוח השוואתי מאפשר לנו להימנע משתי טעויות מנוגדות ומטעות באותה מידה: מצד אחד, הנטייה לפרש כל עלייה ביחס החוב לתוצר, כל האטה בצמיחה או כל עלייה בתשואות כאפשרות להקדים למשבר מרווח חדש בדומה לזה שפקד את ממשלת ברלוסקוני הרביעית; מצד שני, הרעיון שההתפתחות המוסדית של האיחוד המוניטרי, התחזקות הבנקים ויכולתו המוגברת של הבנק המרכזי האירופי להתערב הפכו כעת את החוב הציבורי האיטלקי לסוגיה משנית, כמעט ללא השפעה על חופש בחירת המדיניות הכלכלית הלאומית. המציאות מורכבת הרבה יותר, משום **שאיטליה בשנת 2026 מוגנת יותר מבחינה מבנית מאשר בשנת 2011, אך ממשיכה לחיות עם רמת חוב כה גבוהה וצמיחה פוטנציאלית כה חלשה, עד כי עלות המימון, אמינות המדיניות והקשר עם המוסדות האירופיים הופכים למשתנים קבועים של הריבונות הפיסקלית האיטלקית**.

בנובמבר 2011, המשבר האיטלקי לא נגרם רק מקיומו של חוב גבוה, מצב שחוותה המדינה במשך עשרות שנים, אלא מאינטראקציה של גורמים מרובים, המחזקים זה את זה. הצמיחה הייתה חלשה, השווקים הבינלאומיים העריכו מחדש במהירות את הסיכון של חוב ריבוני של גוש האירו, לאיחוד המוניטרי עדיין חסרו כלים אמינים להבחין בין משבר נזילות למשבר כושר פירעון, ועצם האפשרות שחברה בגוש האירו תאבד גישה לשווקים כבר לא נראתה תיאורטית בלבד. בנק איטליה, *בדוח היציבות הפיננסית שלו* שפורסם ב-2 בנובמבר 2011, תיאר מערכת פיננסית בינלאומית שחווה "מתחים עמוקים וציין כי איטליה נפגעה מעלייה חדה בפרמיות הסיכון דווקא משום שלדעת המשקיעים, היא שילבה **חוב ציבורי גבוה מאוד עם סיכויי צמיחה לא מספקים**, למרות שבמקביל היו לה כמה אלמנטים של חוזק כולל חוב פרטי נמוך יחסית, היעדר בועת נדל"ן גדולה ומערכת בנקאית שבאותה תקופה לא נחשבה למקור העיקרי לחוסר יציבות. [103]

תיאור זה חשוב משום שהוא מאפשר לנו לזכור שמשבר 2011 לא היה רק משבר של השווקים מול איטליה, אלא משבר שבו **חוב, צמיחה, אמינות פוליטית וחוסר השלמות המוסדית של האירו פעלו בו זמנית**. העלייה המהירה בתשואות האג"ח הממשלתיות החמירה את התחזית למצב הפיננסי הציבורי; ההידרדרות הצפויה במצב הפיננסי הציבורי הגדילה עוד יותר את הפרמיה שדרשו המשקיעים; בנקים איטלקיים, שהחזיקו כמויות גדולות של אג"ח ריבוניות לאומיות, סבלו מהשלכות הסיכון המוגבר של המדינה; הידוק התנאים הפיננסיים הועבר לעסקים ולמשקי בית; ההאטה הכלכלית בתורה הקשתה על ייצוב יחס החוב לתוצר. דווקא מחזור זה, שמנציח את עצמו, הרבה יותר מערכו המוחלט של אינדיקטור בודד, הפך את המצב למסוכן.

בשנת 2026, מעגל זה לא נעלם בתיאוריה, אך ההקשר שבו הוא עשוי להתבטא שונה בתכלית, משום שאיטליה פועלת כיום במסגרת **איחוד מוניטרי ממוסד ומשולב מבחינה פיננסית הרבה יותר, המצויד בכלים שנועדו במיוחד למנוע מתח לאומי להפוך אוטומטית למשבר מערכתי של האירו**.

ההבדל הגדול הראשון: מעמדה החיצוני של איטליה חזק בהרבה

אחד האלמנטים החשובים ביותר, ואולי הכי פחות נדונים, בדיון הציבורי נוגע לעמדתה של איטליה כלפי שאר העולם. בשנת 2011, למדינה היה גירעון בחשבון השוטף של כ **-3.3 אחוזים מהתמ"ג**, המקביל ליותר מחמישים מיליארד יורו, והמשבר הפיננסי יצר תנודות חזקות בהתחייבויות החו"ל של המגזר הציבורי והבנקאי. [104]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תצורה זו הפכה את איטליה לפגיעה יותר להידרדרות באמון הבינלאומי, משום שמדינה שחייבת במקביל לממן מחדש חוב ציבורי גדול ולממן גירעון חיצוני תלויה יותר בזמינות של הון זר. הבעיה לא הייתה דומה למשבר מטבע קלאסי, משום שאיטליה כבר הייתה חלק מהאירו, אך התלות במימון חיצוני בכל זאת הגבירה את הסיכון ששינוי פתאומי בהעדפות המשקיעים ייצור מתחים מערכתיים.

בשנת 2025, המצב נראה כמעט הפוך. בנק איטליה רושם **עודף בחשבון השוטף** ויתרה חיובית של השקעות בינלאומיות נטו של כ **-348 מיליארד יורו, השווה ל-15.4 אחוזים מהתמ"ג**; מאז סוף 2013, השיפור היה שווה ערך לכ-39 נקודות אחוז מהתמ"ג ונקבע במידה רבה על ידי התמדה של עודפי חשבון השוטף וחשבון ההון. [105]

שינוי זה אינו מבטל את הפגיעות של החוב הציבורי, אך הוא משנה באופן עמוק את פרופיל הסיכון של המדינה, משום שאיטליה אינה מציגה את עצמה עוד ככלכלה שחייבת לממן בו זמנית חוב ריבוני גדול וגירעון חיצוני מתמשך. במילים אחרות, **השברירות הפיסקלית נותרה גבוהה מאוד, אך היא אינה מלווה עוד באותה שברירות של המאזן הבינלאומי נטו**.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

איטליה 2011 ואיטליה 2025-2026: שתי תצורות מבניות שונות

מַשְׁמָעוּת	2025-2026	2011	מַד
מצרכים חיצוניים ועד ליכולת מימון	**חיובי בשנת 2025**	**-3.3%**	**חשבון שוטף / תמ"ג**
שיפור מבני של המצב הפיננסי	**מהתמ"ג 15.4%**	שְׁלִילִי	**יתרת השקעות בינלאומית נטו**
סיכון נמוך יותר לספירלה בין בנק למדינה	חזק יותר מבחינה כלכלית	חשוף מאוד למשבר הריבוני	**מערכת הבנקאות**
פיקוח משולב ופתרון	איחוד הבנקאות פעיל	לאומי ומקוטע	**ארכיטקטורת הבנקאות האירופית**
הגנה רבה יותר על העברת כספים	**זמין TPI**	לא קיים	**כלי נגד פיצול של ECB**
יכולת פיננסית על-לאומית חדשה	הדור הבא של האיחוד האירופי וחוב משותף של האיחוד האירופי	מוגבל מאוד	**יכולת פיסקלית אירופאית משותפת**
סיכון גיאופוליטי מרוכז נמוך יותר	תיק עבודות מגוון הרבה יותר	חשיפה חזקה למספר קטן של ספקים	**ביטחון אנרגטי**
פגיעות עדיין מרכזית	**137.1% 2025, בשנת צפויים בשנת 2026 138.5%**	גבוה מאוד	**חוב ציבורי**
בעיה מבנית לא פתורה	עדיין חלש	חַלָשׁ	**צמיחה פוטנציאלית**

מקורות: בנק איטליה, הבנק המרכזי האירופי, הנציבות האירופית [103][104][105][106][107][108].

הטבלה מבהירה את הנקודה המרכזית: **איטליה תיקנה מספר נקודות תורפה שהגבירו את הסיכון למשבר בשנת 2011, אך היא לא ביטלה את הבעיה העיקרית שהפכה את מעמדה לשברירי באותה תקופה, דהיינו האינטראקציה בין חוב גבוה לצמיחה לא מספקת** .

השינוי השני: מערכת הבנקאות הרבה יותר איתנה ומשבר הריבון אינו מועבר באותו אופן.

ההבדל העיקרי השני נוגע למערכת הבנקאות. חשוב, שוב, להימנע משחזור רטרוספקטיבי פשטני מדי. בנובמבר 2011, בנק איטליה עצמו הצהיר כי מערכת הבנקאות הלאומית **אינה מייצגת את המקור העיקרי לחוסר יציבות** והדגיש כי מצב ההון איתן באופן כללי; יחד עם זאת, הוא הכיר בבירור בכך שהבנקים סובלים מהשלכות משבר החוב הריבוני ומההאטה בכלכלה הריאלית [103].

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פגיעות זו נבעה מעצם מבנה האיחוד המוניטרי באותה תקופה. הבנקים היו תחת פיקוח בעיקר ברמה הלאומית, מאזניהם הכילו כמויות משמעותיות של אג"ח ממשלתיות ממדינותיהם, ועדיין לא היה מוסד אירופי שאחראי באופן מלא על הפיקוח הישיר על הבנקים הגדולים בגוש האירו. כאשר ערך האג"ח הריבוניות ירד, הסיכון הנתפס של מתווכים גדל; כאשר בנקים נתפסו כשבריריים יותר, הסבירות שהמדינה תצטרך להתערב כדי לתמוך בהם גדלה, מה שהחמיר עוד יותר את תפיסת הקיימות הפיסקלית שלהם. מנגנון זה, המכונה בספרות כלולאת **האבדון בין בנקים לריבונים** , היה אחד הערוצים המסוכנים ביותר של משבר האירו.

במהלך העשור הבא, המצב השתנה באופן מהותי. הבנקים הגדילו את ההון שלהם, צמצמו באופן דרסטי את ההלוואות הלא-מבצעות שנצברו במהלך המיתון הכפול של 2008-2013, שיפרו את הכיסוי, וכעת הם פועלים תחת פיקוח אירופי אינטנסיבי הרבה יותר. **איחוד הבנקאות** , עם מנגנון הפיקוח היחיד ומנגנון הפתרון היחיד, העביר חלק משמעותי מהפיקוח וניהול המשברים לרמה האירופית, וטשטשו את הקשר הברור בין שבריריות הבנקאות הלאומית להתערבות פיסקלית של המדינה.

בשנת 2026, בנק איטליה מתאר את מערכת הבנקאות האיטלקית כמאופיינת **ברמות גבוהות של הון ורווחיות** , תוך שמירה על תשומת לב, באופן טבעי, לסיכונים גיאופוליטיים, למגמות אשראי ומקרו-כלכליות. [107] ההשוואה לשנת 2011 ברורה אפוא: כיום כל מתח על חוב ריבוני ימשיך להיות בעל השלכות על מערכת הבנקאות, אך יתחיל ממגזר שהוא איתן יותר מבחינת הון, פחות נטל על ידי הלוואות רעות ונכלל במסגרת פיקוח משותפת.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

איחוד הבנקאות משנה את משמעות הריבונות הפיננסית

התפתחות מוסדית זו ראויה לפרש אותה פוליטית, שכן היא לוכדת בצורה מושלמת את השינוי של האירו המנותח לאורך הספר. בשנת 2011, הפיקוח הבנקאי היה לאומי יותר, אך יכולתן של מדינות בודדות להתמודד עם משבר מערכתי הייתה מוגבלת הרבה יותר; בשנת 2026, חלק מתפקיד הפיקוח הועבר לבנק המרכזי האירופי, וחלק מניהול המשברים פועל באמצעות מנגנונים משותפים, מה שמפחית את האוטונומיה הלאומית הפורמלית ובמקביל מגדיל את היכולת הכוללת של המערכת לספוג זעזועים.

זהו אחד המקרים הברורים ביותר שבהם **שיתוף הריבונות מצמצם את מרחב קבלת ההחלטות הלאומית באופן בלעדי, אך יכול להגדיל את היכולת האפקטיבית של המדינה להגן על המערכת הכלכלית שלה** .

קשר זה בין קיבולת לאילוץ יופיע שוב ושוב בהשוואה בין 2011 ל-2026.

ההבדל השלישי: לבנק המרכזי האירופי יש כעת כלים למניעת פרגמנטציה שלא היו קיימים בשנת 2011.

השינוי המשמעותי ביותר נוגע כנראה לבנק המרכזי האירופי. בשנת 2011, הבנק המרכזי האירופי כבר נקט צעדים יוצאי דופן וכמובן הייתה לו היכולת המלאה לספק נזילות למערכת הבנקאית, אך עדיין חסרה לו דוקטרינה תפעולית ברורה מספיק כדי למנוע ממשבר אמון במדינה בודדת להפוך לפיצול של המדיניות המוניטרית כולה.

היו אמורים להיות מוכרזים רק ב-2012, לאחר הפסוק המפורסם "מה שיידרש" שנאמר על ידי OMTs-ה **מריו דראגי** בלונדון; הרחבה כמותית הייתה אמורה להגיע ב-2015; תוכנית רכישות החירום למגיפה הייתה אמורה להיות נוצרת ב-2020; לבסוף, **מכשיר ההגנה על התמסורת** היה אמור להיות מאושר על "ידי מועצת המנהלים ב-21 ביולי 2022 בדיוק כדי לנטרל תנועות שוק "לא מוצדקות ולא מסודרות [109] .שעלולות לפגוע בתמסורת האחידה של המדיניות המוניטרית בגוש האירו

מייצג הבדל עצום בהשוואה לשנת 2011, אך יש לתאר במדויק את משמעותו. הבנק המרכזי ICC-ה האירופי יכול לרכוש אג"ח ממשלתיות בשוק המשני של מדינות בהן תנאי המימון מידרדרים במידה המאיימת על תמסורת המדיניות המוניטרית, והיקף הרכישות אינו נקבע מראש; עם זאת, המנגנון אינו מהווה ערובה בלתי מותנית לחוב של כל מדינה חברה, מכיוון שהזכאות מתחשבת בעמידה במסגרת הפיסקלית האירופית, בהיעדר חוסר איזון מקרו-כלכלי מוגזם, בקיימות החוב ובקוהרנטיות של המדיניות [109] .המקרו-כלכלית הלאומית

התוצאה היא ארכיטקטורה שונה בתכלית מזו של 2011: **לבנק המרכזי האירופי יש כעת את הכלים להבחין בין פיצול לא מוצדק לבין הידרדרות המוצדקת על ידי יסודות** , והוא יכול להתמודד עם הראשונים מבלי להתחייב לנטרל את האחרונים.

הבחנה זו משנה באופן קיצוני את הסיכון למשבר מתמשך מעצמו.

מפחית את הסיכון לפאניקה, אינו מוחק את השיפוט על יסודות TPI-מדד ה

בשנת 2011, אחת הבעיות העיקריות הייתה האופי הרפלקסיבי של המשבר: אם משקיעים האמינו שאיטליה עלולה להיתקל בקשיי מימון מחדש, הם דרשו תשואות גבוהות יותר; תשואות גבוהות יותר הגדילו את עלות החוב; העלות הגבוהה יותר החמירה את התחזית הפיסקלית ואישרה לכאורה את

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

החששות הראשוניים. בהיעדר בנק מרכזי הנתפס כמוכן למנוע פיצול עצמי, מנגנון זה עלול להאיץ במהירות רבה.

והניסיון המלא שצבר (ICTY) בשנת 2026, נוכחותו של בית הדין הבינלאומי של הטירוף נגד הצדדים יהפכו את המחזור הזה להרבה פחות PEPP-וה APP-ה, OMT-הבנק המרכזי האירופי במהלך שנות ה בלתי נשלט, משום שהשווקים יודעים שלמערכת היורו יש את הכלים להתמודד עם תנועות המאיימות על תפקוד האיחוד המוניטרי.

אבל דווקא משום שבית הדין של העולם השלישי משלב תנאים, המסר למדינות החברות הוא כפול: **האירו מגן יותר, אך דורש מדיניות אמינה ומשולבת יותר**.

ההבדל הרביעי: האיחוד האירופי הוכיח שהוא יכול להנפיק חוב משותף בקנה מידה גדול.

בשנת 2011, הרעיון שהנציבות האירופית תוכל לגייס מאות מיליארדי דולרים בשווקים ולהעבירם למדינות החברות בצורת מענקים והלוואות לתמיכה ברפורמות והשקעות היה נראה רחוק מבחינה פוליטית. במקום זאת, המגפה הביאה לשינוי חסר תקדים, עם הקמת **NextGenerationEU** ומתקן ההתאוששות והחוסן, הממומן באמצעות הנפקות משותפות של האיחוד האירופי.

היו מעטפות של עד **360 מיליארד אירו במענקים ו-213 מיליארד אירו** RRF בסוף אוגוסט 2026, לקרן הוקצו לתוכניות אירופיות אחרות. פירעון NextGenerationEU **בהלוואות**, בעוד שמשאבים נוספים של החוב המשותף המיועד למענקים יתחיל משנת 2028 ויימשך עד 2058, בעוד שההלוואות יוחזרו על ידי המדינות המוטבות.[110]

קשה להפריז בחשיבות המוסדית של שינוי זה. איטליה, כמובן, ממשיכה לממן את עיקר צרכיה באמצעות הנפקות לאומיות, אך כעת היא פועלת במסגרת איחוד שהוכיח את היכולת ליצור **יכולת פיסקלית משותפת גדולה מספיק כדי לתמוך בהשקעות לאומיות מבלי להותיר את כל נטל המימון לאוצר לאומי יחיד**.

זה עדיין לא איחוד פיסקלי פדרלי מלא.

עם זאת, מדובר בקפיצה משמעותית לעומת 2011.

איטליה בשנת 2026 מוגנת הרבה יותר, אך היא אינה חפה מאריתמטיקה של חוב.

כאן בדיוק יש להימנע מהטעות ההפוכה. עמדת חוץ חזקה יותר, איחוד הבנקאות, בית הדין הבינלאומי מפחיתים את הסיכון למשבר דומה לזה של NextGenerationEU-ו (ICTY) של המלחמה נגד הצדדים. אך **הם אינם משנים את הקשר הבסיסי בין חוב, ריביות, צמיחה ומאזן ראשוני**, 2011.

בשנת 2025, יחס החוב-תוצר של איטליה הגיע **ל-137.1 אחוזים**, והנציבות האירופית צופה עלייה נוספת ל **-138.5 אחוזים בשנת 2026** ו **-139.2 אחוזים בשנת 2027**, למרות גירעון צפוי של 2.9 אחוזים בשתי השנים.[111]

ההסבר זהה לזה שכבר נצפה בתקציב 2025: הפער בין עלות החוב לצמיחה הנומינלית נותר שלילי והתאמות מלאי-זרימה הקשורות, במיוחד לאשראי בנייה, ממשיכות להעלות את המלאי הכולל, בעוד שעודפי התפוקה הראשוניים עדיין אינם גדולים מספיק כדי לקזז במלואם את ההשפעות הללו.[111]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

במונחים פוליטיים, משמעות הדבר היא שהמשבר לא בהכרח לובש צורה דרמטית של אובדן פתאומי של גישה לשווקים, אך חוב ממשיך לייצר **דחיסה מבנית של המרחב הפיסקלי** , משום שכל עלייה קבועה בהוצאות וכל קיצוץ קבוע בהכנסות חייב להישקל מול היקף התחייבויות כה גדול שאפילו שינוי קטן יחסית בעלות המימון הממוצעת הופך לרלוונטי.

ריבונות פיסקלית קיימת, אך חוב משנה את מחירו

זוהי אחת הנקודות החשובות ביותר מבחינה רעיונית בכל הספר. לטעון שחוב מגביל את הריבונות אין פירושו ששווקים "שולטים" ישירות במדינה או שהפרלמנט מאבד רשמית את הסמכות לאשר את התקציב. המשמעות היא משהו מדויק יותר: **מלאי חוב גבוה מגדיל את העלות של אפשרויות מדיניות מסוימות והופך אחרות לפחות בנות קיימא לאורך זמן** , ובכך מפחית את מספר החלופות הריאליות שיש להן קיימא.

ממשלה עם חוב השווה ל-50 אחוז מהתמ"ג יכולה לממן תוכנית קבועה חדשה על ידי הלוואות זמניות גדולות יותר עם מרווח גדול בהרבה. ממשלה שמתחילה עם כמעט 140 אחוז חייבת לשקול את ההשפעה שתהיה לאותה החלטה על מסלול החוב, פרמיית הסיכון הנדרשת על ידי המשקיעים, עלות הריבית העתידית והתאמתה לכללים האירופיים.

ריבונות פיסקלית לא נעלמת.

אבל זה נהיה יותר יקר.

לכן, עלות המימון נותרת משתנה פוליטי

אפילו כאשר המרווח לא עולה לכותרות היומיות, עלות המימון ממשיכה להשפיע על המדיניות הכלכלית. ההשפעה אינה מיידית על פני כל המניה, מכיוון שאג"ח קיימות נשארות במצבן המקורי ומוחלפות בהדרגה. עם זאת, תשואות גבוהות באופן עקבי מגדילות את העלות הממוצעת של החוב לאורך זמן, ולכן את חלק התקציב המוקצה לתשלומי ריבית.

משמעות הדבר היא שעלייה מתמשכת בתשואות גוזלת בהדרגה משאבים מהשקעות, שירותי בריאות, פנסיות, ביטחון וקיצוצי מס.

זה בדיוק המקום שבו השווקים משפיעים על השוליים הפוליטיים.

לא מחליטים על חוק התקציב.

אבל באופן חלקי קביעת העלות הכספית של החלופות הזמינות.

הממשל הפיסקלי האירופי החדש משנה את צורת האילוץ

ההבדל בהשוואה לשנת 2011 נוגע לא רק ליכולתו של הבנק המרכזי האירופי להגן על תמסורת המדיניות המוניטרית, אלא גם לאופן שבו האיחוד האירופי מבצע פיקוח פיסקלי. רפורמת הממשל שנכנסה לתוקף בשנת 2024 העבירה את המיקוד **לתוכניות פיסקליות-מבניות לטווח בינוני ולתוואי הוצאות נטו רב שנתיים** , במטרה להחליף חלק מהגישה השנתית הקודמת במסלולים עקביים יותר לאורך זמן.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

עבור איטליה, התוכנית שאושרה על ידי המועצה בינואר 2025 כוללת תקופת הסתגלות מורחבת ותוואי הוצאות נטו המגביל את הצמיחה השנתית ל **-1.3 אחוזים בשנת 2025, 1.6 אחוזים בשנת 2026, 1.9 אחוזים בשנת 2027, 1.7 אחוזים בשנת 2028 ו-1.5 אחוזים בשנת 2029.** [112]

המבנה משמעותי משום שהאילוץ הופך פחות אפיזודי ויותר בין-זמני. הממשלה שומרת על מרווחים משמעותיים בהרכב התקציב, אך חייבת לשמור על סך ההוצאה נטו במסלול התואם את ההפחתה ההדרגתית של החוב והגירעון.

במילים אחרות, **החקיקה האירופית אינה משמשת עוד רק כמגבלה מספרית שנתית, אלא כמסלול רב שנתי שבתוכו הפוליטיקה הלאומית חייבת לארגן את סדרי העדיפויות שלה** .

נוהל הגירעון המוגזם: 2026 הוא שלב סקירה, לא תוצאה נתונה

גם מצב הליך הגירעון המוגזם דורש הבהרה. מועצת האיחוד האירופי פתחה רשמית בהליך נגד איטליה ב **-26 ביולי 2024** , בעקבות הגירעון הגבוה מאוד שנרשם בשנת 2023, ובינואר 2025 המליצה למדינה לשים קץ למצב הגירעון המוגזם עד **2026** , תוך הטלת מגבלה על הצמיחה הנומינלית של ההוצאות נטו של 1.3 אחוזים בשנת 2025 ו-1.6 אחוזים בשנת 2026.[113]

ביוני 2026, קבעה הנציבות כי איטליה נקטה בפעולה יעילה בהתאם להמלצות, ומסיבה זו, ההליך נשמר **"בהקפאה"** , כלומר, מושעה בשלב התיקון עד להמתנה לאימות הסופי של התוצאה". [114]

שלב זה חשוב משום שהוא מונע הפיכת תחזית לתוצאה שנקבעה רשמית. הוועדה צופה גירעון של 2.9 אחוזים לשנת 2026, כלומר מתחת לערך הייחוס של 3 אחוזים, אך הסגירה הסופית של ההליך דורשת אימות שהתיקון יעיל וארוך טווח מספיק. [111][114]

חקיקת המס האיטלקית החדשה במסגרת האירופית

מְדִינָה	לְרַכּוֹב
ביולי, 2024 26	**PDE פתיחת**
בינואר, 2025 21	**המלצת המועצה**
2026	**מועד אחרון לתיקון**
1.3%	**צמיחה מקסימלית של ההוצאות נטו 2025**
1.6%	**צמיחה מקסימלית של ההוצאות נטו 2026**
פעולה יעילה	**הערכת הוועדה יוני 2026**
מוחזק בהקפאה	**סטטוס ההליך**
מהתמ"ג 2.9%	**גירעון צפוי לשנת 2026**
בכפוף לאימות סופי של התיקון	**סגירה רשמית**

מקורות: מועצת האיחוד האירופי, הנציבות האירופית. [113][114]

הנקודה הפוליטית ברורה מאוד: בהשוואה לשנת 2011, **לאיטליה יש רשת ביטחון אירופאית רחבה יותר, אך יחד עם זאת היא פועלת במסגרת מערכת פיקוח פיסקאלית מובנית ועמוקה יותר** .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הגנה ואילוץ גברו יחד

זהו כנראה השינוי המשמעותי ביותר של האירו בין 2011 ל-2026, וראוי לבטא אותו ללא פישוט, משום שלא ניתן לתאר במדויק את האינטגרציה האירופית כאובדן חד-צדדי הדרגתי של ריבונות לאומית או כהדדיות גוברת ובלתי מותנית של סיכונים. התהליך ההיסטורי היה מורכב הרבה יותר: **כל משבר גדול יצר בו זמנית כלי הגנה משותפים חדשים ומנגנונים חדשים של משמעת, מעקב ותיאום** .

מתקדמים ECB-ובהמשך כלי ה OMT-איחוד הבנקאות, ה ESM-לאחר משבר החוב הריבוני הגיעו ה יותר.

NextGenerationEU אחרי המגפה, הגיע.

(TPI) לאחר חזרת האינפלציה והפיצול הפוטנציאלי, הגיע מדד המחירים לצרכן.

הציג אבני דרך ויעדים כתנאי תשלום, והממשל PNRR-במקביל, הסמסטר האירופי הפך מורכב יותר, ה הפיסקלי החדש מקשר את המסלול הלאומי לתוכנית הוצאות נטו רב שנתית.

ניתן לסכם את הקשר בין הגנה למשמעת באופן הבא:

האבולוציה של האירו: ממשבר 2011 ועד למערכת 2026

אינטגרציה ומשמעת גדולים יותר	הגנה רבה יותר
TPI-קריטריונים פיסקאליים ומקרו-כלכליים עבור ה	**עם כלים למניעת פרגמנטציה ECB**
התניה ומעקב	**MES**
פיקוח על-לאומי	**איחוד הבנקאות**
אבני דרך, יעדים ושליטה אירופאית	**הדור הבא של האיחוד האירופי**
התחייבויות החזר ומשאבים משותפים	**חוב משותף של האיחוד האירופי**
מגבלות על צמיחת ההוצאות נטו	**תוכניות מס רב שנתיות**
פחות שיקול דעת לאומי לחלוטין	**יכולת ניהול משברים מוגברת**

טבלה זו מבטאת את השינוי המוסדי האמיתי של האיחוד המוניטרי: **ההגנה מפני קריסה מערכתית גדולה יותר דווקא משום שהשילוב בין המדיניות הפך עמוק יותר** .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

באיטליה יש כיום מספר פוליסות ביטוח, אך לא אחריות בלתי מוגבלת

,חברות בגוש אירו חזק יותר מציעה לאיטליה אפוא הגנה שלא הייתה קיימת באותה צורה בשנת 2011 אך יש לפרש הגנה זו כביטוח מותנה ולא כזכות אוטומטית לממן כל מסלול פיסקאלי. הבנק המרכזי האירופי יכול להתערב כנגד פיצול לא מוצדק, אך קיימות החוב נותרה אחד הקריטריונים המפורשים של [109] .בית הדין הבינלאומי של עולם הצעדים נגד הטירוף

.מציעה משאבים משותפים, אך התשלומים קשורים ליישום רפורמות והשקעות NextGenerationEU

.הממשל החדש מאפשר תקופת הסתגלות ארוכה יותר, אך דורש הקפדה על תוואי הוצאות רב שנתי

לכן, המנגנון הכללי הוא קוהרנטי: **יכולת משותפת רבה יותר בתמורה לתיאום רב יותר של מדיניות** . **לאומית**

לכן, איטליה בשנת 2026 אינה צריכה לחשוש מחזרה מכנית של 2011, אך היא אינה .יכולה להרשות לעצמה להתעלם מהחוב

,ההשוואה ההיסטורית חייבת להוביל למסקנה מאוזנת. כיום, איטליה מתגאה במצב חיצוני טוב יותר בנקים חזקים יותר, מוסדות אירופיים בעלי יכולת התערבות טובה יותר, גיוון אנרגטי גדול יותר ומערכת .של מכשירים משותפים שהופכת חזרה מכנית של משבר נובמבר 2011 לפחות סבירה בהרבה

אבל אף אחד מהאלמנטים הללו לא מאפשר לנו להתייחס לחוב שקרוב ל-140 אחוז מהתמ"ג כלא .רלוונטי

. הגנה מוסדית גדולה יותר מפחיתה את הסיכון למשבר **מתפרץ**

. זה לא מבטל את הסיכון של **שחיקה הדרגתית של המרחב הפיסקלי**

.זה אולי ההבדל המהותי בין הבעיה של 2011 לזו של 2026

.בשנת 2011, היה סיכון שהזמן להחליט ייגמר לפתע

.בשנת 2026, הסיכון הוא שמרווח קבלת ההחלטות יצטמצם באיטיות אם הצמיחה והפריון לא ישתפרו

.החוב ממשיך אפוא להגדיר את סכום הפוליסה האפשרי

צעד זה חיוני לכל נושא *איטליה, אירופה והכוח* . ממשלה ריבונית רשמית יכולה לבחור להגדיל את הפנסיה, לממן הגנה, להפחית מס, לבנות תשתיות או להכניס העברה חדשה. החוקה והפרלמנט .שומרים באופן טבעי את הסמכות לקבל החלטות אלה

.אבל **מספר ההחלטות הללו שניתן לקיים בו זמנית** תלוי במבנה הכלכלי של המדינה

ככל שהחוב גבוה יותר, כך גדל חלק התקציב הנספג בריבית, וכך יש להקדיש תשומת לב רבה יותר .לאמינות המסלול הפיסקלי

.ככל שהצמיחה חלשה יותר, כך קשה יותר להפחית את יחס החוב-תוצר באמצעות המכנה

.ככל שהאוכלוסייה מבוגרת יותר, כך גובר הלחץ על הפנסיות ושירותי הבריאות

.ככל שהסביבה הבינלאומית יציבה יותר, כך גובר הצורך בביטחון

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ריבונות פיסקלית היא אפוא, באופן קונקרטי, תוצאה של היכולת לממן **בחירות מבלי לאבד את הביטחון הדרוש להמשך מימונן בעתיד** .

האיזון הפוליטי של הטרנספורמציה נותר פתוח

נכון למועד סגירת הפרק הזה, הנוף הפוליטי והכלכלי עדיין מתפתח, ומסיבה זו בדיוק, מבחינה מתודולוגית לא יהיה זה ראוי להפוך פרק זה לפסק דין סופי על המחוקק. רבות ממדיניותה העיקריות של ממשלת מלוני כבר הניבו השפעות מדידות, אך אחרות עדיין נמצאות בשלב ביניים שבו הארכיטקטורה הרגולטורית נמצאת בגיבוש סופית בעוד שהתוצאה הכלכלית ארוכת הטווח נותרה לא ברורה.

הגיע לשלב הסופי של המחזור האירופי שלו, אך ניתן להעריך את השפעתו המשמעותית **NRRP** -ה ביותר, דהיינו על הפריון הפוטנציאלי של איטליה, רק בשנים שלאחר סיום התוכנית, כאשר הצמיחה לא תתמוך עוד באותה כמות של השקעות יוצאות דופן.

הליך **הגירעון המוגזם** נחשב כתואם את נתיב התיקון הנדרש, אך בשלב זה לא ניתן להתייחס אליו כאילו בוטל סופית, משום שהאימות הסופי תלוי ביציבות הגירעון שתחזור מתחת לערך הייחוס האירופי [114].

המסלול החדש של **הוצאות הביטחון** עדיין צריך להיות מתורגם לתקציבים עתידיים, ויהיה עליו להתמודד עם חובות, פנסיות, שירותי בריאות והשקעות.

לתוכנית **מטיי**, יש כעת מסגרת פוליטית, משאבים ופרויקטים, אך היא עדיין צריכה להדגים כמה הון יצרני, תשתיות ופיתוח מקומי היא בפועל תייצר.

איטליה **-אלבניה** ממשיך להיות מוגדר מחדש על ידי הקשר בין חקיקה לאומית, פיקוח שיפוטי והחוק האירופי החדש בנושא מקלט והחזרה לארצם.

אסטרטגיית **האנרגיה** צמצמה באופן דרמטי את התלות ברוסיה, אך היא עדיין צריכה להוכיח קיימות מבחינת מחירי התעשייה, הפחתת פחמן, רשתות, אחסון ואבטחת שרשראות אספקה חדשות.

לכן, לא ניתן לסגור את התקציב הכולל בשנת 2026 כאילו כל התהליכים הללו כבר הגיעו לצורה סופית.

עם זאת, ניתן לתעד טרנספורמציה בבהירות מספקת.

הכוח הפוליטי שעלה לשלטון באוקטובר 2022 בטענה למרכזיות רבה יותר של האומה וריבונות, **לא בנה את מדיניותו על ידי פרידה מהמוסדות העל-לאומיים העיקריים שבהם איטליה כבר נכללה** , וזו מייצגת עובדה היסטורית משמעותית ללא קשר לשיפוט שרוצים לתת לה.

אך המשיכה ביישומו במסגרת מתקן PNRR-, הממשלה דנה מחדש על כמה היבטים של הסכם ה ההתאוששות והחוסן.

הוא אישר את חברותה המלאה של איטליה **בנאט"ו** ואת תמיכתה באוקראינה.

היא קיבלה ויישמה את המסגרת החדשה לממשל פיסקלי אירופי, הציגה תוכנית מבנית רב שנתית ופועלת במסגרת נוהל הגירעון המוגזם.

היא המשיכה את אסטרטגיית גיוון האנרגיה שהושקה תחת דראגי, וקישרה אותה ל REPowerEU-.

הוא פיתח את תוכנית מטיי תוך חיפוש הדרגתי אחר סינרגיות עם השער הגלובלי האירופי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הוא בנה את המודל האלבני באמצעות הסכם בינלאומי הפועל במסגרת מערכת משפט אירופאית ותחת פיקוח שיפוטי.

אלמנט של אי-רציפות פוליטית קיים.

אבל זה לא לובש צורה של היפרדות מאירופה או מהמערב.

ריבונות נטענת הופכת לריבונות המופעלת בתוך מוסדות

כאן מתגלה אחת התמורות המעניינות ביותר של תקופת ארבע השנים. הריבונות המשמשת בשפת האופוזיציה נוטה בהכרח להיות מוצגת כהשבת חופש מאילוצים חיצוניים; הריבונות המופעלת על ידי הממשלה לובשת צורה קונקרטית וקשה הרבה יותר, משום שעליה לעבור דרך **משא ומתן, בריתות, כללים משותפים, משאבים כספיים, חוק אירופי, תשתיות ויחסי כוחות כלכליים**.

ממשלה אולי תרצה גמישות פיסקלית רבה יותר, אך עליה לממן מחדש שלושה טריליון חובות.

היא אולי רוצה אוטונומיה אנרגטית גדולה יותר, אך עליה לייבא חלק משמעותי מהדלקים והטכנולוגיות.

היא אולי רוצה לשלוט יותר בהגירה, אבל עליה להגיע להסכמים עם אלבניה, לוב, תוניסיה ומדינות המוצא.

היא אולי רוצה להפחית מיסים, אך עליה לדבוק במסלול הוצאות רב שנתי ולממן רווחה, השקעות וביטחון.

היא אולי תרצה לחזק את המדיניות התעשייתית, אך עליה לפעול במסגרת השוק היחיד ובמסגרת שרשראות אספקה חוצות-לאומיות.

ריבונות לא נעלמת.

לשנות את הטבע.

איטליה בוחרת, אבל היא בוחרת בתוך מבנה קיים

זוהי בדיוק הנקודה שבה כוח שלטוני משנה את משמעותן של הבטחות פוליטיות. כוח אופוזיציה עשוי לדמיין תיקון של חוק בודד או ביטול רפורמה אחת; ברגע שהוא נכנס לממשלה, הוא מגלה שכל החלטה משובצת במערכת של השלכות המשתרעת על פני שנים ורמות מוסדיות.

הורדת גיל הפרישה פירושה שינוי בהוצאות במשך עשרות שנים.

הפחתה קבועה של מס פירושה מציאת כיסוי קבוע.

הגברת ההגנה פירושה יצירת התחייבויות תמיכה רב שנתיות.

פירושו המשך כיבוד אבני דרך, מועדים ויעדים אירופיים PNRR-משא ומתן מחודש על ה.

שינוי מדיניות ההגירה פירושו להכפיף את המודל החדש לבדיקה שיפוטית.

כאן **פוגשת ריבונות מוצהרת ריבונות מופעלת**.

הפער בין התוכנית לממשלה אינו מעיד באופן אוטומטי על חוסר עקביות

יש לשמור על הבחנה זו גם כאשר בוחנים את ההבדלים בין חלק מהבטחות הקואליציה של המרכז-ימין לבין המדיניות המיושמת בפועל. מתועד כי המס השטוח לא הוחלף, כי המבנה הבסיסי של הביטוח

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הלאומי לא בוטל, כי מכסה 103 ואופציונה דונה צומצמו בהדרגה, שאיטליה קיבלה מסלול פיסקאלי אירופי רב-שנתי, ושההמשכיות האטלנטית הייתה חזקה מאוד.

אך נתונים אלה לבדם אינם מאפשרים מסקנה לגבי המשמעות הפוליטית של המרחק.

ניתן לפרש אותם כפרגמטיזם.

כעיבוד.

כמגבלה של התוכנית.

כתוצאה מהאילוצים.

משימת הספר אינה לבחור אחת מהקריאות הפוליטיות הללו.

זה כדי להסביר **מדוע הממשלה מייצרת החלטות שונות מהאופוזיציה גם כאשר הגורמים הפוליטיים זהים** .

חוב הוא אולי ההדגמה הטהורה ביותר של מנגנון זה

אף ממשלה איטלקית בת זמננו לא יצרה את מלוא החוב שהיא יורשת. כל מנהל מקבל מלאי חוב שנבנה על עשרות שנים של החלטות קודמות ויכול להשפיע בעיקר על זרימת החוב העתידית, כלומר הגירעון הצמיחה, הרכב ההוצאות ומבנה ההכנסות.

לכן, חוב הוא סוג של **כוח של העבר על ההווה** .

ממשלה יכולה להחליט היום.

אבל זה חייב לממן את אתמול.

זוהי אחת הדרכים הקונקרטיות ביותר שבהן ההיסטוריה מגבילה את הפוליטיקה.

דמוגרפיה מייצרת אילוץ איטי עוד יותר וקשה יותר לשינוי

אותו הדבר נכון גם לגבי האוכלוסייה. הגיל הממוצע של שנת 2040 נקבע במידה רבה על ידי לידות שהתרחשו עשרות שנים קודם לכן, ושום חוק תקציב לא יכול לשנות מבנה זה תוך מספר שנים. מדיניות יכולה להשפיע על שיעורי הילודה, השתתפות נשים, הגירה חוקית ופריון, אך הזמן הביולוגי פועל לאט יותר מזמן בחירות.

דמוגרפיה מהווה אפוא צורה נוספת של ריבונות מותנית.

תשתית מייצגת את העבר של הבחירות האסטרטגיות

שנבנה לפני המלחמה נתן לאיטליה הזדמנות בשנת 2022 ה-TAP.

מפעלי גיזוז מחדש שנבנו או נרכשו במהלך המשבר מרחיבים כעת את האפשרויות.

מצד שני, רשתות לא מספקות מפחיתות את המהירות שבה אנרגיה מתחדשת יכולה לצמוח.

לכן, תשתית שנבנתה בעבר קובעת את כמות האפשרויות הזמינות בהווה.

במובן זה, **ריבונות היא גם הון צבור** .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בריתות משנות יכולת לאומית ואוטונומיה פורמלית

חברות בנאט"ו מציעה גרסה נוספת של אותו עיקרון. היא כרוכה בהתחייבויות, יכולת פעולה הדדית, יעדי יכולת וחלוקת נטל, אך היא גם מאפשרת לאיטליה לפרוס מבנה הרתעה והגנה קולקטיבית שלא יכלה לבנות מחדש באופן עצמאי באותה יעילות.

שיתוף מפחית חלק מהאוטונומיה הפורמלית.

מגדיל חלק מהקיבולת בפועל.

זהו בדיוק הקשר שכבר נצפה באירו.

"השאלה האמיתית היא אפוא לא "כמה ריבונות יש לאיטליה?"

השאלה השימושית היא הרבה יותר קונקרטית: **כמה חלופות ריאליות יכולה איטליה לממש כשהיא צריכה לבחור?**

למדינה עם חוב נמוך יש יותר אפשרויות פיסקליות.

מדינה עם יותר צינורות גז וטרמינלים מציעה יותר אפשרויות אנרגיה.

למדינה עם תעשיית ביטחון חזקה יותר יש יותר אפשרויות אסטרטגיות.

מדינה עם מצב פיננסי חיצוני חיובי מסוגלת טוב יותר להתנגד לבריחת הון.

למדינה הכלולה בברית יש יכולות צבאיות שהיא לא תוכל לייצר לבדה.

לכן, ריבונות אמיתית אינה היעדר תלויות.

. זוהי **היכולת למנוע מתלות בודדת מלהפוך לתלות מכרעת**

כמעבדה של ריבונות איטלקית עכשווית 2022-2026

זו בדיוק הסיבה שהתקופה שהחלה באוקטובר 2022 מייצגת נקודת מפנה חשובה במיוחד בהיסטוריה הפוליטית והכלכלית האחרונה. קואליציה שבנתה חלק משמעותי מזהותה הפוליטית סביב מושגי האומה, האוטונומיה והריבונות נכנסת לממשלה בתקופה שבה **התלות ההדדית האירופית והבינלאומית של איטליה ככל הנראה עמוקה מאי פעם** , ולכן חייבת להפוך את השפה הזו לפרקטיקה שלטונית התואמת חוב, חוק, בריתות, שווקים ותשתיות.

התוצאה לא הייתה המשכיות פשוטה עם ממשלות קודמות וגם לא קרע מערכתי.

זה היה תהליך של הסתגלות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פוליטיקה לאומית עדיין חשובה, אבל בגבולות מורכבים יותר

.יהיה זה שגוי להסיק שהאינטגרציה האירופית הופכת את צבען הפוליטי של ממשלות ללא רלוונטי ההבדלים נותרו משמעותיים: חלוקת ההוצאות, מדיניות ההגירה, ההחלטה לפתוח מחדש את סוגיית הגרעין, יישום תוכנית מטיי, מבנה קיצוצי המסים, הגישה למדיניות אקלים מסוימת וסדרי העדיפויות של .המשא ומתן האירופי תלויים בבירור באוריינטציה הפוליטית של הרשות המבצעת

.אירופה לא מבטלת בחירות פוליטיות לאומיות

.זה משנה את ההיקף שלו

בשנת 2011, הזמן הפוליטי התכווץ לפתע

אולי זה היה הלקח האמיתי של משבר 2011. כאשר המרווח עולה במהירות והשוק מתחיל להטיל ספק .ביכולת לממן מחדש חוב בעלויות בנות קיימא, הזמן הזמין לקבלת החלטות מצטמצם באופן דרמטי בנובמבר 2011, הפוליטיקה האיטלקית מצאה את עצמה לפתע נאלצת להגיב במסגרת זמן קצרה .בהרבה מהתהליך הדמוקרטי הרגיל

.החוב הגבוה הפך בחירה כלכלית למצב חירום פוליטי

בשנת 2026 האילוץ פחות נפיץ, אך קבוע יותר

מעמד חיצוני חזק יותר, בנקים חזקים יותר ומוסדות ,(ECB) כיום, השילוב של הבנק המרכזי האירופי .אירופיים מפחית משמעותית את הסבירות שהזמן הפוליטי יידחס באותה אלימות

.אבל החוב ממשיך להפעיל השפעה פחות מרהיבה ומתמשכת יותר

.כל חוק תקציב מתחיל מהנתון הזה

.כל תוכנית חייבת לקחת בחשבון את שירות האינטרסים

.כל קיצוץ מס חייב להיות מכוסה

.כל סדרי עדיפויות חדשים חייבים להיות תואמים לצמיחה בהוצאות נטו

.לכן, האג"ח ממוסד יותר

.יציבותו של האירו היא תוצאה של מיסוד זה

.האירו של 2026 עמיד יותר מזה של 2011 דווקא משום שהמשברים יצרו מוסדות חדשים

.אבל כל מוסד גם הגביר את מידת התיאום

.זהו המחיר הפוליטי של יציבות משותפת

.יותר ביטוח קולקטיבי, יותר פיקוח קולקטיבי

.זו לא סתירה

.כך האיחוד המוניטרי שרד את המשברים שלו

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

לכן, האיזון הפוליטי של השלב נותר בהכרח פתוח

הערכה סופית של כלל חוויית הממשלה תהיה מוקדמת מדי, משום שרבות מהמדיניות החשובות ביותר עדיין מייצרות השפעות שניתן יהיה למדוד רק לאחר תום תקופת המחוקק.

להוכיח כי הגדילה את הפרודוקטיביות PNRR-על ה.

החוב חייב להוכיח שהוא יכול להיות במגמת ירידה.

עלייה בתעסוקה חייבת להתבטא בצמיחה בשכר הריאלי ובערך המוסף לשעת עבודה.

תוכנית מטיי חייבת להפוך את האסטרטגיה לתשתיות והון.

מדיניות ההגירה חייבת להוכיח קיימות משפטית ויכולת מבצעית.

מדיניות ההגנה החדשה חייבת להמיר יותר משאבים למוכנות.

גיוון אנרגטי חייב להבטיח לא רק ביטחון פיזי אלא גם תחרותיות במחיר.

אלו הן התוצאות האמיתיות.

מה שניתן להסיק במקום זאת הוא השינוי במשמעות הריבונות

תקופת ארבע השנים שהחלה באוקטובר 2022 מדגימה בבירור כי במדינה כמו איטליה, לא ניתן להשוות ריבונות ליכולת פשוטה לקבל החלטות חד-צדדיות. ריבונות אפקטיבית תלויה במידת **היכולת הכלכלית, הטכנולוגית, הפיסקלית, הדיפלומטית והמוסדית שהופכת החלטה לאפשרית**.

ממשלה שיש לה יותר חלופות היא ריבונית יותר.

ממשלה שתלויה בספק יחיד, בשוק יחיד או בערוץ מימון יחיד, פחות כך.

ריבונות היא אפוא מבנה של אפשרויות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.איטליה יכולה לבחור, אבל היא אף פעם לא בוחרת בוואקום

.זוהי כנראה הנקודה החשובה ביותר לסיום הפרק איתה

.חוב מייצג את העבר הפיסקאלי

.דמוגרפיה מייצגת את העבר החברתי

.תשתיות מייצגות את עבר ההשקעות

.בריתות מייצגות את עבר האסטרטגיה

.החוק האירופי מייצג את העבר של החלטות אינטגרציה

.שווקים מייצגים ציפיות לגבי העתיד

.כל ממשלה נעה בתוך הרשת הזו

לכן, מימוש ריבונות פירושו **להחליט במסגרת תנאים אלה, לשנותם במידת האפשר ולבנות בהווה את האפשרויות שיעמדו לרשות ממשלות עתידיות** .

.ההבדל בין ריבונות מוצהרת לריבונות מיומשת הוא בדיוק זה

.הראשון מתאר מה ממשלה הייתה רוצה להיות מסוגלת לעשות

.השני מודד מה מדינה מסוגלת לעשות בפועל מבלי לפגוע ביכולתה להמשיך ולקבל החלטות מחר

ואולי דווקא מסיבה זו אף תקופה בהיסטוריה האיטלקית האחרונה לא מראה בצורה ברורה יותר מאשר התקופה בת ארבע השנים שהחלה באוקטובר 2022 כיצד **חוב, אירופה, שווקים, תשתיות, בריתות ודמוגרפיה הם כעת חלקים בלתי נפרדים מאותה שאלת כוח** .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 22

[1] נשיאות הרפובליקה - העברת תפקיד לג'ורג'יה מלוני ב-21 באוקטובר 2022 והשבעת הממשלה ב-22 באוקטובר 2022.
קווירינאלה - העברת תפקיד לג'ורג'יה מלוני
קווירינאלה - טקס השבעת ממשלת מלוני

[2] אחים איטליה - תוכנית פוליטית 2022, המשמשת אך ורק כמקור עיקרי לעמדות שהוכרזו על ידי הכוח הפוליטי לפני כניסתו לתפקיד.
אחים איטליה - תוכנית 2022

[3] הסנאט של הרפובליקה - הצהרות פרוגרמטיות של ראש הממשלה ג'ורג'יה מלוני מיום 25 באוקטובר 2022.
הסנאט - הצהרות פרוגרמטיות של ממשלת מלוני.

[4] טיפול סטטיסטי בסופרבונוס לאחר שינויי הרגולציה של 2023 וסיווג זיכויים - ISTAT ו-Eurostat לתשלום כ"כ".
ISTAT לאחר חילופי מידע עם Eurostat סופרבונוס, חוות דעת של - ISTAT

[5] מועצת האיחוד האירופי - פתיחת הליך גירעון מופרז נגד איטליה ביולי 2024 על סמך הגירעון שנרשם בשנת 2023.
מועצת האיחוד האירופי - הליכי גירעון מופרז, 26 ביולי 2024

[6] ISTAT - חשבונות לאומיים כלכליים 2023–2024: גירעון, מאזן ראשוני וצמיחה ריאלית.
חשבונות לאומיים כלכליים, שנים 2023–2024 - ISTAT

[7] בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2025: גירעון של 3.1 אחוזים, עודף ראשוני, השקעות ציבוריות ודינמיקת חוב.
בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2025

[8] משרד הכלכלה והאוצר / משרד החשבונאות הכללי של המדינה - תוכנית מבנית תקציבית לטווח בינוני ראשונה 2025–2029 שאומצה במסגרת הממשל הכלכלי האירופי החדש.
תוכנית מבנית תקציבית לטווח בינוני - RGS

[9] מועצת האיחוד האירופי - המלצה מיום 21 בינואר 2025 לתיקון הגירעון המוגזם של איטליה עד 2026, עם מגבלה של 1.3 אחוזים ב-2025 ו-1.6 אחוזים ב-2026 על גידול ההוצאות נטו.
מועצת האיחוד האירופי - המלצות במסגרת נוהל הגירעון המוגזם.

[10] משרד הכלכלה והאוצר - תוכנית תקציב מבנית 2025–2029 ותחזיות של דינמיקת החוב וההשפעה השיורית של בונוסי הבנייה.
תוכנית פיסקלית-מבנית לטווח בינוני 2025–2029 - MEF

[11] יורוסטאט ו-ISTAT - 138.9 אחוז מהתמ"ג בסוף 2025 ו-137.1 אחוז ברבעון הראשון של 2026.
יורוסטאט - חוב ממשלתי בסוף הרבעון הראשון של 2026.
הודעה על גירעון וחוב ממשלתי כללי 2022–2025 - ISTAT.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[12] בנק איטליה - ניתוח הגורמים המשפיעים על גידול החוב בשנת 2025, כולל ההפרש בין עלות החוב לצמיחה לבין רכיב המניות-זרימה.

בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2025 בסיכום.

[13] הנציבות האירופית - תחזית כלכלית לאיטליה מ-21 במאי 2026: צמיחה, גירעון וחוב בשנים 2026–2027.

הנציבות האירופית - תחזית כלכלית לאיטליה.

[14–15] ISTAT — צמיחת התמ"ג הריאלית בשנים 2023, 2024 ו-2025 והרכב הצמיחה וההשקעות בשנת 2025.

ISTAT — התמ"ג והלוואות נטו של הממשלה הכללית, 2023–2025
חשבונות כלכליים לאומיים ISTAT — 2024–2023

[16–18] סקירת הנציבות האירופית והפרלמנט האיטלקי - מבנה REPowerEU, שילוב PNRR, התוכנית עם 66 רפורמות ו-150 השקעות, והערכה חיובית של בקשת התשלום השביעית.

הנציבות האירופית - תוכנית ההתאוששות והחוסן של איטליה.
הנציבות האירופית - הצעה לאישור העדכון הממוקד של איטליה לתוכניתה.
הנציבות האירופית - הערכה ראשונית של בקשת התשלום השביעית של איטליה, 1 ביולי 2025.

[19] ISTAT - השפעות היציאה ההדרגתית מבניית תמריצים על דינמיקת ההשקעה והתרומה הצפויה של צעדי PNRR.

סיכויים לכלכלה האיטלקית 2024–2025 - ISTAT

[20] הסנאט של הרפובליקה - הצהרות פרוגרמטיות של ממשלת מלוני על העמדה האירופית, נאט"ו ותמיכה באוקראינה.

הסנאט - הצהרות פרוגרמטיות מיום 25 באוקטובר 2022.

[21] כתב עת רשמי - חוק מ-21 בפברואר 2024, מס' 14, המאשרר את פרוטוקול איטליה-אלבניה בנושא הגירה, שנכנס לתוקף ב-25 במרץ 2024.

כתב עת רשמי - חוק מס' 14/2024 ופרוטוקול איטליה-אלבניה.

[22] נשיאות המועצה - תוכנית מטיי, מגזרי התערבות ומבנה המשימה.

נשיאות המועצה - תוכנית מטיי לאפריקה

[23] הנציבות האירופית - הערכת תוכנית האנרגיה והאקלים הלאומית המעודכנת של איטליה.

[24] הנציבות האירופית - תחזית כלכלית לאיטליה

מאי 2026 ,

[25–26] בנק איטליה - השקעות ציבוריות, ביקוש זר לניירות ערך איטלקיים ועמדה בינלאומית נטו בסוף 2025.

בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2025 בסיכום.

[27–28] יורוסטאט והנציבות האירופית - חוב ממשלתי, רבעון ראשון 2026 ותחזית שנתית לשנת 2026.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

יורוסטאט. - חוב ממשלתי, רבעון ראשון 2026
הנציבות האירופית - תחזית כלכלית לאיטליה.

[29] בנק איטליה - סקירה סופית לשנת 2025 של צמיחה, גירעון, עודף ראשוני, חוב ISTAT והשקעות. ציבוריות
תמ"ג והלוואות נטו של הממשלה הכללית 2023–2025 - ISTAT
בנק איטליה - דו"ח שנתי לשנת 2025

[30] חוק מ-21 בפברואר 2024, מס' 14, ופרוטוקול בין ממשלת הרפובליקה האיטלקית למועצת השרים של הרפובליקה של אלבניה מיום 6 בנובמבר 2023. משמש לוויסות האזורים, הקיבולת המקסימלית של איש, ניהול איטלקי, סמכות שיפוט, גבולות והליכי החזרה לארצות הברית וחלוקת האחריות בין 3,000 הרשויות האיטלקיות והאלבניות.

[31] משרד הפנים, *לוח מחוונים סטטיסטי יומי* , נתונים השוואתיים על נחיתות 2022-2024. שימש לנתונים של 105,131 הגעות בשנת 2022 ו-157,651 בשנת 2023 ולהצגת לחץ ההגירה בהקשר בשלב ניסוח הפרוטוקול.

[32] בית המשפט החוקתי של הרפובליקה של אלבניה, פסק דין מס' 2 מיום 29 בינואר 2024. שימש לאימות חוקתיות הפרוטוקול, לאשר את קביעות הריבונות הטריטוריאלית של אלבניה ולהבחנה בין סמכות השיפוט הטריטוריאלית של אלבניה לבין הסמכות האיטלקית בנוגע להליכי הגירה.

[33] פרוטוקול איטליה-אלבניה, סעיפים 5 ו-6. משמש לחלוקה בין ביטחון פנים איטלקי לביטחון חיצוני אלבני, להתחייבויות פיננסיות איטלקיות ולערבויות הנוגעות לזכויות יסוד.

[34] פרוטוקול איטליה-אלבניה, סעיף 13. משמש לתקופה ראשונית של חמש שנים, חידוש שבשתיקה לחמש שנים נוספות והסדרת סגירת ההסכם.

[35] בית הנבחרים; משרד החוץ; תיעוד יישום באתרים שנג'ין וג'אדר. משמש להבחנה פונקציונלית בין מבנה הכניסה לאזור להגנה בינלאומית ולהחזרה לארצות הברית.

[36] בית הנבחרים, תהליך AC 1620; תיעוד מוסדי על אישור האשרור. משמש להצגת הצעת החוק, להצבעה בבית הנבחרים ולמבנה התהליך הפרלמנטרי.

[37] כתב העת הרשמי, חוק 21 בפברואר 2024, מס' 14; שגרירות איטליה בטירנה. משמש לתאריכי הפרסום, כניסתו לתוקף הלאומית ותוקפו הבינלאומי של הפרוטוקול החל מ-25 במרץ 2024.

[38] הסנאט של הרפובליקה, תיק ודיון בנושא אשרור; תיעוד פיננסי הקשור לחוק מס' 14/2024. משמש לכימות העלויות הכוללות בסדר גודל של כ-650 מיליון יורו ועבור הרכיבים הפיננסיים העיקריים שתוכננו בשלב הראשוני.

[39] בית הנבחרים, תיעוד פרלמנטרי מיום 23 באוקטובר 2024. שימש להעברה הראשונה של 16 באוקטובר 2024, המספר הראשוני של 16 אנשים וכישלון לאשר את מעצרם של שנים עשר מהם על ידי בית המשפט של רומא.

[40] בית הנבחרים, חוקי פרלמנט מדצמבר 2024. שימש להעברה השנייה של 8 בנובמבר 2024 ולשיקום השלבים התפעוליים הראשונים של הפרוטוקול.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[41] בית המשפט לצדק של האיחוד האירופי, הלשכה הגדולה, תיקים מאוחדים C-758/24 *Alace* ו- C-759/24 *Canpelli* , פסק דין מיום 1 באוגוסט 2025. משמש לעקרונות הנוגעים לייעוד חקיקתי של מדינות מוצא בטוחות, ביקורת שיפוטית יעילה ונגישות למקורות מידע.

[42] צו חקיקה מ-28 במרץ 2025, מס' 37, עודכן בחוק מ-23 במאי 2025, מס' 75. שימש לשינוי השימוש במתקנים האלבנים ולהרחבתו לעצורים שכבר עצורים למטרות חזרה לארצם.

[43] הסנאט של הרפובליקה, תיק מס' 249 על צו חוק מס' 37/2025. שימש להסדרת ההעברה מ-CPRs האיטלקיים לג'אדר, המשכיות זכויות המעצר והשינויים בתפקודים התפעוליים של המבנים.

[44] מועצת האיחוד האירופי והנציבות האירופית, *הסכם הגירה ומקלט* . נעשה בו שימוש לאימוץ הסופי במאי 2024 וליישום הכללי החל מ-12 ביוני 2026 של מערכת המקלט, הגבולות והסולידריות האירופית החדשה.

[45] מועצת האיחוד האירופי, כללים חדשים בנושא מדינות מוצא בטוחות והמושג מדינה שלישית בטוחה, פברואר 2026. נעשה שימוש ברשימה המשותפת של האיחוד האירופי ולהארכת התנאים שבהם ניתן להשתמש בהסכמים עם מדינות שלישיות בניהול בקשות מקלט.

[46] מועצת האיחוד האירופי, הסכם פוליטי על הכללים האירופיים החדשים בנושא החזרות, 1 ביוני 2026. משמש למתן מכשירים אירופיים הנוגעים למרכזי החזרה במדינות שלישיות ולמסגרת האירופית בעקבות האמנה.

[47] בית המשפט העליון לערעורים, סעיף פלילי ראשון, פסק דין מקדמי מיום 29 במאי 2025. משמש לשאלות הנוגעות להעברת אנשים שכבר נעצרו לאלבניה למטרות חזרה לארצם ותאימות החקיקה לחוק האיחוד.

[48] צו חקיקה מ-15 בנובמבר 2023, מס' 161, עודכן עם תיקונים בחוק מ-11 בינואר 2024, מס' 2. משמש כבסיס רגולטורי של תוכנית מטיי, מגזרי העדיפות, משך ארבע השנים, הקשר עם מניעת גורמי השורש של הגירה בלתי סדירה ומתן אסטרטגיות טריטוריאליות מובחנות.

[49] משרד החוץ ושיתוף הפעולה הבינלאומי, תיעוד על פסגת איטליה-אפריקה ב-28-29 בינואר 2024. שימש לשחזור שלוש ועידות השרים הקודמות של איטליה-אפריקה, להשתתפות של 46 מדינות אפריקאיות, 13 ראשי מדינות, 8 ראשי ממשלות ו-25 ארגונים בינלאומיים ולהשקה הפוליטית של התוכנית.

[50] נשיאות מועצת השרים, *מבנה המשימה ליישום תוכנית מטיי* . משמש לניהול, תפקיד חדר הבקרה, תפקידי מבנה המשימה, הדוח השנתי לפרלמנט והארגון המנהלי של התוכנית.

[51] משרד החוץ ושיתוף הפעולה הבינלאומי, הצהרות השר אנטוניו טג'אני על תוכנית מטיי, 2026. שימש להקצאה הראשונית שצוינה על ידי הממשלה כ **-5.5 מיליארד אירו** ולהתייחסות להשתתפות האיטלקית במסדרון לוביטו.

[52] נשיאות מועצת השרים, צו ראש הממשלה על האוריינטציה האסטרטגית של קרן האקלים האיטלקית במסגרת תוכנית מטיי. משמש לקביעה כי לפחות **70 אחוז** ממשאבי הקרן מיועדים לתמוך ביעדי התוכנית ולאפשרות להשתמש בתנאים פיננסיים מועדפים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[53] משרד החוץ ושיתוף הפעולה הבינלאומי, עמוד מוסדי על אפריקה ותוכנית מטיי. נעשה בו שימוש עבור תשע מדינות הפיילוט הראשוניות - אלג'יריה, הרפובליקה של קונגו, חוף השנהב, מצרים, אתיופיה, קניה, מרוקו, מוזמביק ותוניסיה - ובהארכה ב-9 בינואר 2025 לאנגולה, גאנה, מאוריטניה, טנזניה וסנגל.

[54] MAECI, תיעוד של פסגת איטליה-אפריקה. משמש עבור חמשת המגזרים בעלי עדיפות שהוצגו בהשקה: חינוך והכשרה, בריאות, חקלאות, מים ואנרגיה, תשתיות פוליטית.

[55] הנציבות האירופית, *תוכנית מטיי לאפריקה ושער עולמי* , 20 ביוני 2025. שימשה לביסוס הסינרגיה בין תוכנית מטיי לשער עולמי ולמסגרת צוות אירופה להשקעות, צמיחה ותעסוקה באפריקה.

[56] MAECI, תיעוד משנת 2026 על המשך תוכנית מטיי. משמש להתייחסות להשתתפות האיטלקית במסדרון לוביטו ולהמשכיות האסטרטגית של היוזמה.

[57] MAECI, בין DGCS, הסכם מיום 19 בספטמבר 2024 AGID, המחלקה לטרנספורמציה דיגיטלית משמש לפרויקטים הקשורים לתשתיות דיגיטליות ציבוריות, הכשרה וזהות דיגיטלית ולקשרים .AICS-ו עם המדינות המעורבות בתוכנית מטיי.

[58] צו חקיקה מ-14 במרץ 2025, מס' 25, סעיף 12. שימש להקמת המרכז לבינה מלאכותית לפיתוח בר-קיימא, המיועד למדינות תוכנית מטיי, ולהוצאה מורשית של **5,281,400 יורו לשנה החל משנת 2025** .

[59] משרד החוץ ושיתוף הפעולה הבינלאומי, הוועדה המשותפת לשיתוף פעולה בפיתוח, 3 באוקטובר 2025. נעשה בו שימוש עבור יוזמות חקלאיות במוזמביק ובסנגל, יוזמות בריאות באתיופיה ועבור מרכז "אנריקו מטיי" המוקדש להכשרה, מחקר וחדשנות חקלאית באלג'יריה".

[60] נשיאות מועצת השרים, תיעוד על יישום תוכנית מטיי בשנת 2025. שימש לבניית הצינור עם הבנק העולמי וגופים פיננסיים אחרים, למעורבות שותפים במפרץ, לניטור פרויקטים ולהשקת פעילויות בחמש המדינות שנוספו בשנת 2025.

[61] משמש .REPowerEU, 2023 ושילוב פרק PNRR-נשיאות מועצת השרים, תיעוד על עדכון ה להמשכיות אסטרטגיית הגיוון, לקשר בין תחרותיות, אוטונומיה וביטחון אנרגטי ולמטרה הפוליטית של חיזוק תפקידה של איטליה כמרכז אנרגיה ים תיכוני.

[62] *PNIEC 2024* – משרד הסביבה וביטחון האנרגיה, *תוכנית לאומית משולבת לאנרגיה ואקלים* , הועברה לנציבות האירופית ב-1 ביולי 2024. משמש למטרות לאומיות בנושא ביטחון אנרגטי, הפחתת פחמן, אנרגיות מתחדשות, ניטרליות טכנולוגית ולהכללת טכנולוגיות גרעיניות חדשות בתרחישים שלאחר 2030.

[63] הנציבות האירופית, *הערכה והמלצה על טיוטת התוכנית הלאומית לאנרגיה ואקלים מעודכנת של איטליה* , 18 בדצמבר 2023. שימש להערכה חיובית של צעדים איטלקיים בנושא גיוון גז והפחתת ביקוש. ולנושאים הקריטיים שזוהו בנושאי יעילות, עוני אנרגטי, חדשנות והסתגלות.

[64] הנציבות האירופית, *הערכת הנציבות של התוכנית הלאומית לאנרגיה ואקלים מעודכנת סופית של איטליה* , 28 במאי 2025. שימשה למסגרת ההערכה האירופית הסופית של התוכנית הלאומית לאנרגיה ואקלים מעודכנת של איטליה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[65] *משלחת לממשלה בנושא אנרגיה גרעינית בת קיימא* , אושרה על ידי AC 2669, בית הנבחרים, בית הנבחרים ב-4 ביוני 2026 והועברה לסנאט; שירות המחקר של בית הנבחרים, תיק על הצעד. משמש להצגת סטטוס תהליך החקיקה, מטרות המשלחת וההבחנה בין הנחיה רגולטורית לקיבולת גרעינית זמינה בפועל.

[66] ISTAT, *רבעון - שוק העבודה IV 2025* , 12 מיליון מועסקים במרץ 2026. משמש עבור 24.121 מיליון מועסקים ברבעון הרביעי, גידול שנתי ממוצע של 185,000 מועסקים בשנת 2025, שיעור תעסוקה של 62.5 אחוזים ושיעור אבטלה ממוצע של 6.1 אחוזים.

[67] ISTAT, *התחזית לכלכלה האיטלקית בשנים 2025-2026* , 5 בדצמבר 2025; הנציבות האירופית, *תחזית כלכלית לאיטליה* , מאי 2026. משמש להשוואה בין צמיחת התמ"ג, תעסוקה ואבטלה בשנים 2025-2027.

[68] ISTAT, *מדדי פריון - שנים 1995-2024* , 12 בדצמבר 2025. משמש להערכה של ירידה של 1.9 אחוז בפריון העבודה בשנת 2024, צמיחה של 2.3 אחוז בשעות עבודה, דינמיקת הערך המוסף והשוואה ארוכת טווח עם האיחוד האירופי, גרמניה, צרפת וספרד.

[69] ISTAT, *דוח שנתי 2026 - מצב המדינה* . משמש להשוואת הפריון השעתי של איטליה עם השותפות האירופיות העיקריות בהשוואה לשנת 2007 ולאובדן כוח הקנייה של השכר שעדיין שווה ל-8.6 אחוזים בהשוואה לשנת 2019.

[70] לניתוח הנציבות האירופית, *סקירה מעמיקה 2025 - איטליה* ודוח *מדינה איטליה 2026*. משמש חולשות מבניות הקשורות לפריון, גודל חברה, הון אנושי, השקעות, חדשנות ופערים טריטוריאליים.

[71] תוכנית משותפת של קואליציית המרכז-ימין לבחירות הפוליטיות 2022. שימשה לניסוח בפועל של ההתחייבות הפיסקלית: הרחבת המס השטוח למספרי מע"מ, מס שטוח הדרגתי והרחבה נוספת למשפחות ועסקים, תוך הבחנה מהבטחה להכנסה מיידית של שיעור אוניברסלי יחיד.

[72] ממשלת איטליה וסוכנות ההכנסות, תיעוד על תוכנית התעריף הקבוע. שימש להעלאת סף הגישה ולמיסים נוספים IRPEF-ל **85,000- יורו** ולאופי החלופי של התוכנית ביחס ל.

[73] בעל שלושת IRPEF בית הנבחרים, *מסמך מימון ציבורי 2025 - תיק פרלמנטרי* . שימש לייצוב מבנה השיעורים, ייצוב הפחתת טריז המס, הרחבת קבוצת היעד וכימות כולל של העלויות בסדר גודל של 18 מיליארד יורו.

[74] בית הנבחרים, תיעוד על חוק התקציב לשנת 2025. משמש לכמת את ההכנסות הנמוכות יותר ועבור כ-8.4 מיליארד דולר בשנה הקשורים למנגנון הפחתת IRPEF-הנובעות ממבנה שלוש מדרגות ה טריז המס.

[75] הנציבות האירופית, *תחזית כלכלית לאיטליה* , מאי 2026. נעשה שימוש עבור גירעון של 3.1 אחוז מהתמ"ג בשנת 2025 ותחזית של 2.9 אחוז בשנים 2026 ו-2027, וכן עבור מסגרת הצמיחה והחוב.

[76] בית הנבחרים, תיעוד פרלמנטרי על הצעות קודמות למס שטוח מהמרכז-ימין. משמש לתיאור הקשר בין שיעור מס יחסי, אזור ללא מס, ניכויים והדרישה החוקתית לפרוגרסיביות של מערכת המס.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[77] נשיאות מועצת השרים, *שנתיים של ממשלת מלוני* , נתונים ממשרד הכלכלה והאוצר. שימשו לשחזור הצעדים הפיסקליים העיקריים שטענה הרשות המבצעת: שלושה שיעורי IRPEF, הפחתת טריז המס, משטר שיעור אחיד ותמריצי מס לעבודה.

[78] INPS, *חוק התקציב 2026: חדשות על פנסיות* , 26 בפברואר 2026. שימש להארכת ה-APE החברתי עד 31 בדצמבר 2026, לאי הארכת מכסה 103 ואופציונה דונה ולהארכת התמריץ לדחיית פרישה.

[79] INPS, *בקשת פנסיה* ופנסיה *מוקדמת* . משמש לדרישות זקנה ופנסיה מוקדמת רגילות בתוקף בשנים 2025-2026: 67 שנים ולפחות 20 שנות תרומה לזקנה, 42 שנים ו-10 חודשים לגברים ו-41 שנים ו-10 חודשים לנשים עבור הפנסיה המוקדמת הרגילה.

[80] INPS, *פנסיות: דרישות מעודכנות לשנים 2027 ו-2028* , 17 במרץ 2026. משמש להתאמה הדרגתית לתוחלת החיים ולדרישות החדשות הצפויות בתקופות של שנתיים לאחר מכן.

[81] INPS, 103 מכסה להארכת שימש 2025 במרץ 6 , *חוק התקציב 2025: הוראות בנוגע לפנסיות*, לשנת 2025 ולוויסות צעדי מעבר Opzione Donna ו-APE Sociale.

[82] משרד העבודה והמדיניות החברתית, *חוק התקציב 2025: צעדים לעובדים, עסקים ומשפחות* . משמש להרחבת ופטור ממס את התמריץ לדחיית פרישה ולקישורו לדרישות לפנסיה מוקדמת רגילה.

[83] INPS, מועצת ההיגוי והפיקוח, *דוח סוף המנדט ודוח חברתי 2025* , יוני 2026. נעשה שימוש עבור מיליון גמלאים, הפנסיות החדשות ששולמו, קריסת זכאים של אפשרות האישה, צמצום היציאות 15.435 באמצעות מכסות והעלאת גיל הפרישה הממוצע.

[84] OECD, *איטליה - מבט על פנסיות 2025* . משמש עבור הוצאות פנסיה איטלקיות בכ-16 אחוזים מהתמ"ג, תפקיד מערכת התרומות של ה-NDC, ההרחבה ההדרגתית של שיטת התרומה לפנסיונרים חדשים והצמצום הצפוי של אוכלוסיית גיל העבודה ביותר משליש עד 2060.

[85] OECD, *Pensions at a Glance 2025 – תחזיות ארוכות טווח של הוצאות הפנסיה הציבוריות* . משמש לתחזיות של הוצאות הפנסיה האיטלקיות בין השנים 2025 ל-2060 ולשיא הצפוי של 17.2 אחוז מהתמ"ג בשנת 2035.

[86] INPS, *אפשרות פרישה מוקדמת לנשים* . משמש עבור הדרישות שנקבעו בחוקי התקציב לשנים 2023-2025, עבור סף התרומה של 35 שנה ועבור קטגוריות גישה סלקטיביות.

[87] INPS, *APE Sociale* . נעשה בו שימוש בשל אופי המדד, תפקידו כנלווה לקצבת הזקנה והקטגוריות המוגנות.

[88] בנק איטליה, *דוח שנתי לשנת 2025 - סיכום* , מאי 2026. משמש להשקעות ציבוריות בשיעור של 3.8 אחוזים מהתמ"ג, הגבוה ביותר מתחילת המאה, לעודף הראשוני ולחוב בשיעור של 137.1 אחוזים מהתמ"ג.

[89] ISTAT, *תמ"ג וחוב של מינהלים ציבוריים - שנים 2023-2025* , 2 במרץ 2026. משמש עבור תמ"ג נומינלי 2025, צמיחה ריאלית של 0.5 אחוז, עלייה של 3.5 אחוז בהשקעות קבועות ברוטו וגירעון של 3.1 אחוז מהתמ"ג.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[90] הנציבות האירופית, *תחזית כלכלית לאיטליה* , אביב 2026. משמש לתרומת השקעות RRF להוצאות הון, לערך ההשקעות הציבוריות בשיעור של 3.8 אחוזים מהתמ"ג ולצמצום הצפוי בהוצאות הון בשנת 2027 PNRR עם ביטול ההדרגה של.

[91] הנציבות האירופית, *מתקן ההתאוששות והחוסן – כיצד הוא פועל* . משמש להגדרת האופי המבוסס על ביצועים של המתקן, לקשר בין תשלומים לאבני דרך/יעדים ולמועדים האחרונים של 2026.

[92] הנציבות האירופית, *תוכנית ההתאוששות והחוסן של איטליה* . משמש עבור הגודל הכולל של מיליארד אירו, הרכב המענקים וההלוואות, 150 מסלולי ההשקעה, 66 הרפורמות והחלקים 194.4 שהוקצו לאקלים ודיגיטל.

[93] הנציבות האירופית, *NextGenerationEU* 2026 באוגוסט 31 , *מגיעה למועד האחרון ליישום* . משמשת עבור המועד האחרון של אבני דרך ויעדים, המועד האחרון של 30 בספטמבר להגשת בקשות סופיות ו-31 בדצמבר 2026 לתשלומים.

[94] הנציבות האירופית, *הנציבות מחלקת 12.8 מיליארד אירו לאיטליה* , 4 ביוני 2026. סכום זה נוצל לתשלום התשיעי, סכום של 12.8 מיליארד אירו המגיע ל-85% מהמשאבים שהוקצו לאיטליה.

[95] הנציבות האירופית, *הערכה ראשונית חיובית של בקשת התשלום התשיעית של איטליה* , 29 שימש עבור חמישים אבני הדרך והיעדים של בקשת התשלום התשיעית ולהערכה .באפריל 2026 החיובית של הנציבות.

[96] מועצת האיחוד האירופי, *המלצה המאשרת את התוכנית הפיסקלית-מבנית לטווח בינוני של איטליה* בינואר 2025. נעשה בה שימוש לצורך ההערכה כי מכלול הרפורמות וההשקעות הרלוונטיות עשוי 21 , להגדיל את רמת התמ"ג ב-3.8 אחוזים עד 2031 בהשוואה לתרחיש הבסיסי ולהערכת סבירות האומדן.

[97] בית הנבחרים, תיק על מסמך המימון הציבורי 2025. משמש לתכנון הוצאות השקעות ברוטו ולהתפתחות הצפויה של ההשפעה על התמ"ג בתקופה 2025-2027.

[98] ISTAT, *הודעה על הלוואות נטו וחוב של מינהלים ציבוריים בהתאם לאמנת מאסטריכט - שנים 2022-* אפריל 2026. משמש עבור גירעון השווה ל **-3.1 אחוזים מהתמ"ג** , יתרה ראשונית השווה ל **-** , *2025* **אחוזים** , הוצאות ריבית השווה ל **-3.9 אחוזים** וחוב ציבורי השווה ל **-3,095.9 מיליארד אירו, כלומר 0.8 אחוזים מהתמ"ג 137.1** .

[99] בנק איטליה, *דוח שנתי לשנת 2025 - סיכום* , 29 במאי 2026. משמש עבור עודף ראשוני של 0.8 אחוזים, השקעות ציבוריות של **3.8 אחוזים מהתמ"ג** , הגבוה ביותר מתחילת המאה, ולהסבר העלייה בחוב באמצעות הפרש הריבית-צמיחה והתאמות מלאי-זרימה הקשורות בראש ובראשונה לבניית אשראי ונזילות משרד האוצר.

[100] ISTAT, *תמ"ג וחוב של מינהלים ציבוריים - שנים 2023-2025* , 2 במרץ 2026. משמש עבור תמ"ג נומינלי של כ **-2,258 מיליארד אירו** , צמיחה ריאלית של **0.5 אחוז** , השקעות קבועות ברוטו בשיעור של **+3.5** , הרכב הביקוש והעלייה בלחץ המס **אחוז**.

[101] הנציבות האירופית, *תחזית כלכלית לאיטליה* , 21 במאי 2026. נעשה שימוש עבור גירעון לשנת 2025 **138.5** , תחזית חוב של 2.9 אחוזים בשנים 2026-2027, תחזית צמיחה של 3.1 אחוזים, **אחוזים בשנת 2026 ו-139.2 אחוזים בשנת 2027** , דינמיקת ההכנסות וההסבר לעלייה בחוב באמצעות הפרשי ריבית-צמיחה והתאמות מלאי-זרימה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[102] משמש .יורוסטאט, *אספקת נתוני גירעון וחוב לשנת 2025 - הודעה ראשונה* , 22 באפריל 2026 כדי למקם את עמדתה של איטליה במסגרת האירופית, שבה בשנת 2025 הגירעון הממוצע של גוש האירו היה שווה ל **-2.9 אחוזים מהתמ"ג** והחוב הממוצע ל **-87.8 אחוזים** , מה שמאשר שהספציפיות .של איטליה נוגעת מעל לכל לחוב הגבוה

[103] בנק איטליה, *דוח יציבות פיננסית מס' 2 - 2011* , 2 בנובמבר 2011. שימש לשחזור תנאי המשבר הריבוני, העלייה בפרמיות הסיכון על ניירות ערך איטלקיים, תפקיד החוב הגבוה והצמיחה הנמוכה ומצב .מערכת הבנקאות

[104] .בנק איטליה, *דוח שנתי לשנת 2011* , סעיף על מאזן התשלומים ויציבת ההשקעות הבינלאומית משמש לגירעון בחשבון השוטף של איטליה, השווה ל **-3.3 אחוזים מהתמ"ג** , ולשיקום תנועות פיננסיות .זרות במהלך משבר החוב

[105] בנק איטליה, *דוח שנתי לשנת 2025 - סיכום* , מאי 2026. משמש עבור יתרת ההשקעות הבינלאומית נטו החיובית של כ **-348 מיליארד יורו, השווה ל-15.4 אחוזים מהתמ"ג** , ועבור השיפור .המבני המצטבר בהשוואה לשנת 2013

[106] בנק איטליה ורשות הבנקאות האירופית, תיעוד 2011-2012 על הון הבנקים האיטלקיים בשלב EBA-הנדרש על ידי ה Tier 1 העיקריים. משמש לדרישות הזרמת הון מחדש ולסף הון ליבה .המשבר הריבוני

[107] בנק איטליה, *דוח יציבות פיננסית מס' 1 - 2026*. משמש להערכת חוזק ההון והרווחיות של מערכת .הבנקאות האיטלקית בהקשר הפיננסי החדש

[108] בנק איטליה, *דוח יציבות פיננסית מס' 1 - 2025*. משמש להפחתה משמעותית של הלוואות רעות .ולהשוואה עם הבנקים המשמעותיים המפוקחים ישירות על ידי הבנק המרכזי האירופי

[109] ,הבנק המרכזי האירופי, *מכשיר ההגנה על תמסורת כספים* , 21 ביולי 2022. משמש למטרות וכן לקשר בין הגנה על תמסורת כספים, קיימות פיסקלית ועמידה במסגרת ,TPI-תנאי זכאות ותפקוד ה .האירופית

[110] משמש עבור המבנה הפיננסי הנוכחי של מתקן . *NextGenerationEU* ,הנציבות האירופית NGEU ההתאוששות והחוסן, עבור קיבולת ההנפקה המשותפת האירופית ועבור אופק החזר החוב של .משנת 2028 עד 2058

[111] הנציבות האירופית, *תחזית כלכלית לאיטליה* , 21 במאי 2026. נעשה שימוש עבור הצמיחה הריאלית הצפויה בשנים 2026-2027, עבור הגירעון בשיעור של **2.9 אחוזים** ועבור החוב הצפוי לשיעור של **138.5 אחוזים בשנת 2026 ו-139.2 אחוזים בשנת 2027** , וכן עבור תפקיד הפרש הריבית-צמיחה .והתאמות מלאי-זרימה

[112] מועצת האיחוד האירופי והנציבות האירופית, תיעוד על התוכנית הפיסקלית-מבנית לטווח בינוני של איטליה. נעשה שימוש עבור המסלול השנתי של ההוצאה נטו: **1.3 אחוזים בשנת 2025, 1.6 אחוזים בשנת 2026, 1.9 אחוזים בשנת 2027, 1.7 אחוזים בשנת 2028 ו-1.5 אחוזים בשנת 2029** .

[113] מועצת האיחוד האירופי, תיעוד על הליך הגירעון המוגזם עבור איטליה. נעשה בו שימוש לפתיחת .ההליך ב **-26 ביולי 2024** , להמלצה מ-21 בינואר 2025 ולמטרת התיקון עד 2026

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הנציבות האירופית ומועצת האיחוד האירופי, הערכת פעולות איטליה במסגרת נוהל הגירעון **[114]** המוגזם לשנת 2026. משמש למסקנה שאיטליה נקטה פעולה אפקטיבית ולקביעת סטטוס ההליך כ"בהקפאה " עד לאימות הסופי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

חלק י"ב

גיאו-כלכלה של הכוח האיטלקי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 23

?מה איטליה עדיין מייצרת

לשאול מה איטליה עדיין תייצר בשנת 2026 פירושו להתחיל בשאלה פשוטה לכאורה, שאם ניגשים אליה עם אינדיקטורים שגויים, מובילה כמעט בהכרח למסקנות שגויות. במשך שנים רבות, הדיון הציבורי התנדנד בין שני ייצוגים מנוגדים של מערכת הייצור הלאומית: מצד אחד, של מדינה הצועדת לעבר דה-אינדוסטריליזציה מתקדמת, שאינה מסוגלת להתחרות בקנה המידה של סין, ביכולות הטכנולוגיות של אמריקה או ביכולות הייצור של גרמניה; מצד שני, של "מעצמה ייצור אירופית שנייה", ביטוי המשמש לעתים קרובות כהוכחה כמעט מספקת לחוזקה התעשייתי של איטליה. שני הייצוגים מכילים אלמנטים של המציאות, אך שניהם הופכים מטעים כאשר הם הופכים להערכה כוללת, מכיוון שלא ניתן למדוד את הכוח התעשייתי העכשווי אך ורק לפי חלקו של הייצור בתמ"ג, הערך הגולמי של היצוא או מיקומו בדירוג האירופי.

מערכת ייצור חזקה אסטרטגית כאשר היא מסוגלת לא רק לייצר כמויות גדולות של סחורות, אלא גם לשלוט בטכנולוגיות, קניין רוחני, הון, אספקה קריטית, רשתות סחר, מיומנויות, יכולות חדשנות ומקטעים בעלי ערך גבוה של שרשראות אספקה בינלאומיות. עליה גם להחזיק בעסקים איתנים מספיק כדי לקיים השקעות גדולות, לגשת לשווקים גלובליים ולספוג זעזועים גיאופוליטיים מבלי להפריע לייצור. מפעל המרכיב מוצר מתוחכם על ידי ייבוא רכיבים חיוניים והסתמכות על חברת אם זרה תופס עמדה תעשייתית שונה מחברה השולטת בפטנטים, עיצוב, תוכנה, מיתוג ורשת סחר, גם אם שניהם תורמים את אותו ערך נומינלי של ייצור מקומי. באופן דומה, עודף סחר גדול אינו מדגים באופן אוטומטי אוטונומיה אסטרטגית: מדינה יכולה לייצא סחורות בעלות ערך גבוה ולהישאר תלויה במדינות זרות לאנרגיה, מוליכים למחצה, חומרי גלם, תרופות חיוניות או רכיבים שבלעדיהם לא ניתן היה לייצר את היצוא עצמו.

דווקא הבחנה זו בין **ייצור לבקרת ייצור** היא שחייבת להנחות כל שחזור של הכוח הכלכלי האיטלקי בת זמננו.

הממד התעשייתי של המדינה נותר משמעותי ללא עוררין. על פי יורוסטאט, בשנת 2024 איטליה ייצגה כ-**14 אחוזים מערך הייצור התעשייתי שנמכר באיחוד האירופי** , שנייה רק לגרמניה, שהתרכזה בכ-26 אחוזים, ולפני צרפת, כ-12 אחוזים. [1] נתונים אלה מאפשרים לנו לטעון, תוך שימוש בהגדרה מדויקת, שאיטליה ממשיכה להיות אחד משני מרכזי הייצור התעשייתי העיקריים באיחוד מבחינת ערך הייצור שנמכר; עם זאת, הם אינם מסמיכים אותנו להפוך את הביטוי " כוח ייצור שני באירופה" למדד אוניברסלי של כוח, מכיוון שהדירוג משתנה בהתאם לשאלה האם אנו מתחשבים בערך מוסף, פריון, תעסוקה, טכנולוגיה, הון מבוקר, השקעה במחקר או גודל החברות.

חוזקה של איטליה גם הוא ייחודי. אין מגזר דומיננטי יחיד המארגן את כלכלת הייצור, כפי שעשתה תעשיית הרכב באופן היסטורי בכמה כלכלות מרכז אירופה או כפי שעשתה האלקטרוניקה בכלכלות אסייתיות מסוימות. במקום זאת, איטליה שומרת על מבנה מגוון מאוד, הכולל מכונות ואוטומציה, תעשייתית, תרופות, מזון, אופנה, מטלורגיה ומוצרי מתכת, גומי ופלסטיק, תחבורה, בניית ספינות, תעופה וחלל, ציוד חשמלי, קרמיקה, ריהוט, רכיבים ונישות ייצור רבות ומתמחות. מבנה זה מקשה על תיאור התעשייה האיטלקית דרך מספר קטן של תאגידים גדולים, אך הוא גם מהווה מקור לחוסן, משום שהלם ענפי אינו בהכרח משפיע על המערכת כולה באותו אופן.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הבעיה היא שגיוון זה מתקיים במקביל לחולשות עמוקות לא פחות, בראש ובראשונה צמיחת הפריון שנותרה לא מספקת ומבנה גודל תאגידי מקוטע הרבה יותר מזה של כלכלות אירופאיות גדולות אחרות.

לשנת 2026 על התחרותיות של מגזרים יצרניים , שנבנה באמצעות כשמונים אינדיקטורים לכל ISTAT מגזר ונועד במיוחד למדוד את המבנה, האסטרטגיות והביצועים של חברות, מספק אפוא תמונה הרבה פחות ליניארית ביחס לניגוד בין ירידה להצלחה: חלק מהמגזרים האיטלקיים מציגים יכולת בינלאומית יוצאת דופן, אחרים סובלים מביקוש חלש מחו"ל, ואחרים תלויים במידה רבה בתשומות אסטרטגיות מיובאות או בקבוצות רב-לאומיות השולטות במגזרים חיוניים של הייצור הלאומי. [2]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בסיס תעשייתי גדול שגדל לאט מדי

האלמנט הראשון שיש להפריד הוא **גודל** מהדינמיקה . לאיטליה עדיין יש בסיס ייצור גדול מאוד במונחים . אירופיים, אך אין זה אומר שהיא צומחת מספיק מהר או שהיא מנצלת את כושר הייצור שלה במלואה

בשנת 2025, התמ"ג האיטלקי גדל בנפח ב **-0.5 אחוז** , בעוד שהערך המוסף של התעשייה ללא בנייה רשם צמיחה של **0.3 אחוז בלבד** . ההשקעות הקבועות ברוטו של המשק כולו גדלו ב-3.5 אחוז, נתון רשם ISTAT ,דינמי משמעותית יותר, אך הביקוש החו"ל נטו גרע את הצמיחה מהתמ"ג. [3] באותה שנה קיפאון משמעותי במחזור התעשייה ללא בנייה, וליתר דיוק, ירידה קלה של **0.1 אחוז בתעשייה** , תוצאה [4] .של יציבות משמעותית במכירות מקומיות וירידה מתונה ברכיב החו"ל

השילוב חשוב משום שהוא מראה על מערכת ייצור שעדיין גדולה אך בבירור נמצאת תחת לחץ. קיבולת תעשייתית אינה בהכרח אומרת ניצולה המלאה; חברות יכולות לשמור על מתקנים, מומחיות ונתחי שוק ,בינלאומיים תוך כדי פעילות מתחת לפוטנציאל או דחיית השקעות עקב אי ודאות לגבי ביקוש, אנרגיה .סחר בינלאומי או ריביות

לשנת 2026 מציין למעשה כי למרות סימנים מסוימים של התחזקות מחזורית במחצית ISTAT דו"ח השנייה של 2025, בתחילת 2026 הערכות חלשות של כושר הייצור, הגישה לאשראי והסיכויים הכלכליים נותרו נפוצים בקרב חברות ייצור, בסביבה בינלאומית שהפכה לאי-ודאית עוד יותר עקב מתחי [4] .הסחר ומדיניות המכסים החדשה של ארה"ב

הבחנה זו בין מלאי כושר ייצור לבין דינמיקה נוכחית היא בסיסית לעצם תפיסת הכוח התעשייתי. מדינה יכולה להחזיק בנכס ייצור גדול ולאבד אותו באיטיות אם התשואה על ההשקעה הופכת נמוכה באופן שיטתי מזו הזמינה במקומות אחרים, אם חברות לא מצליחות לצמוח, או אם חלק הולך וגדל מהחלטות המיקום מתקבלות מחוץ לטריטוריה הלאומית. דה-אינדוסטריליזציה מתרחשת לעיתים רחוקות כסגירה בו-זמנית של אלפי מפעלים; היא יכולה להתבטא בחוסר השקעה, העברת קווי ייצור חדשים, אובדן .ספקים, שחיקה של מיומנויות והעברה הדרגתית של תפקידי תכנון או ניהול

הבעיה האמיתית של איטליה, אם כן, אינה האם התעשייה עדיין קיימת - היא קיימת ונשארה חשובה .מאוד - אלא האם המערכת האקולוגית התומכת בה מסוגלת לחדש את עצמה במהירות מספקת

.יצוא מפגין עוצמה, אך הוא לבדו אינו אומר הרבה על תחרותיות

המדד השני העיקרי המשמש לעתים קרובות לתיאור עוצמתה של איטליה הוא סחר חוץ. גם כאן, הנתונים הגולמיים מרשימים: בשנת **2025, איטליה רשמה עודף סחר של 50.746 מיליארד אירו** , גבוה מ-48.287 מיליארד אירו בשנה הקודמת. מאחורי העודף הכולל הזה, לעומת זאת, ישנו סדק שאומר הרבה על מבנה הכוח הכלכלי הלאומי: גירעון האנרגיה היה שווה ל **-46.939 מיליארד אירו** , בעוד שהעודף [5] . במוצרים שאינם אנרגיה הגיע ל **-97.685 מיליארד אירו**

מספרים אלה מתארים כמעט בצורה מושלמת את אופייה הכפול של איטליה התעשייתית. המדינה מסוגלת לייצר עודף עצום במוצרים שאינם אנרגיה, אך עליה להעביר חלק משמעותי מאוד מערך זה .לחו"ל כדי לממן את יבוא האנרגיה שנדרש על ידי המבנה הייצורי והחברתי שלה

לכן, עודף הסחר אינו רק הפגנת כוח; זוהי גם התוצאה הסופית של כלכלה שמייצרת סחורות רבות באופן .תחרותי, אך מייבאת חלק ניכר מתשומות האנרגיה החיוניות לפעילותה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הירידה בגירעון האנרגיה מ **-54.290 מיליארד בשנת 2024** תרמה משמעותית לשיפור המאזן הכולל בשנת 2025. [5] זה מדגים כיצד תוצאת הסחר יכולה להשתנות גם ללא זינוק מקביל בתחרותיות התעשייתית, פשוט משום שמחיר האנרגיה המיובאת יורד. עודף גבוה יותר יכול לייצג בו זמנית עוצמת ייצוא גדולה יותר ועליות ייבוא נמוכות יותר, ויש צורך לפרק את שני המרכיבים לפני הגשת מסקנות לגבי כושר הייצור.

בשנת 2025, ערך היצוא גדל ב **-3.3 אחוזים** , אך הצמיחה הייתה מרוכזת מאוד בכמה מגזרים. יצוא מוצרים פרמצבטיים, כימיים-רפואיים ובוטניים גדל ב **-28.5 אחוזים** , יצוא מתכות בסיסיות ומוצרי מתכת ב-9.8 אחוזים, אמצעי תחבורה שאינם כלי רכב מנועים ב-11.6 אחוזים ומזון, משקאות וטבק ב-4.3 אחוזים. [5]

להרכב יש משמעות אסטרטגית משום שהוא מדגים כי היצוא האיטלקי העכשווי כבר אינו תואם את הדימוי המסורתי של מדינה המוכרת בעיקר אופנה, ריהוט ומוצרים ברמת טכנולוגיה בינונית עד נמוכה. מגזרים אלה נותרו חשובים, אך תרופות, תחבורה, מטלורגיה, הנדסת מכונות ומגוון מוצרים ביניים ומוצרים אינסטרומנטליים צברו חשיבות גוברת.

עם זאת, יש להתייחס בזהירות מיוחדת לצמיחה יוצאת הדופן של תעשיית התרופות בשנת 2025. עלייה ביצוא אינה בהכרח אומרת שכל הערך הטכנולוגי והקנייני של הייצור נשלט על ידי חברות איטלקיות, מכיוון שחלק משמעותי מהמגזר מאורגן באמצעות קבוצות רב-לאומיות גדולות ורשתות גלובליות שבהן מפעלים איטלקיים יכולים להיות מרכזי ייצור יעילים ביותר מבלי בהכרח להיות מיקום ההחלטה האסטרטגית הסופית.

וכאן מבנה הבעלות הופך לחשוב לא פחות מערך היצוא.

תרופות: הצלחה בייצור ובינלאומיות של שליטה

מגזר התרופות מייצג אחת הדוגמאות המעניינות ביותר לתעשייה האיטלקית החדשה. לא רק שהיצוא צמח בצורה משמעותית, אלא שאיטליה מארחת גם בסיס ייצור משמעותי, המאופיין במתקנים עתירי הון, רגולציה ומיומנויות.

לשנת 2026 מראה, עם זאת, כי בשנת 2023 כ **-94.8 אחוזים מייצוא התרופות** הגיעו ISTAT דו"ח מחברות השייכות לקבוצות רב-לאומיות, עם חלוקה כמעט מאוזנת בין חברות רב-לאומיות בשליטת איטליה, השווה ל **-48.7 אחוזים** , לבין חברות בשליטת חוץ, השווה ל-46.1 אחוזים. [6]

מבנה זה מורכב הרבה יותר מהדיכוטומיה של "תעשייה איטלקית" לעומת "תעשייה זרה". הנוכחות החזקה של חברות רב-לאומיות איטלקיות פירושה שחלק משמעותי מיכולת המנהיגות והבינלאומיות נותרים לאומיים; יחד עם זאת, כמעט מחצית מהיצוא נוצר על ידי חברות השייכות לקבוצות זרות.

נוכחות של הון בינלאומי לא צריכה להתפרש אוטומטית כחולשה. קבוצת תרופות זרה גדולה שבוחרת את איטליה לייצור שלה יכולה להביא טכנולוגיה, מומחיות, שכר מקצועי, השקעות ואינטגרציה בשרשראות אספקה גלובליות. פגיעות מתעוררת, דווקא כאשר המערכת האקולוגית הלאומית אינה מסוגלת להשפיע על החלטות מיקום עתידיות: אתר ייצור עשוי להיות יעיל ביותר כיום אך תלוי, לצורך התרחבותו העתידית, בהחלטה שתתקבל במטה הבינלאומי של הקבוצה.

. לכן, יש למדוד את הכוח התעשייתי גם באמצעות היכולת **לשמר השקעות**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מערכת תחרותית אינה מערכת שבה כל חברה היא לאומית; זוהי מערכת שבה קבוצות לאומיות וזרות כאחד מוצאות יתרון במקם פעילויות בעלות ערך גבוה, מחקר, ייצור ופונקציות קבלת החלטות באופן מקומי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מכונות: הלב הפחות גלוי של הכוח האיטלקי

אם תרופות מייצגות את אחד המרכיבים החדשים בעלי הצמיחה הגבוהה של היצוא, **הנדסת מכונות ומכונות** נותרות אחד המבנים העמוקים ביותר של התחרותיות האיטלקית.

המגזר חשוב במיוחד משום שהוא מוכר לא רק מוצר סופי, אלא גם כלים המשמשים חברות אחרות לייצור: מכונות כלים, מערכות, אוטומציה, אריזה, מכונות מזון, ציוד לעיבוד חומרים והתמחויות רבות אחרות.

מבנה זה מייצר סוג של כוח כלכלי שקשה לצרכנים לראות. מותג יוקרה עשוי להיות מוכר בכל העולם, בעוד שיצרן איטלקי שיוצר מערכת תעשייתית חיונית עבור מפעל תרופות, מזון או עיבוד מתכת עשוי להיות כמעט בלתי ידוע לציבור הרחב למרות שיש לו מעמד עולמי חזק ביותר בנישה שלו.

דווקא בשווקי **עסק-לעסק אלה** , המודל האיטלקי של חברות בינוניות מציג לעתים קרובות את ביצועיו הטובים ביותר.

ציין בשנת 2026 כי חברות איטלקיות בינוניות, המעסיקות בין 50 ל-249 עובדים, וחברות OECD-ה גדולות, המעסיקות לפחות 250 עובדים, רשמו תוצאות דומות או אף טובות יותר מבחינת פריון ויכולת ייצוא לחברות צרפתיות וגרמניות דומות. [7]

זהו ממצא מכריע משום שהוא משנה באופן קיצוני את הערכת בעיית הפריון האיטלקי. אין חוסר יכולת כללי של חברות איטלקיות להיות פרודוקטיביות. במקום זאת, ישנה בעיה של **הרכב גודל** : חברות שמגיעות לקנה מידה מספיק יכולות להתחרות היטב; במערכת יש יחסית מעט כאלה.

זהו הבחנה שמשנה לחלוטין את האבחנה.

אם כל החברות האיטלקיות היו מטבען פחות פרודוקטיביות ממתחרותיהן הזרות, הבעיה הייתה נוגעת לטכנולוגיה ולכישורים הפרוסים ברחבי המערכת כולה.

עם זאת, אם חברות בינוניות-גדולות הן תחרותיות אך מייצגות נתח קטן יחסית מהכלכלה, הבעיה הופכת לאחד המכשולים המונעים ממספר גדול יותר של חברות לצמוח.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

גודל חברה כשאלת כוח

, מעריך כי עסקים זעירים וקטנים עדיין מהווים **למעלה מ-60 אחוז מהתעסוקה באיטליה** OECD-ה בהשוואה לכ-40 אחוז בצרפת ובגרמניה. [7] אין זה אומר שקטנות היא שם נרדף לחוסר יעילות, מכיוון שישנם עסקים איטלקיים קטנים שהם פרודוקטיביים ביותר, חדשניים ומשולבים בשווקים העולמיים; עם זאת, פירוש הדבר שסטטיסטית, לעסקים קטנים יותר בממוצע יש רמות פרודוקטיביות נמוכות יותר ויכולת נמוכה יותר לעמוד בעלויות קבועות מסוימות.

לגודל יש חשיבות משום שהיבטים רבים של התחרות העכשווית דורשים השקעות שאינן פוחתות באופן פרופורציונלי לגודל החברה. פתיחת רשת מכירות באסיה, בניית פונקציית אבטחת סייבר מובנית, פיתוח בינה מלאכותית קניינית, מימון מחקר מתקדם או עמידה בתקנות בינלאומיות מורכבות דורשים עלויות שחברה גדולה יכולה לפזר על פני מיליארדי הכנסות, בעוד שעבור חברה עם חמישים עובדים, הן יכולות להוות מכשול גדול בהרבה.

לכן, גודל קטן אינו בהכרח חולשה כאשר חברה פועלת בנישה בעלת ערך מוסף גבוה ומשתמשת ברשתות ייצור אזוריות; הוא הופך לפגיעות כאשר הוא מונע ממנה לממן חדשנות, למשוך הנהלה, להפוך לבינלאומית או להשתתף בשלבים הרווחיים ביותר של שרשרת הערך.

במשך עשרות שנים, איטליה בנתה חלק מכוחה על **אזורי תעשייה** , מערכות בהן חברות מתמחות רבות משתפות פעולה ומתחרות באותו טריטוריה, והופכות את הפיצול לצורה של ארגון קולקטיבי. מודל זה שומר על ערכו, אך התחרות העכשווית דורשת יותר ויותר יכולות שאזורים טריטוריאליים אינם יכולים להחליף במלואן: הון, נתונים, פטנטים, פלטפורמות דיגיטליות, רשתות הפצה גלובליות וכוח מיקוח עם לקוחות בינלאומיים גדולים.

הבעיה האמיתית היא לא לחסל את העסקים הקטנים.

משמעות הדבר היא לאפשר לאלו עם פוטנציאל צמיחה להפוך לעסקים בינוניים וגדולים מבלי להיתקל במחסומים פיסקאליים, אדמיניסטרטיביים, פיננסיים או בעלותיים שדוחפים אותם באופן מלאכותי מתחת לספים מסוימים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

קפיטליזם משפחתי: כוחה של ההמשכיות, גבול הקנה מידה

.נושא הבעלות קשור למבנה מימדי זה

.חלק ניכר מהעסקים האיטלקיים, כולל חברות רבות המצליחות בעולם, נותרות בבעלות משפחתית מבנה זה יכול לייצג נכס משמעותי: אופק ארוך טווח, זיהוי חזק בין בעלות לעסק, יכולת קבלת החלטות .מבלי להגיב ללחץ רבעוני מצד השווקים הפיננסיים, ושימור מומחיות מקומית

עם זאת, הדבר יכול גם ליצור מגבלה כאשר הרצון לשמור על שליטה מלאה במשפחה מונע פתיחה להון .חיצוני, קונסולידציה עם מתחרים, ניהוליות או בחירת המנהל המוכשר ביותר מחוץ למשפחה

בשנת 2026 מזכיר במפורש את הבעיה, וציין כי איחוד עסקים משפחתיים קטנים למבנים OECD-ה גדולים יותר המנוהלים באופן מקצועי יכול לשפר את שיטות הניהול, הפרודוקטיביות והחדשנות, בעוד שתמריצי מס מסוימים להמשכיות בעלות יכולים, בנסיבות מסוימות, לשמר שליטה גם כאשר כניסת הון .חיצוני או ניהול יכולים להגדיל את יכולת הצמיחה [8]

זוהי סוגיה חשובה במיוחד בעידן הנוכחי, משום שדור של יזמים שבנו חברות בשנות ה-80 וה-90 עומד .בפני ירושה בדיוק כאשר התחרות הבינלאומית דורשת יותר הון, דיגיטציה וקנה מידה

.הירושה הופכת אפוא לסוגיה תעשייתית לאומית

חברה יכולה להימכר לקבוצה זרה גדולה, לעבור ליורשים, להיסחר בבורסה, להירכש על ידי קרן .השקעות פרטית, או להתמזג עם חברות אחרות

.כל אחת מהאפשרויות הללו משנה את הבעלות אך לאו דווקא את כושר הייצור באותו אופן

השאלה האסטרטגית היא האם מרכז קבלת ההחלטות, המומחיות וההשקעות נשארים בתוך המערכת .האיטלקית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

"חברות רב-לאומיות: איטליה לא מייצרת רק באמצעות חברות "איטלקיות

.המבנה הבינלאומי של הייצור מבהיר עוד יותר את חוסר ההתאמה של פרשנות לאומית גרידא של ההון

;בשנת 2023, חברות השייכות לקבוצות רב-לאומיות היוו נתח גבוה מאוד של יצוא הייצור האיטלקי במגזר אמצעי התחבורה שאינם כלי רכב מנועים, חברות רב-לאומיות בשליטת איטליה ייצרו **72.3** **אחוזים מהיצוא** , במתכת 56.3 אחוזים, בביגוד כ-53 אחוזים ובמכונות כ-46 אחוזים. [6]

מדווח כי עבור כלי רכב מנועים, נתח ISTAT .במגזרים אחרים משקלה של השליטה הזרה גדול בהרבה היצוא שנוצר על ידי חברות רב-לאומיות בשליטה זרה קרוב ל **-82 אחוזים** ; נתחים מעל 40 אחוזים קיימים גם בקוקה וזיקוק, מכשירי חשמל, כימיקלים ומחשבים/אלקטרוניקה. [6]

.יש לפרש את הנתונים בזהירות רבה

אין פירוש הדבר שאיטליה "כבר לא שולטת" לחלוטין במגזרים אלה, וגם לא שמפעלים בבעלות זרה פחות בעלי ערך לכלכלה הלאומית. פירוש הדבר שחלק משמעותי מהיצוא של תעשיות טכנולוגיה עילית או בינונית-הייטקית נוצר בתוך רשתות רב-לאומיות שבהן השליטה על הון והחלטות אסטרטגיות עשויה .להיות בחו"ל

.לכן, הערך הכלכלי המקומי תלוי במספר הפונקציות המבוצעות באיטליה

.אם מפעל מארח רק הרכבה סטנדרטית יחסית, כוח המיקוח של הטריטוריה עשוי להיות מוגבל

אם, לעומת זאת, היא מארחת תכנון, מחקר, הנדסה, ספקים מיוחדים, מיומנויות שקשה להעביר וכוח אדם מיומן ביותר, יכולתה של הקבוצה להעביר במהירות את הייצור למקום אחר פוחתת וערכה .האסטרטגי הלאומי עולה

.מושג **ההיטמעות** הופך לחשוב יותר מאשר הלאום הפשוטה של בעל המניות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

רכב: שרשרת אספקה אסטרטגית החשופה לשינוי עמוק

.שום מגזר אינו מבהיר את המורכבות הזו יותר מאשר תעשיית הרכב

לאיטליה היסטוריה ארוכה בתחום הרכב, רשת רכיבים נרחבת, מומחיות מכנית ועיצובית, ובסיס ייצור שנותר משמעותי. עם זאת, המעבר לכיוון כלי רכב חשמליים, כלי רכב מוגדרי תוכנה, סוללות ויצרנים .אסייתיים חדשים משנה את כל חלוקת הערך בשרשרת האספקה

מנוע הבעירה הפנימית משתמש בשרשרת רכיבים שבה חברות איטלקיות רבות מחזיקות ברמות מומחיות גבוהות: מערכות מכניות, תיבת הילוכים, רכיבי מתכת, ייצור וציוד. רכב חשמלי מפחית חלק מהרכיבים הללו ומגדיל את ערך הסוללות, אלקטרוניקת הספק, מוליכים למחצה, תוכנה וחומרים .קריטיים

.לכן, המעבר מאיים לא רק על מספר המכוניות המורכבות באופן מקומי

.שנה את השאלה המופנית לכלל המערכת האקולוגית של הספקים

מראה גם ISTAT, הנוכחות החזקה של קבוצות בשליטת חוץ ביצוא מגזר הרכב, כפי שהודגשה על ידי [6] .כיצד החלטות ההקצאה של פלטפורמות ייצור חדשות תלויות יותר ויותר באסטרטגיות רב-לאומיות

לכן, יכולתה של איטליה לשמור על מעמדה בתעשיית הרכב תהיה תלויה פחות בהגנה על הייצור הקיים .ויותר ביכולתה להעביר מיומנויות והשקעות לרכיבים חדשים בשרשרת האספקה

זוהי בעיה תעשייתית וגיאופוליטית כאחד, משום שסוללות, מוליכים למחצה וחומרי גלם הם בין תחומי .התחרות הכלכלית העיקריים בין אירופה, סין וארצות הברית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תעופה וחלל, הגנה ובניית ספינות: ריכוז יכולות אסטרטגיות

.לעומת זאת, ישנם מגזרים שבהם איטליה שומרת על מעמד אסטרטגי שקשה יותר להחליף

תעשיות התעופה והחלל, המסוקים, האלקטרוניקה הביטחונית, בניית ספינות, חלל, טילים, וכמה מקטעים של תעשיות המנועים והמערכות המורכבות יוצרים מערכת אקולוגית שבה חברות גדולות כמו פועלות לצד רשת מורכבת של ספקים MBDA לאונרדו, פינקנטיירי, אוויו וחברת הבת האיטלקית של .ומרכזי מחקר

לפיהם חברות רב-לאומיות בשליטת איטליה מייצרות למעלה מ **-72 אחוזים מיצוא אמצעי** ,ISTAT נתוני **התחבורה שאינם כלי רכב מנועים,** רלוונטיים במיוחד בהקשר זה. [6] קטגוריה זו כוללת ייצור הכולל אווירונאוטיקה, תחבורה ימית ואמצעי תחבורה מורכבים אחרים, מגזרים שבהם לאיטליה יש לא רק .מפעלים, אלא גם יכולות תכנון וחברות אם לאומיות

ההבדל בהשוואה למגזר הנשלט על ידי בעלי שליטה זרים הוא בעל חשיבות אסטרטגית. שליטה לאומית אינה מבטיחה באופן אוטומטי יעילות, אך היא מגבירה את יכולתה של המדינה ושל המערכת האקולוגית .של הייצור להשפיע על השקעות, קניין רוחני, תעסוקה מקצועית והשתתפות בתוכניות בינלאומיות

בדיוק מסיבה זו, לעלייה בהוצאות הביטחון האירופיות הנדונות בפרק 21 עשויות להיות השפעות .תעשייתיות משמעותיות במיוחד באיטליה

.המדינה לא מתחילה מאפס

.כבר יש לה בסיס המסוגל להפוך חלק מהביקוש הציבורי החדש לייצור מקומי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אוכל ויוקרה: הערך האסטרטגי של מותג ואיכות

מגזרים איטלקיים אחרים מפעילים כוח בצורה שונה לחלוטין, באמצעות מותג, מוניטין ויכולת למכור סחורות בעלות ערך יחידה הגבוה בהרבה מעלות החומרים הטהורה של התשומות.

מגזר החקלאות-מזון האיטלקי שייך לקטגוריה זו. בשנת 2025, יצוא המזון, המשקאות והטבק גדל ב - **אחוזים** , ותרמו תרומה חיובית ליצוא הלאומי. [5] החוזק אינו נובע רק מהכמות המיוצרת, אלא **4.3** מהקשר בין מקור, איכות, ערכים, עיבוד ותדמית בינלאומית.

בקבוק יין או מוצר מזון יוקרתי מכילים אפוא כמות משמעותית של ערך בלתי מוחשי.

אותו הדבר נכון, במידה רבה אף יותר, לגבי אופנה ויוקרה.

במגזרים אלה, שליטה על המותג, העיצוב וההפצה יכולה להיות חשובה יותר מאשר הלוקליזציה של כל שלב ייצור בנפרד.

אבל גם כאן, בעלות הופכת לסוגיה אסטרטגית. מותגים איטלקיים רבים, היסטורית, הפכו עם הזמן לחלק מקבוצות בינלאומיות גדולות, בעוד שחלק משרשראות הייצור שלהם נותרו ממוקמות באיטליה. לכן, ערך מקומי יכול להישאר גבוה גם כאשר השליטה הסופית אינה לאומית; יחד עם זאת, חלק מהרווחים וההחלטות האסטרטגיות יכולים להיות ממוקמים במקום אחר.

זה מראה שוב מדוע הקונספט של "תוצרת איטליה" אינו עולה בקנה אחד באופן אוטומטי עם הקונספט של הון איטלקי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.תרופות, מתכות ותחבורה: בשנת 2025 יתקיים יצוא מקוטב יותר ויותר

מבנה היצוא של 2025 מגלה גם ריכוז גובר של צמיחה בכמה מגזרים. תרופות, מתכות וציוד תחבורה .סיפקו חלק משמעותי מאוד מהעלייה במכירות לחו"ל, בעוד שמגזרים אחרים הראו דינמיקה חלשה יותר [5]

,מציין כי העלייה ביצוא תרופות **מטוסקנה** ISTAT .טרנספורמציה זו ניכרת גם ברמה הטריטוריאלית לבדן הסבירה כ **-2.6 נקודות אחוז מהצמיחה ביצוא הלאומי לאציו, לומברדיה, אברוצו וקמפניה .בשנת 2025** [9]

זהו אלמנט חשוב משום שהוא מראה שההתמחות התעשייתית החדשה אינה תואמת לחלוטין את .החלוקה המסורתית בין צפון לדרום

לומברדיה ממשיכה להיות אחד ממרכזי התעשייה העיקריים של איטליה, אך גם תעשיית התרופות .והחלל מייצרות קיבולת משמעותית בלאציו, טוסקנה, קמפניה ואברוצו

גיאוגרפיית הייצור נותרה לא מאוזנת מאוד, אך חלק משרשראות האספקה של תעשיית ההייטק חוצות .את הגבול הטריטוריאלי הישן בצורה מורכבת יותר

ומדיניות תעשייתית אירופאית חדשה יצליחו PNRR-זה יכול להפוך לחשוב אסטרטגית אם השקעות ב .לחבר טוב יותר את המרכזים הללו לתשתיות ולמחקר

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרודוקטיביות: הקו האמיתי שמפריד בין חוזקה של איטליה לפוטנציאל שלה

:עם זאת, הבעיה העוברת דרך כל התכונות הללו נותרת אותה בעיה שנתקלים בה שוב ושוב בספר .פרודוקטיביות מצטברת

מציין כי הפריון האיטלקי נותר נמוך מזה של רוב הכלכלות המתקדמות וכי הצמיחה שלה OECD-ה [7] .הייתה איטית יותר מהממוצע בגוש האירו מאז אמצע שנות ה-90

הנוסחה "איטליה אינה פרודוקטיבית במיוחד" עלולה, עם זאת, להוביל לאי הבנה משמעותית, משום שהיא מרמזת לכאורה שעובד או מפעל איטלקי בהכרח פחות יעילים ממתחריו הזרים. ניתוח מימדי מראה במקום זאת שחלק משמעותי מהפער נובע מפיזור העסקים: חברות איטלקיות בינוניות וגדולות יכולות להיות פרודוקטיביות ביותר, אך נתח גדול בהרבה מהתעסוקה בהשוואה לצרפת ולגרמניה נותר מרוכז בעסקים זעירים וקטנים, שבממוצע יש להם פחות הון לעובד, משקיעים פחות בטכנולוגיה ויש להם [7] .יתרונות גודל נמוכים יותר

. לכן, גם פריון מצטבר הוא בעיה של **דמוגרפיה עסקית**

.לא רק כמה עסקים נוצרים חשוב

.ספרו כמה הם גדלים

מדינה עם הרבה סטארט-אפים אך מעט חברות גידול יכולה להיראות דינמיות מבחינה יזמית ועדיין להישאר חלשה כאשר חברות מתמודדות עם השקעות של מאות מיליוני דולרים, רכישות בינלאומיות או .מחקר חדשני

.באיטליה יש תרבות יזמית נרחבת מאוד

האתגר הוא להפוך חלק גדול יותר מהיזמות הזו לעסקים המסוגלים להגיע לקנה מידה בינלאומי מבלי .לאבד את הכישורים המקומיים שיצרו את היתרון המקורי שלהם

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מחקר ופיתוח: הפער שייצור לבדו אינו יכול להסתיר

.דווקא בתחום המחקר צצה אחת החולשות הבולטות ביותר

בשנת **2024 סך ההוצאה של איטליה על מחקר ופיתוח היה שווה לכ-1.4 אחוז** ,OECD-על פי ה באותה שנה, עצימות המחקר הממוצעת של [10] . **OECD-מהתמ"ג** , לעומת ממוצע של **2.7 אחוז ב** האיחוד האירופי הייתה כ **-2.2 אחוז מהתמ"ג** , בעוד שגרמניה, שבדיה, בלגיה, אוסטריה, פינלנד [11] .ודנמרק הגיעו או חרגו מסף של 3 אחוזים

הפער הוא אסטרטגי משום שייצור עכשווי משלב יותר ויותר ערך בלתי מוחשי. מכונה יכולה להיבנות באיטליה אך להסתמך על תוכנה, מוליכים למחצה, אלגוריתמים וחיישנים שפותחו במקום אחר; מכונית .יכולה להיות מורכבת במפעל אירופאי אך חלק הולך וגדל מערכה מרוכז בסוללות, אלקטרוניקה ותוכנה

אם איטליה תשמור על כושר ייצור גדול מבלי להגדיל מספיק את ההשקעה בנכסים בלתי מוחשיים, היא מסתכנת בשימור שלבי הייצור שלה בעוד שחלק הולך וגדל מהערך המוסף נלכד על ידי אלו השולטים .בטכנולוגיה ובנתונים

.כאן הבעיה התעשייתית הופכת לבעיה של ריבונות טכנולוגית

המחקר הציבורי האיטלקי מתגאה בתחומים של מצוינות, אך המעבר ממחקר מדעי ליכולת תעשייתית .אינו אוטומטי

,אנחנו צריכים חברות המסוגלות לקלוט חדשנות, הון סיכון, שיתוף פעולה בין אוניברסיטאות לתעשייה .העברת טכנולוגיה, וקנה מידה שיאפשר הבאת טכנולוגיה מהמעבדה לשוק בת קיימא מבחינה כלכלית

מציין גם כי למרות שגדלה משמעותית בהשוואה לעשור קודם לכן, פעילות הפטנטים OECD-ה האיטלקית ממשיכה לפגר אחרי זו של כלכלות גדולות דומות אחרות, וכי בתקופה שבין 2000 ל-2020 [10] .הפטנטים האיטלקיים היוו כ **-6.6 אחוזים** מסך הפטנטים האירופיים

.אז הבעיה אינה חוסר בחדשנות

.זו הכמות והיכולת להגדיל אותה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

דיגיטציה ובינה מלאכותית: פער שכבר לא ניתן להפרדה מהתעשייה

.אותה בעיה מופיעה גם בדיגיטל

בשנת 2024, כ **-29 אחוז מהחברות האיטלקיות עם לפחות עשרה עובדים** היו בעלות ,OECD-על פי ה [12] .רמת עצימות דיגיטלית נמוכה מאוד, בהשוואה לכ-26 אחוז בגוש האירו

הפער אולי נראה קטן, אך הוא הופך למשמעותי אף יותר כאשר בוחנים אותו מבחינת גודל. חברות ענן, אנליטיקה, אבטחת סייבר ובינה מלאכותית; עסק זעיר חייב ,ERP גדולות יכולות לממן מערכות .לשאת בעלויות ארגוניות וניהוליות גבוהות בהרבה באופן יחסי

.יתר על כן, דיגיטציה אינה עניין של קניית תוכנה

.דורש שינויים ארגוניים

,חברה יכולה לרכוש מערכת בינה מלאכותית ולא לראות שיפורי פרודוקטיביות אם התהליכים הפנימיים .הנתונים והמיומנויות שלה אינם מספקים

מקשר את העיכוב של איטליה לא רק לטכנולוגיה זמינה, אלא גם לאיכות הניהול OECD-זו הסיבה שה [12] .ולכישורי כוח העבודה

לכן, החזית התעשייתית החדשה של איטליה תהיה תלויה ביכולת לשלב מומחיות מסורתית במכניקה .וייצור עם תוכנה, נתונים ואוטומציה מתקדמת

.זה חשוב במיוחד עבור מכונות, שם לאיטליה כבר יש בסיס תחרותי

יצרן מערכות תעשייתיות שמשלב בהצלחה תחזוקה חזויה, בינה מלאכותית, חיישנים ושירותים .דיגיטליים יכול להפוך יתרון ייצור מסורתי ליתרון טכנולוגי שקשה הרבה יותר לשכפל

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

שרשראות ערך גלובליות: ייצוא לא אומר לייצר הכל

.יש לפרש את הפתיחות הבינלאומית של איטליה גם דרך התוכן המיובא של ההפקה

,חברה מייצאת לעיתים רחוקות מייצרת את כל התשומות לה היא זקוקה. היא רוכשת רכיבים, חומרים אנרגיה, שירותים דיגיטליים וטכנולוגיות מחו"ל, משלבת אותם בייצור שלה, ולאחר מכן מייצאת את .המוצר הסופי או המוצר הביניים

כדי להבחין במדויק בין הערך FIGARO יורוסטאט משתמש כיום בטבלאות קלט-פלט בינלאומיות כמו [13] .המוסף המקומי המשולב ביצוא לבין זה המיוצר בחו"ל

.הבחנה זו הופכת חשובה פוליטית בעידן של הפחתת סיכונים

.ייצוא איטלקי משמעותי עשוי להיות תלוי ברכיב קריטי המיוצר כמעט אך ורק במדינה אחרת

.פגיעות אינה בהכרח מופיעה במאזן הסחר הכולל

.זה מופיע ברשת הקלט

לשנים 2025 ו-2026, אשר מנתחים ISTAT זוהי הבעיה המטופלת במפורש על ידי דוחות התחרותיות של את התלות של חברות איטלקיות באספקה זרה, ובמהדורת 2026 מקדישים פרק שלם לתלות **ביבוא של** [14][2] . **מוצרים אסטרטגיים**

,מערכת הייצור מסבירה חלק ניכר מאוד מהתלות הכוללת של הכלכלה האיטלקית באספקה בינלאומית ודווקא המגזרים המשולבים ביותר בשרשראות גלובליות משלבים לעתים קרובות כושר ייצוא גבוה וצורך [14] .חזק בייבוא רכיבים ותשומות

. התוצאה היא מהותית: **יצוא גבוה ותלות גבוהה יכולים להתקיים יחד**

.הן לא שתי תופעות הפוכות

חברת רכב רב לאומית מייבאת סוללות או רכיבים אלקטרוניים, משלבת אותם ברכב ומייצאת אותם מחדש; חברת תרופות מייבאת רכיבים פעילים או חומרי ביניים ומייצרת תרופה בעלת ערך גבוה; יצרן .מכונות משלב שבבים, מנועים או חומרים מיוחדים ממדינות אחרות

.לכן, כוח תעשייתי אמיתי טמון ביכולת למנוע מקלט זר יחיד לחסום את כל שרשרת האספקה

מוליכים למחצה: הרכיב הקטן שמודד תלות גדולה

.מעט שרשראות אספקה מפגינות פגיעות זו כמו מוליכים למחצה

שבבים מייצגים חלק קטן יחסית מהעלות הפיזית של מוצרים תעשייתיים רבים, אך הם יכולים להיות חיוניים לתפקודם. משבר המוליכים למחצה העולמי של 2020–2022 הדגים כיצד שיבוש ברכיבים בעלי .ערך יחידה נמוך יכול לשבש קווי ייצור של רכב ומכונות בעלות ערך גבוה בהרבה

לאיטליה יש מתקנים ומומחיות בתחום המיקרואלקטרוניקה, אך היא אינה שולטת במערכת אקולוגית מכונות ,EDA מקיפה דומה לזו של ארצות הברית או אסיה. הייצור העולמי מקוטע בין תכנון, תוכנת ליתוגרפיה, פרוסות סיליקון, מפעלים ואריזות מתקדמות, ואף מדינה אירופאית אינה שולטת באופן .עצמאי בשרשרת כולה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

עבור איטליה, הבעיה אינה יכולה להיות ייצור עצמאי של כל המוליכים למחצה, אלא הבטחת מעמד אירופי חזק מספיק בטכנולוגיות אסטרטגיות עבור מגזרי הרכב, התעשייה, הביטחון והאנרגיה.

מדיניות השבבים האירופית וההשקעה ביכולות מיקרואלקטרוניקה מקבלות כאן משמעות הרבה מעבר למשיכת מפעל בלבד.

הם סוג של ביטוח תעשייתי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אנרגיה: עלות הקלט שחוזרת על עצמה בכל תהליך הייצור

.תלות נוספת נדונה בפרק 20 אך יש להציגה מחדש כאן מנקודת מבט תעשייתית

מערכת ייצור יכולה להיות יעילה מאוד ולאבד מתחרותיות אם היא רוכשת אנרגיה יקרה יותר מבחינה .מבנית מזו של מתחרותיה

הנושא רגיש במיוחד עבור מטלורגיה, כימיקלים, זכוכית, קרמיקה, נייר, זיקוק ופעילויות עתירות אנרגיה .אחרות

גירעון האנרגיה האיטלקי של כמעט **47 מיליארד יורו בשנת 2025** אינו רק בעיה של מאזן סחר. [5] זוהי .גם עלות שנכנסת ישירות למאזני החברות ובעקיפין למחירן של סחורות רבות

מזהה את הפחתת עלויות האנרגיה ותנודתיות האספקה כאחד המרכיבים העיקריים הדרושים OECD-ה לחיזוק התחרותיות האיטלקית, תוך שילוב האצת אנרגיה מתחדשת, חשמול, רשתות ואחסון עם ביטחון [15] .כלכלי רב יותר

.לכן, לא ניתן להפריד בין המדיניות התעשייתית החדשה למדיניות האנרגיה

היכולת לייצר פלדה, זכוכית, דשנים או קרמיקה באירופה תלויה גם במחיר היחסי של אנרגיה בהשוואה .לארצות הברית, סין ומתחרות אחרות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

סין: מתחרה, ספק ושוק בו זמנית

מעמדה של איטליה ברשתות הגלובליות הופך למורכב עוד יותר כאשר בוחנים את סין, נושא שייבחן לעומק רב יותר בפרק הבא אך חיוני כבר עכשיו להבנת המבנה התעשייתי.

סין היא בו זמנית מתחרה של יצרנים איטלקיים רבים, ספקית של תשומות תעשייתיות ושוק יציאות.

שלושת התפקידים הללו אינם בהכרח חופפים באותו מגזר.

עבור יצרן מכונות, סין יכולה להיות לקוח חשוב.

עבור יצרן אירופאי של פאנלים פוטו-וולטאיים או רכיבים סטנדרטיים, הוא יכול מעל לכל להיות מתחרה.

עבור חברה המשתמשת ברכיבים אלקטרוניים או בחומרים קריטיים, ייתכן שמדובר בספק שקשה להחליף אותו בטווח הקצר.

דווקא חפיפה זו היא שהופכת את מדיניות **הפחתת הסיכונים** למורכבת הרבה יותר מאשר צמצום פשוט של הסחר.

קיצוץ חסר הבחנה ביבוא סיני עלול להגדיל את העלויות עבור חברות איטלקיות המתחרות בשווקים הגלובליים.

לכן, השאלה האסטרטגית היא לזהות היכן תלות מייצרת סיכון מערכתי והיכן היא מייצגת מערכת יחסים מסחרית נורמלית וניתנת למגוון.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

עודף אינו אסטרטגיה תעשייתית

.בנקודה זו, ניתן לפרש נכון את עודף הסחר של 50.7 מיליארד בשנת 2025

זהו אינדיקטור חשוב ליכולתה של המערכת האיטלקית למכור יותר סחורות בחו"ל מאשר היא רוכשת .בערך נטו

- .עם זאת, אין בכך כדי לשפוט באופן סופי את כוחו
- .ייתכן שהיתרה תגדל מכיוון שעלות האנרגיה נמוכה יותר
- .זה יכול להיות תלוי מאוד בכמה מגזרים
- .ייתכן שהוא מכיל יצוא שנוצר על ידי חברות הנשלטות בחו"ל
- .זה יכול לשלב כמות גדולה של תשומות מיובאות
- .זה יכול להתקיים יחד עם פריון מצטבר חלש והשקעה נמוכה במחקר ופיתוח
- .לכן, יש למדוד כוח תעשייתי בצורה רב-ממדית

.ודווקא על ידי כך, איטליה נראית בו זמנית חזקה ופגיעה יותר ממה שמרמזים הנרטיבים המנוגדים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

איטליה עדיין מייצרת הרבה, אבל היא לא שולטת בכל מה שהיא מייצרת

המסקנה העיקרית הראשונה היא שאיטליה **אינה כלכלה פוסט-תעשייתית במובן של מדינה שאיבדה את בסיס הייצור שלה** . 14 האחוזים מהייצור התעשייתי הנמכרים באיחוד האירופי, העודף העצום שאינו אנרגטי, עוצמתם של מכונות, תרופות, תחבורה, מזון ונישות ייצור רבות מדגימות את ההפך. [1][5]

אבל המסקנה השנייה חשובה לא פחות: המימד היצרני אינו תואם לחלוטין את השליטה הלאומית בהון ובטכנולוגיה.

במגזרים מסוימים, חברות רב-לאומיות איטלקיות מחזיקות בעמדה דומיננטית.

באחרים, הון זר שולט בחלק משמעותי מאוד מהיצוא.

באחרים, תלות בתשומות מיובאות יוצרת פגיעות גם כאשר המוצר הסופי תחרותי.

המסקנה השלישית נוגעת לפרודוקטיביות: באיטליה יש חברות המסוגלות להתחרות בחברות הצרפתיות והגרמניות הטובות ביותר, אך משאבים רבים מדי נותרים מרוכזים בחברות קטנות שמתקשות לצמוח. [7]

הרביעי נוגע לטכנולוגיה: עצימות מחקר ופיתוח של כ-1.4 אחוז מהתמ"ג נמוכה מדי עבור כלכלה שרוצה לשמור על מעמד תעשייתי רלוונטי בתקופה שבה תוכנה, בינה מלאכותית, מוליכים למחצה, ביוטכנולוגיה, חומרים מתקדמים וטכנולוגיות אנרגיה מייצגים נתח גדל והולך של ערך. [10]

החמישית נוגעת לגיאוגרפיה: חוזקה התעשייתי של איטליה ממשיך להיות לא אחיד באופן משמעותי ברחבי המדינה, אך תעשיות התרופות, התעופה והחלל, המזון ותעשיות אחרות מראות כי קיימים מרכזים תחרותיים גם מחוץ לריכוז הצפוני המסורתי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מייצור לריבונות יצרנית

.זה מוביל לשאלה החשובה ביותר של הפרק

?מה המשמעות של להיות מעצמת ייצור בשנת 2026

.זה לא אומר לייצר הכל באופן עצמאי

.אף אחת מהכלכלות המערביות הגדולות אינה אוטרכית

.זה אומר לדעת אילו התמכרויות מקובלות ואילו הופכות למסוכנות

זה אומר להיות בעלים של חברות המסוגלות להוביל שרשראות ערך ולא פשוט להכניס את עצמן לשלבים .הפחות רווחיים

.משמעות הדבר היא למשוך חברות רב-לאומיות זרות מבלי להפוך לחלופיות טריטוריאלית

.משמעות הדבר היא לייצר מספיק מחקר כדי לשמור על נתח משמעותי מהקניין הרוחני

.זה אומר שתהיה תשתית אנרגיה ודיגיטלית אמינה

.משמעות הדבר היא שיהיה מספיק הון אנושי, ניהולי ופיננסי כדי להצמיח עסקים מצליחים

מעל לכל, פירוש הדבר לדעת כיצד להפוך מסורת ייצור גדולה למבנה תעשייתי התואם לתחרות שכבר אינה מבוססת אך ורק על עלויות עבודה או איכות מוצר, אלא על שליטה בטכנולוגיה, נתונים, הון וחומרי .גלם

.מנקודת מבט זו, איטליה בשנת 2026 היא מעצמה תעשייתית לא שלמה

.לא בגלל שחסרות לה חברות תחרותיות

.הוא הבעלים של רבים מהם

.לא בגלל שהפסיקו לייצא

.זה מייצר עודף שאינו אנרגטי של קרוב למאה מיליארד יורו

.לא בגלל שהוא נעדר ממגזרים מתקדמים טכנולוגית

.תרופות, תעופה וחלל, ביטחון, אוטומציה תעשייתית ומיקרואלקטרוניקה מדגימים את ההפך

חוסר השלמות נובע מהעובדה שהמצוינות הללו מתקיימות יחד בתוך מערכת מצטברת שבה פרודוקטיביות, גודל חברה, מו"פ, דיגיטציה וזמינות של תשומות אסטרטגיות מסוימות נותרים חלשים .ממה שיידרש כדי להפוך את המסה התעשייתית לאוטונומיה טכנולוגית מלאה

.זהו השבר הבסיסי

והבעיה של התקופה שאחרי PNRR 2026-ההזדמנות של ה

.לחשוב במיוחד PNRR-קיומו של שבר זה הופך את מה שיקרה לאחר סיום ה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בשנת 2025, ההשקעות האיטלקיות נותרו דינמיות יחסית, בין היתר הודות לתנופה של התוכנית האירופית, אך מדיניות תעשייתית יעילה אינה יכולה להסתמך ללא הגבלת זמן על מנגנון יוצא דופן שנוצר במהלך המגפה.

לכן, האתגר הוא להפוך את מחזור ההשקעה 2021–2026 לקיבולת קבועה.

חייבת לייצר פרודוקטיביות גם בשנת 2030 PNRR רשת דיגיטלית שנבנתה עם.

תשתית רכבת חייבת להפחית את עלויות הלוגיסטיקה במשך עשרות שנים.

רפורמת המשפט חייבת להפחית לצמיתות את הסיכון החוזי.

השקעה בהכשרה חייבת להגדיל את כישורי כוח העבודה גם לאחר סיום התוכנית האירופית.

יכול לייצג עלייה בפוטנציאל הייצור ולא רק תקופה של השקעות PNRR-אם מנגנונים אלה יעבדו, ה גדולות יותר.

אם הם לא יעבדו, הסיכון הוא ש-2027 תחזיר את איטליה לצמיחה החלשה מאוד שאפיינה חלק ניכר מהעשורים האחרונים.

זה, יותר מאשר ספיגה פורמלית של כספים, הוא הקריטריון האמיתי להצלחה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

IRI-מדיניות תעשייתית חדשה אינה אומרת חזרה ל

חזרתה של מדיניות התעשייה באירופה לאחר המגפה, המלחמה באוקראינה והתחרות הסינית-אמריקאית פתחו מחדש את הדיון על תפקידה של המדינה באיטליה. אך ההתערבות הציבורית החדשה אינה יכולה להיות פשוט שחזור של מערכת החברות הממשלתיות שתוארה בפרקים הקודמים.

שרשראות אספקה עכשוויות הן בינלאומיות, טכנולוגיות ועתירות הון מכדי שהמדינה תוכל לשקול שליטה בהן אך ורק באמצעות בעלות ישירה.

עם זאת, היא יכולה להנחות תשתיות, מחקר, רכש, הון סבלני, רגולציה, הכשרה ואבטחת שרשרת האספקה.

בכספי ציבור, בתמריצים ובמכשירים אירופיים כדי, Cassa Depositi e Prestiti-היא יכולה להשתמש ב לתמוך במגזרים הנחשבים אסטרטגיים.

היא יכולה להפעיל את כוח הזהב כאשר רכישה מאיימת על אינטרסים חיוניים.

היא יכולה להשתתף בתוכניות אירופאיות משותפות בתחום ההגנה, החלל, המוליכים למחצה והאנרגיה.

לכן, ריבונות תעשייתית מודרנית דומה הרבה יותר ליכולת **תזמור** מאשר לשליטה ישירה על כל המפעלים.

ודווקא על פי יכולת זו יש למדוד את איטליה.

הגבול בין פתיחות לפגיעות

- המערכת האיטלקית שגשגה דווקא משום שהיא פתוחה.
- חברות מייצאות.
- הם מייבאים רכיבים.
- הם מושכים הון זר.
- הם רוכשים חברות בחו"ל.
- הם משתתפים בקבוצות רב-לאומיות.
- הם חולקים טכנולוגיות באמצעות תוכניות אירופאיות.
- סגירת רשת זו בשם האוטונומיה ככל הנראה תצמצם, לא תגדיל, את כושר הייצור התעשייתי של איטליה.
- אבל פתיחות ותלות אינן מילים נרדפות.

מערכת פתוחה יכולה להיות עמידה אם יש לה מספר ספקים, יכולות תחליף, מלאי ושליטה על לפחות כמה צמתי טכנולוגיה מרכזיים.

היא הופכת לפגיעת כאשר מדינה או יצרן יחיד יכולים להפסיק קלט שלא ניתן להחליף אותו במסגרת זמן התואמת את המשכיות הייצור. לכן, מדיניות תעשייתית חייבת לזהות נקודות חסימה **,** לא רק להפחית את היבוא. זוהי צורה של מודיעין כלכלי.

תוצרת איטליה האמיתית של המאה ה-21

בנקודה זו, יש להרחיב גם את המשמעות הכלכלית והפוליטית של המונח **"תוצרת איטליה"** , משום שהמשך קישורו כמעט אך ורק עם אופנה, מזון חקלאי, עיצוב, ריהוט, מוצרי יוקרה ואומנות יתאר רק חלק

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

משמעותי, אך כעת במידה רבה לא מספק, ממבנה הייצור הלאומי. מגזרים אלה ממשיכים להיות אחד ,המניעים העיקריים של המוניטין הבינלאומי של איטליה ושומרים על תפקיד חיוני במאזן הסחר התעסוקה והתרבות של המדינה; עם זאת, מרכזיותם הסמלית מסתכנת בטשטש טרנספורמציה עמוקה הרבה יותר, משום שחלק **משמעותי מהתחרותיות האיטלקית העכשווית מרוכזת כיום במכניקה ,מתקדמת, אוטומציה תעשייתית, תרופות, תעופה וחלל, אלקטרוניקה ביטחונית, בניית ספינות אריזה, רובוטיקה, טכנולוגיות עיבוד חומרים, ומגוון שרשראות אספקה ביניים מיוחדות ביותר . שהצרכן הסופי מתעלם מהן לעתים קרובות אך נכנסות למפעלי ייצור ברחבי העולם**

לכן, כושר התעשייה של איטליה מתוחכם בהרבה מההצגה התכופה של המדינה בחו"ל, ובמידה ניכרת אף מהתיאור העצמי שלה. הדימוי של איטליה ככלכלה של יופי, אוכל, עיצוב ויצירתיות אינו שקרי; הוא הופך למטעה כאשר משתמשים בו כסיכום בלעדי של התמחות לאומית. מכיוון שלצד שמלה, בקבוק יין ,או רהיט, קיימת איטליה תעשייתית נוספת המייצרת מכונות אוטומטיות, מערכות מכ"ם, טורבינות ,רכיבים אווירונאוטיים, טכנולוגיות פרמצבטיות, מסוקים, כלי שיט ימיים, מערכות הנעה, ציוד ביו-רפואי .קווי אריזה ומכונות המסוגלות לפעול בתוך מפעלים של מדינות אחרות

מנקודת מבט זו, **תוצרת איטליה אינה רק מה שהצרכן קונה; זה גם מה שכלכלות אחרות משתמשות . בו כדי לייצר**

דווקא אלמנט זה הופך את הייצור האיטלקי לחשוב יותר מבחינה אסטרטגית ממה שמרמזים על סיפורים .המבוססים בעיקר על מוצרים סופיים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ממוצר איקוני לטכנולוגיה המשולבת בתהליכי ייצור גלובליים

איטליה, כמובן, ממשיכה להחזיק בכמה ממותגי הצריכה המוכרים ביותר בעולם, אך חלק ניכר מכוחה של היצוא נובע אינו מסחורות הנרכשות ישירות על ידי משקי בית, אלא ממוצרי **הון, מכונות, רכיבים וטכנולוגיות ביניים**, שהביקוש להן תלוי בהשקעות תעשייתיות שבוצעו בארצות הברית, גרמניה, צרפת, הודו, מקסיקו, סין ועשרות שווקים אחרים.

ממקמת את מגזר **המכונות והמכטרוניקה האיטלקי** בין התחרותיים והמתקדמים ביותר ICE סוכנות , מבחינה טכנולוגית באירופה ומעריכה מעל **60,000 יחידות מקומיות** , כ **-251 מיליארד יורו במחזור מיליארד ערך מוסף** וערך יצוא בסדר גודל של **148 מיליארד יורו** ; עבור קטגוריית המכונות והציוד **70** לבדה, באיטליה יש מעל 18,000 חברות והיא מסומנת כמדינה האירופית השנייה מבחינת ערך מוסף במגזר. [17] (ice.it)

נתונים אלה מסייעים בתיקון עיוות תפיסתי משמעותי. כאשר חברה אמריקאית רוכשת מכונת עיבוד מתכת אוטומטית איטלקית, כאשר יצרן תרופות אסייתי מתקין קו אריזה איטלקי, או כאשר מפעל רכב משתמש ברובוטים, מערכות תמסורת, משאבות או רכיבים מכטרוניים המיוצרים באמיליה-רומאניה, לומברדיה, פיימונטה או ונטו, לפעילות זו אין את אותה נראות בינלאומית כמו לבורסה, מכונית ספורט או יין יוקרתי, אך היא תורמת באותה מידה באופן קונקרטי ליכולתה של איטליה לייצר יצוא, תעסוקה מקצועית ועודף סחר.

נקודה זו רלוונטית אף יותר מבחינה אסטרטגית, משום שמוצרי הון יוצרים לעתים קרובות קשר כלכלי ארוך טווח מאשר מכירת מוצרי צריכה. מכונה תעשייתית חייבת להיות מותקנת, מתוחזקת, מעודכנת ומשולבת עם תוכנה, חלקי חילוף ותמיכה טכנית; משמעות הדבר היא **שהמכירה הראשונית יכולה ליצור קשר טכנולוגי רב שנתי בין היצרן האיטלקי לחברת הלקוח** , מה שמגדיל את עלויות ההחלפה ומחזק את מעמדו של הספק.

במובן זה, למכונה יכול להיות ממד גיאו-כלכלי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מכונות כלים: התמחות בלתי נראית אך מכרעת

מגזר המכונות, הרובוטיקה והאוטומציה מייצג אחת הדוגמאות היעילות ביותר להבדל בין התדמית למבנה האמיתי של התעשייה האיטלקית. בשנת 2024, הייצור האיטלקי במגזר עמד על כ **-6.3 מיליארד** . **אירו** והיצוא הגיע ל **-4.27 מיליארד** , שיא חדש עבור המגזר, עם נתח ייצוא של **67.5 אחוזים מהייצור** ארצות הברית הייתה השוק העיקרי עם כ-629 מיליון אירו, ואחריה גרמניה, סין, צרפת, טורקיה, הודו ומקסיקו. [18] (ucimu.it)

הנתונים משמעותיים משום שהם מראים כיצד חולשת הביקוש המקומי לא חיסלה את התחרותיות הבינלאומית של המגזר. בשנת 2024, שוק כלי העבודה המקומי סבל מהתכווצות חדה, אך היצוא עדיין הגיע לשיא של כל הזמנים, מה שמאשר שחלק מהייצור האיטלקי קשור כעת מבחינה מבנית להשקעות תעשייתיות עולמיות הרבה יותר מאשר למחזור הפנימי. [18]

מכונות כלים איטלקיות אינן רק מוצרי יצוא; הן מייצגות לעתים קרובות **טכנולוגיה שנכנסת לתהליך הייצור של מגזרים אסטרטגיים אחרים** , החל מתעשיית הרכב ועד לחלל, ממכונאות מדויקות ועד אנרגיה, מהגנה ועד לייצור רכיבים רפואיים. לכן, יש למדוד את חשיבותן של חברות אלו גם לפי מיקומן בשרשראות האספקה, מכיוון שטכנולוגיה הדרושה לייצור סחורות אחרות בעלת ערך אסטרטגי גדול מזה שמשתמע ממחזור המכירות בלבד.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תעשייתי תוצרת איטליה: כמה מגזרים שנמלטים מהתדמית המסורתית

מאפיין אסטרטגי	אינדיקטור אחרון	מִגזָר
מוצרי הון וטכנולוגיות ייצור	כ -**148 מיליארד אירו של יצוא** בהגדרה הרחבה של ICE	**מכונות ומכטרוניקה**
טכנולוגיות ייצור מתקדמות	**יצוא של 4.27 מיליארד אירו בשנת 2024**	**,מכונות כלים רובוטים ואוטומציה**
נוכחות חזקה בתחומי התרופות, המזון ומוצרי הצריכה	**מחזור של 10.06 מיליארד אירו, יצוא של 8 מיליארד אירו בשנת 2024**	**מכונות אריזה**
ערך מוסף גבוה ומחקר	**מיליארד אירו בייצור ו-54 מיליארד 56 אירו ביצוא בשנת 2024**	**תרופות**
ערך המותג, שרשרת האספקה והטרנספורמציה	**מעל 69 מיליארד אירו ביצוא בשנת מיליארד אירו בשנת 2025 72.4 ;2024**	**אגרי-מזון**
,תעופה וחלל, אלקטרוניקה מכ"ם, מסוקים והגנה	**הכנסות של 19.5 מיליארד אירו בשנת מיליארד אירו במחקר ופיתוח 3 ;2025**	**לאונרדו**
בניית ספינות מורכבת ותת-ימית	**הכנסות של 9.19 מיליארד אירו ו-63.2 מיליארד אירו בצבר הזמנות בשנת 2025**	**פינקנטיירי**

מקורות: ICE, UCIMU, UCIMA, Leonardo, Fincantieri. [17][18][19][20][21][22]

הטבלה אינה מתכוונת לסכם קטגוריות סטטיסטיות שאינן הומוגניות לחלוטין, אלא להדגיש את ריבוי ההתמחויות שיש לכלול כעת במושג "תוצרת איטליה" עכשווי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אריזה: כאשר איטליה מוכרת את המכונה שאורזת מוצרים של אנשים אחרים

שרשרת האספקה של מכונות אריזה ועטיפה אוטומטיות מייצגת כנראה אחת הדוגמאות הברורות ביותר להגדרה חדשה זו. בשנת 2024, המגזר האיטלקי חצה לראשונה את סף **המחזור של 10 מיליארד אירו** והגיע ל-10.06 מיליארד אירו, בעוד שהיצוא עלה לכ **-8 מיליארד אירו** , המהווים **79.4 אחוזים** , .היה 619 והעסיקו למעלה מ-40,000 עובדים UCIMA **מהמחזור הכולל** . מספר החברות שנסקרו על ידי (ucima.it) [19]

נתונים אלה מעניינים במיוחד משום שאריזות נמצאות בצומת של שרשראות אספקה רבות שבהן לאיטליה יש מומחיות תעשייתית מתקדמת: תרופות, מזון, קוסמטיקה, כימיקלים ומוצרי צריכה. לכן, קו מוצרים איטלקי יכול לפעול בתוך מפעל תרופות אמריקאי, תעשיית מזון אסייתית או מפעל מוצרי צריכה .אירופאי

,מבנה זה מעניק למגזר ערך גדול יותר מאשר ייצוא פשוט של מכונה, משום שהוא משלב **אוטומציה חיישנים, תוכנה, בקרת איכות, רובוטיקה, חומרים ושירותי תמיכה** . במילים אחרות, חלק מערכו של תוצרת איטליה" אינו טבוע במותג הנראה לעין של המוצר הסופי; הוא נשאר חבוי בתוך הטכנולוגיה" .שאפשרה את ייצורו, מילויו, עיקורו, בדיקתו ואריזתו

."זוהי צורה מתוחכמת מבחינה תעשייתית ולא מרהיבה מבחינה מסחרית, אך חיונית של "תוצרת איטליה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תרופות: אחד השינויים המשמעותיים ביותר בגיאוגרפיה של היצוא האיטלקי

מקרה התרופות משמעותי אף יותר, משום שהוא מאתגר באופן ישיר את ייצוגה של איטליה ככלכלה בשנת **2024 ייצור התרופות האיטלקי הגיע לכ-** ,ICE המתמקדת בעיקר בייצור מסורתי. על פי סוכנות **מיליארד אירו** , בעוד שהיצוא עמד על כ **-54 מיליארד אירו** , מה שהופך את איטליה לאחד ממרכזי **56** ייצור וייצוא התרופות הגדולים ביותר באירופה. [20] (ice.it)

הצביעה ,ISTAT בהתייחסה לנתוני Farmindustria, :בשנת 2025 חיזק עוד יותר את משקלו של המגזר על צמיחה של **28.5 אחוזים ביצוא התרופות** , וציינה כי מתוך כ-19 מיליארד דולר בגידול הכולל ביצוא הייצור האיטלקי, כ-15 הגיעו מתעשיית התרופות. [20] (farmindustria.it)

נתונים אלה מאלצים אותנו להגדיר מחדש את המושג "תוצרת איטליה" גם מבחינה גיאוגרפית. המוצר האיטלקי בעל הערך המוסף הגבוה אינו מיוצר רק באזורים המקושרים באופן מסורתי לשרשראות האספקה של הצפון התעשייתי; **לאציו וטוסקנה הפכו למרכזי תרופות בעלי חשיבות בינלאומית** , בעוד מציין ICE 2024-2025 שקמפניה ואזורים אחרים מארחים מפעלים ושרשראות אספקה חשובות. דו"ח כי העלייה ביצוא של לאציו בשנת 2024 נבעה בעיקר על ידי מגזר התרופות וכי אותו מגזר תרם באופן משמעותי לצמיחת טוסקנה וכמה אזורים דרומיים. [23]

,זה חשוב משתי סיבות לפחות. הראשונה היא כלכלית: תרופות כרוכות במחקר, רגולציה, הון מיומן ,תהליכים תעשייתיים מתוחכמים ורמת עצימות גבוהה של ייצוא. השנייה היא אסטרטגית: לאחר המגפה זמינותן של תרופות, חומרים פעילים, חיסונים ויכולת ייצור פורשה מחדש גם כעניין של ביטחון כלכלי ובריאותי.

.לכן, תרופות מתוצרת איטליה אינן רק יצוא

. זוהי גם **חוסן תעשייתי**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מפעל תרופות בלציו מיוצר באיטליה כמו בית אופנה

אמירה זו עשויה להיראות פרובוקטיבית פשוט משום שהשיח הציבורי האיטלקי קישר זה מכבר את המושג "תוצרת איטליה" עם מגזרים שבהם המקור הגיאוגרפי, העיצוב והמותג הסופי מורגשים באופן מיידי על ידי הצרכן. אך מבחינה כלכלית, קו ייצור תרופות הממוקם בלאציו או בטוסקנה, המסוגל לייצא תרופות לעשרות שווקים, משלב הון, כוח אדם מיומן, השקעות, אישורים ומומחיות מקומית באיטליה, בדיוק כמו חברת יוקרה.

ההבדל הוא שהערך הסמלי נתפס פחות ברור.

זה הבדל תדמיתי, לא הבדל כלכלי.

לאונרדו: תוצרת איטליה, טס, צופה ומשלב נתונים

בולט עוד יותר הוא המקרה של התעופה והחלל והביטחון. **לאונרדו** סיימה את שנת 2025 עם **הכנסות של כ-19.5 מיליארד יורו, 23.8 מיליארד הזמנות חדשות, 46.6 מיליארד בתיק הזמנות וכ-3 מיליארד שהושקעו במחקר ופיתוח** , עם נוכחות המשתרעת על פני תחומי האלקטרוניקה להגנה ואבטחה, מסוקים, אווירונאוטיקה, סייבר וחלל. [21] (leonardo.com)

הנקודה אינה לשבח מיזם לאומי אחד, אלא להכיר במה שהמבנה הזה מייצג מבחינת יכולת תעשייתית: מערכות אוויוניקה, מסוקים, אלקטרוניקה, AESA, לאיטליה מומחיות ייחודית בתכנון מכ"מים של ביטחונית, חיישנים, סייבר, רכיבים אווירונאוטיים ומערכות חלל - כלומר, במגזרים שבהם הערך העתידי יהיה תלוי יותר ויותר בשילוב של חומרה, תוכנה, נתונים ואינטגרציה של מערכות.

מכ"ם, בפרט, הוא דוגמה סמלית להבדל בין מוצר מסחרי ליכולת אסטרטגית. מערכת מכ"ם אינה רק מוצר ייצוא; היא קובעת יכולות מעקב, הגנה אווירית, התרעה מוקדמת, מיקוד ושילוב מידע. לאונרדו ומערכות המיועדות להגנה משולבת מפני איומי אוויר וטילים AESA מציין בין פעילויותיו את פיתוח מכ"מי ארוכי טווח. [21]

במגזר זה, תוצרת איטליה הופכת ישירות **לטכנולוגיה של ריבונות** .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המסוק כמוצר תעשייתי, פלטפורמה טכנולוגית ושירות

אותו הדבר נכון גם לגבי מסוקים. מסוק אינו רק פלטפורמה ממתכת המורכבת במפעל; הוא משלב תיבות הילוכים, אוויוניקה, תוכנה, מערכות משימה, תחזוקה, הסמכה והדרכה. לאונרדו טוענת לכ **-800 מסוקים המשמשים ברחבי העולם לחיפוש והצלה ולשירותים ציבוריים** , למעלה מ-16,500 טייסים וטכנאים מיומנים ורשת בינלאומית של מרכזי סיוע והדרכה. [21]

מסגרת זו מדגימה מדוע ערכו של מוצר תעשייתי מורכב נמשך זמן רב לאחר המכירה הראשונית. הפלטפורמה מייצרת תחזוקה, הדרכה, שדרוגים, חלקי חילוף וקשרי לקוחות שיכולים להימשך עשרות שנים.

לכן, ליכולת לייצר מסוקים יש משמעות תעשייתית שונה לחלוטין מאשר לייצוא של מוצר סטנדרטי, הניתן להחלפה בקלות.

פינקנטיירי: תוצרת איטליה כתשתית ימית מורכבת

המקרה **של פינקנטיירי** מרחיב עוד יותר את ההגדרה, משום שבניית ספינות מתקדמת דורשת שילוב של תכנון, מטלורגיה, אלקטרוניקה, תוכנה, הנעה, אינטגרציה של מערכות, לוגיסטיקה ורשת של אלפי קבלני משנה. בשנת 2025 רשמה הקבוצה הכנסות של **9.19 מיליארד יורו** וספר הזמנות כולל של **63.2 מיליארד** , עם נראות אספקה עד 2037. [22] (fincantieri.com)

פריגטה שנבנתה באיטליה מייצגת אפוא את "תוצרת איטליה" במובן רחב הרבה יותר מהמובן המסורתי, משום שהיא משלבת חלק משמעותי מהיכולת הלאומית לתכנן, לשלב ולתמוך במערכות ימיות מורכבות. התרחבותה של פינקנטיירי למגזר התת-ימי מדגימה כיצד בניית ספינות הופכת מקושרת יותר ויותר להגנה על תשתיות תת-ימיות, מערכות אוטונומיות והחשיבות האסטרטגית החדשה של קרקעית הים.

הספינה אינה רק מוצר לייצוא.

זהו **ידע תעשייתי שנצבר** .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אגרי-מזון: המגזר המסורתי עצמו הפך לתעשייתי יותר

הרחבת הקונספט של "תוצרת איטליה" אינה משמעותה צמצום תפקידו של מגזר המזון החקלאי, משום שמגזר זה הוא כיום הרבה יותר טכנולוגי, לוגיסטי ותעשייתי מאשר הייצוג האמנותי הטהור שאיתו הוא מזוהה לעתים קרובות. בשנת **2024, יצוא המזון החקלאי האיטלקי עלה על 69 מיליארד אירו** , עם , צמיחה של יותר מ-8 אחוזים בהשוואה לשנת 2023, ובשנת **2025 הוא הגיע לכ-72.4 מיליארד אירו** (ice.it) [24] .שיא היסטורי חדש

ערך זה נובע לא רק מהמוניטין של זרמים איטלקיים, אלא גם מהיכולת לבנות **שרשרת מזון בעלת ערך מוסף גבוה** הכוללת חקלאות, עיבוד, אריזה, קירור, לוגיסטיקה, הסמכה, שיווק והפצה בינלאומית.

.גם כאן, חוזק אינו טמון רק במוצר הסופי

.זה מורכב משרשרת האספקה

גבינה איטלקית המיוצאת לארצות הברית משלבת מערכות גידול, עיבוד, בקרה, אריזה, לוגיסטיקה של .אחסון בקירור ומוניטין

בקבוק יין משלב טריטוריה ומותג, אבל גם טכנולוגיית ייצור יין, מכונות, זכוכית, פקקים, לוגיסטיקה .והפצה

.אריזת פסטה משלבת חקלאות, טחנות, טכנולוגיות עיבוד, מכונות אריזה ויכולות שיווק גלובליות

.לכן, "תוצרת איטליה" מסורתית ו"תוצרת איטליה" טכנולוגית אינן שתי מערכות נפרדות

.הם תלויים זה בזה יותר ויותר

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אריזות תרופות מראות עד כמה עמוקים הקשרים בין שרשראות האספקה

המקרה של מכונה איטלקית המשמשת לאריזת תרופות המיוצרות במדינה אחרת מתאר באופן כמעט מושלם את האבולוציה הזו. הערך האיטלקי אינו תואם את התרופה הסופית, שיכולה להיות מיוצרת על ידי חברה אמריקאית, גרמנית או שוויצרית; הוא טמון בטכנולוגיה המאפשרת למלא אותה, לעקר אותה, לוודא את איכותה, לארוז אותה ולהבטיח שהיא עומדת בתקנים הרגולטוריים.

משמעות הדבר היא שחלק מהכוח התעשייתי העכשווי מגיע **מטכנולוגיות מאפשרות** , כלומר, מאותן מערכות המאפשרות למגזרים אחרים לתפקד.

דווקא שם ישנן כמה מההתמחויות החשובות ביותר של איטליה.

ולכן לא נראה לעין B2B הכוח האמיתי של הייצור האיטלקי הוא לעתים קרובות במיוחד

של חברות איטלקיות רבות B2B-אחת הסיבות לכך שמציאות זו אינה מובנת היטב היא דווקא אופי ה צרכן אמריקאי עשוי להכיר את פראר, גוצ'י, ברילה או פרארו ולא להבין שהמפעל שמייצר את הסחורה שהוא רוכש משתמש במכונות, משאבות, תיבות הילוכים, רכיבים, חיישנים או מערכות איטלקיות.

לכן, מוניטין צרכני ורלוונטיות תעשייתית אינם בהכרח חופפים.

בעיית התפיסה חשובה משום שהיא משפיעה גם על האופן שבו המדינה מגדירה את סדרי העדיפויות של מדיניות התעשייה שלה.

אם איטליה חושבת על "תוצרת איטליה" בעיקר כהגנה על המותג וקידום יופי ומוצרים איכותיים, היא מסתכנת בחוסר ערך במגזרים שבהם היתרון היחסי שלה נובע **מטכנולוגיה, הנדסה, יכולות התאמה אישית ואינטגרציה תעשייתית** .

מיליארד היצוא של 2024 מציג מבנה מורכב הרבה יותר 623.5

בשנת 2024, יצוא הסחורות האיטלקי הגיע **ל-623.5 מיליארד יורו** , יציבות משמעותית בהשוואה לשנת 2023 2019 אך גבוהה בכ-30 אחוזים מהרמה של ICE. מדגישה כי, בדיוק כאשר אופנה, רכב וכמה שרשראות אספקה אחרות עברו שלב קשה, תרופות, מזון חקלאי, כימיקלים, טכנולוגיות מידע ותקשורת ומגזרים אחרים פיצו על חלק משמעותי מההחולשה. [25]

בשנת 2025, היצוא הכולל עלה לכ **-643 מיליארד אירו** , עם צמיחה של 3.3 אחוזים; תרופות היו התרומות העיקריות לעלייה, בעוד תעשיית המזון החקלאית הגיעה ל-72.4 מיליארד ומכניקה נותרה קצת פחות מ **-100 מיליארד אירו ביצוא** . [26]

יצוא תוצרת איטליה כבר לא תואם את המגזרים המסורתיים

נָתוּן	גודל / מגזר
מיליארד אירו 623.5	**יצוא סחורות איטלקי 2024**
כ-643 מיליארד אירו	**יצוא סחורות איטלקי 2025**
קצת פחות מ-100 מיליארד אירו	**מכניקה 2025**
מיליארד אירו 72.4	**אגרי-מזון 2025**
מיליארד אירו 60.8	**טקסטיל, ביגוד והנעלה 2025**
כ-54 מיליארד אירו ביצוא	**תרופות 2024**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

יצוא של 8 מיליארד אירו	**מכונות אריזה 2024**
יצוא של 4.27 מיליארד אירו	**מכונות כלים, רובוטים ואוטומציה 2024**

מקורות: ICE, UCIMA, UCIMU. [18][19][20][24][25][26]

אין לקרוא ערכים אלה כדירוג הניתן להשוואה מושלמת, משום שחלק מהקטגוריות הסטטיסטיות חופפות ומשתמשות בהיקף שונה, אך הם מאפשרים לנו להתבונן בעובדה מבנית: **כושר הייצוא של איטליה מחולק על פני מערך רחב בהרבה של שרשראות אספקה מאלה המקושרות באופן מסורתי למותג המדינה** .

השאלה אינה עוד האם איטליה עדיין מדינה תעשייתית

"מנקודת מבט זו, חלק מהדיון הלאומי נראה באופן מפתיע מפגר. השאלה האם איטליה "עדיין מייצרת או שהפכה בעיקר לכלכלת שירותים אינה מוצגת בצורה גרועה, משום שנתונים על מבנה הייצור, היצוא ושרשראות האספקה הטכנולוגיות מדגימים באופן חד משמעי את ההתמדה של בסיס תעשייתי רחב.

השאלה החשובה באמת נוגעת **למיקומה של איטליה בתוך שרשראות הערך ולאיזו מידה של שליטה היא מפעילה על הפלחים בעלי הערך המוסף הגבוה יותר** .

הפקה היא הכרחית.

זה לא מספיק.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הרכבה אינה זהה לתכנון

שני מפעלים יכולים לייצר את אותו ערך ייצור, אך בעלי חשיבות אסטרטגית שונה מאוד. אחד יכול פשוט להרכיב רכיבים שתוכננו, רשמו פטנט ונבדקו במקום אחר; השני עשוי להחזיק בתכנון, בתוכנה, בפטנטים, ביכולות האינטגרציה, בתמיכה ובגישה ישירה ללקוחות.

. טמון הגבול בין ייצור פשוט לבין **כוח תעשייתי**

.המדינה ששולטת בפרויקט יכולה לשנות את המוצר

.המדינה ששולטת בתוכנה יכולה לעדכן אותה

.המדינה שבבעלותה הקניין הרוחני גובה תמלוגים

.המדינה שמנהלת את הסיוע מתחזקת את הקשר עם הלקוח

.ניתן להחליף ביתר קלות את המדינה שמייצרת רק את הרכיב הסטנדרטי

.הבעיה עם תוצרת איטליה במאה ה-21 היא בדיוק זו

קניין רוחני חשוב לא פחות מהמפעל

בתעשייה בת זמננו, חלק הולך וגדל של הערך נוצר לפני ואחרי רצפת המפעל: מחקר, תכנון, תוכנה, פטנטים, נתונים, שיווק, הפצה, שירותים ותחזוקה. הנוכחות הפיזית של המפעל נותרה קריטית, במיוחד בשרשראות אספקה מורכבות, אך היא אינה ממצה את השליטה הכלכלית במוצר.

לאירופה עצמה עדיין יש גירעון משמעותי מול ארצות הברית עבור תשלומים הקשורים לקניין רוחני, כפי שמודגש בדוח ICE 2024-2025. [25]

לכן, עבור איטליה, השאלה העתידית לא יכולה להיות רק "כמה מפעלים נותרו", אלא כמה קניין רוחני עיצוב ותוכנה נוצרים ונשלטים באיטליה .

מחקר ופיתוח הופכים למדד לריבונות תעשייתית

הנתונים של לאונרדו, עם כ **-3 מיליארד יורו שהושקעו במחקר ופיתוח בשנת 2025** , המהווים נתח גבוה מאוד מההכנסות, מראים מדוע יש להעריך חלק מהחברות במגזר הייצור האסטרטגי החדש גם לפי עוצמה טכנולוגית ולא רק לפי תחלופה. [21]

.מחקר ופיתוח יוצרים טכנולוגיות

.אבל מעל הכל זה יוצר אנשים המסוגלים לפתח את הבאים

.חברה יכולה לייבא טכנולוגיה ולהשתמש בה

.קיום מערכת אקולוגית מחקרית מאפשרת לה להתפתח

.זהו הבדל אסטרטגי מהותי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אפילו תעשיית התרופות מעלה את השאלה מי שולט בהון ובחדשנות

מדווחת כי חלק ניכר מהחברות ICE .נתוני התרופות, לעומת זאת, דורשים קריאה פחות חגיגית המייצרות באיטליה שייכות לקבוצות רב-לאומיות זרות וכי ההון האיטלקי מייצג חלק מיעוט, אם כי (ice.it) [20] .משמעותי מאוד, מכל המגזר

.משמעות הדבר היא שייצור מקומי ושליטה אסטרטגית אינם בהכרח אותו דבר

.מפעל איטלקי של קבוצה רב לאומית מייצר מקומות עבודה, יצוא וערך מוסף מקומי

אבל החלטות לגבי פטנטים, מחקר עולמי, השקעות עתידיות והקצאת הון בינלאומית יכולות להתקבל במקום אחר.

.הערך התעשייתי נותר אמיתי

.ריבונות טכנולוגית מורכבת יותר

.כאן ההבחנה בין "תוצרת איטליה" ל"בשליטת איטליה" הופכת למכרעת

:החדש במספר רמות Made in Italy-לכן, יש לנתח את ה

חמשת הממדים של ערך אסטרטגי תעשייתי

שאלה יסודית	גּוֹדֶל
?האם המוצר באמת מיוצר באיטליה	**הַפְקָה**
?היכן מפותחת הטכנולוגיה	**לְעַצֵּב**
?מי שולט בפטנטים, תוכנה וידע מקצועי	**קניין רוחני**
?אילו רכיבים קריטיים תלויים במדינות זרות	**שרשרת האספקה**
?מי שולט בלקוח, במותג, בתמיכה ובהפצה	**שׁוּק**

.תעשייה יכולה להיות חזקה ברמה הראשונה וחלשה באחרות

.מעצמה גיאו-כלכלית חייבת לנסות לכסות מספר רמות בו זמנית

שרשרת האספקה חשובה יותר מאשר חברה בודדת

גורם מפתח נוסף נוגע לעומק שרשרת האספקה. לאונרדו, פינקנטייירי, קבוצות תרופות גדולות ויצרני מכונות אוטומטיות אינם פועלים בבידוד; הם תלויים באלפי חברות המייצרות אלקטרוניקה, מכניקה .מדויקת, חומרים, תוכנה, שירותי הנדסה וייצור מוסמך

, לכן, התחרותיות האיטלקית נובעת במידה רבה ממערכות **אקולוגיות תעשייתיות טריטוריאליות** שבהן הקרבה בין הלקוח, הספק, האוניברסיטה והמומחיות הטכנית מאפשרת פיתוח מהיר של פתרונות .מותאמים אישית

.מבנה זה מהווה את אחד היתרונות ההיסטוריים של איטליה

.זוהי גם פגיעות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

עסק קטן יכול להיות נהדר אבל מתקשה להתרחב

לחברות איטלקיות רבות יש התמחות נישתית יוצאת דופן אך קנה מידה פיננסי מוגבל. זה מאפשר ,גמישות והתאמה אישית, אך יכול להפוך לבעיה כאשר שווקים חדשים דורשים השקעות גדולות בתוכנה .אבטחת סייבר, בינה מלאכותית, בינלאומיות או מתקני ייצור

הסיכון הוא שהחברה שומרת על טכנולוגיה מצוינת אך מאבדת בהדרגה שליטה מסחרית או תירכש על .ידי קבוצות זרות בעלות הון גדול יותר

.לכן, האתגר לעתיד של "תוצרת איטליה" אינו רק שימור עסקים קטנים ובינוניים

. זה כדי לאפשר לטובים ביותר לצמוח **מבלי לאבד את היכולת הטכנולוגית הלאומית שהם מייצגים**

הקפיצה הגיאו-כלכלית האמיתית דורשת חברות המסוגלות להגדיר סטנדרטים

.כלכלה יצרנית מייצאת מוצרים

מעצמה גיאו-כלכלית יכולה גם להשפיע על **הסטנדרטים, הטכנולוגיות, התשתיות והתלות של אחרים** .

.הבחנה זו היא בסיסית

.מכונה איטלקית הנמצאת בשימוש נרחב במגזר נתון יכולה ליצור סטנדרטים טכניים

.מכ"ם המשולב בארכיטקטורת נאט"ו יכול ליצור יכולת פעולה הדדית ארוכת טווח

.פריגטה מיוצאת מייצרת אימון, תחזוקה וקשרים אסטרטגיים

.תרופה רשומה כפטנט יוצרת תלות טכנולוגית חיובית ביצרן

.פלטפורמת תוכנה תעשייתית יוצרת מערכת אקולוגית

.כאן הייצור הופך לכוח

.ייצוא פריגטה אינו זהה לייצוא חולצה, גם אם שניהם מייצרים הכנסות

.מנקודת מבט של סחר, שתי העסקאות מייצרות יצוא; מנקודת מבט גיאו-כלכלית, יש להן השלכות שונות כלי שיט ימי שנמכר למדינה אחרת יכול ליצור מערכת יחסים של שלושים שנה הכוללת אימונים, חלקי .חילוף, תחזוקה, מערכות נשק ושיתוף פעולה פוליטי

.טכנולוגיה תעשייתית המותקנת במפעל יכולה להפוך את החלפת הספקים ליקרה

.פלטפורמת תעופה וחלל יוצרת יכולת פעולה הדדית ותלות בתמיכה

. לכן, הערך האסטרטגי של ייצוא תלוי גם **במשך ובעומק הקשר שהוא מייצר**

אפילו תרופות יכולות ליצור כוח תעשייתי

המגפה הוכיחה בבירור שתהליכי ייצור מסוימים הנחשבים מסחריים בנסיבות רגילות הופכים לאסטרטגיים כאשר שרשרת האספקה משובשת. תרופות, חומרים פעילים, חיסונים, מכשירים .וביוטכנולוגיות מתמודדים, אם כן, עם אותם אתגרי ביטחון כלכליים כמו מוליכים למחצה או סוללות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

יצוא הביוטכנולוגיה האיטלקי עולה על **16 מיליארד יורו** , עם צמיחה של 45 אחוזים בהשוואה לשנת 2019; [27] .רכיב מדעי החיים מהווה את החלק העיקרי של המגזר

משמעות הדבר היא שעתידה של "תוצרת איטליה" כולל גם מעבדות, תהליכים ביולוגיים ופלטפורמות .מדעיות

כימיה היא עוד תשתית בלתי נראית של שרשראות האספקה

גם למגזר הכימי תפקיד שלעתים קרובות אינו מוערך כראוי, משום שחלק גדול מאוד מהייצור שלו משמש רשמה **יצוא של כ-36.7 מיליארד אירו באחד עשר החודשים** ICE .כתשומה על ידי תעשיות אחרות [28] .**הראשונים של 2024** והדגישה כיצד כ-67 אחוז מהייצור הכימי מיועד למגזרי ייצור אחרים

,משמעות הדבר היא שלא ניתן לנתח באופן עצמאי את התחרותיות במגזרי הכימיה, התרופות, המכניקה .הרכב, האריזה והמזון החקלאי

. תוצרת איטליה" היא **רשת של תלות הדדית תעשייתית**"

המעבר הירוק משנה שוב את הגיאוגרפיה של הערך

השאלה המרכזית לשנים הקרובות, עם זאת, נוגעת למהירות שבה מערכת הייצור האיטלקית תוכל ,לעבור לטכנולוגיות שייצרו השקעות וערך עתידיים: אלקטרוניקה להספק, סוללות, מוליכים למחצה טכנולוגיות רשת, רובוטיקה מתקדמת, בינה מלאכותית תעשייתית, חלל, סייבר, טכנולוגיות ביו- .רפואיות, חומרים חדשים ומערכות אנרגיה בעלות פליטות נמוכות

.לאיטליה יש מומחיות משמעותית ברבים מהמגזרים הללו

.לא בהכרח קנה המידה מספיק

.זהו הגבול החדש

.להיות חזק במכניקה לא מבטיח בהכרח חזק בבינה מלאכותית תעשייתית

חברת הנדסה מדויקת מובילה עלולה לאבד מערכה אם השליטה במערכת תעבור בהדרגה מהרכיב .הפיזי לתוכנה

יצרן מכונות יכול לשמור על יתרונו אם יוכל לשלב בינה מלאכותית, תחזוקה חזויה, חיישנים ושירותים .דיגיטליים

. לכן, עתיד הייצור האיטלקי תלוי ביכולת להפוך **את היתרון המכני לדיגיטציה מבלי לאבד אותו**

.זה נכון במיוחד עבור עסקים קטנים ובינוניים

אפילו אוטומציה יכולה להפוך לתלות טכנולוגית אם התוכנה זרה

מכונה שתוכננה ומורכבת באיטליה עשויה להשתמש במוליכים למחצה זרים, מערכות ענן זרות או מודלים של בינה מלאכותית שפותחו במקום אחר. לכן, התחרותיות של החומרה האיטלקית יכולה .להתקיים במקביל לתלות דיגיטלית גוברת

.הבעיה אינה בהכרח ביטול התלות הזו

.זה כדי למנוע ממנו להפוך לנקודת פגיעות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.שוב פעם אותה היגיון שנצפה בתשואות אנרגיה

.איטליה חייבת להגן על הטכנולוגיות שברשותה ולרכוש את אלו שאין ברשותה

מדיניות תעשייתית ריאליסטית אינה יכולה לנסות לייצר כל רכיב באופן מקומי. עליה לזהות את הפלחים שבהם לאיטליה כבר יש יתרונות משמעותיים ואת אלה שבהם תלות מוגזמת עלולה לפגוע בתחרותיות .של שרשראות האספקה שלה

.הבעיה אינה אוטרכית

.זה אסטרטגי

.גם היצוא והשוק המקומי חייבים לתמוך זה בזה

,הנטייה הגבוהה לייצוא היא יתרון, אך היא חושפת באופן טבעי חברות איטלקיות למחזורים בינלאומיים מכסים וביקוש זר. שנת 2024 הראתה זאת בבירור: בעוד שחלק מהמגזרים שמרו על רמות שיא של יצוא, הביקוש המקומי למוצרי הון היה חלש ומגזרים כמו מכונות כלים סבלו מהתכווצויות חדות בשוק [18] .המקומי

זה מעלה שאלה נוספת בנוגע למדיניות תעשייתית: **האם מדינה יכולה לקיים תעשיית מוצרי הון גדולה ?לאורך זמן אם השוק המקומי שלה משקיע מעט מדי**

.התשובה אינה ברורה מאליה

.יצוא יכול לקיים עסקים לאורך זמן

אבל מערכת תעשייתית דינמית מבחינה טכנולוגית זקוקה גם ללקוחות מקומיים המסוגלים לאמץ את .הטכנולוגיות שהיא מייצרת

"מפעל איטלקי צריך גם להשתמש בטכנולוגיה של "תוצרת איטליה

,זהו היבט שלעתים קרובות מתעלמים ממנו. אם איטליה מייצאת רובוטים, אוטומציה ומכונות מתקדמות אך חברות מקומיות משקיעות באיטיות במודרניזציה של מפעליהן, עלול להיווצר נתק בין **מצוינות יצרנית** . **הטכנולוגיה לבין התפוקה הממוצעת של המערכת המארחת**

זה עוזר להסביר את אחד הפרדוקסים של איטליה: מדינה המסוגלת לייצר כמה מהטכנולוגיות .התעשייתיות הטובות בעולם יכולה לחוות בו זמנית פריון מצטבר חלש

.מצוינות אינה מחולקת באופן שווה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.לכן, יש לחשוב על "תוצרת איטליה" כמערכת אקולוגית, ולא כמותג

זהו בדיוק השינוי התפיסתי המכריע. במאה ה-21, "תוצרת איטליה" צריכה לא רק להיות "מוצר איטלקי מוכר", אלא **מערכת של יכולות ייצור הממוקמת באיטליה ומסוגלת לייצר ערך בשרשראות אספקה גלובליות** .

.זה כולל מותגים

- .אבל זה כולל גם פטנטים
- .תוֹכנָה
- .צמחים
- .מעבדות
- .אתרי בנייה
- .מכ"ם
- .סמים
- .מכונות
- .רכיבים
- .שירותים טכניים
- .הון אנושי

המוניטין הלאומי חייב להתאים למבנה האמיתי של הכלכלה

לכן, דיפלומטיה כלכלית וקידום איטליה צריכים לשקף טוב יותר את המורכבות הזו. קידום אופנה, אוכל ועיצוב נותר חיוני, אך הצגת איטליה אך ורק דרך מגזרים אלה מסכנת את התפיסה הבינלאומית של .יכולותיה הטכנולוגיות של המדינה

,איטליה חייבת להיות מוכרת גם כספקית של **ייצור מתקדם, מדעי החיים, תעופה וחלל, ביטחון אוטומציה וטכנולוגיה תעשייתית** .

.זוהי בעיה של מיתוג לאומי, אבל גם של מדיניות חוץ כלכלית

שנת 2025 כבר מראה שינוי בהרכב הצלחת היצוא

הנתון של 2025 משמעותי במיוחד דווקא משום שתעשיית התרופות סיפקה את התרומה הגדולה ביותר לצמיחה הכוללת של היצוא, בעוד שתעשיית המזון החקלאי הגיעה לשיאים חדשים ותעשיית המכונות [26] .נותרה קרובה ל-100 מיליארד

.משמעות הדבר היא שהדגם החדש "תוצרת איטליה" אינו מחליף את המסורתי

.זה מרחיב את זה

.הכוח טמון בגיוון

המטרה האמיתית היא לא לבחור בין אופנה לרדאר

,מדיניות תעשייתית בוגרת לא צריכה להחליט האם איטליה צריכה להיות מדינת יוקרה או תעופה וחלל .מזון או תרופות, עיצוב או מכניקה

.עליה לנצל את ריבוי ההתמחויות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.מבנה ייצור מגוון עמיד יותר בפני זעזועים מאשר כלכלה התלויה במספר מצומצם של מגזרים

.לכן, גיוון תעשייתי הוא סוג של חוסן בדומה לגיוון אנרגטי

אבל לא כל המגזרים מייצרים את אותו ערך אסטרטגי

הצהרה זו אינה אומרת שיש היררכיה פוליטית פשוטה בין מגזרים, אלא שלמגזרים מסוימים יש מאפיינים מסוימים: עצימות מחקר ופיתוח גבוהה, קושי בתחליף, שימוש כפול, שליטה בתשתיות, השפעות על .הביטחון הלאומי ויכולת ליצור סטנדרטים

.במגזרים אלה המדיניות התעשייתית מקבלת ממד גיאו-כלכלי

השאלה המכרעת היא כמה ערך נותר תחת שליטה איטלקית

לכן, הצלחה ביצוא אינה עונה באופן מלא על הביקוש האסטרטגי. מדינה יכולה לייצא הרבה ולשלוט .במעט קניין רוחני או הון

- .זה יכול לייצר תרופות מקבוצות זרות
- .היא יכולה להרכיב מערכות שתוכננו במקום אחר
- .ייתכן שימוש בתוכנה זרה
- .ניתן לייצא רכיבים מבלי לבדוק את המוצר הסופי

. השאלה של המאה ה-21 היא אפוא, **כמה משרשרת הערך איטליה יכולה לשלוט בה**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מייצור לעוצמה גיאו-כלכלית

מְאַפיֵן	רָמָה
יכולת ייצור	1. הפקה
יכולת להתחרות בשווקים העולמיים	2. ייצוא
היכולת להגדיר את המוצר	3. עיצוב
טכנולוגיה ובקרת פטנטים	4. קניין רוחני
יכולת להשפיע על כללים וארכיטקטורות	5. סטנדרטי
מערכת יחסים ארוכת טווח עם הלקוח	6. שירותים ותחזוקה
יכולת לשמר צמיחה ורכישות	7. מימון וקנה מידה
שליטה או תחליפות של תשומות קריטיות	8. שרשרת אספקה

.איטליה חזקה מאוד בשתי הרמות הראשונות וגם מצוינת משמעותית ברמות הבאות

.האתגר הוא להאריך אותם

.כאן נמצא הגבול בין ייצור בקנה מידה גדול לכוח גיאו-כלכלי

.כלכלה יצרנית גדולה מייצרת סחורות תחרותיות

מעצמה גיאו-כלכלית משתמשת ביכולות הייצור שלה כדי **להגדיל את מספר האפשרויות הפוליטיות שלה ולצמצם את אלו של אחרים בעת הצורך** , מבלי בהכרח לנקוט באמצעים כפיים.

.בעלות על טכנולוגיה קריטית מגדילה את כוח המשא ומתן

.בעלות על חברות המסוגלות לספק פלטפורמות צבאיות מגדילה את ההשפעה האסטרטגית

.בעלות על תשתיות ופטנטים מגדילה את היכולת למשוך שותפויות

.בעלות על מותגים גלובליים מגבירה את הכוח הרך

.לכן, "תוצרת איטליה" יכולה להיות צורת כוח רחבה בהרבה מזו הקשורה למוניטין מסחרי פשוט

איטליה עדיין מייצרת, ומייצרת הרבה

,התשובה לשאלה האם איטליה היא עדיין כלכלה תעשייתית ברורה, אם כן, באופן תיעודי. בשנת 2024 ,יצוא הסחורות נותר מעל **623 מיליארד** , בשנת 2025 הוא עלה לכ **-643 מיליארד** , ומגזרים כמו מכניקה .תרופות, מזון חקלאי, אריזה, תעופה וחלל ובניית ספינות ממשיכים להפגין יכולת בינלאומית משמעותית [25][26]

.הבעיה אינה היעלמות התעשייה

.זו האבולוציה שלו

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

העתיד יהיה תלוי במהירות המעבר הטכנולוגי

איטליה תצטרך לשמר את מה שהיא כבר יודעת לעשות, תוך כדי כניסה למגזרים שבהם יתרכז הגל הבא של ערך תעשייתי.

אין ערובה אוטומטית לכך שההתמחויות הנוכחיות יישארו רווחיות באותה מידה גם בעוד עשרים שנה.

האוטומציה תשתנה.

הייצור יהיה מוגדר יותר על ידי תוכנה.

רשתות האנרגיה יהיו דיגיטליות יותר.

ההגנה תהיה יותר ממוקדת נתונים.

תרופות יהיו אורגניות ומותאמות אישית יותר ויותר.

החלל יהפוך לתעשייתי יותר.

כאן חשובה המהירות.

לכן, תוצרת איטליה האמיתית של המאה ה-21 היא מיומנות, לא אסתטיקה.

זוהי כנראה הנקודה הקונספטואלית החשובה ביותר בסעיף זה. "תוצרת איטליה" נקשרה באופן היסטורי לאיכות, סגנון, עיצוב, טריטוריה ויצירתיות, וכל הממדים הללו נותרו נכונים.

אבל במערכת הכלכלית החדשה זה חייב להיות בעל משמעות רבה יותר.

- **יכולת עיצוב.**
- **יכולת לייצר.**
- **יכולת לחדשנות.**
- **יכולת שליטה בטכנולוגיות.**
- **יכולת ייצוא מערכות מורכבות.**
- **היכולת להישאר הכרחיים בתוך שרשראות הערך של אחרים.**

זהו ה"תוצרת איטליה" שהופך ייצור לכוח.

השאלה האמיתית אינה האם איטליה עדיין מייצרת

התשובה, כפי שמראים הנתונים, היא חד משמעית כן.

השאלה האמיתית היא **כמה מהערך האסטרטגי של מה שהיא מייצרת היא יכולה לשלוט בו, וכמה מהר הוא יכול לעבור לטכנולוגיות שבהן יתרכז הערך העתידי** .

אם איטליה תשמור על הייצור אך תאבד עיצוב, תוכנה, קניין רוחני והון, היא תישאר מרכז ייצור מרכזי אך תהיה לה פחות יכולת לכוון את שרשראות האספקה שלה.

אם היא תצליח להפוך את ההתמחויות הנוכחיות שלה למנהיגות בטכנולוגיות, סטנדרטים, שירותים ומערכות משולבות, חוזק הייצור שלה עשוי להפוך למשהו מעבר לכך.

היא עשויה להפוך **למעצמה גיאו-כלכלית** .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

וזה בדיוק הגבול שמפריד בין מדינה המסוגלת לייצא הרבה לבין מדינה המסוגלת להשתמש במה שהיא מייצרת כדי להרחיב את האוטונומיה שלה, את השפעתה ואת מספר האפשרויות הזמינות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

נקודת המוצא ליחסים עם סין

הפרק הבא יתחיל בדיוק ממסקנה זו, משום שאף מערכת יחסים בינלאומית אחרת אינה מדגימה טוב יותר את הסתירות של התעשייה האיטלקית בת זמננו מאשר זו עם סין.

בייג'ינג היא שוק למוצרי מכניקה ומוצרי יוקרה איטלקיים, ספקית מרכזית של רכיבים ומוצרי ביניים, מעצמת ייצור המתחרה ישירות עם תעשיות איטלקיות רבות, ושחקן המסוגל להשתמש בקנה מידה מדיניות תעשייתית ושליטה בשרשראות אספקה ככלי כוח.

כדי להבין את מערכת היחסים בין איטליה לסין, לכן לא יספיק למדוד את גירעון הסחר או לשחזר את דבקותה של איטליה ביוזמת "החגורה והדרך".

יהיה צורך להבין **אילו חברות איטלקיות תלויות בביקוש סיני, אילו תלויות בתשומות סיניות, אילו מתחרות בסין ואילו נכסים בייג'ינג מחשיבה כאסטרטגיים באיטליה** .

רק אז ניתן יהיה לקבוע היכן תלות הדדית מייצגת הזדמנות והיכן היא הופכת לפגיעות.

כי הבעיה של הכוח התעשייתי של איטליה אינה ניתוקה משרשראות גלובליות.

היא נכנסת אליו מעמדה שממנה המדינה עדיין יכולה לבחור.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 23

[1] יורוסטאט - ערך הייצור התעשייתי שנמכר באיחוד האירופי בשנת 2024: גרמניה 26 אחוזים, איטליה 14 אחוזים, צרפת 12 אחוזים בסך הייצור של האיחוד האירופי.
יורוסטאט - סטטיסטיקות ייצור תעשייתי 2024

[2] ISTAT - דוח על התחרותיות של מגזרים יצרניים 2026: מבנה, ביצועים, שווקים זרים, תלות אסטרטגית ונספח של כשמונים אינדיקטורים לכל מגזר.
ISTAT - 2026 דוח על התחרותיות של מגזרים יצרניים, מהדורת.

[3] ISTAT - תמ"ג וחוב המינהל הציבורי 2023–2025: צמיחה ריאלית בשנת 2025 של 0.5 אחוז, השקעות +3.5 אחוז וערך מוסף של התעשייה במובן הצר +0.3 אחוז.
ISTAT - 2025–2023 תמ"ג וחוב המינהל הציבורי, שנים

[4] ISTAT - דוח תחרותיות 2026: בשנת 2025, מחזור התעשייה במובן הצר יהיה יציב באופן מהותי, הייצור יהיה ב-0.1%-, עם אי ודאות מתמשכת לגבי כושר הייצור והביקוש.
ISTAT - דוח תחרותיות 2026, ספר אלקטרוני מלא

[5] ISTAT - 46.939 סחר חוץ, דצמבר 2025: עודף סחר של 50.746 מיליארד, גירעון אנרגיה של 97.685 מיליארד; יצוא 2025 +3.3 אחוזים, מיליארד ועודף שאינו אנרגטי של.
ISTAT - 2025 סחר חוץ ומחירי יבוא, דצמבר

[6] ISTAT - דוח תחרותיות 2026: תפקידן של חברות רב-לאומיות איטלקיות וזרות ביצוא ייצור, תוך התייחסות מיוחדת לתרופות, כלי רכב מנועים, אמצעי תחבורה, מטלורגיה, מכונות ומגזרים מסורתיים.
ISTAT - דוח תחרותיות 2026, חברות רב-לאומיות וסחר חוץ

[7] OECD - סקר כלכלי איטליה 2026: משקל גבוה של עסקים זעירים וקטנים, פריון נמוך יותר של עסקים קטנים וביצועים של עסקים איטלקיים בינוניים-גדולים דומים או טובים יותר מאשר עמיתיהם הצרפתים והגרמנים.
OECD - 2026 שיפור הדינמיות העסקית להעלאת הפריון, איטליה

[8] OECD - סקר כלכלי איטליה 2026: מבנה בעלות של עסקים משפחתיים, ניהול, קונסולידציה וויכולת צמיחה של חברות.
OECD - 2026 סיכום מנהלים, סקר כלכלי איטליה

[9] ISTAT - יצוא אזורי בשנת 2025: תרומה חזקה של תעשיית התרופות בטוסקנה, לאציו, לומברדיה, אברוצו וקמפניה לצמיחת היצוא הלאומי.
ISTAT - 2025 יצוא האזורים האיטלקיים, רבעון רביעי של

[10] OECD - סקר כלכלי איטליה 2026: מחקר ופיתוח איטלקי שווים לכ-1.4 אחוזים מהתמ"ג בשנת 2024, פטנטים והשקעות בלתי מוחשיות נמוכים יותר ;OECD-בהשוואה לממוצע של 2.7 אחוזים ב מכלכלות גדולות אחרות.
OECD - 2026 חדשנות ומו"פ באיטליה, סקר כלכלי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[11] יורוסטאט - עצימות המו"פ של האיחוד האירופי בשנת 2024 שווה לכ-2.2 אחוזים מהתמ"ג ומדינות עם עצימות שווה או גדולה מ-3 אחוזים.
יורוסטאט - הוצאות האיחוד האירופי על מו"פ עלו על 403 מיליארד אירו בשנת 2024.

[12] OECD - דיגיטציה של חברות איטלקיות: כ-29 אחוז מהחברות עם לפחות עשרה עובדים הן בעלות עצימות דיגיטלית נמוכה מאוד, בהשוואה לכ-26 אחוז בגוש האירו.
טכנולוגיות דיגיטליות ואימוץ בינה מלאכותית באיטליה, סקר כלכלי OECD - 2026

[13] FIGARO: יורוסטאט - טבלאות היצע, שימוש ותפוקה בינלאומיות של בסחר והשתתפות בשרשראות ערך גלובליות.
ושרשראות ערך גלובליות FIGARO יורוסטאט - מסד נתונים של.

[14] ISTAT - דוחות תחרותיות 2025 ו-2026: תלות הכלכלה האיטלקית ביבוא, פגיעותן של שרשראות האספקה ותפקיד הייצור במוצרים אסטרטגיים.
דוח תחרותיות 2025 - ISTAT
דוח תחרותיות 2026 - ISTAT

[15] OECD - אנרגיה, פרודוקטיביות ותחרותיות: הצורך להפחית את עלויות האנרגיה והתנודתיות באמצעות אנרגיה מתחדשת, רשתות, אחסון וחשמול.
סקר כלכלי איטליה 2026 - OECD

[16] ISTAT–ICE — ספר מחזור 2026 על סחר חוץ ופעילויות עסקיות בינלאומיות, עם נתונים מעודכנים לשנת 2025 על סחורות, שירותים, השקעות זרות ישירות, חברות ייצוא וחברות רב-לאומיות.
סחר חוץ ופעילויות עסקיות בינלאומיות, ספר מחזור 2026 — ISTAT–ICE

[17] משמש לגודל שרשרת האספקה המכנית . *תעשיית המכונות והמכטרוניקה* ,ICE סוכנות והמכטרוניקה האיטלקית, עם למעלה מ-60,000 יחידות מקומיות, כ-251 מיליארד יורו במחזור, 70 מיליארד ערך מוסף וכ-148 מיליארד יורו ביצוא בהגדרה הרחבה של המגזר. (ice.it)

[18] נתונים סופיים לשנת 2024 על תעשיית המכונות, הרובוטים, UCIMU – Sistemi per Produrre והאוטומציה האיטלקית. ייצור בסכום של כ-6.3 מיליארד אירו, יצוא שיא של 4.273 מיליארד וחלק היצוא שווה ל-67.5 אחוז מהייצור. (ucimu.it)

[19] UCIMA, *יצרני מכונות אריזה רושמים הצלחות* , 2 ביולי 2025. נלקח בחשבון עבור מחזור של **מיליארד אירו בשנת 2024** , **יצוא של 8 מיליארד אירו** , נתח היצוא של 79.4 אחוזים, 619 חברות **10.06** ומעל 40,500 עובדים במגזר. (ucima.it)

[20] נתונים 2024-2025. משמש עבור ייצור התרופות, Farmindustria-*מגזר התרופות* , ו ICE, סוכנות האיטלקי של כ **-56 מיליארד אירו בשנת 2024** , יצוא של כ **-54 מיליארד** ועלייה של **28.5 אחוזים ביצוא בשנת** 2025. (ice.it)

[21] עבור , **19.5 מיליארד בהכנסות** לאונרדו, *סיכום דוח שנתי 2025* ודוח *שנתי משולב 2025*. שימש מיליארד בהזמנות, 46.6 מיליארד בתיק השקעות וכ **-3 מיליארד שהושקעו במחקר ופיתוח** , כמו 23.8 גם עבור פעילויות בתחומי האלקטרוניקה, מכ"ם, אווירונאוטיקה, מסוקים, חלל וסייבר. (leonardo.com)

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פינקנטיירי, *אושרו תוצאות כספיות לשנת 2025* , 25 במרץ, 2026. נעשה שימוש עבור **הכנסות [22]** **של 9.194 מיליארד** , ספר הזמנות כולל של **63.2 מיליארד** ונראות של אספקות עד 2037). fincantieri.com)

איטליה בכלכלה הבינלאומית . משמש להרכב הגיאוגרפי - *דוח ICE 2024-2025* ,ICE סוכנות **[23]** והמגזרי של היצוא האיטלקי, לתפקידן של תרופות בהתרחבות לאציו וטוסקנה ולדינמיקה של שרשראות האספקה התעשייתיות העיקריות. (ice.it)

נתונים על תעשיית המזון החקלאית האיטלקית 2024-2025. משמש עבור יצוא ,ICE סוכנות **[24]** שעולה על **69 מיליארד בשנת 2024** ושווה לכ **-72.4 מיליארד בשנת 2025** , כמו גם עבור תפקידם של יין, שמן, גבינה, פסטה ועיבוד מזון בנוכחות הבינלאומית של איטליה. (ice.it)

משמש עבור הערך הכולל של יצוא סחורות איטלקי בשנת . *דוח ICE 2024-2025* ,ICE סוכנות **[25]** השווה ל **-623.5 מיליארד אירו** , כ-30 אחוז יותר מאשר בשנת 2019, ועבור הדינמיקה השונה 2024, של המגזרים התעשייתיים.

נתוני יצוא 2025, 17 בפברואר 2026. משמש עבור יצוא איטלקי כולל של כ **-643** ,ICE סוכנות **[26]** **מיליארד אירו** , צמיחה של 3.3 אחוזים, מכניקה קצת פחות מ-100 מיליארד, מזון חקלאי ב-72.4 מיליארד והתרומה הדומיננטית של תרופות לצמיחה.

תיעוד על מגזר הביוטכנולוגיה, אוקטובר 2024. משמש עבור יצוא ביוטכנולוגיה ,ICE סוכנות **[27]** איטלקי העולה על **16 מיליארד יורו** וגדל ב-45 אחוזים בהשוואה לשנת 2019, עם שכיחות של רכיב מדעי החיים.

תיעוד על כימיה איטלקית, מרץ 2025. שימש לייצוא כימיקלים של כ **-36.7 מיליארד** ,ICE סוכנות **[28]** **דולר באחד עשר החודשים הראשונים של 2024** ולתפקוד הכימיה כקלט חוצה תחומי המיועד ברובו למגזרי ייצור אחרים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 24

איטליה וסין - תלות הדדית, טכנולוגיה והפחתת סיכונים

לא ניתן להבין את הקשר בין איטליה לסין אך ורק באמצעות רצף של ביקורים רשמיים, מזכרי חבר חתומים או הצהרות דיפלומטיות. מה שמגדיר באמת את השפעתה של בייג'ינג על הכלכלה האיטלקית הוא הרשת החומרית של תלות, שווקים, השקעות, רכיבים, טכנולוגיות והחלטות קנייניות המחברת את שתי הכלכלות. במהלך חמש עשרה השנים האחרונות, רשת זו הפכה עמוקה יותר ובעייתית יותר. עבור איטליה, סין היא בו זמנית שוק פוטנציאלי גדול למכונות, אופנה, תרופות ומוצרים איכותיים; ספקית חשובה יותר ויותר של מוצרי ביניים ומוצרים אסטרטגיים; מתחרה תעשייתי המסוגל להפעיל לחץ גובר על יצרנים אירופיים; ומשקיע אשר, על ידי השקעה בחברות עם טכנולוגיות רגישות, מאלץ את המדינה להטיל ספק בגבול בין פתיחות כלכלית להגנה על הביטחון הלאומי. צמצום קשר זה לשאלה האם חברותה של איטליה ביוזמת "החגורה והדרך" הייתה הצלחה או טעות, פירושו, אם כן, לבלבל את הסמל הפוליטי עם המבנה הכלכלי הגדול בהרבה שהמשיך להתקיים לפני מזכר הזכרון משנת 2019 והמשיך לצמוח לאחר החלטת איטליה לא לחדש אותו בשנת 2023.

מזכר ההבנות שנחתם ברומא במרץ 2019 על ידי ממשלת איטליה וממשלת הרפובליקה העממית של סין הציב רשמית את שיתוף הפעולה הדו-צדדי במסגרת חגורת דרך המשי הכלכלית ודרך המשי הימית "היחידה שדבקה פוליטית ביוזמת "חגורה ודרך G7-של המאה ה-21, מה שהפך את איטליה לחברת ה בצורה זו. הטקסט התייחס במפורש לקישוריות, תחבורה, לוגיסטיקה, נמלים, סחר, השקעות, פיננסים ושיתוף פעולה תרבותי, במטרה ליצור מסגרת פוליטית המסוגלת להקל על קשר כלכלי שרומא קיוותה שיביא להשקעות סיניות גדולות יותר וגישה רחבה יותר לחברות איטלקיות לשוק של הרפובליקה העממית. [1] ההודעה המשותפת שלאחר מכן בין איטליה לסין מ-23 במרץ 2019 קישרה גם את "חגורה האירופיות ולשיתוף הפעולה בנמלים, דבר המצביע על הרצון למצוא תאימות בין TEN-T ודרך" לרשתות [2] .היוזמה הסינית לתשתיות האירופיות במקום לבנות מערכת נפרדת מבריסל

ההחלטה קיבלה במהרה משמעות גיאופוליטית הרבה מעבר לאופייה המשפטי. התזכיר לא העביר את השליטה על נמלי איטליה לבייג'ינג, לא היווה אמנה צבאית, ולא חייב את איטליה באופן אוטומטי לממן -פרויקטים סיניים ספציפיים. מבחינה פוליטית, לעומת זאת, הוא סימן את נכונותה של איטליה להעניק ל לגיטימציה שבנות ברית מערביות מרכזיות אחרות נמנעו מלהעניק, בדיוק כאשר התחרות BRI האסטרטגית עם בייג'ינג הפכה למוקד מרכזי במדיניות החוץ של ארה"ב ודאגות גוברות בתוך האיחוד ,האירופי בנוגע להשקעות סיניות בתשתיות קריטיות, טלקומוניקציה, נמלים וטכנולוגיות רגישות. לכן משמעות המעשה הייתה בעיקר של איתות על יישור כלכלי פתוח יותר עם בייג'ינג, ולא ויתור חומרי .מיידית על ריבונות

הבעיה עבור רומא הייתה שהתוצאות הכלכליות שלאחר מכן לא סיפקו ראיות ברורות לביצועים הפוליטיים הצפויים. בשנת 2024, שר החוץ אנטוניו טג'אני נזכר, על פי הדיווחים, כי הממשלה החליטה בדצמבר 2023 לא להמשיך את מזכר ההבנות משנת 2019, ובמקביל טענה כי סיום ההשתתפות הרשמית בדרך המשי לא אמור לפגוע ביחסים הכלכליים עם סין, וכי להיפך, המטרה היא לחזק את היחסים הדו-צדדיים באמצעות כלים הניתנים לשליטה ישירה יותר על ידי איטליה ותואמים את המסגרת האירופית. [3] הבחירה חשובה דווקא משום שהיא מראה את ההבדל בין **ניתוק פוליטי ממסגרת סמלית** לבין **ניתוק כלכלי אמיתי** , שלא התרחש: בשנת 2025, הסחר הכולל בין איטליה לסין התקרב ל **-75** [4] ."**מיליארד יורו** , עם עלייה של 11.2 אחוזים בהשוואה לשנת 2024, על פי ה"פארנסינה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

כאן מתגלה הפרדוקס הבסיסי של מערכת היחסים של איטליה עם בייג'ינג: **איטליה יצאה מבחינה פוליטית מה"חגורה והדרך" בדיוק כאשר תלותה המסחרית בסחורות סיניות המשיכה לגדול** . דו"ח לשנת 2026 על התחרותיות של מגזרים יצרניים קובע כי בשנת 2025 ערך היבוא האיטלקי מסין ISTAT גדל ב **-17.2 אחוזים** , וב **-20.1 אחוזים** בהתחשב בייצור בלבד; סין הגיעה לייצג **10.3 אחוזים מסך היבוא של איטליה** , נתח גבוה יותר מזה שנרשם באותה שנה על ידי גרמניה, צרפת וספרד. [5] חשוב מכך, משקל התשומות הביניים הסיניות בהן משתמשת הייצור האיטלקי גדל בכ **-60 אחוזים בהשוואה לשנת 2017** , דבר המצביע על כך שהחדירה הסינית אינה נוגעת רק לסמארטפונים, מכשירי חשמל ביתיים, צעצועים או סחורות אחרות המיועדות לצרכן הסופי, אלא נכנסת בהדרגה למה שמפעלים איטלקיים משתמשים בו לייצור. [5]

מימד שני זה חשוב אסטרטגית הרבה יותר מהראשון, משום שמשפחה יכולה לעתים קרובות להחליף מוצר צריכה סיני במוצר משוק אחר על ידי קבלת שינוי מחיר, בעוד שחברה התלויה ברכיב מאושר במפרט אלקטרוני, בחומר או בתת-מכלול תעשייתי שקשה להחליף אותו עלולה לראות את ייצורה נעצר אם זרימת הדלק הזו תיפסק לפתע. זהו ההבדל בין תלות מסחרית רגילה לתלות **בנקודת חנק** , כלומר צומת בשרשרת האספקה שחסימה שלו יכולה לגרום נזק גדול בהרבה מערך הקלט עצמו. משבר המוליכים למחצה העולמי כבר הדגים עיקרון זה: רכיב זול יחסית יכול לעצור מכונית או מכונה ששוויה פי עשרות אלפים.

לכן, יש לחלק את הנתונים המצטברים על תשומות סיניות לפי מגזר. בשנת 2025, היבוא מסין גדל באופן משמעותי במיוחד בכלי רכב מנועים, עם עלייה של **42.1 אחוזים** , ובאמצעי תחבורה אחרים, עם עלייה הרכישות מסין ISTAT של **41.3 אחוזים** ; יוצא דופן אף יותר היא הדינמיקה במגזר התרופות, שבו על פי עלו מכ **-680 מיליון יורו ליותר מ-7.7 מיליארד אירו בשנה אחת** , במגזר שבו הזרימות הבינלאומיות מושפעות מאוד מהאסטרטגיות של חברות רב-לאומיות. [5] לא ניתן לפרש באופן אוטומטי שינויים אלה כאובדן כושר ייצור לאומי, מכיוון שהם עשויים לשקף רה-ארגון תאגידי, העברות תוך-קבוצתיות ושינויים בשרשראות ערך; עם זאת, הם מדגימים עד כמה מהר יכולה להשתנות הגיאוגרפיה של האספקה וכמה מסוכן להשתמש בנתונים מצטברים על סחר מבלי לנתח את הרכבו התעשייתי.

מגיעה למסקנה משמעותית אף יותר כאשר היא ממקדת את הניתוח שלה במוצרים המסווגים ISTAT כבעלי חשיבות אסטרטגית למערכת הייצור: בתקופה 2023–2025, סין הפכה לספקית העיקרית של סחורות אלה עבור הכלכלות האירופיות הגדולות, ובמקרה האיטלקי, חלקה הגיע ל **-11.3 אחוזים מערך היבוא האסטרטגי** , רמה גבוהה מזו שנצפתה בשותפות העיקריות האחרות של האיחוד. [5] עדיין לא מדובר בתלות מוחלטת, מכיוון שכמעט תשעים אחוזים מהרכישות הללו מגיעות ממדינות אחרות, אך כיוון השינוי הוא משמעותי מבחינה פוליטית, במיוחד אם הריכוזיות נוגעת למוצרים עם מעט חלופות קצר. הפחתת הסיכונים האירופית נובעת דווקא מתצפית זו: הבעיה אינה להפריע לסחר עם סין, אלא להימנע ממתח גיאופוליטי, הגבלת סחר או פיקוח סיני על יצוא שעלולים לפגוע בתפקודם של מגזרים חיוניים בכלכלה האירופית.

לכן יש צורך להבחין בקפידה רבה **בין הסרת סיכונים** לבין **ניתוק צימוד** . המונח השני מציע הפרדה שיטתית של שתי הכלכלות, עם צמצום הדרגתי של זרימות סחר, פיננסיות וטכנולוגיות; הראשון, לעומת זאת, מניח מראש שהתלות ההדדית תימשך, אך שהריכוזים המסוכנים ביותר יזוהו ויופחתו. עבור איטליה, האסטרטגיה השנייה עולה בקנה אחד הרבה יותר עם המבנה האמיתי של הכלכלה, משום שניתק כללי עם סין ייצור עלויות משמעותיות בצד היבוא, היצוא וההשקעות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

למעשה, השוק הסיני ממשיך להיות חשוב מבחינה כלכלית עבור מגזרים איטלקיים רבים. תוכנית הפעולה לייצוא שגובשה על ידי הפרנסינה קבעה כי היצוא האיטלקי לסין יסתכם ב **-15.3 מיליארד יורו בשנת 2024** , ירידה של 20 אחוזים בהשוואה לשנת 2023, מה שמציב את בייג'ינג במקום ה-11 בין שווקי היעד לייצוא איטלקי ומייחס חשיבות מיוחדת לטקסטיל וביגוד, מכונות, תרופות וכימיקלים, מוצרים מיוצרים אחרים ואמצעי תחבורה. [6] פרופיל זה אומר הרבה על אופי הקשר: איטליה מוכרת לסין מעל לכל סחורות שיש לה איכות, טכנולוגיה, מותג או כישורים תעשייתיים שקשה להחליף, אך מייצאת הרבה פחות ממה שהיא מייבאת.

נושא **איזון הסחר** הפך לעדיפות מוצהרת במדיניות האיטלקית כלפי בייג'ינג. באפריל 2026, ציין השר טג'אני במפורש בין מטרות הדיאלוג הדו-צדדי את צמצום חוסר האיזון בסחר, הגברת הגישה לשוק הסיני, עבור חברות איטלקיות והסרת חסמים המגבילים את מכירת המוצרים והשירותים האיטלקיים; במקביל העריכה הפרנסינה את הסחר בכמעט 75 מיליארד אירו בשנת 2025. [4] משלחות 2026 הניבו גם הסכמי סחר ופיננסים בשווי של כ **-360 מיליון אירו** ויוזמות ספציפיות בנושא מסחר אלקטרוני, מכניקה מתקדמת, מזון חקלאי וטכנולוגיות בעלות השפעה סביבתית נמוכה. [7] עם זאת, יש לשמור על הנתונים הכמותיים בקנה מידה הנכון: 360 מיליון הסכמים מייצגים תוצאה קונקרטית של קידום כלכלי, אך נותרו חלק קטן יחסית בהשוואה לגודל הסחר השנתי ועדיין אינם מדגימים איזון מבני מחדש של היחסים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מהחגורה והדרך לתוכנית הפעולה 2024–2027

.לא הביאה, אם כן, למדיניות כללית של בלימה של סין BRI-החלטתה של איטליה לא לחדש את מזכר ה ביולי 2024, במהלך ביקורה של ג'ורג'יה מלוני בבייג'ינג, איטליה וסין אימצו תוכנית **פעולה לחיזוק השותפות האסטרטגית המקיפה 2024–2027** , הבנויה סביב שיתוף פעולה כלכלי, מסחרי, תעשייתי, מדעי ותרבותי ומלווה בהתחייבות לקיים פגישות ברמה גבוהה. [8] המסמך מציין במפורש את הרצון לתאם אסטרטגיות פיתוח, לקדם השקעות, לחזק את שיתוף הפעולה התעשייתי ולפתח קשרים .במגזרים כגון סביבה, בריאות, חדשנות, ניידות ותרבות

קטע זה מעניין מבחינה פוליטית משום שהוא מדגים כי יציאתה של איטליה מיוזמת "החגורה והדרך" לא נועדה להפחית את עוצמת היחסים הדו-צדדיים, אלא לשנות את מסגרתם. ממשלת מלוני בחרה לנטוש, יוזמה גיאופוליטית סינית סמלית ביותר, ובמקביל להחליף אותה בתוכנית דו-צדדית מוגבלת יותר "נפרדת רשמית מיוזמת "החגורה והדרך". ההבדל אינו סמלי בלבד: הצטרפות ליוזמת "החגורה והדרך, משמעותה קבלת נרטיב אסטרטגי שגובש על ידי בייג'ינג בנושא קישוריות אירואסיה; תוכנית דו-צדדית לעומת זאת, מאפשרת לרומא לשתף פעולה כלכלית מבלי לקשור שיתוף פעולה כזה לארכיטקטורה .הגיאופוליטית החיצונית העיקרית של סין

. זוהי, למעשה, צורה של **הפחתת סיכונים דיפלומטית**

איטליה שואפת לשמור על השוק וההשקעות שלה מבלי לנקוט עמדה פוליטית שעלולה להתפרש על ידי .נאט"ו והאיחוד האירופי ,G7-בעלות בריתה כבידלות אסטרטגית מוגזמת מה

פתרון זה משקף במדויק את מעמדה החומרי של המדינה: משולבת מדי עם סין מכדי לשאוף לניתוק כלכלי חלק, משובצת מדי במערב האירו-אטלנטי מכדי להפוך את התלות ההדדית הכלכלית עם בייג'ינג .לשינוי אסטרטגי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

השקעות איטלקיות בסין: נוכחות תעשייתית, לא רק יצוא

עם זאת, היחסים הדו-צדדיים אינם נוגעים רק לסחורות. עם הזמן, נוכחותה של איטליה ברפובליקה העממית הפכה לתשתית ייצור של ממש.

על פי מדריך כלכלי שפורסם על ידי שגרירות איטליה בבייג'ינג, תוך שימוש בנתונים מבנק איטליה ומאגר Reprint, הנתונים בשנת 2024 עמד מלאי ההשקעות הישירות של איטליה בסין על קצת פחות מ **-16 מיליארד אירו** , שווה ערך לכ-2.1 אחוזים מההשקעות האיטלקיות בחו"ל; באותה שנה, זרימות איטלקיות חדשות לעבר סין הסתכמו ב **-532 מיליון אירו** , לאחר ביטול השקעות נטו בשנת 2023, הרבה מתחת ליותר מ-1.6 מיליארד שנרשמו בשנת 2022. יתר על כן, בסין היו למעלה מ **-1,670 חברות בבעלות ישירה או עקיפה של משקיעים איטלקיים** , כולל חברות בנות ומיזמים משותפים [9].

נוכחות זו הופכת כל חזון של מערכת יחסים כמערכת ייבוא-יצוא פשוטה לפחות מציאותית. עבור חברה איטלקית שבבעלותה מפעלים, עובדים, שותפים ורשתות הפצה בסין, משבר דו-צדדי משפיע לא רק על שוק היעד, אלא גם על נכסים פיזיים ואסטרטגיות ייצור שנבנו במשך עשרות שנים. נוכחותן של למעלה ממאה חברות איטלקיות באזור סוז'ואו, שתואר על ידי ה"פארנסינה" בשנת 2026 כאזור הייצור האיטלקי העיקרי מחוץ לאיחוד האירופי, מדגימה את מידת השורשיות שהושגה על ידי חלק משרשראות האספקה [10].

לכן, סין אינה רק ספקית למערכת האיטלקית.

זהו גם מקום שבו המערכת התעשייתית האיטלקית מייצרת.

זה יוצר פגיעות שונה, משום שכל הגבלה על פעילותן של קבוצות אירופאיות בסין, מתחים סביב העברת טכנולוגיה, התחייבויות נתונים מקומיות או משבר גיאופוליטי סביב טייוואן ישפיעו ישירות על עסקים איטלקיים בסין.

לכן, הסרת סיכונים חייבת לכלול גם הערכת הסיכון של השקעות איטלקיות בחו"ל, ולא רק של יבוא.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

השקעות סיניות באיטליה: קטנות יותר מההשקעה האיטלקית בסין, אך רגישות יותר מבחינה פוליטית

בשנת 2024, על פי אותם מקורות רשמיים, סכום ההשקעות הישירות של סין באיטליה עמד על כ **4.3- מיליארד אירו** , בעוד שהזרימה בשנה עלתה על **1.2 מיליארד אירו** , לעומת 786 מיליון אירו בשנת 2023. [9] מנקודת מבט כמותית גרידא, לכן, סכום ההשקעות האיטלקי בסין היה גבוה משמעותית מהסכום הסיני שהושקע באיטליה.

עם זאת, המשמעות הפוליטית של השקעות אינה פרופורציונלית אך ורק לגודלן הכספי. השקעה של כמה מאות מיליונים בטכנולוגיה רגישה יכולה להיות בעלת משמעות אסטרטגית רבה יותר ממיליארדים המושקעים בנדל"ן, אופנה או עסקים ללא השלכות על ביטחון לאומי.

כאן נכנס לתמונה מקרה פירלי.

אחזקת המניות של החברה כללה נתח משמעותי הקשור לקבוצת סינוכם הסינית, אך ממשלת איטליה **ביוני 2023** הפעילה את סמכויותיה המיוחדות של "הכוח הזהוב" על ידי הצגת צעדים שמטרתם, על פי מסמכי החברה שהוגש לקונסו, להגן על האוטונומיה של פירלי וההנהלה ולהגן על טכנולוגיות ומידע הנחשבים בעלי חשיבות אסטרטגית. [11]

מקרה זה משמעותי ביותר משום שהוא ממחיש כיצד השתנתה המדיניות התעשייתית האיטלקית מאז עידן ההפרטה. בשנות ה-90, העדיפות הייתה לעתים קרובות משיכת הון והפחתת הבעלות הציבורית; בסביבה האסטרטגית העכשווית, המדינה ממשיכה לראות השקעות זרות כחיוביות, אך שומרת לעצמה את הזכות להגביל את השפעותיהן כאשר היא סבורה שטכנולוגיות, נתונים, משילות או יכולות תעשייתיות הן בעלות ערך לביטחון הלאומי.

לכן, "כוח הזהב" אינו שקול להלאמה.

זה לא בהכרח מונע השקעות.

קבע תנאים.

זהו הכלי המשפטי שבאמצעותו איטליה מבקשת לשמור על כלכלה פתוחה מבלי לוותר לחלוטין על שליטה בנושאים רגישים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פירלי והאופי החדש של הטכנולוגיה התעשייתית

הערך האסטרטגי של פירלי גם עוזר לנו להבין עד כמה השתנה עצם תפיסת הטכנולוגיה הרגישה. יצרן צמיגים, המשתמש בסיווג תעשייתי של המאה העשרים, עשוי להיראות רחוק ממגזרים המקושרים באופן ,מסורתי לביטחון לאומי, כגון ביטחון, טלקומוניקציה או אנרגיה. אבל צמיג עכשווי יכול לשלב חיישנים .נתונים, אלגוריתמים, טכנולוגיות חומרים, קניין רוחני וחיבורים דיגיטליים עם הרכב

ככל שהמכונית הופכת להיות מחוברת, אוטונומית ומוגדרת תוכנה יותר, כך כל רכיב המסוגל לאסוף או .להעביר נתונים מקבל ערך שונה

.לכן, עצם ההבחנה בין תעשייה אזרחית לתשתית טכנולוגית אסטרטגית הופכת פחות ברורה

.דווקא טרנספורמציה זו היא שמסבירה מדוע צמצום הסיכונים המערבי אינו מוגבל עוד למערכות צבאיות

טלקומוניקציה, בינה מלאכותית, ענן, שבבים, סוללות, ביוטכנולוגיה, נתונים ורכיבי רכב - כולם יכולים .לצבור חשיבות אסטרטגית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

רכב: הנקודה שבה התחרות הסינית הופכת לטרנספורמציה תעשייתית

מערכת היחסים עם סין לובשת אולי את הצורה המאתגרת ביותר במגזר הרכב, משום שכאן בייג'ינג אינה רק ספקית או שוק: היא הפכה למתחרה תעשייתית המסוגלת לדחוף את החזית הטכנולוגית באמצעות שילוב של קנה מידה, סוללות, אלקטרוניקה, תוכנה ואינטגרציה אנכית.

מתאימה ,ISTAT העלייה של 42.1 אחוזים ביבוא איטלקי מסין במגזר הרכב בשנת 2025, כפי שמצביע בדיוק לשינוי הזה. [5] הבעיה אינה רק שמכוניות סיניות נכנסות לשוק האיטלקי; אלא שהמעבר לרכבים חשמליים מעביר נתח גדול יותר מערך הרכב לכיוון פלחים שבהם לסין יש יתרונות תעשייתיים משמעותיים מאוד, במיוחד בשרשרת אספקת הסוללות.

האיחוד האירופי הגיב על ידי פתיחת חקירת סובסידיות על יבוא כלי רכב חשמליים המונעים על ידי סוללות המיוצרות בסין והטלת מכסי חלוקה, צעד שמשנה באופן ישיר את ההקשר שבו חברות איטלקיות רוכשות, מייצרות ומתחרות. עבור איטליה, הדילמה עדינה במיוחד: הגנה על בסיס הייצור של אירופה מפני תחרות מסובסדת עשויה להיות עקבית עם אסטרטגיה תעשייתית, אך מכסים גבוהים יכולים בו זמנית להעלות את עלות כלי הרכב החשמליים, להאט את חדירתן של טכנולוגיות חדשות ולהגיב כנגד מגזרים איטלקיים המייצאים לשוק הסיני.

היחסים עם בייג'ינג הופכים אפוא לבעיה של **אופטימיזציה של התלות** , לא רק של מקסום או מזעור הסחר.

איטליה יכולה גם להפיק תועלת ממשיכת השקעות סיניות ברכיבים, סוללות או כלי רכב, אך אסטרטגיה כזו תצטרך להיבחן מול שליטה טכנולוגית, תוכן מקומי, יצירת תעסוקה, פוטנציאל להעברת מיומנויות וכללים אירופיים בנושא סיוע וביטחון כלכלי.

מפעל סיני הממוקם באיטליה יכול להפחית את הגירעון המסחרי וליצור מקומות עבודה.

זה לא בהכרח אומר טכנולוגיה שבשליטת איטליה.

שוב, ייצור ובקרה אינם עולים בקנה אחד.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

סוללות וחומרים קריטיים: התלות מאחורי המעבר הירוק

בעיית הרכב מובילה ישירות לסוללות ולחומרי גלם קריטיים. המעבר האנרגטי של אירופה, שנועד גם הוא להפחית את התלות בדלקים מאובנים מיובאים, עלול ליצור תלות חדשה בחומרים וברכיבים הדרושים לפאנלים סולאריים, סוללות, רשתות חשמל ומנועים.

זהו אחד הפרדוקסים המרכזיים של המדיניות התעשייתית העכשווית.

צמצום התלות האנרגטית ברוסיה באמצעות חשמול ואנרגיות מתחדשות עשוי להגביר את התלות הטכנולוגית בסין אם רוב הסוללות, המודולים הפוטו-וולטאיים או שלבי הזיקוק של חומרים קריטיים יתרכזו ברשתות תעשייתיות סיניות.

הבעיה אינה מבטלת את המעבר.

זה דורש לבנות אותו עם אסטרטגיית שרשרת אספקה.

עבור איטליה, שחסר לה משאבי מינרלים מספיקים כדי לבנות מערכת מקומית לחלוטין, הפתרון חייב להיות בהכרח אירופאי ובינלאומי: גיוון ספקים, מיחזור, הסכמים עם מדינות ייצור, פיתוח יכולת תעשייתית באיחוד האירופי והגנה על המרכזים האסטרטגיים ביותר.

לכן, הפחתת סיכונים אינה מדיניות סחר במובן המסורתי.

זוהי מדיניות תעשייתית, כרייה, טכנולוגית ודיפלומטית, הכל בו זמנית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

5Gתשתית טלקומוניקציה ודיגיטלית: הלקח של

אילצו ממשלות Huawei ו-ZTE סוגיית סין הפכה רגישה במיוחד גם בתחום התקשורת, שם ספקיות כמו אירופה להתעמת עם האפשרות שתשתיות אזרחיות עלולות להיות בעלות השלכות על הביטחון הלאומי.

אי אפשר לצמצם את הבעיה לרעיון שכל טכנולוגיה סינית היא אוטומטית לא מאובטחת, וגם לא ניתן ורשתות נוספות מטפלות בכמויות אדירות של נתונים ויהפכו קריטיות 5Gלהתעלם מהעובדה שתשתיות לתעשייה, לניידות, למנהל הציבורי ולמערכות קריטיות.

לפיכך, המדיניות האיטלקית חיזקה בהדרגה את השליטה באמצעות גולדן פאוור, הערכות רשת ותיאום עם בעלות ברית, תוך העברת תשומת הלב ממחיר הציוד לאבטחה הכוללת של הספק ושרשרת האספקה.

אוריינטציה זו עולה גם ביחסים ההולכים ומתהדקים עם ארצות הברית בנושא "ספקים מהימנים", נושא שייבחן לעומק רב יותר בפרק 25.

הבחירה הטכנולוגית הופכת אפוא לבחירה של ברית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.סין היא לא רק סיכון: היא גם שוק שאיטליה רוצה לכבוש מחדש

עם זאת, נרטיב המתמקד אך ורק בתלות יהיה חסר. המדיניות האיטלקית בשנים 2024–2026 מדגימה ,שרומא ממשיכה לחתור באופן פעיל לנוכחות כלכלית גדולה יותר בסין. תוכנית הפעולה 2024–2027 ויוזמות פרנסינה מראים שהמטרה אינה רק להפחית את SIMEST-ו SACE משימות העסקים, כלי החשיפה, אלא **לאזן מחדש את התלות ההדדית** , ולהגדיל את יכולתה של איטליה למכור ולהשקיע [8][7][4] .בשוק הסיני

זה חשוב במיוחד עבור מגזרים שבהם הביקוש הסיני ממשיך להציע הזדמנויות: מכונות, תרופות, מזון .חקלאי, קוסמטיקה, אופנה, מוצרי יוקרה וטכנולוגיות סביבתיות

עבור תעשיית ההנדסה המכנית האיטלקית, השוק הסיני נותר אסטרטגי משום שמערכת כלכלית המשקיעה רבות בתעשייה, אוטומציה ותשתיות מהווה לקוח טבעי עבור חברות המסוגלות לספק מכונות .ייעודיות

.אבל סין של היום שונה מזו שאיטליה נתקלה בה לפני עשרים שנה

.יותר ויותר, חברות סיניות הן לא רק קונות

.הם מתחרים המסוגלים לייצר מכונות, אוטומציה וטכנולוגיה

.לכן, הקשר מתפתח מהשלמה לשיתוף **פעולה** , שיתוף פעולה ותחרות בו-זמנית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הסרת סיכונים פירושה לדעת מה לא ניתן להפריע

בסופו של דבר, המדד החשוב ביותר ליחסים אינו גירעון הסחר הדו-צדדי עצמו, אלא יכולתה של איטליה לעמוד בפני שיבוש פוטנציאלי של זרימות ספציפיות.

אם קטגוריית יבוא ניתנת להחלפה תוך מספר שבועות על ידי ספקים ממדינות אחרות, התלות היא בעיקר מסחרית.

אם לוקח שנים לבנות יכולת חלופית, זה הופך להיות אסטרטגי.

לכן, יש לבנות את תהליך הפחתת הסיכונים החל ממיפוי זמני ההחלפה.

- אילו רכיבים אלקטרוניים ניתן לקנות במקום אחר?
- אילו חומרים תלויים בזיקוק סיני?
- אילו מכונות ניתנות להחלפה?
- אילו רכיבים תרופתיים פעילים ניתן לייצר באירופה?
- אילו חברות איטלקיות מייצרות נתח גבוה מדי מהכנסותיהן בשוק הסיני?
- אילו טכנולוגיות איטלקיות נמצאות בסיכון להעברה באמצעות רכישות?

אלו הן השאלות האמיתיות של ביטחון כלכלי.

נתוני 2026 מראים כי התלות ההדדית ממשיכה לגדול

הנתונים העדכניים ביותר הזמינים נכון למועד כתיבת פרק זה מאשרים עד כמה שגוי לתאר את איטליה וסין ככלכלות בתהליך היפרדות. ביוני 2026, היצוא האיטלקי לסין היה **גבוה ב-19.1 אחוזים בהשוואה לאותו חודש בשנת 2025** , בעוד שהיבוא מסין גדל ב **-20.5 אחוזים** ; אלו נתונים חודשיים ואין להפוך אותם למסקנה לשנה כולה, אך הם מראים כי זרימת הסחר הדו-צדדית נותרה דינמית גם לאחר יציאת איטליה מ"החגורה והדרך". [12]

זוהי אולי ההדגמה הברורה ביותר של טבעה האמיתי של מערכת היחסים.

פוליטיקה יכולה לשנות את המסגרת שלה.

שרשראות תעשייתיות משתנות הרבה יותר לאט.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המשמעות הגיאופוליטית של הבחירה האיטלקית

היחסים עם סין מציבים את איטליה, אם כן, בעמדת ביניים מבחינה מבנית. המדינה היא חלק מהמערב מבחינה פוליטית וצבאית, אך היא פועלת בכלכלה עולמית שבה סין גדולה מדי מכדי להתייחס אליה כאל יריב חיצוני בלבד. היא מחזיקה בחברות המתחרות ישירות עם יצרנים סינים ואחרות התלויות בביקוש או בתשומות סיניות. היא חולקת את חששותיה בנוגע לביטחון טכנולוגי עם ארצות הברית, אך יש לה גם אינטרס קונקרטי למנוע מתחרות סינית-אמריקאית להוביל לפירוק כזה של הסחר שיפגע קשות בתעשייה האירופית.

האסטרטגיה האיטלקית של השנים האחרונות משקפת בדיוק עמדה זו.

סיום החברות הרשמית ב-BRI.

תחזוקה של השותפות האסטרטגית הדו-צדדית.

גולדן פאוור על טכנולוגיות רגישות.

קידום יצוא.

הפחתת סיכונים בשרשראות אספקה.

חיפוש אחר השקעות פרודוקטיביות כאשר הן תואמות לאינטרסים אסטרטגיים.

זו אינה מדיניות של ניטרליות בין וושינגטון לבייג'ינג.

מיקומה האסטרטגי של איטליה נותר בבירור אירו-אטלנטי.

עם זאת, זוהי מדיניות שמנסה למנוע מהתיישרדות אסטרטגית להפוך אוטומטית לוויתור על קשר כלכלי עם מרכז הייצור העיקרי של אסיה.

הצלחת האסטרטגיה הזו תהיה תלויה באלמנט אחד שפשוט מאוד לניסוח וקשה מאוד ליישום: **איטליה חייבת להיות פתוחה מספיק כדי להפיק תועלת מסין ואוטונומית מספיק כדי לא להיסחט עקב תלותה בסין**.

זוהי המהות של הפחתת סיכונים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 24

[1] ממשלת איטליה - מזכר הבנות בין איטליה לסין מיום 23 במרץ 2019 בנושא שיתוף פעולה במסגרת יוזמת החגורה והדרך.
ממשלת איטליה - מזכר הבנות בין איטליה לסין בנושא יוזמת החגורה והדרך.

[2] הצהרה משותפת של ממשלת איטליה וסין מיום 23 במרץ 2019, בהתייחס לקישוריות, נמלים, לוגיסטיקה, TEN-T לתשתיות האסייתי ההשקעות ובנק.
הצהרה משותפת של ממשלת איטליה וסין 2019

[3] משרד החוץ - הצהרות משנת 2024 על החלטת איטליה לא לעקוב אחר מזכר ההבנות משנת 2019 מקרה בכל הדו-צדדית השותפות את לחזק רצונה ועל.
פרנסינה - סין שותפה אסטרטגית לאיטליה.

[4] משרד החוץ - יחסים כלכליים בין איטליה לסין בשנת 2025 ומשלחת לסין בשנת 2026: סחר הסחר של מחדש איזון ומטרת אירו מיליארד ל-75 קרוב.
משלחת לסין וסחר איטליה-סין בשנת 2025 - Farnesina

[5] ISTAT - דו"ח על התחרותיות של מגזרי הייצור 2026: יבוא מסין +17.2 אחוז בשנת 2025, משקל של 10.3 אחוז מסך היבוא, תלות גוברת בתשומות ביניים ובמוצרים אסטרטגיים.
דו"ח על התחרותיות של מגזרי הייצור 2026 - ISTAT

[6] משרד החוץ - תוכנית פעולה לייצוא: סין, נתונים לשנת 2024 ומגזרים עיקריים של יצוא איטלקי.
תוכנית פעולה לייצוא, דף מידע על סין - Farnesina.

[7] משרד החוץ - משלחת טג'אני לסין באפריל 2026, הסכמי סחר ופיננסים בשווי 360 מיליון יורו ויוזמות בנושא מסחר אלקטרוני ומגזרים תעשייתיים בעלי עדיפות.
פארנסינה - תוצאות המשלחת לסין, אפריל 2026

[8] ממשלת איטליה - תוכנית פעולה לחיזוק השותפות האסטרטגית המקיפה בין סין לאיטליה 2024–2027, שאומצה בבייג'ינג ביולי.
ממשלת איטליה - תוכנית פעולה איטליה-סין 2024–2027

[9] שגרירות איטליה בבייג'ינג / בנק איטליה - השקעות דו-צדדיות בשנת 2024: מניות איטלקיות בסין קרובות ל-16 מיליארד, מניות סיניות באיטליה כ-4.3 מיליארד ומעל 1,670 חברות השתתפו בסין איטלקיים משקיעים ידי על.
שגרירות איטליה בבייג'ינג - השקעות בין סין לאיטליה

[10] משרד החוץ - נוכחות ייצור איטלקית בסין ובמחוז סוז'ואו, עם למעלה ממאה חברות איטלקיות באזור.
פרנסינה - נוכחות תעשייתית איטלקית בסין, אפריל 2026

[11] קונסו - תיעוד על מימוש "כוח הזהב" בנוגע לפיירלי ביוני 2023, שמטרתו להגן על האוטונומיה התאגידית והטכנולוגיות האסטרטגיות.
"קונסו - מידע תאגידי של פירלי ואמצעי "כוח הזהב

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[12] ISTAT - סחר מחוץ לאיחוד האירופי, יוני 2026: יצוא לסין +19.1 אחוזים על בסיס שנתי ויבוא +20.5 אחוזים.

סחר חוץ מחוץ לאיחוד האירופי, יוני 2026 - ISTAT

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 25

איטליה וארצות הברית - ביטחון, הון, טכנולוגיה ואנרגיה

בעוד שיחסיה של איטליה עם סין מאלצים אותה לשקול כיצד להגביל את פגיעותה מבלי לוותר על היתרונות של תלות הדדית כלכלית, יחסיה עם ארצות הברית מציבים שאלה שונה במקצת, ובמובנים רבים אף עמוקה יותר. תלות הדדית טרנס-אטלנטית כוללת יותר מסתם סחר בסחורות או מיקום פעילויות ייצור מסוימות, אלא גם כוללת ביטחון צבאי, שווקים פיננסיים, הון תעשייתי, טכנולוגיות .דיגיטליות, אנרגיה, תעופה וחלל, הגנה, תשתיות, מחקר וגישה לאחד משווקי הצריכה החשובים בעולם עבור איטליה, אם כן, ארצות הברית אינה רק שותפת סחר מרכזית מחוץ לאיחוד האירופי; היא מהווה את אחד מעמודי התווך של הסביבה האסטרטגית שבתוכה פועלת הכלכלה האיטלקית, ודווקא עומק זה הופך הן את הדימוי המסורתי של "ברית אטלנטית" פשוטה והן את ההיפך, של תלות חד-כיוונית .בוושינגטון, ללא מספקים

המדד השימושי ביותר אינו קרבה דיפלומטית, אלא מספר הפונקציות הכלכליות והאסטרטגיות ששתי המדינות ממלאות זו עבור זו. השוק האמריקאי סופג נתח משמעותי מהיצוא האיטלקי; קבוצות איטלקיות מחזיקות במפעלים ובפעילות בארצות הברית; חברות אמריקאיות שולטות בעסקים המעסיקים מאות אלפי עובדים באיטליה ומבצעות חלק משמעותי מהמחקר עבור חברות רב-לאומיות זרות הפועלות אמריקאי הפך למרכיב חשוב בגיוון האנרגיה של איטליה לאחר (LNG) במדינה; גז טבעי טבעי נוזלי המלחמה באוקראינה; חברות משתי המדינות פועלות באותם מגזרים צבאיים וחלל; התשתית ;האיטלקית מארחת מתקנים אמריקאיים ונאט"ו, מה שמעניק לחצי האי תפקיד אסטרטגי בים התיכון במקביל, תוכנה אמריקאית, פלטפורמות ענן, הון פיננסי וטכנולוגיה תופסות עמדה המציבה בפני אירופה שאלת אוטונומיה לא שונה, מבחינה כלכלית אך לא מבחינה גיאופוליטית, מזו שמציבות התלות .התעשייתית של סין

זו הסיבה לכך שיש לפרש את מערכת היחסים בין איטליה לארצות הברית **כתלות הדדית היררכית אך דו-כיוונית** . היא היררכית משום שההבדל בקנה מידה הכלכלי, הפיננסי, הטכנולוגי והצבאי בין שתי המדינות הוא עצום, מה שנותן לארצות הברית יכולת להשפיע על תנאי המערכת הבינלאומית שאין לאיטליה באופן אישי; עם זאת, היא דו-כיוונית משום שאיטליה אינה רק שוק פסיבי להחלטות אמריקאיות, אלא מספקת תעשייה, טכנולוגיה, טריטוריה, תשתיות, בסיסים, מומחיות וגישה גיאוגרפית לאזור ים תיכוני שנותר חיוני לאינטרסים האסטרטגיים המערביים. השאלה הבסיסית, אם כן, אינה האם איטליה "תלויה" בארצות הברית במובן מופשט, אלא הבנה **באילו מגזרים תלות זו משפרת את היכולת** . **האיטלקית ובאילו תחומים היא מסכנת, במקום להחליף אותה**

,היקף היחסים הכלכלי מציע את האלמנט הקונקרטי הראשון. על פי משרד המסחר של ארצות הברית בשנת **2024 הסחר הדו-צדדי בסחורות ובשירותים הגיע לכ-137.6 מיליארד דולר** , כאשר היצוא ;האמריקאי לאיטליה הסתכם ב-44.4 מיליארד ויבוא אמריקאי מאיטליה הסתכם ב-93.2 מיליארד לפיכך, וושינגטון רשמה גירעון דו-צדדי קרוב ל-49 מיליארד דולר. אותו משרד מתאר את ארצות הברית כשוק העיקרי של איטליה מחוץ לאיחוד האירופי ומדגיש את הנוכחות התעשייתית הגוברת של איטליה [1] .על אדמת אמריקה

המשמעות הפוליטית של מספרים אלה מתבררת עוד יותר כאשר בוחנים את שנת 2025, כאשר ארצות הברית ספגה כ **-10.8 אחוזים מיצוא הסחורות האיטלקי** , מעט מתחת לגרמניה, שנותרה היעד המוביל

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

עם נתח של כ-11.4 אחוזים. לפיכך, בין הכלכלות הגדולות של האיחוד, איטליה היא אחת החשופות ביותר לשוק האמריקאי; באותה שנה, המכירות האיטלקיות לארצות הברית גדלו ב-7.2 אחוזים, בעוד הדגיש כיצד עונת המכסים האמריקאית החדשה מהווה מסיבה זו סיכון משמעותי לצמיחת ISTAT-ש [2] .מערכת הייצור האיטלקית

עובדה זו משנה את טבעם של היחסים הפוליטיים עם וושינגטון. כאשר יותר מעשירית מהיצוא הלאומי תלוי בשוק חיצוני יחיד, שינוי במדיניות הסחר של ארה"ב אינו מייצג סכסוך דיפלומטי רגיל אלא הופך למשתנה מקרו-כלכלי פוטנציאלי עבור איטליה. מכס על תרופות יכול להשפיע ישירות על הייצור בלציו או ;בטוסקנה; שינוי במכסים על מוצרי רכב יכול להשפיע על רכיבים בפיימונטה, לומברדיה או אמיליה .מחסום על מוצרי מזון יכול להשפיע על מחוזות שבנו חלק מכריע מצמיחתם הבינלאומית בארצות הברית ,ברבעון הראשון של 2026, היצוא האיטלקי המשיך להראות דינמיקה טריטוריאלית מובחנת מאוד הוכחה נוספת לעובדה שהחשיפה לזעזועים חיצוניים אינה מחולקת באופן אחיד ברחבי המדינה אלא [3] .עוקבת אחר הגיאוגרפיה של התמחויות הייצור

זהו ההבדל המהותי הראשון בהשוואה ליחסים עם סין. בייג'ינג מפעילה את השפעתה בעיקר על יבוא ושרשראות אספקה; וושינגטון מפעילה השפעה גדולה בהרבה על הביקוש למוצרים איטלקיים ולכן על הרווחיות של מגזרי היצוא. הסיכון הסיני הוא לעתים קרובות חסימת תשומות; הסיכון האמריקאי יכול .להיות אובדן או עלייה בעלות הגישה ללקוחות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הברית לא תפתור את סכסוך הסחר

עומק הברית האסטרטגית לא מנע מארצות הברית לאמץ מדיניות סחר אסרטיבית הרבה יותר כלפי האיחוד האירופי בשנת 2025, מה שמראה בבירור כי ביטחון וסחר פועלים לפי היגיון שונה. מדינה יכולה להיות בעלת ברית צבאית הכרחית של וושינגטון ובמקביל למצוא את עצמה כפופה לצעדי מכסים שנועדו להגן על התעשייה האמריקאית, מקומות עבודה או ביטחון כלכלי.

עבור איטליה, צעד זה היה רגיש במיוחד דווקא בגלל החשיפה המסחרית הגבוהה שלה. ההצהרה המשותפת שפרסם הבית הלבן לאחר הפגישה בין הנשיא דונלד טראמפ לג'ורג'יה מלוני באפריל 2025, אישרה, מצד אחד, את הרצון לחזק את הברית בנושאי ביטחון, הגנה, אנרגיה וטכנולוגיות מתקדמות [4]. "ומצד שני, את הצורך לבנות סחר בין ארצות הברית לאירופה שוושינגטון הגדירה כ"הוגן" ו"הדדי לשפה יש משמעות, משום שהיא מראה כיצד היחסים הפוליטיים המועדפים בין רומא לוושינגטון אינם יכולים להחליף את העובדה המוסדית החיונית: מדיניות הסחר האיטלקית היא סמכות המופעלת ברמה האירופית, ולכן כל הסכם מכס מהותי עם ארצות הברית חייב להיערך לניהול משא ומתן על ידי הנציבות עבור כל שוק האיחוד.

המסגרת שהוסכמה בין וושינגטון לבריסל בקיץ 2025 קבעה **שיעור כולל מקסימלי של 15 אחוזים עבור הרוב המכריע של המוצרים האירופיים**-MFN שהוחל בעבר בתקרה, בעוד שקטגוריות ספציפיות - כולל מטוסים ורכיבי מטוסים, תרופות גנריות וחומרים מקדימים מסוימים - נהנות מיישום המכס הרגיל בלבד; עבור כלי רכב ומגזרים רבים אחרים המערכת קובעת תקרה דומה של 15 אחוזים. [5]

הגדרת תוצאה זו כניצחון או תבוסה בלבד לא תהיה מועילה מבחינה אנליטית. עבור חברה איטלקית שייצאה בעבר בשיעור נמוך משמעותית, מכס של 15 אחוזים עדיין מייצג החמרה בתנאי הגישה. לעומת זאת, בהשוואה לתרחיש המכס הגבוה בהרבה שנדון בשלב הראשוני של הסכסוך, המגבלה מציעה ודאות ומגבילה סיכון קיצוני. ההשפעה האמיתית תלויה במבנה התעשייה. יצרן מוצרי יוקרה בעל כוח מותג חזק יכול לגלגל חלק מהעלות לצרכן האמריקאי ללא אובדן יחסי של ביקוש; לעומת זאת, יצרן של רכיבים תעשייתיים בעלי תחליף גבוה עשוי לחוות דחיסה גדולה יותר של שולי הרווח או להיאלץ להעביר את הייצור.

לפיכך, הפרוטקציוניזם האמריקאי מייצר תמריץ חשוב: **לייצר בארצות הברית במקום פשוט לייצא לארצות הברית**.

כאן מתמזגים סחר והשקעות ישירות.

התעשייה האיטלקית בארצות הברית: ייצוא הון בנוסף למוצרים

בסוף שנת 2024, מלאי ההשקעות הישירות האיטלקיות בארצות הברית עמד על כ **-54.7 מיליארד דולר**, בהשוואה ל-37 מיליארד בשנת 2020; משרד המסחר האמריקאי מדווח על נוכחות איטלקית משמעותית בתחומי המכונות, האנרגיה, המזון והמשקאות, האלקטרוניקה, התוכנה ושירותי IT-, המתכת ומגזרים תעשייתיים אחרים. [6] חברות הנשלטות על ידי קבוצות איטלקיות בארצות הברית תמכו גם ביותר ממאה אלף מקומות עבודה אמריקאים על פי הנתונים המלאים האחרונים הזמינים, דבר המצביע על כך שאיטליה אינה משתתפת בקשר רק כמוכרת סחורות אלא כמשקיעה יצרנית.

לשינוי זה יש השלכות מעבר לכלכלה הדו-צדדית. כאשר קבוצה איטלקית בונה מפעל באוהיו, פנסילבניה, טקסס או מדינה אחרת בארה"ב, חלק מכושר הייצור שלה נכנס ישירות למערכת הכלכלית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

,האמריקאית ויכול ליהנות מביקוש ציבורי, תמריצים פדרליים, גישה לשוק והגנה על מכסים. במקביל חלק מההשקעה שיכולה הייתה להתבצע באירופה מועברת למקום אחר. לכן, לא ניתן לצמצם את ההערכה לנוסחה שהשקעה בחו"ל פירושה "העברת לוקליזציה", מכיוון שחברות רבות משתמשות ,בנוכחותן האמריקאית כדי להתרחב לשוק שלא יוכלו לשרת בצורה יעילה באותה מידה מאיטליה בלבד .תוך שמירה על המטה, העיצוב, הספקים והפונקציות הטכנולוגיות שלהן באיטליה

. הסוגיה האסטרטגית היא הקשר בין **הבינלאומיות לבין מרכז קבלת ההחלטות**

קבוצה איטלקית שצומחת בארצות הברית תוך שמירה על מחקר, עיצוב, קניין רוחני וניהול גלובלי .באיטליה יכולה להגדיל את כוחה הכלכלי של המדינה גם אם חלק הולך וגדל מעבודתה ממוקם בחו"ל חברה שמעבירה בהדרגה פונקציות אסטרטגיות, הון ומחקר יכולה, עם זאת, להפוך לאיטלקית באופן .רשמי אך פחות מושרשת במערכת הייצור הלאומית

לאונרדו היא כנראה הדוגמה הברורה ביותר לעמימות מוסרית זו. הקבוצה מעסיקה כ **-8,000 עובדים בארצות הברית** באמצעות פעילויותיה בתחום התעופה, המסוקים, האלקטרוניקה והתשתיות [7] .ומתקנים תעשייתיים במספר מדינות בארה"ב DRS הקריטיות, עם נוכחות הכוללת את לאונרדו במקרה זה, התרחבות אמריקאית אינה בהכרח מייצגת אובדן יכולת איטלקית; להיפך, היא מאפשרת לחברה בעלת שליטה איטלקית ושורשים תעשייתיים להשתתף ישירות בשוק הביטחון המערבי הגדול .ביותר, לגשת לתוכניות פדרליות ולשלב טכנולוגיות ושרשראות אספקה אמריקאיות

.זהו מודל של תלות הדדית שעמוק הרבה יותר מייצוא פשוט

הון אמריקאי באיטליה: חלק ממבנה הייצור הלאומי כבר טרנס-אטלנטי

הזרימה ההפוכה חשובה באותה מידה. בשנת 2024, סכום ההשקעות הישירות של ארה"ב באיטליה עמד על כ **-36 מיליארד דולר** , לעומת 27.5 מיליארד דולר בשנת 2020; ההפרש בהשוואה לסכום ,האיטלקי בארצות הברית מצביע על כך שלפחות לפי המדד בו משתמש משרד המסחר האמריקאי [8] .לאיטליה יש עמדה נטו חיובית בהשקעות ישירות דו-צדדיות

אבל הנתונים הכמותיים לבדם ממעיטים בערך המשקל המבני של חברות אמריקאיות בכלכלה האיטלקית. הצהרת אקלים ההשקעות האחרונה של ארה"ב מציינת כי חברות בשליטת אמריקה מעסיקות כ **-351,000 עובדים באיטליה** ומייצגות, בתוך עולם החברות הרב-לאומיות הזרות הקיימות במדינה, כ **-17.9 אחוז מהמכירות, 20.1 אחוז מהערך המוסף ו-22.1 אחוז מההוצאות על מחקר** [9] . **ופיתוח**

נתון אחרון זה הוא כנראה המשמעותי ביותר, שכן הוא מדגים שתלות הדדית טרנס-אטלנטית משפיעה לא רק על הון פיננסי, אלא גם על יצירת ידע. למעלה מחמישית מהמחקר והפיתוח המבוצעים על ידי חברות רב-לאומיות זרות באיטליה מיוחס לחברות אמריקאיות. לכן, כל ירידה בנוכחות האמריקאית תשפיע לא רק על תעסוקה או בעלות על מפעלים, אלא גם על חלק ממערכת האקולוגית של המחקר .התעשייתי האיטלקית

זה משנה גם את משמעות הדיון על ריבונות כלכלית. מדינה לא הופכת אוטומטית לריבונית יותר על ידי ,החלפת כל חברה זרה בחברה לאומית; במקום זאת, היא יכולה להיחלש על ידי אובדן השקעות מיומנויות ויכולות טכנולוגיות שאין לה באופן מיידי מבחינה מקומית. האתגר האסטרטגי הוא ליצור תנאים שיגרום לחברות רב-לאומיות לראות את איטליה לא רק כשוק מכירות, אלא כמקום שבו הגיוני לשמור על .מחקר, ייצור מיומן והון אנושי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.לכן, ריבונות תעשייתית עכשווית אינה תואמת את הלאומיות של בעל המניות

.זה עולה בקנה אחד יותר ויותר עם יכולתה של השטח לשמור על פונקציות בעלות ערך גבוה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טכנולוגיה: המרכז החדש של היחסים הטרנס-אטלנטיים

ההודעה המשותפת של איטליה-אמריקה משנת 2025 מראה בבירור מיוחד כיצד מרכז הכובד של הברית עובר בהדרגה מהמימד המסורתי של בסיסים וכוחות מזוינים לכיוון זה של טכנולוגיה. ארצות הברית ואיטליה ציינו את רשתות **ה-6G, ביוטכנולוגיה וטכנולוגיות קוונטי, מחשוב מלאכותית, בינה חלל כתחומי שיתוף פעולה בעלי עדיפות** , תוך התחייבות להגנה על תשתיות קריטיות ולשימוש בספקים הנחשבים אמינים ברשתות רגישות [10].

ניסוח זה מייצג שינוי גיאופוליטי משמעותי. במשך עשרות שנים, הברית המערבית יכלה להתאפיין בעיקר בהרתעה גרעינית, בסיסים, יכולת פעולה הדדית צבאית וייעוץ פוליטי; כיום, שליטה ברשתות, תוכנה נתונים ומוליכים למחצה הופכת למרכיב בארכיטקטורת הביטחון עצמה. רשת 6G יכולה להיות גם תשתית כלכלית וגם מערכת שדרכה מידע רגיש זורם; שירות ענן יכול להיות פתרון מסחרי, ובו זמנית הסביבה שבה פועלים ממשלות, עסקים ושירותים חיוניים; מערכת בינה מלאכותית יכולה להיות גם כלי לפרודוקטיביות תעשייתית וגם טכנולוגיה דו-שימושית.

הקונספט של **ספק מהימן** נובע בדיוק מהחפיפה הזו. השאלה אינה האם טכנולוגיה זרה עובדת מבחינה טכנית, אלא איזו סמכות שיפוט שולטת בספק, אילו חובות משפטיות ניתן לאכוף עליו, ואיזו יכולת יש למדינת המשתמש להחליף אותו במקרה של משבר.

בסביבה זו, בחירה טכנולוגית הופכת בהדרגה לבחירה במדיניות חוץ.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.מחשוב ענן ובינה מלאכותית: בעל ברית יכול להיות גם התמכרות

המעמד הדומיננטי של חברות אמריקאיות בתחומי מחשוב ענן, בינה מלאכותית גנרטיבית, פלטפורמות תוכנה ומוליכים למחצה מתקדמים יוצר בעיה שונה מאוד עבור איטליה מזו שנוצרת על ידי ספקי ייצור סיניים. תלות ברכיב סיני יכולה לחסום פיזית קו ייצור; תלות במערכת אקולוגית אמריקאית של תוכנה או ,ענן, לעומת זאת, יכולה לקבוע מי שולט בגישה לנתונים, אילו מחירים ניתן לגבות, אילו סטנדרטים יאמצו .וכמה מהר חברה או סוכנות ממשלתית יכולה לעבור לפלטפורמה חלופית

.צורה זו של תלות פחות נראית לעין ממכולה היושבת בנמל, אך היא יכולה להיות מבנית באותה מידה

עבור איטליה, הפתרון לא יכול להיות באופן ריאליסטי שכפול של כל המערכת האקולוגית הטכנולוגית ,האמריקאית בקנה מידה לאומי. היקף ההשקעה הנדרש לבניית היפר-סקיילרים גלובליים של ענן מודלים בסיסיים של חזית הגבול, או שרשרת אספקה שלמה של מוליכים למחצה עולה על מה שכלכלה :אירופאית אחת בגודלה של איטליה יכולה לתמוך ביעילות. לכן, יש לטפל בנושא בקנה מידה אירופאי קיבולת מחשוב, ענן ריבוני, תשתית נתונים, מחקר בינה מלאכותית, מוליכים למחצה ואבטחת סייבר .מייצגים מגזרים שבהם ניתן להשיג אוטונומיה אמיתית רק באמצעות השקעות ושווקים משותפים

באופן פרדוקסלי, אוטונומיה אירופאית יכולה לחזק, ולא להחליש, את היחסים הטרנס-אטלנטיים, משום שהיא מפחיתה את הסיכון שהברית תהפוך למבנה שבו צד אחד מייצר כמעט את כל הטכנולוגיה .האסטרטגית והשני נשאר בעיקר צרכן

.לבן ברית תלוי יש פחות יכולת לתרום

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הגנה: מרכישה לייצור משותף

אותו היגיון מופיע גם בשיתוף פעולה צבאי. איטליה וארצות הברית הצהירו בשנת 2025 כי הן רוצות להגדיל לא רק את מכירת הציוד, אלא גם את **הייצור המשותף והפיתוח המשותף** , תוך קישור מפורש בין עומק שרשראות האספקה הטרנס-אטלנטיות לביטחון הברית [11].

ההבדל בין רכישה לייצור משותף הוא מהותי.

אם איטליה רוכשת מערכת צבאית שתוכננה ויוצרה כולה בארצות הברית, היא צוברת יכולת מבצעית אך נותרת תלויה ביצרן הזר לשדרוגים, חלקים, תחמושת ובמקרים מסוימים, תוכנה.

על ידי השתתפות בפיתוח, הרכבה או תחזוקה, אתם שומרים על נתח גדול יותר של מומחיות תעשייתית ומגדילים את היכולת שלכם לתחזק באופן עצמאי את הקיבולת לאורך זמן.

מייצגת מקרה ביניים במובן זה: הפלטפורמה היא אמריקאית, אך איטליה משתתפת F-35-תוכנית ה בשרשרת התעשייתית, יש לה מתקן הרכבה ותחזוקה בקמרי, והיא משלבת את המטוס בכוחות המזוינים שלה ובמערכת האקולוגית של נאט"ו. לכן, הקשר הוא בהחלט אסימטרי, אך עמוק יותר מבחינה תעשייתית מעסקת מכירות צבאית זרה פשוטה.

הנוכחות האמריקאית של לאונרדו יוצרת תנועה דומה בכיוון ההפוך, משום שהקבוצה האיטלקית משתתפת ישירות בשוק ובתוכניות האמריקאיות [7].

לכן, תלות הדדית תעשייתית יכולה לצמצם את המרחק בין בעל ברית לספק.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

סיגונלה ונאפולי: איטליה כבירה אסטרטגית

עם זאת, לשיתוף פעולה צבאי יש ממד מהותי אף יותר: טריטוריה. איטליה תפסה מיקום גיאוגרפי שארצות הברית ונאט"ו ראו בו חשיבות אסטרטגית במשך למעלה משבעים שנה, ותפקיד זה לא פחת עם תום המלחמה הקרה; להיפך, המשברים בים התיכון, במזרח התיכון, בצפון אפריקה ובים השחור הפכו חלק מהתשתיות האיטלקיות לחשובות עוד יותר.

פיקוד הכוחות המשותף של בעלות הברית נאפולי, נאפולי היא ביתו של אחד הפיקודים העיקריים של נאט"ו, האחראי על תפקידים חשובים באגף הדרומי של הברית; בשנת 2026 אישרר נאט"ו מחדש את תפקידו הקריטי של פיקוד הכוחות המשותף של נאפולי במודעות מצבית, הרתעה ומשימות קשורות בשכנות הדרומית.[12]

סיגונלה ממלאת תפקיד ספציפי אף יותר. הבסיס בסיציליה מארח תשתית המשמשת את הכוחות האמריקאים במסגרת הסכמים טכניים דו-צדדיים ספציפיים, והוא גם המטה הראשי של **כוח המודיעין המעקב והסיור של נאט"ו** RQ-4D Phoenix , המפעיל צי של חמישה כלי טיס בלתי מאוישים מדגם שנועדו לספק מודיעין ומעקב לברית.[13]

סיגונלה, של הברית, המסוגל לתמוך במעקב יבשתי וימי ISR-נאט"ו מתאר את סיגונלה כצומת מפתח ביכולת ה אבטחת גבולות, לוחמה בטרור, ניהול משברים ומשימות אחרות; מיקומה במרכז הים התיכון מאפשר לה לצפות ולתמוך בפעולות על פני קשת גיאוגרפית מצפון אפריקה ועד המזרח התיכון ואגף דרום מזרח אירופה. [13]

תפקוד טריטוריאלי זה מעניק לאיטליה נכס אסטרטגי שאינו משתקף ישירות בתמ"ג שלה או ביצוא שלה. לוושינגטון יש עניין בשמירה על מערכת יחסים יציבה עם מדינה המציעה גישה גיאוגרפית, תשתית ויכולות מבצעיות באזור מכריע; רומא מקבלת בתמורה שילוב בארכיטקטורת הביטחון החזקה ביותר בעולם המערבי, אך בו זמנית מקבלת שחלק משטחה יהיה רלוונטי ישירות במשברים בינלאומיים פוטנציאליים.

גיאוגרפיה מייצרת אפוא כוח ופגיעות בו זמנית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הים התיכון: היחסים עם וושינגטון עוברים דרך הדרום

התיאור המסורתי של נאט"ו כברית שנבנתה בעיקר עבור החזית המזרחית של אירופה מסתכן במעיט בערכה הספציפי של איטליה, שמעמדה האסטרטגי מושפע לפחות באותה מידה מהים התיכון. נתיבי ,אנרגיה מצפון אפריקה והמזרח התיכון, קשרים לסואץ, נוכחותם של משברים מתמשכים בלוב ובלבנט בסאהל ותשתית דיגיטלית תת-ימית הופכים את האגף הדרומי לחלק בלתי נפרד מהביטחון הטרנס-אטלנטי.

דווקא כאן לאיטליה יש יכולת השפעה שחורגת מעבר לממד הצבאי שלה. מדינה הממוקמת גיאוגרפית במרכז נתיבי הים התיכון יכולה להציע בסיסים, לוגיסטיקה, מודיעין, דיפלומטיה וידע אזורי.

לכן, ערכה של מערכת היחסים עם ארצות הברית אינו נובע רק מההגנה האמריקאית על אירופה.

זה נובע גם ממה שאיטליה מציעה לאדריכלות האמריקאית ונאט"ו.

הדדיות זו אינה מבטלת את האסימטריה של קנה המידה, אך היא מונעת את תיאור הקשר ככפיפות פשוטה.

אמריקאי (LNG) אנרגיה: מצינורות המלחמה הקרה ועד גז טבעי נוזלי

המלחמה באוקראינה הוסיפה מימד חדש לתלות ההדדית. לאחר 2022, ארצות הברית הפכה לספקית שאירופה צריכה כדי להחליף חלק מצרכי הגז הרוסי שלה, ובמקרה של (LNG) מרכזית של גז טבעי נוזלי איטליה, השינוי היה מהיר במיוחד.

המיובא של איטליה הגיעו מארצות הברית , שווה ערך לכ **- LNG**-בשנת **2024, כ-34.9 אחוזים מה מיליארד מטרים מעוקבים** ; נתח זה עלה מ-9.6 אחוזים בשנת 2021 ל-21 אחוזים בשנת 2022 ו- **5.2** LNG-אחוזים בשנת 2023. בשבעת החודשים הראשונים של 2025, ארצות הברית הפכה לספקית ה 33 [14]. הגדולה ביותר של איטליה, עם נתח של כ **-45 אחוזים מהאספקות**

,לשינוי יש משמעות גיאופוליטית. בתוך שנים ספורות בלבד, יחסי האנרגיה של איטליה עם ארה"ב שבאופן מסורתי היו הרבה פחות חשובים מאלה עם רוסיה, אלג'יריה או המזרח התיכון, הפכו למרכיב ישיר של הביטחון הלאומי.

אמריקאי אינו יוצר (LNG) עם זאת, יש להבין את ההבדל בהשוואה לגז בצינורות רוסיים. גז טבעי נוזלי ,בהכרח תלות דו-צדדית נוקשה משום שהוא נמכר בשוק בינלאומי שבו ניתן להקצות מחדש מטענים סוחרים וחוזים; איטליה יכולה לרכוש בו זמנית מקטאר, אלג'יריה וספקים אחרים. זה מפחית את כוח הכפייה של יצרן יחיד אך מגדיל את חשיפתו למחירים בינלאומיים ולתחרות עם הביקוש האסייתי.

לכן זהו נייר ערך מגוון יותר, לא עצמאי.

באפריל 2025, מלוני וטראמפ ציינו במפורש את הגדלת יצוא הגז הנוזלי הגז האמריקאי לאיטליה כמטרה לשיתוף פעולה אנרגטי, ובספטמבר של אותה שנה ארצות הברית ואיטליה גיבשו עוד יותר את כוונתן [15] .לחזק את יחסי האנרגיה, בין היתר על ידי קישורם לטכנולוגיות חדשות

זה מראה כיצד גז הפך למרכיב במערכת היחסים האסטרטגית ולא רק לרכישה מסחרית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרדוקס האנרגיה: קניית ביטחון ממתחרה תעשייתי

עם זאת, תלות הדדית באנרגיה מציגה פרדוקס שאירופה אינה יכולה להתעלם ממנו. לארצות הברית יש גז טבעי מקומי במחירים שלעתים קרובות נמוכים מבחינה מבנית מאלה של אירופה, בעיקר הודות לייצור פצלי שמן ולארכיטקטורה השונה של שוק האנרגיה. כאשר איטליה מייבאת גז טבעי טבעי אמריקאי הוא תורם לביטחונה שלה, אך רוכשת אנרגיה שיש להנזיל, להוביל ולגזז מחדש; חברה (LNG) אמריקאית המשתמשת ישירות בגז מקומי יכולה אפוא ליהנות מיתרון עלויות על פני מתחרה אירופאי.

פער זה חשוב עבור כימיקלים, דשנים, מטלורגיה, זכוכית ומגזרים עתירי אנרגיה אחרים.

לפיכך, היחסים הטרנס-אטלנטיים יכולים לספק לאירופה ביטחון אנרגטי ובו זמנית לשפר את היתרון התחרותי של התעשייה האמריקאית.

לא ניתן לפתור את הבעיה על ידי קיצוץ היבוא האמריקאי, משום שזה יפחית את גיוון האנרגיה של אירופה; ניתן לטפל בה רק על ידי הפחתה מבנית של עלויות האנרגיה האירופיות באמצעות אנרגיה מתחדשת, רשתות חשמל, אנרגיה גרעינית במקומות בהם הדבר מתאים מבחינה פוליטית, יעילות וטכנולוגיות חדשות.

לכן, האנרגיה האמריקאית היא גשר לביטחון רב יותר, ולא פתרון סופי לבעיית התחרותיות האירופית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תעשיית החקלאות והמזון: השלמה כמעט מושלמת במבנה, פחות מושלמת במדיניות הסחר

המגזר החקלאי מציע דוגמה שונה לתלות הדדית. בשנת 2024, ארצות הברית ייצאה מוצרים חקלאיים לאיטליה בשווי של כ **-1.7 מיליארד דולר** , בעוד שייבאה מוצרים איטלקיים בשווי של כ **-8.9 מיליארד דולר** . היצוא האמריקאי מרוכז בעיקר בסחורות ותשומות כגון פולי סויה, אגוזים וחיטה; היצוא האיטלקי [16].כולל יין, שמן זית, פסטה, מאפים, מוצרי חלב ומוצרים מעובדים אחרים בעלי ערך גבוה

המבנה מספר הרבה על הכלכלה האיטלקית: המדינה מייבאת חומרי גלם ומוצרים חקלאיים בסיסיים שהיא אינה מייצרת בכמויות מספיקות או באותה עלות, ומשלבת אותם במערכת מזון חקלאית המסוגלת .למכור איכות, עיבוד ומותג בחו"ל

.לכן, השוק האמריקאי חשוב במיוחד עבור פלחי הפרימיום של מוצרים תוצרת איטליה

הפגיעות למכסים גבוהה משום שהערך הסופי תלוי בנכונותו של הצרכן האמריקאי לשלם פרמיה עבור מקור איטלקי; במסגרת מגבלות מסוימות, המותג מאפשר לגלגל את עלות המכס הלאה, אך מעבר לסף .מסוים, ניתן להחליף את הביקוש

אפילו במגזר שנראה מסורתי כמו מזון, לכן, מדיניות הסחר האמריקאית הופכת למשתנה בתעשייה .האיטלקית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תרופות: הנקודה שבה יצוא, השקעות ורגולציה הופכים לבלתי נפרדים

תעשיית התרופות היא כנראה המגזר שבו הקשר המהותי בין שתי הכלכלות נראה מתוחכם ביותר. כפי שצוין בפרק 23, המגזר האיטלקי משולב מאוד בקבוצות רב-לאומיות וחווה צמיחה יוצאת דופן ביצוא בשנים האחרונות; חלק משמעותי מזרם זה מופנה דווקא לשוק האמריקאי.

בתנאים כאלה, בלתי אפשרי להפריד בין ייצור, רגולציה ומדיניות סחר. מפעל איטלקי השייך לחברה רב-לאומית אמריקאית יכול לייצר תרופות המיועדות לארצות הברית, להשתמש ברכיבים ממדינות אחרות ולהיות תלוי בהחלטות השקעה המתקבלות על ידי המטה העולמי. שינוי במכסים האמריקאים או במדיניות תמחור תרופות פדרלית יכול אפוא להשפיע באופן מיידי על ביצועי אתר הייצור האיטלקי.

מסגרת הסחר לשנת 2025 הכירה בכמה חריגים וטיפולים ספציפיים לתרופות גנריות וחומרים מקדימים, אך תעשיית התרופות ממשיכה להיות אחד המגזרים שבהם לפוליטיקה האמריקאית יכולה להיות ההשפעה הגדולה ביותר על התעשייה האיטלקית. [5]

הלקח חשוב: שילוב בשרשראות האספקה המערביות מפחית חלק מהסיכונים הגיאופוליטיים בהשוואה לתלות במדינות הנחשבות ליריבות אסטרטגיות, אך הוא אינו מבטל את הסיכון שמדיניות כלכלית של שותף תשנה באופן חד צדדי את התמריצים התעשייתיים.

שווקים פיננסיים: הכוח הכי פחות גלוי של ארצות הברית

לבסוף, ישנו ממד של תלות הדדית שלעתים קרובות נותר פחות גלוי משום שאינו עובר דרך מכס ולא דרך צינורות גז: הון פיננסי.

ארצות הברית מתגאה בשוקי מניות ואג"ח בעלי עומק ונזילות שאירופה טרם שכפלה במלואם. עבור חברה איטלקית המעוניינת לממן רכישה גדולה, לגייס הון להתרחבות עולמית או להשיג הערכות שווי גבוהות עבור חברת טכנולוגיה, השוק האמריקאי יכול להציע הזדמנויות גדולות בהרבה משווקים לאומיים אירופאיים בודדים.

זה מהווה יתרון לחברות איטלקיות.

זה גם מייצג חולשה מבנית של אירופה.

בעוד שחברות אירופה הטובות ביותר חייבות לפנות באופן שיטתי להון אמריקאי כדי להגדיל את גודלן, נתח גדל והולך מכוחה הפיננסי, הממשל וההערכה של חברות אירופאיות ממומש מחוץ לאיחוד.

איחוד שוקי ההון האירופי נולד, לפחות בחלקו, דווקא מבעיה זו.

עבור איטליה, המאופיינת במערכת יצרנית הנשלטת על ידי עסקים משפחתיים ושוק מניות קטן יחסית לגודל הכלכלה, גישה להון אמריקאי יכולה להיות חשובה במיוחד כאשר חברה עוברת מגודל בינוני לגלובלי.

שוב, התשובה לא יכולה להיות ניתוק הגישה להון האמריקאי.

עליה לפתח מספיק הון אירופאי כדי שלחברה יהיו יותר אפשרויות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הדולר והסנקציות: כוחו של הפיננסים האמריקאי משפיע גם על מדיניות החוץ האיטלקית.

תפקידו הבינלאומי של הדולר מוסיף ממד גיאופוליטי נוסף. חלק גדול מהסחר הבינלאומי והזרימות הפיננסיות מוסדרים באמצעות תשתיות שעליהן למערכת האמריקאית יש השפעה עצומה, מה שהופך את הסנקציות הפיננסיות של ארה"ב לחזקות במיוחד.

עבור מדינה בעלת ברית כמו איטליה, הבעיה מתעוררת במיוחד כאשר וושינגטון והאיחוד האירופי נוקטים צעדים מתואמים, כמו במקרה של רוסיה לאחר 2022. בהקשר זה, היכולת האמריקאית מעצימה את היכולת האירופית.

הבעיה הופכת מורכבת יותר כאשר אינטרסים טרנס-אטלנטיים אינם חופפים באופן מושלם, משום שחברה איטלקית הפועלת בדולרים, משתמשת בבנקים בינלאומיים או תלויה בטכנולוגיות אמריקאיות עלולה להיות חשופה בעקיפין להחלטות רגולטוריות אמריקאיות גם כאשר האיחוד האירופי שומר על עמדה שונה.

אין זה אומר שוושינגטון שולטת אוטומטית במדיניות החוץ האיטלקית.

משמעות הדבר היא שהארכיטקטורה הפיננסית הגלובלית מעניקה לארצות הברית כלים למדיניות חוץ כלכלית שאין לאף מדינה אירופאית אחת באותה מידה.

התלות בדולר הופכת אפוא למרכיב של האסימטריה הטרנס-אטלנטית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תשתית מסחרית שהיא גם פרויקט אסטרטגי: IMEC

ההודעה המשותפת משנת 2025 התייחסה במפורש לפרויקט **המסדרון הכלכלי הודו-מזרח התיכון-אירופה** , ותיארה אותו כרשת של נמלים, מסילות ברזל וכבלים שנועדו לחבר את הודו, המפרץ, ישראל, איטליה וארצות הברית. [17] אין להציג את הפרויקט כתשתית שכבר פעילה, שכן נכון לתאריך כתיבת פרק זה, עדיין נותרו צעדים פוליטיים, פיננסיים ולוגיסטיים רבים להשלמה וההקשר המזרח תיכוני ממשיך להוות סיכון עצום ליישומו המלא.

אבל המשמעות הגיאו-כלכלית כבר ניכרת.

אם יוזמת "החגורה והדרך" של סין מייצגת ארכיטקטורה שבאמצעותה בייג'ינג מבקשת לחבר תשתיות, יכולה להפוך לאחת התגובות המערביות וההודיות לצורך בבניית IMEC, השקעות והשפעה אירואסיה מסדרונות חלופיים המפחיתים את התלות בנתיבים קיימים ויוצרים קשרים דיגיטליים ולוגיסטיים חדשים.

עבור איטליה, המיקום מעניין במיוחד משום שהגיאוגרפיה הים תיכונית יכולה להפוך נמלים, רשתות רכבות וכבלים תת-ימיים לנכסים אסטרטגיים של הארכיטקטורה כולה.

חצי האי יכול להיות הטרמינל האירופי.

אבל רק אם יש לה תשתית המסוגלת להפיץ ביעילות את מה שמגיע מהים התיכון ליבשת.

שוב, גיאוגרפיה יוצרת הזדמנות שיש להמיר אותה ליכולת.

תוכניתו של מתי וארצות הברית: אפריקה כשדה של שיתוף פעולה ותחרות

אותה הצהרה איטלקית-אמריקאית מזכירה את תוכנית מטיי כפלטפורמה אפשרית לשיתוף פעולה בתחום התשתיות והפיתוח באפריקה. [18] קשר זה מציע פרספקטיבה רחבה יותר על המדיניות האיטלקית-אפריקאית, משום שתוכנית שנולדה רשמית כאסטרטגיית שותפות איטלקית יכולה להפוך לחלק ממערכת מערבית רחבה יותר המכוונת לתשתיות, אנרגיה, ביטחון כלכלי וריסון השפעתם של גורמים אחרים.

ארצות הברית רואה גם באפריקה זירה תחרותית מול סין ורוסיה; איטליה רואה אותה בו זמנית דרך אנרגיה, הים התיכון, הגירה והזדמנויות תעשייתיות.

לכן, אינטרסים יכולים להתכנס מבלי להיות זהים.

הבדל זה יכול להפוך לנכס, משום שרומא נהנית מקשרים היסטוריים וקרבה גיאוגרפית שוושינגטון אינה משכפלת באותו אופן; עם זאת, הוא עלול להפוך למגבלה אם תוכנית מטיי תיתפס על ידי שותפים אפריקאים בעיקר כהרחבה של תחרות גיאופוליטית בין מעצמות גדולות ולא כמערכת יחסים דו-צדדית המבוססת על אינטרסים מקומיים.

לכן, יעילותו של הפרויקט תהיה תלויה גם ביכולתה של איטליה לשמור על מרווח דיפלומטי בתוך הברית.

הביטחון הכלכלי החדש: איחוד כוחות מבלי לוותר על אוטונומיה

היחסים עם ארצות הברית מאלצים את איטליה להבחין בין שני מושגים שלעתים קרובות מתבלבלים , בוויכוח הציבורי: **ברית** ותלות.

- ברית פירושה בחירה פוליטית של מערכת ביטחון ושיתוף אינטרסים בסיסיים עם שותף.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

- .תלות פירושה חוסר בחלופות אמינות בפונקציה נתונה
- .שני התנאים יכולים להתקיים יחד, אך הם אינם זהים
- .איטליה יכולה לבחור באופן מודע לבסס חלק מכושר ההרתעה שלה על נאט"ו
- עם זאת, אין זה בהכרח האינטרס של איטליה שלא להחזיק ביכולות אירופיות חלופיות במגזרים צבאיים חיוניים.
- .אתה יכול לבחור להשתמש בעננים אמריקאיים
- .זה לא בהכרח אינטרס של אירופה לא לפתח שום יכולות משלה
- .מארצות הברית (LNG) היא יכולה לייבא גז טבעי נוזלי
- .אין לה שום עניין פשוט להחליף את התלות הרוסית בתלות מוחלטת חדשה
- .הוא יכול לממן מיזם בוול סטריט
- .זה לא אידיאלי שאירופה לא תוכל לספק הון דומה
- ."לכן, האסטרטגיה הרציונלית אינה "פחות אמריקה

. זוהי **יותר יכולת אירופאית במסגרת מערכת היחסים האמריקאית**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ההבדל המכריע בהשוואה לסין

ההשוואה לפרק 24 מאפשרת לנו כעת להגדיר בצורה מדויקת יותר את מעמדה של איטליה בין שתי המעצמות הכלכליות הגדולות בעולם.

היחסים עם סין דורשים הפחתת סיכונים משום שקיימים הבדלים אסטרטגיים מהותיים, ומשום שחלק מהתלות התעשייתית נוגעת למדינה שבנות בריתה של איטליה רואות בו זמנית שותפה, מתחרה ויריב מערכתי.

- היחסים עם ארצות הברית מתקיימים במקום זאת במסגרת ברית פוליטית וצבאית.
- זה מפחית באופן דרסטי חלק מהסיכונים, אך לא מבטל את בעיית הריכוזיות הכלכלית.
- תלות בבעל ברית שונה מבחינה פוליטית מתלות ביריב.
- מבחינה כלכלית, לעומת זאת, התמכרות ללא חלופות נותרת התמכרות.

הבחנה זו היא שצריכה להנחות את האסטרטגיה האיטלקית.

הקשר החומרי עם וושינגטון עמוק יותר ממה שמראים הפסגות

אם נבחן את כל האלמנטים ששוחזרו בפרק זה יחד, יתברר עד כמה לא מספיק יהיה למדוד את הברית בין איטליה לארה"ב באמצעות מספר הפגישות הדו-צדדיות או באמצעות ההתאמה בין הממשלות.

- השוק האמריקאי סופג יותר מעשירית מהיצוא האיטלקי.
- סך ההשקעות האיטלקיות בארצות הברית עולה על חמישים מיליארד דולר.
- חברות אמריקאיות מעסיקות כ-351,000 עובדים באיטליה.
- הם מבצעים יותר מחמישית מהמחקר והפיתוח של חברות רב-לאומיות זרות הנוכחות במדינה.
- גז טבעי נוזלי אמריקאי מכסה נתח גדל והולך מאספקת גז נוזלי.
- ללאונרדו נוכחות תעשייתית של אלפי עובדים בארצות הברית.
- סיגונלה מארחת יכולות אמריקאיות ונאט"ו בעלות רלוונטיות לים התיכון.
- נאפולי היא מושבה של אחת הפיקודים העיקריים של הברית.
- הופכים לתחומים של שיתוף פעולה אסטרטגי Gבינה מלאכותית, ענן, חלל, קוונטים ו-6.
- זוהי ארכיטקטורה חומרית, לא חברות דיפלומטית פשוטה.

איטליה כגשר אינה מספיקה: היא חייבת להיות בעלת יכולת משלה.

במשך עשרות שנים, מדיניות החוץ האיטלקית הציגה את המדינה כגשר: בין האוקיינוס האטלנטי לים התיכון, בין אירופה לאפריקה, בין צפון לדרום. הנוסחה יעילה מבחינה דיפלומטית, אך היא מסתכנת במיסוי בעיה: גשר רוכש ערך משום שהוא מחבר שני מרחבים, אך הוא לא בהכרח שולט במה שעובר דרכו.

כדי להפוך למעצמה גיאו-כלכלית, איטליה חייבת להפוך את מעמדה כגשר ליכולת להשפיע על זרימות.

- נמל שווה יותר אם חברות איטלקיות שולטות בלוגיסטיקה ובשירותים.
- בסיס צבאי שווה יותר אם התעשייה המקומית תורמת ליכולות הפועלות בו.
- שוק טכנולוגיה שווה יותר אם חברות איטלקיות מפתחות חלק מהקניין הרוחני.
- מערכת יחסים בתחום האנרגיה שווה יותר אם לאיטליה יש תשתית המסוגלת לגוון את הספקים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

- קשר פיננסי שווה יותר אם הון אמריקאי ממן גם את הצמיחה של חברות ששומרות על טכנולוגיה ומנהיגות באיטליה.
- השאלה אינה אפוא לבחור בין אוטונומיה לברית.
- זה כדי למנוע מהברית להחליף את היכולת הלאומית במקום לחזק אותה.

שתי נקודות תורפה מנוגדות: בייג'ינג במפעל, וושינגטון במערכת האקולוגית

לבסוף, שני הפרקים מאפשרים לנו לסכם את האופי השונה של התלות ההדדית העיקרית של איטליה.

סין חודרת בעיקר למגזר **הייצור** : רכיבים, אלקטרוניקה, מכונות, רכב, חומרים, סחורות אסטרטגיות ושרשרת אספקה.

לארצות הברית יש חדירה גדולה בהרבה למערכת **האקולוגית** : שוק, הון, תוכנה, ענן, טכנולוגיות אסטרטגיות, פיננסים, אנרגיה, הגנה וביטחון.

- ההתמכרות הראשונה היא לרוב פיזית.
- השני הוא לרוב מערכתי.
- הפרעה באספקה הסינית עלולה לעצור את הייצור.

שינוי בו-זמני במדיניות הסחר, הפיננסית או הטכנולוגית האמריקאית עלול לשנות את התנאים שבהם מגזרים איטלקיים שלמים מייצרים, מממנים ומוכרים.

- אף אחת מהמערכות יחסים לא יכולה להתנהל באמצעות סיסמאות.
- הם דורשים מפות תלות מדויקות.

האסטרטגיה האיטלקית האמיתית: גיוון מבלי להיות במרחק שווה

לבסוף, מעמדה הגיאופוליטי של איטליה ברור הרבה יותר ממה שנראה רק מתצפית על זרימות הסחר. המדינה אינה נמצאת במרחק שווה בין ארצות הברית לסין, ואין לה את האינטרסים או את המבנה המוסדי שיהפכו שוויון כזה לסביר. נאט"ו, הנוכחות הצבאית האמריקאית, האינטגרציה התעשייתית, שיתוף הפעולה הטכנולוגי וחברותה של איטליה באיחוד האירופי מציבים את רומא בתוך המערכת המערבית.

אבל יישור אסטרטגי אינו מבטל את האטרקטיביות הכלכלית של גיוון.

לכן, איטליה זקוקה לשתי מדיניות בו זמנית.

באשר לסין, עליה להפחית את הפגיעויות במגזרים שבהם ריכוז האספקה עלול להפוך לכפייה, תוך שמירה על סחר במגזרים שבהם תלות הדדית נותרת יתרון כלכלי ותחליף.

כלפי ארצות הברית, עליה לחזק את הברית ואת הגישה למערכת האקולוגית הטכנולוגית והפיננסית האמריקאית, אך במקביל לפתח יכולות אירופיות בתחומי ההגנה, האנרגיה, הענן, ההון והטכנולוגיה כדי ששיתוף הפעולה לא יהפוך לתלות ללא חלופות.

הנוסחה אינה ניטרליות.

. זוהי **אוטונומיה בתוך המערך**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

וזו כנראה אחת ההגדרות המדויקות ביותר של המיקום הגיאו-כלכלי שאיטליה יכולה לשאוף אליו באופן ריאלי בסדר הבינלאומי החדש.

- ביטחונה ימשיך להיות תלוי בעיקרו בארצות הברית.
- התעשייה שלה תמשיך לסחור עם סין.
- המטבע והשוק שלה יישארו אירופיים.
- האנרגיה שלו תגיע ממספר הולך וגדל של כיוונים.

לכן, כוח איטלקי אמיתי לא יהיה תלוי באפשרות להשתחרר מכל התלות ההדדית הללו, מטרה בלתי מציאותית עבור כלכלה פתוחה חסרת אנרגיה מוחלטת ואוטונומיה טכנולוגית, אלא ביכולת למנוע **אפילו אחת מהן להפוך להכרחית עד כדי שלילת חופש הבחירה של המדינה** .

זהו הגבול בין תלות הדדית לתלות.

ועל גבול זה, במאה ה-21, נמדד חלק גדל והולך של הריבונות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 25

[1] משרד המסחר האמריקאי - סחר דו-צדדי בין איטליה לארה"ב בשנת 2024, תפקידה של ארצות הברית כשוק האיטלקי העיקרי מחוץ לאיחוד האירופי, ומלאי ההשקעות האיטלקיות בשוק האמריקאי.

משרד המסחר האמריקאי - סקירת שוק איטליה

[2] ISTAT - דו"ח על התחרותיות של מגזרים יצרניים 2026: חשיפת היצוא האיטלקי לשוק האמריקאי, נתח ארה"ב של 10.8 אחוזים, והשלכות הפרוטקציוניזם האמריקאי החדש.

דו"ח על התחרותיות של מגזרים יצרניים 2026 - ISTAT

[3] ISTAT - יצוא אזורי איטלקי ברבעון הראשון של 2026 והבדלים טריטוריאליים במגמות היצוא.

יצוא אזורים איטלקיים, רבעון ראשון של 2026 - ISTAT

[4] הבית הלבן - הצהרה משותפת של איטליה וארצות הברית מיום 18 באפריל 2025 בנושא שיתוף פעולה בתחומי הביטחון, הסחר, האנרגיה, ההגנה, התשתיות והטכנולוגיה.

הבית הלבן - הצהרה משותפת של מנהיגי ארצות הברית-איטליה.

[5] הנציבות האירופית - מסגרת הסחר בין האיחוד האירופי לארה"ב 2025, תקרת מכס של 15 אחוז ומשטרי סחר ספציפיים לתעופה, תרופות גנריות ומוצרים אחרים.

הנציבות האירופית - הצהרה משותפת של האיחוד האירופי לארה"ב על סחר הדדי.

[6] משרד המסחר האמריקאי - מלאי השקעות ישירות איטלקיות בארצות הברית והמגזרים העיקריים המעורבים.

משרד המסחר האמריקאי - סקירת שוק איטליה

[7] משרד המסחר האמריקאי - תעשיית התעופה והחלל והביטחון האיטלקית בארצות הברית; נוכחות של לאונרדו עם כ-8,000 עובדים.

משרד המסחר האמריקאי - תעשיית התעופה והחלל והביטחון האיטלקית

[8] משרד המסחר האמריקאי - השקעות ישירות אמריקאיות באיטליה, בשווי של כ-36 מיליארד דולר בשנת 2024.

משרד המסחר האמריקאי - סקירת שוק איטליה.

[9] משרד החוץ האמריקאי / משרד המסחר - נוכחות של חברות אמריקאיות באיטליה: כ-351,000 עובדים וחלק משמעותי מהמחזור, הערך המוסף והמחקר והפיתוח של חברות רב-לאומיות זרות.

משרד המסחר האמריקאי - הצהרת אקלים ההשקעות באיטליה 2026

[10–11] הבית הלבן - שיתוף פעולה איטליה-ארה"ב בנושא 6G, קוונטים, בינה מלאכותית, ביוטכנולוגיה, ספקים מהימנים, ייצור משותף ופיתוח משותף במגזר הביטחון.

הבית הלבן - הצהרת מנהיגים משותפת של ארצות הברית-איטליה

[12] נאט"ו - תפקיד פיקוד הכוחות המשותף של בעלות הברית בנאפולי באגף הדרומי של הברית ובארכיטקטורת ההרתעה וההגנה החדשה.

מבקר במבני נאט"ו באיטליה, ינואר 2026 - DGIMS נאט"ו

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[13] נאט"ו ומשרד החוץ האמריקאי - סיגונלה כמטה של כוח המודיעין, המעקב והסיור של נאט"ו ומסגרת דו-צדדית לשימוש התשתית על ידי כוחות ארה"ב.

נאט"ו - כוח המודיעין, המעקב והסיור של נאט"ו

משרד החוץ האמריקאי - הסדר טכני בנושא סיגונלה

[14–15] איטלקית מארצות הברית: כ-5.2 (LNG) משרד המסחר האמריקאי - אספקת גז טבעי נוזלי מיליארד מ"ק בשנת 2024 וארה"ב אחראית לכ-45 אחוז מהאספקות בשבעת החודשים הראשונים של 2025.

משרד המסחר האמריקאי - גז טבעי ואנרגיה מתחדשת של איטליה.

[16] משרד המסחר האמריקאי - סחר חקלאי דו-צדדי בשנת 2024: יצוא חקלאי אמריקאי לאיטליה בשווי 1.7 מיליארד דולר וייבוא אמריקאי מאיטליה בשווי 8.9 מיליארד דולר.

משרד המסחר האמריקאי - מגזר החקלאות של איטליה

[17] שיתוף פעולה בין הבית הלבן לאיטליה וארה"ב בפרויקט המסדרון הכלכלי הודו-המזרח התיכון-אירופה, הכולל נמלים, מסילות ברזל וכבלים תת-ימיים.

הצהרת מנהיגים משותפת של הבית הלבן, ארצות הברית ואיטליה.

[18] הבית הלבן - התייחסות להשלמה אפשרית בין תוכנית מטיי לבין יוזמות תשתית ופיתוח הנתמכות על ידי ארצות הברית.

הבית הלבן - הצהרת מנהיגים משותפת של ארצות הברית ואיטליה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 26

הים התיכון הגדול - אנרגיה, נתיבים, ביטחון ועומק אסטרטגי

,עבור איטליה, הים התיכון מעולם לא היה רק הים שבין סיציליה, צפון אפריקה והלבנט. במשך זמן רב המדיניות הלאומית התייחסה אליו כאילו ניתן להפריד בבירור בין תפקידיו השונים: מצד אחד, גבול ההגירה הדרומי; מצד שני, אספקת אנרגיה מאלג'יריה ולוב; ובמקומות אחרים, משימות צבאיות, יחסי סחר עם טורקיה, יחסים עם מצרים והמזרח התיכון, ביטחון תעלת סואץ, נמלי איטליה והנתיבים .הממשיכים לכיוון האוקיינוס ההודי

המשברים של שנות ה-20 הפכו את ההפרדה הזו לבלתי בת קיימא יותר ויותר, משום שאותה ספינה שחוצה את באב אל-מנדב יכלה לשאת רכיבים המיועדים למפעל איטלקי; אותו מרחב ימי שדרכו עובר הסחר האסייתי מכיל כבלים תת-ימיים שעליהם תלויה התקשורת הדיגיטלית; הגז המגיע מאלג'יריה קשור ליחסים פוליטיים הכוללים תעשייה וביטחון; וחוסר היציבות של לוב משפיע בו זמנית על אספקת .האנרגיה, ההגירה, הביטחון הימי ויכולתה של איטליה לפעול בצפון אפריקה

לכן, הים התיכון של ימינו אינו אזור גיאוגרפי פשוט: זוהי **מערכת של תלות הדדית חומרית שבה אנרגיה, סחר, תשתיות, מימון, הגירה וביטחון צבאי מתכנסים באותם נתיבים ובאותן נקודות מעבר** .

דווקא כדי לייצג מציאות זו, השפה האסטרטגית האיטלקית משתמשת לעתים קרובות במושג " **הים התיכון הרחב**". אין לפרש ביטוי זה כטענה איטלקית להפוך אזור לא מוגדר לתחום השפעה משלו, אלא כהכרה בכך שביטחון חצי האי נקבע על ידי אירועים המתרחשים הרחק מעבר למים הטריטוריאליים הלאומיים. גז מהמפרץ עובר דרך נתיבי המזרח התיכון; סחורות אסייתיות המיועדות לנמלי הים התיכון תלויות בים סוף ובתעלת סואץ; חוסר יציבות בסאהל יכולה להשפיע על רשתות פשע, זרמי הגירה ומאזני כוחות בצפון אפריקה; הים השחור מחובר לים התיכון על ידי מצר טורקיה; המפרץ הפרסי משפיע ישירות על אנרגיה וסחר; קרן אפריקה ובאב אל-מנדב שולטים בגישה הדרומית לים סוף. לכן, יש למדוד את העומק האסטרטגי של איטליה לא לפי המרחק הגיאוגרפי של הבעיות מרומא, אלא לפי הזמן שלוקח .לפתרונן להשפיע על הטריטוריה הלאומית

זהו ההבדל המהותי בין **גיאוגרפיה פוליטית לגיאוגרפיה של מדינות תלויות** . משבר המרוחק אלפי קילומטרים משם יכול להיות קרוב יותר מבחינה כלכלית לאיטליה מאשר אירוע שהתרחש קרוב הרבה יותר מבחינה פיזית כאשר הוא כרוך בנקודת חסימה שדרכה עוברים רכיבים, אנרגיה או תנועה ימית .חיונית

סואץ: צוואר הבקבוק המחבר את איטליה לאסיה

,אין תשתית שמבהירה את הרעיון הזה יותר מתעלת סואץ. עבור מערכת הלוגיסטיקה האיטלקית פתיחת נתיב ים סוף-סואץ מאפשרת חיבור ישיר בין הים התיכון לאוקיינוס ההודי מבלי להקיף את אפריקה. כאשר מעבר זה פועל כרגיל, מיקומם הגיאוגרפי של נמלי הים התיכון מאפשר להם ליירט את הסחר בין אסיה לאירופה לפני שספינות מגיעות לנמלי הים הצפוני. עם זאת, כאשר הנתיב הופך ללא בטוח וחברות בוחרות בכף התקווה הטובה, המרחק הפיזי והזמני בין אסיה לים התיכון גדל, וחלק .מהיתרון הגיאוגרפי של נמלי דרום אירופה מצטמצם

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

משבר ים סוף שהחל בסוף 2023 הפך את הפגיעות הזו מתרחיש תיאורטי למציאות מבצעית. התקפות תיעדה קריסה UNCTAD-על ספנות מסחרית הניעו חברות רבות לשנות את נתיביהן ברחבי אפריקה, ו בתנועה דרך סואץ: עד אמצע אוקטובר 2024, ממוצע המעברים היומי ירד לכ **-33 כלי שיט** , **57 אחוזים** **מתחת לשיא הקודם** ו-55 אחוזים מתחת לשנה הקודמת. [1]

הסטטיסטיקות של רשות תעלת סואץ עצמה מראות את היקף ההלם בצורה דרמטית אף יותר. בשנת 2023, לפני שמשבר ים סוף הגיע במלואו לתנועה מסחרית, התעלה רשמה **26,434 מעברים** וטונות נטו של כ **-1.568 מיליארד טון** ; בשנת 2024, המעברים ירדו ל **-13,213** , כמעט בדיוק מחצית, בעוד שהטונאז' ירד ב-66.5 אחוזים וההכנסות צנחו מכ **-10.25 מיליארד דולר ל-3.99 מיליארד דולר** , ירידה של 61 אחוזים.[2]

נתונים אלה אינם מתארים רק משבר מצרי. הם מתארים שינוי זמני בגיאוגרפיה הכלכלית העולמית.

כאשר כלי שיט מאסיה נמנע מסואץ ומקיף את אפריקה, מרחק ההפלגה עולה, צריכת הדלק, עלויות הצוות, קשירת ההון ומספר כלי השיט הנדרשים כדי לשמור על אותה תדירות שירות עולים. UNCTAD ציין כי במהלך 2024, השילוב של סטיות, עומסים ועלויות תפעול גבוהות יותר דחף את תעריפי ההובלה הימית בחדות; מדדי המכולות עלו במהירות במחצית הראשונה של השנה, ומדד ההובלה המכולות של שנגחאי הכפיל את עצמו ביותר מרמותיו בסוף 2023.[3]

עבור כלכלה יצרנית כמו זו של איטליה, הבעיה כפולה. העלויות הגבוהות יותר משפיעות הן על יבוא רכיבים אסייתיים והן על היצוא לשווקים אלה; אך מעל הכל, השיבוש פוגע בערכו האסטרטגי של מיקומו בים התיכון. הימצאותו במרכז הים התיכון מהווה יתרון לוגיסטי רק אם הים התיכון יישאר מחובר ביעילות לאוקיינוס ההודי-פסיפיק.

משרד התשתיות והתחבורה הכיר במפורש בקשר זה כאשר, בדצמבר 2025, בכינוס הוועדה הבין-משרדית לבטיחות תחבורה ימית, הגדיר את שיקום מלא של הנתיבים דרך ים סוף וסואץ כיעד בסיסי לתחרותיות של המערכת הכלכלית האיטלקית והאירופית. [4]

העובדה שבמחצית השנייה של 2025 רשמה רשות התעלה סימני התאוששות - עם צמיחה במעברים, בטונאז' ובהכנסות בהשוואה לתקופה המקבילה הקודמת - אינה משנה את הלקח המבני: היתרון הגיאוגרפי של איטליה מותנה בבטיחות המעברים הימיים שרומא אינה שולטת בהם באופן חד צדדי. [5]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.באב אל-מנדב: הים התיכון האיטלקי מתחיל הרבה יותר דרומה מסואץ

תעלת סואץ מכונה לעתים קרובות נקודת מעבר קריטית, אך מבחינה תפעולית, בטיחות הנתיב תלויה במערכת גדולה יותר שמתחילה דרומה הרבה יותר. ספינות המעוניינות להגיע לסואץ מהאוקיינוס ההודי חייבות לעבור דרך באב אל-מנדב, המצר בין תימן לקרן אפריקה המחבר את מפרץ עדן לים סוף.

דווקא בתחום זה המשבר שהחל בשנת 2023 הדגים את שבריריותם של קווי התקשורת הימיים.

עבור איטליה, משמעות הדבר היא שביטחון הסחר שלה עשוי להיות תלוי באירועים המתרחשים מול חופי תימן, סומליה או ג'יבוטי. זוהי אחת הסיבות לכך שלא ניתן להגביל גיאוגרפית את רעיון הים התיכון הרחב יותר לתעלת סואץ: מבחינה כלכלית, השער הדרומי לים התיכון מתחיל בבאב אל-מנדב.

מבצע שהוקם , **EUNAVFOR ASPIDES** התגובה האירופית למשבר קיבלה מימד צבאי באמצעות בפברואר 2024 עם מנדט הגנתי להגן על כלי שיט מסחריים ולתרום לחופש השיט בים סוף ובמימיו הסובבים אותו. בפברואר 2026, מועצת האיחוד האירופי האריכה את המנדט שלה עד **28 בפברואר** וקבעה כי אזור המבצע כולל את קווי הים העיקריים סביב באב אל-מנדב ואת ניטור המצב במצרי , **2027** הורמוז, מפרץ עדן, הים הערבי, מפרץ עומאן והמפרץ הפרסי. [6]

הרחבה גיאוגרפית זו מציעה הגדרה כמעט תפעולית של הים התיכון הרחב.

משימה אירופית שנוצרה כדי להגן על הסחר המגיע לים התיכון חייבת לפעול עד למפרץ.

לכן, הביטחון הכלכלי האיטלקי הופך לבלתי נפרד מביטחון הימי האירופי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

נמלי איטליה: גיאוגרפיה מציעה יתרון שהלוגיסטיקה חייבת להשתנות

מיקומו של חצי האי במרכז הים התיכון מתואר לעתים קרובות כיתרון טבעי, אך גיאוגרפיה לבדה אינה מייצרת כוח כלכלי. נמל אינו הופך לאסטרטגי רק משום שהוא קרוב יותר לסואץ מאשר לרוטרדם או להמבורג; עליו להיות בעל קרקעית ים, מסופים, קשרי רכבת, פעולות מכס יעילות, קיבולת בין-מודאלית מרחב לוגיסטי וחיבורים אמינים מספיק לעורף האירופי.

. לכן, התחרות האמיתית אינה מתרחשת בין מפות, אלא בין **שרשראות לוגיסטיקה שלמות**

מכולה שמגיעה מהר יותר לג'ויה טאורו, גנואה או טריאסטה מאבדת את יתרונה על פני הים אם לוקח לה זמן רב מדי להגיע ליעדה הסופי באמצעות רכבת, כביש או הליכי מכס. לעומת זאת, חיבורי נמל יעילים יכולים להפוך את הים התיכון למסדרון סחר המשרת לא רק את איטליה אלא גם חלקים ממרכז אירופה.

משבר סואץ הפך את המימד הזה לחשוב עוד יותר משום שהסטת נתיבים ראשיים יכולה לשנות במהירות את הערך היחסי של נמלים. כאשר חברות מקיפות את אפריקה, הרצף הגיאוגרפי של ההגעה לאירופה וזמני המעבר משתנים; כאשר סואץ משיבה לעצמה את תפקידה במלואו, נמלי הים התיכון מחזירים לעצמם את היתרון של קרבה לנתיב האסייתי.

לכן, האינטרס האסטרטגי של איטליה אינו טמון רק בתנועת נמלים רבה יותר.

זה כולל הבטחה שחלק גדול יותר מהערך הלוגיסטי הקשור לתנועה יישאר במדינה: מסופים, תחזוקה, שירותים פיננסיים וביטוח, לוגיסטיקה, הפצה, תובלה בין-מודאלית ותעשיות קשורות.

מכולה שעוברת דרך נמל מבלי להשאיר מאחור דבר מלבד דמי הטיפול מייצרת הרבה פחות ערך מאשר שרשרת שבה הסחורות עוברות טרנספורמציה, הפצה, ביטוח, מימון ומשולבות בייצור הלאומי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מערכת האנרגיה הים תיכונית: מהציר הרוסי למערכת דרום-צפון

השינוי העיקרי השני נוגע לאנרגיה. כפי שמוצג בפרק 20, איטליה צמצמה באופן דרסטי את תלותה בגז העולמי, ובמידה LNG-רוסי, והחליפה אותו בתמהיל מגוון יותר של אספקה מאלג'יריה, אזרבייג'ן, שוק ה פחותה ומשתנה יותר, מלוב.

ההשפעה הגיאופוליטית של טרנספורמציה זו היא שביטחון האנרגיה האיטלקי הוסט דרומה.

בשנת 2024, אלג'יריה סיפקה לאיטליה **23.3 מיליארד מטרים מעוקבים של גז** , ונשארה מדינת המקור ייצג 14.7 (LNG) העיקרית, בעוד אזרבייג'ן סיפקה כ-10.3 מיליארד ולוב כ-1.4; במקביל, גז טבעי נוזלי [7] .מיליארד מטרים מעוקבים, שהגיעו כמעט כולם מקטאר, אלג'יריה וארצות הברית

הגיאוגרפיה החדשה היא אפוא רב-קוטבית אך ים תיכונית באופן מובהק.

אלג'יריה אינה רק ספקית אנרגיה. בשנת 2024, הסחר הדו-צדדי עם איטליה הסתכם בכ **-13.95 מיליארד אירו** , מתוכם 11.05 מיליארד יורו יבוא איטלקי ו-2.9 מיליארד יורו יצוא; גז מהווה את החלק הדומיננטי ביבוא האיטלקי, בעוד שאיטליה מוכרת לאלג'יריה בעיקר מכונות, מוצרי זיקוק, כימיקלים [8] .ומוצרי פלדה

מבנה היחסים הוא אפוא צורה כמעט פרדיגמטית של תלות הדדית ים תיכונית: איטליה קונה אנרגיה ומוכרת טכנולוגיה תעשייתית.

חילופי דברים אלה יוצרים אינטרסים מתכנסים, אך אינם מבטלים את האסימטריה. עבור רומא, אלג'יריה היא ספקית אסטרטגית; עבור אלג'יר, איטליה היא גם שוק אנרגיה מרכזי וגם ספקית תעשייתית. לכן, לשתיהן יש תמריצים לייצב את הקשר, אך שתיהן שומרות על חלופות ואינטרסים עצמאיים.

דווקא ריבוי האפשרויות הזה הוא שמבדיל בין תלות הדדית לתלות חד-צדדית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

?אלג'יריה: האם הקשר האנרגטי יכול להפוך לשותפות תעשייתית

השאלה האסטרטגית האמיתית, למעשה, היא האם מערכת היחסים בין איטליה לאלג'יריה תישאר ,מבוססת בעיקר על פחמימנים או שתתרחב בהדרגה ותכלול תעשייה, תשתיות, עסקים חקלאיים .אנרגיה מתחדשת וטכנולוגיה

ה"פרנסינה" הדגישה את הצורך הזה בדיוק בשנת 2025, וציינה כי הכלכלה האלג'יראית נותרה תלויה מאוד בפחמימנים - המהווים, על פי הדיווחים, כ-43% מהכנסות המסים ו-79% מהיצוא - וזיהתה את המעבר האנרגטי, התעשייה החקלאית, התשתיות והייצור כמגזרים בהם יש להעמיק את שיתוף הפעולה .עם איטליה [9]

עבור חברות איטלקיות, ההשלמה ניכרת. מדינה עם הכנסות מאנרגיה אך רוצה לגוון את כלכלתה זקוקה למכונות, מפעלים, טכנולוגיות מים, לוגיסטיקה וידע תעשייתי, בדיוק חלק מהמגזרים שבהם לאיטליה ציינה את איטליה כספקית המובילה של אלג'יריה בשנת ICE, יש יכולת ייצוא. באריזות מזון, לדוגמה .עם נתח של מעל 30 אחוז בקטגוריה ספציפית זו, 2024 [10]

לפיכך, הקשר יכול להפוך מחילופי גז תמורת סחורות מיוצרות פשוטים לשרשרת ייצור עמוקה הרבה .יותר

אבל כדי שזה יקרה, ההשקעות חייבות ליצור יכולת תעשייתית ולא להישאר אפיזודות מסחריות .מבודדות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

לוב: קרבה גיאוגרפית ללא עומק מוסדי

אם אלג'יריה מייצגת אפשרות לשותפות מובנית יחסית, לוב מדגימה את ההפך: מדינה קרובה מאוד מבחינה גיאוגרפית וחשובה מבחינה מהותית לאיטליה, אך הפיצול הפוליטי שלה מפחית באופן דרסטי את היכולת לבנות מערכת יחסים צפויה באותה מידה.

לוב נותרה רלוונטית לאנרגיה, הגירה, ביטחון ימי ונוכחות כלכלית איטלקית. ברבעון הראשון של 2025, הסחר הדו-צדדי הגיע לכ **2.12- מיליארד אירו** , ואיטליה הייתה המדינה המובילה מבחינת סחר עם לוב [11]. בעוד שהיבוא האיטלקי מהמדינה הצפון אפריקאית הסתכם בכ-1.77 מיליארד אירו באותה תקופה.

עם זאת, המבנה תלוי במידה רבה בפחמימנים וביציבות תשתית האנרגיה.

משמעות הדבר היא שללוב יש ערך אסטרטגי גדול בהרבה עבור איטליה ממה שנפח הסחר המוחלט עשוי להצביע.

שיבוש פוליטי בלוב עלול להשפיע בו זמנית על ייצור אנרגיה, זרמי הגירה וביטחון ימי. דווקא ריכוז הבעיות באותו שטח הוא שהופך את המדינה לאחת מנקודות הפגיעות העיקריות בכל רחבי הים התיכון האיטלקי.

העומק האסטרטגי, במקרה זה, אינו שלם: לרומא יש אינטרסים עמוקים מאוד אך יכולת מוגבלת לשלוט בסביבה הפוליטית שבה יש להגן על אינטרסים אלה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תוניסיה: מגבול לחיבור אנרגיה

תוניסיה מייצגת מקרה נוסף. חשיבותה עבור איטליה נובעת מקרבתה הגיאוגרפית, נתיב ההגירה במרכז הים התיכון, קשריה הכלכליים, וביתר שאת, הפוטנציאל להפוך את מצר סיציליה לתשתית חשמל המסוגלת לחבר ישירות את אירופה וצפון אפריקה.

התוניסאית, הוא כנראה הסמל הקונקרטי ביותר STEG שפותח על ידי טרנה וחברת , **ELMED** פרויקט לשינוי זה. החיבור כולל חיבור חשמל בזרם ישר בהספק **של 600 מגה-וואט ,** באורך של כ **-220 קילומטרים** , בעיקר מתחת למים, בהשקעה כוללת המוערכת בכ **-850 מיליון יורו** , מתוכם 307 מיליון במאי 2024 והוא מייצג MASE הפרויקט אושר על ידי .Connecting Europe יורו מומנו באמצעות מתקן [12] .את חיבור החשמל הישיר הראשון בין אירופה לצפון אפריקה

והיטאצ'י אנרג'י עשו צעד נוסף באמצעות החוזה הנוגע לתחנות ההמרה, בעוד STEG, ביוני 2026 טרנה [13] .שעבודות ההכנה בשטח סיציליה כבר החלו

.חורגת הרבה מעבר ל-600 מגה-וואט ELMED החשיבות של

.לראשונה, מצר סיציליה יכול להפוך לא רק למסדרון גז וספנות, אלא לגשר חשמל אמיתי בין שתי היבשות

אם צפון אפריקה תפתח בעתיד קיבולת גדולה ותחרותית של אנרגיה מתחדשת, מערכת של חיבורים חברתיים תוכל לאפשר לאירופה לייבא חשמל, ובתנאים מסוימים, לייצא אותו בכיוון ההפוך כאשר .המערכת דורשת זאת. ביטחון האנרגיה יהפוך מאספקת דלק פשוטה לניהול רשת משולב

.זהו הבדל מהותי

.צינור אנרגיה מחבר שני שווקים באמצעות מולקולה אחת

.רשת חשמל משלבת אותם באופן מבצעי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

צפון אפריקה כפלטפורמת אנרגיה פוטנציאלית, לא רק מקור דלק פשוט

החזון השאפתני ביותר של מדיניות איטליה הים תיכונית הוא דווקא להפוך את צפון אפריקה ממקור של פחמימנים למרכז תעשייתי ואנרגי משלים את אירופה. חיבורי אנרגיה סולארית, רוח, מימן, חשמל, ייצור תעשייתי ועיבוד מזון חקלאי יכולים לבנות קשרים עמוקים בהרבה מאשר חוזי אספקה מסורתיים.

אבל גם כאן הרטוריקה של ה"מרכז" חייבת להיות כפופה לתשתית שנבנתה בפועל.

המרחק הגיאוגרפי בין סיציליה לתוניסיה קצר.

הפער הרגולטורי, הפיננסי והתעשייתי יכול להיות גדול בהרבה.

בניית פלטפורמת אנרגיה אירו-ים תיכונית אמיתית דורשת רשתות, חוזים יציבים, כושר השקעה סטנדרטים משותפים ומערכת המאפשרת לחברות פרטיות להעריך סיכונים פוליטיים על פני אופק של עשרים או שלושים שנה.

גיאוגרפיה יוצרת אפשרויות.

מוסדות קובעים האם הזדמנות זו תהפוך להון יצרני.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.מצרים וסואץ: איטליה תלויה במדינה ששולטת בשער לסחר עולמי

מצרים תופסת מקום בגיאוגרפיה הכלכלית והאסטרטגית האיטלקית שלא ניתן לתאר אותו כראוי ,באמצעות ערך הסחר הדו-צדדי בלבד, משום שהיחסים בין רומא לקהיר כוללים בו זמנית **סחר ,לוגיסטיקה ימית, אנרגיה, אבטחת נתיבים, יציבות מזרח הים התיכון, המשבר הישראלי-פלסטיני הגירה, הכשרה מקצועית ופוליטיקה איטלקית-אפריקאית** , ויוצרים סוג של תלות הדדית עמוקה בהרבה מזו שמציעות נתוני המכס. בשנת 2025, הסחר הדו-צדדי בין איטליה למצרים הגיע ל **-5.9 מיליארד אירו, עם צמיחה של 11.7 אחוזים בהשוואה לשנה הקודמת** , בעוד שבחמשת החודשים הראשונים של 2026 הוא רשם עלייה נוספת של **7.5 אחוזים** ; בסוף 2025, איטליה הייתה גם **שוק היעד השני לייצוא מצרי והספקית התשיעית של מצרים** , מה שמאשר קשר מסחרי חשוב, אך מייצג רק את החלק האחראי המיידי של קשר רחב בהרבה .[24] [25]

ייחודה האמיתי של מצרים נובע ממיקומה הגיאוגרפי, שכן היא ביתה של **תעלת סואץ** , התשתית ,המחברת ישירות את הים התיכון לים סוף, ומאפשרת לתנועה ימית בין אירופה, המפרץ הפרסי האוקיינוס ההודי ואסיה להימנע מהקפת אפריקה דרך כף התקווה הטובה. עבור כלכלה כמו זו של ,איטליה, המאופיינת בבסיס ייצור גדול, רמה גבוהה של פתיחות סחר ותלות רבה בחומרי גלם מיובאים רכיבים, מוצרי אנרגיה ומוצרי ביניים, תעלת סואץ אינה רק נתיב שיט קצר יותר, אלא מרכיב בלתי נפרד מלוחות הזמנים, העלויות והארגון של שרשראות הייצור הלאומיות. חלק מהתחרותיות של חברות .איטלקיות מניח מראש שסחורות מאסיה יוכלו להגיע לים התיכון דרך נתיב קצר יחסית, בטוח וצפוי

לכן, יש לפרש את הקשר האסטרטגי עם מצרים בשני מישורים נפרדים אך חופפים: מצד אחד, קיים קשר דו-צדדי גלוי, המורכב מסחר, השקעות, נוכחות תעשייתית איטלקית, שיתוף פעולה אנרגטי, הכשרה והסכמים ממשלתיים; מצד שני, קיימת **תלות מערכתית עקיפה** , קשה הרבה יותר למדידה, משום שחלק משמעותי מהסחורות המשפיעות על הכלכלה האיטלקית עוברות דרך שטח מצרים מבלי שייוצרו או יירכשו במצרים. רכיב אלקטרוני המיוצר באסיה ומיועד לחברה איטלקית, מכונית איטלקית המיוצאת להודו, מכולה מסין, משלוח אנרגיה מהמפרץ, או סחורה המיועדת לנמל במרכז אירופה דרך מרכז איטלקי, כולם עשויים להיות תלויים ביציבות תעלת סואץ, למרות שאינם מופיעים בסטטיסטיקות הסחר .של איטליה-מצרים

דווקא הבחנה זו היא שהופכת את מצרים לדוגמה של **כוח גיאו-כלכלי שמקורו במיקום** , משום שקהיר שולטת בתשתית שערכה האסטרטגי גדול לאין שיעור מנתח מצרים בתמ"ג העולמי, ואובדן הפונקציונליות הזמני שלה משנה באופן מיידי את העלויות הלוגיסטיות של כלכלות גדולות בהרבה משל .מצרים

.סואץ בשנת 2026: התנועה מתאוששת, אך טרם חזרה לשגרה שקדמה למשבר ים סוף

המשבר שהחל בסוף 2023 עם התקפות על תנועה מסחרית בים סוף שינה באופן קיצוני את הזרימה ,בתעלת סואץ, מה שגרם לחברות ספנות רבות להסיט ספינות לאורך נתיב כף התקווה הטובה וגרם בשנת 2024, לאחד הזעזועים הקשים ביותר לתנועה בתעלה מזה עשרות שנים. עם זאת, המצב בשנת מורכב יותר מזה שנצפה בשלב הראשוני של המשבר, שכן נתונים זמינים מצביעים על התאוששות **2026** .הדרגתית בתנועה ובהכנסות, מבלי שהמערכת עדיין חזרה לרמות שקדמו לחוסר היציבות בים סוף

רשות **תעלת סואץ** , בראשות האדמירל **אוסאמה ראבי** , דיווחה כי במחצית הראשונה של שנת הכספים מספר הספינות שעברו דרך התעלה גדל ב **-5.8 אחוזים** בהשוואה לתקופה המקבילה של **2025/2026** שנת הכספים הקודמת, בעוד שהטונאז' נטו גדל ב **-16 אחוזים** וההכנסות גדלו ב **-18.5 אחוזים** ; יתר

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

, על כן, בחודשים הראשונים של שנת הקלנדרית 2026, התעלה כבר רשמה מעבר של **1,315 ספינות** עם 56 מיליון טון נטו והכנסות של **449 מיליון דולר** , לעומת 1,243 ספינות, 47 מיליון טון ו-368 מיליון דולר באותה תקופה של 2025. [26]

נתונים אלה מייצגים שיפור של ממש ומאשרים כי התייצבות חלקית של ים סוף מחזירה אט אט את התנועה לנתיב המצרי, אך אין לפרש אותם כחזרה לנורמליות שלפני המשבר, שכן קרן המטבע הבינלאומית עדיין ציינה ביולי 2026 כי תנועת התעלה נותרה **נמוכה בהרבה מרמות 2023** , עם ממוצע של כ **-39 כלי שיט ביום בשנת הכספים 2025/2026, לעומת כ-73 בשנת 2023** , בעוד שההכנסות החודשיות הממוצעות התאוששו לכ **-390 מיליון דולר** , לעומת כ-310 מיליון דולר בשנת הכספים 2024/2025. [27]

לכן, יש לתאר את המצב בשנת 2026 כהתאוששות **לא שלמה** , ולא נורמליזציה שהושגה במלואה: התעלה חוזרת בהדרגה ליירט נתח גדול יותר מהתנועה הבינלאומית, כמה חברות גדולות מעריכות מחדש את החזרה למסלול המסורתי ורשות תעלת סואץ צופה צמיחה נוספת בהכנסות בשנים הקרובות, אך משבר ים סוף הוכיח כי השימוש בסואץ תלוי לא רק ביכולת הטכנית ובביטחון הפנימי של התעלה אלא ביציבות המסדרון כולו הכולל את באב אל-מנדב, ים סוף והמים המובילים לים התיכון.

סואץ: ממשבר 2024 ועד להתאוששות שעדיין לא שלמה של 2026

נתונים זמינים בשנת 2026	2024-2025	שלב טרום מַד המשבר / 2023	תנועה יומית ממוצעת
כ-39 כלי שיט ליום בשנת הכספים 2025/26	התכווצות חזקה	**כ-73 ספינות ביום בשנת 2023**	**תנועה יומית ממוצעת**
בשנת 2026 **1,315**	בתקופה **1,243** המקבילה 2025	—	**ספינות בחודשים הראשונים של השנה**
מיליון טון 56	**מיליון טון 47**	—	**טון נטו, תקופה מקבילה**
מיליון דולר 449	**מיליון דולר 368**	—	**הכנסות, תקופה מקבילה**
כ-390 מיליון דולר בשנת הכספים 2025/26	**כ-310 מיליון דולר בשנת הכספים 2024/25**	רמות גבוהות בהרבה מלפני המשבר	**הכנסה חודשית ממוצעת**
+18.5%	בסיס להשוואה	—	**שינוי בהכנסות בחציון הראשון של שנת הכספים 2025/26**
+16%	בסיס להשוואה	—	**שינוי בטונות בחציון הראשון של שנת הכספים 2025/26**
התאוששות, אך עדיין מתחת ל-2023	סטייה חזקה דרך קאפו	מרכזיות מלאה	**סטטוס המסלול**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[26][27]. **מקורות:** רשות תעלת סואץ, קרן המטבע הבינלאומית

ההבחנה חשובה גם מבחינה מתודולוגית, שכן היא מאפשרת לנו להימנע מקריאה המבוססת אך ורק על תמונת המצב הדרמטית של 2024: המשבר כבר אינו באותו שלב, אך גם השפעותיו לא נעלמו, והתנועה הנוכחית ממשיכה להדגים עד כמה מהר בטיחותו של קטע ים מוגבל יחסית יכולה לשנות את הכלכלה של אזור שלם.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.עבור מצרים, סואץ אינה רק תשתית: היא מקור מבני למטבע חוץ

משמעותה של התעלה עבור מצרים שונה מזו עבור איטליה, משום שעבור קהיר, סואץ מייצרת ישירות הכנסות במטבע קשה ולכן מהווה מרכיב מפתח במאזן התשלומים של המדינה, בזמינות הדולר וביציבות המקרו-כלכלית. תפקיד זה חשוב במיוחד עבור מדינה שהתמודדה בשנים האחרונות עם אינפלציה גבוהה, לחצים על שער החליפין, הצורך במימון חיצוני, ביקוש גבוה ליבוא ומערכת יחסים מורכבת עם .קרן המטבע הבינלאומית

ביולי 2026, העריכה קרן המטבע הבינלאומית את הצמיחה הריאלית המצרית בכ **-4.6 אחוזים בשנת הכספים 2025/2026** , לאחר צמיחה של 5.2 אחוזים בתשעת החודשים הראשונים של השנה הכספית בעוד שהאינפלציה הכוללת, לאחר שעלתה ל-15.2 אחוזים במרץ 2026, ירדה ל **-14.3 אחוזים ביוני של אותה שנה** ; עם זאת, החשבון השוטף נותר תחת לחץ והקרן העריכה גירעון של כ **-4.5 אחוזים מהתמ"ג** וציינה כי ההתאוששות ההדרגתית של הכנסות סואץ, יחד עם העברות כספים מעובדים זרים והכנסות , [28].מתיירות, סייעו להגביל את ההידרדרות החיצונית

לכן, יש לפרש את מרכזיותה של סואץ כאלמנט של **יציבות מקרו-פיננסית מצרית** , וזה משנה גם את הפרספקטיבה האיטלקית והאירופית, משום שמצרים שברירית יותר מבחינה כלכלית פירושה שותפה .פחות יציבה באזור שבו אירופה מרכזת בו זמנית אינטרסים מסחריים, אנרגטיים, הגירה וביטחוניים

מצרים: כמה אינדיקטורים מקרו-כלכליים מרכזיים לשנת 2026

מַד	נתונים זמינים בשנת 2026
צמיחה ריאלית צפויה לשנת הכספים 2025/26	כ-4.6%
צמיחה בתשעת החודשים הראשונים של שנת הכספים 2025/26	5.2%
אינפלציה יוני 2026	14.3%
גירעון חשבון שוטף צפוי לשנת הכספים 2025/26	כ-4.5% מהתמ"ג
תנועה בסואץ	עדיין במידה רבה מתחת ל-2023
הכנסות סואץ	מתאושש בהדרגה
העברות כספים	שיא ותמיכה חיצונית חשובה
תיירות	תרומה משמעותית למאזן התשלומים

מקור: קרן המטבע הבינלאומית, יולי 2026 .[28]

לכן, עבור איטליה, יציבות מצרים אינה רק סוגיה דיפלומטית, משום שהידרדרות כלכלית משמעותית במדינה עלולה לחפוף לבעיות של ביטחון אזורי, הגירה, אנרגיה ולוגיסטיקה, ולהכפיל את ההשפעות על .האינטרסים האיטלקיים שבדרך כלל מנוהלים על ידי משרדים ומדיניות שונים

.אותו משבר פוגע בקהיר וברומא דרך שני מאזנים כלכליים שונים לחלוטין

הייחודיות של התלות ההדדית בין איטליה למצרים בולטת באופן ברור במיוחד כאשר בוחנים כיצד הפרעה במסלול יוצרת השלכות שונות בשתי המדינות, משום שמצרים חווה ירידה ישירה בהכנסות מאגרה ושירותים הקשורים לתעלה, בעוד שאיטליה סובלת מעל לכל מאובדן נרחב של יעילות לוגיסטית ,שאינו בא לידי ביטוי בסעיף אחד בתקציב הציבורי אלא מתחלק בין יבואנים, יצואנים, חברות ספנות .נמלים, מפעילי לוגיסטיקה וצרכנים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

,ספינה שעוקפת את תעלת סואץ ומקיפה את אפריקה חוצה אלפי מיילים ימיים נוספים, צורכת יותר דלק משתמשת בספינתה ובצוותה לתקופה ארוכה יותר ומפחיתה את כמות קיבולת השילוח הזמינה בשוק ,הבינלאומי. עבור חברה איטלקית, התוצאה יכולה להתבטא בשילוב של תעריפי הובלה גבוהים יותר זמני אספקה ארוכים יותר, צורך גדול יותר במלאי, הון קשור רב יותר וחוסר ודאות גדול יותר לגבי לוחות הזמנים של הייצור. ההפסד האיטלקי, אם כן, אינו נראה כהמחאה שנכתבה למצרים, אלא כהפחתה . **מפוזרת בפריון הלוגיסטי של המערכת הכלכלית כולה**

דווקא מאפיין זה הוא שמקשה על תפיסת התלות: קהיר יכולה למדוד את מיליארדי הדולרים שאבדו מסואץ, בעוד שאיטליה חייבת לשחזר את העלות באמצעות מאות אלפי עסקאות המפוזרות ברחבי .הכלכלה

אותו הלם, שני מנגנונים כלכליים

אִיטַלְיָה	מִצְרַיִם
תעריפי הובלה ימית גבוהים יותר	**אגרות נמוכות יותר בסואץ**
זמני אספקה ארוכים יותר	**רווחים נמוכים יותר במטבע קשה**
מלאי תעשייתי גבוה יותר	**לחץ על מאזן התשלומים**
הון חוזר מוגבר	**פחות מטבע זמין**
ירידה בתחרותיות היצוא	**החמרה פיסקלית ופיננסית עקיפה**
סיכון מוגבר לשיבושים בייצור	**פגיעות מקרו-כלכלית גדולה יותר**
אובדן יעילות גיאוגרפית	**אובדן הכנסה גיאוגרפית**

לכן, תלות הדדית היא אמיתית גם בהיעדר חוזה דו-צדדי שמכמת את ערכה, משום שעצם תפקודה של .הגלובליזציה הוא שמחבר את שתי המדינות מבחינה כלכלית

בשנת 2026 מערכת היחסים המסחרית הישירה תצמח שוב ותקבל הרכב תעשייתי יותר ויותר

בנוסף לתלות התשתיתית, קיים קשר כלכלי דו-צדדי אשר בשנת 2025 ובמחצית הראשונה של 2026 הראה תאוצה מחודשת. במהלך המשלחת לקהיר ב **-3 בספטמבר 2026** , סגן נשיא המועצה ושר החוץ **אנטוניו טג'אני** נפגש עם נשיא מצרים **עבד אל-פתאח א-סיסי** ועם שר החוץ **באדר עבדלאטי , כשהוא יו"ר יחד עם האחרון את הוועדה המשותפת לאיטליה-מצרים; שר הסביבה וביטחון האנרגיה גילברטו פיצ'טו פראטין** ושרת העבודה **מרינה קלדרונה** השתתפו גם הם במשלחת , סימן לאופי הבין-[24] .משרדי הברור של הקשר

באותו אירוע, ממשלת איטליה ציינה סחר דו-צדדי של **5.9 מיליארד אירו בשנת 2025, עלייה של 11.7 אחוזים** , וצמיחה נוספת של **7.5 אחוזים בחמשת החודשים הראשונים של 2026** ; פורום העסקים **B2B** איטליה-מצרים איחד יותר ממאה חברות איטלקיות, כמעט 600 משתתפים וכ **-1,000 פגישות מתוכננות** , שהתמקדו באנרגיה ובמעבר ירוק, תשתיות, טכנולוגיות תעשייתיות מתקדמות, דיגיטציה [24] .ואגריטכנולוגיה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הנתונים מעניינים במיוחד משום שהם מראים כיצד היחסים מתקדמים בהדרגה מעבר למודל של סחר ,סחורות פשוט והופכים לשותפות **תעשייתית מורכבת יותר** , שבה איטליה שואפת לשלב יצוא, השקעות .הכשרה מקצועית ולוקליזציה של ייצור

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

איטליה-מצרים: תחזית כלכלית מעודכנת לשנת 2026

מֵד	עֵרֶך
סחר דו-צדדי 2025	**מיליארד אירו 5.9**
צמיחת הסחר 2025	**+11.7%**
צמיחה בחמשת החודשים הראשונים של 2026	**+7.5%**
מעמדה של איטליה כשוק יצוא מצרי	**שוק היעד השני בסוף 2025**
מעמדה של איטליה כספקית למצרים	**הספק התשיעי בסוף 2025**
חברות איטלקיות בפורום העסקים בספטמבר 2026	**מעל 100**
משתתפים	**כמעט 600**
מתוזמן B2B	**כ-1,000**
מגזרים בעלי עדיפות	אנרגיה, מעבר ירוק, תשתיות, טכנולוגיות מתקדמות, דיגיטלי, אגרוטק

מקורות: MAECI, שגרירות איטליה בקהיר. [24][25]

התפתחות זו מראה כי רומא רואה כעת במצרים בו זמנית **שוק, פלטפורמת ייצור, שותפה לוגיסטית ומרכז גישה לאפריקה ולמזרח התיכון** , תצורה המסבירה מדוע ממשלת איטליה כללה את המדינה בין סדרי העדיפויות של תוכנית מטיי.

תוכנית מטיי הופכת את מצרים מבת שיח ים תיכונית לפלטפורמה למדיניות איטלקית-אפריקאית.

בשנת 2026, מצרים נותרה אחת ממדינות המיקוד של **תוכנית מטיי** , והמשלחת מספטמבר אישרה את כוונתה של איטליה להשתמש ביחסים הדו-צדדיים לא רק כדי להגדיל את הסחר אלא גם כדי לפתח הון שם דגש מיוחד על הכשרה טכנית ומקצועית של צעירים MAECI-אנושי ושרשראות ייצור משולבות; ה מצרים, תוך קישור מפורש הן לצרכים של מערכת הייצור המקומית והן לביקוש האיטלקי לעובדים מוסמכים ולמסלולי ניידות קבועים עתידיים. [24]

הקשר בין הכשרה, תעשייה והגירה הוא בעל חשיבות אסטרטגית משום שהוא ממחיש את התפתחות המדיניות האיטלקית מעבר להיגיון הפשוט של שליטה בעזיבות: הממשלה מנסה לבנות **ערוצים מוסדרים של ניידות מקצועית** שדרכם ניתן לספק חלק מביקוש העבודה של איטליה על ידי עובדים שהוכשרו במדינות שותפות, ובכך להפוך הגירה חוקית לכלי משולב של מדיניות כלכלית ודמוגרפית.

מצרים, עם אוכלוסייה צעירה וגדולה מאוד, הופכת מנקודת מבט זו לא רק למדינה שממנה ניתן למנוע זרימות לא סדירות, אלא גם לספקית פוטנציאלית של הון אנושי עבור איטליה המאופיינת בירידה באוכלוסיית העובדים ובקושי גובר במציאת כוח אדם מוסמך.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

,ביחסיה עם קהיר, תוכנית מטיי מקבלת אפוא תפקיד מדויק יותר מאשר ניסוחה הכללי: **פיתוח מקומי**
. **הכשרה, תעשייה איטלקית וניידות משפטית מקושרים באותה אסטרטגיה**

אנרגיה מוסיפה תשתית אסטרטגית שנייה ליחסים: אחרי סואץ, מערכת הגז של מזרח הים התיכון

מצרים חשובה לא רק משום שהיא שולטת בשער הימי הראשי בין הים התיכון לאוקיינוס ההודי, אלא גם משום שיש לה תשתית אנרגיה שיכולה למלא תפקיד הולך וגובר בתצורה העתידית של הגז במזרח הים התיכון. נוכחותה של **Eni** , שהתגלה בשנת **זוהר** , ומעל הכל פיתוח שדה 1954, מאז במצרים הפעילה וסומן על ידי החברה כשדה הגז הגדול ביותר שהתגלה אי פעם בים התיכון, הציבו את איטליה 2015 המשיכה את פעילויות אופטימיזציית הייצור Eni, ישירות בארכיטקטורת האנרגיה המצרית. בשנת 2025 שלה בזוהר באמצעות התערבויות בניהול המאגר, הרשת וקמפיינים חדשים של קידוח, בעוד שהוגדרו [29] .הזדמנויות אופטימיזציה נוספות לשנת 2026

אבל האלמנט החשוב ביותר שהתרחש בשנת **2026 נוגע** לפרויקט **קרונוס** במימי קפריסין. ב-28 ביולי על החלטת ההשקעה הסופית לפיתוח השדה, המכיל למעלה מ **-3 טריליון רגל מעוקב של** Eni הודיעה **גז בתחילה** וצפוי להגיע לרמת ייצור של כ **-500 מיליון רגל מעוקב סטנדרטית ליום** ; חשוב מכל, הגז שייוצר יועבר לתשתית **זוהר הקיימת במצרים , יעובד דרך המערכת המצרית ולאחר מכן יישלח** בעיקר לשווקים (LNG) **למפעל** ההנזלה **דמיאטה** , משם ניתן יהיה לייצא אותו בצורת גז טבעי נוזלי [30] .אירופיים החל משנת 2028

החלטה זו משנה באופן מהותי את חשיבותה האנרגטית של מצרים, משום שהיא מדגימה באופן קונקרטי כיצד ניתן להשתמש בתשתית של המדינה לא רק לעיבוד גז מצרי, אלא גם **כפלטפורמה אזורית**
. **למונטיזציה של משאבים משדות אחרים במזרח הים התיכון**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מצרים כמרכז אנרגיה ים תיכוני: תצורה מעודכנת לשנת 2026

מַשְׁמָעוּת	נכס / פונקציה
שדה הגז הגדול ביותר שהתגלה בים התיכון	**זוהר**
עיבוד וחיבור של ייצור אזורי	**תשתית ימית מצרית**
הנזלה וייצוא לשווקים בינלאומיים	**דמיאטה גז טבעי נוזלי (LNG)**
יולי 2026 FID	**פרויקט קרונוס – קפריסין**
3 Tcf GIIP מעל	**משאבי קרונוס**
500-כ mmscf/g	**רמת קרונוס הצפויה**
2028	**אספקת גז ראשונה מקפריסין צפויה**
Damietta LNG ← זוהר ← תשתית מצרית	**יעד פיזי**
אֵירוֹפָּה	**שוק עיקרי צפוי**

מקורות: Eni. [29][30]

,עבור איטליה, המשמעות היא כפולה: אני שומרת על מעמד תעשייתי חשוב במערכת האנרגיה המצרית .ובמקביל, המדינה הופכת לאחת התשתיות שדרכן גז מזרח הים התיכון יכול להגיע לשווקים האירופיים

.אבל 2026 גם מראה שמצרים היא גם מרכז אנרגיה וגם מדינה פגיעה

עם זאת, אין להפוך את הגדרתה של מצרים למרכז לתיאור של עצמאות אנרגטית, משום שהמציאות של מציגה מבנה מורכב הרבה יותר. קרן המטבע הבינלאומית ציינה כי במרץ 2026, העצירה הזמנית 2026 LNG-ביבוא הגז מישראל, יחד עם עליית מחירי הנפט והגז, אילצה את מצרים להגדיל את רכישות ה שלה, מה שהחמיר את גירעון הסחר באנרגיה שלה ותרם ללחץ על החשבון השוטף; היבוא הישראלי חודש באפריל, אך הפרק מדגים כיצד מצרים היא בו זמנית **תשתית יצוא אזורית ומערכת אנרגיה התלויה בזמינות של גז מספיק כדי לספק את השוק המקומי שלה**. [28]

הבחנה זו חיונית משום שהיא מונעת את השימוש במונח "מרכז" כמילה נרדפת לשפע קבוע: תשתית יכולה להיות אסטרטגית גם אם המדינה המארחת אותה חייבת בו זמנית לייבא אנרגיה כדי לענות על .הביקוש המקומי שלה

.שוב, אבטחה מגיעה מהרשת, לא ממקור יחיד

השותפות בין האיחוד האירופי למצרים העמיקה עוד יותר לאחר 2024

יש לעדכן את המסגרת האירופית גם ביחס לתמונה של 2024. **השותפות האסטרטגית והמקיפה בין האיחוד האירופי למצרים** , שהושקה במרץ 2024 עם **חבילה של 7.4 מיליארד אירו לתקופה 2024-2027** , המשיכה להעמיק וב **22- באוקטובר 2025** אירחה בריסל את **פסגת האיחוד האירופי-מצרים הראשונה אי פעם** , במהלכה חתמו הצדדים על מזכר על **סיוע מקרו-פיננסי של 4 מיליארד אירו** , חיזקו את שיתוף הפעולה בהכשרה מקצועית, שיתפו את מצרים עם הורייזון אירופה ופיתחו עוד יותר את .[31] שיתוף הפעולה הביטחוני באמצעות הסדר עבודה בין יורופול למשרד הפנים המצרי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בשנת 2026, מערכת יחסים זו שולבה עוד יותר באמנה החדשה **לים התיכון** , שתוכנית הפעולה שלה הוצגה על ידי הנציבות ב **-17 באפריל 2026** , המאשרת כי מצרים מטופלת כעת על ידי האיחוד לא רק כשותפת סחר דרומית, אלא כאחת המדינות המרכזיות בארכיטקטורה האירופית החדשה לים התיכון, אנרגיה, הגירה, ביטחון והשקעות. [31]

השותפות בין האיחוד האירופי למצרים בשנת 2026

מְדִינָה	אֶלֶמֶנט
פעיל החל ממרץ 2024	**שותפות אסטרטגית וגלובלית**
מיליארד אירו 7.4	**חבילת האיחוד האירופי הכוללת 2024-2027**
עד 5 מיליארד אירו	**סיוע מקרו-פיננסי מתוכנן**
מיליארד אירו 1.8	**השקעות נוספות**
מיליון אירו 600	**מענקים נוספים**
כ-200 מיליון אירו	**מכסה המוקדשת להגירה**
באוקטובר, 2025 22	**פסגת האיחוד האירופי-מצרים הראשונה**
מיליארד אירו 4	**מזכר ההבנות של משרד החוץ נחתם בפסגה**
התחיל	**איגוד הורייזון אירופה**
סידור עבודה תפעולי	**שיתוף פעולה בין יורופול למצרים**
תוכנית הפעולה שהוצגה ב-17 באפריל 2026	**ברית למען הים התיכון**

מקור: הנציבות האירופית. [31]

המשמעות הפוליטית ברורה: אירופה רואה ביציבותה של מצרים מרכיב ביציבותה שלה, וזה חל בו זמנית על סואץ, עזה, הגירה, אנרגיה וביטחון הים התיכון.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בשנת 2026, עזה הופכת את קהיר למרכזית עוד יותר, לא פחות

יש לעדכן גם את תפקידה הדיפלומטי של מצרים בעזה למסגרת 2026, שכן לאחר **הפסקת האש שנתמכה על ידי פסגת השלום בשארם א-שייח' ב-13 באוקטובר 2025** , מצרים המשיכה למלא תפקיד תיווך שהוכר רשמית על ידי האיחוד האירופי; ביוני 2026, מועצת האיחוד האירופי שיבחה את תפקידה של מצרים בתיווך, את תרומתה ליישום תוכנית עזה, את תמיכתה בייצוב השטח, את נכונותה לארח מבנים מנהליים פלסטיניים ואת תפקידה בפינויים רפואיים ובסיוע הומניטרי דרך מעבר רפיח. [32]

שליחותו של טג'אני לקהיר בספטמבר 2026 מאשרת כי תיק זה נותר מרכזי גם עבור איטליה: בשיחות עם **עבד אל-פתאח א-סיסי** ובדר **עבדלאטי** , דן השר האיטלקי במפורש בתפקיד התיווך של מצרים בעזה, בסיכוי לפתרון שתי מדינות, ביציבות לבנון ולוב, במצב בסודן ובקרן אפריקה ובביטחון נתיבי ים סוף והורמוז. [24]

סדר יום זה מדגים עד כמה יהיה זה רדוקטיבי לראות במצרים רק שותפה כלכלית: קהיר נמצאת פיזית ודיפלומטית בצומת של משברים עיקריים המשפיעים ישירות על הים התיכון האיטלקי.

מצרים היא בו זמנית שער סחר, מתווך אזורי ומדינת ספר.

ייחודה האסטרטגי של מצרים טמון דווקא בחפיפה בין תפקידים אלה. המדינה שולטת בסואץ, מחזיקה בגבול רפיח עם עזה, מעורבת ביציבותה של לוב, עוקבת ישירות אחר ההתפתחויות בסודן ובקרן אפריקה, שולטת על קטע מכריע במזרח הים התיכון, ואוכלוסייתה מונה למעלה ממאה מיליון תושבים שהופך כל ערעור פנימי חמור לעניין של דאגה אירופית מיידית.

עבור איטליה, מבנה זה מייצר סוג של תלות שקשה לשכפל עם שותפות רבות אחרות, משום שהידרדרות בו זמנית בביטחון ים סוף, המצב הכלכלי במצרים ומשבר עזה עלולים להשפיע בו זמנית על **הלוגיסטיקה, האנרגיה, ההגירה והפוליטיקה האזורית של איטליה** .

דווקא צבירת פונקציות זו היא שהופכת את מצרים משותפה חשובה למדינה **מערכתית עבור האסטרטגיה הים תיכונית האיטלקית** .

ביטחון סואץ אינו תלוי אך ורק בממשלת מצרים.

עם זאת, משבר 2024-2026 מציע לקח שני, חשוב לא פחות: שליטה בנקודת חסימה אינה משמעותה שליטה על מלוא ערכה הכלכלי, משום שסואץ יכולה להיות פתוחה מבחינה טכנית ומתפקדת לחלוטין בעוד שחברות ספנות עדיין מחליטות לא להשתמש בה אם הן סבורות שדרום ים סוף או באב אל-מנדב אינם בטוחים.

משמעות הדבר היא שיכולתה של מצרים להפיק רווחים ממיקומה הגיאוגרפי תלויה בין היתר בביטחון של מרחבים ימיים הממוקמים גם מחוץ לשליטתה הטריטוריאלית.

קהיר מחזיקה בתעלה, אך אינה בעלת המסלול כולו.

ההבחנה חיונית להבנת טבען של נקודות חסימה עכשוויות, המתפקדות כמערכות **גיאוגרפיות תלויות זו** בזו ולא כתשתיות מבודדות.

משבר ים סוף מראה כי הגיאוגרפיה ממשיכה לשלוט בגלובליזציה.

במשך שנים רבות, הנרטיב הכלכלי של הגלובליזציה רמז כי לוגיסטיקה, קונטיינריזציה ודיגיטליזציה מפחיתים בהדרגה את חשיבות המרחק הפיזי; עם זאת, משברי שנות ה-2020 הראו כי טכנולוגיה יכולה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

,להפחית את עלות הגיאוגרפיה אך לא לבטל אותה, משום שסחורות עדיין צריכות לחצות נמלים, מצרים תעלות ואוקיינוסים, וריכוז מופרז של זרימות במספר מצומצם של מקומות יכול להפוך בעיה מקומית .להלם עולמי

סואץ שייכת בדיוק לקטגוריה זו של תשתיות, יחד עם באב אל-מנדב, הורמוז, מלאקה ופנמה, וחשיבותה גוברת דווקא משום שגלובליזציה ריכזה כמויות עצומות של סחר במסדרונות יעילים ביותר אך כמעט ולא .ניתנים להחלפה

.עבור איטליה, הבעיה אינה לבטל את התלות בסואץ, אלא להפוך אותה לניתנת לניהול

לכן, מדיניות ביטחון כלכלית רציונלית לא צריכה לשאוף להחליף את תעלת סואץ בחלופות יקרות יותר מבחינה מבנית, שכן התעלה קיימת בדיוק כדי לחסל חוסר יעילות גיאוגרפי עצום והשימוש בה נותר יתרון כלכלי. האתגר, במקום זאת, טמון במניעת השפעות לא פרופורציונליות של אי-זמינותה הזמנית על ,הכלכלה האיטלקית, על ידי חיזוק קיבולת הנמלים הלאומיים, קשרי הרכבת עם אירופה, גיוון הספקים .זמינות המלאי האסטרטגי ויכולתן של חברות לזהות במהירות חלופות לוגיסטיות

.לכן, חוסן אינו אומר ויתור על יעילות

. זה אומר **לבנות מספיק יתירות כדי לשרוד כאשר היעילות נכשלת באופן זמני**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

נמלים איטלקיים הם חלק מאותה משוואה

חשיבותה של סואץ עבור איטליה מועצמת עוד יותר בשל מיקומו של חצי האי בים התיכון, משום שנמליים כמו **ג'ויה טאורו, טריאסטה, גנואה, לה ספציה ומרכזים אחרים של מערכת הנמלים הלאומית** נהנים באופן ישיר או עקיף מריכוז הסחר בין אסיה לאירופה באגן הים התיכון.

כאשר סואץ מתפקדת כרגיל, מיקומה הגיאוגרפי של איטליה יכול להפוך ליתרון לוגיסטי על פני נמלים מרוחקים יותר בצפון אירופה; כאשר כמויות גדולות של תנועה מופנות סביב כף התקווה הטובה, חלק מיתרון זה נשחק זמנית.

לכן, ביטחון סואץ הוא גם **מדיניות תעשייתית ונמלית איטלקית** .

בהקשר זה, הקשר בין טריאסטה לדמייטה מקבל משמעות רחבה יותר

בניית קשרים לוגיסטיים ישירים בין איטליה למצרים חייבת להיתפס דווקא במסגרת אסטרטגיה זו. המסדרון בין **טריאסטה לדמייטה** , שכבר החל בהסכמים קודמים, מייצג לא רק נתיב סחר נוסף, אלא גם ניסיון ליצור קשר מובנה בין מערכת הנמלים המצרית למערכת האיטלקית, תוך שימוש בטריאסטה כשער למרכז ומזרח אירופה.

אם יפותח במלואו, סוג זה של קשר יאפשר לאיטליה להפוך את מיקומה הים תיכוני מנקודת מעבר גיאוגרפית פשוטה לפונקציה **לוגיסטית מאורגנת** , שבה משולבים נמלים, מסילות ברזל, מפעילים תעשייתיים ושרשראות הפצה.

שוב, כוח נובע לא רק ממיקום גיאוגרפי, אלא מהיכולת לספק לו תשתית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.לכן, היחסים בין איטליה למצרים הם דו-צדדיים ומערכתיים בו זמנית

.בשלב זה כדאי להפריד במדויק בין שתי הרמות

שתי רמות התלות ההדדית בין איטליה למצרים

תלות מערכתית עקיפה	קשר דו-צדדי ישיר
מעבר אסיה-אירופה דרך סואץ	**סחר של 5.9 מיליארד אירו בשנת 2025**
עלות ההובלה הכוללת	**השקעות איטלקיות במצרים**
אבטחת באב אל-מנדב-ים סוף	**ותשתיות אנרגיה Eni**
שרשראות אספקה תעשייתיות איטלקיות	**תוכנית מטיי**
תפקוד נמלי הים התיכון	**הכשרה מקצועית**
יציבות הסחר העולמי	**ניידות משפטית**
זמינות נתיבי אנרגיה	**שיתוף פעולה בנושא הגירה**
יציבות עזה ומזרח הים התיכון	**יחסים דיפלומטיים**

.ניתן למדוד את המימד הראשון באמצעות סטטיסטיקה דו-צדדית

.השני דורש קריאה גיאו-כלכלית

דווקא גורם אחרון זה הוא שהופך את מצרים לחשובה אסטרטגית יותר ממה שמרמז 5.9 מיליארד דולר בסחר.

.עבור קהיר, תלות באירופה היא אמיתית באותה מידה

עם זאת, תלות הדדית אינה חד-כיוונית, שכן מצרים זקוקה באותה מידה למערכת האירופית כדי להמשיך להשתמש בתעלת סואץ, להשקיע במדינה, לרכוש סחורות ולספק הון. ההתאוששות ההדרגתית של התעלה בשנת 2026 מדגימה עד כמה מהירה צמצום התנועה יכול להתבטא בהפסדי מטבע חוץ, בעוד שתוכנית קרן המטבע הבינלאומית, הסיוע האירופי וההשקעות הבינלאומיות מאשרות את הצורך של מצרים לשמור על גישה להון זר ולשווקים אירופיים.

,לכן, התלות היא אסימטרית אך הדדית: **איטליה ואירופה תלויות ביציבותה הגיאוגרפית של מצרים** . **בעוד שמצרים תלויה בביקוש, בהון ובהמשכיות התנועה הבינלאומית האירופית והעולמית**

מערכת יחסים זו יוצרת מרחב למשא ומתן עבור שני הצדדים

דווקא משום שהתלות ההדדית היא הדדית, לאף צד אין כוח מוחלט. למצרים יש את הגיאוגרפיה והשוק הגדול, בעוד שלאיטליה ולאיחוד האירופי יש את ההון, הטכנולוגיה, שווקי היעד, המכשירים הפיננסיים והיכולת התעשייתית.

.מדיניות חוץ נולדת ממפגש בין מנופים אלה

.זוהי המשמעות האמיתית של גיאו-אקונומיה

.המקרה המצרי מרחיב עוד יותר את הגדרת התלות האסטרטגית המשמשת בספר

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בפרקים הקודמים, ראינו תלות שונות מאוד: תלות בגז רוסי הייתה תלות בספק; תלות במוליכים למחצה ;היא בעיקר טכנולוגית ותעשייתית; תלות בחומרי גלם קריטיים נוגעת לריכוז הגיאוגרפי של זיקוק והפקה תלות בסואץ, לעומת זאת, שייכת לקטגוריה אחרת, משום שמדובר **בתלות בתשתית ובמיקום גיאוגרפי** .

.סיווג זה חיוני למדיניות ביטחון כלכלית מודרנית, משום שהאמצעים הנדרשים להפחתת כל סיכון שונים

סוגי תלות אסטרטגית

תשובה אפשרית	דוגמה	תלות
גיוון ספקים	גז רוסי	**סַפָּק**
מקורות חדשים, מיחזור, מלאי	אדמה נדירה	**חוֹמֶר גֶּלֶם**
מחקר ופיתוח, ייצור מקומי/אירופי	מוליכים למחצה	**טֶכנוֹלוֹגִיָה**
נתיבים חלופיים וחוסן לוגיסטי	סואץ	**תַּשׁתִית**
אמינות, עתודות, מוסדות משותפים	גישה לשווקים	**כַּספִּי**
יכולת פעולה הדדית וגיוון	ענן / פלטפורמות	**דִיגִיטָלִי**
ביטחון ימי ושיתוף פעולה בינלאומי	באב אל-מנדב	**גיאוגרפי**

מצרים תופסת מעמד ייחודי משום שהיא משלבת לפחות שלושה מהממדים הללו: תשתיות, גיאוגרפיה .ואנרגיה

.בשנת 2026 היחסים עם קהיר חשובים יותר, אך גם מורכבים יותר, מכפי שנראו שנתיים קודם לכן

עדכון הנתונים משנה באופן משמעותי את קריאת הסעיף. שלב 2024 הראה בעיקר את קריסת תנועת סואץ; תמונת 2026 מציגה במקום זאת **התאוששות חלקית של התעלה, חיזוק הסחר בין איטליה למצרים, העמקת מערכת היחסים בין האיחוד האירופי למצרים, תפקיד דיפלומטי מצרי מרכזי עדיין בעזה ותצורת אנרגיה חדשה שבה התשתית המצרית תהווה גם נתיב יצוא לגז קפריסאי מקרונוס לאירופה החל משנת 2028.** [24][26][30][31][32]

.לפיכך, הקשר הפך בו זמנית למסחרי יותר, תעשייתי יותר, אנרגטי יותר ואסטרטגי יותר

.המסקנה אינה עוסקת רק במצרים, אלא בטבעה של הכוח הכלכלי העכשווי

מצרים מדגימה שמדינה לא בהכרח צריכה להיות מעצמה תעשייתית גדולה כדי למלא תפקיד גיאוכלכלי מכריע, משום ששליטה בתשתית, במיקום גיאוגרפי או במסדרון יכולה להעניק לה כוח גדול בהרבה .מגודל התמ"ג הפשוט שלה

.לקהיר יש את סואץ

.יש לה גבול עם רפיח

.יש לה תשתית אנרגיה

.יש לה אוכלוסייה ושוק שהופכים את יציבותה לחשובה עבור האזור כולו

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

לאיטליה, מצידה, יש את הטכנולוגיה, העסקים, ההון, הגישה לאירופה ומיקום ים תיכוני המאפשרים לה להפוך את הקשר הזה למשהו מעבר ליחסי סחר פשוטים.

באינטראקציה בין יכולות אלו נולדת מערכת היחסים החדשה.

תחבורה עולמית מחברת את רומא וקהיר גם כאשר שתי הממשלות אינן חותמות על דבר

זוהי נותרה הנקודה החשובה ביותר בסעיף, אך יש לנסח אותה במונחים מעמיקים יותר מאשר בגרסה המקורית: **חלק מיחסי איטליה-מצרים קיימים באופן בלתי תלוי ברצון הפוליטי של שתי הממשלות**, משום שהם נוצרים על ידי המבנה הפיזי של הסחר העולמי.

כאשר סואץ פועלת, מצרים מרוויחה מטבע ואיטליה נהנית ממסלול קצר יותר לאסיה.

כאשר ים סוף הופך ללא בטוח, מצרים מאבדת הכנסות בעוד איטליה מאבדת יעילות לוגיסטית.

כאשר תשתית אנרגיה מצרית משמשת להפקת רווחים מגז מזרח הים התיכון, מצרים מגדילה את מרכזיותה ואירופה מרחיבה את אפשרויותיה.

ככל שעזה שוקעת לחוסר יציבות, קהיר מקבלת בו זמנית אחריות דיפלומטית גדולה יותר וחשיפה גדולה יותר לסיכונים אזוריים.

לכן, הקשר אינו נבנה רק באמצעות דיפלומטיה.

הוא בנוי על ידי גיאוגרפיה.

עבור איטליה, סואץ היא תשתית זרה המשולבת בתחרותיות שלה

זוהי אולי ההגדרה המדויקת ביותר של תלות איטלקית: התעלה אינה שייכת לאיטליה ואינה נמצאת תחת שליטה אירופית, אך **חלק מיעילות הייצור, הלוגיסטיקה והסחר הלאומי מניח מראש את תפקודה הסדיר**.

זה הופך את סואץ למשהו דומה מאוד לתשתית כלכלית חיצונית המשולבת במערכת הייצור האיטלקית.

אותו היגיון חל על נקודות חסימה, כבלים ומסדרונות אחרים.

וזו הסיבה שמדיניות כלכלית של המאה ה-21 אינה יכולה עוד להיות מוגבלת להגנה על תשתיות הממוקמות בתוך גבולות לאומיים.

עליה להבין אילו תשתיות חיצוניות הפכו לחיוניות לתפקוד הפנימי.

לכן, מצרים היא עבור איטליה גם שותפה וגם תשתית גיאוגרפית.

נוסחה זו מסכמת את אופי היחסים טוב יותר מכל נתון סטטיסטי דו-צדדי: **מצרים היא שותפה פוליטית וכלכלית, אך שטחה ממלא גם תפקיד תשתיתי עבור הכלכלה האיטלקית**.

חפיפה זו היא שהופכת את קהיר לאחת השחקניות החשובות ביותר בים התיכון הרחב ומסבירה מדוע איטליה אינה יכולה להעריך את הקשר אך ורק באמצעות יצוא, יבוא, אנרגיה או הגירה, כאשר כל אחד מהם נלקח בנפרד.

המשתנה האסטרטגי האמיתי הוא יציבות המערכת המצרית כולה והמסדרון שהיא שולטת בו.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.וכאן בדיוק הופכים גיאוגרפיה, סחר, אנרגיה וביטחון לאחד

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טורקיה: מעצמת הייצור של החוף השני

כל שחזור של **הים התיכון הרחב** , אשר התייחס לטורקיה כבת שיח פריפריאלית, או צמצם אותה לתפקיד בלעדי של חברה בעייתית בנאט"ו, שותפת סחר של האיחוד האירופי, או מעצמה אזורית בים השחור, יחמיץ את אחת התמורות החשובות ביותר שהתרחשו במרחב הסובב את איטליה. הסיבה לכך היא שטורקיה בשנת 2026 מרכזת באותו מיקום גיאוגרפי **בסיס ייצור גדול, שוק של למעלה משמונים מיליון תושבים, תעשיית ביטחון צומחת, שליטה פוליטית ומנהלית במצרי טורקיה, נוכחות דיפלומטית וצבאית מהים השחור ועד מזרח הים התיכון ומהמזרח התיכון ועד לוב, אינטגרציה עמוקה במכס עם האיחוד האירופי, וקשר תעשייתי עם איטליה שעשתה קפיצת מדרגה איכותית משמעותית במיוחד במגזרי התעופה והחלל והמערכות הבלתי מאוישות בשנתיים האחרונות** .

לכן, יש לפרש את מערכת היחסים בין איטליה לטורקיה דרך קטגוריה מורכבת יותר מזו המסורתית של שותפות סחר, משום שרומא ואנקרה הן בו זמנית **לקוחות, ספקים, מתחרים תעשייתיים, בעלי ברית של נאט"ו, שותפות טכנולוגיות ושחקנים גיאופוליטיים הפועלים באותן זירות** , לעיתים רודפים אחר אינטרסים מתכנסים ולעיתים תופסים עמדות שונות. חפיפה זו מסבירה מדוע טורקיה היא אחת הדוגמאות הברורות ביותר למה שניתן להגדיר **כשיתוף פעולה ים תיכוני** , כלומר, מערכת יחסים שבה תחרות כלכלית ואסטרטגית אינה מונעת שיתוף פעולה, ואף יכולה להפוך אותו לחיוני יותר כאשר לשני הצדדים יש יכולות שהצד השני רואה בהן שימושיות.

הממד הכלכלי של הקשר נותר רלוונטי ביותר, אך נתונים עדכניים יותר דורשים תיקון לתמונת המצב של הכלולה בגרסה הקודמת של הטקסט. הנתון של **32.2 מיליארד דולר** ששימש אז תיאר נכון את 2024 השיא של 2024 בהתאם להיקף הסטטיסטי שאומץ באותו שלב, אך עבור קטע שנסגר בספטמבר 2026, ההתייחסות המתאימה יותר היא הנתון המאוחד ביורו שהועבר על ידי משרד החוץ האיטלקי: **בשנת 2025, הסחר בין איטליה לטורקיה הסתכם ב-26.1 מיליארד אירו, עם 13.7 מיליארד אירו ביצוא איטלקי ו-12.4 מיליארד אירו ביבוא מטורקיה** , ובכך יצר מאזן סחר חיובי עבור איטליה של כ **-1.3 מיליארד אירו** . ב **-18 בספטמבר 2026** , אותו יום בו נפגש שר החוץ אנטוניו טג'אני עם שר המסחר הטורקי MAECI-, גם על התאוששות ביצוא האיטלקי לשוק הטורקי, **עומר בולט , בפארנסינה** , דיווחה ה עם צמיחה מגמתית של **11.3 אחוזים ביוני ו-6.6 אחוזים ביולי 2026** , לאחר שלב של צמצום שנבע במידה רבה מהיעלמותו של המרכיב יוצא הדופן של מוצרים מוגמרים למחצה מזהב, אשר ניפח את ערכי 2024. [33]

הבהרה זו חשובה משום שהיא מראה עד כמה מטעה קריאת דוח תעשייתי דרך הערך הנומינלי הבלעדי של הסחר בשנה אחת. בשנת 2024, היצוא האיטלקי נתמך באופן חריג על ידי תכשיטים ומוצרי זהב מוגמרים למחצה, בעוד שבשנת 2025 ציינה שגרירות איטליה באנקרה כי הירידה ביצוא האיטלקי בהשוואה לשיא הקודם נובעת במידה משמעותית מאוד מירידה החדה ברכיב יוצא דופן זה; בניכוי השפעה זו, מבנה הסחר המשיך להיתמך על ידי **מכונות, מטלורגיה, רכב, כימיקלים, ציוד חשמלי ,תרופות ומוצרי ביניים והון אחרים** , כלומר, על ידי מגזרים המחברים ישירות בין שני בסיסי הייצור. [34]

איטליה-טורקיה: יחסים כלכליים עודכנו לספטמבר 2026

הנתונים העדכניים ביותר הזמינים	מַד
מיליארד אירו 26.1	**בורסת הסחר איטליה-טורקיה 2025**

מיליארד אירו 13.7	**ייצוא איטלקי לטורקיה 2025**
מיליארד אירו 12.4	**Türkiye 2025-יבוא איטלקי מ**
כ-1.3 מיליארד אירו	**מאזן הסחר האיטלקי 2025**
משנה לשנה +11.3%	**יצוא איטלקי, יוני 2026**
משנה לשנה +6.6%	**יצוא איטלקי, יולי 2026**
השותף הגלובלי החמישי ב-11 החודשים הראשונים של TÜİK לפי 2025	**מעמדה של איטליה בקרב השותפות הטורקיות**
שותפת הסחר הראשונה של טורקיה באזור הים התיכון	**העמדה האיטלקית בים התיכון**
בין השותפות האירופיות העיקריות של טורקיה	**מעמדה של איטליה באירופה**
ICE מעל 1,600 לפי	**חברות איטלקיות הפעילות בטורקיה**

מקורות: MAECI, שגרירות איטליה באנקרה, ICE. [33][34][35]

ICE הנתונים של **למעלה מ-1,600 חברות איטלקיות הפעילות בטורקיה** , למרות שפורסמו על ידי בשנת 2025 ועדיין לא הוחלפו בסקר רשמי חדש באותו היקף בשנת 2026, ממשיכים להציע מדד חשוב לעומק הנוכחות הייצורית האיטלקית, משום שהיחס אינו מורכב רק מיצוא אלא מהשקעות ופעילויות בתחומי הייצור, האנרגיה, התשתיות, הפיננסים והביטחון. [35] לפיכך, טורקיה אינה מייצגת עבור איטליה רק שוק זר גדול, אלא **פלטפורמת ייצור משולבת ברשתות אירופיות** , שבהן חברות איטלקיות מייצרות, רוכשות תשומות, מוכרות טכנולוגיות ומשתתפות בתשתיות מקומיות, בעוד שקבוצות טורקיות מגדילות בהדרגה את נוכחותן התעשייתית באיטליה.

מעצמת ייצור שלא ניתן לתאר ככלכלה מתפתחת פשוטה

עומק הקשר הזה נובע קודם כל מהמבנה הכלכלי הטורקי, בעל אחד הבסיסים התעשייתיים הגדולים ביותר בכל אזור הים התיכון, אשר בשנת 2025 רשמה שיא היסטורי חדש ביצוא סחורות בשווי **273.4 מיליארד דולר** , עלייה של **4.5 אחוזים** בהשוואה לשנה הקודמת; על פי אסיפת היצואנים של טורקיה, מגזר הרכב ייצר **יצוא בשווי 41.5 מיליארד דולר** , מגזר הכימיקלים 31.9 מיליארד ומגזר האלקטרוניקה-חשמל 17.7 מיליארד, בעוד שחלק משמעותי מהעלייה הכוללת ביצוא הגיע ממגזרי הרכב, הביטחון והכימיקלים. [36]

נתונים אלה חשובים משום שהם מראים את ההבדל בין כלכלה המייצאת בעיקר סחורות או מוצרים טכנולוגיים נמוכים לבין מערכת ייצור הכוללת תעשיות **רכב, מכשירי חשמל ביתיים, אלקטרוניקה, מכונות, פלדה, כימיקלים, טקסטיל, בניית ספינות, תעופה וחלל** ותעשיות ביטחוניות, עם יכולת גוברת לעבור ממגזרים עתירי עבודה למגזרים עתירי טכנולוגיה והון. טורקיה, כמובן, ממשיכה להיות בעלת מגזרים מסורתיים גדולים, במיוחד טקסטיל וביגוד, שבהם היא מתחרה ישירות עם כלכלות ים תיכוניות ואסייתיות אחרות, אך השינוי של עשרים השנים האחרונות הפך את אנקרה לתלויה הרבה פחות בהתמחות זו ודומה הרבה יותר, במובנים מסוימים, לכלכלת **ייצור ביניים אירופאית המשולבת בשרשראות ייצור יבשתיות** .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מבנה זה מסביר גם מדוע הקשר עם איטליה הוא גם משלים וגם תחרותי. חברות איטלקיות מוכרות מכונות, טכנולוגיות ייצור ורכיבים לטורקיה, המשמשים את התעשייה הטורקית לייצור סחורות שיכולות להתחרות בספקים איטלקיים בשווקים של צד שלישי. במקביל, קבוצות איטלקיות משתמשות בספקים ובמפעלים טורקיים כחלק משרשראות האספקה שלהן, ונהנות מעלויות תחרותיות, מומחיות תעשייתית וגישה למכס לשוק האירופי. לפיכך, **הלקוח של היום יכול להיות המתחרה של מחר, בעוד שהמתחרה של היום יכול להיות בו זמנית ספק או שותף תעשייתי** , תצורה אופיינית של שרשראות ערך גלובליות עכשוויות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טורקיה: כמה מרכיבים של כוח הייצור בשנת 2025

ערך 2025	אינדיקטור / מגזר
מיליארד דולר 273.4	**סך יצוא הסחורות**
+4.5%	**צמיחה ביצוא סחורות**
מיליארד דולר 41.5	**רכב**
מיליארד דולר 31.9	**כִּימְיָה**
מיליארד דולר 17.7	**הנדסת אלקטרוניקה וחשמל**
מעל 122 מיליארד דולר	**שירותי יצוא משוערים**
האיחוד האירופי	**שוק מצרפי עיקרי**
בשנת 2025 42.7%	**חלקו של היצוא הטורקי לאיחוד האירופי**
בשנת 2025 35.3%	**מכסת יבוא טורקית מהאיחוד האירופי**

מקורות: אסיפת היצואנים הטורקיים, הנציבות האירופית.[36][37]

מבנה זה הופך את טורקיה למעצמת ייצור חשובה במיוחד עבור איטליה משום שצמיחתה התעשייתית אינה מתרחשת מחוץ למערכת הכלכלית האירופית, אלא **עמוק בתוכה**.

התשתית הכלכלית האמיתית של היחסים היא איחוד המכס בין האיחוד האירופי לטורקיה.

עומק האינטגרציה התעשייתית בין טורקיה לאירופה אינו נובע רק מקרבה גיאוגרפית, אלא גם **מאיחוד המכס בין האיחוד האירופי לטורקיה**, הפועל מאז 1996 ונוסד על הסכם אנקרה משנת 1963 ועל החלטת מועצת האסוציאציה מס' 1/95. המשטר מבטל מכסים ומגבלות כמותיות על סחורות תעשייתיות הנמצאות בתחומו ומחייב את טורקיה להתאים את עצמה באופן משמעותי למכס, לכללי הסחר, לכללי התחרות, לקניין הרוחני ולחלק מהחקיקה הטכנית האירופית.[37]

בשנת **2025, סחר הסחורות בין האיחוד האירופי לטורקיה הגיע לשיא של 217.6 מיליארד אירו**, כאשר היצוא האירופי לשוק הטורקי הסתכם ב-114.3 מיליארד אירו והיבוא מהכלכלה הטורקית הסתכם ב-103.3 מיליארד אירו; אנקרה אישרה את מעמדה **כשותפת הסחר החמישית בגודלה של האיחוד האירופי**, המייצגת 4.2 אחוזים מסחר הסחורות האירופי עם העולם, בעוד ש **-42.7 אחוזים מהיצוא הטורקי נספג על ידי השוק האירופי**.[37]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

שילוב האיחוד האירופי-טורקיה בשנת 2025

מַד	עֵרֶך
סחר האיחוד האירופי-טורקיה	**מיליארד אירו 217.6**
יצוא האיחוד האירופי לטורקיה	**מיליארד אירו 114.3**
יבוא מהאיחוד האירופי מטורקיה	**מיליארד אירו 103.3**
טורקיה בסחר העולמי של האיחוד האירופי	**4.2%**
מעמדה של טורקיה בקרב שותפי האיחוד האירופי	**חמישי**
יצוא טורקי לאיחוד האירופי	**מהסך הכל 42.7%**
יבוא טורקי מהאיחוד האירופי	**מהסך הכל 35.3%**
שרשראות אספקה נפוצות עיקריות	רכב, מכונות, ציוד חשמלי

מקור: הנציבות האירופית. [37]

מספרים אלה מבהירים מדוע לא ניתן לתאר את טורקיה ככלכלה "חיצונית" בפשטות לאירופה. אנקרה אינה חברה באיחוד האירופי, והמשא ומתן להצטרפות, שהחל בשנת 2005, לא הוביל להתקדמות משמעותית בשנים האחרונות. עם זאת, **תעשיית הייצור שלה משולבת עמוק במרחב הייצור האירופי** כאשר רכיבים, כלי רכב, מכונות וציוד חוצים ללא הרף גבולות בשני הכיוונים.

ביולי 2026, שילוב זה נעשה צעד טכני נוסף, כאשר ועדת שיתוף הפעולה המכס בין האיחוד האירופי לטורקיה אימצה החלטה על **הכרה הדדית בתוכניות של מפעילים כלכליים מורשים** , שנועדה להקל על הסחר בין מפעילים הנחשבים אמינים ובמקביל לחזק את אבטחת שרשראות האספקה [38]. התפתחות זו גם מדגימה כי בעוד שהדרך הפוליטית להצטרפות נותרה קפואה במהותה, שילוב הסחר ממשיך להתפתח ברמה המבצעית.

עבור איטליה, שילוב זה יוצר תחרות מסוג שונה מזו האסייתית.

התחרות הטורקית מציגה מאפיינים שונים מאוד מאלה של סין או כלכלות אסייתיות אחרות, משום שאנקרה פועלת קרוב גיאוגרפית לאיחוד האירופי, יש לה איחוד מכס, עלויות תעשייתיות תחרותיות, ובעלת שרשראות אספקה שהגיעו לרמות טכנולוגיות גבוהות בתחומי הרכב, מכשירי החשמל הביתיים הביטחון והמכונות. לכן, יצרן טורקי יכול לגשת לשוק האירופי בשילוב של **קרבה גיאוגרפית, שילוב מכס ועלויות נמוכות יותר מאשר אזורים רבים במערב אירופה** , מאפיינים שהופכים אותה למתחרה משמעותית במיוחד עבור פלחים מסוימים של הייצור האיטלקי.

Nearshoring יחד עם זאת, קרבה זו הופכת את המערכת הטורקית לאלטרנטיבה חשובה עבור **באירופה** , משום שחברה איטלקית המעוניינת להפחית את חשיפתה לשרשראות אספקה ארוכות מאוד באסיה יכולה למצוא בטורקיה בסיס תעשייתי המסוגל להציע רכיבים, ייצור, טקסטיל, מתכות, רכב ותשומות אחרות במרחק קצר בהרבה.

לכן, אותו מאפיין מייצר בו זמנית איום תחרותי והזדמנות לחוסן.

זהו ההיגיון של שיתוף פעולה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

רכב: אחד התחומים שבהם התחרות והאינטגרציה נראות לעין ביותר

מגזר הרכב הוא אחת הדוגמאות הברורות ביותר, משום שעם **יצוא של 41.5 מיליארד דולר בשנת 2025** הוא מייצג את מגזר היצוא הטורקי העיקרי ושרשרת אספקה המשולבת היטב עם תעשיית הרכב האירופית. [36] מפעלים הממוקמים בטורקיה מייצרים כלי רכב ורכיבים המיועדים בעיקר לשוק האיחוד, בעוד שחברות איטלקיות נוכחות ברכיבים, במכונות ובטכנולוגיות המשמשות את המפעלים המקומיים.

עבור איטליה, מבנה זה מייצר מערכת יחסים מורכבת הרבה יותר מאשר תחרות פשוטה על כלי רכב מוגמרים, משום **שתעשיית המכונות האיטלקית יכולה להפיק תועלת מהשקעות בייצור טורקי גם כאשר המוצר הסופי מתחרה בזה המיוצר במפעלים אירופיים אחרים** .

לכן, מכונה איטלקית יכולה לסייע בייצור מכונית טורקית שנמכרת לאחר מכן בשוק האירופי.

הערך האיטלקי נשאר בטכנולוגיית הייצור.

התחרות מתקיימת על התוצר הסופי.

אותה שרשרת מכילה את שני המימדים.

אולם, הקפיצה החשובה ביותר התרחשה בתחומי ההגנה והחלל.

בעוד שמגזר הרכב מציג את הרמה המסורתית של אינטגרציה תעשייתית, השינוי המשמעותי ביותר ביחסי איטליה-טורקיה בין השנים 2025 ו-2026 נוגע לתחום ההגנה **והחלל** , משום ששיתוף הפעולה חרג כעת משלב המגעים המסחריים וחדר ישירות לתכנון משותף, בעלות על חברות וייצור מערכות בלתי מאוישות.

ב-6 במרץ 2025, **לאונרדו** , בראשות המנכ"ל **רוברטו צ'ינגולאני** , והחברה הטורקית **Baykar** , בראשות המייסד ומנהל הטכנולוגיה הראשי **סלצ'וק ביירקטאר** , חתמו על מזכר הבנות ברומא לפיתוח שותפות בתחום מערכות האוויר הבלתי מאוישות; הפרויקט החל מהשלמה בין הפלטפורמות הבלתי מאוישות של Baykar לבין המומחיות האיטלקית במערכות משימה, מכ"ם, מטען, אלקטרוניקה, הסמכה ואינטגרציה רב-תחומית, במטרה מוצהרת להשתתף בשוק אירופאי ששתי החברות העריכו בסדר גודל של **100 מיליארד דולר בעשר השנים הקרובות** עבור מטוסי קרב בלתי מאוישים, רחפני מעקב חמושים ומערכות תקיפה עמוקה.[39]

ב-16 ביוני 2025, במהלך מופע האוויר לה בורג'ה, שיתוף הפעולה הזה הפך לחברה משותפת של ממש: מיזם משותף בבעלות 50 אחוזים של לאונרדו ו-50 אחוזים של בייקר, עם מטה משפטי , **LBA Systems** ותפעולי באיטליה ואחריות על תכנון, פיתוח, ייצור ותמיכה של מערכות אוויריות בלתי מאוישות. [40]

התצורה התעשייתית משמעותית במיוחד משום שהיא אינה מייצגת רכישה איטלקית פשוטה של רחפנים טורקיים וגם לא רישיון ייצור מסורתי. בייקר מספקת פלטפורמות משלה ואת הניסיון שנצבר במערכות בלתי מאוישות, בעוד שלאונרדו משלב **אלקטרוניקה, מטען, מערכות תקשורת תקליטניות יכולות צוות מאוישת-בלתי מאוישת, נחיל, הסמכה והסמכה** , כאשר הפעילויות מפוזרות בין רונקי **(C4I),** דיי לגיונרי, טורינו, רומא טיבורטינה וגרוטאגליה. [40]

לאונרדו-בייקאר: מבנה שיתוף הפעולה התעשייתי

תְצוּרָה	אֵלֵמֶנט

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

LBA מערכות	מיזם משותף
לאונרדו 50% – בייקר 50%	נֶכֶס
אִיטַלְיָה	אֲתַר
כ-100 מיליארד דולר	השוק האירופי מוערך בעוד 10 שנים
פלטפורמות בלתי מאוישות ופיתוח אווירודינמי	באיקר
הסמכה, (C4I) אלקטרוניקה, מטען, מערכות תקשורת תקיפה נחיל, MUM-T	לאונרדו
Tiburtina, Grottaglie טורינו, רומא, Ronchi dei Legionari	אתרים איטלקיים עיקריים המעורבים
תכנון, פיתוח, ייצור ותמיכה של כטב"מים	מַטָרָה
אירופה והעולם	שווקים

מקורות: לאונרדו. [39][40]

פרויקט זה מייצג אולי את הדוגמה המתקדמת ביותר לשינוי ביחסי איטליה-טורקיה, משום שמגזר שבו התעשייה הטורקית הוכיחה את עצמה כדינמית במיוחד מקושר ישירות למומחיות איטלקית בתחום האלקטרוניקה ותעופה וחלל כדי לבנות היצע המכוון לא רק לשני השווקים הלאומיים אלא גם לכלל המרחב האירופי והבינלאומי.

שיתוף הפעולה אינו עוד רק דו-צדדי: הוא מכוון לשוק הביטחון האירופי

הוא דווקא לשלב את יכולתה של טורקיה לפתח במהירות פלטפורמות בלתי LBA Systems הרציונל של מאוישות עם הניסיון של איטליה בהסמכה ושילוב מערכות אירופאיות, כלומר, להפוך שתי תעשיות לאומיות להיצע אחד התואם את מחזור החימוש מחדש והמודרניזציה החדש של היבשת.

תצורה זו חשובה אסטרטגית משום שטורקיה, למרות שאינה חברה באיחוד האירופי, היא חברה בנאט"ו ויש לה תעשיית ביטחון שפיתחה בשנים האחרונות יכולות אוטונומיות משמעותיות בתחומי רחפנים, טילים, אלקטרוניקה ופלטפורמות ימיות. איטליה, מצידה, מחזיקה ביכולות עמוקות יותר בתחומי האלקטרוניקה, אינטגרציה רב-תחומית, אווירונאוטיקה והסמכה אירופאית באמצעות לאונרדו, MBDA, איטליה, פינקנטיירי וחברות אחרות.

לכן, שני הבסיסים התעשייתיים **מתחרים במוצרים מסוימים אך משלימים זה את זה באחרים** , והשוק האירופי הצפוי בשווי עשרות מיליארדים עבור כלי רכב בלתי מאוישים יוצר תמריץ לשיתוף פעולה שחורג מההיגיון המסורתי של רכש לאומי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

רכישת פיאג'יו אירוספייס על ידי בייקר מכניסה את טורקיה ישירות לבסיס התעשייתי של איטליה.

, השינוי הפך עמוק עוד יותר ב **30- ביוני 2025** , כאשר בייקר השלימה את רכישת **פיאג'יו אירוספייס** -קבוצת אווירונאוטיקה איטלקית היסטורית שנוסדה בשנת 1884, לאחר הליך שיזם משרד היזמות ו ."ואישור ממשלת איטליה במסגרת תחום "כוח הזהב Made in Italy [41].

ההחלטה רלוונטית במיוחד לנושא הספר הזה משום שהיא מדגימה באופן קונקרטי כיצד הקטגוריות של הון לאומי, ברית אסטרטגית ושליטה תעשייתית יכולות לחפוף. פיאג'יו אירופייס ייצגה נכס אווירונאוטי **מנועים ופעילויות תחזוקה ושיפוץ** , בעוד **P.180 Avanti,** איטלקי היסטורי עם מומחיות במטוסי שבייקאר מייצגת אחת היצרניות המובילות בטורקיה של מערכות בלתי מאוישות. הרכישה מסמלת אפוא שקבוצה אסטרטגית מבעלת ברית של נאט"ו מקבלת שליטה על יכולות תעשייתיות הממוקמות באיטליה, תוך שהיא עדיין נשארת במסגרת כללי "כוח הזהב" ומדיניות התעשייה האיטלקית.

כי שמרה על המשכיות Baykar Piaggio Aerospace שנה לאחר השלמת המבצע, **ביולי 2026** , הודיעה ,תעסוקתית, אישרה תוכנית תעשייתית חדשה והשקיעה משאבים מעבר להתחייבויות הראשוניות ולהשתמש במפעלים האיטלקיים כחלק מהאסטרטגיה P.180-במטרה להפעיל מחדש את ייצור ה האירופית שלה. [42]

הנוכחות התעשייתית הטורקית החדשה בתחום התעופה והחלל האיטלקי

מַשְׁמָעוּת	תַאֲרִיך	מִקרֶה
כניסת הקבוצה הטורקית לתהליך הרכישה	דצמבר 2024	**בחירת בייקר עבור פיאג'יו אווירוספייס**
שיתוף פעולה בלתי מאוישׁ	במרץ, 6 2025	**מזכר ההבנות בין לאונרדו לבייקאר**
שותפות תעשייתית 50:50	ביוני, 16 2025	**LBA Systems מיזם משותף של**
השליטה הטורקית בנכס האיטלקי	ביוני, 30 2025	**סגירת רכישת פיאג'יו**
פיקוח איטלקי על הנכס האסטרטגי	יושם	**כוח הזהב**
ייצוב ותוכנית תעשייתית חדשה	יולי 2026	**שנה ראשונה באיקר-פיאג'ו**

מקורות: לאונרדו, בייקר, פיאג'יו אירוספייס. [39][40][41][42]

המקרה חשוב משום שהוא מדגים כי שיתוף הפעולה התעשייתי בין איטליה לטורקיה חרג כעת מעבר לייצוא הדדי פשוט: **הון טורקי שולט בחברת אווירונאוטיקה איטלקית בעוד שמיזם משותף איטלקי-טורקי שווה ערך מפתח מערכות צבאיות מדור חדש על אדמת איטליה** .

.זוהי צורת אינטגרציה עמוקה הרבה יותר מזו המתוארת על ידי נתונים מסחריים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

היחסים הדו-צדדיים מגיעים אפוא לליבת הריבונות התעשייתית

בדיוק מסיבה זו, יש לנתח את הקשר ללא קטגוריות פשטניות. רכישת נכס איטלקי על ידי קבוצה טורקית אינה שקולה באופן אוטומטי לאובדן ריבונות, משום שהערך המיוצר, התעסוקה, המתקנים וחלק מהמומחיות נותרים ממוקמים באיטליה, והממשלה השתמשה ב"מעצמה הזהובה" כדי להגדיר את היקף הפעילות. יחד עם זאת, יהיה פשטני באותה מידה לטעון כי לאום הבירה אינו רלוונטי, משום שהבעלות קובעת חלק מההחלטות בנוגע להשקעה, טכנולוגיה, הקצאת ייצור בינלאומית ופיתוח עתידי.

דווקא סוג זה של בעיה הוא שמגדיר את המדיניות התעשייתית של המאה ה-21: **שימור יכולות טכנולוגיה, תעסוקה ותפקידים קריטיים יישארו תואמים לאינטרסים האסטרטגיים של המדינה, אסטרטגיות אינו בהכרח אומר שמירה על בעלות לאומית של 100 אחוז, אלא פירושו להבטיח שהון** .

אנקרה אינה רק שותפה כלכלית: היא שולטת ביציאה הימית היחידה מהים השחור לים התיכון.

עם זאת, הממד התעשייתי לא יהיה שלם ללא הממד הגיאוגרפי, משום שלטורקיה יש עמדה שאף חברה אחרת בנאט"ו אינה חולקת: היא שולטת טריטוריאלית **בבוספורוס, ים מרמרה והדרדנלים** , כלומר הקשר הימי הטבעי היחיד בין הים השחור לים התיכון.

יש צורך להשתמש בפועל "לשלוט" בדיוק משפטי, משום שלאנקרה אין חופש שרירותי לפתוח או לסגור את המיצרים לשיט מסחרי; המשטר נשלט על ידי **אמנת מונטרה מ-20 ביולי 1936** , המכירה בריבונות הטורקית על המיצרים, מבטיחה בדרך כלל חופש מעבר לאוניות סוחר וקובעת כללים מגבילים הרבה יותר לאוניות מלחמה, תוך הבחנה בין מדינות חוף ולא חוף של הים השחור ובין תנאי שלום למלחמה. [43]

ביולי 2026, משרד החוץ הטורקי, לציון **תשעים שנה לאמנה** , חזר והדגיש כי מונטרה ממשיכה להוות אחד המרכיבים הבסיסיים של שלום, ביטחון ויציבות בים השחור וכי טורקיה מתכוונת להמשיך ליישם אותה באותה גישה שננקטה בעשורים קודמים. [43]

מיקום גיאוגרפי זה מעניק לטורקיה תפקיד אסטרטגי עצום עבור הברית האטלנטית, משום שמשטר המיצרים קובע את התנאים שבהם כוחות ימיים של מדינות שאינן מדינות גדות הים יכולים לגשת לים השחור. נאט"ו עצמו, במהלך הפסגה שהתקיימה **באנקרה ב-7-8 ביולי 2026** , הדגיש במפורש כי טורקיה מחברת אזורים שונים ומווסתת את הגישה בין הים התיכון לים השחור, תוך הזכירה גם כי למדינה יש את **הצבא השני בגודלו בברית** . [44]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מצר טורקיה כנכס אסטרטגי

מַשְׁמָעוּת	אֵלֵמֶנט
הקשר בין הים השחור לים מרמרה	**הבוספורוס**
הקשר בין ים מרמרה לים האגאי/ים התיכון	**הדרדנלים**
אמנת מונטרו של 1936	**משטר משפטי**
עקרון חופש המעבר	**ספינות סוחר**
מגבלות מובחנות והודעות מונעות	**ספינות צבאיות**
מגבלות טונאז' וקביעות	**מדינות שאינן גדות**
ימים 21	**שהייה מקסימלית של כלי שיט שאינם שוטטים על גדות הים השחור**
שליטה מוסדרת על הגישה הימית היחידה לים השחור	**תפקיד אסטרטגי**

[43] .**מקור:** משרד החוץ של הרפובליקה של טורקיה

גיאוגרפיה זו הופכת את טורקיה למעצמה ים תיכונית ומעצמה בים השחור בו זמנית, ומסבירה מדוע משקלה בתוך נאט"ו גדול ממה שניתן להסיק מהתמ"ג בלבד.

המלחמה באוקראינה הגדילה את הערך האסטרטגי של מונטרה

לאחר 2022, חשיבותו של משטר המיצרים הפכה לברורה עוד יותר, משום שיישום אמנת מונטרה משפיע ישירות על מספר וסוג כלי השיט הצבאיים שיכולים להיכנס או לצאת מהים השחור, ובכך מסייע בהגדרת ההקשר הימי של מלחמת רוסיה-אוקראינה.

עבור איטליה, חברה בנאט"ו אך לא מדינת חוף בים השחור, העמדה הטורקית מייצגת אפוא מרכיב מבני בביטחונה האירו-אטלנטי: יכולתה של איטליה לתרום לנוכחות ימית אפשרית בים השחור מותנית בכללי מונטרה ויישומם על ידי אנקרה.

. זוהי דוגמה ברורה במיוחד **לתלות אסטרטגית בהחלטה מוסדרת של בעלת ברית**

טורקיה אינה מחליטה באופן חופשי על כל מעבר, משום שהיא פועלת במסגרת האמנה.

אבל המדינה היא זו שאחראית על יישומו.

פסגת נאט"ו באנקרה ביולי 2026 מאשרת את מרכזיותה של טורקיה בביטחון האירופי

אירוח פסגת נאט"ו ב- **7-8 ביולי 2026** לא היה רק עניין של פרוטוקול, שכן הפגישה התקיימה בתקופה שבה טורקיה נמצאת בו זמנית במרכזן של סוגיות הקשורות לאוקראינה, הים השחור, המזרח התיכון, איראן, סוריה ותעשיית הביטחון. ג'ורג'יה מלוני, אנטוניו טג'אני ושר ההגנה **גואידו קרוסטו** השתתפו בפסגה יחד עם מנהיגים נוספים של בעלות הברית, בעוד טג'אני גם קידם פגישה של שרי החוץ בפורמט E5 - צרפת, גרמניה, איטליה, פולין ובריטניה - בהשתתפות שר החוץ הטורקי **האקאן פידאן** [45] .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הצהרת אנקרה שמה דגש מיוחד על חיזוק הבסיס התעשייתי הטרנס-אטלנטי, הסרת מכשולים לסחר ביטחוני, מערכות בלתי מאוישות, בינה מלאכותית, הגנה אווירית וטילים ויכולתה של אירופה לקחת אחריות גדולה יותר במסגרת הברית. [46]

בהקשר זה, שיתוף הפעולה של לאונרדו-בייקאר מקבל משמעות שחורגת מהיגיון מסחרי: איטליה וטורקיה בונות יכולת תעשייתית משותפת דווקא באחד המגזרים שנאט"ו מזהה כמרכזיים לעתיד הלוחמה.

תעשיית הביטחון הטורקית הפכה למרכיב של כוח לאומי

הצמיחה של בייקר אינה תופעה מבודדת, אלא חלק משינוי רחב יותר שבאמצעותו השקיעה אנקרה כדי להפחית את תלותה באספקה צבאית זרה ולבנות בסיס תעשייתי משלה בתחומי רחפנים, פלטפורמות ימיות, טילים, אלקטרוניקה ומערכות יבשתיות.

מנקודת מבט איטלקית, זה הופך את טורקיה לשותפה שונה מאוד מקונת מערכות אירופאיות, משום שאנקרה ניגשת לשיתוף הפעולה עם **טכנולוגיה משלה, מוצרים שכבר מיוצאים ויכולת תעשייתית אוטונומית**, תנאי המאפשר שותפויות מאוזנות יותר אך גם הגברת התחרות בשווקים הבינלאומיים.

שיתוף הפעולה עם לאונרדו מהווה אפוא הכרה הדדית בהתמחויות שלנו.

לוב: התיאטרון שבו איטליה וטורקיה חייבות באופן בלתי נמנע לדבר זו עם זו

החפיפה של האינטרסים ניכרת באותה מידה **בלוב**, שם לאיטליה ולטורקיה אינטרסים פוליטיים, אנרגטיים וביטחוניים משמעותיים, ושם הנוכחות הטורקית הפכה למרכיב מבני במאזן הכוחות במדינה בשנים האחרונות.

רומא רואה ביציבות הלובית חיונית לביטחון אנרגטי, להגירה, למרכז הים התיכון ולהגנה על האינטרסים האיטלקיים, בעוד אנקרה בנתה יחסים פוליטיים, כלכליים וצבאיים עמוקים במיוחד עם הרשויות במערב לוב. התוצאה היא שמדיניות איטלקית בלוב שתתעלם מטורקיה תהיה בעלת שולי יעילות מוגבלים מאוד בדיוק כפי שאסטרטגיה טורקית שתתעלם מהשפעה האירופית והאיטלקית במרכז הים התיכון תאבד שותף מרכזי.

בשנת **2026, איטליה וטורקיה נמנות יחד בין הממשלות התומכות בדרך לאיחוד כלכלי ופיננסי של לוב**: באפריל של אותה שנה, ארצות הברית, מצרים, צרפת, גרמניה, איטליה, קטאר, ערב הסעודית, טורקיה, איחוד האמירויות הערביות ובריטניה קיבלו בברכה את התקציב הלובי המאוחד הראשון מזה למעלה מעשור, וראו בו צעד לקראת יציבות רבה יותר ואחדות מוסדית. [47]

אין פירוש הדבר שרומא ואנקרה חולקות בהכרח כל אינטרס או כל בן שיח לובי, אך זה מוכיח שתחרות קודמת אינה מונעת צורות של התכנסות כאשר שתיהן רואות ייצוב כיתרון גדול יותר מהדרדרות.

המזרח התיכון: טורקיה היא בת שיח הכרחית גם כאשר עמדות אינן חופפות

במהלך שנת 2026, מערכת היחסים בין טג'אני לפידאן צברה משקל הולך וגובר גם בניהול משברים במזרח התיכון, עם התייעצויות בנוגע **לעזה, לבנון, ים סוף, המפרץ ומצר הורמוז**; בפגישה ב-4 באוגוסט 2026, הכיר השר האיטלקי בתפקיד שמילאה טורקיה בתיווך בנוגע לעזה, בעוד שתי הממשלות הדגישו את העדיפות האסטרטגית של חופש השיט בים סוף ובהורמוז. [48]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ASPIDES עבור איטליה, התלויה במידה רבה בנתיבי ים חופשיים לאנרגיה וסחר ומשתתפת במבצע **האירופי** , שיתוף הפעולה עם אנקרה מקבל אפוא גם ממד ימי ומסחרי.

שוב, טורקיה אינה רק מדינה שאיתה איטליה מקיימת יחסים.

זהו אחד הגורמים שיכולים לשנות את הסביבה שבה מתפקדים יחסים כלכליים אלה.

אנרגיה: מסדרון, שוק ותחרות על תפקיד המרכז

לבסוף, ישנו ממד אנרגטי שמקרב ובו זמנית את איטליה וטורקיה ומתחרה זו בזו. שתי המדינות שואפות להשתמש בגיאוגרפיה שלהן כדי להפוך **למרכזי אנרגיה בין אזורי ייצור לשוק האירופי** , למרות שהתשתיות, המקורות והמיקומים שלהן שונים.

טורקיה מקבלת אנרגיה מרוסיה, אזרבייג'ן, המזרח התיכון וספקים אחרים והיא מסדרון מרכזי עבור ומגיע TAP-שלו עובר דרך שטח טורקיה לפני שהוא מתחבר ל TANAP **מסדרון הגז הדרומי** , שקטע עובר TAP ליוון, אלבניה ואיטליה. משמעות הדבר היא שחלק מהגז האזרבייג'ני המיובא מאיטליה דרך תחילה דרך טורקיה.

תלות זו אינה שקולה לזו שהייתה לאיטליה עם רוסיה, משום שהגז אינו טורקי והמערכת נשלטת על ידי הסכמים בינלאומיים ומפעילים שונים; עם זאת, היא מדגימה שוב **שביטחון האנרגיה האיטלקי משתרע על פני שטחים ותשתיות שרומא אינה שולטת בהן ישירות** .

לכן, טורקיה היא בו זמנית שותפה במסדרון וגם מתחרה פוטנציאלית בתחרות על משיכה, עיבוד וחלוקה מחדש של אנרגיה לאירופה.

לכן איטליה וטורקיה מתחרות גם מבחינה גיאוגרפית

ומסדרונות (LNG) גז טבעי נוזלי ,TAP, רומא רוצה להפוך את חצי האי למרכז ים תיכוני דרך אלג'יריה, לוב מימן עתידיים, בעוד אנקרה משתמשת במיקומה בין הים הכספי, רוסיה, המזרח התיכון, הים התיכון ואירופה כדי לבנות פונקציה דומה.

תחרות זו אינה בהכרח מייצרת משחק סכום אפס, משום שביטחון האנרגיה האירופי דורש מסדרונות רבים וריבוי מקורות.

אבל שתי הבירות מנסות להפוך את מיקומן הגיאוגרפי להשפעה כלכלית.

זוהי גיאו-אקונומיה בצורתה הטהורה ביותר.

היחסים הפוליטיים הפכו בהדרגה לממוסדים

בספטמבר 2025, **אנטוניו טג'אני והאקאן פידאן** חתמו ברומא על סדרה של הצעות אופרטיביות לחיזוק שיתוף הפעולה הדו-צדדי, כולל התייעצויות בנושאי ביטחון, הגירה, שיתוף פעולה בין האיחוד האירופי לטורקיה, עדכון איחוד המכס והקלות בקבלת אשרות לקטגוריות כגון יזמים, סטודנטים, אקדמאים, נהגי משאיות ואמנים. [49]

המאמר מראה כיצד היחסים הכלכליים והפוליטיים מתכנסים בהדרגה, כאשר סוגיות שנראות אדמיניסטרטיביות, כגון הנפקת ויזות לאנשי עסקים או נהגי משאיות, הופכות לגורמים הקובעים באופן קונקרטי את התחרותיות של שרשראות האספקה.

סחר דורש דיפלומטיה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.דיפלומטיה משנה את הסחר

בספטמבר 2026, הדיאלוג הכלכלי ממשיך להאיץ

ציין MAECI-הפגישה ב **-18 בספטמבר 2026** בין טג'אני לעומר בולט מאשרת כי דינמיקה זו נמשכת. ה בין הנושאים המרכזיים את התשתיות והתחבורה, הביטחון ותעופה וחלל, האנרגיה, התקשורת ותעשיית הפלדה, כלומר, בדיוק את המגזרים שבהם מערכת היחסים בין איטליה לטורקיה לובשת צורה [33] . של **שותפות תעשייתית אסטרטגית ולא עוד רק חילופי דברים מסחריים**

העובדה שהפגישה עסקה גם במשבר בים סוף ובמיצרי הורמוז מדגימה עוד יותר כי סחר דו-צדדי .ואבטחת נתיבי שיט הם כעת חלק מאותה משוואה

לטורקיה ולאיטליה מאפיין מבני משותף: שתיהן מבקשות להפוך את הייצור .והגיאוגרפיה לכוח

דמיון זה הוא כנראה אחד ההיבטים המעניינים ביותר של היחסים. לאיטליה בסיס ייצור גדול, מערכת ;ואוויו MBDA ,יצוא מגוונת, מיקום מרכזי בים התיכון ותעשיות אסטרטגיות כמו לאונרדו, פינקנטיירי לטורקיה יש גם תעשיית ייצור גדולה, בסיס ביטחוני צומח, שוק מקומי גדול ומיקום גיאוגרפי השולט .בקשר בין הים השחור לים התיכון

. לכן, שניהם מבקשים להפוך **מיקום, תעשייה ותשתיות לכוח משא ומתן**

.זו בדיוק הסיבה שהם יכולים לשתף פעולה ולהתחרות בו זמנית

תחרות בטקסטיל אינה מונעת מיזם משותף בתחום הרחפנים

משפט זה מסכם את המבנה האמיתי של מערכת היחסים טוב יותר מתיאוריות רבות. יצרן טקסטיל איטלקי יכול להתמודד עם תחרות טורקית בשוק האירופי, בעוד שלאונרדו ובייקאר יכולים לבנות במשותף מערכת בלתי מאוישת המיועדת לאותו שוק אירופאי; יצרן מכונות איטלקי יכול למכור קו ייצור למפעל טורקי שיתחרה לאחר מכן בחברה איטלקית; בייקאר יכולה לרכוש את פיאג'ו אירוספייס ובמקביל .לשמור על ייצור ותעסוקה באיטליה

.סתירות לכאורה אלה הן למעשה תפקודה הרגיל של כלכלה משולבת

.עם זאת, שיתוף פעולה אינו אומר היעדר סיכון

מערכת יחסים עמוקה שכזו דורשת גם את היכולת להבחין בין מקטעים שבהם אינטגרציה מניבה יתרונות לבין כאלה שבהם היא עלולה ליצור תלות אסטרטגית מוגזמת. במגזר התעופה והחלל, לדוגמה, שיתוף יכול לחזק את היכולות האיטלקיות והאירופאיות בכלי טיס בלתי מאוישים, אך הוא Baykar פעולה עם .דורש שמירה על קניין רוחני, מומחיות מערכתית, גישה לנתונים ויכולת לאומית לשנות פלטפורמות

.אותו הדבר חל על שרשראות אספקה אזרחיות, רכב, טלקומוניקציה ותשתיות

.שיתוף פעולה מייצר יכולת רק אם הוא לא מעביר שליטה מלאה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

כוח הזהב" שהוחל על פיאג'יו מייצג בדיוק את ההיגיון הזה"

האישור של איטליה לרכישת פיאג'יו אירוספייס באמצעות מנגנון "הכוח הזהוב" מדגים כי פתיחות להשקעות זרות והגנה על נכסים אסטרטגיים אינן נחשבות לחלופות מוחלטות, אלא משולבות באמצעות תנאים ופיקוח.

איטליה מקבלת את כניסתה של בירת טורקיה.

אבל זה לא מתייחס לנכס כמו לכל עסק אחר.

זהו הבחנה מהותית.

"טורקיה היא גם הדוגמה המובהקת ביותר לגבולות הדיכוטומיה "אירופה או לא אירופה

אנקרה אינה חברה באיחוד האירופי.

היא מועמדת מאז 1999.

משא ומתן ההצטרפות לא התקדם באופן משמעותי במשך שנים.

עם זאת, מערכת הייצור שלה מחוברת באופן הדוק לשוק היחיד באמצעות איחוד המכס, 42.7 אחוזים מהיצוא שלה מגיעים לאיחוד האירופי והסחר הדו-צדדי עולה על 217 מיליארד אירו. [37]

לכן, מנקודת מבט תעשייתית, טורקיה היא הרבה יותר "אירופאית" ממה שמעמדה המוסדי מרמז.

מבחינה פוליטית, היא נותרה הרבה יותר אוטונומית ממדינה חברה.

עמדה היברידית זו מהווה את אחד המקורות העיקריים לכוח המשא ומתן שלה.

איחוד המכס מגביר את התלות ההדדית אך גם יוצר חיכוכים

הנציבות האירופית עצמה ממשיכה לדווח על בעיות של יישור קו בניהול המכס, הגבלות וצעדי סחר טורקיים שאינם תואמים חלק מהתחייבויות של איחוד המכס, בעוד מודניזציה אפשרית של ההסכם, אשר אמורה להרחיב את הקשר לשירותים, רכש ופיתוח בר-קיימא, נדונה מזה שנים. [50]

מסגרת זו מדגימה שוב שתלות הדדית וקונפליקט רגולטורי יכולים להתקיים יחד.

מערכת יחסים כלכלית עמוקה אינה מבטלת פערים.

זה מגדיל את העלות של ניהול כושל שלהם.

לכן, הערך האסטרטגי של טורקיה עבור איטליה גדול מערך הסחר.

אם היינו מסתכלים רק על 26.1 מיליארד אירו בסחר הדו-צדדי בשנת 2025, טורקיה הייתה פשוט נראית כאחת משותפותיה התעשייתיות העיקריות הרבות של איטליה; עם זאת, אם היינו מוסיפים את איחוד המכס שלה עם האיחוד האירופי, את מיקומה במצרים, את תעשיית הביטחון שלה, את תפקידה בלוב, את השתתפותה בנאט"ו, את אנרגיה מהקווקז, את יחסיה עם המזרח התיכון ואת האינטגרציה הגוברת שלה בתחום התעופה והחלל, המשמעות משתנה לחלוטין.

. טורקיה הופכת **למשתנה מערכתי של האסטרטגיה האיטלקית בים התיכון הרחב**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

רומא ואנקרה פועלות באותו מרחב, אך אינן תופסות את אותו תפקיד

איטליה היא כלכלה מרכזית באיחוד האירופי, חברה מייסדת של פרויקט הקהילה, תומכת במטבע האחיד, ומשולבת עמוק בניהול הפיסקאלי והתעשייתי האירופי. טורקיה היא מעצמה בנאט"ו מחוץ לאיחוד האירופי, עם אוטונומיה פורמלית גדולה יותר במדיניות הסחר עם שותפים מסוימים ומדיניות חוץ אזורית עצמאית יותר, אך תלויה כלכלית בשוק האירופי הרבה יותר ממה שמעמדה המוסדי מרמז.

שתי העמדות שונות.

אבל דווקא מסיבה זו הם יכולים להיות משלימים.

טורקיה מציעה לאיטליה את מה שאין לה

לאנקרה גישה גיאוגרפית ישירה לים השחור, יחסים עמוקים עם הקווקז ומרכז אסיה, תעשייה בלתי מאוישת מתקדמת במיוחד ונוכחות פוליטית בזירות שבהן לאיטליה יש פחות יכולת אוטונומית.

איטליה, מצידה, מציעה גישה פוליטית ותעשייתית לשוק האירופי, יכולות הסמכה, אלקטרוניקה מתקדמת, תעופה וחלל, תשתיות, פיננסים וחיבור מועדף לארכיטקטורה הקהילתית.

השלמה נובעת משוני.

אבל השלמה לא מבטלת את התחרות

בענפי הרכב, המכונות, הטקסטיל, מכשירי החשמל הביתיים, הבנייה, בניית ספינות וביטחון, חברות איטלקיות וטורקיות יכולות להתחרות ישירות בשווקים האירופיים, המזרח התיכוניים והאפריקאים.

הגידול בקיבולת הטורקית פירושו, אם כן, שאיטליה מוצאת את עצמה מתמודדת עם מדינה ים תיכונית שהיא לא רק שוק למוצריה שלה, אלא **יצרנית המסוגלת לקחת נתח שוק משרשראות האספקה האיטלקיות עצמן** .

זהו הבדל חשוב בהשוואה לרבים משותפינו בצפון אפריקה.

לכן, טורקיה היא מעצמה תעשייתית אזורית אמיתית.

ההגדרה אינה נובעת מלאומנות טורקית או משיפוט פוליטי, אלא משילוב של גורמים נצפים: למעלה מ-273 מיליארד דולר בייצוא סחורות בשנת 2025, יצואנית הרכב המובילה, תעשיית ביטחון צומחת, שילוב מכס אירופאי, נוכחות של קבוצות תעשייתיות גדולות, תשתיות לוגיסטיקה ואנרגיה ויכולות הקרנה צבאיות.

שילוב זה אינו קיים באותו קנה מידה באף מדינה אחרת בחוף הדרום-מזרחי של הים התיכון.

לכן, יש להתייחס ליחסים עם אנקרה כמדיניות תעשייתית וגם כמדיניות חוץ.

כאשר איטליה דנה עם טורקיה בנושאי אשרות, מכס, תשתיות או סטנדרטים תעשייתיים, היא לא רק מנהלת מערכת יחסים דיפלומטית; היא מגדירה את התנאים שבהם חברותיה יכולות להתחרות או לשתף פעולה עם אחד ממרכזי הייצור המובילים באירופה.

כאשר הוא דן בלוב, בים השחור או במזרח התיכון, הוא מתערב באותו מרחב שדרכו עוברים אנרגיה, סחורות ואינטרסים תעשייתיים.

מדיניות חוץ ומדיניות תעשייתית חופפות שוב.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טורקיה מדגימה שהעומק האסטרטגי של איטליה אינו רק צפון-דרום

אלמנט זה הוא בסיסי לגיאוגרפיה של הספר. ייצוג של איטליה המתמקד אך ורק בצפון אפריקה ובסהל יהיה חסר, משום שעומקה האסטרטגי של איטליה משתרע גם לאורך ציר **מזרח-מערב** , אשר מחצי האי חוצה את הבלקן, הים האגאי, אנטוליה, הקווקז והים השחור.

טורקיה היא הצומת המרכזי של ציר זה.

זה לא רק "החוף השני" של הים התיכון.

זוהי הנקודה בה נפגשים הים התיכון, אירופה, הים השחור, הקווקז והמזרח התיכון.

לכן, הגיאוגרפיה של טורקיה מייצרת אפשרויות שאיטליה אינה יכולה לשכפל.

לאיטליה יש מיקום מרכזי בים התיכון.

טורקיה ממוקמת במרכז המדינה בין הים התיכון לים השחור.

שום מדיניות תעשייתית לא תוכל לשנות את ההבדל הגיאוגרפי הזה.

הוא יכול להחליט רק אם לסבול את זה או להשתמש בזה באמצעות שיתוף פעולה.

כוחה האמיתי של טורקיה טמון בחפיפה בין גיאוגרפיה לתעשייה

אם טורקיה הייתה שולטת במצרים אך חסרה לה תעשייה, כוחה היה בעיקר גיאוגרפי; אם הייתה לה תעשייה אך ממוקמת הרחק מהמסדרונות הראשיים, היה לה משקל שונה. השילוב של **גיאוגרפיה אסטרטגית, ייצור, צבא, שוק ומדיניות חוץ אוטונומית,** לעומת זאת, מניב יכולת השפעה רחבה בהרבה.

זהו השילוב שרומא חייבת לשקול.

שיתוף הפעולה בין לאונרדו לבייקאר מייצג, אם כן, יותר מהסכם תעשייתי.

זהו ניסוי שבאמצעותו איטליה וטורקיה מנסות להפוך שני בסיסים תעשייתיים שונים ליכולת משותפת עבור שוק הביטחון האירופי.

אם הפרויקט יצליח, הוא יוכיח שאנקרה יכולה להפוך לחלק משרשראות אספקה אסטרטגיות אירופאיות תוך שהיא נותרת מחוץ לאיחוד.

אם תיתקל במכשולים, היא תדגים את המגבלות הפוליטיות והרגולטוריות של עמדה היברידית מאוד זו.

בשני המקרים, ערכה חורג ממאזני שתי החברות.

השאלה האמיתית אינה האם טורקיה היא שותפה או מתחרה

להציג את הבעיה במונחים אלה יהיה פשוט מדי, משום שהתשובה הנכונה היא שמדובר **בשני הדברים בו זמנית** , ואיכות האסטרטגיה האיטלקית תהיה תלויה דווקא ביכולת להבחין בין המגזרים שבהם כדאי לשתף פעולה לבין אלה שבהם יש צורך לשמר אוטונומיה ויתרון תחרותי.

- רכב טורקי מתחרה.
- מכניקים איטלקיים מוכרים טכנולוגיה.
- בייקר מתחרה בשוק הרחפנים העולמי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

- .לאונרדו משתף פעולה עם בייקר
- .טורקיה שולטת במצרים
- .איטליה וטורקיה יושבות באותו נאט"ו
- .ייתכן שלרומא ולאנקרה יש אינטרסים שונים בלוב
- .אבל לשניהם יש אינטרס למנוע את קריסתה
- .זוהי המציאות של מערכת היחסים

שיתוף פעולה ים תיכוני אינו סתירה: הוא מבנה

הים התיכון של המאה ה-21 אינו מחולק רק בין חברים ויריבים, כלכלות מפותחות ופריפריות, מדינות חברות באיחוד האירופי ומדינות שאינן חברות באיחוד האירופי. זוהי מערכת שבה אותן מדינות יכולות להתחרות בשוק אחד, לשתף פעולה בשוק אחר, להיות בעלות ברית צבאית, ולהתפצל בתיקים דיפלומטיים אישיים.

.טורקיה מייצגת אולי את הדוגמה השלמה ביותר למבנה זה

.עבור איטליה, התעלמות מכך תביא לאובדן חלק מעומקה האסטרטגי

ביטחון הים השחור, יציבות לוב, מסדרון הגז הדרומי, התעשייה הבלתי מאוישת, איחוד המכס האירופי וסחר הייצור - כולם עוברים, בצורות שונות, דרך טורקיה.

זה הופך את אנקרה לאחת הבירות שעמן רומא חייבת לקיים מערכת יחסים מובנית ללא קשר לצבע הפוליטי של הממשלות.

.הסיבה אינה אידיאולוגית

.זה גיאוגרפי וכלכלי

.לכן, טורקיה היא מעצמת הייצור הגדולה הנוספת של הים התיכון הרחב

,הגדרה זו אינה מרמזת על שקילות מושלמת עם המבנה התעשייתי האיטלקי, משום שההתמחויות הפריון, ההכנסה לנפש, גודל החברה והאינטגרציה האירופית שונים; עם זאת, היא מצביעה על כך שאיטליה פועלת כיום במרחב שבו, בצד המזרחי השני, קיימת **כלכלה המסוגלת לייצר בקנה מידה גדול, לייצא סחורות בשווי של למעלה מ-270 מיליארד דולר, לפתח טכנולוגיה צבאית משלה ולהשתמש במיקומה הגיאוגרפי ככלי מיקוח** .

.זוהי עובדה שמשנה את האיזון הים תיכוני

לכן, מערכת היחסים של איטליה וטורקיה מראה מהי באמת משמעות העוצמה הגיאו-כלכלית

,כוח אינו רק עניין של תמ"ג גדול או צבא גדול, אלא היכולת לשלב **תעשייה, שווקים, טכנולוגיה תשתיות, גיאוגרפיה ובריתות** כדי להרחיב את מספר האפשרויות הזמינות.

.בטורקיה יש את השילוב הזה

.באיטליה יש שילוב שונה

כאשר השניים נפגשים, התוצאה אינה מערכת יחסים היררכית, אלא מערכת יחסים של תועלת ותחרות הדדית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

זה בדיוק מה שהופך את אנקרה לאחד המרכיבים החשובים ביותר בעומק האסטרטגי של איטליה במאה ה-21.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הים התיכון הדיגיטלי: כבלים הם הנתיבים החדשים והבלתי נראים

גיאוגרפיה אסטרטגית כבר אינה עוסקת רק בספינות, צינורות גז ונפט. חלק ניכר מהתקשורת הדיגיטלית הבינלאומית חוצה את הים באמצעות כבלים תת-ימיים, תשתיות הנושאות נתונים פיננסיים, תקשורת תעבורת ענן ושירותים חיוניים. עם זאת, דווקא משום שהן מוסתרות מתחת לקרקעית הים, תשתיות אלו זכו היסטורית לתשומת לב הרבה פחותה בדיון הציבורי מאשר לחשיבותן.

הנציבות האירופית רואה כעת קישוריות דיגיטלית כאחת התשתיות המרכזיות של מדיניות הים התיכון וכוללת את מערכת **מדוזה** בין פרויקטי השער הגלובלי שנועדו להגביר את הקשרים בין שני החופים בשנת 2025, ציינה הנציבות כי חבילת השער הגלובלי האירופי לדרום הים התיכון, הנתמכת בכ **-7 מיליארד אירו ממשאבי האיחוד האירופי** , כבר גייסה כ **-30 מיליארד אירו בהשקעות ציבוריות ופרטיות** , כולל במפורש כבל התת-ימי מדוזה בין התשתיות בעלות העדיפות [15].

הערך הגיאו-כלכלי ברור. חיבור דיגיטלי חזק יותר יכול לתמוך בשירותים, עננים, מחקר, עסקים וקשרים פיננסיים; אך כל תלות חדשה בתשתית תת-ימית יוצרת גם דרישת אבטחה חדשה.

צינור גז פגום מנתק את החשמל.

כבל פגום עלול להפריע לנתונים.

במאה ה-21, שתיהן מהוות תשתיות ביטחון לאומיות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

סיציליה כפלטפורמה: מהפריפריה הדרומית למרכז

השינוי בגיאוגרפיה הכלכלית של הים התיכון מחזיר לסיציליה **פונקציה** אסטרטגית שונה מאוד מזו ,שדרכה פורש האי בעיקר בוויכוח הכלכלי האיטלקי מאז מלחמת העולם השנייה. במשך עשרות שנים תוארה הסתגרות בעיקר כעלות, ריחוק משווקים יבשתיים מרכזיים, פיצול תשתיות ומכשול להשתלבות ,מלאה בשרשראות הייצור של צפון איטליה ומרכז אירופה. בינתיים, התצורה החדשה של הים התיכון ,הבנויה בו זמנית סביב ביטחון אנרגטי, חיבורי חשמל, מודיעין צבאי, כבלים תת-ימיים, נתיבי סחר נמלים, מרכזי נתונים וקשרים עם צפון אפריקה, מאפשרת לפרש את מיקומו הגיאוגרפי כשלעצמו כיתרון **פלטפורמה פוטנציאלי** , בתנאי, כמובן, שמרכזיות פיזית תהפוך למרכזיות כלכלית באמצעות תשתית .מספקת

הבחנה זו בין מיקום לקיבולת חיונית, משום שסיציליה כבר נמצאת בנקודת מפגש של כמה מהזרימות האסטרטגיות העיקריות המחברות את אירופה, צפון אפריקה ומזרח הים התיכון. עם זאת, קרבה גרידא לנתיבים אלה אינה מבטיחה כי ערך כלכלי יינצל באופן מקומי. ספינה יכולה לחצות את חופי סיציליה מבלי לייצר פעילות כלכלית באי; כבל יכול לעגון בסיציליה ולהמשיך למרכזים דיגיטליים אחרים; צינור גז יכול לחצות את השטח אך ורק על ידי העברת אנרגיה ליבשת; בסיס צבאי יכול לספק ביטחון לברית מבלי ליצור אוטומטית מערכת אקולוגית טכנולוגית מקומית; בעוד שחיבור חשמל יכול להפוך את סיציליה לגשר אנרגיה רק אם הרשת הפנימית חזקה מספיק כדי לספוג, לחלק מחדש ולנצל את הזרימות החדשות. **האתגר האסטרטגי, אם כן, אינו הוכחת המרכזיות הגיאוגרפית של סיציליה, משום שזה ,מובן מאליו; הוא קביעת כמה ממרכזיות זו יכולה להתורגם להשקעות, תעסוקה מקצועית .טכנולוגיה, לוגיסטיקה וקיבולת תעשייתית הממוקמים באי**

בשנת 2026, נושא זה אינו עוד עניין של תכנון עתידי בלבד, שכן חלק משמעותי מהתשתית שיכולה .להפוך את סיציליה לפלטפורמה אירו-ים תיכונית כבר פעילה או הגיעה לשלב מתקדם של יישום בסיגונלה , לנאט"ו יש את תשתית המודיעין, המעקב והסיור העיקרית שלה; **הקשר הטירני** בונה עמוד נכנס לשלב התעשייתי הקונקרטי **ELMED** שדרה חשמלי חדש בין סיציליה, סרדיניה ליבשת; פרויקט שלו בשנת 2026, שיוביל לחיבור החשמלי הישיר הראשון בין אירופה לצפון אפריקה; מערכת ממשיכה לחבר את אלג'יריה, תוניסיה ומזארה דל ואלו; פלרמו מארחת את אחד הצמתים **TransMed** בעוד שנמלי האי ; **Sparkle** האיטלקיים העיקריים של כבלים בינלאומיים דרך **מרכז סיציליה של** משייט למכולות וחיבורים עם צפון ,Ro-Ro מבצעים פונקציות הנעות בין אנרגיה בתפזורת ועד [55][54][53][52][51].אפריקה

,לכן, סיציליה אינה עוד רק אזור הממוקם במרכז הים התיכון: היא הופכת, לפחות באופן פוטנציאלי . למקום שבו **אנרגיה, נתונים, מודיעין, לוגיסטיקה ואבטחה פיזית של נתיבים מתחילים לחפוף**

של הברית ISR סיגונלה: מבסיס אוויר לפלטפורמת

מבין כל הפונקציות הללו, הצבאית אולי בעלת המשמעות האסטרטגית המיידית ביותר, משום שבסיס **סיגונלה** , במזרח סיציליה, מארח את בסיס הפעולה העיקרי של **כוח המודיעין, המעקב והסיור של** התפתחות של כוח המעקב הקרקעי של הברית, וכעת מייצג את אחד הצמתים , **NISRF - נאט"ו** ,העיקריים שדרכם נאט"ו בונה את מודעות המצב שלו על פני שטחי יבשה וימיים נרחבים. ביולי 2026 , כ"מרכז **מפתח" לפעילויות המודיעין, המעקב והסיור של נאט"ו** NISRF הברית תיארה רשמית את ,מטוסים לגובה רב ובעלי סיבולת ארוכה המופעלים מרחוק , **RQ-4D Phoenix** המצויד בצי של **חמישה**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המסוגלים לפעול עד כ-60,000 רגל, עם טווח מוצהר של יותר מ-16,000 קילומטרים וחיישני מכ"ם המסוגלים לייצר מעקב מתמשך על פני שטחים נרחבים. [51]

לכן, חשיבותה של סיגונלה נובעת לא רק מאירוח מטוסים צבאיים, אלא גם מהעובדה שהנתונים שנאספים מתקבלים **, מעובדים, משולבים עם מידע ממקורות אחרים והופכים למוצרי מודיעין עבור מפקדי הברית ומקבלי ההחלטות** . צעד זה הוא קריטי, משום שבסביבה הצבאית העכשווית, ערך אסטרטגי טמון לא רק בפלטפורמה הפיזית בטיסה, אלא ביכולת למזג חיישנים, נתונים, אנליסטים ומערכות פיקוד בתוך ארכיטקטורת מידע משותפת.

בשנת 2026 יכולת זו עברה התקדמות נוספת עם כניסתו ההדרגתית לפעילות של **מרכז התמיכה החדש למבצעי משימות** NISRF ובו מותקנות ISR מגדיר כמרכז המבצעי למשימות , מבנה שנאט"ו RQ-4D-תחנות עבודה ותשתיות לתכנון, ניהול ועיבוד פעולות. [52] באותה שנה, מטוסי ה IT, מערכות שבסיסם בסיגונלה תמכו בפעילויות נאט"ו רחוקות מאוד מסיציליה, החל מתרגילים בים הבלטי ובצפון אירופה ועד לפעולות בצפון האוקיינוס האטלנטי: במהלך מחזור תעסוקה קרבית זריזה שהסתיים ביוני 2026, **ייצרו למעלה מ-500 מוצרי מודיעין** , בעוד **NISRF-**המטוס צבר כ **-180 שעות טיסה ומומחי ה** שבאוגוסט שלאחר מכן, משימה שיצאה מסיגונלה תמכה בתרגיל הוויקינג הצפוני באזור האסטרטגי של בין גרינלנד, איסלנד ובריטניה GIUK. [53]

משמעות הדבר היא שתשתית הממוקמת בסיציליה לא רק מבצעת תפקיד ים תיכוני, אלא תורמת למעקב אחר קשת אסטרטגית שיכולה להשתרע מהאזור הארקטי ועד למזרח הים התיכון, מה שמדגים כיצד מיקומו של האי משולב ברשת ביטחון רחבה הרבה יותר.

בשנת 2026 ISR סיגונלה כצומת

נתונים / פונקציה	אֶלֶמֶנט
כוח המודיעין, המעקב והסיור של נאט"ו	**מבנה נאט"ו**
סיגונלה, סיציליה	**בסיס הפעלה ראשי**
פיניקס RQ-4D 5	**צי נאט"ו אורגני**
סיבולת ארוכה בגובה רב – HALE	**טיפולוגיה**
כ-16,100 ק"מ	**רדיוס מוצהר**
כ-60,000 רגל	**מכסת הפעלה מקסימלית**
בשלב מתקדם של פעילות בשנת 2026	**מרכז תמיכה בפעולות המשימה**
כ-180 שעות טיסה	**אייס 2026**
מעל 500	**מוצרי ACE Intelligence**
מעקב, ביטחון ימי, מודעות מוקדמת, תמיכה בפעולות רב-תחומיות	**פונקציות**

מקורות: נאט"ו NISRF. [51][52][53]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

נוכחותה של יכולת זו מעניקה לסיציליה תפקיד מרכזי שלא ניתן למדוד על ידי תמ"ג אזורי, משום שהאי, מארח נכס שתפקידו הוא חלק בלתי נפרד מביטחון הברית האטלנטית כולה. בדיוק מסיבה זו, עם זאת חוזרת השאלה העוברת לאורך כל הסעיף הזה: **כמה מהערך הטכנולוגי והמקצועי שנוצר על ידי תשתית אסטרטגית ניתן לשלב בכלכלה הסובבת?** בסיס קדמי יכול לייצר תעסוקה, שירותים וביקוש, מקומי, אך הקפיצה האמיתית באיכות תתרחש אם יפותחו פעילויות משלימות בתחומי החיישנים, הסייבר, התחזוקה, ניתוח הנתונים, ההכשרה והטכנולוגיות הדו-שימושיות סביב הנוכחות הצבאית. והפכו את הנכס הצבאי לחלק ממערכת אקולוגית תעשייתית ומדעית אזורית.

ELMED: סיציליה תהפוך לשער החשמלי בין אירופה לצפון אפריקה בשנת 2026.

שפותח , **ELMED** השינוי השני נוגע לחשמל ויש לו משמעות היסטורית משמעותית במיוחד, שכן פרויקט ייצור את **חיבור החשמל הראשון בזרם ישר בין** STEG, במשותף על ידי טרנה והחברה התוניסאית **אירופה לצפון אפריקה** , שיחבר את תוניסיה לסיציליה מעבר למצר סיציליה.

העניקו STEG-ביוני 2026, הפרויקט עבר את אחד השלבים החשובים ביותר ביישומו כאשר טרנה ו אחת מהן תיבנה ,HVDC **להיטאצ'י אנרג'י** חוזה בשווי של כ **-770 מיליון יורו** לבניית שתי תחנות ממיר בפרטנה **, במחוז טראפאני** , והשנייה במלאבי, בחצי האי קאפ בון התוניסאי. לחיבור תהיה קיבולת של **600**, **מגה-וואט** , אורך כולל של כ- **220-224 קילומטרים** , מתוכם כ-200 קילומטרים מתחת לפני הים. והוא יגיע לעומק של כ **-800 מטרים** במצרי סיציליה [54].

הזכייה ביוני 2026 רלוונטית במיוחד משום שטרנה רואה בכך השלמת תהליך הרכש הקשור לתחנות, ההמרה, בעוד שפעילויות טכניות והכנה כבר בעיצומן באתר הסיציליאני של פרטנה. [54] הפרויקט הנתמך גם על ידי הבנק העולמי ונכלל במסגרת **השער הגלובלי האירופי ותוכנית מטיי** , נוצר במטרה לאפשר חילופי חשמל דו-כיווניים, ובטווח הבינוני, להקל על שילוב כמויות גדולות יותר של ייצור אנרגיה מתחדשת תוניסאית בשוק האירופי-ים תיכוני. [55]

תשתית זו משנה באופן איכותי את תפקידה של סיציליה, משום שהאי מפסיק להיות רק הקצה הדרומי של רשת החשמל האיטלקית והופך **לנקודת חיבור בין שתי מערכות יבשתיות** .

ELMED 2026 בשנת

מַד	ערך / סטטוס
קֶשֶׁר	סיציליה-תוניסיה
טֶכנוֹלוֹגִיָה	HVDC
יְכוֹלֶת	מגה-וואט 600
אורך כולל	כ-220-224 ק"מ
מקטע תת-ימי	כ-200 ק"מ
עומק מקסימלי	כ-800 מטר
תחנה איטלקית	פרטנה, טרפאני
תחנה תוניסאית	מלאבי, קאפ בון
חוזה לתחנות המרה	כ-770 מיליון אירו, יוני 2026
מקדמי המכירות	טרנה ו-STEG
תַפְקִיד	חיבור חשמל ישיר ראשון בין אירופה לצפון אפריקה

מקורות: טרנה, הבנק העולמי. [54][55]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ELMED-המשמעות האסטרטגית של הפרויקט טמונה לא רק בקיבולת של 600 מגה-וואט, משום ש יוצרת באופן מהותי את האפשרות שבעתיד, **ניתן יהיה לחבר בין ייצור אנרגיה מתחדשת מצפון אפריקה לביקוש האירופי באמצעות תשתית פיזית מבוקרת ומפוקחת** , תוך צפיית חזון האנרגיה הים תיכונית שבו איטליה ותוניסיה אינן נחשבות עוד רק כיבואניות וספקיות, אלא כמרכיבים של רשת חשמל משולבת.

עבור סיציליה, לעומת זאת, הערך הסופי יהיה תלוי שוב באיכות רשת החשמל האזורית, משום שקבלת אנרגיה אינה מתורגמת אוטומטית לפיתוח תעשייתי. אם קיבולת ההולכה הפנימית, האחסון והביקוש התעשייתי המקומי אינם מספיקים, האי יוכל לשמש בעיקר כמרכז תחבורה ליבשת; אם, לעומת זאת, החיבור ילווה בייצור אנרגיה מתחדשת חדשה, תעשיות חסכוניות באנרגיה, מרכזי נתונים ומערכות אחסון התשתית עצמה תוכל לסייע ביצירת יתרון מקומי.

הקישור הטירני משלים את השינוי של סיציליה מקצה רשת לצומת רשת

מתברר עוד יותר אם הוא נקרא יחד עם **הקשר הטירני** , הפרויקט הענק שבאמצעותו בונה ELMED היקף טרנה חיבור תת-ימי כפול בין סיציליה, סרדיניה וקמפניה, באורך כולל של כ **-970 קילומטרים** , בעל קיבולת של **1,000 מגה-וואט** והשקעה בסדר גודל של **3.7 מיליארד יורו** [56] .

בשנת 2026 העבודות רשמו התקדמות מהותית מכרעת: בינואר השלימה טרנה את הנחת הסניף המערבי בין **סיציליה לסרדיניה** , ובאפריל של אותה שנה הודיעה על סיום העבודות הימיות בין **קמפניה לסיציליה** ; משמעות הדבר היא שהרכיב התת-ימי של שני הסניפים העיקריים הגיע כעת למצב בנייה מתקדם מאוד. [57]

מחבר אותו לדרום, בעוד שהקשר הטירני מחזק את ELMED המשמעות עבור האי היא עמוקה, שכן קשריו לשאר מערכת החשמל האיטלקית. יחד, שני הפרויקטים הופכים את סיציליה מצוואר **בקבוק פוטנציאלי לחשמל** לפלטפורמת סחר פוטנציאלית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הארכיטקטורה החשמלית החדשה שבמרכזה סיציליה

פוּנקצִיָה	יְכוֹלֶת	קֶשֶׁר	תַשתִית
הקשר אירופה-צפון אפריקה	**מגה-וואט 600**	סיציליה-תוניסיה	**אלמד**
מתחזקים לכיוון היבשת	ממערכת **1,000 מגה-וואט**	סיציליה-קמפניה	**הקישור הטירני מזרח**
שילוב האיים	ממערכת **1,000 מגה-וואט**	סיציליה-סרדיניה	**הקישור הטירני מערב**
תשתית הולכה אסטרטגית	**כ-3.7 מיליארד אירו**	—	**השקעות קישור טירניאן**
מסדרון החשמל החדש של הים התיכון	**כ-970 ק"מ**	—	**אורך החוליה הטירנית**

מקור: טרנה. [56][57]

סיציליה הופכת אפוא למקום שבו חשמל עתידי מצפון אפריקה יוכל לפגוש רשת איטלקית מקושרת הרבה יותר, עם אפשרות תיאורטית להעביר אנרגיה בין צפון אפריקה, סיציליה, סרדיניה והיבשת בצורה גמישה הרבה יותר ממה שהיה אפשרי במסגרת המערכת הקודמת.

סיציליה כבר מהווה שער גז בין אפריקה לאיטליה

משום שבמשך עשרות שנים האי היה אחת מנקודות ELMED, עם זאת, תפקיד האנרגיה לא עלה עם דרך תוניסיה ומצר , **TransMed** הכניסה העיקריות לגז צפון אפריקאי למערכת האיטלקית. מערכת סיציליה, מחברת את הגז האלג'יראי לרשת האיטלקית עם נקודת אספקה **במזארה דל ואלו** , וביוני המפעיל המשיך להציע קיבולת הובלה בקטע הימי בין קאפ בון למזארה דל ואלו לשנת הגז 2026-2026. מה שמאשר את תפקודה המלא של סיציליה כטרמינל הצפוני של המסדרון האלג'יראי-תוניסאי, 2027. [58]

מזרח סיציליה ממלאת גם תפקיד אנרגטי דרך **ג'לה** , נקודת הנחיתה של נהר הגרינסטרים המחבר את איטליה ללוב, ודרך מרכז **אוגוסטה-פריולו** , אחת ממערכות הנמל והפטרוכימיה הגדולות ביותר בים התיכון האיטלקי.

נמל אוגוסטה, על פי רשות מערכת הנמלים של מזרח סיציליה, מטפל מדי שנה **ביותר מ-28 מיליון טון של סחורות נוזליות בצובר** ומשרת פעילויות נפט, פטרוכימיה, אנרגיה ותעשייה כבר למעלה מחצי מאה. בסך הכל, מערכת הנמלים של מזרח סיציליה מדווחת על נפחים בסדר גודל של **32.4 מיליון טון של סחורות** , דבר המאשר את המשקל שמפעילים אוגוסטה ונמלים אחרים בלוגיסטיקה הלאומית של האנרגיה. [59]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

סיציליה כמרכז אנרגיה בשנת 2026

פונקציה	תשתית / מרכז
כניסת גז אלג'יראי דרך תוניסיה	**טרנסמד – מזארה דל ואלו**
חיבור הגז לוב-איטליה	**גרינסטרים – ג'לה**
חיבור חשמל עתידי בין תוניסיה לאיטליה	**פרטנה – ELMED**
אינטגרציה חשמלית סיציליה-סרדיניה-קמפניה	**הקישור הטירני**
פטרוכימיה, זיקוק, ייצור נוזלי, אנרגיה	**אוגוסטה-פריולו**
הגדלת הייצור המיועד לשילוב ברשת הארצית	**אנרגיה מתחדשת סיציליאנית**

החפיפה בין גז, חשמל, זיקוק ואנרגיות מתחדשות מראה כיצד תפקידה של סיציליה הרחיק לכת הרבה יותר מאשר היותה מרכז אנרגיה מסורתי בלבד.

מאנרגיה לנתונים: אותה גיאוגרפיה שמביאה גז וחשמל מביאה גם סיבים אופטיים

המימד האסטרטגי השלישי נוגע **לכבלים תת-ימיים דיגיטליים** , תשתית פחות גלויה לציבור מאשר נמלים, צינורות גז וקווי חשמל, אך חיונית יותר ויותר ליכולתה הכלכלית והטכנולוגית של מדינה. סיציליה תופסת גם היא מעמד חיובי במגזר זה, שכן היא שוכנת לאורך כמה מהנתיבים הטבעיים ביותר המחברים את אירופה, צפון אפריקה, המזרח התיכון ואסיה.

מרכז נתונים פתוח ומרכז נחיתה המחוברים לתחנות , **Sicily Hub** פיתחה את **Sparkle**, בפלרמו הנחיתה בכבלים הסיציליאניים ומתוכננים במדויק ליירט חלק משמעותי ממערכות הצוללות החוצות את הים התיכון. המפעיל מדגיש כי הצומת ממוקם גיאוגרפית קרוב יותר לצפון אפריקה, הים התיכון והמזרח התיכון מאשר נקודות ההצצה העיקריות באירופה היבשתית וכי מיקום זה יכול להפחית את ההשהיה ואת עלות הקישוריות. [60]

כבר חיזקה את פלרמו כצומת אינטרנט בין אירופה, אפריקה, המזרח התיכון **BlueMed** בשנת 2023 על Elettra Tlc-ו Sparkle, Alcatel Submarine Networks ואסיה, בעוד שבפברואר 2026 הכריזו מערכת צוללת חדשה שנועדה ליצור מסדרון בעל קיבולת גבוהה בין אירופה למזרח , **GreenMed** בניית התיכון, עם מעבר דרך שערים אסטרטגיים, כולל **סיציליה וכרתים** . [61]

הנקודה האסטרטגית חשובה במיוחד משום שחלק הולך וגדל מהכלכלה העולמית אינו תלוי בהובלה פיזית של סחורות אלא בהעברת נתונים, וכבלים תת-ימיים מהווים את התשתית החומרית שדרכה מתבצע חלק עצום מהתקשורת הדיגיטלית הבין-יבשתית.

סיציליה כפלטפורמה דיגיטלית

פונקציה	נָכָס
מרכז נתונים ומרכז נחיתה ים תיכוני	**מרכז ספארקל סיציליה – פלרמו**
צבירה וחלוקה מחדש של קישוריות	**חיבור לתחנות נחיתה סיציליאניות**
הקשר המערבי-מזרחי של הים התיכון	**בלו-מד**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מסדרון חדש בין אירופה למזרח התיכון הוכרז בשנת 2026	**גרין מד**
השהייה נמוכה לצפון אפריקה ולמזרח התיכון	**מיקום גיאוגרפי**
ענן, ספק, ספק תוכן, תעבורת בינה מלאכותית, מרכז נתונים	**פוטנציאל כלכלי**

מקורות: Sparkle. [60][61]

שוב, עם זאת, קיומם של כבלים אינו מבטיח באופן אוטומטי את התפתחותה של תעשייה דיגיטלית מקומית. אם הנתונים מגיעים לסיציליה אך מועברים מיד למילאנו, מרסיי או מרכזים אירופיים גדולים ,אחרים לצורך עיבוד, האי לוכד רק חלק מהערך; עם זאת, אם מרכזי נתונים, מחשוב ענן, אבטחת סייבר שירותים דיגיטליים, מחקר ופעילויות עתירות חישוב יצמחו סביב נקודות הנחיתה, **ניתן יהיה להפוך את הריווח הגיאוגרפי לכלכלה דיגיטלית** .

.זהו אותו ההבדל שנצפה עבור אנרגיה ונמלים

יש לעבד את הנתונים במקום בו הם מגיעים, לא רק להעביר אותם דרכם

התחרות האירופית על מרכזי נתונים ותשתיות בינה מלאכותית הופכת נושא זה לחשוב עוד יותר, שכן .הביקוש הגובר ליכולת חישוב משנה את הקשר בין זמינות אנרגיה, קישוריות דיגיטלית ומיקום השקעה סיציליה מציעה פוטנציאל לשילוב חיובי של נחיתות תת-ימיות, ייצור אנרגיה מתחדשת הולך וגדל וחיבורי ,חשמל חדשים; חפיפה זו, אם תשולב עם רשת יציבה, קרקע זמינה, מומחיות וזמני אישור תחרותיים .עשויה למשוך עסקים שבדרך כלל היו מרוכזים במרכזים יבשתיים מרכזיים

."לכן, ההזדמנות האמיתית אינה טמונה ב"הרבה כבלים

. זה כרוך בהפיכת הכבלים הללו **ליכולת עיבוד, שירותים ותעשייה**

נמלי סיציליה משלימים את המערכת, אך גם מראים את הפער בין מיקום לקנה מידה

המימד הרביעי מיוצג על ידי נמלים, שבהם לסיציליה יש רשת מגוונת אך עדיין אין לה מרכז מכולות אחד בקנה מידה דומה למרכזים הים תיכוניים העיקריים. סיציליה המזרחית מרכזת חלק משמעותי ממטענים תעשייתיים ואנרגיה בתפזורת דרך אוגוסטה, בעוד שקטניה מקיימת פונקציה חזקה של הובלת נוסעים וספנות רו-רו; בחלק המערבי, פלרמו משלבת פעילויות שייט, הובלת נוסעים ושירותים; טראפאני חווה צמיחה משמעותית בתנועת המטענים והמכולות, בעוד טרמיני אימרזה מפתחת פונקציות לוגיסטיות .חדשות

בשנת **2025, נמל טראפאני** טיפל בכ **-722,000 טון של מטען** , גידול של **32.7 אחוזים** בהשוואה לשנת רשמה עלייה Ro-Ro-**אחוזים** ; תנועת ה **TEU, +64.8** בעוד שמכולות עלו מ-10,242 ל **-16,881** ,2024 של 27.7 אחוזים. [62] באותה שנה, רשות הים המערבית של סיציליה דיווחה על גידול של **56.4 אחוזים** במטענים עבור **טרמיני אימרזה** , כאשר טרמינל המכולות החדש טיפל ב **-73,286 טון** , בעוד שפורטו [62] .אמפדוקלה וליקאטה רשמו עליות של 19 ו-36.5 אחוזים בהתאמה

בצד הנוסעים והתיירים, מערכת הנמלים של מערב סיציליה עברה **את מיליון נוסעי השייט בשנת 2025** עם **1,018,892 נוסעים ו-379 נחיתות** , בעוד שפלרמו לבדה טיפלה **ב-996,484** נוסעים עם 284 , [63] .עיגונים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מספרים אלה מראים מציאות נמלית חיונית ומגוונת, אך יחד עם זאת הם מראים מדוע מיקום גיאוגרפי אינו מספיק: **סיציליה ממוקמת לאורך נתיבי הים התיכון הראשיים אך אינה זוכה באופן אוטומטי לאותו נתח של ערך לוגיסטי כמו מרכז שינוע גדול או מערכת עורף יבשתי המחוברת בצורה מושלמת לרשתות הרכבות האירופיות** .

כמה אינדיקטורים לנמלים בסיציליה לשנת 2025

מערכת / יציאה	נתון
מערכת סיציליה המזרחית	כ-32.4 מיליון טון של מטען
אוגוסטה – צובר נוזלים	מעל 28 מיליון טון בשנה
טרפאני – סחורות	טון 721,668
צמיחת סחורות בטראפאני	+32.7%
טרפאני – מכולות	16,881 TEU
גידול במכולות בטראפאני	+64.8%
גידול משא - Termini Imerese	+56.4%
טרמינל המכולות החדש של טרמיני	טון 73,286
נוסעי שייט במערכת סיציליה המערבית	1,018,892
נוסעי שייט פלרמו	996,484

מקורות: רשות מערכת הנמלים של מזרח סיציליה ומערב סיציליה. [59][62][63]

לכן, הסוגיה האסטרטגית היא של **העורף** , כלומר, היכולת להעביר במהירות את מה שמגיע דרך הים לשווקים, אזורי תעשייה ורשתות רכבות. לנמל מבודד מהפנים יש ערך מקומי; נמל המחובר בצורה מושלמת יכול להפוך לחלק משרשרת לוגיסטית יבשתית.

סיציליה יכולה להפוך לשער הדרומי לאירופה רק אם היא באמת מחוברת לאירופה.

הצהרה זו מכילה את המגבלה העיקרית של כל פרויקט הפלטפורמה הים תיכונית, משום שהאי יכול ליירט אנרגיה, נתונים, אנשים וסחורות המגיעים מהדרום והמזרח. עם זאת, כדי להפוך יכולת זו ליתרון אירופי, עליו להיות מסוגל להעביר ביעילות את הזרימות הללו לשאר איטליה ולאיחוד.

לכן, איכות החיבורים הפנימיים של מסילות ברזל, כבישים וחשמל מקבלת את אותו ערך אסטרטגי כמו פרויקטים צוללים גדולים.

חיבור חדש עם תוניסיה שווה פחות אם הרשת הפנימית עמוסה.

נמל שווה פחות אם סחורות דורשות זמן רב ועלויות גבוהות כדי להגיע ליבשת.

מרכז נתונים שווה פחות אם רשת החשמל אינה מספקת מספיק כוח ויציבות.

גיאוגרפיה מציעה את האפשרות.

התשתית מחליטה האם אפשרות זו הופכת לקיבולת.

לכן, סיציליה מסתכנת להפוך למסדרון ולא למרכז.

זהו אולי הסיכון המשמעותי ביותר בכל האסטרטגיה. טריטוריה הממוקמת לאורך זרמים מרכזיים יכולה לבצע שתי פונקציות כלכליות שונות מאוד: היא יכולה **להעביר** ערך או שהיא יכולה **ללכוד** ערך.

במקרה הראשון הגז עובר דרך האי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.חשמל עובר ברחבי האי

.נתונים עוברים ברחבי האי

.ספינות חולפות מול החופים

במקרה השני, לעומת זאת, ייצור, תחזוקה, שירותים, מחקר, טרנספורמציה, לוגיסטיקה מתקדמת ויכולות דיגיטליות נבנים סביב זרימות אלו.

.ההבדל בין שני המודלים קובע האם מרכזיות גיאופוליטית מייצרת פיתוח טריטוריאלי

הקישור הטירני ומרכז סיציליה כמערכת אקולוגית, ELMED, לכן, יש לקרוא את סיגונלה פוטנציאלית אחת.

בדרך כלל, תשתיות אלו שייכות למדיניות מנהלית נפרדת לחלוטין: משרד הביטחון מנהל את סיגונלה, טרנה מפתחת את רשתות החשמל, מפעילי האנרגיה מנהלים את צינורות הגז, ספארקל משקיעה בכבלים ורשויות מערכת הנמלים מנהלות את הרציפים.

.עם זאת, מנקודת מבט של אסטרטגיה טריטוריאלית, הם מייצגים מרכיבים של אותה תופעה

.כולם הופכים את סיציליה למרכז רשת

.השאלה היא האם המדינה והאזור מסוגלים להתייחס אליהם ככאלה

סיציליה יכולה להפוך לנקודה שבה אבטחה פיזית ואבטחה דיגיטלית נפגשות

גדולה של נאט"ו לבין מערכות תקשורת תת-ימיות חשובות מקבלת רלוונטיות ISR החפיפה בין תשתית גוברת גם בהקשר של הגנה על תשתיות קריטיות, משום שכבלים, צינורות גז, קווי חשמל ומערכות מעקב שייכים כיום לאותה בעיית אבטחת קרקעית הים.

.נזק מכוון לכבל עלול להיות בעל השלכות כלכליות

.מתקפה על תשתית אנרגיה יכולה לייצר השלכות אסטרטגיות

ומערכת צפופה של תשתיות תת-ימיות הופכות את סיציליה לחשובה וחשופה ISR נוכחותן של יכולות יותר בו זמנית.

.מרכזיות מייצרת הזדמנויות

.זה גם יוצר נקודות תורפה

הצפיפות האסטרטגית של סיציליה נדירה בפנורמה האירופית

של נאט"ו, שני מסדרונות גז מרכזיים מצפון ISR אזורים מעטים באירופה משלבים באותו טריטוריה בסיס אפריקה, מחבר החשמל העתידי הראשון בין האיחוד האירופי לאפריקה, עמוד שדרה חדש לחשמל לשאר איטליה, נחיתות כבלים דיגיטליים בינלאומיות, נמלי אנרגיה ותעשייה, ומיקום החשוף ישירות לתעלת סואץ.

.**צפיפות הפונקציות** הזו היא שהופכת את סיציליה למשהו יותר מאזור פריפריאלי פשוט

אבל צפיפות אסטרטגית אינה עולה בקנה אחד באופן אוטומטי עם רווחה אזורית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.זוהי הנקודה המכרעת. אזור יכול להיות מרכזי מבחינה גיאופוליטית וחלש יחסית מבחינה כלכלית

.אין סתירה

,אם התשתית מתפקדת בעיקר כדי לשרת זרימות חיצוניות והאזור המקומי חסר את ההון האנושי העסקים, הלוגיסטיקה והמחקר כדי לנצל את התשתית הזו, מרכזיות גיאוגרפית מופקת ממקורות .אחרים

.הסיכון הסיציליאני הוא בדיוק זה

כדי להפוך מרכזיות לפיתוח, נדרשת תשתית שנייה

.התשתית הראשונה מביאה את הזרימה לסיציליה

.השני מאפשר לסיציליה להשתמש בו

:תשתית שנייה זו נוגעת ל

- ;חיבורי רכבת
- ;נמלים ונמלים יבשים
- ;רשתות חשמל פנימיות
- ;אֵחסוּן
- ;אזורי תעשייה
- ;מרכז נתונים
- ;סיב אדמה
- ;הכשרה טכנית
- ;אוּנִיבֶרְסִיטָה
- ;מֶחקָר
- ;תהליכי אישור
- .זמינות הון

.אם אחד מהאלמנטים הללו חסר, חלק מהפוטנציאל נשאר בלתי מנוצל

הים התיכון הוא גם גבול נודד, אך אי אפשר לצמצמו למימד הזה

מרכזיותה של סיציליה מקבלת באופן בלתי נמנע גם ממד של הגירה, שכן מיקומו של האי במרכז הים .התיכון מציב אותו לאורך אחת מנתיבי הים העיקריים המשמשים להגעה לאיחוד האירופי מצפון אפריקה גורם זה הפעיל משקל פוליטי כה משמעותי על הוויכוח האיטלקי בחמש עשרה השנים האחרונות, עד שלעתים קרובות הוביל לצמצום מושגי של כל מדיניות הים התיכון לנושא ההגירה, כאילו ניתן להעריך את היחסים עם תוניסיה, לוב ומצרים בעיקר באמצעות מספר היציאות או הנחיתה שנמנעו שתועדו בחופי .איטליה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

התופעה נותרה משמעותית ואין לזלזל בה, אך הנתונים שעודכנו **לספטמבר 2026** מראים גם באיזו מהירות יכול להשתנות נפח ההגעה, ומאשרים את הצורך להבחין בין מגמות מבניות לתנודות שנתיות.

על פי משרד הפנים, מספר הנחיתה שתועדה באיטליה היה **66,617 בשנת 2024 ו-66,316 בשנת 2025** עם [64], שני ערכים כמעט זהים למרות שינויים משמעותיים מאוד בהרכב החודשי ובנתיבים. זאת, בשנת 2026, נכון ל **-17 בספטמבר,** נחתו **21,613 איש** , מספר נמוך משמעותית בהשוואה לתקופה המקבילה בשנה הקודמת; ב-14 בספטמבר, כאשר סך הכל עמד על 21,393, ההשוואה ההומוגנית הצביעה על **48,231 נחיתות בשנת 2025 ו-44,676 בשנת 2024** באותו פרק זמן [65].

פרונטקס רשמה גם, בנתונים ראשוניים שהיו זמינים בספטמבר 2026, ירידה של כ **-55 אחוזים** במעברים לא סדירים שזוהו בנתיב הים התיכון המרכזי בהשוואה לשנת 2025 [66].

נחיתות באיטליה: 2024-2026

אנשים ירדו מהאונייה	תְקוּפָה
66,617	**מלאה 2024**
66,316	**מלא 2025**
44,676	**נכון ל-14 בספטמבר 2024**
48,231	**נכון ל-14 בספטמבר 2025**
21,393	**נכון ל-14 בספטמבר 2026**
21,613	**נכון ל-17 בספטמבר 2026**
כ-55%	**Frontex שינויים בנתיב הים התיכון המרכזי בשנת 2026 לפי נתוני**

מקורות: משרד הפנים; נתוני Frontex 2026 בספטמבר שדווחו. [64][65][66]

נתוני 2026, דווקא משום שהם עדיין חלקיים, יש להתייחס אליהם בזהירות ולא ניתן להשתמש בהם כדי לחזות את הערך הסופי של השנה, שכן זרמי ההגירה מאופיינים בעונתיות חזקה ויכולים להיות מושפעים מתנאי מזג אוויר, חוסר יציבות פוליטית, פעולות רשתות הברחה, בקרות במדינות המוצא ושינויים במסלולים. עם זאת, הירידה שנצפתה עד ספטמבר גדולה מספיק כדי להוות התפתחות משמעותית של שלב זה.

ההפחתה של 2026 לבדה אינה מדגימה איזו מדיניות גרמה לה

עם זאת, קריאה קפדנית חייבת להימנע מייחוס אוטומטי של השינוי להסכם יחיד או לצעד יחיד, משום שהדינמיקה של מרכז הים התיכון תלויה בו זמנית בתוניסיה, בלוב, בתנאים במדינות המוצא, בשיתוף פעולה אירופי, בפעילותן של רשויות החוף, ביכולתן של רשתות פשע ובשינויים אפשריים לעבר נתיבים שונים.

עובדה היא שהנחיתות בשנת 2026 יהיו נמוכות בהרבה מאשר באותה תקופה בשנת 2025.

לומר איזה אחוז מהירידה הזו נגרם על ידי החלטה ממשלתית אחת ידרוש ניתוח סיבתי מורכב הרבה יותר.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.הרכב הנוסעים המגיעים מראה גם את המימד הטרנס-אזורי של המסלול

נכון לאמצע ספטמבר 2026, הקבוצה הלאומית הגדולה ביותר מבין אלו שירדו מהאונייה הייתה מבנגלדש **,** ואחריה סומליה, אלג'יריה, סודן, פקיסטן, אריתריאה, מצרים ותוניסיה; ממצא זה מדגים כיצד מרכז הים התיכון אינו רק נתיב צפון אפריקאי, אלא נקודת הסיום של מסלולי נדידה שיכולים להתחיל בדרום אסיה, בקרן אפריקה, בסאהל ובאזורים רבים אחרים.[65]

.לכן, הגיאוגרפיה הנודדת רחבה בהרבה מהים התיכון

.סיציליה מייצגת אחת מנקודות הסיום שלה

החזרות לארץ חושפות מימד שני, לעתים קרובות פחות גלוי, של התופעה

הנתונים שעודכנו ל-10 בספטמבר 2026 הצביעו גם על **6,027 החזרות לארצות הברית** , מתוכן 5,151 .בכפייה ו-876 בסיוע התנדבותי, בהשוואה ל-6,772 בסך הכל בשנת 2025 ו-5,704 בשנת 2024 כולה יש לקרוא ממד זה בנפרד גם מנחיתות, משום שקיבולת ההחזרה ומספר הנכנסים אינם כמויות [65] סימטריות: החזרה לארצות הברית תלויה בזיהוי, בהסכמים עם מדינת המוצא, בזמינות מסמכים .ובאפשרות המשפטית והחומרית לבצע את הצעד

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הגירה: אין אינדיקטור יחיד

מַד	גוֹדֶל
יציאות / יירוטים	**לחץ על המסלול**
אנשים באמת נחתו	**הגעות**
שאלות שהוגשו והחלטות	**מִקְלָט**
נוכחות במערכות לאומיות	**קַבָּלָה**
אמצעים שבוצעו בפועל	**החזרות לארץ**
רישומים לעבודה, לימודים, איחוד משפחות	**הגירה חוקית**
מרכז, מזרח, מערבי הים התיכון, הבלקן	**מסלולים**
לאום, גיל, פגיעות	**הֶרְכֵּב**

מדיניות ים תיכונית המבוססת אך ורק על המדד הראשון או השני תאבד אפוא חלק ניכר מהמבנה האמיתי של התופעה.

סיציליה נותרה המקום שבו הגיאוגרפיה האירופית פוגשת פיזית את ההגירה

עבור האי, לתופעה יש קונקרטיות שהדיון הלאומי לעתים קרובות אינו מצליח לתפוס במלואה, משום שפעולות ההצלה, הזיהוי, הקליטה הראשונית, הטיפול בקטינים והלחץ על הממשלות המקומיות מרוכזים באופן לא אחיד מאוד ברחבי השטח.

לכן, ממד ההגירה של סיציליה הוא אמיתי.

אבל זה לא היחיד.

צמצום הים התיכון להגירה מעוות את הניתוח הכלכלי

הבעיה הראשונה עם אסטרטגיה הבנויה כמעט אך ורק סביב שליטה בזרימות תהיה אנליטית, משום שהיא תטשטש בדיוק את הטרנספורמציות הנדונות בסעיף זה: **באותו מרחב שדרכו עוברות סירות מהגרים, צינורות גז, חיבורי חשמל, כבלים תת-ימיים, סחורות, כוחות ימיים ומעבר נתונים דיגיטליים.**

לכן, מרכז הים התיכון הוא בו זמנית גבול הגירה ותשתית כלכלית.

להתבונן רק בפונקציה אחת פירושו לפספס את כל האחרות.

הבעיה השנייה תהיה דיפלומטית

אם היחסים עם תוניסיה, לוב, מצרים ומדינות דרום אירופה אחרות היו בנויים בעיקר באמצעות דרישה של אירופה להגביל עזיבות, הסיכון היה שיחסים שאמורים לכלול אנרגיה, השקעות, הכשרה, סחר ותשתיות היו יהפכו למדיניות המתמקדת בעיקר בביטחון.

זהו בדיוק ההיגיון שתוכנית מטיי טוענת שהיא רוצה להתגבר עליו.

שיתוף פעולה בתחום ההגירה נותר חלק מהיחסים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.זה לא יכול להסתדר עם מערכת היחסים

סיציליה מדגימה צורך זה טוב יותר מכל אזור איטלקי אחר

האי ממוקם בדיוק בנקודה שבה נפגשות שתי ייצוגים של הים התיכון: הוא בו זמנית יעד לזרמי הגירה וטריטוריה שממנה יוצאות או מגיעות חלק מהתשתיות שאיטליה מחשיבה כאסטרטגיות לאנרגיה, הגנה .ונתונים

.חפיפה זו מחייבת אימוץ מדיניות ים תיכונית רב-ממדית

תוניסיה עצמה היא גם שותפה להגירה וגם שותפה לחשמל

היא אולי הדוגמה הברורה ביותר. תוניסיה נדונה בוויכוח הפוליטי האיטלקי כמעט מדי יום בשל ELMED תפקידה ביציאות ללמפדוזה ולסיציליה, אך במקביל היא בונה, יחד עם טרנה, תשתית בהספק של **600** .**מגה-וואט** שתאפשר את החיבור החשמלי הישיר הראשון בין אפריקה לאיחוד האירופי [54][55]

צמצום תוניס למדיניות הגירה בלבד פירושו התעלמות בדיוק מהתשתית שיכולה להפוך אותה לאחת .משותפות האנרגיה החשובות ביותר של דרום איטליה

גם לוב משחקת תפקידים רבים

לוב היא אזור המוצא או המעבר של חלק משמעותי מזרימת ההגירה של מרכז הים התיכון, אך היא גם מחוברת לסיציליה דרך גרינסטרים, מארחת אינטרסים חשובים בתחום האנרגיה של איטלקיות, והיא .מרכזית לביטחון הימי וליציבות של צפון אפריקה

.לכן, אותו מצב מופיע בו זמנית בתיקים שונים

.הפוליטיקה חייבת להיות מסוגלת לנהל אותם יחד

סיציליה יכולה להפוך לפלטפורמה הפיזית למדיניות ים תיכונית בוגרת יותר

כאן מקבל תפקידו של האי את משמעותו הרחבה ביותר. מדיניות ים תיכונית איטלקית אסטרטגית באמת צריכה להיות מסוגלת להשתמש בסיציליה לא רק כגבול **שיש להגן עליו** או כטריטוריה פריפריאלית שיש ,לפצות עליה כלכלית, אלא כפלטפורמה שממנה ניתן לארגן את יחסי האנרגיה, הדיגיטל, התעשייה .הלוגיסטיקה והביטחון עם הים התיכון

.אולם, שינוי זה דורש שינוי תפיסתי

"מ"עלות הסתגרות" ל"תמורה למיקום

באופן טבעי, הבידוד ימשיך לייצר עלויות אמיתיות למשפחות ולעסקים, במיוחד כאשר קישורי תחבורה אינם מספיקים או יקרים יותר מאשר ביבשת, ויהיה זה שגוי מבחינה מתודולוגית להחליף את הנרטיב .של פריפריה בחגיגה רטורית של מרכזיות גיאוגרפית

.השאלה שונה

.אותו מאפיין גיאוגרפי שמייצר עלות יכול להניב תשואה כאשר הוא פוגש את התשתית הנכונה

.המרחק מהיבשת הוא בעיה עבור חברה שצריכה לשלוח סחורות למילאנו

.קרבה לצפון אפריקה היא יתרון לחיבור חשמל

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.היותו אי מגדיל חלק מהעלויות הלוגיסטיות

.הימצאותם במרכז הים התיכון מפחיתה את זמן השהיית הכבלים לאפריקה ולמזרח התיכון

.גיאוגרפיה אינה בהכרח חיובית או שלילית

.זה תלוי איך משתמשים בו

התשתית החדשה יכולה, אם כן, לשנות את הכלכלה של המיקום

.מגדילה את ערך המרחק המצומצם מתוניסיה ELMED

.הקשר הטירני מפחית את עלות הבידוד החשמלי

.מרכז סיציליה מגדיל את ערך המשרה בהשוואה למסלולים דיגיטליים

.סיגונלה מגדילה את הערך הצבאי של המקום

.נמלים יכולים להפוך נתיבים ללוגיסטיקה

דווקא באמצעות תשתיות אלה יכולה אזור גיאוגרפי השוכן בפריפריה של לב היבשת להפוך למרכזי בים .התיכון

אבל כדי להשיג ערך צריך הון אנושי

,פלטפורמה אינה מורכבת רק מבטון, כבלים ונמלים; פעילויות בעלות ערך מוסף גבוה דורשות מהנדסים .טכנאים, אנליסטים, מומחי סייבר, עובדי תחזוקה, מדעני נתונים, מפעילי לוגיסטיקה וכוח אדם מוסמך

.עתידה האסטרטגי של סיציליה יהיה תלוי אפוא גם באוניברסיטאות ובחינוך

הקשר בין טרנה לאוניברסיטת פלרמו דרך **המעבדה הטירנית** , שהגיע למהדורתו החמישית בשנת .מייצג דוגמה מעניינת דווקא משום שהוא מנסה לחבר תשתית חשמל גדולה להכשרה מקומית ,2026 [67]

.זהו הכיוון שמאפשר לתשתית לייצר מערכת אקולוגית

הבעיה האמיתית שעומדת על הפרק אינה כמה זרימות יעברו דרך סיציליה, אלא כמה ערך יישאר בסיציליה.

.זוהי השאלה שצריכה ללוות כל פרויקט אסטרטגי

.יביא אנרגיה אך לא תעשייה חדשה, התועלת הטריטוריאלית תהיה מוגבלת יותר ELMED אם

.אם הכבלים נושאים נתונים אך לא מרכז נתונים, הערך יעובד במקום אחר

.אם סיגונלה תייצר מודיעין אך לא מערכת אקולוגית טכנולוגית, הערך המקומי יישאר חלקי

.אם ספינות יעברו מול האי מבלי להשתמש בנמלים, המרכזיות הגיאוגרפית תישאר בעיקרה קרטוגרפית

.לכן, כמות הזרימות אינה תואמת את הערך שנקלט

יש להעריך את סיציליה כמרכז דרך שרשרת מלאה

מגיאוגרפיה ועד פיתוח

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תנאי הכרחי	לְרְכּוֹב
מרכזיות בים התיכון	מַצָב
כבלים, צינורות גז, מחברים, נמלים	קֶשֶׁר
רשתות ותשתיות יעילות	קיבולת פנימית
אוניברסיטה, הכשרה, טכנאים	מיומנויות
חברות המסוגלות להשתמש בתשתיות	תַעֲשִׂיָה
לוגיסטיקה, נתונים, סייבר, תחזוקה	שירותים מתקדמים
השקעות ציבוריות ופרטיות	הוֹן
תעסוקה, פריון, יצוא וחדשנות	ערך שנלכד

.רק הצעד האחרון הופך גיאוגרפיה לפיתוח

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.הסיכון ההפוך הוא להפוך לטריטוריית מעבר לכוחותיהם של אחרים

,זהו אולי הניסוח החשוב ביותר להבנת האתגר הסיציליאני. טריטוריה יכולה לארח בסיסים, כבלים צינורות ונתיבים ועדיין להישאר חלשה יחסית כלכלית אם היא לא מצליחה לפתח עסקים סביב התשתית .שעוברת דרכה

. במקרה כזה סיציליה תהיה **אסטרטגית עבור אחרים אך לא תעבור מספיק שינוי עבור עצמה**

.זה סיכון ממשי

.וזה בדיוק מה שמדיניות תעשייתית טריטוריאלית צריכה להימנע ממנו

.לכן, הפלטפורמה הסיציליאנית היא פרויקט, עדיין לא תוצאה מושלמת

של ISR עד שנת 2026, קיימת תשתית מספקת כדי להצביע על תחילת השינוי: סיגונלה פועלת כמרכז השלימה חלק מכריע מהרכש שלה ELMED; נאט"ו; הקשר הטירני השלים עבודות ימיות משמעותיות GreenMed; ממשיכה לפעול; פלרמו היא מרכז כבלים ים תיכוני TransMed; והחלה בפעילויות הכנה .נמצאת בבנייה; אוגוסטה נותרה מרכז אנרגיה ותעשייה מרכזי

.כל זה הוא קיבולת אמיתית או קיבולת בבנייה

.זה עדיין לא מוכיח שסיציליה שינתה במלואה את צפיפות התשתיות הגוברת הזו

.לכן, השיפוט חייב להיות כלכלי, לא קרטוגרפי

:בעוד עשר שנים השאלה לא צריכה להיות כמה קווים חוצים את מפת סיציליה, אלא

- ;כמה השקעות תעשייתיות הם משכו
- ;כמה עסקים נולדו
- ;כמה טכנאים נותרו
- ;כמה נתונים מעובדים באופן מקומי
- ;כמה אנרגיה משתמשת התעשייה החדשה
- ;כמה גדלו הפריון והיצוא
- .עד כמה הנמלים מחוברים לשאר אירופה

.זהו המדד האמיתי להצלחה

הים התיכון אינו רק המקום שממנו מגיעות בעיות לאיטליה

שינוי פרספקטיבה זה מייצג גם שינוי פוליטי רחב יותר. במשך שנים רבות, דרום הים התיכון הוצג בוויכוח .הלאומי בעיקר כמקור לחוסר יציבות, הגירה, טרור או משברי אנרגיה

.מימד הסיכון הזה קיים

.אבל יחד עם זאת, קיים גם ממד של הזדמנות

- .אנרגיה סולארית
- .שווקים
- .חיבורים
- .כבלים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

- .לוֹגִיסטִיקָה
- .הון אנושי

.סיציליה ממוקמת פיזית בנקודה שבה איטליה יכולה לבחור איזו משתי הקריאות להפוך למדיניות

ניהול הגירה נותר חלק מהביטחון, אך הוא אינו יכול להגדיר לבדו את האסטרטגיה הים תיכונית

נתון 2026, בו היו נחיתות נמוכות בהרבה בהשוואה לשנתיים הקודמות, מראה גם כי לחץ ההגירה יכול וכבלים דיגיטליים ELMED, Tyrrhenian Link, TransMed להשתנות במהירות, בעוד שתשתיות כמו .פועלות על פני לוחות זמנים של עשרות שנים

.אסטרטגיה המבוססת בעיקר על המשתנה התנודתי ביותר עלולה להסתכן באיבוד המשתנה המבני

- .הגירה דורשת משילות
- .אנרגיה דורשת תשתית
- .מסחר דורש לוגיסטיקה
- .נתונים דורשים רשתות
- .אבטחה דורשת מעקב
- .האסטרטגיה הים תיכונית חייבת לכלול את כולם

סיציליה היא בדיוק המקום שבו האסטרטגיה הזו יכולה להפוך לפיזית

אם איטליה תצליח לשלב ממדים אלה, האי יוכל לעבור בהדרגה מהפריפריה הדרומית של מערכת הייצור .הלאומית למרכז **צפוני של הים התיכון הרחב** , ולהפוך חלק מבידודו מעלות לדמי שכירות מיקום

עם זאת, אם התשתיות יישארו מבודדות זו מזו ומחוברות בצורה גרועה לכלכלה המקומית, סיציליה .עלולה לארח צפיפות יוצאת דופן של נכסים אסטרטגיים מבלי להפוך אותה במלואן לפיתוח

.גיאוגרפיה לא תעשה את ההבדל

. יכולתן של המדינה והטריטוריה לארגן **גיאוגרפיה תעשה זאת**

וזו בדיוק הנקודה שבה סיציליה הופכת לדוגמה של הספר כולו: **כוח אינו נובע פשוט מהחזקה בעמדה** . **אסטרטגית, אלא מהיכולת להפוך אותה לתשתיות, טכנולוגיה, הון ואפשרויות כלכליות אמיתיות**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תוכנית מטיי: מניהול משברים לחיפוש אחר עומק כלכלי

בהקשר זה יש למקם את **תוכנית מטיי** , משום ששאיפותיה האסטרטגיות אינן רק לממן מספר פרויקטים אפריקאים, אלא לנסות לבנות מערכת יחסים מבנית יותר בין איטליה לחלק הולך וגדל של היבשת באמצעות אנרגיה, תשתיות, הכשרה, חקלאות, שירותי בריאות, מים, טכנולוגיה והשקעות.

מבנה המשימה בנשיאות המועצה מזהה במפורש בין המגזרים בעלי העדיפות את שיתוף הפעולה בפיתוח, חינוך והכשרה, מחקר, בריאות, חקלאות, הסתגלות לאקלים, תשתיות פיזיות ודיגיטליות ואנרגיה, כולל מקורות מתחדשים וכלכלה מעגלית. [17]

בשנת 2026, היקף התוכנית הגיע **ל-18 מדינות שותפות** , בהשוואה לתשע מדינות הפיילוט הראשוניות בשנת 2024; הדו"ח השנתי השלישי מציין **76 פרויקטים מתמשכים** , הקצאה ראשונית של **5.5 מיליארד אירו** , כ **-1.2 מיליארד שהוקצו על ידי קרן האקלים האיטלקית עבור חמש עשרה התערבויות** וכ **-4 מיליארד בערבויות SACE** לתמיכה בהשקעות במדינות המעורבות. [18]

יש לטפל במספרים אלה בצורה נכונה.

תקציב של חמישה וחצי מיליארד לא שווה ערך אוטומטית לחמישה וחצי מיליארד שכבר הוצאו.

אינם ארבעה מיליארד בהעברות פיסקליות SACE ארבעה מיליארד בערבויות.

שבעים ושישה פרויקטים לא אומרים שבעים ושש תשתיות שכבר הושלמו.

אבל המעבר מהשלב הראשוני לרשת של התערבויות ומכשירים פיננסיים מראה שהתוכנית הפכה כעת למרכיב קונקרטי במדיניות הכלכלית הזרה של איטליה.

השאלה האמיתית היא לגבי היכולת לייצר תוצאות קבועות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

גם תוכנית מטיי הופכת לאירופית

אחת ההתפתחויות המשמעותיות ביותר של 2025 הייתה הניסיון לקשר את תוכנית מטיי לשער **הגלובלי האירופי** , ובכך להגדיל את היקף הפעילות הפיננסית ולמנוע מהיוזמה האיטלקית להישאר מנותקת מיכולות ההשקעה הגדולות יותר של האיחוד האירופי.

התיעוד של נשיאות המועצה לשנת 2025 מתעד במפורש את "הבינלאומיות" של התוכנית ומדגיש, בין היוזמות שבוצעו יחד עם הנציבות האירופית, את החתימה ביוני 2025 על **אחד עשר הסכמים בסכום של כ-1.2 מיליארד אירו** ; במקביל, שיתוף הפעולה עם הבנק האפריקאי לפיתוח נמשך באמצעות תוכנית מטיי ומתקן המימון של תהליך רומא. [19]

שלב זה הוא בעל חשיבות אסטרטגית רבה משום שהוא ממחיש שוב את ההיגיון האיטלקי של הסולם.

איטליה אינה יכולה להתחרות כלכלית ביכולת התשתית של סין, בקרנות העושר הריבוניות של המפרץ או במוסדות בינלאומיים גדולים.

עם זאת, היא יכולה להשתמש ביוזמתה הפוליטית ובידע שלה על הים התיכון כדי להשפיע על חלק מההון האירופי והרב-צדדי.

לכן, העומק האסטרטגי של איטליה גובר כאשר פרויקט לאומי מצליח להפוך לאירופי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

גם הים התיכון האירופי משתנה: מתהליך ברצלונה לברית חדשה

,האיחוד האירופי עצמו הכיר בהדרגה בכך שמדיניותו הדרומית דורשת בחינה מחדש. בשנת 2025 שלושים שנה לאחר הצהרת ברצלונה, הציגו הנציבות והנציג העליון **הסכם חדש לים התיכון** , שאושר לאחר מכן על ידי המועצה, המזהה את האזור כבעל עדיפות אסטרטגית ומציע בניית "מרחב ים תיכוני .משותף" המבוסס על שיתוף פעולה כלכלי, חדשנות, אנרגיה, ביטחון, הגירה וקשרים בין שני החופים [20]

האמנה משמעותית משום שהיא מבקשת להתגבר על אחת החולשות ההיסטוריות של המדיניות האירופית כלפי הדרום: העובדה שבריסל הקדישה לעתים קרובות כלים פוליטיים, פיננסיים ואסטרטגיים .קוהרנטיים יותר לשכונה המזרחית מאשר אלו המשמשים בים התיכון

,המלחמה באוקראינה חיזקה באופן בלתי נמנע את משקלו של האגף המזרחי, אך יחד עם זאת, אנרגיה הגירה, ים סוף, משברים במזרח התיכון והתחרות באפריקה הפכו את הדרום לבלתי אפשרי להתייחס .אליו כזירה משנית

המועצה ציינה במפורש בין מטרות האמנה החדשה את חיזוק שיתוף הפעולה בתחומי **השלום, הביטחון וההגנה, מניעת סכסוכים, המאבק בפשע המאורגן, ביטחון ימי והגירה** , יחד עם המימד הכלכלי והחברתי. [21]

זהו, במהותו, התרגום האירופי של אותה תצפית איטלקית: לא ניתן עוד לתכנן כלכלה וביטחון בים התיכון .בנפרד

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

נאט"ו: הדרום נכנס שוב לתכנון הבריתות

הפיכת הים התיכון למרחב מרכזי לביטחון כלכלי, אנרגטי וצבאי איטלקי לא יכלה שלא להוביל להשלכות גם בתוך **נאט"ו** , משום שפלישת רוסיה לאוקראינה בפברואר 2022 החזירה באופן מובן את האגף המזרחי למרכז התכנון של הברית, אך היא לא ביטלה את האיומים והפגיעויות המתפתחות לאורך האגף הדרומי, שם חוסר יציבות של המדינה, טרור, התפשטות מערכות נשק, תחרות בין מעצמות חיצוניות, פגיעות של תשתיות ימיות, משברי הגירה, סכסוכים אזוריים ושיבושים בנתיבי אנרגיה וסחר יכולים להיות בעלי השלכות ישירות על ביטחון בעלות הברית האירופיות מבלי בהכרח ללבוש צורה של מתקפה קונבנציונלית נגד שטח נאט"ו.

הצעד המוסדי החשוב ביותר התרחש בפסגת **וושינגטון ביולי 2024** , כאשר מנהיגי הברית אישרו **תוכנית פעולה לשכנות הדרומית** , שהוגדרה בהצהרה הסופית ככלי לבניית גישה "חזקה יותר, אסטרטגית ומכוונת תוצאות" כלפי השכנות הדרומית, תוך התחייבות בו זמנית לחזק את הדיאלוג הפוליטי, שיתוף הפעולה המעשי, נראות נאט"ו באזור ושימוש בכלים קיימים, כולל **יוזמת בניית קיבולת הגנה**-ICI בכווית. [68] , **מרכז הדרום** והמרכז האזורי נאט"ו

החלטה זו לא נותרה רק ניסוח הכלול בהצהרת הפסגה, שכן מספר ימים לאחר מכן, ב **-23 ביולי 2024** , מינה מזכ"ל נאט"ו ינס סטולטנברג את הספרדי **חאבייר קולומינה** לנציג המיוחד הראשון של מזכ"ל נאט"ו לשכנות הדרומית, והטיל עליו את המשימה לתאם את מאמצי הברית במזרח התיכון, בצפון אפריקה ובסהל, להגביר את הנראות הפוליטית של פעולות נאט"ו ולפעול כנקודת קשר מוסדית לאזור. [69]

אין להפריז בחשיבות התפקיד החדש עד כדי דמיון מבנה פיקוד חדש של נאט"ו לים התיכון, אך גם אין לזלזל בו, שכן לראשונה הברית יצרה **מוקד פוליטי המוקדש אך ורק לדרום** , תוך הכרה מרומזת בכך שאיומים מהשכנה הדרומית דורשים המשכיות של תשומת לב שאינה יכולה להיות תלויה רק במשברי הרגע. בשנת 2026, המנדט של קולומינה ממשיך להיות מבצעי והפעילות התרחבה לרצף של דיונים עם שותפים אזוריים, כולל הביקור הרשמי הראשון בישראל בינואר 2026 ועבודה על פרויקטים חדשים של שיתוף פעולה עם שותפות במפרץ.[69][70]

הגיאוגרפיה של ה"דרום" בה משתמש נאט"ו רחבה בהרבה מזו שבשפה הפוליטית האיטלקית מזוהה בדרך כלל עם מרכז הים התיכון בלבד, משום שהיא כוללת את **צפון אפריקה, את המזרח התיכון ואת הסאהל** , כלומר, קשת אסטרטגית המשתרעת מהאוקיינוס האטלנטי האפריקאי ועד למפרץ, ובתוכה פועלת הברית באמצעות כלים שונים, המותאמים לאופי השותף ולסיכון. **הדיאלוג הים תיכוני** , שהושק בשנת 1994, ממשיך לאחד שבע מדינות שאינן חברות - אלג'יריה, מצרים, ישראל, ירדן, מאוריטניה, מרוקו ותוניסיה - בעוד שיוזמת **שיתוף הפעולה של איסטנבול** , שהושקה בשנת 2004, כוללת את בחריין, כווית, קטאר ואיחוד האמירויות הערביות ומהווה את המסגרת העיקרית של נאט"ו לשיתוף פעולה עם המפרץ. [70]

למבנה זה הצטרפה **בספטמבר 2025** הנוכחות הפוליטית הקבועה הראשונה של הברית במזרח התיכון, עם פתיחת **משרד הקישור של נאט"ו בעמאן** , עליו הוסכם בפסגת וושינגטון ויושם בשיתוף פעולה עם ירדן, אחת השותפות הים תיכוניות הנחשבות ליציבות והמשולבות ביותר בשיתוף פעולה עם נאט"ו. [71] לבחירה זו ערך רב יותר מפתיחת משרד דיפלומטי פשוט, משום שהיא מאותתת שתוכנית הפעולה של השכנות הדרומית החלה לייצר תשתיות מוסדיות קבועות ושהברית רואה ביכולת לקיים דיאלוג מתמשך עם שותפים אזוריים חלק בלתי נפרד ממצב הביטחון שלה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הארכיטקטורה החדשה של נאט"ו באגף הדרומי

תפקיד עיקרי	מצב בשנת 2026	מַכשִׁיר
תיאום אסטרטגי של פעולות נאט"ו כלפי הדרום	פעיל החל מפסגת וושינגטון 2024	**תוכנית פעולה לשכונה הדרומית**
תיאום פוליטי בין נאט"ו, שותפים ומוסדות אזוריים	חאבייר קולומינה	**נציג מיוחד לשכונה הדרומית**
שיתוף פעולה עם צפון אפריקה והים התיכון	שותפים 7	**דיאלוג ים תיכוני**
אבטחה, יכולת פעולה הדדית ובניית יכולות	שותפות במפרץ 4	**יוזמת שיתוף הפעולה של איסטנבול**
הנוכחות הדיפלומטית הראשונה של נאט"ו באזור	נפתח בספטמבר 2025	**משרד הקישור של נאט"ו עמאן**
חיזוק היכולות המקומיות	תוכניות עם שותפים נבחרים	**בניית יכולות הגנה**
הבנה אסטרטגית של הדינמיקה הדרומית	כלי ניתוח ודיאלוג	**מרכז לדרום**
משימת ייעוץ שאינה קרבית	פָּעִיל	**משימת נאט"ו עיראק**
ביטחון ימי, מניעת חבטות כטב"מ, נשק גרעיני, סיבירי וטכנולוגיות נגד טרור	הושק בפסגת אנקרה	**פרויקטי הדגל של ICI לשנת 2026**

מקורות: נאט"ו [68][69][70][71].

עבור איטליה, איזון מחדש זה חשוב במיוחד משום שהוא מאפשר לה לייצג בתוך נאט"ו תפיסה של ביטחון לאומי שאינה עולה בקנה אחד באופן בלעדי עם הרתעה קונבנציונלית נגד רוסיה, תוך הכרה מלאה במרכזיות האגף המזרחי ובמחויבויותיה של איטליה להגנה קולקטיבית. רומא חייבת לשקול בו זמנית את פולין, המדינות הבלטיות ואוקראינה, אך גם את **ים סוף, לוב, את יציבות צפון אפריקה, את מצר טורקיה, את ההגנה על תשתיות האנרגיה והדיגיטל בים התיכון ואת חופש הניווט המסחרי** , משום שהגיאוגרפיה הלאומית אינה מאפשרת הפרדה נוקשה בין ביטחון אירו-אטלנטי לביטחון ים תיכוני.

הבעיה, אם כן, אינה בחירה בין מזרח לדרום, כאילו שני הכיוונים היו אלטרנטיבות, אלא ההבנה שעבור מדינה הממוקמת במרכז הים התיכון, הביטחון הקולקטיבי של הברית לובש גיאומטריה מורכבת יותר מזו של שותפות יבשתיות רבות: **איטליה היא בו זמנית מדינה באגף הדרומי, כלכלה אירופאית מרכזית התלויה בנתיבי ים, ובעלת ברית המחויבת להרתעה באגף המזרחי** . חשיפה כפולה זו מסבירה מדוע לרומא יש עניין למנוע מהתמקדות הברית ברוסיה לדחוק באופן מבני את המשברים בדרום.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בטיחות ימית כבר אינה זהה להגנה על ספינות

,השינוי של הים התיכון המורחב משנה בו זמנית את משמעות **הביטחון הימי** . עד לפני מספר עשורים ניתן היה לפרש את ההגנה על קווי התקשורת הימיים בעיקר כיכולת להבטיח חופש ניווט, להגן על ספינות סוחר ולמנוע מיריב להפריע פיזית לנתיבים אלה. כיום, ממד זה נותר חיוני, אך מתחת לפני הים שוכנת רשת תשתיות שנייה שמעבירה אנרגיה, נתונים וחשמל, מה שהופך את אבטחת קרקעית הים לחשובה .כמעט כמו זו של פני השטח

, ההבחנה בין תשתית אזרחית לתשתית אסטרטגית מטושטשת במידה רבה, משום שכבל **סיב אופטי** צינור גז, חיבור חשמלי או תחנת נחיתה יכולים להיות בבעלות אזרחית או בניהול אזרחי, ובו זמנית למלא תפקיד חיוני לפעולות פיננסיות, פעילויות צבאיות, תקשורת ממשלתית, מערכות אנרגיה ותפקוד רגיל של הכלכלה. נאט"ו מזכירה כי כבלים וצינורות תת-ימיים מהווים "עורקים בלתי נראים" אמיתיים של המערכת הבינלאומית, וכי **למעלה מ-95 אחוז מתעבורת האינטרנט העולמית** מועברת דרך תשתית תת-ימית, תלות שהופכת חבלה, תאונות או התקפות היברידיות לפוטנציאליות בעלות יכולת לגרום נזק [72] .לא פרופורציונלי לפשטות החומרית של המטרה

איטליה כבר הפכה את המודעות הזו לפעילות מבצעית קבועה. מאז 2022, חיל הים מבצע את מבצע **"פונדאלי סיקורי"** , המשולב כעת במערכת "ים תיכון בטוח", עם משימות מעקב אחר צינורות גז, תעלות כבלים ותשתיות תת-ימיות קריטיות אחרות; בשנת 2026, יחידות שולי מוקשים המשיכו לנטר באופן תוך שימוש בסונאר על הסיפון, כלי רכב תת- , **TAP, Greenstream ו-TransMed** שיטתי תשתיות כמו [73] .ימיים ומיומנויות מיוחדות של הצוללנים כדי לבדוק את קרקעית הים ולאמת את מצב התשתיות

לפעילות יש משמעות כלכלית ישירה, שכן שלושת הצינורות שהוזכרו מהווים כמה משערי אספקת הגז העיקריים למערכת האיטלקית, ומחברים את המדינה לאזרבייג'ן, לוב ואלג'יריה, בהתאמה. הגנה על , קרקעית הים פירושה, אם כן, הגנה על **זרימות אנרגיה המזינות משקי בית, תעשייה וייצור חשמל** .והצי, במקרה זה, ממלא תפקיד הכולל בו זמנית הגנה לאומית, ביטחון כלכלי והגנה על תשתיות קריטיות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מפני השטח לקרקעית הים: בטיחות ימית חדשה של איטליה

תְחוּם	תשתיות / פעילויות	הסיכון העיקרי
מִשׁטָח	ספינות סוחר, מכליות, ספינות מכולות	התקפות, פיראטיות, איסור
קרקעית הים	צינורות גז, כבלי נתונים, כבלי חשמל	חבלה, עוגנים, מוקשים, תאונות
מרחב אווירי	רחפנים, סיורים ,ISR	מעקב לא מספק, התקפות
מֶרחָב	לוויינים, תקשורת, מיקום גיאוגרפי	שיבוש, סייבר, פגיעה בשירותים
דִיגִיטָלי	רשתות תקשורת ותחנות נחיתה	מתקפות סייבר, אובדן קישוריות
נמלים	טרמינלים, מחסני אנרגיה, לוגיסטיקה	חבלה, מצור מבצעי
מערכת מידע	מודעות לתחום הימי	פיצול נתונים בין מפעילים

התגובה האיטלקית מתפתחת גם ברמה המוסדית והטכנולוגית. בינואר 2026, איטליה ויוון חתמו על מזכר הבנות מבצעי למרכז **המצוינות התת-ימי** שבסיסו בלה ספציה, פרויקט הכולל מדינות רבות בעלות ברית אשר אמורות לקבל הסמכה מלאה של נאט"ו במהלך 2026; המרכז נולד דווקא מהצורך להפוך את התחום התת-ימי לאזור של שיתוף פעולה דוקטרינלי, טכנולוגי ותעשייתי שיטתי. [74]

ביטחון הים התיכון הופך אפוא **לתלת-ממדי ורב-שכבתי באמת** , הדורש יכולות מתחת לים, על פני השטח ובאוויר, משולבות עם מערכות לוויניות ודיגיטליות. אף ממשל יחיד אינו מחזיק בכל המידע הדרוש לבניית ייצוג מלא של הסיכון. חיל הים, משמר החופים, סוכנויות המודיעין, מפעילי האנרגיה, חברות התקשורת, מפעילי רשת החשמל, רשויות הנמלים ובעלות ברית חייבים לחלוק בהדרגה מודעות מצבית ימית משולבת הרבה יותר מבעבר, כמובן מבלי לבלבל בין אחריות אזרחית וצבאית, אך בהכרה בכך שפגיעותן **של תשתיות פרטיות עלולות להיות בעלות השלכות על הביטחון הלאומי** .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

עומק אסטרטגי הוא גם יתירות

משברי שנות ה-20 הראו בבהירות, כפי שהושגה לעיתים רחוקות קודם לכן, כי עומק אסטרטגי לא יתפרש רק במונחים צבאיים או טריטוריאליים, כאפשרות לפעול במרחקים גדולים מגבולות, אלא גם במונחים כלכליים, כמספר **החלופות הזמינות כאשר תשתית, ספק או נתיב מפסיקים לתפקד לפתע**.

הגדרה זו עוזרת לנו להבין מדוע יתירות וגיוון, אשר אולי נראו כעלויות מיותרות בתקופה של מקסום יעילות, הפכו למרכיבים של ביטחון כלכלי. שרשרת אספקה הבנויה סביב ספק יחיד היא לרוב זולה יותר כל עוד ספק זה מתפקד בצורה מושלמת; מערכת אנרגיה המופעלת על ידי צינור גדול אחד יכולה להיות יעילה ביותר כל עוד היחסים הפוליטיים נשארים יציבים; נמל אופטימלי לחלוטין ללא קישורי רכבת חלופיים יכול למזער עלויות שוטפות אך להפוך לשברירי במהלך משבר; רשת דיגיטלית המרוכזת בכמה כבלים יכולה להפחית את עלויות ההשקעה אך להגדיל מאוד את הנזק הנגרם על ידי אירוע חבלה יחיד.

הניסיון האיטלקי בין השנים 2021 ו-2026 מאפשר לנו להתבונן בהיגיון זה בו זמנית במגזרים רבים: התלות בגז רוסי הדגימה את הסיכון לריכוזיות ספקים, משבר סואץ הדגיש את הסיכון לריכוזיות נתיבים, תקריות הכבלים הבלטי הביאו את תשומת הלב לפגיעות של קישוריות תת-ימית, בעוד שקשיי הלוגיסטיקה הגלובלית הדגישו את העלות התעשייתית של שרשראות אספקה שנבנו עם מלאי מינימלי וזמני אספקה מסונכרנים בקפידה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

יתירות כתשתית של ביטחון כלכלי

טופס פיטורים	פְּגִיעוּת	התמכרות מרוכזת
אחסון ,TAP, LNG, אלג'יריה	לחץ פוליטי / שיבוש	**ספק גז גדול אחד**
כף התקווה הטובה, אספקה, חלופות רכבת	סואץ / באב אל-מנדב	**מסלול יחיד בין אסיה לאירופה**
עוד מערכות תת-ימיות ונקודות נחיתה	חבלה / כישלון	**כמה כבלים דיגיטליים**
מערכת רב-פורטים	גודש / חסימה	**נמל ראשי יחיד**
חיבורים, אחסון, תמהיל מגוון	הלם ייצור	**מקור חשמל יחיד**
יחסים מובחנים עם מדינות מרובות	חוסר יציבות פוליטית	**שותף צפון אפריקאי יחיד**
רב-שכבתי, לוויינים, חיישנים, בעלי ISR ברית	אובדן מודעות למצב	**מערכת מודיעין אחת**
גיוון גיאוגרפי	זעזוע ביקוש / מכסים	**שוק יצוא יחיד**

כמובן שיש להכיר בעלות הכלכלית של יתירות, משום ששמירה על ספקים מרובים, מלאי גדול יותר, קיבולת פנויה או תשתיות חלופיות פירושה בדרך כלל קבלת עלויות גבוהות יותר מאשר תצורה המותאמת אך ורק ליעילות; זו בדיוק הסיבה שהשינוי הוא בעל משמעות פוליטית, משום שביטחון כלכלי מכניס **ערך אופציונלי לחישוב הציבורי** - כלומר, התועלת הפוטנציאלית של בעלות על חלופה גם כאשר היא אינה בשימוש רציף.

לכן, ניתן להגדיר עומק אסטרטגי כיכולת לספוג זעזוע מבלי להפריע לתפקוד החיוני שהוא משפיע ומנקודת מבט זו, מסוף גיזוז מחדש שני, כבל נוסף או חיבור לכאורה מיותר הם בעלי ערך שאינו משתקף במלואו בדוח רווח והפסד רגיל, אך מתברר כאשר המערכת העיקרית כושלת.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

לא ניתן לבנות את כל יחסי הים התיכון באותו אופן

עם זאת, בניית אסטרטגיה ים תיכונית איטלקית ניצבת בפני מגבלה מושגית משמעותית, משום שדיבור כללי על "חוף דרומי" סיכון לאגד מדינות בעלות מבנים כלכליים, מוסדיים, דמוגרפיים ואסטרטגיים שונים בתכלית. אלג'יריה, תוניסיה, לוב, מצרים וטורקיה אינן מהוות גוש הומוגני שאיתו רומא יכולה ליישם את אותו שילוב של כלים, ולכן מדיניות אסטרטגית אמיתית חייבת להיות **מודולרית** , תוך התאמת אנרגיה, מימון, שיתוף פעולה תעשייתי, ביטחון ודיפלומטיה לאופי הספציפי של כל מערכת יחסים.

עם אלג'יריה , היחסים נותרו מבוססי אנרגיה במידה רבה, אך מבוססים על מדינה בעלת המשכיות מוסדית גדולה בהרבה מזו של לוב, על מערכת ייצור המבקשת לפתח יכולת תעשייתית משלה, ועל מיקום גיאוגרפי שהופך את המדינה בו זמנית לספקית גז, שותפה פוטנציאלית בתחום המימן, ובעלת שיח חיונית לביטחון הסאהל ומערב הים התיכון.

עם **תוניסיה** , הקרבה הגיאוגרפית קובעת חפיפה כמעט מושלמת בין סחר, הגירה, אנרגיה, חיבור חשמל עשויה להפוך מערכת יחסים פוליטית שכבר הייתה אינטנסיבית ELMED ושיתוף פעולה כלכלי, והשלמת מצביעה על **3.4 מיליארד אירו של יצוא איטלקי ו-3.1 מיליארד** SACE. לתלות הדדית תשתיתית קבועה **אירו של יבוא לשנת 2025** , כאשר נתח איטלקי עומד על 13 אחוזים מהשוק התוניסאי, דבר המראה כיצד מערכת היחסים כבר צפופה מבחינה כלכלית עוד לפני כניסת החיבור החשמלי לפעולה [75].

מול **לוב** , האינטרסים של איטליה קשורים בו זמנית לאנרגיה, הגירה וביטחון, אך הם מופעלים במסגרת מערכת מוסדית מקוטעת שבה השליטה הפוליטית והטריטוריאלית אינה חופפת במלואה לרשות מרכזית אחת; בדיוק מסיבה זו, רומא חייבת לשלב דיפלומטיה, נוכחות כלכלית ושיתוף פעולה בינלאומי עם רמת סיכון גבוהה בהרבה מזו שנצפתה באלג'יריה או תוניסיה.

עם מצרים , כפי שנותח בסעיף הקודם, הקשר הוא בלתי נפרד מסואץ, עזה, ים סוף, אנרגיה ויציבות מקרו-כלכלית, בעוד שעם **טורקיה** איטליה מקיימת אינטראקציה עם מעצמה תעשייתית וצבאית אמיתית המסוגלת להתחרות, לשתף פעולה ולהשפיע באופן עצמאי על תיקים מהים השחור ועד לוב.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

חמישה בני זוג, חמישה מבני מערכת יחסים

נקודת תורפה עיקרית	הזדמנות עיקרית	פונקציה נפוצה איטליה	עבור	כְּפָר
ריכוז אנרגיה	גז, מימן, תעשייה	אנרגיה ויציבות אזורית		**אלג'יריה**
שבריריות פיננסית	nearshoring, ייצור ,ELMED	קרבה, סחר, הגירה		**תוניסיה**
פיצול פוליטי	גז, נפט, שיקום	אנרגיה ומרכז הים התיכון		**לוב**
פגיעות מאקרו ואזורית	שוק, לוגיסטיקה, מרכז אזורי	סואץ, אנרגיה, עזה		**מִצְרַיִם**
תחרות ופערים אסטרטגיים	תעשייה, ביטחון, שרשרת אספקה	ייצור, נאט"ו, הים השחור		**טורקיה**

אסטרטגיה אחידה תוביל בהכרח לחוסר יעילות, משום שכלי שעובד עם יצואנית גז גדולה ויציבה יחסית אינו בהכרח מתאים למדינה מקוטעת פוליטית, כשם שמדיניות הבנויה סביב הגירה אינה מספיקה עבור שותפה יצרנית כמו טורקיה או שחקן מערכתי כמו מצרים.

לכן, המרכיב המשותף היחיד באמת הוא **תלות הדדית** , אך טבעה משתנה ממדינה למדינה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מהפריפריה האירופית אל ציר נתיבים חדשים

אם חלק משמעותי מהתשתיות והיוזמות הנמצאות כעת בפיתוח יגיעו לבשלות תפעולית מלאה, איטליה תוכל לרכוש תפקיד ים תיכוני גדול משמעותית מזה שמילאה בתקופה שבה המרכז הכלכלי האירופי נותר מאורגן כמעט כולו סביב הציר התעשייתי המחבר את גרמניה, בנלוקס, צפון צרפת ועמק הפו. שילוב חשמלי עם צפון אפריקה, גידול כושר הגיזוז מחדש, קשרים עם אלג'יריה ואזרבייג'ן, פיתוח כבלים תת-ימיים, התמקדות גוברת של אירופה בחומרי גלם ובשווקים אפריקאים, ופוטנציאל לאיחוד מסדרונות חדשים בין הודו, המפרץ, הים התיכון ואירופה אכן יוכלו להעניק לחצי האי **תפקיד מרכזי בין לב ליבה היצרני של אירופה למרחב כלכלי דרומי גדול בהרבה** .

עם זאת, טרנספורמציה זו אינה אוטומטית, משום שהגיאוגרפיה מקצה מיקום אך אינה קובעת את כמות הערך שמדינה יכולה לתפוס מאותו מיקום. מסדרון לוגיסטי המגיע לאיטליה מייצר יתרונות מלאים רק אם נמלים, מסילות ברזל, מסופי משא ומכס מאפשרים חלוקה מחדש מהירה של סחורות לאירופה; צינור גז מגביר את ביטחון האנרגיה אך אינו יוצר אוטומטית תעשייה; כבל תת-ימי מייצר קישוריות אך לא בהכרח מייצר מרכזי נתונים, תוכנה ושירותים דיגיטליים; השקעה שבוצעה באפריקה מייצרת השפעה רק כאשר היא מושלמת, מתוחזקת ומשולבת במערכת יחסים כלכלית מתמשכת.

הבחנה זו בין **מיקום גיאוגרפי ליכולת גיאו-כלכלית** מייצגת את אחד החוטים המשותפים של הספר כולו, משום שאיטליה ללא ספק מחזיקה בראשון אך עליה להוכיח את יכולתה לפתח במלואה את האחרון.

ממסלול לערך כלכלי

יכולות לבנות כדי להשיג ערך	תנאי מינימלי	נכס גיאוגרפי
עורף, רכבת, לוגיסטיקה מתקדמת	תנועה ימית	**נמל ים תיכוני**
תעשייה, אחסון, מסחר, רשת	זמינות זרימה	**צינור גז**
ביקוש תעשייתי, אחסון, אינטליגנציית רשת	קיבולת ההולכה	**מחבר חשמלי**
מרכז נתונים, ענן, סייבר, שירותים דיגיטליים	נקודת נחיתה	**כבל נתונים**
טכנולוגיה, תחזוקה, מחקר דו-שימושי	נוכחות אסטרטגית	**בסיס צבאי**
השקעות, שרשראות אספקה, הון פרטי	הסכם פוליטי	**מערכת יחסים אפריקאית**
נמלים תחרותיים וקישוריות יבשתית	קרבה למסלול	**עמדה בנושא סואץ**

החדשה **לים התיכון** , שהושקה בנובמבר 2025 ואחריה תוכנית הפעולה הראשונה באפריל 2026, מאשרת כי בריסל מאמצת בהדרגה חזון רחב יותר של האזור, המבוסס לא רק על הגירה ושיתוף פעולה בפיתוח אלא גם על **אנרגיה, טכנולוגיות נקיות, שרשראות אספקה, תשתית דיגיטלית, הון אנושי, ביטחון וכלכלה כחולה** . [76]

הוועדה מציינת גם כי בתקופה 2021-2027, כ **-7 מיליארד אירו של השקעות אירופאיות בדרום הים התיכון סייעו לגייס למעלה מ-30 מיליארד דולר במימון** , יחס מינוף המראה כיצד המדיניות הים תיכונית האירופית החדשה שואפת לשלב משאבים ציבוריים, מוסדות פיננסיים והון פרטי. [76]

עבור איטליה, מסגרת זו מייצגת הזדמנות משמעותית במיוחד, שכן היא מאפשרת להשתמש בממד האירופי כמכפיל **פיננסי ורגולטורי** עבור יוזמות אשר, בקנה מידה לאומי בלבד, יהיו בעלות קיבולת מוגבלת הרבה יותר.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הים התיכון כמכפיל של הכוח התעשייתי האיטלקי

הקשר בין האסטרטגיה הים תיכונית למבנה התעשייתי של איטליה הוא ישיר, משום שאין לפרש את ההתרחבות הכלכלית לכיוון דרום אך ורק כמדיניות חוץ, אלא כהזדמנות להרחיב שווקים, הזמנות ויכולת שרשראות האספקה שבהן לאיטליה כבר יש התמחויות תחרותיות. כלכלות צפון אפריקה זקוקות למכונות, רשתות חשמל, תשתיות רכבות, טכנולוגיות חקלאיות, טיפול במים, לוגיסטיקה, מערכות דיגיטליות, בניית ספינות ויכולת אנרגיה - במילים אחרות, חלק משמעותי מהסחורות והשירותים שבהם למערכת הייצור האיטלקית יש מומחיות מאוחדת.

לכן, ניתן לתאר את הקשר כמעגל: **התיעוש של דרום הים התיכון יכול ליצור ביקוש לייצור איטלקי**, **בעוד שיכולת התעשייה האיטלקית יכולה להגביר את איכות ועומק היחסים הפוליטיים עם הדרום** . מדיניות חוץ ומדיניות תעשייתית הופכות אפוא לשני ממדים של אותה בעיה.

המספרים הזמינים מאשרים כי לדינמיקה זו כבר יש בסיס כלכלי משמעותי. בשנת **2024, היצוא האיטלקי ליבשת אפריקה הגיע לכ-20 מיליארד אירו** , מתוכם 13.7 מיליארד יורו הלכו למדינות שנכללו בתחילה בתוכנית מטיי; בשנת 2025, לאחר שהתוכנית הורחבה, היצוא ל **-18 מדינות העדיפות** הגיע **ל-14.4 מיליארד** , עלייה של 4.1 אחוזים בהשוואה לשנה הקודמת [77].

הודיעה גם באפריל 2026 כי מאז השקת היוזמות הקשורות לתוכנית מטיי, תמכה בפעילות בסכום SACE של למעלה מ **-3.6 מיליארד יורו** , ותרמה למימוש של כ **-18.5 מיליארד פרויקטים** ובהשתתפות למעלה מ **-200 חברות איטלקיות** במגזרי החקלאות-מזון, האנרגיה, הנדסת המכונות, התשתיות, הרכב והכימיה. [78]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

דרום הים התיכון כשוק ליכולת התעשייה האיטלקית

ביקוש פוטנציאלי ים תיכוני	שרשרת האספקה האיטלקית
מודרניזציה ואוטומציה תעשייתית	**מכניקה אינסטרומנטלית**
רשתות, אנרגיה מתחדשת, גז, אחסון, מימן	**אֵנֶרְגִיָה**
מסדרונות ניידות ולוגיסטיקה עירוניים	**מסילות ברזל**
נמלים, ציים אזרחיים, הגנה ימית	**בניית ספינות**
השקיה, עיבוד, אריזה	**אגרוטק**
טיפול והתפלה	**טכנולוגיית מים**
אבטחה ימית, מכ"ם, כטב"מים ,ISR	**תעופה וחלל והגנה**
מרכז נתונים, כבלים, זהות דיגיטלית, ענן	**דִיגִיטָלי**
ייצור, שרשרת אספקה בתחום הבריאות	**תרופות**
עיור ותשתיות	**מבנים וחומרים**

עם זאת, מערכת היחסים פועלת גם בכיוון ההפוך: אם איטליה תאבד את כושר התעשייה שלה, התועלת ,הכלכלית והפוליטית שלה עבור שותפותיה הים תיכוני תפחת, משום שהיכולת להציע טכנולוגיה תשתיות, הון, הכשרה וביטחון מהווה חלק חשוב ממנוף המיקוח הלאומי. במילים אחרות, **כוחה הים תיכוני של איטליה תלוי בכוח הייצור של איטליה** , וכלכלה דה-תעשייתית תאבד בהכרח גם חלק .מיכולתה לבנות שותפויות ארוכות טווח עם אפריקה והמזרח התיכון

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אזור בתהליך טרנספורמציה, לא סדר יציב :2026

נכון ל **-18 בספטמבר 2026,** יהיה זה שגוי מבחינה מתודולוגית לתאר את הים התיכון החדש כאילו ארכיטקטורת האנרגיה, המסחר והביטחון שלו התייצבה כעת, משום שמרכיבים מרכזיים רבים באסטרטגיה האיטלקית נותרו בשלבי בנייה, שיקום או בדיקה.

תנועת **סואץ** מתאוששת מקריסת 2024 אך נותרה נמוכה משמעותית מרמותיה שלפני משבר ים סוף; הצורך לשמור על משימה ימית אירופאית במסדרון מאשר כי חופש השיט עדיין לא יכול להיחשב כמשוחזר לצמיתות.

עד EUNAVFOR ASPIDES ב **-23 בפברואר 2026** , מועצת האיחוד האירופי אכן האריכה את **מבצע ה-28 בפברואר 2027** , הקצתה כמעט **15 מיליון יורו של עלויות משותפות לתקופת המנדט החדשה** [79] .ואישרה כי האיומים על ספינות מסחריות וסוחרות בים סוף ובמימיו הסובבים נמשכים

וחיזקה את שיתוף ,ATALANTA-ו ASPIDES במרץ 2026, המועצה הרחיבה גם חלק ממשימות מבצעי הפעולה עם כוחות ימיים אזוריים ויוזמות המוקדשות להגנה על תשתיות ימיות קריטיות, ובכך הדגימה [80] .עוד יותר את המעבר מתפיסה ימית גרידא של ביטחון להגנה רחבה יותר על מערכות ימיות

כפי שצוין, עשתה צעד תעשייתי מכריע עם החוזים לשנת 2026 אך עדיין אינה תשתית ,ELMED מבצעית; תוכנית מטיי גייסה הון הולך וגדל, אך פרויקטים רבים יידרשו שנים עד שיראו את תשואתם בפועל; הסכם הים התיכון הושק פוליטית בשנת 2025 ותוכנית הפעולה הקשורה רק בשנת 2026 תשתיות דיגיטליות חדשות ומסדרונות אנרגיה נמצאים בפיתוח.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מצב המרכיבים העיקריים של עומק הים התיכון האיטלקי - ספטמבר 2026

מְדִינָה	רְכִיב
התאוששות התנועה, עדיין מתחת לרמות שלפני המשבר	**סואץ**
הוארך עד 28 בפברואר 2027	**אספידים**
בבנייה / רכש מתקדם	**אלמד**
עבודות ימיות מתקדמות ביותר	**הקישור הטירני**
תוצאות תפעוליות, תוצאות סופיות טרם נמדדות	**תוכנית מטיי**
תוכנית פעולה שהושקה בשנת 2026	**הסכם לאיחוד האירופי הים תיכוני**
הפעלה	**תוכנית הפעולה של נאט"ו דרום**
פעיל החל משנת 2025	**משרד הקישור של נאט"ו עמאן**
קרקעית ים בטוחה פעילה	**הגנה על קרקעית הים האיטלקית**
בתהליך של הסמכה מלאה בנאט"ו	**מרכז אנרגיה תת-ימי**
מערכות חדשות בפיתוח	**כבלים דיגיטליים ים תיכוניים**
מתקדם באופן משמעותי, לא הסתיים	**גיוון אנרגטי**

לכן, המסקנה המתודולוגית חשובה: **יש לתאר את העומק האסטרטגי של איטליה כתהליך, ולא כתוצאה נרכשת** , משום שרבות מהתשתיות והמדיניות שיכולות לשנות את תפקידה של איטליה בים התיכון יביאו לתוצאות מלאות רק בעשור הקרוב.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אין בטיחות איטלקית בלי בטיחות בדרכים

התוצאה הקונספטואלית העיקרית של הניתוח כולו היא ההכרה כי לא ניתן עוד לתאר את הביטחון הלאומי האיטלקי אך ורק באמצעות שלמות שטחה, איתנות מוסדותיה או יכולת צבאית מסורתית. זאת משום שמדינה יצרנית ומייצאת, התלויה במידה רבה ביבוא אנרגיה וממוקמת במרכז מרחב ימי שחוצה ,כמה מנתיבי הסחר והאנרגיה העיקריים בעולם, תלויה מבחינה מבנית בהמשכיות **זרימת הסחורות** . **האנרגיה, הנתונים וההון**

שיבוש בתעלת סואץ לא יביא למתקפה צבאית נגד איטליה, אך הוא יגדיל את העלויות הלוגיסטיות של התעשייה שלה; חוסר הביטחון בבאב אל-מנדב עלול להאריך את נתיבי אסיה-אירופה באלפי ;יצמצם את אפשרויות אספקת האנרגיה TAP או TransMed, Greenstream קילומטרים; שיבוש של נזק לכבלים תת-ימיים עלול להשפיע על התקשורת והשירותים הדיגיטליים; חוסר יציבות מחודש בלוב .עלול ליצור בו זמנית לחצים על אנרגיה והגירה

הנקודה המקובלת היא **שהלם חיצוני יכול להפוך לעלות פנימית מבלי לחצות פיזית את גבול היבשה** . **האיטלקי**

.זהו שינוי עמוק של תפיסת ההגנה עצמה

בטיחות בדרכים כמרכיב בביטחון הלאומי

השפעה על איטליה	צומת פגיע	זְרִימָה
הובלה, מלאי, זמני אספקה	סואץ / באב אל-מנדב	**סחורות מאסיה-אירופה**
זמינות ומחיר הגז	תוניסיה / טרנסמד	**גז אלג'יראי**
ביטחון אנרגטי	גרינסטרים	**גז לובי**
גִּוּוּן	טאנאפ / טאפ	**גז אזרבייג'ני**
קישוריות ומימון	כבלים ים תיכוניים	**נתונים דיגיטליים**
גמישות המערכת	אלמד	**חשמל עתידי**
יצוא ותחרותיות	נמלים ונמלים יבשים	**תנועת הנמלים**
ביטוח וחופש הניווט	ים סוף / הים התיכון	**בטיחות ימית**

מגלמת בדיוק את צורת הביטחון החדשה הזו, משום שהאיחוד האירופי משתמש ASPIDES משימת ביכולות צבאיות ימיות לא כדי לכבוש שטחים אלא כדי **להגן על המשכיות הסחר הבינלאומי** ; באופן .דומה, פונדלי סיקורי משתמש בנכסים ימיים כדי להגן על תשתיות התומכות בשירותים כלכליים אזרחיים

.לכן, הגבול בין מדיניות כלכלית למדיניות ביטחון הולך ומטשטש

הים התיכון הרחב יותר הוא המקום שבו לאיטליה יכולה להיות המשקל היחסי הרב ביותר

לבסוף, ישנה סיבה מבנית מדוע הים התיכון צריך לתפוס מקום מרכזי באסטרטגיה האיטלקית: בהשוואה עולמית לארצות הברית, סין או אפילו למעצמות אסיה הגדולות, איטליה נותרת באופן בלתי נמנע **מעצמה** , חסרה את קנה המידה הדמוגרפי, הפיננסי והטכנולוגי הדרוש להגדרה עצמאית של כללי **בינונית** המערכת הבינלאומית. בים התיכון, לעומת זאת, השילוב של גיאוגרפיה, תעשייה, יכולת ימית, חברות באיחוד האירופי ובנאט"ו, יחסי אנרגיה, נמלים, סיציליה וקשרים היסטוריים עם צפון אפריקה והמזרח .התיכון מעניק למדינה משקל יחסי גדול משמעותית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אין פירוש הדבר שאיטליה יכולה לשלוט באזור או לקבוע באופן חד-צדדי את מאזן הכוחות שלו, מסקנה שתסרב לנוכחותן של טורקיה, צרפת, מצרים, אלג'יריה, ישראל, ארצות הברית, רוסיה, סין, המונרכיות במפרץ וגורמים רבים אחרים. משמעות הדבר היא **שלרומא יש מספר נכסים בים התיכון שלא ניתן לשכפל באותו אופן על ידי שותפות אירופאיות רבות** , ושילוב זה עצמו יכול להגביר את יכולתה לבנות קואליציות ולהשפיע על החלטות.

בירתה הגיאופוליטית של איטליה בים התיכון

פונקציה אסטרטגית	נֶכֶס
צבא, אנרגיה, פלטפורמה דיגיטלית	**סיציליה**
גישה לנתיבי סחר	**נמלים**
SLOCs נוכחות ובטיחות של	**חֵיל הַיָם**
טכנולוגיה ושיתופי פעולה	**תעשיית הביטחון**
תשתית אנרגיה ויחסים	**אני / סנאם / טרנה**
אספקת מכונות, טכנולוגיה ותשתיות	**בסיס ייצור**
יכולת פיננסית ורגולטורית	**האיחוד האירופי**
ביטחון קולקטיבי	**נוֹלָד**
גז ויציבות מערבית	**היחסים עם אלג'יריה**
אנרגיה, הגירה, ELMED	**היחסים עם תוניסיה**
אנרגיה ומרכז הים התיכון	**היחסים עם לוב**
סואץ והים התיכון המזרחי	**היחסים עם מצרים**
הים השחור, ייצור, הגנה	**הקשר עם טורקיה**
תחזית כלכלית לכיוון אפריקה	**תוכנית מטיי**

עם זאת, יש להשתמש בהון גיאופוליטי בצורה ריאליסטית, משום שנוכחותם של נכסים רבים אינה אומרת שאיטליה יכולה לכפות את האינטרסים שלה; במקום זאת, היא מגדילה את מספר **מנופי המשא ומתן והקואליציות האפשריות** , וזוהי צורת כוח עכשווית וקונקרטית יותר.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אבל גיאוגרפיה הופכת לכוח רק כשהיא מאורגנת

,הסיכון הגדול ביותר יהיה להפוך את הקריאה הזו לחגיגה דטרמיניסטית של הגיאוגרפיה האיטלקית משום שההיסטוריה הכלכלית של המדינה מציעה דוגמאות רבות ליתרונות פוטנציאליים שאינם מתורגמים במלואם ליכולות ממשיות. מיקומה במרכז הים התיכון אינו הופך את איטליה באופן אוטומטי למרכז אנרגיה; בעלות על נמלים רבים אינה משמעותה שליטה בלוגיסטיקה; אירוח כבלים תת-ימיים ;אינו משמעותו שליטה בנתונים; בעלות על בסיסים צבאיים אינה שקולה לאוטונומיה אסטרטגית מלאה קרבה גיאוגרפית לאפריקה אינה מבטיחה שחברות איטלקיות יזכו בנתח שוק או שהשקעות יניבו .תשואות כלכליות בנות קיימא

,גיאוגרפיה היא, אם כן, **משאב גולמי** , שניתן להשוותו לחומר גלם שיש לשנותו באמצעות הון, תשתיות .מוסדות ומיומנויות לפני שיוכל להפוך לכוח

מעמדה לכוח גיאו-כלכלי

שאלה מכרעת	רָמָה
?היכן ממוקמת המדינה	**מיקום גיאוגרפי**
?האם זה קשור למסלולים	**תַּשְׁתִּית**
?האם זה יכול לפזר את הזרימות	**קיבולת לוגיסטית**
?האם היא מייצרת טכנולוגיה משלה	**תַּעֲשִׂיָה**
?האם זה יכול לגייס הון	**לְמַמֵּן**
?לבנות קואליציות	**דִיפלוֹמָטִיָה**
?מגן על נכסים	**בִּטָחוֹן**
?האם אתם בעלי נתונים, תוכנה וקניין רוחני	**בקרה טכנולוגית**
?האם יש לך חלופות	**עוֹדֶף**
?האם ניתן להפוך את כל הנכסים הללו לאופציות	**כוח גיאו-כלכלי**

סיציליה עצמה, כפי שתואר בסעיף הקודם, מייצגת מעבדה להבחנה זו: היא יכולה להיות נקודת מעבר לאנרגיה ונתונים או מרכז לייצור ערך; היא יכולה לארח את סיגונלה או לבנות סביבה מערכת אקולוגית או להשתמש באנרגיה הזמינה שלה כדי למשוך תעשייה ELMED טכנולוגית; היא יכולה לקבל בברכה את .ומרכזי נתונים

.הבעיה היא לכן חוסר בעלות על משרה

. זה **מארגן את זה**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הריבונות הים תיכונית החדשה

הניתוח כולו מוביל בסופו של דבר להגדרה של ריבונות שונה מאוד מזו המסורתית, ועולה בקנה אחד במיוחד עם השינוי שנצפה בחלקים אחרים של הספר, משום שאיטליה אינה יכולה להשיג באופן מציאותי עצמאות מהים התיכון ולא יהיה לה יתרון כלכלי בניסיון לעשות זאת; עם זאת, היא יכולה לבנות רשת של ספקים, תשתיות, שותפויות ובריתות רחבות מספיק כדי למנוע הסלמה מיידית של שיבוש חיצוני אחד למשבר לאומי בלתי נשלט.

איטליה אינה יכולה לשלוט **בתעלת סואץ** , אך היא יכולה לתרום לביטחון הנתיבים המובילים לתעלה היא אינה יכולה לבטל את התלות ביבוא אנרגיה, אך היא ;ASPIDES ולתמוך במשימות אירופאיות כמו ;לוב, אנרגיות מתחדשות וחיבורים ,(LNG) יכולה לגוון את פעילותה לאלג'יריה, אזרבייג'ן, גז טבעי נוזלי היא אינה יכולה למנוע כל משבר פוליטי בצפון אפריקה, אך היא יכולה לבנות יחסים כלכליים עמוקים מספיק כדי לקזז את העלות ההדדית של חוסר היציבות; היא אינה יכולה לשלוט באופן עצמאי בנהר באב אל-מנדב, אך היא יכולה לתרום למשימה ימית אירופאית המגנה על חופש השיט; היא אינה יכולה לממן לבדה את שינוי התשתיות של אפריקה בקנה מידה של סין או ארצות הברית, אך היא יכולה לשלב **את בנקים רב-צדדיים והון פרטי, Global Gateway, SACE, CDP, תוכנית מטיי** .

היגיון זה מתאר צורה של ריבונות שאינה עולה בקנה אחד עם עצמאות, משום שעצמאות מוחלטת תהיה בלתי יעילה כלכלית ובמגזרים רבים פשוט בלתי אפשרית; במקום זאת, היא עולה בקנה אחד עם **היכולת לשלוט בתלות הדדית מבלי להיות נשלטת על ידה** .

מרכיבי הריבונות הים תיכונית האיטלקית החדשה

תרגום קונקרטי	יְכוֹלֶת
גישה לשווקים, נתיבים ותשתיות נוספים	קֶשֶׁר
להימנע מתלות בספק יחיד	גִּוּוּן
לשמור על חלופות שמישות	עוֹדֶף
לפעול באמצעות האיחוד האירופי, נאט"ו ושותפויות	קוֹאֲלִיצְיָה
להפוך את היחסים הדיפלומטיים לשרשראות אספקה	נוכחות תעשייתית
ותשתיות SLOC להגן על מרכזי	קיבולת ימית
להכיר את התחום הימי והתת-ימי	מודעות מצבית
גיוס הון ציבורי ופרטי	לְמַמֵּן
ניטור צמתים קריטיים בשרשרת הערך	טֶכנוֹלוֹגְיָה
לספוג זעזועים מבלי להפריע לתפקודים חיוניים	כּוֹשֶׁר הִתאוֹשְׁשׁוּת

עד פברואר ASPIDES בשנת 2026, ניתן לראות מבנה זה באופן קונקרטי בתיקים רבים. הארכת תוכנית מדגימה כי הגנה על נתיבי הים אינה פונקציה מופשטת אלא משימה מבצעית אירופית עם עלויות 2027 מדגימה כי המדינה האיטלקית רואה כעת Fondali Sicuri ומשאבים אמיתיים; צמיחתה של מבצע וההסכם החדש לים התיכון Mattei בכבלים ובצינורות גז כמרכיבים של הביטחון הלאומי; תוכנית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

,מדגימים כי שיתוף פעולה בפיתוח, שרשראות אספקה וביטחון כלכלי מתכנסים בהדרגה; לבסוף, נאט"ו באמצעות תוכנית הפעולה של השכנות הדרומית, מכיר בכך שלא ניתן להתייחס ליציבות הדרום כנושא .שולי ביחס להגנה היורו-אטלנטית

המשמעות העמוקה יותר של **העומק האסטרטגי של איטליה,** אם כן, אינה הזזה מלאכותית של הגבול הפוליטי של הרפובליקה דרומה או מזרחה, וגם לא לדמיין תחום השפעה טריטוריאלי שלא יתאים לאופי הכוח האיטלקי העכשווי; אלא, היא מורכבת **מהרחקת הנקודה שבה משבר חיצוני הופך למשבר פנימי בלתי ניתן לניהול** , הגדלת מספר שכבות ההגנה, החלופות והשותפים הזמינים בין מקור ההלם .למערכת הלאומית

;אם לאיטליה יש רק ספק אנרגיה אחד, שיבוש חיצוני משפיע על הכלכלה המקומית כמעט באופן מיידי גז טבעי נוזלי ,(TAP) אם יש לה את אלג'יריה, העברת אנרגיה באמצעות טכנולוגיית העברת אנרגיה אחסון ואנרגיות מתחדשות, אותה שיבוש נתקל ברמות פיצוי מרובות. אם קישוריות דיגיטלית ,(LNG) תלויה בכמה כבלים, אירוע יוצר השפעות חמורות יותר; אם למערכת יש נקודות נחיתה, מסלולים ויכולות ניתוב מחדש מרובות, הפגיעות פוחתת. אם הסחר תלוי במסלול יחיד, משבר ימי הופך במהירות לבעיה .תעשייתית; אם לחברות ולנמלים יש חלופות ואספקה, ההלם לוקח יותר זמן להפוך לשיתוק

. דווקא **במרחק הזה שבין הלם חיצוני לקריסה פנימית נמדד חלק מהכוח העכשווי**

לכן, יש להבין את ריבונותה הים תיכונית של איטליה כיכולת **לקישוריות, גיוון, חוסן וקואליציה** , ולא כעצמאות מהאזור; המטרה אינה להפחית את התלות ההדדית עד כדי ביטולה, אלא לארגן את התלות .ההדדית באופן שיגדיל את האפשרויות הזמינות במקום להגביל אותן

,וזו, בסופו של דבר, משמעותו של עומק אסטרטגי: לא היכולת לשלוט בכל מה שקורה מעבר לגבול ,מטרה לא מציאותית עבור כל מעצמה בינונית, אלא היכולת לבנות מספיק תשתיות, קשרים, תעשייה .מודיעין ושיתוף פעולה כדי למנוע ממשבר חיצוני להפוך מהר מדי למשבר לאומי בלתי נשלט

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 26

[1] UNCTAD - 2024 משבר ים סוף וצמצום התנועה דרך תעלת סואץ בשנת.
UNCTAD - שיבושים בתעלת סואץ ופנמה מאיימים על הסחר והפיתוח העולמיים.

[2] רשות תעלת סואץ - תנועה, תפוסה והכנסות של התעלה בשנים 2023–2024: 26,434 כלי שיט בשנת 2023 לעומת 13,213 בשנת 2024 וההכנסות ירדו מ-10.25 מיליארד דולר ל-3.99 מיליארד דולר.
רשות תעלת סואץ - ביצועי התעלה עד 2024.

[3] UNCTAD - עלייה בעלויות הובלה ותעריפי הובלה הנגרמת עקב סטיות סביב כף התקווה הטובה.
UNCTAD - תעריפי הובלה גבוהים מכבידים על שרשראות האספקה הגלובליות.

[4] משרד התשתיות והתחבורה - בטיחות ימית וחשיבות החייאת התנועה דרך תעלת סואץ לתחרותיות האיטלקית והאירופית.
MIT - בטיחות ימית והחייאת התנועה דרך תעלת סואץ.

[5] רשות תעלת סואץ - סימני התאוששות בתנועה ובהכנסות במחצית השנייה של 2025.
רשות תעלת סואץ - התפתחויות תנועה ותחזית 2025–2028

[6] עד 28 בפברואר 2027 ואזור EUNAVFOR ASPIDES מועצת האיחוד האירופי - הארכת מבצע הפעולה הכולל את ים סוף, באב אל-מנדב, מפרץ עדן והמים הנלווים.
מועצת האיחוד האירופי - הארכת מבצע ASPIDES, 23 בפברואר 2026

[7] ARERA / MASE — אלג'יריה 23.3 מיליארד מ"ק, אזרבייג'ן (LNG) 14.7 מיליארד, לוב 10.3, וגז טבעי נוזלי 1.4.
ARERA — מספרי שירות ציבורי 2025

[8–10] יחסים כלכליים בין איטליה לאלג'יריה: סחר בשנת 2024 קרוב ל-14 מיליארד אירו, מרכזיות אנרגטית והזדמנויות במגזרי התעשייה והתשתיות.
פרנסינה — אלג'יר, סיכויים והזדמנויות מעבר לפחמימנים.
פורום העסקים של איטליה-אלג'יריה 2025 — ICE

[11] ICE - סוכנות סחר איטליה-לוב ברבעון הראשון של 2025 ומעמדה של איטליה בסחר הלובי.
ICE - Tripoli Desk, סחר ינואר-מרץ 2025

[12–13] חיבור חשמל ישיר ראשון בין אירופה לצפון אפריקה: 600 מגה-וואט, כ-ELMED, טרנה — CEF. ק"מ, השקעה משוערת של כ-850 מיליון אירו ו-307 מיליון אירו בתמיכה ב-220
ELMED טרנה — חיבור חשמל איטליה-תוניסיה

[14] יחסים כלכליים בין איטליה לטורקיה: הסחר בשנת 2024 עלה על 32.2 מיליארד — ICE סוכנות דולר, היצוא האיטלקי 19.3 מיליארד דולר ומעל 1,600 חברות איטלקיות פעילות במדינה.
ICE — שותפות תעשייתית בין איטליה לטורקיה .

[15] הנציבות האירופית - שער עולמי בדרום הים התיכון, כ-7 מיליארד אירו בתמיכה של האיחוד האירופי ו-30 מיליארד אירו בהשקעות שגויסו עד סתיו 2025; פרויקט מדוזה לקישוריות דיגיטלית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.תת-ימית

הנציבות האירופית - דרום הים התיכון והמפרץ

משרד הפנים - נתונים על נחיתות: 66,617 איש בשנת 2024 ו-66,316 בשנת 2025; נתוני [16] .מתפרסמים בהדרגה ועדיין לא מדי שנה 2026

.משרד הפנים - לוח מחוונים סטטיסטי יומי על נחיתות

.נשיאות המועצה - מבנה, תחומים ומגזרים בעלי עדיפות של תוכנית מטיי לאפריקה [17]

.נשיאות המועצה - מבנה המשימה של תוכנית מטיי

דוח שלישי על יישום תוכנית מטאי: 18 מדינות שותפות, 76 - MAECI / ממשלת איטליה [18] .SACE פרויקטים, הקצאה ראשונית של 5.5 מיליארד אירו ו-4 מיליארד ערבויות

.תוכנית מטאי, דוח שנתי שלישי 2026 - MAECI

נשיאות המועצה - שיתוף פעולה בין תוכנית מטיי לשער הגלובלי ואחד עשר הסכמים בסכום [19] .של כ-1.2 מיליארד אירו בשנת 2025

נשיאות המועצה - פעילויות בינלאומיות עבור תוכנית מטיי בשנת 2025

מועצת האיחוד האירופי - הסכם חדש לים התיכון, שאומץ פוליטית בשנת 2025, ושיתוף [21–20] .פעולה בנושאים של כלכלה, ביטחון, הגנה, הגירה ותשתיות

מועצת האיחוד האירופי - ים אחד, הסכם אחד, עתיד אחד

נאט"ו - תוכנית פעולה 2024 לשכונה הדרומית ותפקיד הדיאלוג הים תיכוני בשיתוף [23–22] .פעולה עם המזרח התיכון, צפון אפריקה והסהל

נאט"ו - הצהרת פסגת וושינגטון 2024

נאט"ו - דיאלוג ים תיכוני

משרד החוץ ושיתוף הפעולה הבינלאומי, משלחת השר אנטוניו טג'אני לקהיר ולפורום העסקים **[24]** איטליה-מצרים, 3-4 בספטמבר 2026. שימש לסחר דו-צדדי של **5.9 מיליארד אירו בשנת 2025, +11.7 אחוזים** , לצמיחה נוספת של **7.5 אחוזים בחמשת החודשים הראשונים של 2026** , להשתתפות של B2B, וכן לתיקים פוליטיים למעלה ממאה חברות איטלקיות, כמעט 600 משתתפים וכ-1,000 פגישות .שטופלו עם עבד אל-פתאח א-סיסי ובדר עבדאלטי

שגרירות איטליה בקהיר, *דיפלומטיה כלכלית* , עדכון זמין בשנת 2026. משמש עבור מעמדה של **[25]** איטליה, בסוף 2025, **כשוק היעד השני לייצוא מצרי והספק התשיעי של מצרים** , כמו גם עבור הנוכחות .התעשייתית האיטלקית במגזרי האנרגיה, החקלאות, המכונות והבנייה

רשות תעלת סואץ, הודעות רשמיות ינואר-פברואר 2026. נעשה שימוש עבור **הצמיחה של 5.8 [26] אחוזים במספר כלי השיט, 16 אחוזים בטונות ו-18.5 אחוזים בהכנסות במחצית הראשונה של שנת הכספים 2025/26** , כמו גם עבור 1,315 כלי שיט, 56 מיליון טון נטו ו **-449 מיליון דולר בהכנסות** .שנרשמו בחודשים הראשונים של שנת הכספים 2026

קרן המטבע הבינלאומית, *הרפובליקה הערבית של מצרים - סקירה שביעית במסגרת מתקן הקרן* **[27]** נעשה שימוש עבור הנתון של כ **-39 כלי שיט ביום בשנת הכספים 2025/26** .*המורחב* , יולי 2026 **לעומת 73 בשנת 2023** , עבור הכנסותיה החודשיות של סואץ שעלו לכ **-390 מיליון דולר** מכ-310 מיליון .דולר בשנת הכספים 2024/25, ועבור ההערכה כי התאוששות התעלה נותרה בלתי שלמה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[28] קרן המטבע הבינלאומית, הצהרה ודוח צוות על מצרים, יולי 2026. נעשה שימוש עבור צמיחה ריאלית צפויה של **4.6 אחוזים בשנת הכספים 2025/26** , צמיחה של 5.2 אחוזים בתשעת החודשים הראשונים, אינפלציה של 14.3 אחוזים ביוני 2026, גירעון בחשבון השוטף המוערך ב **-4.5 אחוזים מהתמ"ג** , והשפעת ההפרעה הזמנית ביבוא הגז הישראלי במרץ 2026.

[29] Eni, תיעוד מעודכן על שדה זוהר. שימש לתפקידו של זוהר כשדה הגז הגדול ביותר שהתגלה בים התיכון, לפעילויות אופטימיזציה של הייצור שבוצעו בשנת 2025 וליוזמות נוספות שתוכננו בשנת 2026.

[30] Eni, *החלטת השקעה סופית עבור פרויקט קרונוס בקפריסין* , 28 ביולי 2026. ניצול משאבים מעל הרמה הצפויה של כ **-500 מיליון רגל מעוקב סטנדרטית ליום** , גז ראשון צפוי בשנת 2028 , **3 Tcf** לייצוא לשווקים בינלאומיים, בעיקר אירופיים ו-Damietta Zohr המצרית LNG-ושימוש בתשתית ה.

[31] הנציבות האירופית, סקירה מעודכנת של יחסי האיחוד האירופי-מצרים, 2026. שימש עבור השותפות האסטרטגית והמקיפה בסך **7.4 מיליארד אירו** , הפסגה הראשונה בין האיחוד האירופי -למצרים ב-22 באוקטובר 2025, תזכיר **הסיוע המקרו-פיננסי בסך 4 מיליארד אירו** , השותפות ל שיתוף הפעולה של יורופול והסכם הפעולה לים התיכון שהוצג ב-17 באפריל 2026, Overview Europe.

[32] מועצת האיחוד האירופי, תיעוד משנת 2026 על תפקידה של מצרים בתיק עזה. שימש להכרה אירופאית בתפקידה של מצרים כמתווכת, על תרומתה להפסקת האש שנתמכה על ידי פסגת שארם א- שייח' ב-13 באוקטובר 2025, על תמיכה בייצוב עזה, פינויים רפואיים וסיוע הומניטרי דרך מעבר רפיח.

[33] 18 , *טג'אני, נפגש עם שר המסחר הטורקי, עומר בולט* , משרד החוץ והשיתוף פעולה הבינלאומי, בספטמבר 2026. נעשה שימוש בנתונים המעודכנים על הסחר בין איטליה לטורקיה בשנת 2025, בסכום של **26.1 מיליארד אירו** , המורכב מ **-13.7 מיליארד אירו בייצוא איטלקי ו-12.4 מיליארד אירו בייבוא** וכן עבור צמיחה של 11.3 אחוזים ביוני 2026 ו-6.6 אחוזים ביולי 2026 ,.

[34] שגרירות איטליה באנקרה, *דיפלומטיה כלכלית* , עדכון זמין בשנת 2026. משמש עבור מעמדה של איטליה בין שותפות הסחר העיקריות של טורקיה, עבור סחר באחד עשר החודשים הראשונים של 2025 בשווי **23.4 מיליארד אירו** , עבור המאזן האיטלקי החיובי ועבור ההשפעה יוצאת הדופן של תכשיטים ומוצרים מוגמרים למחצה מזהב על נתוני 2024.

[35] ICE, תיעוד על השותפות התעשייתית בין איטליה לטורקיה. נעשה בו שימוש עקב נוכחותן סוכנות של **למעלה מ-1,600 חברות איטלקיות הפעילות בטורקיה** והשתתפותן במגזרי הייצור, התשתיות, האנרגיה, הפיננסים והביטחון.

[36] TİM, *טורקיה קבעה שיא יצוא חדש בשנת 2025 עם 273.4 מיליארד דולר* - אסיפת היצואנים הטורקיים שווי השיא של היצוא הטורקי הסתכם ב **-273.4 מיליארד דולר** , צמיחה של 4.5 .*דולר* , ינואר 2026 אחוזים, **תעשיית הרכב 41.5 מיליארד דולר** , תעשיית הכימיקלים 31.9 מיליארד דולר ותעשיית האלקטרוניקה-חשמל 17.7 מיליארד דולר.

[37] הנציבות האירופית, *יחסי סחר של האיחוד האירופי עם טורקיה* , נתונים מעודכנים לשנת 2025. שימש עבור שיא הסחר בין האיחוד האירופי לטורקיה של **217.6 מיליארד אירו** , עבור מעמדה של טורקיה **כשותפת הסחר החמישית בגודלה של האיחוד האירופי** , עבור 42.7 אחוזים מהיצוא הטורקי לאיחוד ועבור תפקוד איחוד המכס.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[38] הנציבות האירופית, *האיחוד האירופי וטורקיה: הסכם חדש לחיזוק שיתוף הפעולה בתחום המכס*, 16 ביולי 2026. שימש להכרה הדדית בתוכניות של מפעילים כלכליים מורשים ולחיזוק מבצעי של שיתוף הפעולה בתחום המכס בין האיחוד האירופי לטורקיה.

[39] לאונרדו, *לאונרדו ובייקר חותמים על שותפות לטכנולוגיות בלתי מאוישות*, 6 במרץ 2025. שימש ללידתו של הפרויקט המשותף, להשלמה בין פלטפורמות בייקר למערכות לאונרדו ולהערכת שוק אירופאי בלתי מאויש בשווי של **100 מיליארד דולר** בעשר השנים הקרובות.

[40] לאונרדו, *לאונרדו ובייקאר: נחתם מיזם משותף לפיתוח טכנולוגיות בלתי מאוישות*, 16 ביוני 2025. שבסיסו **LBA Systems** שימש להקמת המיזם המשותף **50:50 של** LBA Systems. ותיעוד של באיטליה, עבור האחריות התעשייתית של שתי החברות ועבור האתרים האיטלקיים המעורבים.

[41] בייקר, *בייקר משלימה את רכישת ענקית התעופה האיטלקית פיאג'יו*, 30 ביוני 2025. שימש ולאסטרטגיית השימוש במפעלים Golden Power להשלמת רכישת פיאג'יו אירוספייס, לאישור האיטלקיים כמרכז אירופי.

[42] Baykar Piaggio Aerospace, *Baykar מייצבת ומשיקה מחדש את Piaggio Aerospace: שנה לאחר מכן*, 1 ביולי 2026. משמש להמשכיות תעסוקתית, לתוכנית התעשייתית החדשה ולהשקעות שבוצעו בשנה הראשונה לאחר הרכישה.

[43] משרד החוץ של הרפובליקה של טורקיה, *יישום אמנת מונטרה* והודעה לציון 90 שנה לאמנה, 20 ביולי 2026. נעשה שימוש למשטר המיצרים הטורקיים, חופש המעבר המסחרי, הגבלות על כלי שיט צבאיים ותפקיד האמנה בביטחון הים השחור.

[44] תיעוד של נאט"ו, פסגת אנקרה 2026. משמש להתייחסות לתפקידה של טורקיה בגישה בין הים התיכון לים השחור, להתייחסות לצבא **השני בגודלו של הברית** ולמרכזיותה האסטרטגית של אנקרה.

[45] MAECI, *השר טג'אני באנקרה לפסגת נאט"ו*, 7-8 ביולי 2026. שימש להשתתפות איטליה בפסגה עם האקאן פידאן ולתיקים בנושא אוקראינה, המזרח התיכון והביטחון האירו-אטלנטי E5 לפורמט.

[46] משמש לסדרי עדיפויות של הברית בנושאי תעשיית נאט"ו, *הצהרת פסגת אנקרה*, 8 ביולי 2026. הביטחון, מערכות בלתי מאוישות, בינה מלאכותית, הגנה אווירית וטילים, והסרת מחסומים תעשייתיים בין בעלות הברית.

[47] MAECI, *הצהרה משותפת על הסכם התקציב המאוחד ללוב*, 18 באפריל 2026. שימשה לתיעוד ההתכנסות בין איטליה, טורקיה ושותפות בינלאומיות אחרות בתמיכה בתקציב הלאומי הלובי המאוחד הראשון מזה למעלה מעשור.

[48] MAECI, פגישת טג'אני-פידאן, 4 באוגוסט 2026. שימש לשיתוף פעולה בתיקי עזה, לבנון, ים סוף והורמוז ולהכרה בתפקידה של טורקיה בגישור אזורי.

[49] MAECI, *הצעות אופרטיביות לחיזוק שיתוף הפעולה בין ממשלת הרפובליקה האיטלקית לממשלת הרפובליקה של טורקיה*, 11 בספטמבר 2025. משמש לשיתוף פעולה בתחום ההגירה, יחסי האיחוד האירופי-טורקיה, מודרניזציה של איחוד המכס והקלות על אשרות לקטגוריות כלכליות ומקצועיות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הנציבות האירופית, *דו"ח טורקיה 2025* ותיעוד על איחוד המכס. שימש עבור הסוגיות הקריטיות **[50]** שנותרו בהתאמת המכס הטורקית ועבור המסגרת המוסדית למודרניזציה אפשרית של יחסי הסחר בין האיחוד האירופי לטורקיה.

נאט"ו, *כוח המודיעין, המעקב והסיור של נאט"ו* , עודכן ב-8 ביולי 2026. שימש לתפקידו של סיגונלה **[51]** המאפיינים , **RQ-4D Phoenix**-עבור צי של **חמשת מטוסי ה** ,NISRF-כבסיס המבצעי העיקרי של ה המבצעיים של המערכות ותפקיד הבסיס בהפקת מודיעין עבור הברית.

משמש למצב הפיתוח והכניסה .2026 ,*NISRF,* **תיעוד** *מרכז התמיכה בפעולות משימה של נאט"ו* **[52]** בסיגונלה NISRF ההדרגתית לפעילות של תשתית המבצעית והמחשוב החדשה של.

של נאט"ו, פעילויות מבצעיות 2026. שימש לכ **-180 שעות טיסה** , למעלה מ **-500 מוצרי** NISRF **[53]** ולמשימות שבוצעו מסיגונלה לתמיכה Agile Combat Employment 2026 **מודיעין** שנוצרו במהלך בפעולות נאט"ו בצפון האוקיינוס האטלנטי ובצפון אירופה.

והיטאצ'י אנרג'י, 24 ביוני 2026. נעשה בו שימוש לחוזה של כ **-770 מיליון יורו** בנוגע STEG, טרנה **[54]** עבור קיבולת של **600 מגה-וואט** , אורך של כ-220-224 ק"מ, מיקום התחנה ELMED, לתחנות הממיר האיטלקית בפרטנה והשלמת הרכש בנוגע לתחנות HVDC.

משמש למבנה הפרויקט . *ELMED* – הבנק העולמי, *פרויקט שילוב החשמל בין תוניסיה לאיטליה* **[55]** לקטע התת-ימי של כ **-200 ק"מ** , לתמיכה הפיננסית הבינלאומית ולתפקוד החיבור בשילוב אנרגיה מתחדשת תוניסאית עם השוק האירופי.

טרנה, *הקשר הטירני* . משמש לאורך כולל של כ **-970 ק"מ** , קיבולת של **1,000 מגה-וואט** , השקעה **[56]** מתוכננת של כ **-3.7 מיליארד יורו** ותפקיד הקשר בארכיטקטורה החשמלית הים תיכונית החדשה.

טרנה, תיעוד על התקדמות הקשר הטירני בשנת 2026. שימש להשלמת הנחת הסניף סיציליה- **[57]** סרדיניה בינואר 2026 ועבודות הימיות קמפניה-סיציליה באפריל של אותה שנה.

שימש לתיעוד פעולת .*הצעה לפי "כל הקודם זוכה" 2026-27* , 23 ביוני TransMed SpA, 2026 **[58]** מערכת הנפט הימית קאפ בון-מזארה דל ואלו ותפקידה של סיציליה כנקודת כניסה לגז אלג'יראי דרך תוניסיה.

רשות מערכת הנמלים המזרחית של סיציליה, נתוני נמלים וסטטיסטיקות. משמש לתפקידה של **[59]** אוגוסטה במערכת האנרגיה והפטרוכימיה, עבור **למעלה מ-28 מיליון טונות של צובר נוזלי המטופל** **מדי שנה** ועבור התנועה הכוללת של מערכת הנמלים המזרחית בסדר גודל של 32 מיליון טונות.

שימש לתפקידה של פלרמו כמרכז נתונים ומרכז נחיתה המחובר לתחנות . *Sicily Hub* ,Sparkle **[60]** הנחיתה בכבלים הסיציליאניים ולמיקומה כמרכז בין אירופה, צפון אפריקה והמזרח התיכון.

תיעוד 2023-2026. שימש לחיזוק פלרמו כמרכז אינטרנט ים , *GreenMed* ו- *BlueMed* ,Sparkle **[61]** החדשה שהוכרזה בפברואר 2026, שנועדה לחבר את אירופה והמזרח GreenMed תיכוני ולתשתית התיכון דרך סיציליה, כרתים והבלקן.

רשות מערכת הנמלים הים המערבית של סיציליה, סטטיסטיקות 2025. משמש עבור **721,668 טון** **[62]** ועבור צמיחה של סחורות **TEU של סחורות שטופלו בטראפאני** , צמיחה של 32.7 אחוזים, **16,881** בטרמיני אימרזה, פורטו אמפדוקלה וליקאטה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[63] רשות מערכת הנמלים הים המערבית של סיציליה, נתונים משנת 2025 על ספינות שייט. נעשה שימוש עבור **1,018,892 נוסעי שייט** במערכת המערבית ו **-996,484 נוסעים בפלרמו**.

[64] משרד הפנים, המחלקה לביטחון פנים, *לוח מחוונים סטטיסטי יומי 2026*. משמש לנתונים שנתיים מאוחדים של **66,617 נחיתות בשנת 2024** ו **-66,316 בשנת 2025** ולמתודולוגיה לגילוי אירועי נחיתה.

[65] משרד הפנים, נתוני נחיתות מעודכנים לספטמבר 2026, מדווחים על בסיס יומי. נעשה שימוש עבור **נחיתות נכון ל-14 בספטמבר 2026** , בהשוואה ל-48,231 באותה תקופה של 2025 ו-44,676 בשנת 2024, עבור **21,613 הגעות נכון ל-17 בספטמבר 2026** , עבור הרכב לפי לאום ועבור נתוני **21,393** החזרות לארצות הברית.

[66] נתונים ראשוניים ינואר-אוגוסט 2026 שדווחו ב-10 בספטמבר 2026. שימשו לירידה של Frontex, כ **-55 אחוז** בגילויים בנתיב הים התיכון המרכזי בהשוואה לשנה הקודמת.

[67] טרנה, *המעבדה הטירנית* , יוני 2026. משמש לחיבור פיתוח רשת החשמל והכשרת מיומנויות מומחים באוניברסיטת פלרמו ובמרכזי האוניברסיטה האחרים המעורבים.

[68] שימש לאימוץ תוכנית הפעולה של השכנות .נאט"ו, *הצהרת פסגת וושינגטון* , 10 ביולי 2024 הדרומית, למטרת גישה אסטרטגית ומכוונת תוצאות יותר ולחיזוק כלי נאט"ו כלפי המזרח התיכון, צפון אפריקה והסהל.

[69] **מזכ"ל** נאט"ו *מודיע על מינוי נציג מיוחד חדש לשכנות הדרומית* , 23 ביולי 2024, ותיעוד מעודכן שימש למינויו של חאבייר קולומינה ולתפקידי התיאום הפוליטי שלו .בנוגע לתפקיד.

[70] נאט"ו, תיעוד על הדיאלוג הים תיכוני, יוזמת שיתוף הפעולה של איסטנבול ופעילויות הנציג המיוחד בשנת 2026. משמש למסגרת השותפויות הדרומיות ולפרויקטים חדשים של שיתוף פעולה עם שותפות במפרץ.

[71] נאט"ו, *נאט"ו פותחת משרד קישור בעמאן* , 16 בספטמבר 2025. שימש לפתיחת המשרד הדיפלומטי הקבוע הראשון של נאט"ו באזור ולקישור שלו עם תוכנית הפעולה של השכנות הדרומית.

[72] נאט"ו, *חבלה בים: כיצד נאט"ו מגן על תשתית תת-ימית קריטית* , עודכן 2025. משמש לתפקידם של כבלים תת-ימיים, צינורות ותשתיות וההערכה כי למעלה מ **-95 אחוז מתעבורת האינטרנט העולמית** עוברת דרך כבלים תת-ימיים.

[73] TAP, חיל הים האיטלקי, *מבצע "שטח בטוח"* , פעילות מבצעית 2026. משמש לניטור כבלי תקשורת ותשתיות תת-ימיות קריטיות אחרות באמצעות יחידות Greenstream, TransMed, שולה מוקשים ומערכות תת-ימיות.

[74] חיל הים, *איטליה ויוון חותמים על מזכר ההבנות המבצעי של מרכז המצוינות התת-ימי* , 21 בינואר שימש להקמת מרכז לה ספציה ולתהליך ההסמכה של נאט"ו הצפוי בשנת 2026. 2026.

[75] SACE, *דף מידע על תוניסיה* , נתונים מעודכנים לשנים 2025-2026. משמש עבור יצוא איטלקי לתוניסיה של כ **-3.4 מיליארד אירו** , יבוא של 3.1 מיליארד ונתח שוק איטלקי של 13 אחוזים.

[76] הנציבות האירופית, *הסכם לים התיכון* , אוקטובר 2025, ותיעוד 2026. משמש עבור סדרי עדיפויות הקשורים להון אנושי, אנרגיה, טכנולוגיות נקיות, שרשרת אספקה, תשתית דיגיטלית, כלכלה כחולה, ביטחון והגירה, וכן להשקת תוכנית הפעולה הראשונה באפריל 2026.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

וניתוח של שווקים אפריקאים, 2025-2026. שימש *Africa Champion Program תוכנית*, SACE **[77]** לייצוא איטלקי לאפריקה בסכום של כ **-20 מיליארד אירו בשנת 2024** , עבור 13.7 מיליארד שהופנו למדינות שנפגעו בתחילה מתוכנית מטיי ולהרחבת השווקים לאחר מכן.

תוצאות 2025 שפורסמו ב-1 באפריל 2026. שימש עבור **למעלה מ-3.6 מיליארד אירו של** ,SACE **[78]** **פעולות שנתמכו במסגרת תוכנית מטיי** , כ **-18.5 מיליארד אירו של פרויקטים שגויסו** ויותר מ-200 חברות איטלקיות המעורבות.

בפברואר 23 , *ASPIDES* מועצת האיחוד האירופי, *ים סוף: המועצה מאריכה את המנדט של מבצע* **[79]** . שימש להארכת המבצע עד **28 בפברואר 2027** ולסכום ייחוס כספי של כמעט **15 מיליון אירו** .2026

מועצת האיחוד האירופי, *ביטחון ימי: המועצה מעדכנת את המנדטים של פעולות האיחוד האירופי* **[80]** משמש להתפתחות משימות אירופיות לקראת גישה .במרץ 2026 , 30 *ASPIDES ו-ATALANTA הימיות* משולבת יותר לאבטחת נתיבי ותשתיות ימיות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

חלק י"ג

ההשוואה האירופית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 27

איטליה, גרמניה, צרפת ובריטניה - ארבע תצורות כוח אירופאיות

השוואה בין איטליה, גרמניה, צרפת ובריטניה פירושה השוואה בין ארבע מדינות השייכות לאותו מרחב אירופי היסטורי, כלכלי ואסטרטגי, אך בנו את יכולת ההשפעה שלהן באמצעות שילובים שונים בתכלית של תעשייה, הון, טכנולוגיה, אנרגיה, מנגנון ציבורי, כוח צבאי ומוסדות.

"לכן, יהיה זה פגום מבחינה מתודולוגית לחפש מדד יחיד המסוגל לקבוע איזו מבין הארבע "חזקה יותר משום שהתשובה תשתנה מיד בהתאם למשתנה הנבחר: גרמניה שומרת על עומק ייצורי וטכנולוגי-תעשייתי שאף אחת מארבע האחרות אינה משכפלת באותו קנה מידה; צרפת משלבת מדינה גדולה, בסיס תעשייתי מגוון, אנרגיה גרעינית, יכולת צבאית אוטונומית ונוכחות בינלאומית שנבנתה בין היתר, באמצעות מושבה הקבוע במועצת הביטחון של האו"ם; בריטניה, למרות עזיבתה את האיחוד האירופי שומרת על מרכז פיננסי עולמי, יכולת דיפלומטית וצבאית ברמה גבוהה, אוניברסיטאות ומחקר טכנולוגי, המשולבים במערכת האקולוגית האנגלו-סקסית, וקשר מועדף עם ארצות הברית; איטליה, לעומת זאת מחזיקה במגזר ייצור גדול המכוון לייצוא, רשת של מפעלים בינוניים תחרותיים במיוחד, מיקום אסטרטגי בים התיכון ויכולות משמעותיות בתחומי הנדסת מכונות, תרופות, תעופה וחלל, בניית ספינות והגנה, אך עליה לשנות משאבים אלה במסגרת מערכת המאופיינת בפריון חלש, חוב גבוה, אוכלוסייה מזדקנת ויכולת מופחתת לרכז הון ומחקר.

מסיבה זו, ההשוואה הבאה משתמשת במכוון **באותה טבלה עבור כל ארבע המדינות** ומוותרת על כל ציון כולל. הפרש בתמ"ג לנפש לא ישמש להדגמת עליונות דיפלומטית; משקל ייצור גדול יותר לא יתורגם אוטומטית לאוטונומיה טכנולוגית גדולה יותר; כושר ייצור גרעיני גדול לא יהפוך לשם נרדף לתחרותיות תעשייתית גדולה יותר; חוב נמוך לא יתפרש כראיה מספקת למדיניות כלכלית טובה יותר. כל משתנה מודד חלק שונה מיכולתה של מדינה לייצר, לממן, להגן ולקדם את האינטרסים שלה, ורק השילוב שלהם מאפשר לנו להבין את טבען של ארבע התצורות.

יש לשמור גם על עיקרון מתודולוגי שני. גרמניה, צרפת ואיטליה שייכות לאירו ולאיחוד האירופי; בריטניה אך לאחר הברקזיט אינה משתתפת עוד באופן ישיר בגיבוש החקיקה האירופית, G7-שייכת לנאט"ו ול הרגיל ואינה מיוצגת במועצה, בפרלמנט האירופי או בבנק המרכזי האירופי. עובדה זו הופכת חלק מהישויות לדומות ואחרות פחות. ברלין, פריז ורומא מפעילות חלק מכוחן באמצעות מוסדות משותפים שאליהם העבירו סמכויות; לונדון נהנית מאוטונומיה פורמלית גדולה יותר במדיניות מוניטרית וסחר, אך אינה תורמת עוד ישירות ליצירת הכללים של השוק האירופי המשותף. לכן, ריבונות פורמלית ויכולת השפעה אינן חופפות אוטומטית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תמ"ג ריאלי - ארבע כלכלות עיקריות שצומחות באיטיות, אך מסיבות שונות

ההשוואה הראשונה נוגעת ליכולת לייצר הכנסה ריאלית. מבין ארבע הכלכלות הללו, אף אחת מהן, באמצע שנות ה-2020, לא חוותה שלב צמיחה דומה לזה של הכלכלות המתעוררות הדינמיות ביותר או ארצות הברית בשיא פריחתה; ההבדל טמון דווקא באופי הבעיות המעכבות כל מערכת.

גרמניה נכנסת לתקופה 2023–2025 לאחר עשרות שנים של היותה מנוע התעשייה המוביל של אירופה, אך השילוב של הלם האנרגיה בעקבות אובדן הגז הרוסי, ההאטה הסינית, קשיי תעשיית הרכב, תחרות אסייתית מוגברת, ריביות גבוהות וביקוש מקומי חלש חשף פגיעויות שהוסוות בעבר על ידי ההצלחה יוצאת הדופן של מודל הייצוא-תעשייתי שלה. כוחה של גרמניה לא נעלם: בסיס הייצור שלה, התשתית הטכנולוגית, ההון האנושי והחברות הגדולות שלה נותרו עצומים. מה שהפך פחות נוח הוא הסביבה שבה שגשגה מערכת זו, שהתבססה במשך שנים על אנרגיה זולה יחסית מרוסיה, ביטחון אמריקאי וגישה לשוק הסיני עבור כלי רכב, מכונות ומוצרים תעשייתיים בעלי ערך גבוה.

לצרפת מבנה שונה משום שכלכלתה מסתמכת פחות על ייצור בהשוואה לגרמניה ויותר על שירותים, צריכה מקומית והוצאות ציבוריות גדולות. דבר זה הופך אותה לפחות רגישה מגרמניה לזעזועים תעשייתיים מסוימים, אך היא חשופה יותר ליכולתה של המדינה לממן מבנה ציבורי גדול מבלי לפגוע בקיימות הפיסקלית. הכלכלה הצרפתית מתגאה גם באלופות תעשייתיות וטכנולוגיות משמעותיות מאוד בתחומי התעופה והחלל, הביטחון, האנרגיה, מוצרי היוקרה, התרופות, התחבורה והתשתיות, מה שהופך כל תיאור של צרפת ככלכלה "לא מתועשת" פשוט למטעה. עם זאת, מגמת הצמיחה נותרה צנועה.

איטליה חולקת חלק מהבעיה התעשייתית הגרמנית וחלק מהבעיה הפיסקלית הצרפתית, אך עם מאפיין ייחודי: בעיית הצמיחה החלשה קיימת זמן רב לפני המשבר האחרון. הפריון הקיפאון בעשורים האחרונים, גודלן הקטן של חברות רבות, נתונים דמוגרפיים ופער טריטוריאלי מגבילים את הפוטנציאל גם כאשר המחזור החיצוני חיובי. בשנת 2025, התמ"ג הריאלי של איטליה צמח ב-0.5 אחוזים, נתון התואם כלכלה היוצרת מקומות עבודה ותומכת בהשקעות ציבוריות באמצעות תוכנית ההתאוששות אך ממשיכה להראות יכולת מוגבלת להגדיל במהירות את התפוקה לשעת (NRRP), והחוסן הלאומית עבודה.

לבסוף, בריטניה מציגה תמונה שונה לחלוטין. לאחר הברקזיט, המגפה והלם האנרגיה, הכלכלה הבריטית ממשיכה ליהנות ממגזר פיננסי עמוק, שירותים מקצועיים, אוניברסיטאות, טכנולוגיה ודמוגרפיה דינמית יותר מאיטליה, אך סובלת מחולשה ממושכת בהשקעות ובפריון, תשתיות הזקוקות למודרניזציה וחיכוכים מסחריים חדשים עם השוק האזורי העיקרי. ברבעון השני של 2026, התמ"ג הבריטי צמח ב-0.4 אחוז בהשוואה לרבעון הקודם, דבר המצביע על כך שהכלכלה ממשיכה להתקדם, אך ללא ההאצה הנדרשת לשינוי קיצוני של המסגרת המבנית.

המסקנה הראשונה היא, אם כן, שאף אחת מהארבע לא יכולה להישפט רק על פי קצב הצמיחה הנוכחי שלה. לגרמניה קיבולת תעשייתית גדולה מאוד שחייבת להסתגל לסביבה גיאו-כלכלית חדשה; צרפת תומכת בצמיחה באמצעות מבנה ציבורי רחב ומגזרי היי-טק אסטרטגיים; לבריטניה יש כלכלת שירותים בינלאומית אך עליה לבנות מחדש את הפריון וההשקעות; לאיטליה בסיס ייצור תחרותי על פני מגזרים רבים אך עליה להפוך את התעסוקה וההשקעות לצמיחת פריון.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תמ"ג לנפש - היקף הכלכלה אינו תואם את ההכנסה הפנויה הממוצעת

;התמ"ג הכולל מציין את המסה הכלכלית שבאמצעותה מדינה יכולה לממן תשתיות, הגנה, מחקר ומנהל התמ"ג לנפש, לעומת זאת, מודד, על כל מגבלותיו, את כמות הייצור הזמינה לתושב ומסייע להבחין בין כלכלות גדולות בעלות אוכלוסיות שונות.

לצורך השוואה בינלאומית רצינית, עדיף להשתמש בערכים המותאמים לשווי כוח קנייה מאשר פשוט להמיר את התמ"ג הלאומי בשערי החליפין הנוכחיים, מכיוון שהאירו והלירה יכולים לעלות או לרדת בערכם מבלי שהכמות האמיתית של סחורות ושירותים המיוצרים תשתנה באותה מידה. ה-OECD וציין שהם מבטלים הבדלי רמת מחירים כדי לאפשר השוואות (PPP), מדגיש את תפקידם של כוח קנייה אמיתיות בין כלכלות.

במסגרת זו, גרמניה, צרפת ובריטניה שומרות על רמות גבוהות יותר של תמ"ג לנפש מאשר איטליה, אך אין לפרש פער זה כהבדל אחיד ברמת החיים. מבני מחירים, מיסוי, שירותים ציבוריים, עלויות דיור וחלוקת הכנסות יכולים לייצר חוויות שונות מאוד עבור משפחות. ה-OECD מציין גם כי התמ"ג לנפש אינו בהכרח תואם את הצריכה האישית בפועל, ועשוי להפריז או לזלזל בכמות המשאבים הזמינים בפועל למשפחות, בהתאם למבנה הכלכלי.

במקרה האיטלקי, הצמיחה החלשה בתמ"ג לנפש משמעותית במיוחד משום שהיא משתרעת על פני תקופה ארוכה מאוד: כאשר האוכלוסייה והתעסוקה משתנים אך התפוקה לשעת עבודה גדלה באיטיות, המדינה יכולה לשמור על מסה כלכלית גדולה מבלי להתכנס לרמות של שותפותיה היצרניות יותר בגרמניה ובצרפת, הבעיה האחרונה היא בעיקר אובדן הדינמיות בהשוואה למגמה הקודמת, בעוד שבאיטליה היא מייצגת מאפיין מבני עמוק הרבה יותר. בריטניה, לעומת זאת, שומרת על רמה גבוהה יחסית אך סבלה גם מקיפאון ממושך של פריון לאחר 2008.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרודוקטיביות - המשתנה שמפריד בצורה הברורה ביותר בין מבנה לביצועים

פריון הוא כנראה המשתנה החשוב ביותר בכל ההשוואה משום שהוא קובע כמה הכנסה כלכלה יכולה לייצר עם כמות נתונה של עבודה והון, ובטווח הארוך, משפיע על השכר הריאלי, הכנסות ממסים, כושר השקעה וקיימות מדינת הרווחה.

על תמ"ג לשעת עבודה מראים הבדל משמעותי בין ארבע המדינות בשנת 2024. לצרפת OECD-נתוני ה גבוהים PPP ולגרמניה היו רמות גבוהות מאוד של פריון שעתי, כאשר ערכים המבוטאים בדולרים לפי לשעה וגרמניה קרובה ל-98 PPP צרפת עומדת על כ-90 דולר לפי ,OECD-מאלה שבאיטליה; בסדרת ה דולר, בעוד שאיטליה עומדת על קצת פחות מ-80 דולר. גם הערך הבריטי גבוה מזה האיטלקי, אך המומנטום ארוך הטווח שלו נותר חלש בהשוואה לתקופה שלפני המשבר הפיננסי.

יש לפרש נתונים אלה בהקשר למבנה החברות. כפי שכבר ראינו, באיטליה אין בהכרח פריון נמוך בקרב חברות בינוניות וגדולות: הבעיה היא שחלק גדול בהרבה מהתעסוקה בהשוואה לצרפת ולגרמניה נותר מרוכז בחברות זעירות וקטנות, שבהן הון, דיגיטציה, ניהול ומחקר מוגבלים יותר מבחינה סטטיסטית. גרמניה, לעומת זאת, נהנית ממערכת שבה קבוצות גלובליות גדולות מתקיימות לצד מעמד ביניים שלעתים קרובות מסוגל להשיג גודל, הון והתמחות גדולים יותר מאשר חברה קטנה (Mittelstand) איטלקית טיפוסית; בצרפת יש קבוצות לאומיות גדולות במגזרים רבים וריכוז תעשייתי גבוה יותר; בבריטניה יש מערכת פרודוקטיבית ביותר בשירותים מתקדמים ובפיננסים, אך עם הבדלים אזוריים ניכרים ביותר.

ההבדל האמיתי, אם כן, אינו רק האם עובדים צרפתים או גרמנים "עובדים טוב יותר" מאשר עובדים איטלקים. אלו ההון הזמין כיום, הטכנולוגיה המשולבת, גודל החברות, איכות הניהול, הארגון וההתמחות של הייצור שקובעים את התוצאה הכוללת.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תעשייה - ייצור בגרמניה ובאיטליה, ייצור בצרפת ובבריטניה בררני יותר מבחינה תעשייתית

אם ייצור משמש כמרכיב של כוח כלכלי, לגרמניה ולאיטליה יש מבנה תעשייתי אינטנסיבי יותר מאשר לצרפת ולבריטניה. אבל אפילו הבחנה זו חייבת להיות מסויגת.

גרמניה מקיימת מערכת אקולוגית תעשייתית בקנה מידה יוצא דופן לאירופה: רכב, כימיה, מכונות חשמל, ציוד, תרופות, טכנולוגיה תעשייתית ורשת ספקים נרחבת. יתרונה טמון לא רק במספר המפעלים, אלא גם בצפיפות הקשרים בין קבוצות גדולות, מרכזי מחקר, אמצעי עבודה, הכשרה טכנית ושווקים גלובליים.

לאיטליה בסיס ייצור מקוטע יותר אך מגוון ביותר, ובשנת 2024 היא היוותה כ-14 אחוזים ממכירות הייצור התעשייתי של האיחוד האירופי, שנייה רק לגרמניה. במוצרי היי-טק, יורוסטאט מנה **5,156 חברות ייצור היי-טק באיטליה בשנת 2023** , השנייה בגובהה באיחוד האירופי אחרי 8,896 בגרמניה. עם זאת התעסוקה בתעשיית היי-טק הייתה גבוהה בהרבה בגרמניה ובצרפת, שהעסיקו כ-668,000 ו-389,000 עובדים בהתאמה, בהשוואה לכ-212,000 באיטליה. זוהי תמונה משמעותית ביותר: באיטליה יש מספר רב של חברות טכנולוגיה, אך אלו נוטות להיות קטנות יותר בממוצע.

לצרפת יש נתח ייצור נמוך יותר, אך היא שומרת על אלופות בעלות ערך אסטרטגי עצום בתחומי התעופה והחלל, הביטחון, האנרגיה הגרעינית, התחבורה, התרופות ומוצרי היוקרה. איירבוס, ספרן, תאלס אוראן, שניידר אלקטריק, אלסטום, סנופי וקבוצות אחרות מדגימות שנתח ייצור נמוך יותר, EDF, דאסו מהתמ"ג אינו שווה ערך ליכולת אסטרטגית נמוכה יותר באף מגזר.

לממלכה המאוחדת עצימות הייצור הנמוכה ביותר מבין הארבע, אך מבנה הייצור הנותר הוא סלקטיבי ביותר: תעופה וחלל, רכבים, תרופות, ביטחון, פורמולה 1 והנדסה, כימיקלים מיוחדים, מוליכים למחצה מעוצבים ותעשיות יצירתיות. חולשתה היחסית היא אובדן עומק בחלק משרשראות האספקה של הייצור ותלות גדולה יותר ביבוא תעשייתי; כוחה טמון ביכולת לרכז הון ומחקר במגזרים מתקדמים מבחינה טכנולוגית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מחקר ופיתוח - ההבדל בין ייצור טוב לבין שליטה בטכנולוגיה עתידית

הוצאות המחקר והפיתוח הופכות את ההבדל בין המודלים לגלוי הרבה יותר. בשנת 2024, עצימות המו"פ הממוצעת באיחוד האירופי הייתה **2.24 אחוזים מהתמ"ג** . גרמניה ממשיכה להיות מדורגת משמעותית מעל ממוצע זה, סביב או מעל 3 אחוזים, הנתמכת על ידי מרכיב פרטי ותעשייתי חזק מאוד; אזורים מסוימים בגרמניה כמו שטוטגרט, בראונשוויג, טובינגן וקרלסרוהה רושמים עצימות מחקר מעל 5 אחוזים, דבר המדגים כיצד יכולת החדשנות מרוכזת דווקא באזורי התעשייה המתקדמים ביותר.

צרפת קרובה יותר לממוצע האירופי אך יש לה יכולת מדעית וטכנולוגית הנתמכת על ידי מגזר מחקר ציבורי גדול וחברות גדולות בתחומי התעופה והחלל, הביטחון, הגרעין, התרופות והדיגיטל.

התמ"ג של איטליה נותר סביב 1.4 אחוזים, נמוך משמעותית מהממוצע האירופי והרבה אחרי גרמניה. הבעיה חמורה במיוחד משום שמערכת ייצור גדולה שמשקיעה מעט במחקר מסתכנת בשמירה הדרגתית על הרכבה וייצור תוך אובדן נתח גדל והולך של ערך לאלו השולטים בפטנטים, תוכנה, אלקטרוניקה וחומרים מתקדמים.

לממלכה המאוחדת, לעומת זאת, מערכת מחקר אינטנסיבית הרבה יותר, המקושרת קשר הדוק לאוניברסיטאות ולמדע חדשני. ה-ONS העריך את הוצאות המו"פ בבריטניה ב **72.6- מיליארד לישט** **בשנת 2023** , בעוד שמחקר וחדשנות בבריטניה משקיע מעל 9 מיליארד לישט מכספי ציבור במחקר וחדשנות מדי שנה. המודל הבריטי פחות מבוסס על ייצור מהמודל הגרמני, אך מסוגל הרבה יותר לרכז מדע, הון סיכון, אוניברסיטאות וטכנולוגיות מתפתחות.

כאן, מתגלה אחד ההבדלים הבסיסיים בין ארבע המערכות: גרמניה הופכת מחקר לתעשייה באמצעות רשת צפופה ביותר; בריטניה מצטיינת בחיבור אוניברסיטאות, פיננסים וטכנולוגיה; צרפת משלבת מחקר ציבורי ואלופים לאומיים גדולים; לאיטליה יש מצוינות מדעית ותעשייתית, אך עוצמתה והיקפה הכוללים מוגבלים מדי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אנרגיה - ארבע כלכלות, ארבע מורשתות אסטרטגיות

.אף אחד ממשתני החובה אינו מראה הבדל בולט יותר מאשר אנרגיה

צרפת מתחזקת את מערכת הגרעין הגדולה ביותר במערב אירופה וייצרה **373 טרה-וואט-שעה של חשמל גרעיני בשנת 2025** , בעוד ש-95.2 אחוזים מסך ייצור החשמל של צרפת הגיעו ממקורות דלי פליטות, גרעיניים ואנרגיות מתחדשות גם יחד. הערך האסטרטגי של תצורה זו הוא כפול: היא מפחיתה את החשיפה של ייצור החשמל ליבוא גז ומספקת לפריז בסיס תעשייתי גרעיני הכולל תכנון, ניהול מחזור דלק, הנדסה ושרשרת אספקה לאומית של מומחיות.

גרמניה נקטה במסלול ההפוך, והשלימה את הפסקת האנרגיה הגרעינית שלה בשנת 2023, והסתמכה על אנרגיות מתחדשות, רשתות, קיבולת דלקים מאובנים שיורית, יבוא וחשמול מתקדם לצורך המעבר שלה. צעד זה ביטל את האנרגיה הגרעינית מהתמהיל, אך לא את סוגיית ביטחון האנרגיה, שהתבררה במיוחד עקב קריסת המודל המבוסס על יבוא כמויות גדולות של גז רוסי זול.

לאיטליה אין תחנות כוח גרעיניות פעילות והיא תלויה במידה רבה ביבוא אנרגיה. עם זאת, מאז 2022, בעוד שאנרגיות (LNG) היא פיתחה מבנה אספקת גז מגוון יותר דרך אלג'יריה, אזרבייג'ן וגז טבעי נוזלי מתחדשות כיסו נתח הולך וגדל מייצור החשמל. נקודת התורפה העיקרית נותרה עלות האנרגיה והתלות הכבדה ביבוא.

בריטניה מציגה תצורה רביעית: יש לה ייצור נפט וגז מקומי בים הצפוני, עדיין נתח משמעותי של אנרגיה גרעינית אך עם צי היסטורי הולך ופוחת, ויכולת אנרגיית רוח ימית גדולה מאוד. בשנת 2026, הממשלה והמדיניות Hinkley Point C עד 2055, בעוד בניית Sizewell B אישרה גם את הארכת חיי המבצע של נמשכות Great British Energy-Nuclear על כורים מודולריים קטנים על ידי.

ההשוואה אינה מניבה מודל עדיף באופן אוניברסלי. לצרפת יש אוטונומיה חשמלית וגרעינית אך עליה לממן את חידוש ותחזוקת צי גדול; לגרמניה קיבולת אנרגיה מתחדשת עצומה אך היא מתמודדת עם בעיית עלויות האנרגיה התעשייתיות וגמישות המערכת; בריטניה משלבת מקורות מקומיים, אנרגיית אנרגיה גרעינית ואנרגיית רוח ימית; לאיטליה מערכת מגוונת מאוד אך היא תלויה במידה רבה ביבוא.

סחר - גרמניה ואיטליה תעשייתיות, צרפת מאוזנת יותר, בריטניה מכוונת שירותים יותר

גרמניה נותרה קשורה קשר הדוק לסחר בסחורות ולשרשראות ייצור עולמיות. במשך עשרות שנים, עודף הסחר שלה היה מרכיב מרכזי במודל הכלכלי הלאומי ומימן עמדה גדולה של השקעות זרות. עם זאת, תלות ביצוא מהווה גם פגיעות כאשר סין, תעשיית הרכב או הסחר העולמי מאטים.

לאיטליה מבנה דומה, אך בקנה מידה קטן יותר ועם התמחויות שונות. בשנת 2025, עודף הסחר של איטליה עלה על 50 מיליארד אירו, בעוד שהעודף במוצרים שאינם אנרגיה היה קרוב ל-98 מיליארד אירו, סימן ליכולת ייצור משמעותית, שקוזזה חלקית על ידי גירעון האנרגיה.

לצרפת מעמד סחר פחות נוח בסחורות, אך יש לה יצוא תחרותי מאוד בתחומי התעופה והחלל, היוקרה התרופות, המזון החקלאי, הביטחון והשירותים, בעוד שתיירות ושירותים מסייעים לקזז חלק מהחולשה בייצור המצרפי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בריטניה שונה מבחינה מבנית משום שסחר בשירותים, ובמיוחד פיננסים, ביטוח, ייעוץ, שירותים מקצועיים, חינוך ויצירתיות, משמעותי הרבה יותר. עזיבת האיחוד האירופי הכניסה חיכוכים חדשים בסחר בסחורות עם השוק האירופי, אך לונדון שומרת על קיבולת עולמית בשירותים שאף אחת משלוש המדינות האחרות אינה משכפלת באותה תצורה.

לכן, כוח סחר אינו נמדד רק על ידי מאזן הסחורות. גרמניה ואיטליה מוכרות בעיקר כושר ייצור תעשייתי; בריטניה מוכרת שירותים בעלי ערך גבוה במידה רבה יותר; צרפת משלבת את שתיהן עם אלופות מגזריות גדולות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

שווקים פיננסיים - לונדון כתשתית עולמית, פריז כשוק צמיחה, פרנקפורט כשוק מוניטרי, מילאנו כשוק תעשייתי-פיננסי

לבריטניה יש את היתרון הבולט ביותר בתחום הפיננסים. לונדון סיטי נותרה תשתית פיננסית עולמית מובילה, עם עומק בתחומי המט"ח, נגזרים, ביטוח, ניהול נכסים, הון פרטי, הון סיכון, משפט מסחרי ומימון בינלאומי. יכולת זו מעניקה לבריטניה סוג של כוח גיאו-כלכלי שאינו תלוי בקנה מידה של ייצור עסקים וממשלות ברחבי העולם מסתמכים על שירותים והון המתווכים על ידי מוסדות שבסיסם בלונדון.

צרפת חיזקה את מעמדה של פריז מאז הברקזיט והיא מחזיקה בכמה מקבוצות הבנקאות, הביטוח וניהול הנכסים המובילות באירופה היבשתית. חברות כמו BNP Paribas, Crédit Agricole, Société Générale, AXA ו-Amundi הופכות את צרפת לא רק בעלת שוק פיננסי, אלא גם בעלת יכולות אלופה להקצות הון ברמה בינלאומית.

גרמניה, לעומת זאת, נהנית ממצב ייחודי: פרנקפורט מארחת את הבנק המרכזי האירופי, המוסד המוניטרי העיקרי של האירו, ותשתית פיננסית חשובה, אך מערכת הבנקאות הגרמנית מבוזרת הרבה יותר ופחות נשלטת על ידי שחקנים גלובליים גדולים מאשר זו הצרפתית או הבריטית. חוסנה הפיננסי של גרמניה נובע גם מבסיס החיסכון העצום שלה ומקשרי הבנקאות עם התעשייה.

לאיטליה מערכת בנקאית חזקה הרבה יותר כיום מאשר לפני עשור, עם קבוצות גדולות כמו אינטסה סנפאולו ויוניקרדיט, אך שוקי המניות וההון סיכון שלה נותרו רדודים. כתוצאה מכך, חברות איטלקיות רבות תלויות יותר באשראי בנקאי, וכאשר הן מגיעות לקנה מידה בינלאומי, יכולות לגייס הון ביתר קלות בלונדון, פריז או ניו יורק מאשר בשוק המקומי.

ההבדל הוא אסטרטגי משום שמי ששולט בהון משפיע על מה שיכול לצמוח.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.חוב - לאילוץ הפיסקאלי יש משמעות שונה בכל מערכת

איטליה נמצאת במשוואה עם יחס החוב הציבורי הגבוה ביותר מבין ארבעת המדינות, **137.1% מהתמ"ג בסוף שנת 2025** , לפי יורוסטאט, רמה שממשיכה לייצג את אחד המגבלות המבניות העיקריות על החופש הפיסקלי הלאומי. הבעיה של איטליה אינה טמונה רק בעלות החוב הנוכחית, אלא בצורך לייצר .צמיחה נומינלית מספקת ועודפים ראשוניים לאורך זמן כדי למנוע מגמה של ערעור יציבות

לצרפת חוב גבוה משמעותית מזה של גרמניה והיא צברה גירעונות גדולים בשנים האחרונות, מה .שהפחית את מרווח המדיניות הפיסקלית שלה למרות הבסיס הכלכלי והמוסדי החזק מאוד של המדינה

לגרמניה ממשיכה להיות רמת חוב נמוכה משמעותית, בין היתר בשל התקופה הארוכה של משמעת פיסקלית שקדמה לשינויים האחרונים במדיניות ההשקעות והביטחון. מרחב פיסקלי זה מייצג משאב פוטנציאלי חשוב מאוד, משום שכאשר המערכת הפוליטית מחליטה לנצל אותו, הוא מאפשר תמיכה .בהשקעות ציבוריות ובביטחון ללא אותה פגיעות כמו איטליה או צרפת

בריטניה דורשת זהירות מתודולוגית מיוחדת משום שהנתון המצוטט בתדירות הגבוהה ביותר על ידי חוב נטו של המגזר הציבורי - אינו תואם באופן מושלם את הגדרת מאסטריכט - ONS-משרד האוצר וה בה משתמש יורוסטאט עבור מדינות האיחוד האירופי. לכן, כל השוואה ישירה חייבת להיעשות באמצעות הגדרות הרמוניות ולא רק על ידי השוואת אחוזים ממערכות חשבונאיות שונות. עם זאת, אפילו לונדון פועלת כיום עם מלאי חוב והוצאות ריבית גבוהים מספיק כדי להגביל באופן חמור את יכולתה להתרחבות .פיסקלית

.חוב יוצר אפוא ארבע דרגות שונות של אילוץ, אך הוא אינו קובע באופן אוטומטי את איכותה של מדינה צרפת מדגימה שמדינה יכולה להחזיק בחוב גבוה וביכולת אסטרטגית גדולה; גרמניה מדגימה את ערכו של מרחב פיסקלי; איטליה מדגימה כיצד חוב היסטורי משפיע על ההווה; בריטניה מדגימה שאוטונומיה .מוניטרית ומטבע משלה אינם מבטלים אילוצים פיננסיים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מיסוי - ארבעה מודלים שונים של מימון ממשלתי

והיא משתמשת בהכנסות אלו OECD-באופן מסורתי, לצרפת יש אחד מנטל המס הגבוה ביותר באזור ה כדי לממן מסגרת רחבה מאוד של רווחה, שירותים ציבוריים וחלוקה מחדש. אין זה אומר בהכרח חוסר .יעילות גדול יותר: פירוש הדבר שחלק גדול יותר מהמשאבים הכלכליים מתווך דרך המדינה

איטליה וגרמניה תופסות עמדה ביניים, אך עם מבנים שונים. גרמניה משלבת מיסים, תרומות סוציאליות ומערכת פדרלית מורכבת ביותר; לאיטליה נטל מס גבוה אך עליה להקצות חלק משמעותי במיוחד ממנו .לפנסיות ולריבית, מה שמקטין את המרווח הזמין לפונקציות ציבוריות אחרות

בריטניה שמרה היסטורית על נטל מס נמוך יותר מצרפת, ולעתים קרובות אף יותר מכלכלות היבשתיות הגדולות, אך הצרכים הגוברים בתחום הבריאות, הפנסיות, הביטחון והשירותים הציבוריים צמצמו .בהדרגה את הפער

השאלה האסטרטגית אינה רק מי משלם יותר מס. אלא **מה המדינה יכולה לקנות עם כל נקודת אחוז מהתמ"ג המוטלת** : תשתיות, שירותי בריאות, מחקר, פנסיות, ביטחון, חינוך או שירות חוב. זהו הרכב .זה, יותר משיעור המס הכולל לבדו, שקובע את היכולת העתידית

דמוגרפיה - איטליה היא המקרה הדחוף ביותר, אך אף אחת מהארבע חסינה

הדמוגרפיה משנה באיטיות אך באופן עמוק את כל המשתנים האחרים. יורוסטאט העריך כי נכון ל **-1 בינואר 2025, 22 אחוזים מאוכלוסיית האיחוד האירופי הייתה בת 65 לפחות** , וכי הגיל החציוני .באירופה הגיע ל-44.9 שנים

מבין הארבע, איטליה מתמודדת עם הבעיה החמורה ביותר: שיעור ילודה נמוך מאוד, שיעור גבוה של קשישים, וירידה צפויה באוכלוסייה בגיל העבודה. התוצאה אינה רק עלייה בהוצאות הפנסיה; זוהי בסיס .קטן יותר שממנו ניתן לגייס עובדי תעשייה, רופאים, חוקרים, אנשי צבא, טכנאים ומשלמי מסים

גרמניה חולקת אוכלוסייה מזדקנת חזקה, אך בשנים האחרונות הגירה נטו תרמה לייצוב נוסף של האוכלוסייה וכוח העבודה, גם אם האינטגרציה הכלכלית של מהגרים הופכת למשתנה מכריע .לתחרותיות

לצרפת מבנה דמוגרפי פחות שלילי יחסית, גם אם שיעור הילודה ירד משמעותית מהרמות הגבוהות יותר .מבחינה היסטורית שאפיינו את המודל הצרפתי

הערך ONS-לממלכה המאוחדת יש את קצב הגידול המהיר ביותר באוכלוסייה, בעיקר עקב הגירה; ה את אוכלוסיית בריטניה בכ **-69.5 מיליון בשנת 2025.** צמיחה זו מקלה על חלק ממגבלות כוח העבודה .אך מגדילה את הביקוש לדיור, תשתיות ושירותים ציבוריים

הדמוגרפיה מדגימה אפוא את האיזון בין גודל האוכלוסייה ליכולת ההשתלבות: אוכלוסייה יציבה אך מבוגרת מאוד יוצרת בעיה פיסקלית; אוכלוסייה דינמית יותר באמצעות הגירה דורשת השקעות ומדיניות .המסוגלות להפוך תושבים חדשים לפרודוקטיביים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הגנה - ארבעה מודלים צבאיים שונים מאוד

השוואות ביטחוניות חייבות להשתמש במקור משותף ובהגדרה משותפת. נאט"ו מזהיר במפורש כי המתודולוגיה שלו עשויה להניב נתונים שונים מתקציבים לאומיים משום שהיא כוללת קטגוריות מסוימות לפי סיווג סטנדרטי; מסיבה זו, יש לבצע השוואות בינלאומיות באמצעות נתוני נאט"ו, בעוד שניתוח של מבנים פנימיים חייב להסתמך על מסמכים לאומיים.

עד שנת 2025, כל ארבע המדינות האיצו משמעותית את ההוצאות הצבאיות כחלק מהשלב החדש של החימוש מחדש של אירופה, אך המבנים שלהן היו שונים בתכלית. לצרפת ולבריטניה יש אמצעי הרתעה גרעיניים משלהן, יכולות פריסה עולמיות, צוללות גרעיניות, כוחות אוויר מתקדמים ותעשיית ביטחון המסוגלת לתכנן מערכות מורכבות. צרפת משלבת יכולות אלו עם רמה גבוהה במיוחד של אוטונומיה טכנולוגית יחסית: היא מייצרת מטוסי קרב, טילים, צוללות, מערכות גרעיניות ופלטפורמות חלל משלה. לבריטניה יכולת עולמית דומה, אך היא משולבת יותר מבחינה טכנולוגית עם ארצות הברית.

לגרמניה יש פוטנציאל למסה כלכלית ותעשייתית עצומה לתמיכה בהגנה שלה, אך הצבא שלה סובל מתת-מימון יחסית בהשוואה לגודלה הכלכלי של המדינה במשך עשרות שנים. השינויים בעקבות הפלישה לאוקראינה, בשילוב עם הכוחות המיוחדים ומדיניות נאט"ו החדשה, פותחים אפוא את האפשרות לשינוי עמוק של הבונדסווהר, אך המעבר מהוצאות ליכולת ממשית לוקח זמן.

לאיטליה תעשייה צבאית מפותחת מאוד יחסית לגודלה, במיוחד בתחומי התעופה והחלל, האלקטרוניקה, המסוקים ובניית ספינות, אך מבחינה היסטורית הקצתה נתח נמוך יותר מהתמ"ג להגנה בהשוואה לצרפת ולבריטניה. עם זאת, נאט"ו מעריך כי הוא יגיע ל-2% עד 2025, על פי המתודולוגיה שלו עצמו. בינתיים, האתגר הלאומי נותר כיצד לשנות את ההשקעה המוגברת במוכנות, תחמושת, תחזוקה ויכולות מבצעיות.

לכן, אף אחד מארבעת המודלים לא יכול להתבטא באחוז מהתמ"ג בלבד: לצרפת ולבריטניה יש הרתעה גרעינית ויכולות עולמיות; לגרמניה יש קנה מידה תעשייתי ופיסקאלי; לאיטליה יש בסיס תעשייתי ומיקום ים תיכוני המעצימים את ערכה האסטרטגי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טכנולוגיה - כוח תעשייתי ודיגיטלי אינם חופפים

,גרמניה מייצגת את היכולות הגדולות ביותר של אירופה בתחומי הנדסה תעשייתית, אוטומציה, מכניקה כימיקלים ומגזרים רבים של טכנולוגיית מפעלים, אך אירופה כולה חלשה יותר מארצות הברית .בפלטפורמות דיגיטליות ובינה מלאכותית מובילה

צרפת בנתה מערכת ריכוזית יותר שבה המדינה, המחקר ותאגידים גדולים יכולים להתכנס לפרויקטים .אסטרטגיים בתחומי הגרעין, החלל, ההגנה, הבינה המלאכותית ומוליכים למחצה

בבריטניה יש שילוב חזק במיוחד של אוניברסיטאות, הון סיכון, בינה מלאכותית, ביוטכנולוגיה, מוליכים למחצה הנדסיים ומחקר בסיסי. חולשתה היא שחלק מחברות הטכנולוגיה הבריטיות נוטות להירכש או .לממן על ידי הון אמריקאי, מה שמביא לעיתים להעברת שליטה לחו"ל

לאיטליה יש טכנולוגיות תעשייתיות מתקדמות רבות אך צפיפות נמוכה יותר של הון סיכון וחברות דיגיטליות גדולות. ההזדמנות שלה טמונה בשילוב בינה מלאכותית ותוכנה ביכולות התעשייתיות החזקות שלה ממילא - מכונות, הגנה, חלל, תרופות - במקום לנסות לשכפל לחלוטין את מודל עמק .הסיליקון

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תשתית - היכולת להפוך גיאוגרפיה והון לפריון

לגרמניה רשת תשתית נרחבת המשרתת את לב ליבה התעשייתי של אירופה, אך שנים של השקעות ציבוריות מוגבלות יחסית יצרו צורך במודרניזציה של מסילות ברזל, גשרים, רשתות חשמל ותשתיות דיגיטליות.

לצרפת מבנה ריכוזי מאוד ורשת חשמל מהירה, תשתית אנרגיה ושירותים לאומיים גדולים, אך היא ממשיכה להיאבק בפערים אזוריים ובצורך לממן בו זמנית את הגרעין, התחבורה ואת המעבר האנרגטי.

לבריטניה יש שדות תעופה, נמלים, תשתיות דיגיטליות וקשרים פיננסיים גלובליים חשובים ביותר, אך פער התשתיות בין לונדון לחלק ניכר משאר המדינה נותר סוגיה פוליטית וכלכלית מרכזית.

לאיטליה גיאוגרפיה תשתיתית מורכבת ביותר: חלק מהצפון משולב עמוק ברשתות הייצור היבשתיות, הגדילה משמעותית את ההשקעות PNRR. בעוד שהדרום והאיים מפגרים מאחור באופן משמעותי יותר, אך התוצאה האמיתית תהיה תלויה ביכולת להפחית את זמני ההובלה ולחבר נמלים, מסילות ברזל אנרגיה ודיגיטל למערכת אחת.

כאן, הטריטוריה האיטלקית מייצגת גם בעיה וגם הזדמנות: חצי האי, המשתרע עד הים התיכון, יכול להיות הפריפריה של הלב הכלכלי של אירופה או פלטפורמה המקשרת עם אפריקה, סואץ והמזרח התיכון.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מדיניות תעשייתית - ארבע דרכים שונות להחזיר את המדינה לכלכלה

מדיניות התעשייה של גרמניה מונעת בעיקר על ידי תמיכה בבסיס הייצור שלה, תמריצי מעבר, תשתיות, תוכניות אירופיות ומיקוד גובר באבטחת שרשרת האספקה. האתגר המרכזי הוא שימור תעשיות הרכב הכימיה והמכונות במהלך טרנספורמציה טכנולוגית וגיאו-כלכלית המשפיעה ישירות על המודל הקודם.

צרפת ניהלה באופן מסורתי מדינה התערבותית יותר ושומרת על אחזקות והשפעה על מדינות רבות; תוכנית צרפת 2030, מדיניות גרעינית, ביטחונית וטכנולוגיה משקפות חזון שבו ריבונות תעשייתית נתמכת ישירות באמצעות הון ציבורי ותכנון.

בריטניה, לאחר עשרות שנים של ליברליזם כלכלי גדול יותר, החזירה בהדרגה את המדיניות התעשייתית והביטחון הכלכלי לקדמת הבמה, במיוחד לאחר הברקזיט, המגפה והתחרות הטכנולוגית, תוך מינוף רכש, מימון לאנרגיה, ביטחון, מוליכים למחצה ומחקר.

לאונרדו, פינקנטיירי, טרנה ואחזקות ENI לאיטליה יש מודל היברידי: חברות ציבוריות גדולות כמו Cassa Depositi e Prestiti, Golden Power אסטרטגיות אחרות מתקיימות לצד מגזר ייצור פרטי עצום ועם מכשירים כמו לכן, האתגר של איטליה (PNRR). ותוכנית ההתאוששות והחוסן הלאומית אינו היעדר המדינה, אלא תיאום מכשירים אלה לאסטרטגיה ארוכת טווח יציבה מספיק כדי לשרוד מחזורים פוליטיים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

כושר ייצור גרעיני - הבדל תעשייתי, אנרגטי וצבאי

צרפת היא היחידה מבין ארבע המדינות שבה אנרגיה גרעינית אזרחית היא ליבת מערכת החשמל, עם **טרה-וואט-שעה שיוצרו בשנת 2025.** יש לה גם הרתעה גרעינית צבאית ושרשרת אספקה גרעינית **373** לאומית שלמה.

בריטניה שומרת על יכולת גרעינית אזרחית וגם על יכולת הרתעה צבאית. הצי האזרחי הקיים מזדקן צפוי לחדש חלק מהקיבולת שלו, בעוד שהממשלה C הוארך עד 2055 והינקלי פוינט B בחלקו, אך סייזוול כמציע המועדף לאסטרטגיית הכורים הקטנים החדשה SMR בחרה ברולס-רויס.

גרמניה סגרה את הכורים המסחריים האחרונים שלה בשנת 2023, ונטשה את רכיב זה של ייצור חשמל תוך שמירה על מורשת מדעית ותעשייתית חשובה הקשורה לניסיון הקודם.

איטליה לא ייצרה חשמל גרעיני מאז משאל העם של 1987 וההחלטות שנעשו לאחר מכן, למרות שהדיון וטכנולוגיות חדשות חזר לסדר היום הפוליטי. משמעות הדבר היא (SMR) על מערכות הגנה גרעיניות שנכון לכתיבת שורות אלה, למדינה אין שרשרת אספקה אזרחית מבצעית דומה לצרפת ולבריטניה וגם לא הרתעה גרעינית לאומית, והיא משתתפת במקום זאת בהרתעה הקולקטיבית של נאט"ו.

הבדל זה משפיע בו זמנית על ביטחון האנרגיה, התעשייה והיכולת הצבאית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אלופים לאומיים - כיצד כל מדינה מרכזת הון וקבלת החלטות

בגרמניה יש שחקנים תעשייתיים פרטיים גדולים כמו סימנס, SAP-בנץ, מרצדס, BMW, פולקסווגן, BASF. בוש ודויטשה טלקום, המסוגלים להשקיע עשרות מיליארדים ולתחזק רשתות ייצור ומחקר גלובליות.

בצרפת יש אולי את הריכוז הגדול ביותר של שחקנים אסטרטגיים הקשורים ישירות או בעקיפין למדינה: LVMH וקבוצות איירבוס, ספרן, תאלס, דאסו, אורנג', טוטאלאנרג'יס, סנופי, שניידר אלקטריק, EDF. אחרות מבטיחות שלפריז יהיו שותפים תעשייתיים המסוגלים לפעול בקנה מידה עולמי.

בבריטניה יש קבוצות פיננסיות, תרופות, אנרגיה, ביטחון ומוצרי צריכה גדולות - HSBC, ברקליס, של ואחרות - אך חלק מההון התעשייתי של BAE Systems, BP, רולס-רויס, GSK, אסטרהזניקה. בריטניה הוא בינלאומי מאוד, ולחברות גדולות רבות יש בעלות מבוזרת ברמה עולמית.

באיטליה יש מספר קטן יותר של קבוצות גלובליות גדולות, אך לחלקן יש חשיבות אסטרטגית הרבה לאונרדו, פינקנטייריי, אנל, אינטסה סנפאולו, יוניקרדיט, פראריי, פריסמיאן, ENI: מעבר לגודלן היחסי וחברות אחרות מייצגות מרכזים בטכנולוגיה, אנרגיה, ביטחון, פיננסים ותשתיות. חולשתן היא פער הגודל בין אלופות אלו לבין המסה העצומה של עסקים קטנים ובינוניים; כוחן הוא קיומה של רשת של חברות בינוניות מתמחות התופסות נישות תעשייתיות בינלאומיות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

השפעה באיחוד האירופי - להיות גדול לא מוליד את אותו סוג של כוח

לגרמניה יש השפעה בתוך האיחוד האירופי באמצעות גודלה הכלכלי, משקלה הדמוגרפי, חשיבותה בתחום הייצור ומיקומה כתורמת הגדולה ביותר במונחים מוחלטים למספר רב של כלים משותפים; כל פשרה אירופית משמעותית בנושאי פיננסים, תעשייה, אנרגיה או הרחבה חייבת להתייחס לברלין.

לצרפת צורה שונה של השפעה, המבוססת על שילוב של כלכלה גדולה, מדינה ריכוזית, מדיניות חוץ הרתעה גרעינית ויכולת לגבש תפיסות אסטרטגיות אירופיות. פריז נטתה באופן היסטורי להציע ארכיטקטורות פוליטיות ולהפוך את האג'נדה הלאומית שלה לפרויקטים אירופיים.

לאיטליה משקל מוסדי משמעותי כחברה מייסדת, הכלכלה השלישית בגודלה בגוש האירו ומדינה במרכז הים התיכון, אך השפעתה משתנה מאוד בהתאם ליציבותה הפוליטית הפנימית, לאמינותה הפיסקלית ויכולתה לבנות קואליציות.

לאחר הברקזיט, בריטניה כבר לא משתתפת ישירות בקבלת החלטות היומיומית של האיחוד האירופי. היא יכולה להשפיע על אירופה באמצעות ביטחון, פיננסים, דיפלומטיה, ארגון ה-G7, ויחסים דו-נאט"ו צדדיים, אך אין לה עוד זכות הצבעה במועצה או נציגים נבחרים בפרלמנט האירופי. זוהי דוגמה קונקרטית להבדל בין אוטונומיה פורמלית לבין היכולת הפנימית לכתוב את הכללים של השוק האירופי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

השפעת נאט"ו - משקל צבאי משנה את ההיררכיה

לבריטניה ולצרפת יכולת צבאית עולמית הממקמת אותן בליגה שונה מזו של גרמניה ואיטליה: הרתעה גרעינית לאומית, כוחות משלחת, צוללות גרעיניות, חיל אוויר מתקדם ונוכחות בינלאומית.

עם מסע הצייטנוונדה והעלייה החדשה בהוצאות, לגרמניה יש פוטנציאל להיות הבסיס הכלכלי להפוך את עצמה לאחד מעמודי התווך הצבאיים הקונבנציונליים העיקריים של אירופה, אך שיקום יכולתה בפועל ייקח שנים.

איטליה תופסת עמדה חשובה במיוחד באגף הדרומי: בסיסיה, הים התיכון, יכולותיה הימיות, תעשיית התעופה והחלל שלה גורמים לכך שהתרומה הלאומית אינה ניתנת למדידה אך ורק על ידי הוצאות. נאט"ו ISR עצמו מארח את אחת הפיקודים המבצעיים העיקריים שלו בנאפולי ומשתמש בסיגונלה עבור יכולות המשקפות את ערך עמדתה של איטליה.

לכן, ארבע התצורות משלימות זו את זו: הרתעה עולמית אנגלו-צרפתית, מסה כלכלית גרמנית ועומק ים תיכוני איטלקי.

יכולת דיפלומטית - ארבע רשתות השפעה שונות

צרפת מקיימת אחת הרשתות הדיפלומטיות הנרחבות ביותר בעולם, מושב קבוע במועצת הביטחון, טריטוריות ואינטרסים מעבר לים, ומסורת של אוטונומיה אסטרטגית המגבירה את יכולת היוזמה שלה.

לבריטניה יש גם מושב קבוע במועצת הביטחון, בהרתעה גרעינית, בחבר העמים, בחמש העיניים, וברשת דיפלומטית עולמית הנתמכת על ידי השפה האנגלית ואינטגרציה עם המערכת הפיננסית העולמית.

גרמניה מפעילה פחות אוטונומיה של כוח קשה אך בעלת השפעה כלכלית ומוסדית יוצאת דופן, במיוחד במרכז ומזרח אירופה ובמדיניות התעשייתית והמסחרית האירופית.

לאיטליה רשת דיפלומטית משמעותית ויכולות משמעותיות במיוחד בים התיכון, בבלקן וביחסים מסוימים עם אפריקה והמזרח התיכון, אך אין לה מושב קבוע במועצת הביטחון וגם לא כוח הרתעה גרעיני משלה. לכן, יכולתה הדיפלומטית גדלה כאשר היא מצליחה למנף את מיקומה הגיאוגרפי ליוזמות אירופיות, כמו במקרה של אנרגיה ים תיכונית, תוכנית מטיי, ביטחון ימי ויחסים עם צפון אפריקה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מיקום בשרשראות גלובליות - ארבע פונקציות שונות באותה מערכת מערבית

גרמניה משולבת עמוק בשרשראות תעשייתיות גלובליות כספקית של מוצרי הון, כלי רכב, כימיקלים וטכנולוגיות ייצור; פגיעותה נובעת דווקא מחשיפתה הגבוהה לסחר עולמי ולסין.

איטליה תופסת עמדה דומה, אך מתמחה יותר בשרשראות אספקה ביניים, מכונות, תרופות, הנדסת מכונות, רכיבים, מזון ונישות רבות. הבעיה היא תלותה באנרגיה, אלקטרוניקה, חומרים קריטיים וכמה תשומות אסייתיות.

לצרפת שרשראות אספקה מרוכזות יותר סביב שחקנים מרכזיים בתעשיות התעופה והחלל, הגרעין, הביטחון, היוקרה והתרופות, מאפיין המאפשר למדינה לתאם אסטרטגיות מסוימות ביתר קלות אך הופך מגזרים מסוימים לדומיננטיים מאוד.

בריטניה משתתפת בשרשראות אספקה גלובליות באמצעות שילוב של שירותים פיננסיים, תרופות, תעופה וחלל, ביטחון, מדע והון. עם זאת, מעמדה לאחר הברקזיט הביא למרחק אדמיניסטרטיבי גדול יותר משרשראות האספקה היבשתיות.

היכולת לשלוט בצמתים בשרשרת חשובה יותר מכמות הסחר העצומה. גרמניה שולטת בטכנולוגיות תעשייתיות רבות; צרפת שולטת במערכות אסטרטגיות מורכבות רבות; בריטניה שולטת בבירה ובמחקר; איטליה מחזיקה במספר רב של מיומנויות מיוחדות אך פחות פלטפורמות טכנולוגיות גדולות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ארבע תצורות, לא ארבע מדרגות של אותו סולם

אם נבחן את כל המשתנים יחד, מתברר מדוע קביעת "מנצח" תהיה פגומה מבחינה מתודולוגית. ארבע המדינות לא פשוט תופסות מיקומים שונים באותו דירוג; הן מחזיקות **בצורות שונות של כוח** .

גרמניה בונה את יכולתה בעיקר באמצעות קנה מידה תעשייתי, הון יצרני, טכנולוגיה יישומית ומעמד מרכזי בשוק האירופי. תצורה זו יוצרת כוח כלכלי עצום, אך גם פגיעות כאשר תעשיית האנרגיה, סין, הסחר העולמי ותעשיית הרכב עוברים טרנספורמציה בו זמנית.

צרפת משלבת כוח מדינתי, אנרגיה גרעינית, תעשייה אסטרטגית, הרתעה, דיפלומטיה ויכולת לרכז משאבים בתוכניות לאומיות בקנה מידה גדול. עלות מערך זה היא מבנה מס מכביד מאוד וחוב הולך וגדל שמפחית בהדרגה את המרחב הזמין למימון בו זמנית של רווחה, הגנה ומעבר.

לממלכה המאוחדת יש אולי את התצורה הגלובלית ביותר: פיננסים, שפה, אוניברסיטאות, מחקר מודיעין, הרתעה גרעינית, יחסים עם וושינגטון ויכולת דיפלומטית. עם זאת, עם הברקזיט, היא איבדה את היכולת להשפיע על חוקי האיחוד האירופי מבפנים ויש לה בסיס ייצור פחות עמוק מזה של גרמניה או איטליה.

לאיטליה התצורה המפוזרת ביותר: ייצור בקנה מידה גדול, מפעלים בינוניים, כושר ייצוא, אלופים סלקטיביים בתחומי האנרגיה, הביטחון והתשתיות, וגיאוגרפיה ים תיכונית בעלת ערך רב. האתגר הוא להפוך את ריבוי הנכסים הזה ליכולת מתואמת, משום שפריון, מו"פ, חוב ודמוגרפיה מפחיתים את יכולתה של המדינה להמיר אותם לכוח בר-קיימא.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

גרמניה היא לא רק תעשייה, צרפת היא לא רק מדינה, לונדון היא לא רק פיננסים, איטליה היא לא רק ייצור

הפישוטים הנפוצים ביותר הופכים אפוא למסוכנים במיוחד. גרמניה אינה רק "המפעל של אירופה": היא גם מערכת של מחקר, אשראי, הכשרה טכנית והון שהופכים את המפעל הזה לאפשרי. צרפת אינה רק מדינה מנהלית: זוהי מערכת שבה מפעלים פרטיים וציבוריים גדולים, מדע, אנרגיה ודיפלומטיה מתואמים לעתים קרובות סביב יעדים לאומיים. בריטניה אינה רק עיר: תעופה וחלל, תרופות, בינה מלאכותית, אוניברסיטאות וביטחון הם מרכיבים חיוניים במערכת הבריטית. לבסוף, איטליה אינה רק מדינה של עסקים קטנים ובינוניים: יש לה קבוצות גדולות, תשתית אסטרטגית, אחד מבסיסי הייצור העיקריים של אירופה ויכולות מתקדמות במגזרים הנעים בין טורבינות וכבלים ועד תרופות, בניית ספינות ומכ"ם.

העימות הרציני מתחיל דווקא כאשר הקריקטורות הללו ננטשות.

ההבדל המהותי הוא הקשר בין משאבים ליכולת התיאום

עם זאת, קיים משתנה רוחבי המסייע להבין מדוע אותם משאבים מייצרים תוצאות שונות: יכולת תיאום.

צרפת נוטה להתרכז.

גרמניה נוטה להתארגן באמצעות מערכות תעשייתיות ופדרליות.

בריטניה נוטה לתאם באמצעות שווקים פיננסיים, אוניברסיטאות, מוסדות אסטרטגיים ורשתות גלובליות.

איטליה, לעומת זאת, נוטה לייצר כושר ייצור המפוזר על פני טריטוריות ומגזרים, לעתים קרובות באמצעות ריבוי של חברות וממשלים פחות משולבים.

מבנה איטלקי זה יכול לייצר יכולת הסתגלות מיקרו-כלכלית עצומה, אך מקשה על יישום של טרנספורמציות מתואמות בקנה מידה גדול.

מייצג מבחן כה חשוב: הוא דורש לא רק משאבים, אלא את היכולת PNRR-זוהי אחת הסיבות לכך ש להפוך אלפי פרויקטים ורפורמות לכיוון קוהרנטי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תעשייה ושירותים אינם קטגוריות הפוכות

.לקח נוסף מההשוואה נוגע לניגוד המסורתי בין כלכלות ייצור לכלכלות שירותים

גרמניה מדגימה שתעשייה גדולה מייצרת מערכת אקולוגית של הנדסה, תוכנה, לוגיסטיקה ושירותים מקצועיים.

.לונדון מדגימה ששירותים פיננסיים וטכנולוגיה יכולים לייצר כוח עולמי אפילו עם נתח ייצור קטן

צרפת מדגימה כי תעופה וחלל ואנרגיה גרעינית תלויים בשירותי מחקר ותכנון לפחות באותה מידה כמו במפעלים.

איטליה מדגימה כי יצוא ייצור עכשווי משלב כמות הולכת וגדלה של תוכנה, עיצוב, תחזוקה ושירותי לאחר המכירה.

.לכן, הגבול האמיתי אינו תעשייה לעומת שירותים

.מדובר בפעילויות בעלות ערך גבוה לעומת פעילויות בעלות ערך נמוך

היכולת לממן את העתיד תפריד יותר ויותר בין ארבעת המודלים

מחקר ופיתוח, ביטחון, רשתות חשמל, אנרגיה גרעינית, בינה מלאכותית, תשתיות, הסתגלות לאקלים והזדקנות ידרשו סכומי הון גדולים בהרבה בעשר השנים הבאות מאשר הושקעו בעשור הקודם.

.כאן ההבדל הפיסקאלי והפיננסי יהפוך למכריע

לגרמניה יש כמות חוב קטנה יחסית, אך עליה לשכנע את המערכת הפוליטית שלה להפוך את המרחב הזה להשקעות יצרניות.

.לצרפת יכולת תכנון גדולה אך מרווחי רווח פיסקאליים צרים יותר

.בריטניה יכולה להסתמך על שווקים פיננסיים עמוקים, אך חייבת ליישב השקעות עם תקציב ציבורי מתוח

ומשלב של השקעות ציבוריות גבוהות עד 2026, אך לאחר סיום המכשיר PNRR-איטליה נהנית מ האירופי, היא תצטרך למצוא מנגנון קבוע המסוגל לשמור על עוצמה זו מבלי לפגוע במסלול החוב שלה.

לכן, כוחן העתידי יהיה תלוי לא רק במה שיש למדינות כיום, אלא גם בכמות ההון שהן יוכלו לגייס מבלי לערער את היציבות הפיננסית שלהן.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

דמוגרפיה, טכנולוגיה והגנה מתכנסות באותה בעיה

השלב העתידי גם יהפוך את המשתנים המנותחים לפחות ניתנים להפרדה. מדינה מזדקנת מעסיקה פחות עובדים והיא חייבת להוציא יותר על פנסיות ובריאות; זה עלול להפחית את היקף המחקר והפיתוח והביטחון; פחות מחקר מפחית את הפריון; פריון נמוך יותר מפחית את ההכנסות; הכנסות נמוכות יותר מקשות על מימון רווחה וביטחון.

הבעיה האיטלקית בולטת במיוחד, אך לא בלעדית.

גם גרמניה וצרפת מתמודדות עם הזדקנות.

בריטניה מפצה בעיקר באמצעות הגירה, אך צריכה להשתלב ולספק תשתיות לגידול האוכלוסייה.

הדמוגרפיה הופכת אפוא למרכיב חשוב הרבה יותר של הכוח מאשר הייתה במדיניות הכלכלית של התקופה הקודמת.

אנרגיה גרעינית מראה כיצד החלטות אסטרטגיות יכולות להימשך עשרות שנים

לבסוף, הפער באנרגיה מציע לקח היסטורי חשוב. צרפת, גרמניה, בריטניה ואיטליה קיבלו החלטות שונות בתכלית בנוגע לאנרגיה גרעינית וכעת הן יורשות את ההשלכות.

לצרפת יש הון גרעיני עצום ועליה לתמוך בחידושו ובעלויותיו.

גרמניה ויתרה על ייצור אנרגיה גרעינית ועליה לבנות את ביטחונה על אנרגיה מתחדשת, רשתות, אחסון ויבוא.

בריטניה שואפת לשמר ולבנות מחדש את הקיבולת באמצעות כורים גדולים וכורים SMR.

איטליה איבדה את שרשרת האספקה התפעולית שלה לייצור חשמל, אך שומרת על מומחיות מדעית ותעשייתית ודנה באפשרות של חזרה לתחום באמצעות טכנולוגיות עתידיות.

אי אפשר להפוך בחירה במהירות.

זה מראה שמדיניות תעשייתית ואנרגיה אינן רק החלטות תקציב שנתיות.

אלו הן החלטות בין-דוריות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.הברקזיט מראה שריבונות והשפעה יכולות לנוע לכיוונים שונים

.הממלכה המאוחדת מציעה גם ניסוי היסטורי חשוב במיוחד עבור הנושא המרכזי של הספר כולו הברקזיט החזיר אוטונומיה פורמלית מלאה לווסטמינסטר בתחומים כמו מדיניות סחר ורגולציה, אך בו זמנית ביטל את יכולתה של בריטניה להצביע באופן פנימי על כללי האיחוד האירופי.

.זו אינה סתירה

.זה בדיוק הפשרה בין שליטה להשפעה

מדינה זרה יכולה לבחור את הכללים שלה, אך עדיין חייבת לציית לכללים האירופיים אם היא רוצה למכור בשוק האירופי.

.מדינה פנימית משתתפת ביצירת הכלל אך מקבלת פשרה עם שאר החברות

.המקרה הבריטי מדגים אפוא כי לריבונות אין ממד יחיד

.זה יכול לגדול מבחינה חוקית ולרדת מבחינה מוסדית בו זמנית

איטליה, גרמניה וצרפת מציגות במקום זאת שלוש דרכים שונות למימוש ריבונות משותפת

.בתוך האיחוד, ההבדל בין שלוש מדינות גוש האירו הגדולות מעניין באותה מידה

.גרמניה הופכת משקל כלכלי להשפעה

.צרפת מתרגמת חזון אסטרטגי ויכולת מדינה להצעות אירופיות

איטליה צוברת השפעה גדולה יותר כאשר היא מצליחה לבנות קואליציות בין צפון לדרום או להפוך בעיות לאומיות לתיקים אירופיים, כפי שקרה עם המגפה, האנרגיה או הים התיכון.

.לכן, האיחוד האירופי אינו מוחק את ההבדלים הלאומיים

.זה הופך אותם למיומנויות משא ומתן

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

העימות הסופי אינו מייצר מנצח משום שכוח הוא רב-ממדי

.בסוף ההשוואה, כל ניסיון להפוך את הנתונים לדירוג יחיד יהרוס בדיוק את מה שהראה הניתוח

לגרמניה יש את המסה התעשייתית הגדולה ביותר מבין ארבע המדינות, אך היא צריכה לשנות את מודל .האנרגיה והיצוא שלה

לצרפת שילוב יוצא דופן של מדינות, גרעין, תעשייה אסטרטגית והרתעה, אך היא מתמודדת עם אילוצים .פיסקאליים משמעותיים

לבריטניה יש כוח פיננסי, מדעי, צבאי ודיפלומטי עולמי, אך פחות עומק ייצור, ולאחר הברקזיט, פחות .השפעה מוסדית ישירה על האיחוד

לאיטליה יש מערכת תעשייתית עמוקה הרבה יותר, המונעת על ידי יצוא, ממה שמרמז הנרטיב של .הדעיכה, אך פריון, דמוגרפיה, מו"פ וחוב מגבילים את הפיכתה של יכולת כלכלית זו לכוח מערכתי

.לכן אין רק אירופה אחת

.ישנם לפחות ארבעה מודלים של כוח שקיימים יחד וחופפים

. גרמניה מייצגת מעל לכל את **כוחו של קנה המידה של הייצור**

. צרפת, **כוחה של המדינה האסטרטגית**

. בריטניה: **כוחן של רשתות גלובליות**

. איטליה, **כוחה של ההתמחות התעשייתית והגיאוגרפיה**

הגדרות אלה אינן דירוגים ואינן מרמזות על עליונות כוללת; הן פשוט מציינות איזה שילוב של משאבים .מאפיין בצורה הטובה ביותר כל מערכת

ודווקא ההשלמה בין תצורות אלו מסבירה חלק מהותי מכוחה הכולל של אירופה: לאירופה יש תעשייה משום שגרמניה ואיטליה קיימות, יכולת הרתעה ויכולת משלוח משום שצרפת ובריטניה קיימות, מימון עולמי משום שצרפת קיימת, אנרגיה גרעינית משום שצרפת קיימת, מערכות ייצור גדולות משום ,שגרמניה קיימת, יכולת ים תיכונית משום שאיטליה תופסת את מיקומה הגיאוגרפי והתעשייתי טכנולוגיה אווירית וצבאית משום שמספר מדינות מקיימות שרשראות אספקה שונות אך ניתנות להפעלה .הדדית

.חולשתה של אירופה נובעת כאשר יכולות אלו נותרות מקוטעות ואינן מסוגלות להגיע לקנה מידה משותף

כוחה הפוטנציאלי נובע דווקא מהעובדה שאף מדינה אינה צריכה להחזיק בכל אם המערכת האירופית .מסוגלת לארגן את היכולות שכבר יש לכל אחת מהן

.זוהי המסקנה האמיתית של ההשוואה

."לא איזו מארבע המדינות "חזקה יותר

אבל **עד כמה כל אחת מצליחה להפוך את המורשת הספציפית שלה למורשת מתמשכת, ועד כמה . אירופה מצליחה לשלב מורשתות לאומיות שונות מבלי להרוס את ההתמחויות שלהן**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

על בסיס זה, יותר מכל דירוג נומינלי של תמ"ג או הוצאות צבאיות, ייקבע משקלה של אירופה בסדר העולמי החדש.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

'חלק י"א ה

מבחן התקציב של איטליה – 2026

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.מבחן התקציב של איטליה חרג מסף הגירעון של 3%

איטליה מתקרבת לנקודה שבה הצלחה במסגרת נוהל הגירעון המוגזם האירופי לא תהיה עוד הסוגיה הפיסקלית הקשה ביותר. תחזית הממשלה לשנת 2026 צופה גירעון של **2.9% מהתמ"ג** , בעוד שהנציבות האירופית צופה גם 2.9% לשנת 2026 ול-2027. עם זאת, אותה תחזית של הנציבות מציבה את החוב הציבורי על **138.5% מהתמ"ג בשנת 2026 ועל 139.2% בשנת 2027.** הסתירה טמונה בנרטיב הפוליטי: רומא יכולה לרדת מתחת לסף הגירעון שנקבע באמנה בעוד שמאזנה הריבוני ממשיך להידרדר. לכן, השלב הפיסקאלי הבא לא יוכרע על ידי נקודה עשרונית, אלא על ידי יכולתם של עודפים ראשוניים, צמיחה נומינלית והשקעות לעלות על עלויות הריבית, ההוצאות הדמוגרפיות וסיום קרן .ההתאוששות והחוסן

ירידה מתחת ל-3% לא תגרום לשינוי בחוב

החשבונות הציבוריים של איטליה לשנת 2025 כבר מראים מדוע הגירעון והחוב נפרדו. הגירעון הממשלתי הכללי נותר על **3.1% מהתמ"ג** , אך המאזן הראשוני חזר לעודף של **0.8%** , כלומר המדינה הרוויחה יותר ממה שהוציאה לפני ריבית. הוצאות הריבית, לעומת זאת, הסתכמו בכ **-87 מיליארד אירו** . בדוח רווח והפסד מפורט לשנת 2025, בעוד שחוב מאסטריכט עלה על **3.09 טריליון אירו** (ISTAT Bank of Italy)

מצב החוב גדל משמעותית יותר מהגירעון השנתי מכיוון שדרישת הנזילות הגיעה ל **-109.2 מיליארד אירו** , הנכסים הנזילים של משרד האוצר גדלו ב **-14.7 מיליארד אירו** , ו **-4.6 מיליארד אירו נוספים** משקפים הנחות על הנפקות, שערוכים מחדש הקשורים לאינפלציה, השפעות שער החליפין והתאמות נלוות. זהו המנגנון שחשוב לאחר 2026: אפילו גירעון תקציבי תואם אינו מבטיח ירידה ביחס חוב-תוצר .כאשר התאמות מלאי-זרימה ושירות חוב ממשיכים לפעול בכיוון ההפוך

.המכשול האמיתי הופך להיות עלות תחזוקת חוב של 3 טריליון יורו

, תקופת הפירעון הממוצעת הנותרת של החוב הציבורי האיטלקי עמדה על כ **-7.9 שנים בסוף 2025** דבר המגן על משרד האוצר מפני הערכה מחודשת מיידית של כל המניה אך מפזר את השפעת התשואות הגבוהות יותר על פני מספר שנים כספיות. במקביל, חלקו של החוב הציבורי המוחזק על ידי בנק איטליה ירד מ -21.6 **% בסוף 2024 ל-18.5% בסוף 2025** , מה שמגדיל את החלק שיצטרך להיספג על ידי .משקיעים אחרים ככל שהחזקות מערכת היורו יפחתו

הנציבות האירופית צופה כי הוצאות הריבית של איטליה יגדלו בכ **-0.3 נקודות אחוז מהתמ"ג בשנת עקב** תשואות גבוהות יותר והשפעת ניירות ערך צמודים לאינפלציה. מצב זה יוצר בעיית מימון **2026,** ,מחדש דחוי ולא משבר מימון פתאומי: חוב שהונפק בתקופה של ריביות נמוכות מגיע לפירעון בהדרגה בעוד שניירות ערך חלופיים משלבים מבנה עלויות שונה. התוצאה היא שההתאמות הפיסקליות חייבות .להימשך גם לאחר שהליך הגירעון המוגזם חדל לשלוט בוויכוח הפוליטי

הדרך המקורית של רומא להחזר חובות כבר קשה יותר להשגה

התוכנית הפיסקלית-מבנית לטווח בינוני הקודמת של הממשלה צפתה יחס חוב של **137.8% מהתמ"ג בשנת 2026, 137.5% בשנת 2027, 136.4% בשנת 2028, 134.9% בשנת 2029 ו-133.9% בשנת** מסלול זה היה תלוי בחיזוק המאזן הראשוני המבני, אשר היה אמור לעלות מ **-0.6% בשנת 2026. 2030 ל-2.7% עד 2030.** משרד הכלכלה והאוצר

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תחזית הנציבות ממאי 2026 צופה כעת חוב של **139.2% בשנת 2027** , 1.7 נקודות אחוז מעל לרמה שתוכננה בתוכנית הקודמת. הנציבות האירופית. גם אם איטליה הייתה משיגה לאחר מכן את הפחתות החוב השנתיות המדויקות שתוכננו במסלול המקורי, חישוב מכני של הפחתות אלו מנקודת ההתחלה הגבוהה יותר של 2027, החוב היה עומד על כ **-135.6% בשנת 2030** , במקום 133.9%. הפער אינו .תחזית, זהו חישוב אריתמטי, והוא מדגים עד כמה קשה להשיב את השטח האבוד ביחס חוב-תוצר

.יוצר את מבחן ההשקעה הבא RRF-סוף ה

תוכנית ההתאוששות והחוסן המתוקנת של איטליה שווה כ **-194.4 מיליארד אירו** , כולל כ **-71.8 מיליארד אירו במענקים ו-122.6 מיליארד אירו בהלוואות** . הנציבות האירופית. בשנת 2026, השקעות הנתמכות על ידי קרן ההתאוששות והחוסן נותרות אחת התומכות המקומיות החזקות הבודדות לכלכלה שעבורה הנציבות צופה **צמיחה ריאלית של 0.5% בלבד** ; החל משנת 2027, הנציבות צופה כי הפסקת .הפרויקטים של קרן ההתאוששות והחוסן תפחית את הוצאות ההון. הנציבות האירופית

מצב זה יוצר בחירה פיסקלית קשה יותר מאשר פשוט שמירה על רמת ההוצאות הנוכחית. החלפת השקעות במימון האיחוד האירופי בהשקעות במימון לאומי תגביר את הלחץ התקציבי; מתן אפשרות לירידה חדה בהשקעות יצרניות יחליש את מכנה הצמיחה הדרוש להפחתת יחס חוב-תוצר המתקרב ל-140%. הופכת לחלק בלתי נפרד מניהול החוב הריבוני, ולא NRRP-לכן, איכות ההוצאות לאחר תוכנית ה .רק ממדיניות תעשייתית

.ההגנה מגיעה בדיוק כאשר העלויות הדמוגרפיות עולות

תקציב הביטחון הרגיל של איטליה **לשנת 2026 עומד על כ-32.4 מיליארד אירו** , בעוד שתקציב המדינה הרשמי מקצה כ **-30.5 מיליארד אירו** למשימה 5, הגנה וביטחון טריטוריאלי. משרד ההגנה הגדרות חשבונאיות אלו אינן זהות להוצאות נאט"ו, אך הכיוון ברור: התחייבות הברית משנת 2025 לאמנה בהאג מחייבת את החברות לשאוף ל **-5% מהתמ"ג עד 2035** , מתוכם לפחות 3.5% להגנה העיקרית ועד להוצאות ביטחון רחבות יותר. נאט"ו 1.5%

במקביל, דו"ח ההזדקנות של הנציבות האירופית צופה כי ההוצאה הציבורית ברוטו על פנסיות באיטליה **.תגדל מ -15.6% מהתמ"ג בשנת 2022 ל-16.6% בשנת 2030** , לפני שתגיע לכ **-17.3% בשנת 2036** של הנציבות האירופית לאוגוסט 2026 מעריכות את אוכלוסיית התושבים ISTAT תחזיות הדמוגרפיות של ב **-58.7 מיליון בשנת 2030** , עם שינוי טבעי של כ- **-353,000** ושיעור האנשים בגילאי 85 ומעלה שעולה .ל **-4.4%** . לפיכך, הביטחון והאוכלוסייה המזדקנת מתחילים להתחרות על אותו מרחב פיסקלי מבני

ההליך האירופי אינו מהווה את האילוץ המכריע

הליך הגירעון המוגזם של איטליה נפתח ב **-26 ביולי 2024** , והמועצה קבעה **את 2026** כמועד האחרון לתיקון, כאשר צמיחת ההוצאות נטו מוגבלת ל-1.3% בשנת 2025 ו-1.6% בשנת 2026. הערכת ,הנציבות לגבי הצעדים האפקטיביים **ב-3 ביוני 2026** לא החריפה את המצב; ההליך האיטלקי הושעה דבר המצביע על כך שהוכרה פעולה מתקנת, בעוד שההליכים המשפטיים נותרו פתוחים. הנציבות האירופית

עמדה מוסדית זו חשובה משום שהיא מבטלת הסבר נוח מבחינה פוליטית. נתונים מאומתים אינם מראים שאיטליה כפופה כיום לצורה המחמירה ביותר של מנגנון האכיפה של האיחוד האירופי. האילוץ המחמיר

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ביותר הוא כלכלי פנימי: לאחר שהגירעון מצטמצם, הממשלה עדיין חייבת להשיג הפחתת חוב בהקשר של צמיחה חלשה יותר, תשלומי ריבית גבוהים יותר והתחייבויות הוצאות מבניות גוברות.

החודשים הבאים יקבעו האם התיקון יהפוך לקיימות 24.

בין סוף 2026 ל-2028, שלושה מספרים יהיו בעלי חשיבות רבה יותר מהסמליות הפוליטית של סף ה-3%: אם הגירעון יישאר סביב RRF.-העודף הראשוני, שיא החוב ורמת ההשקעה הציבורית לאחר ה-**התאמות המניות-זרימה יוקלו והמאזן הראשוני יתחזק, איטליה יכולה להתחיל להמיר את 2.9%, הציות הפיסקאלי להפחתת חוב; אם החוב ימשיך לעלות מעל 139.2% מהתמ"ג שתחזית** הנציבות האירופית לשנת 2027, עלות ההתאמה תעבור למחזורי תקציב עוקבים. הנציבות האירופית

מחיר חוסר המעש לא ייפול רק על מוסד אחד. משרד האוצר יצטרך לספוג עלויות מימון מחדש גדולות יותר; משרדי הממשלה יצטרכו להתחרות עם הפנסיות והביטחון על תקציב קטן יותר; עסקים יתמודדו עם תשתיות חלשות יותר ותמיכה בהשקעות אם הוצאות ההון יצומצמו; ומשלמי המסים יישפטו בסופו של דבר במימון נטל ריבית גבוה יותר אם לא תתרחש צמיחה נומינלית חזקה יותר. לכן, עד **2028**, איטליה תישפטה פחות על סמך האם הצליחה להימנע מהליך אירופי ויותר על סמך האם ניצלה את היציאה הזו כדי להתחיל בהפחתה אמינה של המאזן הריבוני שלה, בשווי 3 טריליון אירו.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

חשבונות הציבור האיטלקיים מתחת לגירעון של 3.1%

פסק הדין העיקרי

גירעון ממשלתי כללי של איטליה, **העומד על 3.1% לשנת 2025, אינו יכול להתפרש כראוי כאינדיקטור עצמאי לביצועים פיסקאליים** , שכן החשבונות הציבוריים עצמם מראים מאזן ראשוני חיובי, נטל שירות חוב גבוה, סך ההכנסות העולה על טריליון אירו, הוצאות ציבוריות העולות על 1.15 טריליון אירו, עלייה גדולה משמעותית בחוב מאשר הגירעון החשבונאי, והפרש מהותי בין הגירעון המחושב לפי עקרון הצבירה, המשמש את הכללים הפיסקליים האירופיים, לבין צורכי הנזילות שתרמו בפועל לעלייה בחוב הציבורי.

ב **-22 בספטמבר 2026,** מעריך את התמ"ג ISTAT הדו"ח הסטטיסטי הרשמי האחרון שפורסם על ידי הנומינלי לשנת 2025 ב **-2,265,003 מיליארד אירו** , 6.954 מיליארד אירו יותר מההערכה של חודש מרץ, בעוד שההלוואות נטו של המינהל הציבורי עודכנו ל **-69.736 מיליארד אירו** , עדיין שווה ערך ל **-3.1% מהתמ"ג** בדיוק עשרוני. אותה הודעה לעיתונות מאשרת **עודף ראשוני של 0.8% מהתמ"ג** , נטל מס של **42.9%** , צמיחת תמ"ג ריאלי של **0.6% , צמיחה של 3.9%** בהשקעה גולמית קבועה , צמיחה של **1.0%** בצריכה הסופית , צמיחה של 1.7% ביצוא וצמיחה של 4.2% ביבוא [ISTAT, *חשבונות כלכליים לאומיים - שנים 2010-2025* , 22 בספטמבר 2026]. פרסום רשמי של החשבונות הלאומיים של ISTAT.

נתונים אלה מראים כי ההתאמה הפיסקלית של איטליה בשנת 2025 התרחשה באמצעות שילוב של הכנסות גבוהות יותר, עודף ראשוני משוקם והוצאות ריבית גדולות שעדיין היו גדולות, ולא באמצעות ביטול דרישת ההלוואה הבסיסית. הבחנה זו הופכת קריטית לאחר שמתיישבת הגירעון הממשלתי הכללי עם העלייה של **128.6 מיליארד אירו בחוב מאסטריכט בין סוף 2024 לסוף 2025** , מכיוון שלא ניתן להבין את ההבדל מבלי לבחון מימון מזומנים, נזילות האוצר והתאמות אחרות של מלאי-זרימה [בנק איטליה, *הערכות החוב הממשלתי הכללי ודרישת ההלוואה לשנת 2025* , 16 בפברואר 2026] הצהרה רשמית של בנק איטליה על חוב ודרישת ההלוואה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הדוחות הכספיים לשנת 2025: תמונת התפעול המלאה

נקודת ההתחלה השימושית ביותר אינה יחס הגירעון למחזור, אלא דוח ההכנסה המאוחד של המגזר הממשלתי, שכן הוא מזהה את הזרימות שיצרו את היתרה הסופית. המידע שהוצג על ידי ISTAT לפרלמנט באפריל 2026, בהתבסס על התקציב הלאומי הנוכחי לשנת 2025, הצביע על סך הכנסות של **מיליארד אירו** וסכום הוצאות של **1,155,309 מיליארד אירו** , עם הלוואות נטו של 69,381 **1,085,928** מיליארד אירו. התיקון שלאחר מכן בספטמבר התאים את ההלוואות נטו ל **-69,736 מיליארד אירו** ואת התמ"ג הנומינלי ל-2,265,003 מיליארד אירו, והותיר את יחס הגירעון למחזור שפורסם ללא שינוי על לכן, טבלת אפריל נותרה שימושית לפירוט מפורט של החשבון, אך יש לציין אותה כקשורה .3.1% *סקירת מסמך המימון הציבורי* ,ISTAT] .לתקציב הקודם, ולא לשלב אותה באופן מרומז עם סך ספטמבר .על מסמך המימון הציבורי לשנת ISTAT 2026 *לשנת 2026* , אפריל 2026] מידע רשמי של

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

דוחות כספיים מאוחדים של הממשל הציבורי האיטלקי - מבנה תפעולי מפורט עד 2025

רכיב המס	סכום של 2025	פונקציה בחשבון	מקור רשמי
ייצור לשוק ולחשבון עצמי	52.505 מיליארד יורו	מוצרים ממשלתיים שנמכרו או יוצרו לשימוש עצמי	[ISTAT, DFP 2026 משפטים פרלמנטריים] מקור רשמי
מיסים ישירים	346.040 מיליארד יורו	מיסים אישיים, חברות ומסים ישירים אחרים הרשומים בחשבונות הלאומיים	[ISTAT, DFP 2026 משפטים פרלמנטריים] מקור רשמי
מיסים עקיפים	317.491 מיליארד יורו	מע"מ, קניה ומסים אחרים על ייצור/יבוא	[משפטים פרלמנטריים של ISTAT, DFP 2026] מקור רשמי
תרומות חברתיות בפועל	301.423 מיליארד יורו	תשלומי חובה לביטוח לאומי	[משפטים פרלמנטריים של ISTAT, DFP 2026] מקור רשמי
תרומות חברתיות מיושמות	4.453 מיליארד יורו	זרמי תרומה שנרשמו בחשבונות הלאומיים	[משפטים פרלמנטריים של ISTAT, DFP 2026] מקור רשמי
הכנסה שוטפת אחרת	48.249 מיליארד יורו	הכנסה מנכסים, העברות והכנסות שוטפות אחרות	[משפטים פרלמנטריים של ISTAT, DFP 2026] מקור רשמי
סך ההכנסות הנוכחי	1,070.161 מיליארד יורו	הכנסות ממשלתיות חוזרות לפני הכנסות הון	[ISTAT, DFP 2026 משפטים פרלמנטריים] מקור רשמי
מיסי הון	3.106 מיליארד יורו	מיסי הון חד פעמיים	[ISTAT, DFP 2026 משפטים פרלמנטריים] מקור רשמי
הכנסות הון אחרות	12.661 מיליארד יורו	העברות הון ותקבולי הון אחרים	[ISTAT, DFP 2026 משפטים פרלמנטריים] מקור רשמי
סך ההכנסות	1,085.928 מיליארד יורו	סך הכנסות הממשלה המאוחדות	[ISTAT, DFP 2026 משפטים פרלמנטריים] מקור רשמי
שכר עובדי ציבור	203.842 מיליארד יורו	שכר ועלויות חברתיות המוטלות על המעסיק	[משפטים פרלמנטריים של ISTAT, DFP 2026] מקור רשמי
צריכה ביניים	132.956 מיליארד יורו	סחורות ושירותים שנרכשו עבור פעולות ממשלתיות	[משפטים פרלמנטריים של ISTAT, DFP 2026] מקור רשמי
העברות חברתיות בעין שנרכשו בשוק	52.980 מיליארד יורו	מוצרים ושירותים חברתיים המוצעים על ידי השוק וממומנים על ידי הממשלה.	[משפטים פרלמנטריים של ISTAT, DFP 2026] מקור רשמי
תנאים סוציאליים במזומן	459.198 מיליארד יורו	פנסיות והעברות חברתיות כספיות אחרות	[ISTAT, DFP 2026 משפטים פרלמנטריים] מקור רשמי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[ISTAT, DFP 2026 משפטים פרלמנטריים] מקור רשמי	סובסידיות, העברות וסעיפים שוטפים אחרים	85.278 מיליארד יורו	**הוצאות שוטפות אחרות**
[ISTAT, DFP 2026 משפטים פרלמנטריים] מקור רשמי	הוצאה שוטפת ראשונית	934.254 מיליארד יורו	**הוצאות שוטפות לא כולל הוצאות ריבית**
[משפטים פרלמנטריים של מקור ISTAT, DFP 2026] רשמי	ריבית שנצברה על התחייבויות ממשלתיות לפי ESA כללי	87.146 מיליארד יורו	**דמי גישה**
[ISTAT, DFP 2026 משפטים פרלמנטריים] מקור רשמי	הוצאות ראשוניות שוטפות בתוספת ריבית	1,021.4 מיליארד יורו	**סך ההוצאה השוטפת**
[ISTAT, DFP 2026 משפטים פרלמנטריים] מקור רשמי	השקעות ציבוריות ישירות	86.716 מיליארד יורו	**השקעות קבועות ברוטו**
[ISTAT, DFP 2026 משפטים פרלמנטריים] מקור רשמי	העברות הון לתמיכה בהשקעות במגזרים אחרים	37.839 מיליארד יורו	**מענקי השקעה**
[ISTAT, DFP 2026 משפטים פרלמנטריים] מקור רשמי	פעילות הון שנותרה	9.354 מיליארד יורו	**הוצאות הון אחרות**
[ISTAT, DFP 2026 משפטים פרלמנטריים] מקור רשמי	סך הוצאות הון	133.909 מיליארד יורו	**סך הוצאות הון**
[ISTAT, DFP 2026 משפטים פרלמנטריים] מקור רשמי	הוצאות ציבוריות מאוחדות	1,155.309 מיליארד יורו	**סך ההוצאה**
[ISTAT, DFP 2026 משפטים פרלמנטריים] מקור רשמי	הכנסות פחות הוצאות, לא כולל ריבית	+17.765 מיליארד אירו	**יתרה ראשונית**
[משפטים פרלמנטריים של מקור ISTAT, DFP 2026] רשמי	גירעון ממשלתי כללי של מהדורת אפריל ,ESA	-69.381 מיליארד יורו	**חוב נטו**
[ISTAT, חשבונות לאומיים, ספטמבר 2026] עדכון רשמי של ספטמבר	חשבונאות לאומית מתוקנת לספטמבר 2026	-69.736 מיליארד יורו	**חוב נטו מתוקן**

הטבלה חושפת עובדה מבנית חשובה שאבדה בוויכוח הפוליטי האם להשתמש ביחס סופי של 3.0 או **הוצאות הריבית לבדן הסתכמו בכ-87 מיליארד אירו** , ועולות על הגירעון הכולל כולו. ללא נטל :3.1 *סקירת* ,ISTAT] .ISTAT ריבית זה, המגזר הממשלתי היה בעודף לפי ההגדרה העיקרית בה משתמש ISTAT *מסמך המימון הציבורי לשנת 2026*] חשבון פיסקאלי רשמי של

ההודעה לעיתונות מספטמבר מאשרת תוצאה מבנית זו גם לאחר עדכון החשבונות הלאומיים: **המאזן הראשוני נותר על 0.8% מהתמ"ג** , בעוד שהוצאות הריבית גדלו ב **-2.0% במונחים נומינליים** הודעה לעיתונות [*חשבונות כלכליים לאומיים - שנים 2010-2025* ,ISTAT] .בהשוואה לשנת 2024 מספטמבר 2026 ISTAT הרשמית של

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מעודף ראשוני לגירעון תקציבי

.לכן ניתן לשחזר ישירות את החשבון האיטלקי

לפי דוח רווח והפסד של אפריל, היתרה העיקרית הייתה כ **-17.8 מיליארד אירו** , בעוד שהוצאות הריבית *בחינת מסמך* ,ISTAT] . היו כ **-87.1 מיליארד אירו** ; ההפרש יצר חוב נטו של כ **-69.4 מיליארד אירו** *המימון הציבורי לשנת 2026*] מקור רשמי

גשר איזון פיסקאלי

מְקוֹר	פֵּשֶׁר	סְכוּם	שלב החשבונאות
טבלה רשמית של [ISTAT]	סך ההכנסות המאוחדות	1,085.928 מיליארד יורו	**הכנסות הממשלה**
טבלה [ISTAT קלט] רשמית	סך ההוצאה ללא ריבית, ISTAT. מחושב מנתוני	1,068.163 מיליארד יורו	**הוצאה ראשונית**
טבלה רשמית של [ISTAT]	מצב כלכלי לפני עלויות שירות החוב	+17.765 מיליארד אירו	**יתרה ראשונית**
טבלה רשמית של [ISTAT]	הוצאות שירות חוב	-87.146 מיליארד יורו	**דמי גישה**
EDP נתוני [ISTAT] רשמיים אפריל	גירעון המנהל הציבורי של ESA	-69.381 מיליארד יורו	**'הלוואה נטו, וינטג אפריל**
עדכון רשמי [ISTAT] של ספטמבר	מתוקן ESA גירעון	-69.736 מיליארד יורו	**הלוואה נטו, מחזור ספטמבר**

מאפריל אישרה באופן עצמאי כי הוצאות הריבית בשנת 2025 היו **3.9%** ISTAT הודעת מאסטריכט של **,מהתמ"ג** , ללא שינוי כאחוז מהתמ"ג משנת 2024, והבהירה כי על פי כללי החשבונאות הרלוונטיים *הודעה על הלוואות נטו וחוב של* ,ISTAT] . מדד הריבית אינו **כולל את ההשפעה של פעולות החלפה** *מינהלים ציבוריים בהתאם לאמנת מאסטריכט - שנים 2022/2025*] הודעה רשמית של מאסטריכט

משמעות הדבר היא שכמעט ארבע נקודות אחוז מהתמ"ג האיטלקי נספגו על ידי ריבית על החוב הציבורי שנצבר בשנת 2025. לפיכך, המדינה יכלה לפעול בעודף ראשוני ועדיין לרשום גירעון מעל ערך הייחוס .של האמנה, מכיוון שהמערכת הפיסקלית ירשה מלאי חוב העולה על 3 טריליון יורו

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.גידול בהכנסות, לא רק צמצום הוצאות, היה הגורם להתאמה

לא ניתן לתאר את ההתאמה הפיסקלית בין 2024 ל-2025 כתוכנית קיצוץ בהוצאות בלבד, שכן הדוחות כי סך הכנסות הממשלה ISTAT הרשמיים מראים צמיחה משמעותית בהכנסות. בתקציב מרץ, העריך גדלו ב **-4.5% משנה לשנה** , כאשר ההכנסות השוטפות גדלו ב-4.1%; העלייה הגדולה ביותר נרשמה .בתשלומים סוציאליים, שעלו ב **-10.0%** , בין היתר עקב סיום הפטורים מתשלומי תרומות לעובדים [*תמ"ג וחוב המינהל הציבורי - שנים 2023-2025* , 2 במרץ, ISTAT, 2026 חשבון פיסקאלי רשמי למרץ 2026]

דינמיקת ההכנסות העיקרית בתקציב המקורי לשנת 2025

מקור רשמי	משמעות המס	שינוי שנתי 2025	סכום של 2025	קטגוריית הכנסה
טבלאות מס רשמיות [ISTAT]	בסיס מס ישיר רחב אך יציב יחסית	+0.7%	346.040 מיליארד יורו	**מיסים ישירים**
טבלאות מס רשמיות [ISTAT]	מע"מ, מסי בלו ומסי ייצור/יבוא	+2.5%	317.491 מיליארד יורו	**מיסים עקיפים**
טבלאות מס רשמיות [ISTAT]	תרומה חזקה מההשפעות על שוק העבודה ומדיניות התרומות.	זרימת תרומות בפועל היוו מרכיב מרכזי בצמיחה.	כ-305.9 מיליארד אירו, כולל תרומות בפועל ותרומות מושכלות	**תרומות חברתיות**
הודעה לעיתונות רשמית לחודש מרץ [ISTAT]	תרומה נוספת להכנסות השוטפות	בתקציב 6.5% מרץ	48.249 מיליארד יורו	**הכנסה שוטפת אחרת**
טבלאות מס רשמיות [ISTAT]	מקור השיפור העיקרי במאזן השוטף	+4.1%	1,070.161 מיליארד יורו	**סך ההכנסות הנוכחי**

ההרכב חשוב משום שהוא משנה את הפרשנות הפוליטית של קונסולידציה פיסקלית. שיפור הגירעון לא נבע אך ורק מקיצוצים שיקול דעתיים בהוצאות הציבוריות; חלק ניכר ממנו הגיע מצד ההכנסות, ובמיוחד .מהרחבת תשלומי הביטוח הלאומי המחייבים והכנסות ממסים אחרות

השפעה זו על ההכנסות מסבירה גם מדוע נטל המס גדל. החשבונות הלאומיים הכלכליים של ספטמבר עדכנו את **נטל המס לשנת 2025 ל-42.9% מהתמ"ג** , עלייה של **0.7 נקודות אחוז בהשוואה לשנת .הודעה רשמית לעיתונות מספטמבר** [*חשבונות לאומיים כלכליים - שנים 2010-2025* , ISTAT, **2024.**

אפריל קבעה את היחס על **43.1%** , דבר הממחיש מדוע (DFP) הגרסה הקודמת של דו"ח מימון ציבורי *בחינת* ,ISTAT] .יש לדווח תמיד על הגרסה הסטטיסטית לצד נתונים פיסקליים רגישים מבחינה פוליטית *מסמך מימון ציבורי לשנת 2026*] טבלה פיסקלית רשמית של אפריל

התפתחות נטל המס לאורך השנים הרשמיות

מקור רשמי	מְדִינָה	נטל המס לשנת 2025	הַפנָיָה
לחודש אפריל [ISTAT]	הערכה זמנית קודמת	43.1% מהתמ"ג	**תקציב פיסקאלי אפריל 2026**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[סטטוס] סקירת ספטמבר	הבציר הרשמי האחרון של חשבון לאומי	42.9% מהתמ"ג	**חשבונות לאומיים מתוקנים לספטמבר 2026**
מחושב על סמך שתי הודעות לעיתונות הרשמיות של ISTAT שדווחו לעיל.	שינוי בין שנים סטטיסטיות, לא החלטה של מדיניות פיסקלית	נקודות 0.2- אחוז	**גרסה**

התיקון עצמו מדגים מדוע לא ניתן לפרש באופן אוטומטי את עדכוני החשבונות הלאומיים באופן פוליטי: העדכון של ספטמבר הותיר בו זמנית את הגירעון על 3.1%, הגדיל את התמ"ג הנמדד, הגביר את הצמיחה הריאלית הנמדדת והפחית **את נטל המס שהוערך קודם לכן מ-43.1% ל-42.9%**.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ההוצאות נותרו גבוהות מבחינה מבנית גם כאשר הגירעון ירד.

ההתאמה הפיסקלית של 2025 לא נבעה מקריסה בפעילות הציבורית. דוח ההכנסה המפורט לחודש אפריל מצביע על הוצאות כוללות של **1,155 מיליארד אירו** , מתוכן 934.3 מיליארד אירו בהוצאות שוטפות בניכוי ריבית, 87.1 מיליארד אירו בהוצאות ריבית ו-133.9 מיליארד אירו בהוצאות הון [ISTAT, *סקירת מסמך המימון הציבורי לשנת 2026*] טבלאות פיסקליות רשמיות

קצבאות סוציאליות במזומן לבדן הגיעו **ל-459.2 מיליארד אירו** , והיוו את סעיף ההוצאה הגדול ביותר בחשבונות המאוחדים; שכר עובדי הציבור הסתכם ב **-203.8 מיליארד אירו** , צריכה ביניים ב **-133.0 מיליארד אירו** ההשקעה הגולמית בנכסים קבועים ב **-86.7 מיליארד אירו** . [ISTAT, *בחינת מסמך המימון הציבורי לשנת 2026*] טבלאות מס רשמיות

גושי הוצאות מבניים

מקור רשמי	חלקם של מנגנונים פיסקאליים	סכום של 2025	בלוק הוצאות
מקור [מדינה]	המרכיב המבני החשוב ביותר של ההוצאות השוטפות.	459.198 מיליארד יורו	**תנאים סוציאליים במזומן**
מקור [מדינה]	עלויות עבודה ממשלתיות ומשכורות נלוות	203.842 מיליארד יורו	**שכר עובדי המגזר הציבורי**
מקור [מדינה]	סחורות ושירותים המשמשים את המנהלים הציבוריים	132.956 מיליארד יורו	**צריכה ביניים**
מקור [מדינה]	שירותי שוק הניתנים למשקי בית באמצעות מימון ציבורי	52.980 מיליארד יורו	**העברות חברתיות שנרכשו בעין**
מקור [מדינה]	עלות ניהול נכסי אג"ח ריבוניות	87.146 מיליארד יורו	**אִינטֶרֶס**
מקור [מדינה]	הקמה ישירה של הון ציבורי	86.716 מיליארד יורו	**השקעה קבועה ברוטו**
מקור [מדינה]	תמיכה כספית להשקעות מחוץ לייצור ישיר על ידי הממשלה.	37.839 מיליארד יורו	**מענקי השקעה**

מבנה הוצאות זה חשוב להתאמות פיסקליות עתידיות משום שחלקו התקציבי נמוך יותר ממה שסך הכל העומד על 1.15 טריליון אירו, עשוי להצביע. העברות חברתיות, תעסוקה ציבורית, תשלומי ריבית ושירותים ציבוריים חיוניים מהווים חלק משמעותי מההוצאות החוזרות ונשנות, בעוד שקיצוצי השקעות יכולים לשפר את יתרות המזומנים לטווח קצר על חשבון כושר הייצור העתידי. לכן, הרכב ההתאמה חשוב לפחות כמו גודלה הכולל.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מדוע החוב גדל הרבה יותר מהגירעון

ההבדל החשבונאי החשוב ביותר במסגרת הפיסקלית האיטלקית כולה הוא בין **הלוואות נטו בחשבונות לבין דרישת הנזילות המשפיעה ישירות על (EDF) הלאומיים של הקרן האירופית לפיתוח בר-קיימא** . **צורכי המימון**

ההלוואות נטו לשנת 2025 עמדו על כ **-69.7 מיליארד אירו** , בעוד שבנק איטליה ,ISTAT על פי הערכות העריך **את דרישת הנזילות של הממשלה הכללית ב-109.2 מיליארד אירו** . במקביל, סכום החוב של מאסטריכט גדל מ **-2,966.9 טריליון אירו בסוף 2024 לכ-3,095.5 טריליון אירו בסוף 2025** , עלייה של כ **-128.6 מיליארד אירו** בהשוואה לאומדן הראשוני של בנק איטליה. [בנק איטליה, *הערכות חוב ממשלתי כללי ודרישת הלוואות לשנת 2025*] הודעה רשמית של בנק איטליה.

ההבדל מוסבר במפורש על ידי בנק איטליה. העלייה בחוב משקפת **109.2 מיליארד אירו בצורכי מימון ציבוריים** , **עלייה של 14.7 מיליארד אירו בנכסים הנזילים של משרד האוצר** , מה שמביא את נזילות האוצר ל **-52.4 מיליארד אירו** , וכ **-4.6 מיליארד אירו** שנוצרו מהנחות או פרמיות הנפקה ופדיון, הערכה מחדש של ניירות ערך צמודים לאינפלציה ושינויים בשער החליפין. [בנק איטליה, 16 בפברואר 2026] התאמת חובות רשמית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

התאמת גידול החוב הצפוי לשנת 2025

מקור רשמי	משמעות חשבונאית	סכום	גורם מכריע בשינוי החוב
הודעה רשמית לעיתונות [בנק איטליה]	צורכי מימון מזומנים שנוצרו במהלך 2025	109.2 מיליארד יורו	**דרישת הלוואה עבור הוצאות תקורה**
הודעה רשמית לעיתונות [בנק איטליה]	הלוואות שנגזרו אך נשמרו כמקורות נזילים של האוצר	14.7 מיליארד יורו	**גידול בנכסי האוצר הנזילים**
הודעה רשמית לעיתונות [בנק איטליה]	השפעות הערכה והנפקה על חוב ללא קשר לגירעון	4.6 מיליארד יורו	**הנחות/פרמיות, הערכה מחדש הקשורה לאינפלציה והשפעות שער חליפין**
מחושב על סמך הרכיבים הרשמיים של בנק איטליה	סך הגורמים העיקריים שזוהו	128.5 מיליארד יורו	**עלייה משוערת בחוב ברוטו**
הודעה רשמית לעיתונות [בנק איטליה]	פתיחת כתב חוב מאסטריכט	2,966.9 מיליארד יורו	**חוב בסוף 2024**
הודעה רשמית לעיתונות [בנק איטליה]	מלאי חוב סגירה	הערכה ראשונית של הבנק המרכזי של איטליה: 3,095.5 מיליארד אירו	**חוב בסוף 2025**
הודעה [Eurostat] רשמית על EDP לחודש אפריל 2026	נתון דיווח מתואם של מאסטריכט	3,095.888 מיליארד יורו	**חוב יורוסטאט/EDP לחודש אפריל**

ההודעה המתואמת של יורוסטאט לחודש אפריל על נתוני גירעון וחוב העריכה לאחר מכן את חוב איטליה ב **3,095,888- מיליארד אירו, השווה ל-137.1% מהתמ"ג** . [יורוסטאט, *אספקת נתוני גירעון וחוב לשנת 2025 - הודעה ראשונה* , 22 באפריל 2026] הודעה רשמית של יורוסטאט

התאמה זו חיונית משום שההנחה החוזרת ונשנית לעתים קרובות לפיה "גירעון של 69 מיליארד אירו יגדיל את החוב ב-69 מיליארד אירו" אינה נכונה. הגירעון הוא מדד חשבונאי לאומי המבוסס על בסיס צבירה, בעוד שחוב הוא סעיף תקציבי המושפע ממימון מזומנים ועסקאות פיננסיות שאינן משתקפות בנאמנות בגירעון.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.הממשלה המרכזית יצרה כמעט את כל גידול החוב

פירוט המגזרים של בנק איטליה מראה כי החוב המאוחד של הממשלה המרכזית גדל ב-**132.0 מיליארד אירו בשנת 2025 והגיע ל-3.0163 מיליארד אירו** , בעוד שחוב המאוחד של הממשל המקומי ירד בפועל ב-**3.4 מיליארד אירו והגיע ל-79.1 מיליארד אירו** ; קרנות הביטוח הלאומי נותרו כמעט ללא שינוי. [בנק איטליה, 16 בפברואר 2026] פירוט רשמי לפי תת-מגזר.

חוב לפי תת-מגזר ציבורי

מקור רשמי	משמעות מוסדית	מיקום/שינוי בשנת 2025	תת-מגזר ממשלתי
הודעה רשמית לעיתונות [בנק איטליה]	המקור העיקרי של צבירת חוב ריבוני	**חוב של 3.0163 טריליון אירו; +132 מיליארד אירו בשנת 2025**	**הממשלה המרכזית**
הודעה רשמית לעיתונות [בנק איטליה]	הרשויות המקומיות הפחיתו את החוב המאוחד	**חוב של 79.1 מיליארד יורו; - 3.4 מיליארד יורו**	**השלטון המקומי**
הודעה רשמית לעיתונות [בנק איטליה]	תרומה זניחה לעלייה השנתית בחוב הציבורי	יציב במידה רבה	**מוסדות הביטוח הלאומי**

משמעות הדבר היא שכל דיון רציני על קיימות החוב של איטליה חייב להתמקד בעיקר **בפעולות מימון של הממשלה המרכזית** , הנפקת אג"ח ממשלתיות ומאזן התקציב הלאומי, במקום לייחס את העלייה הצפויה בחוב עד 2025 בעיקר להלוואות עירוניות או אזוריות.

פירעון החוב וזמינות הבנקים המרכזיים שינו את הסביבה הפיננסית.

החוב הכולל, בסך 3.1 טריליון אירו, אינו מספיק כדי לתאר אותו כראוי, שכן סיכון המימון מחדש תלוי במועד הפירעון של ההתחייבויות ובמי שמחזיק בהן.

הבנק המרכזי של איטליה מדווח כי **תקופת הפירעון הממוצעת של החוב הציבורי האיטלקי נותרה סביב 7.9 שנים בסוף 2025** , ללא שינוי מהותי בהשוואה לסוף 2024. [בנק איטליה, 16 בפברואר 2026] נתונים רשמיים על מועדי פירעון.

במקביל, חלקו של החוב המוחזק על ידי **בנק איטליה ירד מ-21.6% בסוף 2024 ל-18.5% בסוף 2025**. [בנק איטליה, 16 בפברואר 2026] נתונים רשמיים על מחזיקי חוב.

ירידה זו משמעותית כלכלית משום שחלק קטן יותר של הבנק המרכזי פירושו שחלק גדול יותר מצרכי המימון הריבוניים חייבים בסופו של דבר להיספג על ידי משקיעים מקומיים ובינלאומיים אחרים, שכן תיקי ההשקעות של מערכת היורו מצטמצמים באמצעות מנגנוני הרחבה כמותית. משך הפדיון הממוצע של שנים מונע הערכה מחודשת מיידית של כל המניה כאשר שיעורי השוק משתנים, אך פירושו גם 7.9 שתשואות גבוהות או נמוכות יותר מועברות בהדרגה לעלות הריבית האפקטיבית ככל שניירות ערך קיימים מגיעים לפדיון וממומנים מחדש.

עדכון התמ"ג של ספטמבר שינה באופן מהותי את המכנה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

לחשבונות הלאומיים מספטמבר הגדיל את התמ"ג הנומינלי לשנת 2025 מההערכה **של** ISTAT עדכון **טריליון אירו שפורסמה במרץ ל-2,265,003 טריליון אירו** , עדכון כלפי מעלה של **6,954 2,258,049** [עדכון ספטמבר ISTAT, 2026] הערכה מקורית מרץ [מרץ GDP 2026 פרסום ,ISTAT] . **מיליארד אירו** הערכה מתוקנת לספטמבר

העדכון לא הוגבל לתמ"ג הנומינלי. הצמיחה הריאלית לשנת 2025 עלתה מ **-0.5%** **ל-0.6%** , בעוד עדכון [ספטמבר ISTAT, 2026] . שקצב הצמיחה הריאלי המשוער לשנת 2024 עלה מ **-0.8%** **ל-1.1%** רשמי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.סקירת המסגרת הכלכלית לשנת 2025, ממרץ עד ספטמבר 2026

מַד	אומדן מרץ 2026	סקירת ספטמבר 2026	לַעֲרוֹך	מקורות רשמיים
תמ"ג נומינלי	2,258.049 מיליארד יורו	2,265.003 מיליארד יורו	+6.954 מיליארד אירו	[מרץ ISTAT] פרסום מרץ [ISTAT] פרסום ספטמבר [ספטמבר
צמיחת התמ"ג הריאלית בשנת 2025	0.5%	0.6%	+0.1 נקודות זכות	[סטטוס] סקירת ספטמבר
צמיחת התמ"ג הריאלית בשנת 2024	0.8%	1.1%	+0.3 נקודות זכות	[סטטוס] סקירת ספטמבר
גירעון 2025	כ-69.4 מיליארד אירו	69.736 מיליארד יורו	עדכון קל כלפי מעלה	[אפריל/ספטמבר ISTAT] עדכון ספטמבר
גירעון/תוצר מקומי גולמי	3.1%	3.1%	אין שינוי לנקודה עשרונית	[סטטוס] סקירת ספטמבר
נטל המס	בציר 43.1% אפריל	42.9%	−0.2 נקודות זכות	מבחני [אפריל STAT] [ספטמבר STAT] אפריל עדכון ספטמבר

רלוונטי גם הוא. המכון מציין כי התרגיל של ספטמבר שילב הן את ISTAT ההסבר המתודולוגי שסיפק העדכון הרגיל עקב מידע שנרכש לאחר חודש מרץ והן **את החידושים המתודולוגיים והמקוריים שהוכנסו בתגובה להסתייגויות שהעלה יורוסטאט בנוגע לנתוני ההכנסה הלאומית הגולמית** *חשבונות כלכליים לאומיים - שנים 2010-2025*, [ISTAT] . **המשמשים לחישוב משאבי האיחוד האירופי** הסבר מתודולוגי רשמי]

הצהרה זו אינה מוכיחה ואינה מפריכה כל האשמה בלחץ פוליטי; היא רק קובעת את ההיגיון הסטטיסטי ,המתועד העומד מאחורי התיקון. השערת לחץ פוליטי דורשת מבחן ראייתי שונה, שיידון בהמשך התיק .בפרק העוסק בקוהרנטיות מוסדית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

?אימות יורוסטאט: מה באמת הועבר לאירופה

עבור הודעת נוהל הגירעון המוגזם מאפריל 2026, דיווח יורוסטאט על תמ"ג איטלקי של **2,258,049** , **מיליארד אירו** , הלוואות נטו של **69,381 מיליארד אירו** , הוצאות ציבוריות של **51.2% מהתמ"ג** . הכנסות ציבוריות של **48.1%** וחוב מאסטריכט של **3,095,888 מיליארד אירו, או 137.1% מהתמ"ג** [יורוסטאט, *אספקת נתוני גירעון וחוב לשנת 2025 - הודעה ראשונה* , 22 באפריל 2026] הודעה רשמית של יורוסטאט על נוהל הגירעון המוגזם.

איטליה: הודעת EDP 2026 לאפריל

מד	2022	2023	2024	2025	מקור רשמי
תמ"ג במחירי שוק	1,998.073 מיליארד יורו	2,142.744 מיליארד יורו	2,202.031 מיליארד יורו	2,258.049 מיליארד יורו	טבלת EDP הרשמית [Eurostat]
חוב נטו	-161.869 מיליארד יורו	-152.867 מיליארד יורו	-73.779 מיליארד יורו	-69.381 מיליארד יורו	טבלת EDP הרשמית [Eurostat]
חוב נקי / תמ"ג	8.1%-	7.1%-	3.4%-	3.1%-	טבלת EDP הרשמית [Eurostat]
הוצאות / ממשלתיות תמ"ג	54.9%	53.6%	50.4%	51.2%	טבלת EDP הרשמית [Eurostat]
הכנסות / ממשלתיות תמ"ג	46.8%	46.5%	47.0%	48.1%	טבלת EDP הרשמית [Eurostat]
חוב מאסטריכט	2,764.481 מיליארד יורו	2,869.976 מיליארד יורו	2,967.004 מיליארד יורו	3,095.888 מיליארד יורו	טבלת EDP הרשמית [Eurostat]
חוב/תוצר מקומי גולמי	138.4%	133.9%	134.7%	137.1%	טבלת EDP הרשמית [Eurostat]
הלוואות בין-ממשלתיות	44.122 מיליארד יורו	43.037 מיליארד יורו	41.503 מיליארד יורו	40.206 מיליארד יורו	טבלת EDP הרשמית [Eurostat]

מס' 479/2009, הוא רשאי להביע הסתייגות רשמית אם (EC) יורוסטאט מסביר גם כי, בהתאם לתקנה ורשאי לתקן את (EDPs) יש לו ספקות לגבי איכות הנתונים הלאומיים הנוגעים לתוכניות עיבוד נתונים ,הנתונים המדווחים אם ישנן ראיות לכך שהם אינם עומדים בדרישות של תאימות חשבונאית, שלמות מהימנות, זמינות או עקביות. [יורוסטט, הערות מתודולוגיות על תוכניות עיבוד נתונים] הודעה לעיתונות רשמית של יורוסטאט על תוכניות עיבוד נתונים והערות מתודולוגיות

מנגנון זה הופך לחשוב לניתוח הממשל העוקב משום שהוא מספק מבחן ניתן לצפייה: אם יורוסטאט היה שומר או משנה רשמית את נתוני המס שדווחו על ידי איטליה, הדבר היה מהווה אירוע מוסדי מזוהה הדורש בדיקה. קיומן או היעדרן של התערבויות כאלה יש לוודא על סמך הודעות, ולא להסיק מהצהרות פוליטיות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

לא ניתן לקרוא את הרבעון הראשון של 2026 כגירעון שנתי

הגירעון הממשלתי הכללי ברבעון **הראשון של 2026 עמד על 7.8% מהתמ"ג** ,ISTAT על פי נתוני **הרבעוני** , לעומת 8.4% ברבעון הראשון של 2025, בעוד שהיתרה הראשונית עמד על **-4.4% מהתמ"ג** *חשבון* ,ISTAT] .לעומת -4.7% בשנה הקודמת, והיתרה השוטפת עמד על -2.9%, לעומת -3.3% , *רבעוני של המינהל הציבורי - רבעון ראשון 2026* , 1 ביולי 2026] הודעה רשמית לעיתונות לרבעון הראשון של 2026.

אין לפרש דוחות רבעוניים אלה כתחזיות לגירעון השנתי בשנת 2026, מכיוון שהכנסות והוצאות הממשלה הן עונתיות מאוד, הכנסות המסים וההעברות מתפלגות באופן לא אחיד לאורך כל השנה ,ומאזן התקציב ברבעון הראשון שלילי מבחינה מבנית בהרבה מהמאזן השנתי. ערכם האנליטי טמון בעיקר בהשוואה משנה לשנה לאותו רבעון.

איתות פיסקאלי לרבעון הראשון

מקור רשמי	כיוון	רבעון ראשון 2026	רבעון ראשון 2025	מַד
[סטטוס] צפוי לצאת ברבעון הראשון של 2026	שיפור של 0.6 נקודות	**-7.8%**	-8.4%	**חוב נקי / תמ"ג**
[סטטוס] צפוי לצאת ברבעון הראשון של 2026	שיפור של 0.3 נקודות	**-4.4%**	-4.7%	**מאזן ראשוני / תמ"ג**
[סטטוס] צפוי לצאת ברבעון הראשון של 2026	שיפור של 0.4 נקודות זכות	**-2.9%**	-3.3%	**מאזן שוטף / תמ"ג**

לפיכך, נתוני הרבעון הראשון מספקים אינדיקציה ראשונית לשיפור במאזן הציבורי על בסיס שנתי, אך .EDP-הם עדיין אינם קובעים את התוצאה לשנת 2026 כולה, שבה תלויה בסופו של דבר סוגיית ה

שווי נטו של המנגנון הפיסקלי האיטלקי

תמונת החשבונאות האיטלקית הבסיסית מורכבת בהרבה מההצהרה הפשוטה שהגירעון "נשאר מעל נתונים רשמיים קובעים בו זמנית כי איטליה החלה את שנת 2026 עם **מצב פיסקאלי ראשוני חיובי** .3% נטל ריבית שנתי של קרוב ל-**87 מיליארד אירו** , סך הכנסות הממשלה מעל **1.08 טריליון אירו** , הוצאות , מעל **1.15 טריליון אירו** , חוב מאסטריכט מעל **3.09 טריליון אירו** , **צורך נזילות של 109.2 מיליארד אירו** , נזילות של משרד האוצר של **52.4 מיליארד אירו** , תקופת פירעון ממוצעת של **7.9 שנים** , וירידה נתונים ISTAT] חשבונות פיסקאליים של] .בנתח ההתחייבויות הריבוניות המוחזקות על ידי בנק איטליה [התאמת חובות של בנק איטליה] הצהרה רשמית של בנק איטליה ISTAT פיסקאליים רשמיים של

לכן, התיקון הפיסקלי הוא אמיתי אך לא שלם: הממשלה ייצרה יותר הכנסות מהוצאות ראשוניות, אך צברה חוב נוסף משום שעלויות הריבית, צורכי ההלוואה, צבירת הנזילות של האוצר והשפעות הערכת שווי או הנפקה נותרו משמעותיות. עדכון ספטמבר של החשבונות הלאומיים שיפר מספר היבטים של התמונה המקרו-כלכלית המדווחת, כולל תמ"ג, צמיחה ונטל המס הנמדד, תוך הגדלה קלה של הגירעון חשבונות [בספטמבר 2026 22 ,ISTAT] . הראשי, והותירה את יחס הגירעון שפורסם ללא שינוי על **3.1%** לאומיים רשמיים מתוקנים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

התוצאה האנליטית המכרעת היא שלא ניתן לפתור את המחלוקת הפוליטית והמוסדית על ידי בחינת ESA-**הנתון של 3.1% בנפרד** . יש לפרק את הראיות הבסיסיות לארבע רמות נפרדות לפחות: גירעון ה יתרת התקציב הראשונית, פער הנזילות והשינוי בחוב של מאסטריכט. רק לאחר יישוב רמות אלו יוכלו הפרקים הבאים לקבוע איזה חלק מהאילוץ הפיסקאלי של איטליה נובע מהמדיניות הנוכחית, איזה חלק הוא תוצאה של התחייבויות ריבוניות שעברו בירושה, איזה חלק משקף תיקונים חשבונאיים וסטטיסטיים, ואיזה חלק נובע מהמסגרת הפיסקלית האירופית עצמה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ממשל סטטיסטי, דיני מס אירופיים והליך גירעון מוגזם באיטליה

פסק הדין העיקרי

לא ניתן להבין את מערכת המעקב הפיסקאלית האיטלקית על ידי התייחסות **לערך הייחוס של גירעון של 3% ככלל עצמאי המנוהל ישירות מבריסל** , שכן מערכת ההפעלה היא ארכיטקטורה מוסדית רב-שכבתית שבה הרשויות הלאומיות בונות תחילה את הרשומה הסטטיסטית, יורוסטאט מאמת את האיכות והתאימות המתודולוגית של נתוני גירעון מוגזם, הנציבות האירופית מבצעת את ההערכה המשפטית והכלכלית הנדרשת על פי האמנות והחקיקה המשנית, ומועצת האיחוד האירופי מקבלת את ההחלטות הפורמליות העיקריות להקים, לתחזק, לתקן או לסיים הליך גירעון מוגזם.

המסגרת שלאחר 2024 מוסיפה שכבה שנייה שחשובה במיוחד עבור איטליה: **צמיחה שנתית בהוצאות נטו במימון לאומי הפכה למשתנה הבקרה התפעולי העיקרי** , בעוד שקיימות החוב, ערך הייחוס של הגירעון של 3%, ערך הייחוס של החוב של 60%, שמירה על קיימות החוב ושמירה על חוסן הגירעון מגדירה הוצאות נטו כהוצאה 2024/1263 (EU) קובעים את המסלול הפיסקלי ארוך הטווח. תקנה ממשלתית לא כולל הוצאות ריבית, צעדים לפי שיקול דעת בנוגע להכנסות, הוצאות על תוכניות האיחוד האירופי המכוסות במלואן על ידי הכנסות האיחוד האירופי, מימון משותף לאומי של תוכניות במימון האיחוד האירופי, הוצאות אבטלה מחזוריות וצעדים חד פעמיים או זמניים.

עבור איטליה, התוכנית הפיסקלית-מבנית לטווח בינוני שאושרה על ידי המועצה צופה צמיחה שנתית של **1.3% בהוצאות נטו בשנת 2025, 1.6% בשנת 2026, 1.9% בשנת 2027, 1.7% בשנת 2028, 1.1% בשנת 2029, 1.2%-1 בשנת 2030 ו-1.5%** המקבילה לצמיחה ממוצעת של 1.5% , על פני תקופת ההתאמה בת שבע השנים. התוכנית פותחה עם אופק התאמה מורחב, שכן איטליה שילבה את מסלולה הפיסקאלי עם רפורמות והשקעות שנחשבו מספיקות כדי להצדיק את הארכת תקופת ההתאמה הסטנדרטית.

הליך הגירעון המוגזם של איטליה נפתח רשמית ב **-26 ביולי 2024** , לאחר מכן המועצה ביקשה תיקון עד **2026** , והערכת יעילות הצעדים שננקטו על ידי הנציבות ב **-3 ביוני 2026 הובילה להשעיית** ההליך במקום להסלמתו, כלומר ההליך נותר פתוח אך לא הופעלה הסלמה בשלב זה של ההערכה.

אינה שקולה לכישלון (EDP) ההבחנה המוסדית היא קריטית: **הישארות כפופה לתוכנית פעולה יעילה בנקיטת צעדים יעילים** , לא להכרזה כחסרת יכולת לעשות כן, וגם לא להטלת קנס כספי. הוועדה מגדירה את הערכת יעילות האמצעים שאומצו כשלב שבו ניתן להשעות או להגביר תוכנית פעולה יעילה, בהתאם לעמידה בהמלצת המועצה.

?מי באמת מייצר סטטיסטיקות מס איטלקיות

יש להבחין בין ארבע רמות מוסדיות, שכן הן ממלאות תפקידים שונים ויש להן אחריות משפטית שונה.

שרשרת ייצור ותיקוף מוסדית

מסמך רשמי	מה שלא נקבע באופן עצמאי	מה זה באמת שולט	תפקיד עיקרי בפיקוח המס האיטלקי	מוֹסָד

מְדִינָה	עורך חשבונות לאומיים ומזהה יחידות מוסדיות השייכות למגזר הממשלתי הכללי האיטלקי בהתאם לכללי ה-ESA.	תמ"ג, חשבונות לא-פיננסיים של הממשלה הכללית, גירעון סיווגי חשבונות לאומיים, היקף ענפי ותיקונים	זה לא קובע אם הדירקטוריון פותח או סוגר EDP	יורוסטאט דורש מכל מדינה חברה לאסוף נתונים סטטיסטיים על מערכות עיבוד מידע אלקטרוניות (EIS) במסגרת תקנת הגנת המידע הכללית (GDPR) משנת 2010 ולפרסם רשימת מלאי של EIS המתארת את המקורות וההליכים שבהם נעשה שימוש.
בנק איטליה	היא מחשבת את חוב מאסטריכט ומפיקה סטטיסטיקות פיננסיות מפורטות על כספי הציבור במסגרת הסטטיסטית האירופית.	מלאי חוב ציבורי, מכשירי חוב, חשבונות פיננסיים, צורכי מימון ונתונים פיננסיים קשורים	הוא אינו מגדיר באופן עצמאי את הגירעון בחשבונות הלאומיים וגם לא קובע את המעמד המשפטי של ה-EDP.	הבנק המרכזי של איטליה מצהיר כי הוא מחשב את חוב מאסטריכט בהתאם לתקנים הסטטיסטיים האירופיים ותקנה 479/2009.
משרד הכלכלה והאוצר	היא מפתחת את האסטרטגיה הפיסקלית הלאומית, תחזיות ואת התוכנית הפיסקלית-מבנית לטווח בינוני ומנהלת את מימון האוצר.	מדיניות פיסקלית, צעדים פיסקאליים, התחייבויות הוצאות נטו אסטרטגיית ניהול חוב תחזיות לאומיות	אין לה סמכות חד-צדדית לאמת נתוני גירעון וחוב של ה-ESA למטרות מעקב אירופאי.	התוכנית הפיסקלית-מבנית לטווח הבינוני של איטליה 2025-2029 קובעת את תוואי ההוצאות והתחזיות הפיסקליות המוצגות במסגרת הרפורמה של האיחוד האירופי.
יורוסטאט	היא מעריכה את האיכות והתאימות המתודולוגית של הסטטיסטיקות על מערכות עיבוד נתונים אלקטרוניות המועברות על ידי המדינות החברות מטעם הנציבות.	מתודולוגיה של ה-ESA, בדיקות, איכות, עקביות, הסתייגויות, תיקונים ופרסום נתוני EDP הרמוניים.	היא לא מכינה את תקציב איטליה ולא מחליטה על נתיב התיקון הפוליטי.	יורוסטאט מצהירה כי היא אחראית בלעדית על המתודולוגיה העומדת בבסיס סטטיסטיקות ה-EDP וכי היא מעריכה את התאמתן, שלמותן, מהימנותן, עדכניותן ועקביותן.
הנציבות האירופית	מעריך את עמידת הכללים במס של האיחוד האירופי, מפתח תחזיות, קווי בסיס והערכות של פעולות יעילות.	הערכה משפטית וכלכלית, ניתוח קיימות חוב, המלצות וניטור.	זה כשלעצמו אינו מאמץ את המלצת המועצה הסופית לסיים או לשמר תוכנית EDP.	הנציבות מנהלת את תיק הרשמי ואת ה-EDP הערכות הפעולות האפקטיביות עבור איטליה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ההליך האיטלקי נפתח בהחלטת המועצה ב-26 ביולי 2024 וההמלצה המתקנת הנלווית אומצה ב-21 בינואר 2025.	הוא אינו אוסף את הנתונים הסטטיסטיים הלאומיים הבסיסיים	קיומו של גירעון מוגזם, מועד אחרון לתיקון, מסלול הוצאות מומלץ וביטול אפשרי.	היא מאמצת את ההחלטות וההמלצות הפורמליות העיקריות לפי סעיף 126 באמנת ה-TFEU	**מועצת האיחוד האירופי**

אינו מחליט האם איטליה נשארת תחת פיקוח פיסקאלי ISTAT -משמעות הארכיטקטורה הזו היא ש **אירופי** , כשם שיורוסטט אינו מחליט על שיעורי המס של איטליה, והמועצה אינה אוספת סדרות היסטוריות של התמ"ג האיטלקי. כל רמה מוסדית יכולה להשפיע על התוצאה הסופית, אך באמצעות פונקציה משפטית נפרדת.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

EDP מחזור הייצור הסטטיסטי של

תקנה 479/2009 מחייבת את המדינות החברות לדווח על בריאות ונתוני בריאות ליורוסטט **פעמיים בשנה** , בסוף מרץ ובסוף ספטמבר. לאחר מכן, יורוסטט מפרסם את טבלאות הדיווח המתואמות באפריל ובאוקטובר, לאחר השלמת תהליך האימות.

כאילו היו עובדה חשבונאית בלתי ניתנת EDP תהליך דו-שנתי זה הוא הסיבה לכך שאין להציג נתוני מתוקנים בעת הצורך, בהתאם לעקרונות EDP לשינוי, אחת ולתמיד. יורוסטאט קובע במפורש כי נתוני החשבונאות הלאומיים, וכי המדינות החברות רשאיות לתקן שנים שדווחו בעבר כאשר הדבר נדרש על ידי מידע מקור מעודכן, שינויים מתודולוגיים או תיקוני שגיאות.

EDP מחזור סטטיסטי אירופי

בסיס רשמי	הֶפְקָה	המוסד האחראי העיקרי	תזמון רגיל	שֶׁלֶב
ומלאי ESA 2010 לאומי EDP.	חשבונות ממשלתיים של סוכנות החליפין האירופית וחוב מאסטריכט	בנק איטליה / ISTAT ורשויות דיווח לאומיות אחרות	רִצְיף	**אוסף לאומי**
תקנה 479/2009.	EDP טבלאות הודעות	מדינה חברה	עד סוף מרץ	**תיבת הילוכים קפיצית EDP**
נוהל אבטחת האיכות של יורוסטאט.	בדיקה צולבת, הערכה מתודולוגית, כל הסתייגות/שינויים	יורוסטאט	כשלושה שבועות	**בדיקת אביב**
מסגרת פרסום הודעות EDP.	נתוני גירעון/חוב הרמוניים	יורוסטאט	אַפְרִיל	**יציאת אביב**
תקנה 479/2009.	הודעה מתוקנת	מדינה חברה	עד סוף ספטמבר	**שידור סתיו EDP**
מדיניות הביקורת והאימות של יורוסטאט.	אימות והערכת איכות מעודכנים	יורוסטאט	כשלושה שבועות	**הערכת סתיו**
נוהל דיווח EDP של יורוסטאט.	הרמוני שני EDP וינטג'	יורוסטאט	אוֹקְטוֹבֶּר	**פרסום סתיו**

בקרות האיכות של יורוסטאט מפורטות משמעותית יותר מסקירה פשוטה של יחס הגירעון הסופי. על פי **שלמות היקף הממשל, ESA-**יורוסטאט עצמה, הסקירה שלה כוללת **עמידה בכללי החשבונאות של ה, הכללי, מהימנות ועקביות של נתונים סטטיסטיים, קיימות תהליכי איסוף נתונים, בקרות פנימיות . ראיות ביקורת חיצוניות והתאמה בין שינויים בגירעון ובחוב**

יורוסטאט משתמש גם בחשבונות ממשלתיים רבעוניים כמנגנון התרעה מוקדמת, סוקר את המרת EDP-, ועשוי עורך ביקורי דיאלוג קבועים במסגרת תוכנית ה ESA, יתרות התקציב הלאומי לנתוני גירעון לארגן ביקורים מתודולוגיים כאשר מתעוררות סוגיות משמעותיות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הסתייגויות ותיקונים מהווים ראיות נצפות למחלוקת סטטיסטית

.המערכת האירופית מספקת כלים פורמליים לטיפול בסוגיות הקשורות לאיכות הנתונים הלאומיים המדווחים, בעוד שיורוסטט EDP-**הסתייגות** מונפקת כאשר ליורוסטט יש ספקות לגבי איכות נתוני ה יכולה **לתקן** נתונים לאומיים אם הראיות מראות שהנתונים שהוגשו אינם עומדים בדרישות של תאימות .חשבונאית, שלמות, אמינות, זמינות או עקביות

הבחנה זו חשובה מבחינה מוסדית להערכת טענות נגד איטליה משום שהיא יוצרת קריטריון מתועד .במקום להתבסס על ספקולציות בלבד

עבור **ההודעה מאפריל 2026** , השאלה אינה אם גורמים פוליטיים העלו התנגדויות לנתון מסוים, אלא האם יורוסטאט שמר, שינה או סייג באופן רשמי את הנתונים שהעבירה איטליה. הבחנה זו תהיה קריטית בפרק הבא על קוהרנטיות מוסדית, שכן להתערבות מתועדת של יורוסטאט יהיה ערך ראייתי גדול .משמעותית מאשר חילוקי דעות פוליטיים בלבד

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מנגנוני התערבות פורמליים של יורו-סטייט

מקור רשמי	משמעות ראייתית	תוֹצָאָה	לְהַפְעִיל	מַנגָנוֹן
ערבות האיכות של יורוסטאט.	ממשל סטטיסטי רגיל	סטטיסטיקות שהתקבלו או שאלות שנענו במהלך האימות	שידור רגיל באביב/סתיו	**אימות שגרתי**
המסגרת המתודולוגית של יורוסטאט.	זה כשלעצמו לא מעיד על התנהגות פוליטית בלתי הולמת או התערבות	יורוסטאט מספק הנחיות לגבי טיפול ב-ESA	בעיית עסקה או סיווג ספציפיים	**ייעוץ מתודולוגי דו-צדדי**
ערבות האיכות של יורוסטאט.	בדיקה טכנית משופרת	מערכות קומפילציה ונתוני מקור שנבדקו	סקירה תקופתית או ספציפית לנושא	**ביקור דיאלוג EDP**
המנגנון הקבוע בתקנה 479/2009, המתואר על ידי יורוסטאט.	מבחנים ציבוריים של בעיות סטטיסטיות לא פתורות	הזמנה פורסמה EDP עם הודעת	ליורוסטט יש ספקות לגבי איכות הנתונים המדווחים.	**הזמנה רשמית**
מסגרת יורוסטאט לתוכניות פיתוח כלכלי.	ההתערבות הסטטיסטית השגרתית, החזקה ביותר מלבד הליכי דיווח כוזב.	יורוסטאט מחליף את הנתונים בפועל בנתונים שעברו שינוי ומפרסם את ההצדקה.	ראיות מראות כישלון לעמוד בדרישות האיכות הסטטיסטיות	**תיקון יורוסטאט**
יורוסטאט מדגיש את סמכויות החקירה וההמלצות שלו בנוגע לסנקציות במסגרת תקנה 1173/2011.	מנגנון יוצא דופן	בסופו של דבר, זה יכול לתמוך בסנקציות	ראיות חמורות למצג שווא מכוון או רשלנות חמורה	**חקירת דיווח כוזב מכוון**

המבנה המשפטי מתחיל בסעיף 126 ובפרוטוקול מס' 12

מבנה מערכת ניהול הגירעון המוגזם מבוסס בסופו של דבר על סעיף **126 של אמנת תפקוד האיחוד האירופי ופרוטוקול מס' 12** , בעוד שהמנגנון הסטטיסטי המפורט מיושם באמצעות תקנה 479/2009 יורוסטאט מפרט מכשירים אלה כבסיס המשפטי העיקרי .ESA 2010 ועקרונות החשבונאות של לסטטיסטיקות של מימון ממשלתי וגירעון מוגזם.

נקודות המידה הידועות הן **גירעון של 3% ויחס חוב-תוצר של 60%** , אך המסגרת שלאחר 2024 אינה מתפקדת כמערכת מכנית שבה חציית אחד מספי התקציב הללו קובעת אוטומטית את כל המסלול הפיסקלי. מבנה הממשל המתוקן משלב את ספי האמנה עם ניתוחי קיימות חוב ותוואי הוצאות ספציפיים למדינה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

יסודות הארכיטקטורה המשפטית השולטת באיטליה

מקור רשמי	כלל חומרי עבור איטליה	פוּנקצִיָה	מַכשִׁיר
יורוסטאט מזהה את סעיף 126 ואת פרוטוקול מס' 12 כבסיס האמנה לסטטיסטיקות EDP.	ערכי ייחוס לגירעון ציבורי של 3% וחוב ציבורי של 60%.	מסגרת לניהול גירעון מופרז ברמת האמנה	**סעיף 126 לאמנת האיחוד + האירופי + פרוטוקול מס' 12**
מסגרת החקיקה והדיווח של יורוסטאט.	נתוני גירעון/חוב לאומי מועברים פעמיים בשנה; יורוסטאט מאמת את איכותם.	מסגרת לדיווח סטטיסטי ואיכות	**תקנה (EC) מס' 479/2009**
מתודולוגיה של יורוסטאט.	מגדיר את המגזר הציבורי, עסקאות, בסיס צבירה של חשבונאות ומושגי חשבונאות.	מערכת החשבונות הלאומית האירופית	**תקנה (EU) 549/2013 - ESA 2010**
EUR-Lex נוסח תקנת.	ההוצאות נטו הופכות למדד התפעולי המרכזי; תוכניות התאמה ספציפיות למדינה	זרוע מניעה מתוקנת ומעקב לטווח בינוני	**תקנה (איחוד האירופי) 2024/1263**
המלצות המועצה משנת 2025 מזהות את תקנה 2024/1264 כתיקון לתקנה 1467/97.	סקירת תפקוד ה-EDP	רפורמה בזרוע המתקנת	**תקנה (איחוד האירופי) 2024/1264**
זוהה בחבילת החקיקה הרפורמית בנושא ניהול מס.	מחזק את הממשל הפיסקאלי הפנימי בטווח הבינוני.	דרישות המסגרת הפיסקלית הלאומית	**הנחיית (איחוד האירופי) 2024/1265**
המלצת המועצה מיום 21 בינואר 2025.	התאמה לשבע שנים עם מגבלות הוצאות שנתיות מקסימליות מוגדרות	מסלול מס ספציפי למדינה	**תוכנית איטליה לטווח בינוני אושרה על ידי המועצה**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

?"מה בעצם המשמעות של "הוצאה נטו

המשתנה המתייחס להוצאות תפעוליות צר במכוון מסך ההוצאה הציבורית. תקנה 2024/1263 מגדירה הוצאה נטו על ידי אי הכללת פריטים שהממשלות אינן שולטות בטווח הקצר או שהמסגרת הרגולטורית אינה מתכוונת להעניש באופן אוטומטי.

הרכב מדד ההוצאה נטו של האיחוד האירופי

בסיס רשמי	סיבה בארכיטקטורה משפטית	טיפול בהוצאה נטו	פָּרִיט
תקנה 2024/1263.	הוצאות בסיסיות ממומנות ברמה הלאומית ומבוקרות דרך המסלול הפיסקלי	כּוֹלֵל	**הוצאות ממשלתיות רגילות**
הגדרת סעיף 2 לתקנה 2024/1263.	,בהתבסס על אינדיקטור זה הוצאות ריבית אינן נחשבות להוצאות שיקול דעת.	לְמַעֵט	**דמי גישה**
תקנה 2024/1263.	זה מונע עקיפה או עיוות של בקרות הוצאות על ידי שינויים במדיניות ההכנסות.	נָטוֹ	**מדדי הכנסה דיסקרטיוניים**
תקנה 2024/1263.	הוצאות שמומנו חיצונית באמצעות משאבי האיחוד	לְמַעֵט	**ההוצאות על תוכניות האיחוד האירופי מכוסות במלואן על ידי הכנסות האיחוד האירופי.**
תקנה 2024/1263.	זה מגן על השקעות במימון משותף מפני אילוצים ישירים על מסלול ההוצאות.	לְמַעֵט	**מימון משותף לאומי של תוכניות האיחוד האירופי**
תקנה 2024/1263.	מונע ממייצבים אוטומטיים ליצור סטיות מכניות במהלך שלבים לא רציפים.	לְמַעֵט	**הוצאות מחזוריות על דמי אבטלה**
תקנה 2024/1263.	התהליך מתמקד בהוצאות רגילות ולא בהוצאות חריגות.	לְמַעֵט	**צעדים חד פעמיים וזמניים**

כתוצאה מכך, ההצהרה שאיטליה חייבת להגביל את צמיחת ההוצאות לאחוז מסוים **אינה אומרת שסך הוצאות הממשלה הנומינליות יכולות לגדול רק בסכום זה** , שכן הסכום הכולל המנוטר הוא המדד שהוגדר במיוחד של הוצאה נטו.

המסע הפיסקלי בן שבע השנים של איטליה

איטליה קראה לאופק הסתגלות מורחב, הנתמך על ידי רפורמות והשקעות, הכולל הסתגלות פיסקלית של שבע שנים עד **2031**. המלצת המועצה צופה צמיחה שנתית ממוצעת של 1.5% בהוצאה נטו **בתקופה 2025-2031** .

מועצת התקציב האיטלקי אושרה על ידי תוואי ההוצאה הנטו

מקור רשמי	התקדמות התוכנית	שינוי מצטבר מנקודת הבסיס של 2023	צמיחה שנתית בהוצאות נטו המותרות	שָׁנָה

2024	1.9%-	1.9%-	קדם-הסתגלות/מעבר בסיסי	המלצת המועצה.
2025	+1.3%	0.7%-	EDP שנת תיקון	המלצת המועצה.
2026	+1.6%	+0.9%	מועד אחרון לתיקון רשמי של מסמך EDP	המלצת המועצה והמלצת ה-EDP.
2027	+1.9%	+2.8%	רגולציה מורחבת	המלצת המועצה.
2028	+1.7%	+4.6%	רגולציה מורחבת	המלצת המועצה.
2029	+1.5%	+6.2%	סוף תקופת התוכנית הרשמית	המלצת המועצה.
2030	+1.1%	+7.4%	רגולציה מורחבת	המלצת המועצה.
2031	+1.2%	+8.7%	סוף תקופת ההסתגלות בת שבע השנים	המלצת המועצה.
ממוצע 2025–2031	לשנה 1.5%	—	ממוצע התאמה של שבע שנים	המלצת המועצה.

ההבדל בין **מועד תיקון הגירעון האירופי לשנת 2026** לבין **אופק ההתאמה הפיסקלית לשנת 2031** אינו סותר. הראשון מתייחס להשגת גירעון מוגזם מתמשך מתחת לסף האמנה; השני מתייחס להתאמת קיימות החוב הרחבה יותר המקודדת במסלול ההוצאות לטווח הבינוני של איטליה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מסלול החוב המקורי שעמד בבסיס התוכנית האיטלקית

התוכנית הפיסקלית-מבנית לטווח הבינוני של איטליה לשנת 2024 לא צפתה הפחתה מיידית של החוב לאחר שהגירעון יחזור מתחת ל-3%. במקום זאת, תוכנית משרד הכלכלה והאוצר צפתה עלייה בחוב מ **מהתמ"ג בשנת 2024 ל-136.9% בשנת 2025 ו-137.8% בשנת 2026** , לפני ירידה ל- **135.8%-** בשנת 2027, 136.4% בשנת 2028 ו-134.9% בשנת 2029 137.5%.

התוואי הפיסקלי שתוכנן במקור בתוכנית לטווח הבינוני האיטלקית

מד	2024	2025	2026	2027	2028	2029	מקור רשמי
חוב נקי / תמ"ג	3.8%-	3.3%-	2.8%-	2.6%-	2.3%-	1.8%-	תוכנית מבנית-פיסקלית לטווח בינוני של MEF.
מאזן ראשוני / תמ"ג	+0.1%	+0.6%	+1.1%	+1.5%	+1.9%	+2.4%	תוכנית MEF.
הוצאות ריבית / תמ"ג	3.9%	3.9%	3.9%	4.1%	4.2%	4.2%	תוכנית MEF.
חוב ברוטו / תמ"ג	135.8%	136.9%	137.8%	137.5%	136.4%	134.9%	תוכנית MEF.
משמעות התאמת תזרים המניות	1.0 עמ'	2.2 עמ'	2.2 עמ'	0.6 עמ'	0.4 נקודות זכות	0.2 עמ'	תוכנית MEF.

אלו הן **הנחות תכנון מתוכנית 2024, לא הנתונים הסטטיסטיים העדכניים ביותר** . הן חשובות משום שהן מראות שהמסלול שאושר במקור כבר צפה עלייה זמנית בחוב במהלך שלב התאמת הגירעון הכולל, בעיקר משום שדינמיקת החוב תלויה בעלויות הלוואה, צמיחה נומינלית והתאמות זרימת מלאי, ולא אך ורק בגירעון של השנה הנוכחית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

שמירה על קיימות החוב

המסגרת הפיסקלית המתוקנת מכילה אמצעי הגנה מפורש על קיימות החוב. סעיף 7 לתקנה דורש שמסלול הייחוס יבטיח הפחתה שנתית ממוצעת ביחס **החוב-תוצר הצפוי של לפחות** 2024/1263 **נקודת אחוז אחת כאשר החוב עולה על 90% מהתוצר** , **וב-0.5 נקודות אחוז כאשר החוב הוא בין 60% ל-90%** .

עם זאת, עבור מדינות חברות שכבר כפופות להליך גירעון מוגזם, חישוב הירידה הממוצעת הזו מתחיל מהשנה שלאחר השנה שקדמה לתחילת מסלול הייחוס ומהשנה שבה צפוי כי נוהל הגירעון המוגזם יבוטל.

סעיף זה מסביר מדוע המסגרת המשפטית **אינה מחייבת את איטליה להפחית באופן מיידי את יחס החוב שלה לתוצר בנקודת אחוז אחת בשנת 2025 או 2026** רק משום שהחוב עולה על 90% מהתוצר. והדרך שלאחר מכן לקיימות חוב מעוגנים בתקנה עצמה (EDP) רצף תוכנית הפיתוח הכלכלי.

שמירה על חוסן הגירעון

סעיף 8 לתקנה 2024/1263 מציג רשת ביטחון שנייה, המספקת התאמה מתמשכת, במידת הצורך, עד שמדינה חברה תקבע **מרווח פיסקלי מבני של 1.5% מהתמ"ג מתחת לערך הייחוס של הגירעון של השיפור השנתי הנדרש במאזן הראשוני המבני הוא בדרך כלל 0.4 נקודות אחוז מהתמ"ג** , מופחת . **3%** ל- **0.25 נקודות אחוז אם תקופת ההתאמה הוארכה** .

משמעות הדבר היא ש **-3% אינו היעד הסופי לטווח הבינוני של מסגרת המניעה** . ירידה מתחת ל-3% מטפלת בבעיה המיידית של הגירעון המוגזם, בעוד שאמצעי ההגנה על החוסן נועד ליצור מרחק מבני מספיק מסף זה, כך שתנודות כלכליות רגילות לא יחזירו את המדינה באופן מיידי למצב של גירעון מוגזם.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.הנוכחי אינו הסדר פיקוח בלתי פורמלי; שלביו העיקריים מתועדים בפומבי על ידי הנציבות ה-EDP

באיטליה (EDP) כרונולוגיה של תוכנית הפיתוח האירופית

מקור רשמי	תוצאה משפטית/דיונית	פעולה מוסדית	תַאֲרִיך
.של הנציבות EDP קובץ	הערכת מצבה הפיסקאלי של איטליה על סמך קריטריוני האמנה	הערכת מס על ידי הנציבות לפני ההליך הקבוע בסעיף 126	**19 ביוני, 2024**
של הנציבות EDP רישום האיטלקית.	הצעה רשמית לפתיחת ה-EDP	הצעת הנציבות להחלטת מועצה בנושא קיומו של גירעון מוגזם	**8 ביולי, 2024**
.מסמכי הוועדה והמועצה	נחנך רשמית EDP	החלטת מועצה לפי סעיף 126(6)	**26 ביולי, 2024**
.של הנציבות EDP קובץ	נתיב ההתאמה המוצע	המלצת הוועדה לתיקון המלצת המועצה	**26 בנובמבר, 2024**
.של המועצה EDP רישום	איטליה נדרשת לסיים את הגירעון המוגזם שלה עד 2026; מגבלות ההוצאה נטו נקבעו על 1.3% בשנת 2025 ו-1.6% בשנת 2026.	המלצת המועצה לפי סעיף 126(7)	**21 בינואר, 2025**
.קובץ הוועדה	דוח על פעולות שננקטו ויישום התוכנית לטווח הבינוני	דו"ח שנתי ראשון על התקדמות איטליה תחת המסגרת החדשה.	**30 באפריל, 2025**
.קובץ הוועדה	מידע מעודכן על יישום	איטליה מציגה תוכנית התערבות באמצעות טיוטת התקציב.	**16 בנובמבר, 2025**
הערכת הוועדה לשנת 2026.	דו"ח רשמי על עמידה במסלול ההוצאה נטו ורפורמות	איטליה תציג את דוח ההתקדמות השנתי שלה בשנת 2026.	**30 באפריל, 2026**
.הערכת הוועדה	.הושעה ולא שודרג ה-EDP	הערכת יעילות פעולות הוועדה	**3 ביוני, 2026**
התהליך המשפטי נמשך באמצעות החלטות של הוועדה/מועצה ולא באמצעות פרסום על ידי ISTAT.	עדכון מסד הנתונים הסטטיסטי הלאומי; אינו מרמז על סגירה או העלאת רמת הכוננות של EDP.	מעדכן את ISTAT החשבונות הלאומיים לשנת 2025	**22 בספטמבר, 2026**

נותר פתוח מבחינה (EDP) המשמעות הפרוצדורלית של **המונח "מושעה"** היא ספציפית: הליך האכיפה משפטית, אך האכיפה אינה מתעצמת משום שהוועדה הגיעה למסקנה כי ננקטו צעדים יעילים בשלב מתארות במפורש את יעילות הצעדים שאומצו EDP ההערכה הרלוונטי. ההנחיות הכלליות של הוועדה בנושא .כגורם המכריע בקביעת האם יש להשעות או להחריף הליך

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מה מצאה בפועל הערכת הוועדה מיוני 2026

הערכת הנציבות מיוני 2026 התבססה על נתוני יורוסטאט מאפריל, שהראו כי הגירעון של איטליה ירד מ **-3.4% מהתמ"ג בשנת 2024 ל-3.1% בשנת 2025** , בעוד שתחזית האביב של הנציבות העריכה גירעון **של 2.9% בשנת 2026 ו-2.9% בשנת 2027.** הנציבות הצהירה גם כי הצמצום הצפוי בשנת 2026 משקף, בין היתר, הוצאות נמוכות יותר הקשורות לתמריצי מס לשיפוץ מבנים, בעוד שהשקעות ציבוריות והכנסות ממסים צפויות להמשיך ולגדול.

הנציבות ציינה גם כי איטליה הגישה את **דוח ההתקדמות השנתי שלה לשנת 2026 ב-30 באפריל 2026** , הנוגע לעמידה בשיעורי הצמיחה המרביים המומלצים בהוצאות נטו ויישום רפורמות והשקעות התומכות בתקופת ההסתגלות המוארכת.

זוהי הראיה המכרעת מאחורי ההחלטה לא להסלים את ההליך בשלב זה; זה לא מסתכם בסגירת הליך מכיוון שהנציבות והמועצה עדיין צריכות לוודא האם הגירעון המוגזם תוקן בפועל באופן מתמשך EDP.

?מה נדרש כדי לסגור הליך גירעון מוגזם

החלטת מלטה מ **-12 ביוני 2026** מספקת דוגמה רשמית עדכנית להיגיון המשפטי ששימש לסיום תוכנית פיתוח כלכלי המונעת על ידי גירעון. המועצה קבעה כי ההליך של מלטה בוטל משום שהגירעון הציבורי הופחת **בהצלחה ובת קיימא מתחת ל-3% מהתמ"ג** .

לכן, מילת המפתח היא לא רק "תחת", אלא **באופן עמיד** .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

EDP-תנאים רלוונטיים לסגירת ה

תמיכה רשמית	למה זה חשוב לאיטליה	משמעות אנליטית	דְרִישָׁה
מסגרת המועצה לעיבוד נתונים אלקטרוניים.	תוצאה מעוגלת של 3.1% בשנת 2025 אינה עומדת בתנאי זה.	הגירעון שנרשם אינו עולה עוד על ערך הייחוס של האמנה.	**הגירעון המתואם בפועל היה פחות מ-3%.**
החלטת הסגירה של מלטה קוראת במפורש לתיקון יעיל ומתמשך.	לכן, שנת 2026 והמסלול הפיסקלי שלאחר מכן חשובים	התחזית חייבת להצביע על כך שההפרה לא תחזור על עצמה באופן מיידי	**התיקון נחשב לטווח ארוך**
הערכת הוועדה.	ההליך האיטלקי ליוני הושעה לאחר 2026 הערכת האמצעים האפקטיביים.	על המדינות החברות לפעול לפי מסלול ההוצאות ולפעול לפי אמצעי התיקון	**התערבויות יעילות בהתאם להמלצת המועצה.**
EDP-מסמכים מתיק ה של הנציבות האיטלקית, סעיף 126 במועצה.	Eurostat או ISTAT נתוני יכולים לבסס את הבסיס העובדתי, אך הם אינם יכולים לסגור באופן עצמאי EDP את בדיקת האיטלקית.	פרסום סטטיסטי לבדו אינו מסיים את ההליך	**נדרשת החלטת המועצה.**

רק (EDS) התוצאה המשפטית היא **שאיטליה אינה יכולה לצאת ממערכת חלוקת הדיבידנדים האירופית משום שסקירה סטטיסטית שלאחר מכן מזיזה שבר עשרוני בסיסי מעט מתחת לסף מסוים,** אלא אם כן הנציבות והמועצה יקבעו כי ההתאמה עומדת במבחני המשפט והעמידות הרלוונטיים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.גמישות בענייני הגנה: מה באמת מספק סעיף ההגנה הלאומי

הרפורמה של 2024 יצרה סעיף הגנה לאומי במסגרת **סעיף 26 לתקנה 2024/1263** , המאפשר למדינה חברה שחווה נסיבות חריגות שאינן בשליטתה ובעלות השפעה משמעותית על כספי הציבור לסטות זמנית מהמסלול התקציבי שאושר על ידי המועצה, ובלבד שהקיימות הפיסקלית בטווח הבינוני לא תיפגע. לאור הסביבה הביטחונית האירופית המשתנה, המדינות החברות הוזמנו להפעיל מנגנון זה כדי להגדיל את הוצאות הביטחון. פרוטוקול המועצה הרשמי מפרט **18 מדינות שעבורן הופעל סעיף ההגנה הלאומי עד ה-**
ביוני 2026 : בלגיה, בולגריה, צ'כיה, קרואטיה, דנמרק, אסטוניה, פינלנד, יוון, לטביה, ליטא, פולין **12**
.פורטוגל, סלובקיה, סלובניה, הונגריה, גרמניה, אוסטריה וספרד. **איטליה אינה כלולה ברשימה זו**

סטטוס סעיף ההגנה הלאומי נכון ל-12 ביוני 2026

מקור רשמי	השלכות מס	מיקום אומת	בְּעִיָה
מסגרת רגולטורית של הנציבות בנושא סעיפי הגנה.	מאפשר סטייה זמנית מהמסלול הפיננסי של המועצה בנסיבות חריגות	סעיף 26 לתקנה 2024/1263	**בסיס משפטי**
NEC. תיעוד מועצת	גמישות המוענקת למדינות הנמצאות במסגרת המגבלות שנקבעו על ידי המועצה.	18	**מספר מצבים מופעלים**
רשימת המועצה.	לא ניתן להניח שאיטליה מרוויחה מהאמנה הכלכלית הלאומית להגנה רק משום שהיא מגדילה את הוצאות הביטחון.	לא, לפי רשימת המועצה שעודכנה ב-12 ביוני 2026.	**איטליה הופעלה?**
הערכת הוועדה על איטליה, יוני 2026.	האפשרות לגמישות עתידית נותרה בת קיימא מבחינה משפטית.	מסמכי הנציבות קובעים כי מדינות חברות עדיין יכולות לבקש הפעלה עד 2028 אם מתקיימים הקריטריונים של סעיף 26.	**האם איטליה יכולה להגיש בקשה נוספת?**

זה מבהיר מקור עיקרי לבלבול: **הוצאות הביטחון אינן נכללות אוטומטית בגירעון או בחוב האיטלקי רק משום שהאיחוד האירופי מאפשר גמישות פיסקלית להגנה** . סעיף ההגנה הלאומי מתייחס לסטייה מהמסלול הפיסקאלי; הוא אינו מבטל את החשבונאות של הקרן האירופית לפיתוח בר-קיימא (EDF).

.גמישות ביטחון האנרגיה היא הרחבה של גמישות המס, לא פטור חשבונאי

ב **-17 באוגוסט 2026** פרסמה הנציבות האירופית הנחיות בנוגע להרחבה אפשרית של סעיף המילוט הלאומי לאמצעי **ביטחון אנרגטי** , בעקבות ההצעה שהוכרזה בחבילת האביב של הסמסטר האירופי מיוני 2026. ההנחיות קובעות את ההליך שבאמצעותו מדינות חברות יכולות לבקש גמישות זו, את הטיפול בה במסגרת הפיקוח הפיסקלי של האיחוד האירופי ואת הפיקוח על השימוש בה.

לכן, המנגנון פועל במסגרת הממשל הפיסקאלי, ולא מחוץ לחשבונות הלאומיים. הוצאות שנהנות מגמישות עשויות להיות מטופלות באופן שונה בעת הערכת עמידה במסלול הוצאות של המועצה, אך אין בכך כדי לשלול או את מימונו ממלאי החוב ESA-באופן אוטומטי את ההוצאה הבסיסית מגירעון ה.

שלוש רמות חשבונאיות שאסור להתבלבל ביניהן

בסיס רשמי	מה שלא נעלם אוטומטית	?אילו שינויים	מַנגְנוֹן
של NEC מסגרת הנציבות/מועצה.	גירעון ESA, הוצאות כולל וחשבונאות חוב	סטייה מותרת ממסלול המס עבור הוצאות הגנה זכאיות	**להגנה NEC**

הנחיות הוועדה לאוגוסט 2026.	חשבונאות לאומית של הוצאות ומימון	גמישות פוטנציאלית של מסלול המס עבור אמצעי ביטחון אנרגטיים זכאים	**הרחבת ביטחון האנרגיה**
תקנה 2025/1106 בנושא בטיחות.	התחייבות ההחזר של הלווה והחיובים הבסיסיים	מספק הלוואות מהאיחוד האירופי להשקעות ביטחוניות	**כַּסֶּפֶת**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.היא הלוואה, לא ביטול גירעון SAFE

(פעולת ביטחון למען אירופה) הוקם על ידי תקנה 2025/1106 של המועצה ומספק **סיוע כספי SAFE** מכשיר **של האיחוד האירופי בסכום של עד 150 מיליארד אירו בצורת הלוואות** להשקעות ורכש ביטחוניים. התקנה ממומן SAFE . קובעת כי הסיוע הכספי יתקבל בצורת **הלוואה שמעניק האיחוד למדינה החברה הרלוונטית** באמצעות יכולת ההלוואה של האיחוד האירופי, כאשר האיחוד מגייס כספים באמצעות אג"ח אירופיות ומלווה המקסימלית שהוקצתה לאיטליה במסגרת תהליך המועצה SAFE אותן למדינות חברות משתתפות. הלוואת .מפברואר 2026 היא **14.9 מיליארד אירו** , ולא 36 מיליארד אירו

ישימה לאיטליה SAFE ארכיטקטורת

מקור רשמי	לְחוּש	ערך/סטטוס מאומת	מִשְׁתַנֶּה
תקנה 2025/1106 של המועצה.	קרן מימון כלל-אירופית	**עד 150 מיליארד יורו**	**קיבולת בטוחה כוללת**
סעיף 5 לתקנה.	זהו סיוע כספי הניתן להחזר, לא מענק.	**לְהַלווֹת**	**סוג המכשיר**
SAFE. הסבר מועצת	האיחוד לווה כסף ולאחר מכן מלווה אותו למדינות החברות.	הנפקת אג"ח של האיחוד האירופי	**מנגנון המימון של האיחוד האירופי**
הקצאת כספים למועצה לחודש פברואר 2026.	המימון המרבי שאושר לאיטליה במסגרת גל המימון הרלוונטי של המועצה.	**מיליארד יורו 14.9**	**הלוואה מקסימלית שאושרה באיטליה**
טבלת חלוקת המועצה.	הנתון הרשמי של המועצה עבור איטליה הוא 14.9 מיליארד יורו.	**לא**	**מיליארד יורו 36 לאיטליה, במימון הקצאת הרשמית SAFE?**
והסבר SAFE תקנות המועצה.	תומך במימון יכולות הגנה	השקעות תעשייתיות במגזר הביטחון ורכש משותף	**מטרה עיקרית**

,לשלוש סוגיות לפחות: **מתי משולמת ההלוואה** SAFE-לכן, יש לחלק את ההשפעה הפיסקלית של תוכנית ה **וכיצד מטופלת ההתחייבות הקשורה ,ESA-מתי הוצאות הביטחון הזכאיות מטופלות לפי כללי ה בסטטיסטיקות החוב הציבורי** . מבחינה אנליטית, שגוי להתייחס למימון של 14.9 מיליארד אירו כאילו היה .מיליארד אירו של מרחב פיסקאלי שנעלם מחשבונאות הגירעון והחוב 14.9

מדוע הגירעון של 2025 אינו קובע אוטומטית את הליך 2026

המלצת המועצה דורשת מאיטליה לסיים את הגירעון המוגזם שלה עד **2026** ומגבילה את צמיחת ההוצאות . נטו ל-1.3 **% בשנת 2025 ו-1.6% בשנת 2026**

.הערכת הוועדה מיוני 2026 הגיעה לאחר מכן למסקנה כי ננקטו צעדים יעילים והשעתה את ההליך

:לכן, רצף הניתוח הוא

מְקוֹר	משמעות מוסדית	סטטוס 2025/2026	בַּקָשָׁה

הערכת הנציבות לחודש יוני המבוססת על נתוני יורוסטאט.	הסגירה נמנעה על סמך תוצאה סטטיסטית זו	לא — 3.1%	**האם באפריל 2026 שיעור ההיארעות באיטליה היה פחות מ-3% בשנת 2025?**
עֲמָלָה.	מושעה EDP	כן, לפי שווי המניה בפועל של יוני	**האם איטליה מילאה את ההמלצה המתקנת בצורה מספקת כדי למנוע הסלמה?**
לְהוֹדִיעַ.	המלצת המועצה קובעת 2026	לֹא	**האם המועד האחרון לתיקון משפטי הוא 2025?**
של EDP-תיק ה הנציבות האיטלקית.	איטליה נותרה תחת הליך פעיל	לֹא	**נסגר ביוני 2026 EDP-האם ה?**
פרוטוקול דיון כאמור בסעיף 126, המתועד על ידי הוועדה.	התערבות המועצה היא הכרחית.	לֹא	**האם סקירה סטטיסטית לאומית כשלעצמה יכולה לשים קץ לתוכנית הפיתוח הכלכלי (EDP)?**
תקדים של סגירת מועצת מלטה.	עמידות היא עובדה מהותית, לא רק תצפית בודדת	הגירעון יציב מתחת ל-3% יחד עם עמידה במסגרת המתקנת	**אילו גורמים יכולים להוביל לסגירה אפשרית?**

זה מספק תיאור מוסדי מדויק הרבה יותר מאשר קביעה פשוטה שאיטליה "עברה" או "נכשלה" במבחן יחיד של 3% בספטמבר 2026. **התוצאה של 2025 חשובה** , אך היא חלק מהליך שהמועד האחרון הרשמי לתיקון שלו הוא 2026 ומנגנון האכיפה שלו מעריך הן את התוצאות הפיסקליות בפועל והן את העמידה במסלול ההוצאות שציינה המועצה.

מה הסקירה הסטטיסטית של 2026 יכולה ומה לא יכולה לשנות

העדכון של ספטמבר 2026 עשוי לשנות באופן מהותי את הנתונים ההיסטוריים והסטטיסטיים של יורוסטאט מאפשרת במפורש תיקונים EDP-המשמשים בפעילויות מעקב עוקבות, שכן מסגרת ה ככל שמתקיימים נתוני מקור חדשים או מידע מתודולוגי.

לא ניתן למחוק רטרואקטיבית את העובדה שהחלטות מועצה קודמות התקבלו על סמך נתונים כשלעצמו אינו יכול לבטל החלטת מועצה ISTAT סטטיסטיים שהיו זמינים באותה עת, וגם תיקון של.

לכן, הרצף המוסדי דורש ארבע פגישות נפרדות בכל פעם שנדונה נתון מס רגיש מבחינה פוליטית:

בקרת וינטג' חובה עבור ניתוחים ברמת הממשלה

למה צריך לציין את זה	דוגמה	סוג תאריך
מזהה את התקופה הכספית הנמדדת	2025	**שנת ייחוס כלכלית**
הסטטיסטית ISTAT-זהה את שנת ה	בספטמבר, 22 2026	**תאריך פרסום לאומי**
מזהה את שנת הסטטיסטיקה האירופית המתואמת	הודעה באפריל או באוקטובר	**תאריך אימות/פרסום של מסמך עיבוד הנתונים של יורוסטאט**
זהה את המידע שהיה זמין מבחינה חוקית בזמן קבלת ההחלטה המוסדית.	לדוגמה, הערכה של פעולות יעילות ב-3 ביוני 2026	**תאריך החלטת הנציבות/המועצה**

אי הבחנה בין תאריכים אלה עלולה ליצור את הרושם השגוי שסקירה סטטיסטית מאוחרת יותר מדגימה את השגיאה של החלטה מוסדית קודמת, כשלמעשה שתי הפעולות ייתכן פשוט התבססו על נתונים מתקופות שונות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

נקודות הלחץ המוסדיות האמיתיות על איטליה

.לכן, המשתנים הרלוונטיים מבחינה משפטית לשארית 2026 ניתנים לזיהוי ומדידות, לא רק רטוריים

הנתון הראשון מתייחס **לגירעון עבור שנת 2026 כולה** , שכן המועד האחרון לתיקון על ידי המועצה נקבע לשנת 2026.

הנקודה השנייה נוגעת **לעמידה בהוצאות נטו** , שכן המועצה דורשת שההוצאות נטו של איטליה יישארו במסגרת מגבלת הצמיחה של 1.6% לשנת 2026.

של יורוסטאט מאוקטובר 2026 , שכן הודעת הסתיו היא הערוץ הסטטיסטי **EDP** השלישית היא **הודעת** ההרמוני EDP האירופי הרשמי שדרכו נתונים לאומיים מתוקנים נכנסים למרשם.

המרכיב הרביעי הוא הערכתה הקרובה של הוועדה **את יעילותן ויכולת החיזוי של הפעולות** , שכן לא ניתן לקבוע עמידות על סמך נתונים היסטוריים בלבד.

יבוטל וכי אמצעי EDP-הנקודה החמישית נוגעת **למסלול קיימות החוב** , במיוחד לאחר שצופה כי ה ההגנה לקיימות החוב יהיו פעילים במלואם בתקופת ההתאמה הנותרת.

הנקודה השישית נוגעת להחלטה איטלקית אפשרית לבקש את **סעיף ההגנה הלאומי** , מכיוון שאיטליה לא הפעילה את סעיף ההגנה נכון לתאריך רשימת המועצה ב-12 ביוני 2026, למרות שהייתה לה גישה למימון SAFE.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הבחנה תיעודית בין מעקב, גמישות ומימון

.ניתן לסכם את המסגרת המוסדית במטריצת ממשל אחת

מַכשִׁיר	מוסד ממשלתי	המצב באיטליה נכון ל-23 בספטמבר 2026	מטרת מס	האם המערכת משנה באופן אוטומטי את נתוני החשבונאות הראשיים של ה-ESA?	מבחנים רשמיים
קריטריון הגירעון של 3% שנקבע באמנה	אמנות האיחוד האירופי / נוהל המועצה	על פי הנתונים הלאומיים האחרונים, איטליה אישרה שיעור אבטלה של 3.1% לשנת 2025.	זיהוי מצב של גירעון מוגזם	לא; זהו קריטריון שמוחל על החשבונות	המסגרת המשפטית של האיחוד האירופי להגנה על נתונים אלקטרוניים.
ערך ייחוס חוב שווה ל-60%	אמנות האיחוד האירופי	איטליה עולה עליו מבחינה חומרית	עוגן מעקב חובות	לא	המסגרת המשפטית של האיחוד האירופי.
נתיב ההוצאות נטו	התוכנית האיטלקית אושרה על ידי המועצה	1.3% 2025; 1.6% 2026; מסלול של שבע שנים עד 2031	בקרת מס תפעולית	לא; זהו משתנה מעקב	המלצת המועצה.
EDP	מועצה/נציבות	פתוח; מושעה לאחר הערכת יעילות האמצעים שננקטו.	תיקון הגירעון המוגזם	לא; הוא מגיב לנתונים סטטיסטיים ותחזיות	תיק של הוועדה האיטלקית.
NEC להגנה	המועצה מקבלת את בקשת הוועדה ואת המלצתה.	טרם הופעל עבור איטליה החל מ-12 ביוני 2026.	גמישות זמנית בנוגע למסלול ההוצאות	לא	רשימת מועצת NEC.
הרחבת ביטחון האנרגיה	הנחיות הנציבות / בקשה לאומית אפשרית	מנגנון גמישות פוטנציאלי החל מאוגוסט 2026.	להרחיב את הגמישות של מסלול המס לאמצעי ביטחון אנרגטיים זכאים.	לא	הנחיות הוועדה.
כַּסֶּפֶת	הלוואות האיחוד האירופי והלוואות לאומיות	הקצאה של עד 14.9 מיליארד יורו לאיטליה.	מימון השקעות ביטחוניות	לא	הקצאת SAFE על ידי המועצה ותקנה 2025/1106.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

סקי דין מרכזיים

: מערכת הבקרה הפיסקלית הנוכחית של איטליה נשלטת על ידי **שני מנגנונים בו-זמניים אך נפרדים** שמטרתה המיידית היא תיקון מתמשך של הגירעון המוגזם ,(EDP) תוכנית ההוצאות והחוב המתקנת עד 2026, ומסגרת ההוצאות והחוב לטווח הבינוני, הנמשכת עד 2031. בחינת כל אחת מהמערכות בנפרד מספקת תמונה לא מלאה של התחייבויותיה בפועל של איטליה.

נתונים סטטיסטיים רשמיים מופקים ברמה הלאומית, אך הם אינם מתקבלים פשוט ללא בדיקה. ליורוסטט יש סמכות מתודולוגית מפורשת, הוא עורך סקירות חצי-שנתיות, ויכול להעלות הסתייגויות לתקן נתונים ולחקור אי דיוקים חמורים באיסוף נתונים.

בספטמבר 2026 מייצגת **אפוא שלב בתהליך הסטטיסטי, ולא את ההחלטה המשפטית** ISTAT סקירת **האיטלקית** . יש לשלב את הנתונים **(EDP) הסופית בנוגע לתוכנית חלוקת הנתונים האירופית** הלאומיים המתוקנים במחזורי הסטטיסטיקה והמעקב האירופיים הרלוונטיים לפני שהשלכותיהם הפרוצדורליות יוגדרו במלואן.

המועצה **לא** הטילה על איטליה את החובה לחסל את הגירעון המוגזם שלה עד 2025; המועד האחרון הרשמי לתיקון הוא **2026** , בעוד שנתיב ההוצאות נטו נמשך עד 2031.

הערכת הנציבות **מ-3 ביוני 2026** לא האיצה את ההליך האיטלקי; היא תיעדה פעולה יעילה והשעתה את הליך הגנת הצרכן האירופי (PEC).

הם **שלושה מנגנונים נפרדים מבחינה** SAFE גמישות ביטחונית, גמישות ביטחון אנרגטי ומימון **משפטית וכלכלית** . אף אחד מהם לא יכול להיות מתואר כמבטל אוטומטית את ההוצאה המתאימה מהגירעון או החוב הציבורי.

הרחבה SAFE הוא **14.9 מיליארד אירו** , בעוד שתוכנית SAFE הסכום שאושר לאיטליה במסגרת תוכנית **יותר מספקת תקרת הלוואות כלל-אירופית של 150 מיליארד אירו.**

על פי הרשימה הרשמית של המועצה שעודכנה ל-12 ביוני 2026, איטליה לא **הפעילה את סעיף ההגנה הלאומי להגנה** , אם כי המסגרת הרגולטורית מותירה אפשרות להפעלה נוספת בתנאים המפורטים בסעיף 26.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

?מה היה משנה את הדירוג

המתוקנים של איטליה ישנו באופן EDP-**הסתייגות או תיקון רשמיים** מצד יורוסטאט בנוגע לנתוני ה מהותי את הערכת סוגיית הממשל הסטטיסטי, שכן הדבר יהווה ראיה מתועדת למחלוקת מתודולוגית .בלתי פתורה, ולא תיקון פשוט

ממצא של הוועדה לפיו איטליה **לא נקטה צעדים יעילים** ייצג מצב פרוצדורלי שונה באופן מהותי מזה של .יוני 2026 ועלול לעורר הסלמה של הליך החירום

גירעון מאומת לשנת 2026 שנשאר באופן עקבי מתחת ל-3%, יחד עם צמיחה תואמת בהוצאות ותחזיות המדגימות את עמידות התיקון, ייצרו את הבסיס התיעודי לביטול אפשרי של ההליך, בכפוף לאישור רשמי .של הנציבות והמועצה

בקשה איטלקית והפעלת סעיף המילוט הלאומי על ידי המועצה ישנו את חישוב עמידת ההוצאות . **ESA**-הרלוונטית, אך **לא ישנו כשלעצמם את הטיפול החשבונאי בגירעון ובחוב על ידי ה**

עדכון של התוכנית הפיסקלית-מבנית לטווח הבינוני של איטליה, שינוי מהותי בחבילת הרפורמה/השקעות שהוסכמה לתמיכה בתקופת ההתאמה בת שבע השנים, או הידרדרות בקיימות החוב שתבטל את ההנחות העומדות בבסיס המסלול שאושר על ידי המועצה, ידרשו הערכה מחודשת .של המסלול הפיסקאלי ארוך הטווח

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

רישום ציבורי פתוח

של יורוסטאט מאוקטובר EDP-המסמכים הרשמיים החשובים ביותר שעדיין יש להגיש הם **הודעת ה הכוללת את התיקונים האחרונים של החשבונות הלאומיים** , את התחזיות הפיסקליות הבאות **2026,** של הנציבות המבוססות על הבסיס הסטטיסטי המתוקן, את התוצאות הפיסקליות לשנת 2026 כולה, כל בקשה איטלקית הקשורה לסעיף ההגנה להגנה או ביטחון אנרגטי, וכל הערכה נוספת של הנציבות לגבי יעילות האמצעים שננקטו או החלטת המועצה על סיום או המשך ה-EDP.

המבחן המוסדי האמיתי, ולא הרטורי, נותר זה הדוקומנטרי: האם ניתן להדגים, באמצעות נתונים רשמיים, האם המתודולוגיה הסטטיסטית, תקני האימות, כללי בקרת ההוצאות, הוראות הגמישות והדרישות לתיקון מתמשך המוחלות על איטליה שונות באופן מהותי מהכללים שנקבעו על ידי חוק האיחוד האירופי או מיישומם המתועד? שאלה זו אינה ניתנת לפתרון באמצעות הנתון של 3.1% בלבד.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מסמכי מס ריבוניים אירופאים

פסק הדין העיקרי

הנוף הפיסקאלי האירופי בתקופה 2025-2027 אינו נשלט על ידי מודל מימון ריבוני יחיד, שכן אותו גירעון ,כולל יכול לנבוע משילובים שונים באופן משמעותי של כושר הכנסות, התחייבויות הוצאות, מצב חוב .חשיפה לסיכון ריבית, תוכניות הגנה, הוצאות חברתיות, צמיחה כלכלית והצורך בהתאמה מוסדית כתוצאה מכך, יש לבנות מחדש כל מדינה כמערכת פיסקאלית עצמאית, במקום להיחשב כראיה בעד או .נגד בחירות מדיניות של ממשלה אחרת

(מתן נתוני אנרגיה) הראשונה של EDP הבסיס הסטטיסטי המשותף המשמש בפרק זה הוא הודעת על הכנסות, ESA 2010 **יורוסטאט** מ-22 באפריל 2026 לשנת 2025, אשר מיישמת את הגדרות הוצאות, גירעון וחוב של הממשלה הכללית, ועבורה יורוסטאט הצהירה במפורש **כי אין לה הסתייגויות ,או שינויים בנתונים שסופקו על ידי המדינות החברות** . יורוסטאט - מתן נתוני גירעון וחוב לשנת 2025 הודעה ראשונה, 22 באפריל 2026

תחזיות צופות פני עתיד נשמרות בנפרד לחלוטין מנתונים היסטוריים ומבוססות **על תחזית האביב של** ותוואי ההוצאות (EDP) **הנציבות האירופית מיום 21 במאי 2026** , בעוד שמצב הליך הגירעון המוגזם מבוססים על החלטות המועצה שעודכנו עד **10 ביולי 2026.** הנציבות האירופית - תחזיות כלכליות מועצת האיחוד האירופי - הליך גירעון מוגזם

.צרפת: התחייבויות הוצאות מבניות גדולות וחוסר איזון ראשוני מתמשך

צרפת החלה את שנת 2026 עם **תמ"ג בשנת 2025 של 2,994,733 מיליארד אירו** , הוצאות ציבוריות השווה ל **-57.2% מהתמ"ג** , הכנסות השווה ל **-52.1%** , גירעון של **152,511 מיליארד אירו, או 5.1% מהתמ"ג** , וחוב מאסטריכט של **3,460,465 מיליארד אירו, או 115.6% מהתמ"ג** . חשיבותו של ,החשבון הצרפתי טמונה לא רק בגירעון של 5.1%, אלא בקיום משותף של מגזר ציבורי גדול מאוד .הכנסות העולות על מחצית מהתמ"ג, ויחס הוצאות/הכנסות שעדיין גבוה ביותר מחמש נקודות אחוז יורוסטט - חשבון ציבורי כללי צרפת 2025

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

צרפת: נתונים פיסקאליים ומקרו-כלכליים אומתו

מַד	החל משנת 2025	תחזית לשנת 2026	תחזית לשנת 2027	מקור רשמי
צמיחת התמ"ג הריאלית	0.8%	0.8%	1.1%	הנציבות האירופית - תחזית לצרפת, במאי 2026 21
אִינפלַצִיָה	0.9%	2.4%	1.8%	הנציבות האירופית - תחזיות לצרפת
אַבטָלָה	7.7%	8.3%	8.7%	הנציבות האירופית - תחזיות לצרפת
מאזן הממשלה	5.1%- מהתמ"ג	5.1%-	5.7%-	הנציבות האירופית - תחזיות לצרפת
חוב ברוטו	115.6% מהתמ"ג	118.1%	120.2%	הנציבות האירופית - תחזיות לצרפת
הוצאות ציבוריות	57.2% מהתמ"ג	—	—	EDP 2025 יורוסטאט - הודעת
הכנסות הממשלה	52.1% מהתמ"ג	—	—	EDP 2025 יורוסטאט - הודעת
גירעון נומינלי 2025	152.511 מיליארד יורו	—	—	יורוסטאט - נתוני מס צרפתיים
חוב נומינלי	3,460,465 טון אירו	—	—	יורוסטאט - נתוני מס צרפתיים

הנציבות מזהה את **הגירעון הראשוני המתמשך** כגורם העיקרי לעליית יחס החוב-תוצר הצרפתי, וצופה כי בהיעדר שינויי מדיניות, החוב יעלה על 120% מהתוצר המקומי הגולמי עד 2027. היא גם מזהה פעילות מוגברת במגזרי הביטחון והתעופה כתומכת בהשקעות וביצוא, אך סבורה כי על פי התחזיות הנוכחיות, השפעות אלו אינן מספיקות כדי לקזז את חוסר האיזון הפיסקלי הבסיסי. הנציבות האירופית - תחזית כלכלית לצרפת

מאז **ה-26 ביולי 2024** ; המועצה דורשת תיקון עד **2029** (ESP) צרפת נמצאת תחת תוכנית פיתוח כלכלי וקובעת מגבלה על צמיחת ההוצאות הנומינליות נטו של **0.8% בשנת 2025, 1.2% לשנה בתקופה 2026-2028** המועצה **ו-1.1% בשנת 2029.** צרפת - PSE

לפיכך, המסגרת הפיסקלית הצרפתית משלבת מיסוי גבוה וגיוס הכנסות עם הוצאות גבוהות אף יותר חוסר איזון ראשוני מתמשך ויחס חוב-תוצר שהוועדה צופה שיעלה במקום להתייצב באופק התחזית המיידי.

גרמניה: הרחבה פיסקלית לאחר רפורמה חוקתית

בשנת 2025, תקציב המדינה הגרמני רשם **תמ"ג של 4,469,910 מיליארד אירו** , עם הוצאות שהסתכמו ב **-50.5% מהתמ"ג** , הכנסות שהסתכמו ב **-47.9%** , גירעון של **119,147 מיליארד אירו, או 2.7% מהתמ"ג** , וחוב ברוטו של **2,838,239 מיליארד אירו, או 63.5% מהתמ"ג** . (נתוני מימון ציבורי גרמני (יורוסטאט - 2025

ההתפתחות החשובה ביותר היא בעלת אופי צופה פני עתיד, ואינה מוגבלת לגירעון של 2025. הנציבות צופה כי יישום **הרפורמה החוקתית של 2025 במסגרת הפיסקלית הגרמנית** , הגדלת הוצאות הביטחון, הגדלת השקעות ציבוריות וצעדי הקלות מס יביאו את הגירעון הממשלתי הכללי ל **-3.7% בשנת 2026 ול-4.1% בשנת 2027.** (נציבות אירופה - תחזית כלכלית לגרמניה)

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

גרמניה - פרופיל הרחבה פיסקלית

מקור רשמי	תחזית לשנת 2027	תחזית לשנת 2026	החל משנת 2025	מַד
הנציבות האירופית - תחזיות לגרמניה	**0.9%**	**0.6%**	**0.2%**	**צמיחת התמ"ג**
הנציבות האירופית - תחזיות לגרמניה	**4.1%-**	**3.7%-**	**2.7%-**	**מאזן הממשלה**
יורוסטאט - החשבון הפיסקלי של גרמניה	—	—	**מהתמ"ג 50.5%**	**הוצאות ציבוריות**
יורוסטאט - החשבון הפיסקלי של גרמניה	—	—	**מהתמ"ג 47.9%**	**הכנסות הממשלה**
יורוסטאט הנציבות האירופית - גרמניה	עולה עוד יותר	בעלייה	**2,838,239 / טון יורו מהתמ"ג 63.5%**	**חוֹב**

גרמניה אינה כפופה כיום למערכת גיבוי מבוססת גירעון. עם זאת, האתגר הפיסקלי המיידי שלה הוא המעבר מארכיטקטורת חוב מקומית מגבילה ביותר למשטר פיסקלי מרחיב יותר, המתמקד בתשתיות ובביטחון, בעוד שהצמיחה הכלכלית הבסיסית נותרת חלשה. המועצה - מקרים נוכחיים של מערכות גיבוי. הנציבות האירופית - תחזית לגרמניה.

ספרד: בסיס הכנסה נומינלי איתן והמשך הפחתת החוב.

בשנת 2025, ספרד רשמה תמ"ג של 1,687,152 מיליארד אירו, הוצאות השווה ל **-45.3% מהתמ"ג** הכנסות השווה ל **-42.9%** , גירעון של **40.330 מיליארד אירו, או 2.4% מהתמ"ג** , וחוב של **1,698,225 מיליארד אירו, השווה ל-100.7% מהתמ"ג** . יורוסטט - חשבון פיסקאלי ספרד 2025

יחס החוב לתוצר עלה מ **-109.3% בשנת 2022 ל-105.2% בשנת 2023, 101.6% בשנת 2024 ו-בשנת 2025** , למרות שמלאי החוב הנומינלי נותר גבוה מאוד, דבר המדגים את חשיבות **100.7%** צמיחת התוצר הנומינלי בדינמיקה של יחס החוב לתוצר. יורוסטאט - סדרת חוב ספרדית

ספרד: נתיב פיסקאלי וכלכלי

מקור רשמי	תחזית לשנת 2027	תחזית לשנת 2026	2025	מַד
הנציבות האירופית - תחזיות לספרד	1.9%	2.4%	2.8%	**צמיחת התמ"ג**
הנציבות האירופית - תחזיות לספרד	2.5%	3.0%	2.7%	**אִינפלַצְיָה**
הנציבות האירופית - תחזיות לספרד	9.6%	9.9%	10.5%	**אַבטָלָה**
הנציבות האירופית - תחזיות לספרד	2.0%	2.4%	2.4% מהתמ"ג	**גֵרָעוֹן**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

חוֹב	100.7% מהתמ"ג	99.6%	98.9%	הנציבות האירופית - תחזיות לספרד
הַכנָסָה	42.9% מהתמ"ג	—	—	יורוסטאט - חשבון פיסקאלי של ספרד
הוֹצָאָה	45.3% מהתמ"ג	—	—	יורוסטאט - חשבון פיסקאלי של ספרד

הנציבות מזהה את הביקוש המקומי, התעסוקה, ההגירה וההשקעות כגורמים העיקריים התומכים במכנה הפיסקלי של ספרד, בעוד שמאזן החשבון השוטף נותר חיובי. הנציבות האירופית - תחזית לספרד

ונשארת כפופה למסגרת המניעה של הסכם (EDP) ספרד אינה נמצאת כעת בתוכנית פיתוח כלכלי מדינה EDP - היציבות והצמיחה המתוקן. המועצה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אוסטריה: פער מתמשך בין ההוצאות הציבוריות לחוב הגדל

בשנת 2025, רשמה אוסטריה **תמ"ג של 512.813 מיליארד אירו** , הוצאות השווה ל **-55.2% מהתמ"ג** הכנסות השווה ל **-51.0%** , גירעון של **21.464 מיליארד אירו, או 4.2% מהתמ"ג** , וחוב של **418.078 מיליארד אירו, או 81.5% מהתמ"ג.** יורוסטט - חשבון פיסקאלי אוסטרי

אוסטריה - מסלול פיסקאלי נוכחי

מקור רשמי	תחזית 2027	לשנת	תחזית 2026	לשנת	2025	מַד
הנציבות האירופית - תחזית לאוסטריה	0.9%		0.6%		0.6%	צמיחת התמ"ג
הנציבות האירופית - תחזית לאוסטריה	2.5%		3.0%		3.6%	אִינפלַצִיָה
הנציבות האירופית - תחזית לאוסטריה	4.1%		4.1%		4.2%	גֵרָעוֹן
הנציבות האירופית - תחזית לאוסטריה	84.9%		83.4%		81.5%	חוֹב
יורוסטאט - חשבון אוסטריה	—		—		51.0% מהתמ"ג	הַכנָסָה
יורוסטאט - חשבון אוסטריה	—		—		55.2% מהתמ"ג	הוֹצָאָה

ב **-8 ביולי 2025** ועליה לתקן אותה עד **2028** , כאשר (ESP) אוסטריה נכנסה לתוכנית פיתוח כלכלי צמיחת ההוצאות נטו מוגבלת ל **-2.6% בשנת 2025, 2.2% בשנת 2026, 2.2% בשנת 2027 ו-2.0% בשנת 2028.** המועצה - תוכנית פיתוח כלכלי של אוסטריה

לכן, האתגר הפיסקלי הוא לצמצם בו זמנית את הפער המתמשך בין הכנסות להוצאות ולעצור את יחס החוב לתוצר אשר, על פי תחזיות הוועדה, ימשיך לעלות עד 2027.

שבדיה: חוב ריבוני נמוך אך הרחבה פיסקלית ממוקדת.

לשוודיה היה **תמ"ג של 6,570,039 מיליארד קרונות שוודיות** , הוצאות של **49.9% מהתמ"ג** , הכנסות של **48.6%** , גירעון של **84,717 מיליארד קרונות שוודיות, או 1.3% מהתמ"ג** , וחוב ציבורי של **2,305,401 מיליארד קרונות שוודיות, או 35.1% מהתמ"ג** . יורוסטאט - חשבון פיסקאלי שוודי .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.שבדיה: הרחבה פיסקלית החל מרמת חוב נמוכה

מקור רשמי	תחזית לשנת 2027	תחזית לשנת 2026	2025	מַד
הנציבות האירופית - שבדיה	2.2%	1.8%	1.5%	צמיחת התמ"ג
הנציבות האירופית - שבדיה	1.8%	1.5%	2.6%	אִינפלַצִיָה
הנציבות האירופית - שבדיה	7.9%	8.5%	8.8%	אַבטָלָה
הנציבות האירופית - שבדיה	2.5%	2.8%	1.3%	גֵרָעוֹן
הנציבות האירופית - שבדיה	37.7%	36.6%	35.1%	חוֹב

הנציבות מייחסת את הגדלת הגירעון הצפויה בעיקר לקיצוצי **מסים ולעלייה בהוצאות הציבוריות במיוחד על ביטחון** , ולא לבעיית תיקון גירעון קיימת. הנציבות האירופית - תחזית לשוודיה,

מתמשכים PEP המועצה - תיקי. (PEP) שבדיה אינה כפופה למדיניות חוץ מגוננת

פולין: הגנה, השקעות וצבירת חובות מהירה

לפולין היה **תמ"ג של 3,912,673 מיליארד זלוטי** , הוצאות של **50.9% מהתמ"ג** , הכנסות של **43.6%** גירעון של **283,969 מיליארד זלוטי, או 7.3% מהתמ"ג** , וחוב של **2,335,153 מיליארד זלוטי, או , מהתמ"ג** . יורוסטט - חשבון פיסקאלי של פולין **59.7%**

יחס החוב לתוצר עלה מ **-48.8% בשנת 2022 ל-49.5% בשנת 2023, 54.8% בשנת 2024 ו-59.7%** **בשנת 2025** , בעוד שיחס ההוצאות לתוצר עלה מ **-43.2% ל-50.9%** באותה תקופה. יורוסטט - סדרה פיסקלית פולין 2022-2025

פולין: נתיב של התרחבות ותיקון פיסקלי

מקור רשמי	תחזית לשנת 2027	תחזית לשנת 2026	2025	מַד
הנציבות האירופית - פולין	2.8%	3.5%	3.6%	צְמִיחָה
הנציבות האירופית - פולין	2.9%	3.6%	3.3%	אִינפלַצִיָה
הנציבות האירופית - פולין	6.3%	6.5%	7.3%	גֵרָעוֹן
הנציבות האירופית - פולין	68.3%	64.5%	59.7%	חוֹב

הנציבות מזהה **משלוחי ציוד צבאי, שכר במגזר הציבורי, הטבות סוציאליות והשקעות הנתמכות על** **ידי האיחוד האירופי כ...** מרכיבים חשובים של התצורה הפיסקלית והמקרו-כלכלית הנוכחית. הנציבות האירופית - תחזית לפולין

עד **2028** , עם מגבלות צמיחה נטו של **6.3%** (EDP) פולין חייבת לסיים את תוכנית הפיתוח הכלכלי שלה **בשנת 2025, 4.4% בשנת 2026, 4.0% בשנת 2027 ו-3.5% בשנת 2028.** המועצה - תוכנית הפיתוח הכלכלי של פולין

.לרומניה יש את בעיית עומס ההכנסות החמורה ביותר מבין המדינות הריבוניות שנבדקו

המבנה הפיסקלי של רומניה בולט בפער הרחב בין הוצאות להכנסות. בשנת 2025, ההוצאות הגיעו ל - **מהתמ"ג, בעוד שההכנסות הציבוריות עמדו על 35.4% בלבד** , מה שיצר גירעון של **151.063 43.3%** **מיליארד רופי הודי, השווה ל-7.9% מהתמ"ג** . החוב הגיע ל **-1,137.324 מיליארד רופי הודי, או מהתמ"ג** . (יורוסטאט - חשבון פיסקאלי של רומניה) **59.3%**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

רומניה: נתיב פיסקאלי ומקרו-כלכלי

מקור רשמי	תחזית לשנת 2027	תחזית לשנת 2026	2025	מַד
הנציבות האירופית - רומניה	2.3%	0.1%	0.7%	צמיחת התמ"ג
הנציבות האירופית - רומניה	הבא למעלה, יותר .למטה	7.0%	6.8%	אִינפלַצִיָה
הנציבות האירופית - רומניה	5.8%	6.2%	7.9%	גֵרָעוֹן
הנציבות האירופית - רומניה	כ-63.3%	61.6%	59.3%	חוֹב
הנציבות האירופית - רומניה	כ-6.4% באופק	יְרִידָה	7.9% מהתמ"ג	גירעון בחשבון השוטף

מאז **ה-3 באפריל 2020** ; המועצה הגיעה שוב (EDP) רומניה נמצאת תחת תוכנית הרחבת הוצאות רשמית למסקנה ביוני 2025 שלא ננקטו צעדים יעילים ותיקנה את המסלול ביולי 2025, תוך דרישה **,לתיקון עד 2030** והגבלת צמיחת ההוצאות הנומינלית נטו ל **-2.8% בשנת 2025, 2.6% בשנת 2026 בשנת 2027, 4.4% בשנת 2028, 4.2% בשנת 2029 ו-4.0% בשנת 2030.** המועצה - רומניה **4.6%** EDP

לכן, הבעיה הפיסקלית של רומניה אינה מוגבלת לשליטה בהוצאות בלבד; חשבונות רשמיים מגלים בסיס הכנסות צר יחסית בהשוואה לגודל התחייבויות הממשלה, בעוד שאינפלציה וקונסולידציה פיסקלית .מגבילות בו זמנית את הביקוש של משקי הבית

בלגיה: הוצאות גבוהות, חוב ציבורי גבוה וזמני יישום ארוכים

לבלגיה היה **תמ"ג של 642.015 מיליארד אירו** , הוצאות שוות ערך ל **-54.2% מהתמ"ג** , הכנסות שוות ערך ל **-49.0%** , גירעון של **33.220 מיליארד אירו, או 5.2% מהתמ"ג** , וחוב ציבורי של **692.461 מיליארד אירו, או 107.9% מהתמ"ג** . יורוסטט - חשבון פיסקאלי של בלגיה

בלגיה - תחזית פיסקלית

מקור רשמי	2027	2026	2025	מַד
הנציבות האירופית - בלגיה	0.9%	0.7%	1.0%	צמיחת התמ"ג
הנציבות האירופית - בלגיה	2.6%	3.4%	3.0%	אִינפלַצִיָה
הנציבות האירופית - בלגיה	5.4%	5.2%	5.2%	גֵרָעוֹן
הנציבות האירופית - בלגיה	112.8%	110.5%	107.9%	חוֹב

הנציבות מזהה **הוצאות ביטחון גבוהות יותר ועלייה בנטל הכספי** כגורמים התורמים להידרדרות הצפויה. הנציבות האירופית - תחזית לבלגיה

המועד האחרון לתיקון תוכנית הפיתוח הכלכלי של בלגיה, שנקבע לשנת 2027, תוקן לאחר מכן לשנת 2029 , **2.1%** , **בשנת 2027, 2.5%** , **בשנת 2026, 2.5%** , **בשנת 2025, 3.6%** עם מגבלות צמיחה נטו של **בשנת 2028 ו-2.1% בשנת 2029.** המועצה - תוכנית הפיתוח הכלכלי של בלגיה.

פינלנד: חובות הולכים וגדלים במהירות ולחץ על השקעות ביטחוניות

בשנת 2025, התמ"ג של פינלנד הסתכם ב **-280.570 מיליארד אירו** , בעוד שההוצאות הגיעו ל **-57.5% מהתמ"ג** , ההכנסות **ל-54.1%** , הגירעון **ל-9.613 מיליארד אירו, או 3.4%** , והחוב הציבורי ל **-248.433 מיליארד אירו, או 88.5% מהתמ"ג** . יורוסטט - חשבון פיסקאלי של פינלנד

החוב גדל מ **-74.0% מהתמ"ג בשנת 2022 ל-77.0% בשנת 2023, 82.4% בשנת 2024 ו-88.5% בשנת 2025** , עלייה מהירה באופן חריג בפרק זמן קצר. יורוסטאט - סדרת חובות פינלנד

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פינלנד - תחזית תקציב לשנים 2025-2027

מקור רשמי	2027	2026	2025	מַד
הנציבות האירופית - פינלנד	1.4%	0.8%	0.2%	צְמִיחָה
הנציבות האירופית - פינלנד	9.8%	10.1%	9.7%	אַבטָלָה
הנציבות האירופית - פינלנד	4.6%	4.5%	3.4%	גֵרָעוֹן
הנציבות האירופית - פינלנד	93.1%	91.2%	88.5%	חוֹב

הנציבות מזהה במפורש עלייה משמעותית **בהשקעות ביטחוניות משנת 2026 ואילך** , כולל רכישות צבאיות גדולות, לנוכח צמיחה כלכלית חלשה וקונסולידציה פיסקלית. הנציבות האירופית - תחזית לפינלנד

ב **-20 בינואר 2026** , והטילה מגבלות (EDP) המועצה חנכה את תוכנית הפיתוח הכלכלי של פינלנד צמיחה מצטברות של **2.5% בשנת 2026, 4.1% בשנת 2027 ו-5.9% בשנת 2028.** המועצה - תוכנית הפיתוח הכלכלי של פינלנד.

הונגריה: המצב הפיסקלי מידרדר שוב לאחר תיקון חלקי.

בשנת 2025, דוח ההכנסה והרווח של הממשלה הכללית של הונגריה רשם תמ"ג של **87,046 מיליארד פורינט** , הוצאות של **47.3%** , הכנסות של **42.6%** , גירעון של **4,059 מיליארד פורינט, או 4.7% מהתמ"ג** , וחוב של **64,912 מיליארד פורינט, או 74.6% מהתמ"ג** . (יורוסטאט - חשבון פיסקאלי של הונגריה)

הונגריה - תחזית נוכחית

מקור רשמי	2027	2026	2025	מַד
הנציבות האירופית - הונגריה	2.1%	1.8%	0.5%	צמיחת התמ"ג
הנציבות האירופית - הונגריה	3.1%	3.2%	4.4%	אִינפלַצִיָה
הנציבות האירופית - הונגריה	5.8%	6.2%	4.7%	גֵרָעוֹן
הנציבות האירופית - הונגריה	76.8%	75.1%	74.6%	חוֹב

הנציבות מייחסת את העלייה הצפויה בגירעון לצעדים **להגדלת הגירעון שהונהגו בין סוף 2025 לתחילת 2026.** הנציבות האירופית - תחזית להונגריה

זקוקה להתאמות עד **2026** , כאשר צמיחת ההוצאות נטו (PES) תוכנית הפיתוח הכלכלי של הונגריה - PES תוגבל ל **-4.3% בשנת 2025 ול-4.0% בשנת 2026.** המועצה

סלובקיה: ביקוש מקומי חלש מפריע לקונסולידציה.

בשנת 2025, סלובקיה רשמה **תמ"ג של 136.754 מיליארד אירו** , יחס הוצאות של **47.9%** , יחס הכנסות של **43.5%** , גירעון של **6.086 מיליארד אירו, או 4.5%** מהתמ"ג, וחוב ציבורי של **83.957 מיליארד אירו, או 61.4% מהתמ"ג.** (יורוסטאט - חשבון פיסקאלי של סלובקיה)

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הנציבות האירופית צופה צמיחה של **0.8% בלבד בשנת 2026 ו-1.5% בשנת 2027** , עם גירעונות של **5.4%-ו** , שכן קונסולידציה פיסקלית מדכאת את הביקוש המקומי ומשאבי האיחוד האירופי **4.6%** תומכים בהשקעות. הנציבות האירופית - תחזית לסלובקיה

סלובקיה - תקציב פיסקאלי

מקור רשמי	2027	2026	2025	מַד
הנציבות האירופית - סלובקיה	**1.5%**	**0.8%**	**0.8%**	**צְמִיחָה**
הנציבות האירופית - סלובקיה	**3.2%**	**4.3%**	**4.2%**	**אִינפלַצְיָה**
הנציבות האירופית - סלובקיה	**5.4%**	**4.6%**	**4.5%**	**גֵרָעוֹן**
יורוסטאט - החוב של סלובקיה	מסלול עולה	מסלול עולה	**61.4% מהתמ"ג**	**חוב 2025**

צופה צמיחה נומינלית של ההוצאות נטו שלא תעלה על **3.8% בשנת** (EDP) תוכנית הפיתוח הכלכלי **בשנת 2026 ו-1.6% בשנת 2027.** המועצה - תוכנית הפיתוח הכלכלי של סלובקיה **2025, 0.9%**

.בולגריה: חוב ירושה נמוך אך מצבו הפיסקלי מידרדר במהירות

בשנת 2025, התמ"ג של בולגריה הגיע ל **-116.018 מיליארד אירו** , כאשר ההוצאות היוו **41.7% מהתמ"ג** , ההכנסות היוו **38.1%** , הגירעון עמד **על 4.113 מיליארד אירו, או 3.5%** , והחוב עמד **על מיליארד אירו, או 29.9% מהתמ"ג** . יורוסטט - חשבון פיסקאלי של בולגריה **34.635**

יחס החוב לתוצר המקומי הגולמי עמד על **23.8% בלבד בשנת 2024** , כלומר העלייה ל-29.9% בשנת 2025 הייתה משמעותית, אם כי רמת החוב המוחלטת נותרה מוגבלת יחסית. יורוסטאט - סדרת חוב בולגרית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בולגריה - תחזית פיסקלית

מקור רשמי	2027	2026	2025	מַד
הנציבות האירופית - בולגריה	2.2%	2.5%	3.1%	צמיחת התמ"ג
הנציבות האירופית - בולגריה	2.6%	4.2%	3.5%	אִינפלַצִיָה
הנציבות האירופית - בולגריה	4.3%	4.1%	3.5%	גֵרָעוֹן
הנציבות האירופית - בולגריה	35.5%	32.3%	29.9%	חוֹב

. הנציבות מייחסת את ההידרדרות הצפויה בפרט **להוצאות החברתיות ולשכר במגזר הציבורי**
הנציבות האירופית - תחזית לבולגריה

ב **-10 ביולי 2026** , המחייבת את בולגריה להגיש אמצעים (EDP) המועצה השיקה תוכנית לפיתוח כלכלי מתקנים עד ה-15 באוקטובר 2026 ומגבילה את הצמיחה המצטברת של ההוצאות נטו ל-4.2% בשנת
בולגריה EDP - בשנת 2027, **11.4% בשנת 2028 ו-15.0% בשנת 2029.** המועצה 7.7% ,2026

EDP מלטה - מצב המס לאחר חוק

מלטה רשמה **תמ"ג של 24.577 מיליארד אירו בשנת 2025** , יחס הוצאות של **37.0%** , יחס הכנסות **,**של **34.8%** , גירעון של **545 מיליון אירו, או 2.2% מהתמ"ג** , וחוב ציבורי של **11.397 מיליארד אירו או 46.4% מהתמ"ג.** יורוסטט - חשבון פיסקאלי של מלטה

מלטה - קו בסיס לאחר התיקון

מקור רשמי	2027	2026	2025	מַד
הנציבות האירופית - מלטה	3.6%	3.7%	4.0%	צמיחת התמ"ג
הנציבות האירופית - מלטה	2.3%	2.7%	2.4%	אִינפלַצִיָה
הנציבות האירופית - מלטה	2.1%	2.2%	2.2%	גֵרָעוֹן
הנציבות האירופית - מלטה	יציב בערך	יציב בערך	46.4%	חוֹב

ב **-12 ביוני 2026,** לאחר שהגיעה (EDP) המועצה סגרה רשמית את תוכנית הפיתוח הכלכלי של מלטה
למסקנה כי הגירעון הופחת **בהצלחה ובת קיימא מתחת ל-3% מהתמ"ג** . מועצה - סגירת תוכנית הפיתוח הכלכלי של מלטה, 12 ביוני 2026

אינו תלוי רק בעמידה EDP-המקרה המלטזי הוא בעל משמעות מוסדית משום שהוא מדגים כי ביטול ה .בנתון בודד מתחת ל-3%, אלא גם בקבלת המועצה שהתיקון הוא מתמשך

בריטניה: ארכיטקטורת מס שונה מחוץ למסגרת האיחוד האירופי

משום (EDF) לא ניתן לשלב את בריטניה באופן מכני במסגרת המשפטית של קרן הפיתוח האירופית שהפיקוח הפיסקאלי הפנימי שלה מאורגן באמצעות **המשרד לאחריות תקציבית, כללי המס של משרד** ולא באמצעות הסכם היציבות **,ONS האוצר הבריטי וסטטיסטיקה פיננסית של המגזר הציבורי של** .והצמיחה של האיחוד האירופי

הלוואות נטו ONS-**בשלושת החודשים הראשונים של שנת הכספים 2026/27, עד יוני 2026,** רשם ה של המגזר הציבורי בסך 57.6 מיליארד ליש"ט, השווה ערך ל-1.9 **% מהתמ"ג באותה תקופה** ; הכנסות הממשלה המרכזית באותו רבעון הסתכמו ב **-266.8 מיליארד ליש"ט** , בעוד שהוצאות הממשלה המרכזית הגיעו ל **-332.2 מיליארד ליש"ט** . (הלשכה הלאומית לסטטיסטיקה - כספי המגזר הציבורי, (בריטניה: יוני 2026

את החוב הנקי של המגזר הציבורי, לא כולל בנקים ציבוריים, ב- ONS-בסוף יוני 2026, העריך ה **מיליארד ליש"ט, או 94.9% מהתמ"ג** , בעוד שהמדד הרחב יותר של התחייבויות פיננסיות **2,989.9** (ONS - Public Sector Finances, יוני 2026) . נטו של המגזר הציבורי עמד על **2,662.5 מיליארד ליש"ט, או 84.5% מהתמ"ג**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בריטניה - אינדיקטורים עדכניים למימון ציבורי

מקור רשמי	תקופת התייחסות	הערך האחרון שנבדק	מַד
כספי ציבור ליוני - ONS 2026	יוני 2026	**מיליארד פאונד 16**	**הלוואות נטו של המגזר הציבורי**
כספי ציבור ליוני - ONS 2026	אפריל-יוני 2026	**מיליארד פאונד 57.6**	**הלוואות משנת הכספים עד יוני**
כספי ציבור ליוני - ONS 2026	אפריל-יוני 2026	**מיליארד פאונד 266.8**	**הכנסות הממשלה המרכזית משנת הכספים עד יוני**
כספי ציבור ליוני - ONS 2026	אפריל-יוני 2026	**מיליארד ליש"ט 332.2**	**הוצאות הממשלה המרכזית משנת הכספים עד יוני**
כספי ציבור ליוני - ONS 2026	רק יוני 2026	**מיליארד ליש"ט 11.8**	**ריבית על חוב הממשלה המרכזית**
כספי ציבור ליוני - ONS 2026	סוף יוני 2026	**טון ליש"ט 2.9899**	**חוב נקי של המגזר הציבורי**
כספי ציבור ליוני - ONS 2026	סוף יוני 2026	**94.9%**	**חוב נקי/תוצר מקומי גולמי**
כספי ציבור ליוני - ONS 2026	סוף יוני 2026	**טריליון ליש"ט 2.6625 / 84.5% מהתמ"ג**	**התחייבויות פיננסיות נטו**

נתוני יוני ממחישים גם את הרגישות המיוחדת של כספי הציבור בבריטניה לחובות צמודים לאינפלציה: הוצאות הריבית של הממשלה המרכזית, שעמדו על **11.8 מיליארד ליש"ט ביוני 2026,** היו נמוכות ב-5.3 מיליארד ליש"ט מהשנה הקודמת, בעיקר משום שתנודות במדד המחירים הקמעונאיים משפיעות על אגרות חוב ממשלתיות צמודות. (ONS - Public Finances 2026 יוני)

לפיכך, המסגרת הפיסקלית של בריטניה דורשת ניתוח תקציבי ושיעורי ריבית שונה ממסגרת ה-EDP של האיחוד האירופי; הערכה לאחר מכן לא צריכה להשוות הפרה של הכללים הפיסקליים של בריטניה לממצא של גירעון מוגזם באיחוד האירופי, שכן המוסדות המשפטיים, המצרפים הפיסקליים ומערכות האכיפה שונים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מפה פיסקלית ריבונית: עמדות חשבונאיות מאומתות עד 2025

הטבלה הבאה אינה דירוג ואין לפרש אותה ככזו; היא מספקת **רשימה אחת של זהויות מס המשמשות בקבצים בודדים** , תוך שימוש באותו פרסום של יורוסטאט מאפריל 2026 עבור מדינות החברות באיחוד האירופי ובכך נמנעת מערבוב של תאריכים סטטיסטיים לאומיים שונים.

מְדִינָה	אחוז ההכנסה מהתמ"ג	הוצאות באחוזים מהתמ"ג	% יתרה מהתמ"ג	חוב כאחוז מהתמ"ג	נכון ל- EDP סטטוס בספטמבר 23 2026	מקורות רשמיים
צָרְפַת	52.1	57.2	−5.1	115.6	פתוח; תיקון עד 2029	מועצת יורוסטאט
גֶרמָנִיָה	47.9	50.5	-2.7	63.5	המבוסס EDP אין על גירעון פעיל	מועצת יורוסטאט
סְפָרַד	42.9	45.3	-2.4	100.7	המבוסס EDP אין על גירעון פעיל	יורוסטאט
אוֹסְטְרִיָה	51.0	55.2	-4.2	81.5	פתוח; תיקון עד 2028	מועצת יורוסטאט
שבדיה	48.6	49.9	-1.3	35.1	המבוסס EDP אין על גירעון פעיל	יורוסטאט
פּוֹלִין	43.6	50.9	-7.3	59.7	פתוח; תיקון עד 2028	מועצת יורוסטאט
רומניה	35.4	43.3	-7.9	59.3	פתוח; תיקון עד 2030	מועצת יורוסטאט
בלגיה	49.0	54.2	−5.2	107.9	פתוח; תיקון עד 2029	מועצת יורוסטאט
פינלנד	54.1	57.5	-3.4	88.5	לִפְתוֹחַ	מועצת יורוסטאט
הונגריה	42.6	47.3	-4.7	74.6	פתוח; תיקון עד 2026	מועצת יורוסטאט
סלובקיה	43.5	47.9	-4.5	61.4	לִפְתוֹחַ	מועצת יורוסטאט
בולגריה	38.1	41.7	-3.5	29.9	פתוח החל מיולי 2026	מועצת יורוסטאט
מלטה	34.8	37.0	-2.2	46.4	סגור ב-12 ביוני 2026	מועצת יורוסטאט

מנגנוני לחץ מס שזוהו על ידי מסמכים רשמיים

המסמכים הריבוניים חושפים מספר מנגנונים נפרדים שחייבים להישאר נפרדים מבחינה אנליטית.

לחץ על כושר ההכנסה

היחס בין הכנסות הציבור לסך הכנסות הממשלה (35.4%) ברומניה, **38.1%** בבולגריה, **43.6%** בפולין ו-**52.1%** בצרפת אינו מייצג רק שיעורי מס שונים, אלא מבנים כוללים שונים של הכנסות ציבוריות הכוללים מיסים, תרומות סוציאליות, הכנסה מרכוש והכנסות אחרות המטופלות לפי עקרונות המערכת האירופית של חברות מניות משותפות (EJSC). יורוסטאט - הכנסות ציבוריות 2025

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

כתוצאה מכך, לא ניתן להניח שההתאמה הפיסקלית הנדרשת לסגירת גירעון זהה תהיה בעלת אותה השפעה כלכלית בכל המדינות: הבחירה הפוליטית בין ריסון הוצאות, צעדים פיסקאליים וצמיחה נומינלית חזקה יותר תלויה במערכת ההכנסות הלאומית הבסיסית.

לחץ על הוצאות הביטחון

הנציבות מזהה במפורש את הוצאות הביטחון כגורם מרכזי לתמריצים פיסקאליים **בגרמניה, בלגיה, שבדיה, פינלנד ופולין** . עוצמתו של מנגנון זה משתנה בין מדינות, שכן גרמניה מרחיבה את ההשקעות מיחס חוב-תוצר מתון יחסית, פינלנד נכנסת לתקופה של חוב עולה במהירות, פולין מממנת בו זמנית התחייבויות ביטחוניות גדולות ומנהלת גירעון ניכר, ושבדיה מרחיבה את השקעותיה מבסיס חוב נמוך בהרבה. הנציבות האירופית - גרמניה בלגיה שבדיה פינלנד פולין

לחץ על עלויות הריבית

הנציבות מזהה במפורש את תשלומי הריבית הגוברים כנטל פיסקאלי בבלגיה, בעוד שנתוני ONS של בריטניה מדגימים מנגנון ברור שנוצר על ידי מלאי גדול של אג"ח ממשלתיות צמודות אינפלציה, כאשר הוצאות שירות החוב החודשיות יכולות להשתנות באופן משמעותי בהתאם להצמדה למדד המחירים (CPI) לצרכן. פיננסי המגזר הציבורי בבריטניה - ONS הנציבות האירופית - בלגיה

לחץ מכנה צמיחה

יחס החוב-תוצר תלוי לא רק בחובות, אלא גם בתוצר הנומינלי. יחס החוב-תוצר של ספרד המשיך לרדת למרות שסכום החוב הנומינלי שלו עולה על 1.69 טריליון אירו, שכן הצמיחה הכלכלית והמכנה ספגו חלקית הלוואות חדשות. בינתיים, ביצועי הייצור החלשים של פינלנד, בשילוב עם גירעונות מתמשכים, מייצרים מגמה הפוכה ביחס החוב-תוצר. יורוסטאט - נתוני חוב עבור ספרד ופינלנד הנציבות האירופית ספרד פינלנד -

פסקי דין מרכזיים

נתונים רשמיים לשנת 2025 קובעים כי הלחצים הפיסקליים המופעלים על ממשלות אירופה נובעים **משילובים שונים של הוצאות, הכנסות, התחייבויות שירות חוב וצמיחה כלכלית** , ולא ממצב פיסקלי יבשתי יחיד.

צרפת ובלגיה נכנסות לתקופת התחזית עם יחס הוצאות גבוה, חוב גבוה וגירעונות גדולים באופן עקבי; גרמניה נעה לעבר הרחבה פיסקלית בעקבות שינוי במדיניות החוקתית המקומית; ספרד פועלת עם יחס חוב-תוצר יורד, הנתמך על ידי צמיחה חזקה יחסית; אוסטריה נותרה בשלב תיקון עם חוב שעדיין עולה; שבדיה מגדילה במכוון את ההוצאות מבסיס חוב ריבוני נמוך בהרבה; פולין משלבת צמיחה ריאלית חזקה עם הוצאות ביטחון והשקעות ציבוריות גבוהות מאוד; רומניה משלבת גירעון פיסקאלי גבוה מאוד עם יחס הכנסות-תוצר כללי נמוך משמעותית; פינלנד מתמודדת עם צמיחה חלשה, חוב מואץ והשקעות ביטחון עולות; ובריטניה פועלת תחת ארכיטקטורה פיסקלית שונה שבה חוב צמוד אינפלציה יוצר ערוץ נוסף ומשמעותי לתנודתיות בעלויות הריבית.

ממצאים אלה **אינם** קובעים כי מדיניות פיסקלית לאומית אחת עדיפה על אחרת, שכן נתוני ממשל, ריבוניים שונים זה מזה מבחינת חוב ראשוני, התחייבויות דמוגרפיות, מערכות מס, דרישות ביטחון מחזורים כלכליים, משטרי מטבע וכללים מוסדיים. מה שהם כן קובעים הוא הבסיס העובדתי הדרוש לשלב האנליטי הבא: בחינה האם הפיקוח הפיסקאלי האירופי התייחס למצבים לאומיים שונים באופן מהותי בהתאם לאותה מסגרת משפטית ומתודולוגית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

?מה היה משנה את הדירוג

יורוסטאט **מ-21 באוקטובר 2026** מייצגת את האירוע הסטטיסטי החשוב הבא, שכן היא תעדכן את ,החשבונות הלאומיים ההרמוניים המשמשים בפרק זה ועשויה לתקן את סדרות הגירעון, החוב EDP ההכנסות וההוצאות לשנת 2025. יורוסטאט - לוח שנה לפרסום

התחזית הכלכלית הבאה של הנציבות תתאים את המסלולים הפיסקליים העתידיים אם הצמיחה, מחירי האנרגיה, הוצאות הביטחון, עלויות הריבית או צעדי התקציב הלאומי המתוקנים יהיו שונים באופן מהותי מההנחות ששימשו ב **-21 במאי 2026.** הנציבות האירופית - תחזית כלכלית

כל ,EDP כל ממצא של המועצה לפיו מדינה **לא נקטה באמצעים יעילים** , כל תיקון של מסלול תיקון הפעלת סעיפי הגנה פיסקאליים או כל סגירת הליך ישנו את הסטטוס המוסדי שנרשם כאן ולכן יש לשלבו .על סמך תאריך ההחלטה, ולא לתאריך זה ברשומה הסטטיסטית של 2025

רישום ציבורי פתוח

השלב הבא בתיק כרוך באיסוף, מדינה אחר מדינה, של **חוקי תקציב לאומיים, תוכניות יציבות או ,תקציב לטווח בינוני, דוחות ניהול חוב, חשבונות הכנסות ממסים, הוצאות פנסיה, הוצאות בריאות תקציבי ביטחון ותחזיות עלויות ריבית ריבוניות** עבור אותן מדינות שבהן משתנים אלה רלוונטיים .להערכת הקוהרנטיות המוסדית

יש להשתמש בנתונים אלה בפרק הבא לא כדי לגבש דירוג פוליטי, אלא כדי לענות על השאלה המורכבת יותר שנותרה פתוחה על ידי הנתונים ההרמוניים של יורוסטאט והנציבות: **דהיינו, האם אותם כללים פיסקאליים אירופיים הניבו טיפול עקבי מבחינה מוסדית כאשר יושמו על מערכות ריבוניות בעלות .מבני חוב, התחייבויות הוצאות, נטל ביטחון ויכולות הסתגלות שונות באופן מהותי**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

קוהרנטיות מוסדית ושאלת הלחץ הפוליטי

פסק הדין העיקרי

התיעוד שנבדק עד **ה-23 בספטמבר 2026** קובע מערכת שבה המנגנון המשפטי המפעיל הליכי גירעון ,מוגזם המבוססים על גירעון, המתודולוגיה הסטטיסטית המשמשת למדידת הגירעון והחוב הציבורי המנגנונים הפורמליים להערכת יעילות הפעולות שננקטו והדרישה שהתיקון יהיה עמיד מוגדרים על ידי חקיקה משותפת של האיחוד האירופי ויושמו על ממשלות בעלות הרכב פוליטי, מבנה פיסקאלי ומצב חוב שונים. **לא זוהו בתיעוד זה הסתייגות סטטיסטית רשמית, שינוי של יורוסטאט, ממצא של מניפולציה בנתונים, ממצא של יחס מפלה מצד הנציבות או מסמך מועצה הקובע לחץ מוסדי מכוון על ממשלת איטליה** .

,מסקנה זו **אינה** קובעת כי לחץ פוליטי הוא בלתי אפשרי, וגם אינה פוטרת כל החלטה של הנציבות המועצה, יורוסטאט או גופי סטטיסטיקה לאומיים מבדיקה, שכן לחץ פוליטי הוא עניין של מוטיבציה והתנהגות ולא של קשר פיסקאלי. הוכחה לכך תדרוש תיעוד המעיד על טיפול מתודולוגי סלקטיבי, סטייה מכללים משותפים, ספים פרוצדורליים לא עקביים, הפרעה לייצור סטטיסטי, שלילה סלקטיבית של גמישות, יחס לא הוגן בהערכות יעילות הפעולות, או הודעות המדגימות כוונה להשתמש בניהול מס .למטרות פוליטיות

של איטליה EDP עם זאת, התיעוד הרשמי הזמין מספק מספר תצפיות הניתנות לאימות ישירות. הליך ,החל ב **-26 ביולי 2024,** כחלק מאותו תהליך מועצה שפתח במקביל בהליכים נגד **בלגיה, צרפת** הראשונה EDP **הונגריה, מלטה, פולין וסלובקיה** , בעוד שההליך הקיים של רומניה נותר פתוח. הודעת של יורוסטאט לשנת 2026 קבעה לאחר מכן כי **אין לה הסתייגויות בנוגע לנתונים שדווחו על ידי אף מדינה חברה ולא ביצעה שינויים בנתונים שדווחו** , דבר משמעותי במיוחד משום שהסתייגויות ושינויים הם בדיוק הכלים הפורמליים שבהם משתמשת יורוסטאט כאשר יש לה ספקות לגבי האיכות או ההתאמה .לאומיות EDP המתודולוגית של סטטיסטיקות

;ההליך האיטלקי **גם לא התחזק** לאחר הערכת יעילות האמצעים שאומצו על ידי הנציבות ב-3 ביוני 2026 הנציבות רשמה כי הליך ההגנה האפקטיבית האיטלקי הושעה , כלומר ההליך נותר פתוח מבחינה משפטית, אך באותה עת לא נמצא כי איטליה לא נקטה אמצעים אפקטיביים. לעומת זאת, רומניה נקבעה רשמית על ידי המועצה ביוני 2025 **כמי שלא נקטה אמצעים אפקטיביים** , ולאחר מכן נבחנה פעולתה .המתקנת ביולי 2025

השאלה התיעודית היא אפוא צרה ותובענית יותר מהטיעון הפוליטי: **האם איטליה עברה טיפול פיסקאלי-סטטיסטי שאינו עולה בקנה אחד עם הכללים והתקדימים החלים במקומות אחרים?** בהתבסס על נתונים רשמיים עדכניים, קיימים בבירור הבדלים ספציפיים במועדי התיקון ובצמיחה ,המותרת בהוצאות, אך הבדלים אלה משולבים במפורש בתוכניות לטווח בינוני ספציפיות למדינה במסלולים פיסקאליים ובהמלצות המועצה, במקום מוצגים כמחויבויות מספריות זהות עבור כל המדינות .החברות

?מבחן העקביות: מה ייחשב יחס לא הוגן

ביקורת ברמת הממשלה אינה יכולה להסיק יחס לא הוגן רק משום ששתי מדינות קיבלו מועדי תיקון ;שונים או מגבלות הוצאות נטו שונות, מכיוון שהמסגרת הפיסקלית המתוקנת ספציפית במפורש למדינה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הקריטריון הרלוונטי הוא האם מדינות בנסיבות פרוצדורליות שוות באופן מהותי היו כפופות לסטנדרטים **. משפטיים שונים, הגדרות סטטיסטיות או ספי ראיות שונים ללא הצדקה פיסקלית מתועדת**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מבחנים תיעודיים לקוהרנטיות מוסדית

מִבְחָן	טיפול עקבי ידרוש	ידרשו ראיות לחוסר עקביות אפשרי	בסיס מוסדי מאומת
הגדרה סטטיסטית	עקרונות הסכם הסחר החופשי משנת 2010 חלים על כל המדינות החברות.	הגדרה שונה של גירעון, חוב, היקף ענפי או עיתוי עסקאות הוחלו באופן סלקטיבי על איטליה	יורוסטאט מצהירה כי יש לה סמכות בלעדית בנושא המתודולוגיה הסטטיסטית הקשורה לנתונים על מוצרי עיבוד וכי היא מאמתת (EDP) נתונים את יכולת ההשוואה ביניהם.
הערכת איכות הנתונים	אותן בדיקות, לתאימות, שלמות אמינות, דיוק בזמן ועקביות	איטליה כפופה לתקן איכות ייחודי, שלא מוטל במקומות אחרים.	מערכת אבטחת האיכות של יורוסטאט מיישמת קריטריונים משותפים ומאפשרת הסתייגויות ושינויים.
פתיחת EDP	הליך ה-EDP המבוסס על גירעון נפתח כאשר מתקיימים תנאי האמנה והחוק המשני.	הפרה דומה התעלמה ממנה עבור מדינה אחרת ללא כל הסבר משפטי	המועצה פתחה בהליכים נגד שבע מדינות בו זמנית ביולי 2024, ובהמשך נגד אוסטריה, פינלנד ובולגריה כאשר התקיימו התנאים הרלוונטיים.
תיקון טמפרטורה	מועד אחרון ספציפי למדינה מוצדק על ידי תוואי פיסקאלי ותוכנית לטווח בינוני	מועד אחרון שונה, ללא כל בסיס כלכלי או פרוצדורלי שניתן לזהותו.	המועצה אומרת שההמלצות מכילות מסלולים ספציפיים למדינה, התואמים לתוכניות פיסקליות ומבניות לטווח בינוני.
הערכת יעילות הפעולות	אותו מבחן משפטי יושם על יישום המלצת המועצה.	איטליה החמירה את הצעדים למרות מאמצי הציות, בעוד שכשלים דומים במדינות אחרות זכו להתעלמות.	איטליה הוחזקה בהמתנה עד יוני 2026; רומניה הוכרזה רשמית כבעלת הפרת חובות ביוני 2025.
סָגֵר	התיקון חייב להיות יעיל ולאורך זמן.	מדינה רשאית לצאת עם התאמה זמנית או לא מתמשכת, בעוד שאיטליה נדרשת להוכיח עמידות.	של מלטה נסגרה EDP-תוכנית ה ביוני 2026 רק לאחר שהמועצה הגיעה למסקנה כי הגירעון שלה הופחת בהצלחה ובת קיימא מתחת ל-3%.
עצמאות סטטיסטית	רשויות סטטיסטיקה לאומיות מחליטות באופן עצמאי על שיטות, עיתוי ותוכן.	ראיות לכך שרשויות פוליטיות נתנו הוראות או שינו מתודולוגיה סטטיסטית או פרסום	תקנה 223/2009 דורשת עצמאות מקצועית ואוסרת על סטטיסטיקאים לאומיים לקבל תפקידים ממשלתיים.
גמישות מס	בקשות לסעיף הגנה שנבדקו לפי קריטריונים של סעיף 26	בקשה דומה אושרה במקום אחר, אך נדחתה באיטליה מסיבות שאינן משפטיות.	הפעלת הוועדה המבצעת היא (NEC) הלאומית להגנה; תהליך רשמי ספציפי לכל מדינה לא ניתן לנכות את ההפעלה באופן אוטומטי מהוצאות הביטחון.

. התוצאה המתודולוגית העיקרית היא **שתוצאות שונות אינן מהוות כשלעצמן ראיה לטיפול לא עקבי** עקביות נוגעת לכללים ולתהליך קבלת ההחלטות, בעוד שהתוצאות עשויות להיות שונות באופן לגיטימי משום שתנאי המס הרלוונטיים שונים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ממשל סטטיסטי: ההגנה המוסדית החזקה ביותר מפני התערבות פוליטית

מס' 223/2009 (EC) החוק הסטטיסטי האירופי מפורש באופן יוצא דופן בנוגע לעצמאות פוליטית. תקנה מגדירה **עצמאות מקצועית** כדרישה שסטטיסטיקה תפותח, תיוצר ותופץ באופן עצמאי, לרבות החלטות בנוגע לטכניקות, הגדרות, מתודולוגיות, מקורות, תזמון ותוכן, ושפעילויות אלה יישארו חופשיות מלחץ מצד קבוצות פוליטיות או קבוצות אינטרסים או מצד רשויות האיחוד או הרשויות הלאומיות.

התקנה הולכת רחוק יותר, בסעיף 5א: ראשי המכונות הסטטיסטיות הלאומיות נושאים באחריות בלעדית להחלטות בנוגע לתהליכים, לשיטות, לתקנים, לנהלים, לתוכן ולמועד הפרסום הסטטיסטי, והם נדרשים לבצע את תפקידיהם הסטטיסטיים באופן עצמאי, מבלי לבקש או לקבל הוראות מממשלות או ממוסדות אחרים.

זה רלוונטי ישירות לסוגיית הלחץ הפוליטי על הרשות הסטטיסטית. לביקורת ציבורית מצד ראש ממשלה או שר יש משמעות פוליטית, אך על פי החוק הנוכחי, היא כשלעצמה אינה **מהווה** ראיה לכך שתוצאות סטטיסטיות עברו מניפולציה; הקריטריון המוסדי הרלוונטי הוא האם הביקורת הובילה להוראות התערבות במתודולוגיה, שינויים במועדים, לחץ לפיטורים שאינו עולה בקנה אחד עם סטנדרטים מקצועיים, או פעולות אחרות שעלולות לפגוע בעצמאות המשפטית של הרשות הסטטיסטית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ערבויות לעצמאות סטטיסטית הרלוונטיות לאיטליה

סמכות רשמית	השלכות ראייתיות התומכות בהשערת הלחץ הפוליטי	דרישה חוקית	לְהַגֵן
תקנה 223/2009, סעיף 2.	ביקורת פוליטית לבדה אינה מספיקה כדי לבסס התערבות סטטיסטית.	יש לייצר סטטיסטיקות ללא לחץ פוליטי או ממשלתי.	**עצמאות מקצועית**
תקנה 223/2009, סעיף 5א.	ראיות לכך שממשלה הכתיבה את המתודולוגיה יהיו רלוונטיות ביותר	נושא NSI-מנהל ה באחריות בלעדית על שיטות ונהלים סטטיסטיים.	**אוטונומיה מתודולוגית**
תקנה 223/2009, סעיף 5א.	התערבות ממשלתית בעיתוי או בתוכן הפרסום תהווה סוגיה משילותית משמעותית.	שולט על NSI-מנהל ה העיתוי והתוכן של פרסומים סטטיסטיים.	**אוטונומיה של הוצאה לאור**
תקנה 223/2009, סעיף 2.	הצגה סלקטיבית שמטרתה להעדיף או לחסור שחקן פוליטי תהיה בסתירה לעיקרון המנחה.	על המשתמשים לקבל יחס ניטרלי מבחינה סטטיסטית	**חוסר משוא פנים**
תקנה 223/2009, סעיף 2.	לכן, יש לאמת כל האשמה בהטיה לאור המתודולוגיה ותיעוד המקור.	סטטיסטיקה חייבת להיות שיטתית, אמינה, אובייקטיבית ושקופה.	**אוֹבִּיֶקְטִיבִיוּת**
מסגרת איכות הנתונים של יורוסטאט.	ניתן לערער על סטיות לאומיות משמעותיות באמצעות מערכת האימות האירופית.	ליורוסטט יש סמכות בלעדית על המתודולוגיה הסטטיסטית של EDP	**פיקוח מתודולוגי של יורוסטאט**

לפיכך, המסגרת הרגולטורית מספקת סטנדרט ראייתי קונקרטי: האשמה חמורה של לחץ מוסדי על צריכה בסופו של דבר להיות מסוגלת לזהות **החלטה, תקשורת, סטייה מתודולוגית, התערבות** ISTAT **במינוי או התערבות בפרסום** שאינן עולות בקנה אחד עם הגנות כאלה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מה שמצא יורוסטאט בפועל באפריל 2026

לשנת 2026 חשובה במיוחד משום (EDP) ההודעה המתואמת הראשונה של תוכנית החלוקה האירופית .שיורוסטט לא רק פרסמה את נתוני המדינות החברות, אלא גם חשפה במפורש את מצבה האיכותי

ב-22 באפריל 2026, הצהיר יורוסטאט כי **"אין לו הסתייגויות מהנתונים שדווחו על ידי המדינות** . **החברות"** וכי **לא ביצע שינויים כלשהם בנתונים שדווחו על ידי המדינות החברות**

לפי סעיף 15 לתקנה 479/2009, יורוסטאט מביע הסתייגות כאשר יש לו ספקות לגבי איכות הנתונים המדווחים, ועשוי לתקן את הנתונים בפועל אם קיימות ראיות לכך שדוחות לאומיים אינם עומדים .בדרישות של תאימות חשבונאית, שלמות, מהימנות, עדכניות או עקביות

אפריל 2026 EDP תוצאות בקרת איכות

כלי בקרת איכות	תוצאות יורוסטאט	משמעות עבור איטליה	משמעות מוסדית
הזמנה רשמית	אין עבור המדינות החברות	הנתונים שהודיעה איטליה לא עברו הסמכה רשמית על ידי יורוסטאט	אין התנגדויות איכות מתועדות ולא פתורות מצד יורוסטאט .בנוגע להודעה זו
תיקון יורוסטאט	אַף אֶחָד	יורוסטאט לא החליף נתונים על .הגירעון או החוב האיטלקי	לא תועדו שינויים סטטיסטיים .בהודעה של אפריל
עקרונות חשבונאיים נפוצים	ESA 2010	הנתונים האיטלקיים פורסמו באותה מערכת חשבונאית כמו מדינות חברות אחרות באיחוד .האירופי	.מסגרת סטטיסטית משותפת
ההודעה הרגילה הבאה	21 באוקטובר, 2026	של ספטמבר נכנסים ISTAT תיקוני .למחזור הרמוניזציה עוקב	הסקירה היא חלק מלוח הזמנים .הסטטיסטי הרגיל של ה-EDP

אין זה מוכיח שכל סיווג סטטיסטי איטלקי בסיסי עומד מעל לכל אתגר לגיטימי, אך הוא כן קובע כי **הרשות הסטטיסטית האירופית הרשמית לא זיהתה, באותה נקודה, פגם איכות בלתי פתור שדרש** . **הסתייגות או שינוי**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תיקונים אינם בלעדיים לאיטליה

שאלה עובדתית מרכזית בוויכוח הפוליטי היא האם יש לראות את התיקונים החוזרים ונשנים של החשבונות הלאומיים של איטליה כשלעצמם כאנומליים.

מאוקטובר EDP-התיעוד של יורוסטאט לחודש אפריל 2026 מתעד תיקונים משמעותיים בין הודעות ה לאפריל 2026 עבור מספר מדינות חברות, כולל תיקונים עקב שינויים בעיתוי ההפרשות, נתוני 2025 מקור מעודכנים וסיווג מחדש של עסקאות. היסטוריית הגירעון של בלגיה תוקנה בין היתר עקב שינוי בעיתוי החל על החזרי מע"מ; נתוני הגירעון של אסטוניה השתנו עקב העיתוי החל על דיווח מס הכנסה של חברות; העודף המדווח של אירלנד השתנה בעקבות נתוני מקור מעודכנים והתאמות הפרשות ותוצאת יוון השתנתה בעקבות מידע מעודכן מיחידה חוץ-תקציבית.

דוגמאות לביקורות שגרתיות של מערכות עיבוד נתונים אלקטרוניות מחוץ לאיטליה

מְדִינָה	מקור הסקירה שתועדה על ידי יורוסטאט	השלכה אנליטית	מקור רשמי
בלגיה	עיבוד מתוקן של מועדי החזר מע"מ	מוסכמות צבירה יכולות לשנות באופן מהותי נתוני גירעון היסטוריים.	הערת עדכון של יורוסטאט.
אסטוניה	שינויים במועדי הגשת מס הכנסה לחברות.	סדרות המס עשויות להשתנות עקב שינויים בכללי התזמון.	הערת עדכון של יורוסטאט.
אירלנד	נתוני מקור מעודכנים והתאמות צבירה	מידע חדש עשוי לדרוש תיקונים בנתונים עודפים שפורסמו בעבר.	הערת עדכון של יורוסטאט.
יְוָן	נתונים עודכנו על ידי סוכנות ממשלתית חוץ-תקציבית	מידע מקור מורחב או מתוקן משנה את התוצאה המאוחדת	הערת עדכון של יורוסטאט.
אִיטַלְיָה	עדכון החשבונות הלאומיים לספטמבר 2026, הכולל מידע מעודכן ושינויים מתודולוגיים.	יש להעריך זאת במסגרת אותה מסגרת ביקורת וממשל, ולא להתייחס אליו כאל חריג רק משום שהקשר הפיסקאלי רגיש מבחינה פוליטית.	הודעת ה-EDP של אוקטובר תספק את הבציר האירופי המתואם הבא.

לכן, קיומה של ביקורת אינה כשלעצמה מדד אבחוני ללחץ פוליטי. השאלה האבחונית היא האם **היסודות המתודולוגיים של ביקורת איטלקית שונים באופן לא הולם מתקני הביקורת המיושמים במקומות אחרים**.

המנגנון המשפטי יושם על כל הממשלות: EDP פתיחת תוכנית.

ב-**26 ביולי 2024**, אימצה המועצה החלטות הקובעות גירעונות מוגזמים עבור **בלגיה, צרפת, הונגריה, איטליה, מלטה, פולין וסלובקיה**, תוך שהיא משאירה את רומניה תחת הנוהל הקיים מכיוון שלא נקטה בפעולה מתקנת יעילה.

ההחלטות כללו ממשלות בעלות מגוון רחב של זיקות פוליטיות. לכן, לא ניתן לאפיין את ההליך עצמו, על סמך סבב ראשון זה, ככזה שנוצר או שימש אך ורק נגד ממשלת איטליה.

קבוצת פתיחה יולי 2024

מְדִינָה	הגירעונות שבבסיס פעולות המועצה	החלטה פרוצדורלית	מועד אחרון לתיקון הבא	מקור רשמי
בלגיה	מהתמ"ג 4.4% בשנת 2023	נחנך ב-EDP 26 ביולי 2024.	תוכנן בתחילה לשנת 2027; מאוחר יותר תוקן ל-2029.	רישום EDP של המועצה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

צָרְפַת	5.5%	נחנך ב-EDP 26 ביולי 2024.	2029	EDP רישום של המועצה.
הונגריה	6.7%	נחנך ב-EDP 26 ביולי 2024.	2026	EDP רישום של המועצה.
אִיטַלְיָה	7.4%	נחנך ב-EDP 26 ביולי 2024.	2026	EDP רישום של המועצה.
מלטה	גירעון גבוה מההנחיה באמנה	נחנך ביולי EDP 2024	תוכנן במקור לשנת 2027; נסגר ביוני 2026.	כרונולוגיה של המועצה.
פּוֹלִין	5.1%	נחנך ב-EDP 26 ביולי 2024.	2028	EDP רישום של המועצה.
סלובקיה	4.9%	נחנך ב-EDP 26 ביולי 2024.	2027	EDP רישום של המועצה.
רומניה	קיים מאז EDP 2020	ההליך נותר פתוח	עודכן בשנת 2030	EDP רישום של המועצה.

לפיכך, השלב הראשוני אינו מספק ראיות תיעודיות לכך שאיטליה נבחרה כישות היחידה שתיכלל בזרוע המתקנת, בעוד שמדינות שעמדו באותם תנאים פרוצדורליים הוצאו מהכלל באופן שיטתי.

המסגרת כוללת מספר מועדים לתיקונים.

הטיעון השטחי החזק ביותר ליחס לא הוגן הוא שאיטליה נדרשה לסיים את הגירעון המוגזם שלה עד בעוד שצרפת קיבלה עד 2029, פולין עד 2028 ורומניה עד 2030. פרוטוקול המועצה הרשמי , **2026** מאשר את ההבדלים הללו, אך גם קובע במפורש שכל המלצה מכילה **מסלול פיסקלי מתקן ספציפי למדינה ומועד אחרון, בהתאם למטרות הכלולים בתוכנית הפיסקלית-מבנית לטווח בינוני של המדינה החברה** .

כתוצאה מכך, לא ניתן להתייחס למועדים אחרונים כסנקציות בחומרה משתנה מבלי לבחון את מסלול המס הצפוי הבסיסי.

אופק תיקון שאומצו בינואר 2025

מִדִינָה	מועד אחרון לתיקון על ידי המועצה	תקרת ההוצאות נטו לשנת 2025	לאחר מכן, מגבלה מקסימלית/מסלול שנתי	מקור רשמי
אִיטַלְיָה	2026	1.3%	בשנת 2026 1.6%	המלצת המועצה.
צָרְפַת	2029	0.8%	בתקופה שבין 2026 ל- 1.2% בשנת 2029 1.1%; 2028	המלצת המועצה.
פּוֹלִין	2028	6.3%	עד 2028 3.5%, 4.0%, 4.4%	המלצת המועצה.
סלובקיה	2027	3.8%	בשנת 2026; 1.6% 0.9% בשנת 2027	המלצת המועצה.
מלטה	המלצה ראשונית לשנת 2027	6.0%	בשנת 2026 ו-2027 5.8%	המלצת המועצה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המלצת המועצה בינואר ובדיקה נוספת.	התוכנית הרב-שנתית עודכנה לאחר שצוינה חוסר היעילות של הפעולות שבוצעו.	מתחת 5.1% להמלצת ינואר	2030	**רומניה**

הנתונים מדגימים מדוע לא ניתן לפרש מועד אחרון באופן עצמאי מתוואי ההוצאות המותר. צרפת השיגה , אופק תיקון ארוך בהרבה, אך גם תקרת צמיחה מגבילה במיוחד של **0.8% בהוצאות נטו בשנת 2025** בעוד שתקרת איטליה לשנת 2025 הייתה **1.3%** . צמיחת ההוצאות הנומינליות המותרת הגבוהה בהרבה של פולין משקפת מסלול שונה של צמיחה נומינלית, אינפלציה ומדיניות פיסקלית, ולא היעדר תוכנית הוצאות שוויונית.

לכן, המבנה המתועד תומך במסקנה שמסגרת ההתייחסות **מובחנת** , אך בידול אינו שווה ערך לאפליה.

בלגיה מראה שניתן לשנות את מועדי היציאה

בלגיה רלוונטית במיוחד לבדיקת העקביות משום שמועד התיקון השתנה מאז ההמלצה הראשונית.

המועצה דרשה בתחילה מבלגיה לסיים את הגירעון המוגזם שלה עד **2027** , כאשר צמיחת ההוצאות הנומינליות נטו תוגבל ל **-2.4% בשנת 2025, 1.9% בשנת 2026 ו-2.0% בשנת 2027.** ביוני 2025 המועצה אימצה המלצה מתוקנת המאריכה את המועד האחרון לשנת **2029** ומתוקנת את תוואי ההוצאות ל **-3.6% בשנת 2025, 2.5% בשנת 2026, 2.5% בשנת 2027, 2.1% בשנת 2028 ו-2.1% בשנת 2029** .

זה קובע כי מועדי התיקונים אינם בלתי ניתנים לשינוי וניתן לשנותם באמצעות נהלים פורמליים אם התוכנית הבסיסית וההערכה המוסדית משתנות.

סקירה פרוצדורלית של בלגיה

מָקוֹר	תצפית מוסדית	נתיב נטו	ההוצאות	פְּקִיעָה	שלב קבלת ההחלטות
לְהוֹדִיעַ.	מסלול תיקון ראשוני	1.9%, 2.0%	2.4%,	**2027**	**המלצה מינואר 2025**
רישום EDP של המועצה.	סקירה רשמית של נתיב התיקון	2.5%, 2.1%, 2.1%	3.6%, 2.5%,	**2029**	**המלצה מתוקנת מיוני 2025**

בנוגע להשערת הלחץ הפוליטי האיטלקי, בלגיה מעלה שאלה ספציפית בנוגע לאיסוף נתונים: האם איטליה ביקשה או קיבלה תיקון מקביל של אופק התיקון שלה, ואם כן, כיצד הגיבו הנציבות והמועצה בהיעדר רצף תיעודי כזה, עצם קיומו של לוח הזמנים המתוקן של בלגיה אינו מספיק כדי להוכיח יחס לא שוויוני.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.יישום יעיל של צעדים: איטליה ורומניה נקטו בנתיבים הליכיים שונים

הטיפול באיטליה ביוני 2026 וברומניה ביוני-יולי 2025 מייצג את אחד המבחנים השימושיים ביותר לוודא .האם הזרוע המתקנת מסוגלת להבחין בין עמידה בדרישות לבין אי-עמידה בדרישות

בנוגע לאיטליה, הערכת הנציבות **מיום 3 ביוני 2026** קבעה כי הליך הגירעון המוגזם **הושעה** לאחר .הערכת יעילות הצעדים שננקטו

בנוגע לרומניה, המועצה הגיעה רשמית למסקנה ב **-20 ביוני 2025** כי המדינה **לא נקטה צעדים יעילים** בתגובה להמלצות קודמות, וב-8 ביולי 2025 עדכנה את נתיב התיקון, תוך שהיא מחייבת אימוץ צעדים .עד ה-15 באוקטובר 2025 וקובעת מסגרת זמן חדשה עד 2030

טיפול יעיל

מְקוֹר	מה זה קובע	תוצאה פרוצדורלית	דירוג רשמי	מְדִינָה
.עֲמָלָה	ההליך נותר פתוח ללא .התפתחויות נוספות	מושעה EDP	פעולות יעילות שננקטו זכו .להכרה בהערכה של יוני 2026	**אִיטַלְיָה**
.לְהוֹדִיעַ	אי ציות הוביל להסלמה מתועדת	תוכנית פעולה מתקנת עודכנה ומתבקשת פעולה .נוספת	ביוני 2025, המועצה לא מצאה .פעולה יעילה	**רומניה**
.לְהוֹדִיעַ	תיקון מוצלח הוביל לסגירה	בוטל ביוני EDP 2026	.התיקון נחשב יעיל ולאורך זמן	**מלטה**

רצף זה של שלושה מקרים מציג שלושה ענפים נפרדים של המערכת הפועלת במסמכים רשמיים: **מעקב** . **מתמשך ללא הסלמה, הסלמה בעקבות פעולה לא מספקת, וסיום לאחר תיקון מתמשך**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מלטה מציעה את המבחן הברור ביותר של תקן הסגירה

ב **-12 ביוני 2026** , תוך שהיא מצהירה (EDP) המועצה סגרה את תוכנית הפיתוח הכלכלי של מלטה במפורש כי ההחלטה מוצדקת מכיוון שגירעון הממשלה הכללי של מלטה הופחת **בהצלחה ובת קיימא** . **מתחת ל-3% מהתמ"ג**

.לכן, התקן מכיל שני אלמנטים: קריטריון הגירעון המספרי ועמידות

בדיקת סגירת מסמכים

תוצאה ראייתית	איטליה נכון ל-23 בספטמבר 2026	מלטה	אֶלֶמֶנט
תנאים עדיין לא זהים	התוצאה הארצית האחרונה .לשנת 2025 נותרה על 3.1%	מְרוּצֶה	**גירעון בפועל פחות מ-3%**
דורש הערכת מס עתידית	טרם נקבע רשמית סגירה באיטליה	המועצה הגיעה למסקנה שכן	**התיקון הוערך כתיקון ארוך טווח**
ההליך נותר פתוח מבחינה משפטית	אין החלטה על ביטול	בוטל EDP	**פעולה רשמית של המועצה**
שלב פרוצדורלי שונה	איטליה נמצאת במבוי סתום	בהתאם לסגירה	**רישום פעולות אפקטיביות**

משמעות הדבר היא שמלטה **אינה מספקת** ראיות לכך שאיטליה לא נותרה תחת תנאים זהים, שכן שתי .המדינות לא היו באותו שלב הליכי מתועד בתאריכים הרלוונטיים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אוסטריה ופינלנד מדגימות כניסה מאוחרת יותר למעקב

.לקבוצת יולי 2024 בלבד EDP-המועצה לא הגבילה את פתיחת ה

אוסטריה החלה בהליך ב **-8 ביולי 2025,** לאחר שרשמה **גירעון של 4.7% בשנת 2024** , עם חובת תיקון עד 2028 ומגבלות הוצאה נטו של 2.6% בשנת 2025 ו-2.2% גם ב-2026 וגם ב-2027, לפני שהגיעה ל-2.0% בשנת 2028.

פינלנד החלה בהליך ב **-20 בינואר 2026** בעקבות גירעון של 4.4% בשנת 2024 וגירעון צפוי של 4.3% לשנת 2025, כאשר המועצה דורשת לנקוט באמצעים מתקנים עד ה-30 באפריל 2026.

ב **-10 ביולי 2026,** שכן הגירעון שלה צפוי לעמוד (EDP) בולגריה הוצבה לאחר מכן בתוכנית פיתוח כלכלי על 4.1% בשנת 2026 ולהישאר מעל 3% בשנת 2027.

החלטות אלו, שהתקבלו לאחר מכן, משמעותיות משום שהן מראות כי ההליך המשיך להיות מיושם גם האיטלקית (TEP) בנוכחות מצבי מס חדשים זכאים שצצו לאחר פתיחת תוכנית מקלטי המס האירופית.

קריטריון החוב אינו מיושם באמצעות מנגנון אוטומטי שמפעיל סף של 60%.

מקור פוטנציאלי נוסף לבלבול נוגע **לערך הייחוס של 60% לחוב** . מספר מדינות חברות באיחוד האירופי עם חוב גבוה משמעותית מ-60% אינן זכאיות לתוכניות הגנה על חובות מבוססות חוב, כולל אלו שגירעונותיהן נותרו מתחת לסף ההדק.

המועצה מסבירה כי במסגרת הרפורמה, מדינות בעלות חובות גבוהים אשר עומדות במסלולי ההוצאות נטו של המועצה ומציבות את חובן במסלול ירידה סביר, **אינן מוכנסות אוטומטית להליך גירעון מוגזם רק משום שחובן הנוכחי עולה על 60%** ; עמידה בדרישות נבדקת באמצעות מסלול ההוצאות ומסגרת קיימות החוב.

הבחנה זו רלוונטית ישירות לאיטליה. יחס החוב-תוצר הגבוה של איטליה משפיע באופן משמעותי על ההתאמה הנדרשת לטווח הבינוני, אך העובדה שמדינות כמו ספרד יכולות להישאר מחוץ לתוכנית פיתוח כלכלי המבוססת על גירעון, למרות יחס חוב העולה על 60%, אינה מהווה כשלעצמה חריג המוענק למדינות אלו: זרוע הגירעון וזרוע קיימות החוב פועלות לפי קריטריונים משפטיים שונים.

גמישות הגנה: בידול טבוע בבקשות ובקריטריוני הזכאות.

סעיף ההגנה הלאומי מציג תחום נוסף שבו השוואה שטחית עלולה להיות מטעה. הפעלתו אינה אוטומטית ואינה חלה באופן שווה על כל המדינות רק משום שהוצאות הביטחון גדלות.

:לכן, בדיקת עקביות חייבת לשאול את השאלות הבאות

תיעוד נדרש	בַּקָשָׁה
תיעוד שהוגש על ידי ממשלת איטליה ופרוטוקולים של הוועדה/המועצה	**?האם איטליה הגישה בקשה רשמית להפעלה**
בקשות לאומיות והחלטות מועצה	**?האם מדינות אחרות הגישו בקשות**

המלצות הנציבות ופעולות המועצה	**האם תנאי הזכאות המפורטים בסעיף 26 יושמו באופן עקבי?**
המדריך המתודולוגי של הוועדה	**האם חושבו עלויות הגנה זכאיות לפי אותה מתודולוגיה?**
סירוב רשמי ונימוקים	**האם נדחו בקשות איטלקיות?**
רישום השוואתי של החלטות	**האם מדינה אחרת, בנסיבות דומות באופן מהותי, קיבלה אישור?**

בהיעדר בקשה שנדחתה על ידי איטליה, העובדה שמדינות אחרות הפעילו את הסעיף אינה יכולה כשלעצמה להוכיח סירוב מפלה.

סקירות סטטיסטיות ופרשנות פוליטית חייבות להישאר נפרדות.

אחת הממצאים החשובים ביותר של סקירה זו היא **שתיקונים סטטיסטיים הם מאפיין סטנדרטי של מערכת EDP**, בעוד שהפרשנות הפוליטית של תיקון היא פעילות נפרדת.

ספציפיות למדינה המתארות את המקורות, השיטות והנהלים EDP יורוסטאט מנהלת רשימות המשמשים לאיסוף סטטיסטיקות של גירעון וחוב ממשלתיים, וכל מדינה חברה נדרשת, על פי סעיף 9 לתקנה 479/2009, לתחזק רשימה כזו.

רשימות מלאי אלה יוצרות ערוץ תיעודי נוסף לאימות המקרה האיטלקי: אם הטיפול בעסקה, גבול מגזר זיכוי מס, התאמת צבירה או ישות ציבורית שונה בין איטליה למדינה אחרת, ניתן לחקור את הסוגיה והחלטות מתודולוגיות של יורוסטאט EDP הרלוונטית ישירות באמצעות רשימות המלאי הלאומיות של, ולא באמצעות פרשנות פוליטית.

אימות הצעת הלחץ הפוליטי

את התזה לפיה ממשלת מלוני הייתה נתונה ללחץ מכוון ניתן לחלק למספר השערות נפרדות, שכל אחת מהן דורשת סוג שונה של הוכחה.

מטריצת ראיות

מצב התיעוד הנוכחי	ראיות שזוהו כעת ברשומות רשמיות	ראיות התומכות בכך	הַצָעָה
לא הוקם	לא נמצאו תיעודים רשמיים מסוג זה במקורות שנבדקו; החוק האירופי מגן במפורש על עצמאות סטטיסטית.	הוראות ממשלה, האיחוד האירופי או צד שלישי המשפיעות על מתודולוגיה, מקורות, עיתוי או פרסום.	**שואל את ISTAT עצמו פוליטית כדי להחמיר את הביצועים הפיסקליים של איטליה.**
לא נתמך על ידי הודעת אפריל	הודעות יורוסטאט עבור אפריל 2026 אינן מדווחות על שינויים בנתוני המדינות החברות.	התיקון הפורמלי יושם באופן סלקטיבי, ללא בסיס מתודולוגי מקביל.	**יורוסטאט ביצע שינוי סלקטיבי בנתונים האיטלקיים**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

לא נתמך על ידי הודעת אפריל	ההודעה מאפריל אינה מכילה הסתייגויות בנוגע לנתוני המדינות החברות.	הזמנות לאיטליה	**יורוסטאט הטיל ספק רשמית בנתוני ה-EDP של איטליה.**
לא נקבע על ידי החלטות הפתיחה	ביולי 2024 נפתחו הליכים בו זמנית נגד שבע מדינות; אוסטריה, פינלנד ובולגריה נוספו מאוחר יותר.	מדינות העומדות בתנאי שווי הערך לגירעון אך נמנעה מהן תוכנית פיתוח כלכלי ללא בסיס חוקי	**איטליה הונחה תחת תוכנית בעוד EDP שמדינות מקבילות קיבלו פטור**
זה דורש ניתוח מעמיק יותר של המקרים; זה לא מספיק כדי לקבוע התאמה המבוססת אך ורק על ההבדל בתאריכי התפוגה.	מועדי התיקונים משתנים במידה רבה, והמועצה אומרת שהם תואמים את התוכניות הספציפיות של כל מדינה.	ראיות לכך שאותו מסלול מס במקום אחר יצר יחס מועדף באופן מהותי ללא הצדקה מתועדת	**איטליה קיבלה מועד אחרון לתיקון עונשי חריג**
סותר את המסמכים הפרוצדורליים הנוכחיים	ההערכה מיוני 2026 השעתה את תוכנית הפיתוח האירופית (EDP) של איטליה.	הנציבות/המועצה מציינות כי ההליך החמיר למרות הציות.	**איטליה חוותה הסלמה למרות צעדים יעילים**
לא הוקם	מלטה עזבה את המועצה רק לאחר שהאחרונה קבעה כי התיקון יעיל ומתמשך; איטליה טרם הגיעה לאותו שלב פורמלי.	מדינה אחרת יצאה עם אותו גירעון/משך זמן	**איטליה לא קיבלה את הסגירה של תוכנית ה-EDP בתנאים שהתקבלו במקומות אחרים.**
לא הוקם	סירוב כזה לא נמצא במסמכים הרשמיים שנבדקו.	בקשה איטלקית נדחתה באותם תנאים כמו בקשות שהתקבלו.	**גמישות ההגנה נשללה באופן סלקטיבי**
ראיות לא מספיקות	כללי עצמאות סטטיסטית דורשים ראיות מתודולוגיות, לא מסקנות מביקורת.	רק הצהרות פוליטיות	**הביקורות הפוליטיות שהוטחו על עצמה ISTAT מדגימות את קיומם של עיוותים סטטיסטיים.**

לכן, יש להבדיל במכוון את אופי הראיות. מספר השערות **לא הוקמו** , אחת מהן אינה עולה בקנה אחד עם התיעוד הנוכחי בנוגע לפעולות שבוצעו בפועל, ואחרות נותרות סוגיות לגיטימיות באיסוף ראיות הדורשות תיעוד ספציפי.

אופק התיקון לטווח קצר של איטליה דורש בחינה מדוקדקת יותר, אך לא הנחה

איטליה והונגריה קיבלו **את שנת 2026** כמועד האחרון לתיקונים, בעוד שלמדינות האחרות נקבעו מועדים מאוחרים יותר.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

עבור איטליה, אופק תיקון קצר יכול לשקף באופן סביר את העובדה שהמסלול הפיסקלי שהוצג באותה עת כבר צפה ירידה מהירה מתחת ל-3%; במילים אחרות, ממשלה המתכננת תיקון מוקדם עשויה לקבל מועד אחרון רשמי קצר יותר מכיוון שהמלצת המועצה עוקבת אחר המסלול לטווח הבינוני של המדינה החברה.

בהצהרתה מינואר 2025, ציינה המועצה במפורש כי דרכי התיקון תואמות את היעדים שהוטמעו בתוכניות הפיסקליות-מבניות לטווח הבינוני של המדינות החברות.

זוהי נקודה מוסדית מכרעת: מועד אחרון לשנת 2026 עשוי להיות **מחמיר יותר מבחינת זמן** , אך הוא עשוי גם לשקף תחזית לאומית רשמית לפיה התיקון ניתן להשגה עד תאריך זה. כדי לקבוע האם איטליה נאלצה לקבל נתיב זה, יש לבחון את היסטוריית המשא ומתן בין משרד הכלכלה והאוצר, הנציבות והמועצה, ולא להסיק זאת מהמועד האחרון עצמו.

סוגיית 2.94% דורשת משמעת ראייתית מיוחדת

המחלוקת הפוליטית בשאלה האם איטליה אכן נזקקה לכ **-2.94%** ולא בדיוק 3.00% כדי לקבל ערך מדווח מתחת לסף הייחוס היא ביסודה שאלה של **דיוק סטטיסטי ועיגול** , ולא של שינוי בסף האמנה.

הייחוס באמנה נותר 3%. לכן, כל ערך תפעולי נמוך יותר, המתקבל על ידי עיגול, חייב להיות מוצג כתוצאה סטטיסטית של הדיוק הנדרש עבור יחס מדווח של פחות מ-3%, ולא כסף משפטי חלופי שלא פורסם.

של כל EDP מבחן העקביות המוסדית הוא פשוט: יש להחיל את אותה מוסכמה לעיגול ודיוק על נתוני מדינה. ראיות לקיום מוסכמה ספציפית עבור איטליה יהיו קריטיות; בהיעדר ראיות כאלה, הבעיה היא של ייצוג סטטיסטי ולא הבדל בחוק.

הסביבה הפוליטית יכולה להיות שנויה במחלוקת גם ללא הוכחת מניפולציה מוסדית.

האינטראקציה בין רשויות פוליטיות ומוסדות סטטיסטיים עצמאיים יכולה באופן טבעי ליצור מתחים מוסדיים. תקנה 223/2009 תוכננה בדיוק משום שלממשלות יש עניין פוליטי חזק בתוצאות סטטיסטיות, במיוחד אלו הקשורות לתוצר המקומי הגולמי, אינפלציה, אבטלה, גירעונות וחוב.

מצד חברי ממשלת איטליה רלוונטי אפוא בהקשר הפוליטי, אך אין ISTAT קיומה של ביקורת פומבית על להפוך את כיוון הסיבתיות: **חוסר שביעות רצונה של הממשלה מנתון סטטיסטי עצמאי אינו מוכיח כי נתון סטטיסטי כזה הופק נגד הממשלה מסיבות פוליטיות** .

אינה אומרת שכל החלטה טכנית נכונה באופן מהותי. ניתן ISTAT באופן דומה, העצמאות המשפטית של עקביות עם עסקאות דומות ופסיקה ,ESA-לערער על סיווג על סמך מתודולוגיה, איכות המקור, פרשנות ה של יורוסטאט.

לכן, תגובת הממשלה הראויה לסטטיסטיקות שנויות במחלוקת היא סקירה של **המתודולוגיה והעקביות** לא חזקה של חוסר ודאות או מניפולציה פוליטית ,.

מטריצת טיפול פרוצדורלית

מבלי לצמצמו לסיווג EDP-המקרים הרשמיים שנבדקו מאפשרים לנו למפות את תפקודו של מערכת ה מס גרידא.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

השלכת הקוהרנטיות	תגובת האיחוד האירופי	מקרה מתועד	תנאי פרוצדורלי
אותו כלי פרוצדורלי מיושם על מספר מדינות.	פתוח EDP	איטליה, צרפת, בלגיה, הונגריה, מלטה, פולין סלובקיה ביולי 2024	**זוהה גירעון מוגזם**
מנגנון אכיפת החוק נעשה בו שימוש מוכח.	ההליך נשמר ולאחר מכן התעצם לאחר שנמצא כי הצעדים שננקטו היו חוסר יעילות.	רומניה	**נוהל קיים ללא תיקון**
המעקב נמשך גם לאחר שלב גיוס המשתתפים הראשוני.	נחנך ביולי EDP 2025	אוֹסְטְרִיָה	**גירעון מוגזם חדש לאחר 2024**
ההדק המשיך למשוך.	ייפתח בינואר EDP 2026	פינלנד	**גירעון מוגזם חדש לאחר 2025**
התמדה מכוונת לעתיד יכולה לטפח פתיחות.	נחנך ביולי EDP 2026	בולגריה	**הפרה מתמשכת צפויה**
תאימות אושרה ללא סגירה מוקדמת.	ההליך מושעה	אִיטַלְיָה	**התערבויות יעילות גם אם הגירעון טרם תוקן.**
מנגנון הנעילה קיים בבירור.	נסגר ביוני EDP 2026.	מלטה	**תיקון לאורך זמן**
ניתן לשנות באופן רשמי את נתיב הרגולציה.	המלצה מתוקנת ומועד אחרון	בלגיה	**שינוי בתוכנית/נסיבות המס**

לפיכך, התיעוד הפרוצדורלי הזמין מכיל דוגמאות של **ייזום, המשך, הגברה, סקירה, השעיה וסגירה** במספר מדינות חברות, דבר שאינו עולה בקנה אחד עם תיאור המערכת ככזו שבה רק איטליה כפופה לאכיפה פעילה של כללי המס.

היכן שאסימטריה אמיתית עדיין יכולה להתקיים

היעדר ראיות להפעלת לחץ מכוון בשלב זה אינו מסיים את החקירה. ניתוח עקביות יסודי צריך כעת לחרוג מהרמה הפרוצדורלית הכללית ולבחון את ההחלטות המתודולוגיות והספציפיות של העסקה.

תחומים פוטנציאליים רלוונטיים כוללים את הטיפול בזיכויי מס בחשבונות לאומיים, ובמיוחד את העיתוי והסיווג של זיכויים הניתנים להעברה לשיפוץ מבנים; עסקאות ציבוריות-פרטיות; הזרמות הון; ערבויות ממשלתיות; ניירות ערך; השקעות במימון האיחוד האירופי; רכש ביטחוני; התחייבויות זיכיון;

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

התחייבויות פנסיה; והטיפול בגופים הנשלטים על ידי האיחוד האירופי הממוקמים קרוב להיקף הממשלתי.

השאלה הנכונה בכל מקרה אינה "האם איטליה טופלה בגסות?" אלא:

האם עסקה שוות ערך מבחינה כלכלית סווגה אחרת במדינה חברה אחרת? ואם כן, האם הבדל זה או הנחיות מתודולוגיות של יורוסטאט ESA-מוצדק על ידי כללי ה?

זוהי הרמה שבה טענה ברמת ממשלתית בדבר יחס סטטיסטי לא הוגן הופכת ניתנת להוכחה או להפרכה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אסימטריה אפשרית שנייה טמונה בהנחות התחזית

משתמשת לא רק בנתונים סטטיסטיים בפועל, אלא גם בתחזיות של הנציבות ובתחזיות EDP-מסגרת ה ,קיימות החוב. כתוצאה מכך, יש לאמת גם את עקביות ההנחות בנוגע לצמיחה פוטנציאלית, ריביות .אינפלציה, פערי תפוקה, עלויות הזדקנות, מכפילים פיסקאליים ויתרות ראשוניות צפויות

טעות שיטתית בהנחות אלו עלולה להשפיע על ההתאמה הנדרשת ממדינה, גם אם נתוני החשבונאות .עצמם היו מדויקים לחלוטין

עם זאת, כדי להדגים הטיה כזו, יש צורך לשחזר את אותה מתודולוגיית חיזוי בכל המדינות ולאמת אותה לאחר מעשה מול התוצאות בפועל שהושגו; הבדלים בתחזיות כשלעצמם אינם מהווים עדות ללחץ .פוליטי, שכן מבנים כלכליים והנחות פוליטיות שונים

אסימטריה אפשרית שלישית טמונה בגישה לגמישות

גמישות בהגנה ובביטחון האנרגיה עלולה להפוך לנושא רגיש פוליטית יותר מסף ה-3% עצמו, שכן צורכי .ההוצאות הלאומיים השונים מושפעים יותר ויותר ממדיניות ביטחון

:לכן, ביקורת קפדנית חייבת לתעד עבור כל מדינה

נדרשת הוכחה	משתנה גמישות
תיעוד ממשלתי/נציבות	**תאריך בקשה לאומית**
תוכנית פיסקלית לאומית	**סכום ההוצאה המבוקשת**
המלצה או מסמך אנליטי	**הערכת הוועדה**
פעולה משפטית פורמלית	**החלטת המועצה**
הגדרה הרמונית	**הוצאות ביטחון בסיסיות**
סכום או נוסחה שאושרו על ידי הדירקטוריון	**סטייה מקסימלית**
תקופת הפעלה חוקית	**מֶשֶך**
חישוב העמלה	**השפעה על תאימות ההוצאות נטו**
טיפול נפרד בחשבונות לאומיים	**השפעה על גירעון ה-ESA**
טיפול חשבונאי בחוב	**השפעה על חוב מאסטריכט**

.רק לאחר הנגשת משתנים כאלה ניתן להעריך בקפדנות את האשמה של גמישות סלקטיבית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הערכה כוללת של קוהרנטיות מוסדית

.נכון לעכשיו, נתונים רשמיים תומכים בחמש מסקנות ודאיות

כפופים למתודולוגיית EDP ראשית, **הארכיטקטורה הסטטיסטית משותפת מבחינה פורמלית** : נתוני דרישות האיכות של תקנה 479/2009 ואימות של יורוסטאט, בעוד שהעצמאות המקצועית של ESA-ה, המכונים הסטטיסטיים הלאומיים מוגנת על ידי תקנה 223/2009.

,שנית, **הליך התיקון יושם באופן מוכח על מספר ממשלות** , ביניהן איטליה, צרפת, בלגיה, הונגריה .פולין, סלובקיה, רומניה, אוסטריה, פינלנד ובולגריה בזמנים שונים בין 2020 ל-2026

שלישית, **על פי מסמכים רשמיים עדכניים, איטליה לא עברה את התגובה הפרוצדורלית המחמירה ביותר הזמינה**-EDP ולא : הערכתה את יעילות הצעדים שאומצו ביוני 2026 הובילה להשעיית הליך ה .להסלמתו, בעוד שרומניה קיבלה ממצא רשמי בדבר חוסר יעילות הצעדים שאומצו

EDP-רביעית, **יורוסטאט לא הזכירה ולא תיקנה את הנתונים האיטלקיים בהודעה המתואמת של ה מאפריל 2026** , מכיוון שלא הוחלו הסתייגויות או תיקונים על הנתונים שנשלחו על ידי המדינות החברות .בהודעה זו

חמישית, **אכן קיימים לוחות זמנים ונתיבים שונים, לעיתים משמעותיים, להוצאות** , אך המועצה מתארת במפורש נתיבים אלה כספציפיים למדינה וקשורים לתוכניות פיסקליות-מבניות לאומיות לטווח בינוני; כתוצאה מכך, הבדלים כאלה דורשים הסבר כלכלי ופרוצדורלי לפני שניתן לראותם כראיה לאפליה .פוליטית

הערכת ההצעה ללחץ מכוון

על סמך התיעוד הרשמי שאומת כיום, ההשערה לפיה ממשלת מלוני נתונה ללחץ **פיסקלי או סטטיסטי** . **מכוון שמטרתו לרעתה מבחינה פוליטית נותרה בלתי מוכחת**

הראיות מדגימות סכסוכים פוליטיים, אילוצי תקציב מחמירים והשלכות מוסדיות משמעותיות הנובעות .מספים סטטיסטיים, אך עובדות אלה אינן מהוות ראיה לכוונה מפלה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מסקנה מוצקה יותר תדרוש לפחות אחת מהאפשרויות הבאות:

למה זה יהיה חשוב?	ראיות שיש בהן כדי לשנות באופן מהותי את פסק הדין
ראיות ישירות להפרעה לעצמאות סטטיסטית	**מסמך המציג הוראות מדיניות שניתנו ל-ISTAT או ל-Eurostat בנוגע לתוצאה האיטלקית**
עדויות לאסימטריה מתודולוגית	**ספציפי לאיטליה, שאינו עולה בקנה אחד עם עסקה ESA סיווג זהה כלכלית שבוצעה במקום אחר.**
ראיות רלוונטיות פוטנציאלית ליישום לא שוויוני	**בקשה איטלקית לגמישות פיסקלית שנדחתה בעבר אושרה עבור מדינה אחרת המקבילה באופן מהותי.**
ראיות ישירות בנוגע למניע	**מסמך פנימי/חיצוני של ועדה או מועצה המדגים כיצד קריטריונים פוליטיים, ולא פיסקאליים, השפיעו על הטיפול באיטליה.**
ראיות למחלוקת סטטיסטית קונקרטית	**הסתייגות או שינוי רשמי מצד יורוסטאט המיישמים תקן ספציפי עבור איטליה**
ראיות חזקות הדורשות הסבר מוסדי	**מדינה עם גירעונות, מגמות חוב, עמידה בהוצאות וקיימות תחזיות דומות באופן מהותי יכולה לצאת מתוכנית פיתוח כלכלי, בעוד שאיטליה אינה מקבלת גישה.**
ראיות לטיפול אנליטי אסימטרי, אם המתודולוגיה אינה יכולה להסביר זאת	**הטיה שיטתית בתחזיות נגד איטליה הודגמה במחזורי מעקב חוזרים ונשנים.**

אין להסיק אף אחת מהקטגוריות הללו מאפיונים עיתונאיים, ביקורת ממשלתית, הצהרות אופוזיציה או מההשלכות הפוליטיות של נתוני המס עצמם.

מה היה משנה את הדירוג?

ISTAT **של יורוסטאט מאוקטובר 2026** תהווה את המבחן הגדול הראשון לאחר עדכון **EDP** -ה בספטמבר, שכן יורוסטאט תוכל לקבל את הגרסה האיטלקית המתוקנת ללא הסתייגויות, או להוציא הסתייגות, לתקן את הנתונים או לפרסם מידע מתודולוגי שעלול לשנות את ההערכה הנוכחית. ההודעה הקודמת מאפריל לא כללה הסתייגויות או תיקונים.

כל פרסום חדש של התכתבות מתודולוגית של יורוסטאט בנוגע לגירעון האיטלקי בשנת 2025, סיווג זיכויי המס או עדכון התמ"ג ישפר באופן משמעותי את מסגרת הראיות, שכן הוא יאפשר להעריך את המחלוקת הסטטיסטית ישירות, ולא באמצעות פרשנות פוליטית.

גם הערכתה הקרובה של הנציבות לגבי יעילות הצעדים שאומצו תהיה קריטית. מעבר מהשעיה של **יוני** לממצא רשמי של יישום לא מספק ידרוש בחינה של הסטייה הפיסקלית המדויקת העומדת בבסיס שינוי זה.

באופן דומה, כל בקשה איטלקית לגמישות בנושאי הגנה או ביטחון אנרגיה והטיפול בה צריכים להיבחן לאור הטיפול הניתן לבקשות דומות על ידי מדינות חברות אחרות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

רישום ציבורי פתוח

המסמכים הבאים עדיין מסוגלים לשנות באופן מהותי את הערכת הלחץ המוסדי ולכן יש להתייחס אליהם כאל יעדי עדיפות לאיסוף נתונים:

ליורוסטט בנוגע לתיקוני החשבונות הלאומיים של ספטמבר 2026 **ISTAT התכתבות מתודולוגית בין**, כולל דיונים על עתודות הכנסה לאומית גולמית, סיווגי מגזר ציבורי, זיכויי מס והתאמה של גירעון.

של יורוסטאט האיטלקי לחודש אוקטובר 2026 והערות נוספות , כולל כל **EDP טבלאות דיווח** הסתייגות מתודולוגית, תיקונים או הבהרות.

חומר עבודה של הנציבות לתמיכה בהערכת פעולותיה בפועל של איטליה לשנת 2026 , בפרט בכל הנוגע לחישובי הצמיחה הנצפית והצפויה בהוצאות נטו.

(תוכנית הפיתוח הכלכלי) EPS-פרוטוקול המשא ומתן בנוגע למועד האחרון לשנת 2026 עבור ה ואופק ההתאמה לטווח הבינוני של שבע שנים , ככל שיתפרסמו.

, **תיעוד ספציפי למדינה של הנציבות בנוגע למועד האחרון המתוקן לתיקון מועדים בבלגיה** המאפשר אימות ישיר של הסיבות להארכת מועד זה והאם מנגנונים דומים היו זמינים עבור איטליה.

בקשות לסעיף הגנה לאומי והחלטות הנציבות/מועצה בנוגע להוצאות הגנה וביטחון אנרגיה, כולל כל בקשה איטלקית עתידית.

של יורוסטאט וייעוץ מתודולוגי עבור עסקאות דומות מבחינה כלכלית בצרפת, גרמניה **EDP רשומות**, ספרד, בלגיה ומדינות רלוונטיות אחרות, ובפרט עסקאות שעשויות להשפיע על עיתוי הגירעון או על היקף הממשל הכללי.

לכן, התיעוד הנוכחי מצדיק בדיקה מדוקדקת אך לא מסקנה קבועה מראש: מערכת המס האירופית מובחנת באופן מוכח, אך הראיות המאומתות כיום מדגימות **כללים סטטיסטיים משותפים, מערכות השלכות פרוצדורליות פורמליות המבוססות על תאימות ,(DPC) עיבוד נתונים פעילות מרובות ומשך הזמן, ואין ממצאים רשמיים מתועדים המצביעים על כך שנתונים איטלקיים עברו מניפולציה או שאיטליה הייתה כפופה לתקן סטטיסטי חריג** .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

איטליה 2026–2030: קיימות, תרחישים והערכה מוסדית סופית

פסק הדין העיקרי

איטליה נכנסת לתקופה 2026-2030 עם תצורה פיסקלית שבה הסיכון המרכזי אינו עוד רק האם הגירעון השנתי עולה על ערך הייחוס **של 3% מהתמ"ג** , אלא האם רצף של עודפים ראשוניים, צמיחה כלכלית נומינלית והתאמות זרימה-מלאי יורדות מוכיח את עצמו כחזק מספיק כדי לקזז את נטל הריבית הגובר עקב מימון מחדש הדרגתי של חובות מדור קודם, ככל שהדחיפה הזמנית להשקעות שמספקת קרן ההתאוששות והחוסן דועכת ולחצי ההוצאות מצד פנסיות, שירותי בריאות, ביטחון והזדקנות האוכלוסייה הופכים בולטים יותר ויותר.

התחזיות המוסדיות לטווח קצר, העדכניות ביותר, הניתנות להשוואה מלאה, עדיין אינן מייצרות תחזית של ממשלת איטליה לשנת 2026 צופה כיום **(DFP)** מאוחדת לתקופה 2026-2030. **תוכנית התכנות גירעון של 68 מיליארד אירו בשנת 2026, השווה ל-2.9% מהתמ"ג, חוב ציבורי של 138.6% מהתמ"ג וצמיחת תמ"ג ריאלית של 0.6% , בעוד** שתחזית הנציבות האירופית **מ-21 במאי 2026** מצביעה על צמיחה ריאלית של **0.5% בשנת 2026 ו-0.6% בשנת 2027** , גירעון של **2.9% בשתי השנים** . ועלייה בחוב מ-137.1% מהתמ"ג בשנת 2025 ל **-138.5% בשנת 2026 ו-139.2% בשנת 2027**

ההבדל בין אומדני החוב לשנת 2026, אשר דומים מאוד ביניהם, אינו משמעותי מבחינה אנליטית; מה , שחשוב הוא **ששתי האומדנים הרשמיים מראים עלייה בחוב גם כאשר הגירעון יורד מתחת ל-3%** .דבר המדגים שתיקון הגירעון והפחתת החוב הם שלבים נפרדים של ההתאמה הפיסקלית של איטליה ,הוועדה מייחסת את העלייה לפער ריביות מגדיל את החוב ולהתאמות משמעותיות בזרימות המלאי במיוחד הקשורות לזיכוי מס לשיפוץ מבנים, שהשפעתם על הגירעון נראתה בשנים קודמות, אך השפעתם על הנזילות ממשיכה להכביד על החוב הציבורי.

ייחוס הטווח הבינוני שאומץ לפני התפתחויות חדשות אלה נותר **התוכנית הפיסקלית-מבנית האיטלקית לשנת 2024** , אשר צפתה הפחתת חוב ל **-136.4% בשנת 2028, 134.9% בשנת 2029 ו-בשנת 2030** , בליווי יתרות ראשוניות מבניות שמתחזקות בהדרגה. יש להתייחס כעת לנתונים **133.9%** אלה כאל ייחוס קודם ולא כתחזית נוכחית, שכן תרחיש הבסיס של הנציבות לשנת 2026 כבר מציב את החוב לשנת 2027 ב **-1.7 נקודות אחוז מעל** ל-137.5% שהונחו בתוכנית זו.

לפיכך, האתגר הפיסקלי הנובע מכך לתקופה 2026-2030 ניתן לכימות: איטליה חייבת להפוך את השיא הצפוי כעת ביחס החוב-תוצר שלה למסלול ירידה מתמשך, תוך ספיגת סוף מחזור ההשקעות יוצא הדופן שמירה על השקעות ציבוריות, מימון צורכי ביטחון נוספים, ניהול (RRF,) של קרן ההשקעות הרפואית מלאי חוב עם תקופת פירעון נותרת של כ **-7.9 שנים** , ובלימת לחצי ההוצאות הקשורים להזדקנות האוכלוסייה, הצפויים להתעצם במהלך שנות ה-2030.

התחזיות הרשמיות הנוכחיות אינן מצביעות על הפחתה בחוב החל משנת 2026.

של ממשלת איטליה לשנת 2026 ותחזית הנציבות לאביב (MPDP) תוכנית פיתוח המדיניות המוניטרית :מסכימות על הכיוון העיקרי לעתיד הקרוב, אם כי הן שונות במקצת בהנחות הבסיסיות שלהן 2026 .הצמיחה הריאלית נותרה חלשה, הגירעון הכולל יורד מתחת ל-3%, ויחס החוב לתוצר ממשיך לעלות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מדד ביצועים אחרון לטווח קצר שאומת

מַד	נתונים סטטיסטיים עדכניים/עדכניים משנת 2025	יעד רשמי של הממשלה לשנת 2026	תחזיות הנציבות לשנת 2026	תחזיות הנציבות לשנת 2027	מקור רשמי
צמיחת התמ"ג הריאלית	לאחר מכן עודכן ל- ISTAT על ידי 0.6%.	0.6%	0.5%	0.6%	אינדיקטורים מרכזיים מתוכנית הפיתוח של ותחזית 2026 האביב של הנציבות.
אִינפלַצִיָה	—	—	3.2%	1.8%	הנציבות האירופית.
אַבטָלָה	—	—	5.7%	5.7%	הנציבות האירופית.
איזון בין המנהל הציבורי לממשל המרכזי	מהתמ"ג -3.1%	2.9%-	2.9%-	2.9%-	OpenBDAP / ועדה.
גירעון נומינלי 2026	—	מיליארד 68 יורו	—	—	משרד החשבונאות הכללי של המדינה, אינדיקטורים מאקרו של DFP 2026.
חוב ברוטו	מהתמ"ג 137.1% לפי נתוני הנציבות/יורוסטט	138.6%	138.5%	139.2%	OpenBDAP / ועדה.
יתרת חשבון עובר ושב	מהתמ"ג 1.2%	—	0.5%	0.6%	הנציבות האירופית.

הנקודה החשובה אינה ההפרש של 0.1 נקודות האחוז בין הערכות החוב הציבורי לבין זו של הוועדה לשנת 2026, אלא המסקנה המשותפת שלהם שיחס החוב לתוצר עדיין עולה. לפיכך, ממשלה יכולה של הפחתת הגירעון מתחת ל-3%, מבלי להצליח (EDP) לעמוד ביעד המיידי של תוכנית הפיתוח הכלכלי להפחית את יחס החוב לתוצר באותה שנה, מכיוון שמלאי החוב מגיב לעלויות ריבית, צמיחת התוצר הנומינלית, יתרות ראשוניות והתאמות מלאי-זרימה, ולא רק לגירעון הכולל.

משוואת החוב: ארבעה משתנים קובעים האם היחס יורד

עבור ניתוח ברמת הממשלה, ניתן לייחס את מסלול החוב לטווח הבינוני לארבעה מנגנונים כלכליים: מלאי החוב בירושה; העלות האפקטיבית של הריבית על מלאי זה; צמיחת התמ"ג הנומינלית; מאזן התקציב הראשוני; ומבחינה חשבונאית, התאמות מלאי-זרימה נוספות המתיישבות את הגירעון עם השינוי בחוב ברוטו.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הערכת הוועדה לשנת 2026 מזהה בדיוק את השילוב הזה: עודפים ראשוניים מפחיתים את יחס החוב-תוצר, אך ההשפעה מתקזזת כיום על ידי **פער שלילי בין ריבית לצמיחת ותיקונים גדולים של מלאי-זרימה**. הקשורים בפרט לזיכויי מס לשיפוץ דיור.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מנגנון העברת חוב-תוצר

מִשְׁתַּנֶּה	השפעת החוב אם הוא גדל	הרלוונטיות של איטליה בתקופה 2026-2030	מבחנים רשמיים
צמיחת התמ"ג הנומינלית	זה בדרך כלל מפחית את יחס החוב לתוצר על ידי הרחבת המכנה	זה קריטי משום שהצמיחה הריאלית, על פי תחזיות לטווח קצר הנוכחי, נעה סביב 0.5- 0.6%.	הנציבות צופה צמיחה ריאלית של 0.5% בלבד בשנת 2026 ו- 0.6% בשנת 2027.
נטל הריבית בפועל	הגירעון וצבירת החובות הולכים וגדלים.	עולה ככל ששערי חליפין של חובות וניירות ערך צמודים לאינפלציה מגיבים לאינפלציה	הנציבות צופה כי הוצאות הריבית יגדלו ב-0.3%, מהתמ"ג בשנת 2026 כתוצאה מתשואות גבוהות יותר, במיוחד על אג"ח צמודות אינפלציה.
עודף ראשוני	מפחית את צורכי ההלוואה והחוב	היא חייבת להתחזק מספיק כדי לשלוט בהשפעות עליית הריבית וה-SFA	התוכנית הקודמת לטווח בינוני של משרד הכלכלה והאוצר צפתה עלייה הדרגתית בעודפי התקציב הראשוניים.
התאמת זרימת המלאי	היא יכולה לקחת חובות ללא קשר לגירעון הנוכחי	זהו גורם חשוב לטווח קצר עבור איטליה, שכן השפעות זיכוי המס על תזרים המזומנים נמשכות גם לאחר ההכרה בגירעון.	הוועדה מזהה במפורש זיכויי מס על דיור כגורם מרכזי בהגדלת החוב.
נזילות האוצר ועסקאות פיננסיות	ניתן להגדיל או להקטין את החוב ברוטו ללא תנועה זהה בגירעון.	חומר להתאמת חובות שנתית	הבנק המרכזי של איטליה זיהה את גורמי צבירת הנזילות והערכת השווי של משרד האוצר כמרכיבים משמעותיים בגידול החוב הצפוי לשנת 2025.

ברגע :EDP-פירוט זה הוא גם הסיבה לכך שהדיון הפיסקאלי הופך למאתגר משמעותית לאחר תיקון ה שהגירעון השנתי יורד מתחת ל-3%, השאלה המכרעת הופכת לשאלה האם השילוב של מאזן ראשוני וצמיחה נומינלית חזק מספיק כדי להתגבר על עלויות המימון וההשפעות השיוריות על זרימות המלאי.

לאחר 2026, הוצאות ריבית יהפכו לאילוץ משמעותי יותר.

הנציבות צופה כי הוצאות הריבית באיטליה יגדלו בכ **-0.3 נקודות אחוז מהתמ"ג בשנת 2026** , כאשר תשואות גבוהות יותר ואג"ח צמודות אינפלציה זוהו במיוחד כגורמים התורמים לכך.

התמסורת של תשואות שוק גבוהות יותר מתרחשת בהדרגה ולא באופן מיידי, מכיוון שאיטליה אינה מממנת מחדש את חובה הציבורי, העולה על 3 טריליון אירו, בשנה אחת. הבנק המרכזי של איטליה חישב **תקופת פדיון ממוצעת של 7.9 שנים בסוף 2025** , ללא שינוי מהותי מהשנה הקודמת, כלומר שינויים בעלויות מימון השוק מתפשטים דרך נטל הריבית האפקטיבי על פני מספר שנים כספיות, ככל שניירות ערך קיימים מגיעים לפדיון ומוחלפים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מבנה פדיון זה מציע הגנה מפני משא ומתן מחדש פתאומי על הריבית, אך הוא אינו מבטל את האפקט המצטבר. אם ניירות ערך שהונפקו במהלך תקופת הריבית הנמוכה מגיעים לפדיון וממומנים מחדש בקופונים גבוהים יותר, עלויות הריבית עולות בהדרגה גם אם שיעורי השוק לא יעלו עוד יותר.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מימון מחדש של השידור

מְקוֹר	השלכות לטווח הבינוני	המצב הנוכחי אומת	עֶרוּץ
בנק איטליה.	זעזועי ריבית מועברים בהדרגה ולא באופן מיידי	שנים עד סוף 7.9 2025	**ממוצע מועד פירעון של החוב השיורי**
בנק איטליה.	ככל שתיקי ההשקעות של מערכת היורו יורדים, חלק גדול יותר מהמימון חייב להיספג מחוץ לבנק איטליה.	הוא ירד ל-18.5% בסוף 2025, מ-21.6%	**חלקו של בנק איטליה בחוב הציבורי**
הנציבות האירופית.	זה הופך את השיפור בעודף הראשוני לפחות גלוי בתקציב הכולל.	הנציבות צופה צמיחה של נקודות אחוז בתמ"ג 0.3 בשנת 2026.	**דמי גישה**
הנציבות האירופית.	אינפלציה גבוהה יותר משפיעה ישירות על חלק משירות החוב.	זוהה כמקור להוצאות ריבית גבוהות יותר בשנת 2026	**ניירות ערך צמודים לאינפלציה**
בנק איטליה.	זה מספק כרית פיננסית אך תרם להצטברות חוב ברוטו	מיליארד יורו בסוף 52.4 2025, לאחר עלייה של 14.7 מיליארד יורו.	**נזילות האוצר**

לכן, סיכון פיסקלי אינו מתואר בצורה הטובה ביותר כמשבר מימון מחדש מתקרב; אלא, זוהי **בעיית תמחור מחדש הדרגתית** , שבה העלות האפקטיבית של מלאי החוב עשויה להמשיך לעלות גם לאחר ששיעורי השוק יגיעו לשיא, ככל שתיק האג"ח הריבוני יתאים את עצמו בפיגור מסוים.

התוכנית הרשמית לטווח הבינוני הקודמת צפתה התחזקות משמעותית של המאזן העיקרי

התוכנית הפיסקלית והמבנית לטווח הבינוני של איטליה לשנת 2024 מספקת את ארכיטקטורת המדיניות לטווח הבינוני הרשמית הברורה ביותר שפורסמה, והיא נמשכת עד 2030, אם כי הבסיס המספרי שלה קדם לתוצאות 2025 ולתחזיות המתוקנות לשנת 2026.

תוכנית זו ראתה כי המאזן העיקרי יעבור ממאזן רחב בשנת 2024 לעודף הולך וגדל, בעוד שהגירעון הכולל ירד ויחס החוב לתוצר בסופו של דבר יהפוך.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

MEF נקודת ייחוס קודמת למדיניות

סטטוס/שחרור	2030	2029	2028	2027	2026	2025	מַד
תוכנית פיסקלית-מבנית לטווח בינוני; מדיניות מהדור הישן.	1.7%-	1.8%-	2.3%-	2.6%-	2.8%-	3.3%-	**איזון בין המנהל הציבורי לממשל המרכזי**
תוכנית לטווח בינוני של משרד הכלכלה והאוצר.	2.7%	2.2%	1.6%	1.1%	0.6%	0.0%	**מאזן מבני ראשוני**
תוכנית לטווח בינוני של משרד הכלכלה והאוצר.	133.9%	134.9%	136.4%	137.5%	137.8%	136.9%	**חוב ברוטו**

אין להציג נתונים אלה כתחזיות לספטמבר 2026. משמעות הטבלה היא אנליטית: היא מראה **איזו ארכיטקטורה פיסקלית נחשבה במקור נחוצה כדי להתחיל מסלול של ירידה בחוב** .

התוכנית צפתה שיפור במאזן הראשוני המבני מכמעט אפס בשנת 2025 ל **-2.7% מהתמ"ג הפוטנציאלי עד 2030** .

EDP-לפיכך, המסלול היה תלוי בשמירה על משמעת פיסקלית עקבית גם לאחר חריגה מסף ה.

התרחיש הנוכחי לטווח קצר חלש יותר מתוואי החוב המקורי.

תחזית הנציבות ממאי 2026 מעריכה את החוב הציבורי ב **-139.2% מהתמ"ג בשנת 2027** , בעוד שתוכנית איטליה לשנת 2024 צופה **137.5%** לאותה שנה.

הפער מסתכם בכ **-1.7 נקודות אחוז מהתמ"ג** .

אין לפרש באופן אוטומטי הבדל זה ככישלון של כל האסטרטגיה לטווח הבינוני, שכן הבסיס הסטטיסטי התמ"ג הנומינלי, עלויות זיכוי המס, שיעורי הריבית והסביבה המקרו-כלכלית השתנו כולם בהשוואה לתוכנית המקורית. עם זאת, משמעות הדבר היא שלא ניתן עוד להשתמש בנתוני החוב המקוריים לתקופה 2028-2030 כאילו היו תחזיות נוכחיות ללא שינוי.

מסלול המדיניות הנוכחי בהשוואה למסלול המדיניות המקורי

פֵּשֶׁר	הֶבדֵל	נתוני הייחוס העדכניים ביותר של הנציבות, במידה וישנם.	ייחוס מקורי של חוב MEF	שָׁנָה
רמת החוב הנוכחית גבוהה מהיעד המקורי.	+0.7 נקודות זכות	138.5%	137.8%	**2026**
שיא החוב לטווח קצר עלה.	+1.7 נקודות זכות	139.2%	137.5%	**2027**
הנתון המקורי נותר אמת מידה למדיניות, לא תחזית נוכחית.	—	אין נתוני הנציבות הנוכחיים לתחזיות מאי 2026	136.4%	**2028**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

2029	134.9%	אין נתוני הנציבות הנוכחיים לתחזיות מאי 2026	—	אותה מגבלה.
2030	133.9%	אין נתוני הנציבות הנוכחיים לתחזיות מאי 2026	—	אותה מגבלה.

זה יוצר מבחן ברור לשלב הבא של התכנון הפיסקלי: על הממשלה להתאושש מאבדות ביחס החוב לתוצר באמצעות יתרות ראשוניות חזקות יותר, צמיחה נומינלית חזקה יותר, התאמות מתונות יותר של מלאי-זרימה, או עלויות מימון נמוכות יותר, או לפרסם מסלול מתוקן להפחתת חוב בטווח הבינוני.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.ניתוח איזון מכני מדגים מדוע השינוי של 2027 חשוב

.ניתן לבנות ניתוח רגישות דטרמיניסטי שימושי מבלי להמציא תחזית

הקודם צפה הפחתה ביחס החוב-תוצר של כ **-1.1 נקודות אחוז בין 2027 ל-2028, של** MEF-תרחיש ה **. נקודות אחוז בין 2028 ל-2029 ושל נקודה אחת בין 2029 ל-2030 1.5**

אם אותם שיפורים שנתיים עוקבים היו מושגים, אך החל מהרמה החדשה של 139.2% שקבעה הוועדה **,לשנת 2027 במקום הרמה המקורית של 137.5%** , המסלול המכני היה כ **-138.1% בשנת 2028 . בשנת 2029 ו-135.6% בשנת 2030 136.6%**

.חישוב מחדש של החוב עודכן: זו אינה תחזית רשמית

שִׁיטָה	הֶבדֵל	שינוי בסיס מכני מ-2027 בשנת 139.2%	MEF מדד מקורי	שָׁנָה
התחזיות הנוכחיות של הוועדה משמשות כנקודת התחלה חדשה.	+1.7 נקודות זכות	139.2%	137.5%	**2027**
החל את השינוי השנתי המקורי של -1.1 נקודות אחוז	+1.7 נקודות זכות	138.1%	136.4%	**2028**
החל את השינוי השנתי המקורי של -1.5 נקודות אחוז	+1.7 נקודות זכות	136.6%	134.9%	**2029**
החל את השינוי השנתי המקורי של -1.0 נקודות אחוז	+1.7 נקודות זכות	135.6%	133.9%	**2030**

חישוב זה **אינו תחזית** ואינו מניח שהשיפורים השנתיים המקוריים אכן יתרחשו. מטרתו להדגים מאפיין ,פיסקאלי פשוט: אם רמת החוב מתחילה את שלב ההפחתה באופן משמעותי מעל ערך הייחוס המקורי .השגת אותו שיעור הפחתת חוב בשלב מאוחר יותר אינה משיבה אוטומטית את היעד הראשוני

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

צמיחה נומינלית חשובה לא פחות מהתאמות פיסקליות.

יחס החוב-תוצר של איטליה רגיש במיוחד למכנה משום שהחוב ברוטו כבר קרוב ל-140% מהתוצר השנתי.

ניתן להדגים את ההשפעה המכנית מבלי לכפות תחזית מקרו-כלכלית.

אם למדינה יש חוב השווה ל **-139.2% מהתמ"ג** ומלאי החוב הנומינלי נותר ללא שינוי, מכנה של תמ"ג נומינלי **נמוך ב-1% מההנחה אחרת** מגדיל מכנית את היחס לכ **-140.6%** ; מכנה נמוך ב-2% מביא אותו לכ **-142.0%** .

ניתוח רגישות של המכנה הטהור עם יחס חוב-תוצר התחלתי של 139.2%.

לַעֲרוֹך	יחס חוב מכני לתוצר המקומי הגולמי	הנחת מלאי חוב	סטיית התמ"ג הנומינלי מהרמה הצפויה
—	**139.2%**	החוב נותר ללא שינוי	**קו בסיס**
≈+1.4 נקודות זכות	**≈140.6%**	החוב נותר ללא שינוי	**תמ"ג פחות מ-1%**
≈+2.8 נקודות זכות	**≈142.0%**	החוב נותר ללא שינוי	**התמ"ג ירד ב-2%**
≈−1.4 נקודות זכות	**≈137.8%**	החוב נותר ללא שינוי	**התמ"ג עלה ב-1%**

אלו ניתוחי רגישות אריתמטיים פשוטים, לא תחזיות. הם ממחישים מדוע לפריון, להשתתפות בכוח העבודה ולביצועי השקעות יש חשיבות פיסקלית ישירה גם בהיעדר שינויים בכללי המס או ההוצאות.

יוצר גם שיא השקעות בשנת 2026 וגם סיכון מעבר לאחר 2026 RRF-ה.

תוכנית ההתאוששות והחוסן האיטלקית, בגרסתה המתוקנת, העריכה את העלויות הכוללות בכ - **מיליארד אירו** , מתוכם כ **-71.780 מיליארד אירו בסיוע כספי של האיחוד האירופי שאינו 194.416 בר החזר ו-122.602 מיליארד אירו בהלוואות** .

לכן, היקף התוכנית רלוונטי ברמה המקרו-כלכלית.

תחזיותיה האחרונות של הנציבות מצביעות על כך שהשקעות הנתמכות על ידי תוכנית ההתאוששות והחוסן יישארו גורם מניע חשוב לפעילות כלכלית בשנת 2026, כאשר הוצאות ההשקעה הציבוריות יגיעו **RRF-ל-3.8% מהתמ"ג** בתרחיש הבסיסי האחרון , בעוד **שצמצום הדרגתי של פרויקטים הקשורים ל בשנת 2027 צפוי להפחית את הוצאות ההון** .

לכן, שאלת המדיניות שלאחר 2026 אינה נוגעת רק ליכולתה של איטליה להשלים פרויקטים בזמן, אלא גם לשאלה האם תוכניות השקעה לאומיות ותוכניות השקעה אחרות של האיחוד האירופי ימנעו ירידה החריג RRF-חדה בהשקעות בסוף מחזור ה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מִשְׁתַּנֶּה	מיקום אומת	משמעות התקופה -2026 2030	מקור רשמי
עלות משוערת של מחיר מומלץ לצרכן האיטלקי המתוקן	194.416 מיליארד יורו	תוכנית השקעה/רפורמה זמנית בהיקף חריג	.הנציבות האירופית
תמיכה שאינה ניתנת להחזר	71.780 מיליארד יורו	זה לא יוצר את אותו פרופיל החזר כמו הלוואות RRF	.הנציבות האירופית
תמיכה בהלוואות	122.602 מיליארד יורו	זה מוסיף לתוכנית מרכיב .מימון לטווח ארוך	.הנציבות האירופית
אופק יישום	התחייבויות מרוכזות עד 2026	עיכובים ביישום עלולים להפחית את תנופת .ההשקעה שמתממשת	הנציבות האירופית הדגישה שוב ושוב את החשיבות של .בזמן RRF-השלמת יישום קרן ה
השפעה מקרו-כלכלית 2026	השקעות עדיין נתמכות באופן משמעותי על ידי RRF	זה תומך בפעילויות קונקרטיות אפילו בהקשר .חיצוני חלש	.תחזית האביב של הוועדה
מעבר 2027	הוצאות הון הקשורות ל-RRF-ב	סיכון לקריסה בהשקעות אם הוצאות חלופיות לאומיות/האיחוד האירופי יוכיחו את עצמן כבלתי .מספקות	.תחזית האביב של הוועדה

בהוצאות במימון RRF ההשלכות על כספי הציבור הן משמעותיות משום שהחלפת השקעות במימון מקומי תדרוש מרחב פיסקלי נוסף, בעוד שירידה חדה בהשקעות עלולה להחליש את הצמיחה .הפוטנציאלית ובכך להחמיר את מכנה החוב לאורך זמן

הופכת למשתנה קיימות חוב PNRR השקעה לאחר

.לכן, הבעיה שלאחר 2026 אינה רק עניין של הוצאות חלופיות

השקעות ציבוריות יצרניות משפיעות על קיימות החוב דרך לפחות שלושה ערוצים: הן מגדילות את ההוצאות לטווח קצר; הן יכולות להגדיל את פוטנציאל התפוקה בטווח הבינוני; ואם הן ממומנות באופן מקומי ולא באמצעות מענקים מהאיחוד האירופי, הן יכולות להגדיל את צורכי המימון לפני שכל השפעה .על הצמיחה נראית לעין

זה יוצר בעיית תזמון. צמצום ההשקעות עשוי לשפר את חישובי הגירעון לטווח קצר, אך עלול להחליש את התמ"ג הנומינלי בטווח הבינוני; שמירה על השקעות עלולה ליצור לחץ פיננסי מיידי, תוך תמיכה .במכנה בהמשך

המסגרת הפיסקלית החדשה של האיחוד האירופי מכירה חלקית בפשרה זו על ידי אי הכללת מימון משותף לאומי של תוכניות האיחוד האירופי ממדד ההוצאה נטו ומאפשרת מסלולי התאמה ארוכים יותר למדינות המתחייבות לרפורמות ולהשקעות מתאימות. מסלול ההתאמה של שבע שנים של איטליה .אושר בדיוק בהקשר זה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.הביטחון מתגלה כמקור מרכזי שני ללחץ הוצאות בטווח הבינוני

על פי תחזיות משרד ההגנה לשנת 2026, תקציב ההגנה האיטלקי הרגיל לשנת **2026 מסתכם בכ-32.416 2025 מיליארד אירו בהשוואה לשנת 1.117-** , עם עלייה של כ **.מיליארד אירו**

במסגרת תקציב המדינה, **משימה 5 - הגנה וביטחון טריטוריאלי -** מספקת הקצאות לשנת 2026 בשווי ,של כ **30.515- מיליארד אירו** , המחולקות בין הקרביניירי, כוחות היבשה, כוחות הימי, כוחות האוויר .פיקודים משותפים, תוכניות תכנון ורכש

.מושגים תקציביים אלה אינם זהים להגדרת נאט"ו להוצאות ביטחון ואין להתייחס אליהם כאל תחליפים

בפסגת האג בשנת 2025, בנות ברית נאט"ו אימצו התחייבות ארוכת טווח להשקיע **5% מהתמ"ג בשנה עד 2035** , כולל לפחות **3.5% לצורכי הגנה מרכזיים ועד 1.5% להשקעות הגנה וביטחון רחבות יותר** .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ארכיטקטורה פיסקלית הקשורה לביטחון

מָקוֹר	פרשנות מס	נתונים/סטטוס מאומתים	מִשְׁתַנֶה
משרד ההגנה האיטלקי.	מושג התקציב המיניסטריאלי	**32.416 מיליארד יורו**	**תקציב ההגנה האיטלקי הרגיל לשנת 2026**
טבלאות התקציב של משרד הביטחון.	מושג משימת תקציב המדינה	**30.515 מיליארד יורו**	**הקצבות למשימה 5 לשנת 2026**
ATO.	התחייבות ארוכת טווח של הברית כולה, לא נתון התקציב של איטליה לשנת 2026.	**מהתמ"ג 5%**	**התחייבות נאט"ו לשנת 2035**
ATO.	דרישות צבאיות ויעדי יכולות של נאט"ו	**≥3.5% מהתמ"ג עד 2035**	**מרכיב יסודי של ההגנה**
ATO.	השקעות בתשתיות ביטחוניות ובחוסן במסגרת התחייבויות נאט"ו.	**עד 1.5% מהתמ"ג**	**רכיב אבטחה רחב יותר**

ההשלכות הפיסקליות עד 2030 הן אמיתיות, אך עדיין לא ניתן להמירן לסכום הוצאה איטלקי שנתי נוסף אחד ללא מפת דרכים לאומית רשמית המפרטת כיצד איטליה מתכוונת להתקדם לקראת המחויבות לשנת 2035.

כל הערכה שתכפיל בפשטות 5% בתמ"ג הנוכחי של איטליה תהיה מטעה מבחינה אנליטית, שכן מחויבות נאט"ו היא הדרגתית, מקיפה קטגוריות מרובות ונמשכת עד 2035.

לחץ דמוגרפי נראה לעין כבר לפני 2030.

לאוגוסט 2026 מספקות קו בסיס דמוגרפי מעודכן, חיוני לקיימות ISTAT תחזיות הדמוגרפיות של פיסקלית.

בתרחיש החציוני, אוכלוסיית התושבים באיטליה פוחתת מ **-58.9 מיליון בתחילת 2025 ל-58.7 מיליון בשנת 2030** , כאשר הירידה תאיץ ל-55.0 מיליון בשנת 2050 ול-45.8 מיליון בשנת 2080. האוכלוסייה בגילאי **85 ומעלה גדלה מ-4.1% בשנת 2025 ל-4.4% בשנת 2030** , בעוד שאוכלוסיית גיל העבודה צפויה להתכווץ.

ההגירה נטו נותרה חיובית, אך יורדת מכ **-296,000 יחידות בשנת 2025 ל-247,000 בשנת 2030** על פי התרחיש החציוני, בעוד שהמאזן הטבעי נותר שלילי מאוד, ועובר מכ- **296,000- יחידות בשנת 2025 ל-353,000- יחידות בשנת 2030** .

אינדיקטורים דמוגרפיים הרלוונטיים לאופק הפיסקאלי 2030

מקור רשמי	מנגנון פיסקלי	2030	2025	מַד

תחזיות דמוגרפיות לשנת ISTAT של 2026.	המכנה הקטן ביותר עבור היצע העבודה ובסיס המס	**58.7 מטרים**	**58.9 מטרים**	**אוכלוסיית התושבים**
.מְדִינָה	עודף מתמשך של מקרי מוות על לידות	**כ- 353 אלף-**	**כ- 296 אלף-**	**איזון טבעי של האוכלוסייה**
.מְדִינָה	תומך ברמות כוח העבודה והאוכלוסייה	**כ- 423 אלף**	**כ- 432 אלף**	**הגירה מחו"ל**
.מְדִינָה	זה מפחית את תרומת העבודה/האוכלוסייה נטו	**בערך 176 אלף**	**בערך 144 אלף**	**הגירה לחו"ל**
.מְדִינָה	מפצה חלקית על הירידה הטבעית	**בערך +247 אלף**	**בערך +296 אלף**	**הגירה נטו של זרים**
.מְדִינָה	מעלה את הדרישות לבריאות ולטיפול ארוך טווח	**4.4%**	**4.1%**	**אוכלוסייה בגילאי ומעלה 85**

המשמעות הפיסקלית אינה טמונה כל כך בירידה הקלה באוכלוסייה הכוללת עד 2030, אלא בהרכב הגילאים שלה: מספר קטן יותר של תושבים בגיל העבודה בהשוואה לקבוצות מבוגרות יותר הופך את מימון הפנסיות, שירותי הבריאות והטיפול ארוך הטווח לתלוי יותר ויותר בשיעורי השתתפות, פריון והגירה.

הפנסיות יעלו לפני שרפורמות ארוכות טווח יפחיתו את הלחץ

דו"ח ההזדקנות לשנת 2024 של הנציבות האירופית , שתחזיותיו למערכת הפנסיה האיטלקית פותחו בשיתוף פעולה עם משרד הכלכלה והאוצר ונבדקו על ידי קבוצת העבודה של האיחוד האירופי בנושא הזדקנות, צופה כי ההוצאה הציבורית ברוטו על פנסיות תגדל מ **-15.6% מהתמ"ג בשנת 2022 ל- 16.6% בשנת 2036** ותגיע לשיא של כ **-17.3% בשנת 2040** , תגיע ל **-17.1% בשנת 2030** .

הדו"ח מייחס את העלייה הראשונית בעיקר לפרישה של דור הבייבי בום, בעוד שהקיצוצים הבאים משקפים את התפקיד ההולך וגדל של מערכת הפנסיה המוגדרת בתשלומים, שינויים בדרישות הזכאות והשפעות ההשתתפות.

לחץ על מערכת הפנסיה

מְקוֹר	שיא/מיקום הבא	2030	2022	מַד
דף מידע על דוח ההזדקנות של הנציבות האירופית/EPC עבור איטליה.	**שיא של 17.3% בשנת 2036**	**16.6%**	**15.6% מהתמ"ג**	**הוצאה ברוטו על פנסיות ציבוריות**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

EPC./ועדה	**שיא של 14.0% בשנת 2036**	**13.5%**	**12.6% מהתמ"ג**	**הוצאה נטו על פנסיות ציבוריות**
EPC./ועדה	כ-11% מאוחר יותר	**11.2%**	**10.9% מהתמ"ג**	**תשלומי ביטוח לאומי ציבוריים**
EPC./ועדה	התחזית השלילית ביותר היא כ **-6.0% בשנת 2036.**	**5.5%-**	**4.7%- מהתמ"ג**	**איזון מערכת הפנסיה**

תחזיות אלה אינן תחזיות לשנת 2026 והן מבוססות על מסגרת מדיניות ארוכת טווח שהוגדרה מראש וללא שינוי, אך הן מזהות את הכיוון המבני של הלחץ הדמוגרפי על הוצאות רלוונטיות לאופק הזמן 2030.

לכן, האתגר הפיסקלי מרוכז בשלב הראשוני: רפורמות המוטמעות במערכת הפנסיה משפרות את הקיימות בהמשך, אך פרישתם של חלקים גדולים מהאוכלוסייה מגדילה את ההוצאות לפני שמנגנוני הייצוב ארוכי הטווח נכנסים לפעולה.

אוכלוסיית גיל העבודה מייצגת את הצד השני של משוואת הפנסיה.

לא ניתן להעריך את קיימותן של מערכות פנסיה אך ורק על סמך הוצאות על קצבאות, שכן הכנסות התרומות תלויות בתעסוקה, בהשתתפות בשוק העבודה, בצמיחת השכר ובפריון.

לשנת 2026 מזהות במפורש את הצטמצמות הצפויה של **האוכלוסייה בגילאי 15 עד 64** ISTAT תחזיות כאחת ההתפתחויות הדמוגרפיות המשמעותיות ביותר לצמיחה כלכלית, קיימות הפנסיה, היצע העבודה והיכולת לממן את הביקוש הגובר לטיפול.

דו"ח ההזדקנות צופה גם עלייה בשיעורי ההשתתפות בשוק העבודה בקרב עובדים מבוגרים, בין היתר בשל תקנות בנוגע לגילאי פרישה ודרישות זכאות, אשר מקזזות חלקית תלות דמוגרפית שלילית.

התוצאה הפיסקלית בטווח הבינוני היא אפוא **שהיעילות של מדיניות התעסוקה מתורגמת ליעילות של מדיניות חוב** : השתתפות גדולה יותר בשוק העבודה ופריון גבוה יותר מגדילים את הכנסות המסים והתרומות, ומגדילים את המכנה של התמ"ג מבלי לדרוש שיעורי מס גבוהים יותר.

התאמות תזרים המלאי נותרות הסיכון החשבונאי המשמעותי ביותר להפחתת חוב נקייה.

הוועדה מזהה התאמות תזרים מלאי הקשורות לזיכויי מס על שיפוץ דיור בעבר כאחת הסיבות העיקריות לכך שהחוב ממשיך לעלות עד 2027, למרות עודפים ראשוניים.

התוכנית לטווח הבינוני הקודמת של איטליה כבר צפתה תרומות גדולות באופן חריג לתזרים המניה בשנים הראשונות של ההתאמה, המשקפות השפעות מזומנים מטיובי מס ועסקאות פיננסיות אחרות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מדוע התאמת זרימת המניות חשובה

השלכות בטווח הבינוני	השפעות על החוב הנוכחי	השפעה על הגירעון הנוכחי	אירוע מס
החוב יכול לגדול גם לאחר שיפור בגירעון הכולל.	ייתכן שפירעון במזומן יתרחש במועד מאוחר יותר.	גירעון היסטורי כבר הגיע	**הוצאות שדווחו בעבר לפי עקרון הצבירה**
הירידה ביחס החוב לתוצר מאטה	שימוש עתידי במזומן / מפחית הכנסות מגדיל את צורכי המימון	עלות מס שהוכרה חלקית בעבר	**זיכויי מס שנצברו בשנים קודמות**
יוצר הגנה על נזילות אך מגדיל את החוב ברוטו	החוב ברוטו עולה.	אין צורך בהגדלה מקבילה של הגירעון	**הגדלת עתודות הנזילות של האוצר**
שמיטת חובות חד פעמית, לא תיקון מס חוזר.	ניתן להפחית את חוב ההון העצמי	ניתן להפחית את צורכי המימון מבלי לשפר את המאזן הראשוני המבני.	**הפרטה / מכירת נכסים**
חשוב לאג"ח צמודות אינפלציה	ניתן לשנות ישירות את החוב הנומינלי	עיתוי מוגבל או שונה של גירעון	**השפעות הערכה/הצמדה**

זוהי הסיבה העיקרית לכך שהערכה המבוססת אך ורק על הגירעון השנתי תמעיט באופן שיטתי בקושי בטווח הקצר של הפחתת יחס החוב-תוצר של איטליה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תרחישים שקופים לתקופה 2026-2030

התרחישים המתוארים להלן אינם תחזיות הסתברותיות ואינם מקצים הסתברויות סובייקטיביות. הם מסלולים פיסקאליים דטרמיניסטיים, שפותחו מפרמטרים רשמיים, כדי לזהות את התנאים שבהם מסלול החוב משתנה.

תרחיש א' - ייחוס מדיניות מקורי

התרחיש הראשון משחזר, ללא שינויים, את מסלול החוב הרשמי שנחזה בתוכנית **הפיסקלית-מבנית לטווח הבינוני לשנת 2024.**

מָקוֹר	מאזן מבני ראשוני	מאזן פיסקאלי	חוב/תוצר מקומי גולמי	שָׁנָה
תוכנית לטווח בינוני של משרד הכלכלה והאוצר.	**+0.6%**	**-2.8%**	**137.8%**	**2026**
MEF.	**+1.1%**	**-2.6%**	**137.5%**	**2027**
MEF.	**+1.6%**	**-2.3%**	**136.4%**	**2028**
MEF.	**+2.2%**	**-1.8%**	**134.9%**	**2029**
MEF.	**+2.7%**	**-1.7%**	**133.9%**	**2030**

פרשנות: זו כבר אינה התחזית העדכנית ביותר לטווח הקרוב משום שקו החוב הנוכחי לשנים 2026- גבוה יותר, אך היא נותרה הייצוג הרשמי הברור ביותר של ההתאמה הפיסקלית שנחשבה במקור 2027 מספקת כדי לשקם את מסלול הפחתת החוב.

תרחיש ב' - התאמה מכנית

התרחיש השני מקבל את יחס החוב-תוצר החדש של 139.2% כפי שצופה הנציבות לשנת 2027 ומניח, מסיבות של רגישות בלבד, שאיטליה תשיג לאחר מכן בדיוק את אותם שיפורים שנתיים ביחס הישן MEF החוב-תוצר כפי שתוכנן במסגרת מסלול.

תַחשִׁיב	חוב/תוצר מקומי גולמי	שָׁנָה
ההנחיות הנוכחיות לטווח קצר של הוועדה.	**139.2%**	**2027**
ירידה צפויה במקור של 1.1 נקודות אחוז - 139.2	**138.1%**	**2028**
ירידה צפויה במקור של 1.5 נקודות אחוז - 138.1	**136.6%**	**2029**
ירידה צפויה במקור של 1.0 נקודות אחוז - 136.6	**135.6%**	**2030**

פרשנות: גם אם קצב הפחתת החוב השנתי שתוכנן במקור יושג במלואו לאחר 2027, היחס בסוף 2030 עדיין יישאר כ **-1.7 נקודות האחוז מעל** לנקודת הייחוס הישנה, מכיוון שרמת ההתחלה גבוהה יותר.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תרחיש ג' - רגישות לביצועים נמוכים של יתרת היסוד העיקרית

להידרדרות במאזן הראשוני יש השפעה כמעט ישירה על החוב בשנה הראשונה. אם כל שאר הדברים נותרים שווים, מאזן ראשוני **הנמוך בנקודת אחוז אחת מהתמ"ג** מהצפוי מוסיף כנקודת אחוז אחת ליחס החוב-תמ"ג בשנה הראשונה, לפני שלולאות המשוב של הריבית והצמיחה נכנסות לפעולה; אם זה חוזר על עצמו, ההשפעה מוגברת.

חישוב מצטבר של שלוש שנים לפני משוב	השפעה משוערת של חוב בשנה הראשונה	סטיית יתרה ראשונית
0	0	**נקודות זכות 0.0**
כ-1.5 נקודות זכות אם חוזרים על עצמם מדי שנה	+0.5 נקודות זכות	**תמ"ג -0.5%**
כ-3.0 נקודות זכות אם חוזרים על עצמם מדי שנה	+1.0 נקודות זכות	**תמ"ג -1.0 נקודות אחוז**
כ-1.5 נקודות זכות אם יישמר	−0.5 נקודות זכות	**+0.5 נקודות תוצר מקומי גולמי**

זהו ניתוח רגישות חשבונאי, לא תחזית מקרו-כלכלית; התוצאות בפועל יהיו שונות משום שהעמדה הפיסקלית משפיעה גם על צמיחה, עלויות ריבית והכנסות ממסים.

תרחיש ד': תשואת תמ"ג נומינלית נמוכה מהצפוי

עם יחס חוב-תוצר התחלתי הקרוב ל-139%, אפילו שינויים קטנים יחסית במכנה מייצרים תנודות משמעותיות.

השפעה מכנית על יחס חוב של 139.2%	תמ"ג נומינלי בהשוואה לערך הייחוס
כ-136.5%	**+2%**
כ-137.8%	**+1%**
139.2%	**קו בסיס**
כ-140.6%	**-1%**
כ-142.0%	**-2%**

זה מסביר מדוע אסטרטגיה לטווח בינוני המבוססת אך ורק על ריסון הוצאות, ללא הגדלת הפריון, היצע העבודה וביצועי השקעות, תהיה בלתי שלמה.

הספים הפיסקליים המכריעים של 2030 ניתנים לצפייה

המסלול עד 2030 אינו דורש הסתברויות ספקולטיביות, שכן ניתן לנטר ישירות את התנאים המבדילים בין מסלול חוב מתייצב למסלול חוב שאינו מתייצב.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אינדיקטורים פיסקאליים

מַד	אות ייצוב	איתות שלילי	למה זה חשוב
גירעון במינהל הציבורי	זה נשאר בהתמדה מתחת ל-3% מהתמ"ג	תשואות מעל 3% מחוץ לגמישות המותרת	קובע את עמידות EDP-תיקון ה
יתרה ראשונית	היא נעה בהדרגה לעבר מסלול עודף לטווח בינוני	שקפא על שמריו קרוב לאפס או חוזר לגירעון	קובע את היכולת לקזז הוצאות ריבית
חוב/תוצר מקומי גולמי	הוא מגיע לשיאו ומתחיל בירידה רב שנתית.	זה ימשיך לגדול גם אחרי 2027	תוצאה מרכזית בקיימות
הוצאות ריבית/תוצר מקומי גולמי	ייצובים	זה ממשיך לעלות באופן מהותי	הוא סופג את העודף הראשוני
תמ"ג נומינלי	זה גדל מספיק כדי לפצות על הדינמיקה של העניין	צמיחה ריאלית חלשה ודפלטור נמוך	מפחית את התרומה למכנה
התאמת זרימת המלאי	הוא יורד בחדות לאחר שהשפעות זיכוי המס פגות.	נותר משטר של חובות הולכים וגדלים	זה יכול לנטרל עודפים ראשוניים
השקעות ציבוריות	הוא נשאר גבוה גם לאחר פקיעת ה-RRF	ירידה דרסטית אחרי 2026	זה משפיע על פוטנציאל הצמיחה
הוצאות הביטחון	משולב במסלול המס עם מימון מזוהה	נוסף ללא התאמת מס מתאימה	נטל ההוצאות בטווח הבינוני גדל
השתתפות בגיל העבודה	זה ממשיך להשתפר	היצע העבודה מצטמצם מהר יותר מעלייה בפריון.	קביעת בסיס ההכנסה
הוצאות פנסיה	זה נשאר במסגרת פרופיל הרפורמה ארוך הטווח	הצעדים הקבועים החדשים מגדילים משמעותית את ההוצאות עד 2036.	משנה את האיזון המבני הראשוני

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

שאלת ההשקעות לאחר 2026 היא מרכזית לקיימות.

לא ניתן להשיג את הקיימות הפיסקלית של איטליה באמצעות איחוד חשבונאות בלבד, שכן המדינה זקוקה לצמיחה מספקת של התמ"ג הנומינלית בטווח הבינוני כדי להפחית את מלאי החוב השווה לכמעט 140% מהתמ"ג.

יתמכו בפעילות הכלכלית בשנת 2026 RRF-תחזיות הנציבות כבר מאותתות על המעבר: השקעות ב, בעוד שביטומן בהדרגה יפחית את הוצאות ההון משנת 2027 ואילך.

לכן, שאלת המדיניות הנכונה אינה האם ההשקעה צריכה פשוט להישאר ברמה המקסימלית שנקבעה דבר שיהיה לא מציאותי מבחינה פיסקלית, אלא האם הרכב (RRF), על ידי קרן ההשקעות הרפואית ההוצאות הלאומיות והאיחוד האירופי לאחר 2026 משמר פרויקטים בעלי השפעות מספיקות מבחינת פרודוקטיביות, תשתיות, דיגיטציה והון אנושי כדי לקיים צמיחה פוטנציאלית.

הביטחון והזדקנות האוכלוסייה מתחרות על אותו מרחב פיסקלי מבני.

אופק הזמן 2026-2030 מציג אינטראקציה פיסקלית שהייתה פחות רלוונטית בהרבה כאשר גובשה התוכנית האיטלקית המקורית לטווח בינוני.

מצד אחד, צורכי ההגנה גדלים באופן מבני במסגרת נאט"ו 2035 ובאמצעות תוכניות פיתוח יכולות לאומיות.

מצד שני, הוצאות הפנסיה צפויות לעלות ל **-16.6% מהתמ"ג בשנת 2030** ולהמשיך לגדול בעשור הקרוב, ככל שדור הבייבי בום יפרוש לגמלאות.

שתי קטגוריות ההוצאות יוצרות בו זמנית דרישות למשאבים פיסקאליים, בעוד שאיטליה נדרשת גם לשמר עודפים ראשוניים והשקעות יצרניות.

זה הופך את הרכב ההתאמה הפיסקלית לחשוב אסטרטגית יותר מהגירעון הכולל.

נטל מס גבוה יותר לא יכול להחליף צמיחה לנצח.

פרקי התקציב הקודמים הדגישו את התפקיד המשמעותי שמילאו הכנסות גבוהות יותר בשיפור הגירעון האחרון. סוגיית הקיימות העתידית שונה.

אם קונסולידציה נוספת תושג בעיקר באמצעות הגדלת ההכנסות, בעוד שהפריון וההשתתפות בשוק העבודה יישארו חלשים, המערכת הפיסקלית עשויה לשפר את המאזן הראשוני בטווח הקצר, אך להחליש את המכנה ואת ערוצי ההשקעה הפרטיים שגם בהם תלויה הפחתת החוב.

לעומת זאת, קיצוצי מסים לא ממומנים אולי לשפר את ההכנסה הפנויה אך להחמיר את המאזן העיקרי.

לכן, קריטריון ההערכה הרלוונטי לתקופה 2026-2030 אינו האם המסים מועלים או מופחתים באופן קטגורי, אלא האם מדדי ההכנסה הקבועים עולים בקנה אחד עם תוואי ההוצאות ועם צמיחה מספקת כדי לייצב את החוב.

הערכה מוסדית סופית

הנתונים המאומתים תומכים במסקנה מדויקת יותר מאשר גם אזעקה פיסקלית וגם טענות לפיהן תיקון הגירעון של 3% יפתור את מצבה הפיננסי של איטליה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.איטליה מתקרבת לנקודת **מפנה פרוצדורלית** ולא לסוף של ההתאמה הפיסקלית

תחזית הממשלה לשנת 2026 מעריכה את הגירעון ב **-2.9% מהתמ"ג** , בעוד שהנציבות צופה ערך זהה .הן לשנת 2026 והן לשנת 2027

.אם תושג וייחשב בר-קיימא, מסלול כזה יטפל בבעיה המיידית של גירעונות מוגזמים

.זה כשלעצמו לא פותר את בעיית קיימות החוב

התחזיות הנוכחיות של הנציבות מצביעות על יחס חוב-תוצר של **139.2% בשנת 2027** , גבוה הן מרמת .והן מהתוואי שתוכנן בתוכנית הממוצעת האיטלקית המקורית 2025

.החוב הופך לאחר מכן למשתנה הפיסקלי הדומיננטי לאחר תיקון הגירעון

התוכנית המקורית לטווח בינוני מדגימה את היקף ההתאמה הגלום ביעד זה: המאזן הראשוני המבני היה צפוי לעלות ל **-2.7% מהתמ"ג הפוטנציאלי עד 2030** , בעוד שהחוב היה צפוי לרדת ל **-133.9% מהתמ"ג** .

.נתונים לטווח קצר עדכני הפכו יעד זה לשאפתני יותר

במקביל, איטליה נכנסת לתקופת הסתגלות זו עם מספר מאפיינים מבניים חיוביים: משך זמן ממוצע ארוך של החוב השיורי מגביל משא ומתן מחדש מיידי, היתרה העיקרית חזרה לעודף, תנאי התעסוקה .יצרה זרם השקעות גדול (RRF) היו עמידים יחסית, וקרן ההשקעות הרפואית

הכוחות המנוגדים אמיתיים באותה מידה: תשלומי הריבית עולים, יחס החוב לתוצר עדיין לא יורד, תנופת מתקרבת לסיומה, הוצאות הפנסיה עולות לקראת 2030, האוכלוסייה בגיל RRF-ההשקעות של ה .העבודה מצטמצמת, וצורכי הוצאות הביטחון עולים

לכן, ההערכה הפיסקלית המתקבלת היא מותנית ולא אידיאולוגית: **החוב האיטלקי בר קיימא בטווח תייצר עודפים ראשוניים מתמשכים, התמ"ג הנומינלי יגדל EDP-הבינוני רק אם ההתאמה שלאחר ה מספיק, ההשפעות הזמניות של זרימת המלאי הקשורות לזיכוי מס בעבר יפחתו כצפוי, עליות לא ייצור קריסה מתמשכת בהשקעות RRF-בעלויות הריבית יישארו ניתנות לניהול, וסוף ה .הציבוריות היצרניות**

כשל במשתנה אחד אינו בהכרח מכריע, משום שאחר יכול לפצות על כך; ביצועים נמוכים בו זמנית בצמיחה, במאזן הראשוני ובעלויות המימון יהיו חמורים משמעותית, שכן שלושתם משפיעים ישירות על .משוואת החוב

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מטריצת ניטור 2026-2030 שימושית לקבלת החלטות

מָקוֹר	קריטריוני הערכה	דרישה או לחץ של 2030	נקודת התחלה מאומתת/רשמית בשנת 2026	תְחוּם
	אין מצבי גירעון מוגזם חדשים	זה חייב להישאר תחת שליטה מתמדת	הממשלה צופה צמיחה של 2.9% בתוצר המקומי הגולמי.	גירעון תקציבי
	ירידה נטו רב שנתית לאחר השיא	יעד התוכנית המקורי: 133.9%, כעת קשה יותר	תחזית ממשלה 138.6% / ועדה 138.5%	חוֹב
	הימנעות מקיפאון במכנה	נדרשת תרומה חזקה יותר לפריון בטווח הבינוני	תחזיות מוסדיות של 0.5- 0.6%	צמיחה אמיתית
	למנוע מהריבית לספוג עודף ראשוני גדול יותר	זה חייב להתייצב ביחס לתוצר המקומי הגולמי	על פי תחזית הנציבות, התמ"ג יגדל בכ-0.3 נקודות אחוז בשנת 2026.	דמי גישה
	ניהול משא ומתן מחדש על מחירים וריכוז רכישה חוזרת	מימון מחדש הדרגתי לאורך זמן	שנים עד סוף 2025 7.9	פירעון החוב
	החליפו השקעות איכותיות במקום את הסכום ברוטו כולו	הכלי הזמני מפסיק להיות מניע השקעות.	תוכנית מתוקנת של 194.4 מיליארד יורו	RRF
	יש לשלב את תהליך המימון עם תוכנית המס.	התחייבות ההוצאות של נאט"ו לשנת 2035 מגבירה את הלחץ בטווח הבינוני	תקציב הביטחון הרגיל לשנת 2026: 32.4 מיליארד אירו	הֲגָנָה
	השתתפות/פריון בשוק העבודה חייבים לפצות על התכווצות דמוגרפית.	מיליון צפויים 58.7 לשנת 2030	מיליון בשנת 2025 58.9	אוּכְלוֹסִיָה
	למנוע שינויים קבועים במדיניות שעלולים להחמיר את מסלול ההזדקנות	צפויים לשנת 16.6% 2030	מהתמ"ג בשנת 15.6% הזדקנות האוכלוסייה - 2022	הוצאות פנסיה
	שינויים בחוב צריכים להתכנס בהדרגה לכיוון דינמיקת שיווי משקל פיסקלי.	הוא צפוי לפרוש	השפעות לטווח קצר של עלייה חדה בחוב	התאמות תזרים מלאי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

?מה יכול לשפר באופן קונקרטי את התחזית לשנת 2030

עלייה מתמשכת בפריון ובהשתתפות בשוק העבודה תשפר בו זמנית את הכנסות המס, את תשלומי .הפנסיה ואת התמ"ג הנומינלי, מבלי לדרוש עלייה מקבילה בשיעורי המס הסטטוטוריים

היעלמות מהירה יותר של השפעות מלאי-וזרימה של מסי רכוש תאפשר לעודפים ראשוניים להתורגם .באופן ישיר יותר להפחתת חוב

ירידה מתמשכת בתשואות המימון מחדש של הריבונות תוריד בהדרגה את הריבית האפקטיבית ככל .שהחוב יפרע, אם כי משך הזמן הארוך של האג"ח פירושו שהתועלת תתבטא באיחור מסוים

ולאחר מכן שימוש יעיל במדיניות ,RRF-השלמה מוצלחת של הרפורמות וההשקעות שצפויה על ידי קרן ה יהפוך להלם קבוע RRF-הלכידות ובהוצאות ציבוריות לאומיות, יפחיתו את הסבירות שסוף קרן ה .להשקעות

מסלול הוצאות ביטחון הממומן באמצעות ארגון מחדש של סדרי עדיפויות, מכשירים אירופיים משותפים או צעדים התואמים את המסגרת הפיסקלית יפחית את הלחץ על המאזן הראשוני המבני בהשוואה .למסלול הוצאות נוסף לחלוטין הממומן ברמה הלאומית

?מה עלול להחליש באופן משמעותי את התחזית לשנת 2030

,קצב צמיחה ריאלי שנמצא באופן עקבי סביב או מתחת לתחזית הנוכחית לטווח קצר של 0.5-0.6% בשילוב עם ירידה באינפלציה וצמיחה מתמשכת בהוצאות הריבית, יחריף את הפער בין שיעורי הריבית .לצמיחה שזיהתה הוועדה

עודף ראשוני נמוך משמעותית מהתוואי הנדרש על פי מסגרת הטווח הבינוני ימנע את כניסת החוב .למסלול הירידה הצפוי, גם לאחר שהתאמות זרימת המלאי ייגרעו

התחייבויות הוצאות קבועות שהוטמעו ללא מימון קבוע יהפכו לקשות יותר ויותר לספיגה, שכן הוצאות .הפנסיה והביטחון כבר עולות

לאחר 2026 תחליש הן את הביקוש בטווח הקצר והן RRF אי-החלפת רכיב הייצור במחזור ההשקעה של .את פוטנציאל הייצור בטווח הבינוני

ירידה גדולה מהצפוי באוכלוסייה בגיל העבודה או השתתפות נמוכה יותר בשוק העבודה יפחיתו את .בסיס התרומה, בעוד שההוצאות הקשורות לגיל ימשיכו לעלות

הערכת שווי סופית נטו

,ההערכה המוסדית הסבירה ביותר עד **2030** היא שמצבה הפיסקלי של איטליה נכנס לשלב מאתגר יותר .ולא לשלב פחות מאתגר

השלב הראשון של ההתאמה התאפיין בהורדת הגירעון הגבוה במיוחד שלאחר המגפה, אל עבר ערך .הייחוס של האמנה

השלב השני דורש משהו קשה יותר מבחינה מבנית: **צמצום אחד ממאגרי החוב הריבוני הגדולים ביותר באירופה תוך מימון מדינת רווחה מזדקנת, צורכי הגנה מוגברים והשקעות ציבוריות מספקות .כדי לעודד צמיחה פוטנציאלית**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הערכות רשמיות מצביעות על כך שתיקון הגירעון יכול להתרחש לפני צמצום החוב, והתחזיות הנוכחיות מצביעות בדיוק על רצף זה לתקופה 2026-2027.

לכן, התוצאה הפיסקלית עד 2030 תיקבע פחות על ידי הנתון הסמלי סביב סף ה-3% ויותר על ידי יכולתה של איטליה לשמור על עודף ראשוני גדול מספיק כדי לקזז את נטל הריבית בפועל תוך שמירה על צמיחה נומינלית.

מדד הייחוס הקודם של המשרד, **יחס חוב-תוצר של 133.9% בשנת 2030,** נותר שימושי מבחינה אנליטית כנקודת ייחוס למדיניות, אך אין לראות בו עוד כתחזית האולטימטיבית; נקודת ההתחלה הנוכחית, 2027, כבר גבוהה משמעותית מהמסלול שממנו נגזר ערך זה.

חידוש מכני של הקצב המקורי של צמצום החוב יביא את החוב לכ **-135.6% בשנת 2030** , דבר המדגים עד כמה קשה לשחזר רמת התחלה גבוהה יותר גם כאשר ההתאמות השנתיים העוקבות יישארו ללא שינוי.

דמוגרפיה מוסיפה אילוץ מבני שחשבונאות פיסקלית לבדה אינה יכולה לבטל: אוכלוסייה מזדקנת תגדיל את הוצאות הפנסיה עד אמצע שנות ה-2030, בעוד שאוכלוסיית גיל העבודה תתכווץ, מה שיהפוך את הפריון, התעסוקה וההשתתפות למרכיבים מרכזיים של קיימות החוב הריבוני, ולא רק יעדי שוק העבודה.

יוצאת דופן של כמעט **194.4** RRF מעבר ההשקעות חשוב באותה מידה. איטליה נהנתה מתוכנית **מיליארד אירו** , אך תוכנית זו זמנית; לכן, הקיימות הפיסקלית לאחר 2026 אינה תלויה בשחזור קבוע של נפח ההוצאות, אלא בהפיכת התשתיות שנבנו, דיגיטציה, רפורמות מנהליות והשקעות פרטיות לתפוקה פוטנציאלית גבוהה יותר .

לבסוף, ההקשר הביטחוני מוסיף התחייבות הוצאות שלא נכללה בהיקפה הנוכחי כאשר נוצר חלק ניכר מהארכיטקטורה הפיסקלית הקודמת לטווח בינוני. יש להתאים במפורש את מחויבות נאט"ו לשנת 2035 ואת תקציבי הביטחון הגדלים של איטליה עם נתיב ההתאמה הפיסקלית העיקרי, ולא להתייחס אליהם כסוגיה חשבונאית חיצונית לקיימות פיסקלית.

המבחן המוסדי לתקופה 2026-2030 הוא אפוא ברור ומדיד: **נתיב פיסקאלי איטלקי אמין דורש שהגירעון יישאר יציב מתחת לסף הגירעון המוגזם, שהעודף הראשוני יתחזק, שהחוב יגיע לשיאו ולאחר מכן יירד, שהתאמות מלאי-זרימה יגיעו לנורמליות, שהוצאות הריבית יתייצבו יחסית לתוצר ושהתחייבויות דמוגרפיות ,RRF-המקומי הגולמי, שההשקעה הציבורית תשרוד את סוף מחזור ה ביטחוניות ישולבו בצורה שקופה בתקציב לטווח הבינוני ולא יידחו מחוצה לו.**

רישום ציבורי פתוח

הפער הרלוונטי ביותר נוגע **למסלול התקציבי לטווח הבינוני המעודכן הבא של איטליה, הכולל את סקירת החשבונות הלאומיים מספטמבר 2026** , שכן התוכנית המקורית לשנת 2024 ותחזיות הנציבות הנוכחיות לשנים 2026-2027 מבוססות על מדדי חוב ותמ"ג שונים.

יורוסטאט **מאוקטובר 2026** תספק את המאזן הפיסקלי האירופי ההרמוני הבא ועשויה לשנות את המכנה ויחסי החוב המשמשים לניתוחים צופים פני עתיד.

מסמך התקציב הבא של איטליה יצטרך להבהיר האם הממשלה עדיין מתכוונת להמשיך במסלול חוב שמתכנס באופן מהותי לעבר היעד המקורי לשנת 2030, או שמא היעד החדש והשאפתני יותר לתקופה של שנתיים 2026-2027 ידרוש עדכון של מסלול החוב.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

יש להגדיר נתיב יישום לאומי מעודכן עבור תוכנית נאט"ו 2035 לפני שניתן יהיה להמיר את נטל ההגנה למערכת תקציבים שנתיים ברי הגנה לתקופה 2027–2030.

הסופי נדרש כדי לקבוע את ההשקעות שבוצעו בפועל בכלכלה שלאחר RRF 2026-מסמך יישום ה ולהבחין בין הון יצרני שהושלם לבין הוצאות שעוכבו או בוטלו.

כאשר הנתונים הרשמיים הבאים על הזדקנות האוכלוסייה יהיו זמינים, יהיה צורך לעדכן את התחזיות ISTAT, לפנסיות, שירותי בריאות וטיפול ארוך טווח, תוך שילוב הנתונים הדמוגרפיים העדכניים ביותר של על מנת להחליף את ההנחות של הדו"ח הקודם על הזדקנות.

השאלה המכרעת ברמת הממשלה לשנת 2030 אינה עוד האם איטליה יכולה לרדת באופן זמני מתחת לסף גירעון מספרי מסוים, אלא האם המדינה מסוגלת **להפוך את הקונסולידציה הפיסקלית להפחתה מתמשכת של החוב מבלי לפגוע ביכולת הייצור הדרושה למימון ההתאמה עצמה** .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה 1 - מסגרת מקרו-כלכלית השוואתית: צמיחה, קנה מידה ודינמיקה 2025-2026

יש למקם טבלה זו לאחר הסעיף **"תמ"ג ריאלי - ארבע כלכלות גדולות שצומחות לאט, אך מסיבות שונות"** משום שהיא מאפשרת לנו להבחין באופן מיידי בין הממד הכלכלי לדינמיקה המחזורית.

מַד	אִיטַלְיָה	גֶרמָנְיָה	צָרְפַת	בְּרִיטַנְיָה
תמ"ג ריאלי 2025	**+0.5%**	**+0.2%**	**+0.8%**	**+1.3%**
תמ"ג נומינלי 2025	**כ-2.26 טריליון אירו**	**4.47 טריליון אירו**	**2.99 טריליון אירו**	**כ-3.0 טריליון לישט"**
צמיחה רבעון ראשון 2026 רבעון/רבעון	**כ+0.3%-**	**+0.3%**	חיובי אך חלש	**+0.6%**
צמיחה רבעון שני של 2026 רבעון/רבעון	חָלָשׁ	חָלָשׁ	חָלָשׁ	**+0.4%**
צמיחה בבריטניה רבעון שני של 2026 שנה אחר שנה	—	—	—	**+1.2%**
פרופיל מחזורי 2025	צמיחה צנועה הנתמכת על ידי ביקוש מקומי והשקעות	צמיחה ראשונה לאחר שנתיים של מיתון	האטה בהשוואה ל-2024	צמיחה חזקה יותר משלוש מדינות האיחוד האירופי הגדולות שנחשבו
פגיעות מחזורית עיקרית	פרודוקטיביות חלשה	,ייצוא, רכב סין, השקעות	מימון ציבורי וביקוש	השקעות ופריון
אלמנט תמיכה ראשי	,ביטוח לאומי תעסוקה, השקעות	צריכה פרטית וציבורית	ביקוש מקומי וחידוש מלאי	שירותים

הערות מתודולוגיות: עבור גרמניה, צרפת ואיטליה, נעשה שימוש בנתונים שנתיים מהסטטיסטיקות הערך צמיחה ריאלית של **1.3% בשנת 2025** , בעוד ONS-הלאומיות המתאימות; עבור בריטניה, ה שברבעון השני של 2026 התמ"ג צמח ב **0.4%- בהשוואה לרבעון הקודם** לאחר עלייה של 0.6% ברבעון הראשון.

לכן, גרמניה היא המקרה החלש ביותר מבחינת צמיחה בשנת 2025, עם עלייה **של 0.2% בלבד** לאחר ,שנתיים רצופות של התכווצות, בעוד שצרפת רשמה עלייה **של 0.8%** ובריטניה רשמה מגמה חזקה יותר .אם כי לא מספיקה כדי למחוק את החולשה ארוכת השנים של הפריון הבריטי

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה 2 - פריון עבודה: תמ"ג לשעת עבודה

טבלה זו צריכה ללוות את הסעיף העוסק בפריון, משום שכאן הפרק מזהה נכון את המשתנה המפריד בצורה הברורה ביותר בין מבנה כלכלי לביצועים.

קריאה מבנית	הבדל בהשוואה לאיטליה	יְחִידָה	תמ"ג לשעת עבודה, 2024	כְּפָר
עצימות הון גבוהה, טכנולוגיה וקנה מידה תעשייתי	**+24.0%**	(PPP) דולר קנדי נוכחי/שעה	**98.39**	**גֶרמָנִיָה**
פרודוקטיביות ממוצעת גבוהה, קבוצות גדולות ושירותים מתקדמים	**+14.5%**	(PPP) דולר קנדי נוכחי/שעה	**90.86**	**צָרְפַת**
שירותים בעלי ערך גבוה אך קיפאון ארוך לאחר 2008	**+4.1%**	(PPP) דולר קנדי נוכחי/שעה	**82.59**	**בְּרִיטַנִיָה**
ייצור חזק אך פריון כולל נמוך	—	(PPP) דולר קנדי נוכחי/שעה	**79.34**	**אִיטַלְיָה**

מקור: OECD Data Explorer, 2024 , ערכי *מדד תמ"ג לשעת עבודה*.

טבלה זו שימושית במיוחד משום שהיא מתקנת פישוט נרטיבי אפשרי: הפער האיטלקי לא ניתן להסבר על ידי איכות עבודה נמוכה כביכול של הפרט, אלא מעל הכל משקף **את ההון הזמין לעובד, טכנולוגיה, גודל חברה, ארגון, ניהול והקצאת משאבים בין חברות פרודוקטיביות יותר ופחות** .

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה 3 - ייצור היי-טק: מספר חברות ותעסוקה

טבלה זו מתאימה באופן מושלם לחלק העוסק בתעשייה, שם הטקסט מציין כי באיטליה יש מספר גבוה מאוד של חברות היי-טק אך קנה מידה ממוצע נמוך יותר מזה של גרמניה וצרפת.

צָרְפַת	גֶרמָנְיָה	אִיטַלְיָה	אינדיקטור 2023
נתונים נמוכים יותר מאשר איטליה במספר החברות	**8,896**	**5.156**	**חברות ייצור היי-טק**
388,613	**668.144**	**212,256**	**עובדי ייצור היי-טק**
גבוה משמעותית מאיטליה	בערך **75**	בערך **41**	***ממוצע עובדים לחברה**
נחותה מאיטליה	**ראשון**	**שני**	**דירוג האיחוד האירופי לפי מספר חברות**
שני	**ראשון**	**שלישי**	**עמדת האיחוד האירופי לגבי תעסוקה בהייטק**

*הערך הממוצע הוא אינדיקציה ממדית פשוטה ואינו מחליף מדד רשמי של גודל חברה ממוצע.

מקור: יורוסטאט, *ייצור מוצרי טכנולוגיה עילית* , נתוני 2023.

הנתונים משמעותיים במיוחד: **באיטליה יש יותר מחמשת אלפים חברות ייצור היי-טק, השנייה בגודלה באיחוד האירופי, אך סך התעסוקה במגזר הוא פחות משליש מזה שבגרמניה** , מה שמאשר שהבעיה אינה חוסר טכנולוגיה, אלא דווקא קנה מידה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה 4 - מחקר ופיתוח: מודל עוצמה וחדשנות

."טבלה זו צריכה להיכנס לסעיף "מחקר ופיתוח - הגבול בין ייצור טוב לשליטה בטכנולוגיה עתידית

בְּרִיטַנְיָה	צָרְפַת	גֶרמַנְיָה	אִיטַלְיָה	מַד
72.6 :ONS נתון **מיליארד לישט** GERD 2023	כ **-2.2%** **מהתמ"ג**	**מהתמ"ג** בשנת 2024 **3.1%**	כ **-1.4%** **מהתמ"ג**	**עצימות המחקר והפיתוח הדומה האחרונה**
שאינו האיחוד האירופי	-	**מהתמ"ג 2.2%**	-	**ממוצע האיחוד האירופי לשנת 2024**
מיליארד 50.0 **לישט** , 69% מסך כל הסכום בבריטניה	גבוה במגזרים אסטרטגיים	גבוה מאוד	מוגבל יחסית	**הוצאות מו"פ עסקיות**
מיליארד 17.1 **לישט** , 24%	חזק מאוד	חָזָק	רלוונטי אך מפוזר	**מו"פ להשכלה גבוהה**
מיליארד 4.3 לישט בוצעו בשנת 2023	—	—	—	**מחקר ופיתוח ממשלתי בבריטניה**
אוניברסיטה + הון בסיס מדעי +	קבוצות + גדולות מחקר ציבורי	Mittelstand + תעשייה + אוניברסיטה/Fraunhofer	עסקים קטנים + ובינוניים מצוינות סלקטיבית	**המודל השורר**
שיווק ובעלות זרה	לחץ מס וריכוזיות	עלות הטרנספורמציה התעשייתית	עוצמה מצטברת לא מספקת	**חולשה עיקרית**

בשנת **2024, גרמניה השיגה עצימות מו"פ של 3.1% מהתמ"ג** , מה שממקם אותה בין שש מדינות .האיחוד האירופי בלבד מעל ליעד של 3%, בעוד שהממוצע באיחוד עמד על 2.2%

מעריך כי ההוצאות הכוללות על מחקר ופיתוח **בשנת 2023 יעמדו על 72.6** ONS-עבור בריטניה, ה **מיליארד לישט** , מתוכן 50 מיליארד לישט יתמכו על ידי המגזר העסקי ו-17.1 מיליארד לישט על ידי .ההשכלה הגבוהה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה 5 - אנרגיה: ארבע ארכיטקטורות אסטרטגיות

טבלה זו בוודאי היא אחת החשובות ביותר בפרק, משום שהיא מראה כיצד ארבע המדינות בנו מודלים אנרגטיים שונים באופן קיצוני.

בְּרִיטַנְיָה	צָרְפַת	גֶרמַנְיָה	אִיטַלְיָה	מִשְׁתַנֶה
כֵּן	כן, דומיננטי	לא משנת 2023	לֹא	**גרעיני מבצעי**
הרבה יותר נמוך מצרפת	טרה- 373.0 וואט-שעה	0	0	**ייצור גרעיני 2025**
—	מעל 95%	—	—	**נתח החשמל דל הפחמן בצרפת**
הים הצפוני	מִינִימוּם	מִינִימוּם	מִינִימוּם	**גז ביתי**
מופחת על ידי הים הצפוני אך לא נעלם	יותר כלול בחשמל	גָבוֹהַ	גָבוֹהַ	**תלות בייבוא אנרגיה**
+ רוח ימית + גז גרעין	אוטונומיה גרעינית וחשמלית	קיבולת מתחדשת עצומה ורשת יבשתית	גיוון הגז והגיאוגרפיה הים תיכונית	**יתרון גדול**
ירידה בייצור דלקים מאובנים וצי גרעיני מזדקן	חידוש הפארק הגרעיני	גמישות ועלות תעשייתית	עלות אנרגיה/יבוא	**פְּגִיעוּת**
C, הינקלי B, SMR, סייזוול אנרגיית רוח ימית	אנרגיה גרעינית חדשה + אנרגיה מתחדשת	רשת, אנרגיה מתחדשת, אחסון	גז טבעי נוזלי (LNG), אנרגיה TAP, אלג'יריה אפשרי SMR, מתחדשת	**מנהל חדש**

לעומת השנה הקודמת TWh **של חשמל גרעיני בשנת 2025** , עלייה של 11.3 **TWh** צרפת ייצרה **373.0** ומעל **95% מייצור החשמל הצרפתי** נותר דל פחמן הודות לשילוב של אנרגיה גרעינית ואנרגיות מתחדשות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה 6 - סחר ומעמד ברשתות גלובליות

בְּרִיטַנְיָה	צָרְפַת	גֶרמָנְיָה	אִיטַלְיָה	מחוון / תכונה
שירותים גלובליים	תמהיל תעשייה-שירותים	ייצור עולמי גדול	ייצור יצוא	**מבנה שורר**
גירעון מבני בסחורות	חלש יותר	עדיין חיובי מבחינה מבנית	**+50.746 מיליארד אירו**	**מאזן סחורות 2025**
—	—	—	**+97.685 מיליארד אירו**	**מאזן האנרגיה של איטליה**
,פיננסים, תרופות ,תעופה וחלל שירותים	,תעופה וחלל, יוקרה תרופות, אגרו-מזון	,מכוניות ,מכונות, כימיה תרופות	,מכניקה, תרופות ,מזון, הגנה רכיבים	**נקודות חוזק עיקריות**
חיכוכים לאחר הברקזיט	גירעון סחורות	,סין, רכב אנרגיה	אנרגיה ותשומות אסייתיות	**פְּגִיעוּת**
שירותים בעלי ערך גבוה	אלופים אסטרטגיים	קנה מידה של ייצור	התמחות בינונית	**נכס גיאו-כלכלי**

בשנת 2025, עודף הסחר של איטליה הגיע ל **-50.746 מיליארד אירו** , בעוד שהעודף שאינו אנרגטי הסתכם ב **-97.685 מיליארד אירו** , דבר המדגים בבירור כיצד גירעון האנרגיה ממשיך להפחית את תוצאת הסחר המיוצרת על ידי הייצור.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה 7 - חוב ציבורי: ארבע דרגות שונות של מרחב פיסקלי

.עבור בריטניה , כנדרש בצורה נכונה בפרק **ESA10 מאסטריכט**

בְּרִיטַנְיָה	צָרְפַת	גֶרמַנְיָה	אִיטַלְיָה	מַד
102.3% ESA10 מאסטריכט	**115.6%**	נמוך משמעותית מצרפת ואיטליה	**137.1%**	**חוב ברוטו / תמ"ג 2025**
נקודות +2.4 בקירוב	**+2.9 נקודות זכות**	הכיל	**נקודות +2.4 זכות**	**מגמה בהשוואה לשנת 2024**
גבוה אבל עם מטבע משלו	גבוה וצומח	מרווח יחסי רחב	החוב השני בגובהו באיחוד האירופי	**מיקום יחסי**
אינטרסים, שוק האג"ח, כללים פיסקאליים	גירעון והוצאות ציבוריות	החלטה פוליטית בנוגע לשימוש במרחב הפיסקלי	+ אינטרסים צמיחה נמוכה	**אילוץ עיקרי**
בנק אנגליה	הבנק המרכזי האירופי	הבנק המרכזי האירופי	הבנק המרכזי האירופי	**אוטונומיה מוניטרית**
כֵּן	לֹא	לֹא	לֹא	**מטבע משלו**

. יורוסטאט רושם **137.1% מהתמ"ג עבור איטליה ו-115.6% עבור צרפת בסוף 2025**

המקבילה ולא לפי *החוב הנקי הידוע יותר של* ONS Maastricht ESA10 עבור בריטניה, לפי הגדרת . *המגזר הציבורי* , החוב הגולמי המאוחד עמד על **102.3% מהתמ"ג בשנת 2025**

טבלה זו איתנה מבחינה מתודולוגית מהגרסה הנרטיבית משום שהיא נמנעת מהשוואה בין שיעור .מאסטריכט האיטלקי, העומד על 137.1%, לנתון בריטי שנבנה עם הגדרה חשבונאית שונה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה 8 - דמוגרפיה ובסיס הכוח העתידי

בְּרִיטַנְיָה	צָרְפַת	גֶרמָנְיָה	אִיטַלְיָה	מַד
מיליון עד 69.487 אמצע 2025	כ-68 מיליון	כ-84 מיליון	כ-59 מיליון	**אוּכְלוֹסִיָה**
נחותים מהיבשתיים הגדולים	נמוך יותר מאיטליה/גרמניה	גבוה אך השתפר מעט בעשור האחרון	**בן 49.1 שנים**	**גיל חציוני 2025**
קרוב לשיווי משקל טבעי בשנת 2025	פחות שלילי	שְׁלִילִי	שלילי מאוד	**מגמה טבעית**
בשנה **+204,000** עד יוני 2025	רלוונטי	אלמנט מייצב חיוני	חיובי אך לא מספיק כדי לפצות באופן מלא	**הגירה נטו**
653,000	—	—	—	**לידות בבריטניה 2024-25**
651,000	—	—	—	**מקרי מוות בבריטניה 2024-25**
קיבולת תשתית ודיור	שיעור הילודה בירידה	+ הזדקנות אינטגרציה	צמצום כוח העבודה	**הסיכון העיקרי**

יורוסטאט מדווח כי בשנת 2025 הגיל החציוני באיטליה יהיה **49.1 שנים, הגבוה ביותר בכל האיחוד האירופי**, בהשוואה לממוצע האירופי של 44.9 שנים.

מעריך כי אוכלוסיית בריטניה תמנה **69.487 מיליון איש עד אמצע 2025**, עם **204,000 הגירה נטו**, ה-ONS 653,000 לידות ו-651,000 מקרי מוות בשנה הקודמת.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה 9 - הגנה 2025: הוצאות, מבנה ויכולות של נאט"ו

טבלה זו חיונית משום שהפרק עצמו מתעקש בצדק על הצורך להשתמש **בהגדרה משותפת של נאט"ו** לצורך השוואה.

בְּרִיטַנְיָה	צָרְפַת	גֶרמָנְיָה	אִיטַלְיָה	אינדיקטור נאט"ו 2025
2.21%	**2.04%**	**2.31%**	**2.00%**	**הוצאות ביטחון תמ"ג /**
גבוה יותר מצרפת בדולר ארה"ב	**61.780 מיליארד אירו**	**86.638 מיליארד אירו**	**מיליארד אירו 45.315**	**הוצאה נומינלית**
כֵּן	**כֵּן**	לֹא	לֹא	**הרתעה גרעינית לאומית**
כֵּן	**כֵּן**	לֹא	לֹא	**צוללות גרעיניות אסטרטגיות**
מחלקת 2 המלכה אליזבת	**שארל דה גול**	לֹא	דרך STOVL יכולת קאבור/טריאסטה, לא שווה ערך למוביל מטוסים גרעיניים	**נוֹשֵׂאת מְטוֹסִים**
תחזית גלובלית	אוטונומיה אסטרטגית	קנה מידה כלכלי	תעשייה + ים תיכוני	**כוח גדול**
עלויות הרתעה ורכש	העלות הכוללת של המודל	שחזור הבונדסוור	מוכנות / תרגיל	**חולשה עיקרית**

הערכות נאט"ו לשנת 2025 מציבות **את גרמניה על 2.31%, בריטניה על 2.21%, צרפת על 2.04% ואיטליה על 2.00% מהתמ"ג**.

נאט"ו מציין גם כי הגדרתו כוללת פריטים כגון פנסיות צבאיות ולכן יכולה להיות שונה באופן משמעותי מתקציבים לאומיים; לכן, זהו המקור הנכון לטבלת השוואה בינלאומית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה 10 - יכולת גרעינית: אנרגיה, תעשייה והרתעה

בְּרִיטַנְיָה	צָרְפַת	גֶרמָנְיָה	אִיטַלְיָה	מִשְׁתַּנֶּה
כֵּן	**כן, מרכזי בתערובת**	**לא משנת 2023**	**לֹא**	**ייצור גרעיני אזרחי**
נחותה מצרפת	**טרה-וואט- 373 שעה**	0	0	**ייצור גרעיני 2025**
כן, אבל יותר תלוי בשיתוף פעולה	**כֵּן**	לא פעיל עוד לייצור	לֹא	**שרשרת אספקה שלמה לתעשייה גרעינית**
'הינקלי פוינט ג	EPR מחזור חדש מתוכנן	לֹא	לֹא	**כורים בבנייה**
SMR רולס-רויס נבחרה	תוכניות הדור הבא	אין תוכנית מבצעית מקבילה	דיון חקיקה	**SMR**
לְאוּמִי	**לְאוּמִי**	לֹא	לֹא	**הרתעה גרעינית**
הרתעה עצמית	הרתעה עצמית	**כֵּן**	**כֵּן**	**שיתוף גרעיני של נאט"ו**
תחזית גלובלית	אוטונומיה חשמלית וצבאית	אין אנרגיה גרעינית בתערובת	תלות גבוהה יותר באנרגיה	**השפעה אסטרטגית**

. **של ייצור אנרגיה גרעינית בשנת 2025 TWh** עבור צרפת, הנתון העדכני ביותר הוא **373**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה 11 - מימון והון: ארבעה מודלים של תיווך

בְּרִיטַנְיָה	צָרְפַת	גֶּרמָנְיָה	אִיטַלְיָה	גוֹדֶל
לונדון	פריז	פרנקפורט	מילאנו	**מרכז פיננסי**
בנק אנגליה	מערכת היורו	**הבנק המרכזי האירופי בפרנקפורט**	בעקיפין דרך מערכת היורו	**הבנק המרכזי האירופי / הבנק המרכזי האירופי**
שוקי הון עמוקים	קבוצות גלובליות גדולות	מבוזר, Sparkassen + בנקים פרטיים	קבוצות גדולות אשראי + בנקאי חזק	**מודל בנקאי**
HSBC, ברקליס, LSEG, המערכת האקולוגית של לוידס	BNP, Crédit Agricole, SG, AXA, Amundi	דויטשה בנק, קומרצבנק, לנדסבנקן	אינטסה, יוניקרדיט	**אלופים**
עמוק מאוד	גָּדֵל	בֵּינוֹנִי	קטן יחסית	**הון סיכון**
גלוֹבָּלִי	חזק מאוד	חיסכון גדול, פחות ריכוזיות עולמית	פחות מפותח	**ניהול נכסים**
תשתית פיננסית עולמית	ריכוז הון	חיסכון + תעשייה	קשר עם התעשייה	**כוח אסטרטגי**
חשיפה לתנודתיות פיננסית	קשר חזק עם חוב ציבורי	פחות בנקים גלובליים	שוק מניות רדוד	**חוּלשָׁה**

טבלה זו היא איכותנית במכוון בתאים שבהם מדד מספרי יחיד ייצור השוואות מעוותות בין שווקים שונים בתכלית; המטרה כאן אינה לסווג, אלא להראות **כיצד ההון מאורגן**.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה 12 - אלופי ארציות וצמתי כוח תעשייתיים

מִגזָר	אִיטַלִיָה	גֶרמָנִיָה	צָרְפַת	בְּרִיטַנִיָה
אֶנֶרְגִיָה	אני, אנל, טרנה	סימנס אנרג'י, RWE, E.ON	טוטאל EDF, אנרג'יס אוראנו	BP, הרשת הלאומית
תעופה וחלל	לאונרדו, אביו	איירבוס DE, MTU	איירבוס, ספרן, דאסו תאלס	BAE, רולס-רויס, איירבוס בריטניה
הֲגָנָה	לאונרדו, Fincantieri, MBDA איטליה	Rheinmetall, KNDS DE, TKMS, Hensoldt	דאסו, Thales, Naval Group, MBDA	BAE Systems, רולס-רויס, MBDA בריטניה
רכב	פראר'י, איווקו, רכיבים	פולקסווגן, ב.מ.וו, מרצדס בוש	רנו, סטלנטיס ואליאו FR,	JLR, מערכת אקולוגית של ספורט מוטורי
פארמה	Menarini, Chiesi, Recordati + חברות ייצור רב לאומיות	באייר, בוהרינגר	סנופי	GSK, אסטרהזניקה
טכנולוגיה/תוכנה	תגובה, הנדסה, טכנולוגיה תעשייתית נישה	סאפ, סימנס	דאסו סיסטמס, טכנולוגיית Atos/Thales	מערכת אקולוגית של ARM, אשכול בינה מלאכותית/סטארט-אפים
כבלים/רשתות	פריסמיאן	מערכת האנרגיה של סימנס	נקסנס	—
לְמַמֵן	אינטסה, יוניקרדיט	דויטשה בנק	BNP, קרדיט אגריקול	HSBC, ברקליס
מוּתָרוּת	פראר'י, מונקלר, פראדה	—	LVMH, קרינג, הרמס	ברברי

טבלה זו משמשת בעיקר להמחשת **הריכוזים השונים של הון אסטרטגי** : בצרפת צפיפות יוצאת דופן של קבוצות גדולות; בגרמניה מסת ייצור פרטי גדולה יותר; בבריטניה יש אלופות גדולות בתחומי הפיננסים, הביטחון, התרופות והמדע; באיטליה מספר קטן יותר של קבוצות גלובליות, המקוזזות על ידי רשת גדולה בהרבה של חברות בינוניות מתמחות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה 13 - ארבעה מודלים של מדיניות תעשייתית

בְּרִיטַנְיָה	צָרְפַת	גֶרמָנְיָה	אִיטַלְיָה	גוֹדֶל
מובל שוק עם אסטרטגיית תשואה	**מנהל/אסטרטגי**	תעשייתי-פדרלי	**היברידי ציבורי-פרטי**	**המודל השורר**
סֶלֶקְטִיבִי	תאלס/נכסים EDF, 'אסטרטגיים, אורנג וכו'.	מוגבל יותר	Eni, Leonardo, Fincantieri, Enel/Terna בעקיפין	**השתתפויות הציבור**
בנק עסקים בריטי, UKIB	בפיצרפת / מדינה	KfW	CDP	**מכשיר השקעה ציבורי**
חוק הביטחון הלאומי וההשקעות	הקרנה + השתתפות	סינון השקעה ישירה זרה	כוח הזהב	**הגנה אסטרטגית על נכסים**
אסטרטגיה תעשייתית, הגנה, אנרגיה	**צרפת 2030**	קרנות תשתית וביטחון	PNRR / מעבר / הגנה	**תוכנית נהדרת לאחרונה**
פיננסים ומדע	תֵאוּם	ייצור מסת	רשת תעשייתית נרחבת	**כוח עיקרי**
עומק תעשייתי נמוך יותר	עלות המס	קבלת החלטות איטית / טרנספורמציה אנרגטית עצמית	פיצול והמשכיות פוליטית	**מגבלה עיקרית**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה 14 - מיקומם בשרשראות הערך הגלובליות

בְּרִיטַנְיָה	צָרְפַת	גֶּרמַנְיָה	אִיטַלְיָה	פּוּנקצְיָה
סָלָקטִיבִי	בֵּינוֹנִי	**דומיננטי באירופה**	**חזק מאוד**	**מוצרי הון**
סָלָקטִיבִי	חָזָק	**חזק מאוד**	בינוני-חזק	**רכב**
חזק מאוד	**חזק מאוד**	חָזָק	חָזָק	**תעופה וחלל**
מחקר ופיתוח חזקים	חָזָק	חָזָק	**הפקה חזקה מאוד**	**פארמה**
גלוֹבָּלִי	חזק מאוד	מבצר ביתי	בֵּינוֹנִי	**שירותים פיננסיים**
סָלָקטִיבִי	**גלוֹבָּלִי**	שׁוּלִי	חָזָק	**מוּתָרוּת**
חזק מאוד	**חזק מאוד**	גָּדֵל	חָזָק	**הַגָּנָה**
סָלָקטִיבִי	סָלָקטִיבִי	**חזק מאוד**	**חזק מאוד**	**מכניקה/אוטומציה**
חזקים יותר מהיבשת	בֵּינוֹנִי	חלש בהשוואה לארה"ב	חַלָּשׁ	**פלטפורמות דיגיטליות**
גָּבוֹהַ	בינוני-גבוה	בֵּינוֹנִי	בַּס	**הון סיכון**
חָזָק	**חזק מאוד**	לֹא	לֹא	**אנרגיה גרעינית**
אטלנטי/גלובלי	האוקיינוס האטלנטי/ים תיכוני/מעבר לים	מרכז אירופה	**יָם תִיכוֹנִי**	**גיאוגרפיה אסטרטגית**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

טבלה 15 - ארבע תצורות ההספק, ללא דירוג

זוהי צריכה להיות **טבלת הסיכום של הפרק** , לא דירוג, משום שהיא מסכמת במדויק את התזה הסופית של הטקסט. הפרק עצמו מתעקש שארבע התצורות אינן "ארבע מדרגות באותו סולם".

אִיטַלְיָה	בְּרִיטַנְיָה	צָרְפַת	גֶרמָנְיָה	גוֹדֶל
כוח ההתמחות והגיאוגרפיה	**כוחן של רשתות גלובליות**	**כוח מדינה אסטרטגי**	**כוחו של קנה המידה של הייצור**	**פורמולה סינתטית**
ייצור + ים תיכוני	+ פיננסים + מדע מודיעין	מדינה + גרעין + הגנה	תעשייה גדולה	**הנכס העיקרי**
קואליציות והתמחויות	רשתות ובריתות גלובליות	יוזמה אסטרטגית	משקל כלכלי והאיחוד האירופי	**מנגנון ההשפעה**
מגוון מאוד	סֶלֶקטִיבִי	סלקטיבי ואסטרטגי	קנה מידה מקסימלי	**תַעֲשִׂיָה**
לא מספיק בהשוואה לייצור	גבוה/חזק מבחינה מדעית	גָבוֹהַ	**גבוה מאוד**	**מחקר ופיתוח**
תלות אך גיוון	תמהיל מגוון	גַרעִינִי	מעבר מורכב	**אֲנֶרגִיָה**
בנקאי-מרכזי	**גלוֹבָּלִי**	אלופים גדולים	חזק אך פחות גלובלי	**לְמַמֵן**
תעשייה חזקה ואגף דרומי	הרתעה והקרנה עולמית	הרתעה אוטונומית	פוטנציאל קונבנציונלי גדול	**הֲגָנָה**
גבוה מאוד	גָבוֹהַ	נמוך יחסית	**חוֹב**	
יותר קריטי	דרך הגירה דינמית יותר	פחות קריטי יחסית	הִזדַקְנוּת	**דֶמוֹגרָפִיָה**
חבר מייסד נהדר	חִיצוֹנִי	משקל פוליטי-אסטרטגי מקסימלי	משקל כלכלי מקסימלי	**האיחוד האירופי**
ISR / ים תיכוני תעשייה	גרעיני / משלחת	גרעיני / משלחת	עמוד אדמה צומח	**נוֹלָד**
,פריון, הון, חוב נתונים דמוגרפיים	+ ייצור נמוך יותר ברקזיט	מיסוי וחוב	התאמה של מודל הייצוא	**מגבלה מבנית**
להפוך התמחויות נרחבות למערכת	לנצל הון/מדע מבלי לאבד תעשייה	להמיר את קיבולת המדינה לקנה מידה אירופי	הפיכת מרחב פיסקלי להשקעה	**הזדמנות עיקרית**

המסקנה העולה מטבלת נתונים זו עולה בקנה אחד עם הליבה המתודולוגית של הפרק: **אף אחת מארבע המדינות אינה שולטת בו זמנית בכל ממדי הכוח**. ומסיבה זו בדיוק, דירוג סינתטי יהיה מטעה לגרמניה, צרפת, בריטניה ואיטליה יש מבנים שונים, ההופכים ליעילים יותר או פחות בהתאם לסוג ההלם או הפונקציה הנבחנת.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תיקונים ובדיקות חשובים בטקסט הפרק

במהלך הסקירה, זיהיתי כמה נקודות שיש לעדכן או להבהיר בגוף הפרק לפני הפרסום:

בדיקה / תיקון	נקודת טקסט
צמיחה ריאלית **+0.2%** , ללא מיתון; שנה חיובית ראשונה לאחר -0.9% בשנת 2023 ו-0.5% בשנת 2024.	**גרמניה 2025**
התמ"ג הריאלי **+0.8%** לפי החשבונות הלאומיים הסופיים של INSEE.	**צרפת 2025**
עדכנה את הצמיחה השנתית ל **-1.3%** ; רבעון שני של 2026 ONS **+0.4%** **רבעון/רבעון** .	**בריטניה 2025**
ערכים מתוקנים 2024: גרמניה **98.39** , צרפת **90.86** , בריטניה **82.59** , איטליה **79.34 דולר קנייה לשעה** .	**פרודוקטיביות של OECD**
איטליה **5,156 חברות** , גרמניה **8,896** ; תעסוקה: גרמניה **668,144** , צרפת **388,613** , איטליה **212,256** .	**ייצור היי-טק**
RTE. **טרה-וואט-שעה בשנת 2025** , נתונים שאושרו על ידי **373.0**	**צרפת הגרעינית**
עודף סחורות **50.746 מיליארד אירו** ; עודף שאינו אנרגטי **97.685** **מיליארד אירו** .	**סחר איטליה 2025**
סוף 2025: איטליה **137.1%** , צרפת **115.6%** **מהתמ"ג** .	**חוב איטליה/צרפת**
מהתמ"ג בשנת 2025 ; זהו הנתון שיש **102.3%** ESA10 מאסטריכט PSND. להשתמש בו בהשוואה, לא	**חוב בריטי בר השווה**
גרמניה **2.31%** , בריטניה **2.21%** , צרפת **2.04%** , איטליה **2.00%** .	**נאט"ו 2025**
גיל חציוני **49.1 שנים בשנת 2025** , הגבוה ביותר באיחוד האירופי.	**דמוגרפיה של איטליה**
מיליון עד אמצע 2025 , עם הגירה נטו של +204,000 **69.487**.	**אוכלוסיית בריטניה**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 27

[1] יורוסטאט - סטטיסטיקה כלכלית ותעשייתית אירופאית, המשמשת להשוואה הרמונית של אינדיקטורים של ייצור, אוכלוסייה, מו"פ ומבניים של שלוש מדינות האיחוד האירופי.
יורוסטאט - דפדפן סטטיסטיקה ונתונים

[2] OECD - שווי כוח קנייה והשוואה בינלאומית של תמ"ג לנפש. מתודולוגיית
שווי כוח קנייה - OECD

[3] OECD - רמות פריון הנמדדות על ידי תמ"ג לשעת עבודה, עם סדרות דומות עבור גרמניה, צרפת, איטליה ובריטניה.
רמות פריון - OECD Data Explorer

[4] יורוסטאט - הוצאות אירופיות על מחקר ופיתוח: עצימות ממוצעת של 2.24 אחוזים מהתמ"ג באיחוד האירופי בשנת 2024 והרכב לפי מגזר ביצועים.
יורוסטאט - הוצאות מו"פ

[5] יורוסטאט - מבנה מחקר אזורי: ריכוז אזורים גרמניים עם עצימות מו"פ מעל 5 אחוזים.
יורוסטאט - אזורים באירופה 2025, מו"פ

[6] הלשכה הלאומית לסטטיסטיקה - מחקר ופיתוח בבריטניה: 72.6 מיליארד ליש"ט של מו"פ בשנת 2023 לפי הסדרה המעודכנת.
הוצאה מקומית גולמית למחקר ופיתוח - ONS

[7] מחקר וחדשנות בבריטניה - מבנה המחקר הציבורי הבריטי, עם מימון שנתי של למעלה מ-9 מיליארד ליש"ט.
מחקר וחדשנות בבריטניה - UKRI

[8] יורוסטאט - תעשיית הייי-טק: גרמניה 8,896 מפעלי הייי-טק, איטליה 5,156; התעסוקה הגבוהה ביותר בתעשיית הייי-טק בגרמניה ובצרפת.
יורוסטאט - סחר בינלאומי וייצור מוצרי הייי-טק.

[9] RTE - 373 :2025 אנרגיה גרעינית ו-95.2 אחוזים מסך החשמל TWh ייצור חשמל בצרפת בשנת ממקורות. דלי פחמן
RTE - 2025, בצרפת, גרעיני. ייצור
סקירת חשמל שנתית 2025 - RTE.

[10] עד 2055 והמשך B ממשלת בריטניה - הארכת תוקף תחנת הכוח הגרעינית סייזוול האסטרטגיה הגרעינית של בריטניה.
הארכת תוקף תחנת הכוח הגרעינית סייזוול - GOV.UK B

[11] נבחרה כמציעה מועדפת במסגרת אסטרטגיית הגרעין SMR ממשלת בריטניה - רולס-רויס החדשה של בריטניה.
SMR ממשלת בריטניה - עלויות ייצור חשמל 2025 ותוכנית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[12] יורוסטאט - מבנה דמוגרפי אירופי נכון ל-1 בינואר 2025: 22 אחוזים מאוכלוסיית האיחוד האירופי בגיל 65 ומעלה וגיל חציוני של 44.9 שנים.
יורוסטאט - מבנה אוכלוסייה והזדקנות

[13] הלשכה הלאומית לסטטיסטיקה - אוכלוסיית בריטניה: כ-69.5 מיליון תושבים בשנת 2025 ומדדים מקרו-כלכליים עיקריים מעודכנים.
סטטיסטיקות עיקריות של בריטניה - ONS

[14] נאט"ו - מתודולוגיית הוצאות הגנה משותפות, נדרשת כדי להבחין בין נתוני נאט"ו לבין ההגדרות המשמשות בתקציבים לאומיים.
.נאט"ו - נתונים פיננסיים וכלכליים הקשורים להגנה של נאט"ו

[15] נאט"ו - מבנה התכנון הגרעיני של הברית ותפקוד קבוצת התכנון הגרעיני, הרלוונטיים להבחנה בין הרתעה גרעינית לאומית לבין השתתפות במבני נאט"ו.
נאט"ו - קבוצת התכנון הגרעיני

[16] OECD - פריון, סקר כלכלי איטליה 2026 וניתוח החולשות המבניות העיקריות של איטליה: השתתפות בכוח העבודה, צמיחה ומבנה עסקי.
סקר כלכלי איטליה 2026 - OECD

הנציבות האירופית **- תוכנית ההתאוששות והחוסן של איטליה ואבחון נקודות התורפה העיקריות של הכלכלה האיטלקית, כולל צמיחה ופריון.**

[18] יורוסטאט - סחר וייצור היי-טק באיחוד האירופי: סין המקור העיקרי ליבוא היי-טק ויעד העיקרי של ארצות הברית לייצוא היי-טק אירופי בשנת 2024.
יורוסטאט - סחר וייצור היי-טק

[19] יורוסטאט - מתודולוגיית ESA 2010, נקודת ייחוס משותפת להשוואת החשבונות הלאומיים של המדינות החברות ובסיס חיוני למניעת השוואות בין הגדרות פיסקליות הטרוגניות.
ESA 2010 יורוסטאט - מערכת החשבונות האירופית

[20] OECD - שווי כוח קנייה: אזהרה מתודולוגית על הצורך להשוות כלכלות באמצעות מחירים ונפחים דומים במקום להשתמש בשערי חליפין נומינליים בלבד.
השוואת תפוחים לתפוחים: שווי כוח קנייה ותמ"ג לנפש - OECD

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

חלק י"ד

שלושים וחמש שנים של טרנספורמציה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 28

מה איטליה הרוויחה ומה הפסידה

,לאחר שהגענו לסוף מסע המשתרע על פני יותר משלושים שנות היסטוריה כלכלית ופוליטית איטלקית יהיה זה פגום מבחינה מתודולוגית לנסות לצמצם את התוצאה לנוסחה לפיה איטליה "ניצחה" או הפסידה" מהטרנספורמציה האירופית שלה, המטבע האחיד, ההפרטות, פתיחת השוק, המשמעת" הפיסקלית או הגלובליזציה. כל אחד מהתהליכים הללו יצר בו זמנית יתרונות, עלויות, ניצול הזדמנויות והחמצות. מעל לכל, רבות מהתוצאות המיוחסות לאירופה תלויות למעשה בהחלטות לאומיות, בעוד שרבות מהחולשות הנחשבות לאיטלקיות בלעדיות הוגברו על ידי טרנספורמציות בינלאומיות שאף ממשלה לא הייתה בעלת שליטה מלאה עליהן. לכן, ההערכה התיעודית של שלושים וחמש השנים שחלפו מאז המשבר של 1992 ועד למערכת הכלכלית של 2026 חייבת להתחיל מהבחנה מהותית: **מה שאיטליה הרוויחה מהמוסדות החדשים אינו תואם את מה שהצליחה לעשות עם ההזדמנויות שמוסדות אלה סיפקו לה** , כשם שלא ניתן לייחס לחלוטין את מה שהפסידה למכירת מכשירים לאומיים .בעבר מבלי לשאול מה הייתה עלות שימורם והאם הם עדיין יעילים בכלכלה המתעוררת

,המדינה שנכנסה לשנות ה-90 עדיין החזיקה בלירה, בעלות לאומית מלאה על המדיניות המוניטרית מערכת גדולה של מפעלים ציבוריים, בנק מרכזי הפועל במסגרת שונה מזו שהוטלה לאחר מכן על ידי אמנת מאסטריכט, ומדינה המסוגלת, לפחות באופן פורמלי, להשתמש בפיחות, אינפלציה ומדיניות תעשייתית בדרכים שתהליך האינטגרציה האירופית יגביל בהדרגה. אך אותה מדינה הגיעה בשנת עם חוב ציבורי עצום, אינפלציה גבוהה מבחינה היסטורית מזו של שותפותיה העיקריות, חוסר 1992 ,יציבות במטבע, עלויות מימון גבוהות ומערכת ציבורית-תעשייתית שהייתה מושפעת גם מחוסר יעילות חוב והתערבות פוליטית. ריבונות מוניטרית הייתה קיימת, אך היא לא הייתה חופשית; היכולת לפיחות אפשרה התאוששות של התחרותיות הנומינלית, אך היא הפחיתה את כוח הקנייה הבינלאומי של ההכנסה ויכלה להזין אינפלציה מיובאת; שליטה ציבורית בעסקים אפשרה למדינה לכוון ישירות חלק משמעותי ממנגנון הייצור, אך היא גם העבירה את עלות ההפסדים וההשקעות הגרועות לתקציב הציבורי. זו הסיבה שכל השוואה בין "לפני" ל"אחרי" חייבת לשחזר לא רק אילו כלים ניתנו, אלא גם אילו .בעיות כלים אלה לא הצליחו לפתור

הרווח הראשון: יציבות מוניטרית והיעלמות סיכון המטבע הפנימי בתוך האירו

אחת התועלות הברורות ביותר של ההצטרפות למטבע האחיד היא היעלמות סיכון שער החליפין ביחסים עם מדינות אחרות בגוש האירו, יחד עם ביטול עלויות המרה והאפשרות למשברי מטבע פנים-אירופיים מהסוג שחוותה איטליה בשנת 1992. הבנק המרכזי האירופי כבר ציין בשנת 1999 כי היתרונות הבסיסיים של האיחוד המוניטרי כוללים את ביטול תנודתיות שער החליפין הנומינלי בין המדינות ,המשתתפות, השוואת מחירים טובה יותר ואפשרות לפתח שווקים פיננסיים משולבים יותר; בפרט [1] .ביטול פרמיית הסיכון בשער החליפין היה אמור להפחית את הריביות ולהקל על השקעות וסחר

עבור איטליה, שינוי זה היה משמעותי במיוחד משום שההתכנסות לעבר האירו ליוותה ירידה דרסטית בריביות הנומינליות ובעלויות שירות החוב מהרמות הגבוהות ביותר של המחצית הראשונה של שנות ה-90. דו"ח ההתכנסות של הוועדה משנת 1998 כבר תיאר ירידה משמעותית בעלויות הריבית והכיר בכך ;שהאטה באינפלציה, ייצוב המטבע וירידת הריבית ימשיכו להפחית את עלות החוב בשנים שלאחר מכן

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

עם זאת, אותו דו"ח ציין כי החוב האיטלקי הגיע ל-124.9 אחוזים מהתמ"ג בשנת 1994 וכי צמצומו דרש עודפים ראשוניים גדולים, לא רק תשלומי ריבית נמוכים יותר. [2]

לפיכך, איטליה השיגה מרחב פיננסי אמיתי. המטבע האחיד לא הפחית את החוב כשלעצמו, אך הוא כן הפחית את עלות המימון מחדש שלו למדינה, ושחרר משאבים שיכלו להיות מופנים להפחתה מהירה יותר של סכום החוב, השקעות, הכשרה, תשתיות או רפורמות מס. השאלה שעולה במבט לאחור אינה האם התועלת הייתה קיימת, משום שהיא מתועדת, אלא כיצד היא נוצלה: החוב ירד במחצית השנייה של שנות ה-90 ולאחר מכן לאט הרבה יותר, בעוד שההוצאות הראשוניות השוטפות גדלו, והמדינה לא הפכה במלואה את הדיבידנד הריבית להפחתה מבנית של הפגיעות הפיסקלית. לכן, הרווח המוסדי היה אמיתי, אך שכר הדירה שנוצר מההתכנסות לא הומר באותה מידה להון ציבורי או לצמיחה פוטנציאלית גדולה יותר.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הרווח השני: גישה לשוק אירופאי משולב הרבה יותר

ההשתתפות בשוק המשותף ובאירו הגבירה משמעותית גם את האינטגרציה המסחרית והפיננסית של איטליה עם שאר היבשת. עבור מדינה שעוצמתה התעשייתית מרוכזת בייצור מכוון יצוא ובשרשראות אספקה ביניים, פעולה בשוק נטול סיכון שער חליפין בין שותפיה העיקריים ועם סטנדרטים הרמוניים בהדרגה מייצגת יתרון מבני ניכר. גרמניה נותרה השוק העיקרי עבור מגזרים איטלקיים רבים, בעוד צרפת, ספרד, הולנד, בלגיה ושותפות אירופאיות אחרות מהוות בו זמנית שווקי מוצא, מקורות תשומות ומרכזים בשרשראות הייצור.

"התוצאה היא שהתעשייה האיטלקית בשנת 2026 כבר לא יכולה להיות מתוארת כ"תעשייה לאומית פשוטה במובן של המאה העשרים. מכונה המיוצרת באמיליה-רומאניה יכולה לשלב אלקטרוניקה גרמנית, תוכנה אירופאית ורכיבים מאסיה, להימכר ללקוח צרפתי ולממן על ידי בנק הפועל בשווקים משולבים. לפיכך, הכלכלה האיטלקית צברה גישה וגודל, אך בו זמנית איבדה חלק מהאוטונומיה הדרושה לשינוי חד-צדדי של סטנדרטים, מכסים ותקנות מבלי לקחת בחשבון את שילובה עם מדינות אחרות.

פשרה זו בין גישה לאוטונומיה היא אחד המאפיינים הבסיסיים של האינטגרציה האירופית ואי אפשר לשפוט אותה על סמך התבוננות בצד אחד בלבד.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הרווח השלישי: יציבות פיננסית ובנקאית גדולה יותר

מערכת הבנקאות האיטלקית של שנת 2026 שונה בתכלית מזו שנכנסה למשבר של שנות ה-90 או מזו שנפגעה מההלוואות הגרועות שנצברו לאחר 2008. הפרטות, מיזוגים, פיקוח אירופי, דרישות הון מחמירות יותר, צמצום חובות חסרי תקדים ואינטגרציה גדולה יותר עם איחוד הבנקאות יצרו מערכת -שכיום בעלת הון גבוה משמעותית ופחות נטל של הלוואות גרועות מאשר באמצע שנות ה-2010. ה מתאר את בריאותו של המגזר הפיננסי האיטלקי בשנת 2026 כחזקה ומציין כי גם המאזנים של OECD חברות ומשקי בית התחזקו. [3]

תוצאה זו אינה מבטלת את המעגל בין בנק למדינה, משום שמתווכים ממשיכים לפעול בתוך מדינה בעלת חובות גבוהים ומשום שסיכון ריבוני עדיין משפיע על התנאים הפיננסיים ותיקים. אך המבנה עמיד הרבה יותר משהיה בשנת 2011, ומעל הכל, קיומו של פיקוח ומנגנונים אירופיים מפחית את הסבירות שמשבר בנקאי לאומי ינוהל אך ורק באמצעות אלתור מקומי.

גם כאן, רווחים כרוכים בהפסד. חלק מהפיקוח על הבנקים הגדולים הועבר לבנק המרכזי האירופי, והדרכים שבהן מדינה יכולה להתערב במוסד מוגבלות על ידי הכללים האירופיים בנושא סיוע ממלכתי פירעון וחלוקת נטל. לפיכך, הריבונות הבנקאית הלאומית מצטמצמת; היכולת המשותפת לפיקוח וייצוב גדולה יותר.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הרווח הרביעי: עמדה חיצונית חזקה בהרבה

,שינוי שלעתים קרובות מתעלמים ממנו נוגע למצבה הפיננסי הבינלאומי של המדינה. בסוף שנת 2025 ; לאיטליה היה **יתרת אשראי חיצונית נטו של 348 מיליארד אירו, השווה ל-15.4 אחוזים מהתמ"ג** בנק איטליה מעריך שיפור של 39 נקודות אחוז מהתמ"ג בהשוואה לסוף שנת 2013, ומייחס יותר [4] .ממחצית ממנו לעודפים מתמשכים בחשבון השוטף ובחשבון ההון

נתונים אלה משנים באופן עמוק את פרופיל הפגיעות בהשוואה לשנת 2011. חוב ציבורי גבוה ממשיך להיות בעיה, אך מדינה שיש לה בסך הכל נכסים זרים העולים על התחייבויותיה נטו מציגה תצורה שונה .מזו של כלכלה שחובה בו זמנית למגזר הציבורי שלה ולשאר העולם

לפיכך, איטליה בנתה מחדש את יכולתה לצבור עושר פיננסי חיצוני תוך שהיא ממשיכה לחיות עם חוב ציבורי גבוה. זה נראה סותר רק אם מבלבלים בין המדינה למדינה: המגזר הציבורי יכול להיות בחובות .כבדים בעוד שמשקי בית, עסקים ומוסדות פיננסיים מחזיקים בנכסים משמעותיים מאוד

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הרווח החמישי: ייצור בקנה מידה גדול לא נעלם

אחד הנרטיבים הנפוצים ביותר על ההיסטוריה הכלכלית של איטליה בשלושים השנים האחרונות טוען כי האינטגרציה האירופית והגלובליזציה הרסו למעשה את מגזר הייצור של המדינה. התיעוד המתואר בפרק 23 מחזק את התזה הזו. איטליה נותרה אחת ממערכות התעשייה המובילות באיחוד האירופי, מייצרת כ-14 אחוזים מערך התפוקה התעשייתית הנמכרת באיחוד האירופי ומייצרת עודף סחר שאינו אנרגיה שהגיע לכ **-97.7 מיליארד אירו בשנת 2025**.

עם זאת, השינוי התעשייתי היה עצום: שרשראות אספקה, בעלות, שווקים, טכנולוגיות וגיאוגרפיה תאגידית השתנו כולם; חלק מהמגזרים המסורתיים היו נתונים ללחץ ניכר, בעוד שתרופות, תעופה וחלל, ביטחון, הנדסת מכונות מתקדמת, מזון ומגזרים נישה רבים שמרו או הגדילו את יכולותיהם הבינלאומיות.

לכן איטליה לא איבדה את התעשייה שלה.

היא איבדה כמה תעשיות וחיזקה אחרות.

ההפסד האמיתי נוגע מעל לכל לצמיחה בפריון של המערכת המצרפית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ההפסד הגדול ביותר: שלושים שנה של פריון כמעט עומד

פריון העבודה גדל בממוצע ב **-0.3 אחוזים**, ISTAT בין השנים 1995 ו-2024, במגזרי השוק שניתחו על ידי **בלבד בשנה** . [5] זהו כנראה הנתון החשוב ביותר בכל הספר, משום שהוא מסביר מדוע תוצאות איטלקיות רבות אחרות נראות חיוביות ולא מספקות בו זמנית.

מדינה יכולה להתפאר בייצוא משמעותי, עסקים מצוינים ורמה גבוהה של עושר פרטי; אם כל שעת עבודה מייצרת רק מעט יותר ערך שנה אחר שנה, קשה להגדיל את השכר הריאלי, לממן רווחה, להפחית חובות ובמקביל להשקיע במחקר, ביטחון ואנרגיה.

בשנת 2024, פריון העבודה במגזרי השוק ירד ב-1.9 אחוזים, משום ששעות העבודה גדלו הרבה יותר מהערך המוסף. [5] אין להסיק מכני מהנתונים האחרונים לעתיד, אלא הם מדגישים בעיה ישנה: איטליה מצליחה ליצור מקומות עבודה מבלי לייצר צמיחה מהירה באותה מידה בפריון.

זהו ההפסד החמור ביותר בהשוואה להזדמנות שנוצרה בשנות ה-90. האירו ביטל את הפיחות הנומינלי ככלי התאמה; לכן, איטליה הייתה צריכה לפצות באמצעות פרודוקטיביות, חדשנות וצמיחה עסקית. תהליך זה התרחש בכמה חברות ושרשראות אספקה, אך לא מספיק ברחבי המערכת כולה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

העלות העיקרית השנייה: הקושי להפוך את התעסוקה להשתתפות נרחבת

שוק העבודה האיטלקי גמיש הרבה יותר כיום ובעל רמות תעסוקה מוחלטות גבוהות, אך ההשוואה האירופית עדיין מראה כמות עצומה של כושר עבודה לא מנוצל. בשנת 2025, שיעור התעסוקה של האוכלוסייה בגילאי 20 עד 64 היה **67.6 אחוזים** , הנמוך ביותר באיחוד האירופי, לעומת ממוצע של 76.1 אחוזים באיחוד האירופי; עבור נשים השיעור היה רק **58 אחוזים** , עם פער מגדרי של 19.1 נקודות אחוז, הרחב ביותר באיחוד. [6]

הבעיה עצומה משום שהיא מקשרת בין תעסוקה, נתונים דמוגרפיים וצמיחה. מדינה מזדקנת במהירות אינה יכולה להרשות לעצמה לנצל נתח כה קטן מאוכלוסייתה הפעילה הפוטנציאלית, במיוחד בקרב נשים וצעירים. לכן, גירעון התעסוקה מייצג הפסד כלכלי שאינו פחות משמעותי מגירעון הפריון.

אם לאיטליה היה אותו שיעור תעסוקה כמו לשותפותיה המתקדמות יותר, מבלי להפחית את הפריון לעובד, מספר האנשים התורמים לייצור, להכנסות ממסים ולביטוח לאומי היה גבוה משמעותית.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

העלות השלישית: עיכובים במחקר ובטכנולוגיה קניינית

ההוצאות האיטלקיות על מחקר ופיתוח נותרו סביב **1.4 אחוזים מהתמ"ג** , לעומת ממוצע גבוה וכ-3 אחוזים בגרמניה. [7] פיגור זה נבנה במשך עשרות שנים והופך לחמור יותר OECD-משמעותית ב ככל שהערך התעשייתי עובר מייצור פיזי לכיוון תוכנה, נתונים, פטנטים, בינה מלאכותית, ביוטכנולוגיה וחומרים מתקדמים.

איטליה השיגה אפוא גישה לטכנולוגיות גלובליות, אך לא תמיד שולטת בחלקים הרווחיים ביותר. היא יכולה לייצר מכונה מתקדמת המשלבת מוליכים למחצה זרים ותוכנה שאינה איטלקית; היא יכולה לארח מפעל תרופות מתוחכם ביותר שמרכז קבלת ההחלטות שלו שייך לחברה רב-לאומית זרה; היא יכולה להרכיב מערכות מורכבות במסגרת תוכניות בינלאומיות מבלי להחזיק בבעלות מלאה על הקניין הרוחני.

זה לא כישלון מוחלט, משום שאף כלכלה מודרנית אינה שולטת בכל הטכנולוגיות שלה. הבעיה מתעוררת כאשר מספר המגזרים שבהם קיימת שליטה חיצונית הופך גדול מספיק כדי להפחית את היכולת לקבל החלטות עצמאיות.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

העלות הרביעית: החוב לא באמת נפתר

בשנת 1998, ניבאה הנציבות האירופית כי לאחר ירידה משיא של 124.9 אחוזים בשנת 1994, יחס החוב-תוצר של איטליה עלול לרדת מתחת ל-100 אחוזים עד 2003 אם המדינה תשמור על עודפים ראשוניים גבוהים ותנצל את ירידת הריביות. [2] מסלול זה לא התממש.

שלושים שנה לאחר מכן, החוב נותר קרוב ל-140 אחוז מהתמ"ג.

זוהי כנראה המטרה הלאומית העיקרית שהוחמצה לאורך כל התקופה, משום שחוב נמוך יותר היה מאפשר לאיטליה כיום לממן השקעות, הגנה, מעבר האנרגיה והתגובה הדמוגרפית עם פחות סכסוך חלוקתי.

אין לפרש את העלות בפשטות כ"כסף מבוזבז על ריבית". העלות המשמעותית ביותר היא **אובדן מרווח הבחירה**.

כל ממשלה איטלקית חייבת לשקול את תגובת השוק בזהירות רבה יותר מאשר מדינה עם חוב נמוך משמעותית.

חוב הופך אפוא החלטה כלכלית מהעבר לאילוץ פוליטי בהווה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

העלות החמישית: אובדן מכשיר שער החליפין לא פוצה על ידי גמישות פנימית מספקת

עם האירו, איטליה ויתרה מרצונה על היכולת לפיחות חד-צדדי של ערך המטבע שלה מול שותפותיה האירופיות. זה ביטל מנגנון תיקון שבעבר אפשר התאוששות מהירה של התחרותיות הנומינלית, אך גם הוביל לאינפלציה, אובדן כוח קנייה וחוסר יציבות פיננסית גדול יותר.

השאלה, אם כן, אינה האם פיחות ערך היה "טוב" או "רע". הוא היה מכשיר עם יתרונות ועלויות.

לאחר חיסולה, הכלכלה תצטרך להתאים את עצמה בעיקר באמצעות פריון, שכר יחסי, מחירים, ניידות עובדים, חדשנות והקצאת הון מחדש.

הבעיה האיטלקית היא שהפריון לא גדל מספיק וההקצאה מחדש בין חברות נותרה איטית.

לכן, אובדן שער החליפין הפך יקר יותר דווקא משום שרפורמות פנימיות לא הובילו למהירות ההסתגלות הנדרשת על ידי איחוד מוניטרי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

העלות השישית: חלק מיכולת קבלת ההחלטות הפכה למשותף

בין השנים 1992 ל-2026, איטליה העבירה נתחים הולכים וגדלים מסמכות קבלת ההחלטות בתחומי המדיניות המוניטרית, הבנקאית, התקציבית, הסחרית, התחרותית והרגולטורית. הבנק המרכזי האירופי קובע את שיעורי הריבית; הנציבות מנהלת משא ומתן על מדיניות הסחר; איחוד הבנקאות קובע חלק ממסגרת הפיקוח; הכללים האירופיים מסדירים סיוע ממלכתי; הקומפקט הפיסקאלי החדש מתנה את צמיחת ההוצאות נטו.

זהו אובדן של אוטונומיה לאומית במובן המשפטי.

אבל יהיה זה לא נכון לעצור כאן.

איטליה מפעילה בו זמנית סמכויות אלה באמצעות מוסדות משותפים בהם היא משתתפת. היא אינה קובעת את שיעור הריבית של הבנק המרכזי האירופי באופן אינדיבידואלי, אלא משתתפת במועצת המנהלים באמצעות נגיד הבנק של איטליה; אין לה מכס סחר איטלקי, אך היא משתתפת בקביעת הכיוון האירופי, עליו היא מנהלת משא ומתן כגוש עם ארצות הברית וסין; היא אינה יכולה להשתמש בחופשיות בסיוע תעשייתי ללא כללים, אך נהנית מהעובדה שגם מדינות אחרות כפופות למגבלות משותפות.

לכן, הבעיה אינה "ריבונות אבודה" לעומת "ריבונות שלמה".

זוהי ריבונות שהשתנתה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הרווח השביעי: אירופה הוכיחה שהיא יכולה לייצר כלים שאיטליה לבדה לא הייתה מחזיקה בהם באותו קנה מידה.

המגפה ומשבר האנרגיה חשפו את הצד השני של האינטגרציה. PEPP, SURE ו-Next Generation EU אפשרו גיוס של יכולת מוניטרית ופיסקלית בקנה מידה שהיה קשה הרבה יותר לשכפל בנפרד מבלי להגדיל משמעותית את הסיכון הריבוני של איטליה.

היא הדוגמה הבולטת ביותר. איטליה קיבלה גישה לכמעט מאתיים מיליארד דולר PNRR-קרן ה במענקים והלוואות באמצעות תוכנית אירופאית משותפת המקושרת להשקעות ורפורמות. גודל התוכנית אינו אומר בהכרח שהמשאבים ינוצלו היטב, אך הוא מדגים כי האיחוד המוניטרי של 2020 אינו עוד זהה לזה של 2010.

- היכולת המשותפת גדלה.
- גם הקשר גדל.
- משאבים מגיעים עם אבני דרך ויעדים.
- שוב, הגנה ומשמעת הולכים יד ביד.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

רווח גיאופוליטי: היותך בגושים גדולים יותר מגביר את יכולת המשא ומתן

בסדר עולמי חדש, הנשלט על ידי תחרות בין ארצות הברית לסין, לאיטליה מבודדת תהיה יכולת מוגבלת מאוד להשפיע על מכסים, סטנדרטים דיגיטליים, רגולציה תעשייתית ואבטחת שרשרת האספקה. היותה חלק מהאיחוד האירופי מגדילה את היקף הסחר והרגולציה; היותה חלק מנאט"ו מגדילה את היקף ההרתעה.

- אין זה אומר שהאינטרסים האיטלקיים תמיד חופפים את אלה של שותפים אחרים.
- משמעות הדבר היא שהמדינה יכולה לשאוף להפוך את משקלה הלאומי ליכולות משותפות.
- המחיר הוא קבלת הפשרה.

מה באמת איטליה הפסידה?

התגובה המחמירה ביותר היא אפוא מורכבת יותר מנוסחה פוליטית. איטליה איבדה שליטה בלעדית על המדיניות המוניטרית, את האפשרות לפיחות לאומי, חלק משיקול הדעת הפיסקלי, חלק מהבעלות התעשייתית הציבורית ואת היכולת להגדיר באופן חד צדדי כללים כלכליים רבים.

היא גם איבדה, עקב חולשותיה הפנימיות, חלק מהזמן שהיה זמין להפחתת חובות, הגברת הפרודוקטיביות, השקעה במחקר והיערכות להזדקנות.

- אין לבלבל בין שתי הקטגוריות הללו.
- הראשון הוא תוצאה של האינטגרציה שנבחרה.
- השנייה היא התוצאה הלא שלמה של הפוליטיקה הלאומית.

ומה הוא הרוויח?

מפני פיצול ECB-היא השיגה יציבות מוניטרית, גישה לשוק משולב גדול, סיכון מטבע מופחת, הגנה מה קיצוני, מבנה בנקאי חזק יותר, יכולת מימון אירופית יוצאת דופן, פתיחות סחר גדולה יותר, ומצב תעשייתי שלמרות כל הקשיים נותר בין הגדולים באירופה.

היא גם צברה מעמד חיצוני נטו חיובי ומערכת תעשייתית שהוכיחה את עצמה כבעלת יכולת הסתגלות לזעזועים עצומים.

- הבעיה, אם כן, אינה שאיטליה הפכה ל"חלשה" יותר בכל היבט.
- זה הפך ליציב ומשולב יותר, אבל לא מספיק פרודוקטיבי יותר.
- וזו האסימטריה שמגדירה את כל המאזן.

מקורות ומסמכים של פרק 28

[1] הבנק המרכזי האירופי - יתרונות צפויים של המטבע האחיד: ביטול סיכון שער החליפין בתוך האירו, עלויות עסקה נמוכות יותר, אינטגרציה פיננסית והפחתת פרמיות סיכון.
צמיחה דרך יציבות, 27 באפריל 1999: EMU - הבנק המרכזי האירופי

[2] הנציבות האירופית - דו"ח התכנסות 1998: חוב איטלקי, עודפים ראשוניים, הפרטות, שיעורים ומטרות להפחתת יחס חוב/תוצר.
הנציבות האירופית - דו"ח התכנסות 1998

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

[3] OECD - תחזית כלכלית איטלקית לשנת 2026: מגזר פיננסי חזק, שיפור במאזנים הפרטיים ובעיות מתמשכות של פריון, חוב ודמוגרפיה.
סקר כלכלי איטליה - OECD 2026

[4] בנק איטליה - יתרת אשראי נטו בחו"ל של 348 מיליארד יורו, השווה ל-15.4 אחוזים מהתמ"ג בסוף 2025.
בנק איטליה - דו"ח שנתי לשנת 2025 בסיכום.

[5] ISTAT — פריון 1995–2024: צמיחה ממוצעת בפריון העבודה של 0.3 אחוזים לשנה וירידה של 1.9 אחוזים בשנת 2024.
מדדי פריון 1995–2024 — ISTAT

[6] יורוסטאט - שוק העבודה 2025: שיעור התעסוקה באיטליה לגילאי 20-64 עומד על 67.6 אחוז ושיעור הנשים עומד על 58 אחוז.
יורוסטאט - שיעור התעסוקה באיחוד האירופי גדל מעל 76% בשנת 2025.

[7] OECD - מחקר וחדשנות באיטליה: מו"פ שווה ערך ל-1.4 אחוז מהתמ"ג בשנת 2024 והשקעות בלתי מוחשיות נמוכות מאלה של הכלכלות העיקריות המקבילות.
הגברת הדינמיות העסקית להעלאת הפריון - OECD.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 29

המיתוסים האיטלקיים הגדולים שהועמדו למבחן באמצעות מסמכים

כל טרנספורמציה כלכלית ארוכה מייצרת מיתולוגיה משלה, במיוחד כאשר היא חווה משברים כואבים חברתית והחלטות טכניות שקשה לשחזר שנים לאחר מכן. הסיבה לכך היא שחברה צריכה לארגן חוויות ,מורכבות באמצעות נרטיבים מובנים. במקרה האיטלקי, השילוב של מאסטריכט, האירו, הפרטה, צנע הבנק המרכזי האירופי, גלובליזציה וממשלות טכנוקרטיות, לאורך זמן, יצר הסברים שלעתים קרובות מכילים גרעין של אמת אך הופכים אותו לסיבתיות מוחלטת. הבעיה עם נרטיבים אלה אינה שהם בהכרח שקריים בכל היבט; אלא שהם מטשטשים את ההבחנה בין עובדה, פרשנות ועובדה נגדית, ומייחסים .לאירוע יחיד את מה שנובע בפועל מהאינטראקציה של גורמים מרובים

.מטרת פרק זה אינה להחליף מיתולוגיה אחת באחרת, וגם לא לקבוע איזו פרשנות פוליטית יש להעדיף מטרתה לבחון כמה מהטענות החוזרות ונשנות ביותר כנגד המסמכים ששוחזרו בפרקים הקודמים ולהראות היכן הראיות תומכות בצד אחד של התזה, היכן הן סותרות אותו, והיכן הן מונעות מסקנה .ברורה

"האירו הרס את הכלכלה האיטלקית"

.הניסוח מוחלט מדי מכדי שניתן יהיה לתמוך בו בנתונים

מתועד כי איטליה חוותה צמיחה חלשה ביותר בפריון במהלך תקופת האירו וכי הוויתור על פיחות הפך את התאמת התחרותיות לתלויה הרבה יותר בפריון, שכר, מחירים ויכולת חדשנות. עם זאת, מתועד באותה מידה כי ההאטה בפריון האיטלקי קדמה או התרחשה במקביל לשנות ההכנות לאירו וכי הסיבות כוללות את גודל החברות, השקעה נמוכה במחקר ופיתוח ובהון בלתי ISTAT ו-OECD שזוהו על ידי [1] .מוחשי, ניהול, דמוגרפיה והשתתפות נמוכה בכוח העבודה

.האירו ביטל כלי התאמה

.זה לא יצר את הפריון הנמוך בפני עצמו

היא גם הניבה יתרונות באמצעות ביטול סיכון שער החליפין התוך-אזורי והפחתה משמעותית של שערים [2] .בהשוואה לשנים קודמות

לכן, הניסוח התיעודי שונה: **האירו הפך את חולשותיה המבניות של איטליה ליקרות יותר משום שהוא ביטל את הפיחות כמנגנון פיצוי חוזר, אך הוא אינו מהווה הסבר מספק לקיפאון הייצורי של איטליה** .

".לפני האירו, איטליה צמחה משום שיכלה לרדת בערכה"

תזה זו מכילה גם מרכיב ממשי אך לא שלם. פיחותים אכן שיפרו את התחרותיות הנומינלית של יצרנים איטלקיים בזמנים מסוימים; לאחר משבר 1992, למשל, הפיחות החד של הלירה תרם לאיזון מחדש של .המטבע החיצוני

אבל פיחות ערך פירושו גם ייקור יבוא ואנרגיה, הפחתת כוח הקנייה הבינלאומי של הכנסות והגדלת .הסיכון לאינפלציה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

יתר על כן, הצמיחה האיטלקית בשנות ה-50, ה-60 וחלק משנות ה-80 לא ניתנת להסבר פשוט על ידי גמישות שער החליפין: תיעוש, התכנסות טכנולוגית, דמוגרפיה, עיור, צבירת הון וצמיחה אירופאית מילאו תפקידים מרכזיים.

פיחות ערך היה כלי.

זה לא היה מודל צמיחה.

"עם הלירה, המדינה שלטה בריבית ולכן חוב לא היווה בעיה"

ההיסטוריה של שנות ה-80 וה-90 סותרת ייצוג כזה. החוב האיטלקי הגיע **ל-124.9 אחוזים מהתמ"ג בשנת 1994** , בעוד שעלות שירות החוב נותרה גבוהה ביותר; הנציבות האירופית בשנת 1998 ייחסה דווקא להפחתת הריבית והאינפלציה חלק משמעותי מהשיפור שנבע לאחר מכן [3].

לבנק מרכזי לאומי יש בהחלט יותר חופש התערבות בחוב שלו כאשר הוא שולט במטבע בו הוא נקוב, אך אין זה אומר שהוא יכול להפוך את המימון לחינמי ללא השלכות על אינפלציה, שערי חליפין ואמינות.

המטבע הלאומי משנה את אופי האילוץ.

זה לא מוחק את זה.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

"האירו גרם למחירים להתפוצץ ב-100 אחוז"

,ההכנסה הפיזית של שטרות ומטבעות בשנת 2002 לוותה בתפיסה חזקה מאוד של עליות מחירים במיוחד עבור סחורות ושירותים מסוימים הנרכשים לעתים קרובות, ונכון מבחינה היסטורית להכיר בכך שכמה עיגולים ועליות מגזריות היו גלויות מאוד למשפחות. עם זאת, נתונים רשמיים אינם תומכים .בטענה שרמת המחירים הכללית הוכפלה כתוצאה מהמעבר מלירה לאירו

הערכות הבנק המרכזי האירופי ייחסו השפעה מוגבלת יחסית להמרה החומרית על המדד ההרמוני הכולל, תוך הכרה בכך שהתפיסות עשויות לסטות מהממוצע הסטטיסטי עקב ריכוז עליות המחירים .במוצרים הנרכשים בתדירות גבוהה

.לכן, ההבחנה בין אינפלציה מדודה לאינפלציה נתפסת היא חיונית

.לומר ש"שום דבר לא גדל" יהיה שקר

.האמירה ש"הכל הוכפל כי יורו אחד הפך לאלף לירט" סותרת באותה מידה את מדדי המחירים

"מאסטריכט כפתה הפרטות"

הפרטות איטלקיות היו בהחלט חלק מתהליך אירופי רחב יותר של ליברליזציה, תחרות, הפחתת חובות וטרנספורמציה של הכלכלה הציבורית. עם זאת, אמנת מאסטריכט אינה מכילה התחייבות כללית טלקום איטליה, אוטוסטרייד או חברות אחרות בדרכים הספציפיות ,ENI המחייבת את איטליה למכור את .שאומצו

ההחלטות להפוך חברות ציבוריות גדולות לחברות מניות משותפות והמכירות שלאחר מכן התקבלו באמצעות חקיקה איטלקית, בהקשר שבו הממשלה ביקשה בו זמנית לחדש את המערכת, לגייס .הכנסות, להפחית חובות ולעמוד בתקנות האירופיות החדשות

,לכן, הניסוח המדויק ביותר הוא שהאינטגרציה האירופית היוותה מסגרת ותמריץ רב עוצמה לשינוי . בעוד שהמבנה הקונקרטי של ההפרטות היה החלטה פוליטית-חקיקתית לאומית

"ההפרטות החזירו את החוב"

הכנסות מהפרטה אכן תרמו להפחתת החוב. בדו"ח ההתכנסות משנת 1998, כימתה הוועדה את הכנסות האוצר ב-0.4 אחוז מהתמ"ג בשנת 1994, 0.5 אחוז בשנים 1995 ו-1996, ו-0.7 אחוז בשנת 1997. [3]

אבל מכירת נכס מייצרת רווח חד פעמי, בעוד שחוב ציבורי הוא סכום מצטבר שמגמתו תלויה באופן רציף בגירעונות, בתשלומי ריבית ובצמיחה נומינלית. הפרטות יכלו להפחית את רמתו, אך הן לא היו תחליף .למדיניות פיסקלית בת קיימא

העובדה שהחוב נותר גבוה עשרות שנים לאחר מכן פשוט מדגימה שהמבצע לא יכול להוות מתמטית .פתרון קבע

"הצנע של 2011 הוטל כולו על ידי הבנק המרכזי האירופי"

ובנק איטליה הפעילו לחץ (ECB) המכתב מ-5 באוגוסט 2011 מדגים בבירור כי הבנק המרכזי האירופי חזק מאוד על הרשויות האיטלקיות ונקטו צעדים מפורטים בנוגע לכספי הציבור, הפנסיות, העבודה .והמנהל. לכן, אין זה נכון להמעיט בחשיבות המרכיב החיצוני

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אבל חלק מהתיקון הפיסקלי כבר אושר על ידי ממשלת ברלוסקוני, וצעדים נוספים אושרו כחוק על ידי הפרלמנט האיטלקי.

ממשלת מונטי הייתה צריכה גם לזכות באמון הפרלמנט.

לפיכך, התיעוד מתאר מצב של **לחץ חיצוני חזק המופעל במסגרת הליכים חוקתיים לאומיים** , ולא ביטול רשמי של הפרלמנט.

"ברלוסקוני הודח מהבנק המרכזי האירופי"

המסמכים מאפשרים לנו לשחזר רצף מדויק יותר. הממשלה התמודדה עם לחץ עז מצד השווקים והמוסדות האירופיים; ב-8 בנובמבר 2011, הצהרת התקציב קיבלה 308 קולות בעד בבית הנבחרים, מה שהוכיח כי לממשלה כבר אין רוב מוחלט; ברלוסקוני הודיע לקווירינלה על כוונתו להתפטר לאחר אישור חוק היציבות והגיש רשמית את התפטרותו ב-12 בנובמבר.

לבנק המרכזי האירופי לא הייתה הסמכות החוקתית להדיח את ראש הממשלה.

עם זאת, הדבר תרם להקשר הפיננסי והמוסדי שבו האפשרויות הפוליטיות של הממשלה הצטמצמו באופן דרסטי.

ההבחנה בין **סיבה פוליטית, לחץ כלכלי והליך חוקתי** היא חיונית.

"בנובמבר 2011, איטליה כבר הייתה במצב של חדלות פירעון"

מסמכים אלה אינם מגבירים זאת. התשואות היו גבוהות ביותר, והתמשכותן הייתה מובילה למסלול פיננסי מסוכן מאוד, אך המכירות הפומביות המשיכו לפעול והממשלה לא הפסיקה לכבד את התחייבויותיה.

הבעיה הייתה התפתחות אפשרית לעבר חוסר קיימות.

לא ברירת מחדל שכבר התרחשה.

ההבחנה בין משבר אמון לבין חדלות פירעון ממשית אינה מפחיתה מחומרת השלב; היא רק מגדירה אותו בצורה מדויקת יותר.

"מונטי הגדיל את החוב, כך שצעדי צנע היו חסרי תועלת".

נכון שיחס החוב-תוצר המקומי הגולמי גדל בתקופת מונטי למרות קונסולידציה חזקה. אבל גירעון וחוב אינם אותו משתנה, והחוב תלוי גם בצמיחה נומינלית, בתשלומי ריבית ובהתאמות של מניות-זרימה.

המיתון, שהיה עמוק מהצפוי, הפחית את המכנה של היחס, בעוד שאיטליה המשיכה לסבול מעלויות ריבית גבוהות.

לכן, זוהי ראיה תיעודית לכך שמדיניות הצנע תרמה לביקוש חלש וכי מכפילים פיסקאליים כנראה לא הוערכו כראוי; עם זאת, לא ניתן להוכיח כי ללא קונסולידציה ומערכת הגיבוי של הבנק המרכזי האירופי משנת 2012, יחס החוב לתוצר היה בהכרח נמוך יותר.

התוצאה הנגדית אינה ניתנת לצפייה.

"BTP דראגי הציל את איטליה פשוט על ידי רכישת"

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

היו מכריעים בשינוי הציפיות לגבי ההפיכות של האירו, אך איטליה מעולם OMT ה"מה שיידרש" ותוכנית OMT. לא השתמשה בתוכנית

המפרטים הטכניים שפורסמו על ידי הבנק המרכזי האירופי בספטמבר 2012 קבעו גם **התניה מחמירה** [4] .וללא מגבלות כמותיות מראש **EFSF/ESM ויעילה הקשורה לתוכנית**

.במקרה האיטלקי היה מעל לכל כוחו של אמינות פוטנציאלית OMT-לכן, כוחו של ה

.היה מוכן להשתמש במערכת גיבוי ECB-השוק האמין שה

.זהו הבדל מהותי בהשוואה לרכישה שכבר ביצעת

"מממן את החוב האיטלקי בחינם ECB-ה"

ניסוח זה גם אינו תואם את התפקוד המוסדי של מערכת היורו. הבנק המרכזי האירופי יכול לרכוש אג"ח ממשלתיות בשוק המשני באמצעות תוכניות מוניטריות, אך הוא אינו פשוט מזכה את ממשלת איטליה .במשאבים התקציביים הדרושים ללא עלויות או תנאים

.משרד האוצר ממשיך להנפיק ניירות ערך בשוק

.עלות הריבית נותרה אמיתית

מדיניות הבנק המרכזי האירופי יכולה לדחוס או להרחיב אותה באמצעות ריביות ורכישות, אך היא לא .הופכת את החוב ללא קיים

"החילוץ אומר שמעל 100,000 יורו המדינה לוקחת אוטומטית את הפיקדונות"

לא. פיקדונות מכוסים עד 100,000 אירו אינם כלולים בחילוץ באמצעות מערכת הערבויות, בעוד שהתחייבויות אחרות פועלות לפי היררכיה ספציפית. הכללת פיקדונות לא מוגנים אינה משיכה אוטומטית המיושמת רק משום שהיתרה עולה על הסף, אלא יכולה להתרחש במסגרת הליך פתרון לאחר .שהפסדים נספגו על ידי הקטגוריות שמעליהן בהיררכיה

.ההבחנה בין פיקדון, אגרת חוב בנקאית והון מניות נותרה מהותית

"איטליה כבר לא מייצרת כלום"

נתוני תעשייה ומסחר הופכים טענה זו לבלתי מבוססת. איטליה נותרה אחת ממערכות הייצור המובילות .באיחוד האירופי ובשנת 2025 יצרה עודף שאינו אנרגטי של כמעט מאה מיליארד יורו

.הביקורת הנכונה מתייחסת לפרודוקטיביות, גודל החברה, מחקר ופיתוח, טכנולוגיה ותלות קריטיות

.לא היעדר תעשייה

ההבדל חשוב משום שמדיניות הבנויה על הרעיון של "ליצור מחדש את הייצור מאפס" תהיה שונה .בתכלית ממדיניות שנועדה למודרניזציה של בסיס ייצור קיים

"עסקים קטנים ובינוניים הם הבעיה של איטליה"

זוהי פישוט מוגזם באותה מידה. עסקים קטנים ובינוניים איטלקיים רבים הם תחרותיים מאוד, חדשניים מציין גם כי לחברות איטלקיות בינוניות-גדולות יש ביצועי OECD-ובעלי אוריינטציה לייצוא. ה [5] .פרודוקטיביות תחרותיים מאוד בהשוואה לעמיתיהן הזרות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

הבעיה הסטטיסטית היא שחלק גדול מדי מהתעסוקה נותר מרוכז בעסקים זעירים שאינם מצליחים לצמוח, משקיעים פחות בהון, במחקר ופיתוח ובניהול, ומתקשים להשיג את קנה המידה הנדרש כדי להתחרות בטכנולוגיות עתירות ההון ביותר.

"הבעיה אינה "קטנה.

זהו כישלון של חלק מספיק מהעסקים לגדול כאשר זה הגיוני מבחינה כלכלית.

"החוב הציבורי כולו בידי זרים"

מבנה החוב האיטלקי מגוון בין משקיעים מקומיים וזרים, בנקים, חברות ביטוח, משקי בית, קרנות ומוסדות של מערכת היורו. יתר על כן, הפוזיציה הכוללת נטו של איטליה כלפי מדינות זרות חיובית כעת [6].

זה לא הופך את החוב הציבורי ללא רלוונטי, כי בכל מקרה משרד האוצר חייב לממן אותו מחדש בשוק.

עם זאת, משמעות הדבר היא שתיאור המדינה כ"חובת למדינות זרות" בפשטות מבלבל בין חוב המדינה לבין המאזן הפיננסי של המשק כולו.

"עודף ראשוני פירושו שהממשלה מפחיתה את חובה."

לא בהכרח. עודף ראשוני פירושו פשוט שבניכוי ריבית, ההכנסות עולות על ההוצאות.

אם הריבית גבוהה מהעודף הראשוני, הגירעון הכולל נשאר שלילי.

יתר על כן, אם הצמיחה הנומינלית חלשה או שיש התאמות לא רצויות של מלאי-זרימה, יחס החוב-תוצר עשוי לעלות גם עם עודף ראשוני.

התוכנית האיטלקית 2025 מייצגת בדיוק מקרה כזה.

"החוב האירופי המשותף הוא כסף חינם"

הדור הבא של האיחוד האירופי הציג חוב שהונפק על ידי האיחוד ומומן באמצעות מענקים והלוואות למדינות החברות, אך החוב המשותף יצטרך להיות מוחזר באמצעות התקציב האירופי ומשאבים עצמיים.

לכן, מענקים אינם הלוואות ישירות למדינה הבודדת, אך גם אינם משאבים ללא עלות קולקטיבית.

איטליה תורמת לתקציב המשותף ותשתתף בעקיפין בהחזר.

הערך הכלכלי הנקי יהיה תלוי בראש ובראשונה בפריון ההשקעות הממומנות.

"הוא מתנה מאירופה PNRR-ה"

הניסוח מתעלם ממרכיב ההלוואה, מהתנאי ומהתרומה של איטליה למשאבים האירופיים.

אבל יהיה זה שגוי באותה מידה לטעון שמדובר פשוט ב"חוב איטלקי חדש": רכיב המענק אינו נחשב כהלוואה לאומית, והחייב בשווקים למימון המשותף הוא האיחוד.

הוא העברה מותנית ומימון משותף PNRR-לכן, ה.

לא ניתן לשפוט את נוחותה על סמך המאזן הכספי בלבד.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.זה תלוי בביצועי ההשקעה

"איטליה היא התורמת נטו הגדולה ביותר לאירופה ולכן מפסידה מהאיחוד האירופי"

זוהי אמירה נוספת שמבלבלת בין זרימות תקציביות לבין תועלות כלכליות. המאזן נטו בין תרומות ,והעברות אירופיות מודד רק חלק מהקשר; הוא אינו מודד גישה לשוק המשותף, מעמד פטור ממכסים .השתתפות ברשתות אירופיות, הבנק המרכזי האירופי, קרנות נאמנות ויתרונות מערכתיים אחרים

יחד עם זאת, ציון יתרונות השוק המשותף אינו מוכיח באופן אוטומטי שכל מדיניות אירופית ספציפית .לטובת איטליה

.המאזן הפיננסי והמאזן הכלכלי הם כמויות שונות

".גרמניה בנתה את האירו אך ורק כדי לקדם את היצוא שלה"

האירו בהחלט טיפח את יציבות הסחר הגרמני בשוק האירופי, וגרמניה נהנתה רבות מהאינטגרציה. אך המטבע האחיד היה תוצאה של משא ומתן פוליטי רב-צדדי ונתמך גם על ידי המעמדות השליטים של .איטליה, צרפת ושאר המדינות המשתתפות

.איטליה החליטה להיכנס

.זה לא נכפה רק על ידי ברלין

השאלה ההיסטורית המעניינת ביותר היא אפוא מדוע מדינות מסוימות עשו שימוש טוב יותר בסביבה .המוניטרית המשותפת מאחרות

"לאיטליה אין יותר ריבונות"

ההצהרה כללית מדי מכדי להיות בעלת משמעות אנליטית. איטליה ממשיכה לחוקק, למסות, להוציא כספים, להגדיר חלק גדול מאוד מהמדיניות החברתית, לנהל צדק, לבחור את ממשלתה, לארגן את .כוחותיה המזוינים ולנהל משא ומתן בינלאומי

.היא כבר לא שולטת באופן חד-צדדי במטבע, במדיניות הסחר ובכמה מרכיבים של פיקוח ורגולציה

.לכן יש לה פחות אוטונומיה בלעדית במגזרים מסוימים ויכולת משותפת גדולה יותר באחרים

.המונח הנכון הוא **ריבונות משותפת ומוגבלת** , לא היעדר ריבונות

".מחוץ לגוש האירו, איטליה יכלה פשוט לממש את חובה"

מבחינה טכנית, מדינה עם מטבע ובנק מרכזי משלה יכולה ליצור כסף במטבע הלאומי ולהפחית את הסיכון לחדלות פירעון נומינלית על חוב הנקוב באותו מטבע. עם זאת, אילוץ זה יכול להתבטא .באינפלציה, תנודות בשער החליפין, בריחת הון ועלייה בפרמיה הנדרשת על ידי משקיעים

.ביטול סוג אחד של סיכון אינו מבטל את העלות הכלכלית

.זה משנה את זה

.שיטת המסמך מייצרת מסקנה פחות נוחה, אך שימושית יותר

.רוב המיתוסים שנותחו נובעים מטעות חוזרת ונשנית: הפיכת סיבתיות חלקית לסיבתיות מלאה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

- .האירו השפיע על התחרותיות
- .זה לא מסביר את כל הפרודוקטיביות
- .הצנע העמיק את המיתון
- .זה לא מסביר כל עלייה בחוב
- .לבנק המרכזי האירופי היה כוח עצום בשנת 2011
- .הוא לא פיטר את הממשלה באופן רשמי
- .הפרטות שינו את הכלכלה
- .הם לא פשוט הורו על ידי מאסטריכט
- .מביא משאבים PNRR-ה
- .הם לא חופשיים
- .חובות יוצרים אילוצים
- .זה לא אומר שהמדינה חדלת פירעון

שיטה זו יכולה להיות פחות מספקת מנרטיבים ברורים, משום שהיא אינה מציעה אשם יחיד או פתרון יחיד.

.אבל זוהי בדיוק השיטה הדרושה לניהול כלכלה מורכבת

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 29

[1] ISTAT ו-OECD - חלשה צמיחה על המשפיעים מבניים וגורמים איטלקי פריון.
ISTAT - פריון מדדי 1995–2024
OECD - 2026 איטליה כלכלי סקר

[2] הבנק המרכזי האירופי - ההשפעות הכלכליות של המטבע היחיד על ביטול סיכון שער החליפין פיננסית ואינטגרציה.
EMU: יציבות באמצעות צמיחה. - הבנק המרכזי האירופי

[3] הנציבות האירופית - דו"ח התכנסות 1998: חוב איטלקי, עלויות ריבית והפרטות.
הנציבות האירופית - דו"ח התכנסות 1998

[4] הבנק המרכזי האירופי - עסקאות מוניטריות ישירות: תנאי, היעדר מגבלה כמותית מראש ומטרה נגד פיצול.
בספטמבר 2012 ,6 OMTs הבנק המרכזי האירופי - מאפיינים טכניים של

[5] OECD - חברות איטלקיות, פרודוקטיביות, גודל חברה וחדשנות.
OECD - הגברת הדינמיות העסקית להעלאת הפריון.

[6] בנק איטליה - מצב פיננסי נטו בחו"ל והרכב הפגיעות הפיננסית של איטליה.
בנק איטליה - דוח שנתי לשנת 2025 בסיכום.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

פרק 30

אילוצים, אפשרויות ותרחישים - 2030–2035

ספר המשחזר שלושים וחמש שנים של החלטות כלכליות יאבד חלק ניכר ממשמעותו אם יסתיים בתחזית דטרמיניסטית של מה שיקרה לאיטליה בעשור הבא, משום שההיסטוריה שנותחה בפרקים הקודמים מדגימה במדויק כיצד מסלולים לאומיים יכולים להשתנות על ידי אירועים בלתי צפויים: המשבר הפיננסי האמריקאי בשנת 2008, משבר האירו, המגיפה, המלחמה באוקראינה, התפוצצות מחירי האנרגיה ותחרות הסחר העולמית החדשה שינו שוב ושוב את האילוצים שבתוכם נדרשו ממשלות ועסקים לקבל החלטות. שום מודל שנבנה בשנת 2006 לא היה משלב באופן טבעי את ליהמן ברדרס; שום מסמך מימון ציבורי בשנת 2019 לא היה יכול לחזות את הסגר הכלכלי העולמי במרץ 2020; שום תחזית רגילה לשנת 2021 לא הייתה מתייחסת לפלישה הרוסית לאוקראינה ולקריסת אספקת האנרגיה האירופית כתרחיש המרכזי שלה.

לכן, משימת הפרק האחרון אינה יכולה להיות לקבוע "מה יקרה" בשנת 2035.

במקום זאת, עליה לזהות **אילו תנאים יאפשרו מסלולים שונים, ואילו אינדיקטורים יאפשרו לנו להבין שנה אחר שנה, לאיזו תצורה המדינה נעה**.

לא יוקצו יחסי זכייה.

לא צפוי רוב פוליטי.

התרחישים לא יהיו תלויים בזהות המפלגה השלטת, אלא במשתנים נצפים: צמיחת פריון, השתתפות בכוח אדם, נתונים דמוגרפיים, חוב, מחקר, אנרגיה, השקעות, כושר ייצור תעשייתי, ביטחון ויישום רפורמות.

האילוץ הראשוני: אוכלוסייה מצטמצמת ומזדקנת

החדשות, המבוססות על האוכלוסייה ISTAT נקודת המוצא הקשה ביותר לשינוי היא הדמוגרפיה. תחזיות נכון ל-1 בינואר 2025, מצביעות על כך שבתרחיש החציוני, מספר התושבים יגדל מ **-58.9 מיליון בשנת 2025** ל**-58.7 מיליון בשנת 2030** ; לפני שירד מהר יותר לכיוון 55 מיליון בשנת 2050 מדגישה ISTAT; גם שאף אחד מהתרחישים שנבחנו אינו צופה, בטווח הבינוני, חזרה מתמשכת לרמות הנוכחיות וכי מאזן ההגירה החיובי לא יספיק כדי לפצות על הגירעון הטבעי בין לידות למוות. [1]

עם זאת, לשנים 2030–2035, הנושא החשוב ביותר אינו המספר הכולל של התושבים, אלא הרכב הגילאים שלהם. חלקם של האוכלוסייה בגיל העבודה יירד, בעוד שחלקם של הקשישים ימשיך לעלות, ובמקביל יפעיל לחץ על הפנסיות, שירותי הבריאות, זמינות העובדים והכנסות ממסים.

לא ניתן לבטל אילוץ זה תוך עשר שנים באמצעות מדיניות של שיעורי ילודה, משום שאפילו עלייה מיידית בלידות תייצר עובדים חדשים רק שנים רבות לאחר מכן.

לכן, התקופה 2030–2035 תהיה תלויה מעל לכל בשלושה משתנים: השתתפות האוכלוסייה הקיימת בכוח העבודה, הגירה ופריון.

האילוץ השני: חוב ציבורי ועלות מימון ממוצעת

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תוכנית התקציב המבנית האיטלקית 2025–2029 כבר צופה את ההתאמה מעבר לסוף העשור וצופה **-3.2% מהתמ"ג בסוף תקופת ההתאמה בת שבע השנים**, שיפור במאזן הראשוני המבני שיגיע לכ [2]. ובכך נבנתה מסלול שבו החוב אמור להיכנס למסלול ירידה בטווח הבינוני

.מסלול זה מותנה

.זה תלוי בצמיחה, בריביות, בעמידה בהוצאות נטו, ברפורמות ובהיעדר זעזועים פיסקאליים גדולים מאוד

ניתן לסכם את המתמטיקה הבסיסית מבלי להפוך אותה למשוואה מופשטת: אם הריבית הממוצעת המשולמת על חוב תישאר גבוהה באופן עקבי מהצמיחה הכלכלית הנומינלית, איטליה חייבת לייצר עודפים ראשוניים משמעותיים רק כדי לייצב את יחס החוב לתוצר; אם הצמיחה הנומינלית תגדל באמצעות צמיחה ריאלית גבוהה יותר ואינפלציה התואמת את יעד הבנק המרכזי האירופי, העבודה .הנדרשת מהתקציב פוחתת; אם הפער מתרחב, המגבלה הופכת מחמירה יותר

.משמעות הדבר היא שפריון הוא גם מדיניות פיסקלית

כדחף יוצא דופן PNRR-האילוץ השלישי: סוף ה

שנת 2026 מייצגת נקודת מפנה משום שמתקן ההתאוששות והחוסן תוכנן כתוכנית זמנית. לכן, איטליה תצטרך להתמודד עם התקופה שלאחר מכן מבלי שתוכל לשקול את אותה רמת מימון אירופי יוצא דופן .כתוכנית קבועה

.השאלה אינה רק כמה עבודות יושלמו עד המועד האחרון

זה תלוי אם המערכת הכלכלית תוכל לשמור על רמת השקעות גבוהה גם לאחר סיום הדחיפה יוצאת .הדופן

,תהיה מדידה בשנת 2030 באמצעות פרודוקטיביות, זמני צדק, דיגיטציה PNRR ההצלחה האמיתית של .תשתיות, השקעות פרטיות והון אנושי

.לא לפי מספר התשלומים שהתקבלו

האילוץ הרביעי: מחקר לא מספק

עם הוצאות מו"פ של כ-1.4 אחוז מהתמ"ג בשנת 2024, איטליה מתחילה ממצב נמוך מדי בהשוואה [3]. לכלכלות השואפות לשלוט בנתח משמעותי מטכנולוגיות עתידיות

אם המדינה תגיע לשנת 2030 לרמות הנוכחיות, הסיכון הוא שהיא תשמור על בסיס ייצור גדול אך תהפוך לתלויה יותר ויותר במדינות זרות עבור תוכנה, בינה מלאכותית, מוליכים למחצה, סוללות, ביוטכנולוגיה .ורכיבים אחרים בעלי ערך גבוה

לכן, המשתנה המרכזי שיש לבחון יהיה לא רק ההוצאות הציבוריות על מחקר, אלא גם המחקר והפיתוח .הכוללים של חברות ויכולתן להפוך מחקר לפטנטים, הגדלת היקף וייצור

האילוץ החמישי: אנרגיה ותחרותיות

,גיוון מגז רוסי הפחית את הסיכון הגיאופוליטי, אך לא פתר את בעיית עלות האנרגיה. בעשור הקרוב ,איטליה תצטרך לשלב צמיחה בתחומי האנרגיה המתחדשת, רשתות, אחסון, יעילות, גז כמקור מעבר .ואם החלטות פוליטיות וטכנולוגיות יאפשרו זאת, קיבולת גרעינית חדשה פוטנציאלית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

המשתנה שיש לנטר יהיה יותר ויותר פחות המחיר הנומינלי של החשבון בשנה בודדת ויותר ההפרש .המבני בעלות האנרגיה התעשייתית בהשוואה לארצות הברית, סין, צרפת וגרמניה

.אם פער זה יישאר גבוה, חלק מהמגזרים עתירי האנרגיה ימשיכו להתמודד עם לחץ לעבור דירה

האילוץ השישי: הוצאות חדשות על ביטחון

.המחויבות החדשה של נאט"ו הופכת את ההגנה למרכיב חשוב יותר מבחינה מבנית במימון הציבורי האתגר לא יהיה רק למצוא משאבים, אלא להפוך אותם ליכולות, ובמידת האפשר, לייצור תעשייתי .אירופאי ואיטלקי

אם העלייה בהוצאות תייצר בעיקר יבוא של מערכות מוגמרות, התועלת התעשייתית המקומית תהיה .מוגבלת

אם זה יזרז מחקר, ייצור, תחמושת, בניית ספינות, תעופה וחלל ואלקטרוניקה באיטליה ובאירופה, חלק .מעלות המס תומר להון טכנולוגי

.ההגנה הופכת אפוא למשתנה תעשייתי

אינדיקטורים של מסלול

כדי להבין את התרחיש שאליו איטליה מתקדמת בין השנים 2030 ל-2035, מספר אינדיקטורים יהיו ,חושפניים במיוחד: צמיחת פריון העבודה הממוצעת; שיעור התעסוקה בקרב בני 20-64, ומעל הכל תעסוקת נשים; עצימות המו"פ כאחוז מהתמ"ג; יחס חוב לתמ"ג; מאזן ראשוני; השקעות ציבוריות ;ופרטיות; חלק האנרגיה המיוצרת מקומית ועלותה התעשייתית היחסית; יצוא מוצרי טכנולוגיה עילית השלמה וביצועים כלכליים של ;(NEETs) גודל חברה ממוצע; חלקם של צעירים שאינם עובדים בעבודה יכולת תעשיית הביטחון; זמינות הון סיכון; נטו הגירה של בעלי מיומנות; ועיכובים ;NRRP תשתיות .מנהליים ומשפטיים

.אינדיקטורים אלה אינם מנבאים באופן אוטומטי את העתיד

.עם זאת, הם מאפשרים לנו לזהות את הכיוון

תרחיש א' - התכנסות פרודוקטיבית בתוך אירופה

בתרחיש זה, איטליה ניצלה את המחצית השנייה של שנות ה-2020 כדי להפוך את ההשקעות יוצאות לעלייה קבועה בפריון. רפורמות במערכת (NRRP) הדופן של תוכנית ההתאוששות והחוסן הלאומית המשפט ובמנהל הציבורי צמצמו עיכובים וחוסר ודאות, התשתיות שנבנו הגבירו ביעילות את הקישוריות ,בדרום איטליה ובנמליה, עסקים קטנים ובינוניים השקיעו יותר בדיגיטציה ובינה מלאכותית תעשייתית .ומספר הולך וגדל של חברות התגברו על מחסומי הגודל שהגבילו את המחקר והבינלאומיות שלהן

התנאי המרכזי לא יהיה פריחת תמ"ג שנתית, אלא צמיחה עקבית מעל הממוצע הבינוני של 0.3 אחוזים שנרשם בין השנים 1995 ל-2024. [4] אם, לאורך תקופה של מספר שנים, הפריון יתכנס לכיוון שיעורים .גבוהים משמעותית, אפילו אוכלוסיית עובדים בירידה תוכל לשמר צמיחה ריאלית חזקה יותר

במקביל, שיעור התעסוקה אמור להתקרב לממוצע האירופי באמצעות השתתפות גדולה יותר של נשים וצעירים. הפער בשנת 2025 - 67.6 אחוזים באיטליה לעומת 76.1 באיחוד האירופי - מייצג מאגר [5] .פוטנציאלי עצום של כוח אדם לא מנוצל

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

בתצורה זו, החוב יוכל להתחיל לרדת בצורה ברורה יותר, לא רק בזכות עודפים ראשוניים אלא גם משום שהמכנה גדל מהר יותר. למדינה יהיה אז יותר מקום לתמוך בביטחון, במחקר, בשיעורי הילודה ובתשתיות מבלי שתצטרך לממן כל עדיפות חדשה באמצעות העלאות מיסים או קיצוצים במקומות אחרים.

גם המדיניות התעשייתית תשתנה. איטליה תישאר מרכז ייצור מרכזי, אך חלק הערך הנשלט באמצעות טכנולוגיה וקניין רוחני יגדל בהדרגה; מחקר ופיתוח יוכלו להתקרב לממוצע האירופי, בעוד שתעשיות התעופה והחלל, הביטחון, התרופות, האוטומציה, האנרגיה והתשתיות יהפכו למוקדי משיכה להון בינלאומי.

"תרחיש זה אינו דורש צמיחה נסית".

זה דורש שינויים מבניים קטנים רבים כדי להתקדם באותו כיוון למשך זמן מספיק ארוך.

אילו סימנים יאשרו את תרחיש א'?

אפילו לא רבע אחד מהתמ"ג, יידרשו לפחות מספר שנים שבהן הפריון יגדל, תעסוקת הנשים תגדל, מחקר ופיתוח יתכנס לכיוון 2% מהתמ"ג ומעלה, יחס החוב לתמ"ג ייכנס למגמת ירידה לא רק בגלל אינפלציה, וההשקעות הפרטיות יישארו גבוהות גם לאחר סיום תוכנית ה-PNRR.

אם אינדיקטורים אלה היו נעים בו זמנית, ההתכנסות הייתה ניתנת לצפייה פיזית.

תרחיש ב' - ייצוב ללא התכנסות

התרחיש השני אינו משבר, אלא המשך של רבים מהמאפיינים של איטליה בת זמננו. הכלכלה צומחת, באיטיות, התעסוקה נותרה איתנה יחסית, מערכת הבנקאות יציבה, החוב מנוהל ללא לחץ משמעותי ויצואנים גדולים ממשיכים להתחרות בהצלחה, אך הפריון והחדשנות משתפרים לאט מדי מכדי להשיג התכנסות אמיתית עם הכלכלות הדינמיות יותר.

זהו תרחיש התואם לחלוטין לאיטליה, בעלת חשיבות תעשייתית ופירמידה.

המדינה יכולה להמשיך לייצר עודפים גדולים שאינם קשורים לאנרגיה, לשמור על עמדת חוץ נטו חיובית ולממן את חובה, אך כל הצעת חוק תקציב תישאר נשלטת על ידי הצורך לחלק כמות קטנה יחסית של מרחב פיסקלי בין פנסיות, שירותי בריאות, ביטחון, קיצוצי מסים והשקעות.

הזדקנות תקשה בהדרגה על הגדלת היצע העבודה.

הגירה תקזז חלק מירידה באוכלוסייה, אך מבלי לייצר אוטומטית את אותה כמות של הון אנושי הדרושה במגזרים טכנולוגיים.

מחקר ופיתוח יגדלו, אך יישאר מתחת לממוצע האירופי.

חברות מצליחות ימשיכו להיות תחרותיות מאוד, בעוד שחלק גדול מהמערכת יישאר קטן ולא פרודוקטיבי.

המדינה תוכל לייצב את החוב אך לא להפחית אותו במהירות.

זוהי התקנה שיכולה להחזיק מעמד זמן רב.

הפגיעות העיקרית תהיה היעדר מרווח לספיגת זעזוע גדול חדש.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

?'אילו סימנים יצביעו על תרחיש ב

הפריון עדיין קרוב ל-0-0.5 אחוזים בשנה, שיעור התעסוקה משתפר אך עדיין נמוך בהרבה מהממוצע באיחוד האירופי, מו"פ מתחת ל-2 אחוזים מהתמ"ג, החוב יציב בעיקרו ברמות גבוהות והצמיחה הריאלית צנועה בממוצע.

ההבדל בהשוואה לתרחיש ההידרדרות יהיה יציבות פיננסית.

איטליה לא תתכנס.

אבל זה לא ייכנס למשבר מערכתי.

תרחיש ג' - שחיקת בסיס הייצור

אינו NRRP-התרחיש השלישי מתעורר כאשר נקודות תורפה מרובות מחזקות זו את זו. סוף הדחיפה ל מוחלף בהשקעות פרטיות מספקות; עלויות האנרגיה נותרות גבוהות; יותר ויותר חברות בינלאומיות מעבירות נתח הולך וגדל מהשקעות חדשות לארצות הברית או לאסיה; תעשיית הרכב מאבדת חלקים משמעותיים משרשרת האספקה שלה מבלי שתעשיות טכנולוגיה חדשות יחליפו את ערכן; המו"פ נותר נמוך, והמערכת ממשיכה להיות תלויה במדינות זרות עבור טכנולוגיות ורכיבים קריטיים.

בתרחיש כזה, הבעיה לא תהיה סגירה פתאומית של התעשייה האיטלקית, אלא תהליך איטי ומסוכן הרבה יותר: אובדן של פונקציות חדשות.

מפעל עשוי להישאר פתוח בזמן שהמוצר החדש מפותח במקום אחר.

חברה יכולה להמשיך לייצר בזמן שמחקר ופיתוח מתרחקים.

חברה יכולה להישאר איטלקית בעוד שההון להתרחבותה מושקע בעיקר בחו"ל.

כך יכול בסיס תעשייתי להישחק ללא אירוע דרמטי אחד.

דמוגרפיה תגביר את הבעיה: פחות צעירים, בריחת מיומנויות והשתתפות נמוכה יפחיתו את ההון האנושי הזמין; צמיחה נומינלית חלשה יותר תקשה על ייצוב החוב; הוצאות מוגברות על ביטוח לאומי וביטחון ידחסו עוד יותר את ההשקעות.

לכן, הסיכון הפיסקלי יחזור לא משום שהחוב יגדל פתאום, אלא משום שיכולתה העתידית של הכלכלה לתמוך בו תפחת.

?'אילו אינדיקטורים יסמנו את תרחיש ג

ירידה מתמשכת בהשקעות יצרניות בניכוי תמריצים ציבוריים, ירידה בחלקה של איטליה ביצוא אירופי בעל ערך גבוה, מחקר ופיתוח עומדים, סגירה או העתקת מרכזי קבלת החלטות, ירידה בפריון, חוב עולה למרות עודפים ראשוניים ועלייה מבנית בעלויות המימון בהשוואה לשותפותיה.

אף אחד מהאינדיקטורים הללו בנפרד לא יספיק.

עכשוויותם תהיה האות הרלוונטי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

תרחיש ד' - כוח תעשייתי ים תיכוני

לבסוף, ישנה תצורה שונה, שאינה מייצגת בהכרח אלטרנטיבה לתרחיש א' אלא ירידה גיאופוליטית ,ספציפית שלו: איטליה מצליחה להמיר את מיקומה הגיאוגרפי לפלטפורמה אירופית של אנרגיה .לוגיסטיקה ותעשייה

וקשרים אחרים הופכים את ELMED ;במסלול זה, נמלי הים התיכון מחוברים ביעילות לרשתות יבשתיות הדרום לתשתית אנרגיה בין אירופה לצפון אפריקה; תוכנית מטיי מושכת מספיק הון אירופאי ורב-צדדי לבניית שותפויות תעשייתיות אמיתיות; גיוון האנרגיה מפחית את פרמיית הפגיעות, ומגזרים חדשים .בתחומי ההגנה, החלל, הימי, רשתות החשמל והאנרגיות המתחדשות מייצרים קיבולת ניתנת לייצוא

.אז גיאוגרפיה תפסיק להיות בעיקר עלות היקפית ותהפוך לדמי שכירות לתשתית

תרחיש זה דורש גם אינדיקטורים נצפים: צמיחה בתנועת הנמלים מלווה בערך לוגיסטי גדול יותר שנאסף ,באופן מקומי, עלייה בזרימת האנרגיה מדרום לצפון, השקעות תעשייתיות איטלקיות באפריקה ולהיפך .קיבולת חיבור חשמלית ודיגיטלית גדולה יותר, ופיתוח מרכזי ייצור בדרום איטליה

.זה לא מספיק לחנוך תשתיות

.הם צריכים לשנות את הגיאוגרפיה הכלכלית

תרחישים עשויים לחפוף

תרחישים אלה אינם בלעדיים. איטליה עלולה לחוות התכנסות במגזרים מסוימים וקיפאון באחרים; הצפון ;עשוי להתפתח בצורה שונה מהדרום; תעשיית התרופות עשויה להתרחב בעוד תעשיית הרכב יורדת .החוב עשוי להשתפר בעוד שהדמוגרפיה מתדרדרת

.מסיבה זו, אין לתאר את העתיד הלאומי כמסלול יחיד

.השאלה האמיתית תהיה איזו תצורה גוברת באיזון הכולל

דמוגרפיה: הבעיה שאף ממשלה לא תוכל לפתור לבדה עד 2035

מבהירות במיוחד אלמנט אחד: הירידה באוכלוסייה בגיל העבודה מייצגת אחת המגמות ISTAT תחזיות [1] .החזקות והקשה ביותר להיפוך בעשור הבא

משמעות הדבר היא שגם מדיניות יעילה ביותר של שיעורי ילודה תהיה בעלת השפעה, במיוחד מעבר .לשנת 2040

בתקופה 2030–2035, האפשרויות התפעוליות הן אפוא מוגברת ההשתתפות, הגירה, גיל עבודה .אפקטיבי גבוה יותר התואם בריאות ומיומנויות, אוטומציה ופריון

.הם כלים משלימים, לא אלטרנטיבות

.אוטומציה יכולה לפצות על חלק ממחסור בכוח אדם

.הגירה יכולה להגדיל את ההיצע

.השתתפות נשית מוגברת יכולה לנצל את ההון האנושי הקיים

.לימודים מתמשכים יכולים לשמור על פרודוקטיביות של קשישים לאורך זמן

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.אף צעד בודד לא יספיק

חוב: קיימות תהיה תלויה פחות ויותר בתמרון שנתי יחיד

המסגרת הפיסקלית האירופית החדשה הופכת את התקציב לאסטרטגיה רב-שנתית. התוכנית המבנית האיטלקית כבר צופה נתיב קונסולידציה שיימשך לעשור הבא. [2]

משמעות הדבר היא שממשלות עתידיות יירשו נתיב שבו הן יוכלו לשנות את הרכב ההוצאות אך לא להתעלם מהמתמטיקה של החוב.

.הגורם המכריע יהיה איכות האיחוד

צמצום השקעות ציבוריות כדי לעמוד ביעד התקציב יכול לשפר את הגירעון ולהחמיר את הצמיחה הפוטנציאלית.

.צמצום הוצאות לא יצרניות או הרחבת בסיס התעסוקה יכולים לשפר את שניהם

.קומפוזיציה תהיה חשובה יותר מרטוריקה

מו"פ: סף ה-2 אחוזים כאינדיקטור, לא פטיש

אינדיקטור שימושי במיוחד יכול להיות מסלול המחקר. מעבר מ-1.4% ל-2% מהתמ"ג עד המחצית הראשונה של שנות ה-2030 לא יבטיח באופן אוטומטי חדשנות, אך הוא יסמן שינוי משמעותי בעוצמה הטכנולוגית הלאומית.

הישארות קרובה ל-1.4 אחוזים בעוד שארצות הברית, גרמניה ואסיה משקיעות הרבה יותר, יצביעה במקום זאת על סיכון גובר לתלות טכנולוגית.

.איכות ההוצאות תישאר, באופן טבעי, מכרעת

.אבל הכמות נמוכה מספיק שאפילו הנפח הוא בעיה

שוק העבודה עשוי להיות המאגר הגדול ביותר של צמיחה מקומית

שיעור התעסוקה של 67.6 אחוזים בשנת 2025 מראה כי באיטליה יש כמות גדולה של כוח עבודה פוטנציאלי שאינו מנוצל, במיוחד נשים. [5]

זה הופך את ההשתתפות לאחד המנופים הבודדים המסוגלים לייצר תוצאות משמעותיות עד שנת 2035, למרות הדמוגרפיה.

לפיכך, שירותי טיפול בילדים, מיסוי הכנסה שנייה, תחבורה, מדיניות אקטיבית, הכשרה וארגון עבודה יכולים להיות בעלי השפעה מקרו-כלכלית גדולה בהרבה ממה שמציע סיווגם כמדיניות "חברתית".

.הגדלת תעסוקת נשים היא גם מדיניות חוב

עסקים חייבים לצמוח מבלי לאבד את יכולתם להתמחות

ממשיך לזהות את החלק הגדול של עסקים זעירים וקטנים OECD-אתגר הגודל חשוב באותה מידה. ה כאחת הסיבות לפריון החלש של איטליה ומדגיש כי חברות איטלקיות בינוניות-גדולות הן דווקא תחרותיות מאוד. [6]

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.לכן, המטרה לא צריכה להיות סטנדרטיזציה של המערכת כלפי תאגידי ענק

,זה אמור לאפשר לחברות שבבעלותן השוק והטכנולוגיה לצמוח מבלי להיעצר על ידי חוסר הון, ממשל .ירושה משפחתית או תמריצי מס המאפשרים להן להישאר קטנות באופן מלאכותי

אנרגיה: אבטחת העתיד תהיה ארנק, לא מקור

.הלקח מרוסיה הוא שביטחון אנרגטי המבוסס על ספק יחיד, לכאורה נוח, עלול להפוך לפגיעות פוליטית

לכן, מבנה 2035 צריך להיות תיק עבודות: אנרגיה מתחדשת, אחסון, רשתות, גז מגוון, חיבורים ים .תיכוניים, ואם בחירות פוליטיות ותעשייתיות יאפשרו זאת, טכנולוגיות גרעיניות חדשות

.הקריטריון לא יהיה עצמאות מוחלטת

.זו תהיה ההחלפה

.מערכת בטוחה כאשר אובדן מקור אנרגיה אינו משתק את תפקודה

טכנולוגיה: הסיכון אינו ביבוא, אלא באי יכולת להחליף

.אותו עיקרון חל על סין וארצות הברית

.איטליה תמשיך לייבא רכיבים סיניים וטכנולוגיה אמריקאית

.אין בכך שום דבר חריג עבור כלכלה פתוחה

.סיכון מתעורר אם לא ניתן להחליף רכיב קריטי תוך זמן סביר

לכן, האסטרטגיה של 2030–2035 תצטרך למפות תלות באמצעות זמני החלפה, ולא רק ערכים .מסחריים

.זוהי המשמעות המחמירה ביותר של הפחתת סיכונים

אירופה: עתידה של איטליה יהיה תלוי גם במה שיהפוך לאיחוד

לא ניתן להפריד בין תרחישים לאומיים לבין התפתחויות אירופאיות. איחוד אירופי המסוגל לשמור על ,השקעות משותפות לאחר "הדור הבא של האיחוד האירופי", להשלים את איחוד ההון, לתמוך בהגנה אנרגיה וטכנולוגיה משותפת, ולבנות שוק אמיתי בקנה מידה גדול לחברות חדשניות, יציע לאיטליה .סביבה שונה בתכלית מאיחוד המתמקד אך ורק במשמעת פיסקלית לאומית

.אותה מדיניות איטלקית יכולה להניב תוצאות שונות בשני ההקשרים

.לכן, אירופה נותרת משתנה בתרחיש, לא קבוע

הבנק המרכזי האירופי ימשיך להגביל את הסיכון לפיצול, אך הוא אינו יכול .להחליף את הצמיחה

הלקח של 2012 נותר תקף. הבנק המרכזי יכול להתמודד עם דינמיקות לא מסודרות ומנצחות את עצמן בשווקים ריבוניים, אך הוא אינו יכול להגביר את הפריון, לטפל בנתונים הדמוגרפיים או לכוון השקעות .ציבוריות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

נבנה בדיוק כדי לנטרל איזונים הרסניים ומנציחים את עצמם, לא כדי לבטל את המגבלות ה-OMT [7] .הפיסקליות של המדינות

ישמור לצמיתות על תשואות נמוכות ללא ECB-לכן, עתידה של איטליה אינו יכול להיות תלוי בתקווה שה .קשר לנתונים הבסיסיים

.מדיניות מוניטרית יכולה לקנות זמן

.הסיפור של הספר הזה מראה שהבעיה היא כיצד מנוצל הזמן הזה

המדד הסופי: יחס יכולת-תלות

.בשנת 2035, איטליה תישפטו על פי שאלה שהיא הרבה יותר שימושית מאשר רמת התמ"ג שלה בלבד

?כמה מהתפקודים החיוניים של המדינה ניתנים לשליטה או להחלפה

.אֵנֶרְגִיָה

.טֶכנוֹלוֹגִיָה

.הוֹן

.הֲגָנָה

.נְתוּנִים

.שרשרת אספקה

.ייצור מזון

.סמים

.תַשׁתִית

.אף מדינה אירופאית לא תהיה אוטונומית לחלוטין בכל אחת מהקטגוריות

.כוח ייווצר מלהיות בעל מספיק חלופות כדי שלא תוכל להיחסם בכפייה על ידי התמכרות אחת

העתיד אינו תלוי בביטול מגבלות, אלא ביכולת לשנות אותן

.כל המסע מ-1992 עד 2026 מוביל בסופו של דבר למסקנה שחלה גם על העשור הבא

הפוליטיקה האיטלקית חיפשה שוב ושוב פתרון שיבטל את המגבלה הזו: פיחות בערך כדי להשיב את התחרותיות, האירו להורדת הריבית, הפרטות להפחתת החוב, צנע כדי להשיב את האמון, הבנק .כדי להגביר את ההשקעות PNRR-המרכזי האירופי לייצב את המרווח, וה

.אף אחד מהכלים הללו לא ביטל לצמיתות את הבעיה הבאה

.כי כלכלה מורכבת לעולם לא מגיעה למצב שבו אין אילוצים

.זה יכול רק לשנות אותם

.מטבע יציב מבטל את החליפין אך מגביר את חשיבות הפרודוקטיביות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.בנק מרכזי אמין מפחית את הסיכון הריבוני אך אינו מבטל חובות

.מגדיל את ההשקעות אך הופך את היכולת המנהלית לחיונית PNRR-ה

.גיוון אנרגטי מבטל תלות אחת ויוצר אחרות

.הגברת ההגנה משפרת את הביטחון אך דורשת משאבים כספיים

.צמיחת ההגירה מקזזת את הדמוגרפיה אך דורשת אינטגרציה

.זהו טבעה של מדיניות כלכלית

הבחירה הבסיסית לשנים 2030–2035

,איטליה לא תעמוד בפני בחירה בינארית בין ריבונות לאירופה, בין המדינה לשוק, בין המערב לאוטונומיה .או בין תעשייה לשירותים

.תצטרכו להחליט כיצד לשלב את האלמנטים הללו

השאלה תהיה האם להשתמש באירופה כדי להשיג קנה מידה מבלי לאבד יכולת לאומית, האם להשתמש בברית האמריקאית מבלי להפוך לפסיבית מבחינה טכנולוגית, האם לסחור עם סין מבלי לבנות תלות כפייתית, האם להשתמש במדינה מבלי ליצור מחדש חוסר יעילות, האם להשתמש בשוק מבלי לנטוש .תשתיות אסטרטגיות, והאם לתמוך ברווחה מבלי לצמצם את ההשקעות הנדרשות למימוש בעתיד

.התוצאה לא תהיה תלויה ברפורמה אחת

.זה יהיה תלוי בעקביות של החלטות רבות שיתקבלו לאורך שנים

התרחיש החיובי האמיתי אינו נס איטלקי

לא יהיה צורך ב"נס כלכלי" חדש במובן שלאחר המלחמה, משום שתנאים דמוגרפיים, טכנולוגיים .ובינלאומיים אלה לא יחזרו

מה שדרוש הוא משהו הרבה פחות מרהיב וכנראה קשה יותר: צמיחה מתונה אך מתמשכת בפריון, עלייה בהשתתפות בכוח העבודה, מחקר שמתכנס בהדרגה לממוצע האירופי, השקעות ציבוריות שלא קורסות ניהול חוב אמין מספיק כדי לשמור על פרמיית הסיכון נמוכה, ואסטרטגיה תעשייתית ,NRRP-לאחר ה .המסוגלת להגן על צמתים קריטיים מבלי לסגור את הכלכלה

שיפור של כמה עשיריות הנקודה, החוזר על עצמו במשך חמש עשרה שנים, יכול לשנות מדינה באופן .קיצוני

ההיסטוריה הכלכלית האיטלקית מאז 1992 מדגימה גם את ההפך: כמה עשיריות מהפריון שאובדן מדי .שנה עלול להצטבר לפער עצום

הסיכון האמיתי אינו קריסה אחת

.באופן דומה, התרחיש השלילי הסביר ביותר אינו מחייב בהכרח חזרה על משבר 2011

.איטליה עלולה להיחלש בהדרגה, תוך שהיא נותרת יציבה רשמית

.מפעל שלא מקבל השקעות חדשות

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.חוקר שעוזב

.חברה שלא צומחת

.פורט שנשאר מנותק

.פטנט שפותח במקום אחר

.חוב שלא יורד

.אוכלוסיית עובדים הולכת ופוחתת

.אף אירוע בודד לא מייצר ירידה

.ההצטברות שלהם, כן

והכוח האיטלקי יכול לצמוח מבלי להפוך למעצמת-על

אותו היגיון חל גם באופן חיובי. איטליה לא צריכה להפוך לארצות הברית, סין או גרמניה כדי להגדיל את השפעתה.

,היא יכולה להתחזק על ידי ניצול מה שכבר ברשותה: ייצור מיוחד, הים התיכון, תעשיות הביטחון .התרופות, המכניקה והמזון החקלאי, חסכונות פרטיים, תשתיות אנרגיה וחברות בשוק האירופי

.כוחה של מדינה ממוצעת אינו טמון בשליטה על הכל

.זה מורכב מכך שקשה להחליף אותו בתחומים מסוימים וקשה לסחוט אותו באחרים

לכן, שנת 2035 תהיה תוצאה של שאלה פשוטה

.בשנת 1992, איטליה הייתה צריכה להחליט כיצד להיכנס לסדר האירופי החדש

.בשנת 1999 הוא נאלץ ללמוד לחיות בלי מטבע משלו

.בשנת 2011 היא התמודדה עם המגבלה הפיננסית של ריבונותה

.בשנת 2020, הוא גילה שאירופה יכולה לבנות חוב משותף

.בשנת 2022, הוא גילה שאנרגיה, תעשייה וביטחון שוב בלתי נפרדים

.בשנת 2026 יש לה יותר הגנות נפוצות אך גם יותר תלויות בינלאומיות

.שנת 2035 לא תגיד אם איטליה החזירה לעצמה את ריבונותה האבודה

:הוא יגיד משהו הרבה יותר קונקרטי

.אם למד להפוך תלות הדדית ליכולת ולא לפגיעות

.וזו, לאחר שלושים וחמש שנים של טרנספורמציה, היא השאלה הבסיסית שנותרה פתוחה

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של פרק 30

[1] ISTAT - תחזיות דמוגרפיות בסיסיות 1 בינואר 2025: אוכלוסיית איטליה מ-58.9 מיליון בשנת 2025 ל-58.7 מיליון בשנת 2030 ו-55 מיליון בשנת 2050, עם הזדקנות וירידה באוכלוסייה בגיל העבודה.

תחזיות של אוכלוסיית התושבים, משפחות וכוח העבודה - ISTAT.

[2] משרד הכלכלה והאוצר - תוכנית תקציב מבנית 2025–2029 ותוואי קונסולידציה רב שנתי, עם עודף ראשוני מבני צפוי בסוף ההתאמה.

תוכנית תקציב מבנית לטווח בינוני 2025–2029 - MEF

[3] OECD - מחקר, חדשנות ופריון: הוצאות איטליה על מו"פ שוות ל-1.4 אחוז מהתמ"ג בשנת 2024.

סקר כלכלי איטליה 2026: חדשנות ופריון - OECD

[4] ISTAT - פריון העבודה האיטלקי: צמיחה שנתית ממוצעת של 0.3 אחוזים בתקופה 1995–2024.

מדדי פריון 1995–2024 - ISTAT

[5] יורוסטאט - שיעור התעסוקה באיטליה בשנת 2025: 67.6 אחוז מהאוכלוסייה בגילאי 20-64 לעומת ממוצע של 76.1 אחוז באיחוד האירופי.

יורוסטאט - שיעור תעסוקה 2025

[6] OECD - דינמיות יזמית, מבנה גודל חברה, פריון ויכולת צמיחה.

איטליה 2026: שיפור הדינמיות העסקית להעלאת הפריון - OECD.

[7] הבנק המרכזי האירופי - OMT ככלי נגד שיווי משקל הרסני שמנציח את עצמו, במסגרת המנדט של הבנק המרכזי האירופי ובתנאי.

הבנק המרכזי האירופי - אתגרים למדיניות המוניטרית האחידה ותגובת הבנק המרכזי האירופי.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

אֶפִילוֹג

כוח לאחר ריבונות מוחלטת

בתחילת ספר זה, השאלה אולי נראתה פשוטה יחסית: מה קרה לריבונות הכלכלית האיטלקית בשלושים וחמש השנים שבין סוף המלחמה הקרה לאיטליה של 2026, וכמה מהטרנספורמציות של המדינה יש ,לפרש כאובדן אוטונומיה, כמה כרווח ביציבות, כמה כתוצאה מאילוצים חיצוניים, וכמה, במקום זאת כתוצאה מהחלטות שהתקבלו על ידי מוסדות איטלקיים בתנאים שהם עצמם סייעו ליצור? לאחר שלושים פרקים, התשובה אינה יכולה להיות נוסחה כה פשוטה, משום שהראיות התיעודיות הראו שהריבונות לא נעלמה, לא נותרה שלמה, ומעל הכל, אינה עולה בקנה אחד עוד עם היכולת התיאורטית של המדינה לקבל החלטות לבדה. טבע הכוח עצמו השתנה: מיכולת משפטית בעיקרה לבחור כלים ליכולת החומרית להשיג תוצאות במסגרת מערכות של תלות הדדית שמהן אף אחת מהכלכלות האירופיות הגדולות אינה .יכולה להיפרד באמת מבלי לשאת בעלויות עצומות

בשנת 1988, איטליה עדיין השתייכה לסדר שבו רבים מהמנופים העיקריים של המדיניות הכלכלית היו באופן רשמי לאומיים. היה לה מטבע משלה, בנק מרכזי בתוך משטר מוניטרי אירופאי אך טרם הוחלף על ידי רשות על-לאומית, מערכת עצומה של מפעלים ציבוריים, מדיניות תעשייתית ששמרה על הכלים להתערבות ישירה, מערכת בנקאית שבה לשליטה הציבורית עדיין היה משקל עצום, ויכולת לשנות את שער החליפין שבמהלך משברים קודמים אפשר שוב ושוב התאוששות מהירה של התחרותיות הנומינלית. אך יהיה זה מטעה מבחינה היסטורית לפרש תצורה זו כמצב של ריבונות מלאה ואחריה ריבונות מושחתת בלבד, מכיוון שאיטליה בסוף שנות ה-80 כבר הייתה מוגבלת על ידי חוב, שווקים תלות באנרגיה, נאט"ו, הקהילה האירופית והצורך לממן מנגנון ,EMS-פיננסיים בינלאומיים, תוכנית ה .ציבורי שהוצאותיו חרגו בהדרגה מיכולת ההכנסות הרגילה שלו

.החוב לא היה אילוץ "אירופאי". זה היה אילוץ איטלקי

.אינפלציה לא הוטל על ידי בריסל

.פגיעותה של הלירה לא נבעה מאמנה עתידית

.שבריריותם של כספי הציבור והקושי בשליטה בהוצאות הגדלות קדמו למאסטריכט

זה לא פוטר ולא מגנה את המערכת הקודמת; זה פשוט מונע מאיתנו לבנות עבר שבו החופש הפורמלי .של המדינה היה שווה ערך לחופש כלכלי מלא

עד 1992, הבחנה זו הפכה לבלתי אפשרית להתעלמות. מאסטריכט בהחלט ייצגה צעד לקראת אינטגרציה שהייתה מעבירה בהדרגה חלק מכריע מהריבונות המוניטרית לרמה האירופית, אך משבר הסכם הכספים האירופי באותה שנה הוכיח כי זמינותו של מטבע לאומי לא הבטיחה חסינות מפני לחצי שוק. הלירה יכלה לרדת בערכה, מה שתרם לאחר מכן לתחרותיות של היצוא; אך הפיחות התרחש בתוך משבר פיננסי חמור, בעקבות העלאות ריבית ואובדן עתודות, והיו לו גם השלכות על עלות היבוא וחלוקת ההכנסות. אירוע 1992 מהווה, אם כן, את אחד הלקחים העיקריים הראשונים של התקופה כולה: **בעלות על מכשיר אינה אומרת יכולת להשתמש בו ללא עלות, ואובדן מכשיר אינו בהכרח אומר אובדן כל .יכולת למדיניות כלכלית**

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

את הבהילות של איטליה לאמץ את האירו בין השנים 1996 ו-1998 יש לפרש בדיוק בתוך החיפוש הזה אחר צורה שונה של יציבות. בדו"ח ההתכנסות שלו משנת 1998, רשם המכון המוניטרי האירופי ריבית ממוצעת לטווח ארוך באיטליה של **6.7 אחוזים לתקופה שבין פברואר 1997 לינואר 1998** , מתחת לסף הייחוס של 7.8 אחוזים; המועצה האירופית הגיעה למסקנה באותה שנה שאיטליה עמדה בתנאים הדרושים לאימוץ המטבע האחיד. ממצא זה נראה כמעט טריוויאלי כיום, אך הוא קיבל משמעות עצומה לאחר השנים שבהן הפרמיה הנדרשת למימון חובה של איטליה הייתה גבוהה בהרבה: הצטרפות לאירו פירושה לא רק אימוץ מטבע חדש, אלא גם חיפוש אחר החלפת המשמעת הסתעפת של משברי מטבע במשמעת קבועה שנבנתה באמצעות מוסדות משותפים, אינפלציה נמוכה יותר, התכנסות ואמינות מוניטרית.

איטליה למעשה השיגה חלק משמעותי ממה שחיפשה.

סיכון שער החליפין נעלם בקרב החברות באיחוד המוניטרי.

ירידות התעריפים.

עלות החוב ירדה.

השוק האירופי הפך משולב עוד יותר.

בנקים ועסקים פעלו בסביבה מוניטרית יציבה הרבה יותר.

אבל ההיסטוריה שלאחר מכן הראתה את ההבדל בין **השגת יציבות לבין ניצול יציבות** . הדיבידנד של הריבית לא הומר ככל האפשר להפחתת חובות קבועה; ההשקעה במחקר נותרה לא מספקת; הפריון לא הואץ; חלק ממבנה הייצור הצליח להסתגל בצורה מדהימה לתחרות העולמית, בעוד שחלק גדול בהרבה מהכלכלה לא הצליח לעשות את אותה קפיצה.

כאן התקופה הארוכה שבין 2002 ל-2007 מקבלת את משמעותה הרטרוספקטיבית. במשך מספר שנים, איטליה חוותה, ככל הנראה, את השלב שבו היתרונות של האינטגרציה המוניטרית היו גלויים ביותר והעלויות המבניות היו הכי פחות מורגשות באופן מיידי: ריביות נמוכות יחסית, אשראי בשפע, הרחבת הסחר העולמי, הרחבת אירופה ואינטגרציה גוברת עם סין. אך דווקא באותן שנים, הפריון המשיך לגדול לאט מדי, והחוב לא הופחת מספיק כדי ליצור את המרחב הפיסקלי שהיה נחוץ במהלך המשבר שלאחר המסתכלת רטרוספקטיבית על התקופה 1995–2024, מתעדת צמיחה שנתית ממוצעת ISTAT, מכן בפריון העבודה במגזרי שוק של **0.3 אחוז בלבד** . שלושים שנה של הבדלים קטנים לכאורה מייצרים פער עצום כאשר מצטברים.

משבר 2008 שינה אפוא את הנוף עוד לפני שאיטליה הספיקה להסתגל באופן מלא לקודמו. משבר שמקורו במערכת הפיננסית האמריקאית התפשט לאירופה דרך בנקים, סחר, השקעות ואמון, ובאיטליה הוא פגע בכלכלה הריאלית בצורה הקשה ביותר. כאשר כמה שנים לאחר מכן הבעיה עברה לחוב ריבוני, המדינה גילתה את הפן של המטבע האחיד שנותר פחות גלוי בשנות ההתכנסות. המדינה הנפיקה חוב במטבע שלא שלטה בו באופן אישי, והבנק המרכזי המסוגל להתערב בשוק היה אחראי לא לרומא אלא לאזור כולו.

כאן נכנסת באופן סופי למשבר תפיסת הריבונות המסורתית.

איטליה לא הפסידה את הפרלמנט.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.הוא לא איבד את הזכות לאשר את התקציב

.היא לא הפסיקה לבחור את ממשלותיה

אבל העלות הפיננסית של בחירות לאומיות יכולה להשתנות תוך שעות ספורות על ידי משקיעים בינלאומיים ומערכת מוניטרית שבה אף מוסד לאומי יחיד לא היה בעל היכולת להבטיח את שוק אגרות .החוב הממשלתיות

לכן, שנת 2011 הייתה משבר ריבונות לא משום שמישהו ביטל רשמית את הריבונות האיטלקית, אלא . משום שההבדל בין **הכוח החוקי לבחור לבין היכולת החומרית לשאת במחיר של בחירה זו התברר**

.זהו הבדל שמשתרע הרבה מעבר לאיטליה

.למדינה עשויה להיות הזכות להגדיל את הגירעון שלה ללא הגבלת זמן

.אין לה באופן אוטומטי את הסמכות לאלץ מישהו לממן אותה בתנאים שהיא מעדיפה

.ייתכן שיש לך את הזכות לסגת מהסכם כספי

.היא לא יכולה לבטל באמצעות הצבעה את ההשלכות על חוזים, חסכונות וסחר

.היא יכולה להחליט על הלאמה

.היא לא יכולה ליצור באופן מיידי את הטכנולוגיה, ההון והניהול הדרושים לניהול העסק

.זה יכול לסגור גבול סחר

.הוא אינו יכול לייצר באופן מיידי את כל התשומות שיבא בעבר

ריבונות מוחלטת, המובנת כיכולתה של המדינה לייצר באופן אוטונומי את ההשפעות הרצויות באמצעות החלטות פוליטיות, היא לפיכך במידה רבה קטגוריה תיאורטית ולא תנאי הקיים בפועל בכלכלות .מודרניות

מדיניות .(ECB) שנת 2012 הבהירה עוד יותר את העיקרון הזה עם התפתחות הבנק המרכזי האירופי מה שיידרש" לא החזירה לאיטליה בנק מרכזי לאומי ולא ביטלה את חובה, אך היא שינתה באופן קיצוני" את הסיכון שמשבר בר-קיימא עלול לגרור מדינה לתנאים פיננסיים מחמירים והולכים רק משום שהשוק ,חשש מהתפרקות האירו. באופן פרדוקסלי, מדיניות מוניטרית על-לאומית הפכה, באופן פרדוקסלי לאחד הכלים העיקריים שבאמצעותם המדינות החברות השיבו לעצמן חלק מהיכולת שאיבדו באופן ECB-אינדיבידואלי: אף אוצר לאומי לא יכול היה להבטיח לבדו את שלמות המטבע המשותף, בעוד שה .יכול היה לעשות זאת דווקא משום שפעל בקנה מידה כלל-אזורי

זהו אולי אחד הפרדוקסים המרכזיים של שלושים השנים: **שיתוף הריבונות יכול להפחית את . האוטונומיה הפורמלית של מדינה ובו בזמן להגדיל את יכולתה האפקטיבית בנסיבות מסוימות**

.אותו עיקרון הופיע שוב במהלך המגפה

.בשנת 2011, האילוץ האירופי בא לידי ביטוי מעל לכל בתחום

.בשנת 2020 זה בא לידי ביטוי גם ביכולת להגן

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

שנבנה בתחילה תמורת **750 מיליארד אירו במחירי 2018** , אפשר גיוס הלוואות NextGenerationEU, אירופיות משותפות בקנה מידה שאף תוכנית קודמת של האיחוד האירופי לא השיגה; במחירים נוכחיים הנציבות מעריכה את שווי היוזמה בכ-806.9 מיליארד אירו. באמצעות ארכיטקטורה זו, איטליה קיבלה היקף השקעה גדול בהרבה ממה שיכלה לגייס באותה קלות על ידי הסתמכות אך ורק על חובה שלה בתקופה של אי ודאות רבה.

אבל יכולת משותפת חדשה זו הגיעה גם עם אילוץ.

- צִיוּן דֶּרֶך.
- יַעַד.
- רפורמות.
- צ'קים.
- מועדים אחרונים.

אותה אירופה שהעבירה משאבים דרשה שישתמשו בהם במסגרת מבנה מוסכם.

הגנה והתניה כבר לא היו הפכים; הם הפכו לשני צדדים של אותה מערכת.

כאן נראית ההיסטוריה של האינטגרציה האירופית האיטלקית שונה מאוד מהנרטיבים הפשוטים ביותר. אירופה לא הייתה רק סוכן חיצוני שהסיר בהדרגה כלים מהמדינה האיטלקית, וגם לא ניתן לתאר אותה כמכונה ניטרלית שרק הגנה על איטליה מפני חולשותיה שלה. היא הפכה למוקד שבו מתקבלים, מנוהלים ומוגבלים חלק הולך וגדל מההחלטות האיטלקיות. איטליה מוותרת על יכולות בלעדיות כדי להשיג יכולות משותפות, אך ערך החילוף תלוי ביכולתה להשפיע על החלטות משותפות ולנצל את הכלים שהיא מקבלת.

מדינה גדולה, לא יציבה פוליטית, פגיעה מבחינה פיסקלית ולא פרודוקטיבית, תהיה בעלת פחות כוח בתוך מערכת משותפת מאשר מדינה המסוגלת להציג פרויקטים, לבנות קואליציות, לממן התחייבויות ולשמור על המשכיות אסטרטגית.

לכן, ריבונות משותפת אינה הופכת את היכולת הלאומית ללא רלוונטית.

זה הופך את זה לחשוב עוד יותר.

המלחמה באוקראינה הרחיבה את אותו היגיון גם לאנרגיה ולביטחון. לפני 2022, תלותה של אירופה בגז רוסי יכלה להיחשב כמערכת יחסים מסחרית מועילה הדדית; לאחר הפלישה, אותה תשתית הופיעה ככלי פוטנציאלי לכפייה. תוך שנים ספורות בלבד, איטליה נאלצה להחליף כמות עצומה של אספקה דרך תשתיות חדשות והפחתת הביקוש. בחירה זו לא החזירה את (LNG), אלג'יריה, אזרבייג'ן, גז טבעי נוזלי עצמאות האנרגיה", שכן המדינה המשיכה לייבא חלק ניכר מצרכי האנרגיה שלה, אך היא הפכה תלות" מרוכזת לתיק מגוון יותר.

זהו הבדל מכריע להבנת כוח עכשווי.

ההפך מתלות אינו בהכרח עצמאות.

יכול להיות שזו תחליפיות.

מדינה פחות פגיעה כאשר היא יכולה להחליף ספקים.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.כאשר הוא יכול להשתמש במספר פורטים

.כאשר יש לו מספר מסלולים

.כאשר הוא יכול לרכוש אנרגיה בצורות שונות

.כאשר שחקן יחיד אינו שולט בפונקציה חיונית

לכן, ביטחון מודרני נובע גם מיותר, מושג שבמשך עשרות שנים נתפס בחשדנות על ידי חלק מהתיאוריה הכלכלית, משום שמה שנראה מיותר בתנאים רגילים נראה לא יעיל. נתיב אנרגיה שני עולה כסף. מלאי תחמושת קושר הון. קיבולת תעשייתית לא מנוצלת עשויה להיראות לא כלכלית. אך כאשר הנתיב .הראשון נקטע, המלאי מתרוקן או שרשרת האספקה קורסת, מה שנראה בעבר לא יעיל הופך לחוסן

.הפלישה הרוסית החזירה את ההיגיון הזה לכלכלה האירופית

נאט"ו עצמו נכנס לשלב של שיקום יכולות, מה שמדגים כי לא ניתן להשיג ביטחון באמצעות הצהרות פוליטיות בלבד. בשנת 2025, איטליה הגיעה, על פי מתודולוגיית הברית, לרמה של 2 אחוזים מהתמ"ג המוקדשים להגנה, בעוד שכל מסגרת נאט"ו עברה לעבר יעדים ארוכי טווח גבוהים בהרבה. יש להבחין בין ערכם של מספרים אלה, כפי שראינו, לבין ערכו של תקציב הביטחון הלאומי: אחוז אינו יכולת, ויכולת .אינה קיימת עד שהאמצעים, התחמושת, התחזוקה, כוח האדם והלוגיסטיקה זמינים ביעילות

.אותה הבחנה חלה גם על התעשייה

.תוכנית שהוכרזה אינה מפעל

.מפעל אינו בהכרח טכנולוגיה לאומית

טכנולוגיה אינה ריבונית לחלוטין אם היא תלויה בתוכנה, שבבים, חומרים או תחזוקה שניתן להפריע לה .מבחוץ

זו הסיבה שחלק י"ב העביר את המיקוד מהייצור למבנה החומרי של הכוח. איטליה עדיין מייצרת כמות עצומה, אך הערך האסטרטגי של התפוקה שלה תלוי במי ששולט בהון, בטכנולוגיה, בשרשרת האספקה ,ובקניין הרוחני. סין יכולה להיות בו זמנית ספקית, שוק ומתחרה; ארצות הברית יכולה להיות בעלת ברית מקור הון, שוק, ספקית אנרגיה ומרכז טכנולוגי דומיננטי. לא ניתן להעריך אף אחת מהמערכות יחסים .באמצעות מאזן סחר בלבד

.בעולם הזה, ריבונות כלכלית לא אומרת לייצר הכל

. זה אומר לדעת **מה אתה לא יכול להרשות לעצמך להחליף**

.זהו כנראה השינוי התפיסתי החשוב ביותר שהתרחש בשלושים וחמש השנים שנצפו

בשנות התשעים, ריבונות עדיין נדונה בעיקר במונחים של מטבע, גבולות חקיקה, בעלות מדינתית ויכולת .פיחות בערכה

,עד 2026, יש לדון בכך גם בתחומי מוליכים למחצה, ענן, צינורות גז, כבלים תת-ימיים, סוללות, תחמושת .מערכות לוויניות, הון סיכון, תרופות, תוכנה ונתונים

.הכוח עבר לתשתיות ורשתות שאינן מכבדות את החלוקות המסורתיות בין כלכלה לביטחון

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.ודווקא מסיבה זו חזר הים התיכון למרכז האסטרטגיה האיטלקית

.לא בגלל שהגיאוגרפיה השתנתה, אלא בגלל שהדברים שעוברים דרך הגיאוגרפיה הזו השתנו

- .גז מאלג'יריה
- .חשמל פוטנציאלי מתוניסיה
- .סחורות מסואץ
- .נתונים דרך כבלים תת-ימיים
- .דרך טרמינלים (LNG) גז טבעי נוזלי
- .כלי שיט צבאיים ומסחריים
- .הגירות
- .נתיבים לאוקיינוס ההודו-פסיפיק

חצי האי האיטלקי יכול להיות הפריפריה הדרומית של לב ליבה התעשייתי של אירופה או הציר הצפוני של הים התיכון הרחב יותר; המפה הגיאוגרפית זהה, אך יכולת התשתית והפוליטית קובעת איזו משתי .הפונקציות גוברת

בנקודה זו חוזרת סוף סוף ההשוואה לגרמניה, צרפת ובריטניה. לאף אחת מהמדינות הללו אין ריבונות .מוחלטת במובן המסורתי. גרמניה תלויה בסחר עולמי, בחומרי גלם מיובאים ובארכיטקטורה האירופית צרפת נהנית מאוטונומיה אנרגטית וצבאית גדולה יותר, אך תלויה בשוק האירופי, בהון ובשרשראות אספקה עולמיות. בריטניה קיבלה מחדש אוטונומיה רגולטורית ומסחרית מסוימת עם הברקזיט, אך נותרה תלויה בשוק האירופי, בארצות הברית, בשרשראות בינלאומיות ובמימון עולמי. לאיטליה יש פחות כלים אוטונומיים מצרפת או בריטניה במגזרים מסוימים, אך היא משתתפת בשוק משותף ובמטבע .המעניקים לה קנה מידה

.לכן אין גבול שמעבר לו מתחילה שוב ריבונות מלאה

.ישנן תצורות שונות של תלות הדדית

.זו בדיוק הסיבה שכותרת האפילוג הזה מדברת על **כוח אחרי ריבונות מוחלטת** ולא על כוח אחרי ריבונות

- .הריבונות ממשיכה להתקיים
- .חוקות קיימות
- .פרלמנטים קיימים
- .ממשלות הן אלה שמחליטות
- מדינות מטילות מיסים, מוציאות כסף, חותמות על אמנות, מארגנות צבאות וקובעות סדרי .עדיפויות פוליטיים
- .אבל הכוח האמיתי של החלטה תלוי ביכולתה של המערכת לתמוך בה
- .הפרלמנט יכול לאשר השקעה
- .אנחנו צריכים חברות שיודעות להגשים את זה
- .ממשלה יכולה להחליט על בניית תחנת כוח
- .זה דורש טכנולוגיה, הרשאות, הון ורשת
- .המדינה יכולה להגדיל את ההוצאות הצבאיות
- .דרושים מפעלים, כוח אדם ותחמושת

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

- .ייתכן שהיא תחליט להפחית את תלותה בסין
- .יש צורך בספקים חלופיים
- .ייתכן שהוא ירצה להעלות את השכר
- .נדרשת פרודוקטיביות מספקת כדי שהגידול יהיה בר-קיימא
- .זה יכול להבטיח פנסיות טובות יותר
- .אנחנו צריכים עובדים, תרומות וצמיחה
- .אתה יכול לבחור אוטונומיה גדולה יותר
- .זה חייב להיות מסוגל לממן את עלות האוטונומיה

.זהו השינוי החשוב ביותר שהדרך האיטלקית חושפת

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

ריבונות במאה ה-21 אינה הזכות להחליט הכל לבד. זוהי היכולת למנוע מתלות להפוך את ההחלטות של האדם לבלתי אפשריות.

ניסוח כזה משנה באופן קיצוני גם את האופן שבו יש לשפוט את ההיסטוריה האירופית של איטליה. אם ריבונות נמדדת אך ורק לפי מספר הסמכויות שהועברו, המאזן מאז 1992 נראה כמעט באופן בלתי נמנע כהיסטוריה של הפסד: כסף, סחר, פיקוח בנקאי וחלקים ממדיניות פיסקלית ורגולטורית הפכו משותפים. עם זאת, אם נמדדת כוח לפי היכולת לייצר תוצאות, המסקנה הופכת מורכבת הרבה יותר: לבנק המרכזי האירופי יש יכולת ייצוב שהבנק הלאומי של איטליה לא היה יכול להפעיל על פני כל האזור; האיחוד האירופי מנהל משא ומתן עם ארצות הברית וסין במסגרת שוק יבשתי גייס יכולת NextGenerationEU; נאט"ו מציע מבנה הרתעה שאיטליה לא יכלה לשכפל באופן עצמאי. מימון משותפת;

אבל ההפך נשאר נכון באותה מידה.

מוסד אירופאי אינו יכול להחליף ללא הגבלת זמן את היעדר היכולת הלאומית.

בריסל לא יכולה ליצור פרודוקטיביות איטלקית.

הבנק המרכזי האירופי לא יכול לייצר מהנדסים.

נאט"ו לא יכול להחליף תעשיית ביטחון איטלקית אם היא תיעלם.

אינה יכולה להבטיח שממשל ישלים פרויקט NextGenerationEU.

השוק היחיד לא יכול לאלץ עסק קטן לצמוח.

לכן, ריבונות משותפת עובדת רק כאשר יש מדינות המסוגלות מספיק להשתמש במה שהן משותף.

וכאן נותר התקציב האיטלקי פתוח.

המדינה נכנסת לשנת 2026 עם חוב ציבורי שעדיין גבוה מאוד: יורוסטאט רשם **137.1 אחוזים מהתמ"ג**, **בסוף 2025.** היא אינה מדינה ללא משאבים, שכן יש לה מעמד פיננסי פרטי משמעותי, בסיס יצרני גדול אלופי תעשייה ועודף סחר משמעותי שאינו אנרגיה. אך החוב הציבורי ממשיך לצמצם את מרחב הבחירה ומכריח כל ממשלה לשקול סדרי עדיפויות חדשים מול מלאי של התחייבויות שעברו בירושה מהחלטות שהתקבלו במשך עשרות שנים.

זהו אולי התמונה הקונקרטית ביותר של הקשר בין היסטוריה לריבונות.

- דור פוליטי אחד יכול להקצות משאבים שדור לאחר מכן יצטרך להמשיך לממן.
- ממשלה יכולה להפיק תועלת מתשתית שנבנתה שלושים שנה קודם לכן.
- אחר עשוי לשלם את עלות רפורמת הפנסיה הנדחית.
- אדם יכול למכור עסק.
- הבאה בתור או מפסידה דיבידנדים או נהנית מהפחתת חוב.
- ריבונות קיימת לא רק במרחב, אלא גם בזמן.
- ההחלטות של היום מעצבות את בחירותיהם של אלו שישלטו מחר.
- זו הסיבה שחוב הוא גם שאלה של ריבונות בין-דורית.
- אותו הדבר נכון גם לגבי נתונים דמוגרפיים, תשתיות ומחקר.
- אי השקעה באוניברסיטה לא מייצרת מיד משבר.

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

- .זה מייצר פחות הון אנושי עשר שנים מאוחר יותר
- .אי בניית רשת חשמל לא בהכרח גורמת לקריסה כיום
- .זה עלול למנוע מאיתנו לשלב ייצור חדש מחר
- .חוסר תמיכה מספקת במחקר עשוי לא להיות גלוי בחוק תקציב
- .זה הופך לגלוי כאשר התעשייה צריכה לרכוש טכנולוגיה מאלה שהשקיעו
- .תאגידים לעיתים קרובות מאבדים כוח הרבה לפני שהן מבינות זאת
- .והם יכולים לבנות את זה הרבה לפני שהתוצאה מופיעה בנתונים

זו הסיבה שאופק 2030–2035 של הפרק הקודם אינו יכול להיחשב כתרגיל חיזוי פוליטי. איננו יודעים איזו ממשלה תהיה בשלטון בשנת 2032, אילו קואליציות ינהיגו את צרפת או גרמניה, איזה ממשל ימשול בארצות הברית, מה יהיה מצב המלחמה במזרח אירופה, או איזו טכנולוגיית אנרגיה תוכיח את עצמה כדומיננטית כלכלית. עם זאת, אנו יכולים לדעת אילו משתנים יהפכו את איטליה ליכולת גבוהה יותר או .פחות, תהיה הממשלה אשר תהיה

- .פְּריוֹן
- .השתתפות בעבודה
- .מֶחקָר
- .חוֹב
- .דֶמוֹגרָפְיָה
- .אֶנֶרגִיָה
- .הוֹן
- .תַשתִית
- .טֶכנוֹלוֹגִיָה
- .יכולת צבאית
- .גודל החברה

.כמויות אלה אינן קובעות את הפוליטיקה, אך הן מגדירות את התחום שבו הפוליטיקה יכולה לנוע

.זה, בסופו של דבר, מה שהראו שלושים וחמש השנים שנחקרו

- .בשנת 1992, הפוליטיקה יכלה להוריד את ערך המטבע אך לא למנוע את עלות הפיחות
- .בשנת 1998 היא יכלה להצטרף לגוש האירו, אך לא לאלץ את הפריון להתכנס
- .בשנת 2002, יכולת ליהנות משיעורים נמוכים יותר אך לא להמיר אותם אוטומטית להשקעות
- בשנת 2011, היא יכלה לאשר תקציב אך לא לכפות על המשקיעים את התשואה עליה לממן .אותו
- בשנת 2012, הבנק המרכזי האירופי הצליח לייצב את האירו אך לא להצמיח את הכלכלה .האיטלקית
- .בשנת 2020, אירופה יכלה ללוות יחד אך לא להבטיח שכל פרויקט לאומי יהיה פרודוקטיבי
- .בשנת 2022, איטליה תוכל להחליף את הגז הרוסי אך לא לבטל את תלותה באנרגיה
- בשנת 2026, היא יכולה להגדיל את ההוצאות הצבאיות אך לא לקנות באופן מיידי כושר ייצור .שלוקח שנים לבנות

.בכל צעד ושעל, כוח פוליטי נתקל במציאות חומרית

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.מפגש זה, לא קיומו הפורמלי של גבול או מטבע, הוא שמגדיר ריבונות אפקטיבית

ניתן אפוא לפרש מחדש את השינוי הארוך של איטליה באמצעות הכרונולוגיה המבנית המנחה את הספר ,בבנייה ה-EMU, EMU-כולו. התקופה **1988–1991** סימנה את סופו של הסדר הישן: המלחמה הקרה, ה :חוב גבוה ומערכת תעשייתית שעדיין קשורה קשר הדוק למדינה. **1992** הייתה רגע ההתנגשות מאסטריכט, משבר המטבע, הפיחות והמשבר הפוליטי-מוסדי הוכיחו כי שיווי המשקל הקודם אינו בר ,קיימא עוד באותם תנאים. **1993–1995** ראו את שיקום האמינות באמצעות פעולה מתואמת, רפורמות ממשלות מעבר ורפורמה ברווחה. **1996–1998** ראו את הבחירה הסופית במטבע האירופי, מלווה בהתכנסות פיסקלית וירידה בשיעורי הריבית לממוצע של 6.7 אחוזים שנרשם בתקופת הייחוס של .ההערכה הסופית

השנים **1999–2001** הפכו את האירו למטבע חשבונאי ואת המדיניות המוניטרית הלאומית למדיניות של מערכת היורו. **השנים 2002–2007** הפכו את היציבות והאשראי להזדמנות כלכלית משמעותית שאיטליה ניצלה רק באופן חלקי, בעוד סין נכנסה יותר ויותר לשרשראות גלובליות והאיחוד האירופי התרחב. השנים **2008–2010** הוכיחו כי הגלובליזציה עלולה להעביר משבר פיננסי אמריקאי ישירות ללב ליבה התעשייתי של אירופה. השנים **2011–2012** חשפו את גבולות הארכיטקטורה המקורית של האירו .ובו זמנית הביאו לצנע, ממשל פיסקלי חדש ושינוי בבנק המרכזי האירופי

,השנים **2013–2017** ראו שיקום היציבות באמצעות מדיניות מוניטרית לא שגרתית, איחוד הבנקאות רפורמות והתאוששות איטית. השנים **2018–2019** הפכו את העלות החברתית שנצברה במהלך המשבר לגלויה מבחינה פוליטית והכניסו ריבונות למוסדות. **2020** השעתה זמנית את האורתודוקסיה הקודמת והחזירה את המדינה למרכז הכלכלה. **2021** יצרה את החוב האירופי המשותף והפקידה בידי **–**החזירה את המלחמה, האנרגיה והאינפלציה למדיניות הכלכלית. **2022 2023** .PNRR-איטליה את ה הפכו את הביטחון הכלכלי, האנרגיה והמדיניות התעשייתית לסוגיות מרכז אירופה. **2024 2025–2026** .בישרו שלב שבו הגנה, סחר, טכנולוגיה ושרשראות אספקה שובים להתייחס ככלי כוח

כרונולוגיה זו מראה משהו שהרצף הפשוט של הממשלות מסתיר: **הפוליטיקה האיטלקית שינתה שוב** . **ושוב את הקרקע תחת רגליהם של אותם שחקנים**

.ממשלה בשנות ה-90 הייתה צריכה להוכיח שהיא יכולה להצטרף לגוש האירו

.אחת משנת 2011 הייתה צריכה להוכיח שהיא יכולה להישאר אמינה כלכלית בתוך האירו

.אחד משנת 2020 היה צריך להשתמש באירופה כדי להוציא הרבה יותר

ממשלה בשנת 2026 חייבת בו זמנית לאחד את התקציב, להשלים השקעות יוצאות דופן, להגביר את .ההגנה, להפחית את התלות הטכנולוגית ולטפל בנתונים דמוגרפיים לא טובים

.קטגוריות פוליטיות משתנות פחות מהר מאשר אילוצים חומריים

זוהי אחת הסיבות לכך שהבטחות רבות של האופוזיציה משתנות לאחר שהן נכנסות לממשלה, ללא קשר למפלגה הפוליטית שמנסחת אותן. לאו דווקא משום שכל כוח בוגד בהבטחותיו המקוריות, אלא משום .שכוח אמיתי חושף תלות הדדית שהאופוזיציה עשויה לפטור כפרטים שוליים

איטליה בשנת 2026 מוצאת את עצמה במצב שעשוי להיראות פרדוקסלי: יש לה פחות ריבונות בלעדית מאשר בשנת 1988 בכמה תחומים מסורתיים של מדיניות כלכלית, אך יש לה כלים קולקטיביים גדולים בהרבה מאשר היו לה אז. היא אינה שולטת בבנק המרכזי האירופי, אלא משתתפת בבנק מרכזי המסוגל

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

לפעול בקנה מידה יבשתי. היא אינה קובעת מכסים באופן עצמאי, אלא שייכת לשוק המסוגל לנהל משא ומתן עם וושינגטון ובייג'ינג במשקל שלא היה לרומא באופן אינדיבידואלי. אין לה הרתעה גרעינית באמצעות תקציבה, אלא מקבלת NRRP-עצמאית, אלא שייכת לנאט"ו. היא אינה מממנת במלואו את ה .תנאים אירופיים לשימוש במשאבים משותפים

.היא פחות אוטונומית

.באזורים מסוימים הוא מסוגל יותר

.שתי הטענות הללו יכולות להיות נכונות בו זמנית

.ואולי זו הנקודה שאליה היה צריך להגיע הספר כולו

השאלה האמיתית אינה עוד כמה ריבונות "נותר", כאילו ריבונות היא כמות קבועה שמדינה מחזיקה או מאבדת באמצעות אמנה. השאלה השימושית היא **כמה יכולת השיגה איטליה בתמורה לאוטונומיה שהועברה, ובאיזו יעילות היא משתמשת ביכולת זו** .

אם סמכות משותפת מייצרת יכולת גדולה יותר מזו שהייתה ניתנת למימוש בעבר באופן לאומי, ההעברה .הפורמלית אינה בהכרח שקולה לאובדן סמכות

עם זאת, אם סמכות מועברת מבלי שהמדינה תוכל להשפיע על הרמה המשותפת ומבלי לבנות יכולות .פיצוי פנימיות, ההפסד יכול להפוך לממשי

.לכן, השיפוט תלוי ביכולת

.לא מהתווית

אותו עיקרון חל על תלות הדדית כלכלית. ייבוא אינו בהכרח אומר להיות חלש. מדינה יכולה לייבא אנרגיה מחמישה ספקים ולהיות בטוחה יותר מאשר מדינה שהיא באופן רשמי עצמאית יותר אך תלויה בטכנולוגיה זרה אחת. חברה יכולה להיות בבעלות הון אמריקאי ולקיים מחקר וייצור באיטליה. חברה רב-לאומית איטלקית יכולה לייצר בארצות הברית ולחזק את מרכז הטכנולוגיה הלאומי שלה. תעשייה .יכולה להסתמך על מוליכים למחצה אסייתיים ולהישאר תחרותית כל עוד יש לה חלופות ואספקה

תלות הופכת לאובדן כוח כאשר היא **מרוכזת, בלתי ניתנת להחלפה וניתנת לניצול פוליטי על ידי אלו השולטים בה** .

.זהו המדד הבסיסי של הסדר החדש

.וזו הסיבה לכך שלמושג "ריבונות מוחלטת" יש פחות ופחות כוח הסבר

.אף אחת מארבע הכלכלות האירופיות הגדולות שהושוו בפרק הקודם אינה מחזיקה בכך

.אפילו ארצות הברית אינה עצמאית מכל שרשראות האספקה

.אפילו סין לא יכולה לייצר ללא תשומות ושווקים חיצוניים

.העולם הכלכלי העכשווי אינו מחולק בין מדינות ריבוניות למדינות תלויות

.הוא מורכב מרשתות שבהן לחלק מהצמתים יש יכולת גדולה יותר להפריע, להחליף או לכוון זרימות

.כוח הוא יותר ויותר שליטה על צמתים

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

- .מוליכים למחצה
- .אֲנֶרְגִיָה
- .הוֹן
- .תוֹכנָה
- .מסלולים
- .נמלים
- .כבלים
- .נְתוּנִים
- .סמים
- .חימוש
- .תֶקֶן

.תעשייה לאומית גדולה חשובה משום שהיא תופסת חלק מהצמתים הללו

.שוק פיננסי חשוב משום שהוא מחליט מה ימומן

.מטבע בינלאומי חשוב משום שהוא מאפשר סנקציות

.צי כלי שיט חשוב משום שהוא מגן על נתיבים

.רשת חשמל חשובה משום שהיא מחברת בין ייצור לצריכה

.כוח עכשווי הוא תשתיתי

.איטליה מחזיקה בכמה צמתים חשובים ושולטת באחרים הרבה פחות

,היא חזקה בתחומי המכונות, בניית ספינות, חלקים מתעשיות התעופה והחלל והביטחון, מזון חקלאי .מוצרי יוקרה, ייצור תרופות, כבלים ונישות תעשייתיות רבות

,היא השברירית ביותר בתחומי תוכנה גלובלית, הון סיכון, מוליכים למחצה, סחורות מסוימות .פלטפורמות דיגיטליות ואנרגיה

.לכן, משימת האסטרטגיה הלאומית אינה יכולה להיות להשיב לעצמאות בלתי סבירה

יש להחליט אילו יכולות שוות ערך לבנייה מחדש, אילו תלות ניתן לגוון, ואילו תלות הדדית מייצרת תועלת .מספקת כדי לשמר אותה

.זוהי הכוח שאחרי ריבונות מוחלטת

.לא חופש מכל המגבלות

.היכולת לבחור אילו אילוצים לקבל, מאיזה תלות לגוון, ואילו יכולות לא להרשות לעצמנו לאבד

אם למסעה של איטליה מ-1992 עד 2026 יש לקח אחרון, הוא כנראה זה: הבעיה של איטליה מעולם לא הייתה פשוט יותר מדי אילוצים חיצוניים, וגם לא פשוט חוסר היכולת לשלוט בעצמה באופן פנימי. הבעיה הייתה הקשר בין השניים. כאשר היכולת הלאומית הייתה חזקה, האינטגרציה יכלה להגביר אותה. כאשר .היכולת הלאומית הייתה חלשה, האילוץ האירופי הפך לגלוי וכואב הרבה יותר מבחינה פוליטית

.לכן, ריבונות משותפת מתגמלת את המדינה בעלת היכולת

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

.וזו הסיבה, בסופו של דבר, השאלה האירופית תמיד הופכת לשאלה איטלקית

- .איכות הניהול
- .פִּרְיוֹן
- .בית הספר
- .המחקר
- .היכולת להשלים תשתית
- .מהירות הצדק
- .גודל החברות
- .השתתפות נשים במקום העבודה
- .קיימות חובות
- .היכולת למשוך ולשמר הון אנושי
- .שום הסכם לא יכול לפתור את הבעיות הללו עבור איטליה
- .שום מטבע לאומי לא יבטל אותם
- .אף בנק מרכזי לא יתקן אותם דרך המאזן שלו
- .אף ממשלה לא יכולה לדחות אותם ללא הגבלת זמן מבלי להעלות את העלות

בסופו של דבר, אלה המקומות שבהם הריבונות נשארת לאומית לחלוטין, משום שהם קובעים כמה ערך .איטליה מפיקה מכל מערכת בינלאומית שהיא בוחרת למקם בה את עצמה

.הסיפור שהחל בשנת 1992 אינו אפוא סיפורה של מדינה שחדלה להיות ריבונית

. זהו סיפורה של מדינה שגילתה בהדרגה **שריבונות וכוח אינם אותו דבר**

- .הראשון הוא עיקרון משפטי
- .השני הוא מיומנות
- .אפשר להיות הבעלים הרשמית של הראשון ולהחזיק מעט מהשני
- .ניתן לחלוק חלק מהראשון, ובנסיבות מסוימות, להגדיל את השני
- .תקופת שלושים השנים האיטלקית מכילה דוגמאות לשתי האפשרויות
- הבחנה זו היא שמאפשרת לנו סוף סוף לענות על השאלה הראשונית מבלי להפוך אותה .לתעמולה
- .איטליה ויתרה על אוטונומיה
- .זה צבר יציבות
- .הוא איבד כמה כלים
- .הוא השיג אחרים בקנה מידה גדול יותר
- .היא צברה אילוצים אירופיים
- .היא שמרה על קשרים לאומיים רבים שהיא מייחסת לעתים קרובות לאירופה
- .זה הגן על בסיס ייצור גדול
- .זה לא פתר את בעיית הפרודוקטיביות
- .זה שינה את מערכת הבנקאות
- .הוא לא שילם את החוב
- .הוא גיוון את האנרגיה שלו

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

- .זה לא ביטל את ההתמכרות
- .היא קיבלה תוכנית השקעות יוצאת דופן
- .הוא עדיין צריך להוכיח שהוא יכול להפוך את זה לצמיחה קבועה
- .אף אחת מההצעות הללו אינה מבטלת את האחרות

ודווקא בו-זמניות זו היא שהופכת את ההיסטוריה האיטלקית למורכבת יותר מהנרטיבים שנבנו כדי להגן .או להאשים פרויקט פוליטי יחיד

העתיד, אם כן, לא יהיה תלוי בחזרה לריבונות מוחלטת שכנראה מעולם לא הייתה קיימת בצורות .שדמיינה הנוסטלגיה הפוליטית

. זה יהיה תלוי ביכולת לבנות **ריבונות יעילה**

- .ריבונות המסוגלת לבחור משום שיש לה חלופות
- .מסוגל לנהל משא ומתן כי יש לו משאבים
- .מסוגל לסרב כי הוא יכול לשאת במחיר הסירוב
- .מסוגל לשתף פעולה מבלי להפוך לבר תחליף
- .מסוגל לחלוק כוח מבלי לאבד יכולת
- .מסוגל להפוך גיאוגרפיה, תעשייה, הון אנושי ושייכות אירופאית לכלי השפעה

.זה ההבדל בין עצמאות מוצהרת לבין אוטונומיה אמיתית

וזו כנראה המסקנה החשובה ביותר ששלושים וחמש שנות טרנספורמציה איטלקית מאפשרות לנו .להביא לעשור הקרוב

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026

מקורות ומסמכים של האפילוג

[1] המכון המוניטרי האירופי / הבנק המרכזי האירופי - דו"ח התכנסות 1998: התכנסות איטלקית, יציבות הלירה ושיעור ממוצע ארוך טווח של 6.7 אחוזים בתקופה שבין פברואר 1997 לינואר 1998.
המכון המוניטרי האירופי - דו"ח התכנסות 1998

[2] מועצת האיחוד האירופי - החלטה משנת 1998 כי איטליה עמדה בתנאים הדרושים לאימוץ המטבע האחיד.
החלטת המועצה 98/317 - EUR-Lex/EC

[3] ISTAT - פריון העבודה האיטלקי בתקופה 1995–2024: צמיחה שנתית ממוצעת של 0.3 אחוזים וירידה של 1.9 אחוזים בשנת 2024.
מדדי פריון 1995–2024 - ISTAT

[4] הנציבות האירופית - NextGenerationEU: 750 מיליארד אירו במחירי 2018, שווה ערך לכ- 806.9 מיליארד אירו במחירים שוטפים, ככלי התאוששות זמני משותף.
הנציבות האירופית - תוכנית התאוששות לאירופה

[5] יורוסטאט - חוב ציבורי איטלקי השווה ל-137.1 אחוזים מהתמ"ג בסוף 2025.
יורוסטאט - חוב ממשלתי, רבעון רביעי 2025

COPYRIGHT CHARLYE GHEZZI - 2026